

DURANTI, ^WGuillelmus

Ratioale divisionum officiorum
ARGENTINAE, 1486

7206 C^v, 28

HC*6491, GW 9131

oratio ab orando: eo qd p ea a ppo bona
corpis & aie orado petunt. Licz eni dñs
sciat qd egem? orare tñ dem? put dice
tur sub orōe dñica. Orat etiā sacerdos
p bonis vt affint. et p malis vt absint.
Designant aut orōes in apoc. p fumū
aromatū qd ascēdit in spū dñi d māu
āgeli. christus ei xer hō p p nos passio
ni deditus: cui illa vox ē olocausta etiā
p delicto nō postulasti. tūc dixi: ecce ve
nio. semp p nob orabat. qd fm aplm. ex
audir? ē in oibz p sua reuerētia. Qua
liter verba orationū intelligēda sunt vi
deam? & quidē qd in qbusdā codicibz
ptinet. pfit huic vl illi sancto tal obla
tio ad glia & honore. sic itelligi d3 qd ad
hoc pfit vt ille mag ac magis a fidelibz
glorificet aut etiā honoret in terr. Cuz
eni ipi sint pfecte beati: oia eis in cel ad
votū succedūt. Cū nō egēt nris orōibz
imo iniuriā facit martiri q orat p mar
tires: licz pleriqz reputēt si indignū scō
rū glia & posse vsqz in diē iudiciū augmē
tari: & iō ecclaz interī rite posse augmēta
tionē glificatōis eoz optare. Qd aut
p? finē orōis subiūgit p dñz nēm iesuz
xpm. illud significat qd ipe in euāgelio
dicit. Quicqd petieritis prēm in noīe
meo fiet vob. Orat enī sacerdos ad deū
prēm vt p filiū suū qd dñs nē est eqliter
sic p: orō pficiat. Hinc ei est qd oīs orō
regularit ad prēm dirigit & terminat i
noīe filij. Nō enī p aliā viā ad nos etna
dei bñficia pnt decurrere qz p eū qui est
mediator dei & hōim hō xps iesus sic p
mediante cristallū mittit ignis in escā
suppositā a sole lōginq. Et sūptuz est b
de epla ad romāos vbi d3. Gloriamur
in deo p dñm nostrz iesuz xpm. Nemo
enī vadit ad prēm nisi p me. Et ipe ali
bi dicit. Si qd petieritis in no. m. da. vo.
Et nota qd iesus est ppiū nomē put di
ctū est in plexmio scōe pris. Qd vero se
quit. qui tecū viuit & reg. in v. s. f. rē. ita
potest intelligi in vnitāte s. s. b est vna
cū spūscō. Nam p? & fi. & s. s. sunt on? de?
Vel in vnitāte spūscī. b est in spūscō
qui ē vnitās pīs & filij. et amor & con

nerio vtriusqz. Possunt etiā sic expōi
pmissa verba p dñm nostrz rē. vt sit sen
sus. Qd p? exaudi p filiū tuū qd b vult &
pt: vult qd viuit. pt qd regnat. viuit in
quā & regnat tecū in vnitāte s. s. Non qd
dem viuit & regnat vt tyrānus spū ini
quitas. h viuit & regnat de? spū benigni
tatis. Qd vo seq? p omia secla scloz vl
psecutue vel anthonomasice intelli
pōt. Consecutue sic generatōes gene
rationū. qd diceret. p oia secla scloz s
biuicē succedentia. dicunt enī secula
qd sequunt. nā alijs discedētibz alia se
quunt. Anthonomasice: sic cantica can
ticor. et est sensus sic an oia secula fili?
cū patre in vnitāte spūscī in deitate vi
xit & fuit. ita & in pnti secla: et in futuro
vbi iusti cū scīs angelis pmanebūt. et
iniusti cū dyabol cruciabūf: credat eqli
ter viuere cū pte & spūscō & nullo fine
cludi. Sequit amen. qd verbū optā
tis vel affirmātis ondit affectū vel con
sensū vt pmissuz ē. Qd opul? enī assenti
ens vocī sacerdot. qd dixit: p oia secla se
culor. assentit qd seclm p eū creatū est.
Cū in fine psalmoz vbi nos dicim? si
at fiat. hebre? dicit amē amen. Et xps in
euāgelio sepe dicit amē amē. i. v. x. verū
dico vob. Respicit g vl ad formā orōis
vt qd orat optet vel ad modū pclusiōis
vt qd pcludit affirmet. Verbi grā. Cuz
sacerdos orans dicit. Da nob qsum? oī
potens dñe salutē mētis & corporis. ppls
optando rñdit amē. i. fiat. Et cuz sacer
dos cōcludit. qd tecū vi. & regt in v. s. f. d.
p oia s. s. ppls affirmādo rñdit amen. i.
v. x. ē. Elel amē interpretat veritas: vt in
apoc. Hoc dicit amē testis fidel. De b di
ctū est in pcedenti ti. Circa terminas
tionē collectaz notāduz est qd in eis qñ
qz dirigit fmo ad prēm. qñqz ad filiū
qñqz ad spūscī. & qñqz ad totā trinitatē
Si fmo ad solū prēm dirigit nō habi
ta mentōe de filio neqz spūscō. tūc d3 in
fine p dñm no. iesuz xpm fi. t. q. t. v. & r.
in v. s. f. d. p o. s. s. sine p enndē & eiusdez
vt in illa orōne. Protector in te speran
tū rē. Si vero fiat ibi mētio de filio re

Contingit Alio modo

Quartus liber

fert an an finale pte orōis: an in fine ip
sius fiat metio de filio. Si pmo dirigif
ad ptem habita metione de filio ante fi
ne. tūc dō in fine p eūdē dñm no. rē. vt i
illa orōe. **D**eus q de bte marie xgis rē
Si in fine tūc subijcti immediate q tecū
fine p eundē r eiusdē: vt in illa collecta
scti stephani. **P**otens sempitne de'
qui pmitias martiz rē. Et in illa **D**e'
q salutēne. **U**ll' dñm nēm iesuz sine p.
vt in illa collecta. **D**e' q nos redēptōis
eterne. q dō in vigilia natal. Et in illa.
Allūina qsum' q dō in epiphania. **U**ll'
iesus xps dñs nē. vt in illa **D**e' qui ad
eternā: q dō feria tertia p' pasca. Et in
secreta illa. **I**pse tibi. q dō in cena dñi.
Si vō in orōe q ad ptez dirigif fit mē
tio de spūscō. dō in fine p dñm no. sed
tūc dō in vnitāte eiusdē s. f. rē. vt i illa
Deus qui corda fideliz. r in illa. **A**ssit
nob qsum' virtus spūscī **D**e' si fiat ibi
mentio pmo de spūscō: r postea de filio
tūc subijcti in fine immediate q tecū: vt i
illa. **M**etes nrās qsum' dñe pacit': et
in illa. **T**re igne rē. **R**ursus qñ ad ptez
dirigim' pmonē orādoyt ipse det nobis
spūm viuificādi v' hmoi. tūc dō p dñm
rē. sine p eundē et eiusdē: vt in illa q dō
in bñdictōe ciner'. **D**e' qui hūiliatōne
rē. r in illa q dō in bñdictōe font'. **D**m
nipotēs sempitne deus respice rē. **S**i
aut pmo ad filiū dirigitur vt i illa orōe
Exalta dñe po. tuā r veni. Et silt i alijs
collectis d' aduētū dñi. r i illa. **D**e' qui
virginale aulā rē. tūc dō in fine. q viuiz
r re. cū deo pte in vnitāte s. f. rē. rē. Et
si fiat ibi metio de patre: tūc dō qui cū
eodē deo pte rē. vt in illa orōe canonis
Dñe iesu xpe fili dī rē. Si vero pmo vi
rigitur ad spūscū. dicūt qdam q tūc
dō in fine qui cū pa. r filio viuiz et reg.
deus rē. **T**eruntñ omīs orō. dirigif ad
patrē vel ad filiū r nulla ad spūscū.
q spūscū est donū: r a dono nō petif
donū: s' potius a largitore doni. **P**etif
ergo a pte r filio: r ad eos pmo dirigif
tanq ad donatōrē r nō a spūscō qui ē
donū r parit ab vtroq. pcedit. **S**i aut

ad totā trinitatē pmo dirigif. tūc dō in
fine p dñz sine p eundē r eiusdē: vt i illa
orōne canōis. **S**uscipe sctā trinitas rē
r in illa q dō in fine missē. **P**laceat tibi
sctā trinitas. in qb dō p xpm dñz nēm.
quod succedit in orōnibz in locū p dñz
no. cā breuitatis. **A**lēq est si in oratōe
que ad deū ptem dirigif de eo metio fi
at. vt in illa. **P**otens sempitne deus
qui dedisti famul' tuis. **T**amē tūc dicūt
quidā. q viuiz r regnas vñ' dñs. p oia
secla seclor'. **A**lij vero intelligētes q orō
ipā ad deū filiū dirigat' dicūt tūc. q vi.
et reg. in v. s. f. d. p. o. s. f. Et in illa orōe
Fideliz de' oim p ditor. **T**ota namq tri
nitas p ditor r redēptor est. licz xpus p
prie fit redēptor. **P**ōt etiā dici q oratō
q ad trinitatē dirigif: pcludit sine aliq
psonaz distinctōe sic q vi. r. d. p. o. s. f.
Ell' puertat orās pmonē ad se v' ad po
pulū dicens: qd ipse pstare dignē. r sic
etiā pcludit i orōibz bñdictōalibz. **S**a
ne in orōne in q pmo dirigif ad caput
ecclie videt' debere dici. q v. r. cū xps
sit caput ecclesie: s' nō est ita. **T**ota nā
q trinitas ē caput ecclie. ideoq dici dō
p dñz nostrz. **I**n exorcismis vō ad expel
lendū demonē aliter dō: qñ in aq bñdi
ctione dō p eū q ventur' ē iudi. viuos r
mor. r seclm pig. **S**ilt in cat' exorcismis
dō qui ventur' ē rē. q cito enī dyabol'
audīt ch'istū esse venturū iudicare seclm
per ignē fugit timens iudiciū ignis: qz
scit se post diē iudicij etno igne punien
dum. **E**adem qz rōe dixit magister gil
bertus: q orōes in erequis mortuorū
debent simili mō finiri. cōmunis tamē
vsus ecclie tenet vt dicat' p dñm no. rē
In illa tñ orōne **F**ideliz deus oim cō
ditor dō dici q v. r. rē. vt pmissum est
Et adūte q orōes in laudibz i missa r i
vespis sub eodē r solēniori tono dicun
tur: p eo q ille hōre solēnius r festiui'
ecclia dicūt. **I**n alijs vero hōr' r officijs
alius ton' min' solēnis fuat: tūz qz mi
nus solēnit' dicūt: tū qz ille ad aliud re
ferri pnt signatū. **O**mibz autē orōnibz
preterq exorcismis pmitit' orēm'. nō

tamen semp dñs vobiscū vt dcm est in pcedēti ti. **S**eqtur videre qre orōes que circa pncipiū misse dicunt: collecte vocant. Et qdem iō: qz sacerdos q fun gitur legatiōe ad dñm p ppo in eis peti tiōes oīm in vñū colligit ⁊ cludit vt eas ad dñm referat. pprie tñ dicunt col lecte q sup collectū pplm dicūt. puta i pcessionibz. vel dñ colligit pplus ad sta tionē faciendā: vt de vna ecclia pcedat ad alterā. In vñe nāqz qlibet ecclia sta tionalis hz aliqm ecclia sibi vicinam in q colligit ppls die statōis. ⁊ ibi dñ col lecta sup collectū pplm ⁊ inde omēs fil ad ecclia in q fit statio accedūt. Cū in cōcilio agat hñ. dñ q plebs collecta ora tione ad xpsam dimittat ab epō cū bñ dictiōe: ⁊ ē sumptū b nomē de leuitico vbi scenophegia q est vltimū festoz le galium collecta vocatur: pro eo quia in fructuū collectōe fiebat ⁊ figurabat futuz opēz nrōz collectōz: cū dices. Ec ce hō ⁊ oīa opa eius cū eo. **P**rationū varq fūet actores qz nūerus ⁊ varie tas intm̄ exercebat q octauū africanū cōciliū pstituit: vt nulle pces l orōes vt misse vel pstatōes vel cōmēdatiōes vel man? impositōes dicant: nisi in cōcilio fuerint approbate. Et gelasius papa tam a se q ab alijs ppositas pces dñ ordinaf se. **B**rius aut greg. seclufis his q nimia vel incōgrua videbant. ratiōabilia co adunauit: pgena multa nihilomin? per se necessaria supaddēs. **C**eterz quidam modū ⁊ ordinē excedentes intm̄ orōes multiplicāt: vt auditoribz tediuz gene rent ⁊ fastidiū: qsi deus vt hō verborū multitudinē flecti possit: vt pmissus est cū ecōtra ysaias dicat. Cū mltiplicaue ritis orōes vñas nō exaudia. Et dñs in euāgelio dicat. Cū oratis nolite mltuz loqui sic ethnici faciūt: putāt ei in mul tiloqō exaudiri. Cū cū ei dixissent apli Dñe doce nos orare. ppendiosam eos orōnē docuit. **P**ater nñ qui ⁊c. **Q**ui? g orōis formā seqntes sacerdotes in mis sa septenariū orōnis numerū non exce dant. Nam xps septē petitionibz omia

corpori et aie necessaria pphendit in illa put sub ea dices. **Q**uia dñ nūero deus gaudet impari qdam obfuāt vt impa res dicant in missa orōes videlz vt vñā tñ sic vñā epla vel vñū euāgelii dicūt et iste nūerus ē ordinari? vel tres vt qñ qz vel septem. **Q**uā ad designandū fidei vnitatē vt vnitatis sacmētuz. **T**res ad significandū misterii trinitatē: ⁊ quia christus ter in passione orauit di. **P**at si fieri pōt transeat a me calix iste. **Q**uin qz ad designandū. v. plagas xpi: seu in qñ qz partitā christi passiōe. **S**eptē ad de signandū spm̄ gñe septiformis seu. vii. dona spūscī. **D**eus enī diuisionē et di scordiā detestat. Cū cū ceteroz dierum opibz bñdiceret. opibz tñ scōe diei be nedixisse nō legif eo q binari? nūerus primo ab vnitatē recedat ⁊ ab eo ceteri diuisibiles numeri originē sortiuntur et impar nūer? mūdus ē. Et nota q in summis festis tñmō dñ vñā collecta. nisi forte eadē die aliud festū cōcurrat. **S**ciendū qz est q toridē collecte ⁊ eodē ordine dici dñt in secreta et postcōmu nione. qz pcecessēt añ eplaz in exordio misse nec ples nec pauciores. finis nā qz dñ suo pncipio ⁊ qlibet postcōmunio collecte ⁊ secretelle pcedentibz puenire **C**auendū est etiā q si collecta p defun ctis intm̄ misceat in missa q dñ p viuis. si finalis: s; penultima vel añpenultima di catur: qz finis dñ ad suū pncipiū retor queri. semp enī mēoria faciēda est p de functis. put dices sub. x. pticula secrete sup verbo. **D**emito etiā dñe ⁊c. qz illi vi uoz ⁊ etiā scōz in qz honore celebratur qui vita glie viuūt auxilio egēt. **S**z in missa p defunctis intm̄ misceri nō dñ colle cta p viuis: etiā vt qdam dicūt illa cō munis. deus q viuoz dñaris ⁊c. ab aug. composita. ad denotandū q defuncti iu uare nequnt viuētes in hac vita nec eē implorare viuētes etna vita licz ipi iu uari valeāt ab vtrifq. In missa tñ p de functi pōt vt quidā dicūt esse penultima collecta de sc̄tis ⁊ econūso. **I**nnocenti? papa pñ? composuit qtuor collectas. p

Quartus liber

menſe ſeptēbri. Innocētius dō pa. ter
tius ppoluit illā. A cunctis nos qſum?
dñe mēt; 7 cor. defen. 7c. In ecclia latera
nēſi nunc; dō orō; ſ; in miſſa 7i oib; ho
ris loco orōis alta voce pñunciat oratō
dñica. q̄ in nouo teſt. prima orō fuit. nā
et in primitia ecclia ſic fiebat. **S**ane
pontifex ſeu ſacerdos dū orare ſeu orō/
nem dicere incipit. man⁹ eleuat 7 exten
dit iuxta illō. Manus demillas erigite
et genua debilia roborate. Et romāo pō
tiffici ac etiā alijs epis: in mlt. ecclijs mī
ſtri aſtantes man⁹ eleuatas ſuſtentant
Que manuū eleuatō a lege ſūpſit exor
dii. Legit. ei in exo. xvi. c. q̄ cū iſrl pug
ret aduerſus amalech in deſto. moyses
aſcendit ſup vertice collis. Cūq; leua
ret manus vicebat iſrl. ſi dō paululu
remiſſet amalech pplm ſupabat. **A**la
ron aut 7 hur ſuſtentabāt man⁹ eius ex
ytrag; pte. Legit etiā. iij. Re. ca. viij. q̄
ſalomō ſtetit añ altare dñi in oſpēu. ec
cleſie iſrael: 7 expandit man⁹ ſuas in ce
lu; orās p ppo. 7 gen. xiiij. Leuo manu
meā ad dñm deū in excellu;. Elevation
aut ipſa repñtat q̄ xps eleuat; manib;
ferebat in celū. **E**lel eleuat man⁹ adin
ſtar ſaluator; in cruce pendētis. **E**lū illō
Elevation manuū meaz; ſacrificiū reſp/
tinum. **E**xtenſio vero manuū ideo fit.
Nam xpus cū expādiſſet man⁹ in cruce
pro pſecutorib; orauit dicēs. **P**at mi
dimitte illis q̄ nesciūt qd fa. **M**oralit;
inſtruēs q̄ chriſtus ſp̄ patuſ ē recipe
penitentes. iuxta illō qd ipſe promiſit.
Omīs qui venit ad me nō eiciā foras.
Quidā tñ pſidi heretici derident hmōi
manuū extenſionē. pp̄ illō yſa. Cum ex
tenderitis manus vrās auertaz oculos
meos a vobis.

De epistola.
Ratione finita
dicitur epistola q̄ ſignificat
doctrinā aploz. **E**legantē aut illaz pce
dit orō; q̄ legit lu. x. c. Rogate dominū
meſſis vt mittat oparios ſuos in meſ
ſem ſuā. **S**ane epla grece latine ſuper;

miſſio vel ſuperogatio. dō ab epi qd eſt
ſup 7 ſolon qd ē miſſio. **M**iſſa em ē ab
aplis ſup lege moysi. ſup pſalmos 7 p/
phetas 7 ſup euāgelii; ſic 7 pphete ſup
lege. **E**li 7 littere de vna pſona ad alias
miſſe appellant epistolē. i. ſupmiſſe q̄ſi
miſſe ſup: ſeu pter id qd refert nūcius
vna voce. ſic 7 apls ſup id qd dixerat
epheſijs. corinthijs 7 alijs eplas mitte
bat. **L**egi dō epistola ſm magiſtr; petrū
antiſiodorē. in dextera pte ecclie: q̄ xps
primo venit ad iudeos q̄ dicebātur in
dextera eſſe. **M**elius tñ ſit i medio ecclie
ſic pro eo q̄ iobes ſuit medius int apo
ſtolos 7 pphetas vt iam diceſ. **D**icitur
quoq; epla in loco inferiori: euāgelii;
in ſupiori 7 ſuppoſito pāno dō ſub euā
gelio diceſ. **P**remittit aut epla euāge
lio. epistola nāq; deſignt officiū qd iobes
añ xpm gregreuit: qui pceiuit añ faciem
dñi pare vias ei: ſicipe teſtaſ. **E**go vox
clamātis in deſto pate viā dñi. **J**ohan
nes ḡ q̄ſi ſubdiaconus fuit 7 ſubmini
ſter illi: qui de ſe dicit. **N**on veni mini
ſtrari ſ; miſtrare. **E**lū ſic p̄dicatio io
hānis p̄ceſſit p̄dicatōez chriſti. ita epla
euangelii p̄cedit. **E**rit q̄ epla figurā
lig; 7 pphete q̄ chriſti aduentū p̄ceſſerūt
ſicut ipa euāgelii p̄cedit. **P**receſſit qui
tem lex euāgelii ſic vmbra lucē: ſic ti
mor caritatē: 7 initiū p̄fectōem. **S**a
ne ſubdiaconū epistolā lectur; vn⁹ tñ
comitat; acolitus: q̄ p̄dicatōem iobis
pauci ſecuti ſunt: qm̄ lex neminē ad p/
fectōem ducit. **S**z dyaconū euāgelii;
lectur; taz ſubdiaconi q̄ acoliti 7 ceteri
comitant;: q̄ p̄dicatōez euangelij q̄ p̄fe
ctum facit plurimi ſuſceperūt. **D**ici etiā
poſſe q̄ p ſubdiaconi 7 diaconi ad legen
dum p̄ceſſum duplex xpi manifeſtatio:
p duplicē eius aduentū ſignificat q̄uz
prim⁹ vnū tantū habuit p̄curſorē ſcz io
hānē qui p ſubdiaconū p̄cedentē ſigni
ficat. **S**cōs duos hēbit videlz enoch
et heliā qui p duos vel plures p̄ceden
tes dyaconū figurant. **F**acies autē epi
ſtolā legentis reſpicere dō altare quod
chriſtū ſignificat: q̄ iobis p̄dicatio ſe 7

alios dirigebat i xpm: de cuius vultu iudi-
ciu requiritas pdeit. **¶** Is do q̄ precedit
subdiaconu eunte legere: nō vertit faci-
em ad legentē qz iohānes nō ad se au-
dientes: s; potius ad xpm se dirigebat.
¶ S; q̄ dyaconu eūtem legere pcedebāt
nūc respiciūt ad euāgeliiū 7 ad faciē re-
citantis. **¶** Pro vt ex mutua vtriusq; in-
spectōne amor caritat; christi notet qui
in euāgelio p̄dicat. **¶** Scōo vt se eē cōte-
stēs euāgelice doctrine oīdant sic legi-
tur in ysa. Vos estis testes mei dīc dñs
¶ Quia do iohes fuit limes pcedētiū et
subseqntiū. medi' inf aplos 7 pphetas.
¶ Itaz lex 7 p̄phetis vsq; ad iohāne; 7 ex eo
regñū dei euāgelizat. iō eplā nec sp̄ legi-
tur de p̄phetis nec sp̄ de aplis: s; interdū
sumit de re. test. inf dū de nouo. Iohes
enī cui' vocē repñtat eplā cū antiquis
christi p̄dit ventur; dī. Qui p' me ve-
nit aū me fac' ē. Et cū modernis xpm
oīdit pñtem dicē. Ecce agnus dei ecce
q̄ tol. pec. m. Interduz ḡ sumit de aplis
qz ligz eoz doctrina nō pcesserit euange-
liū. tñ ad vitā actiuā referē sic lex 7 p̄-
phetia. Et interdū de re. test. raro tñ: qz ve-
lū templi scissuz ē: nec ponenduz est aū
oculos velū. Eplā tñ nō legi' de qnq; li-
bris moysi: qz in illis tpalia pmittebāt
In cui' signū lectōes de ill' sumpte ter-
minant in grauē accentū vt iā dicetur
Considerandū autē est qz qñ lectio vel
eplā de libris moysi v' salomōis sumit
nomē eoz reticet vt dicet i p̄lxm. vi.
ptis. Itē in eplis q̄ sumūt de p̄phetis
vel de actib; aploz: siue de apoc. ponit in
principio hec orō. In dieb; illis: 7 in fi-
ne dō. ait dñs oīpotens. eo' qz in libris il-
lis h̄ sepe scriptū inuenit. Eadē etiam
rōne dō in eplis iacobi 7 petri. carissimi
et in eplis pauli frēs. 7 in xpo iesu dño
nostro. In eplā tñ ad hebreos dicūt q̄
dam nō debere apponi frēs: eo qz ap̄lus
suspectus erat hebreis: s; meli' est vt ap-
ponat: qm̄ quidā boni erāt inf eos 7 ipe
eos in qdā loco eiusdē eplē vocat frēs.
¶ Propter pmissam etiā cām dō in euan-
gelio. In illo tēpe. Proprie tñ loqndo

nulla eplā est de re. test. s; ille lectōes ro-
cant. Porro ligz i eplis q̄ de apoc. legi' dī-
cat: lectio libri apoc. bti iohānis apli.
¶ In q̄bus tñ ecclis 7 eplis tacet illud
verbū bti. certū est enī qz btis iohānes
p̄cipue fuit inf oēs aplos a xpo dilect'
Dilectō autē dei btis nos efficit: qz bea-
tus quē elegisti 7 assumpsisti. **¶** Hac ḡ cō-
sideratōe eū sic ceteros scōs supuacū
est btitudinis titulo sc̄m oīdere: 7 so-
lem qdam mō facib; adiuuare. cū ipe re-
lut titul' p se patens effectū beatitudis
sc̄z dilectōez dei euidēt p̄ce cetis sit so-
ritus. Ceterz null' dō eplam solēnter
in ecclia legere nisi sit subdiacon'. qui si
forte defuerit dicat a dyacono. de q̄ di-
ctū est in. ij. pte sub ti. de subdiacono et
de dyacono. vel etiā a sacerdote. **¶** Meli'
enī est vt sacerdos etiā missam cātans
illā legat qz si ab acolito v' alio inferio-
ris ordīs legat. **¶** Circa h̄ autē notādū est
qz p̄pli instructio fit p verbū dei. qd̄ qdē
a deo p eius mīstros ad p̄lm puenit. 7
ideo ea q̄ ad plebis instructōez ptinēt
nō a sacerdote s; a mīstis dicūt. **¶** Imit-
steriū tñ verbi dei triplex est. Primum
autoritatis qd̄ p̄petit xpo: qui minister
dō. Ad romanos. Erat enī in ptāte do-
cens. **¶** Scōm manifeste veritat': qd̄ p̄pe-
tit p̄dicatozib; no. test. de q̄ dō. ij. cor. ij.
Qui 7 ydoneos nos fecit mīstros. Ter-
tiū figuratōis. qd̄ p̄petit p̄dicatozib; re.
test. Ideoq; doctrinā xpi pponit dyaco-
nus. doctrinā do p̄dicatoz re. te. pponit
p subdiaconos. **¶** Nec obstat qz aliqñ per
eos legi' loco eplē aliqd de ipo re. test.
qz p̄dicatores no. test. etiā vetus p̄dicāt
Ceterz doctrina p̄dicatoz re. te. nō sp̄ le-
gi' s; ill' dieb; quib; p̄cipue pfiguratio
nouī 7 veteris test. designat vt i ieiunijs
q̄ttuor tēpor; 7 qñ aliq̄ celebrant q̄ in re-
teri lege figurata sunt. sic passio natitas
baptisim' 7 aliqd h̄mōi. Et qm̄ vtraz
doctrina ordinat ad xpm 7 eoz q̄ p̄bāt
7 eoz q̄ seqbant. iō doctrinā xpi postponit
q̄si finis. **¶** Cū autē dō eplā genua n̄ flecti-
m' cū ad nouū ptineat testamētuz. imo
sedem' qz doctrinā in silētio 7 q̄te audis

Quartus liber

enda est. **U**sus etiā sedendi a veteri tes-
tamento sumit: sic i hēdtra legi. **M**ilites
tū cōsueuerūt qñ eplē pauli legūt stare
in honore ei' q miles fuit. **U**n in signū
militie sue depingit cū ense in māu. vel
iō qz ipe suā p̄dicatōz euāgeliū noīauit.
Et est sciendū q nūqz in qdragesima
legi eplā pauli nisi tñ in cena dñi que
ad nouū ptinet testamētū. s̄ est v̄z die
bus ferialibz. **S**z dñicis diebz legūtur
eplē pauli. **S**ane lectōes aplicas l' euā-
gelicas q̄s añ sacrificiū dici d̄bere statue-
rit nō oīno certū est. credit tñ q primi
successores aploz eo q in illis eadez sa-
crificia celebrari iubent. **Q**uerit at̄ qre
p̄phetias voce inferi' deslata. euāgeliz
vero 7 eplam vocē exaltādo finim'. **R**e-
spondeo p. p̄phetiā q̄ est de v. te. sinago-
ga q̄ inclinata ē 7 cecidit intelligitur: iō
qz inclinādo vocē 7 q̄si cadēdo p̄phetia
finitur. **H**inc ē est q sinagoga depingi-
tur q̄si fracta hasta xilli. **P**er euāge-
liū vero 7 eplam ecclia militās repñtat
q̄ exaltata ē. 7 iō illa cū exaltatōe vocis
finiunt. **P**eterea in v. te. tēpalia 7 ca-
ducap̄mittebātur. in cui' figura lectōes
i grauē accentū terminātur. **I**n nouo
vero test. spūalia 7 etna. i cui' rei signū
euāgeliū 7 eplā in accentū terminātur
acutū. **Q**uedā tñ lectōes de v. te. sum-
pte q̄ in officio misse p eplis sepe legūt
in acutū terminātur accentū 7 sub. to-
no epistolari legūtur. cū enī tūc in locū
eplē succedant merito 7 q̄ ad b̄ et q̄ ad
nomē illaz dñt imitari formā.

De reuerentia post lectam epistolaz
facienda.

Post lectā episto-
lam subdyacon' cū acolito ad
sacerdotē accedit. illō insinuans qd ioh-
hannes cū audissz in vincul opa christi
misit duos ex discipul suis n̄ credētes
xpm esse messia vt interrogaret illū. **T**u
es q̄ ventur' es an aliu expectam'. **E**t
rñdens iesus ait illis. **E**untes reuol-
ciate iohāni q̄ vidistis et audistis. ceci-
dient 7c. vt dices in. vi. pte sub tertia

dñica aduētus. **Q**uia vō illi p vīsa mī-
racula cognēūt hūc esse de q̄ eoz mgē p̄-
dixerat. **Q**ui p' me venit añ me facit' ē:
cui' n̄ suz dign' soluere calciamēta sua
iō pnus ad pedes calciamēta romāi pō-
titiis sōdyoconus osculatur. **P**eterea
qz textera dñi fecit virtutē. iō subdyacon'
in qbus ecclesijs osculat' dextrā sacerdo-
tis. **A**d hēc lecta eplā subdyacon' libzū
clausuz epō repñtat. ipe vero sup illum
manū ponit quā subdyacon' osculatur
Mempe ep̄s xpm figurat cui clauis li-
ber pñtatur ad designādū q solus xps
potuit apire libz 7 soluere figcula eius
in q̄ 7 ipse xpus 7 eius misteria clausa
erāt donec cepit ab ipso xpo p̄dicatōz
euāgelij apiri. xps aut legē in q̄ clausus
tenebatur ope impleuit. q̄ nō v̄it legem
soluere: s̄ adimplere. qd significat man'
impositio sup libz. manus enī op' figi-
cat. ipa qz man' positio significat d̄side-
riū et p̄missione credēdi 7 ope cōplēdi
q̄ lecta sunt. **Q**uia vō nēo accipit bñdi-
ctionē in lege p̄missam nisi q̄ cū amorē
q̄ p osculū designat: ope p̄ficit quod
fmōe alios facere docet. iō ad b̄ designā-
dū subdyacon' bñdictionē accepturus
manuz ep̄i osculatur. **R**ursus qz ponti-
fex vt p̄missuz xpm repñtat: subdyaco-
nus 7 ceteri dñt ei actus suos hūiliter
subdere 7 ab ipō bñdictōis grām postu-
lare. **U**n in euāgelio. **C**ū oīa bñ fecerit
dicite fui inutiles sum' qd debuimus
facere fecimus. **E**t subsequēnt ep̄s vel sa-
cerdos subdyaconū bñdicit: qz 7 christ'
cōmēdauit iohānē dicēs. **Q**uid existis
videre. p̄phetā in testo: etiā dico vobis
plus q̄ p̄bam. **A**men dico vob. **I**nter-
natos mlie 7 c. **S**ubdyaconus ḡ post
finē dyaconus vero añ p̄ncipiū lectōis
ad sacerdotē accedit 7 exhibz reuerentiā
qz lex finē accepit in xpo: s̄ euāgeliū ori-
ginē sumpsit ab ipso. **M**ā lex et p̄phetie
vsqz ad iohānē: euāgeliū christi et eplē
post iohē. **I**n missa vero p̄ defunctis
subdyacon' lecta eplā nō venit ad oscu-
lum man'. tuz qz ibi cessat rō sup̄dicta
tum qz in illa missa qlibet solēnitates

subtrahuntur. De sessione sacer-
dotis & episcopi et ministroz.

Ratione finita
o sacerdos seu epus sedet. Et
est notandū q in missa offi-
cio tribz horis sedet. videlz dñi epla legi-
tur de q in ti. d. mutatoe sacerdotz dicef
et dñi rñsorū & alla cātanf significās tres
dies qbz dñs sedit. hierosolimis in tē-
plo in medio doctoz audiel & interrogās
illos. Sedēs aut stat puerfus ad pplm
vt oñdat prātē a deo eē sibi datā q pos-
sit speculari & supintēdere. q stāt i ecclia
hūliter: q supbe. aīe enī ei cōmisse sunt
et de illis est rōnē redditur dō. Sedet
etiā in loco eminētiore: vt qsi vineator
custodiat vineā suā: & ppo supintēdat.
Mā & dñs i alta polorz sedēs custodit ci-
uitatē suā. Porro oratio q dñi eplaz
priusq sacerdos sedeat specialit significat
tps illud q xps in celū ascēsurus aplis
benedixit. Sessio vero q seqf significat
christi sessionē post ascēsiōez ad dextrā
patris. sedes qppe victoris ē. Un sessio
sacerdotis victoriā xpi designat vt dice-
tur sub ti. d. mutatoe sacerdotz. Sessio
ministroz significat sessionē eoz qbz dñ
Sedebitis vos sup sedes duodeci iu-
dicantes xij. tribz isrl. s. illos q in celesti-
bus iā regnāt. Qui vero in choro labo-
rant: illos q adhuc in mūdo pegrināt.
Un lectores & cantores ad officiū sur-
gētes negociū dei agūt: qbz dñ negocia-
mini dñ venio. Quidā g ministroz cuz
epo sedēt p qz xpi mēbra i pace iaz qel-
centia intelligūtur. d. qbz apls. Conse-
dere fecit nos in celestibz in xpo. aut illi
qui iudicabūt xij. tribz isrl. Alij dō stāt
p qz christi mēbra adhuc in certamine
posita itelligūtur. Nepe pontifice seden-
te in qbusd ecclis cādelabra mutātur
de locis suis: & collocātur i ordine vni-
linee a pmo vsq ad altare. ad notādū q
de plenitudine christi oēs accepim? i spi-
ritus vnitatē: s; grāz varietatē. diuīsi-
ōes enī sunt grāz: idēz aut spūs. Spi-
ritus enī a pmo cereo stat seu candelā

bro. i. a christo pcedens & vsq ad altare
id est electoz corda pueniēs alternatiz
in mēbris dona variat grāz. Et mēmo
q acoliti dponūt cādelabra in fraz. qm
post pacta pdicatōis officia p hūilitatē
agnoscūt q sunt puluis & cinis sic dixit
abraam. loquar dño cū sim puluis & ci-
nis. In romano ordinario legit vt pō-
tifer nō sedeat donec p? primā orōnem
dicatur amē. non g dñ sedere vsq ad le-
ctionē. qm pcedēs officiū gratulatiōi
de aduentu et opibz xpi deputat. Epus
enī xpm venientē & opantem significat
Ceteri vero eos qui pibant: & q seqban-
tur: & qui obuiabāt repñtant.

De graduale.

Quēst epistolam
cantat graduale seu rñsorū
qd ptinet ad opa actiue vite vt notef
nos opibz rñdere eis q in lectōe audī-
uimus. s. pdicationi. Rursus qz iohēs
pdicabat pñiam di. Venitētiā agite ap-
pñnqbit enī reg. celoz. Et itez. Facite
dignos fruct? pñie. Merito post eplam
graduale seqtur qd pñie lamentū infi-
nuat. pñ qd in diebz pentlx. de officio
tollitur vt iā dicef. Tertio iō post eplaz
graduale seqtur: qz p? pdicatōez iohis
discipuli secuti sūt xpm sic ioh. euāgeli-
sta describit. Stabat inqt iohēs & ex di-
scipulis ei? duo: & respiciēs iesum abu-
lante dixit. Ecce agnus dei. Et audieft
duo discipuli eū loqntē & secuti sūt iesuz
Ad h cant? eplam comitat: qz pdicatio-
nes pdicatorz secuta sunt gaudiū ecclie
& dei laudes & pconia de credentiū puer-
sione: qz p gduale puerfio de iudeis. per-
uersum puerfio de gētibz. p alla vtriusq
qz in fide leticia. p seqntiā canticū victo-
rie figurat. Alia rō ponef sō ti. de tractu
In qbusd tñ ecclis graduale añ eplaz
cantat. ad notandū q pdicator pri? ope
& postea verbo dñ docere. Dicf aut gdua-
le vel gradale a gradibz. s. hūilitatis. si-
gnificās ascēsus nrōs de pñtu te in vir-
tutē. sic filij isrl de māsione in māsione
pcesserūt: vt tandē videat deus deozuz

Quartus liber

in sion. **U**n i deuto. Terra nra mōtuo-
sa est. **N**ec terra est celestis hierlm q̄ per
cogitatōem celestiu hētur. cōuenit enī
graduale illi q̄ nec duz ascendit de p̄n-
tute in virtutē: s; adhuc in cōualle pos-
tus lacrimaz. iam tñ ascensioes in cor-
de disponit. **R**ectius ḡ faciūt q̄ gradua-
le nō festiuus et modulatur vocib; offerūt
s; q̄i cantū grauē et asperū simplr potius
et lamentabilr canūt. **T**amē rñsoriū p̄ qd̄
et p̄dicatio noui test. figurat altī lectōe
et eplā: q̄ significat p̄dicatōem x̄. testa-
cant: vt si q̄s forte aurib; obturatis de
p̄ssa amonitōe x̄. te. nō excitat: saltē ex-
cella modulacōe noui demulceat. **C**ler-
tñ et lector et cantor officiū suū impletu-
ri gradū ascēdūt: q̄ doctor p̄fectōe vite
vulgū trāscendere d̄. **P**ōt etiā dici q̄
p̄ eplām. iohis p̄ ḡduale aploz p̄dicatō
intelligit. p̄ alla deuotio et leticia. **R**ur-
sus p̄ lectōz x̄. p̄ cantū nouū intelli-
git test. sic ḡ cantus suauior est lectōe
sicut nouū testamētū suauior est x̄. test.
Scdo mō d̄ graduale a gradib; altar-
eo q̄ dieb; festiuis in gradib; sic alla cā-
tat. ad notādū p̄missos virtutū gradū.
In p̄festis d̄o dieb; in medio chori an-
gradus altar- cantat. ad significandū q̄
in corde qd̄ est in medio corpis p̄missos
gradus fundare dēm. **T**ertio d̄ ḡdua-
le: qm̄ apli post dñm gradiebant: vt iaz
dicitur. **R**ñsoriū vero d̄ q̄ x̄rlui vel
eplē cōrūdere d̄: vt si in eplā agat de
gaudio et in rñsorio silt. si ibi de tristitia
et hic silt ne possit nob impperari qd̄ do-
minus dic. **C**antauim? rob et n̄ saltast;
lamentauim? et n̄ plorastis. **U**n apls hortat-
ur nos gaudere cum gaudentib; et fle-
re cū flentib;. **D**icit etiā rñsoriū q̄ cho-
ro rñdente illud incipientib; cantatur
p̄pter qd̄ significat vitā actiuā in q̄ sc̄ti
se ad inuicē hortant. vt ad eternā pueni-
ant vitaz. **P**ōt tñ rñsoriū ad rñsionem
aploz referri: qm̄ christo vocāte et dicē-
te. venite p̄ me. ipsi nō tñ verbo s; etiā
ope rñderūt: q̄ relictis oib; secuti sūt
eū. et gradiebant post dñm: discipuli p̄
mḡm. de b̄ in. phemio. v. ptis. **S**igni-

ficat aut graduale seu rñsoriū laborātes
in hac vita. et iō nō d̄ infra octauas pa-
sce et pete. p̄ q̄s octauē n̄re resurrectōis
designant qm̄ oīs laboris exptes erim?
Abterget enī de oēm lacrimā ab oc. et d̄z
suoz. **I**taq; in ḡduali seminam? in alla
metim? **C**lerus rñsoriū sic vocat:
qm̄ in eo sit reusio ad ipm̄ rñsoriū: pro-
ut sub ti. de alla dicit. **R**ursus gradua-
le bonū opus et vitā p̄ntem in q̄ semina-
mus et a dño pegrinam̄ significat. **C**ler-
sus d̄o adiutorū designat. **C**lerus ḡ p̄
graduale canit: q̄ adiutorū nob est ne-
cessariū q̄diu in b̄ ergastulo detinem̄.
Graduale plane incipit ne nimis ver-
sus ascēdat in q̄ designant q̄ religionez
p̄pter ei austeritatē ingredi metuit. **S**-
lus vero alte. in q̄ designatur q̄ ieiunā-
do orando et alia bona faciēdo ascēdūt.
nō timētes carnē quaz cū vicijs et cōcu-
piscētijs mortificat. **A**d b̄ qm̄q; vn? so-
lus versū cantat. ad monēdū q̄ q̄sq; se-
cū fragilitatē suā tractet. **E**t q̄q; ḡdua-
le timore versus alte nō inchoet. in q̄ eē
significat h̄i q̄ p̄sideratiōe p̄prie fragi-
litis qd̄q; agūt hūilr agunt. finito
tñ versu x̄r fiducia exaltat: in q̄ desi-
gnat q̄ de misericōia dei p̄fisi fiducia oī
sue actioni insistent. **C**atat aut ḡduale a
puetis. put in se. ti. dicit. **P**orro rñso-
riū qd̄ in missa cātāt nec p̄fecte nec ip-
secte repetit. nec gla p̄i subijcit. qd̄ tñ i
rñsorio aliaz fit lozaz. **A**rcā qd̄ atten-
dendū est q̄ alie canonicē hōre institute
sunt. ad referendū d̄o laudes p̄ diuisis
b̄nficijs in illis hōris ab eo recept; **H**ic
est q̄ lectio in illis p̄mo d̄. in q̄ b̄nficiū
vel ps eius in illa hōra datū designatur
Postea cantat rñsoriū in q̄ laus b̄nficō
correspondet. **Q**uia ḡ laus repeti debet
iuxta illd̄ apli. **G**audete in dño. iterum
dico gaudete. i. laudē d̄o dicite. iō h̄mōi
rñsoriū repetit. **S**ed et q̄ q̄s b̄nfactori
suo tenet. deo vero nihil aliud possum?
nisi gliam et honozē offerre. iō in fine re-
sponsoriū et cuiuscūq; nocturni vbi in le-
ctionib; aliqd̄ b̄nficiū totū vel ps eius
est repetitū referim? grām et gliāz trini

tati. Rñforiū aut qđ in missa cantat. de
signat vt pmissus ē rñfionē aploz xpo
eos vocante oia relinqntiū: qđ g illi ni
hil sibi retinuerit: p q iterū eos vocari
oporteret. id rñforiū illō nullo mō repe
titur. s; nec cū glia pfi finit: qđ n ad glo
riam s; ad luctū vocati sunt: dicēte dño
in lu. sic misit me pē. 7 ego mit. vos in
mūdū. vt dicef in seqn. ti. Et nota q
greg. ambro. 7 gelasi? pposuerit gradua
lia tract? 7 alla 7 ea ad missaz cātari sta
tuerit. Ceterz qñq; solū rñforiū cantat i
missa. qñq; solū alla qñq; rñforiū cū al
leluia: qñq; cū tractu: qñq; alla cū trac
tu. de q dicef i. vi. pte sub ti. d. vii. dieb;
post pasca. **De alleluia.**

Quia post luctū
sequitur solatio. Nā brī q lu
gent qñ ipsi cōsolabūt. idō
post graduale cātāt alla qđ ē leticie cā
ticū. 7 auditū ab angel? decātari: sic legit
in apoc. Rursus qđ ascēsus d? virtute in
virtute: qđ p gduale dñm? significari.
sepe tediosi eēnt nisi gaudiū hēnt ad
mixtū: sic filijs isrl? multa incōueniētia
acciderūt qñ de māsioe in māsionem p
cesserūt. idō p? graduale cantāt alla. **Ab**
bie penl. Platee tue sternent auro mū
dū 7 candido 7 in vicis ei? cātabit? alla.
Est aut? alla laus angelica. snia qđ bre
uis: magnū pñēs iubilū vel incitans
ad iubilū. Iubilat ei eccliasciēs qđ gran
dis restat via vsq; ad mōtē dei ozeb: qđ
interpretat mēsa. timēs qđ fideles obdor
miāt in fide: 7 faciāt vitulū cōflatilē. i.
lasciuia in tpalib;. Et est alla hebraicū
nomē: vocabulū siqdem significās poti?
qđ expmēs ineffabile gaudiū ab hac vita
pgrinū. gaudiū videlz āgeloz 7 hoīm i
etna felicitate letantiū qđ n? ocul? vidit
nec auris au. nec i cor ho. ascēdit. Cuius
verbi expositio fm Innoē. iij. ex. crj. ps
habet. cui cū alleluia pmittat in titulo.
statim psalmus exponendo titulū inci
pit. Laudate pueri dñm. Cū fm eū al
leluia interpretatur: laudate pueri dñm.

Aug. vero sic expōit. **Al.** i. saluū. le. i. me.
lu. i. fac. ia. i. dñe. **Diero.** sic. alle. i. canta
te. lu. id est. laudē. ia. i. ad dñm. **Grego.**
sic. alle pater. lu. filius. ia. spūscūs. **Et**
alle. id est lux. lu. i. vita. ia. i. salus. **Da**
gister petrus anthysiodoreñ. sic. al. i. al
tissim?. le. i. leuat? ē in cruce. lu. i. luge
bant apli. ia. i. iam surrexit. **Petr?** man
ducator dixit sup apoc. 7 **Aug?** in glosa
psalterij: qđ alleluia dñū ē impatiū mo
di. et sonat allelu. i. laudate. ia. i. vniūsa
lem. vel ia. i. inuisibilem. s. deū qñ laus
inuisibilis dei. Et quoniā alleluia futu
re beatitudinis quasi propriū est voca
bulum. merito magis eo tempe. id est.
pascali frequētatur quo christus resur
gens eiusdē beatitudinis spem nobis
tribuit 7 pmissit: put ibi dicef. **Q**uam
alijs tpibus caneret ad missaz olim ec
clesie romāe psuetudo n? erat. s; a beato
greg. cōstitutū. imo potius restitutz ē
Nam cū prius tpe damasi pape fuisset
eadē cōsuetudo defecerat. **Diero.** dicē
qđ alleluia dicatur in missa tractum esse
de ecclesia hierosolimoz. **Canimus** igitur
alla post graduale. canticū videlicet
leticie p? luctū penitētie. summope in
tendentes exprimere magnitudinē cō
solationis que reposita est lugentibus
iuxta illud. **Beati** qui lugent quoniam
ipsi cōsolabunt. **Iubilantes** poti? qđ canē
tes. vnamq; breuē digni smonis filla
bam in plures neumas ptrahimus vt
iocūdo auditu mens attonita repleat
et rapiatur illuc vbi semp erit vita sñi
morte 7 dies sine nocte. Est enī allelu
ia modicū in smōe 7 mltū in neuma: qđ
gaudiū illō maius est qđ possit explicari
sermone. **Neuma** enī seu iubilus qđ fit
in fine exprimi gaudiū 7 amoz creden
tium 7 quanta leticia et laus secuta sit
p fidem pdicatōe audita. iuxta illō. **Au**
diuit 7 letata ē syon 7c. Et in cātis. **Ex**
ultabim? 7 letabim? in te. **Quid** sit neu
ma dicitur in plēmo qñte ptis. **Qñ**
autem dñ? seqntia non dicat? neuma possi
alleluia. put sub ti. d. seqntia dicef. **Po**
test etiam alla referri ad exultatiōez eoz

Libert Quartus

quæ miracul' christi gaudebāt laudātes dñm ⁊ dicētes: qz vidim' hodie mirabilia. ⁊ qz vifitauit dñs ple. suā. tunc enī cātābat in iubilo alla: qz oīs plebs vt vidit dedit laudē dō. ⁊ gaudebat de vniūsis q̄ gl'iose fiebāt ab eo. **H**inc ē q̄ a septuagesima vsq; ad pasca n̄ cātatur alla: qz tpe tristitie n̄ v3 decātari carnē leticie: put ibi ⁊ in p̄lx. vi. ptis dicetur. Porro q̄ alla in p̄posito versu repetit: ⁊ sic bis i missa dō. designat et̄ne vite gaudiū. ⁊ q̄ interiecta leticia sc̄ti geminam gl'ificatiōis stolā accipiet aīne videlz ⁊ corpis. **N**ā s̄m stolā mētis seu aīe exultabūt sc̄ti in gl'ia le. i. cu. suis ⁊ c̄. s̄m stolam carnis fulgebūt ⁊ tanq̄ scintille i arūdineto discurrēt. **D**e h̄ dicef in. vi. pte sub sabbato in alb. **V**ersus ḡ nihil finit' aut tristes: s̄z totū iocūdū ⁊ dulce debet sonare q̄les sunt illi. **D**ñs regnauit decorē induit' ⁊ c̄. **D**ñs reg. exult. tra. **J**ubilate deo. **I**ustus vt pal. florebit ⁊ c̄. **Q**m̄ absterget deus oēm lacri. ab ocul' factoz. et̄ia n. e. a. n. l. n. t. q. p. t. **C**lerus quoq; dō a reuertēdo: eo q̄ p̄ eū reuētimur ad allā: q̄ post allā seq̄tur qz significat opationē q̄ laudi p̄iūgi dō: qz nō bñ deū laudat q̄ bñ opari cessat. **P**er h̄ ⁊ o q̄ allā cū neuma repetit. laus ⁊ gaudiū ineffabile patrie significat. **I**n nōnull' eccl'is allā cantat a puer: ḡduale a magnis vt notef q̄ ex ore infantū de' p̄fecit laudē. ⁊ p̄s. **L**audate pueri dñz. cui' psalmi titul' est allā. **I**lli enī q̄ puri sūt laudi xpi pueniūt. fortes ⁊ o i fide et in tolerādo adūsa q̄ pugnare p̄nt ⁊ amalechitas ḡduale dñt cātare. **C**irca h̄ notā dñ est q̄ cantorū alij sunt q̄ in choro cātus voce maḡ distribuūt. **S**i sūt rectores eccl'ie q̄ deū laudāt: ⁊ alios verbo ⁊ exemplo ad laudādū inuitāt. **A**lij sūt pueri q̄ ḡduale in ḡdib; cantāt. **S**i sūt actiui de' otute i virtutē caritat' ḡdib; ascēdentes. q̄ dñ graduale inchoāt alios ad p̄pūctōem inuitāt. dñ versuz cōcinunt ad se redeūtes suas cogitatōes attēdūt et dñ illū finiūt se bonū certamē certas se. ⁊ cursuz insinuāt p̄sumasse. **A**lij sunt

p̄fecti viri q̄ in alijs eccl'is allā vt tractus in pulpiti' p̄cinūt. **S**i sūt p̄tēplatiui carnē affligētes ⁊ mētē excedētes. q̄ rū p̄satio ē in celis. n̄ est h̄ hoīm s̄z āge loz. **S**eq̄ntiā dō n̄ illi soli decātāt: s̄z chori cōiter iubilāt: qm̄ iubil' et̄nus ⁊ ieffabilis angel' erit cōiuet hoīb;. **D**ebz et̄ia allā in ḡdib; ⁊ versuz orientē decantari et qm̄ vitā p̄tēplatiuā significat dō legi in altiori loco. q̄ r̄soriū qd̄ actiuā defiḡt. **R**ursus in q̄busd̄ eccl'is cantās allā sumit aliqd̄ i māu: vt insinnet se deū n̄ solū voce: s̄z ⁊ ope collaudares seu man' ducit. iurta p̄s. **D**ēs gētes plau. māib;. **I**n pleri s̄z eccl'is allā de trinitate cātāt i dñic' dieb;. s̄. **B**ndict' vel q̄lis p̄ vt fidē hilarit' p̄fitētes ad sp̄z pueniāt. **E**t attēde q̄ allā dñicalia a p̄ntē. vsq; ad aduētū sepe omittim': qm̄ alit' ⁊ aliter in alijs ⁊ i alijs ḡdualib; disponunt. **E**a igitur diligēs cantor attendat ⁊ diligēt vniūsitatib; officioz assignet.

De tractu.

A **D**ominica septuagesime vsq; ad vigiliam pasce. s̄. in dieb; ⁊ officijs luct': qz tūc n̄ canit carnē leticie. loco allā qd̄ significat exultatōz habitā de spe et̄noꝝ dicūt tractus ex institutōe thelesphori pape. **D**icit aut̄ tract' a trahēdo: qz tractim' ⁊ cū aspitate vocū ⁊ pliritate v̄boꝝ canit: eo q̄ miseriā ⁊ latōzē p̄nt incolat' isinuat de q̄ p̄s. **D**eu me qz i. cō. m. plō. est. **I**n tractib; enī rep̄ntant lōga sc̄toꝝ patrū expectatio ⁊ iudeoz captiuoz meror et afflictio. q̄ tpe babilōice captiuitat' sedentes sup flumīa babilōis ⁊ flētes in salicib; sua organa suspendēt qd̄ rēpus eccl'ia rep̄ntat a septuagesima cātica leticie subtrahendo ⁊ tract' dicēdo. **T**atuz aut̄ interest in f̄ allā ⁊ tractū q̄ntū inter leticiā ⁊ tribulationē. **I**tez t̄m̄ interest in f̄ r̄soriū cui oēs r̄ndent. ⁊ tractū cui nemo. q̄ntū inter actiuā ⁊ p̄tēplatiuā vitam. **E**st autē tractus medius inter r̄soriū ⁊ alleluia vt dicef in. vi. pte sub titulo de septem diebus post pasca

Porro tractus qz gemitū 7 canticū la-
crimabile expmit. lacrias scōrū siue in
actia siue pteplatiua vita repñtat. **U**n-
tract? dē qz scī suspirātes ab imo pecto-
ris gemitū trahūt: qz licet spe gaudeāt
vt monet alla. tñ hic in valle lacrimaz
pmozātes hñt irriguū supi? 7 inferius
qd tract? misticat. gemitū enī flebilē p
dilatōe supne bñtitudis. 7 sup flumia ba-
bilonis sedētes patrie sue memores.
Ite lacrias fūdūt p suis 7 alioz excessi-
bus. duz ex vicinitate babilonici fluuij
seipos vident sepe aspōs 7 alios penit?
immerfos ipius fluuij rapiditate ferri
deorsuz. **S**z qz hic plozat? qñqz est respe-
ctu supni gaudiij. qñqz respectu nre mi-
serie: iō tract? filr qñqz ē de leticia p su-
piori irriguo vt **J**ubilare 7 laudate. et
qñqz de tristitia p inferiori irriguo: vt dē
pfūdis 7 alijs hñmōi. **D**e vtroqz irriguo
tractat greg. in li. iij. dyalogoz. c. xxiiij.
Et est adūrendū: qz post duos tract? tri-
bulatōis seqf tract? leticie. put sub dñi-
ca septuagesime 7 dñicis seqntibz vide-
ri pñt. 7 hñ iō qz p? duos dies sepulcē dñi
occurrit tertius resurrectōis. **R**ursus
qz gaudiū scōrū nō est hic plenū 7 cōti-
nuū: s; sepe interrūpit. iō ecclia qñqz in-
ponit tractū vt in tpe septuagesimali:
et cū in sabbato pascali p? alla seqf tra-
ctus qz hic gaudiū nō expedit sine fletu
in sabbato tñ in albis duplicat? alla: qz
in etnā vita pscm erit gaudiū glificata
carne cū aima 7 ppleta resurrectōe scō-
rum cū resurrectōe christi. **S**ane a do-
minica septuagesime vsqz ad qrtā feriā
cinez dicūt tract? solū in dñicis diebus
eo qz ppls tūc meli? puenit in ecclia: qui
indiget edoceri qualr captiuitatē dialo-
licā p babilonicā sigficatā debeat deplo-
rare. **T**ractus enī tps babilonice capti-
uitatis repñtat. **S**z p? dictā qrtā feriā
que est caput ieiunioz mag? freqntat:
qz tūc mag? est tps meroris 7 afflictōis
vtpote ordinatū ad excutiendū iugum
dyabolice captiuitatis p merore pñtō-
nis 7 hñilitatē pñfissōis atz aspitatē sa-
tisfactionis. qz pñpue in ieiunio vigent
Sz licet dñica dies resurrectōez figu-

ret: tñ i dñicis septuagesime cātica leti-
cie subticent? 7 tract? dicūt. qz iudei to-
to septuagenario babilōice captiuitatē
cōtinue afflictī fūēt. 7 nos in ista? vite
septuagenario qz p septenariū 7 p pñs
qñs p septuagenariū ducit. pñtinue dolo-
res et miseras expmī donec ad octauā
vite 7 pfecte 7 n figurate resurrectōis p
xpi misericōdiā veniam. **P**ostremo cōfide-
randū est qz vsus seqntiaz bini et bini
sub eodē cantu dicūt. qd iō cōtingit: qz
vt plurimū bini 7 bini p richmos sub
paribz sillabis cōponūt. qd in versibus
tractuū nō repit q ex sac scripta vt plu-
rimū sumūt. iōqz i eātū nequnt cōbina-
ri. **R**ursus illi sub vno cātū cōbinant
ad notādū qz exultatio vere caritatis in
vno deo pñficat. seqntia ei exultatiōem.
cōbinatiō caritatē designat. **V**ersus ve-
ro tractuū: qz merore sigficant singula-
riter decānt. iuxta illd ps. singulariter
sū ego donec trāseā. hñere. **S**ol? sedebā
qz amaritudie plen? erā. **N**ō est ecōmit-
tendū qz licz regularit? gduale vñ alla i
mediate seqf eplam: ne nos music? ille
replendat di. **C**ātauim? 7 nō saltastis: la-
mētauim? 7 nō plāristis. alla enī cātatur
p salutatiōe. gduale p planctu subiūgit
pñie. **H** tñ fallit in sabbat? qtuor tēpor:
et in qrtā 7 i sextis fertis maior? hebdo-
made. in qbz tract? immediate seqf eplaz
et hñ iō: qz in illis diebz music? ille nob
auferf. **M**ā in dicta qrtā feria venditur
7 in sexta crucifigif. qd in dict? sabbatis
q ad qd repñtat. 7 iō ad maiore luctū i
sinuādū tract? i ill? immediate eplam cō-
mitat. **Q**uāt tract? maiore insinuet lu-
ctū qz gduale. p hñ inuit qz nunc cū alla
cātāt. nisi ob specialem cām in sabbato
pascali.

De prosa seu sequētia.

Post alleluia pro

sa seu seqntia dē qd ē filr cātū
cū exultatiōis: ad notādū geminā glifi-
catōis stolā quā scī accipiēt: put iaz p
missuz ē. **C**antāt aut seqntia ab omibz
siml in choro vt notet cōcordia caritatē
talis enī laus deo placz. **U**n in cāticie.
vñherasti cor meū soror mea spōsa mea

Liber Quartus

in vno oculor tuor. **I**do dic in vno vt
notet concordia et voluntas yniformis: q̄a
laus sic facta ē cibū delicatissim⁹ do. **H**ec
est tūica illa incōsutilis: quā de⁹ n̄ patit
scindi. **D**e h̄ dcm ē sub ti. d̄ alla: et dicet
in p̄lx. v. p̄t. vbi de antiphonis agit. **M**o
therus abbas sc̄ti galli in theutonia pri
mo seq̄ntias p̄ neumis ip̄i⁹ alla p̄posu
it: et nicola⁹ papa ad missas cātari cōces
sit. **S**ed et herman⁹ p̄tractus theutonie
inuētor astrolabij p̄posuit seq̄ntias illas
Rex oipotēs: et Sanctis p̄s: et Ave ma
ria: et antiphonā Alma redeptor mater
Et symon bariona. **P**etrus d̄o p̄posel
lanus ep̄s fecit illā. **S**alue regia. **Q**ui
dā vero rex francie robert⁹ noie p̄posuit
seq̄ntia illam. **V**eni sc̄tēsp̄s: et hymnū
Mozus noue hierl̄m. **A**ntiq̄t⁹ ei mos
erat vt sp̄ alla cantaret cū neuma: s̄ po
stea dicit⁹ papa insituit loco illius neu
me i p̄cipuis festiuitatib⁹ seq̄ntias dici
Quā ḡ nō d̄ alla. nō d̄ seq̄ntia dici: qm̄
loco neume eius d̄. et idē significat qd̄
neuma. s̄ eterne vite gaudiū et delicias
q̄ nullo verbo exprimi p̄nt. et iō per neu
ma q̄ est vox nō significatia intelligunt⁹
Et inde est qd̄ qdam seq̄ntie antiq̄ solēt
verba noua et incognita h̄re et inusitata
tum qd̄ celi gaudiū secretū et incognitū
mortalib⁹ ē. tū qd̄ nobis incognitus est
mod⁹ laudādi dei in patria. tū qd̄ iubil⁹
cordis in p̄nti vita incognit⁹ est ad ple
nū. tū qd̄ oīa noua sunt pulcritudie de
corata. **H**odie et o seq̄ntie cū voce signi
ficatiua dicūt ad notandū qd̄ in illa mā
gna festiuitate vite eterne iubilus plene
sciet. **S**eq̄ntia ḡ eterne vite mysticat
laudes. iuxta illō. **B**eati q̄ h̄tant in do
tua dñe et. **D**abz enī vba laudiflua: et
dulcē atz suauē cātū. qd̄ ibi oīa erūt ple
na laude. et melodia celest⁹ organi abun
dabit dulciflua leticia: qd̄ sic letantium
oīm h̄tatō erit ibi. **R**ursus qm̄ laudes
efnitat⁹ v̄bis h̄ianis plene nō resonāt
ideo qdā eccl̄ie mystice neumatizat seq̄n
tias sine v̄bis. aut saltē aliq̄s v̄sus eaz
nulla enī erit significatō verbor⁹ necessa
ria. vbi singulor⁹ corda patebūt singlis
intuentib⁹ libz vite. et vbi idē erit testis

accusator et iudex. **E**t nota s̄m yfidoruz
qd̄ p̄sa est. p̄ducta oratio a lege metri re
soluta. sic dicta ex eo qd̄ sit. p̄usa. **S**eq̄n
tia d̄o dicta ē: qd̄ neumā iubilū seq̄t. **E**t
hic et in euāgelio d̄ seq̄ntia in numero
singulari. **D**e mutatione sacerdot⁹.

Actenus dum
epla lecta fuit et choro gdua
le psallēte sacerdos tacitus
ad dextram p̄te sedebat altari insinuans
qd̄ iohāne p̄dicante x̄ps qdāmodo tace
bat: qd̄ nō p̄dicabat apte: s̄ dictur euā
gelij surgit: qd̄ euāgelista tradit p̄ qd̄
iolbes tradit⁹: et ait iesus in galileā p̄di
cās euāgelij regni dei. **E**t qm̄ sedes vi
ctoris ē. sessio sacerdotis victoriā x̄pi re
cte significat. qd̄ post ieiuniū vicit dyalo
lū. **N**am reliq̄t eū tēptatō et accesserūt
angeli et ministrabāt ei. **P**ost dictam ḡ se
q̄ntia surgēs sacerdos et ad sinistram alta
ris p̄te accedēs p̄nūciat euāgelij. signi
ficans qd̄ x̄pc nō v̄it vocare iustos s̄ p̄ctō
res. iuxta qd̄ ip̄e in euāgelio dixit: qd̄ nō
indigēt q̄ sani sūt medico. s̄ q̄ male h̄nt
Per dexterā enī iusti. p̄ sinistram d̄o pec
catores significāt. **P**ropt̄ qd̄ dñs in iu
dicio statuet qdē oues a dextris edos a
sinistris. **D**e h̄ dcm ē sub ti. de oratione.
Quidā tñ direit qd̄ iō sacerdos in p̄nci
pio misse p̄sistit ad dextrā. cū vero p̄nū
ciat euāgelij p̄uertit ad sinistram. et circa
finē itez redit ad dextrā: qd̄ cult⁹ dei pri
mo fuit i p̄plo iudeor⁹: et iudea tūc erat
a dextra. deinde iudeis nō credentib⁹: et
verbū d̄i tanq̄ indigni respuētib⁹ cult⁹
dei trāsiiit ad gētes ad q̄s apli transie
rūt. et tūc iudea fuit a sinistra p̄te. et cir
ca finē reuēte itez ad iudeos ad p̄dica
tionē enoch et helie q̄ p̄ntēt corda patrū
in filios: qm̄ in dieb⁹ illis saluabūt iuda
et reliq̄e isrl̄ salue fient. **Q**ui ei primo
dixerat. **I**n viā gētiū ne abierit. postea
precepit dicēs. **I**te i oz. vniūsus. **Q**uia
ergo p̄dicatio puenit etiā ad illos q̄ in
sinistra p̄te fuerūt dū siccato gedeonis
vellere ros areā irrigauit merito i p̄te
sinistra legif euāgelij. sic in se. ti. dicet
Un v̄sus. **E**st rō cur ps altari dextra in

se. **P**incipiū finē tenet: **Folium**
 fra. **D**extra iudeos: gētile.
Cepit ab his. refert ad hos. refert ad
 illos. Ita fides: et erit oēs i fine fides
Sed cū sacerdos q̄ p̄nūciat euāgelii re
 p̄ntat p̄sonā xpi q̄ nō predicauit gētibz
 s; iudeis. iuxta qd̄ ip̄e dicit in euāge. **N**ō
 sum missus nisi ad oues q̄ pierāt dom?
 isrl. vtz illō recte dicat p̄uēdēs auditor
 adūtāt. **D**e h̄ dēm ē sub ti. q̄lit̄ ep̄s l̄ sa
 cerdos ad altare stare d; ad quācūq;
 vero altat p̄ez ille se trāsserat. ministri
 eū retro sequūtur. put dictū ē ibidem.

De euangelio.

Supra proxime
 tactū est qualē sacerdos non
 solenniter celebrans ip̄emet euāgelii
 dicit. **C**lez q̄n ep̄s l̄ sacerdos celebrat cū
 ministris cuncta solēnit pagunt. tūc enī in
 q̄busdā eccl̄ijs vt rome dyconus dextra
 manu pontificis osculata codicē euāgelij
 sumit s; altari illū s; diacono ad ferē
 dū tradēs. postea b̄ndictōez postulat ab
 ep̄o vel sacerdote et ei b̄ndicit. In alijs
 tñ eccl̄ijs p̄us b̄ndictōez postulat q̄s codi
 cem suscipiat de altari. **D**ata itaq; b̄ndi
 ctōe p̄cedit diacon? ad pulpitu p̄ dextrā
 p̄tē chori quē p̄cedit subdiacon? cū textu
 euāgelij: et illū p̄cedit thuribulū cuz i
 cēso. et an thuriferariū cēsoferariū cū fa
 culis accēsīs. an illos in q̄busdā eccl̄ijs
 crucē. vtz illū. sicq; pulpitu ascēdit et euā
 gelii incipit. q̄ dicto ad ep̄m vl̄ sacerdo
 tē sil̄ redeūt q̄ singula p̄sequimur. **N**ō tā
 dū ē aut q̄ in q̄busdā eccl̄ijs i p̄cipuis fe
 stiuitatibz diaconus p̄ficisci volēs ad le
 gendū euāgelii incipit antiphonā q̄ est
 in nocturnis sup̄ b̄ndict? et dū ip̄e acce
 dit ad pulpitu: illa cantat et finit a choro
 vt notet caritas: et cātāt sine neuma. ad
 notādū q̄ de n̄ p̄cipit nos h̄re nisi sim
 plicē caritatē. **S**ane iaz figura mutat.
 nā dyacon? q̄ p̄us rep̄ntabat p̄phetā iā
 rep̄ntat euāgelistā. nā lex et p̄phete vsq;
 ad iohēnē: et ex eo regnū celoz euāgelij
 catur. **I**deo aut euāgelii legit vt velut
 xpc legē p̄ p̄phas et psalmos ore suo p̄

dicauit: ita post eplaz responsoriū et alle
 luia p̄ illō p̄lo p̄dicatio eius annūciat.
Et d; euāgelii q̄si bonus nunci? ab eu
 qd̄ est bonū: et angel? qd̄ ē nunci? est ei
 euāgelii xpi et aploz p̄dicatio. nūciat q̄
 dem vitā post mortē. requiē p̄ laborem
 regnū post fuitiū. **E**st aut sciendū q̄ sic
 p̄eminet caput ceteris corpis mēbris et il
 li cetera mēbra fuit. sic et euāgelii p̄nci
 pale est oim q̄ ad officiū misse dicuntur
 et toti p̄eminet officio misse. et q̄cūq;
 ibi cātāt et legūt illi p̄sentiūt intellectu
 ali rōne put i. vi. p̄te sub dñica qualibz
 dicef. **D**yacon? q̄ p̄mo dextraz manuz
 pontificis osculatur nihil dicēs: qz p̄dica
 tor euāgelizare d; p̄ glia et na de q̄ spon
 sa dicit in cātī. **D**extra illi? aplexabit me.
Nam et angel? q̄ resurrectōis xpi gliam
 venerat nūciare: sedebat in dextrā stola
 candida cooptus. In alijs tñ eccl̄ijs
 nō osculat: s; solū inclinās b̄ndictionez
 poscit. **C**lez subdiacon? l̄ diacon? nō ma
 nus s; pedes romani pontificis osculat
 vt summo pontifici summā exhibeat re
 uerētiā. et eū illius oñdat esse vicariū
 cui? pedes osculabat mlt̄ illa q̄ fuerat i
 ciuitate peccatrix. **A**dozandū est enī sca
 bellū pedū eius: qz sc̄m est. cui? etiā re
 surgētis a mortuis pedes mlieres te
 nentes adozaueūt. **G**enerāl̄ enī nemo
 d; manū summi pontificis osculari nisi
 cū de manibz eius aliqd̄ accipit vel cuz
 ad manū eius aliqd̄ tribuit vt oñdatur
 q̄ ex vtroq; dēm? ei grās agere q̄ sic sp̄
 dat p̄pria sic nūq; recipit aliena. **Q**uas
 oblatōes romani? pontifex recipiat sub
 ti. de oblatōibz dicef. **S**ubseq̄nter dia
 conus textū euāgelij sumit s; altari: q̄a
 de sion eribit lex et verbū dñi de hierlm
 nō vtiq; mosaica lex q̄ quondā exiuerat
 de mōte synai s; euāgelica. de q̄ p̄pheta
 ait. **E**cce dies veniēt dicit dñs: et p̄summa
 lo testamētū nouū sup̄ domū israhel
 et sup̄ domū iuda. **S**umitur etiā liber
 de altari q̄m apli de altari euāgelii ac
 ceperunt cū predicātes passionē xpi euā
 gelicabāt. **C**el altare i h̄ loco significat
 iudeos a q̄bz transfert regnū dei et dat

Liber Quartus

genti faciēti fructū ei⁹. Et ex eo qd liber
luminis de altari notat qd euāgelium ē vobū
dei. qd p altare significat. Sicut illud exodi. xx.
Altare d terra faciet mihi. Et ppter pmissas
rōes qdā volētes i fine mille dicere
euāgelium scti iohis vlt aliud imprimūt
primo signū crucis sup altare ⁊ postea in
fronte. Sumit aut illū vt qdaz volunt
de dextra pte altaris qd ecclia de iudeis a q
nostra sumpsit exordium antiq̄tus fuit a
dextris: ⁊ poit eū in māu sinistra dextrā
supponēs. iuxta illud. Leua eius sub capi
te meo ⁊ dext. ei⁹ am. me. Et h ppter tripli
cem cām. Primo qd euangelista docet
celestia q p dextrā. terrenis q p sinistra
intelligunt supponi. Scdo inclinatur
liber p sinistra hūez: ad notandū qd xpi p
dicatō de gētili pplo trāsibit ad iudaicū
ysa. xx. c. In dieb illis saluabitur iuda.
Tertio qd in vita tpali q p illaz significat
necesse est euāgelium p̄dicari. Et text⁹ euāge
lij in qbusd ecclijs ornat⁹ exteri⁹ argēto
et lapidibz. put dictū ē in pte. iij. sub ti.
de legalibz indumētis. Liber aut ipse de
aduētū sacerdotis ad altare donec euā
gelium legat sup altare remāsit. qd qmū
ad h significat hierlm: qm euāgelica do
ctrina primū in hierlm sc̄ta ē. ⁊ ibi pma
fit ab aduētū dñi donec publicaret gen
tilibz. iuxta illud. de sion eribit lex vt sup
Hierlm enī est loc⁹ passiōis q p altare
etiā significat. Consequēter b̄ndictōez postu
lat: qd nullus dz p̄dicare nisi mittat. iux
ta illud apli. Quō p̄dicabūt nisi mittat
Et dñs inq̄t aplis Rogate dñm messis
vt mittat oparios suos i messes suam.
Isaias aut cū audissz vocē dñi dicētis:
quē mittā ⁊ q̄s ibit ex vob. r̄ndit. Ecce
ego suz mitte me. Dixitq dñs. Glade ⁊
dic pplo huic. audite audiētes ⁊c. Rur
sus hmoi b̄ndictōem pfigurauit moy
ses q ascēdens i montē accepit tabulas
et b̄ndictionē ⁊ pplo mādāta pposuit. ⁊
dñs etiā b̄ndixit ordini diaconali cui de
dit sp̄m sctm ⁊ misit ad p̄dicandū p vni
uersuz orbē. Pontifex ḡ vel sacerdos vi
sibiliter b̄ndixit dyacono q lectur⁹ ē euā
gelium qd nō fecerat subdiacono lectu

ro eplam: qd xpc inuisibil⁹ manēs legē ⁊
pphas q p eplaz significat inuisibil⁹ mi
sit. s. postq in terris visus ē ⁊ cuz hoibz
conuātus ē. aplos ⁊ euāgelistas visibi
liter misit ⁊ docuit. Q̄ntel inq̄t p̄dicare
dicētes. App̄inq̄bit regnū celoz. Illi
āt egressi circūbāt castella euāgelizates
et curātes vbiqz. Et mittit eū ad legen
dū euāgelium ad notādū qd xpc misit apo
stolos ad p̄dicandū reg. dei. Dyaconus
aut ea q sibi in b̄ndictōe dicūt p̄siderat
se corde pur. ore mūdū: ⁊ ope castū suū
deat exhibere q̄ten⁹ sacrosctm euāgelium
possit digne p̄ferre: qd p̄te aqz viuen
tiū. i. euāgelica p̄dicatō. non fuit ipetu
id est libere nisi de libano. i. de corde cas
sto ⁊ ore candido. Nō enī ē speciosa laus
in ore pctōris. Imo pctōri dicit deus.
Quare tu enarras iusticias meas ⁊ as
sumis testamētū meū p os tuū. Et iō
signo crucis munis. Deū licētia ⁊ b̄ndi
ctione obtētis. ⁊ insup cruce imp̄ssa vt
secur⁹ incedat. p̄cedit ad pulpitu cū filē
tio incliato capite nihil in qbusdā ecclie
suis ferēs ppter illud qd dñs ipse p̄cepit apo
stolis q̄s misit ad p̄dicandū regnū dei.
nihil inq̄t tulerit in via: ⁊ neminē salu
tauerit. In alijs tñ ecclijs diacon⁹ fert
libz vt iam dicet: s. pueniēs ad ambros
nem salutat q̄s intrās domū cui offert
pacez vt infra dicet. Et transiit p dextrā
ptē chori ad sinistra. ⁊ liber euāgelij d de
xtra ad sinistra trāsferet. ⁊ ibi legi⁹: qd de
sion eribit lex vt sup. Iudea enī respu
ente verbū apli trāsiet de iudeis ad gē
tes: ⁊ postea p̄dicatū est gentibz. q p si
nistra intelligūtur. Cū apostolus ad
hebreos. Vobis oportebat prius p̄dica
ri verbū dei. s. qm repulistis illud ⁊ indi
gnos vos iudicastis. ecce cōuertimur
ad gentes. De hoc supra in titulo prio
In ecclia romana ⁊ in qbusdā alijs sub
dyaconus p vnā viamiet dyacon⁹ per
aliā in pulpitu ascendit: qm ille docēdo
⁊ iste discendo in augmētū scientie p̄ce
dit. Et qd ministrator per meritū opis
et p̄dicator p meritū oris in augmētū
iusticie progredit. Cū ps. Iusticia tua

sicut mōtes dei. Per eādez tñ viā descē
dentes ad pontificē reūtunt: qz p finale
pseueratiā ptingūt ad pmiū sic dñs ait
Qui pseuerauerit vsq in fi. h. sal. e. Et
qz p̄dicatō sūi opere n̄ sufficit. Cepit ei
iesus facere ⁊ docere. **N**ō p̄dicator p eā/
dē viā reūtū p quā accesserat mīstrator
Preterea iō lectur euāgelij ab vna p/
te. p̄gredit ⁊ ascēdit: ⁊ ab altā regredit ⁊
descēdit. iuxta illō euāgelij. p aliā viā
reūtū sunt in regionē suā. qm̄ apli p̄r/
predicauerūt iudeis. ⁊ postea gentibz. **S**m̄
illud apli. Quia repulisti v̄bū dei et in/
dignos vros fecistis ⁊c. Sane dyaconū
subdiacon? ancedit: qz iohes ⁊ ei? p̄dica
tio xpm̄ ⁊ ei? p̄dicatōez p̄cessit. portās in
q̄busdā eccl̄is spulvinar: qd̄ libro suppo
nat. Per pulvinar qd̄: qd̄ fessio suppo
tur ad quietē significat solatiū siue tē/
poralia. Quasi diceret. Si vob semia/
mus spūalia. nō est mir si a vob meti/
mus carnalia. **M**ā sm̄ aplm̄ p̄me ad co
rin. ii. Qui altari fuit cū altari p̄fici/
pant. Dign? ē enī opari? mercede sua.
matt. x. Et dñs p̄cepit in lege. **N**ō clau
des os bonis triturātis. Rursus pului
nar supponit euāgelio ad notādū q̄ su
aue est iugū dñi siue on? euāgelij illō
portare volētibz. **U**n̄ in matt. Iugum
meū suaue ē ⁊ on? m. le. **H**uic iugo qui
subiicit oīa subiecta hz sm̄ aug. Pului
nar ḡ est suauitas ⁊ dulcedo i mādatis
dei. **U**n̄ p̄pheta. Parasti i dulcedie tua
paupi de. Et iter. Quādulcia fau. m.
elo. t. d. **I**n eccl̄ia tñ romana diacon?
p̄cedit vt doctoz. subdiacon? sequit vt
auditoz. **I**lle p̄cedit vt p̄dicet. iste seq̄t
vt mīstret. **P**ost lectōz vō subdiacon?
q̄si sufficient edoct? p̄cedit referēs euā/
gelij. qm̄ mercedē euāgelij de sua mī/
stratōe reportat. **S**m̄ illō qd̄ dñs ipe p/
misit in euāgelio. **Q**ui recipit p̄phetaz
in noīe p̄phete mercedē p̄phete recipiet
Quē iō p̄mittit diacon? ad pōtificē vt
ondat se fructū p̄dicatiōis referre de q̄
dñs iusserat. **P**ostui vō vt eatis ⁊ fru
ctū afferat ⁊ fructus v̄r maneat. **A**d h
subdiacon? libz et pulvinar reportans

significat q̄ p̄dicatoz bono ope d̄z vitaz
suā deo offerre. **U**n̄ apls collo. iiij. **O**m̄e
qd̄cunqz facit. aut v̄rlo aut ope: i noīe
dñi iesu xpi facite. **P**remittit qz eps
an euāgelij thuribulū cū incēso: qz xpi
opa p̄cessit e? doctrinā. iuxta illō. cepit
iesus facere ⁊ docere. **T**huribulū autē
cū thure significat orōnē cū deuoōne
quā tūc maxie dñt h̄e fīdes i audiēdo
diuinū fmonē. **R**ursus iō dyacon? p̄/
mittit thuribulū: qz p̄dicatoz d̄z odorē
bone opinionis et se mittere. iuxta illō
apli. **C**hristi bonus odor sum? in oī lo/
co. **N**am cui? vita despiciat restat vt eius
p̄dicatio p̄tēatur. **T**ertio thuribulum
p̄cedit vt ipi? dyaconi oratio sic incēsus
in asp̄cū dñi dirigat. **A**n thuribulū vō
p̄mittit duos ceroferarios cū faculis
accēsīs. **P**rio qz d̄z desiderij ⁊ gaudiuz
in cordibz auditoz accēdere: q̄ten? ⁊ li/
bent audiāt ⁊ ḡtant obediāt. **I**n q̄busdā
tñ eccl̄is thuribulū cereos p̄cedit: qm̄
orōnes opera et virtutes de rōne famā
lucem ⁊ signa p̄cedūt. iuxta illud luc.
Luceat lux v̄ra corā ⁊c. **E**t illud **E**t vir
tus eribat de illo ⁊ sanabat om̄es. **S**e
cundo sacerdos vel eps p̄mittit an̄ dya
conū duos acolitos portantes cereos
et incēsus: ad notādū q̄ xps p̄mittebat
binos nūcios an̄ facie suā in oēm ciui/
tatez ⁊ locuz q̄ ipse erat ventur? p̄ferēs
tes choruscatoēs miracloz ⁊ odorē vir/
tutū. **U**n̄ reūtū dixerūt. **D**ñe in nomīe
tuo etiā temoia subijciunt nob facies
enī xpi p̄ueniēter hic intelligunt apli. q̄
normā doctrine sue p̄lis ondebant. p
pter qd̄ ipis aiebat. **Q**ui vos recipit me
recipit. **T**ertio iō libz euāgelij p̄cedit
thuribulū ⁊ cādelabra: qz doctrinaz xpi
virtus ⁊ fama p̄bant euāgelista testan
te. **E**riuit iesus in v̄tute spūs i galileaz
et fama eriuit de illo i vniūsz regione
⁊ ipe docebat in sinagog. eoz. **Q**uarto
p̄pter cām i. ij. pte sub ti. de acolito scri
ptā. **R**ursus duo cerei illūinati docto/
res eccl̄ie p̄ q̄s eccl̄ia illūinatur ⁊ q̄ de/
bent h̄e noticiā v̄triusqz testam̄ti defi
gnāt. **H**inc ē q̄ ipsi cerei p̄lezqz q̄busdā

Liber Quartus

diuersorū colorū lineis decoratur ad notandum quod per doctores ipsos sancta scripta diuersis sensibus exponitur. put dictum est in primo libro. **S**i vero linee ipse auree et argenteae sint: designant quod in ipsis doctoribus est aures sapientiae et argenti eloquentiae. **U**nde et rei ipsi designant duo testamenta quibus genus humanum illuminatur: vel legem et prophetas qui in quibusdam ecclesiis dum euangelium legit in paruumeto ponunt: quoniam legem umbram et prophetas enigmata per lumen euangelii. etiam ab humilibus intelliguntur: quod per euangelicam doctrinam lex et prophetia penitus euaneuit in littera. **I**n quibusdam tamen ecclesiis in diebus praefecti unus puer cum uno tamen cereo dyakonum praecedit: per quod significatur quod primum christi aduentus qui humilis fuit et occultus pruenit tamen unus cur foras. scilicet iohannes baptista qui fuit lucerna verbi. **I**n diebus vero festiuis duo cerei praecedunt quod in secundo aduentu qui sollemnis erit et manifestus duo praemittent praecedentes. scilicet helias et enoch qui interficientur ab antichristo in hierusalem: quod significatur per extinctos cereos. **D**e candelabris et etiam cereis aliter dictum est in prima parte sub titulo de picturis. **A**ntecedunt quod crux primo ad notandum quod dyakonum dicitur praedicare crucifixus. **S**ecundo quod qui euangelium inuenit per fidem sanat a mortis spe: antiquus ipse enim est spes in palo. **T**ercio crux praecedit euangelium in signum quod praedicator dicit sequi crucifixum. **U**nde dicit inquit petro. **D**e quare me iohannes. **P**ost hec dyakonum super ambonem ascendit. **D**icit autem ambonem omnis pulpitu ubi legit euangelium ab ambone ambis: quod locus ille gradibus ambis. **S**unt enim in quibusdam ecclesiis duo paria graduus siue duo ascensus in illum per medius chorum. unus a sinistris videlicet versus orientem: qui fiat ascensus alius a dextris videlicet versus occidentem qui fiat descensus: ut praemissum est. **U**nde ascendit ab australi parte. **N**am christus a bethel. id est bethleem qui est ad austrum venit in hierusalem. **U**nde dicit. **D**eus ab austro veniet. **A**scendit ergo super ambonem ad notandum quod christus ambit omnes qui custodiunt verbum euangelii: et ut possit ambiri et sic melius ab omnibus intelligi. **I**ste ascendit ut in edicto et altavoce annunciet euangelium tanquam ubique et ab omnibus audiendum iuxta

illud prophetarum. **S**uper montem excelsum ascende tu qui euangelicas fides: exalta in fortitudine vocem tuam. **E**t dominus ait in euangelio. **Q**uod dico vobis in tenebris dicite in luce et quod in aures auditis praedicare super tecta. **E**t imitetur dominum qui in montem ascendit ut euangelium praedicaret: et sapiens os suum docebat discipulos suos dicit. **B**eati pauperes spiritu etc. **L**ex etiam in monte data est. **E**uangelium ergo in alto et eminenti loco legitur quod doctrina euangelica dilatata fuit ubique terrarum. **U**nde in omnem terram exiit. **S**o. eorum etc. **E**pistola vero in loco inferiori: quod lex et prophetae qui per illam figuram clausa fuerunt in iudea. **U**nde non in iudea etc. **P**roterea per epistolam praedicatio veteris testamenti. qui humilior per euangelium noui testamento. qui excellentior est intelligitur. **D**octrina ei christi vel lex euangelica excellit applicatur et applica legalem doctrinam. **U**nde apostolus ad hebraeos. **L**ex enim minime ad perfectiorem ducit. euangelium autem dat salutem omni credenti. **I**n missa tamen per defunctis non in loco eminentiori: sed iuxta altare euangelium et epistola leguntur ad notandum quod quantum spectat ad defunctos. talia non sunt praedicationes: qui viuus publice fiunt. **I**psi autem cum sint absentes fieri nequeunt publice vel occulte: sed magis sunt per ipsos orationes per quas ad christum qui per altare significatur appropinquantes eis possumus releuatos aliquam obtinere. **L**egitur etiam de more euangelium super aquilam. iuxta illud. **E**t volauit super pennas ventorum. **E**t aquila ipsa seu locus in quo legitur in diebus festiuis aliquid per anno lineo vel serico opitur ad significandum molliem cordium christianorum. **U**nde dominus per prophetam. **E**cce cor carnei dabo vobis: et scribam legem meam in cordibus vestris. **L**ocus vero in quo epistola legitur non coopitur: ad significandum duriem cordium iudeorum. **L**ectur autem euangelium transit ad partem sinistram. put iam et super sub titulo de mutatione sacerdotum: dicitur enim et opposit faciem suam aquiloni iuxta illud ysaia. **D**icam aquiloni da. et austro noli prohibere: et ostendat nos doctrina euangelii debere a mari et praedicationem christi de illius specialiter viri: qui ait. **N**on sedem meam ab aquilone et filius ero altissimi. **N**azareth enim per prophetam ab

aquilone pandet omne malū sup habita-
tores terre. Rursus versus aquilonem
euāgelii legi. iuxta illō qd legi in cāti-
c. iij. Aquilo surgat. i. dyabol' fugiat. et
auster veniat. i. spūscūs accedat. Recte
enī ptra dyabolū euāgelii legi. vt illuz
sua v̄tute expellat qm dyabol' nihil tm̄
quantū euāgelii odit. Siquidē aq-
ui- lo v̄tute frigid' dyabolū significat. q̄ fla-
to tēptationū corda hōiū a dei timore
p̄gelat et refrigerat. Cū ergo fides i euā-
gelio p̄tineat. q̄ est armatura n̄ra p̄ dya-
bolū. iuxta illō. cui resistite fortes in fide
merito legi ptra illū. Quāq̄ etiā versus
meridiē legi. qz doctrina christi q̄ p̄mo
fuit inf̄ iudeos et nūc iter gētes. ad eos i
fine redibit. Di. v̄o qui eū i veniēdo p̄ces-
serūt respiciūt ad euāgelii et ad faciē re-
citātis. put sub eplā dictū est. Deind' le-
ctur' euāgelii salutat pplm vt illum ad
audiēdū verbū dei attētū reddat dicens
dñs vobiscū. oñdēs etiā p̄ h̄ se ozare vt
dñs sit cū eis. et obseruās qd dñs iussit.
In quācūq̄ domū intrauerit. p̄mū di-
cite pax huic domui. Chor' v̄o et ppls q̄si
reddat' attēt'. ad illū et ad quācūq̄ p̄tez
euāgelii legi se vertūt. qz oibz p̄positū
est. Ite in m̄dm vniūsz p̄dicare euāge-
liū oī creature. i. hōi p̄ q̄ facta ē oīs crea-
tura. vel q̄ hēt aliqd p̄cipiū cū oī crea-
tura. Et r̄ndēt. Et cū spū tuo. supple vt
digne possis euāgelii legere. ac si dicāt.
tecū sit ad dicēdū. et sic mutuo se salutāt
put sub p̄fatiōe dicef. Sane euāgelii
stādoz nō sedēdo audiē. sicut statuit ana-
stasius papa vt ad plū p̄ christi fide ser-
uāda p̄mptitudo notef. Unde luce. xxiij.
Qui nō hēt gladiū v̄dat tunicā et emat
illū. Et qz ipi' doctrina ad amorē celesti-
um dirigit mētes n̄ras. Ad h̄mōi etiam
p̄mptitudinē designādā quidā dñ euā-
gelii legi clamides deponūt et etiā ad de-
notādū qz oīa t̄palia dimittēda sūt pro-
pter christum. iuxta illud euāgelij. Ecce
nos reliquim' oīa et secuti sum' te. Et
exq̄ stādū ē. apparet qz nec iacere nec ap-
podari debem' euāgelii audiēdo. Recli-
natoria ergo tūc relinquūt. ad denotan-

dū qz nō debem' p̄fidere in p̄ncipibus
nec sustētari l̄terrenis. qz vanitas vani-
tatū et oīa vanitas. dicit eccl̄astes. sub-
audi cōpatione dei in quē curā n̄ra ias-
tare debem'. Et fm̄ ipm̄ anastasiū stan-
tes curui manere debem'. vt hūilitatez
q̄ a dño docef. etiā corpe temōstremus.
Audiē etiā capite nudato. Primo vt at-
tētō adesse mōstref. ob quā etiā cām q̄
dā tūc mentonez et genas manu tenent
Secōdo vt qnq̄ sensus patuli sint ad au-
diēdū. Tercio ad notandū qz oīa q̄ sub
velamē et figura in lege et p̄phetis p̄tine-
bant sunt in euāgelio manifestata. In
christi enī passiōe velū tēpli scissūz est et
deponunt etiā tūc baculi et arma. Pri-
mo ne imitemi iudeos i p̄spectu crucifi-
xi arūdines et arma ferētes. Secōdo ad no-
tādū qz christo p̄dicāte oēs legales obser-
uantie q̄ p̄ baculos significant' deposite
sūt. Tercio depositio baculorū et armorū
humilitatē notat et christiane p̄fectōnis
esse se nō vindicare s̄z dño reseruare vi-
dictā. iuxta illō. Mihi vindictā et ego. re-
tribuā dicit dñs. Et math. v. q̄ te p̄cusse-
rit i vnā marillā p̄be ei et alteram. Audi-
tur etiā euāgelii in filētiō qz oīa soluta
sūt i euāgelio q̄ i lege et p̄phetis p̄missa
erāt. P̄otifer qz seu sacerdos dñ euāge-
liū legi faciē v̄tit ad illō ad notandū qz
christ' p̄dicatores euāgelij sp̄ ad adiuvā
dñ respicit. stās sup scabellū ad designan-
dū qz p̄ h̄mōi p̄dicatōez oīs adūsā p̄tās
debella. et christi pedibus submittit. et sic
implet qd in ps̄ dicef. Donec ponā ini-
micos tous et. Dyakon' v̄o statim post
q̄ sibi respōsūz ē et cū spū tuo. vt cūctos
reddat dociles et beniuolos ad audiēduz
verbū euāgelij. i. bonū nūciūz nūcian-
tē regnum dei subdit. Sequētia sancti
euāgelij t̄burificās libz et signās signo
crucis et etiā in q̄busdā locis osculat libz
Quasi diceret. Dicē liber seu euāgelii
um dei. hic ē liber crucifixi quē p̄dico. hic
est liber pacifici. p̄ quē recōciliatōez acce-
pim'. Cū apls. i. ad corin. i. P̄dicam'
vobis christū crucifixū. Per incēsi autez
fumū bona p̄dicatōis opinio intelligit.

Libert Quartus

Deinde signat se in fröte. in ore piter ⁊ in pectore leu i corde ne dyabol⁹ q̄ bonis opib⁹ insidiat tollat ei p̄ erubescetiaz de uotöz de corde vel sermonē de ore. **A**chi dicat. Ego christi crucē nō erubescō s̄ eā ore p̄dico. ⁊ corde credo. q̄ corde credif ad iusticiā ore aut̄ p̄fessio fit ad salutem. **P**redicam⁹ inq̄t apl⁹ christū iesū ⁊ hūc crucifixū. iudeis q̄dē scādaliū gētib⁹ stulticiā. Et apl⁹ ad gal. vi. **M**ibi absit gloriari. nisi i cruce dñi nři iesu christi. **N**is etiā in euāgelio ait. q̄ me erubuerit ⁊ sermones meos hūc fili⁹ hōis erubescet cū uenerit i maiestate sua ⁊ p̄ris ⁊ sanctorū angelorū. **U**n̄ in danielē legif. **N**ō ē p̄fessio p̄fiterib⁹ te. **Q**uidā aut̄ signāt se tñ in fröte ⁊ in pectore q̄si in ytroq̄ superliminari. **C**lerus dō ⁊ p̄l⁹ audito titulo euangelij sc̄z sequētia tē. siue bono nuncio. uertētes se ad orientē siue ad altare ut deū q̄ uer⁹ ē oriēs glorificent q̄ misit eis x̄bū salutis sicut legif in actib⁹ ap̄lorū. ⁊ glorificauerūt deū dicētes. ergo et gētib⁹ de⁹ p̄miaz dedit ad uitā. cū reuerentia ⁊ honore respōdent. **G**loria tibi dñe. **P**roposito itaq̄ euāgelio ad legēduz. in quo agit de gloria ⁊ de n̄ra liberatōe sc̄z q̄ liter christi dyabolū deuicit ⁊ nos ab ip̄i seruitute liberauit. ⁊ uictor ad gloriā patris ascēdit. ip̄i auditores euāgelij letantes in laudē sui saluatoris p̄clamant dicētes. **G**loria tibi dñe. **Q**uasi dicāt. **G**loria tua q̄ nobis i euāgelio p̄dicat nobis cū sine fine p̄maneat ⁊ sp̄ crescat. **E**t hoc dicēdo signo crucis in fröte i ore ⁊ in pectore se similit̄ p̄tra dyabolū muniūt. ne eos impediāt i audiēdo. **I**n fröte. q̄ ibi est loc⁹ pudoris ⁊ uerecūdie. **U**n̄ p̄ hoc q̄ crucē frōti ip̄rimūt. on̄dunt se nō erubescere credere crucifixū cui⁹ liter legif. et euz h̄re deū ⁊ dñm. **P**er h̄ q̄ i ore. significāt se crucē dñi audacter p̄dicare. **P**er hoc q̄ i pectore. on̄dunt se libēter cōpati p̄ noie christi. **Q**uacetiā ratōe q̄dam q̄b⁹ diu euāgelium legif cū ytroq̄ pollice aſpectus signū crucis figurāt. **R**ursus nos in ore signamus. ad designādū q̄ de uerbis euāgelij debet esse locutio nostra. **I**n

pectore uero. ad significādū q̄ uerba euāgelij debent nos p̄cutere in pectore et in mēte. **M**ox uero post factū signū crucis uersus dyaconū audituri euāgelij se p̄uertunt. **D**e crucis mysterio dicet in p̄lexio. v. p̄tis. **P**orro alicubi subdyaconū dū legif euāgelium sinistrā manū libro supponit. ad notādū q̄ illi q̄ sub tpe legis fuerunt. quorū finis seculim⁹ fuit iohānes. quē significat subdyacon⁹ et si aliq̄ bona agebat illa tñ debilia ⁊ infirma erāt. q̄ p̄ sinistrā significāt. q̄ et si lex ad gr̄as dīlponeret. tñ gr̄as nō p̄bebat. **C**onuemētē ḡ sinistrā manū libro euāgelij supponit in q̄ christi fides p̄dicat. si ne q̄ p̄ opa legis nemo saluat. **R**ursus p̄ sinistrā manū t̄palia p̄ librum euāgelij sp̄ualia p̄grue designant. **M**anus ḡ sinistrā libro supponit. ad notādū q̄ sic aia sine corp̄e nō uiuit ita nec sp̄ualia diu si ne t̄pali⁹ subsistere p̄nt. **T**ermiat aut̄ euāgelij exaltādo uocē in fine. put sub epla dictuz ē. **E**t mox illo finito munit se dyaconus signo crucis. ne dyabol⁹ susceptū semē euāgelij de uase signato surripiat. **E**t de in⁹ euāgelij osculat. ad notādū se ex caritate ⁊ amore euāgelicasse. **A**uditores dō se uersus orientē p̄uertunt q̄si ad hierl̄m gr̄as agētes q̄ inde uenit ad nos euāgelij. **I**uxta ill⁹ q̄ dñs dixit in euāgelio apl̄is. **V**os erit⁹ mihi testes hōz in oēs gētes icipiētes a hierl̄m. **E**t signo crucis i pectore se muniunt cōtra dyabolū ne semē uerbi dei suffocet in eis. **U**n̄ luc. viij. **C**olucres celi cōmederunt ill⁹. **E**t ne p̄monē dñi rapiat de p̄ctorib⁹ eoz. **Q**uasi dicāt. **D**eus nos faciat i doctrina christi p̄seuerare. **E**t ut significet se h̄re in corde q̄d exprimit ore. **Q**d etiā aptius designat i quibusdā eccl̄ijs in quib⁹ finito euāgelio d̄r. **A**men. et bñ. **Q**uasi dicāt. **C**ler⁹ est q̄d in euāgelio dictuz est. **Q**d ē p̄ quosdā hereticos. qui lecto euāgelio q̄si p̄tradicētes dicūt falsuz est. **U**el amen. **Q**uasi dicāt. **F**iat nobis q̄d dñs in euāgelio pollicet. **I**n alijs uero eccl̄ijs dicit deo gr̄as. sic post aliquā lectionē uel capitulum. **Q**uidāz

etiam literati dicunt. Benedictus q̄ ve-
nit in noīe dñi. Quod est finis euāgelij
mathei qđ legi i festo bñi stephani et in
vñica palmar. In quibusdā locis cerei
q̄ significāt doctores p̄ q̄s ecclia illumiā
statim post lectū euāgelij extinguitur.
qm̄ ch̄risto i eis loquēte p̄nt eccliaz illu-
minare. eo aut tacete. i. spūsancto ab eis
recedete l̄ nequeūt. Preterea euāgelij
p̄dicatōe finita lex p̄phetie cessabūt. In
nōnull tñ eccl̄is dñ euāgelij legi. cāde
labra cū cereis deponūt ad terrā. ad no-
tādū legē et p̄phetiā inferiorē euāgelio ef-
se. Cōsequēter subdyacon⁹ codicē euā-
gelij refert. dyacon⁹ dō vacu⁹ redit. vt
osidat se p̄dicatōe finita p̄tēplatōi vaca-
re. Veniēs aut p̄us ad legēdū euāgelij
libz i quibusdā eccl̄is ferebat. ad notā-
dū qđ ip̄e nō solū debebat docere. s̄ et face-
re. Redit etiā ad ep̄m seu sacerdotē vñd
venit ad notādū qđ oīs doctrina a deo est
et ad ip̄m reuertit. Cū salomō. Cū exe-
unt flumina reuertūt. Tert⁹ q̄s euāgelij
sup puluinar reportat. qđ ecclia vt audi-
uit euāgelij illō suauiter corde suscepit
et letata ē iuxta illud. Audiuit et letata ē
fio. Et ait. Alia mea h̄q̄ facta ē. vt dilectus
locut⁹ est. Liber q̄s euāgelij et thuribulū
ad pōtificē reportant. qđ ad deū oīa bona
referēda sūt a quo cūcta p̄cedūt. Ip̄e ei
est finis p̄sumans s̄ nō p̄sumens. alpha
et o. primus et nouissim⁹. initiū et finis
Mā et apli p̄dicatōe pacta ad ch̄ristū cō-
uersi sūt. referētes ei gr̄as de miraculis
et p̄dicatōis p̄fectu. Ep̄s vero th̄us odo-
rat et euāgelij osculat. Primo ad notā-
dū. qđ qđ ch̄rist⁹ i spirauit et docuit l̄ ap-
pbat et acceptat. De⁹ enīz nihil accipit
nisi qđ efficit nec remunerat nisi qđ do-
nat. qđ sicut cūcta q̄ facit bona sūt. sic nul-
la sūt bōa nisi q̄ facit. Mā vidit de⁹ cūcta
q̄ fecerat et erāt valde bōa. Scđo apertū
codicē osculat. ad significādū qđ scire debet
et nuda ac apta sibi esse debet quecunq̄
sūt in lege. Cū luc. viij. Vobis datus ē
nosse mysterijz verbi dei. Et malach. ij.
Labia sacerdotis custodiūt sciām. et legē
exquirūt supple subditi dō ore ei⁹. Tertio

qđ ip̄e solus intrat in sancta sanctor. put
in p̄hemio huius ptis dictū ē. Quarto
qđ h̄mōi osculū significat affectū amor⁹
ad euāgelij. qđ p̄cipue in ep̄o v̄gere debz
adeo vt patus sit mortem p̄ eo subire.
Quinto subdyaconus libz aptū plato
seu sacerdoti offert ad osculādū. ad no-
tādū ip̄m debere delectari in fide fideli-
um q̄ infusa est in eis et patefacta p̄ euā-
gelij p̄dicatōez q̄ prius i lege fuerat clau-
sa. Postea in quibusdā eccl̄is liber clau-
sus illis q̄ sūt in choro oñdit. p̄ eo qđ post
p̄missa verba. vobis datū ē nosse mysteri-
um et sequit in eodē ca. ceteris aut i pa-
ralolis. Et est aduertendū qđ postq̄ dy-
aconus lecto euāgelio libz osculatus est
ad notādū se ex caritate et amore euāgeli-
caste. tūc demū ferē euāgelij ep̄o. qđ ch̄ri-
stū significat ad osculādū. i. ad p̄dicatōez
acceptādā. et nō ante. adfigurādū qđ deus
illā dñtarat p̄dicatōez acceptat que fit ex
amore et caritate. Clericū in missa p̄ de-
functis euāgelij nō ferē pōtifici ad oscu-
landū. tū qđ p̄misse rōes cessant tū qđ in
missa illa oīs solēnitates subtrahit. ne fe-
stiue solēnitates cū desolatis meroribz
misceant. Legēs tñ euāgelij in missa p̄
defunctis libz i quibusdā eccl̄is oscula-
tur qđ q̄cunq̄ illō p̄nūciat debet caritatē
amore in illū tēdere cuius doctrinā euā-
gelicā recitauit. qđ amor p̄ osculū designa-
tur. Et attēde. qđ statim post libri osculū
sacerdos mīster pōtificē qđ ch̄ristum desi-
gnat incēsat. ad ostēdendū qđ sacerdotis
maxime officiū ē oratōis ignitū sacrifici-
um qđ p̄ incēsus significat. ch̄risto offer-
re nō solū in expiatōez delicti v̄z etiā in
gr̄az actōez. put in leuitico habet. P̄t
etiā sub epologo dici. qđ qđ liber euāgelij
p̄ subdyaconū portat qđ dyaconus pulpi-
tū ascēdit qđ apto libro pplum salutet et
oēs rñdent. qđ titulū euāgelij p̄mittit.
qđ alta voce et distincte et p̄tra aquilonez
legit. qđ oīs ppl̄s aures et oculos ad libz
dirigit. et in silētio ac stādo audit. et i fine
ad celū man⁹ leuās orat dicēs amē. Hoc
inquā oīa et singula ex lege sūmunt. Le-
git enī in p̄ncipio neemie. qđ cōgregato

Quartus Liber

populo ad plateā q̄ est añ portā aq̄z hēf-
oras scriba attulit libz legis moyli ⁊ ste-
tit sup gradū ligneū quem fecerat ad lo-
quendū. ⁊ aperuit libz corā oī p̄lo. Por-
ro leuite filētū faciebāt in p̄lo ad audi-
endū legē b̄ndicētes deo magno. et oīs
p̄ls stās ī gradu suo r̄ndit amē. Et lege-
rūt in libro legis dei distincte ⁊ apte ad
intelligendū. Dis x̄o p̄ls eleuātes ma-
nus suas adorauerūt p̄ni ad terrā. Illō
q̄z p̄tereūdū nō ē q̄ euāgelij q̄ in eccl̄ij
legunt̄ generalr̄ due p̄fatōes p̄mittunt̄.
Prima ē initiū sancti euāgelij. Sc̄da
sequētia sancti euāgelij. Siquidē p̄ma
p̄fatio p̄mittit̄ p̄ncipio cuiuslibet euāge-
lij q̄ttuor euāgelistaz sc̄z euāgelio iohā-
nis. In p̄ncipio erat v̄bū. euāgelio ma-
thxi. Liber generatōis. euāgelio luce. Fu-
it ī dieb̄ herodis. ⁊ euāgelio marci. P̄ri-
cipiū euāgelij iesu xp̄isti q̄d in q̄busdā
eccl̄ijs legīt in p̄ma d̄nica de aduētū. vt
ibi dicet̄. Et tūc nō subijcīt illis. In illo
tpe q̄z ī ipis p̄ncipijs agit̄ et determinat̄
certū tps. Cū esset nugatio. et supflue-
rent v̄ba illa. Sc̄da x̄o p̄fatio p̄mittit̄
omib̄ alijs euāgelij. Et dicīt sequen-
tia q̄z v̄ba ip̄a q̄legēda sunt sequūt̄ post
initiū seu post ea q̄ p̄cedūt in euāge-
lio v̄n sumpta sunt. Cū cū dicīt sequen-
tia. supplendū est sūt verba sancti euā-
gelij. Cū sequētia ē numeri singula-
ris ⁊ tūc cū d̄z. sequētia sancti euāgelij
p̄m iohānem suppleť hec ē. Sane ī euā-
gelij quib̄ ip̄a sc̄da p̄fatio p̄ponit̄ subij-
cīt q̄nq̄z. In illo tpe. ⁊ q̄nq̄z nō subijcīt.
Siquidē sine. In illo tpe dicunt̄ q̄n ex
eor̄ verbis certū est de tpe. vt p̄missū est
et tūc incipiūt p̄ aliquā determinatōez re-
gie vel alteri p̄tatis vt illud. Anno quī-
decimo tiberij. v̄l p̄ simplicē rei geste nar-
ratōez certū tps determinātez vt illud.
Cū eēt desp̄sata. filr. Postq̄z p̄sumati
sūt filr. cū nar̄ eēt. filr. Factū ē aut̄ cū
baptizaret̄ et illud. Cū esset iesus ānoz
duodecim. et illud. Postq̄z impleti sūt
dies. et illud. Cū sabbati. et illud.
Cū elizabeth impletū est. Reliquis x̄o
euāgelij subijcīt. In illo tpe. ⁊ est sen-

sus. In illo tpe sc̄z gratie de q̄ dicit apl̄s
Ecce nūc tps acceptabile. Nō est etiā
omittēdū q̄ euāgelij legīt in eccl̄ia q̄nq̄z
p̄m h̄storia. vt illō quod d̄z ī die pasche
Maria magdalene ⁊ maria iacobi. Et
illō q̄d cātā ī natali ad sc̄daz missam de
pastorib̄. Q̄nq̄z p̄m allegoriā vt illō q̄d
legīt in assūptōe beate marie. in q̄ men-
tio fit de maria et martha. Vbi d̄z. An-
trauit ies̄ in q̄ddā castellū. put̄ ibi ī se-
ptima pte dicet̄. Q̄nq̄z p̄m rē. vt illō de
sancta trinitate. Q̄nq̄z p̄m p̄sonā. vt illō
q̄d cātā ī festo sancti thome apli vbi d̄z.
Thomas vn̄ de duodecim. Q̄nq̄z p̄m p-
te vt illud q̄d d̄z ī festo sc̄e cruc̄. d̄ nicho-
demo. vbi d̄z. Sic oportet exaltari filij
hoīs. In q̄ v̄su xp̄ist̄ passionē suāz si-
gnificat̄ exaltatōem corpis sui in cruce
Et idō euāgelij in q̄ hec clausula p̄tine-
tur legīt ī festo sancte cruc̄. ⁊ in festo mi-
chaelis archangeli. p̄pter illū v̄suz. ange-
li eoz sp̄ videt̄ faciē p̄ris sui q̄ ī celis est.
Itē etiā p̄m pte. vt illō. Liber generatio-
nis. Et h̄ p̄pter vltimūz versū in q̄ fit
mētio de xp̄isto. Q̄nq̄z p̄m totū vt illō
q̄d legīt in circūciōe d̄ni. Postq̄z p̄m
mati sūt dies octo. Q̄nq̄z p̄m tps. vt
illud q̄d d̄z in p̄ma die q̄dragesime sc̄z p-
pter ieiuniū. Q̄nq̄z p̄m letanias vt illō
Si q̄d petieritis. q̄d in letanijs d̄z. in
quo fit mētio de ouo pane ⁊ pisce. Et q̄n-
q̄z p̄pter locū. vt illud q̄d legīt in d̄nica
sexagesime sc̄z. Cū q̄ semiat. Sane
mulier etiā abbatisa nō deb̄ legere euā-
gelij. licet enī beata virgo dignior et ex-
cellētior esset aplis vniuersis. d̄ns tñ n̄
cōmisit ei clauē regni celoz. Nunc est q̄
abbatisa nō pōt p̄prias moniales bene-
dicere. vel eaz p̄fessiones in criminibus
audire vel euāgelij legere vel publice p̄-
dicare. In matutino tñ posset. sed non
publice euāgelij dicere. Et nota q̄ q̄t-
tuor sunt euāgelia de beata virgine. vt
dicet̄ in. vi. pte sub festo assumptionis.

De simbolo.
Euāgelio lecto
mox cantat̄ alta voce simbolū

illud. **C**redo in vñū deū. Quia enī cor
de credis ad iusticiam ore autez sit cōfessio
ad salutē. iō ecclia vt oñdat q̄ euāge/
lij verbū seu p̄dicatōez fide ⁊ corde reci/
pit mor fidei simbolū ore de cā tat. Sim/
bolū ḡ post euāgelij fidē post p̄dicatōem
oñdit. **Uñ** Jo. Hec eo loquente multi
crediderūt in eū. **Nā** s̄m aplm ad roma. x
Fides ē ex auditu. audit⁹ aut p̄ verbū
christi. Dicis aut alta voce vt oēs illud
dicat ⁊ addiscat. **O**is enī christian⁹ tene/
tur publice fidē catholicāz p̄fiteri. ppter
qđ in frōte signat⁹. **I**n p̄ma rō ⁊ in com/
pletorio sub silētio dō. ne musce morien/
tes pdāt suauitatē vnguēti. put in quin/
ta pte sub ti. de p̄ma tāgef. **Rurs⁹** rō in
missa patet dō. ad notādū qđ hodie fides
catholica libere p̄dicat⁹ ⁊ docet⁹. i p̄ma rō
sub silētio dō. ad notādū qđ in p̄mitiua
ecclia p̄fertim tpe passiōis christi p̄dica/
tores. i. fidei p̄fessores siuerūt. ⁊ in com/
pletorio ad notādū qđ s̄it i fine seculorū.
anticristi p̄secutōe iualescēte illoz oza
claudet. **H**anc sacerdos seu ep̄s illō in/
cipit ad designādū qđ oē bonū a christo. p/
cedit. **Nā** oē datū optimū. ⁊ oē bonū p/
fectū resursū ē. d. a. p. lu. **N**e aut musc⁹
ille celestis dicat cātaui⁹ vobis et non
saltastis. **Choz⁹** euāgelice doctrine p̄sona
voce r̄ndet. ⁊ solēni tripudio fidē catho/
licā p̄fiteri dicēs. **P**atrē oīpotentē ⁊ c. q̄
uis in missa pape q̄qz alit obfue⁹. put/
iam dicet. **A**d h̄ sacerdos illō incipiens
manet erectus añ mediū altaris. mani/
bus extēsis sursūz eleuatis. q̄s postq̄z ice/
perat iūgit. **S**iquidē sacerdos christum
rep̄ntās erect⁹ manet. ad notādū qđ chri/
stus sp̄ parat⁹ ē cūctis sp̄ualia bona largi/
ri. ⁊ añ altaris mediū. innuēs qđ nō ē p/
sonaz acceptor. s̄z quātū i ip̄o ē oībz eq̄li/
ter influit nec angulū diligit neqz sinūz
manibz q̄z extēsis ad designādū qđ pat⁹ ē
abūdant b̄nmeritis illa largiri. sursūm
tū eleuatis. q̄si ip̄o facto oñdēs qđ q̄ sur/
sum sunt q̄rere atqz a deo misericordiāz
poscere ⁊ i eo solo sperare debem⁹. **D**ein/
de post q̄z icepit man⁹ iūgit. qz ei soli de p̄/
cept⁹ bonis gr̄as agere ⁊ p̄siliare debem⁹

Et qm̄ simbolū verbū est euāgelicū quo
ad sensūz. ideo stādo illud audire sicut ⁊
euāgelij. ⁊ illo dicto signū crucis face/
re debem⁹. **S**imbolū aut grece latine so/
nat indicij vel signū vel collatio. tum qz
regulā fidei plenā indicat ⁊ p̄fectā. tum
qz simul in vñū fidei cōtinet articulos.
Et nota qđ triplex est simbolū. **P**rimū ē
simbolū ap̄loz. qđ vocat simbolū min⁹.
qđ vicē ex institutōe damasi pape dō ta/
cite p̄ferias in singulis canonicis horis
Et illud dō a fin qđ est con ⁊ voloz qđ ē
sentētia. qz cōpositū fuit ex diuersis ver/
bis ap̄loz. sicut pueri i festiuis puenien/
tes afferre solēt bolos. i. frustra carniūz
et panis. q̄ i vñū collecta simbolū vocat⁹
.i. collectio minutiarū. **T**radit⁹ ei qđ postq̄z
ap̄li sp̄m pacitū acceperūt. cū iaz forent
ad p̄dicādū euāgelijz p̄fecturi p̄ferētes
in vñū sup articulis fidei statuerūt vt si/
cut oēs erāt in vna fide p̄corde. sic oēs
vna fidē p̄cordit p̄dicaret. ⁊ rō simbolū
min⁹ cōponētes vnusq̄sqz bolū. i. p̄ricu/
lā vna apposuit. **Uñ** s̄m ap̄loz catholo/
gū siue nūmer. duodeci p̄riculas vino/
scit⁹ p̄tinere. **P**etr⁹ nanqz apposuit. **C**re/
do in deū p̄em oīpotentēz creatorēz celi
et terre. **A**ndreas. **E**t i iesūz christū filiū
eius vnicū dñm nēm. **J**acobo maior
Qui p̄cept⁹ est de sp̄s sancto nat⁹ ex ma/
rie virgine. **J**ohānes. **P**assus sub pon/
tio pilato crucifixus mortu⁹ ⁊ sepultus
Philippus. **D**escēdit ad inferna tertia
die resurrexit a mortuis. **B**artholome⁹
Ascēdit ad celos sedet ad dexterā dei pa/
tris oīpotētis. **T**homas. **I**nde vētur⁹ ē
indicare viuos et mortuos. **M**atheus.
Credo in sp̄m sanctū. **J**acobo mi. **S**an/
ctā eccliam catholicā sanctorū cōmunio/
nē. **S**imō. **R**emissioez p̄ctōz. **T**hade⁹.
Carnis resurrectōez. **M**atthias **E**t vitā
etnā. **S**cōm simbolū est. **Q**uicūqz vult
salu⁹ ēē ⁊ c. ab athanasio patriarcha ale/
xandrie in ciuitate treueri cōpositū. hoc
tū pōt dici tertiū. nā nicenū de q̄ sequit⁹
fuit prius in p̄ma niceno sinodo cōpila/
tū. **T**ertiū est nicenū. scz. **C**redo in vñū
deū. qđ damasus papa ex p̄dicto vniuer

Quartus Liber

ialis sinodi apud cōstantinopolim celebrate instituit i missa cātare patēter. q̄q̄ et marcus papa p̄mus statuisse illō alta voce cātari. Et vocat̄ simbolū maius. A grecis ergo ysius cātandi ad missam simbolū credis puenisse. Qd̄ s̄it̄ duodecim clausulas p̄tinet. Prima est. Credo in vñū deū zc. Secda est. et in vñū dñm iesum ch̄istū. Tertia q̄ p̄pter nos hoies. Et cū dicis̄ ibi. Et hō factus est debem⁹ genua flectere qz ch̄istū hoiem factū et p nobis crucifixū adoram⁹. Quarta crucifixus etiā p nobis. Quinta z resurrexit tertia die s̄m scripturas. i. eo mō. eo ordine. z eo tpe quo p̄dictū ē in scripturis. Sexta. ascendit in celū. Septima. et iterū vētur⁹ ē zc. Octava. et in sp̄m sanctū dñm. Nona in vñā sanctā catholicāz eccliam. Decima p̄steor vñū baptisma. Undecima z expecto resurrectioez mor̄tuor̄. Duodecima et vitā vēturi seculi amen. Et est notandū q̄ in p̄dictis nicenoz cōstantinopolitano cōcilijis nō legunt̄ vba illa s̄m scripturas. neqz illa filioqz. Et qm̄ apud grecos i fine ipsius symboli sub anathemate d̄z phiberi. ne q̄s de fide trinitatis aliō docere vel aliē p̄dicare q̄s ibi p̄tinet̄ p̄sumat. s̄z z calcedon. cōcilium apud eos celebratū. anathematizare p̄cepit eos q̄ alterā fidē ausi essent cōponere. p̄ferre scribere. docere. vel aliud simbolū tradere q̄ p̄missū ē. idō ipsi greci nos anathematizatos asserūt p eo q̄ ibi addim⁹ vba ip̄a. s̄z min⁹ bñ dicūt. tū qz illō non fuit canō late snie. s̄z cōminatio quedā. tū qz inferior potentioez ligare nō pōt romana ei ecclia nō subē cōcilij. sed poti⁹ cōcilia subsūt sibi. Preterea vba illa s̄m scripturas sūpta sunt ex expositōne fidei eiusdē cōcilij cōstantinopolitani. z sic nihil videt̄ additū nec errozē aliquē sapunt. Dane vt sup̄ sūt exposita z intellecta. Itē p vba illa. filioqz. nō docem⁹ aliud vel aliē de trinitate p̄dicam⁹ imo idez. Cū ei fili⁹ idē sit cū p̄te i substantia q̄ qd a p̄te. p̄cedit z a filio. p̄cedit. z sic nihil addim⁹. s̄z poti⁹ declaram⁹. nec alterā fidez cōponim⁹. p̄ferim⁹. scribimus. vel aliud

symbolū tradim⁹. nec in aliq̄ p̄tra p̄dictū facimus anathema. Virū tamen ē q̄ au su ipsi greci sp̄m sanctū a filio p̄cedere negare p̄sumūt. cū z hoc in cōcilio ephesino apud eos edito p̄tineat̄ exp̄sse. Et ipsi se errasse vidētes quosdā platos d̄ suis ad generale cōciliū lugdunensē. s̄b gre. papa decimo celebratū miserūt q̄ in dicto cōcilio publice nobis vidētibz suo z oīm platoy z impatoris romani noīe. p̄fessi sūt q̄ sp̄m sanctū eternalit̄ ex p̄te z filio nō tanq̄ ex duobz p̄ncipijs s̄z tanq̄ ex vno p̄ncipio. nō duabz spiratōibz s̄z vnicā spiratōe. p̄cedit. put in eiusdē gregorijs p̄stitutōe habet̄. corā toto cōcilio ter grece z ter latine simbolū euz dictis verbis. s̄m scripturas. et filioqz solēmiter decātā dō. Cantat̄ aut̄ s̄ simbolū mai⁹ in solēnitatibz eoz dūtarat q̄ illud cōposuerūt. et in illis de quibz aliqua mētio fit in ip̄o. vicz in oībz diebz dñicis. in festiuitatibz dñi. s̄ in natali. epiphania. cena dñi. pascha. ascēsiōne. pente. in trāsfīguratōe. z in festo de trinitate et in oībz festiuitatibz beate marie. sancte crucis. angeloy et aploz. de quibz fit mētio ibi. Et aplicā eccliam. In solēnitatibz aut̄ luce z marci euāgelistay dicūt quidā nō debere cantari. qz illi apli non fuerūt. Item dici debet in dedicatōibz ecclesiaz. et in cōmemoratione oīm sanctorū. q̄q̄ et ip̄a sit dedicatōis festiuitas. Et dicis̄ etiā infra octauas natalis dñi. excepta die innocētum in qua cātica leticie sub̄t icent̄. In octaua tñ cantet̄. put in septima pte sub illo festo dicet̄. Cantat̄ etiam infra octauas epiphanie. pasche. ascēsiōis. pente. aploz petri z pauli. et assumptōis beate marie. licet enī in natiuitatibz sanctorū iohānis baptiste et sancti laurentij simbolū nō cantet̄. in octauis tñ eoz cantat̄ eo q̄ infra octauas aploz z assumptōis occurrūt. et ob hoc etiā in octaua iohānis baptiste p̄fatio de aplis. et in octaua beati laurentij p̄fatio de assumptōe cantatur. In quibz dā tñ ecclijs d̄z symboluz in festo beati iohānis baptiste z nō incōpetent̄ qz ip̄e nō solū fuit. p̄phete. sed etiā

plusq̃ ppheta. et in simbolo de ppheta fit
mētio ibi. **Qui locut' est p. pphetas.** De
ip̃o q̃ scriptū ē. Fuit hō nullus a deo rē
et ita fuit apl̃us. De ip̃o etiā ait iohānes
os aureū in f̃mone qui legi' in festo de/
collatōis. Ioh̃s par angelis. ap̃loz vor.
Ip̃se etiā p̃mo baptizauit et baptismuz
predicauit. et in simbolo fit mentio de ba/
ptismo. **Por' q̃dē oīm fit p̃memoratio**
in simbolo. q̃rūdā tñ obscure vt epipha/
nie. est tñ illud festū dñi. est etiā festū ba/
ptismatis de quo in simbolo p̃tinet ibi.
Confiteor vnum baptisma rē. Et cena
dñi. sed illa ē solēnitas eucharistie. ad q̃
respicit illud. sanctor' p̃munionē. Et an/
geloz s̃ illi noīe celi dñt intelligi de q̃ in
simbolo d̃r ibi. **Creatorē vel factorēz celi**
et terre rē. Quibuscūq̃ tñ videt tūc non
esse cātandū. eo q̃ angeli nūq̃ habuerūt
fidē sed sp̃ez nec credūt s̃ sciūt. qm̃ plenā
scīaz hñt. Fit etiā cōmemoratio. licet ob/
scure dedicatōis eccīaz. s̃ ad illā respicit
illud sanctā eccīaz catholicā. tūc enī san/
ctificat. et ita dicā catholicā eccīa cū de/
dicat. Ad octauas d̃o respicit resurrectō
mortuoz de q̃ d̃r ibi. **Et expecto resurre/
ctōem mortuoz.** In festo sancte agnetis
simbolū nō cantat. q̃ licet in eccīa cele/
bret. nō est tñ festū octaue. put in septi/
ma pte sub ip̃o festo dicet. **Porro q̃daz**
nō absurde simbolū cantāt singulis die
bus a die resurrectōis vsq̃ ad festū ascēsi
onis. sic in oībz dñicis diebz. et etiā i sol/
lēnitate beate marie magdalene. dicet
illaz fuisse ap̃loz apostolā eo q̃ ip̃a p̃mo
resurrectōis gaudiū apl̃is nūciauit. et in
festo b̃ti martini q̃ d̃r eo cātāt. Martine
par apl̃is. Quidā etiā dicūt illd̃ i p̃ncipa/
li festo cuiuscūq̃ eccīe seu oratorij nō tñ
in octauis illoz si eas celebrēt. Verūtñ
de quibuscūq̃ mētio fit in simbolo in q̃uz
cōmemoratōe simbolū nō cātāt. vt pas/
sionis et sepulture. qm̃ illoz diez officiū
alioz officioz regulā nō sectat. **Nō dici**
tur etiā qm̃ in p̃festis celebrat ad honore
beate virginis vel sancte crucis. vel san
cti sp̃is. In quibuscūq̃ locis cātato sim/
bolo. vel dñi cantat. ppl̃s cātāt kyri eleley

son. qm̃ postq̃ christ' et apl̃i docuerūt si/
deles fide recepta laudes deo cederunt.
quas forsitan representat suauissima sim/
boli melodia. Illud aut̃ sciendū est q̃ chri/
stus nō venit p̃dicare gētibz. sed iudeis
iuxta illud euāgelij. **Nō suz missus nisi**
ad oues q̃ perierūt domus isrl̃. Cū p̃ce/
pit apostolis. **In viā gentiū ne abieri**
tis. et in ciuitates samaritanoz ne intra
ueritis. donec post resurrectōem p̃cepit
eis dicēs. **Euntes in mundū vniuersū**
p̃dicate euāgelij oī creature. Et idcirco
romano p̃tifice solēniter celebrāte. sim/
bolū fidei nō cātōres in choro s̃ subdya/
coni ad altare decātant. et generaliter ip̃i
ad vniuersā respōdent. vsq̃ dñi ip̃e pon/
tifer dicit. **Pax dñi sit semp vobiscum**
qm̃ vsq̃ post christi resurrectōez. sola iu
deoz ecclīa. q̃ p̃ subdyaconos q̃ sursum ad
altare p̃sistūt designat. corde credidit ad
iusticiā et ore cōfessa est ad salutē. sed ex
tūc cātōres in choro rñdent et vniuersa
decātāt. q̃ post resurrectōez eccīa gētiū
quā cātōres qui deorsum in choro subsi
stūt designāt. fidē christi recepit et laudū
p̃conia p̃sonuit saluatori. Inter euāge/
lium tñ et sacrificiū chorus concinit of/
fertoziū qm̃ inter passionē et p̃dicatōem
gētilitas fidei votū deo offerēs cantauit
qm̃ mulier chanaanea de finibz tyri et si/
donis egressa clamauit et dixit. **Misere**
re mei dñe fili dauid. filia mea male a de
monio vexat. cuius tandē fidem cōmen
dans dñs ait. **Mulier magna ē fides**
tua fiat tibi sicut petisti. Postremo sim/
bolū ap̃loz tanq̃ breue et oīa p̃tines sub
cōpendio exponam. **Credo in deū p̃fem**
oipotētem creatorē celi et terre rē. Nota
q̃ aliud est vt ait aug. credere deo. aliud
credere deū. et aliud credere in deū. Cre/
dere deo est credere vera esse que loquit̃
quod etiā mali faciūt. et nos credimus
homī. sed nō in hoīez. **Credere deū ē cre**
dere q̃ ip̃e sit deus. q̃d etiā demones fa
ciūt. **Credere in deū est credēdo amare.**
credēdo in eum ire. credēdo ei adherere
q̃d soli boni faciūt. Ergo qui dicit credo
in deū mentis si nō diligit deū. nisi dixer

Quartus Liber

ris q̄ in p̄sona ecclie loquat̄. **D**icēs aut̄
deum singulariter. deor̄ effugit plurali-
tate. **Q**uā notabiliter i maiori simbolo ad-
ditū ē h̄ verbū vnū. iuxta illd̄. Audi isrl̄
dñs deus de' tuus vn' ē. Et apl's **E**lū'
est de'. vna fides. vnū baptisma. **D**icēs
h̄o p̄ez icipit p̄sonas distinguere. d̄ q̄b̄
ysaias dicit. Quis appēdit tribus digitis
molē terre. Et alibi. Seraphin clama-
bāt. sanct' . sanct' . sanct' . Et dñs. **B**apti-
cate oēs gētes in noīe p̄ris et filij et spūs
sancti. Et iohānes. Tres sūt q̄ testimo-
niū dāt i celo. Pater. vbi. et spūs sanct' .
Pater ē p̄ma. nō tpe s̄ autoritate in tri-
nit ate p̄sona. **N**ō sequit̄ oīpotētē nomē
est eēntiale. idq̄ illud ad substantiū deū
vl ad relatiū p̄ez. nō sine rōe referim'
dicētes. **C**redo in deū p̄ez oīpotētez. vl
credo in p̄ez oīpotentē. **S**ilr' et qd̄ seq̄r.
Creatorē celi et terre. vbi d̄futa' heretic'
qui aliū celi. aliū terre asserit creatores.
aliū celestīū. aliū terrestriū. aliū corpor-
aliū aīaz. **C**ōtra q̄s ait moyses. **I**n p̄nci-
pio creauit deus celū et terrā. Et dauid.
In p̄ncipio tu dñe terrā fundasti. et opa
manuū tuarū sūt celi. Et apl's. **I**n ipso
p̄dita sūt vniuersa in celo et in terra. **S**e-
quit̄. Et in iesu christū filiū eius vniciū
dñm n̄m. **E**cce altera in trinitate p̄so-
na. **H**ic ē iesus q̄ saluū facit pplm suū a
p̄ctis eor̄. **H**ic est christ' oleo let. cie p̄ cō-
sortiū vnctus. **H**ic ē enī vnici' p̄ris fili'
de q̄ dauid. **F**ilius m̄us es tu ego hodie
genui te. Et apl's. **V**isit de' filiū suū na-
tū de muliere factū sub lege. **H**ic ē dñs
noster q̄ nos creauit q̄ nos seruos alie
nos precio sanguinis emit. **S**equitur
Qui p̄cept' est de spūs sancto nat' ex ma-
ria v̄gine. **E**cce p̄mū christi sacramētū
s̄ incarnatio. **A**c si dicat. **Q**ui cū sit de'
factus ē h̄o nō ex virili semīe. s̄ p̄ceptus
opatōe spūs sancti. nat' ex maria v̄gine.
Quā ysaias. **E**cce v̄go p̄cipiet et pariet fi-
liū. et vocabit̄ nomē ei' emanuel. Et an-
gelus in euāgelio. **A**ue maria ḡta plena
dñs tecū. Et infra. **S**pūs sanct' supue-
niet in te et vtus altissimi obumbrabit ti-
bi. **Q**uidā tū hec verba. **Q**ui p̄cept' ē de

spūs sancto. iūgūt cū p̄cedētib̄. **S**equit̄.
Passus sub pōtio pilato crucifix' mor-
tuus et sepult'. **E**cce s̄m sacramētū s̄m
hūanitatē christi. s̄z passio. cui' tps de-
scribit̄ sub pontio pilato. **F**orma subdit̄
crucifix'. **F**inis p̄cludit̄ mortu' et sepul-
tus. **Q**uā plāgēs dicit ex ore dauid et hie-
remie. **F**oderūt man' meas et pedes me-
os et dinumerauerūt oīa ossa mea. **D**e
morte ait p̄pheta. Et dñi dñi fuit exitus
mortis. **D**e sepulcro ait ysaias. **S**epul-
crū ei' extitit gloriōsū. **H**ec sūt in euan-
gelio manifesta. **S**equit̄ descendit ad ife-
ros. tertia die resurrexit a mortuis. **E**c-
ce tertiū sacramētū s̄z resurrectio. s̄ de-
scēsu ad inferna p̄mittit̄. ex q̄ mortui li-
berāt̄. **Q**uā osee **D**e manu mort' liberabo
eos de morte redimā eos. ero mors tua
o mors. morsus tu' ero inferne. **H**ic est
euāgelic' fortis q̄ fortē ligauit et ei' vasa
diripuit. **H**ic ē q̄ dicit in ps̄. **E**go dormi-
ui et soporati sūz et exurrexi. qm̄ dñs susce-
pit me. **Q**ui p̄ri dicēti exurge gl̄ia mea.
exurge psalteriū et cythara. breui s̄mone
rīdet. exurgā diluculo. **Q**ui' resurrectō
ni mulieres et viri phibēt testimoniū in
euāgelio. **N**ō aut̄ d̄r in maiori simbolo
surrexit tertia die s̄m scripturas exponit̄
id est eo mō. eo ordine. et eo tpe. q̄ p̄dictū
est a scripturis. **S**equit̄. **A**scēdit ad ce-
los sedet ad dextrā dei p̄tis oīpotētis. **E**c-
ce quartū sacramētū. s̄ ascēsiō. **A**scendit
enī sicut ait dauid sup cherubin. et vola-
uit sup pēnas v̄etor̄. et parauit in celo se-
dē suā et regnū eius oīb̄ dñabif. **Q**ui ait
pater. **S**ede a dextris meis donec ponaz
inimicos tuos r̄c. Et vt ascēsiōni de vi-
su q̄z testimoniū nō deesset ait lucas **Q**i-
dētib̄ discipulis eleuat' est. et. n. s. e. ab
oculis eor̄. **S**equit̄. **I**nde v̄etur' est iu-
dicare viuos et mortuos. **E**cce quintū
qd̄ nondū aptū est sacramētū. **C**leniet
enī rex manifeste cui pater iudiciū d̄dit.
Et sic ait dauid. **P**arauit i iudicio thro-
nū suū. et iudicabit orbē terre in eq̄tate.
iudicabit p̄p̄os in iusticia. Et alibi. **D**e'
manifeste veniet de' noster. et nō silebit.
Et lucas. **I**ta veniet sicut vidistis eūz

euntē in celū. Et michas. Iudiciū dñi cū populo suo. Sequitur. Credo in spūm sanctū. Ecce tertia in trinitate psona. s. spūsanct⁹. de q̄ moyses ait. Spūs dñi ferebat sup aq̄s. et ps. Flabit spūs eius et fluēt aque. Et dñs in euāgelio. Spiritus q̄ a p̄re pcedit docebit vos oīa. Illle enī docet. ille sanctificat. ille uiuit. ille peccata remittit. p hūc resurrectōem in gloriā. p hūc psequimur vitā eternā. Cū sequitur. Sanctā eccliam catholicā. Et pñt hec verba ⁊ sequētia sic intelligi ⁊ cōiūgi. Credo in spūm sanctū. sanctā ecclesiā catholicā. i. credo p spūm sanctū ecclesiā fidelīū sanctificari. Itē credo in spūm sanctū sanctorū cōmunionē. i. p spūm sanctū sanctos in vinculo caritatis vniri. Et credo in spūm sanctū remissionē peccatorū. i. p spūm sanctum peccata ⁊ remitti. Et credo in spūm sanctum carnis resurrectionē et vitā eternā id est p spūm sanctum carnē gloriā psecuturā ⁊ aīam vitā eternā. Cū sic. Credo sanctā eccliaz catholicā. Nō ita dicimur vt asserit augustinus credere in eccliam sicut in deū. sed in ecclesiā catholicā credim⁹ dū in ecclia puer santes. ⁊ in deū credim⁹. et que sequunt⁹ nos inde firmissime psequi p̄stentur. s. scōrū cōionez. remissionē p̄cōrū. carnis resurrectionē ⁊ vitā eternā. Cū si p̄iūges. Credo in sanctā eccliaz catholicā sanctorū cōionez. i. p fidē quā hēo existēs in scā et vniuersali ecclia assequor scōrū cōionez. i. p̄cordiā et vniōnē. Sicut ei est vn⁹ pastor. sic vnū ouile. sicut vn⁹ deus. sic vna fides ⁊ vnū baptisma. Cū p̄cipio scōrū cōionez. i. panē bñdictōis d̄ quo dicitur crede ⁊ māducaſti. Sicut ⁊ q̄ sequuntur. Credo in sanctā eccliaz peccatorū remissionē. i. p fidē quā hēo existēs in sancta et vniuersali ecclia psequor remissionē peccatorū. i. lepre curatiōez de q̄ d̄r in lege et euāgelio. Maria soror aaron cū septem dieb⁹ fuerat extra castra. est a lepra munda. Naaman sirus septies lot⁹ in iordane est a lepra curatus. Sicut dñs de cē leproſos mūdauit. sed vnus tm̄ dedit gloriā deo. De magdalena q̄z dicit⁹. qz

dimissa sunt ei peccata multa. qz dilexit multum. Baraitico q̄z ait dñs. Fili remittitur tibi peccata tua. Sequitur credo in sanctā eccliaz catholicā carnis resurrectionē. id est p fidē quā habeo exis in ecclia psequor carnis resurrectionē. de qua iob. Credo q̄ redēptor me⁹ uiuit ⁊ in nouissimo die de terra surrectur⁹ suz et in carne mea videlo deū saluatorem meū. Cū in euāgelio. Deus abraā ysaac et iacob. nō est de⁹ mortuorū sed uiuorū. Et ap̄ls. Dēs quidē resurgem⁹. sed nōs oēs imutabimur. Sicut p̄iūgendū est qd sequitur. Credo in sanctā eccliaz catholicā vitā eternā. id est p fidē quā hēo existēs in ecclia psequar vitā eternā. Hec est terra viuētium de qua dauid. Credo videre lona dñi in terra viuētū. Est aut vitā eterna videre deū p̄rem et quē misit iesū christū. De h̄ etiā sub baptismo dicitur.

De predicatione.

Bonaz vt premissum est euangelium predicatione ē. ⁊ symbolum fidei professio. ideo post illa sit populo p̄dicatio. quasi euāgelici verbi et simboli siue noui et veteris testamēti expositio. Qui modus scriptus est ex libro neemie in principio vbi legitur. Et legerūt leuite in libro legis dei. Neemias aut sacerdos ⁊ h̄sdras scriba interpretabant p̄plo vniuersa. Preterea monebant antiquit⁹ q̄ in fraterno odio erāt vt ad p̄cordiā veniēt priusq̄ cōmunicarēt et q̄ mūdi essent priusq̄ coram suo saluatore cui nota sunt secreta corū diū apparerēt. et quo siquidem predicationi vsus in ecclia inoleuit. Unde etiam est q̄ oratio dominica que ad primā ⁊ in alijs horis voce remissa d̄r admissam alta voce et patenter dicat⁹. qz in ea h̄mōi fraterna monitio cōtinet⁹. Cōmuniter tñ post predicationē symbolum recitatur qz fidē p̄dicatā se tenere ecclia p̄stetur. Ceterū cum predicationi officium p̄iūilegiatū sit. nullus predicare debet nisi cui

Libert Quartus

comittit. aut cui ex officio sibi iniuncto incūbit. iuxta illud apli. Quō pdicabūt nisi mittat. Et iō pdicatur licētiā petit dicēs. Iube dñe rē. Debet autē pdicator in loco eminētiōri eē sic ē euāgelii legēs ppter rōes sub ti. de euangelio scriptas. Nā 7 vidēs iesus turbas aſcēdit in mōtē 7 apiens os suū docebat eos. matb. v. Et hēdras fecit gradū lignēū ad loquēdū vt dictū ē in pma pte sub ti. de ecclia vbi de pulpito agit. Debet tñ hūiliter pferre q̄ docet. ne fm grego. illū elatis moribz pdicet quē in cordibz audiētūz sacris fmonibz infectat. Et fm ambro. pdicatio christiana nō indiget pōpa nec cultu fmonis. Debet qz fm grego. pdicator esse discretus in silētiō vtilis i verbo. ne aut tacēda pferat. aut pferēda reticeſcat. Sūt tñ nōnulli hui⁹ doctrine obliu. q̄ sicut ait beda. auditores suos in pceptū mergūt quibz nō salutaria que corrigāt s; q̄ illos delectāt erronea pdicāt. Alij vō fm grego. dū extimari hebetes nolūt sepe ex imoderata subtilitate se in quibz dā inquisitiōibz plusq; excediat exercēt secreta mysteria sua pdicātōe nō intelligētibz referādo. Porz ei cū q̄ docet 7 instruit p ingenio discētūz semetipm aptare. 7 verbi ordinē p audiētū capacitātē dirigere. qm q̄ docet ea q̄ ab auditoribz itelligi nequeūt. nō ad eoz vtilitatē s; ad sui ofētātōez facit vt plura ſcire videat. vel adulatōe vt eis placeat quibus secreta reuelat. iuxta qd apls ait. Christ⁹ me misit pdicare nō in sapia verbi. In pilio cartbagin. statu tū ē vt sacerdote vbi s; pdicātōis in ecclia faciēte. q̄ egressus ē auditorio fuerit vicz ptenens excoicet. Post pdicātōnē fit pfessio. 7 indulgētia p cōmissis et omisſis pcedit. vt sic pſciētis emūdati iuxta illud pphetici. 7 ſcopebā spm meū accedāt singuli ad cōmunionis ſacmētū. qd mor i missa. vel sacramētalr vl spiritualit recepturi sūt. q̄ spūalis coio fit p fidē opantē p dilectōez iuxta illd aug. Crede et manducaſti.

Sequit scda ps misse de offertorio.

Secunda pars misse in offertorio siue in dñs vobiscū icipit. q̄ in q̄ tuoz subdiuidit p̄tulas. Prima dicitur secretella. secunda prefatio. tertia canō. q̄ta oratio dñica cū sua pfatōe. s; pceptis salu. Pōt etiā q̄cquid ab h loco vsq; in finē misse dē secreta vocari. q̄ secreta in. v. diuidit ptes. Prima est ab offertorio vsq; ad pfatōez. 7 h sp̄cialit dē secreta. Scda est pfatio. Tertia canō. Quarta oratō dñica. Quinta emblo lism. Quina etenim fuit dñici sanguis effusio. Prima in circūciſiōe. Scda in sudore. Tertia in flagellatōe. Quarta in crucifixiōe. quinta i mortui lāceatiōe. Sane ordo pueniēs ē vt post pdicātōez seq̄ fides i corde. laus i ore. 7 fruct⁹ in ope. Predicatio quidē est in euāgelio. fides i simbolo. laus i offertorio. fruct⁹ i sacrificio q̄ ppter offerēda cātā qz sacrificium laudis offerē. Cū ps. Circūui 7 imolaui in tabernaculo ei⁹ hostiā vociferatiōis cātalo 7 psalmū dicā dño. Et i paralip. Cū offerret holocausta cepit laudes canere dño organis 7 i diuisis q̄ dauid rex cōpererat p̄cepare. Offertoriū qdē iter euāgelii 7 sacrificiū canit. put i titulo d simbolo dictū ē. Sacerdos aut dictur⁹ oremus p̄mittit dñs vobiscū. Quasi dicat. Nisi vobiscū sit dñs. orare nō possumus ad salutē nrāz. Subijcit q̄ oremus monēs pplm orare vt fidē i simbolo recitatā credat 7 i ea stabilis pmaneat. qz et christ⁹ discipulis suis dixit. Orate rē. luce. xxi. Nones etiā vnūquēq; ad se redire. pſciaz suā discutere. 7 seipm i olocastū iustū deo offerre. Prius q̄ qz chorus cātet offertoriū salutā a sacerdote vt possit deuote cātare. Et mox postq; ille dixit orem⁹ chorus cantat canticū offerētū siue offertoriū. 7 ppls offert vt notetur qz post impletionē mandatorū offerimus nosmetipos sicut sub ti. de oblatōe dicitur. Ac si vnusquisq; offerēs dicat. Crede 7 fidē quā in simbolo professus sum. ope cōpleo 7 orōni sacerdotis cōsentio

Quā et sacerdos statim offert dona cōse-
crāda. Et attēde q̄ offertorioz versu
cū multa diligentia ab antiquis patribz
inuēti hodie in plerisq; locis omittūt
tuz breuitatis cā. vt tā ministri q̄ p̄p̄us
oblatōibz cōmunioni ⁊ sacramēto altaris
liberi vacēt. tū etiā qz sicut ait aug. ipaz
christianā religionē paucissimis ⁊ mani-
festissimis celebrationū sacramētis mi-
sericordiā dei voluit eē liberā. Et fm hie-
ro. Melior ē q̄nq; psalmoz cū cordis hi-
laritate decātatio. q̄ toti psalterij cū an-
xietate modulatio. verborz etenim multitu-
dine de' flecti nō pōt. Soluz ḡ in offer-
torio qd d̄r in missa p̄ defunctis ⁊ l' ipi
hodie dicūt. qz officiū illud nō sequit in
multz normā alteri' officiij. Porro a pa-
tribz introductū ē vt offertorioz cantef
qui vt pmissuz ē qñ offerebāt. in tubis
clangebāt. hilarē nāq; datorē diligit de'.
Inductuz ē etiā ex eo qd salomō in dedi-
catōe tēpli ⁊ altaris innumerabilē multi-
tudiez olocaustoz obtulit cū magna so-
lēmīte. et a moyse cui descēdenti de mō-
te ⁊ pplm salutātī ⁊ orātī occurrit p̄p̄s ⁊
munera obtulit. Cātā etiā offertorioz
dū offerē ad memorādū iocūditatē isra-
elici ppli offerētis donaria ad edificiu
tabernaculi. vel poti' ad designandū cla-
morē mulieris d̄ qua legi' in apoc. xij. c.
Mulier id est eccia amicta sole. i. christo
quē induit i baptismo. hñs lunā sub pe-
dibz. i. oīa mutabilia calcās. et in capite
coronā duodecim stellaz. i. chorū duode-
cim aploz ⁊ hñs in vtero supple ea q̄ in
sui initio gesta sūt. clamat pturiēs ⁊ cru-
ciat vt pariat. Clamorē ḡ ei' pturiēs. vt
salubrē dñi cruciatū imitat offerēda per
suū graue ⁊ gradisonuz cātuz q̄ neumis
distēta ⁊ v̄sibz secūdata q̄stumuis longa
iubilatōe qd significat nō satis expme-
re valet. Quis tñ offertoriū cātari insti-
tuerit ignorat. Traxit nomē offertorioz
a ferta qd est oblatio q̄ i altari offerē ⁊ a
pōtificibz p̄secrat. inde offertoriū d̄r qñ
p̄fertū oblatio d̄o vocat qz offerē. Dicit
etiā offertoriū qz dū offerēda cantā sa-
cerdos accipit oblatōes applis vel hosti-

as a ministris d̄ quibz sub ti. de oblatōe
dicit. Aduertēdum aut est qd licet sacer-
dos p̄mittat orem'. nō tñ imēdiate orat
imo thurificat. oblatōes recipit. et alia
agit quasi ip̄o facto dicat. nō cessat ora-
re q̄ nō cessat bñ agere. Dū ergo offerro-
torij canit et incensuz parat. instāte me-
morā dñice passionis silentiū obseruat
vsq; dū alta voce dicit. p̄ oīa secula secula
lorū. illud insinuās qd iesus post suscita-
tionē lacari nō palā ambulabat apud iu-
deos. cū cogitarēt eū interficere. Ij abiit
in ciuitate q̄ d̄r effren. et ibi morabat cū
discipulis suis. Collegerūt enī pontifi-
ces ⁊ pharisei p̄siliū. et vnus ex ipis cay-
phas noīe dixit. Expedi vt vnus homo
moriat p̄ p̄lo et nō tota gēs pereat. Et
ab illo die cogitauerūt eū interficere. De
hoc dicit sub ti. de inclinatioe sacerdotis

De manuum ablutione.

Priusquāz sacer-
dos offerat. manus iteruz la-
uat q̄uis prius dñi vestibz se-
ornaret lauisset. put dictū est sub ti. de
capitis cōpositione. Et etiā post secūda
thurificationem iterū lauat. vt sic ma-
gis ac magis mūdatus offerat ostiā im-
maculatam sanctam deoq; placentem.
Nam et psalmista cū mūdatus esset pe-
tebat amplius emūdari dices. Amplius
laua me ab iniquitate mea. et a peccato
meo mūda me. Lauat autē semp ad de-
xtrem cornu altaris nam dextera p̄speri-
tatē. sinistra aduersitatē significat. quia
igif pluries peccat in p̄speris q̄ in aduer-
sis. iuxta illud ps. Cadet a latere tuo. s.
sinistro mille. ⁊ decē milia a dextis tuis
merito magis laudādū est ad dextaz q̄
ad sinistra. Sacerdos itaq; hostiā obla-
laturus manus lauat. ad significandū
qd lauare ac mundare debet p̄scientiā la-
crimis penitētie et compunctōis. iuxta
illud. Lauabo p̄ singulos noctes lectum
meū lacrimis meis strātū meū rigabo.
Et ideo tūc dicit. Lauabo inf̄ inocentes
manus meas. i. opa. Et p̄sa. i. Lauamini
⁊ mūdi estote. Nā ⁊ christ' p̄usq; verū et

Liber Quartus

unicū sacrificiū in ara crucis offerret. in resuscitatōe lacari lacrimas miseratus effudit euāgelista testāte. Iesus inquit infremuit spū. turbauit semetipm et la crimat? est. Quat etiā man? ne reus sit corpis et sanguis dñi. iuxta illd. Quidē sūt man? mee a sanguine iusti hui?. Et vt mūde sint a terreno pane iā i ppli oblatōe recepto vel a terreno desiderio.

De pallis corporalibz.

¶ Alterum vero

dñi sacerdos manus ablu-
it dyacon? corpalez pallaz
sup altare disponit. in q̄ amonēnt mini-
stri et ppls vt sint ab oī carnali cupidita-
te mūdi sicut ipa palla mūdāta est a na-
turali viriditate et humore. Iudicia q̄z
corpalis significat mūdiciā ppli fidelis.
De hac palla in canone ita dicit. Et cōsul-
to oīm cōstituim? vt sacrificiū altar? nō
in serico pāno aut intincto quisq̄ cele-
brare psumat. sed in puro linteō ab eī o-
psecrato. terreno scz lino. i. de terra pcre-
ato atq; ptexto. sicut corpus dñi nři iesu
christi in sindone lineā mūda sepultum
fuit et christi verā carnē passibilē et morta-
lē de terreno vginis corpe assūpsit. De
lino igit cādido nō intincto ex instituti-
one fixi pape. j. et eusebij fit corpale. Si-
gnificat aut corpale passiōis intentōem
seu corp? christi. qz sic linū multo labore
ac multis rūsionibz acquirit cādorē. ita
christi caro multo certamine ad resurre-
ctōis glāz puenit. Significat etiā eccle-
siaz p quā corp? christi intelligit q̄ mul-
tis passiōibz pssuris ad cādorē eterne
vite pducit. Tertio significat ipm chri-
stū Cū enī sic cōplicet. vt nec initium nec
finis ei? appereat sic ei? diuitas initio ca-
ret nec finē habebit. Et sicut oblata iun-
git corpali et ponit in altari sic christi caro
iuncta diuitati affigit cruci. Et nota q̄ in
q̄busdā ecclīis palla corpalis q̄ calici sup
ponit i longū altaris extēdit q̄ q̄tuor in
longū vel tres hēt plicaturas in latum.
Siquidē i longū altar? extēditur. qz vt
aiūt quidā linteamē q̄ christi corp? iuo-

lutū fuit p illā figurā exēsū i longitudie
sepulcri iuentū ē. Quattuor ei? plicatu-
re i longū. q̄tuor designāt cardiales v-
tutes scz iusticiā. tpantiā. prudētiā. et for-
titudinē. p q̄s inate nobis passiōes repri-
mūt. Tres vō plicature i latū tres theo-
logicas v̄tutes scz fidē spem et caritatē. p
q̄s deo vnimur figurāt. Pōt q̄z aliō in
his figurari. Duplex ei ē palla q̄ dicitur cor-
porale. Vna quā dyacon? sup altare extē-
dit. altera quā sup calicē plicatā iponit si-
gnificātes duo linteamīa quibz ioseph
corp? christi inuoluit. Extēsa rep̄ntat sin-
donē q̄ corp? fuit i sepulcro inuolutū. et in
de corpale vocat. plicata sup calicē posita
sudariū signat q̄ caput ei? fuit sepatim
inuolutū. Siquidē extēsa q̄ corpale vo-
cat. significat fidē. plicata q̄ sudariū vo-
cat intellectū. Hoc ei mysteriū credi dicitur
scz cōprehēdi nō valet. vt fides habeat
meritū cū hūana rō nō p̄bet expimētuz.
Secūdo q̄z corpale siue findo subsistēs si-
gnificat christi hūilitatē i passiōe. suda-
riū vō laborē. Tertiū etiā corpale signi-
ficat linteū q̄ christi erat p̄inct? sudari-
um laborē in p̄secutōibz. Ad h̄ palla sup
calicē posita aliquā scz supiorē ei? ptem
nō totū tegit. in q̄ datur intelligi q̄ su-
dariū aliquā pte capitis christi tegebat.
et aliquā nō. sicut mos est iudeis facere.
Quedā tñ ecclīe nō hñt nisi vnū corpa-
le. p eo q̄ in euāgelio legit q̄ ioseph cor-
pus iesu inuoluit i sindone mūda. non
enī dixit in sindones in plurali. et h̄ ad si-
gnificandū sacramēti vnitatē. et signifi-
cat sindonē q̄ christi corp? fuit inuolutuz.
Corpale aut iō remanet sup altare vsq;
post sūptōez corpis et sanguis et eleuatō
nē calicis d̄ altari. qz linteamē et sudariū
in sepulcro vsq; post dñi resurrectōez re-
māserūt. Preterea corpale remanēs p-
pter sui albedinē oñdit mūdiciā mētis
quā sp̄ h̄re debet corp? dñi sumēs. Eo-
thēz papa statuit ne semie sacratē v̄l mo-
niales sacra vasa puta calicē vel patenaz
vel sacras pallas. id est corpalia attigāt.
Ipse tñ huiusmodi ornamēta altaris et
ministrozū facere p̄nt exemplo marie q̄

talía fecit et texuit in vsuz ministerij tabernaculi federis. **A**lter tñ palla vocat munda mappa sup quā corpale distendit. Et dicit palla. eo q palliat vel abscondit in se mysteriū supra dictū. Debet aut altare duplici mappa opiri ad duplicē stolā mētis scz et corporis designādam.

De oblatōe sacerdotis et officio mīstroꝝ circa illā. et de patena. et de oblatiōibus populi et clericorꝝ.

Lectus igitur manibus dyaconi vel sacerdos mīster extensis manibꝫ mediāte mōda toballia accipit manꝫ epī. qñ iunāf illū defaldistorio ad surgēdū. **Q**uō qñ deꝫ sit nō ad adiunādū. sꝫ potiꝫ ad puocādū illū. i. christū quē significat q surgat et p pplo oret. iuxta illō. **E**xurge dñe adiuua nos. **E**t itez. **E**xurge q dormis. **E**t sit mediāte mōda toballia. ad notādū q mediāte mundicia manuum. i. opoz nřoz excitat dñs ad adiunādū nos apud pñem. **S**i aut b ad ipm pñificē christi referatꝫ pñicariū. tñc dicēdū ē q ipse puocatꝫ adiuuat p mundiciā manū eoz p quibꝫ oratꝫ vt eiꝫ oratio efficar habeat. **R**ursus christus oīa bona opa ecclie pñcipalitꝫ opat. sicut legit in eliaia. **O**mnia bona opa nřa opatus es i nobis dñe. **C**uiꝫ locuzgerit epō mīster vo tanqꝫ eiꝫ famulus et eius coadiutor typū coopātis ecclie gerit. q in suis opibꝫ christi opantis mīstra est et adiutrix sicut dicit aplꝫ. **C**oadiutores enī dei sumꝫ. **Q**ui toballiā. i. deuotā reuerētiā adhibet. qñ fm aplm. **N**ō sumꝫ sufficiētes aliqd cogitare a nobꝫ qñ ex nobis. sꝫ sufficiētia nřa ex deo ē. **D**e in dñs epꝫ vel sacerdos ingreditꝫ scñariuz pueniens ad altare pñecratū. hic ē christꝫ q cenaculū grande stratū est ingressus cū discipulis cenatur et eis corpꝫ suū traditurus. vbi mysticā oblatōez accipit a mīstre in sinuās illō qd iohānes euāgelista dñscribit. **I**esus inquit añ sex dies pasce venit in bethaniam vbi lazarꝫ mortuꝫ fuerat quē suscitauit iesus et fecerūt ei cenaz in qua martha mīstrabat. **P**rocedit auteꝫ

ad altare absqꝫ mitra et baculo et cū vestibus sacris. put in suis locis dictū ē. **N**ō sidera ergo ordinē. **M**ā euāgelii pñedit fides in simbolo sequit. deinde munera offerūt. necesse ē ei primū audire. **Q**uō inquit aplꝫ credēt nisi pñdicēꝫ. **D**einde qñ nisi crediderit munꝫ deo acceptabile offerre nō poterit. qꝫ sine fide ipōssibile ē deo placere. **D**ic g d triplici oblatiōis genere dicēdū ē viz de oblatiōibꝫ sacerdotꝫ mīstroꝝ et ppli. **S**acerdos itaqꝫ pmo offert seipm. **O**fferēda etiam sūt q sūt dei deo. i. aīe habētes similitudinē dei impꝫ samꝫ. **D**e in dñs q sunt sacrificio necessaria scz panē et vinū et aquā et alia sacrificio apta. **E**t nota q in veteri testamēto ponebant sup mēlāz tabernaculi. xij. panes acimi de simila mūdi valde et ponebant sem altrinsecꝫ et singulis supponebat patena aurea. et sup patenā pugillꝫ thuris. **P**anes aut isti dicti sūt sacerdotales. qꝫ soli sacerdotes eos de altari sublatos comedebāt. vel fm iosephū. qꝫ dñs pñcepꝫ rat q soli sacerdotes illos formarēt et coquerēt et ponerēt i mēlā et tollerēt. ipi tñ hoc nō obseruauerūt. **E**t ex his puincit q sacerdotes debeāt hostias facere per se ipos. **D**icebāt etiā panes pñpositiōis. qꝫ positi erant sup mensam pñpositiōis coram dñō i memoriā sempiternā duodecim tribuū filioꝝ isrl. **E**xo. xxv. ca. **E**l porro positi. i. longo tpe positi scz p totā ebdomadā. **M**ā in diluculo sabbati recētes et calidi iponebant mēse. et erāt ibi imoti vsqꝫ ad sequēs sabbatū. et tñc subtrahēbant. **E**l erāt ibi in etnū pñsuccessioneꝫ ponēdi in mēlā. **H**ostia aut format rotūda. qꝫ dñi ē terra et plenitudo eius orbis terrarū et vniuersi qui habitāt in eo. vt ipa sui forma significet illū q pñcipio caret et fine. qñuis ipse sit alpha et o. i. pñcipium pñcipiās atqꝫ finis. **A**poē. i. c. **R**ursus cū figura rotūda formeꝫ a pñcto ad pñctuz. p b innuit q ab ipō sūt oīa. et ad ipm oīa retorquēt. **C**ñ ps. **V**eritas tua in circūitu tuo. **D**e hac figura dictum est in prohemio secunde partis. **D**e hoc etiā diceꝫ in sexta pñcula canonis super

Libet Quartus

verbo. Accepit panē. Ceteri duo sūt q̄ of-
ferunt. donū vicz sacrificiū. Donū dē
quicqd auro vel argēto vel q̄libet alia spe-
cie offerit. Aliud tñ ē donūz z aliō mun?
put dicet sub p̄ma p̄ticula canonis super
vltō. Nec dona. Sacrificiūz est victima
z q̄cunq; in ara cremant seu ponunt. q̄si
sacr factūz vel signūz. qz p̄ce mystica p̄se-
crat p nobis in memoriā dñice passiōis
Quidā at p̄sūi heretici nob ad p̄sūptōez
magnā reputāt. qz sacrificiū z p̄secratiō
nē hostie sacrificiū appellat. cū scriptu-
ra ex p̄sona dñi dicat. Nolo sacrificium
Et elias. Ne offeratis vltra sacrificiūz
frustra. Et in euāgelio Misericordiā ro-
lo z nō sacrificiūz. Et dauid si voluisses
sacrificiūz dedissem. De b̄ z qd sit sacra-
mētūz dictū ē in p̄ma pte sub ti. de eccle-
siasticis sacramētis. Dñe autē qd deo
dat. aut dedicat aut p̄secrat. Qd dedicat
dicēdo dat vñ z appellat. Erāt igit q̄ cō-
secrationē dedicatōez significare putāt.
Immolatiō ab antiq; dicta ē eo q̄ i mo-
le altaz posita victima cederet. mactari
enī post imolatōez ē. Nūc autē imolatio
pani z calici puenit. libatio vñ tñ calicē
oblatio est. iuxta illō. Et libauit de san-
guine vne. Et illud poeticūz. Nūc pate-
nas libare ioui. Libare enī. p̄prie ē effun-
dere. z antiq; qd in liqda materia offere-
bat. vt vinūz z oleū libamē dicebat. qd
vñ in sicca vt simila panis z thus obla-
tio noiabat. Hostie apud veteres dice-
bāt sacrificia. q̄ fiebāt p̄us q̄z p̄tra hostes
p̄gerēt. victime vñ sacrificia q̄ post victo-
riā deuictis hostibz imolabāt. de q̄ dicet
sub sexta p̄ticula canonis sup vltō. Qui
p̄ridie. Et erāt victime maiora sacrificia
q̄ hostie. Vel victima dicebat. qz vincta
ducebat ad aras. Holocaustū illō ē vbi
totū qd offerebat puta agnū vel vitulū
in altari igne p̄sumit. olon enī grece dē
totū. caustos incēso. Cerimonie apud
latinos dicūt sacra oīa q̄ apō grecos oī-
gia vocant. p̄prie tñ cerimonie a carēdo
dicunt. eo q̄ his q̄ in sacris offerūt i suo
vsu careāt vōies. Alij appellāt cerimoni-
as obseruātiāz iudeoz in abstinentia qua

rundā escay fm veterē legē a carendo. qz
carēt rebo quibz abstinet. Panis aut et
calicis sacramētū eucharistia dē. put di-
cet sup dicto vltō. Qui p̄ridie. Porro cir-
ca oblatōez sacerdotis mīstri sua officia
exequunt. Dyakon? enīz corpale sup al-
tare explicat z disponit. in q̄ oñdīz q̄ euā-
gelīū christū seu corpū christi. imo totaz
ip̄i hūanitatē plene describit. Corpale
enī h̄ corpū christi significat. put in p̄ce-
dētī ti. dictū ē. Deind subdyakon? in p̄-
mis calicē p̄parat. panē z vinū i illo dis-
ponēs a sacerdote postmodū p̄secrāda. qz
nimīz lex q̄ p subdyakonū hic p̄grue dñi
gnat hui? oblatōis mysteriū p̄signauit
dicēs. q̄ melchisedech sacerdos obtulit
abrae panē scz de frumēto z vinū d̄ race-
mis a christo postmodū exhibēda. z i vñ-
tate p̄secrāda. sic habet in gen. z dicitur
sub. vi. p̄ticula canonis sup verbo. Acces-
pit panē. Oblatiō panis z vini significat
pia desideria fidelīū. seu p̄ imolatōe seu
p̄ ostia viua. Rursus i pane corpū christi
in vino sanguis ei? in aq̄ ppl̄s rep̄ntat.
Et dē panis a pan qd ē totū. qm̄ hic in
futuro est tota vita n̄ra. Cinū dē a vite
cui dñs in euāgelio se cōparat. Alqua vñ
ab eq̄litate dē. qz p̄ h̄ sacramētū angelis
eq̄ri debem. Licet aut sint due spēs nō
tñ sūt duo sacrificia. vñitas enī vbi vñi-
tatē efficit sacrificij. Hoc ē enī illud pal-
lū q̄ noe filij p̄tererūt. q̄ christiani chris-
ti ebrietatē. i. passiōē sub sacrificio tes-
gūt. Deinde subdyakon? ferēs i manu
sinistra calicē z desup corpale z illū dya-
cono offerēs significat q̄ dñs subdyakon?
fuit qm̄ libz apuit. z dyakon? qm̄ dixit. n̄
veni ministrari s̄ ministrare. Dyakon? vñ pa-
tenā cū hostia de manu subdyaconi reci-
pit int̄ pollices z idices vtriusq; manus
int̄posito tñ maipulo int̄ ip̄os pollices z
patenā. Nepe man? subdyaconi opa sūt
legis. patena latitudo cordis. manipul?
opa euāgelij. pollex vigor virtutis. index
discretio. Fiunt igitur hec ad significan-
dum q̄ opera legis et latitudo corpis ad
opa caritatis non sufficiunt ad salutem
nisi operibz euāgelicis. quoz dyakon?

Donū

Sacrificiū

Hostie

Imolatio

Libatio

Oblatio

Hostie
victime

Holocaustū

Cerimonie

annūciator est. cū vigore & ututis & discre-
tōe mētis adhibiti adiuuē atq; pfiāf.
Supponūt aut iudices pollicib; ad no-
tādū q; ututis vigor exercēd' nō ē absq;
discretōe. q; cūctaz ē mater & fundamen-
tū ututū. Subsequēter dyacon' ipe pa-
tenā cū hostia ex institutōe pēlij anchiri-
tani pōtifici repñtat. ad notādū q; p eua-
gelicā traditōez quā dyacon' figurat ad
altare. i. ad solēnem ritū puenit ecclia. q;
lex q; p subdyaconū signat b nre salutis
sacrificiū solūmō pfigurauit. vt pmissū
est. Et pōtifer seu sacerdos hostiā collo-
cat sup altare. Calicē vō cū vino ipe dia-
con' retinet & collocat i altari. Circa qd
notādū ē q; hostia significat corp' christi
nō sanguinē. sacerdos christū. Sol' er-
go sacerdos absq; cuiusq; adiutorio illā
offert dicēs. **S**uscipe sancte pater &c. q;
christ' seipm i ara crucis obtulit deo pī
Et illaz in altari sup corpale qsi sup sin-
donē mūdā disponit. innuēs q; ipemet
christ' b sacramētū instituit. & ecclie tradi-
dit obseruādū dicēs. **H**oc ē corp' meuz
&c. b facite i meā cōmemoratōez &c. Dis-
ponit aut & collocat hostiā cū signo crucis
q; sicut christi oblatio in cruce facta fuit
sic & oblatio sacerdotis q; in illi' memo-
riā fit cū signo crucis fieri d; . Collocat
etiā illā directe sup' crucē in psecratōe al-
taris cū christinate factā. q; & christ' car-
nē suā cruci affixit. **A**lex vinū i calice san-
guinē christi designat. & ideo sol' dyaco-
nus absq; sacdote q; christuz designat ca-
licē tenet. ad notādū q; i christi imolati-
one sanguis fuit a corpe sepat'. n̄ tñ sol'
s; vna cū sacerdote illū offert. & sup pal-
lā corpale collocat. seu potius sacerdos
illo mediāte. qd ex eo patet. q; nō dic of-
fero in singulari sic d; i hostie oblatōe.
s; dicit. **O**fferim' tibi dñe &c. **E**t q; etiā
clare pūncit q; ambo piter dñt vba ipsa
pferre. **D**yacon' ergo calicē vna cum sa-
cerdote offert. q; nō soluz christ' seipm
deo pī obtulit. veruz etiā p euangeliz
suū. cui' dyacon' ē figura & baiul'. hui'
sacrificij ritū instituit & ecclie cōmenda-
uit. quā institutōez & cōmemoratōnem

ipe dyaconus tanq; p̄dicator euangelij
nūciare. & manifestare d̄bet ex suo officio
ab ista militate ecclia obfuantā iōq; p̄ci-
cipare debet sacerdoti i calice offerēdo. n̄
tñ in psecratōe. q; ill' soli' ē officij sacer-
dotis. **S**olus tñ ep̄s vel sacerdos. aquā
vino cōmiscet in calice. qd nulli inferiori
rī facere licet. qm̄ solus christ' p̄p̄os san-
guine suo redemit. **P**reterea admixtio
h̄mōi vnionē p̄pli cū christo designat vt
sequit'. q; fieri nō pōt nisi p̄ grām christi.
cuius typū gerūt pōtifer & sacerdos. **C**ō-
miscet aut aqua vino in calice ex institu-
tōe alexandri pape primi. **P**rimo ad no-
tādū q; nūq; sal' p̄pli eē potuit sine san-
guinis christi effusione. nec etiā sangui-
nis effusio sine p̄pli salute. q; christul po-
pulū sibi recōcilauit i morte. **S**criptū
ē ei q; aq; multe sūt p̄pli mlti. christ' aut
sanguinē suū fudit p̄ populo sicut ipe te-
stat. **H**ic est sanguis me' noui testamen-
ti q; p multis effundet in remissionē pec-
catōz. **S**cōdo ad notādū q; de latere chri-
sti simul exiuit sanguis & aqua quaten'
nec christus sit sine p̄plo. nec p̄plus sine
christo. **C**ū ergo aqua vino miscet tunc
christo p̄plus adunat. **H**ocq; mysteriū
lex moysayca p̄signauit. sicut apl' exponit
dicēs. bibebant aut de spiritali psequēte
eos petra. petra aut erat christ'. **Q**uap-
pter sacerdos in calice aquā fundit. vt si-
cut aqua nō sepat a vino. sic p̄pls nunq;
sepat a christo. **T**ertio cōmiscet vt diui-
nitas & hūanitas in vna p̄sona p̄iuncta
esse intelligant. **M**ā p vinū diuinitas p̄
aquā hūanitas itelligit. **Q**ui g in altar'
officio aquā sine vino vel ecōuerso ei mī-
strat. quantū in se ē diuinitatē ab huma-
nitate sepat. de q; dicit sub sexta p̄ticula
canonis sup d̄lo. hoc ē corp' meū. et sup
d̄lo. hic ē calix. **S**ane sacerdos vl' mini-
ster missur' vinū & aquā i calicē p̄us ef-
fundit modicū i terrā. nō solū vt meat'
siue loc' vasis p̄ quē fluere dñt mūdef.
& si qd ē in supficie vini vel aque emittat'
vz etiā ad ostendēdū q; sanguis & aqua
de latere christi vsq; in terrā fluxerūt. ad
quod mysteriū se p̄parat peragendum

Liber Quartus

Considerādū etiā ē. q̄a q̄ b̄ndict̄ q̄n vi
nō admisceat. vinū x̄o nō. Et h̄ ideo vt q̄
dā dicūt. **P**rimo q̄ vinū suū b̄ndictōez
expectat. **S**z h̄rō nō videt̄ sufficiēs. q̄m
in b̄ndictōe vini sub noīe calicis. tā vinū
q̄ aq̄ simul b̄ndicunt̄. **Q**uī pōt sc̄do dici
q̄ vinū in h̄ loco ch̄ristū significat q̄ nul
la eget b̄ndictōe. aqua p̄lm q̄ i hac vita
neq̄t eē sine pctō p̄pter qd̄ indiget b̄ndi
ctōe dei vt reddat̄ dign̄ ad p̄missaz vni
onē cū ch̄risto. Ad h̄ igit̄ significādū aq̄
b̄ndict̄ q̄n vino admisceat. **T**ertio etiā
vinū nō b̄ndict̄. q̄ subdyacon̄ q̄ nō p̄t
b̄ndicere debet ex officio suo illud in cali
cem mittere vt p̄missum ē. **Q**uarto q̄
p̄ls p̄ aquaz fiḡicat̄ vniū ch̄risto solū p̄
b̄ndictōez ḡte ip̄i ch̄risti. quē sacerdos be
nedicēs figurat. **U**t aut̄ pl̄ de vino q̄ d̄
aq̄ ponēdū arbitrio faciet̄. ita tñ q̄ aq̄
a vino absorbeat̄. vniū sapore retineat. **I**n
signū q̄ eccl̄a debet icorpari ch̄risto
nō ch̄rist̄ eccl̄ie. **U**t aug. **N**ō tu mutab
me in te. sicut cibū carnis tue. s̄ tu mu
taber̄ i me. **D**e h̄ etiā dicit̄ sup dicto x̄o
lo. hic ē calix. **I**n sexta pte sub q̄nta feria
cene dñi prope finē. **P**redict̄ etiā alex
ander papa statuit oblatiōē ex azimo. **I**n
modica fieri quātitate dicēs. **D**ec ob
latiō quāto rarior tāto potior. **N**ō ē etiā
omittēdū q̄ i missis puatis mīstrās sac̄
doti ampullā cū vino manū ei⁹ nō oscu
lat̄ s̄ mīstrans ampullā cū aqua sic. q̄m
vinū ch̄ristū. aqua gen̄ humanū. oscu
lū x̄o pacē inter deū. **I**n h̄oīez significat re
formatā. **R**egularit̄ tñ cum celebrāti ali
qd̄ porrigit̄ vel ab eo recipit̄. man⁹ oscu
lū interponit̄. ad designādū q̄ oē fuitiūz
oīsq̄ reuerētia deo exhibita cuius vices
celebrās gerit. p̄cedere debet ex feruore
caritatis. **I**n amoris. q̄ p̄ man⁹ osculū desi
gnat̄. **D**e h̄ etiā sub euāgelio dictū ē. et
sub ti. de pac̄ osculo dicit̄. **C**alix aut̄ po
nit̄ rome ad dextrū lat⁹ oblate. **I**n h̄ qua
si sanguinē susceper̄ q̄ de latere ch̄risti
noscit̄. p̄fluisse. **I**n ad designādū sanguinē
et aquā de dextro ch̄risti latere emanasse.
Petereā si a latere stet. recta ps crucis
q̄ sit coīter sup hostiā. **I**n calicē nō p̄ducit̄

solūmodo sup hostiā qd̄ tñ fieri d̄z. **C**ru
enī ip̄a inclinari debet sup hostiaz et p̄fici
sup calicē. put̄ ex diuisis locis. **I**n h̄oīez ip̄i
canonis colligit̄ euidenter. **D**e h̄ dicit̄ in
octaua p̄tula canonis sup x̄lo. hostiaz
sanctā. **C**oīter tñ alibi ponit̄ hostia inter
sacerdotē. **I**n calicē. **P**rimo ad notandū
q̄ ch̄rist̄ ē mediator dei. **I**n h̄oīm. **I**n h̄oīm
sacerdos dei p̄rem. hostia ch̄ristū. aqua
in calice p̄lm significat. q̄ nō nisi ch̄ri
sto mediāte ad resurrectōis gaudiū pos
sumus puenire. **S**c̄do p̄pinq̄iorē sac̄
doti hostia q̄ calix. q̄ p̄t̄ a ch̄risto p̄sacra
ta legit̄ q̄ sanguis. **I**n aplis p̄us data. **S**z
h̄c rō facit̄ pot̄ p̄ dictis romanis. qui
cruces incipiūt sup hostiā. **I**n deinde eas
sup calicē p̄ducunt. **P**orro cū sacerdos
accipit patenā cū hostia. **I**n calicē cū aq̄.
calicē cū vino. **I**n thuribulū cū incenso. **E**ffi
cit sup ea crucis signaculū. vt p̄ crucis
p̄tutē oīs conat̄ dyabolice malignitatis
effugiat. ne p̄tra sacerdotē vel sacrificiū
aliq̄ mō p̄ualeat. **E**t nota q̄ in ampullis
in quibz vinū. **I**n aqua p̄tinet̄ p̄ sacrificio
sp̄ualiter cōsiderādū ē q̄ i p̄ua substātia
incōphēbilia p̄tinet̄ futura sacramēta
Dicit̄ aut̄ āpulla q̄ si āpla bulla. signifi
cās cor h̄uanū. qd̄ amplū d̄z esse latitū
dine caritatis. **R**ursus amule. i. vasa ad
offerēdū vinū. sūt p̄dicatores mordacit̄
increpātes. **I**n q̄libet sp̄s sancti ḡta iēbri
ati. **I**n alios inebriātes. **I**n dydrie x̄o. id est
aqtica vasa sūt doctores aqua sapie salu
tar̄ potati. **I**n vitalibz aquis repleti. **R**ur
sus adhuc p̄missa alio ordie p̄sequam̄.
In q̄busdā ecclesijs subdyacon⁹ portat
calicē i sinistra. patenā i dextra. **I**n desuper
corpale. **I**n cātor oblatā cū fanone. **I**n vi
nū cū āpulla. alter x̄o p̄bet aquam vino
miscēdā. **I**n ultimo dyacon⁹ fundēs aquaz
in calice offert p̄sbytero seu ep̄o. **N**em
pe subdyaconus est ch̄ristus. calix passio
patena crux. sinistra p̄sens vita. dextra
futura. corpale ecclesia. vnus cantor iu
daicū p̄lm figurat. alter gentilem. am
pulla deuotionem. oblata corpus. vinū
sanguinem. aqua ecclesiam. archidyaco
nus ch̄ristū. p̄sbyter seu ep̄us deū patrē

Subdyacon⁹ ḡ calicez portat in sinistra qz christus de torrete bibit i via. i. passio nē sustinuit in pñti vita. patenam in de xtra qz p crucē puenit ad gliaz. ppter hoc enī exaltauit illū de⁹. desup corpale. qz ei⁹ passionē ecclia nō definit imitari. cor porale ei cādidat⁹ et ecclia p multas tribu latōes christo pformat⁹. **S**ubdyaconus etiā noster scz christ⁹ patenā cū calice portauit qñ crucē i passione baiulauit. Pri mus cātor offert oblatā cū fanone et vi nū cū āpulla qz pmitina ecclia d iudeis suscepit fidē passionis i deuotōe mētis. **O**blatā ḡ nō nudis manib⁹ s; cū fanone cādid o. i. cū mapula alba et mūda offert ad notādū qz christi corp⁹ ab his tm di gne suscipit q carnē suā cū vicij⁹ et cū cō cupiscētijs crucifigūt. **A**li⁹ aut cātor of fert a quā quā dyacon⁹ miscet vino et of fert pbytero seu epō. **D**ecē gētilitas q suā obtulit multitudinem. quā christ⁹ in passiōe obtulit deo pñi. **P**ot etiā nō in cōpetent dīci q altare mēsz dñi in q cū discipulis suis puiabat⁹. ara crucē. calix sepulcr⁹ vel passionē christi. de q in pma pte sub ti. de picturis dictū est. et patena q a petēdo dñi. cor latū et amplū significat sup hāc patenā. i. sup latitudiez caritat⁹ sacrificiū iusticie debet offerri. vt olocau stū ale pingue fiat. **H**āc cordis latitudi nē habebāt apli. cū petrus dicebat. **E**t si oportuerit me mori tecū non te negabo. **S**ilr et oēs apli christo dixerūt. **S**z la titudo cordis ab eis aufugit et latuit cū oēs magistro relicto fugerūt et latuerūt. **A**d qd significādū post susceptā inde ob latā. sacerdos abscondit sub corpali pate nā. vel saltē eā ab altari remotā. subdya con⁹ retro retinet iuolutā. p h ḡ discipu loz fuga vel latibulū vel infidelitat⁹ exce catio designat⁹. q dñi vtz sacrificiū offer res relicto christo fugerūt et latuerūt sic eis ipē pdixerat. **D**ēs inqt vos scādalu patiēmī in me i hac nocte. **S**criptū est enī pcutiā pastore et dispgenē oues gre gis. **P**ostq aut surrexero pcedaz vos in galileā. **D**e h dicef sub ti. dñi sanctus. **E**t ideo sacerdos dicitur⁹ pax dñi. qñ dñice

resurrectōis ānunciatur⁹ eulogium. re sumit patenā. qz cū eēt sero die illa vna sabbtoz. et fores essent clausē vbi erāt di scipuli pgregati ppter metū indeoz. ve nit iesus stās i medio dixit eis. pax vob. resumēs oues q trepidātes aufugerāt. **R**ursus patena q ppter sui formā diuī tatē q initio caret et fine. significat. vsq ad dñicā orōnez abscofa tenet. ad signā dū q diuītas nobis abscofa et velata ē in hoc mōdo. s; qñ in orōne dñica dñi panem nēm. manifestat. ad oñdēdū q qñ ad pa nē nēm q in celis ē pueniem⁹. tūc diuī tas q in h mōdo abscofa et velata ē mani festabit se nobis et videbim⁹ ipm sicuti est. de hoc dicef sub ti. dñi resūptōe patene. **I**n qbusdā tñ locis patena discoopta te net. ad designādū q sacerdos orat p etnis q p christi pdicatōz nobis reuelat⁹. **P**er patenā enī q rotūda ē. eternitas q pñci pio caret et fine cōgrue designat⁹. **S**ane subdyacon⁹ tenet patenā a pte posteriori eleuatā qñ diceret. **I**mitamī me q po sterior⁹ oblit⁹ ad anteriora me extēdo. in nuēs etiā q referre debem⁹ oīa opa nra ad christū et ad coronā eternaz. **P**atena qz seorsuz a calice reuoluta. s. p s supior subt⁹ posita. significat lapidē a sepulcro cōmotū et reuolutū. **E**t nota q dyacon⁹ tradit patenā subdyacono tenendā inu ens q christ⁹ ptulit discipul⁹ suis ptātez pdicādi regnū dei. **C**irca hoc etiā videbi tur sub ti. de resūptōe patene. **C**irca ob latōez ppli notādū est q ppl⁹ offerre dñi iurta illud exo. **N**ō apparebis in aspectu dei tui vacuus. **P**er oblata qz munera possum⁹ cōmemorare copiosaz victimā q oblata est a pplō. cū rex salomō tēplū et altare dñi sacraret. **E**xēplo enī illius plebs fidelis offert se et dona deo. **S**ed et in veteri testa. oueniebat ppl⁹ in hieru salē in quibusdā magnis solēnitatib⁹. s. pasca. pente. et in festo cenophagiariū vt orarēt in templo. et tūc tenebant offer re. **E**t nota qz in veteri testa. ppl⁹ offere bat sacrificiū legale et volūtariū. s. p pec cato p grāz actōe dona vota et olocausa. **S**acrificiū legale sunt decime et primitie

Quartus Liber

Vel ea que lex iussit offerri. Deut. xij. ca. voluntariū est qđ spōte. p. pctō 7 pro leg. transgressiōe offerebat. Dona sūt q̄ in tēpli ornatū. Clota q̄ pro piculis iſirmitatib. vel belli offerebant. De olocausto p. missus est. Clā dē in paralipo. q. obtulerūt p̄ncipes pro votis pro spōtaneis. p. pctō pro regno. p. scūario. pro iuda. Rit. igit. synagoge trāsiunt in religionē eccie 7 sacrificia carnalis ppli mutata sūt i obſuatiā ppli spūalis. Mā sicut p̄ls ille moysi descendenti de mōte diuersa dona ad faciendū tabnaculū offerebat. sic epō d. pulpitō veniēti christiani deuotas offerunt oblatiōes. Alii. offert aux. imitat. magos qui aux. dño obtulerūt. Alii. argentū secutus illos q̄ pecuniā in gaſophilatō posuerūt. Alii. dō aliquid de sua suba. vt al. socies illis q̄ p. paulū 7 barnabā necessaria paupib. trāsmiserūt. Nec ē curandū q̄ quātitas vel spēs offerat. s. poti. mens attēdit offerētis. Clā prouer. iij. Honora dñm deū tuum de tua substantia. Et thob. iij. Ex tua substantia fac elemosynā. Et magi obtulerūt christo nato aux. thus 7 mirrā. math. ij. iuxta illō psal. Tibi offerēt reges munera. Nec s. m. gre. offerēs a munerib. s. munera ab offerēte placēt. Offerūt q̄ legale sacrificiū i. decimis 7 p̄mitijs. voluntariū in spontaneis oblatiōib. pro pctō dñi p̄nias redimūt. pro ḡfay actōe dñi pro collat. a deo aliq. ḡra q̄c̄q. offerūt. dona dñi i edificia ecciarū vel vtēilia aliqd offerūt. vota dñi qđ in piculis vouerūt exoluūt. olocaustuz offerūt. q̄ seculū derelinquūt 7 sua pauperib. distribuūt. Offerēs aut. manū sacerdotis osculat. p. qđ fides cū ope testif. gnat. de q̄ etiā iam p̄missuz ē. Et sacerdos oblatiōes manu tāgit rep̄ntans illō. Leuit. i. 7. iij. Donetq. manū sup. caput hostie 7 acceptabilis erit atq. in expiatiōe proficiēs. Offerētes dō panē 7 vinū significāt discipulos q̄ p̄uenerūt parare necessaria ad pasca. Clez. clerici vel monachi etiā administratiōes hñtes nō offerūt nisi i officio mortuoz 7 in noua celebratiōe sacerdotis. 7 in q̄busdā p̄cipuis

solēnitatib. cū enī ipi de oblatiōib. viuāt 7 ipi ac sua deo oblata sūt nō tenent offerre. Viri aut. mulieres offerūt. ipi ei fortes i christo dñsignāt scz martires qui in p̄mitiua eccia plures ptumelias passi christo victimā obtulerūt dñi occubuerūt. Deinde mulieres q̄ fragiliores testif. gnāt scz p̄fessores q̄ tpe pacis dño laudis hostias obtulerūt. Preterea. vir caput ē mulieris. 7 iō a capite rō ē edēda. Sub dyaconi aut. vel acoliti recipiūt oblatiōes q̄ ad manū epī deferunt. ad notādū q̄ ipē nō sua s. aliena manu debet tpalia ministrare. Hanc romau. p̄tifer nullaz oblatiōem manib. tāgit nisi illā q̄ prodefunctis offert. quā iō manib. accipit vt suggillet errozē dogmaticātū elemosynas nō predesse defunctis. 7 nisi oblatiō nē panis. quā tāgit. tū ppter reuerētiā sacrificij qđ ex pane p̄fici. tū qz est vicarius ei. q̄ de se dicit. ego suz panis viu. Ceteras dō oblatiōes ad pedes accipit ppter illud qđ in actib. aploz habet. qm̄ offerebāt p̄cia eoz q̄ v̄debāt 7 ponebāt añ pedes aploz. 7 qz omia sua prout sub euāgelio tactū est. Et nota q. p. d̄funct. offert panis 7 vinuz. iuxta illud thobie. iij. Panē tuū 7 vinū tuū sup. sepulcrā iusti p̄stue. i. distribue. Et pecunia siue argētū exēplo iude machabei q̄ misit offerri duodeci milia dracmas argēti p. pctis mortuoz. iij. Mach. xij. Et p̄cia eoz ponebant añ pedes aploz vt p̄missuz ē. Et etiā lumē ad illuminandū illos q̄ i tenebris purgatorij sedēt. q̄si offerēs ipso facto dicat. Lux eterna luceat eis dñe 7c. Hanc moyses vidēs q. p̄ls multa obtulisset. iussit p̄conis voce cātari ne q̄s vltra offerret. exo. xxxv. 7 xxxvi. c. Null. tñ sacerdotū nri t̄pis talia facere visus est. In nōnullis locis parrochiani i die natalis dñi offerunt sacerdotib. panes q̄s kalēdarios vocāt ppter illō qđ legit. Leuit. xxij. Offeretis panes duos sacerdoti q̄ cedūt in vsuz ei. 7 vocabitis hūc dies celeberrimū atq. sanctissimū. Suscepit itaq. a p̄lo oblatiōib. 7 choro offertoriū cātate. ep̄s seu sacerdos ad altare reuer

titur. qm̄ chris̄? susceptis fidelīū rotis. cantantibz turbis. osanna in excelsis. in proximo imolandus intrauit in tēplū.

De secūda thurificatōe.

Oblatione misti

ca d̄ qua p̄missus est suscepta statim adolef̄ incēsus p̄ qd̄ illud innuit qd̄ statim subscribit̄ a iob̄e i euāgelio. de q̄ p̄missus est. p̄pe p̄ncipiū p̄cedet̄ t̄i. t̄uli. Maria ḡ sc̄z magdalena accepit li. b̄ā vnguētū nardipistici p̄ciosi. et vnxit pedes iesu. et dom̄? iplēta ē ex odore vnguētū. Et sacerdos in modū crucis sup̄ ducit et circūducit incēsus sup̄ sacrificiū et altare vt et crucis signaculo et thuris incēso dyabolice fraudis malignitas extricef̄ et effugiat. **¶** No tertio supducit et circūducit incēsus. designat q̄ maria ter exhibuit et adhibuit vnguētū circa corp̄ iesu. **¶** Primo cū vnxit pedes ip̄i in domo simonis pharisei. **¶** Secūdo cū i domo simonis leprosi sup̄ caput eius vnguētū effudit. **¶** Tertio cū emit aromata vt veniēs vngeret iesu iaz positū in monumēto. volūtas enī reputat̄ p̄ facto. cū et p̄ seip̄az nō steterit q̄ minus expleuerit qd̄ iēpit. **¶** No post modū vndiqz totū incēsat altare. d̄signat qd̄ factū illd̄ totā resp̄sit ecclīaz sicut dñs ip̄e testat̄. Amē amen dico vobis. vbicunqz p̄dicatū fuerit euāgelīū i toto m̄do dicef̄. q̄ et hoc fecit in memoriā ei. **¶** P̄t etiā dici q̄ altare thurificat̄ in figurā angeli. q̄ stetit iuxta arā tēpli hñs thuribulū in manu sua. de q̄ fum̄? aromātū in cōspectu dñi ascēdebat. **¶** Chriſt̄ enī magni p̄siliū angelus carnē imaculatā igne sanctispl̄is plenā p̄ nobis i ara cruc̄ obtulit dñō i sua vuitatē odoris. **¶** Fum̄? aromātū sūt oratō nes scōz q̄ p̄ ardorē caritat̄ ex passione dñi. p̄pagate ad deū p̄fēz ascēdūt et nos ad coronā eternitatis p̄uehūt. id̄oqz sacerdos thurificat in modū crucis et corone. **¶** Si autē semel thurificat. recolit vnicā passionē. si semel coronat vni? de narij retributōez. **¶** Si no ter eternitat̄ in passione opatōez et triū ordinū glori-

ficatōez. Et ideo thurificās ait. **¶** Dirigat oratio mea sicut incēsus in cōspectu tuo. **¶** Eleuatio ma. me. sacrifici. vesp̄tinū. **¶** Rationaliter aut incēsus deuotōis adolendū ē in thuribulo cordis igne caritat̄ vt odorē suauitat̄ emittat. vt vicz taz nos qz oblatio n̄ra sim? bonus odor deo de q̄ dic̄ scriptura. **¶** Fungi sacerdotio et h̄re laudē in noīe ip̄i? et offerre illi incēsus d. in. o. s. **¶** Hoc enī incēsus sacerdos accipit. i. chriſtus acceptat. et incēsat ex eo sacrificiū et altare. **¶** P̄t etiā dici q̄ thuribulū qd̄ oblatōi sacerdos supponit significat chriſtū p̄ quē petit vt sibi p̄pitiet de? **¶** Sane oibz defer̄ incēsum vt oñd̄at q̄ oīa a sacerdotē facta p̄tinēt ad oēs. **¶** Cū p̄s. **¶** Dirigat dñe oratio mea sicut incēsus in cōspectu tuo. nisi i missa p̄defunctis. vt dicef̄ in. vij. p̄te sub ti. de officio mortuoz. **¶** In p̄cilio rothomagesi. in burcardo li. bro. in. ca. vt tpe. ita legif̄. vt tpe q̄ legif̄ euāgelīū. finito euāgelio sup̄ oblatōem incēsus in mortē vicz redēptoris n̄ri ponat̄ decernim? **¶** Leo etiā papa statuit incēsum sup̄ oblatā poni. **¶** Quidā tñ heretici garrūt nō esse in missa thurificādum qm̄ chris̄? in cena terrenū incensū non fumigauit. Et esa. Incēsus ē abominatio mihi. **¶** Quare altare et crucifixus thurificant̄ dictū ē sub ti. de aque bñdicte asp̄sione. **¶** Post thurificatiōez iter digitos lauat. nec vltēri? vsqz post cōmunionēz cū eis cū quibz sacrā hostiā tractare hēt aliqd̄ tāgat. s̄z post ei? eleuatōez eos iungat vt dicef̄ sub octaua p̄ticula canonis. **¶** M̄ster qz trahit et sup̄ brachia ei? ifozmat planetā et alia indumēta. **¶** Mā et legalis sacerdos duz sacrificabat sūmitates baltei sup̄ humerū reflectebat.

De inclinatioe sacerdotis et osculatione altaris et oratione.

¶ **Thurificationis**
Expleto mysterio sacerdos se inclnādo dicit. **¶** Suscipe sancta trinitas. et qd̄ sumit̄ de tertio danielis. vt videlicet hostiā offerat ex pingue dine caritatis. et sit dign? ad sacrificiū

Quartus Liber

immolandū. **S**acerdotis inclinatio christi humilitate significat. qui exinanivit semetipsum formam serui accipiens factus obediens usque ad mortem mortem autem crucis. quod etiam inclinans se ad pedes discipulorum post sacramentum in cena traditum orauit. ad patrem. **P**ostea de se erigens osculatus altare. ad notandum quod per passionem christi populus liberatur. et deo patri reconciliatur. **U**bi apostolus ad ephesios. Facies pacem ut reconciliet alios in uno corpore deo. **C**onsequenter ueter sacramentum inceptum orat primum per se. deinde per populum. conuertens enim se ad illum sub silentio dicit dominus uobiscum. sicut dictum est sub titulo de salutatore. **E**t mox uoce aliquantulum eleuata. ut orationem omnium auxilietur ei. quasi non presumens quod solus possit tantum mysterium exequi. monet illum dicentes. **O**rate per me fratres et ego per uos. **I**n quo signatur illud quod christus discipulis suis dixit. luce. xxij. **O**rate ne intretis in temptationes. **E**t ibidem. **E**go per te orauit patre. **M**onet autem orare ut sacrificium fiat deo acceptabile. **E**t populus debet silentio secrete orare. ruidens. **N**emora sit dominus omnis sacrificii tui. etolocustum tuum pingue fiat. **U**el ruidet. **S**uscipiet dominus sacrificium tuum. **U**el dicat. **S**piritus sanctus superueniet in te. **U**el illud. **M**ittat tibi dominus aurillum de sancto. **U**el. **I**mmola deo sacrificium laudis. **D**e benedictione enim per inuicem orare secundum apostolum iacobum ut saluemur. **O**rauit enim et christus primum per se. **P**ater inquit. uenit hora clarifica filium tuum. ut filius tuus clarificet te. **D**einde per populum dicens. **P**ater sancte serua eos quos tradisti mihi. ut sint unum sicut et nos. **D**icitur ergo orate per me fratres. se agit ad populum. quod ipsum distincte alloquitur. **S**ed dicitur orare post dominus uobiscum se ad altare peruertit. quod tunc non distincte. sed per modum acceptationis ad aliquid exercit ad secundum orationem seu gratias referendum. **M**onito itaque populo sacerdos statim reuoluit ad altare per sinistram partem sub titulo de salutatore ad primum dictum est. **E**t tunc tandem dicit orationem quam intermiserat ab offertorio citra quam dixit. orare. ad notandum quod christus ite rediit hierosolymam ad domum orationis quam ad tempus deseruerat. cum secesserat in ephrem.

Sic enim legitur in euangelio. **C**um remisset iesus hierosolymam. intrauit in templum et eiecit ementes et uendentes de templo dicens. **D**omus mea domus orationis vocabitur. **I**nstat enim sacerdos orationibus ne idignus inueniatur. ut oca quod tetigit temere arcam domini et percussus est a domino. nec legit aliter fecisse nisi uxorem propriam cognouisse in nocte precedenti. **B**ethasamite quod quod temere uoluerunt arcam domini tangere. occisi sunt de populo. lxxviii. de plebe quinquaginta milia. **P**reciosa arca est calix domini. **O**rat autem uoce remissa. **P**rimo ne uilescat officium missae. et ideo oratio ipsa. quod secrete dicitur a quibusdam secreta. a quibusdam secretella. ad differentiationem maioris secretae. a quibusdam vero sacra vocatur. **D**e quo et huiusmodi silentio sub titulo de secreta dicitur. ut dictum est sub titulo de offertorio. **S**ecundo orat in silentio ut deuotius oret nec cogitet quomodo ei corpus et corporis gestus placeant populo. quod et dominus elongatus est a discipulis quantum cōtinetur iactus lapidis ut oraret. **T**ertio in hoc quod secrete orat significat secretas preces christi dicentis. **P**ater mihi si fieri potest transeat a me calix iste. matthei. xxvi. **Q**uarto per hoc silentium recolat sacramentum in sacrificijs patrum absconditum. ut in abel. isaac. in agno pascale. in uittula rufa. in hirco emissario. **Q**uinto in hoc repetatur silentium. quod dominus habuit in passione. quod tanquam ouis ad occisionem ductus est. quod etiam martyres imitati sunt. **U**bi. **N**on murmur. resonat nec querimonia. **S**exto ideo orationes quod post oblationes sequuntur in silentio et secrete dicuntur quod iudei statim post suscitatos lacari uoluerunt occidere iesum. ille deo abscondit se in ciuitate effrem in solitudine et tacuit a predicatione et miraculorum operatione usque in sabbatum in ramispalmarum quod uenit in domum symonis leprosi. et tunc predicauit aperte. ad quod designandum sacerdos in fine secrete ite eleuat uocem. dicens palam et alta uoce. **P**er omnia secula seculorum. quod expositum est sub titulo de oratione. **S**ecundo ideo dicitur alte. per omnia. ad notandum quod post resurrectionem christus predicauit aperte. **T**ertio quod est principium

piū sequētis oratōis vt iaz dicet. Quia
vero querit assensuū ppli 7 cōfirmatōem.
qz ipe ē qsi legat? ppli. ideo pplis assenti-
ens voci ei? dicit amen. qz seculū p ipm
creatū est. Adhuc dicitur p oīa secula se-
culorū deponit man sup altare. primo ad
notandū qz oēm cogitatū tpalez deponit
et se totaliter deo cōmittit. imolatōi dū
tarat tota mēte intēdēs. Scdo manus
deponit. cū enī tūc ad cordis eleuatōem
et ad gratiaz actōem inuitat. et eleuatō
nē cordis p cōtēplationē pcedere debeat
exercitiū bone opatōis. quā manuū dō-
positio significat. de q opatōne postea grās
referimus ei q in nobis incipit opus bo-
nū. vt pficiat sic dicit aplūs. idcirco tūc
manus deponit. De prefatione.

De prefatione

Adescribit in libris quedā figu-
ra repitans ex pte anteriori
līam v. ex pte dō posteriori līam d. que
due līe pūcte p vere dignū ponit līa vi-
delicet p dictōe. Sane p litterā v q in se-
rius clausa 7 supius apta est. hīs initiū
a linea longiori. hūanitas siue humana
christi natura q in virgine principiū ha-
buit. sed sine carebit. p dō circulariter
clausū diuitas seu diuina nafa. q nec p-
cipiū nec finē hēt figurat. Tractus vero
in medio vtrāqz copulās ptem. crux est
p quā diuinis associant 7 vniunt hūa-
na. Ideo ergo hec figura in pfatōis prin-
cipio ponit. qz p mysteriū vniōis 7 dñi-
ce passionis pacificant boīes angelis. so-
ciant humana diuinis in pconia salua-
toris. In pfatōibz enī oībz pueniūt bo-
mines 7 angeli ad pcedēdū pconia regi.
Cū et alta 7 delectabili voce cantant. qz
in eis angelorū pconia rēpstant. Et cā-
tant corā altari 7 a solo sacerdote. iuxta
illud Apoc. iij. Et cantabāt qsi cāticum
nouū ante sedē. et nemo poterat dicere
canticū nisi rē. Siquidez hec oratio vo-
cat pfatio. qz pcedit sacrificiū principale
Est enī quasi plocutio. i. ad mysteriū p-
paratio. plocutio videlicet toti oratōis
secutur. a te igit vscqz ad agnus dei. In

hac enī plocutōe sacerdos grates et lau-
des deo vt melius ad psecrādū corpus
christi valeat puenire. Vocat etiā ppar-
ratio. qz pparat fidelīū mētes ad future
reuerentiā psecratōis. Dicit etiā hym-
nus angelicus. qz angelicis laudibus ē
plenus. Qerūtāmē sacrificiū vocat in se-
cretella oblatio. s. a dñis vobiscū qd sta-
tim post illā sequit vscqz ad sanctus voca-
tur hymnus. Sane sicut in primo ti-
tulo dictū ē in fine secretelle dicit alta
voce. Per oīa secula seculorū. qd siqdez
est finis illius oratōis 7 initiū pfatōis.
p quod sacerdos insinuat qz christus est
lapis angularis. q fecit vtrāqz vnū. i. iu-
deos pntēs 7 gētiles. vt sit vnū ouile 7
vnus pastor. Dicturus g sacerdos rem-
attentōe dignissimā salutat pplm dicēs
Dñs vobiscū. optās nos tales existere
cū quibz dñs manere dignē. 7 illud no-
biscū celebrare puiuiū. ad qd mulier at-
tulit alabastrū vnguēti nardipistici p-
osi 7 effudit illō sup caput dñi recubēt.
Et pplūs rīdet dicēs. Et cū spū tuo. et
sic mutuo p se orāt. Nā 7 in veteri testa-
oēs sacerdotes orabāt dum psumaret
sacrificiū ionatha inchoante 7 ceteri rī-
de nōtibz. Postea statim sacerdos eos in-
citās subiūgit. Sursū corda. i. in cele-
stibz nō in terrenis. 7 eleuat man ppter
ratōes sub ti. de oratōe scriptas ad finē.
Chorus rīdet. Habemus ad dñm. i. ha-
bere debem. Cū in canone cypriani pa-
pe ita dicit. Ideo sacerdos an oratōez ca-
nouis pfatōe pmissa parat fratrū mē-
tes dicēdo. sursū corda. vt dū plebs rī-
det. habem? ad dñm. amoneat nihil aliō
se q dñm cogitare debere. Rursus ideo
chorus subiūgit. habem? ad dñm. vt eti-
am vere sicut mulier illa vnguētaria sur-
sum ad illā verbi diuinitatē cor eleuet. 7
illud caput equale deo patri fide cōtin-
gens. vnguēto catholice pfectionis per-
tingat. Cuius sane pconii sacerdos pse-
quit dicēs. Gratias agam? dño deo nro
qz p oībz bñficijs q nobis ptulit grates
ei referre debem. Chorusqz rīdet. dignū
et iustū est. qm grās oipotēti deo referre

Quartus Liber

debemus. Sequitur per christum dominum nostrum. Supplementum est confidentes et credentes quod per christum maiestatem eius laudant angeli. adorant orationes. tremunt preces. Hoc sacre professionis preconium ita recte concludit ecclesia ut cum angelis et hominibus decantet hunc deuoti pectoris hymnum. Sanctus sanctus deus deus qui infra dicitur. Dicit etiam prelati officium ad illud referri. quod iesus ascendit in cenaculum magni stratum. in quo multa locutus est cum discipulis suis. et gratias agens hymnum retulit deo patri. de quo dicit mattheus. Et hymno dicto exierunt in montem oliueti. Ergo per dominum vobiscum orationem quam discipulis fecit accipere. per sursum corda ascensus ad cenaculum. iter per sursum corda. ad confitendum filio surgimus. et angelorum misterium imploramus qui vota nostra suscipiant et ad eum perferant per gratias agamus. christi recolimus gratiarum actionem. et inuitamus populum ad agendum gratias deo patri per filium. per quem redimimur. et cuius angelus ad laudandum admittimur. Nonne ergo sacerdos populum sursum. id est supra semetipsum habere vel leuare corda ad dominum. iuxta exhortationem apostoli dicentis. Que sursum sunt querite non que super terram. Nam qui in terrenis sunt nihil deo dignum offerre possunt. ubi enim est thesaurus tuus ibi est et cor tuum. Multi quidem domini ore loquuntur celestia corde meditantur terrena. quibus improperat per prophetam dicentem. Populus hic labijs me honorat. cor autem eorum longe est a me. Chorus vero respondens perficit se sacerdotum monita suscepisse dicentem. habemus ad dominum. Unum diligenter prouideat ne cor hominis deorsum ad seculum spiritui sancto inanimabiliter inueniat. Sacerdos etiam postquam attentos reddidit et deuotos. portat ut gratias agamus domino deo nostro quoniam ipse est deus. id est creator. ipse est dominus. id est redemptor. ipse est noster scilicet saluator. Tunc enim erit verissime noster. cum erit omnia in omnibus. id est sufficientia singulorum. Rursus quod populus professus est se intentum esse ad dominum. ideo presbyter subiungit. Gratias agamus. Chorus vero sacerdotis verbum a populo et affirmans respondet. Dignum et iustum est. Dignum quidem quantum ad deum. quod ipse est dominus deus noster. iustum quantum ad nos. quod nos sumus populus eius et omnes

pascue eius. Dignum quidem et iustum est quantum ad utrumque. ut scilicet populus simul cum sacerdote gratias agat deo a quo omnia bona suscepimus. Subsequently subiungit sacerdos. Vere dignum est. Et per magister petrus anthimosi dicens. hic incipit prefatio. id est prologus vel prelocutio sequentis canonis capras domini benivolentiam dicens. Vere dignum et iustum est equum et salutare. Dignum quod bonus est. iustum quod beneficus. equum quod misericors. salutare. quod salus. Vel dignum quod nos mera voluntate fecisti. iustum quod nos pura misericordia redemisti. equum quod gratuite nos iustificas. salutare. id est salute plenam. quod perpetuo nos glorificas. Nos tibi semper et ubique gratias agere. domine sancte pater omnipotens eterne deus. Ubique enim est dominus sanctus. ubique est pater omnipotens. et semper est eternus deus. Unum psalmus. In omni loco orationis eius benedictio mea domino. Et iterum. Benedicamus dominum in omni tempore semper laus eius in ore meo. Sequitur. Per christum dominum nostrum. Advocatum enim habemus. Per magister apostolum apud patrem iesum christum dominum nostrum. qui interpellat pro nobis et ipse est propitiatio pro peccatis nostris. qui exaudit in omnibus pro sua reuerentia. Per eum ergo quasi per mediatorem laudes offerimus. per eum quasi per advocatum gratias exhibemus. Per quem maiestatem tuam recitamus. Nam iestas dicitur quasi maior fiat. vel maior preces. quod maior est eius preces quam hominum. Laudant angeli. adorant orationes. tremunt preces. Utique per illud laudant adorant et tremunt per quem simul cum patre omnes spirituum ordines sunt creati. Nam dixit deus. Fiat lux et facta est lux. Clero dixit. et verbo fecit. quod verbo domini celi firmati sunt. Et omnia per ipsum facta sunt. et sine ipso factum est nihil. Choros angelorum nominat. quod angeli huic officio non dubitant adesse. Et ad notandum quod ecclesia angelus est assimilata ad hoc ut placeat deo. Rursus per hoc quod dicitur. Domine sancte pater omnipotens eterne deus per christum dominum nostrum. quem laudant angeli. adorant orationes. et intelligitur quod ecclesia et angeli laudant deum. non solum in quantum deum. Verum etiam in quantum homines. Dicit ergo laudat. Unum psalmus. Laudate eum omnes angeli

eius. Adorant. **U**n̄ hēdras. **E**xercit' celi te adorāt. Tremūt. **U**n̄ Job. Columnae celi tremiscūt et pauent ad nutū ei'. Tremere vero dicunt nō metu formidinis cū sunt pfecte beati. sed amīstratōnis effectū vel obediētie famulatu. cum sūm aplm oēs sint amīstratorij spūs in ministeriū destinati. Tremūt q̄ ptātes nō q̄ ordines angeloz corpales sint. s̄ ideo hoc dicit' vt intelligam' oīa celestia terrestria et infernalīa ante p̄spectū diuīne maiestatis tremere ac timere. sicut et nos tremere ac timere aī dños n̄os solemus. Sequit'. **C**eli celoz. **P**er celos hic throni accipiunt'. q̄ dñs ait. **C**elum mihi sedes est. **E**t dicit' celi laudare deum. q̄ laudis materiā p̄bent. **U**n̄ p̄p̄a. **C**eli celoz et aque q̄ sup celos sūt laudāt nomē dñi. **C**eli quidem diuīne iussioni obediūt. q̄ se oīdere serenos v̄ nebulosos ptātes nō h̄nt. **C**herubin q̄ et seraphin. **A**d intelligentiā eoz q̄ hic dicunt' notandū est nouē esse ordines angeloz. viz. angeli. archangeli. throni. dñatōes virtutes. p̄ncipatus. ptātes. cherubin. et seraphin. **A**ngeli grece dicunt' nuncij latine. sc̄z excelsi et celestes. eo q̄ de celis ad annūciandū et erequendū dñi volūtātē mittunt'. **A**ngeloz aut' vocabulū officiij nomē est nō nature. spūs enī sūt sp̄. sed cū mittunt' angeli vocant'. **Q**uībz ideo pictoris licētia pēnas facit vt celerē eoz in cūcta discursū significet. sicut et iuxta fabulas poetaz. v̄tī pēnas h̄re dicunt' ppter velocitatē sc̄z iuxta illud. **Q**ui ambulat sup pēnas v̄etoz. **A**rchangeli grece sūmi nūcj interpretant'. **Q**ui enī pua vel minima annūciāt angeli sūt. qui sūma archangeli nūcupant'. **A**rchangeli ḡ dicunt' eo. q̄ inter angelos teneāt p̄ncipatū. **M**a archos grece latine p̄nceps interpretat'. **S**ūt enī duces et principes sub q̄ ordine vnicuiq̄ angeloz sūt officia deputata. **Q**uidā aut' archangeloz p̄natis nomībz appellant' vt p̄ vocabula ip̄a in ordine suo qd valeāt designef. **G**abriel nāq̄ hebraice. interpretatur latine fortitudo dei. vbi enī ip̄a potētia diuīna vel for-

titudo manifestat' gabriel mittit'. **E**nde ip̄e annūciavit ch̄istū nasciturū q̄ dya- bolū deuicit et humiliter ad debellandas aereas ptātes venit. **M**ichael interpretat' quis vt deus. qm̄ enī aliqd mire virtutis in mūdo sit. hic archangel' mittit'. et ex ip̄o ope nomē est ei. q̄ nemo valet facere pō facere pōt deus. **U**n̄ ip̄e missus ē in egyptū ad imittendas illas plagas famosas. **Q**uidā tñ dixerūt q̄ michael est nomē vnius angeli. **R**aphael interpreta- tur curatio vel medicina dei. vbiq̄ ei curandi vel medicādi opus necessarium est. raphael archangelus mittit'. **U**n̄ ad thobiā missus est vt eū a cecitate liberaret. **D**e gabriele et michaele et raphaelē dices in. vii. pte sub festo michael'. **U**ri- el interpretat' ignis dei. sicut legim' ignē apparuisse in rubo. legim' etiā ignē mis- sum desup et impleffe qd p̄ceptū est. **H**ec sunt noīa p̄sonalia angeloz. que nec a se ip̄is nec a deo ip̄posita sūt. sed ab hoībz et nescit a quibz. nec alia p̄sonalia inueniū- tur in scriptura. **A**lia vero sunt noīa or- dinū. **C**eterz throni. dñatōes. virtutes. p̄ncipatus. et ptātes. quibz vniuersaz celestē societate apls cōplectit'. ordines angeloz et dignitates intelligunt'. vt iaz dices. **S**ed p̄ hac ip̄a distributōe offici- orum. alij throni. alij dñationes. alij vir- tutes. alij p̄ncipat'. alij ptātes dicunt' p̄ certis dignitatibz quibz ab inuicem distinguunt'. **T**hroni sunt agmina an- geloz. q̄ latine sedes interpretant'. et vo- cati sunt throni. q̄ illic cōditor p̄sident. et p̄ eos sua iudicia disponit. **D**ominatōes sunt hi q̄ et virtutibz et p̄ncipatibz p̄emi- nēt. q̄ p̄ eo q̄ ceteris angeloz p̄domināt agminibz dñatōes vocant'. **N**omīant' er- go hic ad notandū q̄ eis magis assimi- lari debem'. q̄ vsum dñandi docēt. **E**st enī vera dñatio facere dei volūtatem. **V**irtutes angelice quedā mīsteria p̄bi- bent. p̄ q̄s in mūdo signa et miracula fi- unt. ppter qd et virtutes dicūt'. **P**ri- cipatus sūt q̄ angeloz agminibz p̄sūt. qui p̄ eo q̄ subditos angelos ad erplen- dū mīsteriū diuinū disponūt p̄ncipatus

Quartus Liber

vocabulū acceperūt. **N**ā alij sūt qui am-
mistrāt. alij q̄ assisunt. sicut ⁊ p̄ danielē
dicit. Milia milia mistrabāt ei. ⁊ decies
milies cētena milia assisiebant ei. **S**tā-
tes sūt quibz virtutes aduersē subiecte
sūt ⁊ inde ptātuz noīe nūcupant. qz ma-
ligni spūs eoz ptāte coercēt ne. tm̄ no-
ceant. quātum cupiūt. noīant ergo hic
ad notādū q̄ ptātez dyabolī arcere debe-
mus. Cherubin aut ⁊ ipi sublimes celo-
rū ptātes ⁊ angelica misteria phibētur
qui ex hebreo in latino sciētie mltitudo
seu plenitudo interpretant. Sūt enī sub-
limiora agmīa angeloz. p eo q̄ vicinīus
sūt positi. diuina sciētia ceteris amplius
sūt pleni. Ipi sūt illa duo aīalia sup. ppi-
ciatorum arce ficta ex metallo. ppter si-
gnādaz angeloz presentīā in quozū me-
dio medius ondīt de. **S**eraphin vō
multitudo ē angeloz q̄ ex hebreo in lati-
nū ardētes vel incēdentes interpretant
eo q̄ p ceteris ardēt ⁊ succēdūtur i cari-
tate ⁊ qz inter eos ⁊ deū nulli angeli p̄si-
stūt. Et ideo quāto vicinī corā deo cōsi-
stūt tāto magis claritate diuini lumis
inflāmant. Cū ⁊ ipi sicut in esaiā legīt
velāt faciē ⁊ pedes sedētis in throno dei.
Et idcirco cetera angeloz turba videre
plene dei essentiā nō valet qm̄ seraphin
eā tegit s̄m ysidor. Nominant ergo hic
cherubin ⁊ seraphin. qz sicut illi toti in
dei dilectōe ardere debent. Repit aut l̄
nomē seraphin ⁊ neutz masculinū. sed
neutraliter terminat in n. vt in l̄ loco.
Beata seraphin. masculine vō terminat
in m. Cū p̄lata. Seraphim clamabāt
alter ad alter. Hieronym⁹ dicit q̄ cheru-
bin ⁊ seraphin sūt singularis n̄meri et
generis masculini. cui⁹ terminatio plura-
lis ē p n. nō q̄ in mistris dei sit ser. s̄ vō
cabula diuisis generibz iuxta lingue pro-
prietate appellāt. Greca vō consuetudo
neutro genere p n. scribit. Ioseph⁹ dic
cherubin ⁊ seraphin esse duo aīalia vola-
tilia. put dictū est in p̄hemio hui⁹ ptis.
Remissa aut ordinū noīa p̄ cherubin
et seraphin. ⁊ pter noīa angeloz ⁊ archā-
geloz latina sunt. Clez cū nouē sint or-

dines angeloz sicut dictū est q̄ postq̄ de-
cimus cadēs ppter supbiā ⁊ sus est i oya-
bolū. pseuerātia efne beatitudis solidati
sunt. querit qre tribz exclusis sex tm̄ in
p̄fatōe cōmuni ponūt in q̄ p celos throni
accipiunt vt dictū est. Quidē enī ex l̄
q̄ illi cū ceteris maiestātē diuinā nō glo-
rificāt ⁊ adorāt. **S**z absit l̄. Nā vtutes
celoz oēs ordines cōprehendūt vt testa-
tur grego. in omelia illi⁹ euāgelij. Erūt
signa in sole ⁊ luna. Cū p̄s. Clero vñi
celi firmati sūt. ⁊ s̄o. e. o. v. e. ⁊ itez. Dñs
virtutū ipse est rex glorie. Clel forte licet
occulta. tm̄ circa l̄ p̄uisit ē rōe. Dionysi-
us q̄ppe tres esse tradidit gerarchias si-
ue ordines angeloz trinos i singulis po-
nēs. vt similitudo trinitatis eis insinue-
tur imp̄ssa. Et d̄ gerarchia a gera qd̄ est
sacruz. ⁊ archos qd̄ est p̄nceps q̄i sacer
principat⁹. Sūt enī tres ordines supio-
res. tres inferiores. tres medij. Supio-
res sūt seraphin cherubin ⁊ throni. De
dij sunt dñatōes. principat⁹. et ptātes.
Inferiores sūt virtutes. archāgeli ⁊ an-
geli. De quozū singulis medi⁹ ordo in
p̄fatōe subtrahit ad notandū q̄ cōpa-
ratōe trinitatis eterne. cui⁹ maiestas in
ea p̄cipue recōmendat. oīs alia trinitas
diminuta repit ⁊ imp̄fecta. Nā quis iu-
hubibz eq̄bit dño. quis similis erit dño
in filijs hoim. De superioribz subtrahit
cherubin. de medijs principat⁹. de inferio-
ribz archāgeli. Hāc q̄ppe eternā ⁊ i di-
uiduā trinitate laudāt angeli. adorant
dñatōes. tremūt ptātes. Cū quibz ⁊ no-
stras voces. Duas enī oīpotens de⁹ ra-
tionales edidit creaturas. angelicā vicz
et humanā. q̄ laudibz diuinis insisterēt
et ei gratiaz redderēt actōes. quas dūz
pari voto p̄celebrāt tanq̄ sup. oēs cū in
ferioribz corde in celesti cythara sociant
de q̄ dicit iohānes. Et audiui vocē sic cy-
tharedozū cytharicantiū in cytharis su-
is. ⁊ cātabant quasi cātici⁹ nouū. Ido
ergo dicit socia exultatōe p̄celebrāt. qm̄
oēs p̄dicti ordines ⁊ etiā humana crea-
tura maiestātē dei patris p̄ christū socia
exultatōe eq̄liter p̄celebrāt supplicia p̄fel-

fione. quasi nō sup̄a pfatione. sed hu-
mili laude dicētes. **S**actus. sanctus. san-
ctus rē. Porro gelasius papa tractus 7
hymnos cōposuit. 7 pfatōes cātū quidē
et elimato sermone dictauit. Et ē notā
dū q̄ licet olim innumere eēnt pfatōes
hodie decē tm̄ sūt canonicate. **U**n pelagi-
us papa inquit. **I**nuenim⁹ has nouē p-
fatōes in sacro cathalogo tātūmodo re-
cipiēdas. **U**nā in resurrectione 7 i albis
pascalib⁹. i. in septimana pascale. **A**liā in
die ascensionis dñi. **T**ertiaz in die pente.
Quartā i natali dñi. **Q**uintā in epipha-
nia dñi. **S**extā de aplis. **S**eptimā de
sancta trinitate. **O**ctauā d̄ cruce. **N**onā
de ieiunio in q̄dragesima tātūmodo di-
cēdas. **D**e q̄ dicef in. vi. pte sub q̄rta fe-
ria ciner. **U**rban⁹ q̄z papa addidit deci-
mā de beata virgine maria. **I**llam vide-
licet. **E**quū et salutare. que et ymigenū
tuum tuum rē.

De sanctus

Ecclēsia sperans

sociari angelis 7 archangelis
de quib⁹ in prefatōe facta est mētio. sta-
tim post illā pformat se angelico cantui
canēs hymnū illū. **S**actus. sanctus. san-
ctus rē. quē fix⁹ papa p̄m⁹ instituit de-
cātari. **D**icē cātus puerorū quē cātauerūt
dñō offerēti se illis in decima luna q̄ q̄si
reueruat⁹ fuit vsqz ad decimā quartā lu-
nā in bethania. **A**uz ergo sacerdos finit
laudē siue pfatōes. tot⁹ chor⁹ q̄ rep̄ntat
ecclīaz simul canit dictū angelicū hym-
nū vt vna 7 equalis glia 7 laus 7 hono-
recātes p̄i 7 filio et sp̄i scō. **N**otādū au-
tē ē q̄ hymn⁹ iste p̄m⁹ angelorū 7 par-
tim hōim vba cōplectif. **P**rima enī ps
laudē p̄tinet angelorū. vltima hōim. **L**e-
gīf ei in **Isa. vi. c. q̄** seraphin clamabāt
alter ad alterū 7 dicebāt. sanctus sanctus
sanctus dñs deus exercitū. plena ē ois
terra glia ei⁹. **L**egīf q̄z in euāgelio. **M**a-
thē. xxi. c. 7 **M**arc. xi. c. q̄ q̄ pibāt 7 q̄ seq̄-
bant clamabāt dicentes. **O**sanna filio
dauid. b̄ndict⁹ q̄ venit in noīe dñi. **S**i q̄
dem vox angelorū. i. osanna in altissimis

trinitatis 7 ynitatis in deo cōmendat ar-
chanū. **G**lor hominū scz osanna filio da-
uid diuinitatis 7 humanitatis i ch̄risto
psonat sacramētū. **M**erito aut cātica an-
gelorū in ecclīa cātamus. qz p̄ h̄ sacrificiū
terrena celestib⁹ iūgi nō dubitamus et
ideo cū eis in excelsis saluari clamam⁹.
Illud etiā aduertendū est q̄ ter d̄z san-
ctus. vt no tēf trinitas seu distinctio p-
sonaz. sed semel tm̄ d̄z dñs de⁹ sabaoth
vt notēf diuine vsie ynitatis. qz ynitatis.
adorat⁹. vt sic trinitatis 7 ynitatis mys-
terio cōprobe⁹. **I**te d̄z ter in singulari nu-
mero sanctus 7 nō d̄z pluralit sancti. vt
vna sanctitas in his trib⁹ psonis. 7 vna
eternitas intelligat⁹. **H**oc non solū sera-
phin clamabant sub excelsio rei solio fm̄
ph̄erā. s; 7 q̄ttuor aialia fm̄ apoc. in cir-
cūitu sedis regem nō habebāt die ac no-
cte. dicētia sc̄is. sc̄is sc̄is dñs de⁹ oīpo-
tēs. **D**icīf aut⁹ de⁹ sanct⁹. i. sanctificans.
nō aut⁹ sc̄ificat⁹. **U**n sancti estote. qz ego
sanctus suz dñs de⁹ vester. **D**icīf p̄t san-
ctus dicēte filio. **P**ater sanctifica eos in
veritate q̄s cēdisti mihi. qz tu sc̄is es.
Dicīf fili⁹ sc̄is angelo p̄testāte. **Q**uō na-
scet inq̄t ex te sem̄ vocabit⁹ fili⁹ dei. **D**icīf
sanctus spiritus sanct⁹ ch̄risto dicēte. **A**c-
cipite spiritū sanctū quorum remis-
tis peccata remissa erūt. **D**icīf q̄z dñs de⁹
sabaoth 7 dñs exercitū videlicet an-
gelorum et hōim. quorūz terribilis ē vt
castrorum acies ordinata de quo in psal-
mo dicitur ab angelis. **Q**uis est iste rex
glorie dominus virtutum rē. **T**ot enim
exercitus habet deus in terra quot sunt
ordines in ecclēsia. tot hēt in celis q̄t or-
dines sūt in angelis. **N**oīe ergo celorū 7
terre. angeli 7 hōies diuina pleni gratia
hic phibent. **E**l ad litteram celi 7 terra
gloria diuina replent⁹. qz deitas ē vbīqz.
Un p̄pheta. **S**i ascēdero in celū tu illic
es. si descēdero ad infernū ades. **S**aba-
oth ergo dñs exercitū siue militiarū
virtutū siue victoriarū interpretat⁹. vel oī-
potēs vt ip̄e sit dñs deus et ip̄e omni-
pōtēs qui exercitus angelorū atqz hōim dis-
ponit. **E**t iō subdit. **P**leni sūt celi 7 tra-

Liber Quartus

gloria tua. Hoc est ut eius gloria celi et terra gubernetur. et quod in celis et quod in terra sunt glorificetur et honoretur nomen sanctum eius. Celi autem pleni sunt gloria re-terra spe. Tunc vero et re-plena erit cum adimplebitur illud. fiat: voluntas tua sicut in celo et in terra. **Di** autem dicimus pleni sunt celi et terra gloria tua. **Agimus** gratias creatori de omnibus beneficiis. **Ubi** vero dicimus. **Benedictus** qui venit. **agimus** gratias specialiter de beneficio redemptoris. quod ei necessarium est ad eternam salutem incarnati omnia mysterium profiteri recte subiungit. **Benedictus** qui venit in nomine domini. **Ego** inquit veni in nomine patris mei. **Nomen** patris est filii de quo dicit propheta. **Ecce** nomen domini venit de longinquo. **Ubi** ergo sanctus inchoat inclinat stare debemus. quod tunc incarnationem maiestatemque diuinam per angelorum hominumque catum recognita veneramus. **Rursus** dicendo. **Benedictus** et cum hec sint de euangelio debemus signum seu vexillum crucis nobis facere seu imponere. quod christus per crucem triumphauit et nos triumphare facit. **Quoniam** enim christus venit ad hierusalem et descendit de monte oliueti. tunc filii israel clamauerunt dicentes. **Benedictus** qui venit in nomine domini. **Qui** aduentus christi in hierusalem significat futuram resurrectionem quam ipse veniet iudicare uiuos et mortuos. et apparebit nobis in ea de carne qua per nobis passus est. et tunc in nomine iesu omne genu flectet celestium ter. et infer. **Ubi** et ex nunc quidam incipiunt genuflectere et deuote orare. **Sequitur** **Osanna** quod est uerbum hebreum et significat salua. obsecro. **supplendum** est populum tuum vel totum mundum. **Compositum** quidem uerbum est ex osi quod interpretatur saluifica. et ana quod est apud hebreos interiectio obsecrationis motum animi significans sub deprecationis affectu. **Integre** ergo osanna quod nos corrupta media vocali lea et elisa dicimus osanna. quod facimus vel ex ignorantia. aut scienti sine limphates vocali elidimus. **put** in metris fieri consuevit. **Dicit** autem bis osanna in excelsis propter duas partes salutis. que sunt stola mentis et stola carnis. quibus sancti beati cantant in gloria. ut uicem anime et corpe sanctificati et saluati inter angelos reputemur in excel-

sis. id est in altis sancti in celo. **Reperitur** autem hic versiculus in psalmo. cxxij. quod enim turbe dicebant osanna. id est est quod dicitur ibi. **Domine** saluum me fac et eisdem uerbis ibi subiungitur. **Benedictus** qui venit in nomine domini. **Sane** in hoc angelorum et hominum concentu. quibus organa preceperat. quod a dauid et a salomone introductum est. qui instituerunt hymnos in sacrificiis organis et alijs instrumentis musicis concipi et laudes a populo clamari. **Uerum** quanto cor maius est cor poris. tanto domino deuotius corde quam corpe confitemur. **De** hoc dicitur in fine psalmi. **Ex** nunc autem gestibus et uerbis christi passio reperitur. **Idcirco** dyaconus et subdyaconus post dorsum vadunt episcopi seu sacerdotes in quo fuga apostolorum in christi passione significatur. **put** in te de oblatione dictum est. **Si** qui uero stant retro altare. perspicientes in episcopum. significant mulieres que a longe stantes eius passionem uiderunt. **Deus** autem et qui retro stat. et qui in facie episcopi inspicit inclinat se. maiestatem diuinam et incarnationem domini uenerantes que per cantum angelorum et hominum introducta sunt. **Ordo** enim angelorum dicitur. sanctus sanctus sanctus. dominus deus sabaoth. maiestatem introduxit diuinam. **Ordo** uero hominum dicitur. **Benedictus** qui venit in nomine domini. **aduentum** significauit in carne. **Ipsa** quod inclinatio mesticia significat discipulorum de morte christi. que non audebant se erigere et confiteri se esse discipulos eius. **Ideoque** stant inclinati donec dicatur. **Libera** nos a malo. **Clanum** enim erat eis ante lucem surgere. id est ante resurrectionem de christo gloriari. per quam sunt ab omnibus tribulationibus liberati. **Ubi** et hec petitio in dominica oratione septima est qui numerus est diuersitatis. de hoc dictum est sub titulo qualiter episcopus vel sacerdos ad altare etc.

De secreta seu canone misse.

Post acclamatum preconium sequitur secretum silentium. in quo et misse canonicum duo te dicitur et sacrum mysterium pagitur. quod fit per solum sacerdotem. quoniam secundum mattheum

christus sol^o orauit. Et fm q^uidā hic inci-
pit missa. qm̄ cetera sūt dⁱ solēnitate. Ca-
non aut̄ misse et oblatio. vt dictū ē in ti-
te prefatōe misse. et actio et canon et sacri-
ficiū et secreta vocat̄. Actio dⁱ ppter sacra-
mysteria q̄ in eo agunt̄. et qz tūc cum deo
agit̄ cā nra. vt dictū ē in p^lemio hui^{us} p-
tis. Qm̄ qz in c. illo. Cōicantes tē. et i illo
Dac̄ igit̄ oblatōez. certis dieb^{us} vltra or-
dinaria canonis seu actōis vba quedā
addunt̄ et dicunt̄. ideo in missalib^{us} in va-
rijs locis sup̄ illas additōes scribit̄ talis
titulus seu rubrica. Infra actōem. eo q^{uod}
illa infra seu q̄si in medio ipi^{us} actōis si-
ue canonis dici dñt̄. Canon v^o dⁱ qz re-
gulis patz cōpositus ē. a sanctis enī pa-
trib^{us} aliq̄ vba mystica sunt ibi instituta.
Canon aut̄ grece dⁱ regula latine. Dicit̄
tur etiā canō. qz regularit̄ christ^{us} et sa-
cerdos i eo replentat̄ seu qz p hūc regu-
larit̄ fit psecratio sacramētū. Sacrificiū
aut̄ dⁱ a sua pte digniori de q̄ dictū ē sub
titu. de oblatōe. Secreta dⁱ q̄si nob̄ oc-
cultā. qz hūana ratio nequaq̄ tñ plena-
rie mysteriū capere pōt̄. Ad q^{uod} significā-
dū merito secreta voce celebrat̄. Ad hoc
etiā significādū sacerdos secretū intrās
q̄si velat̄ qbusdā cortinis. q̄ sūt in lateri-
bus altaris. put̄ infra dice^{re} in q̄ta pti-
cula canonis sup̄ vbo. Dac̄ igit̄. Dicitur
etiā secreta. qz secrete et sub silētio dici^{nt}.
Christ^{us} enī ad psecratōez corpis sui ven-
tur^{us} secrete et sol^o orabat̄. ab hora cene vsq̄
q̄ dū suspēsus ē in cruce. q̄s oratōes se-
creta significat̄. P̄scis q̄z tpi^{us} antiqui
p̄res sub silētio sacrificabāt et cōicabāt
q^{uod} etiā i sabbato sancto obfuiam^{us}. Pre-
terea vt iohānes euāgelista describit p^{er}
q̄z christ^{us} honorifice fuit recept^{us} et magni-
ficat^{us} a turbis cū palmis et laudib^{us} abiit
et abscondit se nō vtiq̄z trepidātis formi-
dine s; dispēlatōis officio. qz nōdū vene-
rat hora ei^{us}. q̄ postq̄z aduenit spōtaneus
ad passiōē accessit. Illud q̄ christi lati-
bulū h̄ secretū silētiū repñtat. in q̄ sola
dirigit̄ ad dñm intēta deuotio. Tūc enī
sacerdos intrare dⁱ ad cubiculū cordis et
ostio sensuū corpis clauso. deū p̄ez ora-

re. qui exauditor ē clamoris cordis non
vocis. Qm̄ anna typū gerēs eccie. nō pe-
titōe clamosa sed tacita deuotōe q^{uod} peti-
uit ipetrauit. De q̄ in li. regū legit̄ q^{uod} loq̄-
bat̄ in corde suo et labia eius tñ moue-
bant̄. s; vox penit^{us} nō audiebat̄. Vñ et
moysi dñs inq̄t. Quid clamas ad me.
cū tñ ip̄e taceret. Propheta etiā dic̄. Di-
cite in cordib^{us} v̄ris et i cubilib^{us} v̄ris com-
pūgimini. Pōt̄ tñ dici q^{uod} p̄ma secreta
la repñtat tps illud qm̄ christ^{us} venit hie-
rosolymā ad diē festū nō manifeste. hec
aut̄ secreta tps illud q̄ receptus fuit in
hierl̄m cū hymnis et ramis et sexta feria
sequēti crucif^{ix} fuit. pfatio v^o illud qm̄
christ^{us} i cenaculo hymnū retulit. et illo
dicto exierūt in mōtē oliueti. sursum cor-
da ascēdētia. Scō iō secreta in silētio
dⁱ ne sacerdos clamādo his q̄ agūt mi-
nus intēdat. Tercio ne vox sacerdot^{is} ni-
mio clamore deficiat. Quarto ne sacro-
sancta vba vilescāt. Ferē enī q^{uod} cū antiq̄-
tus publice et alta voce canō diceret. oēs
pene p vsuz illū sciebāt. et in plateis et in
vicis decātābāt. Qm̄ cū quidā pastores
illū in agro cātaret et panē sup̄ lapidē po-
suissent. ad verborū iporū platidē panis
in carnē puerlus ē. Ipi tñ diuino iudi-
cio igne celit^{us} misso p̄cussi sūt. Propter
q^{uod} sancti p̄res statuerūt vba ista sub si-
lētio dici. inhibētes sub anathemate. ne
pferant̄ nisi a sacerdotib^{us} sup̄ altare et in
missa et cū vestib^{us} sacris. Quedā etiā ora-
tōes q̄ an pfatōez sub silētio dicūt̄ secre-
te vocant̄. De q̄ et de silētio sub ti. de idli-
natōe sacerdotis dictū ē. Cōsecrātis er-
go mens. vt p̄missu^{us} est ad id solum de-
bet esse intēta. Nam eos q̄ adorāt in spi-
ritu et veritate adorare oportet. Ne vero
musce moriētes pdant suauitatē vnguē-
ti. id est ne impōrtune cogitatōes tollāt
deuotionē oratōis. flabello spiritus abi-
gant̄. id est inspiratōe gratie repellātur.
quatenus auster adueniens et spiritus
sanctus accedēs. perflet ortū. id est men-
tē fecūdet vt aromata fluant. id est vt
virtutes abūdēt. Ad q^{uod} etiā significā-
dum estiuo tempore materiale flabellū

Liber Quartus

dñi secreta dicat adhibet. **H**ac etiā ratōe
 videlicet ne musce veniētes pdāt suavi
 tatē vnguētī. dici pōt qd canō dici debz ex
 pedite. nō morose. 7 ne auditoribz tedū
 generef. **U**n in exo. 32. **F**ac festinanter.
 Qd de imolatōe agni dictuz ē. **E**t pbat
 etiā ibi. **E**t comedetis festināter. **P**ed
 nec nimis etiā festināter. qz nō d3 sacrifi
 ciū sine sale. i. discretōe 7 deuotōe offer
 ri. **D**ebet etiā i libro legi ne vllus error
 pringere possit. **P**orro sacerdos missam
 celebrās repñtat ea q olim pñtifer intra
 sanctascōz egit. 7 q chail' egit quez ille
 pñgurauit. **S**iquidē ea q sūt a pñcipio
 secrete pñqz in finē. passiōē dñi sepultu
 rā 7 resurrectōē dñicaz repñtant. **R**eco
 lit enī ibi memoria eoz q gesta sūt p eb
 domadā añ pascalē a decima luna primi
 mēsis qñ iesus abijt hierosolymaz vsqz
 ad septimā decimā qñ resurrexit a mor
 tuis. **P**ropt' qd in plerisqz sacramētari
 is int pñtatiōē 7 canone imago crucifixi
 depingit. vt nō solū intellect' lē vix etiā
 aspect' picture memoriā dñice passiōis
 inspiret. **E**t forte diuina factū ē. puidē
 tia. licet hūana nō sit industria pcuratuz.
 vt ab ea lēa canō incipet. scz a t. q lxxviii.
 ce thau d3. q sui forma signū 7 mysteriū
 crucis oñdit 7 expmit dicente dño p ege
 chielē. **S**igna thau in frōtibz viroz do
 lentiū 7 gemētū sup alomiationibz hie
 rusalē. **Q**uoniā p christi passiōē b oīa
 in cruce ipleta sūt. 7 efficacīa hñt. **I**n q
 busdā tñ codicibz 7 maiestas pñs 7 etiā
 imago depingit crucifixi vt sacerdos qñ
 pñtez videat quē inuocat 7 quē alloquit
 dicēs. **T**e igit' 7c. et passio q hic repñta
 tur cordis oculis ingeratur. **S**acerdos
 aut osculat pedes maiestatis ipius 7 se si
 gnat in frōte. inuens q reuerēter ad mī
 steriū passiōis accedit. **Q**uidā tñ pñs
 osculans pedes maiestatis. et postea cru
 cifi pñm seriem canonis. **A**lij ecōtra. qz
 p filiū puenit ad pñez. **D**eind' dicēs **T**e
 igit' se inclinat. vt ibi dicet. **S**ecreta ex
 go passiōē repñtat. **P**assio incipit ibi
Un 7 memores 7c. **C**rucifixio ibi **P**osti
 am purā hostiā sanctā hostiā immaculatā

Pratio dñi a christo i cruce incepta ibi.
Supplices te rogam' 7c. **E**pi seu sacdo
 tis inclinatio tñc facta añ altare signifi
 cat emissiōē spūs capite inclinato. **E**le
 uatio vocis cū d3. **N**obis qz. significat ex
 clamatōē cēturionis dicētis. **C**lere fili
 dei erat iste. **D**ue cruces sup corp' 7 cali
 cē facte. docēt christū p duobz pplis cru
 cifixū. **O**blata in calice significat corpul
 christi. **C**linū i calice sanguinē ei'. **S**ub
 dyacon' recedēs a facie epi incipit. pa
 ter noster. significat mulieres sepulto
 dño recedētes a monumēto. **P**atena si
 gnicat feminaz corda in obsequio sepul
 ture christi latitudine caritatis. **P**atentia
 put sub ti. de oblatōe dictū est. **D**e his p
 sua loca dicet. **T**radit aut' q gelasi' pa
 qñquagesim' prim' a brō petro canone
 pñcipaliter ordinauit. **N**ō enī secreta to
 ta simul ab vno cōposita ē. put dicet in
 tertia pticula sup vlv. **S**ōicantes. **E**t li
 cet aliq verba sint ab aliquibz qñ tñ igno
 ram' addita. q in euāgelij textu nō cōti
 nent. vt dicet in. vi. pticula sup vlv. **E**le
 uatis oculis. nulli tñ subtrahere vel ad
 dere licet. nisi forte qñqz eoz noīa p qbz
 noiatum sacrificiū offert sicut inferi' in
 decima pticula oñdes. **N**otādū vō ē q q
 dā sedet i canone misse significātes apo
 stolos q sedebāt tristes de nece dñi in ce
 naculo. **A**lij stāt significantes moysen. q
 extēsis manibz orabat. 7 aaron 7 hur illi
 us man' sustētabāt. **D**e q sub ti. de ora
 tōe dictū ē. **Q**uidā vō vt aliq de mīstris
 nec sedēt nec stāt. sed in vestibz sacz sūt
 facie inclinati. put dictū ē sub titulo de
 sanctus. et sub titulo qualiter sacerdos
 et ministri ad altare debent stare.

Expositioni canonis hic vacare
 puidimus. **C**lericū tñ qquid
 exponēdo conamū exprimere vix
 vllius apparet esse momētū. **D**eficit nā
 qz lingua. sermo disparat. superat inge
 niū. opprimūt intellectus. pulsato tñ ad
 ostium vt amicus accomodet mihi tres
 panes. qui maxime in hoc conuiuio ne
 cessarij erunt. videlicet fidem que petit
 7 accipit vitā. spēz q querit 7 iuenit viāz

et caritate q̄ pullat et aperit veritate. La
non aut̄ undecim p̄tinet p̄tes. **S**c̄da in
cipit ibi. **M**em̄to dñe. **T**ertia ibi. **C**oi
cantes. **Q**uarta ibi. **H**ac igit̄. **Q**uinta ibi
Quā oblatiōez. **S**exta ibi. **Q**ui pridie.
Septima ibi. **S**imili mō. **O**ctava ibi
Cū et memores. **N**ona ibi. **S**upplices
te rogam̄. **D**ecima ibi. **M**em̄to. **C**ū
decima ibi. **N**obis q̄z. **A**lij dicūt q̄ p̄tinet
duodeci p̄tes. **S**c̄da ps̄ incipit ibi. **I**n p̄
mis. **T**ertia ibi. **M**emento. **Q**uarta ibi
Coi cantes. **Q**uinta ibi. **H**ac igit̄. **S**e
xta ibi. **Q**ui pridie. **S**eptima ibi. **C**ū et
memores. **O**ctava ibi. **S**up̄ q̄ p̄picio.
Nona ibi. **M**em̄to. **D**ecima ibi. **N**obis
q̄z. **U**ndecima ibi. **P**er quē hec oia. **D**u
odecima ibi. **O**rem̄ p̄ceptis s̄a. mō. **S**z
finalios sex solū p̄tinet p̄tes. **S**c̄da inci
pit ibi. **I**n p̄mis. **T**ertia ibi. **C**oi cantes
Quarta ibi. **H**ac igit̄. **Q**uinta ibi. **S**up
plices te rogam̄. **S**exta ibi. **O**rem̄ p̄
ceptis. **S**ūt etiā q̄ dicūt q̄ q̄nq̄z t̄m sūt
p̄tes. **C**ū et quīq̄s p̄ christū dñm nostrū
p̄cludit. eo q̄ p̄ q̄nqueptitā dñi passiōez
orō fidelīū eraudit. de h̄ dictū est in fine
p̄hemij hui⁹ p̄tis. **I**ncipit ergo canon
et eius p̄ma p̄ricula. **T**e igit̄. et exponitur
igit̄. i. certe. **S**acerdos enī h̄ dicēs. allo
quit̄ deū tanq̄ p̄ntez. **C**el̄ istud igit̄ cōti
nuat p̄cedētia. q̄si diceret. **T**u es sanct⁹
dñs. igit̄ clemētissime pater. i. clarissima
mēte abūdantissime. vel. i. misericordi
sime. vel. i. mentē clarificās. **D**ens enī
clarescit cū deū p̄pitiū sentit. **Q**ue v̄ba
dicēdo sacerdos se an̄ altare inclinat. s̄i
gnificās q̄ petr⁹ inclinavit se dū p̄spexit
in monumētū. **R**ursus hec sacerdos in
clinatio in p̄ncipio canonis hūilitatem
christi ad passiōē. q̄q̄z s̄c̄dos ip̄e cū re
uerētia ad mysteriū crucis accedit signi
ficat. **E**t i his v̄bis notat̄. q̄ sic legalis sa
cerdos vultū v̄sus p̄piciatoriū habebat
put̄ dictū ē i p̄hemio hui⁹ p̄tis. sicut nē
ad dei clemētiā cor d̄z h̄e. et sicut p̄tifer
intrabat i sanctas cōz semel i āno. ferēs
sanguinē hirci aut vituli. sic et christ⁹ per
p̄pitiū sanguinē semel it̄roivit in sancta
eterna redēptiōē inuēta. sic et mister̄ eccl̄e

desie intrat cū sanguine in sanctas cōz
quoties in mēte memoriā sanguis christi
singerēs. secrete inchoat mysteriū. q̄ non
solū mēte s̄ etiā crucis signaculo. de q̄ iā
diceb̄. christi recitat passiōez. **S**equitur
Supplices. i. hūiles. vti accepta habeat
i. vti accipias. seu vti grata habeas. et hic
osculat̄ altare i reuerētiā passiōis. p̄ hoc
cōpati se oñdēs. **S**ane eadem die q̄ lau
des a turbis christo sūt acclamate. vicz
et luna p̄mi mēsis q̄m s̄m legez typicus
agn⁹ i domo hebreoz īferebat ver⁹ agn⁹
iesus christus īgressus ē hierosolymā. et
multis infidijs querebat ad mortē. **T**ra
ditus aut̄ ē a tribu s̄c̄za deo p̄ nobis. **C**ū
ap̄ls. **P**roprio filio suo nō pepcit de⁹. s̄
p̄ nobis oib⁹ tradidit illū. **A** iuda. **C**ū
in matth̄eo. **Q**uerebat iudas oportuni
tatē vti eum traderet. **E**t a iudeis pila
to. **C**ū in ioh̄ane. **G**ens tua et p̄tiffices
tui tradiderūt te mihi. **P**rima traditio
fuit ex gr̄a. q̄z dilexit nos. et tradidit seip̄s
p̄ nobis. **S**c̄da ex auaricia. q̄z p̄stitueit
ei. xxx. argenteos. **T**ertia fuit ex inuidia.
Sc̄iebat enī pilat⁹ q̄ p̄ inuidiā tradidit
sent̄ eū. **D**eus ergo tradidit illū ex dono
iudas p̄ munere. iude⁹ i sacrificiū illiba
tū. **A**d qd̄ designādū sacerdos facit tres
cruces sup̄ oblatā et calicē cū dicit. **H**ec
dona. hec mūera. hec sancta sacrificia illi
bata. **Q**uasi diceret. **O**fferim̄ tibi cle
mētissime p̄. hec dona. hec mūera. h̄ s̄c̄ta
sacrificia. cōmemorātes illā traditōem
quā de⁹ fecit ex dono. iudas p̄ mūere. iu
deus in sacrificiū illibatus. singuli t̄m ad
mortē. mortē aut̄ crucis. **S**c̄do etiā s̄i
unt tres crucēs in reuerētiā ei⁹ q̄ ē trin⁹
deus. cuius potētia sūt p̄uersio panis et
vini. **T**ertio in figurā triplicis v̄nionis
in acceptōe saluatoris. **Q**uarto i memo
riā trine crucifixionis. **P**rima fuit i vo
lūtate p̄sequētū. de q̄ **M**atth̄. xvi. **C**ol
gerūt p̄tiffices rē. **S**c̄da fuit i voce cla
mātūz. de q̄ **M**atth̄. xxvi. **A**t illi magis
clamabant. crucifige euz. **T**ertia fuit in
crucifixione manū et pedū de qua lucas
Crucifixerūt eū. **Q**uinto in trib⁹ cruci
bus t̄ps an̄ legē. qd̄ t̄ps trib⁹ distinguit

Libor Quartus

interralis inuim? scz ab adā ad noe. in
 de ad abraā. 7 inde ad moysen. In quibz
 tpi bz iusti christū suis sacrificijs phigu/
 rauerūt. vt abel i agno. melchisedech in
 pane 7 vino. 7 abraā i filio. **C**lez p pmissa
 tria vba nō aliud atqz aliō dō. s3 res vna
 p sui magnitudie diuisa appellatōe lau/
 dat. **D**onū quidā ē dātis. mun? accipiē/
 tis. sacrificiū offerētis. **P**ater dedit. fili?
 obtulit. spū sanct? accepit. **C**ū apostol?
Christ? p spū sanctū semetipm obtulit
 deo imaculatū. **S**inguli tñ dederūt. ob/
 tulerūt. 7 acceperūt. **S**3 ad distinctiōez
 dō pē dēdisse. ppter autoritatē. fili? obtu/
 lisse. ppter hūilitatē. spū sanct? accepisse
 ppter benignitatē. **E**adē enī sacrificia do/
 na sūt simul 7 mūera. **D**ona sūt nob ad
 suscitātōez a deo collata. mūera sūt a no/
 bis deo vt laudē oblatā. **N**ā 7 q sac? of/
 ferunt altaribz 7 munera nūcupant et
 dona. **C**ū 7 dñs inqt in euāgelio. **S**i of/
 fers mun? tuū añ altare. vade pri? reco/
 ciliari fratri tuo. **E**t daniel dixit ad bal/
 thasar. **M**unera tua tibi sint. 7 dona tua
 alteri da. **E**t alibi. **R**esperit de? ad abel 7
 ad munera ei?. **S**acrificia dicūt qz sacri/
 fican? 7 offerūt p pētis nris 7 nos sacros
 efficiūt. **C**ū apls inqt de pōtifice. vt of/
 ferat dona 7 sacrificia p pētis. **S**ermo/
 nū igit iculcatio pie deuotōis ē excitatō
 et inefabilis cōmēdatio sacramenti. qd
 sacramētū digne eucharistia appellat p/
 ut dice? in. vi. pte sup vlv. **Q**ui pridie.
Proprie aut mun? hōi. donū deo datur
Nā munera dicūt q manibz dant vel ac/
 cipiūt. **R**ursus dicūt dona q ad panē. in
 q est farina 7 aqua. munera q ad vinū in
 quo ē vinū 7 aqua. **H**ec sancta sacrificia q
 ad vtrūqz. **S**cōm aug. **D**ona offerim?
 cū nosipos deo offerim? 7 donam? mūe/
 ra cū eius beneficioz memores sum?. sa/
 crificia illibata cū ei hūilitatez 7 laudes
 impēdim?. **E**t nota q iō dō pluralit? do/
 na. mūera. sacrificia. qz panis 7 vinū pri/
 usqz psecrēt. 7 diuise sūt spēs substātiāz
 7 diuise sube specie. s3 vbi psecratio cele/
 stis accesserit. spēs qdē remanēt. s3 sube/
 quertur. **I**taqz diuersa sūt ptenētia. sed

vniciū est ptenētū. **N**ā idē subvtrāqz spe/
 cie ptenet. licet nō in idē vtrāqz suba cū/
 uertat. sic infra plani? 7 pleni? oñdetur
Dicūt etiā sancta 7 illibata. qz panis et
 vinū sanctificāt i sacrosanctū corp? 7 im/
 maculatū sanguinē iesu christi. **N**ō enī
 dicūt illibata qñ nōdū gustata. s3 potius
 dicūt illibata. i. imaculata q sine macula
 cordis 7 corpis oportet offerri. qtenus 7
 cor ab iniquitate. 7 corp? ab imūdia put/
 get añqz offerant. **Q**uoniā vt ait apls.
Quicūqz māducauerit panē 7 biberit ca/
 licē dñi idigne. re? erit corpis 7 sanguis
 dñi. **P**robet aut seipm hō. 7 sic de pane
 illo edat 7 de calice bibat. q ei māducat
 et bibit indigne iudiciū sibi māducat et
 bibit. **D**icunt g illibata. i. sine labe. sicut
 agn? pascalis imaculat?. q significat chri/
 stū. q est sine macula. i. ruga. **E**lel illiba/
 ta. i. icorrupta. non qz suba panis 7 vini
 corrumpi nō possit. s3 qz corp? 7 sanguis
 filij dei in q ptenet vlvz spēs iā transub/
 stātiatē sūt corrūpi nō pnt. **C**ū ps. **N**ō
 dab sanctū tuū videre corruptiōez **T**er/
 tio dicit illibata ad notādū q nullus ex/
 trane? ad fidē debet apporimare illis. vt
 dice? in tertia pte supra verbo. **C**oicā/
 tes. **A**ria aut sūt ecclie sacrificia p tria q
 fiebāt in veteri testa. figurata. put dictū
 est in plemio hui? ptis. **S**equit. **I**n p/
 mis q tibi offerim? 7c. **S**ane legalis pō/
 tifer ingrediēs ad sancta sanctorz orabat
 vt dictū ē in plemio hui? ptis. 7 christ?
 añ passiōe orauit se glorificari. discipu/
 losqz pseruari. et nūc etiam sedēs ad de/
 xtrā pīs iterpellat p nobis. **S**ic et nos/
 ter mīster se quēs aarō 7 christū p tota
 supplicat ecclia q pstitit in platis 7 subie/
 ctis. **L**icet aut vn? tñ sacrificiū offerat.
 tñ pluralit? dicit offerim?. qz sacerdos p/
 tñ in sua. s3 in toti? ecclie psona sacrih/
 cat. q ppter in sacramento corpis christi
 nil a bono mai? nil a malo min? pficit sa/
 cerdote. put dictū ē in plemio hui? ptis.
Clez nobis hic inuestigandū occurrit
 quibz 7 p qbz 7 qliter et quare debzam?
 sacrificiū altar? offerre. **E**t quidē hec qz
 tuoz ex ipso canone colligere possumus

euidēter. Quibz soli deo vicz indiuidue trinitati. Pro quibz p ecclia sancta catholica vicz p oibz orthodoxis. Qualiter in vnitae fidei. vicz in cōmuniōe scōrnz. Quare p bñficijs corpalijs spūalijs et eternis. hōibz ppter deū. Prīmū notat ibi. tibi reddūt vota sua eterno deo viuo et dō. Scōm ibi. p ecclia tua scā catholica. Tertiū ibi cōmunicātes et memo. re. Quartū ibi. p redēptōe aīaz suaz p spe sa. et incol. sue. Sacrificiū g laudis offertur. et generaliter pro cūctis. et spēaliter pro qbusdā. s. p platis q sūt iuxta aplm. in sublimitate pstituti. et pro subditz. p viris et mulieribz. p sacerdotibz et aīatibz. pro nobis et nris. De platis et subditis ibi vna cū famulo tuo papa nro. et qibz orthodoxis. De viris et mulieribz ibi. Memēto dñe famuloz famulaqz tuaz. De sacerdotibz et aīatibz ibi. oīm circūstātiū. et q tibi offerūt hoc sacrificiū. De nobis et nostris ibi. pro se suisqz oibz. Sic g expōnē dā ē ista. Que tibi offerimus in pmissis. i. pncipaliter. p ecclia tua sancta catholica. i. vniūsalī toto terraz orbe diffusa. h. f. f. dei sacramētis vnita. quā. i. vt eā pacificare digneris vt habeat pacē ab hereticis et scismaticis. et adunare q disp̄sa ē inter pfidos et paganos. Vel hōr q orādū est p discordātibz ab inuicē. quāz custodire digneris a vicijz et dmonibz. et regere i pro speris et adūsis. Idipm tñ videt eē pacificare qd adunare. custodire qd regere. Tūc enī pacificat cū fidelīū mētes adunat. vt p spm sanctū caritate diffusa multitudinis credētiūz sit cor vñū et anima vna. Tūc custodit cū inf mōi pericula regit. vt dō sancto mittēs auxiliū eā de fion tueat. Licet enī in apoc. septē scribat ecclēsijs. vna tñ in cāticis ē colūba. Nā sapiētia edificauit sibi domū et exci. co. se. Vna igit ē ecclia septē ordinibz distribu. ta. vel septē crismatibz insignita. quā ipe pacificat et adunat. ille custodit et regit q ppter ipi regimē et munimē vñū. pposuit vniūsis. vt oēs ab vno sic corp⁹ a capite gubernent. p q statim orat. cū dō vna cūz famulo tuo papa nostro. q verba ad

didit clemēs papa. Nā vt inquit pelagi⁹ papa. pstat ab vniuerso orbe sepatoz eē. qui qualibet dissensione inter sacra mysteria aplici pōtificis memoriā fm p̄suetudinē nō frequētant. Qui dō nō sunt de romana diocesi p suo qz dñt orare pōtifice quaten⁹ vnitaez spūs in vinculo pacis obseruēt. Cū dñt dicere verba sequētia. s. et antistite nro. Antistes tñ ipe celebrās nō debet ea dicere. Vero ad dñt quidā te antistite et rege. noua traditio est vbi orandū esse p platis ostendit. orandū etiā esse pro pncipe apls docet. i. ad Thimo. ij. c. Obsecro inquit primo oīm fieri obsecratōes. orōnes. postulātōnes. et gīaz actōes p oibz hoibz p regibz. et oibz q in sublimitate sunt pstituti. vt quietā et tranquillā vitā agam⁹ in oī pietate et castitate. Sicut enī due sūt vite. celestis vicz et terrena. vna q spūs viuūt ex deo. et altera q caro viuūt ex spiritu. ita due sūt ptātes. ecclesiastica videlicet et mūdāna. vna que moderat spūalia et altera q moderat carnalia. Ista p clericos et illa p laicos. Post vtrāqz ptātem orandū ē pro oibz orthodoxis. qui vtrāqz fidē catholicā vicz et apostolicā venerātur et colūt. et sic heretici et scismatici excludunt. Orthodoxi enī quasi recte gloriantes dicuntur. qui videlicet deū recte fia dei confessione glōrificant.

Secūda ps canonis.
Memēto domine

famulozū famulaqz tuarū et oīm circūstātiū. Secūda pars in qua etiā oñdit orandū esse pro subditis. Et ex hac iūctura verborū euidēter cōuincit. q in hoc loco debeat sacerdos specialiter viuos quos voluerit memorare qm in subsequenti. Memēto. defuncto rū poterit agere memoriā speciale. Hinc etiā euidēt apparet. qz scīm sit et salubre missarū interesse mysterijs. cum sacrificiū eucharistie pro circūstātibz specialiter offeratur. Verum cū deus nihil ignoret. nec alicui⁹ valeat obliuisci qd est qd petimus vt de⁹ meminerit nostri

Liber Quartus

Porro deus dicit scire q̄s appbat. **Uñ** nouit dñs q̄ sūt ei. Et dñs nescire q̄s re probat. **Uñ**. Non noui vos. Rursus dñs obliuisci malor. cū malus ad bonū reuēti. **Uñ** si ipius egerit pñiaz oīm iniquitatū eius nō recordator. Et dñs obliuisci bonor. cū bon⁹ ad malū peruertit. **Uñ**. Si iust⁹ a iusticia sua se auerit. oēs iusticias ei⁹ nō recordator. **De⁹** etiā qñq̄ recordatur ad miserēdū. **Uñ**. Memēto mei de⁹ meus qz vētus ē vita mea. Qñq̄ ad puniendū. **Uñ**. Memēto dñe filiaz edom in die hierlm. **De⁹** tñ nō vt nñi me minerit. s; vt nñi misereat. **Uñ** illd. Remiscere miserationū tuarū dñe et m. t. q. a seculo sūt. **Sequit.** Quorū tibi fides pgnita est. et nota deuotō. **Quasi. d.** Qui ppiariis fidelib; et deuotis. q̄ sol⁹ vides in psciētis q̄ recte credāt et deuote te diligāt. vtpote renū scrutator et cor diū deus sciāz. dñs occultor. oīm pscrutator. in cuius p̄spectu nulla creatura ē inuisibilis. **De⁹** q̄b; tibi offerim⁹ vel q̄ tibi offerūt h̄ sacrificiū laudis. **Quasi** diceret. Memēto dñe nō solū eorū p qui bus offerim⁹. s; etiā sacerdotū q̄ offerūt h̄ sacrificiū laudis. **Uñ** enī sacerdos offert p p̄plo. nihilomin⁹ et p se. **Uñ** id dicit. p quib; tibi offerim⁹. vel q̄ tibi offerūt. qz nō solū offerūt sacerdotes s; et vniūsi fideles. **Uñ** qd̄ sp̄aliter adimplet m̄isterio sacerdotū hoc vniuersalit̄ agit voto fidelū. **Uñ** p q̄b; tibi offerim⁹ s; actu vel q̄ tibi offerūt s; deuotōe. **Dicit** autē sacrificiū laudis. **Uñ** illud apli. Quicqd̄ facere debetis oīa i laudē dei facite. vt deus laudet i vobis. **Secūdo** sacrificiū laudis dñs qz christus gr̄as agēs illd̄ instituit. put dicit in. vi. p̄ticula sup̄ verbo. Gr̄as agēs. **Tertio** idō. qz cū deo quicq̄ offerimus. sua sibi reddim⁹ nō nra largimur. **Uñ** ps. Si esuriero nō dicā tibi. meus est enī orbis terre et plenitudo ei⁹. **Ergo** imola deo sacrificiū laudis et redde altisimo vota tua. **Quarto** qz deus laudare debem⁹ nō solū. qz passus ē p nob. s; etiā qz nobiscū ē quotidie vsq̄ ad p̄sumatōz vite. **Uñ** qz nō solū se dedit p nobis in

precii. s; etiā qz dedit se nobis in cibum vt p precii redimeret nos a morte. p cibū aleret nos ad vitā. **Uñ** qui māducat me et ipse viuet ppter me. **De⁹** se effegessis ē. i. expositio eius qd̄ sequit̄ s; p redēptōe aīaz suaz. **De⁹** sp̄e salutis et i columitatis sue. **Sequit.** suisq̄ oīb; et vic; p sanguineis et affimib; familiaribus vel amicis. **Aicet** enī diligere teneam etiam inimicos **Uñ** illd̄. diligite imicos v̄ros. seruare tñ debem⁹ ordinē caritatis. q̄ incipit a seip̄o. **Uñ** illd̄. Introduxit me rex in cellā vinariā. et ordinauit i me caritatē. **Uñ** et apls ait. Dñi tps habemus ope mur bonū ad q̄s maxime aut ad domessticos fidei. **De⁹** redemptione aīaz suarū et q̄si nō p tpali lucro v̄l appetitu terrenor. s; p sp̄e salutis et i columitatis sue. i. p salutē vel incolūitate sperāda. sp̄e enī salui facti sumus. **De⁹** salute qd̄ mētis et incolūitate corpis. **Uñ** vtrāq̄ sanitas est ab illo q̄ dicit. **Sal⁹** ppli ego sū. **Uñ** vtrāq̄ sanitas puenit ex redēptōe aīe. i. de remissōe p̄cti. sic ecōtra de reatu p̄cti pcedit iſirmitas vtriusq̄. iuxta s̄miaz dicitatis. **Ecce** san⁹ inq̄t fact⁹ es. iā noli peccare. ne deter⁹ aliqd̄ tibi ptingat. **Porro** tria sūt hoīs bona. s. corpalia sp̄alia et eterna. vic; infima media et sup̄ma. p q̄b; sacerdos dicit se offerre p corpali. ibi p incolūitate. p sp̄ali. ibi p redēptōe p eternis. ibi p salute. **Uñ** et dñs docet nos p his trib; orare. vic; p eternis. **Uñ** adueniat regnū tuū. p sp̄ali. **Uñ** fiat volūtas tua sic i celo et in terra. p corpali. **Uñ**. panē nēm q̄tidianū da nob hodie. **Offerimus** ḡ sacrificiū p eternis vt tenē nobis in p̄miū. p sp̄ali vt tenē nobis ad meritū. p corpali vt tenē nobis ad adminiculū. vt p h̄ et ista pueniamus ad illa. **Uñ** cū dicat apls. qz v̄tus in iſirmitate p̄fici. et itez. cū iſirmoz tūc fortior suz. qd̄ ē qz pro corpali incolūitate sacrificiū laudis offerimus. nisi vt nobis conseruata vel reddita sanitate. gratiaz actōes in ecclia referam⁹. **Sequit.** Tibiq̄ reddunt vota sua et. **Uñ** sua dicunt que volūtarie promittunt quia

volenter et libenter deo vouere et totum red-
dere debemus. Ulex cum nostra donemus et a-
liena reddamus. quod vota si sua sunt red-
dunt et non potius donant. vel si reddunt quod
sua sunt et non potius aliena. Sane votum
bonum et hominis est. sed dei propter autori-
tatem gratie hominis propter libertatem arbitrii.
Propter quod dicit apostolus. Non autem
ego sed gratia dei mecum.

Tertia pars canonis.

Communicantes
Tercia pars. Riccius papa
addidit hec verba. Coicantes
et memoriam venerantes. Sane pontifex
ut lex iubebat thuribulum viuis carboni-
bus plenum intra sanctuorum secum portabat.
sic in plenum huius partis dictum est. et chris-
tus carnis sue thuribulum omni virtute ple-
num tulit ad astra. sic et sacerdos noster christi
vicem tenens. vacuus a peccatis et plenus vir-
tutum odoribus ad sacrificium altaris acce-
dere debet. Coicantes et memoriam veneran-
tes. Coicare idem est quod participare. quod san-
ctorum et angelorum pascuis coicare debemus.
Quattuor autem modis in ecclesia coicant
puta dices in sexta pericula super verbo. Qui
predicet. Memoriam venerari idem est quod me-
moriam honorabiliter colere. quod beata ma-
ria ergo per aduentum spiritus sancti genitrix fa-
cta est filii dei iesu christi domini nostri. qui deus
et homo est. Illud autem notandum est quod secreta
non tota simul ab uno sed periculis a plu-
ribus ex eo prebentur fuisse composita. quod ter
in ea sanctorum commemoratio repetitur. licet si
ipsum peruenit ad laudem et gloriam trinita-
tis. In secunda quippe commemoratione super
plenum quod de premitiuis sanctis deservidebant
in patria. Ulex in ea commemoratione quod sit an-
te consecrationem corporis christi. postulat sanctorum
suffragium. In ea vero quod sit post consecrationem
corporis christi sanctorum confortium implorat. quod ni-
mirum antequam corpus christi quod est vniuersalis ec-
clesia secreta. id est ante regnum adueniat.
necesse est nobis in via sanctorum suffragium. ut
meritis eorum et precibus diuine protectionis
muniamur auxilio. sed ubi corpus christi
fuerit perfectum. id est ubi regnum aduenit.

assequemur in patria sanctorum confortium ut socie-
tatem et partem cum sanctis apostolis et martyribus ha-
beamus. In via quippe coicamus cum sanctis
per fidem quam ipsi hic habuerunt. et nos habemus.
In patria vero participabimus cum sanctis per spem
quam ipsi habuerunt et nos habemus. Nos. n. si-
de habemus et spes. et illi spem habuerunt et res. Nos
percurramus stadium. isti possidentur brauium.
Nos pugnamus in via. illi triumphant in pa-
triam. Coicamus igitur et memoriam veneramus
apostolorum ac martyrum et precipue gloriose virginis
dei genitricis marie. ut eorum suffragio de
fide perducamur ad spem. de stadio peruenia-
mus ad brauium. de via ad patriam transe-
amus. In primis autem nominat nomen be-
marie quod ipsa eum qui oblaturus est. et qui per ea ho-
stia est genuit. et in celis obtinet principa-
tum. Notant autem et duodecim apostoli et tri-
decim martyres. quod omnes huius sacrificii testes
fuerunt. et passionem christi vobis et effusio-
nis sanguinis testimonio probauerunt. In
hac autem commemoratione sanctorum illud obier-
uat ecclesia quod antiquitus agere consuevit. ut
in orationibus suis recolat patrum memoriam
quatenus eorum meritis suffragantibus facili-
ter obtineat quod implorat. Sic et moyses pro
peccato populo intercedens patrum memoriam
interposuit dicens. Recordare abraam ysaac
et iacob suorum tuorum etc. Exo. xxxij. Sic
et azarias orasse legitur in fornace. Ne qui-
mus auferas misericordiam tuam a nobis domine deus
noster propter abraam dilectum tuum. et ysaac filium tuum
et israel sanctum tuum. Et quoniam extra unitatem
ecclesie non est locus offerendi sacrificium vni-
tatis ideo sanctorum memorie coicamus
in sacrificio. quatenus in comunione sanctorum
sacrificium offeramus. Nam sic unus pa-
nis ex multis granis. et vinum ex multis
racemis. et unum corpus ex multis mem-
bris. sic ex multis fidelibus una constituitur ec-
clesia. Scriptum est enim. Alienigena non
rescet ex eis. quoniam sancti sunt. et ideo solum illud
ad esum huius agni recipimus. quod nostre com-
munionis est domui. videlicet omnem dome-
sticum fidei a principe usque ad plebeum. a po-
pulo usque ad publicanum. Scripserunt autem
quidam. quod quia sacerdos legalis scripta
habebat in longiori nomina duodecim

tribunū seu patrum. **E**ro. rrr. ideo in huius rei memoriā p̄sbyter nōiat memo-
riā be. p̄ginis 7 aploz 7 q̄rūdam marty-
rum. **S**ed cū ecclia inter scōs magni-
ce memoriā p̄fessorū veneret. q̄re in cano-
ne nō sit de illis cōmemoratio. Rūderi
pōt q̄ canō prius fuit editus q̄ memo-
riā scōz p̄fessorū ecclia celebraret. Nam
oēs fere sancti q̄ in canone cōmemoran-
tur. p̄cessere filuestrū. p̄ter iohānem et
paulū 7 marcellinū 7 petrū q̄ primo suc-
cesserūt. Ecclia nō post tps bea. filuestri
cepit memoriāz scōz p̄fessorū venerari.
Quādo aut̄ ex eo p̄uincit̄ p̄cessisse q̄ aplo-
rū catalogus nō ita rep̄it̄ i illo dispos̄it̄
sicut i emēdatioribz codicibz siue i euā-
gelis inueniūt. In prioribz editiōibz vt
dicit hiero. nō solū euāgeliz mutāt̄
est ordo. sed etiā vltz 7 iniāz erat p̄fusa
cōmixtio. Pōt etiā dici q̄ ideo in cano-
ne solū sit mentio de martyribz. q̄ cum
hoc sacramētū sit sacramētūz amoris. in
ipius sacramēti misterio debet solū fieri
memoria de illis in quibz specialius ap-
paruit signū veri amoris. In apostolis
apparuit p̄t̄paliū abiectiōez. In marty-
ribz p̄ corp̄m tormētis expositionē. De
primo matth. xix. Ecce nos reliquimus
omnia 7c. De secundo Sapientie. inq.
Et si coram hominibz tormenta passi
sunt 7c. Rursus ideo non sit mentio de
confessoribz. quia illi non sunt passi
cut christus. cuius passionis est memo-
riale hoc sacramētū. Grego. inq. addidit
hec verba scilicet illa que in quibusdam
ecclesijs dicuntur. scilicet quorum solē-
nitas hodie in conspectu tue maiestatz
celebratur. domine deus noster in toto
orbe terraz. Terminatur aut̄ hec p̄ticu-
la p̄eundē christū dñm nostrum. sicut
enī p̄ filium omnia facta sunt. ita 7 per
ipm habēt omnia esse repata 7 terminata
Et fm quosdā nō debet hic rūderi amē
neqz vsqz ad fractionē hostie. q̄z angelo-
ruz chorus scō misterio assistens rīdet
amen. h̄ tñ non vbiqz seruatur. De hoc
dicitur in sexta particula.

Quarta pars canonis.

Incigitur obla-
tionē. **Q**uarta ps. Et b̄ dice-
do sacerdos in quibusdā ecclesi-
is p̄funde se inclinat. Sane legalis pō-
tifer orās fumo thymiamatis obūbra-
bat 7 tegebat. ne pateret alicui vtz crea-
maret incensum sic in p̄hemio hui' p̄f-
dictū est. Et christ' dñ p̄em impellat. p̄
nob̄ āgeloz p̄trāsīt ituitū q̄z itelligi nō
pōt q̄ntūz p̄ntia sumpte carnis ipetret
apud p̄em p̄ nob̄. sacerdos q̄z dñ vices
christi gerit. q̄dammodo tegit 7 latet. q̄z
nec cogitari nec narrari potest q̄nta h̄t
7 potētia sit in v̄bis eius in b̄ misterio.
q̄z latet hoies 7 angelos. Ad q̄d rep̄itā
dum in quibusdā ecclesijs sacdos secretā
intrās quibusdā cortinis q̄ sunt i vtroqz
latere altaris q̄ tunc extēduntur q̄si tes-
git 7 velatur. Seruitutis n̄e. i. mee et
cūctorūz qui tibi fuit 7 famulatur. Et
nota q̄ due sunt fuitutis sp̄s. vna que
soli creatori debet que d̄z latria. altera q̄
creaturis ipendit. q̄ vocat̄ dulia. q̄sdaz ei
creaturas possumus inter oīa venerari
Utrāqz sp̄m dñs d̄terminat dicēs. Red-
dite q̄ sunt cesaris cesari. 7 q̄ sunt dei dō
Uñ vsus. Latria sit dño. debet dulia ser-
uo. Ad corpus christi ferē ipdulia vere.
Latria ḡ est seruitiū siue cultus soli deo
creatori debitus. quē debem' sup̄ omnia
reuereri. Ad eā quidē p̄tinēt templa al-
taria sacerdotia sacrificia festiuitates ce-
rimonie 7 h̄mōi. q̄ soli deo sunt exhibē-
da. iuxta illud. Dñm deū tuū adorab' et
illi soli seruiēs. i. soli deo seruitutē ador-
ationis ipendes. Nō ei sanctis 7 ange-
lis ad honozē dei. sed pot' deo ad hono-
rē scōz 7 angelozū dedicatur tēpla. 7 al-
taria p̄secratur. 7 sacrificia offerunt. nec
ipsis adoratiōis fuitus sed soli deo ipen-
ditur vt dicēs in p̄hemio. vñ. ptis. ne si
secus fiat nō theosobie cultus exhibeat̄
s̄ idolatrie crimē incurrať fūiedo crea-
ture tāqz creatori 7 mutādo gliaz incor-
ruptibilis dei i similitudinē corruptibilis
hois. Si igitur nec hoies nec angeli ad
orādī sūt. attēdāt qd agāt q̄ sub p̄textu

cuiusdā religionis seu pietatis diūsas
adorāt imagies. **N**ō enī licet manu sc̄m
aliqd adorare. vt pbatū est in pre p̄ma
sub titulo de picturis. **U**na qdē tm̄ est
dei p̄ris imago quā vna cū p̄re adorato
ne venerari debem⁹. s. vnigenitū dei fili
um iesum ch̄ristū. q̄ est splēdor gl̄ie ⁊ fi
gura sustātie ei⁹. cuius nō solū deitatez
sz etiā hūanitatē adorare debem⁹. iuxta
illud. Adorate scabellū pedū ei⁹ qm̄ sc̄m
est. **C**eteras vō imagies ⁊ creaturas sa
cras ⁊ sc̄as. i. angelos hoīes ⁊ sacramen
ta non latrā sz vilia possum⁹ venerari.
De adoratione angeloz legi⁹ q̄ abraas
oculis eleuatis ī pualle mābre tres vi
dit ⁊ vnū adorauit ex angelis. **L**oth qz
duobz āgelis ītrātibz ciuitatē occurrez
adorauit petēs vt ī domuz suā hospicio
declinarēt. **D**e adoratione hoīm legi⁹ q̄
iacob vidēs esau venientē p̄cessit vt rāqz
turmā. ⁊ p̄nus ī terrā septies adorauit.
Filij qz iacob adorauerūt ioseph in egi
pto. **D**e adoratione sacramentoz dicit
ecclia. **C**rucē tuā adoram⁹ dñe. **E**t ali
bi legi⁹. **A**b̄ristiani sacras imagies pie
venerāt ⁊ adorāt. **S**equit⁹. **D**ies qz
n̄os. **E**t nota q̄ leo papa adiūxit infra
actionē. **H**āc igit oblatiōez vsqz. **P**lace
tus accipias. **B**eatus aut gre. has tres
petitiones in canone dñi addidisse. **P**ri
ma est. **D**iesqz n̄os ī tua pace disponas
supple p̄ eū q̄ p nobis est tradit⁹ ī man⁹
eoz q̄ pacē oderūt. **S**ecūda. ab eīna dā
natione nos eripi. supple p̄ eū qui p no
bis tpali morte dānatus ē. **T**ertia. ⁊ in
electoz tuoz iubeas grege numerari.
supple p̄ eū q̄ p nob̄ deputat⁹ est cū ini
quis. **I**n pace tua ⁊c. **E**t nota q̄ est par
pctōz. par iustoz q̄ dñr par pectoris siue
sp̄nalis. par tpis. ⁊ par eīnitatis. **D**e pa
ce pctōz dicit ps̄. **R**elaui sup̄ iniquos
pacē pctōz vidēs. **D**e pace iustoz dicit
apls. **F**ruit⁹ sp̄s ē. charitas gaudium
par patiētia. **H**āc reliq̄t dñs aplis dicēs
Pacē relinq̄ ro. **D**e pace tpis inq̄t p̄p̄e
ta. **D**ñe ī diebz ei⁹ iusticia ⁊ abūdātia
p̄cis. **D**e pace eīnitat⁹ dñs dixit aplis.
Pacē meā do ro. nō quō hic mūd⁹ dat

ego do vob. **P**ro hac triplici pace ter o
ramus ī missa. **P**rio in hac orōe. **H**anc
igit. ibi. diesqz n̄os ī tua pace disponas
Secūdo in orōe. **L**ibera nos. ibi. **D**a p
pitiū pacē ī diebz nostris. **T**ertio ī paz
dñi. ibi. **D**ona nob̄ pacē. vt d pace tpis
p pacē pectoris trāseamus ad pacē eter
nitatis. **P**h̄ etiā sacerdos ter ī missa
osculat altare. videlicet ī p̄cipio cano
nonis dicēs. vt accepta ⁊c. et in orōne.
supplices. ⁊ post orōez. **D**ñe iesu ch̄riste
qui dixisti aplis. licet quidē noniel oscu
lent⁹. vt ī sui adiutorij ad hoc impetran
dum nouē choros vel ordines angeloz
in quibz oēs sancti locati. vel locādi sūt
inuocēt ⁊ inducāt. **G**l̄ hoc faciunt q̄si
gratias agentes de nouē ordinibz qz q̄
libet sacerdos gradatim suscepit. **C**ir
ca h̄mōi altaris oscula notādū est q̄ sa
cerdos ea facit tribz tpibz in missa. iuxta
tria quibz indiget ad alia tria ab eo ī al
tari agenda. **P**rimo enī facit qdaz oscu
la añ collatiōez hostie ⁊ calicis. s. q̄n p̄rio
ad altare accedit. ⁊ q̄n ad p̄mā collectaz
dictur⁹ est. dñs vobiscū. ⁊ itez post euā
geliū dictur⁹ est. dñs vobiscū. q̄ oscula
facit vt fiat dign⁹ m̄ster ī sacrificando.
Secūdo facit alia post collationē calicis
⁊ hostie p̄usqz cōicet sc̄z dicturus. orate
fr̄es ⁊c. **E**t q̄n in canone dicit. **E**ti acce
pta ⁊ q̄n dicit. **E**t hac altaris p̄cipatio
ne. **E**t finita orōe illa. dñe iesu ch̄riste q̄
dixisti aplis. q̄ facit vt sit iustus ī ch̄risti
corpe recipiendo. **T**ertio vero facit alia
postqz cōicauit. s. dictur⁹. **D**ñs vobiscū
ante postcōionē. ⁊ cōpleta orōe. **P**lace
at tibi sc̄a ⁊c. q̄ facit vt sufficiēs inuenia
tur in gratias deo. p receptis referēdo.
Clerū oscula q̄ fiunt añ collationez hos
tie ⁊ calicis. ⁊ ea que fiūt post cōicatiōez
fiūt sup̄ altare. videlicet in medio ei⁹
Num enim sacerdotis dignitas ⁊ auto
ritas in sacrificādo. necnō ⁊ sufficientia
ad referendū gratias de acceptis sit so
lum a deo a quo nostra sufficiētia est. id
circo ante calicis ⁊ hostie locationē ⁊ po
stqz cōicauit osculatur mediū altaris. p
q̄d p̄pter virtutē p̄secrationis ⁊ vnctio
m 2

nis ibi in mēsa altaris facte marie rep/ sentat de' in q' vniunt extrema. Oscula vero q' hūt p' calicis et hostie collocatiōez anteq' cōicer hūt a finistris calicis ppe hostiā. Ad h' enī q' sacerdos sit iustus in sa crificādo. requir' nō solū actio diuina. ver etia sua. *Uñ augusti.* Qui fecit te sine te nō iustificabit te sine te. Requirit g' di/ spositiō ex pte sui. qd' sit si nō resistit di/ uinis motibz. sed iusticiā gēe sit ex pte dei iōq' oscula q' hūt aq' cōiōne nō directe hūt i medio altaris. Rursus illud qd' ē ex nobis i iustificatiōe nra est qd' dimi/ nutum et modicū respectu ei' qd' ex deo est. Merito g' hūt a sinistra pte calicis q' est ps diminuta et obliq' respectu dextre. Sūt tñ iuxta hostiā. tñ q' i iustificatiōe plura et nobilioza sunt a deo seu a chri/ sto. tñ q' etiā illd' qd' a nob' est poti' habe ret rōem mali q' boni. nisi qdāmodo esset a deo p' grāz pueniētē elicitū. regu larit' et acceptū. Adt etiā secūdo dici. q' iō qñ calix et hostia non sunt sup altare. oscula hūt i medio altaris videlicet di/ recte sup locū crucis et chrisimate i ipi' cōsecratiōe facte. q' christus stās in me/ dio discipuloz suoz dixit eis. Pax vob. q' pax p ipsa oscula designtur. Tercio ad designanduz q' sicut hētur i cāticis chris/ t' alceiū i cruce purpureū. i. sanguie ru bricatū media charitate sstrauit. q' cha ritas p osculū designtur. q' etiā media de/ q' cōis oibz. p oibz enī venit pati ex cha ritate. Porro hūt oscula ipa māibz sup altare depositis. Porro ad notādū q' cha ritas p osculū designta opibz d'z imiti. *Itā fm gre.* opat magna si est. si aut' renuit opari amor nō est. Secūdo ad notādū q' in altaris sacrificio sacerdos oīm tpali/ um curā deponere et solū ipi sacrificio af fixā mentē d'z hēre. Tercio ad designādū q' ad h' opa ei' nō sufficit. qd' solū dei mi sericordiā obtinet. Ad hoc nōnulli i loc' ipis osculādis. signū crucis cuz tribz ex/ tēsis digitis prius imprimūt tñ q' oia in fide trinitatis agenda sunt. tūz q' regu lariter quicqd' ori applicādū est d'z p'us crucis signaculo insigniri. Et quāq' al/

taris mēsa pfecta fuerit et alia mlt'a cru/ cis signa i ipo misse officio pcesserint. nō tñ hec suphūit. tñ q' nō rōe ipius loci. s' rōe opis i loco ipo fiedi hūt. tñ q' qñ/ tūcūq' altaris mēsa fuerit psecrata. ne scit qd' tñ i ipo loco maligno spūi pmit tat a deo. Alia etiā multa signa p'us fa/ cta nō rōe loci sed rōe psecratiōis corpis et sanguis chrisi scā fuerūt. Alij tñ in pe nultimo et finali dñs vobiscū nec oscu/ lant altare nec i illo imprimūt signū cru/ cis. sed se solū aq' facie suā signāt et bene tñ q' p altaris osculū qd' i fine misse sit intelligit sacerdos oia pcedentia a pro bare. et eis toto mētis affectu assentire. tum q' p corpis dñi pntiā ois imūdis spūs de loco ipo credendus est aufugisse De osculo etiā altaris et libri sub ti. de al taris osculo dictum est.

Quinta pars canonis.

Quam oblatio nem etc. Quinta ps in q' sac/ dos accedit ad dñci corporis psecratiōe dicēs. Quā oblationē. i. ter/ renā materiā ad corpus tui filij destina tā tu deus qsum' in omibz. i. tota cogni tiōe tota mēte et toto intellectu digne/ ris facere bñdictaz etc. Hanc qrtā feria iudas vnus ex duodecim a diabolo sup plātatus. imane sacrilegiūz ppetrauit. dum filiū dei triginta argenteis vendi/ dit phariseis in recōpensatiōez dāni qd' incurrerat. ppter effusione vnguenti. Quare inq' hoc vnguetum. non venit tricētis denarijs et datū est egenis. Du rit aut' non q' de egenis ptinebat ad eū sed q' fur erat et loculos hñs ea q' mit/ tebatur asportabat. Quilibet aut' argē/ teus valebat decem denarios vsuales et ita damnū vnguenti qd' valuerat trecē tos denarios triginta recōpensauit ar/ genteis. Si vero dicamus argenteos fuisse denarios vsuales. dicemus q' iu/ das vendidit chrisū quasi vile mācipi um. xxx. denarijs qui sunt decima ps tri centoz denarioz q's valuerat vnguetūz Propter qd' dñs respectiue loquitur p

plura. Appenderunt inquit mercedem meam
xxx. argenteis pccati appreciati qui appreciat
sum ab eis. Ad designandum quod pccati quantitate
qui christus venditus est sacerdos hic facit
tres cruces cõiter super oblata et calicem cum
dicit. Benedicta ascripta et rata. Nam et tri-
ceta pccati et xxx. multiplicatione suscipiunt
a ternario. Postmodum autem ad designandum
venerationem et reuerentiam duas cruces imprimunt
singillatim unam super oblata et alteram super ca-
licem. cum dicit. ut nobis corpus et sanguis fiat
quod dicitur. Illa veditio fuit maledicta. pccati
pta. irrita. iniqua et detestabilis. sed tu de hac
oblatione digneris facere benedicta ascri-
pta rata rationabile et acceptabile. Judas
enim dilexit maledictionem et venit ei. et
noluit benedictionem et elogabatur ab eo. sed
tu de hac oblatione digneris facere benedi-
cta per quam nos in celestibus benedicas. Ju-
das delevit de libro viventium et cum iustis
non scribitur. sed tu de hac oblatione digne-
ris facere ascripta per quam nos inter ele-
ctos ascribas. Judas laqueo se suspendit et
episcopatus ei accepit alter. sed tu de
digneris hac oblatione facere rata. per
quam ratum sit nostre salutis promissum. vel ra-
tas quod ad confirmationem in omnibus bonis. ne sic
cayn offeram. qui se non deo sed diabolo ob-
tulit sacrificium. Item iudas exiit pccator
tutus et oratio eius facta est in peccatum. sed tu de hac
oblatione facere digneris rationabile. id est ra-
tione plenam. per quam rationabile fiat nostre fui-
tutis obsequium. Judas quod reddidit ma-
lum pro bonis. et odium pro dilectione retribuit.
sed tu de hac oblatione facere digneris acce-
ptabile. per quam nos tibi reddas acceptos.
Secundo sunt tres cruces cõiter super ob-
lata et calicem. quod christus tria cõiter egit circa
panem et vinum. videlicet accepit. benedixit.
et dedit. Postmodum spiritualiter facit unam
crucem super oblata. quod dixit comedite hoc
est corpus meum. et alteram super calicem. quod dixit
bibite quod hic est sanguis meus. Et per hunc
sensum recte subiungit. Qui per die quod pa-
teret etc. Tertio sunt tres cruces. quod iu-
das vendidit christum ad crucifigendum
tribus. scilicet sacerdotibus scribis et pharisæis. Ad no-
tandum quod cõiter tres emptores. facit sacer-

dos tres cruces cõiter super oblata et cali-
cem cum dicit benedicta ascripta et rata. Ad no-
tandum quod discretus venditor et venditor
vel tradente et traditum. facit duas cruces
discrete super oblata et calicem cum dicit. ut fi-
at corpus et sanguis. Quarto tres prime
cruces notant quod scilicet est esse ex virtute cru-
cifigendi. vel significat tres dies quibus christus
predicavit post benedictionem ramis palmarum. vel
triduum quod in sepulcro quieuit. vel tria loca
corporis in quibus passus est. id est manus pedes et
latus. Due vero sequentes significant divi-
nam et humanam naturam. vel quod christus in anima
et corpore passus est. Et sunt quoniam in figura
quod christus quoniam vulnera habuit. Ut in
quoniam crucibus temporis legem exprimitur quod quoniam
libris distinguitur. et in quibus christi passio
denotatur. quod lex quoniam personis regebatur. scilicet iu-
dice. rege. principe. populo. et sacerdote. quibus
christus assimilatur. Sunt quoque verba promissa
secundo modo sic exponi. Petimus ut de
hac oblatione faciat benedicta ascripta et
ratam. id est ut eam consecret. approbet. et con-
firmat in rationabilem hostiam et acceptabilem sa-
crificium. ut ita nobis. id est ad nostre salutem pa-
nis fiat corpus et vinum sanguis dilectis-
simi filii tui domini nostri iesu christi. Patri
quidem dilectus est filius. sicut ipse pater de
celo testatus est dicens. Dicere filius meus
dilectus etc. Et nos eum diligere debemus.
quod ipse prior dilexit nos et pro nobis est passus.
Tertio modo sic. Quæsumus ut tu de
hanc oblationem facere digneris benedi-
ctam. id est ut a te spiritualiter benedicatur. unde vir-
tute personis nostre fit benedictus fructus ven-
tris virginis marie. ascriptam. id est talem quod
de memoria tua nulla possit oblivioni
deleri. ratam. id est talem que de beneplacito
tuo nulla possit oblivione conuelli. ratio-
nabilem. id est talem que tue divine rationi conve-
niat. Refert enim inter rationabile et ratio-
nale. Rationabile dicitur quod de ratione pro-
cedit. rationale vero quod virtutis ratione
Unde et liber iste rationale vocatur. quod
eorum quod in ecclesiasticis officiis aguntur con-
tinet rationes. Acceptabile. id est ut per eas
tibi deo acceptemur. Quarto modo
sic. Digneris facere benedicta. id est spiritualis

Liber Quartus

replere ascriptaz. i. diuinitati ascribere
 ratā. i. veritate vt ad salutē sufficiat soli
 dare. rationabilē nostra fide acceptabi
 lē nostra deuotiōe. **Quinto modo sic.**
 Quā oblationē tu deus omnipotēs digne
 ris facere in oīb; bñdictam. b̄ est trāsfer
 re i eā hostiā. q̄ est oīmode bñdicta. ascri
 pta. rata. rōnabilē et acceptabil. Bñdicta
 dē hostiā salutaris. i. ab omni causa ma
 ledictiōis immunis tā originali q̄ actua
 li. tā criminali q̄ veniali. sicut elizabeth
 inq̄t ad m̄ginē. Bñdictus fructus v̄tē
 tui. Ascripta dē. i. scripturis et figuris ve
 terib; designata. tam in agno pascale q̄
 in māna celesti. tā in ysaac imolādo q̄ i
 ael imolato. qm̄ vt inq̄t iohēs. Hic est
 agnus q̄ occisus est ab origine mundi.
 Rata dē q̄si non transitoria. sicut vetus
 lex. q̄ cessit vbi noua successit. sed q̄ pma
 net in eternū fm̄ ordinē melchisedech.
 Rationabilis dē q̄si nō peculiaris. sicut
 erat legal q̄ sanguis chauroz et hircoz n̄
 poterat a pctō mūdare. h̄ q̄ sanguis pro
 prio p̄scias emūdat ab opib; mortuis.
 Acceptabil dē q̄si nō illa. tē q̄ dicit. p̄phe
 ta. Sacrificiū et oblationez nolui. sic
 ait dñs. Nō accipia de domo tuo vitu
 los. neq; de gregib; tuis hircos. sed illa
 tē q̄ dicit ps. Tibi sacrificabo hostiā lau
 dis. Qm̄ dñs ait. Sacrificiū laudis ho
 norificabit me. Et fm̄ hanc expositionē
 recte subiūgit. vt fiat corp⁹ et sanguis di
 lectissimi filij tui. tē p̄ti enī dilect⁹ est fi
 lius. iuxta illud. Dicē fili⁹ me⁹ dile. tē.
 Et nos enī diligere debemus. qz ipe p̄or
 dilexit nos et passus est p nob. Aug. ve
 ro sic exponit. Bñdictā p quā bñdictiō.
 ascriptā p quā i celo hoīes ascribim̄. ratā
 p quā i viscerib; rpi. i. de corpore rpi qd̄ ē
 ecclia censēm. rōnabilem p quā a besti
 ali sensu exuim̄. acceptabiles vt qui no
 bis ipis displicemus p hāc acceptabiles
 eius vnico filio sim⁹. Subiūgēs q; sac
 tos euāgelistaz vba assumēs dic. Qui
 pridie q̄ pateret. tē. Amb. dicit q̄ hēc v
 ba. quā oblationē ascriptā rōnabiles tē
 sunt vba euāgeliste vsq; ibi. Accipite et
 manducate et bibite ex hoc om̄s. Alij vo

dicunt q̄ alexander pāp̄ primus addi
 dit canoni verba illa. Qui pridie. v̄lq;
 hoc est corpus meum.

Sexta pars canonis.

Qui pridie quā
 pateret. tē. **Sexta ps.** Et hēc
 verba dē alexander pāp̄. i. addi
 disse vt p̄missum est. Qd̄ aut ab hoc lo
 co agū rep̄tat id qd̄ christus i cena fer
 cit. Et est sensus hor v̄lq;. Qui pridie q̄
 pateret. i. vna die anteq̄ ipe passus est
 p nob voluit tradere discipulis suis cor
 pis et sanguis sui misterii vt illi trade
 ret nobis. **Quintadecima** nāq; die p̄ti
 mi mens. q̄ tūc extitit feria sexta passus
 est christus. et p̄cedente nocte videlicet
 decima q̄tra luna primi mēsis ad vesper
 ram vt legis scripturas impleret. post ty
 picū pasca corporis et sanguis sui sacramē
 tū instituit. et ecclie tradidit frequen
 tandū. Sic enī fuerat p̄figuratū. i. ero
 to. Decia die mensis primi tollat vnus
 quisq; agnū p familias et domos suas.
 et fuabit eū vsq; ad q̄rtadecimā diē mē
 sui. Imolabitq; eūz vniūsa multitudo
 filioz isrl ad vesperā. et sumēt de sanguis
 ne agni. ac ponent sup vtrūq; possē. et in
 supliminarib; domoz quib; comedent
 illū. Et post pauca. Est. n. p̄phase. i. trāsi
 tus dñi. Illud aut notandū est q̄ sicut
 māna dātū fuit hebreis post trāsitu ma
 ris rubri. iā submers⁹ egypti⁹. sic eucha
 ristia dāt christianis post ablutionē ba
 ptismi iaz deletis peccatis. vt p baptis
 mum emūdem⁹ a malo. p eucharistiam
 cōfirmem⁹ in bono. Sicut enī māna po
 pulū illū p vastitatē inuie solitudis ad
 terrā p̄missionis p̄duxit. sic eucharistia
 pplm̄ istū p incolatū vite p̄ntis ad pa
 triam paradisi p̄ducit. sic dicta. quia nō
 aliud inuenitur vocabulū quo digne
 tantum sacramētū valeat appellari. ni
 si q̄ grece meli⁹ dicat eucharistia. quod
 latine exponitur fm̄ yfidoz. bona gratia
 vel fm̄ alios dator gte. **Quaticūz** quoq;
 recte appellatur. quia reficiēs in via de
 ducit ad patriam. Sicut enī filijs isrl

rael a trāfitu maris rubri māna nō de-
fuit donec veniret ad trā pmissiōis. ita
et fidelibz renatis p baptisimū rubrica-
tū et scificatū sanguie christi. nō deficiet
eucharistia. donec veniet finis seculi. Sed
nec tunc nisi q̄ ad hoc. qz viterius nō lu-
met sub specie. sed videbimus deū facie
ad facie. **H**ostia. o fm hebreos dō ab ho-
stio. qm̄ ad hostiū tabernaculi offerebat
sed fm gētiles dō ab hostie. qz deuictis
hostibz habebat hostia. i. sacrificium et victi-
ma p vincēdis. de quo dictū est sub ti.
de oblatiōe. **D**icit qz hostia imolatio. qz
ibi christus sacramentaliter imolat. qui se-
mel i veritate p peccatis imolat. est in
cruce. qd tractus est a mola. q fieri sole-
bat de qdā genere frumēti. qd far seu a-
tor dō. **Q**d g in māna pcessit in euchi-
stia sūmmat. nā quātālibet quisqz pte
accipiat totā pcepit eucharistiā. sic eue-
nit de māna. qz nec q plus collegerat ha-
buit amplius. nec q min⁹ pauerat cepit
min⁹. **H**āc g pfigurabat panis ille cele-
stis. de q sapiēs ptestat. **P**anē de celo p-
stitit sine labore oē delectamentuz in se
hntem. et ois saporis suauitatz. **Q**d de
se christus exponēs. **E**go inq̄t suz panis
vuius q de celo descēdi. si q̄s māducaue-
rit ex h pane vi. in eter. et panis quē ego
dabo caro mea est. p mūdi vita. **E**t ē no-
tandū q in ecclia cōicaf corpus christi
sumēdo. pceper dādo. panē bñdictū et bñ
dictōez suscipiēdo. vt dicit sub ti. de pa-
cis osculo. **Q**ui aut vult cōicare debet
timorē fidē et dilectiōez hē. **S**equitur
Acepit panem et. **H**ūc sacrificij ritum
melchisedech legif prim⁹ celebrasse of-
ferens panē et vinū. erat. n. sacerdos dei
altissimi. **U**n dauid inq̄t ad christū. **T**u
es sacerdos in etnū fm oz. mel. et. **S**a-
crificiū igit euāgelicū pcessit legale nō
solū dignitate s; etiā tpe. sicut apls ple-
nius ondit in eplā ad heb. **I**deo xpo pa-
nem et vinū in sacrificium corporis et san-
guis sui christi instituit. vt in sumptio-
ne corporis et sanguis christi doceat esse p-
fecta refectio. qz sicut p ceteris cibis et
potibz corporalibz panis cor hoīs pfirmat

et vinū cor hominis letificat. ita corp⁹ et sā-
guis christi p ceteris cib⁹ et potibz spūalibz
bus iteriorē hoīem reficiūt et saginant.
Un poculū tuū iebziās q̄ pclarū est. **I**n
his enī duobz plena p̄fuit et pfecta refe-
ctio sicut ip̄e testat. **C**aro mea vere est
cib⁹ et sanguis me⁹ vere ē pot⁹. **D**e h etiā
dicit in. vii. p̄tula sup. vto. **H**ic est ca-
lix. **C**eterz panis debet esse de frumento
vinumqz de vite. quia christus semet-
ipsum comparauit frumento. cum ait
nisi granum frumēti cadēs in terram
mortuū fuerit ip̄m solūz manet. et viti-
cū dixit. **E**go suz vitis vera. **I**p̄e etiā fu-
it racem⁹ in torculari crucis p̄fusus. **U**n
esā. lxiij. **C**estimēta tua sic calcātū i tor-
culari. **P**orro nec racem⁹ vne. nec gra-
nū frumēti dō offerri nisi v̄l exp̄fusus vi-
nū vel redactū in panē. qz christ⁹ et panē
se dicit. et frumēto se cōparat. **I**n cano-
ne tñ aplor i burcardo libro. v. c. si quis
ita tenet. **S**i q̄s ep̄s vel p̄byter p̄ter oz-
dinatiōez dñi. alia qdā in sacrificio offe-
rat sup altare. i. mel aut lac. aut p vino
ficera aut pfecta qdāz. aut volatilia. aut
aialia aliq̄. aut legumia. p̄stitutionem fa-
ciens deponat. **D**e h dictū est sub ti. de
oblatiōe sacerdotis. **N**ō debet etiā in pa-
ne ip̄o poni sal. quāuis quidā heretici d-
riū faciāt. p̄pter illd qd scriptū ē. **Q**uic⁹
quid obtuleris sacrificij sale cōdies. **E**t
illud. **N**ō auferes sal federis dñi dei tui
de sacrificio tuo. **E**t illud. **I**n oi oblati-
one tua offeres sal. **E**t in euāgelio. **P**ro
victima salief. **Q**ue de sale discretiōis
nō materiali intelligūtur. **P**anis autē
hic formaf in modū denarij. tum qz pa-
nis vite. p denarijs tradit⁹ est. tū qz idē
denarius in vinea laboratibz in p̄mum
dandus est. et in forma rotūda. vt dictū
est sub ti. de oblatiōe. **I**n hoc etiā pane
sepe scribit nomen et imago ip̄atoris no-
stri. quia per eū in imaginē dei reforma-
mur. et noīa nostra in libro vite scribun-
tur. **N**onnulli etiā ibi agnū figurāt. tū
qz his qui imolat ver⁹ est agnus. tūz eti-
am. p̄pter illud qd legif **E**ro. xxiij. **H**oc
est qd facies in altari. offeres agnos iu-

Liber Quartus

giter et vinum ad libandum in agno. Panis
quod non fermentat sed acum in sacrificium
debet offerri. tunc ratione facti. tunc ratione misterii.
Scriptum namque est in exo. Primum mense
et. xiiij. die primi mensis ad vespere comedetis
acima usque ad die. xii. eiusdem mensis ad
vespera. Item. vij. diebus fermentatum non
inueniet in domibus vestris. Item qui come-
derit fermentatum. pibit aia ei de cetis israel.
Item omne fermentatum non comedetis. Item
in cunctis hitaculis vestris comedetis acima.
Cum ergo christus die. xiiij. primi mensis ad vespere
cenauerit cum discipulis et agnum pascale
comederit. et utique ritu legali cum acimis
panibus et lactucis agrestibus. placet quod ea ho-
ra fermentatum non inueniebatur in domibus
hebreorum. et ita panem acimum in corpore suum
absque dubio pleuit. Cum. n. fermentum cor-
ruptione significet. unde secundum apostolum. modi-
cu termiti totam massam corrumpit. ut nihil
corruptum. vel corruptens. sed totum sincerum
vel sincerum in hoc esse sacramento mon-
stret. non fermentatum sed acimum pleuit
iuxta illud apostoli. Pasca nunc immolatus est
christus itaque epulem non in fermento ve-
teri sed in acimis finis. et. Greci tamen in suo
persistentes errore de fermentato perficiunt. la-
tinos acimitas vocantes. cum ipsi feri fermentum
valeant nuncupari. Dicunt enim in
pasce luna. xiiij. extisse. in qua verus agnus
est immolatus. ut legis impleret figura. qui
xiiij. luna primi mensis pascale agnum iussit
rat immolari. Dominus ergo eo die se passurum esse
propheta in precedenti vespere necessitate du-
ctus anticipavit comedere pasca. Et quod
tunc licite poterat comedi fermentatum id
et ipsi corpus domini de fermentato perficiunt. Di-
cunt etiam quod cum be. xgo maria pugnans fue-
rit de spiritu sancto. recte per fermentatum signifi-
cat domini incarnatio propter virginis vteri tu-
morem. Sed rident potest quod non offerimus
in sacrificium virginis vterem. nec ille est ad
transubstantiandum necessarius. sed fides et
verbum. Sed nunquid perficit qui fer-
mentatum hodie apud nos sacrificat. Et vide-
tur quod non. cum christus acimum consecraue-
rit quoniam sacramentum instituit. ut dictum est
Preterea ut iam dicit ecclesia a beatis petro

et paulo hunc sacrificij ritum accepit. Qui
da tamen dicitur primum si negligentia vel ig-
norantia hoc facit. Nam et legitur in leuit. Offere-
tis panes fermentatos cum hostia gratiarum quod
offeret per pacificis. Item in pentateuco le-
gitur. Offeretis panes primitiarum de duobus
decimis fermentate simile. Et multis
cum fermentato perficientibus ecclesia cōcat
Sequitur. Eleuatis oculis in celum etc. Per
hoc quod christus oculos in celum leuauit. in-
sinuat nobis se habere a patre quod habet. quod
in principio nostrorum operum debemus dirigere
mentis oculos ad dominum tanquam ad autorem
omnis operis bonorum. Item per hoc quod oculos ad
celum leuauit et patri gratias egit. docuit
nos quod spiritus patri supplicari debemus ut hoc
tam magni sacramentum per manus nostras
perficere dignetur. Hic autem tria commemorat
tur quod nullus euangelistarum describit vide-
licet. Eleuatis oculis in celum etc. usque disci-
pulis suis. Item eterni testis. Item. Iste
ritus fidei. Quis ergo tante audacie extitit ut
hunc corde suo temptauerit imponere. Sa-
ne forma ista vobis ab ipso christo accepe-
runt apostoli. et ab ipsis ecclesia. Multa quidem tamen
de vobis quod de factis officiis propter breui-
tatem pretermiserunt euangeliste. que tamen apostoli
suppleuerunt ut est illud quod apostolus ait in
epla ad corinthios. Quis est plus quam quingen-
tis scribis simul deinde visus est iacobus.
deinde apostolis omnibus. nouissime autem tanquam
abortiuo visus est et mihi. Nam et in ipsos
euangelistas quodam omittuntur ab vno que
suppleuntur ab alio. Cum tres euangeliste
commemorarent. hoc est corpus meum. solus lucas
adiecit. quod per vobis tradet. et cum mattheus
et marcus dicant per multis. lucas dicit per
vobis. sed mattheus addidit in remissione
peccatorum. Sequitur. Gratias agens etc. Hic
colligitur vni sacrificium laudis dicat. Dici-
tur enim sic quod christus gratias agens illud in-
stituit. Gratias autem agebat non per se sed per no-
bis. id est per reparationem omnium futura. De hoc vi-
ctum est in. ij. pericula super vobis per quibus. Dominus
dixit etc. Benedixit. n. benedictione celesti et
virtute vbi. qui prout panis in subas corporis
christi. hoc est corpus meum. Et in prola-
tione huius verbi sit crux super panes. qui sunt

gnificat qd christus passus est etiā in natura. **T**or' enī passus est. 7 fm aīam et fm corp'. vt dicef in .xi. p'tibula sup obo 7 p'stas. vt totū hoīez redimeret. Quia enī christus accepit panē 7 calicē i scās ac venerabiles man' suas vtrūq; bñdixit. iō sacerdos christi exēplo panē 7 calicē i man' accipiēs vtrūq; p se crucis figulo bñdicat. qd due cruces inuūt tps cene 7 gte in q duo pietes i angulari lapide iungunt. vel qd gigas gemine sube crucifigat. Cū aut ad plationē istoz verbor'. **H**oc est corp' meū hic est sanguis me'. sacerdos pficiat. credibile iudicat qd 7 christus eadez vba dicendo pfecit. **C**ler' cū dñs p'us fregit qd p'secrauerit videt qd ecclia q p'us p'secrat qd frangat. aliter agit qd christus egerit. 7 sic peccat qm eius actio nra debet esse instructio. **S**up h' dixerūt qdā. qd christus post bñ dictionē 7 p'uersiōem fregit. nam tunc cōfecit cū bñdixit. Itē hoc ordie ostruēt. **A**ccipit panē 7 bñdixit subaudiē. dū est dicēs. **H**oc est corpus meū. 7 tūc fregit. 7 dedit 7 ait. **A**ccipite 7 comedite 7 iterauit hoc est corpus meū. Prius g protulit hec vba vt eis vim pficiēdi tribueret. deinde ptulit eadem vt aplos formā pficiēdi doceret. **A**lii dixerūt qd etiā christus prius fregit qd p'secrauerit nā p'us bñdixit 7 postea fregit. demū protulit vba illa. h' est corpus meū 7c. 7 tūc dedit. 7 fm hoc 7 sacramētū pfecit. 7 formā instituit post bñdictionē. cū dixit. h' est corp' meū. intelligētes illā bñdictionē fuisse. vl aliqō signū qd sup panēz i pressit. vel aliqō verbū qd super panē ex p'ssit. Quibz illud videt obfistere. qd prius fregit qd dixit. hoc est corpus meum nec est etiā credibile qd p'us dederit qd cōfecerit. **S**ane dici pōt qd christ' v'tute diuina nobis occulta p'mo pfecit. 7 postea formā exp'ssit. sub q posteri bñdicēt. **I**pse nanq; p se v'tute p'pria bñdixit. nos vero ex illa v'tute quā ididit verbis. **C**ū g sacerdos illa christi vba p'nūciat. hoc est corp' meū. 7 hic est sanguis me'. panis 7 vinū i carnē 7 sanguinē cō

uertunt illa vbi v'tute. qd verbuz caro scm est 7 habitauit in nob. qd dixit. 7 scā sunt. mādauit 7 creata sunt. qd feminaz mutauit in statuā 7 virgā p'uertit in colubz. qd fontes mutauit in sanguinez et aquā p'uertit in vinū. Nam si verbū helie potuit ignē de celo d'ponere nōne verbum christi poterit panē i carnez mutare. certe maius est de nihilo creare qd n est. qd qd est in aliud trāsmutare. 7 incōparabile maius est qd deus ita factus est homo qd non desinat esse de' qd qd panis ita fiat caro qd desinit esse panis. **I**llud p incarnationē semel scm est. istud p cōsecrationē iugiter fit. **A**d plationē ergo verbor' panis diuinitus trāsubstantiat in carnē. diuina enī 7 material' hui' sacrificij suba est vbi qd accedēs ad elemtū pficit sacm sic verbū carni vnitū efficit hoīem christū. **N**otādū aut est qd i corpore christi vndecim miracula p'siderātur de quibz exp'ssa reddi rō nō pōt. licet similitudinariē rōnes ad hoc deferuāt. **P**rimū est qd panis 7 vinum trāsubstantiantur in corpus 7 sanguinez. de quo iam rationes posite sunt. **A**lia etiā ratio huic deferuit. quia 7 cibo 7 pot' cor' poral' fit caro 7 sanguis mediāte natura multo ergo forti' ipsa natura scz deus immediate facere pōt qd panis p'uertat in corp' suū 7 vinū in sanguinē. **S**ecūduz est qd qtidie panis trāsubstantiat in corpus 7 nullū fit augmentū in deo. **R**atio huic deferuit. qd 7 si scio aliquod secretū qd pluribz manifestū. licz illō omnes illi me reuelāte sciant tamē i me solo siue in mēte mea nullū p'pter h' fit augmentū. **T**ertiū qd quotidie sumitur 7 comedit. nec aliqua fit ei' diminutio ratio. qd si de lumie meo lumia mille sumant nil deperit i meo. nā 7 vidua sareptena cōdebat 7 nūq; diminuebat farina d' ydria. nec oleū d' lechito. **Q**uartuz est qd indiuisibile diuidit 7 in qlibet pte eucharistie tor' 7 integer remanet ratio in speculo in q aliquid repñtatur. 7 si diuidat per ptes. in qlibet pte idem repñtat. vt dicef in seqnti p'ticula sup

Liber Quartus

verbo simili modo. **Q**uintus qz a cri-
minosis sumptū nō coinquinat. ratio
qz nec sol trāhiens sup loca fetida coinq̃
natur. **S**extū qz corpus christi qd est
cibus vite. peccatoribz est mortale. vt di-
ctum est in phemio hui⁹ ptis. ratio qz
z infirmis z debilibz corpe bona cibaria
et capones et bona vina sunt nociua.
Septimū qz sumptū a sacerdote z q̃li/
bet alio ore clauso in celū rapit. vt iam
dicef sup verbo. accipite. ratio qz de cor-
pore virginis incorrupte christus exiuit.
qz etiā d monumēto clauso surrexit. cū
sit res simplicissima. z hostio etiā clauso
in locum vbi erāt discipuli intrauit.
Octauū cū sit corpus immensum z in
tam pua hostia stat. ratō qz z pupilla o-
culi q minima est magnū montē appre-
hendit. **M**onum quia idē corpus totū
simul in diuersis locis p̃sistit z a diuer-
sis p̃cipitur. ratio qz z verbū hois semel
prolatū iuxta vocis naturā totū simul
est in auribz diuersoz. **P**reterea qui fec
corpus z locū vtrūqz facit in altero esse
vt. **R**ursus luna z sol z lumē in di-
uersis locis za diuersis vident. **D**e-
cimū qz pane trāsubstantiato remanēt
accidētia panis. s. pondus. color. z sapor
ratio p similitudinē deficit hic vt dicef
sup verbo fregit. **E**ldecimū quia sub
specie panis est z sumit corp⁹ z sanguis
christi imo tot⁹ christ⁹ similiter sub spe-
cie vini est z sumit vtrūqz. z tñ non est
ibi duplex sumptio corporis z sanguinis
christi. **R**atio qz licet in vno p̃radio co-
medā ante potū z post. non tñ dicoz bis
p̃radere. z de hoc dicef sub. vii. p̃ticula
sup verbo. **S**imili mō. **C**lericū sicut
ait leo pa. **Q**uid q̃ris nature ordinem
in christi corpe. cū p̃ter naturā sit ipse
christus natus ex ṽgīe. **E**t nota qz que
dā matrona singulis diebz dñicis offe-
rebat panes b̃. gre. q cū post missaz so-
lennia corp⁹ dñi illi offerret z diceret.
Corp⁹ dñi nū iesu christi custodiat te i
vitā eternā. **I**lla lasciuia subrisit. **I**pse
dō mor dextra ab ei⁹ ore p̃uertēs p̃tē il-
lā dñici corporis sup altare deposuit. de in-

de corā p̃plo matronaz interrogauit ob
quā causam ridere p̃sumpserit. **A**t illa
inq̃t. qz panē quē p̃p̃rijs maibz fecerā tu
corpus dñi appellabas. **T**ūc gre. p mu-
lieris incredulitate se in oīes p̃strauit
z surgēs p̃ticulā illā panis adinstat digi-
ti carnē factā repit. z sic matronā ad h̃-
tē p̃uertit. **O**rauit iterū z carnē illaz
in panē p̃uersam vidit z matrone sumē
dā tradidit. **L**egit qz q cū hugo de san-
cto victore doctor excellētissim⁹ vltima
infirmirate laboraret. corp⁹ dñi instāter
petijt sibi dari. **A**ūqz nullū cibū retine-
re posset fratres ei⁹ turbationēz timen-
tes simplice sibi hostiā attulerūt. **Q**d il-
le p sp̃m agnoscens ait. **M**isereat ṽri
deus frēs cur me deludere vultis. **I**pse
enī quē portastis dñs meus nō est. **A**t il-
li attoniti mor corpus dñi attulerūt. s.
ipe vidēs se nō posse recipe eleuatis in
celū manibz sic orauit. **A**scendat fili⁹ ad
p̃tē z sp̃s ad euz qui fecit illū **E**cce.
vlti. **E**t inter hec verba sp̃m emisit z cor-
pus dñi ibidē disparuit. **Q**uinqz aut
ex causis sacramentū corporis z sanguis
sui christus sub alia specie sumendum
instituit. **P**rima est ad augendū meri-
tū. qm̃ aliud ibi esse cernitur z aliud eē
creditur vt fides h̃eat merituz cui hūa-
na ratio non p̃ebet experimentū. **S**e-
cunda est ad fouendum sensum. ne ab-
horreat animus qd cerneret oculus. qz
nō p̃sueuimus carnē crudāz comedere
vel sanguinem humanū bibere. **F**ouet
enim sensus in vno dum videlicet soli-
ta percipit. z edificatur fides in altero.
dūz in eo quod videt quale sit illud qd
nō videt agnoscit. **T**ertia est ad vitan-
dum ridiculū ne insultaret paganus
cum illud ageret christianus. vt ita veri-
tas assit z ridiculū desit. **Q**uarta qz nō
posset mortalis hō intueri claritatē que
est i corpe christi. qd expti sunt discipuli
in trāfiguratiōe. preterea panis p̃fir-
mat z vinū letificat cor hominis. **Q**uī-
ta. nō sumitur sub specie agni. ne iudaī
care videam̃ de more legali agnū offerē-
tes. **S**eq̃tur fregit. **Q**ueri solet qd x̃p̃s

in mēsa tūc fregit. ⁊ quid sacerdos nūc
in altari frāgit? Et fuerūt qui dixerunt
q̄ sicut p̄ p̄fectiōem v̄ba panis remanēt
accidētia. sic ⁊ vera panis suba. q̄ sicut
subiectū nō pōt subsistere sine acciden-
tibz. sic accidētia non pōt subsistere sine
subiecto. qm̄ accidētis esse nō est aliud
q̄ inesse. sed panis ⁊ vini subijs pmanē
tibz. ad plationē illoz v̄loz corp⁹ ⁊ san-
guis christi paciter incipiūt eē sub illis
ita q̄ sub eisdē accidētibz vtrunq̄ vere
suscipit. s. panis ⁊ caro. vinū ⁊ sanguis
q̄z alter pbat sensus. reliquū credit fi-
des. **H**ic dicit q̄ substantia panis frangi
tur ac atterit. inducētes ad h̄ illud apli
Panis quem frangim⁹. Et lucas dicit
Una sabbati cū venissem⁹ ad frāgendū
panes ⁊c. Et s̄m eos dū sacmētū a mu-
re corroditur etiā ipa panis substantia
comedit. sub q̄ corpus christi morē eē de-
finit cū corrodi incipit. **I**nnocētius. in
vixit i speculo ecclie. q̄ forma panis frā-
git ⁊ atteritur. sed corpus christi sumit
⁊ comedit. ea q̄ notant corruptiōem re-
ferēs ad formā panis. ea vero q̄ notant
acceptionē ad corpus christi. **B**erenga-
rius q̄ppe qui suspect⁹ hēbat d̄ heresi co-
rā nicolao pap̄ p̄fessus est panes ⁊ vinū
que in altari ponunt post p̄fectionē nō
solū sacramentū sed etiā i veritate verū
corpus ⁊ sanguinē christi esse. ⁊ sensua-
liter nō solū sacramētū sed etiā in verita-
te manibz sacerdotū tractari frangi ⁊ si
denti dentibz atteri. **N**ō aut corpus chri-
sti vel in ptes diuidit vel dentibz lacerat
cū sit imortale ⁊ impassibile. **S**ed in q̄
re fiat fractio vel attritio be. aug⁹ ostendit
dicēs. **Q**uī christus māducat reficit nō
deficit. nec qm̄ māducam⁹ ptem de illo
facim⁹. ⁊ qdē in sacmēto sic fit. nam et
christus carnalē sensum discipuloz re-
darguit. qui putabāt carnez eius sicut
aliā carnē diuidendā in ptes ⁊ morsibz
lacerandā. **D**icit aut forma panis non
q̄ sit s̄ q̄ fuit. sicut dicebat simō lepro-
sus. non q̄ talis existeret. s̄ q̄ tal extite-
rat. **S**i vero q̄ras qd a mure comedit
dū sacm̄ corrodit. vel qd icinerat cū sa-

cramentū cremat. **R**ndet ipe innocen-
t⁹ q̄ sic miraculose suba panis p̄ntur in
corpus dñi. cū ⁊ incipit eē sub sacrame-
to. sic qdāmodo miraculose reuertit
cū ipm̄ ibi definit esse. non q̄ illa panis
suba reuertat q̄ trāsiuit in carnē. sed eius
loco aliud miraculose creat quāuis hu-
iusmōi accidentia sine subiecto possint
sic esse sic edi. **S**equit. **D**edit. **Q**ueri
solet q̄le corpus christi i cena dedit. mor-
tale aut imortale. passibile aut i passibi-
le ac cetera q̄ ad hāc p̄tinēt qdē. **E**t li-
cet simplicitate fidei sufficiat dicerē q̄
tale dedit q̄le voluit. ⁊ rursus q̄le dedit
ipe nouit. fuerūt tñ qui dixerūt q̄ sicut
veraciter ipe idē erat q̄ dabat ⁊ q̄ daba-
tur. ita i eo q̄ dabat erat passibil⁹ ⁊ mor-
tal⁹. ⁊ in eo q̄ dabat erat imortal⁹ ⁊ i passi-
bil⁹. sic visibil⁹ gestabat ⁊ inuisibil⁹ ge-
stabat. **I**nuisibil⁹ in q̄ q̄ntū ad formā
corpis. nō q̄ntū ad spēm sacramēti. **N**ā
in eo q̄ gestabat qd erat hoc apparebat
In eo vero qd gestabat qd erat ipe nō
videbat. q̄ forma panis ⁊ vini velabat
formā carnis ⁊ sanguinis. **H**ic est ille x-
pus dauid qui corā achis rege geth⁹ su-
is manibz ferebatur. **Q**m̄ igitur imor-
talis dabatur. incorruptibiliter edebat
Nā p̄fecto pcedunt posito q̄ p̄ aliqua
sacramenti p̄ tridū mortis christi fua-
ta fuisset. idē corp⁹ simul ⁊ iacebat mor-
tuū in sepulcro. ⁊ manebat vinū sub sa-
cramento. in ara crucis patiebatur. et
sub forma panis non ledebatur. **S**ed
quoniam incredibile iudicatur vt s̄m
eandem naturam simul esset mortalis
⁊ imortal. quod tamen congruebat ei
s̄m eandem personam. fuerunt alij qui
dixerunt. q̄ christus mortalis vtiq̄ fuit
non necessitate sed voluntate. **I**n eo q̄p-
pe q̄ imunis erat ab omni culpa. liber
erat ab omni pena. vt nil morti deberet
pro eo q̄ nihil peccati haberet. **S**usti-
nuit tamen sponte mortalitatem. quia
mortem sustinere volebat. quoniam si
mortalitē nō suscepiss̄ oīno mori nō
potuisset. **E**t q̄ p̄baret q̄ mortalis erat
nō necessitate sed voluntate. qm̄ voluit

Liber Quartus

moralitatem deposuit. et quoniam voluit moralitatem recipere. Legit in euangelio quod cum iudei duxissent iesum usque ad suppellicium mortis et eum precipitare vellet. ille transiens per medium illorum ibat. Cum ergo esset ducendus teneri se sicut passibilem tolerabat. sed cum esset precipitatus sic impassibilis per medium illorum transibat. Potest tamen salua fide credi quod tunc tale dedit quod tunc habuit mortale videlicet licet et passibile. non quod posset pati sub sacramento. scilicet nunc scio quod sub sacramento poterat pati. scilicet tunc. Nunc autem summi a nobis immortale et impassibile. nec tamen maiorem habet nunc efficaciam. sicut nec maiorem potestatem. Quod ergo passibilis edebat et tamen non ledebatur non erat humane nature sed diuine potentie. qua valebat quicquid omnino volebat. Sequitur discipulis suis. Dubitari solet utrum iudas cum alijs accepit eucharistiam. Lucas enim ostendit iudam interfuisse cum alijs. qui statim post calicem traditores commemorat dicens. Hic est calix noui testamenti in sanguine meo qui pro vobis effundetur. Querunt autem ecce manus tradentis me mecum est in mensa. Quotquot autem interfuerunt eucharistiam acceperunt. marcus testatur qui ait. Et biberunt ex eo omnes. Iuxta quod christus precepit. teste mattheo. Bibite ex hoc omnes. Contra iudas non interfuisse probatur. Nam secundum mattheum statim dixit iesus bibentibus calicem. Non bibam amodo de hoc genimine vitis usque in diem illud. cum illud bibam vobiscum nouum in regno patris mei. Iudas ergo non aderat. qui cum eo non erat bibiturus in regno. In hoc casu forte tenendum est illud quod iohannes sinuat. quod cum iudas accepisset buccellam. exiit continuo. Erat enim nox. Christus autem post alios cibos tradidit eucharistiam. luca testatur qui ait. Similiter et calicem postquam cenauit. Patet ergo quod iudas prius exiit quam christus traderet eucharistiam. Ergo lucas post calicem commemorat traditorem per recapitulationem dictum intelligi potest. quod sepe in sacra scriptura quod prius factum fuerat posterius enarratur. sicut mattheus biduo ante pascha commemorat alabastrum unguenti. quod secundum iohannem

habet ante sex dies pasce mulier in domo simonis leprosi effudit. Sed processio quod iudas accepit eucharistiam quod plerique credunt. quare medicus salutaris medicinam dedit egrotis. quam ei mortiferam esse sciebat. quam qui manducat indigne iudicium sibi manducat. Rursus indeo forte ut suo doceret exemplo quod sacerdos non debet illi communionem negare. cuius crimen et si sit sibi notum. non est tamen ecclesie manifestum. ne forte non sit corrector sed perditior. Quia legitur in canone. Non prohibeat dispensator. id est sacerdos pingues terre. id est peccatores. meam famam. id est corpus et sanguinem christi manducare. sed moneat exortorem timere. Sed cum minus malum sit reddi suspectum de crimine quam committere crimen. et de duobus malis cum alterum vrget minus sit eligendum. videtur quod discretus sacerdos negare debet eucharistiam criminoso quatenus minus malum incurrat ut maius euitet. id est ut reddatur suspectus. ne manducet indigne. Sane cum nemo debeat vnum mortale committere ne primum aliud mortale committat eligendum est potius sacerdos non perdere peccatores quam ut ille non peccet sed ille potius debet eligere ut abstinendo reddatur suspectus quam per comendo manducet indigne. Sed queritur an christus ad bonum an ad malum eucharistiam iude tradiderit. Et quidem non videtur ad bonum dedisse. ne sua sit intentio fraudatus. qui te sit peccata fecit vniuersa que voluit. iudas enim non ad bonum sed ad malum accerit. sed nec ad malum dedisse videtur. quia christus non est actor malorum sed ultor. Rursus videri potest quod si hec propositio ad. cum dicit dedit ad malum. intentionem denotet vel affectum. falsa est propositio. Si autem consecutionem inuatur vel effectus vera est. Sane quia christus buccellam intinctam iude porrerit. constitutum est ab ecclesia ne eucharistia datur intincta. Nec debet intelligi quod sub buccella panis intincta christus eucharistiam dedit traditori sed per buccellam intinctam atque porrectam suum tenique traditorem expressit. Sequitur. Accipite et manducate. Quis vniquam crederet quod panis

in carnē et vinum in sanguinē conuerti
potuisset. nisi ipse saluator hoc diceret q̄
panē et vinū et oīa ex inuisibilibz creati.
Voluit ḡ p nos panē et vinū sibi offerri
et ab ipso diuinit' p̄secrī. vt fidelis ppl's
credat vtz esse misterii qd̄ ipse tradidit
discipulis suis dicēs. Accipite et mādu-
cate. Sile et de calice dixit. Sane nō est
intelligēdū q̄ sumptū corp' d̄ māu dñi
sibi discipuli misstraret. s; q̄ p̄secrūt idēz
et misstrauit. Alc si diceret. Comedite. v;
trāq; hui' sacmētī comestione inuās.
Dupl'r enīz corpus christi comedit. qz
dupl'r itelligit. s. vtz qd̄ de v̄gie traxit et
in cruce pepēdit. et misticū qd̄ est ecclia
christi spū regitata. De v̄o corpe dñs a;
it. Hoc est corp' meū qd̄ p vob tradet.
De mistico dicit apl's. Unus panis et
vnū corpus mlti sum'. Clez corp' chri-
sti comedit sacramentalr. i. sub specie. Mi-
sticu aut comedit spūaliter. i. sub specie
panis in fide cordis. De comestioe sac-
mētali dicit dñs. Accipite et cōedite. hoc
est corpus meū qd̄ p vob tradet. hoc fa-
cite i meā cōmemorationē. Hoc mō tā
boni q̄ mali christi corpus māducāt. s;
boni ad salutē. mali v̄o ad iudiciū. Nisi
enī et mali christi corp' cōederēt non di-
xisset apl's ad corinth. xi. Qui māducāt
indigne iudiciū sibi māducāt non diu-
dicās corpus dñi. Ille autē indigne su-
mit q̄ sacramentalr et nō spūalr sumit.
Mā et iudas cū alijs eucharistiā traditur
accepisse. vt iā dictū ē. De spūali come-
stioe dñs ait. Nisi māducaueritis carnē
filij hoīs et biberitis ei' sanguinē nō hē-
bitis vitā i vob. Hoc mō corpus christi
comedūt soli bōi. Cū qui māducāt me-
am carnē et bibit meū sanguinē in me
manet et ego i eo. Mā q̄ manet i charitas
te i deo manet et de' in eo. Et qd̄ paras
dētez et ventrē. crede et māducasti. Qui
credit i christū cōedit ipm. qm̄ icorpat
christo p fidez. i. mēbz eius efficiē. vel in
vnitate corpis eius firmitus solidat. Ali-
bi enī qd̄ māducāt incorpat. et q̄ mādu-
cat icorpat. hic aut qd̄ māducāt incor-
porat et q̄ māducāt icorporatur. Utrunq;

modū edēdi christus inuāt vbi dicit.
Spūs est qui viuificat. caro nō pdest
quicq; qz caro christi nisi spūalr cōedat
nō ad salutē sed ad iudiciū māducāt.
Sed qd̄ sit de corpe christi postq̄ sum-
ptū fuerit et comestū. Rñderi pōt q̄ si p
sentia q̄rit corpal. in celo q̄rat vbi chri-
stus ē in terra dei sedēs. Ad tps tñ pñ-
tiaz exhibuit corpalē. vt ad spūalē pñti-
am iuitaret. Cū cū sacramtū tenet gu-
stat et cōedit. christus corpalr adest i vi-
su in tactu i sapore. et q̄diu corpalis sen-
sus afficiē corpalis pñtia nō aufert. Po-
stq̄ v̄o i p̄cipiendo sensus deficit corpal-
teinceps nō est q̄reda corpal pñtia. sed
spūalis est retinēda qz dispēsatōe com-
pleta christ' de ore trāsit ad cor. Meli'
est enī vt pcedat ad mentē q̄z dēscēdat i
ventrē. cibo est nō carnis s; aie. Cū enī vt
cōedat nō vt psumat. vt gustet. non vt
incorpet. ore comedit s; stomacho non
digerit. reficit aim s; nō effluit i secessū
illud v̄o qd̄ dñs ait. Omē qd̄ in os in-
trat i ventrē vadit. et i secessum emittit
nō de spūali s; de carnali cibo dictū est. qz
si forte secessus seu vomitus post solaz
eucharistie p̄ceptionē euenerit ex acci-
dentibz humoribz gñat cū infdūz hūo-
res absq; cuiuslibet cibi materia. vel ef-
fluāt in secessūz vel emittātur ad vom-
itū. Itaq; q̄ntū ad nos fūat p omia cor-
ruptibil' cibi similitudinē. sed q̄ntūz ad se
nō amittit inuolabil' corpis vitatē. speci-
es q̄nq; corrodit et maculat. sed veritas
nunq; corrumpitur aut inquinatur. si
quādo tale quid videris noli timere si-
bi. sed esto sollicitus tibi. ne tu forte le-
daris si male credideris. Sequit'. Hoc
est corpus meum. Cum ad plationem
istor' verbor' hoc est corpus meūz. panis
mutetur in corpus et ad plationē istor'
verborum hic est sanguis meus. vinum
mutetur in sanguinem. et prius proferā-
tur ista v̄ba q̄ illa. videt q̄ panis prius
mutet in corp'. q̄ vinū i sanguinē. et ita
videt p p̄sequē q̄ corp' sine sanguine ē vl'
sanguis ē sine corpe. Propterea v̄o a q̄
buldā q̄ cū totū est dictum totum est

Lib^r Quartus

factū nolētes vel nō valētes ipi? pūfio-
nis determinare momentū. Alij vero di-
cūt q̄ licet ad platiōez pcedentiū vltor
panis antea mutet i corp⁹. ⁊ ad platiōez
seqntiū vinū postea mutet i sanguine
nūq̄ tñ corpus ē sine sanguine ⁊ sangui-
fine corpe. sic neutz est sine aīa. sed sub
forma panis sanguis existit i corpe per
mutationē panis i corpus ⁊ ecōuerso.
nō q̄ panis i sanguinez vlt vinū mutet i
corp⁹. s; qz neutz p̄t existere sine reliq̄. d̄
b̄ iā dicet. Sed q̄ritur qd̄ demonstrauit
christus qñ dixit. h̄ est corpus meū. p̄
pnomē h̄. nō enī videt q̄ panē. qz panis
nō erat corpus christi. nec etiā corpus.
qz nōdum illa vba ptulerat. ad q̄z pla-
tionē panē mutauit i corp⁹. Sup̄ h̄ di-
cūt quidā q̄ p̄ hoc pnomē nil demostra-
tur s; illō materialiter ponit. Sed fm̄
hoc quō p̄ dictionē nihil significātez sit
trāssubstātiatio. Preterea vñs vtebat
illa voce significatiue. ⁊ nos vñm mate-
rialr. ḡ nōn facim⁹ qd̄ ip̄e fecit. Alij di-
cūt q̄ ea vis data est ip̄is v̄bis q̄ ad ip-
soz plationē fit trāssubstātiatio. Itē iō
sacerdos nō pfert ea significatiue. quia
nō posset ea sic pfere. Metiret enī si di-
ceret hoc est corp⁹ meū. Clez a p̄mis-
sionis laq̄o facile se absoluit qui dicit
q̄ christus tunc pfecit qñ b̄ndixit. de q̄ di-
ctū est sup̄ v̄bo. B̄ndixit. Nā si opponat
de s̄c̄dote qui tūc pfecit. cuz illa verba
pnūciat. R̄ndet q̄ sacerdos nihil demo-
strat. cū illis v̄bis nō vtaf entūciatiue s;
recitatiue. quēadmodū ⁊ cū ait. Ego sū
vitis vera. Ego sum lux vera. Ego sum
lux mūdi. ⁊ innumera talia. Rursus q̄rit
quid demonstrauit cū dixit. Manducate
ex hoc oēs. licet in nullo q̄ttuor euāgeli-
staz h̄ legat de corpe. sed tñ de sangnē
inuenit dictū. Bibite ex hoc oēs. Cū ei
iā panē fregisset. si demonstrauit aliqd̄
fragmentoz. illō nō debebāt oēs come-
dere. s; singul̄ debebat singla distribuere.
Si demonstrauit corp⁹ nō poterāt ex
illo. sed illō comedere. qz corp⁹ christi n̄
māducat p̄ ptes s; itegz. Sane frequē
in sacra scriptura videt agi de vno. sed

agī de diuers. vt ē illō b̄ndixit. fregit. ⁊
dedit. B̄ndixit panē fregit formā. ⁊ dedit
corp⁹. Eodē mō cū dixit. Manducate ex
h̄ oēs pnomē ofidit itegz corp⁹. ⁊ p̄posi-
tio inuit formā diuisam. vt iste sit sens⁹
Comedite corpus itegz sub forma di-
uisa. Nā sola forma p̄ ptes diuidit. ⁊ to-
tū corp⁹ itegz māducat. Sili mō pōt
intelligi qd̄ subiūrit. hoc est corp⁹ meū. i
illud qd̄ p̄beo sub hac forma. Querit
etiā si additio vel subtractio vel trāspōsi-
tio vel in̄positio vel mutatio fiat in illa
forma vltor quā christus exp̄ssit. vtruz
effectū pfecratiōis ipediat vt si dicat ad
dēdo. hoc est corp⁹ meū qd̄ assumpsit d̄
v̄gine. vel subtrahēdo. hoc est corpus. si
dicēdo meū. aut trāspōnendo dicēdo.
corp⁹ meū hoc est. vel in̄ponēdo. vt hoc
est vtiqz corpus meū. siue mutādo. vt
hoc ē corpus iesu. Sane ḡuiter peccat
qui qd̄libet hoz q̄uolibz attēptauerit. p̄-
sertim si formā intēdat mutare vel here-
sim̄ itroducere. qz forma vltor quā chri-
stus exp̄ssit p̄ oīa debet illibata seruari.
q̄uis fm̄ p̄ h̄m. noīa ⁊ verba trāspōsita
idē significēt. neqz vtile p̄ inutile viciet
⁊ nō verbuz ex verbo. s; sensum ex sensu
trāsferendū est. Quid si inter plationē
forme panis ⁊ vini in̄ponat spaciū. ⁊ q̄-
tez nihilomin⁹ fit trāssubstātiatio. De
hoc tñ dubiū nō est fm̄ illos q̄ duas asse-
rūt eē formas. vt iā dicet. Scū ad pla-
tionē istoz vltor. h̄ est corp⁹ meū. panis
mutet in carnē. ⁊ ad plationē illoz. hic
est sanguis me⁹. vinū mutet in sangui-
nē. videt q̄ panis sine vino ⁊ vinū sine
pane valeat pfecri. vt p̄missum est. ⁊ ita
si post plationē istoz ⁊ an̄ plationē illoz
impedimentū accedat sacerdoti. q̄ min⁹
pcedere valeat. videt q̄ panis sit mu-
tatus in carnē. vino in sanguinē nō mu-
tato. Nūquid ergo hoc casu ali⁹ sacerdos
totū repetz a p̄ncipio. ⁊ sic sup̄ panē ite-
rabit consecratio. an vero ab eodem lo-
co tantum incipiet in quo sacerdos ille
dimisit. et sic diuidetur misterium vni-
tatis. Sup̄ hoc itaqz legitur in concilio
tholetano. Censuim⁹ puenire vt cum a

sacerdotibus missarum tempore sancta miseria pre-
cratur. si egritudinis accidat cuiuslibet in-
uentum quod ceptum nequeat perfectionis expleri mi-
sterium. sit libere episcopo vel presbytero alteri con-
secratione exequi cepti officij. ut precedentibus
suppleat quod defecerit libere alij pro complemento
succedat. De hoc etiam dicitur in .vij. pericula
super altare. noui et eterni. ad finem. Quare cum in-
theologos de tempore consecrationis sit diuersa
sententia. quibusdam dicentibus. quod cum totum est dictum
totum est factum. alijs asserentibus quod panis ante
mutatur in corpus. et postea vinum mutatur in
sanguinem ut dictum est idem plerique tutius in-
cedentes affirmant quod alij sacerdotes repetere
de consecratione atque perficere. quam non debet
iteratum quod nescit esse factum. Tamen ne ulla sit
atque iteratio vel diuisio sacramenti. nec alij
quod scrupulus erroris vel dubitationis re-
maneant consulti iudicant. ut illa talis obla-
ta studiosissime per infirmos recordatur. et
super alijs speciebus panis et vini totum canon
repetatur. et promissa hostia perfecta in fine mis-
se a ministro vel alio sumatur. Sed si vinum
inueniri non possit. vel aliquid casu inceden-
te defuerit. queritur utrum necessitate cogen-
te vel casu incedente sola panis materia
possit in eucharistia consecrari sic et sub sola
panis specie debet eucharistia reservari.
Sunt sane qui dicunt quod cum vobis et elementum
conferat sacramentum. nec forma vobis nec
materia rebus. quod christus expressit mutari si-
ue dimidiari potest. quod sicut vinum sine pa-
ne. sic panis sine vino minime consecratur.
Vnde siue aqua pro vino mittatur in calicem siue
ordeum pro frumento forme in panem. sic
neque pro se. sic neque cum alio transubstan-
tiatur in carnem aut mutatur in sanguinem.
Mā si panis sine vino vel vinum sine pa-
ne mutari posset in carnem aut sanguinem
in his itaque regionibus in quibus alterutrum
inueniri non potest licite posset alter sine
altero consecrari. minus enim ingratis quam neces-
sitas. vel negligentia quam difficultas excu-
sat. Alij vero dicunt quod cum christus prius prae-
terit panem in carnem. et postea mutauerit
vinum in sanguinem. sicut euangelice lectio-
nis textus ostendit. et sine vino panem et sine
pane vinum consecrari pertingit. Grauius

tamen offendit quod negligenter vel ignoranter
alterutra speciem pretermittit cuius quod scie-
ter aut sponte. maxime si formam intendit
mutare vel heresim introducere. Quid ergo
faciendum sacerdoti. si vinum post consecrationem
conferat pretermittit? Rūdeo si hoc studio-
se causa introducendi heresim factum est. non
est sacramentum corporis. Si vero pro obliuio-
ne vel negligentia. nihilominus factum est con-
secratio corporis ut promissum est. tunc tamen ut
dicunt alij vinum apponere debet. et super illud
solummodo verba ad consecrandum sanguinem repe-
tere. scilicet ab illo loco. Si vero modo et. postquam in fi-
nem. omissis tamen crucibus duabus quod sunt sin-
gillatim super panem. Alij vero dicunt quod vino
apposito in calice panem consecratum debet imi-
tere. sic quod posset absque alio repetitione su-
mere sacrificium sicut fit in die pasceus.
Alijs videtur quod non debet vinum apponi ne
scandalum generetur. Sed quod primi dicunt ve-
rius est. Mā vtilius scandalum nasci permit-
titur quam veritas relinquatur. Si ei hoc veritas
pretermittatur. scilicet quod vinum non apponatur non potest
vere dici hoc sacramentum coniunctio corporis et
sanguinis. nec corpus christi sine sanguine
sumi debet. Vel hostia fuerit et super alijs spe-
ciebus canon repetatur ut promissum est. Cle-
rū tamen si sacerdos aqua gustata ieiunium
soluerit illa die non iteret sacramentum. Si
autem ante verba transubstantiationis. scilicet hic est
calix et. aduerit vinum fore pretermittit
vel etiam utrumque. scilicet vinum et aquam. tunc illa ap-
ponat in calice. et in consecratione procedat.
reincipiens ab illo loco. Hanc igitur oblatio-
nem et. Si vero vinum sine aqua apponatur
non id minus est sacramentum. ut dicitur
in sequenti pericula super altare. noui et eterni
testamenti. Quid si aliquid de sanguine sili-
lauerit. de hoc etiam dicitur super altare. qui pro
multis. Quare cum interdum vni pontifici multi
sacerdotes celebrent. putat dicitur in .vi.
parte sub quinta feria cene domini vbi a-
gitur de oleo infirmorum. Si forte non
simul omnes consecratoria verba pronun-
cient. querit an ille solus perficiat. quod primus
illa pronuntiat. et an ceteri iterant sacra-
mentum. Si enim hoc procedatur poterit contingere
re. quod ille non perficit. quod principaliter celebrat

Liber Quartus

et ille officit qui secundario celebrat. et sic pia celebratio intetio defraudat. Sane dici potest quod siue prius siue postea presbyter sacerdos referat de eorum intetio ad in fias plationis epi. cui principaliter celebrati celebrat. et tunc omnes filii consecrantur et officii unt. quoniam nonnulli presentiat. quod quod primus pronunciat ille presbyter. nec aliorum defraudat intetio. quod scilicet est quod intederat. Consueuerunt autem presbyteri cardinales romanorum circumferre pontificem et cum eo piter celebrare et consummato sacrificio. de manu eius communionem accipere signantes apostolos. qui cum domino per discipulos beates sacramenta de manu eius eucharistiam acciperunt. Et in eo quod celebrat ostendunt apostolos tunc a domino ritum huius sacrificii didicisse. Sane dictis vobis illis hoc est corpus meum sacerdos eleuat corpus christi iuxta illud leuitici. xxiij. offeret panes primitiarum duos de duabus decimis simile quod eleuabit sacerdos coram domino. prius ut cuncti assistentes illud videant et petant quod perficiat ad salutem. iuxta illud. Ego si exaltatus fuero a terra. et c. Secundo ad notandum quod non est aliud dignum sacrificium. imo est super omnes hostias. Tertio exaltatio eucharistie in manu sacerdotis signat christum per panem per prophetas in scripturis exaltatum. quoniam. si eius incarnationem prophetica habent. Unde esai. Ecce ego accipiet. Et hunc cibum fore ceteris excellentiorem. Sicut et de potu. Quarto signat resurrectionem. Quinto hostia eleuat ut populus non perueniens consecratio nemus ex hoc cognoscens illam factam esse et christum super altare venisse reuerenter ad terram persternant. iuxta illud ad philip. In nomine iesu omne genu flectite. Et illud cor et ore ad orem. iuxta illud apostoli ad roma. Corde credidit ad iusticiam. ore autem confessio fit ad salutem. Alia ratio ponitur propter finem. et periculose canonis. Licet igitur fides sufficiat ad salutem. iuxta illud aug. Crede et manducaisti. non tamen superflua est eleuatio. tunc propter causas premissas. tunc quod ibi tempus et locus agendi opus se offert. fides sine operibus secundum iacobum mortua est. Propter easdemque causas calicis eleuatio. licet sanguis videri non possit superflua non est. Quia autem calix cooptus eleuari debeat videtur in sequenti pericula super verbo. quod per verbum

Et tam corpus quam calix cum utraque manu eleuantur. propter maiorem reuerentiam et securitatem. Et exinde stringit pollices et indices prout videtur super verbo. Unde et memores. In eleuatione autem utriusque squilla pulsatur. nam et in veteri. et leuite tempore sacrificii tubas clangebant argenteas. ut earum sonitu populus promunitus foret ad adorandum dominum propinquum. Et propter causam eandem squilla pulsatur dum corpus christi ad infirmum portatur. Quia etiam capellam domini pape baiulans squilla fert. ob reuerentiam reliquarum quod portat. Tunc etiam cerei accenduntur. propter causam in. ij. parte sub titulo de acolito scriptam.

Septima pars canonis.

Simili modo et cetera. Septima pars. Alio sub utraque specie sumatur utrumque corpus et sanguis. utraque tamen species consecratur et neutra superfluit. ut ostendat quod christus humanam naturam totam assumpsit. si corpus et animam ut totam redimeret. Panis enim refertur ad carnem et vinum ad animam. quia vinum sanguinem operatur. in quo sedes est anime. Unde legitur in leuitico. Alia carnis in sanguine est. Moyles quoque testatur quod caro pro corpore. sanguis autem offertur pro anima. quod circa panis et vinum in sacrificio offeruntur. quod valde ad tuitionem corporis et anime. ne si sub specie panis sanguis sumatur cum corpore. et sic sub altera tamen specie sumatur ad alteram tamen putetur pertinere salutem. Et quis sub specie panis sanguis sumatur cum corpore. et sub specie vini sumatur corpus cum sanguine. tamen secundum innocentium. in. nec sanguis sub specie panis nec corpus sub specie vini bibitur aut coeditur quod sicut nec sanguis comeditur nec corpus bibitur. ita neutrum sub specie panis bibitur aut sub specie vini coeditur. et si accessibile videatur quod corpus bibendo et sanguis coedendo sumatur. Est ergo secundum eundem modum sumendi carnem et sanguinem quod neutrum manducatur aut bibitur. Et ideo recte statuitur in canone. quod corpus christi sacerdos sine eius sanguine non sumatur. Unde in quibusdam locis post summptionem corporis et sanguinis christi aliquid

de ipso sanguine reſeruatur in calice. et ſupinfundit vinū pur. vt alij cōicātes inde ſumāt. nō ei eēt decens tñ ſanguine p̄ficere. nec calix capax iueniret. **Utr** aut p̄ tactū ſanguis vinū appoſitū efficiat ſac̄m. dicet ſup verbo. hic eſt calix. **Sequit.** Poſtq̄ cenatū ē. **Decima** q̄rta luna p̄mi menſ ad veſperā chriſtus p̄m legē typicū paſca cū aplis celebrauit de q̄ cū dixiſſet. d̄ſiderio deſideraui h̄ paſca māducare vobis cū anq̄ patiar. cur h̄ diceret. ſtatī oñdit. vt. ſ. veteri paſce ſi nē iponeſ noui paſce ſubſtitueret ſac̄m. **Accipies.** n. panes b̄ndixit ac fregit deditq̄ di. ſu. dices. **Accipite** et cōeditē. h̄ eſt corp⁹ meū qd̄ p̄ob tradet. **Si** milē et calice poſtq̄ cenauit di. **Bibite** ex h̄ oēs. hic eſt ſanguis noui teſta. q̄ p̄ vobis et p̄ multis effundet in remiſſionem p̄ccōr. h̄ facite i meā cōmemorationem. **Hac** igiſ iſtitutiōe iſormati celebram⁹ iugit p̄ miſteriū qd̄ ſemel offerebat in p̄ciū. **Mā** vbi vitas v̄m̄ figura ceſſauit. **Chriſt⁹** enī p̄ cenā corp⁹ et ſanguinē ſuum dedit aplis vt hoc ſac̄m velut vltimū teſtatoris mādatū artius memorie cōmendareſ. **Uñ** nouiſſimū p̄dens h̄ redib⁹ teſtamentū dixit. **Glos** eſtis q̄ p̄ māſiſtis mecū in tēptatiōib⁹ meis. et ego diſpono vob regnū ſic pater me⁹ mihi diſpoſuit. vt edat⁹ et bibatis ſup menſam meā i regno meo. **Et** licet apli euſ chariſſi nō ieiuni acceperint. nō iō calū mādū eſt q̄ p̄aſi d̄beat hoc ſac̄m recipe ſicut faciebāt illi q̄s apls arguit dicens. **Cōueniētib⁹** vob i vñ. iā nō eſt d̄nificaz cenā māducare. vnusq̄q̄ enī p̄ſumit cenā ſuā ad māducādū. et alius quidē eſurit. ali⁹ ebrius eſt. **Ite** ex verbo poſtq̄ cenatū eſt. videt⁹ q̄ ſacerdos cōicare debet p̄uſq̄ trāſeat ad calicis p̄ſectionē. **Et** de hoc dicet ſub ti. de cōicatione ſac̄dor. **Sequit.** **Accipies** et hūc p̄clarū calicē et p̄onit p̄tinēs p̄ p̄tento. **Mā** vnus et idem. et tūc et nūc. et hic et ibi ſacrificat ab oib⁹. totus eſt i celo. totus eſt i altari ſimul. et ſedet ad dexteram p̄is. et manet ſub ſpecie ſac̄menti. ſicut tactū eſt i. vi.

pticula ſup verbo. eleuatis oculis. **Dāt** vinū i calice p̄ſecrauit. patet ex eo q̄ ipſe ſubiūxit. **Nō** bibā amodo ex hoc genimī ne vitis tē. **Et** hūc iſte p̄ſecratiōes cū ſigno crucis. vt dictū eſt in. vi. pticula ſup verbo. **B̄ndixit.** q̄ vtute crucis v̄er loz ſit trāſſubſtātiatio naturaz. **Decāt** ſunt verba. **Hic** eſt calix ſanguis mei. i. cōtinens ſanguinez meū vel ſanguinis ſignificās paſſionem. **Et** nota q̄ paſſio d̄r calix vel a calida potione. vel q̄ menſurate ſumit. **Fidel.** n. deus q̄ non finit nos aſſiligi. plus q̄ portare poſſumus. **De** calice dictū eſt in pte p̄ia ſub ti. de picturis. **Hic** aut paz eleuato calice ſacerdos illū deponēs nō deſerit eū ad notādū q̄ qlibz aploz ſic calicē accepit p̄m q̄ vnicuiq̄ d̄ns miſtrauit. **Sequit.** **Nō** ui et eñi teſtamenti. ſubaudi p̄firmatio noui dicit. q̄ nos innouat p̄ fidē chriſti eterni dicit. q̄ lex noua non eſt trāſitoria ſicut antiq̄. **Cetus.** n. teſtamentum qd̄ hircor et vitulor fuit ſanguine dedit. p̄mittebat homini tp̄alia et trāſitoria. **Nouū** vero qd̄ chriſti ſanguine fuit cōſecratū p̄mittit eterna. **Et** idē teſtamentū illud fuit vetus et trāſitū. hoc aut nouū eſt et eternū. **De** nouo habet **Luce. xxi.** **Diſpono** vobis regnū tē. vt ſup. **Uñ** inde probat eternum. i. p̄petuum. vñ aſſerit nouū. i. vltimū. **Nouū** enī homis teſtamentū immobile p̄ ſeuerat. q̄ teſtatoris morte firmat. iuxta illud apli. **Teſtamentū** in mortuis cōfirmatū eſt. **Alioq̄** nō valet dū viuit qui teſtat⁹ ē. **Porro** teſtamentū nō ſoluz d̄r ſcriptura ſed et p̄miſſio. vt dicet in. p̄lexio. vi. partis. **Et** p̄m hunc modum d̄r. **Hic** eſt ſanguis noui et eterni teſtamēti. i. p̄firmatio noue et eterni p̄miſſiōis. ſicut d̄ns ipſe promittit. **Qui** māducet carnē meā. et bibit meum ſanguinem habet vitā eternā. **Uñ** nec p̄imum teſtamentum vt inq̄t apl⁹ ſine ſanguine deditū eſt. **Lecto** enī vniuerſo legis mādato. moyses accipiens ſanguinem hircor aut vitulor. ipm libroz et oēm pplm aſpſit dices. **Hic** ē ſanguis

Liber Quartus

testamenti qđ mādauit adros deus. Ecce qđ ppe moyses dība pđicit qđo chri-
 hus vltus est i cena. Querit vtz aq cuz
 vino pūtat in sanguine. De qđ etiā iā in
 fra dices. Si. n. pūtit. qđ aq est factz san-
 guis. imo videt qđ ppli. Nā aq mltre ppli
 multi. 7 ob hoc aq vino misceat vt chri-
 sto pplus adunet. Nā 7 de latere christi
 sanguis exiuit 7 aq. put tactū est subti-
 de oblatiōe. Si dō nō pūtit. qđ vbi
 post psecratiōem existit 7 quō sepat a vi-
 no cui fuerat in vnū cōmixta. Si autē
 post psecratiōem aq pura pmāserit. Pm
 hoc nō bibit solū sanguinē sacerdos in
 hoc sacramēto. 7 sic post pma sumptōez
 itez eodē die cōicare nō dī. ac si prius a
 quā bibisset. Nā idcirco sacerdos postqđ p
 fudit eodē die itez nō sacrificat. qđ vinū
 purificatiōis sumpsit. An forte dices qđ
 sic vinū mutat in sacm redēptiōis. sic
 7 aq trāsit in sacm ablutōis. qđ de la-
 tere christi pī effluerūt. Quis hoc au-
 deat diffinire. Nā 7 illud inqrit. Utrū
 christus resurgēs ex mortuis sanguinē
 illū resumpsit quē in cruce effudit. Si
 enī capillus de capite nō pibit. qđ
 tomagis sanguis ille nō perit qđ fuit de
 veritate nature. 7 tñ ille i plerisqđ ecclīis
 de pseruari. Quid etiā d circūfisiōe pre-
 pucij vel de pisiōe ymbilici dices. an in
 christi resurrectione rediit ad vitatem
 hūane nase 7 ad locū glificati. Sz me-
 lius est totū deo cōmittere qđ aliqd te-
 mere diffinire. Credis tñ ppuciū in la-
 terā. basilica pseruari. licet a qbusdā di-
 cat qđ illud fuit in hierlīm delatū ab an-
 gelo karolo magno. qui trāstulit illō 7
 posuit aqī grani honorifice i ecclia be. ma-
 rie. Sz p a karolo caluo positiū est i ec-
 clesia. s. saluatoris apud carosiū. Sz si
 hoc vtz est mirādū est. Cū enī caro illa
 de vitate hūane nature fuerit. credis qđ
 christo resurgēte ad locū suū glificatū
 rediit. Aliq tñ dixerūt qđ h vtz eē posset
 iuxta opiōem eoz qui dicūt id solū eē d
 vitate nature hūane 7 resurgere. quod
 ab adā traductū est. Illud aut oīno ne-
 phas ē opinari qđ quidā dicere psum-

pserūt. vtz aquā i flegma pueri. Nā 7
 de latere christi nō aquā sz aq ticiū hūorē
 .i. flegma mētunt exisse. Duo nāq pci-
 pue ecclie sacra d christi latere fluxerūt.
 vtz sacm redēptiōis i sanguine. 7 sacm
 regnatiōis in aq. Nō. n. baptizati in fle-
 gmate sz in aq. iuxta illud euāgelij. nisi
 quis renat⁹ fuerit ex aq 7 spūscō non in-
 trabit in regnū celoz. Quibusdā tñ nō
 videt absurdū qđ aq cū vino transeat in
 sanguinē. ea vtz rōe qđ aqua padmixti-
 nē trāsit in vinū. 7 vinū p psecrationez
 trāsit i sanguinē. aq nāq trāsit in vinū
 cū multo vino modicū infundat aque.
 Alioquin tota vini suba. p guttas aq
 mutaret. vt quoddā fiat ex ill psum-
 qđ nec sit aq nec vinū. 7 tota fontis vel
 flumīs aq ppter modicā vini stillā in cō-
 fusionis spem mutaret. nec panis ille
 posset in eucharistiaz psecrari qđ fact⁹ est
 de frumēto cui forte cōmixtū fuit vnūz
 granū ordeī vel auene. Si q plus appo-
 nat aq qđ vini erit irritū sacm. Ppter
 quidez vt tñ ibi vini ponat qđ aq cōmi-
 xtū sapozē vini retineat. De h dices i. vi-
 p. sub. v. feria cene dñi ad finē. Sed eti-
 am si post calicis psecratiōem aliō vinū
 mittat in calicē. illud qđ nō trāsit i san-
 guinē. nō sanguini cōmisceat. sz acciden-
 tibi pōris vini cōmixtū. corpi qđ sub ei-
 is latet vndiqz circūfundit. nō madidat
 circūfusuz. ipa tñ accidetia vinū apposi-
 tūz vident afficere. qđ inde pnicit. qđ si
 aq pura fuerit apposita vini sapozē assu-
 mit. Quidā aut voluerūt astruere qđ sic
 aq pura p aq bndicte p tactū efficiat bñ-
 dicta. sic 7 vinū p sacmēti p tactū effici-
 tur psecratū 7 trāsit i sanguinē qđ asser-
 tiōne minime rō suffragat. De q etiā
 dices sub. v. feria cene dñi. Sz nūquid
 irritū est qđ gerit. si forte aq ptermitta-
 tur. Et videt qđ sic ex his q sub ti. de ob-
 latione tacta sunt. Autū qđ est i cano-
 ne cipriani. qđ nō pōt calix dñi eē aq sola
 nec vinū solū. nisi vtrūqz misceat. Si
 ut nec corp⁹ dñi pōt eē farina sola. nisi
 vtrūqz fuerit adunatū. 7 panis vnus
 cōpage solidatū. Et hoc quidā pstanter

affirmant afferetes q̄ sicut aq̄ sine vino
cōsecrari nō pōt. sic nec vinū sine aqua
trāssubstātiari valet. q̄ de latere christi
fil' vtrūq; manauit. Alij dō pcedūt q̄ si
quisq; nō intēdens heresim itroducte
obliuioe v'l i grātia ptermiserit aquā nō
sit irritū factū. Illā tñ p obliuionē pre
termittēs veniale peccat. p negligētiā
mortale. 7 grauius est puniendus. 7 sp̄
pōt apponi an trāssubstātiationē. 7 qd̄
p̄dicat vinū solū nō posse offerri. intelli
gūt. nisi fiat simplr vel i grāter. vel nō p̄t
i. nō d̄z. **Mā** 7 ecclia grecor d̄z nō appo
nere aquā i factō. **Ait.** n. ciprian'. Si q̄s
de antecessorib; v'l i grāter v'l simplr non
obseruauerit. qd̄ nos dñs facere exēplo 7
magisterio docuit. pōt simplicitati ei' de
indulgētia dñi venia pcedi. nob dō nō
pōt ignosci q̄ nūc a dño istructi sum' vt
calicē dñi cū vino mixto. i. vinū cū aq̄ i
calice mixtū. fm qd̄ dñs obtulit offera
mus. Ex q̄b; vobis apte colligit q̄ vinū
aq̄ mixtū christi i cena discipul tradidit
Si dō vinū ptermittit. de h' dictū est i
vi. p̄ticula sup vbo. h' ē corp'. Porro l̄
diligēti studio vinū optimū pro sacrifi
cio sit q̄rendū. viciū tñ vini nō maculat
mūdiciā sacri. q̄ circa siue nouū vinum
qd̄ d̄z mustū siue vinū acidū qd̄ appel
lat acetū siue et mūscidū. i. sacrificiū of
ferat. fact; p̄fici. 7 diuinit' p̄fectur. **U**
tādū ē tñ ne tale vinū i mixtū i coctū v'l
rosatū v'l speciātū i calice ponat. **S**unt
tñ q̄ dicūt acetū nō ē vinū. cū p̄p̄iā mu
tauerit naturā. **Mā** vinū ē calidū. illud
frigidū. 7 iō eo p̄fici nō posse. sic nec ex a
gresta. Qd̄ pcedi p̄t i aceto ex alio q̄ ex
vino fecō. **Mā** si ex vino scm fuerit sec'
est. cū ead; ppe sit v̄sia. i. suba. **I**ulius q̄z
pa. dixit q̄ cū lacte p̄fici nō p̄t. **P**etrus at
v̄ue i necessitate cōprimi 7 i nō p̄fici pōt
s; de ipso lotro nō cōpresso nō p̄t cōicari.
Nō p̄t etiā p̄fici cū aq̄. cū q̄ pān' i musto
intict' lauat. **I**llō at notādū est q̄ si vi
nū in calice p̄gelatū fuerit. d̄z tādū ibi
eralare sacerdos. donec glacies soluat. q̄ si
sic solui nequerit adhibeat ignē. Si at
musca vel aranea v'l aliqd tale ceciderit

in calicē an trāssubstātiationē vini i san
guinē p̄ici d̄z vinū illō i piscinā. 7 aliō
vinū 7 aq̄ apponi. **S**i dō p' trāssubstā
tiationē ibi ceciderit. vel sanguinē teti
gerit. sanguis sumat' 7 illō pus i aliq̄ ca
lice sepe vino p̄fundat. 7 q̄nto cauti' et
diligēti' fieri pōt abluat' 7 demū sup pi
scinā cremet. q̄z vix posset absq; horroze
7 vomitu sumi. **A**blutionē dō ipam sac
tos p' p̄fectionē vel mīster sumat. **S**i
7 si q̄s statū christi corpe sumpto nausēa
patit. vomit' sile sup piscinam combus
ratur et puluis in piscinam mittatur.
Si tñ aliq̄ hostie p̄ticula videat ibi vel
si corp' christi i firmo datū rejicit illō re
uerēter suscipiat. 7 p̄ritū cū vino i cali
ce sumat. si integz neqat recipi. 7 si hor
roz sit illud sumere. p reliqis custodo
diat. **N**ō est igit' dāda eucharistia egro
to vomēti. s; credat 7 māducauit. **S**i
7 si q̄s adeo egrot' ē vt masticare nō pos
sit. tūc tñ iumat aquam a christi corpe
tactā minimā tñ p̄ticulā sumet totū su
mit vt p̄missuz ē. **N**ō est etiā dāda ebrio
insano. heretico. epiletico 7 siliū. nisi in
firmitate cessante. **L**eproso tñ dari pōt
7 muto. 7 egroto cōpoti siue mētis p' cō
fessionē 7 ei' absolutionē a p̄tis. **Q**ua
lis aut p̄nā iponēda sit ei q̄ p̄t ebrietas
7 voracitate eucharistia euomit. i. ca
none bede hētur. **E**t nota q̄ is q̄ cōica
uit si cōmode 7 absq; violētia nature p̄t
d̄z abstinere a sputo alioq̄n p' horā pue
nientē spuerē potest. saltē i loco vbi spu
tū neqat pedib; p̄culari. **S**i q̄dē spūa
lis oia iudicat 7 ipe a nemīe iudicat. et
oia mūda sunt mūdis. **N** si sup lignū
vel lapidē vel terrā. eucharistia vel aliqd
de sanguine ceciderit sanguis lingua lā
bendus est. 7 deinde radēdus 7 extergē
dus est ipe loc'. 7 puluis i sacrario siue
cū reliquijs reponēdus. **S**i vero super
corpale ceciderit sugat' sicut diligētius
fieri poterit. 7 lauet ter i calice 7 aq̄ lotō
nis sumat p' missam. **D**einde corpale
recondendū est. 7 loco reliqaz p̄uanduz
est. **S**i vero palla altaris inticta fuerit.
eodē mō ipsa p̄ticula intincta incisa est

Libor Quartus

p reliqis fuada. Si aut sup calicem vel alba d'guttet. filr fiat. Si sup qd'cunq pphanu vestimetu cobureda est ps illa. 7 cinis in loco sacro reponed' est vt dicunt. Pius tn pa. statuit. vt si aliqd de sanguine stillauerit i terra lingua labatur. Si vo. fuerit tabula loc' corrodaf ne conculcet. 7 ratura igne psumat. 7 cinis intra altare pda. Et si sup altare stillauerit sorbeat mister stilla qntuz poterit. Si sup linteum altaris. mister lauet linteum q stilla tetigerit tribz vicibz calice subposito 7 aq ablutionis sumat in calice. 7 iuxta altare recodaf. Ibidē etiā seqtur qlis pnia sacerdoti cui h' ptigeffit sit pusqz celebret iponedā. Et nota q si añ trāsubstantiationē effusa fuerit ps. mutent palle sub filerio. 7 celebras suū officiu exeqtur. Si totū effusuz sit tūc pmissa pessione mistret tenuo. 7 reincipiat officiu. Hāc igit oblationem rē. Si vo p' trāsubstantiationē ps effusa est tūc filr officiu exeqtur. Si totū ita q nihil hauserit. qd valde enorme est. tūc ponat hostiā sup ppiatorioz. 7 ministrat tenuo panē vinū 7 aquā 7 reincipiat. Hāc igit ob. rē. pessione tñ pmissa. Hostia vo fuata sumat postmodū a ministris i fine misse vel fuef p infirmis. Rursus pciliū aurelian. statuit q q nō bñ custodierit sacrificiū. 7 mus vel aliō aial illō cōderit. xl. dies peniteat. Qui aut pdiderit illō i ecclia vl ps ei' ceciderit. 7 inuēta nō fuerit. xx. dies peniteat. In eodē etiā capitulo ita seqtur. i burcardo li. v. Cū scriptū est. pfundens aliqd sup altare de calice qñ offerf. sex dies peniteat aut si abundati. vij. dies peniteat. Qui aut pfundit calicē dñ misse solennitas celebrat. xl. dies peniteat. Si vero missa celebrata psbyter neglexerit accipe sacrificiū filr. xl. dies peniteat. Et q pollut' nocturno tpe accepit sacrificiū. vij. dies peniteat. Qui negligētiaz erga sacrificiū fecerit vt a dñmibz psumptū ad nihilū deuenerit. tres qdragesimas cū pane 7 aq peniteat. Si itegz inuentū fuerit 7 in eo dñmis coburat. 7 ci-

nis sub altari recodaf. Et q neglexerit q ternis diebz suā negligentia soluat. Si cū amissioe saporsacrificiū decolorat. xx. dies ieiunio expleat. Qui vo pglutinatus. misit. vij. dies peniteat. Si sacrificiū fuerit sordida venustate pditū igne coburedū est. 7 cinis iuxta altare sepeliendus est. Sic legit i burcardo li. v. ca. oē. Istud etiā notādū est q si a naso sacdotis celebratis sanguis exierit vel nausea supuenerit. recipiat i aliq vasculo ne scā cōtaminent. 7 terfo naso vl oze abluto. reincipiat sub filerio vbi dimisit. Si vero infirmitas supuenerit mittat sup crepidinē siue arā altaris vel sedeat donec cōualecat. 7 sic icipiat vbi dimisit. Si si nullo mō pōt psumare misteriu. ali' sacdos patus icipiat vbi ille dimisit. p ut dictū est in. vi. pticula sup vbo. h' est corp' meū. Si si incertū est vbi ille dimisit. tūc qz piculosuz eet dñba facti iterare vl ptermittere posita oblata illa super ppiatorioz. mistret tenuo vt pmissuz ē. Seqtur. Misteriuz fidei. Iō dē misteriū fidei. qz aliō videt' 7 aliō itelligitur. Hoc credere iubem' discutere nō audem'. fides enī nō est nisi de oculis. iuxta illō. fides nō hz meritū rē. vt sup Grego. vi. q iō dē misteriū fidei. qz credere debem' q ibi sal' nra p'sistit. vel qz si ne fide nō fit h' sacm. i. sine ea illō itelligi plene non pōt. Dicif at misteriū illud qd secretā 7 reconditā hz dispensatiōez. Misteriū ei grece dē secretuz latine. Et fm innocē. iij. nullus euangelistaz dixit hec verba. Ex his aut 7 alijs scripture dñbis qdā dixerūt i sacro altaris vritatem corpis 7 sanguis christi nō eē. sed imaginē tñ 7 speciē 7 figurā. p eo q scriptura memorat aliqtiēs id qd i altari suscipit esse sacm 7 misteriū 7 exēplū. Sed hi pfecto laqum erroris icurrūt. de q etiaz dictū est in. vi. pticula sup verbo. fregit. Nūquid ei iō sacm altaris veritas nō ē. qz figura ē absit oīno. si ei h' esset ergo nec mors christi veritas ē. qz figura ē. et resurrectio christi vritas nō ē. qz figura ē. Nā mortē 7 resurrectiōem christi figu-

ram et imaginē et similitudinē esse. manifeste declarat apls dices. **Chriſt** mortu⁹ est. p delictis nr̄is et resurrexit. p iustificationē nr̄am. Et petr⁹ apls. **Chriſtus** passus est. p nob. nobis relinqs exēplū vt sequam⁹ vestigia ei⁹. Ergo mors chriſti exēplū fuit vt pctō moriam⁹. et resurrectione ei⁹ exēplū fuit vt iusticie viuam⁹. Si enī vitas nō fuit. g chriſt⁹ vere mortuus nō fuit. et vere non resurrexit. sed et mors ei⁹ et resurrectio ei⁹ nō fuit sed absit. **Ita** ppheta de eo p̄dixit. Clere lāguores nr̄os ip̄e tulit. et dolores nostros ip̄e portauit. Altaris g sacm̄ est vitas et figura. **Tria** q̄ppe sunt in hoc sacm̄ento discreta videlicet forma visibil. veritas corporis. et vt spūal. Forma panis et vini veritas carnis et sanguis. vt charitatis et vnitatis. **Prīmū** oculo cernit. secundū aīo credit. tertiū corde percipit. **Prīmū** est sacm̄ et nō res. secundū est sacm̄ et res. tertiū nō est res et nō sacm̄. **Sed** p̄mū est sacm̄ gemine rei. tertiū ē res gemini sacramēti. secundū autē est sacm̄ tū vni⁹ et res alteri⁹. Nam forma panis vtrāq̄ chriſti carnē significat. i. veram et mysticā. s̄z verā carnē et p̄tinē et significat mysticā. nō significat s̄z nō p̄tinet. Sic enī vni⁹ panis ex multis granis pficitur et vni⁹ vinū ex diūsis racemis p̄fluit. sic et corp⁹ chriſti ex multis mēbris cōponitur. et vnitās ecclesiastica ex diūsis p̄sonis p̄sistit. s̄z in p̄destinat. vocatis. iustificatis. et gl̄ificatis. nā q̄s deus p̄destinauit hos et vocauit. et q̄s vocauit hos et iustificauit. et vni⁹ apls. **Un⁹** panis et vni⁹ corpus mlti sum⁹. In cui⁹ rei typū est facta arca dñi de lignis sethin. q̄ sūt in cōputribilia. et albe spine filia. **Pater** g q̄ suba corporis et sanguis chriſti ē sacm̄ et res. sed alterius sacm̄ est res. et alteri⁹ rei est sacm̄. Est ei res p̄mi. q̄ signat et cōtinet a p̄mōvicia forma visibili. et est sacm̄ tertiū. q̄ significat et efficit tertiū. i. vnitatē ecclesiasticā. **Dicit** g hic mysteriū fidei. qm̄ aliud ibi cernit. et aliud ibi credit. Cernit enī spēs panis et vini et credit veritas carnis et sanguis. **Ad**

autē hic d̄r mysteriū fidei. alibi d̄r spūs et vita. **Spūs**. n. ē mysteriū. s̄m illō. **Ita** occidit spūs at viuit. Et fides est vita s̄m illō. **Iustus** meus. ex fide viuuit. **Hinc** g dñs ait. **Verba** q̄ locut⁹ sum vobis spūs et vita sunt. **Clez** cū p̄fectio p̄ficiat sacm̄ et post p̄fectionē nō sit i altari panis aut vinū. q̄rit q̄s panis est cor⁹pis aut q̄d vinū est sanguis sacm̄? **Nā** si dicat q̄ panis q̄ fuit. vel vinū q̄ extitit. p̄fecto nec ille corporis. nec illud ē sanguis sacm̄. q̄ panis trāsiuit i corpus et vinū in sanguinē. **Si** nō dicat q̄ spēs illa q̄ remāsit. illa q̄dē nec extitit ex gratia nec p̄fluxit ex racemi acinis. qm̄ ex his nō puenit accidens s̄z suba. **Quaz** ergo similitudinē affigim⁹ inter sacm̄ rei. et rem sacm̄enti. **Nā** si sacm̄ nō haberet similitudinē rei q̄ sunt sacm̄a. p̄prie sacramēta nō diceret. sic sacm̄ baptismi q̄d est ablutio carnis exterior. similitudiez h̄z significati. q̄d est ablutio mētis interior. **Sane** sacm̄ istud i eo gerit similitudinē corporis. in q̄ panis similitudinē rep̄ntat. **Spēs** ergo panis sacm̄ est corporis nō solū rōe rei signate. vtz etiā rōe p̄tēte. **Querit** autē vtz spēs panis et vitas corporis vni⁹ sint sacm̄ an diūsa. **Et** vtrūtur q̄ diūsa. cū enī diuersa sint siḡ videtur q̄ diūsa sint sacm̄enta. **P̄terea** scriptū est. **Perficiat** i nob q̄sum⁹ dñe tua sacm̄enta. q̄d p̄tinēt. **Quē**ba sub titulo de oratione nouissima exponēt. **S̄z** videtur q̄ q̄ sint solū vni⁹. cum enī eandem rem sacm̄ significet videt q̄ idem sint sacramētū. **P̄terea** alibi legit. p̄sta vt h̄ tui corporis et sanguis sacramētū nō sit nobis reatus ad penā. **Super** hoc dicūt quidā q̄ forma panis et vini sunt vni⁹ sacramētū. nō p̄pter vni⁹ signatū. sed p̄pter vni⁹ p̄tentū. **Spēs** autē panis et vitas corporis sunt vni⁹ sacm̄. nō p̄pter vni⁹ p̄tentū. s̄z p̄pter vni⁹ siḡtū. **Si** dñt p̄cedere q̄ sic diūse res p̄pter vni⁹ et id siḡtū idē sunt sacm̄. sic eadē res p̄pter diūsa significata diuersa sunt sacm̄enta. **Quib⁹** obijciat q̄ si spēs panis et vitas corporis idē sūt sacm̄. cur spēs panis sa-

Liber Quartus

cramentū sit corpis. g. vitas corpis idē est sacramentū. et ita idē est sacramentū sui. Sed h. nō pcedit. qz spēs panis et est qd dā sacm quod est vitas corpis. et est qd dā qd nō est illa qm sunt duo sacra diuisa. Alij dō dicūt q siue diuisa sint significata siue diuersa significantia. semper diuersa sunt sacramenta. qz optet cōcedere q i altari sunt ad minus. n. sacra v. spēs pās spēs vini. vitas carnis. et veritas sanguis. Preterea cū panis et vini diuisa sint accidentia. vt sapor et odor. pōdus et color. qntitas et figura. videt q singula p se sint varia sacra. q enī rōne potius vnū q aliud dicendū est sacm. Sed cui rei sacz est odor aut sapor. Ad hoc pōt nō incōgrue rīderi. q oīa siml accepta sunt vnū eucharistie sacm. eo q nullū p se solū significet. sed omīa sūt panis spēm repntāt. q corpus christi cōtinet et signat. Signoz at alia sunt naturalia alia positiua. Naturalia sunt q fm natura signāt. qz qdā sunt q p aīce dēs signāt pleqns. vt rubor et rōpino signat serenitas matutina. Alia sunt q p cōlēqns signāt aīcedēs vt fumo vel cinere. signat ignis fuisse. Positiua sunt illa q fm ipositionē signāt. qz alia sunt signa rei sacre. vt serpens eneus erectus i heremo. alia sunt sig rei nō sacre. vt arcus triumphalis erectus in biuio. Porro signozum rei sacre. alia sunt sacra vt baptismus. alia non sacra vt agnus pascalis. Sacra sunt sig noui te. Non sacra veteris. Quāuis enī vtrqz sint sig rei sacre. i. rē sacra signātia. non tñ vtraqz sunt sacra. i. iustificātia. Licet nōnulli dixerint sacramenta legalia iustificasse. Nec enī est differētia int legalia et euangelica sacra. qz illa significabāt tm. b. at significāt et iustificāt. Clerū qnqz large qnqz stricte sacm accipit. Large fm qd oē signū rei sacre siue sit sacz siue nō sacm dē sacm. Cū sig legalia sacra dicuntur. Stricte fm qd sacz solūmō signū dē sacm. Sacm at dē actiue et passiue qsi sacz signa vel sacz sigtū. Mā noīe sacrameti qnqz signum rei. qnqz res signi

varie nūcupat. Scdm qd sacz accipit p signo rei sacm dē a sacro et sig. qī sacz signū. Sed fm qd sacm accipit p re signi sacm dē a sacro et secreto. qī sacm secretū. Spēs g panis dē sacm actiue. i. sacz signa. vnitas at ecclie dē sacz passiue. i. sacz sigtū. Corp' dō dñicū vtroqz mō dē sacz. i. et sacz signa. et sacz sigtū. Sacm vero pssistit i tribz. s. i. rebz. in factis. et i. verbz. fm ppietate silitudinez et interpretationē. Leo nāqz fm ppietate signat diabolu. vñ. Adūsari' vt diabol' tāqz leo rugēs circūit qres quez deuozz. Seminare fm silitudine significat pducere. vñ. Crēt q semiat seminare se. sūt aliud cecidit in trā bonā. et aliud sup petra. et aliud int spinas. Emanuel fm interpretationē significat christū. vñ. Etrocabit' nomē ei' emanuel. qd interpretat nobiscū de'. Res vt aq baptismi. semper signaculū crucis. dñi vt iuocatio trinitatis. Singla repiūt in b excellētissimo sacro. res. i. corp' et sanguis. sem. i. esus et pot'. verbū. b est corp' meū. hic est sanguis me'. Sequitur. Qui p vobis et pro multis effundet i remissioēz pctōz. Pro sol pdestinatis effusus est qntū ad efficacitā. s. p cūct' hoīb' qntū ad sufficiētiaz. Effusio qppe sanguis iusti p iniustus tā fuit diues ad pciū. vt symūfitas crederet i redēptōz nullū oīno vīcula diaboli retineret. verbū enī effusiois abūdātiam notat. Pctm autē duobz modis remittit. v. qz qd meritū culpe. et b p sanguis fidē q iustificam a culpa. et qd debitu pene et b p sanguis pciū. q redēpti sum' a pena. Dñs ei qsi oues errauim' vnusqzqz i viā suā declinauit. Et dñs posuit in eo inīqtates oīm nēm. Clulneratus est ppter inīqtates nras. attritus est ppter scelera nostra. disciplina pac' nostre sup eū. et liuore eius sanati sum'. Clere lāguozes nros ipe tulit et c. Quia g iusti iniuste punitus est. iniusti iuste sunt liberati. Assumpsit enī in se penaz p oīb'. vt daret se p grām vniūsis. Dic at sacdos eleuat calicē vt illū ppo oīdat. nec est supflua b eleuatio. put dictū est i si

ne ptele pcedet. Est at notadū q qdaz
eccie duas hnt pallas corpales. 7 ibi ele
uat calix cooptus cū altera eaz. In quo
onidit h factm occultissimū fore 7 diffi
cillimū ad intelligedū. qz tpe institutō
nis h facti sanguis chisti iuisibil erat.
qz intra venas ei exisibat. Alie vō ec
clesie vnā tñ hnt pallā et ibi eleuat vī
scooptus absq velamie. Primo ad desi
gnadū q p institutionē huius facti san
guis xpi fact' fuit visibil p ipi effusio
nē in cruce. Un hic dō. Hic est sanguis
me' rē. In eo enī q calix nō est cooptus
cū palla sup quā est hostia pfecta. relīgt
q sanguis chisti a corpe effusus 7 sepa
tus est. Secūdo qz hostia ē sup pallam
copalem nec bono mō posset alibi poni.
Tertio qz ppxenti statū piculosuz esset
cooptū cū palla leuare. Et nota qz facit
dos act' chisti repntās duz die. Accipi
ens calicē. paz eleuat calicē. deirō dices
bndixit. vt sine piculo calicē bndicat il
lū i altari deponit. Subseqnter etiā di
ces. Accipite. paz tenet eleuatūsqz dū
i altū eleuet. vt illuz ppo ondat. Seq
tur. hec qtiēscūqz fecerit' rē. Hec clausu
la qz pfectiōem tā corpis qz sanguis re
spicit. p' depositū calicē dō dici. Sane i
pceptiōe corpis chisti 7 sanguis magē
nobis adhibēda discretio. Cauēduz est
enī ne si nimū differat mortis piculū
incurrat. dño ptestāte. Nisi māducaue
ritis carnē filij hoīs 7 bte. ei' sanguinē
nō hēbitis vitā i rob. Si vō qz idigne
suscipit fm aplm. iudiciū. s. dānatiōis
sibi māducat 7 bibit. Ideo fm eūdem
aplm. pbet seipm hō. 7 sic de pane illo e
vat 7 de calice bibat. Dicit g qsqz cōican
dū eē qtidie. Alius vō dicit ecōtra. Fa
ciat igit vnusqz qd pie credidit facien
dū. Nō enī ligauit adinuicē. nec alter
alteri se pposuit Zach' sciet ille centu
rio cū alter eoz gaudēs chistū i domo
sua suscepit. 7 alt dixerit. Vne nō suz vi
gnus vt intres sub tectū meū. Et h est
qd aug. ait. Alij qtidie cōicāt corpi 7 san
guini dñi. alij certis dieb accipiūt. qd
literā hz obseruationē. De hoc sub ti. de

osculo pacis dicit. Et nota qz licet chris
tus semel credētes iua morte redeme
rit. eccia tñ h factm qtidie necessario. re
petit ob tres pcpue cās. Primo qz i vi
nea labzātes eo qtidie reñciūt. Se
cūdo vt neophici p illō incorpenē chris
to. Tertio vt memoria passiois chisti
qtidie mētibz fidelīū ad imitadū iñgat
qtidie enī egem. iōqz panis qtidianus
vocat. Quotidianū g sacrificiū vt pbat
pascali' pa. est cōmemoratio. nō iteratō
passiois. 7 iō seqtur. In mei memoriaz
facietis. In h factō nobis qtidie mortē
7 passiois chisti memoria renouat. vñ
i. ad corin. xi. Quotiēscūqz māducaue
ritis panē hūc 7 calicē biberitis mortēz
dñi annūciabitis donec veniat. Prop
qz ipse dicebat aplis. Hoc facite i meā
cōmemoratiōem. Hanc vltimā nobis
memoriā dñs reliqt. put dictū est super
verbo. Postqz cenatū ē. Et nota qz habe
mus triplex memoriale dñice passiois
Primū qntū ad visuz. i imaginibz 7 pi
cturis 7 ppterea crucifixi imago dpingi
tur i libro 7 in ecclīis. Secūdū qntū ad
auditū. s. passio chisti pdicata. Tertiu
qntū ad gustū. s. factm altaris. in q ipsa
chisti passio patēter expmī. Et p' h
pmisit. Et memoriā venerātes. Et seq
tur. Un 7 memores. Qui at calicē disco
optū eleuat. illū i hoc loco cū palla cor
pali coopit. inuētes q sepulto dño ad
uoluto lapide. clausum est ostiū. momu
menti. vt dicit marcus rē.

Octaua pars canonis.

De et memo
res rē. Octaua ps. Quia do
min' ipse pcepit in. c. Sili
mō rē. vt h in sui memoriā faceremus.
idcirco i hac pte tria sibi cōmemorāda
pponit ecclia. s. tā btāz passionē. necnō
7 ab iferis resurrectionē. sed et in celoz
glosam ascēsiōē. Quoz primū. i. pas
sio excitat charitatē. secūdum. i. resurre
ctio corrolorat fidē. tertiū. i. ascēsiō leti
ficat spē. Quid. n. i nob mag' charitatē
accēdit qz q ppro filio suo n pepcit de'.

Liber Quartus

Quid magis in nob̄ fidē p̄firmat. q̄ q̄
christ̄ resurrexit a mortuis. Sic enī in
adā oēs moriunt̄ ita ⁊ i christo oēs uiui
ficabunt̄. Quid magis in nob̄ aplificat
sp̄s. q̄ q̄ christ̄ ascēdens i altū cap. du
cap. de. do. lo. vt vbi ip̄e est illic sit ⁊ mī
ster er̄. Sacerdos igit̄ h̄ rep̄ntās dicēdo
tā h̄tē passiōis. man⁹ in modū cruc̄ extē
dit vt h̄itu corp̄is. manū christi exten
sionē i cruce rep̄ntet. qd̄ tñ alij faciunt
qn̄ dicūt. Hāc igit̄ oblatiōez. rep̄ntatē
crucifixionē statī secuturā. Et q̄ christ̄
plur̄ius orās fact⁹ est i agonia. ideo ago
niā illā habitu oclor̄ ⁊ faciei quodāmo
rep̄ntat. Dicēns aut̄ necnō ⁊ ab inferis
resurrectōis. illas ad se vt p̄us reducēs
eas paz̄ erigit. Cū in cantico abacuc.
Altitudo man⁹ suas leuauit. Et h̄ in si
gnū q̄ christ̄ inuict⁹ leo surrexit a mor
tuis. Itē dicēs. Sed ⁊ i celos gl̄iose a
scensionis eas erigit eq̄l̄iter vsq̄ ad h̄iē
ros i signū q̄ christus eleuat⁹ manib⁹ se
rebat̄ in celū. ⁊ sedet ad dextrā dei p̄tis.
Qd̄ igit̄ d̄r. Cū ⁊ memores ⁊c. sic est in
telligēdū. q. d. Nos eē sacerdotes p̄fitem̄
et plebē tuā memorē eē testam̄ xpi filij
tui ⁊c. Sacerdotes qd̄e memores ⁊ iustru
cti eē debēt. q̄ ip̄i missam celebrant ⁊ sa
crificiū christi exēplo offerūt. Plebs et
scā memor esse d̄r. q̄ christus nō solum
p̄ sacerdotib⁹ v̄x etiā p̄ plebe passus est. q̄
scā d̄r. q̄ fide ⁊ baptismo christi p̄cepto
sc̄ificata est. Itē ex nūc stringunt̄ digiti
sc̄z pollices ⁊ indices. nec disingunt̄. nisi
qn̄ optet hostiā tāgi. vel signa fieri. Qd̄
fit. Primo ob reuerentiā sacri. ne vic̄
aliqd̄ tāgant post p̄tactū corp̄is christi.
Secūdo videlicet in signū q̄ in h̄ sacro
secūdo accedit p̄mo. i. fili⁹ obedit patri
Et iō subiicit. vñ ⁊ memores tā h̄tē pas
sionis resurrectiōis ⁊ ascensionis ⁊c. Ter
tio digiti q̄ corpus christi tetigerūt iun
gunt̄ ad oñdedū q̄ fideles illud fide et
deuotiōe tāgentes debēt esse charitate
cōiuncti. ⁊ sicut digiti in tangendo et si
gnādo ab inuicē ad horā. sic ⁊ fidelīū o
peraciones in hac vita cū expedit sepan
tur. qm̄ qn̄q̄ p̄ p̄tēplationē ad sp̄ualia

eleuant̄. ⁊ qn̄q̄ p̄ mundanis necitatib⁹
tp̄alia am̄ministrat. Quarto digitor̄ con
iunctio indicat. q̄ corp̄is ⁊ sanguinis dñi
n̄i sacramēto ⁊ mēs ⁊ corpus sacerdotis
insepabilē esse dñi affira. Quinto strin
gunt̄ ne puluis seu p̄ticula hostie illi for
te adhxrens cadat. Quia ⁊ o ecclia dixit
se memorē dñice passiōis. iō statī acer
biorē sp̄m̄ ip̄ius passiōis. cōmemorat
recolēs i qn̄q̄ crucib⁹ qn̄q̄ plagas. Sic
enī subseq̄ns expositio declarabit ab hic
vsq̄ dum corp̄ale desup calicē remouet̄
dñice passiōis ordo memorat̄. Nam vbi
dic̄ sacerdos hostiā purā. hostiā scām. ho
stiā imaculatā. panēz sc̄m̄ vite etne. ⁊ ca
licez salutis p̄petue. q̄nariū crucis signa
culū ip̄imit sup̄ oblatā ⁊ calicē signans
quīq̄ christi plagas. vic̄ duas manūz
totidemq̄ pedū. ⁊ vñā lateris. Tel qn̄
q̄ crucez signāt q̄ christ̄ qn̄q̄ secula re
temit. Tres aut̄ crucez cōiter fac̄ sacer
dos sup̄ oblatā ⁊ calicez. qm̄ in trib⁹ ver
bis vtrūq̄ p̄ter itelligit̄. Nunq̄ enī in
crucis signaculo panis sepat̄ a calice. ni
si cū sepatim noiant̄ in canone. Et quā
do hostia collocat̄ a sinistro latere calicis
recta ps crucis solūmō sup̄ panēz. trās
uersa ⁊ o vsq̄ sup̄ calicē d̄r. p̄tendi. qm̄
erecta ps crucis corp⁹ christi sustinuit̄.
trāsueria ⁊ o brachia distendit̄. due ⁊ o
cruces sepatim fac̄e aīaz christi sepatā
a corpe signāt. S̄z cū iā plene et p̄fecte
fit p̄secutio celebrata. naz materia panis
⁊ vini iāz trāsijt in subam carnis ⁊ san
guinis. nec vlt̄erius pōt deteriorari vel
meliorari. ⁊ sacerdos vlt̄er⁹ vt̄it suis. n̄
christi s̄m̄oib⁹ q̄rit̄ q̄re sup̄ eucharistia
adhuc b̄ndictiōis signū ip̄imit̄. aut ali
qd̄ p̄secrationis ⁊ b̄n̄ p̄fer̄. P̄eterea q̄
dam subiungunt̄ in canone innuentia
q̄ nōduz sit trāssubstantiatio p̄summata
Sup̄ h̄ dicūt qd̄a. q̄ scriptura nō attē
dit hic h̄mōi angustias t̄pis. sed sacer
dos cum nō possit simul multa p̄ferre ⁊
agere. ita loquit̄ ⁊ agit ac si t̄ps staret et
essent adhuc faciēda. q̄ in p̄ncipio ser
monis nōduz erāt facta. ⁊ verba ⁊ signa
nō ad t̄ps sue. platiōis s̄z ad p̄ceptionēz

loquuntis sunt referenda. Innocentius pa-
trius dixit. q. in canone aliud vba signifi-
cat. et aliud signa prebent. Verba namque
principaliter spectant ad eucharistiam consecra-
dam. signum vero principaliter pertinet ad histori-
am recolendam. Nam vbi vti ad consecra-
tum panem et vinum in corpus et sanguinem iesu
christi. Signis vti ad recolendum ea
quae per hebdomadam anpascale gesta sunt cir-
ca christum. Patet ergo quod quantum ad ordinem
eucharistiae consecrande capimus illud. Qui
pridie quod pateret et in fine canonis subi-
ci debuisset. quod in eo consecratio consummatur.
Sed quoniam impedisset ordinem historie reco-
lende. quod quod fuit gestum in medio poneret
in fine. prout canonis ordinator ut or-
dinem fuaret historie quasi quidam necessita-
te compellus capimus illud. Qui pridie et
quasi cor canonis in medio collocauit. ut quod
sequuntur intelligantur procedere. Item illas si-
guras. quae sepe fit ut quod narratio succedat.
intellectu procedat. Vel potius ut tunc licet
historie suus ordo fuerit. dicat itaque quod per-
tinet signum ad historiae passionis recolendam
quod significat quoniam sensus. quod tunc reuera
patiebantur in christo. vnde quoniam eius pla-
gas. ut dictum est. Sed vba non pertinent
ad eucharistiam consecrandam imo pertinent ad
eucharistiam consecratam hoc modo. Nos serui
tui vices sacerdotes sed et plebs tua san-
cta. scilicet populus christianus. nam quod populus agit
voto. sacerdotes pagant misterio. offeri-
mus placare maiestati tue. id est per ceteris cla-
re. Nam si iusti fulgebunt sicut sol in re-
gno patris eorum. quanto clarior maiestas diui-
na perfuletur. De tuis donis. id est de frugibus
segetum. et hoc quantum ad panem. quod est consecra-
tus in carne. ac datus. id est de frugibus arborum
et hoc quantum ad vinum quod est consecratum in san-
guine. De his inquam et illis offerimus hos-
tiam puram. hostiam sanctam. hostiam immaculatam
id est eucharistiam immunem ab omni culpa ori-
ginali. veniali. et criminali. Unde dicat hos-
tia dictum est in. vi. pericula super verbo qui
pridie. Vel puram quantum ad cogitationem.
quasi puro corde. sanctam quantum ad locutionem
immaculatam quantum ad operationem. quod pecca-
tum non fecit. nec dolus inuenit. et in ore eius. super-

pleb est panem sanctum. id est sanctificationem. supple-
datorum vite eterne quantum ad gloriam carnis. et
calicem salutis perpetue quantum ad gloriam anime.
Item illud. Ego sum panis viuis qui de ce-
lo descendi. si quis manducauerit ex hoc pane
viuet in eternum. Sunt etiam sancto modo hec v-
ba exponi. ut vices christi dicat hostia pu-
ra. quod preceptum est sine peccato. dicat panis
vite eterne. quod est resurrectio angelorum. et
calix salutis perpetue. quod resurrectio est ho-
minum. Vel tertio modo hostiam puram. quia
christus oblatum est ut nos liberaret a fer-
ditate originalis peccati. Sanctam quod vulne-
ratum est ut perficeret sanctam. quod ecclesia sanctifi-
cat. Immaculatam. quod mortuum est ut nos
liberaret de morte eterna. Panem vite eter-
ne. quod est noster viaticum. quasi via. Et calicem
salutis perpetue. quod est refectio angelorum
inebriatus in patria. Vel sic quarto modo. De
tuis donis ac datis. Dona sunt in re et
na. data in opera temporalia. Offerimus hostiam
puram. id est corpus. hostiam sanctam. id est sanguinem. ho-
stiam immaculatam quod ad vtrumque. Vel puram. id
est ab alijs separatam. sanctam. id est sanctificatam. imacula-
tam. id est a macula emundatam hostiam de corpore
puro conscientia bona. et fide non ficta. Sequi-
tur. Super quod et. Cum autem orauerit pro hostia
transsubstantianda. eamque iam transsubsta-
ntiatam patri obtulerit. nunc orat pro ipsius
acceptio. ut eas istar antiquorum sacrificiorum
acceptet propter supple nobis. ac sereno
vultu. id est respectu placabili digneris re-
spicere. non quod vultus eius mutetur aliquam-
do sed tunc deus vultum suum super nos
illuminat et serenat cum misericordia
suarum super nos exhibet et declarat. Scimus
illud per. Illuminet vultum suum super nos
et misereatur nostri. Item per hoc quod dicit digneris
respicere. notat quod sacerdos nosse vultum
habet verum ad propiciationem. de quo
in periculis huius partis dictum est. Et
tunc aspergit intus tabernaculum. dum pro-
pter misericordiam quod est eius propiciationem. ut de-
us habeat illa munera accepta. sicut ha-
buit munera abel iusti. Unde sequitur. Si-
cuti accepta habet dignatur es munera abel
et. Hoc autem adhibetur sicuti similitudinem
inuuit. non exprimit quantitatem. Item propter

Liber Quartus

accepti? est h̄ sacrificiū dō q̄ qd obtulit
abel. qd obtulit abraā. qd obtulit mel-
chisedech. **Q**ualet ei apli? res q̄ vmbra-
ritas q̄ figura. **I**psam ḡ similitudinē ma-
gis q̄ q̄ntitatē debem? attēdere. **O**fferē
dō ḡ files sum? abel. si recte qdē offeren-
tes. recte nihilomin? diuidam?. **Q**d qz
cayn si egit peccauit. **S**ua nanqz recte
cui debebat obtulit deo. s; retinēs sibi se
ipm? 7 cor suū subtrahēs deo. male diui-
dit. **A**bel at acceptū deo int? i corde ob-
tulit holocaustū. qz se n̄ sibi retinuit sed
deo totū se subdidit 7 ipēdit. **E**t iō legi-
tur i gen. **R**espexit de? ad abel 7 ad mūe-
ra ei?. ad cayn dō 7 ad mūera ei? n̄ respe-
xit. **D**eī? respexit ad abel 7 postea ad mu-
nera ei?. qz n̄ offerēs a mūeribz. s; mūe-
ra ab offerēte placuerūt. **S**ilr? 7 abraaz
egregi? fide totū se p̄us offerebat altissi-
mo 7 postea cū sua ducerz offerēda. pla-
cidas ei hostias offerebat. qd vt nos sci-
entes imitare m̄ patrios ab illo dōs ere-
git affect?. **T**olle inq̄t filiū tuū vnigeni-
tū quē diligis ysaac. 7 offer eū i holocau-
stū sup vnū mōtū quē mōstrauero ti-
bi. **S**taticz p̄mptū 7 obediētē inuenit
imo nob̄ ondit. **M**elchisedech qz n̄ nisi
se p̄us acceptū deo sacrificiū obtulisset
futuroz cāl minime p̄uidiss; qz ituitu
misticū panis 7 vini p̄m? obtulit sacri-
ficiū. erat ei s̄cdos dī altissimi. **M**oian?
igit isti tres p̄res x̄. test. qz illi 7 eoz sac̄
mēta sp̄ali? ceter? h̄ sacm̄ p̄signauerūt
Quid ei p̄mun? abel offeret? de p̄iogēi-
tis gregis nisi christ? p̄iogēit? in mltis
frīb; exp̄m̄ q̄ maliciose occisus ē a po-
pulo iudeoz sic ille inuidiose a fr̄e suo.
Nā fm̄ apoc. ipe ē agn? dei q̄ occisus est
ob origie mūdi. quid p̄ sacrificiū abrae.
dilectū 7 vnicū filiū offeret?. nisi christi
passio d̄figt. **D**e q̄ dic̄ apls. **P**roprio fi-
lio suo nō pepcit de?. s; p̄ nob̄ oib; tradi-
dit illū. **I**dic ē inq̄t fili? me. di. i q̄ mihi
bñ cōplacui. **O**blatio qz melchisedech
tā pprie nouū sacrificiū p̄figuit vt inde
p̄dictū sit. **T**u es s̄cdos in etnū fm̄ oz-
mel. **Q**ui fm̄ aplm̄ assimilat? est p̄ oīa
filio dei. manet s̄cdos i p̄petuū. **A**bel dō

puer nō taz a puericia q̄ a puritate. fm̄
illud. **E**cce puer me? dilectus quē elegi
posui sup eū spm̄ meū. **A**braā dō p̄riar/
cha nō tā israelitici pleb; q̄ ppli christiāi
illi? p̄ carnē. hui? p̄ fidē. fm̄ illō. **N**ō vl-
tra vocabit nomē tuū abraā s; appellabz
ris abraā. qz p̄rem mltaz gētiū cōstitui-
te. **M**elchisedech interpretat rex iusticie.
Deinde rex salē. i. pacis p̄t illō qd legi-
tur. **O**riet i diebz ei? iusticia 7 abundan-
tia pacis donec auferet luna. **S**c̄m̄ sacri-
ficiū imaculatā hostiā. h̄ addidit i cano-
ne leo pa. i. **N**ona ps canonis.

Supplices te ro-
gamus rē. **N**ona ps. **P**onti-
fer. vt lex iubebat. 7 i p̄hemio
hui? p̄tis dictū est. asp̄gebat tabulaz et
arā. 7 exterius sacz sanguine pacifico. 7
christ? toties asp̄git p̄rem sanguine q̄ti-
ens eū placat p̄ carnē assumptā. **A**ram
asp̄git q̄diu numez restaurat angeloz
Exteri? sacz asp̄git dū hoies sc̄ificat. et
p̄i q̄ in terris sunt recōciliat. **S**ac̄dos
eosdē asp̄git. qz p̄ hoc sacrificiū placat
deū. 7 veniā ipetrat. 7 sic etiam superos
asp̄git. **N**ā q̄ nos emūdat. augmētāt nu-
mez ciuiū supnoz. **A**sp̄git etiā int? tab-
naculū. put in p̄cedenti p̄ticula dictus
est. **D**ū aut̄ hic noiāt sublime altare cō-
memorat sc̄a sc̄oz. **D**ane hymno di-
cto post cenā eruiit iesus in mōtē oliue-
ti trās torrentē cedron. 7 p̄gressus pui-
sillū cecidit i faciē suā. orās 7 dicēs. **P**̄
si fieri pōt trāsser a me calicē hūc. **S**ed
7 secūdo 7 tertio abiit 7 orauit eundez
sermonē dicēs. **E**t fact? in agonia pliri?
orabat. 7 fact? est sudor ei? sic gutte san-
guis decurrentis in terrā. **T**ūc venit ad
discipulos suos dīcēs. **S**urgite eam?.
Ecce appropinq̄t q̄ me tradz. **T**raditor
aut̄ dedit eis signū dicēs: quez osculat?
fuero ipe est tenete eū. **E**t p̄festim acce-
dēs osculat? est eū. **Q**uia ḡ iesus p̄cidit
orās. 7 dicēs: **P**̄ si fieri pōt trāsser a me
calicē rē. **I**ō s̄cdos se inclīnās orat 7 dic̄
Supplices te rogā? rē. **U**el s̄cdos incli-
natio significat emissiōem spūs christi

put dictū est in phemio canonis. **De** inclinationibz dictū ē sub ti. o. p. f. e. s. i. o. e. Itē dicēs. vt q̄t̄ ex hac altar. rē. osculat sel altare. p. q̄d repñtat osculū p. ditoris p. q̄ dñs ab o. f. o. e. surrexit. Quidā ter osculāt agētes grās trinitati. q̄ p. passionem dñi gen. reconciliauit hūanū. Alij bis. ad notādū geminā i. christo naturā. seu ipm i. aia. 7. corpe passū. **Q**uo fact. est i. agonia p. l. i. x. i. orabat. tertio dicēs eūdez p. monē i. o. s. a. c. d. o. s. f. a. c. tres cruces. **P**rius sup. oblatā dicēdo. sacrosēm filij tui cor. pus. secūdā sup. calicē dicēdo. 7. sanguiez tertiā figēdo seipm i. facie. cū dic. o. i. bñ. dictiōe celesti. forte p. p. ter sudorē corpis crucē impmēs sup. corpe. 7. p. p. guttam sanguis crucē impmēs sup. sanguinez. et q. p. cidit i. facie suā orās. i. o. iprimis sibi crucē i. facie. **U**ll. poti. crux q̄ fit sup. cor. pus. desig. vincla q̄b. ē ligatū corpe. illa q̄ fit sup. sanguinē. desig. flagella q̄b. al. l. i. s. u. s. est. 7. sanguis educt. **D**evicul. legi. tur. **M**inistri iudeor. cōprehēderūt iesu. 7. ligauerunt 7. viciētes duxerūt 7. tra. diderūt pōtio pilato. **D**e flagell. legif. **A**pphēdit. pilat. iesū. 7. flagellauit. cui. liuore sanati sum. **P**er tertiā o. o. crucē q̄ fit i. facie. recolif. illō q̄d expuebāt i. fa. cie ei. 7. palmas i. facie ei. dabāt. 7. velā. tes facie ei. dicebāt. **P**rophetia nobis xpe. q̄s est q̄ te p. cussit. **T**ertio crux q̄ fit sup. corpe. martiriū christi. q̄ fit sup. san. guinē martiriū scōr. desig. **Q**uarto pri. me due cruces significāt q̄ christus pro. duobz pplis passus ē. **T**ertia q̄ fit i. facie q̄ i. corpe suo passus ē. **A**lij o. o. n. faciūt p. missas duas cruces. **C**ōsiderari et o. z. q̄ m. d. o. s. dicēdo. supplices te rogā. 7. c. fiat inclināt. cācellat. manibz añ. pect. ad. designdū q̄ orōis hūilitas p. inclinatio. nē desig. tūc demū 7. n. alias exaudiri di. gna ē. si ex fide p. cedat pectoris. i. mētis fide dico p. dilectiōez opante. q̄ opatō p. man. intelligit. **Q**uia o. o. qdā sunt opa vite actiue. qdā o. o. opa vite p. tēplatiue s. z. opa vite actiue quoddāmō cācellatiz ad opa p. tēplatiue vite. sic sinistra ad de. xtrā opā. eo q̄ opa actiue sic supposita

seu i. ferioza ad opa p. tēplatiue disponūt 7. opa p. tēplatiue sic supposita et altioza illa p. ficiūt 7. p. sumāt. i. o. i. ipa manuū cā. cellatiōe dextra supponit sinistra. **R**ur. sus orat cācellat. manibz añ. pect. q̄ i. ipso facto dicat. **O**bscuro te p. crucē 7. passio. nē tuā. vt iubeas h. p. ferri. 7. c. **C**ācellatio enī manuū passionē christi figurat. 7. de. xtrā p. quā resurrectō. leue p. quā passio. designat supponit. vt p. h. christi resurre. ctio a mortuis i. sinuet. **E**lex i. nōnull. eccl. i. s. dyacon. i. f. r. a. actiōez lauāt man. signās p. mo. q̄ pilat. se lauit cū se. mun. dū a christi sanguie p. clamauit. secūdo q̄ n. r. a. sordida opa christi passioe mūdā. tur. tertio q̄ null. nisi mūd. ad p. cipiē. da fidei facta p. cedat. **S**eq. **I**ube h. p. ferri. 7. c. **T**ate sūt p. funditat. h. o. b. a. vt i. tellect. hūan. vix ea sufficiat penetrare **U**ñ be. gre. tāti facti dign. intpres de il. lis tāq. de re i. effabili pene ineffabili lo. q̄ns. **Q**uis inq̄t fidelū h. c. dubiū possit in ipa imolatiōis hora ad s. a. c. d. o. t. i. s. voce celos apiri. i. illo iesu christi misterio an. gelor. ch. b. r. o. s. adesse. summis ima socia. ri. frena celestibz iūgi. vñq. ex i. uisibili. bus atq. visibilibz fieri. **V**id. et alibi dic. **U**ñ o. eodēq. tpe ac momento in celū. i. celestē naturā rapit ministerio angelo. rū p. sociādūz corpi christi scz mystico. et ante oculos sacerdotis in altari videt. **S**aluo tamē occulto celestis oraculi sa. cramēto. possent h. c. verba licet simpli. cius tamē securi. sic exponi. **I**ube id est fac. h. c. scz vota fidelū. i. supplicationes et p. c. e. s. p. ferri. id est p. sentari. p. ma. nus sancti angeli tui. id est per. misteriu. z. angelor. qui sunt administratori spūs 7. vota nostra coraz deo offerūt. **I**uxta il. lud q̄d ait raphael angelus ad thobiam **T**hobie. xij. **Q**uādo orabas cūz lachry. mis ego obtuli orōem tuā dñō. **E**x h. c. er. go euidenter apparet. q̄ āgelus sacris mi. stertis adeē credēdus est. nō vt p. secret. q̄ h. nō pōt. s. z. vt orōnes s. a. c. d. o. t. i. s. 7. pli. deo repñtet. fm illō apoc. **A**scēdit fum. aromatu i. p. spectu dñi de manu angeli. q̄ sunt orōnes scōrum. **I**n sublime alta

Libet Quartus

re tuū. supple b̄ est in p̄spectu diuine maiestatis tue. i. i p̄tēplatiōe maiestatis. et curie tue celestis. **N**ā ip̄e d̄e d̄z altare sublimē ero. **N**ō ascēdes ad altare meū p̄ grad⁹. i. i trinitate n̄ facies ḡdus. **P**ozz ro sic b̄. aug. d̄terminat. nō d̄z angel⁹ of ferre oōdes d̄eo. q̄i tūc p̄mo d̄e nouerit q̄d uelim⁹. q̄z d̄e oīa nouit aūq̄z fiāt. sed q̄z nōcē b̄z rōnal creatura tpales cās ad efmutatē referre. siue petendo q̄d erga se fiat. siue p̄sulēdo q̄d faciat aut q̄d d̄eo iu b̄ete iplendū esse cōgnerit. b̄ nob p̄leui d̄ent p̄latēter repoztet. **P**nt etiā secun do mō p̄missa v̄ba sic exponi. **D**ps deus iube b̄. i. panē et vinū. p̄ferri. i. trāsmuta ri. i. sublimē altare tuū. i. i corpus et san guinē filij tui sup choros angeloz exal tari. q̄z corp⁹ xp̄isti dictū est altare fm illud. altare d̄e fra faciet mihi. p̄ manus angeli tui. i. p̄ mīsteriū s̄acdotis. **N**ō ei fm aug. d̄poscit ob aliō illic d̄ferenda. nisi vt itelligat q̄ ista fiāt. i. trāsubstāti ent i eo s̄acdotio. i. in ei⁹ mīsterio v̄tute sp̄ssci. **S**z cū iā trāsubstātiata sint. ex poni p̄nt tertio mō sic. **I**ube b̄. i. xp̄isti corp⁹ mīsticū. i. eccliam xp̄isti militātes p̄ferri. i. associari. i. sublimē altare tuū. i. i eccliam triūphātem. q̄ d̄z altare. fm il lud leuit. **I**gnis i altari meo sp̄ ardebit. i. feruor charitat⁹ i ecclia triūphāti. et b̄ p̄ man⁹ āgeli tui. i. p̄ opationē et v̄tutez xp̄isti filij tui q̄ est magni p̄siliij āgelus esa. ix. **I**p̄e ei corp⁹ suū mīsticū d̄eo p̄ri cōiungit et ecclie triūphāti. **Q**uarto mō hic est angelus magni p̄siliij. p̄siliari⁹ il le cui⁹ p̄silio pater mūdū creauit et re/ creauit. sublimē altare i p̄spectu d̄ei est xp̄ist⁹ crucifixus sedēs i d̄extra patris. **I**gī āgel⁹ fert b̄ s̄acmenta in sublimē altare i p̄spectu d̄ei dū cicatrices oñdēs in p̄pellat apud p̄rem p̄ nob hec s̄acmen ta p̄ficiētibz. **Q**ue v̄o sint illa q̄ petit i sublimē altare p̄ferri d̄eterminat d̄ns di cēs. **E**lt q̄tāt tē. p̄ hoc enī d̄emonst̄at cor pus xp̄isti mīsticū. q̄d xp̄ist⁹ q̄tidie ad se trahit p̄ mēbra. **E**lt hiere. **P**atrē ro cab me. et post me ingredi nō cessabis. **D**ecima pars canonis.

Memento etiam
d̄ne rē. **D**ecima ps. **D**ec cōiunctio etiā p̄tinuat seq̄ntia prime p̄cedentibz. **U**el dici pōt q̄ sup fluit nā in ātiquis codicibz p̄cedbat i mediate q̄dā oō incipiens. **M**emento mei q̄so d̄ne rē. in q̄ sacerdos p̄ se orabat vt digne posset offerre. **U**n tūc recte se q̄bat. **M**emento etiam d̄ne famuloz rē. **S**ed q̄z i multis modernis codicibz o ratio illa nō inuenit. iō fm illos illō eti am supfluit. **U**el q̄d melius est respicit aliud mēmeto q̄d p̄cedit. in q̄ rogauit p̄ viuīs. hic aūt orat p̄ d̄functis. **O**rat ergo pia mater ecclia non solū p̄ viuīs v̄z etiā p̄ d̄functis. et eos d̄eo patri sa cre oblationis intercessionē cōmendat certissime credēs q̄ sanguis ille p̄ciosus qui p̄ multis effusus est i remissionem peccatoz. nō solū ad salutē viuētiū v̄ rū etiā ad absolutionē valeat d̄functo rū iōg gabilon. p̄ciliū statuit. q̄ in oībz missaz solēntis loco cōpetenti videlicet in b̄ loco secrete. vel i diebz nō solēnibz. in d̄nica enī die ob resurrectionē d̄nicā aīe regem credunt h̄te. ecclia p̄ d̄funct⁹ d̄m d̄p̄ceat. iuxta illud aug. nō sunt p̄ termittēde supplicatiōes p̄ spiritibus mortuoz. q̄s faciēdas p̄ oībz i xp̄istiana catholica societate laudam⁹. **E**t q̄z q̄nq̄z d̄esunt d̄funct⁹ parētes filij cōgiti et ami ci q̄ supplicatiōes p̄ eis effundāt. vna et pia mater. i. tota ecclia oēs d̄fūctos sub generali cōmemoratiōe suscipit tacitis illoz nomibz. et eis exhibet cōionē. **I**n nocen. q̄z pa. statuit. vt aū p̄secrationez hostie nō recitentur nōia d̄functorum possunt enī populo recitari. sed d̄eo quē nihil latet necesse non est. **Q**ui cum sig fidei nos p̄cefferunt. scz ad d̄m. nō q̄ ibi sit fides aut sp̄s. vbi sp̄s est et res. nam fides euacuatur. charitas nūq̄z ex cidit. sed signum fidei pro caractere fi/ dei xp̄istianitatis accipit. q̄ fideles ab i/ fidelibz discernūt. fm illud. **A**udiui nu mer sigtoz. crnū. milia signati ex oī tri bu filioz israel. **E**t dormiunt in somno

pacis fm illud. In pace i idipm dormiā
 ⁊ req̄scā. Frequēter ei sac̄ scriptura defū-
 ctos dormiētes appellat. p eo qz sic dor-
 miētes euigilāt. ita mortui resurgent.
 Propt̄ p̄ dicit apls. Nolo vos igrare
 de dormiētibz vt nō p̄tristemī sic ⁊ cete-
 ri q̄ sp̄z nō h̄nt. Et dñs inq̄t in euange-
 lio. Laçarus amic⁹ nē dormit. Ip̄is dñe
 ⁊ oibz in ch̄risto quiescentibz. In h̄ loco
 sacerdos qz maluerit defunctoz dz age-
 re memoriā sp̄alem. Finita est enī me-
 moria mort⁹ dñi. ⁊ iō sequit̄ mors n̄ra.
 ch̄rist⁹ p̄cessit ⁊ nos ei⁹ restigia sequimī.
 Dicāt vocāt̄ quiescētes i ch̄risto q̄ i cha-
 ritate mortui sunt. h̄ntes tñ aliq̄ purga-
 bilia. eo qd nō plene s̄atificerāt p p̄ctis
 cōfessis. p̄t qd ad locū purgatorij descē-
 det. vbi exites suffragio indigēt ecclie
 militāt. tanq̄ nōdū h̄ntes i re pacē ⁊ re-
 frigeriū gl̄ie. h̄ habeāt i certa ⁊ infallibili
 spe. Locū refrigerij. in q̄ nō est ardor pe-
 nar. Luc in q̄ nō est obscuritas tenebra-
 rū. Et pacis in q̄ nō est p̄sict⁹ puḡ. Nā
 absterget de⁹ oēm lachrymā ab ocul⁹ eo-
 rū. ⁊ iā nō erit ampli⁹. neqz luctus neqz
 clamor. s̄ nec vll⁹ dolor. qm̄ p̄ora trāsie-
 rūt. S̄ delectabūtur i mltitudine pacis
 cū placebūt dño in regione viuētiuz.
 Paradisus ḡ d̄r loc⁹ refrigerij. p̄t ardo-
 re ignis purgatorij p quē aīe trāseunt.
 iuxta illd. ps. Trāsiuim⁹ p ignē ⁊ aquā
 ⁊ c. Loc⁹ luc⁹ ⁊ tenebras inferni. De q̄bz
 matth. xij. Mittite eū i tenebras exte-
 riores. Loc⁹ pacis p̄t mēt̄ trāquillitatē
 q̄ ibi est h̄vermē p̄scie eoz q̄ salui nō est
 Uñ esa. Clemis eoz nō morietur. nec
 ignis eoz extinguetur.

Undecima pars canonis.

In Obis quoqz et
 cetera. Undecima ps. Nec
 autēz oīo p̄tendit vsqz. Per
 oīa secula seculoz. Et h̄c verba p̄feren-
 do sacerdos paululū exp̄ssa voce p̄cusso
 pectore silentiū interrūpit. rep̄ntans cō-
 tritionē ⁊ p̄fessionē latronis in illo pas-
 sionis dñice articulo icrepātis alter⁹ et
 dicentis. Nos qdē digna fact⁹ recipim⁹

hic autē nihil mali gessit. Et dicebat ad
 iesum Luc. xij. Dñe memēto mei dū
 veneris i regnū tuū. Propter qd dixit
 illi iesus. Amē dico tibi hodie mecū eris
 in paradiso. Rursus p exaltatiōez vocis.
 ⁊ p̄cussidē pectoris exp̄mis illd. qd cē-
 turio ⁊ q̄ cū illo erāt. visis ill⁹ q̄ fiebāt
 timuerūt valde dicentes. Vere fili⁹ dei
 erat iste. Et om̄s turba que simul ade-
 rāt ad spectaculū illud p̄cutiētes pecto-
 ra sua reuertebāt̄r. Notū xro eius et
 mulieres q̄ ch̄ristū secute fuerant a gali-
 lea stabant a longe h̄c vidētes. Quos
 significāt ministri. s̄ dyacon⁹ ⁊ subdya-
 conus retro stātes. qui ad h̄c vocē ere-
 cti in os sacerdotis vel ep̄i intuef. Pre-
 missa autē pectoris vnica tunisio. signat
 qd fm aplm̄ ad roma. vi. ch̄rist⁹ semel p
 peccatis n̄ris mortu⁹ est. Et sit cū tribz
 digit⁹. s̄. sine pollice ⁊ indice. vt trinitas
 in vnitate notef. Pectoris q̄qz tunisio
 q̄qz p̄niam designat. put sub ti. de con-
 fessidē dictū est. Peccatoz. Hoc ideo
 dicit quia si dixerimus qd peccatuz non
 habemus nosmetipsos seducim⁹ ⁊ veri-
 tas in nobis non est. Licet enim omni
 tempore debeam⁹ ex corde nos recogno-
 scere peccatores. p̄cipue tamē cū pro re-
 missione peccatoz sacrosanctū miserii
 celebramus. De multitudine misera-
 tionum tuarū sperantibz. Iuxta quod
 inquit ps. Scōm multitudinē misera-
 tionū tuarū dele inquitatē meaz. Et no-
 ta qd vna tñ est dei misericordia. nō ali-
 ud quidem q̄ ipse misericors. sed multi
 sunt eius effect⁹ qui miserationes dictū
 tur. Uñ. Reminiscere miserationū tuarū
 domine. ⁊ misericordiarū tuarū que a se-
 culo sunt. Partem aliquam ⁊ societa-
 tem donare digneris. Sed cum ip̄e de-
 us sit omnia in omnibus salus ⁊ p̄mi-
 um ⁊ gloria singuloz. iuxta illud. Sal⁹
 ppli ego suz. qd est qd d̄r p̄tez aliquā ⁊ so-
 cietatē ⁊ c. tanq̄ non om̄s sint eūdez te-
 nariū accepturi. Sane h̄ vnū ⁊ idez sit
 p̄miū singuloz. vicz ip̄e deus in cui⁹ co-
 gnitiōe sal⁹ eterna p̄sistit. fm illd qd ip̄e
 dicit in euāgelio. Nec est vita eterna vt

Liber Quartus

cognoscāt te deū v̄r̄z et hūc quē misisti ie-
sum christū. tñ fm differētiāz meritor̄.
aliq̄ pl̄ aliq̄ min⁹ diuina viſiōe fruūt. Nā
et stella differt a stella in claritate. Pro-
pter qd̄ ip̄e dñs ait: In domo p̄ris mei
multe māſiones sūt. Sicut vn⁹ est sol
cuius lumē p̄cipant vniūsi. aliq̄ plus
aliq̄ min⁹ fm differētiā intuētū. Cūz
iohāe. stephano. mathia. barnaba. In
hac secūda cōmemoratiōe scōz magna
ex pte supplē. q̄ de p̄mitiuis sc̄is dees
se videbāt in p̄ma. S̄z q̄re iohēs repe-
titur. et stephan⁹ sociat⁹ iohāni p̄mitti-
tur mathie ac barnabe apl̄is. Sup̄ hoc
dici pōt qd̄ iohēs in p̄ma cōmemoratio-
ne disponit⁹ et cū ceteris nūerat⁹ p̄pter di-
gnitatē apl̄atus. in hac aut̄ cōmemora-
tiōe repetit⁹ et cū stephano sociat⁹ p̄pter
p̄uilegiū celibat⁹. Virgīes enī sunt et se-
quunt⁹ agnū q̄cunqz ierit. Preterea ce-
teris p̄mittit⁹ v̄ginitatē. Namqz iohēs in
de marie cōmendat⁹ qz christus in cruce
m̄tēz v̄ginē discipulo v̄gini commēda-
uit. et ex illa hora accepit eaz discipulus i
suā. Stephani v̄o v̄ginitas ex eo marie
cōprobat⁹. qz ip̄e deputat⁹ ē ab apl̄is ad
ministeriū viduaz. et i eo qd̄ feminis est
p̄posit⁹ testimoniū meruit sincerissime
castitatis. Posset aut̄ non euāgelista s̄z
bap. iohēs itelligi nisi p̄mitteret. Cūz
tuis sc̄is apl̄is ac martiribz. Cū conici-
tur qd̄ apl̄i tñ ac martires subnotant⁹.
quāuis et iohēs hap. merito posset inter
martires nūcerari. Enumerat⁹ ḡ sac̄dos
sanctos. qz societate petit. qz et sacerdos
legalis noīa filioz israel hēbat scripta.
vt sup̄ dictū est. Et adūte qd̄ hic octo vi-
ri. et septem mulieres cōputant⁹. qz p̄ hoc
sacrificiū septem chrisinata gr̄az. et octo
btitudines iūguntur in nobis. Sequi-
tur. Nō estimatoz meriti. qz nō fm eri-
gentiā meritor̄ retribuīs. s̄z min⁹ puni-
endo vel magis remūerado q̄ q̄sqz me-
ruit. Cū. Nō fm peccata n̄ra fecit nob.
neqz fm iniquitates n̄ras retribuit nobis
Et alibi. Mensurā bonā et p̄fertā et coa-
gitatā et sup̄fluētē reddēt in sinū v̄r̄m
Per christū dñm n̄m. Dic non r̄ndet

amen. Cum qz angeli q̄ sp̄ assistunt rñ-
dent put i fine. in p̄ticule dictū est. Cū
quia hec tacite dicuntur. nec r̄ndentes
audire p̄nt. Cū qz et ba seq̄ntia. p̄ quez
oīa et istis p̄iūgunē et ab eis dependēt.
ita qd̄ nihil interponi pōt. Doc aut̄ loco
b̄ndicunt v̄ue. put dicit i. vi. p̄. sub qn̄
ta feria cene dñi. vbi agit de diurno offi-
cio. In canone ap̄loz i burcardo li. v.
c. offerri. ita legit. Offerri non liceat ad
altare. s. ad b̄ndicendū p̄ter nouas spi-
cas et v̄uas et oleū et lumīaria et fabas et
thimiamā ad incēsum tpe q̄ sancta ob-
latio celebrat⁹. Sequitur. Per quē h̄ oīa
et. Ideo dicit oīa. qz p̄ filiū oīa creatā
sunt. Cū iohā. i. q̄ a p̄ ip̄m facta sunt.
et sine ip̄o factū est nihil. Et vidit deus
cūcta q̄ fecerat et erat valde bona. Cre-
as igit̄ p̄dendo naturā. Scificas p̄sc̄n-
do materia. Cūificas trāsubstātiādo
creaturā. B̄ndicis accumulando gr̄am
Qd̄ aut̄ d̄z hec oīa. est simplex. p̄nomi-
nis demonstratio sic tps verbi p̄fusiū
Nā p̄ns p̄fusiū p̄ntis non tenet vsum
Et est sensus. Hec oīa. s. panes vinū et
aquaz sp̄ bona creas fm causas canonis-
cas p̄mordiales. et scificas fm causas sa-
cramētales. viiificas vt trāseant i car-
nem et sanguinē. et b̄ndicis vt p̄seruant
vnitatē et charitatē. Rursus in eo qd̄ vi-
cit sanctificas. notat qd̄ q̄cunqz scificat⁹
p̄ gr̄am christi scificatur. de plenitudie
enī eius oēs accepim⁹. Cū iohā. xvi.
Pater sanctifica eos in veritate. i. in fi-
lio. In eo qd̄ d̄z viiificas notat qd̄ q̄cūqz
viiificat⁹ p̄ filiū viiificat⁹. iohā. xi. Ego
suz via vitas et vita. In eo qd̄ dicit. b̄n-
dicis. insinuat⁹ qd̄ benedictio celestis
datur nobis per fructum virginis bene-
dictum. Vel creas vt sint. sanctificas ti-
bi deputando. viiificas animando. be-
nedicis vt vtilia sint. p̄stas vt profint
Fiunt autem tres cruces super dictis
verbis. sanctificas. viiificas. benedicis.
in q̄bz eccl̄ia p̄mitiua rep̄ntat⁹. q̄ fidē tri-
nitatis suscepit. De hoc tñ alif iaz dicit
Siquidē sacerdos dicitur. et p̄stas nob
vel dyaconus remouet corporale desuz

per calice. ad notādū qd qñ christus emi
sit spm. xliū templi scissus est a summo
vsqz deorsuz. 7 apta sunt nob q pus i le
ge obscura erāt 7 clausa. sic dñ in euāge
lio de quibz dā. Et erat absconditū vbi
istud ab eis rē. Ubi enī sumpto aceto.
cōsummatū est 7 reuelatū est. Et calice
discoopto accipiens hostiā dicit. 7 p̄stas
nob? Dubitari at vidim? qre calix 7 n̄
hostia cooperit? Ad qd qdruplex pōt rō
assignari. Primo p̄t piculū. qz sanguis
facili? posset recipe i mundiciā qz hostia.
Secūda qz i calice 7 sanguie magis si
gnificat passio christi qz in hostia. Tñ il
lud. Pater si fieri potest trāseat a me ca
lix iste. Et in canone i forma sanguis po
nit act? effusiois. ibi. Qui p̄ vob effun
det rē. Quia g in calice 7 in sanguie ma
gis significat christ? mortuus qz i corpe
iō sic 7 mortu? pānis 7 lapidibz operit.
ita 7 calix pāno. 7 sanguis calice 7 pāno
corpāl cooperitur. Tercio sanguis i cali
ce coopto rep̄ntat corp? christi in sepul
cro clauso 7 sigto. Hostia dō corp? chri
sti extra sepulcrū. Quarto sanguis i ca
lice coopto rep̄ntat christi corpus in sin
done inuolutū. hostia dō corp? nō inuo
lutus. Sequit. Per ipm rē. Si absqz
alicui? verbi vel t̄pis inpositiōe. pūgas
pmissa vba. Per christū dñm n̄m. per
quē hxc omia rē. 7 facis punctū ibi. 7 p̄
stas nobis. plana est l̄a. Dic ergo. Per
ipm tanqz p̄ mediatorē. cū ip̄o tanqz cū
coeqli. qz ip̄e est coequalis p̄ti. in ip̄o tā
qz in cōsubstantiali. vel in ip̄o. i. membris
eius. In p̄te quippe notat autoritas p̄
pter principiu in filio equalitas p̄pter
mediū. in spūsancto cōitas p̄pter p̄forti
um. Hanc s̄ta ferā crucifixus est chri
stus hora tertia linguis iudeoz. qd nar
rat marcus. hora sexta manibz gentiliū
qd narrat iohānes. circa horā aut nonā
inclinato capite tradidit spm. Ad reco
lendam igitur crucifixionez hora tertia
factam linguis iudeoz clamantiuz ter
crucifige crucifige eū 7 rur? tolle tolle
crucifige eū. sacerdos facit tres cruces
sup oblata 7 calicē. dū dicit scificas. viui

ficas. bñdiciis. Ad recolendā vero cruci
fixionē q post interuallū trium horaruz
facta est manibz gentiliū cum milites
crucifixerūt iesum. sacerdos iterū facit
tres cruces cū hostia sup calicē sup p̄e
missis tribz verbis. s. p̄ ipm. 7 cū ip̄o. et i
ip̄o. Postmodū aut ad designandaz di
uisionē carnis 7 aīe dñi morietis. facit
duas cruces cū ip̄a oblata in ora calicis
duz dicit. Est tibi deo patri oīpotenti in
ynitate spūsc̄ti. Cū enī in chris̄to tres
sint ynite sube. videlicet diuinitas cor
pus 7 aīa. due tñ scz corpus et aīa fue
rūt in morte diuise. Nā diuinitas a neu
tra est diuisa 7 sepata. Et p̄pterea nō tri
bus crucibz sed duato mors dñi desig
tur. Letex sacerdos faciēdo cruces ma
nus sup mēsam altaris extēdit. qz 7 chri
stus sup arā crucis manus expandit. iu
xta illud p̄phetiā. Expandi manus me
as ad pplm nō credentē mihi. Secun
do etiā p̄misse tres cruces cū corpe sup
nudū calicē facte. significāt tres crucia
tus qz christus in nuda cruce sustinuit
videlicet passionē. p̄passiōez 7 cōpassiō
nem. Passiōem in corpe. p̄passiōem
in mente. compassiōem in corde. De
passiōe corporis ait dominus per p̄phe
tam. O vos omnes qui trāsitis per vi
am. attendite 7 videte si est dolor sicut
dolor meus. Foderunt enī manus me
as 7 p̄. me. d. o. o. m. De passiōe mē
tis dñs inquit aplis. Tristis est anima
mea vsqz ad mortem. cepit enim iesus
tedere 7 pauere. cepit cōtristari 7 mēst
esse. Ex cōpassiōe dō cordis p̄ crucifixo
ribz orauit ad patrē dicēs. Pater igno
sce illis quia nesciunt quid faciunt. Si
enim cognouissent nunqz dominuz glo
rie crucifixissent. Et ideo sacerdos facit
has cruces cum hostia super calicem. qz
christus sustinuit huiusmodi cruciat?
in corpore super patibulum. Per calicē
enim passio designatur. vt iam dictum
est. Tercio modo tres cruces cuz hostia
sup calicē facte. significāt fidē cēturiōis
dicētis matth. xxv. Clere fili? dei erat
iste. 7 ita cognuit eū vnū esse in trinitate

Liber Quartus

scilicet christū deū et hōiem. Due vero q̄
fūt i ora seu latere calicis. designat duo
sacramēta q̄ de latere christi pfluxerūt.
videlicet aq̄ regniatiōis. et sanguis redē-
ptiōis. iuxta testimoniū ioh̄is dicentis
Un⁹ militū lācea lat⁹ eius apuit et pti-
nūo exiuit sanguis et aq̄. Et iō imedia-
te p⁹ has duas cruces lat⁹ calicis in qui-
busdā eccl̄ijs cū hostia tāgūt. p qd̄ pcuti-
sio lateris christi cū lācea militis designatur
Quarto tres pmissae cruces i q̄busdā ec-
clesijs ita fūt et bñ. Nā p̄ma q̄ fit sup. p
ipm. fit sup os calicis exteri⁹. signās q̄
deus est extra oīa nō exclusus. Secūda
q̄ fit sup. cū ipo. fit paz inferi⁹ sub p̄ia
videlicet a labio calicis i labiū. significās
q̄ deus est sup oīa nō eleuat⁹. Tertia q̄
fit sup. i ipo. fit intra os calicis. circa me-
diū cōcavitatis ei⁹. significās q̄ est itra
oīa nō iclusus. Quarta q̄ fit sup. deo pa-
tri. fit a medio oris calicis recto dyame-
tro p̄ faciē sacerdotis. significās q̄ oīa q̄
in misterio misse occulte agunt. in fine
nobis aī oculos ponent. Quinta q̄ fit
sup. i vnitāte spūscī. fit a latere calicis
int ipm calicē et sacerdotē. videlicet descē-
dēdo a summitate calicis p̄ pedē signifi-
cās q̄ deus est subter oīa nō cōpressus
seu prostrat⁹. Quidā tñ de his duab⁹ vl-
timis nō faciūt nisi vñā. Quinto dicte
tres cruces significāt tres cruciat⁹ q̄s
christ⁹ sustinuit trib⁹ t̄pib⁹. viz aī mor-
tē. alapas. flagella. sputa. et h̄mōi. i mor-
te crucifixionē. et p⁹ mortē lateris p̄fora-
tionē. Prima significat p̄mū. secūda se-
cundū. tertia tertiū. q̄rta x̄o significat
sep̄atiōem aīe a corpe christi. q̄nta descē-
sum i lymbū. vl cruciatū in pedib⁹. Se-
xto q̄nq̄ ordies signorū q̄ fūt aī sextus
s. aī tactū calicis cū hostia. q̄n videlicet
de duab⁹ vltimis nō fit nisi vñā signifi-
cāt q̄nq̄ mūdi etates q̄ fuerūt aī chri-
sti natiuitatē. sextū x̄o viz ipse tact⁹ si-
gnificat sextū t̄pē. s. a christi natiuitate
vsq̄ ad finē mūdi. ipse enī vñic⁹ tact⁹ si-
gnificat dñm semel ascēdisse crucez. vt
finē h̄ret. ipa aut res est cruciat⁹ q̄ p di-
ctas q̄nq̄ etates oīb⁹ fiebat l̄vib⁹. No

tandū igit est q̄ sacrificiū septē vicib⁹ si-
gnat in canone. Prima vice ter vbi d̄r.
Hec dona. hec munera etc. Secūda vi-
ce q̄nquies vbi d̄r. Quā oblatiōem tu-
de etc. Tertia vice bis. semel vbi dicit.
Qui pridie etc. ibi. Tibi gr̄as agens. bñ
dixit etc. Et iterū vbi d̄r. Siliq̄ mō etc.
ibi. Itē gr̄as agēs. Quarta vice q̄nq̄es
vbi d̄r. Hostia purā etc. Quinta vice bis
vbi d̄r. Sacrosctm filij tui corpe etc. Se-
xta vice ter. vbi d̄r. Scificas. viuificas
etc. Septima vice q̄nquies. vbi dicitur
Der ipm etc. put i ipis locis dictū est.
Inter q̄s septē vices sacrificiū signat
duab⁹ vicib⁹ bis. et duab⁹ vicib⁹ ter. et
duab⁹ vicib⁹ q̄nquies. septia vero vice
bis et ter. Signat ḡ simul omib⁹ vicib⁹
iunctis quinq̄es quib⁹ q̄ sunt fil. xrv. qui
nūer⁹ pductus sp̄ i seipm reducit. si du-
cat in infinitū quatumlibet enī multipli-
cet eucharistie factm. sp̄est idē sacrifici-
um. Aug⁹ tñ dicit q̄ si tñ semel signūz
crucis fieret sup panē et vinūz sufficere
posset. q̄ semel dñs crucifix⁹ est. In hoc
etiā factō q̄nq̄ sensus corpis. s. vis⁹. au-
dit⁹. gust⁹. odorat⁹. et tactus. exercet. scz
circa colorē. saporē. odorē. fractiōē. et sū-
ptiōē vt q̄nq̄ sensus aīe spūales exube-
rēt. s. visus itelligētie. audit⁹ obediētie.
odorat⁹ discretiōis. gust⁹ dilectiōis. et ta-
ct⁹ opis. De q̄b⁹ repit i euāgelio. Dñe
q̄nq̄ talēta tradidisti mihi. ecce alia q̄n-
q̄ supluat⁹ suz. S. et binari⁹ et ternari⁹
bñ p̄gruit sacramēto. Binarius p̄p car-
nē et sanguinē. ternari⁹ p̄p panē vinūz
et aquā. Itē binarius p̄p duplicem mō-
dū edendi. s. sacramētales sub specie pa-
nis et vini. et spūalem in fidē cordis. Et
ternarius p̄p tria q̄ sunt i hoc sacramē-
to discreta. viz forma visibil⁹ panis et
vini. veritas corpis et sanguis. et virtus
spūalis vnitatis et charitatis. De quib⁹
dictum est in septima p̄tula super ver-
bo. Misterium fidei. vt ita ternarius bi-
nariū. i. fides trinitatis per dilectionēz
dei et proximī opes. Fiunt igit cruces q̄
q̄ttuor habēt angulos sup sacrificiū q̄
christus dum in cruce pependit. q̄ttuor

climata mundi redemit et septē ordinibz
ordinatur: ad notandū septiformē spūs
sancti grām q̄ in b̄ misterio nccaria est.
Et fere in q̄libet ordine p̄ nūez imparē
signacula disponunt. qz corpus christi
vnū manēs n̄ scindit. Omis honor tā
q̄ dñor: et glia tanq̄ deo. Sequitur. Per
omīa secula scloz. nō solū cruc̄ imp̄ssio
vex etiā vocis exp̄ssio et pectoris p̄cussio
q̄ gesta sunt iuxta crucē insinuat. put di
ctū est sup̄ x̄rlv. Nobis q̄z. Quia ḡ Je
sus clamās voce maḡ tradidit sp̄m. iō
sacerdos dicendo. Per oīa secula scloz
exaltat vocē et etiā aliq̄ntulū calicez ele
uat. Vel d̄r alte ad incitaciōem p̄li vt
sciens finē canōis r̄ndeat amē. Vel iō
qz centurio clamauit. Vere fili d̄i erat
ille. Quia vero mulieres lamentabantur
flentes dñm. iō choruz q̄i lamentando
r̄ndet amen. rep̄ntans fideles q̄ dñm
p̄trito corde lugebāt: velut q̄ndā abel i
uidi fratris furore occisus p̄ntes ei⁹ la
mētabant. Consequē dyaconus accedit
et exaltatū parūp sacrificiū seu calicem
cū corpe de altari taz ipe q̄z sacerdos de
p̄it. qz vt legi ioh. xix. Cū esset ioseph
ab arimathia et nicodem⁹ et ipe trātū cor
pus iesu a pilato deponētes sepelierunt.
Sacerdos ḡ eleuās nicodemū rep̄n
tat. ipsa s̄o eleuatio xpi depositiōem de
cruce. depositiō collatiōem in sepulcro
demonstrat. Et aduerte quia sacerdos
dicens. Preceptis salutaribz moniti
calicem fil̄ et hostiā d̄ponit. Ad cuius rei
evidentiā notandū ē qz christi corpus et
sanguis bis i sexta feria eleuata et d̄posi
ta fuerunt: semel in cruce eleuata et de
cruce ad terram d̄posita: et sel̄ de fra ele
uata et i sepulcro collocata. Primū rep̄n
tat in p̄ma eleuatiōe et depositiōe corp̄is
et sanguis xpi q̄ fit statim p̄ eoz p̄seca
tione. Aliud rep̄ntat i eleuatiōe et d̄posi
tōie q̄ fit in b̄ loco. Cōgrue igit̄ dū hec
verba p̄ferunt fit corp̄is et sanguis ele
uatio et depositiō d̄signantes eleuationez
corp̄is xpi de terra: et locatiōem eius i se
pulcro. qz ioseph q̄ illū de cruce et d̄ ter
ra leuauit et in sepulcro locauit. moni

tus et instructus erat p̄ceptis salutaribz
christi: sic fidelis discipulus eius.
Cū de eo legi in mar. Et ipe erat expe
ctās regnū dei. Siml̄ aut̄ eleuant cor
pus et sanguis iam consec̄ta: qz ipse io
seph vt aūt qdā fil̄ corpus cū sanguine
in sepulcro locauit. Adhuc in ip̄a eleua
tione tenet hostia cūz q̄tuoꝝ digit̄. Cū
eni expectem⁹ et necē hēamus impetra
re q̄tuoꝝ principalē p̄ merita passiōis
christi. s. p̄tatem d̄ dyabolū. hūilitatē d̄
mūdum. castitatem d̄ corp⁹. p̄p̄itū: et sub
iectiōem q̄ ad deū et p̄m̄tū. ideo ad b̄ re
p̄ntandū merito cū q̄tuoꝝ p̄ncipalibz
digitis hostia tenet. Quedā tñ ecclie in
tribz p̄mis petitiōibz dñice orōis tenet
calicē eleuatū. et tūc calicis eleuatio ali
ud significat put ibi dicit. In q̄busdā ec
clijs dñi calix parūp ab altari eleuat⁹
quidā puer stat vltim⁹ post subdiaconū
h̄ns capam ex trāsuerso. ad designandū
qz caput. i. iudei expectātes messiā. i. x̄p̄z
cū iam venerit transuersus ē in caudā.
Quia s̄o nicodem⁹ sepulto dño aduol
uit saxū magnū ad hostiū monumenti
iō dyacon⁹ sup̄ os depositi calicis corpa
le d̄ponit. Dyacon⁹ q̄z calicē cū corp̄ali i
uoluēs rep̄ntat ioseph q̄ corp⁹ dñi fin
done mūda inuoluit. Rursus qz in pa
ce factus ē locus ei⁹. dyacon⁹ s̄m morez
quorundā eccliaz mēfaz osculat altarē.
Et qz fact⁹ est principatus sup̄ hūez ei⁹
osculat dext̄ armū pontificis vt i vtro
qz significet x̄pm et q̄euisse post mortem
et vicisse post mortē. Iuxta qd̄ ipse p̄di
xit in ps. In pace in idipm dor. et req̄es
cam. Et alibi. Mors ero mors tua:
morsus tu⁹ ero inferne. Christus enī p̄
mortē triūphauit d̄ morte. Nā qz fact⁹
est obe. vsq̄ ad mor. mortē aut̄ cruc̄ idcir
co deus exaltauit illū rē. Hoc ip̄m etiā
significat qz x̄ps sibi crucē sup̄ hūerum
baiulauit. Sec̄do dyaconus osculando
dext̄am sacerdotis significat qz vlt̄ eē p̄t̄
ceps laboris vt sit soci⁹ et ne retributiōis
Tertio p̄ b̄ innuit qz ioseph deponēs
corpus illud fuit osculat⁹. In q̄busdā
etiā ecclijs sacerdos hic hostiā oscu

latur innuēs: q̄ 7 nicodem⁹ idē fecerit
quod ioseph. Cel potius per dñi passio
nem factā esse nrām reconciliationem
Post osculū hñmōi dyacon⁹ retrocedit
a facie sacerdotis: repñtans mulieres
supulso dño a monumēto recedētes.

De pater noster.

Secundum eos

I qui dicunt q̄ tertia ps misse
que dicit postulatōnes inci
pit hic. **O**remus pceptis salutaribus
7c. 7 q̄ durat vsq; ad collectas. Hec ps
ptinet qñq; clausulas. Prima est ipsa
psatō. scōrem⁹ pcept⁹ 7c. qđ addidit bñs
greg. Scōda est pater nñ. Tertia Liber
ra nos q̄sumus dñe. Quarta par dñi.
Quinta Fiat hec pmixtio. Quia ḡ iesus
voce maḡ clamabat. **P**t in manus tu
pmēdo spm̄ meū. iō sacerdos 7 nō tot⁹
ppls put greci faciūt: eleuata voce pñū
ciat. **O**rem⁹ pceptis 7c. Non enī dñr sub
silentio: s; palam. qz est de euāgelio ad
notādū q̄ rex celoz in noua lege palaz
loq̄batur: 7 sine xelamie pdicauit. Ad h̄
iō hec dñica orō 7c. **C**redo i vnus deū
alta voce dicunt: vt oēs illa dicāt 7 ad
discant. Alia etiā rō posita est sub ti. de
pdicatōe. S; tertia clausula. scz. libera
nos 7c. sub silentio dñr in signū q̄ xp̄us
interdū a pdicatōe siluit. Aliter tñ ibi
dicef. S; 7 pferens pater nñ. tñc iterū
sicut prius extēdit ac sursus eleuat ma
nus. **P**rimo enī dicēs pceptis saluta
ribz. actus ioseph: de q̄bz in pcedenti co
lumna dictū ē. q̄s pceptis salutaribus
monit⁹ 7 dñna institutōe informat⁹ ges
sit repñtauit. Quia igit doctrina audi
endo: meditādo 7 in q̄ete. discenda est.
ideo verba ista depositis sup altare māi
bus ptulit. Dicens aut **P**t nñ 7c. chri
stū pplm̄ orare docentē repñtat. Ideo
q̄ moysi orātis exēplo man⁹ extēdit: et
sursus eleuat: vt feruorē cordis 7 rectā
ad deum intētionē ofīdat. Rursus dicē
do. pceptis salutaribz 7c. calicē fil et ho
stiam deponit vt pmissum ē. Sane le
galis pōtifex egressus ad pplm̄ lauabat

vestes. immūdus tñ erat vsq; ad vespē
ram sic in ple. hui⁹ ptis dñm est. Sic 7
christus q̄ intrauit ad sanctificōz redit
in eccliam ppatiēdo 7 auxiliando: 7 la
uat vestes suas. i. scōs mundificat. et
tamē vsq; ad finē mōi mēbris ei⁹ aliq̄
macule adherent. Sacerdos etiā redit
ad pplm̄: qz dñr sursus alta voce multipli
cat pces foras exire videt. 7 pñbz velut
aquis. vestimēta sua. i. pplm̄ lauat 7 mū
dat: 7 tñ imūd⁹ iudicat: qz vsq; ad mor
tem erit in omni hoīe q̄ lauet. **O**ratu
rus ḡ 7 ostensur⁹ se cām suā agere corā
deo: 7 q̄ quotidie petere de team⁹: monz
pplm̄ orare dicens. **P**ater nñ 7c. Que
oratio hētur **M**att. vi. Fiducialr enīz
orare possumus: vt filij pñm q̄s ipse do
minus ad sic orandū informauit: 7 ipse
vice vniūsalis ecclie quā rēpñtat orat
ne tñ sua auctoritate et q̄si psumptiue
petere videatur. pmittit quasi loco ppe
tationis pcept⁹ salutaribz 7c. Dic autēz
pcept⁹ 7 dñna institutōe: qz dñs 7 hāc
orōnem instituit: 7 aplis sic orate pce
pit. Et ex tñc marie pstrati orare dñm⁹
vsq; in finem dñice orōnis: saltē in pfe
stis diebz. In festiuis 7o stātes. Tres
aut articuli seq̄ntes scz pceptis saluta
ribz **P**ater nñ: 7 liba nol: significāt tres
vies dñice sepulture. iōq; 7 his dñtax
at vtimur i pasceue. In q̄busd ecclijs
dñr sacerdos dic⁹ **P**ater nñ. 7 dum plat⁹
dat bñdictōz solennē post pater noster:
man⁹ eius a dyacono 7 sacerdote sustē
tant⁹. in q̄ repñtat q̄ hur 7 aaron susten
tabant man⁹ moysi orantis. De q̄ sub
ti. de orōne dictū est. **B**ñs grego. dñi
cam orōnez post canonem sup hostiam
censuit recitari. asserens in registro in
congruū esse vt sup eucharistiā dicere
tur oratio quā scolasticus pposuerat: 7
illa omitteret quā dñs ipse dictauerat
et apli dicere pfueuerant. Et cantatur
apud grecos a toto ppo: s; apō nos a
solo sacerdote. Illō aut notandum est
q̄ hec orō ceteras orōes pp̄ q̄tuor ante
cellit. s. auctoritate doctoris breuitate
fmōis. sufficiētia petitionū: 7 secūdita

te misterior. **A**utoritate doctoris: quia fuit ipius saluatoris: aplos orare doce tis ore plata: et inde orō dñica. **P**re uitate fmōis qz facile discit et pfertur. iuxta illd. **C**ū oratis nolite mul. loq̄ rē. **S**ufficiētia petitiōm: qm̄ vtriusq̄ vite necaria cōtinet. **F**ecunditate misterioruz qm̄ immēsa cōtinet sacramēta. **C**et̄ licet sciat dñs qd̄ velimus: vult tamen nos orare vocalit̄ p̄ multa. **P**riō p̄ ex citanda deuotiōe: qz qd̄ facit fiat? carbōi l̄ facit p̄nunciatio deuotiōi. **C**ū ad ip̄s ore meo clamaui et exultaui sub lingua mea. **S**cdo p̄ alior̄ instructiōe vt corti na cortinā trahat et q̄ audit dicat veni. **C**ū **L**uceat lux v̄a co. hoibz. **T**ertio p̄ lingue obsequio vt qd̄ lingua peccat? l̄ gua satisficiam? **C**ū. **S**ic exhibuistis mēbra v̄a fuisse iniquitati ad iniquitatem ita exhibete ea fuisse iusticie in sc̄ifica tiōe. **Q**uarto p̄ rei petende p̄mēora tiōe: qz facit? obtinet? qd̄ instanti? postu latur. **C**ū **P**etite et accipiet? pul. et ap. vobis. **Q**uinto p̄ impetrare rei custo dia: qz quod sepi? req̄rit? diligenti? custo diū. **C**ū. **T**ene qd̄ habes ne ali? accipi at coronā tuā. **S**ane in hac orōe ora tur p̄ bonis adipiscēdis: et pro mal vitā dis. **P**ro bonis t̄palibz sp̄ualibz et etnis. **P**ro mal p̄teritis p̄ntibz et futuris. **D**e bonis et etnis orō. **A**dueniat regnū tuum **D**e bonis sp̄ualibz. **F**iat vo. tua sic i ce. et i tra. **D**e t̄palibz. **P**anē nostz q̄tidia nū da no. hodie. **E**terna petitur in pre miū: sp̄ualia in meritū: t̄palia in susten taculū. **D**e mal p̄teritis. **D**immitte nob debita n̄ra rē. **D**e p̄ntibz. **S**z libera nos a malo. **D**e futuris. **E**t ne nos inducas rē. **P**reterita sunt dolenda. p̄ntia sunt vincēda. futura sūt p̄cauēda. **S**eptē sunt orōis dñice petitiōes p̄ter captati onem b̄ni uolētie: q̄ significant septē ver ba xpi i cruce. **P**rimū fuit. **P**̄t ignosce illis. **S**cōm. **M**ulier ecce filius tuus **T**ertū **E**cce mar tua. **Q**uartū **H**odie mecū eris in paradiso. **Q**uintū. **H**eloy heloy. **S**extū. p̄ i man? tuas. **S**eptim **C**onsummatū est. **C**ū significat septē

verba q̄ t̄m̄ b̄tā virgo legif̄ de xpo diris se. **P**rimū fuit discretiōis. **Q**uō fiet istd̄. **S**ecundū humilitatis. **E**cce ancilla do mini. **T**ertium salutatiōis. **E**cce vt fas cta ē vox salutatiōis t. in au. me. **Q**uar tum grāp actionis. **M**agnificat anima mea dñm. **Q**uintū passionis. **F**ili vi num nō hūt. **S**extū instructiōis. **Q**d̄ cunqz dixerit vobis facite. **S**eptimuz amoris. **F**ili qd̄ fecisti nobis sic? **P**rima aut̄ petitiō est. **S**anctificet nomē tuū **S**cōa. adueniat reg. tuū. **T**ertia. fiat voluntas tua. **Q**uarta. **P**anem nostz quotidianū. **Q**uinta. et dimmitte nobis debita nostra. **S**exta. **E**t ne nos indu cas in temptatiōem. **S**eptima **L**ibera nos a malo. **E**t lx septem petitiōes fm aplm̄ septē postulatōes dicūt. **Q**uaruz prime tres spectāt ad vitā eternāz siue ad patriā. **E**t iō sacerdos in q̄busdā lo cis eleuato calice dicit eas et p̄fationez **P**receptis salutaribz rē. **D**icens vero sicut in celo: pax magis eleuat illū: et di cens: et in terra: illū deponit. **T**res vlti me ad p̄ntem vitā siue ad viā p̄tinent et ideo deposito calice dicit eas. **M**edia vero sc̄z panē nostz rē. p̄tinet ad vtrūq̄ **P**orro tres p̄me succedūt ordine tem pis: s̄z p̄cedūt ordine dignitatis. **T**res vltime succedūt ordine dignitatis sed p̄cedūt ordie t̄pis. **D**uplex igit̄ ordo est in dñica orōne notand? vnus in de scendendo q̄ p̄cedat cū bonis. alter in ascendēdo q̄ p̄uenit cū p̄tutibz. **D**ona namqz de summis ad ima descendunt. **C**ū. **R**equiescet sup̄ eū spūs dñi: spūs sapientie et intellect? rē. **V**irtutes vero de imis ad summa p̄scendūt. **C**ū. **B**eati paupes spūs: qm̄ rē. **B**eati mites qm̄ rē. **N**empe dñs in orōne ip̄a secutus ē ordinē dignitatis. q̄ est artificial? vt de maioribz ad minora descenderet. **S**ed doctores in illius expositione sequunt̄ ordinē t̄pis qui est natural? vt de mino ribz ad maiora. i. de t̄palibz ad eterna conscendāt. **Q**uē modū fuabimus ex ponendo. **E**t sit hic adaptatio septez pe titiōnū: septem donoz spūs̄scti. septem

Quartus liber

virtutū: et septem beatitudinū: et septē
vicia capitalia. vij. virtutib; opposita. Nam
bona petitōib; virtutes donis: et beatitu-
dines virtutib; obtrinef. Septē dōa
sunt hec. sapia. intellectus. filiū. fortitu-
do. scia. pietas et timor. de q̄bo dicit p̄p̄ba
Requiescet sup eū spūs sapie et intellectus
spūs cōsiliū et fortitudinis. spūs scie et pi-
etatis: et replebit eū spūs timoris dñi.
Septē vero virtutes sunt he. paupertas
spūs. mansuetudo. luctus. elurries iusti-
cie. misericōdia. iudicia cordis: et pax. Se-
ptē q̄z beatitudines sunt iste. regnū celoz
possessio terre. consolatio. saturitas. mi-
sericordie consecutio. visio dei: et filiatio
dei. De q̄bo iunctim dñs ait. De p̄ma
Beati paupes spūs: qm̄ ipoz ē re. celoz.
De scōda. Beati mites: qm̄ ipi poss. trāz.
De tertia. Bti qui lugēt qm̄ ipi cōsola-
būtur. De q̄rta. Bti qui elurriūt et sici-
unt iusticia: qm̄ ipi sici. De q̄nta. Bti
misericordes: qm̄ ipi miam p̄sequuntur.
De sexta. Beati mudo cordo: qm̄ ipi de-
um videbūt. De septia. Bti pacifici: q̄
niā filij dei vocabūt. Septē vicia ca-
pitalia sunt. Inanis glia siue supbia.
ira. iuidia. accidia. auaricia. gula et luxu-
ria. q̄ significata fuerūt in septē p̄lis q̄
terrā isrl̄ p̄missam tenebāt. videlz ethe-
us. gergeus. amorreus. chananeus. fere-
seus. eueus et iebuseus. Homo igitur
est egrotus. de? medicus. vicia sunt lan-
guores. petitōes sūt plactus. dona sūt
antidota. virtutes sunt sanitates. bea-
titudines sunt felicitates et gaudia. Nec
septē vicia p̄ septē petitōes huius orōnis
fugant. put inferi? ostendit. Ad oratiōis
q̄ ipsius expositionē veniam? Et nota
q̄ in q̄busdā eccl̄ijs dū he septē petitōes
dicunt. diaconus stat inclinat. cōmu-
nionē expectās. in q̄ significat ap̄los. q̄
post mortē dñi p̄ septē hebdomadas cō-
firmatōez spūs expectauit. Subdya-
conus vero quiescit: q̄ mulieres i sab-
bato q̄ est dies septima filuerunt.

Expositio dominice orationis.

Pater noster etc.
Ordinē t̄pis vt p̄missus est
in huius orōnis expositionē ser-
uantes. a fine eius iniriū sumam? ver-
sus principiū ordie retrogrado p̄ceden-
do. Si q̄dem hō mlt; mal; circūdat. et
primo petit liberari a malo. Quia vero
sū temptatōe n̄ est vita hoīs sup terrā
iō liberat? a malo petit vt in tēptatōez
nō inducat. Et q̄z dū in hac vita cōsi-
stut ip̄ est in q̄cūq; pctō. Nam si dixerim?
q̄z pctm̄ nō hēm? veritas in nob nō est
iō petit vt debita. i. pctā sibi dimittant
Cū aut fuerit libat? a malo: cūz vicerit
tēptatōes: cū debita fuerint ei dimissa
q̄ q̄ p̄ se stare n̄ pōt necarius ē ei spūs
fortitudinis: me p̄miū expectādo deficiat.
Ideoq; petit vt p̄ais q̄tidian? sibi donec
Dei cū fuerit libat? a malis: et roborat?
in bonis. petit vt fiat voluntas dei sici ce-
lo et in tra. Et qm̄ p̄missa i hac vita p̄fer-
cte fieri nō p̄nt. mox petit vt regnū ad-
ueniat in q̄ nomē p̄is sanctificet i cel.
vt nūq; de cetero possit a sc̄ificationis
glia separi. Postq; petitionū p̄tinua-
tionez p̄missum? mox ad eoz expositionē
veniamus. Prenotādū tñ est q̄ illō q̄d
in orōe p̄mittit videlz. Pater n̄ q̄ es i
celis. captatio beniuolentie ē vt iā dicit
Nēpe p̄ grece de latine genitor. Et d̄z
deus p̄ a patrādo siue p̄ficiendo: q̄z p̄
eū oia facta sunt. Deus aut et generalis
et specialis et singularis d̄z p̄. Generalis
omniū p̄ creatōez. specialis iustoz p̄ ad-
optionē. singularis christi p̄ generatōez
Per creatōez vt ibi. Flecto genua mea
ad teum p̄m̄ omnipotentē a q̄ omnis
paternitas in celo et in terra nominat.
Per adoptionē vt ibi. Si vos cū sitis
mali nōstis bona data dare filijs vris
q̄ntomag? pater vt de celo dabit spūm
bonū petentib; se. Per generatōez vt
ibi. Nemo nouit filiū nisi pater: et p̄ez
nisi fili? et cui voluerit fili? reuelare. Et
p̄ h̄ q̄ dicit. P̄ n̄ qui es i cel. rehortat
nos a duob; videlz a supbia: ne dicam?
p̄ m̄ q̄ reputātes p̄p̄iū q̄d ē cōe: et ab

indignitate. s. ne reddam indigni tãto
p̄te q̄ p̄stitit in cel. **D**eus ei soli? xpi p̄
est p̄ naturã cui soli p̄petit dicere p̄ mi
fidelium aut est p̄ p̄ grã q̄b̄ p̄petit di
cere? **D**at n̄r ille dic̄ p̄t̄ mi si poss̄. ē trãf
fer a me calicē h̄ic. **I**sti dicūt: p̄t̄ n̄r q̄
es in cel̄ sc̄ificet̄ nō tuū. **H**inc ec̄ ip̄e
met dic̄ **G**ladio ad p̄r̄z meū z p̄r̄z v̄r̄m.
Deū quidē p̄ naturã rest̄ p̄ grãz. **H**or
taf̄ ec̄ nos p̄ h̄ ad duo. s. ad f̄uadū grãz
adoptōis cū dic̄ pater. z vnionē frat̄ni
tatis cū ait noster. **R**ursuz p̄ h̄ q̄ dic̄ p̄
q̄d est nomē p̄iū: notaf̄ vnitas ei? z ec
clesie deuotior: q̄ ip̄m p̄r̄m appellat. p̄ h̄
vero q̄ dic̄ n̄r. on̄dis dilatatio caritatis
Der h̄ q̄ dic̄ in cel. i. in sc̄tis: q̄z p̄s̄atō
a fece mudi remota ē dei pietas desiḡf̄.
Quia iḡf̄ captatio beniuolētie in hac
orōe p̄mittit̄. sciendū ē q̄ beniuolentia
captat̄ a tribu. s. a p̄sona cognitoris: p̄
titoris z assessoris. **C**ognitor ē d̄s: peti
tor est h̄o: assessor ē angel? **A** p̄sona co
gnitoris cū ait p̄r̄: petitoris cū ait n̄r. as
sessoris cū ait: q̄ es in cel. i. in āgel? v̄l in
sc̄tis. **D**e q̄b̄ h̄etur. **T**eli enarrāt gl̄iaz
dei. **U**n̄ spes nob̄ tribuit̄ vt sc̄os nos fa
ciat. **T**el in cel. i. in secreto maiestat̄: di
uine. p̄ q̄d dat̄ fiducia obtinēdi bonum
occultū q̄d ocul? n̄ vidit n̄r au. audiuit
nec i cor̄ h̄o. ascen. **D**at ḡ fiducia impe
trandi bonū. **U**n̄ nō d̄r d̄ne: cui fuit ti
more. s. pater cui fuit amorē. q. d. q. p̄
es vis. q. in cel̄ es. potes. ḡ liba nos a
malo. **E**t nota q̄ celū d̄r a celādo: q. cel
lat d̄ina secreta. v̄l a cel̄itudine: q. alti
est frenis reb̄. **S**z libera nos a malo
Triplex aut̄ ē malū a q̄ petim? liberari
innatū: additū: z inflicū. **P**rimū p̄h̄f̄
sc̄z originale. sc̄oz p̄mittit̄. s. actuale. ter
tiū sustinem? s. penale. **M**alū aut̄ vita
mus p̄ sp̄m timorē. **N**ā vt inq̄t scripta.
Timorē d̄ni expellit p̄ctm̄. **E**t alibi **D**er
timorē d̄ni declinat ois a malo. **P**orro
triplex est timor q̄ cessam? a malo. **F**uili
initialis z filialis. **T**imore fuili cessam?
a malo formidie pene. timore filiali ces
sam? a malo amore iusticie. **I**nitali ti
more cessam? a malo p̄tim formidie pe

ne. p̄tiz amore iusticie. **S**eruīl timor ē
incipientū. initialis p̄ficientū. filialis
p̄ficientū. **D**icit ḡ. **S**z li. n. a ma. q. d.
Da nob̄ sp̄m timoris z paup̄tatē sp̄s vt
p̄ sp̄m timoris vitem? mala. p̄ paup̄tates
sp̄is abdicem? b̄oā. q̄ten? exclus̄ vicis
et p̄tempt̄ frenis h̄eam? et̄na. s. regnū
celoz. q̄d lucifer z p̄mi p̄ntes p̄ inanez
gl̄iaz siue sup̄biā amiser̄t. **D**er h̄ ḡ q̄ se
hūiliando petit liberari a malo: q̄d fit p̄
dōnū timoris. fugat̄ sup̄biā: q̄ opponit
timori. **E**t sic finis orōis p̄cordat cū p̄n
cipio. vbi ab hūilitate p̄ sup̄biā incepit
vt p̄missuz ē. **E**t ne nos inducas i tē
ptationē. s. dyabolica. **N**ota q̄ temptat
nos d̄r. tēptat h̄o. tēptat dyabol? **D**e
tēptat vt p̄bet. h̄o vt sciat. dyabolus vt
fallat. **D**e primo legi. **T**ēptauit deus
abraaz. **D**e sc̄do. **T**empta nos obsecro
dieb̄ decē. **D**e tertio. **E**ur sat̄hanas tē
ptauit cor tuū. **P**orro duob̄ modis tē
ptamur interi? p̄ tēlectatōz: z exterius
p̄ suggestionē. **I**nterior tēptatio parū
officit. exterior multū p̄ficit si nō p̄sen
tiat̄ s. resistat̄. **S**criptū est ei. **T**empta
tio vos nō apprehendat nisi humana.
Rursus. **B**er̄is vir q̄ suffert tēptatōez:
q. cū p̄bat? fuerit accipiet coronā vite.
Cū ḡ citra cōsensuz tēptam̄ ducimur i
tēptationē. cū cōsentim? i tēptationē i
ducimur. sic p̄scis añ capturas in rete
ducit̄: cū at̄ inducit̄ capis z tenet̄. **T**ūc i
plef̄ q̄d iacob apl̄s ait. **T**ēptat̄ at̄ vnus
quisq̄ a p̄cupiscētia sua mala abstract?
et illect?. **D**eīn cōcupiscētia cū cōcepit
parit p̄ctm̄. p̄ctm̄ d̄o cū p̄sumatū fuit ge
nerat mortē. **C**lez cū idē apl̄s dicat: q̄a
deus ē intēptator maloz: q̄d est q̄d peti
mus ne d̄s nos inducat i tēptatiōem?
Sz dicendū ē q̄d d̄r q̄dāmō tēptat et
q̄dāmō nō tēptat. **T**ēptat vt p̄bet. iux
ta illd̄. **P**roba me d̄s z tēpta me. **N**on
tēptat vt fallat. iuxta illd̄. **D**e? neminē
tēptat. **P**etim? ḡ ne nos d̄r in tēptati
onē inducat. i. ne p̄mittat induci: q. sic
d̄r nō ē malū in ciuitate q̄d deus n̄ faci
at. i. q̄d fieri n̄ p̄mittat. **S**criptū est ei.
Fidel? deus q̄ nō patit̄ vos tēptari sup̄

Quartus liber

id quod potestis. Quasi dicat. Da nob
sp̄m pietatis et m̄suetudinē sp̄s ut p
sp̄m pietatis vincam? tēptatōz exercen
do nos ad pietatē: et p m̄suetudinē spi
ritus vincā? iram nō reddēdo malū p
malo. Vincam? etiā inuidiā q̄ opponit
pietati: ut ita possideā? terrā viventiu
quā p sp̄m pietatē et p m̄suetudinē spi
ritus obtinebim? Nā pietas pmissioz
h̄z vite q̄ nūc est et future. Et bti mites
qm̄ ipi possit. Cui ps. M̄sueti possit
h̄t terrā et delectabūt i mltitudine pacis.
Dimittite nob debita nr̄a. Debita di
cūt pctā q̄ nos d̄bitores penē p̄stituit
Nō enī hic agit de debitis pecuniarū s̄z of
fensarū. Aria at sunt d̄bita q̄ petim? nob
dimitti. s. pctm̄ in deū: pctm̄ in primū et
pctm̄ in nos. Cui peccauim? cū p̄bul
nr̄is iniuste egim? iniqtatē fecim? Pec
cauimus cū p̄ibz nr̄is in deū: iniuste
egim? in primū: iniqtatē fecim? in nos
ip̄os. Et qz peccauim? in deū: petim? ut
ipe dimittat nob: qz peccauimus i nos
iō petim? ut dimittat nob d̄bita nostra
qz peccauim? i primū: iō petimus ut di
mittat nob d̄bita nr̄a: sic et nos d̄bi
to. nr̄is. Hoc pacto ḡ et ea cōditio nob
dimittit: si nos debitoribz dimittam?
alioqn̄ eē dimissa reuocatur i debitum
fm̄ illō euāg. Serue nequā oē debitū
dimisi tibi: qm̄ ro. me. Nōne ḡ oportuit
et te miserī cōsuo tuo sic et e. mi. sū tui.
Et iratus dñs ei tradidit eū tortoribz
q̄ ad usqz redderet vniūsqz debitū. Sic
et p̄ meus celestis faciet vob si n̄ dimi
seritis vniūsqz fratri suo de cordibz ve
stris. Ut ḡ dñs euidentē oñderet q̄ nul
lus ē totius orōis fructus: nisi debito
ribz dimittam? in fine eiusd̄ euangelij
subiūxit ad oīa. Si dimiseris hoibz pctā
eorz: dimittet vob p̄ v̄ celestis pctā ve
stra. Si aut n̄ dimiseritis hoibz pctā eor
nec p̄ v̄ dimittet vob pctā vr̄a. Nis ḡ
q̄ d̄bitoribz n̄ dimittūt h̄c oīo n̄ pdesse
videt. q̄ nūmo videt obesse. Nā q̄ sic petit
sibi dimitti sic d̄bitoribz suis ipe dimit
tit: pfecto si nō dimittit ipe debitoribz
videt petere ut sibi nō dimittat. S̄z q̄

ritur qd̄ tenet illi dimittere q̄ nec satis
facere vult nec veniā postulare. Sane
distinguedū est int̄ pfectū et impfectū
Is q̄ viā pfectiois arripuit d̄z eē nō pe
tenti veniā oimode indulgere. Cui i ca
none Innoc. legit. Falsa est p̄nia: si pe
nitēs offenso n̄ satisfaciāt. aut si offen
denti offensus n̄ indulgeat. Qui d̄o n̄
dū pfectiois totū assumpsit: tenet qd̄
rancorē cordis deponere: s̄z n̄ tenetur sa
tisfactōem debitā adonare. Cui i canōe
fabiani ita cauet. Si q̄s cōtristat? reco
ciliari noluerit fratri suo satisfaciēte eo
q̄ contristauit. acerrimis maceretur in
dys vsqz dū gratiā animo satisfactōem
recipiat. q̄z oēs vniūsqz teneam? dili
gere inimicos nr̄os: h̄s facere his q̄ ode
rūt nos et orare p̄ p̄sēntibz et calūniā
tibz nos. Quia d̄o sūt culpe in q̄bz cul
pa est relaxare vindictā. et si pctm̄ i nos
teneam? dimittere: pctm̄ tñ in deū et pec
catū in primū dēmus punire. Quisqz
ergo laborat odio v̄ iuidia. ḡuatur ma
gis hac orōe q̄ iuuetur: nisi forte iaz p
positū habeat dimittēdi. Ceterū n̄ nō
in sua quisqz s̄z i totī ecclie v̄d̄r p̄sona
orare. Cui nō dicit dimitte mihi debita
mea: sic et ego dimitto debitoribz meis
s̄z dicit dimitte nob debita nr̄a: sic et nos
d̄bi. nr̄is. Quidā eē voluit illō ita
intelligi. dimitte nob et c. i. sic dimitte
nob debita nr̄a: ut et nos dimittā? debi
toribz nr̄is. q̄si dicerent. Da nob donū
sciz: luctū et p̄tutē: q̄ten? taz nr̄a q̄ alie
na pctā cōgscamus et desicam? ut nob
debita nr̄a dimittas. Et sic p̄solatōem
hēbim? adūsus inuidiā. q̄ facit hoīem
tolere de alieno bono: et adūsus iram q̄
est p̄ria scientie. qz ira impedit animū
ne possit cernere verū. Per sciam enī et
luctū in p̄nti remissionē accipim? et in
futuro p̄solatōem hēbim? iuxta qd̄ les
gitur. A delicto meo munda me: qm̄ ini
qtatē meā ego cōgscō. Et bti q̄ lugeat
qm̄ ipi p̄solabūt. Panē n̄m q̄tidia
nū et c. Cui in euāgelio ioh. Dñe semp
da nobis panē hūc. Panis aut grece i
terptatur latine oīs. Cui oram? ut om

impotens p̄t oēm victū spūale ⁊ carna
le oīi tpe nobis largire dignet̄. **Qui**
q̄ aut panes sūt nobis nēcarij. **In** via
q̄rtuor ⁊ q̄ntus in patria. Corpalis ad
sustentatōez. spūalis ad informatōem.
doctrinal ad eruditōem. sacramental ad
expiatōez. ⁊ et̄nalis ad fruitōz. **De** pri
mo legit̄. **Nō** i solo p̄ae viuit hō. **De** se
cundo. **Amice** accōmoda mihi tres pa
nes. **De** tertio. **Uenite** cōedite pa. meū
De q̄rto. **Qui** panē dñi māducat indi
gne reus ē. cor. dñi. **De** q̄nto. **Ego** sup
paīs vi. q̄ de ce. des. **Postq̄** enī fuerint
hōmī pctā dimissa. necessari? ē ei spūs
fortitudis vt p̄missuz ē. iō dicit. **Panē**
nost̄z q̄tidianū. i. nobis q̄tidie nēcariū
alioq̄n qd̄ nost̄z eēt nobis dare n̄ possz
nisi prius desineret eē nost̄z. **Da** nobis
hodie. q. d. **Da** nobis spm̄ fortitudis q̄
m̄ltiplici pane roborat aīam ne deficiat
mus in p̄nti esuriendo iusticiā. p̄ quaz
expellentes accidiā. i. tediū de bono ple
na iusticia saturabim̄ in fuso sp̄m illud
Beati q̄ esuriūt ⁊ sitiūt iusticiā. qm̄ ipi
saturabūt̄. **Matt.** dic. **Panē** nost̄z sup
substantialē. **Qd̄** duobz mōis p̄t intel
ligi. vel vt vna sit dictio. q. d. **Da** nob
panē nost̄z supsubstantialē. i. xpm̄ q̄ est
supsubstantial. i. sup oēm subiam. s. crea
tam q̄ panis ē in altari. **Uel** vt sint due
dictōes. q. d. **Da** nobis panes nost̄z. i.
xpm̄ q̄ est p̄prius cibo fidelīū. ⁊ b̄ sup pa
nē. i. p̄ter panē subialē. i. nēcariū ad su
stentatōem. q. d. **Da** nobis vtrūq̄ pa
nem. s. mentē ⁊ corpis. **Lucas** dic. **Pa**
nes nost̄z q̄tidianū: qd̄ tā de corpali q̄
de sacramentali pane p̄t intelligi. videlz
de viatico. **Greus** h̄z ep̄ynsion qd̄ inf
p̄taf supsubstantialē. **Debre?** vo segola:
qd̄ it̄rptaf egregiū l̄ peculiarē. **Ob** b̄
forte lucas vidēs mattheū dixisse sego
la qd̄ sonat peculiarē dixit q̄tidianum.
Gre? aut̄ int̄pres matthei: qz vidit eū
dixisse segola qd̄ sonat egregium dixit
ep̄ynsionē. i. supsubstantialē. **Fiat** volū
tas tua. **Hoc** rogam? vt quō angeli v̄l
oēs sc̄ti inculpabiles deo fūiūt. ita et
nos absq̄ gūi pctō illi fūiam? in terra.

Volūtas dei dupl̄ intelligit̄. s. ⁊ b̄npla
citū dei et̄nū ⁊ signū b̄nplaciti t̄p̄alis.
B̄nplacitū dei et̄nū sp̄ implet. **Uñ.** Et
volūtatē eius q̄s resistet. Et oīa q̄cun
qz voluit dñs fec̄. **Signa** b̄nplaciti tē
p̄alis sunt. v. p̄ceptō. phibitio. p̄missio
p̄siliū. ⁊ opatio. **Uñ.** **Mag** opa dñi exq̄
fita in oēs volūtates ei?. **Nec** n̄ sp̄ im
plēt̄ h̄z implet̄ orat̄. **Uñ** d̄z. **Fiat** vo
lūtas tua. i. ope implet̄: qd̄ p̄cipis qd̄ cō
sulis qd̄ suades: qz n̄ sufficit volūtas ni
si affit facultas. **Sic** in celo ⁊ in terra
.i. sic illi q̄ sunt in celo volūtatē ei? faci
unt: sic ⁊ nos i tra faciam?. **Uñ** sic i ce
lo ⁊ i terra. i. sic in āgelis ita et i hōibz.
vel sicut in p̄fectis ita ⁊ in cōuersis. v̄l
sicut in xpo ita ⁊ in ecclia. vel sic in mē
te: ita p̄t ⁊ i carne: vt caro n̄ p̄cupiscat
adūsus sp̄m. s̄m illud. **Cor** meū ⁊ caro
mea exultauerūt in deū viuū. q. d. **Da**
nobis spm̄ cōsiliū vt faciam? volūtates
tuā maxie miscōiaz q̄ p̄mit auariciam
q̄ten? miscōiā p̄sequimur. s̄m illō. **Beati**
m̄scordes: qm̄ mīam p̄sequūt̄. **Sicut**
enī auaricia cōsistit in acq̄redo ⁊ retinē
do: ita miscōia p̄sistit in dando ⁊ dimit
tendo. **Hui?** petitiōis ⁊ aliaz duaz imple
tio inchoat in via et cōsumat in patria
vbi nil velle poterim? nisi qd̄ deū velle
sciē. tūc diligē? deū ex toto corde ⁊
ex tota mēte ⁊ ex tota aīa. **Ex** corde. i. i
tellectu diligim? filiū. toto. i. s̄n errore
Ex mēte. i. mēoria diligim? p̄rēz. tota. i.
sine obliuioe: **Ex** aīa. i. volūtatē diligim?
sp̄m̄ sc̄tūz. tota. i. sine p̄rietate p̄rēm po
tentia. filiū sapiam. sp̄m̄ sc̄tūz tonitatē.
Adueniat re. tuū. **Hoc** rogam? vt sp̄
xps regnet in nobis ⁊ n̄ pctm̄ vt nos
p̄atos inueniat: qm̄ aīam a corpe iube
bit exire. **Regnū** aut̄ dei d̄z et militans
ecclia: qz regit ⁊ triūphās ecclia qz regit
Itē regnū dei d̄z ⁊ gr̄a fidei ⁊ gl̄ia sp̄ei.
Rursus regnū dei d̄z ⁊ intellect? scrip
ture ⁊ loc? patrie. **De** reḡ militat̄ ecclie
scriptū est. **Tribūt** āgeli m̄ssores ⁊ col
ligēt de regno ei? omia sc̄adala. **De** reḡ
triūphant̄ ecclie rep̄it̄. **Ueniet** ⁊ recū
bent cū abraā ysaac ⁊ iacob in reḡ celoz

Quartus liber

De reg fidei dic scriptura. Regnū dei intra vos ē. **De regno spei** ait dñs. **Der** cipite regnū qđ vo. pa. ē ab ori. mundi. **De regno** scripse legi. **Aufere** a vob regnū dei ⁊ dabiſ geti faciēti fructū e? **De reg patrie** repitur. **Fulgebūt iusti** sic sol in reg p. eoz. **Et** ex xps dñ regnū dei. **Sm** illd. **Si** ego in digito dei eicio demonia. pfecto vrit in vos regnū dei. **Adveniat** igit regnū tuū. i. vñat regnū ad regnū. militās vicz ad triumphans. **Est** regnū tuū adueiat. i. ad vidēdū te veniat vt regnū fidei ad regnū trāseat. **Spei** qm̄ hxc est vita etna vt cogſcam? te solū vñ deū ⁊ quē miſiſti ieſum xpm. q. d. **Da** nobis spm̄ intellect? q̄ mudari corde intelligā? te in pñti regre p fide: vt in fuſo videam? te regntē in nobis p spm̄. **Tūc** cogſcemus ſic ⁊ cogniti ſumus. **Clidētes** nūc q̄i p ſpeclm̄ in enigmate: ſz tūc facie ad faciez eū videbim? deū deoz in ſion. **Qđ** est ſ gulaz. **De** q̄ ppha. **Clinū** inqt ⁊ ebrietas auert cor. **Der** intellectū enī deſinit hō carnaliſ viuere. **Clñ** hiero. **Alma** ſciam ſcripſaz ⁊ carnis vicia n̄ amab. **Sāctificet** nos mē tuū. **Hic** rogā? vt nos ſcti ſimus ⁊ iuſti ⁊ recedam? a malo ⁊ ſp faciam? bo nū. **Et** nota qđ nomē prīs q̄ttuoz mōis ſctificat in filiis. duobz i via et duobz i patria. **In** via p efficiētiā ⁊ pſeuerantiā. in patria p ſūmatōez ⁊ effectōem. **In** via nāq nomē prīs ſctificat i filiis qñ ſanctificatōis effectū opaf in eis. vel qñ ſctificatio quaz acceperit in noie prīs pſeuerat i ill. **In** patria vñ nomē prīs ſctificat in filiis: qz ſancit ⁊ pfirmatur in eis vt nūqz poſſint a filiatōis grā ſeparari. **Hic** est q̄i mobile nomē prīs in filiis. **Mā** ⁊ iudas qñqz fuit fili? qñqz n̄ fuit. **Pro** q̄ poſſibilitate mouēdi dixit apls. **Caſtigo** corp? meū ⁊ i fui. redigo. ne forte cū alijs pdicaueri ipſe repbuſ efficiar. **Ibiqz** nomē prīs ſctificat in filiis: qz ibi tales ſunt filij in qbz pſcūs apparet. tūc erūt māiſeſti q̄ nūc ſūt oc culti. **Sm** illd. **Mos** inſenſati vitā illoz eſtimabā? inſaniā: ⁊ finē illoz ſiñ bono

re. ⁊ ecce quō dputati ſunt inſ filios dī et inter ſctōs ſozs illoz ē. **Dicit** g ſctifi cel? nomē tuū. q. d. **Da** nob spm̄ ſapie: put dicit a ſapoz. i. iocūditatē eternaz vt guſtemus q̄ſluauis ē dñs. generatē in nobis pacē. i. motuū interioz q̄tez vt caro noſtra n̄ pcupiſcat aduſns spm̄ qz n̄ eſt par offibz meis a facie pctōruz meoz: vt ita ſctificetur nomē tuū. i. pñ in filiis: q̄tenus i pñti difficile: in fuſo neqz a filiatōis grā ſepentur. **Qđ** eſt manifeſte ſ luxuriā: q̄ q̄ laborat nō iocū dat in deo pacē mētis n̄ hz: fili? deū eſt ſed iumēto aſſimilat? qz q̄ſi iumentum in ſuo ſtercore pputreſcit. guſtato enīz ſpū dſipit ois caro. **In** fine dñice orationis ponit amē: qđ ad oēs petitōes reſert. **Debre?** aut ponit in fine vñū ex his tribz. amē. ſela. ſalē. q̄ ſonāt vere. ſp pacē. **De** amē dictū ē ſō ti. de ſalutatōe ad pplm̄. **Lic**z aut amē qñqz affectū op tātis expmat. hic tñ pcluſiōis affirmatiōe ondīt. **Clñ** glo. matt. vi. **Almen** ſi gñificat in his oibz petitōibz indubitāter a dño tribui qđ petiſ: ſi vltime pditionis pactū ſuauerimus. **Clñ** ſubdit. **Si** dimiſiſtis ⁊c. **Et** iō amē hic nō a populo vñ clero: ſz a ſacerdote pferſ. **Cuz** enī ipe ſit mediator inſ pplm̄ ⁊ deū: qā eius eſt rota ppli deo offerre: ⁊ ipi? volūtatē ppo renūciare: ſic legiſ exo. xix. magiſ pgruit illd a ſacerdote pferri. a q̄ cōuenit petita a dño fuiſſe conceſſa affir mari: qz a ppo cui hmoi renūciatō ipo mediante fieri dñ. **In** alijs vñ ozōnibz q̄ in officio eccliaſtico dicūt. amē poti? expmit affectū optātis qz pcluſionē af firmātis. ideoqz in ill cōgrue pferitur a ppo a q̄ optat qđ illis a ſacerdote orāte poſtulat. **Pro**fert tñ hic ſacerdos amē ſub ſilentio. **Pro** in ſignū qđ dñs vult orātes latere qđ a dño exauditi ſint ne p? modū tepelcāt. **Secdo** qz ſi alte pferet amē q̄ affirmat ozōem dñicā exauſtā eē iudicari poſſz pſūptio ⁊ qdā oſtentatio ſacerdotis.

Tertia pōmiſſe de ſilentio poſſ dominicā orationem.

Qertia pars mis

se incipit in hac orōne Liba
nos q̄s dñe rē. **Q**ue oratio
de embolismus v̄l supercrescētia: eo q̄
nihil i ea peti q̄ in pcedēti dñica orōe
petitū nō fuerit: nec tñ supfluit: qm̄ est
repetitio et expositio nouissime petitiōis
illius. **I**lla enī dicit: Libera nos a malo.
Ista dicit: Libera nos q̄sum? rē. Et sub/
dit a q̄b malis. s. p̄ntib: p̄terit: et fufis.
Et subdit ec̄ trāficus ad orōez p pace:
ibi. **I**ntecedente beata rē. **E**ll de superex
crescētia: q̄ in p̄mitia ecclia mltō tēpe
dicta n̄ fuit. Et nota q̄ duplex ē embol/
lism? v̄ic̄ q̄tidian? et ānu?. **Q**uotidia/
nus ē hxc orō. **C**ū enī amē sit finis dñi
ce orōis: et illō refuaf sacerdoti a clero
dicēte. s. liba nos a malo vt p̄missuz est
pt̄z q̄ hxc orō intelligit: embolism? n̄ so
lum q̄tidian?: v̄ic̄ ec̄ dñice orōis. **E**mbol/
lismus etiā q̄tidian? sunt p̄fatōes vt ve
re dignū rē. et cōicantes rē. Et hāc igif
oblatōez rē. te igif clemētissime p̄. **A**n
nuus v̄o embolism? ē p̄fectio olei infir
moz. de q̄ dicit in vi. pte sub ti. de cena
dñi: et bñdictio v̄uaz et agni pascalis et
h̄mōi: et frugū et fabaz p̄maz. q̄ et in/
stitutiōe euthepiani pape sup altare bñ
dicūt. **E**mbolismo finito n̄ cōcludit p
dñm. hxc enī ē embolismoz et p̄fationuz
consuetudo: s. ei cōtinuaf orō. **D**a p̄pi
cius pacē rē. **D**a pacē in q̄m pector: vt si
mus a pctō libi. **D**a pacē t̄pis vt sim?
ab oī p̄turbatōe securi. noz ei infirmis
p̄turbatō. Et ecce q̄ apte enodat a q̄b
mal erui rēp̄cēm. **D**ec at orō Liba nos
rē. sub filētio d̄. put dēm ē sub ti. d̄ p̄
nē sup v̄lo **O**rem? p̄cept: q̄d filētiū si/
ḡficat sabbatū q̄ corp? dñi i seplero q̄e/
uit. **A**ūc ei null? fidē p̄dicauit. **C**ū lu/
ca testāte. mlieres q̄ p̄pauerāt vnguēta
sabbato q̄dē filueit s̄m mādatuz legis
x̄ps tñ nō filuit imo ip̄e q̄ s̄m carnē in
seplero q̄euit s̄m aīaz rēscēdit ad infer/
ros: vt fortior supueniēs supetaret for/
tem armatū. ad q̄d significādū ecclia ro/
mana dicit ip̄az orōez alta voce in die pa/
sceuer: et mediolañ. sp̄. et tūc momordit i

fernū ducēs suos v̄ictos d̄ lacu vbi nō
erat aq̄: liberās eos de mal p̄terit: p̄ntib:
et fufis. et dās eis p̄petuā pacē i q̄ sunt sp̄
et a pctō liberi: et ab oī p̄turbatōe securi
Cū d̄ lacu libari se et totā eccliaz orat
p̄sbiter dī. Liba nos rē. Et q̄ nos indi/
gni sum? veniā de p̄terit: et p̄ntib: atq̄ de
fufis cautelā p̄mereri: nisi nob̄ donec
orōe b̄tē v̄gīs et b̄tōz petri et pauli atq̄
andree: et alioz sctōz. iō hic eos i nost̄z
patrociniū inuocam? **A**d ipetrandaz ḡ
pacē grām iplozāt mē salomonis. i. viri
pacifici. et michael nūci? pacē: et baptista
p̄co pacis: et tres apli testes pacē et n̄ plu/
res: q̄ in ore dñoz i triū testiū stat oē
verbū. **P**rius ḡ orauim? vt libaremur
a mal. nūc v̄o p pace oram? **R**ursus li/
cet oēs apli supius fuerit p̄p̄ autorita/
tē apostolat? cōnumerati. in hac tñ ora/
tione q̄ triduū q̄ dñs in seplero iacuit
rēfigit tres repetunt. et sp̄calr isti tres p
p̄ter aliq̄s eoz p̄rogatias. v̄ic̄ p̄pter pri/
uilegiū p̄rogatie dignitatē q̄ ad pet̄. p
p̄pter p̄uilegiū p̄dicatōis et imēsi laboris
q̄ ad paulū. et p̄pter p̄uilegiū nūmiū cō/
cupite crucifixionis qu o ad andrea **A**d
huc in hac orōne ē intētio inuocare nō
solū aplos v̄ic̄ ec̄ oēs scōs. q̄ p triplicē
statū distinguūt. sic et oēs q̄ sūt in mili/
tante ecclia. aut ei fuerit v̄l sūt i statu cō/
iugali. q̄ p pet̄ aut i statu p̄tinetie et vi/
duali. q̄ p andrea. q̄ s̄m criso. credit i vi/
duali statu fuisse. aut i statu v̄giali. q̄ p
paulū rēfigit: ad quē statū ec̄ āgel? redu/
cūtur: q̄ virgitas soror est āgeloz. Et
de b̄tā maria ec̄ sit mētio tanq̄ de porta
miscōie. **P**ostremo nota q̄ p̄ secretā
tria dicūt ad misteriū p̄fectiōis corpis
domini p̄ficiendū. videlicet: **P**receptis
salutaribus: et oratio dominica. Et hec
oratio Libera nos quesumus: et h̄ p̄p̄
tres dies q̄b dñi corpus iacuit in se/
plero: siue p̄pter triplicem legem. scz
naturalē: moſaycā et euangelicam.

De resurrectione patene.

Quia post passio

nis tristitiā ad resurrectiōis
gaudiū puenit. iuxta illō. **A**d rēsp̄x

Liber Quartus

morabitur fletus: et ad matrem. *le. iō subdyaconus interea dñi chor? rñdet. s3 libera nos a malo: accedēs ad dyaconū tradit illi patenā inuolutā. Dyacon? xpo illaz recipiēs eaz reuelat: et reuelatā repñtat et tradit sacerdoti osculādo illi? manū aut hūez? dextz. Sacerdos xpo cū ea signū crucis scē sibi facit i facie: et eā post modū osculā. Si qdē taz nūero q3 obsequio scās illas mlieres significat: q3 narrat euāgelista matt. di. Glespe aut sab. q3 lucebat i pñ. sabbati: vñt maria magd. et altera maria videre sepulcz repñtantes patenā. i. cor patēs latitudinis caritatis in obsequiū sepulchre. iuxta qd legi? q3 mlieres emerūt aromata vt veniētes vngerēt iesuz. Et valō mane vna sabboz x. ad mo. oz. iā sole. Et dicebāt ad inuicē: q3 reuoluit nobis lapidē ab ostio monumēti. Accessus igit dyaconi q3 maris significat: in tradendo patenā: significat illō q3 marie veniēt vidēre sepulcz: et resurrectiōez xpi late credētes: eā aplis nūciauerūt. q3 tēmū dñi sue fidei latitudinē obtulerūt. et iō de māu dyaconi patenā. i. latitudinē caritatis. sacerdos accipit. id est christus ceptat. Gles per subdyaconum intelligit nicodem? q3 etiā late credidit et obsequiū exhibuit saluatori. D. xpo patenā pñ? inuoluta de hic reuelata ad altare deportat. h est q3 moyses de fiscella ē ad regiā pduct? domū. exo. ij. Lex qdēz q3 latuit: s3 cognit? misterijs ac ecclia exaltata ad xpm ascendere de egipto docēs. D. xpo sacerdos sup patenā sibi a ministris oblata signū crucis facit: repñtat illud qd in matt. legi? q3 principes sacerdotū et pharisei figuerūt lapidē cum custodiibz: s3 nec rō ista nec ipm signū crucis necitatis sunt. Itē q3 patenā oblata recipit significat q3 xps omīs ad se ex caritate redeūtes cū desiderio recipit qd etiā ex eo patet q3 statim marie psequerāt et alijs apparuit. De h etia dictū est sub ti. de obla. sacerdot. Post traditaz dyacono patenā subdyacon? mapulam q3 patenā tenuerat inuolutā. plicatā nō sup pallas altar. s3 alibi depōit*

in quo significat illō qd legi? ioh. xx. c. q3 petr? in monumētū intrās vidit sudariū qd sup caput xpi fuerat nō cū lintheamibz positū: s3 separatū in vnū locū inuolutū. Dyaconus aut manum seu humerū dextz sacerdot. osculā. ad notandū q3 ipse vult ēē socius in passione vt soci? sit i regno. fm q3 dicit apls. Si ppatim? et pregbim? Rursus q3 osculā dextz illi? hūez? significat q3 deū hic viderē si possum? nisi p speculm in enigmate. in futuro xpo videbim? eū sicuti est. Quia vero crucifix? ardēt desiderio q3 rebat. iuxta qd angel? inqt mlieribus. Scio q3 iesu qritis crucifixū. Idcirco cū patena crux signat in facie sacerdot. in q3 marie vires aīme vigēt: et vt hoc signo munitus possit dei fuitiū sine impedimēto consummare. Statimq3 sacerdos osculā patenā: ostendens q3 xps pfectim impleuit desiderū mulierum. Mor enī occurrit illis di. Quete. Que pcedētes tenuerūt pedes ei? et adorauerūt. Nec est dubiū qn pedes ei? fuerit osculati. de h sub ti. de oculo pacis dicit. Osculatur etiā patenā: q3 petēs a deo pacem corporis et aīe. Orandū enī est. p pace tpa li. qd sit speciale i qbusdā ecclijs. Osculum etiā hmoi caritatē significat: put dicetur ibidē. Rursus ideo se figt cuz patenā. et post osculā illā: ad notādū q3 si p passionē filij reconciliām deo patri erim? et heredes regni celestis. vl signū crucis cū osculo significat gliationē xpi in cruce cū caritate. Quidā etiā cū patenā se signāt añ pect? p qd significat lincera affectō. q3 p tres corporis et cordis in sacra scriptura significat. Quidā autē prius osculatur patenā cum dicunt: Da ppicius pacē: et postea cuz osculata patene in vltima clausula. sc3 ab omni ptturbatōne securi. se signāt: q3 per crucem et h sacrificiū et odore eius oīa in celis et in terris pacificata denūciāt. Quidā q3 psequit? osculānt summitatē et pedē calicis: qd osculm pntendit intimū affectū ad monumētū seu sepulturā xpi exemplo magdalene q3 ex affectu stabat ad monimētū for? plorās vt dicit in iohē.

Disculum q̄z pedis calicē significat ofelū
pedū xpi. de q̄ iaz dictū est. Aliq̄ ec cū pa
tena sūmitatē latus ⁊ pedē calicē tāgūt
qđ filē ex affectu intimo faciūt: q̄i totū
monūmētūz āplectētes qđ p calicē ⁊ pa
tenā repñtāt. s̄ ei ppiū ē feruēt amātū
qđ n̄ satiāt nisi dilectūz ex oī pte corpis
sui tangāt: ⁊ ec res dilectūz qđ marie oī
dit magdalēaz: q̄ a monūmēto n̄ recede
bat. **A**ct⁹ q̄z cū patena in sūitate ⁊ late
re ⁊ pede calicē significat tres cruciat⁹ oīi
sc̄z in capite. i latere ⁊ in pedib⁹. Alij ⁊ o
tangūt primo pedē calicē. sc̄do lat⁹. t̄tio
sūmitatē: ad oīdendū qđ per h̄mōi facti
virtutē ad sūmū gđū puenit virtutūz
Sūt enī in corde ascensiois gđ⁹. iuxta
illd̄ ps̄. **E**t ābulabūt de virtute i virtu
tem. **E**t iob. **P**er singlos gđus pñci
abo illū. Aliud etēi sūt ⁊ tūz exordia. ali
ud pñci⁹: ⁊ aliud pñctio. **U**t p tactūz
pedis incarnatio. p tactū later⁹ passio p
tactū sūmitatis ascensio significat.

Iunita orōe pmissa. s̄. Liba nos
rē. resūpta patena: dyacon⁹ dis
coopit calicē. in remouens cor
pale ⁊ sup calicē sedulo intuef. **D**einō
sacerdos intēdens hostiā frāgere. ipaz de
altari leuat ⁊ sup patenā collocat. **U**n
tollēs eā sup calicē p mediū frangit di
per eundē dñm nostz. **E**t in q̄bus d̄ ec
clesijs ptez q̄ p⁹ fractōz in dextra manu
remāsit. ponit sup patenā dicēdo. **Q**ui
viuit ⁊ c. **P**artē vero q̄ in sinistra remā
sit. iter⁹ p mediū frāgit: ⁊ p̄ticulā q̄ post
subdiuisionē in sinistra māu remāsit
iungit pti p̄us sup patenā posite dicē
do. in vnitāte spūsc̄i rē. **A**lterā ⁊ o pti
culā in dextra remanētē tenet sup oī ca
licis cū duob⁹ digit⁹. s̄. cū pollice ⁊ idice
⁊ erecto calice fil⁹ ⁊ ipa p̄ticlā paz cū am
babo manib⁹ eleuat. alta voce dic. p oīa
sclā sclōz. **Q**uo dicto calicē fil⁹ cū hostia
deponit pferēs. **P**ax dñi sit sp̄ vobiscū
et s̄ dicendo pducit ter signū crucis su
per calicē cū dicta hostie p̄ticula. **D**einde
imittit p̄ticulā illā in calicē dicēs. **G**iat
p̄mictio corpis ⁊ c. **E**t postea p ep̄m da
tur benedictio solēnis. **D**e singul⁹ igit

est videndū ⁊ primo q̄re dyacon⁹ disco
opit calicē ⁊ in eū discooptū intuetur.
Circa qđ dicendū ē: qđ os calicis in hoc
loco ostiū significat monūmētū. de qđ dy
acon⁹ corpale remouet ⁊ in eū sedulo
intuef. significās qđ angel⁹ dñi lapidē ab
ostiū monūmēti reuoluit: ⁊ linteamen
amouit: ⁊ in sepulcro diligēter asperit.
Deinde videndū est q̄re sacerdos hosti
am sup patenā locat ⁊ inde eā tollens
sup calicē frāgit. **C**irca qđ dicendū est:
qđ p calicē xpi passio ⁊ ec etne b̄ritu
dinis fruitio designtur. **U**n ps̄. **E**t calix
meus in e. q̄z p̄cla. est. **E**t iter⁹. **I**nebria
būtur ab vbertate dom⁹ tue ⁊ c. **P**er pa
tene rotūditatē bonoz op̄z p̄fectio sig
nificat. **S**acerdos ḡ volens hostiā frā
gere. primo eā sup patenā locat vt in d̄
illā tollens sup calicē frāgat. ad signifi
candū qđ nemo passioib⁹ h̄ mūdi meri
torie valz exponi. vel etiā ad etne b̄ritu
dinis fruitiōem admittit: nisi p̄i in bo
noz op̄z p̄fectiōe fuerit solidat⁹. **U**nō
apls ad eph̄. vi. **A**ccipite armaturā dei
vt possitis resistere in die mala: ⁊ in oī
bus p̄fecti stare. **A**dhuc patena hostie
supponit: ⁊ sup calicē frāgit. ad significan
dū qđ xps̄ ex latitudine caritat⁹ p pate
ne dispositōz significatē se supposuit pas
sioni. **R**ursus sup calicē frangit ne mi
nutie spargant: s̄ in ei⁹ p̄cauitate caute
recipiāt. **A**licubi tñ sup patenaz hostia
frangit vt esse p̄is viuus qđ de celo de
scendit fract⁹ p nob in ara cruc⁹ remēos
ref. **A**licubi q̄z hostia comedēda d̄ altari
tollit. **M**ā i v. test. sacerdotes p̄a expo
sitōis de altari sublato comedebāt: p
ut dictū ē sub ti. de obla. sacerdot⁹. **T**er
tio vidēdū ē q̄re hostia frāgit. **E**t qđ q̄
in lege videbat simlago frustatiz offer
ri. **S**⁹ ⁊ redēptor n̄ b̄ndixit panē ⁊ fre
git. fractūz discipul⁹ distribuit. ⁊ iō sac
dos ⁊ legē xpm seqns panē sacrosctm
i tres ptes p̄tis: vt i fractiōe p̄is dñm
aḡscam⁹ sic ⁊ illi duo discipul⁹ dñz cogue
rūt: q̄b⁹ ipa resurrectōis die euntib⁹ in
emans appunt. **D**ñi ei sic ait. p̄sp: hostia
frangit ⁊ sanguis i ora fidelū infūdīt ⁊

Liber Quartus

molatio corporis xpi i cruce ⁊ effusio sanguis ei⁹ de latere defig⁹. **Quarto** qre p mediū hostia fragit. Circa qd notādū est q i duas medietates fragit iuxta duplice pdestinator statū. s. etne gle ⁊ tpa lis miserie. **Itē** vna medietas subdi uidit i duas ptes. qz vna ē p destinat⁹ q purgant i purgatorio. alia p illis q adhuc viuūt in h mōdo caduco. put infra dices. **Quinto** qre ps hostie p⁹ fractōz in māu dextra remanēs poti⁹ ponit sup patenā qz q in māu sinistra remāsit. Et qdē ps ipa q in dextra māu remāsit offi gnat pdestiatos q iā sūt i glia ⁊ iā tenēt illaz rectitudiez. cui nulla inrectitudo admisceri pōt. ⁊ iō merito i pte dextra tene⁹. Alia vō ps defig⁹ illos pdestiatos q adhuc sunt i tpali misia. vbi mltā ob liq ⁊ pauca recta iueniūt qre merito i sinistra tene⁹. Illa igit q ē i dextra cuz diuidēda n̄ fit vt iā dices sup patenā po nit. q vō ē in sinistra cū diuidēda sit nō deponit s̄ diuidēda retine⁹. **Sexto** q re ps q in sinistra remāsit itez subdiui ditur. Ad qd dicendū ē q illi q sunt in gla vniūformē statū tenēt. ⁊ vna btitudi ne fruunt. iō ps in dextra māu retenta et sup patenā collocata q illos vt pmissū ē fig⁹. n̄ fragit. s̄ illi q sunt i tpali miseria i statu ⁊ misia sunt diuisi. nā ali⁹ ē stat⁹ ⁊ misia eoz q adhuc viuūt i corpe ⁊ alius ē eoz q purgātur i purgatorio igne. ⁊ iō ps q in sinistra tene⁹ illos si gnificās subdiuidi. **Septio** qre p tricula post subdiuisionē remanēs i fini stra coniūgitur pti sup patenā pns posite. Ad qd dicendū ē q fm aug. de duas hz man⁹. s. dextra q miset. ⁊ sinistra q pu nit. Illis q sūt i purgatorio inqntū ibi purgātur rīdet sola punitio. ⁊ iō pti cula q in sinistra tene⁹ illos figurat. **Di** vero q adhuc sunt i pnti vita. in q ē sta tus merēdi cōseq pnt miscōiaz. ⁊ iō ipi p aliā particulā q est in dextra signātur. Quia g de his q sunt i purgatorio nul lū est dubiū. sic nec d illis q sunt in pa radiso. qntū ad futura glām. iō merito particula q erat in sinistra eos designās

coniūgitur parti prius sup patenā posi te. q illos qui sunt in paradiso defig⁹. qntū isti illis indubitātē sunt coniūgendī. **De** h tñ alit infra dices. **Sz** p tcula q in dextra remāsit defigns eos q sūt i pnti vita. illi pti q ē sup patenā n̄ coniūgit. s̄ i sanguinē mittit. qz illi adhuc egent me ritis passiōis xpi. q merita pcciterūt ex effusioe sanguis imaclati. Et pmissa aut duaz ptiū coniūctōe duo resultāt qsi i modū lune cornua cōneritatē vtriusqz testamti in xpi passiōe factā defigntia. Et illa vō sus calicē dirigēda sūt qsi sibi incorpent sanguinē sine q corp⁹ nō est. **In** hac ec cōiūctōe repñtat⁹ postq̄m aliq tā pntib⁹ qz futur⁹ pssuris purgati fuerint ipi deo q est nra btitudo perfe ctissima vniōe iūgetur. **Octauo** qre p misse due ptes extra calicē sup patenaz refuātur. Super q aiūt qdā q tres par tes hostie tres stat⁹ bonoz figurāt. s. qui sunt i celo. q in purgatorio. ⁊ q in mōdo versant. vt iā dices. **Per** calicē aut fm aliquē respectū ipa etna fruitō vt pmissū ē. Quia g taz illi q versant i h sclo qz illi q sūt i purgatorio nōdū ad illā frui tionē admissi sūt. iō ipse due ptes extra calicē refuātur. don⁹ sumās. **Sz** hec rō nō cōcordat p oia cuz pmissis. ⁊ iō alia rō infer⁹ affig⁹. **Pōt** ec dici q due ho stie ptes iō sup patenā ponūtur. qm si oēs ptes sup os calic⁹ cū ambab⁹ māib⁹ tenerent. mltā qdē pericla cōtigere pos sent. defacili enī possz error ps n̄ mittē da i calicē mitti. **Al.** pnt manuū tremo re oēs ptes possent i calicē cadere. **Sz** sacerdos ec talē ipedit. n̄ possz q incūbūt libere expedire ⁊ filia. **Alij** tñ omis ptes sup os calic⁹ tenēt. ne forte pnt illaz de portatōem seu trāslatiōez aliq inde par tricula cadat aut remaneat in patena. d quo ec sub ti. de cōicātōe sacerdotis di cetur. **Nono** qre particulā q remāsit i dextra sacerdos sup os calic⁹ tenet. Ad qd dicendū ē. q particula ipa vt pmissū ē repñtat illos q adhuc in corpore viuē tes indigēt miscōia dei siue pdict⁹ meri tis passiōis christi ex sanguis eius effu

fione precedentibz. Tenet g ipsa pticula
sup os calicis respicu directo ad sangui-
nē: vt def intelligi intētio necnō expe-
ctatio 7 cōsideratio viuētūz q ad meri-
ta et passiōē xpi. Et tenet cū pollice p
quē vigor virtutis. 7 cū indice p quē mē-
tis discretio significat. ad oñdēdū q cū
fidei vigore 7 mēt discretōe hęc cōside-
rāda 7 expectāda sunt. Vel cū duobz di-
git. tenet ad dñgndū duplicē naturā q
fuit i corpe xpi. diuinitatē. s. 7 hūanita-
tem. Et coniungit sanguinis ad oñdēdūz
q q digne 7 cū fide. merita 7 passiōez
xpi cōsiderāt 7 expectāt: passiōē 7 meri-
tis iuuat. **D**ecio qre sacerdos dictu-
rus. Per oia scila scloz se erigit. Et est
dicendū q cū ipse petere velit ppetuam
exñtiā dñi nobiscū. 7 oē datū optimuz
et oē donū pfectū desursum sit: merito
ad deū se tūc corpe 7 mēte erigit sperās
se acceptur qd petit. **E**ndecimo qre
vba ipa pferēs vocē suā exaltat: 7 parū
calicē eleuat. Sup q dicendū ē q sacer-
dos christi vicari/ hostia vt pmissum est
fracta mor pacē ānūciatur/ vocē exaltat
vt ppls pacē desiderās h̄ intelligens di-
cat amen: 7 calicē paz ab altari eleuan/
do. oñdit q xps q p passiōē q p calicēz
defigūtur descenderat. eleuatus p resur-
rectōem a mortuis. pacē postmodū di-
scipulis timētibz nūciauit dicens eis.
pax vob. **H**ōt ecē dici q quēadmodū p
missuz ē pticla q sup os calicis tenet re-
pñtat viuētes credētes 7 expectātes iu-
uari meriti passiōis 7 effusiōis sanguis
xpi. **S**z nisi credam? duo. pmo scz xpm
vex fuisse dñū: 7 sanguinē 7 corp nūq
fuisse a diuinitate sepata. scdo xps vex fuis-
se hoīez: 7 corp vex 7 sāguinē vex habu-
isse: dicta n̄ psequimur. **P**ropter h̄ g calu-
cē 7 dictā pticlam paz fil eleuat: vt oñs
dat q firmit credim? pñū. 7 eā statim
deponit vt oñdat q ec eod mō credim?
scdm. **D**uodecimo qre dicta eleuatio 7
depositio fit cū vtrazq māu 7 n̄ cū alia
tm. Ad qd ē dicendū q h̄ fit vt p h̄ def
intelligi: q sic pmissa duo credit intel-
lectu: ita amat 7 appetit affectu et toto

conatu. **F**it etiā h̄ vt securius 7 decēti-
fiat. **T**ertio decio qre mor dicit altio-
ri voce Pax dñi 7c. Et qdē qz non solū
p signa vex etiāz p vba resurrectionis
est gaudiū exprimiendū. nō sacerdos per
leticiā de resurrectione habitā pcedēs sta-
tim deposito calice altiori voce dic. par
dñi sit sp vobiscū. repñtans q vna sab-
batoz ieiū postq surrexit a mortuis
stans in medio discipuloz dixit eis par
vobis. et iteruz: par vobis. **J**ohis. xx.
qñ d. Pax vobis pacē pectorū in via: 7 pa-
cem eternitatis in patria. **I**dem g inuit
sacerdos dicens. Pax dñi. i. par pectoris
sit semp vobiscū. hic in pñti: 7 par etni-
tatis in futuro. **H**ec qdēz par est illa q
tūc iustis data ē: qñ aīa xpi descendens
in infernū. inde oēs fideles eduxit. abs-
tergens oēm lacrimā ab ocul eozū vt
amph? nō sit eis dolor sz paz q cum eo
viuāt in eternū: vt illa q est data corpi xpi
qñ aīa ei ad corp redijt: vt sic nunq
aīa turbata ē p corpis morte: ita nec
ipm corp vltē de sua mutatōe turbe-
tur: sz vtrazq pace fruatur semp de etna
beatitudie letet. **D**ecio qarto qre di-
cendo: par dñi 7c. ter facit signū crucis
sup sanguinē cū dicta hostie pticla. Ad
qd dicendū est q tres cruces significāt
tridū q xps fuit in seplcro. **V**t q tres
mulieres qrebāt xpm crucifixū ad ossi-
um monumti. **V**ñ illud. Quid qritis
viuētē cū mortuis? **Q**uindecimo q
re dicto par dñi 7c. chorus rñdet. et euz
spū tuo. Et qdem h̄ dicendo optat pa-
cem ipi sacerdoti: 7 petit ecē pacē sibi da-
ri: et vt dignus sit illā recipe. p dicit ter
agnus di. **C**leruntū pape celebrāti in ec-
clesia scē marie maior in vrbē: 7 dicēti
pax dñi: nil rñdet. put i. vi. pte sub ti. de
pasca dicef. **D**ecio sexto qre dicta hos-
tie pticla iunitt in sanguiez. **M**empe
fit hęc cōmixtio. primo ad notādū q xpi
corp n̄ fuit sine sāguie nec sanguis sin
corpe. **S**cdo ad defigndūz q vnuz sa-
mentū cōficitur ex speciebz panis 7 vini.
Tertio corporis et sanguis post trinuz
crucis signū cōmixtio. est aīe ad corp

Libert Quartus

reditio. Om̃ibz enī in celo ⁊ in tra paci
ficat. ⁊ tunc trinitatē aīaz crucifixi redur
it ad carnē ne drelinq̃ret aīaz ei⁹ i infer
no: nō dāz carnē ei⁹ videte corruptōz.
iuxta qđ ipe dīc in p̃s. Ego dōz. ⁊ sō. cepi
⁊ exurrexi: qđ dñs suscepit me. Signifi
cat g̃ vnitatē aīe ⁊ carnis: q̃ in relurre
ctiōe xp̃i denuo sunt vnite. **Mā** vt p̃mis
sum ē panis ad carnē ⁊ vinū referē ad
sanguinē: qđ fm̃ p̃bm̃ in sanguine est se
des aīe. ⁊ h̃ ec̃ sub ti. ⁊ oblatiōe dñm est
Decimoseptio qm̃ imissio ip̃a sit fa
cienda. Et qđ aliq̃ infundūt p̃ticulam
ip̃am in calicē priusq̃ dicūt: par dñi ⁊c.
qm̃ manifestū est pacē datā ēc̃ hoībz lvi
ne volūtatis p̃ relurrectiōem quā d̃ba
ip̃a significāt. Aliq̃ dō dicto par dñi ⁊c. et
dicto ec̃ prius agn⁹ dī ⁊c. demū imittūt
ip̃am in sanguinē vt eoz orō efficacior
sit: p̃ eo qđ tenētes eā i māibz: dū dicūt
Agnus dei: osculo corpali et mēali res
uerent̃ intuent̃. Tertij eā imittūt cuz
dicūt **D**ona nob̃ pacē. Cū enī ter dicat
agnus dī: ⁊ in p̃mis duabz vicibz dicat
miserere nob̃. In p̃mo ei⁹ dō miserere nob̃
q̃ntū ad aīam q̃ maxie fūdat in sanguine
in sc̃do q̃ntū ad carnē. p̃t̃z qđ ista duplex
orō diuisim̃ dō: ⁊ iō illa ps̃ hostie p̃ quā
caro significat: ⁊ sanguis p̃ quē aīa intel
ligit: nō dñt iungi dū illis duabz vicibz
dō agn⁹ dei: s̃z solū in fine tertij agn⁹ dei
vbi pet̃it par fm̃ vtrūq̃. s. fm̃ corpus ⁊
fm̃ aīam. Ipe enī lauit nos a pct̃is no
stris in sanguine suo. **Q**uarti rectius et
ṽsitati⁹ agūt: qm̃ dicto par dñi ⁊c. pus
q̃ dicant agn⁹ dei ⁊c. imittūt. Certū ei
est qđ agn⁹ dī post salutatiōem rep̃ntat
illud qđ dñs fecit postq̃ discip̃los ṽsi
tavit: qm̃ videlz dedit eis p̃t̃atē dimitte
di pct̃a. ⁊ iō sacerdos illō rep̃ntans p̃
imissione p̃ticule hostie in sanguine: dīc
agn⁹ dei qđ toll̃ pct̃a mōi miserere nob̃is.
ad designādū qđ sic ipe corpus sanguini
iungit: ita nos cōiunctos eidē sangui
ni seu meritis ex ei⁹ effusione p̃cedenti
bus ex sua bonitate a pct̃is emūdet. Et
imittēdo dīc̃ verba illa **F**iat cōmixtio
corp̃is ⁊c. q̃ verba referenda sunt ad spe

cies panis et vini: q̃bz xp̃i corpus ⁊ san
guis p̃tinet̃. **D**ic̃ aut̃ agn⁹ dei calice iaz
coopto ad notādū qđ xp̃s i domo ostiis
clausis dedit apl̃is p̃t̃atē ip̃am dimitte
di pct̃a. **D**ecioctauo q̃re sūt tres p̃
tes. **A**d qđ dicendū est qđ frangit̃ i tres
ptes. **P**rimo in mēoriā trinitatē. sc̃do in
mēoria triplicis stat⁹ xp̃i. **P**rim⁹ fuit cū
hoībz manēs. sc̃ds fuit mortu⁹ i sepul
cro iacens. tertius est immortal̃ in celo
exis. **T**ertio dō in mēoriā ⁊ signum qđ
xp̃s passus fuit in triplici p̃te sui. s. i pe
dibus in māibz ⁊ i latere. **Q**uarto in si
gnū qđ tres sūt p̃tes missici corp̃is. **P**ri
ma est in celo siue in patria. s. eccl̃ia tri
umphās. **S**c̃da est in tra. s. eccl̃ia mili
tās. **T**ertia ē i purgatorio: ⁊ hec dō pur
gans. **Q**uinto in typū triū p̃sonaz eun
tiū in emaus. s. xp̃i ⁊ cleop̃e ⁊ vt qđam
dicūt luce. **D**ecimonono qđ p̃tes ipe
significēt. videndū restat. Et qđez p̃
mo fm̃ gelasij pap̃a ps̃ in calice posita
significat corp⁹ xp̃i qđ de virgine traxit
pars sicca comesta significat om̃s fideles
ps̃ resuata vsq̃ i finē misse fm̃ atiquū
eccl̃ie rom̃e morē p̃ m̃istr̃ vel infirmis
significat oēs mortuos. **S**c̃do mō ps̃
i calice posita significat eccl̃iaz militatē
ps̃ comesta triumphatē. ps̃ resuata eos q̃
sunt i purgatorio. **T**ertio sergi⁹ pa. ita
dic̃. **T**riformē ē corp⁹ dñi. ps̃ oblate i
calice missa corp⁹ xp̃i qđ iam resurrexit
monstrat. ps̃ a sacerdote comesta abu
lans adhuc sup̃ terrā. ps̃ in altari vsq̃
ad missē finē remanēs corp⁹ xp̃i. vel fm̃
alios corp⁹ fidelij latēs i sepulcro. **H**ec
ps̃ remanet i altari vsq̃ ad finē missē
qđ vsq̃ in finē secl̃i corpa sc̃tōz in sepul
cris erūt. **S**z qđ ps̃ vsq̃ i finē misse res
seruet̃ n̄ est i vsu. **Q**uarto etiā mō p̃t̃
mysteriū explicari. **E**st enī corp⁹ xp̃i ṽlis
eccl̃ia. s. caput cū mēbr̃. iuxta illud apl̃i
Un⁹ p̃ais ⁊ vnū corp⁹ m̃lti sum⁹. Et i
ueniūt in isto corpe q̃i tres p̃tes ex q̃bz
totū corp⁹ p̃sistit. **U**na ps̃ ē ip̃m caput
videlz christ⁹ qđ caput ē et ps̃ corp̃is.
Altera ps̃ sunt illi q̃z corpa req̃escūt i
tumuli: ⁊ anime que regnāt cuz christo

et sunt quasi filii iuncte hae due partes caput
scilicet et haec corporis pars altera sic scriptum est
ubi quis fuerit corpus illius congregabuntur et
aquile propterea in altari seu super patenam
due partes iuncte extra calicem reuoluntur
quasi extra passionem quam per calicem designatur.
Christus enim resurgens a mortuis iam non
moris: mors illi plura non dominabitur. et qui cum
ipso sunt sancti non esuriunt neque sitiunt apostoli
et non cadet super illos sol neque ullus estus
quoniam prius transiit. Tertia pars in calice
ponitur significans sanctos qui adhuc in modo
viviunt passionemque passuri sunt donec de
hac vita migrantes ad caput suum transeant
ante ubi nec moriantur apostoli nec ullatenus
patiantur. Quia versus Tres partes facte de
Christi corpore signantur. Prima sua carne: san-
ctosque sancta sepultos. Tertia viuentes
hec est in sanguine tincta. Quartum calicem
gustant in carne fideles. Quinto modo secundum
magnum gualtherum antiphysiodoreum. pars qui in san-
guine mittitur significat viuos una aliarum
eos qui sunt in purgatorio. alia vero illos
qui sunt in paradiso. Dicitur ei ecclesia per viuos
ut in bono persistant: per eos qui sunt in purga-
torio ut cito liberentur et purgentur: per eos
qui sunt in celo ut orentur pro nobis. Sexto etiam
modo secundum augustinum. pars in calice mittitur vel ponitur
pro non sanctis viuentibus: qui volunt in sangui-
ne et in peccatis. Alie vero due pro mortuis
offeruntur: una pro sanctis qui iam sunt in regno
et illa est gratiarum actio: quia nihil restat in eis
purgandum. Altera pro illis animabus qui licet saluati
de sint: tamen adhuc sunt in penis. et ideo pars
illa dicitur oblatio. Hanc peticula hostie in
calicem dimissa statim calix cum palla corporali
coopertus: quia Christi corpus de cruce depositus
latuit in sepulchro sindone inuolutum
qui per ipsam pallam significatur. Cicesimo loco
eo videndum est quare nunc sollemnis benedictio
datur. Et quod de hoc loco. scilicet an pace sollemnis
episcopalis benedictio datur: ad notandum quod pater noster
laten? hunc possum? nisi dominus noster iesus christus
perueniat nos in benedictionibus dulcedis qui
sunt benedictiones gratie ipsius. quia secundum psalmum.
Dominus est salus? et super populum suum benedictio sua
Dum autem episcopus se ad populum benedicendum con-
uertit populus reuerentem genuflectit. quasi

ipso facto dicat. Benedicat nos deus? de? noster
benedicat nos deus et metuant eum et cetera. Nam
ipse dominus est qui ad illius invocationem be-
nedicit. Unde per sanctum. Benedixit filiis tuis in te.
Et licet hic sollemnis benedictio: nihilominus
quodam in fine missae iterum sollemnis benedicitur. de
qui benedictio ibi dicitur. Tum quod postquam do-
minus salutauit apostolos: iterum dixit eis. Pax
vobis ut iam dictum est: et dicitur sub titu-
lo de pacis osculo. Tum quod sic non possu-
mus bene incipere vel pacem acquirere nisi vi-
uine benedictionis gratia perueniat: ita nec in
bono proficere nec in pace finaliter perseverare
nisi benedictionis sue gratia consequatur. In missa
vero pro defunctis pontifex sollemnis non bene
dicit. Tum quod in illa omnes sollemnitates ces-
sant. tum quod haec sollemnis benedictio fit non solum
pro venialium relictione. verum etiam pro populi exci-
tatione ut in domini adiutorio persistat: et benedi-
ctum in secula persistat. at defuncti velut ab-
sentes excitari nequeunt licet possint nostris
suffragiis adiuuari. Tum quod gaudium non dicitur
luctui admisceri. Illud autem notandum
est quod pro morte et morte domini fidelis anima bene
dictioem precepit. Unde circa mortis officium
rite diaconus ad eam humiliter inuitat di-
cens. Humiliate vos ad benedictionem et statim
pontifex benedicit. Quidam asserunt hoc of-
ficium non esse de septem officiis missae: eo quod
has benedictiones romana non inuenit ecclesia
vnde nec videtur eis. et ideo non hic sed in fine mis-
sae benedicit. Sed quicunque inuenerit recte in
hoc loco ponitur ubi christus ad inferos descen-
disse repertus scilicet primo anni resurrectionis
eum eductis de carcere eternam tribuit bene-
dictioem. Has benedictiones prefigurauit
iacob qui filiis suis: et moyses qui filiis israel
et christus qui discipulis mortuos benedixit.

De agnus dei.

Quia iesus statim
ut salutauit apostolos ut iam promissum
est: dedit eis potestatem remittere delicta
dicens. Quorum remiserit peccata remittun-
tur eis: et quorum retinuerit retenta sunt. Ad
circo chorus clamat ad deum et postulat
Agnus dei qui tollis peccata mundi mihi nobis. Si-
cutem iohannes videns iesum ambulante dixit

Libert Quartus

Ecce agnus dei: ecce q̄ tol. p. m. Quare
 at vocauerit eū agnū d̄termiat subdēf.
 q̄ tollit. i. q̄ v̄it vt tolleret pctā mōi: q̄a
 p̄ pctis tollēdis pasca nost̄r imolat? ē
 x̄ps. Nampe in v̄. test. offerebat agnus
 p̄ pctis ppli. 7 i nouo te. x̄ps obtulit se
 ipm deo patri: vt hūanū gen? liberaret
 et lauaret a pctis in sanguie suo. Veri
 to ḡ dū corpus 7 sanguis dñi sumitur
 agnus dei cātaf: vt oēs credam? qz ipi?
 agni corp? et sanguis tūc sumit. q̄ pctā
 mundi moriēdo tulit: 7 vitā eternā no
 bis resurgēdo donauit iesus x̄pc dñs n̄r
 7 vt orem? ipm nūq̄ desistere miseri
 nobis: q̄ in passiōe misit? est n̄r. Agnus
 aut grece d̄r ab agnon qd̄ ē piū: qz ipse
 v̄r? agn? sola pietate sua se obtulit ho
 stia p̄ nob 7 nos redemit. Dicif etiam
 agn? ab innocētia: qz agnus nec hoibz
 nec bestiis nocet. In p̄missis ḡ verbis:
 agnus d̄i q̄ tollis pec. mōi misere nob
 est qd̄a d̄p̄catio: vt videlz innocēt agni
 miscōia pctā irruētia 7 subitania aufe
 ratur. Tertio mō d̄r agn? ab agscendo:
 qm̄ in maḡ grege solo balatu nr̄m ag
 noscit. sic x̄pc in ara crucis donās nob
 pacē. p̄us aguit nos cura vt iā dictuz ē
 Agnouit etiā p̄m obediētia. iuxta illō
 apli ad philip. ij. Fact? ē obe. v̄s. ad mor.
 Agnouit etiā nr̄ez cura quā de ea h̄uit
 Gl̄n iob. xx. Ecce m̄ tua. Ob h̄ ḡ in al
 tar? imolatōe d̄r ter agn? dei. q. d. Agne
 qui aguisi p̄ez misere nob. Agne q̄ ag
 nouisti nr̄m misere nob. Die q̄ rede
 misti mūdū 7 q̄ obtulisti te p̄ nob dona
 nobis pacē. Gl̄l idō ter d̄r: vt triforme
 corpus dñi intelligat. vicz ambnlās in
 terra q̄scens in sepulcro 7 rediēs in ce
 lo. Pōt etiā dici qz x̄ps ad tria v̄it. Pri
 mo vt nos liberaret a misia culpe. Se
 cundo vt nos redimeret a malo pene.
 Tertio vt nob daret de plenitudie gr̄e
 sue. Quātū ad duo p̄ma bis d̄r misere
 nobis. Quātū ad tertiū d̄r dona nobis
 pacem: q̄ petitio pacis seq̄tur statiz postq̄
 agn? d̄i d̄m ē ter. ad notandū qz ex beni
 uolētia trinitat agn? missus ē. Gl̄n ysa.
 Emitte agnū dñe 7c. Nam sic in apoc:

legitur. Christus ē agnus q̄ occisus ē
 ab origine mōi. Et attēde qz qd̄a sacer
 dotes dicūt. Agn? dei māibz sup altare
 deposit. oñdentes in b̄ qd̄ ad ea q̄ pferit
 tota mēte intēdūt. intērio enī p̄rie per
 linguā exp̄mit: nō p̄ man? ideoqz loq̄n
 te lingua man? q̄scūt. qz ipaz miscōiaz
 et pacē celestē p̄ se 7 p̄lo petūt nō autē
 terrenā: q̄ in manuū depositōe significat.
 Alij d̄o stat māibz iunct: par sup alta
 re inclinati. oñdentes i inclinatioē hūi
 litatē. q̄ in orōe n̄cāria ē: et in manuū
 iunctōe vnica 7 si variā intētionem.
 Porro s̄m antiquā p̄suetudinē scōle
 cantoz in ecclia romana. quā adhuc ip
 sa scola obfuit nullaten? variat s̄z tribz
 vicibz vniformit d̄r ch̄riste misere nob
 p̄t tria genera pctōz q̄ petim? remitti
 cogitatiois in corde. locutiois in ore: et
 actiois in ope. Gl̄l in honore trinitat
 vl. p̄t tres ordines fideliz in ecclia: q̄
 sunt noe. daniel 7 iob q̄s ezechiel vidit
 in visiōe saluādos. Postmodū aut m̄
 tis ac varijs adūsitatibz ecclie ingruēt
 bus: cepit ad dñm de tribulatioē clama
 re. Dona nob pacē. Et vt clamor ei? fa
 cilius audiat. iō in ipa imolatiois hora
 clamat Et lxxv. arietat n̄ discrepat a cō
 suetudie v̄. test. vbi cū sc̄do reperitur.
 Parce dñe p̄e p̄lo tuo. tertio variat
 et ne des hereditatē tuā in opprobrium
 Dicim? ḡ misere nob q̄ntū ad animaz.
 Itē misere q̄ntū ad carnē. 7 dona nob
 pacē q̄ntū ad v̄trūqz: vt h̄eam? pacem
 pectoris spūalē: 7 pacē corpis tpālē. Est
 ei par pctōz. par iustoz. par t̄pis 7 par
 eternitat. Gl̄n 7 ter orat in missa p̄ pa
 ce. de q̄ d̄m est sub. iij. p̄ticta canōis su
 p̄ verbo. Diesqz nr̄os. Et qz deus n̄ dat
 pacē nisi illis qz misetur. iō vltimo d̄r
 dona nob pacē. Ecclia nanqz lateran.
 nunqz dicit Dona nob pacē: sic nec scō
 la cantoz. seq̄ns vt p̄missum est morez
 antiquū. Gl̄n nec valz nec vera est ratō
 dicentiū qz in ecclia lateran. ideo nō d̄r
 Dona nob pacem: qz offis alie ecclesie
 ab illa que primo fuisse consec̄ta dicif
 sumere debet pacem: non ipsa ab alijs

In feria quinta cene dñi Agnus dei ter dicitur cū misere nobis vt ibi dicitur. Rursus i missa p defunctis dñs bis Agnus dei cū dona eis req̃em: tertio addit sempiternā. nec dñs dona nob pacē: qz tūc imitatur exeq̃as saluatoris. Ultio g agnus dei tm̃ adiungit sempiternā. Su p quo notandū ē qz p fidelibz defunctis triplex req̃es dñs optari. **P**rio vt auferatur ab eis pena in q̃ est eis labor n̄ requies. **S**cdo vt eis glia aie cōferat: qz tūc veraciter req̃escent i bono desiderato. s. in ip̃o deo. **T**ertio vt totent glia corporis: ne illō vlti^m miserijs exponat. **P**rima nō est req̃es sempiterna: qz pena sublata adhuc desiderat gliam. **S**cda etiā nō ē totali req̃es sempiterna. qz fm̃ aug. añ resurrectōz corp̃ sp̃ inest aia/ bus quidā natural' appetitus resumē di corpora quo aliq̃liter retardant ne totalit' ferant in deū. **S**z tertia req̃es cuz pmissis ē vere req̃es sempiterna. qz aie q̃ deū p̃tialit' vident: resurrectis corpibz in ip̃a vlti^m et eternalit' et p̃fectissime req̃escēt. iōqz solū in tertia vice et n̄ in duabus p̃cedentibz congruit dicere req̃es sempiternā. **S**ergius papa p̃mus cōstituit Agnus dei intra cōmunionem ter a clero et populo decantari.

De osculo pacis.

Postqua domi/ nus salutauit ap̃los vt p̃missum est. itez dixit eis: pax vob. osse tens qz n̄ solū dñm pacē h̃e in ore. vr̃ etiā in pectore: ne sim^r ex ill' q̃ loquūtur pacē cū p̃rio suo: mala aut in cordibus eoz. **I**deoqz cū hec dixisset ap̃lis in sufflauit in illos et dixit. Accipite sp̃m̃ sc̃m̃. ad qd̃ vtiqz designandū sacerdos facta cōmixtione. et finita orōne accipit i q̃busd' eccl̃ijs pacē ab eukaristia siue ab ip̃o corpe dñi. vel fm̃ alios ab ip̃o sepl' cro. i. calice vl' altari: et mox p̃bet oris osculū m̃stro. scz. dyacono. **Q**ui ab ip̃o corpe accipiūt h̃ faciūt in signū qz pax sp̃ualis a ip̃o data ē hūano generi. Alij etiā idez fignt. **D**yacon' dñs dat pacem

alijs. et alijs inf' sei signū qz om̃s dñi pax cem h̃e p̃ctim filij eccl̃ie. **I**psē dñs dyaconus pacē a sacerdote accipiēs reuertent' incliat et pectus osculat' ip̃ius fm̃ mox q̃runda eccl̃iaz et planeta extēdit vt p pacis osculū et p planete extēsiōne caritas extēdenda mōstret' quā p plane tā in pte tertia dixim' designari. **Q**uia g caritas dei diffundit' in cordibz nr̃is p sp̃m̃ sc̃m̃ q̃ dat' ē nob. iōqz pac' osculū p vniūsos fideles in eccl̃ia diffundit'. **M**ā et ap̃ls amonet vj. **S**alutate vos inuicē in osculo scō. Rursus qz sacerdos pacē p̃lo tribuit p̃figuratū fuit a ioseph: q̃ hostibz supatis terrā obtinuit quā sorte diuisit: et i pace possedit et xps̃ resurgēs dyabolo supato paxē et dona dedit hoibz. **P**ontifex dñs p̃rio dat pacē m̃stro q̃ p̃rius erat a sinistris: s; pacē receptur' accedit ad dextrā ei'. per quē signat' p̃ls gentil' q̃ p̃rim' i pace trāsiuit de sinistra infidelitatis ad dextrā fidei et eternit'. **E**t p hūc par ad p̃ls descendit. **E**terz i primatia eccl̃ia oēs qui celebratōi missaz intererāt singul' diebz cōmunicare solebāt: eo qz ap̃li oēs de calice bibeēt: dñs dicente. **B**ibite ex h̃ oēs. **O**fferēbant enī magnū panē et oibz sufficientē. **Q**d adhuc greci seruare dicunt. **E**xercescente fidelium mltitudine tradit' institutū: vt tñs diebz dñicis cōicarent. **D**e q̃ dñm ē sub. vii. p̃ticula canōis sup verbo **H**ec q̃tiēscunqz. **P**ostmodū aut qz nec digne h̃ potuit obfuarī. tertia secuta ē institutio vt ter saltē in āno q̃libz xp̃ianus acciperet eukaristia: vel hodie ad minus in pascha hoc inuēto remedio: vt vicz p eo qz singulis diebz cōicabat: singul' diebz pac' osculū dare p̃ misterio vnitatis. **Q**d sacerdos dñs m̃stro dicit in q̃busd' locis **S**umite vinclm̃ pacis et dilectōis: vt apti sitis sacrosctis misterijs. q̃si dicat. **S**umite ex h̃ oīs et diuidite inf' vos **E**t p cōione q̃ singul' diebz dñicis fieri solebat: dare i diebz dñicis p̃ais bñctus sc̃tē cōionis vicari' q̃ et uologia dñs **E**t loco q̃tidiane cōionis in q̃drage

Quartus liber

fima dicitur in fine misse ofo sup p[ro]p[ri]um
 cui p[re]dicatur. **B**uiliate caput v[est]ra deo.
Sane p[ro]p[ri]is in missa se osculat. **P**ri-
 mo q[uod] c[um] sic p[re]missus e[st] p[er] imolat[ur] hostie
 salutaris dimissis p[ar]tis rec[on]ciliem[ur] al-
 tissimo: recte p[ar]tis oscul[um] dare d[omi]n[u]m ec-
 clesia c[um] p[er] p[ar]tis imolat[ur] hostia salutar[is].
Potes igit[ur] oscul[um] i. pacis signu[m] sibi-
 uic[em] d[omi]n[u]m ut ofidat se p[er]iunctos e[ss]e i[n] corpe
 xpi p[er] que[m] pax facta e[st] i[n] celo 7 i[n] t[er]ra. De
 cudo innoc[ent]i p[ri]m[us] q[uod] oscul[um] i[n] eccl[esi]a da-
 ri decreuit. q[uod] etia[m] leo sc[ri]psit p[ri]mo statu-
 erat ita d[omi]n[u]m. **P**ace[m] asseri t[em]p[or]e an[te] c[on]fecta. i.
 p[re]secrata m[is]teria. q[ui]da[m] p[ro]p[ri]is imperare
 vel sibi int[er] se sacerdotes tradere: c[um] p[er]
 oia. i. post p[re]secutione[m] ap[er]ire n[on] debeo. i.
 n[on] possum pax sit necessario. i. c[um] m[is]te-
 rij indicenda p[er] qua[m] i. q[uod] p[er] ea p[re]stat p[ro]p[ri]um
 ad omnia q[ue] i[n] ministerijs ag[un]t ac i[n] ec-
 clesia celebrant p[ro]buisse c[on]sensu[m] ac fini-
 ta esse. pacis p[re]cludent[ur]. i. determinatis
 signaculo dem[on]strant. **T**ertio i[tem] p[ro]p[ri]is
 se inuic[em] osculat[ur] q[uod] d[omi]n[u]m sui gr[ati]a 7 ange-
 loz concordia p[er] morte[m] eius se p[er]meru-
 isse gratulat[ur]. **Q**uarto ut q[uod] i[n] osculo ca-
 ro carni 7 sp[irit]us sp[irit]ui iungit[ur] 7 nos q[ui] car-
 nis p[ro]pagine de **A**dam p[ri]ngimur etia[m]
 caritatis vinculo c[on]nectam[ur]. **Q**ui g[er] se
 odientes osculant[ur] iude p[ro]ditoris oscu-
 lum imitant[ur]. **Q**uinto p[ro]pter p[re]ceptu[m] apo-
 stoli. de q[uod] p[re]missus e[st]. **R**ursus i[tem] p[ro]p[ri]is
 c[on]icemus pace[m] dam[us]: ut int[er] nos e[ss]e co-
 cordia[m] ofidam[us]. 7 c[um] illa corpus d[omi]n[u]i su-
 mam[us]: sine q[uod] m[is]era n[ost]ra n[on] recipiuntur
 a deo. **I**n missa xpo p[er] defunct[os] pax n[on] da-
 tur: q[uod] fideles aie ia n[on] s[un]t nec p[ro]terius
 er[un]t i[n] tribulatio[n]e hui[us] m[un]di: s[ed] q[ui]escent
 ia i[n] d[omi]n[o]. **U**n[de] n[on] est eis n[ec]essariu[m] pacis
 oscul[um] q[uod] e[st] pax 7 p[re]cordie signu[m]. **E**t i[tem]
 i[n] illa missa n[on] d[icitur] oratio illa. **D**ne iesu xpe
 qui odisti apl[ost]is tuis pace[m] r[ati]o[n]e. **N**ec sacer-
 dos pace[m] recipit ab altari. **D**e h[oc] e[st] dice-
 tur i. vii. p[ar]te sub ti. de officio mortuor[um].
Hinc est etia[m] q[uod] int[er] monachos pax n[on]
 dat[ur]: q[uam] m[od]o mortui reputat[ur]. **U**iri q[ui]
 et mulieres n[on] sibi inuic[em] oscul[um] i[n] eccl[esi]a
 porrigunt: ne forte aliq[ui]d lasciuie surre-
 pat: q[uod] ibi carnales fugiendi sunt am-

plexus 7 casti 7 sp[irit]uales actus habendi
 p[ro]pter q[uod] etia[m] i[n] eccl[esi]a situ se q[ui]strant lo-
 cali. **O**dia pax pellit: castum pax nutrit
 amore[m]. **S**ane oscul[um] i[n] sacra scripta
 significat vnione[m]: caritate[m]: pace[m] 7 reue-
 rentia[m]. **D**e osculo vnio[n]is d[icitur] sponsa i[n]
 canticis. **O**sculet[ur] me osculo oris sui.
De osculo caritatis ysaac inq[ui]t ad filiu[m]
Accede ad me 7 da mihi oscul[um] fili mi.
De osculo pax d[icitur] ap[ost]ls. **S**alutate vos
 inuic[em] i[n] osculo s[an]cto. **D**e at[que] pacis 7 di-
 lectio[n]is r[ati]o[n]e. **D**e osculo reuerentie d[omi]n[u]s i-
 q[ui]t ad simone[m]. **O**scul[um] mihi n[on] dedisti.
Hec aut[em] ex q[uod] intraui n[on] cessauit oscula-
 ri pedes meos. **E**t **I**hesus i[n] signu[m] reue-
 rentie summitate[m] virge regie d[icitur] oscu-
 lata e[ss]e. **A**d designandu[m] igit[ur] tres vniones
 i[n] xpo. s. vnione[m] diuinitat[is] ad a[n]i[m]a[m]. di-
 uinitatis ad carne[m] 7 carnis ad animam.
Cel[estis] vnione[m] q[uod] vnita e[st] xpo h[um]ana nata
 sancta eccl[esi]a 7 fidel[is] aia sacerdos ter os-
 culat[ur] altare ut d[omi]n[u]m e[st] sub q[ui]arta p[ar]ticula
 cano[n]is sup[er] d[omi]n[u]m. **D**iesq[ue] n[ost]ros. **A**d desi-
 gnandu[m] xpo triplice[m] pace[m]. s. t[em]p[or]ale[m] sp[irit]uale[m]
 7 eterna[m]. ep[iscop]us soleniter celebra[n]s iuxta
 more[m] q[ui]unda[m] eccl[esi]az ter osculat[ur]. semel
 minist[er] 7 s[an]cto dyaconu[m]. 7 tertio sacer-
 dos tem[por]e. **S**ed i[n] missa ter orat[ur] p[er] pace[m] ut
 dictu[m] e[st] sup[er] d[omi]n[u]m. **D**iesq[ue] n[ost]ros. **R**ursus
 ad notandu[m] duor[um] testam[en]toz p[re]cordia[m]
 ep[iscop]us duab[us] vicib[us] codice[m] osculat[ur]: q[uod] ro-
 ta p[ro]tinet i[n] medio rote: 7 duo cherubin
 sese respiciu[n]t versis vultib[us] i[n] p[ro]p[ri]o
 rium. **A**d notandu[m] e[ss]e caritate[m] sacerdos
 osculat[ur] patena[m] q[uod] designat cor pat[ris] lati-
 tudine caritat[is]. **U**nde. **N**one cor n[ost]r[um]
 ardens erat i[n] nob[is] du[m] lo. nob[is] i[n] via. **I**n
 signu[m] xpo reuerentie subdyacon[us] 7 dya-
 con[us] pedes 7 man[us] pontificis summi oscu-
 lant[ur]. pedes subdiacon[us] osculat[ur] post eplam
 lecta[m] 7 dyacon[us] a[n]t[ea] legendu[m] euangelium
 manu[m] xpo subdiacon[us] osculat[ur] offerens
 ampulla[m] cu[m] aq[ua] caliceq[ue] cu[m] vino. 7 dya-
 con[us] offeret patena[m] cu[m] hostia 7 thuribu-
 lum cu[m] incenso. p[ro]terq[ue] etia[m] de manu su-
 mi pontificis accipit eucharistia[m] ut dicit[ur]
 i[n] ti. se. **I**ll[ud] q[ui] vacare n[on] credit a m[is]te-
 rio q[uod] summi pontifex septē modis ac

capit osculū. s. ad os: pect' ad hūer: ma-
nus ad brachia: ad genua et ad pedes.

Incipit quarta pars misse de
communicatōe sacerdotis.

Equitur quar-

ta ps misse. Post pacis em
osculū sacerdos cōicat hoc mō Nam sic
in niceno cilio legif eukaristiā cōfectā
p se de altari siue de patena sumit et co-
medit. Calicē xō cū sanguie si ipe s3 di-
acon' eleuat de altari et porrigit ei. Cū i
canōe hiero. int ceta: ita legif. Sacer-
dotibz ec ppter psumptōes n licz de mē-
sa calicē dñi tollere nisi eis tradit' fuit
a diaconibz. Nō aut sacerdos corp' xpi
p se sumit: et n calicē cū sanguie: qz sum-
ptō corpis significat corporz nōz restau-
ratōem. qz xps nulli' misterio pfect: et
futura resurrectionem quā sua virtute
ablsq oi ministro faciet. Sūptio vero
sanguis redēptōem aliaz siue pctōz sig-
ficat. q fit incessionibz alioz. Hoc tñ et
si iure cautū sit nō tñ fuari vidē. Sa-
ne sacerdos ipe oēs ptes hostie cōedit:
In qbus tñ ecclīis ipe vñā pte sumit
et reliquā eukaristie medietatē sup pa-
tenā in duas ptes diuidit. qz minit'z
s3 diacono et subdiacono comedēdas i-
pendit. insinuās illō qd lucas cōmēo-
rat: qz iesus i emaus accepit panē et fre-
git sup mēas: et vt aūt qdā cōedit corā
duobz discipulis. sumēsqz reliqas dedit
illis. Ipse qz postmodū pte piscis assi et
fauī mell māducauit et reliqas discipul'
dedit. Et iō postqz diacon' et subdiacon'
cōicarūt: clerici et religiosi ad cōicandū
accedūt vt et ipsi pte scē cōionis accipi-
ant. Postmodū cōicat ppls qz xpc cōe-
dit n solū cū paucis aplis: xetia ascē-
surus in celū cōedit cū mltitudine disci-
puloz. Cū et sūptio corpis ascensione
significat saluator. Illō at ptermittē-
dū nō ē qvt i pceptōe corpis et sanguis
xpi nulla possit fallacia subziri: s3 ytra-
qz pceptōe vitas euident' appeat. sūm'
pontifex si statū pculā hostie pmittit ca-
dere in calicem: s3 eam post trinū crucis

signaculū sup patenā reposit: et p' oscu-
culū pacis ad sedem ascendēs. ibiqz cō-
sules vniūis cernētibz maiorē pte ob-
late suscipit de patena quā subdyacō'
apportauerat de altari. ipsamqz dentibz
subdiuidēs: vñā pculā ei' sumit et aliā
in calicē mittit et de sanguie cū calamo
haurit. Deīn alterā pculā tradit euz
osculo diacono. aliāqz iō diacono sine os-
culo. quā dyacon' mltas ei calicē ad
altare osculat. et tūc subdiacō' residuū
sanguis cū pculā imissa i calicē sumit.
Roman' itaqz pontifex iō n cōicat vbi
frāgit qm ad altare frāgit et ad sedē cōi-
cat: qz xps i emaus corā duobz discipul'
fregit. et in hierlm corā discipul. xij. mā-
ducauit. In emaus enī fregisse legif s3
nō cōedine legif. In hierlm xō fregit
se n legif: s3 legif cōedisie fm inno. iij.
Ascendēs igit sedē ibi cōicat. Siqde
fm aplm xps caput ē ecclie. caput aut i
corpe solūm' et excellēt' ob sui pfectōz
ceteris mēbris collocat. p calicē xō fm
qndā respectū etna beatitudo seu ipsi'
fruitio relīgtur. Quia igit in ecclia mi-
litante summ' pontifex: sic xpi vicarius
et caput oīm platoz pfectius xpm repñ-
tat. cōgruū est vt ipe nō in altari: s3 in
loco sublimiori cōicet: oñdens q xpus
etiā in sua hūanitate pfecti' et copiosi'
picipat illa ineffabilia gaudia vtpote i
bonis potioribz collocat. Cum xō cele-
brat p defunct. tūc sup altari cōicat: qz
tūc spēalr mēbroz xpi hinc fidelit' decet
tentū gliam repñtat. ac mēbra xpi euz
ad illā gliā pueniūt. inferiorē p' xpm
gradū obtinēt sic mēbra p' caput. In
pasceue qz ad altare cōicat. tū ob reue-
rentiā passiōis xpi: tūz qz tūc qī exeqas
celebrat iesu xpi: tūc ec solus cōicat: qz
in xpi passiōe oibz discipul' fugiētibz ipe
solus remāsit. Alij aut plati n sic s3 sup
altare cōicant: qz n ita pzie xpm caput
ecclie repñtant. Ministri aut repñtant
pōtifexi oblata et calicē: qz discipuli obtu-
lerūt xpo pte piscis assi et fauī millis.
Pars piscis assi ē corp' dñi crucifixi q
fuit in ara crucis affatus. Fau' mellis

Quartus liber

est sanguis christi super mel et fauiz dulcis faucibus anime diligetis. **A**mbrosio manu pape cōcant: quod et apostoli de manu christi communicauerunt. **A**d notandum duo distinctōne inter sacros ordines et inter sacros diaconum et quod superioris ordinis sunt cum recipiunt eucharistia osculum suscipiunt ab ipso. **A**coliti et quod sunt inferioris ordinis non suscipiunt. **S**ubdiaconus etiam quod character habet quandoque inter non sacros ordines nunc autem inter sacros ordines reputatur in preceptio corporis non suscipit osculum a pontifice. sed in precepto ne sanguis suscipit osculum a diacono: ut sic quod non sacri sunt ministri: et quod sacri sunt amplius honorantur. **Q**uāuis et in hoc ministeria possit ratio assignari. **I**pse autem sumit illas eucharistie partes: per quas putat sub tunc fractione hostie dictum est. caput ecclesie. scilicet christus intelligitur cuius typus ipse speciali gerit quod facit hoc modo. ea namque dentibus subdiuisa. particulam in ore remanentem sumit. alteram vero inter digitos residentem in calicem dimittit. **a**d notandum quod christus resurgens (qui per seipsum papam per preteritum in calicem immittit significat) infernum momordit et suos inde sumptos in paradysum misit. iuxta illud **1**o **2**o ultio c. **E**ro mors tua etc. **A**lia vero pars ex qua ministri communicant significat membra magis ipsi christo conformentia. **E**t ideo ipsi cōcant de illa. **a**d ostendendum misterium vnionis. **E**ucharistia ei sacramentum est maxie vnionis. **P**artem vero in calice intinctam quod significat membra pro christum passionibus subiecta. dominus papa non recipit. **P**rius quod ipse magis quam alij representat in officio misse christum cui mors ultra non dominabitur. **S**ecundo quod ipse illorum typum gerit in ecclesia quod propter eximiam sanctitatem a vita actiua semoti per contemplatiuam iam christo sociantur. **S**ed ministri illa sumunt quod typum actie cōter representant. et precipue subdiaconus eam sumit per eo quod ipse ultimus cōcat: et ultimus est reliquias sumere: et calicem purificare. **U**bi et dominus reliquias dedit discipulis ut promissum est. **P**otest etiam mystice dici quod pars intincta significat partes corporis mystici quod iam regit cum christo. **C**um ergo dominus papa expresse representat christum: quod realiter

et sacramentaliter incorporatur est parti ipsius mystici corporis. ideo ipse non recipit illam: nec eodem diaconus quod legem euangelicam quam pronuntiat representat quod est lex amoris. **P**ropter amorem enim caritatis quilibet incorporatur christo capiti et omnibus partibus corporis eius mystici. **S**ubdiaconus vero representat veterem legem quam sepe pronuntiat quod fuit lex timoris: sed timor non est in caritate: imo eum foras mittit. et ideo ipse particulam in sanguinem missas sacramentaliter siue in signum recipit: quod inmixtio ipsius partis cum sanguine vitam incorporatōem figurat quam non faciebat lex illa licet eam figuraret. **H**oc autem breuiter notandum est quod sacerdos ante preceptum nem corporis et sanguinis christi debet dicere orationes a sanctis patribus institutas: deinde meditari debet incarnationis passionem et virtutem huius sacramenti dicens. **P**anem celestem accipiam etc. **S**ed cum statim post verba ipsa subiungat **D**omine non sum dignus etc. videtur contrariis sibiipsum: sed absit hoc: sed dicens panem etc. seipsum incitat ad deuotionem respuentes ad memoriam quod est quod sumere debet. quod panem quod de celo descendit: et quod sumere debet: quod nomen domini inuocando ut sic cuius maiori sumat reuerentia et timore. **D**icendo vero subsequuntur. **D**omine non sum dignus etc. ex humilitate sua protestatur indignitatem ac excitatōem ad deuotionem et professio humilitatis tria non sunt. **L**egitimum itaque cōdicandi tempus est ante ultimam ordinem quod debet ad cōplendam quod ibi maxie petitio per eis est qui cōcant. **D**einde corpus et sanguinem domini sumptur se cum illis ante faciem cruce figit. **S**ic enim prius cruce faciendo actiue. tamquam mister illa sanctificauit: sic se eis nunc cruce figendo passiuue petit sanctificari. **D**icito itaque corpus domini custodiat etc. sumit eucharistiam. **D**einde iunctis manibus inclinans sanguini dicit. **Q**uid retribuam etc. **E**t dicens: **C**alicem domini accipiam. et non prius accipit et eleuat calicem de altari. **P**ostea vero dicens. **L**audas inuocabo dominum. se signat cum illo quod versu expleto sanguinem sumit. **S**ane quod circa maiora cautius est agendum sacerdos sanguinem sumens propter maiorem securitatem: et reuerentiam calicem cum vtra

q̄ māu tenere d̄z: s̄z in sumptōe pfusio
nis sufficit altera t̄m̄. duob̄ digiti al-
te r̄i aduictis: q̄i p̄ h̄ inuēs iā sangnē ibi
nō esse. S̄z sanguinē sumēdo ter hau-
rit trinitatē designans pfusiōez x̄o sumē
do bis vt p̄ h̄ caritas q̄ int̄ duos cōsistit
significet seu ec̄ q̄tiēs nouerit expedire
Rursus q̄ ead̄ die d̄z itez celebrare nō
sumat vinū pfusiōis vt d̄cm ē in p̄lx.
h̄ ptis. S̄z cū in canōe dicat. Simili
mō p̄ q̄ cenatū ē accipiēs ⁊ hūc p̄clarū
calicē ⁊c. Glidē ex h̄ q̄ sacerdos statim
hostia p̄fecta illā d̄z sumere. p̄usq̄ ad ca-
licis p̄fectionē p̄cedat. q̄ oīs x̄pi actio
nēa d̄z ē instructō. S̄z ad h̄ dicendū est
q̄ ecclā instituit illā p̄ vtrāq̄ p̄secratōz
sumi ad ostendū q̄ solā hostia recipiēs
nō plenū recipit sacmētālē sacm̄ Et si
enī i hostia cōsecrata x̄pi sanguis sit: nō
t̄n ē ibi sacramētālē: eo q̄ p̄ais corp̄ nō
sanguinē: ⁊ vinū sangnē significat ⁊ nō
corp̄. Q̄z ḡ sub altera t̄m̄ specie n̄ ē cō-
pletū sacm̄. q̄ ad sacm̄ vel signū. d̄z h̄
sacm̄ cōpleri p̄usq̄ p̄sbit eo vtrāq̄. Clez
t̄n cū vnū sine reliq̄: nec sit nec vnq̄ fu-
erit: nisi i solo triduo añ pasca in q̄ x̄pi
corpus mortuū fuit. in q̄ triduo si q̄s
de apl̄is hostia cōsecrass̄ sanguis ibi nō
ess̄. si vinū caro ibi n̄ ē: q̄z vt p̄missū
est nec p̄ais sangnē nec vinū significat
carnē. s̄m h̄ nūc x̄pi saguie intra venas
exiēt. vnū sine reliq̄ p̄t vniōnē seu mi-
xtionē h̄mōi recipi si p̄t. q̄d t̄n si ē rōe
sac̄i vel signi: q̄d idē ē Post sūptū sacri-
ficiū nō ē spūedū: put dictū ē sub. vij.
pticula canōis sup̄ verbo. Noui ⁊ et̄ni.
S̄z nec eukaristia sic al̄i c̄ibo ē mastica-
da: s̄z discrete moderate ac lenit̄ āterio-
rib̄ dentib̄ terēda: ⁊ ligua mollificāda
nec q̄ eius pticla dentib̄ adhareat. quā
forte postmodū emitti screando conti-
gat. Post cōicatioez ilico calix de altari
aufert̄. Circa q̄d notād̄ ē q̄ corp̄ d̄ni re-
manet sup̄ altare vsq̄dū tria capla cō-
pleant̄. s̄. ploḡ d̄ni q̄i orōis. s̄. ozem̄ p̄
ceptis: ⁊ ip̄a d̄nica orō ⁊ Liba nos q̄s.
q̄z ⁊ d̄ns trib̄ dieb̄ in sepulcro q̄euit.
Postea x̄o cōmixto d̄ni corpe cū vino

filq̄ pace ānūciata aufert̄ corp̄ d̄nicū
de altari: q̄m̄ in tertia die aīa ei⁹ q̄ descē-
dit ad iferna vt libaret iustos ⁊ mēbra
viuificaret redijt ad corp̄ nec āpl̄i in-
uētū est corp̄ d̄nicū in sepulcro. Quia ḡ
x̄ps totus h̄o resurrexit fil. iō ad h̄ nō
tanō ilico sil̄ cū oblatōe corpus d̄ni de
altari aufert̄ ⁊ sumit̄: ⁊ deīn calix ⁊ cor-
pale d̄ altari totalē eleuāt̄. put d̄cm
est sub ti. d̄ pallis corpalib̄ Postremo
notand̄ ē q̄ q̄sq̄ cōicand̄ corpe a carna-
lib̄ escis ieiun⁹ ēē d̄z. Cū ei aīe spūales
sint ⁊ immortales spūalia primitus ali-
menta vite et̄ne sumere d̄nt.

De perfusione.

Post sumptū eu-
karistie sacrificiū sacerdos di-
gitos abluit ⁊ pfundit ne q̄d forte icau-
te remaneat seu adhareat ex p̄actu di-
uini sac̄i si q̄ quicq̄ imūduz ex ipso cō-
tactu p̄traxerit: s̄z vt poti⁹ suā p̄mēoret
indignatē: q̄ se iudicat tant̄ sac̄is cele-
brandis indignū. Iuxta illō q̄d d̄ns ait
Cū oīa b̄n fecerit: dicite s̄ui iuti. sum⁹.
Sic ⁊ sacerdos legal̄ imund⁹ erat vsq̄
ad vespam post imolatiōez vitule rufe.
Cū oīa vestimēta sua lauabat: indignū
q̄dezisteret vt man⁹ q̄ corp̄ incorru-
ptibile cōtractarūt. corp̄ corruptibile
cōtingāt. vel ad res cōmunes tāgedas
accedāt: donec studiose lauet̄. Et p̄p̄ h̄
ec̄ q̄dā missa finita exutis sac̄i vestibus
itez man⁹ lauat̄. Perfusiōis aut̄ aq̄ d̄z i
locū mūdū honeste diffundi. vt altitu-
do sacmēti reuerēter honoren̄. Trina
ḡ sacerdot̄ ablutio q̄ fit in p̄ncipio i me-
dio ⁊ i fine. desiḡt mūdatoz cogitatiois
locutiois ⁊ actionis: vel purgatioz p̄cti
original̄ venialis ⁊ criminal̄. siue quod
agit̄ p̄ īgrantia ⁊ negligētia ⁊ industria
ad quoz mūdatoem offert̄ sacrificiū
salutare. Nec t̄n ablutio referri p̄t ad
ablutoz baptismi c̄formā x̄ps p̄ resur-
rectōem instituit di. Cūtes docete om̄s
gentes baptisantes eos in noīe p̄is ⁊
fi. ⁊ s̄. q̄ crediderit ⁊ bap. fuit salu⁹ erit.
Sane sacerdos digitos pfundit ⁊ pfu-

Quartus liber

tionem sumit in dextro cornu altaris vt saltē reuoluit ad illud. Prō ppter rōem tactam sub ti. de manu ablutōe. De cundo qz ipm cornu iudaicū pplm et q nāz hūanā xps assūpsit significat. Sic aut ab illis nāz accepit: sic et ab eis illius nāe purgatiōez ab oibz defectibz qz assumpsit hūit: qm ab eis occisus fuit ad quā mortē psecuta ē resurrectō in q oēs defectū dimisit: et eis oppositas virtutes accepit. Ad h igit repitandū in dextro cornu altaris vel saltē reuoluit ad illō pfudit et pfusionē sumit. Tercō qz vt aut qdā hec purificatio defigit ab lutōem manuū quā pylar fecit p ditiōe sanguis iusti sup iudeos p dextz cornu altaris significatos. Ad h qdā hausta purificatiōe inclināt calicē ad ostendendū se pulcr eē vacuū: qz surrexit et inde p dicit christus. De postcōmunionē.

Antiphona que postcōmunionē a plibz nūcupat ideo sic appellata ē: qm post cōicationē seu in signū q cōicatō expleta ē cōmūit. In pmitia nāq ecclā oēs fideles qlibet die corpi et sanguini xpi cōicabant. put dcm ē sub ti. de cōicatōe sacerdotz. et statim post cōionez cantus iste fiebat: vt ppls ostenderet grās et laudes agere de xpi corpe et sāguie suscepz. Clez ppter circūstās nos pcrū seqnti tpe statutū est vt ter in āno cōionem et sacerdos qtidie p oibz sacmētalr summat: put sub ti. de pac osclō dictuz est. Quis at specialr introduxerit vsū cantandi hāc antiphonā ignorat. Nec aut antiphona aploz gaudiū de xpi resurrectione significat iuxta illō. Gausi sunt discipuli viso dñō: et p gaudio mirabant. De hoc reciprocando in qbus ecclēs cantat. insinuat q discipuli resurrectionis gaudiū sibi mutuo nūciabāt. Cū duo discipuli cū inuenissent pgregatos. xi. et eos q cū ipis erāt dicētes: q surrexit dñs de et appuit symōi. narrabāt q gesta erāt in viar: quō cognouit eū in fractōe panis. Canit et ab oibz vt notet

omunitas gaudiū: et q omibz discipulis dñs appuit. Est igit omunio grāz actio iuxta illō. Edent et pauper et saturabūt et laudabūt dñm. Proprie tñ nouissīma oratiō de q infra dicit postcōmunionē dici potest.

De orōne nouissīma et de ite missa est.

Oratio communio

omunio misterio. pontifex seu sacerdos osculat altare innuēs se credere firmit et sentire his q circa sacrificiū acta sunt: et cōuersus pplm salutat et deū redit ad dextz cornu altaris significas q i fine mōi p antichristi mortē xpi p dicatione siue xps reditur est ad iudeos qz iam repbauit. Tūc enī cōuertens et reliqz isrl salue fient. Et eleuat māibz vltimā orōem q p pte postcōmunionē vocat exequi: i q rogat et grās agit de sacmēti pceptōe dices collectas p nūero secretellar. Orat enī p his q ad hāc cōionē eukaristie accesserūt. Nec at oīo significat orōem capit nti iesu xpi: qui p nob impellat qtidie apō patres. Significat et q apli p ascēsiōne dñi in orōne p seuerauerūt. Finis vō illi orōis vbi dicit. Per dñm nostrz iesuz xpm etc. si significat q aduocatū hēm in celo apō patrē. Illō aut cōsiderandū ē q sacerdos dicitur postcōionez p mittit. Dñs vobiscū et oremus: istās an mediū altaris deinde trāsiens ad dextz cornu altaris ibi p nūciat orōnem: q finita rediēs an altaris mediū ibi dicit p dñm. put tactuz fuit sub ti. de salutatiōe. Circa qd notā dū est q dextz cornu altaris significat pplm iudaicū. sinistrz vō gentile. Per dicatō xpi et euāgelii ei incepit a iudeis et trāsiiit ad getiles. et itez redire vō ad iudeos ad qd significandū sacerdos a dextro cornu altaris trāsit ad sinistrz et cōuerso. Merito igit postcōmunionē q est qsi finis misse dicit i dextro cornu altaris. De hoc altaris mediū repitāt fidē xpi et ipz deū in quē vterqz ppls vnif reducitur et finit. id p dñm nostrz etc. qd est qsi finis postcōionis ibi dicit. Ipse et est q vtrunqz

populum ad se petendum inducit et illuminat
et ideo Dominus vobiscum ibi dicitur. Per ipsum enim
quicquid boni in oratione petimus impetratur
et ideo ibidem pronuntiatur orationem. de hoc dictum est
super te. de mutatione sacerdotum. Et nota quod
in sabbato quatuor temporum mensis septembris
de postcommunio illa. Perficiatur in nobis
quod domine tua facta quod continent: ut quod nunc
in specie gerimus: reprobate capiamus. Cuius
ultima parte gratia exponitur ita dicitur. Postu-
lat quippe sacerdos ut corpus christi quod sub
specie panis et vini nunc gerimus manifeste visi-
one sicuti reuera est quicquid capiamus quibus non
improbabiliter quidam exponunt hoc loco carnis et
sanguinis veritate ipsarum eorum efficien-
tia. id est per totam remissionem. De hac et oratione
domini est sub. vii. particula canonis super verbo
mysterium fidei. Hanc orationem finita iterum
populum salutat dicens Dominus vobiscum. Circa quod
notandum est quod christus post resurrectionis
legit discipulos salutasse dicens. Pax vobis
et iterum pax vobis. in signum duplicis pacis:
vix pectoris et eternitatis quod secundum populum est
pax super pacem. de qua dominus inquit apostolis. Pacem
relinquit vobis: pax. m. do vobis. Hanc dupli-
cem pacem per duplex osculum sacerdos infi-
nuat cum vix prius osculatus missam et poste-
rius osculatus altare. Propterea ergo saluatio quae
fit ante orationem significat benedictionem illam
quam christus ascendens in celum legit dedisse di-
scipulis suis. Nam ut lucas commemorat. edu-
xit eos foras in bethaniam et eleuatus man-
ibus benedixit eos: et cum benedixisset recessit
ab eis et ferebatur in celum. Unde post saluta-
tionem nouissimam: quam sacerdos oratione ex-
pleta facit ad populum: quae significat vitam eter-
nam. dyaconus alta voce pronuntiatur. Ite mis-
sa est. repensans quod dominus est ad apostolos. Hic
iesus qui assumptus est a vobis in celum etc. No-
tandum est autem quod missa tribus modis finitur.
Primo per ite missa est. et hoc in solennitatibus quae
tunc cantatur. Te deum laudamus et Gloria in
excelsis deo: putat dicitur in psalmo. vii. partibus:
quasi dicat. Redite ad propria: quia missa seu
oblata est deo hostia salutaris per genere hu-
mano: putat tactum est in psalmo. h. partibus. Vel
annuntiat populo quod missa seu preces sunt fi-
nite: quoniam statutum est in concilio aurelianensi

quod nullus exire de ecclesia donec annuntiatur
sit per missam. Vel est sensus. Ite missa est
id est ite post christum et sequimini ipsum. Non est ei in
mundo standum: sed ad patriam per bona opera
festinandum. quod leuiter facere possumus: quia
missa est ad deum primum placandum hostia: per
quam fracta sunt tartara et reuera paduli
introitus. Dicitur autem Ite missa est. dirigit
vultum ad populum: quia ad eos quos praesentes licet
tiamus. Immo dirigitur. et eis ad quos immo-
ne dirigimus faciemus repensare sole. sic fit
quoniam dicitur Dominus vobiscum. vel orate fratres. putat
dominus est sub te. de inclinatione sacerdotis.
Et dicitur Benedicamus domino. vel Requiescat
in pace. vel orationem. non stat versus populum: quia
illum distincte non alloquitur: sed dirigit faciem
ad orientem vel meriem ad deum. Dicto autem
Ite missa est. clerus et populus gaudendo rui-
tibus Deo gratias. imitantes apostolos qui ado-
rantes regressi sunt in hierusalem cum gaudio
magno et erant in templo laudantes et benedicen-
tes deum. Est ei putat quidam assest. deo gratias
infectio gaudii vel congratulatio. et hoc
sumptum est de Exodo. non secundum verba sed secundum
sensum: quoniam populus israel ex premissu pharaonis
et licet ante cyro de babilonica captiui-
tate ad hierusalem reuersus gratias egit deo
Et et apostoli post ascensionem domini regressi
sunt in hierusalem benedicentes dominum. sic et
nos vltima benedictione accepta ad celestem
patriam ibimus: vbi spiritus in gratiam erimus actione
Apostoli quique predicantes. dicebant. Gratias agite
sine intermissione orate. Potest et dici quod sa-
cerdos incipiens Gloria in excelsis deo. signi-
cat angelum annuntiantem pastoribus ineffabile
gaudium de christi nativitate. Ite missa est: desi-
gnat accessum pastorem ad locum nativitatis
christi: putat dicitur in psalmo. vii. partibus. Gloria
ruidens Deo gratias. repensat quod sic lucas
refert ipsi pastores reuersi sunt glorificantes
deum in omnibus quae viderant et audierant. Se-
cundo modo missa terminatur per Benedicamus
domino. vix in praefatis diebus et generaliter quoniam
per missam sacra leticie non dicitur: per quod populus
ad gratiam inuitatur actiones: quia per omnia tempora
deum humiliari. et est sumptum de apostolo. vel de
psalmista: vel de hymno trium pueroz vbi
dicitur Benedicamus patri et filium. Et ruidens. deo

Libe Quartus

gratias: quod ad gaudiū aploꝝ de q̄ pꝛe
missum ē refert. *De b̄ dicet. pꝛe fine in
plemio. v. pꝛis. Et pꝛis: deo grās agē
do ad pꝛia rediēs: significat discipulos
cū graz actōe post ascensioēz dñi in hie
rusalē reūtētes. Circa b̄ etiā dicendū ē
q̄ i pꝛmitia ecclia cū mīstri ecclie missaz
fine pꝛlo celebrāt. claudēbat missa per
bñdicam? qñ dō popul' erat pꝛis: quia
alias nesciebat ille qñ missa finita esset
dicebat. Ite missa ē. Quia ḡ in pꝛfestis
dieb' mīstri vt plimū qñ soli sine pꝛlo
missas dicūt. id iuxta moꝛē antiquū in
illis dieb' dicūt Bñdicā. In solēnita
tib' dō qz tūc pꝛis cōuenit dicūt. Ite
missa ē. *Quia tñ missa i nārali dñi ip**

paucis ab angelo nūciata ē. s. pātoꝛib'z
qui mīstros ecclie figurāt. 7 pꝛteꝛea sepe
qñ soli mīstri in illa pꝛtes sūt. Alia tñ
ratio scribet in. vñ. pꝛte sub ti. de aduētū

qñ soli mīstri in illa pꝛtes sūt. Alia tñ
ratio scribet in. vñ. pꝛte sub ti. de aduētū
In dieb' qz ieiunioꝝ claudis missa per
bñdicā: ad notādū q̄ si dñs sp̄ bñdicet
pñ sit. mltō fort' b̄ tpe id facere dēm?
Significat at bñdicā idē qd bñdictio. s.
q̄ iaz sub ti. de bñdictōe dicet. Tertō si
nī missa pꝛequeſcant in pace. s. missa pꝛ
defunct' 7 tūc rñdet Amē. i. fiat. Optat
enim eis requies. Rursus finis misse
finē mōi significat. Ite missa ē: vel bñ
dicam' libtatem q̄ dabit iustis i patria
vbi semp deum benedicent.

Quali sacerdos hume
rū pontificis osculatur.

Icto ite missa ē

sacerdos qui assistit ep̄o ad al
tare in q̄busq̄ ecclis mēsam altaris. 7
armū dextꝛ pontificis osculat. oñdēs hūc
illum esse pontificē cui fm leg' figuraz
dextꝛ arm' sepatōis debebat de hostijs
salutarib' 7 pacificis. Sane p̄ humeꝛ
exprimis principatus fm illō pꝛphetiā
Factus est principat' sup humeꝛ eius.
Principat' vero saluatoris vere exp̄ssit
vox anglica pꝛphetica 7 legal. Angel' enī
dixit ad pꝛginē Dabit ei dñs sedē dauid

patris eius: 7 regibit in domo iacob in
eternū 7 regni ei' si erit finis. Prop̄ha
dicit. Sedes tua in seclm seculi. virga
directōis 7 virga regni tui. pꝛteꝛea vn
xit te deus de' tu' oleo leticie pꝛ cō. tuis.
Moyses inquit in lege. Letamī simul
cum eo celi: 7 adozent eū oēs angeli dei
Ad quod designandū in ecclia romana
tres hūeꝛ pontificis in signū reueren
tie osculant. videlicet pꝛmiceri' in pꝛin
cipio. dyaconus in medio et sacerdos
in fine misse.

De benedictōe nouissima.

Altari seu hume

nionē bñdicis. *Am̄ et sic legit luc. vlt. r̄dos*
Postq̄m christus in cruce orauit et cōmū
ram discipul' mādūcauit: 7 reliq̄as eis. vñ.
dedit. eleuatismāib' eos bñdixit. *Uñ et co*
ram discipul' mādūcauit: 7 reliq̄as eis
dedit. eleuatismāib' eos bñdixit. *Uñ*
statuit conciliū aurelian. vt populus
ante bñdictionē episcopi vel vbi ip̄e ab
est sacerdotis de ecclia n̄ discedat. Hec
aut vltima bñdictō sup pꝛlm missioēz
spūscī significat. quē dñs ascendēs in
celū. de celo misit in aplos. iuxta qd ip̄s
se pꝛmiserat eis. Accipiet inq̄t vꝛutem
supueniētis in vos spūscī. vt iā dictū
est sub ti. de orōne nouissima. *Uñ* hec
benedictio pꝛ verbū oris 7 signū crucis
exprimit: qñ illa missio pꝛ sonū aeris: 7
linguā ignis innotuit. iuxta illō. *Facit*
est repente de celo sonus tanq̄ adueni
entis spūs vellement' 7 apparuerit ill' di
sp̄rdite lingue tanq̄ ignis 7c. Et licet
spūscī tñs spāliter missus fuerit in apo
stolos: qz tñ indiuisa sunt opa trinitat'z
missione illā tota fuit trinitas opata.
Vdeoqz bñdictōem istā facit ep̄s in no
mie trinitatis auctoritate pꝛsaluisse vi
cētis. Benedicat nos de' de. n̄f. te. n̄. de'.
Secundo hec vltima bñdictio signifi
cat illam vltimā benedictōem. Venite
bñdicti pꝛis mei 7c. Tertō illā quā pꝛs
ascēsurus in celū discipul' dedit. *Uñ* ea
facta sacerdos se ad oriētē pꝛtit q̄i se pꝛo

ascendēti p̄mēdā. Ceterz b̄ndictōis for
maz legis exp̄ssit autoritas: dicēte dño
p̄ moysen Inuocab nomē meū sup fili
os isrl̄ ego dñs benedicā. Et itez pro
pheta. Effundā sup vos sp̄m gte ⁊ p̄cū.
Itē aaron postq̄ sacrificat extēdens
manū p̄ pplm benedixit illi. leuit. ix. Itē
moyses ⁊ aaron. expletis hostijs ⁊ olo
cauitis: intrauēit tabnachu testimonij
et postea erētes benedixerūt p̄plo. leui
tici. xi. i. fine. Omōi ḡ finales benedictō
nes a x̄i test. sumūtur: qm̄ ⁊ iacob in
fine vite sue filijs benedixit. et moyses
populo añ mortē. sicut ⁊ x̄pus discipulis
ante ascensionē: vt p̄dictū ē. Et inde ē
q̄ cū sepamur comitiuā ⁊ p̄tectiuā q̄ri
m̄ benedictōz. Sumit̄ ec̄ ab eo q̄ dñs
p̄cepit dari benedictōes i morte garicā
sup legob̄uatores. Sic econūso ma
ledictōes in ebal sup trāsgressores. a q̄
bus excoicationes originē habuerunt.
Regularit̄ aut̄ maior m̄iori benedicit.
Cū abraam a melchisedech benedicit:
et nō econūso. Null̄ ḡ sacerdos maior
re suo nō inuēte benedictōz dare nitat̄
imo ep̄o missaz audiente sacerdos cele
brans. in cūct̄ illi licentiā ⁊ benedictōz
exposcit. Sacerdos tñ missaz celebrās
p̄t̄ benedicere ec̄ ep̄o p̄ntē ⁊ p̄mittēte
ac b̄ndicere nolēte. alit̄ nō put in p̄mis
so p̄cilio aurelianēsi cauef. Nā fm̄ hie
ronimū p̄sbyr̄ pplm benedicere p̄t q̄ x̄p̄s
nō metuit p̄fēre. Itō aut̄ qd̄ i cartha
ginēsi p̄cilio legit̄: q̄ p̄sbytero b̄ndictōz
sup plebē fundere nō licz o solēni bene
dictōe soli ep̄o. p̄petenti q̄ fit p̄ h̄c p̄ba
fit nomē dñi benedictū ⁊c. ē itelligēdū
Rursus benedictio ep̄alis fit p̄ modū
man̄ impositōis. Cū ⁊ ep̄us ip̄az dicēs
tenet manū more aaron sup pplm ele
uatā. ⁊ exēplo x̄pi q̄ vt p̄missus ē coram
discipul̄ māducauit: in celū ascēsur̄ ele
uat̄ māibz eis benedixit. Qz ḡ soli ep̄i
man̄ iponūt. qz sic legit̄ i actibz ap̄loz
soli apli man̄ iponebāt: ⁊ null̄ alius di
scipul̄. iō solēnē b̄ndictōz sol̄ ep̄s dat
Hanc p̄ benedictōz solēnē q̄ fit p̄ ep̄m
añ agn̄ dei itez benedici solēnit̄ in fine

missē nō optz. In missa tñ p̄ defunctis
nō benedicit. put s̄b ti. de fractiōe hostie
dictū ē. Placeat tibi ⁊c. qz luca testan
te. Act. i. Dñs iesus postq̄ locut̄ est di
scipulis benedicēs illis assumpt̄ ē i celū
et sedet ad dextrā dei. iō sacerdos nō ad
ch̄ristū solū: quē nubes suscepit ab ocu
lis eoz: s̄z ad totā trinitatē smonē diri
git di. Placeat tibi ⁊c. Qua orōe finita
osculat altare ofidens p̄ h̄ se p̄missis oī
bus deuote toto mētis ⁊ corpis assen
tire affectu. Quo facto recedit a p̄p̄u
populi ingredit̄ restiariū: vel int̄ponit̄
velū. rep̄ntans q̄ vt p̄missus ē x̄pm i ce
lum ascēdentē nubes suscepit ab oculis
intuētū eū. Et sic legit̄ luce vlt. Recel
sit ab eis ⁊ ferebat in celū. Et dein̄ statī
dicunt̄ hymni illi B̄ndicite ⁊ laudate:
vel in toto vl̄ in p̄te: qz deo p̄ oībz b̄nifi
cijs grās agere dēm̄ quē in et̄nuz lau
dabim̄. Cū in p̄cilio agat̄ h̄c. ita legit̄
Post p̄clusionē matutinaz vel resp̄ti
naz missaz. i. q̄ dicūtur mane. vel circa
nonā. post hymnos. i. postq̄ sacerdos vi
rit̄ Benedicite ⁊ Laudate. capla te psal
mis dicātur. sc̄z Cōfiteant̄ tibi dñe oīa
opa tua ⁊c. Et plebs collecta orōe. iō ē
orōnis causa ad resp̄az ab ep̄o dimittat̄
tur cū b̄ndictiōe. Per h̄ aut̄ q̄ dicit ad
resp̄az. inuit̄ q̄ loq̄t̄ de missis q̄ in q̄dra
gesima dicūt. post q̄s statī resp̄ere decā
tant̄. Et sic innuit̄ q̄ ep̄s vel p̄sbyr̄ n̄ t̄z
tūc b̄ndicere donec resp̄e sint cantate:
qd̄ tñ in vsu nō ē. Si v̄o ep̄s missaz
sacerdos audiuerit: ip̄e sacerdos ofclat̄
to altari: ⁊ depositis vestibz mox accedit
ad ep̄m ⁊ genua flectēs corā illo ofclat̄
eius manū. in h̄ figurās magnā filij dī
obedientiā. q̄ obediuit i incarnatiōe. in
passione. in ascēsiōe: ⁊ in alijs q̄ idē sa
cerdos i officio missē rep̄ntauit. ad ofi
dendū se fidē verā h̄re ⁊ p̄sentire. Pon
tifer v̄o illi b̄ndicit. q̄r. Dic ē filī me
dilectus ⁊c. Postremo licz p̄ter p̄posi
tū notand̄ est: q̄ benedictō mēse dupl̄e
inchoat̄. P̄mo qz maior icipiēs dic. B̄n
dicite: ⁊ ceteri r̄ndent. Dñs: quia sicut
debemus domino per gratiaz actiōes

Liber Quintus

benedicere ad quod maior dicendo. Benedicite hortati. sic et indige? benedici a domino sue gratie infusione. quare illi optantes postulatur benedico. Dominus supple nos benedicat. sue gratie infusione. Secundo modo maiore incipiente benedicite. ceteri sibi respondunt. Benedicite ad ostendendum quod ad dei benedictiones debemus mutuo nos hortari. Potest et dici quod in priori modo reuerentia dei consideratur. Cum enim respondet Dominus. supplendum est benedicat: quare nos digni non sumus benedicere. In secundo vero reuerentia superior. Cum ei respondet Benedicite. supplendum est vos prius: quare minor maiore prius benedicere non debet. Deinde maiore perlucet inclinando. ceteri coadiuvant ad dicendum. ad notandum quod inferiores coadiutores sunt propositorum in operibus superportandis. In nonnullis ecclesiis pueri benediciunt melas ecclesiarum pro eo quod lectoris officium est benedicere panem. Cuiusmodi fit per platos exemplo christi qui in emaus melam coram duobus discipulis benedixit. Post omnia in quibus ecclesiis benediciunt a sacerdotibus panis populo distribuendus. exemplum christi qui in deserto quatuor panes benedixit. et ex eis quatuor milia hominum satiauit. De quo pane sub titulo pacis osculo dominum est. Deinde sacerdos et alii ad propria revertuntur. Sacerdos quidem ad propria rediens est christus qui legatione pacta in gloriam patris ascendit. Et fideles etiam revertuntur domum de carceris exilio libati in glorie libertate excipiunt.

Sequitur nunc liber

quintus de divinis officiis tam nocturnis quam diurnis in genere.

Egitur in

Exo. xxv. c. in fine dominum dixisse ad moysen. Oia fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratus

est. Quocirca conformari nos convenit illi celesti hieronymo qui dominum laudare iubetur. et qui sicut ait apostolus ad Galatas. iii. de sursum est et mens nostra est. perfectum in laudando

deum. Iuxta illud Super muros tuos hierusalem constitui custodes: qui tota die et tota nocte non cessabunt laudare nomen domini. Et in apostolo. iii. c. habet quod aialia regem non habent dicentia. Factus sanctus sanctus et. Clerici militas ecclesia imitari plene neque triumphantem: quare sic legitur in li. Sap. c. ix. Corpore quod corruptis aggrauat aiam. Nequimus enim infirmitate nostra impediente in singulis. xij. diei horis iugiter divinis insistere laudibus: quoniam necesse habet homo aliquid quando necessariis corporis intendere. iuxta illud Gen. iij. In sudore vultus tui refectum pane tuo. Et ideo facimus quod possumus. ceteris diei natalis horis dominum laudando. Unde heidras per haec populum israeliticum de habitatione captivitate revocavit. docuit deum laudare quater in nocte et quater in die: ut vniuersis quatuor elementorum ex quibus homo constituitur per competentes horas obsequio se offerat creator. De nocte vicem in vespere: in completorio: in nocturnis et in vultu. c. in laudibus matutinis. De die vero in prima: in tertia: in sexta et in nona horis. Clerici igitur officium quod est cuiuscunque officii initium ad noctem pertinere probatur. quare secundum ysaia. libro ethimologiae dicitur a vespere stella qui surgit nocte oriente. Clericus david inquit. Septies in die laudem dixi tibi. Et rursus. Media nocte sursum ad confitendum tibi. Quae ordinem conciliorum agathense approbat et sancta ecclesia suavitatem nocturni officii media nocte canitur. relique vero septem canonice horae de die dicuntur. vicem laudes matutinae quae olim in aurore dicebantur. licet hodie cum nocturnis coniungantur. prima: tertia: sexta: nona: vespere et completorium. Quae septem horae vocantur canonice: quasi regulares: quare regulariter a sanctis patribus observate sunt. Nam canon grece regula dicitur latine. Visse autem oblationem propter tanti sacramenti excellentiam quod in ea conficitur. super alias laudes est: et est laus per se nec sub numero comprehenditur aliarum propter quod in hoc opere tractatum per se obtinet spatium: quibus nonnulli asserunt illam fore de officio tertie siue none: pro eo quod in his duabus horis solet regulariter celebrari

Sane nocturnū officiū tēpus miserie
quo gen⁹ hūanū a dyabolo tenebat ob
seisuz repñtat. Diurnū vō nre redem
ptionis et liberatōis p xpm solē iusticie
facte tps significat. q claritatē sue diui
nitat⁹ tenebras nrās illūinavit et a fui
tute dyaboli nos eduxit. Quia g tñi lo
num dono septiformis grē spūsci ade
pri sum⁹. merito septies laudē deo can
tam⁹. Scdo qz dies natalis repñtat
vniuscuiusqz etatē pō quā quilibz hō
habet: s; quā si n peccass; hret. Que na
tural⁹ dies septē h; varietates. Prima
est infantia q p maturias laudes repñ
tatur. Scda pueritia q p pñam. Ter
tia adolescentia q p terciā. Quarta iu
uētus q p sextā. Quinta senect⁹ q p no
nā. Sexta senū q p respas. Septia d
crepita etas siue finis vite nre q p pple
torū defigūtur. In his iō singul etati
bus creatorē nostr sup iudicia iusticie
sue laudare dēmus. De infantia brūs
nicola⁹ nob onditur in exēplū. qui qrtā
et sexta feriā p tute abstinentie materna
vbera n suggebat nisi sel i die. De alijs
qz etatib; satis līgt. Tertio: qz fm sa
lomonē septies i die cadit iust⁹ p negli
gentiā. iō merito septies vt p ordīs vi
gilantiaz resurgere valeat. diuinū d;
subsidiū inuocare. Quarto qz nūerū
septenarius vniūsitat⁹ est. Ceterz cuz
duodecim hore diei attribuant⁹ in qbz
oib; laudand⁹ est dñs. qre in qtuor
tñ diei hore i ecclia psallit. Rñdeo cū
in singul hore vt pmissuz. diuinis iu
giter insistere laudib; neqam⁹. qd i ali
is min⁹. in prima in tertia in sexta et in
nona hore supplet. In eaz nanqz qlibet
dicūtur tres psalmi. Et sic in qtuor ho
ris nūerus psalmoz rñdet nūero hore
rum. Et qlibet psalmus pñet dñs
octonarios octauā resurrectōis signi
ficantes. de qbz sub ti. de cōpletorio di
cetur. Per octonarios siqdem in his
hore psallim⁹. qz de resurrectōis glia
exultam⁹. Rursus in qlibet ipaz hore
dicitur ter sup psalmos. glia patri qe.
vt qd diei hore nob p corpis sustētatōe
ad laborandū concessē sunt totiens in

ipsis hore glia pri dicatur: vt per h in dei
fuitio omni hore nos eē mōstremus.
Siqdem tres glificatōes q sunt in ho
ra. pma indicat nos eē in dei famulatu
in prima. scda et tertia hore. Et tres que
sunt in tertia. nos ptegit in qta qnta
et sexta hore. Tres qz q sunt in sexta
nos muniūt d infidias dyaboli in sep
tima. octaua et nona hore. Nonā vero
cū suis glificatōib; nos ptegit in de
cima vñdecia et duodecima hore. Poss;
etiā nō incōpetenter dici q sub prima
due hore splendūtur. vicz ipa pma et
scda. Sub tertia tres. scpa tertia qrtā
et quinta. Sub sexta silr tres. scpa se
xta septima et octaua. Sub nona due
scz ipa nona et decima. Clepe vō repñ
tant vñdecimā: et cōpletorū duodeci
mam. S; in pmissis sex diei hore. vicz
in prima tertia sexta nona respis et cō
pletorio. iō specialr dei laudam⁹ et non
in scda: qrtā: qnta: septima: octaua: deci
ma: qz ille in aliquib; p alijs sunt pui
legiate. put in principio tractat⁹ cuius
libet eaz ondetur. ppter qd merito in
illis diuinū celebrat officiū. Nepe i no
cte xps est cōphensuz. mane illuzus.
et hore prima gentib; traditus. tertia
flagellat⁹ et voce crucifix⁹. sexta cruci af
fixus. nona mortu⁹. vñdecima d cruce
depositus. In duodecia sepult⁹. Item
in nocte spoliavit infernū. Mane sur
rexit. In prima hore marie apparuit.
Tertia de monūito redeūtib; obuia
uit. Sexta iacobo. Nonā petro. Clepa
duob; euntib; in emans scripfas ape
ruit et se māifestauit. In cōpletorio apo
stol par rob dixit: et cū eis māducauit.
Has at hore laudes qlit exoluere de
beam⁹ ondit berñ. di. Frēs mei imolā
tes hostiā laudis iūgam⁹ vō sensuz. sen
sui affm. affectui exultatōez. exultatōi
maturitatē. maturitati hūilitatē et hūi
litati libertatē. Preterea diutine psal
modie. iō a pma tertia sexta et nona et n
ab alijs nomē sumpserūt: vt p eas di fui
tiū agam⁹: qm ptfamilias pñeozat in
euāgelio exisse in ill cōducere oparios
in vineā suā q scām significat eccliam

Libeꝛ Quintus

Sunt etia q̄ dicunt moꝛe cantadi tertiā
 ſeꝛtā ⁊ nonā fuiſſe a danielē ſūptū. q̄ i
 tellectu q̄ nabuchodonofor ſtatua ere
 xiſſet: qua oibꝫ adorandā pꝛeꝑat: atra
 uit domū ſua ⁊ apꝛ fenestꝛas ter i die ge
 nua flectebat ꝛ ſus hierlm. Qd̄ hiero
 exponēs dic. Nunc hꝫ eccliaſtica traditō
 q̄ ter in die ſunt genua flectēda. ſ. i ter
 tia: ſeꝛta ⁊ nona. In eiſd̄ q̄z horꝫ bꝛāz vir
 ginē Mariā laudare dēmꝫ. ſ. i noctūis
 ſiue matutio: qz tali hora qdā ſtella ap
 paret in celo: q̄ tremōtana vocatꝫ: cꝫ du
 ctu naute pueniūt ad portū. Et ipa bꝛā
 virgo ē ſtella tremōtana: qz ſi eā digne
 laudauerimꝫ: nos q̄ ſumꝫ in hꝫ ſeclo du
 cit ad portū ſalutꝫ. Itē in pꝫma. Nā tūc
 appet qdāz ſtella q̄ dyana vocatꝫ pꝫ quā
 ſeqꝫtur ſol. Et ipa bꝛā xꝫgo ē vere ſtella
 dyana q̄ xꝫz ſolē. ſ. xꝫz nobꝫ portauit q̄ il
 lumiat totū mūdꝫz. Itē in tertia. Nā
 hora tertia ꝑſueuimꝫ eſurire. ⁊ ipa ꝑꝫ
 tauit panē xꝫz. ſ. xꝫm cū q̄ eſt ois ſatie
 taſ. Itē i ſeꝛta. qz illa hora magꝫ feruet
 et caleſcꝫ ſol. Et ipa laudāda ⁊ rogāda
 eſt vt nos frigidꝫ caleſcꝫ i carita
 te ꝑ ſolē xꝫm quē genuit. Itē in nona
 qz illa hora ſol declinat ad occaſꝫz. Et ip
 ſa iuuat nos ⁊ ꝑtegit cū ad occaſū. i. ad
 ſenectutē declinā. Itē in xꝫpꝫs. qz tūc
 incipit dies finiri. ⁊ ipa laudatoꝛes ſu
 oꝫ i hora moꝛtꝫ ofendit. Itē in ꝑpleto
 rio. Nam tali hora dies eſt ꝑpleta: ⁊ ipa
 in ꝑplemēto vite nꝫe ꝑ nobꝫ inſcedit ⁊
 in eterna tabnacula recipi facit. vbi cō
 pletū ē gaudiū elctōꝫ. Officiū bꝛē ma
 rie inſtituit vꝫbanꝫ ꝑa. cātari: vt diceſ i
 ti. de tꝫe aduētꝫ. Nocturnale aut of
 ficiū nobꝫ ad mēoꝛiaꝫ reducit tēꝫꝫ ab
 adaꝫz vſqꝫ ad noe. Matutiale tꝫꝫ a noe
 vſqꝫ ad abraā. Prima tēꝫꝫ ab abraāz
 vſqꝫ ad moyſen. Tertia a moyſe ad da
 uid. Sexta tꝫꝫ a dauid vſqꝫ ad aduen
 tū xꝫi. Nonā tꝫꝫ ſeqꝫs vſqꝫ ad ſcōꝫz ad
 uentū qñ venturꝫ ē reddēs vicē ꝑ abdi
 tis. Per vſꝫꝫꝫ recolimꝫ ſabbatū. i. re
 quie aiaꝫ ꝑ exiitū a coꝛꝫꝫꝫ vſqꝫ ad diē
 iudiciꝫ. Per ꝑpletoꝛiū vꝫo recolimꝫ reple
 tū nꝫꝫꝫ ⁊ cōſummātū gaudiū ſcōꝫꝫꝫ
 qd̄ cōplebit i die magne feſtiuitatꝫ: qñ

bñdicti ꝑcipiēt regnū dei. In hac igitꝫ
 ꝑte de officiꝫꝫ eccliaſticꝫ i gꝫie tractare
 intēdimꝫ. Et at officiū ſm vſꝫꝫ ꝑꝫꝫ
 vel cōgruꝫ actꝫ vniꝫſꝫꝫꝫꝫ ꝑſone ſm
 moꝛe ciuitatꝫ iſtitute ꝑfeſſiōis. Alia
 nāqꝫ hñt iſtituta mōachi. alia canōici.
 alia heremite. et ſic de reliqꝫ. Et dꝫ offi
 ciū ſm hiero. in li. de officiꝫꝫ. ab efficiē
 to qñ efficiū ab efficio effiꝫ vna lꝫa i alia
 ꝑꝫꝫ de coꝛē ſmōis mutata. Vnicuiqꝫ et
 ei ꝑueit ſuū efficere officiū. Vt ſm vſi
 doꝫ officiū dꝫ vt qſqꝫ illa agat q̄ nulli
 officiāt: ſꝫ oibꝫ ꝑſint. Ceterꝫ in ecclia
 generalitꝫ nil canēdū aut legēdꝫ ē qd̄ a
 ſcꝫꝫ romana ecclia canōiſatū ⁊ approba
 tū. expꝫſſe aut ꝑ ꝑatiētia n̄ ſit. In ꝑꝫmi
 tiua tñ ecclia diuerſi diuerſa qſqꝫ ꝑ ſuo
 velle cātābāt dñmō qd̄ cantābāt ad di
 laudē ꝑtineret. Quedā tñ officia obꝫ
 uabanꝫ ab oibꝫ ab initō ꝑſtituta. vꝫ ab
 ipꝫ xꝫꝫ: vt oꝛō dñica. lꝫ ab aplꝫꝫ vt ſim
 bolū. Succedētibꝫ vꝫo tꝫꝫꝫ: qz ecclia
 dei ꝑꝫꝫ hereses ſciſſa ē. theodoſiꝫ ipatoꝫ
 hereticoꝫ extirpatoꝫ rogauit damafꝫꝫ
 ꝑapꝫꝫ ꝑ alique ꝑꝫudentē ⁊ catholicū
 viz eccliaſticū faceret officiū ordinari.
 Cñ idē ꝑapa ꝑꝫcepit hieronimo ꝑſbite
 ro. tūc in bethleē cū paula ⁊ euſtocio
 ⁊ aliꝫꝫ virgibꝫ moꝛātꝫ. q̄ ꝑꝫꝫ ſub ſeptē
 aplꝫicꝫ rome vixerat. qtenꝫ officiū ecclie
 ordinaret. Iꝫꝫ nāqꝫ nouerat linguas
 hebraicā. grecā. chaldaicā ⁊ latinā. Qd̄
 ille obtēperās ſec. Ordiauit itaqꝫ qñtū
 de ꝑſalmis in dñica die. qñtū i ſcōda ſe
 ria ⁊ qñtū in tertia ſeria. ⁊ ſic deinceꝫꝫ
 legereſ. Euāgelia qꝫ ⁊ eꝫlas ⁊ ceſa q̄ xꝫ
 no. ⁊ re. teſt. in ecclia legiſ ꝑꝫter cātꝫꝫ
 magꝫ ex ꝑte ordiauit. Qd̄ opꝫ expletū
 idem hiero. romā miſit. ⁊ a damafꝫ ꝑa
 ꝑa canonisatū ē: ⁊ ꝑꝫceptū a cunctꝫ ecclie
 ſiꝫꝫ obſuari. ⁊ ꝑꝫꝫatū eſt ipꝫ damafꝫ
 ꝑꝫter auctoritatē ſua quā interpoſuit.
 Cōſeqꝫt tñ bꝫꝫ greg. ⁊ gelafꝫꝫ oꝛōes
 et cantꝫꝫ addiderūt: ⁊ lectōibꝫ ⁊ euā
 geliꝫꝫ reſponſoꝫia coꝑtauerunt. Gra
 dualia vꝫo tractꝫ et alleluia ambꝫꝫ
 ſiꝫꝫ gelafꝫꝫ ⁊ gregorius ad miſſam
 cātari inſtituerūt. Pleriqꝫ qꝫ alij docto
 res ecclie. aliqꝫ alia ſupꝫaddidiſſe noſcūt

Sancti etenim pres non solum omnia ad decorem officii pertinencia: sed diuersa diuersis temporibus ordinauerunt. Cum et missae incipitio tres habuit varietates. aliquando enim a lectione incipiebatur. putat fit hodie in sabba to sancto. Postea celestinus papa psalmos ad missae introitum dici instituit. Gregorius vero introitum cum cantu ordinauit. Legitur in vita beati Eugenij: quod dum adhuc officium ambrosianum magis quam gregorianum ab ecclesia fuerat. Adrianus papa concilium conuocauit ubi statutum est quod gregorianum deberet vniuersaliter obferuari. Ad quod karolus imperator omnes clericos minis et supplicijs per diuersas punitias cogebat libros ambrosiani officij conseruare. Deatus vero eugenius ad concilium quoddam propter hoc conuocatum veniens: inuenit ipsum concilium per triduum iam solutum. idu cens dominum papam quod omnes platos qui concilio interfuerant et iam per tres dies recesserant reuocaret. Concilio igitur iterum congregato. omnium patrum fuit vna sententia: quod missale ambrosianum et gregorianum super altare beati petri apostoli poneretur. plurimorum episcoporum sigillis munita: et fores ecclesie clauderetur: et ipsi tota nocte orationi insisterent: ut dominus per aliquod signum indicaret quod horum magis ab ecclesia feruari vellet. Sicque per omnia factum est. Mane igitur ecclesiam intrantes vtriusque missale super altare apertum inueniunt. Cuius ut aliqui asserunt missale gregorianum penitus dissolutum et huc illucque dispersum inueniunt. Ambrosianum vero solummodo apertum super altare in eodem loco ubi positum fuerat inueniunt. Quo signo edocti sunt 'diuinit' ut gregorianum officium per totum mundum dispergi. ambrosianum vero tantum in sua ecclesia obferuari deberet. Et sic usque hodie obferuat. Si quidem tempore karoli impatoris officium ambrosianum precipue dimissum est. et gregorianum imperiali auctoritate plurimum adiuuante diuulgatum. Ambrosianum enim multa instituit iuxta ritum grecorum: ut dicitur infra ubi de hymnis agitur. Agitur igitur in hac parte primo de his que in officio cuiuslibet horae dicuntur. Secundo de nocturnis. Tercio de laudibus

matutinis. Quarto de prima. Quinto de tertia. Sexto de sexta. Septimo de nona. Octauo de vespere. Nono de proleptorio.

De his que in officio cuiuslibet horae dicuntur.

Cautem mulce

morientes abigant et mens orationis serenetur ut digne cum deo loquatur. et ut si mente non orauerit: dominus in furore non irascatur. Misericordia laudabili consuetudine inductus est ut sacerdos ante canonicarum horarum initia et in fine dominicam orationem: et ante horas beate marie et in fine. aue maria etc. voce submissa pronuntiat. Cum in psalmo gerundines. de psalmo. vi. in die. statutum est ut et post singulas horas dicatur ne dyabolus de corde sacerdotis rapiat si quod boni ibi seminatus est. Cum et in primitia ecclesie post quolibet horam alta voce absque alia oratione dicebatur. quod adhuc ecclesia lateranensis obferuat. Quidam etiam in fine horarum dicunt. Dominus det nobis suam pacem. De hac officia oratione sub prima et sub vespere dicitur. Quia vero dominus ait in euangelio. Sine me non potestis facere quicquam. id est in singulis diurnis horis sacerdos incipit deus in adiutorium meum intende. et singule finiuntur per deo gratias. et sic initium et finis referuntur ad idem. scilicet ad deum qui est alpha et omega. principium et finis. xxxv. di. ab exordio. Dicendum igitur deus in adiutorium meum intende. manifeste ecclesia inuitat omnes iuxta illud. Venite filii audite me. Quod idem introductum est quando dum arca domini ad portandum leuabatur. Dicebat moyses. Exurge deus. id est exurgere fac et dissipentur inimici tui et fugiant qui oderunt te a facie tua. Sic et sacerdos nunc dicit. Deus in adiutorium meum intende. hoc est. presta mihi auxilium in resistendo a peccatis. et contra varios inimicos qui tuam circumdant ecclesiam. Per arcam enim intelligitur ecclesia que usque in finem circumdabitur a persecutoribus: siue apertis siue occultis. sicut et arca ab inimicis circumdabatur. Orat ergo sacerdos ne inimici prevalere valeant. aliquos a cetis

Liber Quintus

fidelium p astutiā forsitā sepādo. Cū enī
 psecutio iusti sit a leōe. i. dyabolo i petu
 .i. māifeste leuēte. vel a dracōe. i. a dyā
 bolo. insidijs. i. occulte psequēte. oēs cla
 mēt. **D**eus i adiu. meū intēde. **P**rete
 rea cū fm aplz i dei noie oīa faciēda sint
 merito ē ab eo inchoādūz. Circa h no/
 tandū est: qz ptingit tribz mōis peccare
 vīz corde ore z ope. **I**ōqz tribz diūsis
 mōis hōre inchoant. vīz ppletōriū per
 puerie nos dē. p pctm cordis. **N**ocur
 ne p dñe labia mea apies. p pctm oīs
Aliēdo oēs diei hōre p dñs in adiutorū
 meūz p pctm opis. Et qm in pētō cor/
 dis z oīs est aliqd opis. iō i oibz hōis
 tā nocfnis qz diurnis dñs in adu.
 me. intēde. p pctm opis. **S**ōachi vero
 dicūt pmo in nocfnis. **D**e i adiu. m. i.
 tēde: z postea dñe la. mea apies. qz sine
 adiutorio dei nec cor nec labia ad ipsi
 laudē apire valēt. iob. xv. **S**ine me ni
 hil potest facere. **I**nterea dō sacerdos
 cū dicit. deus in adiu. meū intē. signo
 crucis se munit. ad effugandū illi vir/
 tute qm hbet dyaboli versutiā z ptātem
Valde ei timet signū crucis. **E**li cris.
Elbicūqz demōes signū crucis viderit
 fugiūt timētes baculū qz plagā accepe
 rūt. **S**tephan⁹ qz papa ait. **N**unqd nō
 oīa crismata. i. sacramta qz cū crismat⁹
 vinctōe pstant. sacerdotal⁹ misterij cru/
 cis figura. i. signo pficiūtur. **N**ūqd ba/
 ptisimat⁹ vnda sine cruce scitificata petā
 relaxat. Et vt cetera pteream⁹ hñ cruc⁹
 figūlo qz sacerdotij gēd⁹ ascendit. Ba/
 ptisandus qz sig crucis signat⁹ in frōte
 et in pectore. **D**e pfundo qdem crucis
 misterio dicet in. vi. pte sub ti. de pasce
 ue. z hic ec aliq suppoam⁹. **S**ane crux
 dñi mltiplr fuit in v. testa. pfigurata.
Legit siqdem qz moyses ad mādātum
 dñi eneu spente erexit in palo in tēsto
 p signo. quē aspiciētes qz pcussi fuerāt
 a serpentibz ilico sanabant. qd ipse xpc
 exponens inqt in euāgelio. **S**ic moy/
 ses exaltauit spente in tēsto: ita exalta
 ri optet filiū hōis: vt oīs qz credit in ip
 sum n̄ pereat: s; hēat vitam eīnam. **L**e

gitur etiam qz cum ioseph applicuisset
 manassen z effraym ad iacob itatuens
 maiorē ad dexterā z minorē ad sinistrā
 vt eis fm ordinez bñdiceret. iacob ma
 nus cōmutās. i. in modū crucis cācel/
 lans. dextrā posuit super caput effraym
 minoris: z sinistrā sup caput manasse
 maioris z dixit. **A**ngel⁹ qz eruit me de
 cunctis mal. bñdicat puer istis zc. **I**te
 moyses ait. **D**ie ac nocte erit vita nra
 pendēs z videbitis z cōscetis. **C**hris⁹
 enī in nocte fuit i cruce pendēs: qz tes/
 nebre facte sunt ab hōra sexta vsqz ad
 nonā. **Q**uētiā die fuit pendēs certuz ē
Rurs⁹ legif ezech. ix. **E**zechiel audiuit
 dñz dicentē ad vīz vīstū lineis hñtez
 attrāmituz scriptor ad rehes. transi per
 mediā ciuitatē: z signa thau in frōtibz
 viroz dolentiū z gemetiū. **P**ost hēc vi
 rit septē vīris. **T**rasite p mediā ciuitas
 tē: z pcutite oēm sup quē nō videbitis
 thau. nēm pcut oclus vī. **I**tem hierē.
Congregabo oēs gētes z erit eis in si/
 gnū thau. **I**te alibi. **E**t erit principat⁹
 eius sup hñez ei⁹. **C**hristus enī portauit
 sup hñeros crucē in qz triūphauit.
Jobes qz vidit angelū ascendentē ab
 ortu sol hñtem signū dei viui: z clama
 bat voce mag quattuor āgel⁹ qbz datū ē
 nocere terre z mari di. **N**olite nocere
 terre z mari neqz arboribz quibz signet⁹
 mus fuos dei in frontibz eoz. **I**te lig/
 num missuz i marath. āqs dulcorauit
 amaras. **E**t ad lignū missuz i iordanez
 ferrū qd inciderat enatauit. **H**oc est li/
 gnū vite in medio padisi de qz sapiēs p
 testat. **P**ndictuz lignū p qd sit iusticia
 qm reguit a ligno dñs. **H**oc g crucis si/
 gno se armat ecclia in pectore z i frōte
 significās crucis misterij eē corde cre
 tendū et māifeste ore pfitendū. **P**er h
 enī signū pfundit ciuitas diaboli z triū
 phat ecclia terribil vt castror acies oz/
 dmata. iuxta illd. **T**erribil ē loc⁹ iste zc
Et alibi. **U**idi ciuitatē mag. scām hie.
 nouā zc. **A**ugust. tñ dic qz nulla scripta
 no. test. vl vter docet fideles cruc⁹ sig/
 culo insigniri. **E**st at signū cruc⁹ tribz

digitis exprimeudū: qz sub iuocatōe tri-
nitatē imprimi. De q̄ p̄p̄ba ait. Qui ap-
pendit tribus digitis molē terre. Pollex
tñ supeminet: qm̄ totā fidez nraz ad de-
um vñū 7 trinū referim. Et mox post
ipaz iuocatōz trinitatē p̄t dici vsus ille
Fac me cū dñe signū i bonū vt videāt
q̄ me odest 7 pfundant: qm̄ tu dñe ad-
iuuisti 7 cōsolat'es me. Iacobite vero
asserētes sic 7 euthiciani vñā tñ natu-
rā. s. diuinā eē in xpo sicut vñā ē p̄sona
vno tñ digito se figre dicuntur: qz ex-
tor in canōibz extirpat. Vlex qdam si-
gnāt se a fronte deorsus in q̄ illō exp̄mi-
tur misteriū: q̄ inclinauit deus celos et
descendit in terrā. Descendit qdem vt
nos de tra leuaret in celū. Deīn a dex-
tra ad sinistra. Primo vt etna q̄ p̄ dex-
tram tpalibz q̄ p̄ sinistra figreātur p̄fe-
rēda de signēt. Scōdo ad notādū q̄ xps
de iudeis transiuit ad gentes. Tercō
quia xpc a dextra. i. a patre veniēs. dialo-
lum q̄ p̄ sinistra figreātur. in cruce pe-
mit. Cū enī a p̄te 7 veni i mūdū. Alij
vero signū crucis a sinistra pducūt i dex-
trā. sicut auctoritate illa. Egressus ei' a
patre. excursus vsqz ad inferos. recur-
sus ad sedē dī. Incipiūt ei se figre a p̄-
te supiori q̄ p̄m figreāt. descendūt qz
ad inferiores q̄ mōm defigūt. Deīn a si-
nistra pte q̄ infernū pducūt ad dextraz
q̄ celū significat. Nā xpc descēdit d̄ celo
in mūdū: de mūdo ad infernū: ab infer-
no ascendit in celū. vbi sedet ad dextraz
dei p̄ris. Scōdo b̄ faciūt ad insinuandū
qz de miseria trāfire dēmus in gliaz: et
de vicijs q̄ p̄ sinistra ad virtutes q̄ per
dextrā significāt: vt legi in euāg. mat-
th. 1. nā 7 xps de morte trāsiuit ad vitā.
Tercio qz xps a tpalibus ad etna per fi-
dem crucis nos eleuat. Cōsiderandū
aut est qz qz a sinistra pducūt in dextraz
seipos 7 alios piter p̄fignt. S; tūc su-
p̄ illos signū crucis a dextra in sinistra
pducūt: qz si p̄fignt eos q̄ virtutes de-
orsum: s; q̄ faciem p̄ntantes. S; 7 cū
sup̄ alios p̄ncipalē signū crucis impri-
munt. etiā seipos a sinistra in dextraz

s; alios a dextra i sinistra cōfignt. Sa-
ne regulariter in oibz euāgelicis verbis
dēmus facere signū crucis: vt in fine
euāgelij. simboli. dñice orōnis. Glia in
excels' deo. Sanctus sc̄tis. Agnus dei
B̄ndictus dñs de' isrl. Magificat: et
nunc dimitt'. 7 in p̄ncipijs horaz: 7 i
fine misse qm̄ sacerdos dat b̄ndictōem
et etiā vbi cūqz de cruce vl crucifixo
mentio fit q̄ etiā oīa stando sic 7 euā-
gelij audire dēmus: In omni ec̄ actu
nostro signū crucis facere dēmus. Cū
Ambro. Ad oēm actū incessum vt ma-
nus impigat in crucē. Et aduerte qm̄
crucis figura q̄ dripta ē. vel p̄p̄ q̄ tuboz
elemēta q̄ in nob viciata xps sua passi-
one curauit: vel p̄pter hoīes q̄s de quat-
tuor p̄ribz orbis ad se traxit. iuxta il-
lud. Si exaltatus fuero a terra. omīa
traham ad meipsum. Cū 7 hec q̄ dra-
tura p̄tinet ad moralitatē. h; enī lon-
gitudine latitudine. sublimitatē 7 pro-
fundum. Profundū est acūmē q̄s ter-
re insigūt. Longitudo ē inde ad brachia
Latitudo ē in expansiōe. Altitudo seu
sublimitas ē a brachijs ad caput. Pro-
fundū figreāt fidem q̄ est posita in fun-
damento. Altitudo spem q̄ est reposita
in celo. Latitudo caritatem q̄ ē ad sinis-
trā 7 ad inimicos extendit. Longitudo
p̄seueratiā que sine fine p̄cludit. Des-
cendit in. vi. pte sub ti. de pasceue. De fi-
gno crucis q̄s fit in p̄ncipio 7 in fine euā-
gelij dictū est in q̄rta pte sub ti. de euā-
gelio. Post deus in adiutorij meū
intende 7c. statim in singulis horis sub-
iicitur Glia p̄ri 7c. Sic erat 7c. Quos
duos versus bt̄is Hiero. scripsit in
opuscula q̄ pape Damaso misit: 7 ipi'
rogatu idem damasus illos in fine psal-
moz cantari instituit. Ip̄m tñ verbum
glia p̄ri nycena sinod' d̄s edidisse. Qz
ei dñs dixit adhuc te loq̄nte ecce assuz
ideo q̄si iam nos intellexerimus exau-
ditos eē. grāz actiōes trinitati tribui-
mus dicētes: Glia p̄ri 7c. In exeq̄is tñ
mortuoz nec d̄s i adiu. n' glia p̄ri dici'
qz in illis saluatoris exequias imitam.

Liber Quintus

in quibus hec cessant: put i se. pte sub ti.
de qnta feria cene dñi dicef. **S**ilte p?
vñ quēq; psalmū dē glia pti rē. quia
versus iste toti trinitatē simplex laus ē
psalm? nāq; bonā opatiōem significat.
q̄ finita merito deo glia danda ē q̄ p oī
ope bono laudand? est. et nūc r sp̄ sicut
laudand? erat in pncipio qñ celū r fr̄z
creauit. Sic enī sibi soli laus ē de crea
tione celi r terre. sic r ei soli laus ē de oī
ope bono nūc r sp̄. In pmissio qdē vsu.
Sic erat in principio rē. multipliciū tē
porū varietas demōstrat vicz in sic erat
in pncipio pteritū. in r nūc pñs. i r sp̄
futurū r eternū. r in secula scloz lōgitu
do mag. **E**ñ origē. Quotiēs sc̄la scloz
noiatur: fortasse licz nobis ignot? tñ a
dño statutus aliq; termin? indicatur.
Legit q̄ **H**ildebrand? prior cluniacēf
factus papa gregori? dñi in minoribus
agens legatōis officio fungeref. archi
epm ebredunēsef de simonia accusatū
r accusatores oēs corūpentēta vt cō
uinci n̄ posset miraculose cōuicit. **P**re
cepit enī illi vt diceret versū glā pti rē
Ulle vero licz expedite diceret glia pti
tñ r spūscō pferre n̄ poterat. q̄ppe qz i
spūscōm peccauerat. **R**eatū ḡ suū cō
fessus r depositus mox expedite r spū
sancto pñciauit. **E**t nota q̄ glā patri
dē. xliij. vicib; i nocturnis festiuitatū
put dicef in. vi. pte sub ti. de qnta feria
cene dñi. qd̄ sit in honore. xij. aploz qui
sunt. xij. hore diei. i. xpi a vero sole illūi
nate. r sūt duodeci hore noctē. i. ecclīaz
illūinantes. q̄ dñm glorie in nocte h?
seculi p̄dicauerūt. **T**ulli? dic q̄ gloria est
freqns de aliq̄ famalcū laude. **A**mbrosi?
dicit q̄ gloria ē clara cū laude noticia.
Aug? dic in. v. de ciui. dei de gloria seclī
q̄ glia ē iudiciū hoīm. bñ de hoīb; iudi
cantū. **E**t p? gloria pti subijciť alla. de
q̄ sub. ti. de prima dicef. **H**ymni qz taz
ex institutōe gelasij pape q̄ ex approba
tiōe scilicet tholetani r agathensi in sin
gulis diuinis officiis canūt. **E**st aut̄ him
nus grece latine laus dei cū cātico vel
vox hūana in laudē dei metricē pposita

Canticū vero est exultatio mētis habi
ta de efnis: in vocē hūanā p̄umpens.
Quia hō psalmi sūt hymni. vñ r psal
teriū dē liber himnoz. iō in quibus ecclē
sijs hymnos n̄ cantāt. qd̄ tñ a p̄roban
dū nō est: qm̄ nō sine cā sunt a sc̄tis pa
trib; instituti. **E**t p̄terea nō oīs hymn?
psalmus ē: vt qñ nil opando deū cum
mētis exultatiōe laudam? p̄t quā lau
dem exprimendā hymn? cantat. **P**salmi
m̄ hō opa bona significant: vt infra dice
tur. **I**llud aut̄ notādū ē q̄ in diurnis
officijs hymni p̄cedūt psalmos. **I**n no
cturnis hō. s. in respis cōpletorio r lau
dibus matutis econūso. **D**ies enī p̄ti
net ad spūales q̄ hñt gaudiū p̄scientie
noī ad penitētes q̄ hñt remorsuz p̄scie
Illos exultatio ducit in opatiōez q̄b;
dē **C**antate ei canticū nouū. bñ psallite
ei in vociferatiōe. **I**llos p opatiōez opoz
tet venire ad exultatiōez. **A**dcircō in di
urnis officiis hymni p̄cedūt psalmos.
in nocturnis hō econūso. **I**n vespis
aut̄ r in prima q̄ loco hymni canēf ibi
dicef. **R**ursus stādo hymnos cantam?
in erectiōe corpoz oñdentes q̄ i laudā
do deū corda sursum erecta hñe delemus
Eclētū nisi mēs p̄sonet ligue certū ē
vocē qñtilibet clamorosa dñō n̄ place
re. **P**ritia est ḡ inter psalmū hymnū r
canticum. **N**az in psalmo opa. in hym
no laus. in cātico mentis exultatiō intelli
git. **D**e q̄ dicef sub ti. de laudib; matu
tinis. de his trib; dic apls **C**ol. iij. **I**n
psalmis r hymnis r cāticis spūalibus
cantātes r psallētes i cordib; vris dño
Et in his trib; varietatib; oē gen? mu
sicoz accipi p̄t: put iaz dicef. **I**n nouo
testa. **M**ylarius pictauiens ep̄s. prim?
hymnoz carmīe floruit: r post euz **A**m
brosius. ideoq; hymni ābrosiani dicūt
qz eius tpe plurimū i ecclīa mediolan.
cantari cepef. **P**ostea hō i ecclīis occi
dentalib; quetiūq; carmīa in dei laudes
dicunt: hymni vocant. **A**ug? dic in li
p̄sef. q̄ cum **A**mbrosi? a **I**ustina impe
ratrice arriana pfidia dānata. p̄secutōz
pateref. r itra ecclīaz cū plebe catholica

insidijs vgeretur. instituit hymnos et psalmos scdm more orientaliū decātari ne pls meroris tedio ptabesceret. **Q**uod ad oēs fuit postmodū deriuatū. Et ad uerte q in qbusdā ecclesijs hymn⁹ natalis dñi et festoz illi⁹ septimane. sub eodē cātu dicunt. Ratio est. qm̄ sicut mēbra ad caput. sic sancti se hñt ad christū. a q̄ sicut a capite influētie etne beatitudinis picipare noscūt. qz igit⁹ b̄ inchoatū extitit in ei⁹ natiuitate et cōsumatū i resurrexctōe. qz tūc cyrogph⁹ dñatiōis teler⁹ ē et reserātū celū qd tot ānis māserat clausū. idcirco eo p̄cipue tpe solēnitates sanctoz sub cātu solēnitatis christi rationalif recolūt. **D**ocaut nō ptingit in cātu hymnoz pascalis t̄pis. in q̄ significat q scōz glia i ipis nōdū totaliter ē pfecta. ppter appetitū resurrexctōis corpoz suoz. et ideo ipi christo nōdū totaliter pformātur. **A**ntiphone qz in singulis horis ex institutōe beati ambrosij dicunt. p eo q btūs ignati⁹ terti⁹ a btō petro anthioce nus ep̄s. audisse legif i triptita historia sup quēdaz montē angeloz choros antiphonas canētes. inde enī greci p̄mo antiphonas cōposuerūt. et eas cū psalmis in choro q̄si i chorea cantari ordinauerūt. q̄ mos ad vniūsas trāsiit eccias. vt iā vbi qz antiphone decātent. **D**icūt aut antiphone respectu ad psalmodiā cui rñdēt sicut et resposoria respecu ad historiā. **U**n̄ et antiphona dē q̄si añ psalmū sonans inchoat ei añ psalmū q op⁹ significat. ipsa vero significat caritatis copulā seu mutuā dilectōez sine q op⁹ nō pdest. et p quā op⁹ incipit meritoriū eē. Recte igit scdm ei⁹ tonū melodia psalmi informat. qz dilectio opa n̄a informat. **E**t fm̄ b̄ dē ab anti qd ē d̄tra. et phonos qd est sonus. qz psalm⁹ fm̄ melos ei⁹ itonat. et man⁹ operat fm̄ qd caritatis igniculo excitatur. **P**salm⁹ aut antiphone int̄misceat. qz si des p dilectōez opat. **C**lez añ ante ps̄ im̄ pfecte et post pfecte dē. qz caritas i via im̄ pfecte habet seu hic initiat. s̄ in patria p bona opa q̄ hic ex caritate fiūt pficietur. **I**uxta illd̄ esa. **U**iuat dñs cui⁹ ignis in

sion et caminus in hierlm̄. **I**n p̄cipuis tñ festiuitatibz etiā añ psalmū pfecte dē ad notādū q in illis pfectiores in bonis opibz nos exhibere debemus. **I**nchoat qz ab vno vni⁹ chori. et finit a pluribz vtri⁹ usqz chori. **P**rimo qz caritas ab vno scz christo incipit et in mēbris ei⁹ cōsumat. ab ip̄o sicut ip̄e dicit in euangelio iohānis. **M**andatū nouū dō vobis vt cōdē enī prior dilexit nos. **U**n̄ et nos cōiter dilectōi ei⁹ correspōdere debem⁹. **S**cdo ad notādū q vox p̄dicatoz. q̄ semp v̄d vni⁹ tatē tēdit nos monet vt qd vnusquisqz singularif opando acq̄rit alteri p dilectionē porrigat. vt si vn⁹ addiscit i scolis et alter semiat in cāpo tpe fruct⁹. doctor semianti doctrinā porrigat. et sator doctoz panē. **C**eter⁹ antiphona post psalmos cōmunit ab oibz cātāf. qz d̄ dilectōe cōmune gaudiū surgit. **C**ātāf etiā a duobz choris alternatim. ad notādū mutuā dilectōez siue caritatē q̄ in paucioribz q̄z duobz p̄sistere nequit. **C**ōiūgit q̄ antiphona duos choros vt caritas p bonū opus pūgat duos fr̄es. **I**sidor⁹ dicit in li. vi. ethimo. q antiphona grece interpretat latine vox reciproca. qz duo chori. siue de vno ad vñū reciprocādo vicissim melodiaz cātus alternant. q̄si duo seraphim. duoz testamēta sibi inuicē p̄clamantia. **U**n̄ clerici antiphonas cātantes nō v̄t vult⁹ ad altare. s̄ se inuicē p̄sis vultibz respiciūt. qd gen⁹ canēdi greci adinuenisse tradūt. **E**st itaqz antiphona que dā cātēna diuis laudibz ad recreatōez inserta. **N**ihil ei ampli⁹ caritate recreat aios. **Q**ue qz modulādo cātāf mētis iocunditatē significat. iuxta illd̄ psal. psal lite sapiēter. **T**ūc ei iocūditas sapida est cū de deo ē. **T**ūc etiā man⁹ sub pēnis sūt. **E**cce b. i. et in puer. **B**tūs vir q̄ iuenit sapientiaz. et q̄ affluit prudētia. **Q**uia q̄ hēt iocūditatē mētis de etnis. defacili affluit prudētia. i. bonis opibz q̄b sibi puidet in futuro. **U**el fm̄ moysen antiphona ē quedā vox q̄ sibi inuicē angeli colloquūt. **S**er aut antiphone q̄ diebz feriat añ psalmos noctnales dicūt de psalmis su

Liber Quintus

munē. et bonorum operum perfectio vel sex opera
miscēre designat. quoniam senariū numerus per
fectus est. Ille vero qui dicitur super benedictus in lau
dibus. et super magnificat in responsis. de euāge
liis dicitur in quibus dicuntur sumuntur. exceptis
illis. qui in quinta feria dicuntur. puta dicitur in vi
per sub. per. feria secunde dominice quadragesime.
Rursus in quibusdam ecclesiis in fine antiphone
fit neuma seu iubilium. quod beatus populus qui
scit iubilationes. Est autem neuma seu iubi
lus ineffabile gaudium. seu mentis exultatio
habita de eternis. Ideoque in diebus ieiuniorum
et afflictionum non debent fieri. sicut nec in luctu
cytharizari. et fit neuma in unica et finali
ista antiphone ad notandum quod laus dei ineffa
bilis et incomprehensibilis est. Ineffabile nam
que gaudium per neuma significatur. quod hic per
gustatur. nec penitus exprimitur. nec penitus tace
ri valet. quod merito ecclesia vobis ommissis iu
bilando cum neuma. quasi in admiratione. persilic
ac si dicat. qui vox. qui poterit lingua retene
re. etc. Verba ei hic non sufficiunt. nec intel
lectus capit. nec amor etiam dicere finit.
Quis ei plene enarraret quod oculi non vi
dit. nec auris audiuit. nec in cor hominis ascen
dit. Neumatico ergo expressius quodammodo
sine vobis dicitur. quod per verba inuatur quantum sit
illud celi gaudium. vbi verba cessabunt. et omnes
omnia scient. Ceterum quod perfectorum tantum iubilium est. et
in magnis solennitatibus non tam maiores quam
etiam minores exultant. inde est quod in quibusdam
ecclesiis in quibus neuma non debet. vox non si
gnificatiua in voce significatiua peruertitur.
quod loco iubili et neume trophi et sequētie
decatant. Ad quod laudes et minores et maio
res passim admittuntur et ideo cōiter ab omnibus
decatant. In quibus antiphonis dicatur neu
ma seu iubilium. et quod potius sit in tempore pascha
li. dicitur sub titulo de laudibus matutinis. Iu
bilium autem diuisa significat et in diuisis locis in
eodem responsorio sepe fit. puta dicitur in vi. per
sub natali. Item de neuma qui fit super alla.
in. unij. per sub alla dictum est. Item in quibus an
tiphonis dicatur alla in sequenti per sub fe
sto natalis dicitur. Et nota neuma neu
me sine per. et in feminino genere est iubilium de
quod dictum est. Spiritus pneumonia pneuma grece
scriptum per per. in neutro genere est spiritus sanctus

utrumque tantum per feminio sepe ponitur in scri
pturis. Sane neume qui in missa sunt res
ponsum gaudium. qui potius fieri solent in e. ut
in kyrie. vel in a. per alla. quod in alijs vocalibus
ad notandum gaudium spirituale quod nobis resti
tutum est in partu virginis. cui facta est mutatio
huius nominis eua in aue dicente angelo. Ave
maria etc. et ibi. mutat nomen eue. Signifi
catio namque huius nominis eue maserat usque ad an
geli salutaciones. Illa autem significatio ade
et eue nascētes infantes exprimitur. Nam fe
mina nascens perfert et masculus. etc. a. Unus
versus. Et dicitur e. vel a quotiens nascuntur
ab eua. Ille ergo neume non significat dolo
rem quem nobis attulit transgressio ade et
eue. per ut quidam scripserunt. sed gaudium no
bis in promissa salutacione virginis restitutum
Rursus considerandum est quod fere vbi cumque in
cantu scribitur hierlin neuma. producit. ut ce
lestis hierlin iubilatio figuret. Exemplum
habet in alla. Te decet. quod cantatur dominica de
cima post pentecosten. Idem etiam est quod al
leluia duobus versibus insignitur. ut de stola
duplici gaudeam. Exemplum est in alla
Pascha nomen. quod debet in die resurrectionis. et
in alla. Angelus domini. quod debet in vi. feria tunc
sequenti. Atque ei alla duos habet versus. puta
gradualia antiquo ostendunt. et sic de alijs. In
quibusdam etiam festiuitatibus quidam versiculi
in nocturnis antiphonas precedunt de quibus in
sequenti per sub dominica de trinitate dicitur
Post antiphonas in singulis horis diuer
nis et nocturnis ex institutione damasi pape
psalmi ad antiphonam simphoniam canuntur
et significat. per. bona et diuinam operam
Unus david. In psalterio decemordo psal
la tibi. In tali ei instrumento psallebat
innuens quod in psalterio spirituali spiritu viuifica
to per fidem debemus psallere deo. decem legis
mandata implendo. Ipse autem damasus insti
tuit ut chori duas partes diuisi psalmos
cannerent alternatim. Et dicitur psalmi alter
nati. ad notandum alternam scorum ad bonum ope
randum exhortaciones. Periscis namque temporibus co
fule et quasi in chorea dicebant idemque sancti pres
ordinauerunt ut alternatim dicerent. id est vna
pars chori vnus versus. et altera alium diceret.
quod beatus ignatus primus statuisse fertur in ec

clesia anthiocena p eo q in visione au-
diuit angelos antiphonatim psalmos
psallētes. De h etia dictū ē in pma pte
sub ti. de eccia. Dicunt etia alinatim. ad
notādū q alter alteri on ferre dz. **P**sal-
mos qz stado dicim. ad oīdendū q stā-
tes in bonis opibz vincim. Dū eni po-
pul israel cū amalech pugnabat qdū
moyses man leuabat plus vincebat.
qū hō man dimittebat plus vincebat.
Elevatio igit ad standū significat men-
tis nre deuotōez. vt statu corporis. mētis
affectionē mōstremus vicz nos paratos
esse siue ad domandū carnē. siue ad exer-
citiū opis. **L**ectōes hō q sūt doctrina no-
stra in silētiō sedēdo audim. qm doctri-
nā sedēdo et quiescēdo recipim. **U**si ec-
clesiastic. **S**apientia scribe in tpe ocij. et
q imorat actu pcipiet eā. **E**t iter **C**lerba
sapie in silētiō et qete discit. **E**t ppha ait
Erit cult iusticie silentiū. **S**anctos qz
stātes oram. significātes eos i ppetua
leticia fore. **I**uxta illud. **S**tātes erāt pe-
des nri in atrijs tuis hierlm. **S**ane in
diurnis horis. sex psalmi dicūt p qz sex
opa misericordie denotant. qbz in vinea
dñi laborātes intēdere dñt. q si pie et mū-
do corpe exerceam. a fuitute dyaboli li-
berati ad libertatē vite pueniem. et retri-
butōez diurni denarij recipiem. **C**lerū
tñ sub tribz gloriificatōibz dicūt ad ifinu-
andū fidē scē trinitatis. ad quā diuina sūt
opa referēda. **I**n respis hō qnqz dicūt.
put ibi dicet **E**t sūt psalmi horaz iuaria-
biles put sub cōpletorio dicet. **I**llō qz
p̄termittendū nō est q vn atqz idē psal-
mus i varijs festiuitatibz cantat. p eo qz
ibi xpus ptinētes ad illas iueniunt. **C**ler-
bi gfa. **I**n natiuitate cātām psalmum
eructauit. ppter versū illū. **S**pecios for-
ma. **C**ātām etia illū i festo xginū ppter
versū. **A**dducet regi xgines et. **E**t etia
in festo aploz ppter versū. **P**ro p̄tibz tu-
is et. **I**te psalm. qre fremuerūt. cātāt
in natiuitate ppter versū. **D**ñs dirit ad
me. **E**t in passione dñi ppter versū. **A**sti-
terūt reges terre. **E**t sic de alijs. **P**reter-
rea vnū et idē vocabulū sepe diuersimod-

te accipit. **C**lerbi gfa. **H**oc nomē tēplū
significat corp christi vt ibi. **S**oluite tē-
plū hoc. **A**liqñ significat tēplū materiale
Inde est q psalmū illū. **M**agn dñs et
cātām i natiuitate ppter versū illū. **S**u-
scipim deus et. **I**ntelligim eni ibi de
tēplo corporis. **C**ātām etia eūdē psalmū
in purificatōe. et ibi accipim de materia
li tēplo in q fuit eadē die p̄ntatus. **D**e
psalmodia tā nocturna qz diurna i suis
locis dicet. **E**t nota fm hiero. q meli-
or est qnqz psalmoz cū cordis puritate.
ac serenitate spūalibz hilaritate decanta-
tio. qz totius psalterij cū anxietate cor-
dis atqz tristitia modulatio. **P**ostremo
notādū ē q psalmi graduales sūt. xv. q
signati sūt p quidecim gradus qbz ascē-
debat ad tēplū salomonis qd erat i mō-
te. **H**os quidecim gradus vocāt quidaz
cāticū graduū. eo q in qlibet pmissorū
quidecim graduū singuli psalmi decāta-
bant. et h verbū graduū casus genitiui ē
De dictis gradibz dictū est in pma pte
sub ti. de altari. **S**ignificati sunt etia di-
cti. xv. psalmi p alios quidecim ḡdus ece-
chielis qbz visū ē ei ascēdi i ciuitatē dei.
et qbz habet ezechiel. xl. vbi pmo habet
de septē gradibz et postea de. viij. **N**empe
quidenarij numer. pstat ex nūero septe-
nario et octonario. **S**eptenarius referē
ad xet. testa. qz antiq septimū diē. septi-
mū mēsez. et septimū annū celebrabant
Octonarius ad nouū testa. referē ppter
resurrectōez dñicā q octauo die facta est
Quidecim ergo psalmos psallim. oñ-
tentes q vtriusqz testamēti pcepta ob-
seruare debem. **P**rimi qnqz psalmi qn-
qz corporis sensus. p qz peccamus signifi-
cāt. et ideo in aliq illoz nō dz. glia p̄ri. qz
illa peccata q p qnqz sensus corporis com-
mittūt nobis nō deo iputare debemus.
Sed dicūt post illos requiē eternā. qm
in illis pdefunct. oram. **A**c si. qz dicat.
Oram dñe ne p peccatis illis. q cōmit-
tūtur corporis sensibz eis vita neget etna
sed p dei misericordiam req̄es pcedat eterna
In sequētibz decē psalmis nobis et nris
primis et gregatōibz et platis dei miseri

Libor Quintus

cordiam imploram? et gloria patri sub
iugimur. qz qz a catena peccatorz absol
uimur. qz te dñi toto corde pquirim? qz
tñi decalogi obseruamus. nō nobis do
mine nō nobis. sed nomī tuo glām ex
hibem? Rursus numerus decim? ex se
ptenario 7 ternario pstat. Ternari? ad p
cepta prime tabule. q ad dñi spectant. le
ptenari? dō ad pcepta scōe tabule. q ad
primū spectāt referē. Ac si dicat. **D**eca
logus obseruat p dñi est. Ctersiculi eti
am in singulis dicunt horis. Legit in li
bro numeri. qz dñi arca dñi q eccliaz figu
rabat in tabernaculo reponēbat dicebat
moyses. Reuertere dñe ad multitudiez
filioz isrl. Sane reuersio dñi ad isrl ni
hil aliū est. qz vt reuerti faceret isrl ex to
to corde ad se. Deus enī cui omē tps p
sens est nō hēt ad qz reuertat. 7 intelligit
reuertere. i. fac nos reuerti ad te. Iuxta
illū ergo morē versiculi dicūt. vt si forte
mētes nre cogitādo vana. p nimio psal
moz ope deuiauerūt. audito vsu puer
tant ad orientē. i. ad christū. q est noster
oriēs. seu ad mentē. fm vsus significati
onē. q ab ipa reuisione nomē traxit. Nam
dicit a verto vertis. 7 inde est qz dñi vsus
dicit ad orientē seu ad altare nos dñm?
Recte ergo versus q significat fructū bo
ni opis alta 7 acuta voce dō. ad excitādū
pigros q in laudādo dñi 7 i intelligēdo
diuina torpēt. vt reuertant ad cor. vt vi
delicet eo audito oīs cogitatio (q forte vi
dēdo tpalia foras erit) reducatur intra
nos. Rursus vsus nocturnalis signifi
cat. qz ab officio psalmoz siue a labore.
tūc nos reuertimur ad officia lectionū
siue ad quietē. vt q psallēdo stabat nunc
ad lectōez sedeat. Cñ vsus dō a vtend o
De hoc dictū est in. iij. pte sub ti d gra
duali. Et nota qz in qbusdā ecclesijs in
die dñica post primā nocturnā dō iste vs
sus. Memoz fui nocte noīs tui dñe p
scōam dō. Media nocte surgebā. Post
tertiā. Exaltare dñe. Prim? siquidē ver
sus scz Memoz fui rē. ad qd ecclia de le
cto suo surrexit oñdit. Quo dō tpe sur
gendum sit notat scōus scz. Media no

cte rē. Et ad quid surgēdū sit. oñdit qd
sequit. Ad pfitēduz noi tuo. Vex quidā
nolētes mēiri qz nō surgunt in media
n octe loco hui? versus ponūt illū. Cñ
tu illumias lucernā meā dñe. Qd tamē
media nocte surgēdū sit. oñdit dauid di
cēs. Media nocte rē. Et alibi. Preueni
immaturitate 7 clamaui. Qd est idem.
Nā imaturitate vnica est dictio. Cñ et
quidā libri hñt imma turitate. 7 sonat
immaturitate qñ tps nō aptū opi Alia
tñ littera hēt. Preueni in tēpesta nocte
qz tempestū apud antiqs idē erat quod
oportunū. a tpe vel a tēpestate vocabulo
ducto. Unde in antiquis historijs sepe
ita legit. Hoc factū est in illa tempesta
te. i. in illo tpe. Cñ intempestiuū vel in
tempestū aiūt tempus importunū. i. no
cturnū actionibus nō oportunū Terti?
aiūt versus scz. Exaltare dñe rē. manife
ste ptinet ad nouū testamētū. in q sal
uator noster fm hūanitatē fuit exaltat?
Quidā tñ dicūt tūc. Ego dixi dñe mise
rere mei. Quia ad gloriā q data est tpe
nouī testamēti nō puenit. nisi p remissi
onē peccatorz. Sed queris quare versi
culi in nocturnis ante lectōes dicūt. in
alijs vero horis post scz post capitula. Re
spōdeo in nocturnalibz lectōnibz ppter
eaz numerositatē 7 magnitudinē sede
re solem? Ne igit ppter lōgam sessionē
aut ppter lassitudinē siue oīū obliuiscā
mur doctrine dñi. quam lectōes signifi
cant. cogitādo forte inania aut dormien
do vel psabulando. ideo versu pcedente
ad lectōes audiendas incitāmur In ali
is vero horis qz nec tot nec tante sūt le
ctōes. nō est necesse sedere. nec versicu
los pmiti. Cñl ideo in alijs horis vsus
post lectōes dicūt ad notandū qz pro
pter interualla horaz doctrina dñi non
negligit. Rursus versus sepe a puer cā
tat ad notandū seruiciū nrm cum ino
centia pstitum dño fore gratū. De versi
culis qui in vespis seu in laudibz dicūt.
sub illis locis dicef. Et vide qz vsus dō
bet notare aut statum tps aut officij.
Statum tps notat versus prime scz.

Erurge christe. adiuua nos. **U**bi cū dē-
erurge. innuit initiū in ope. **S**imiliter
in versu tercie. **A**diutor esto meus dñe
ne derelinq̃s me. cū dē ne derelinq̃s me
notat status pugne. **S**imiliter in versu
culo sexte. **D**ñs regit me ⁊ nihil mihi
derit in loco pas. ibi me col. significat
status pfectus ⁊ pfectōis. **I**n versiculo
none. scz **A**b occultis meis munda me do-
mine ⁊ ab alie. par. ser. t. status demon-
strat frigesctis dilectōis. **S**tatu q̃z tē-
poris innuit versiculi q̃ in passione ⁊ re-
surrectiōe catant. **S**z versus respitinal
officij statū officij insinuāt. vt respitina
oratio rē. ⁊ dirigat orō rē. **E**x quibz vbi
colligit q̃ respitina oratio excitat. **P**ost
versuz sequit oratio dñica. ⁊ post eā p̃ces
de quibz diceb̃ sub nocturnis. **L**ectōes
q̃z in singulis horis taz nocturnis q̃z di-
urnis dicunt. **E**t dē lectio q̃z nō catatur
vt psalmus vel hymnus. sed legit tātuz
Illicenī modulatio hic sola pnūciatō
querit. **S**iquidē lectōes nocturnales
sūt doctrina n̄ra. q̃z p eas docemur opa
nostra retorquere ad deū. obtinēt ergo
vicē lectionū q̃s doctores faciūt ad igna-
ros. **P**er eas q̃z sanctorū opa imitatur
et earū cōmemoratōe ad dei laudē cōpū-
gimur. **E**t ideo vt p̃missuz est sedēdo et
in silētio audiunt. **L**ecturus autē lectō-
nem ad librū accedēs sup gradū ascēdit
q̃z doctor pfectiori vita vulgus trāscen-
dere debet. **E**t a p̃sbytero vel ep̃o b̃ndictō
nem tanq̃ legēdi licentiam postulat di-
cens. **I**ube domne b̃ndicere. **P**er q̃d p̃n-
cipatus ecclie. q̃q̃ nullus nisi a maiore
iussus debet in ecclia legere designat. **E**t
dicit domne. ⁊ nō dñe q̃z solus deus vere
dñs est. **H**inc est q̃ p̃sbyter seu ep̃s nō a
se b̃ndictōz largit. sed discrete a deo po-
stulat illā dari dicēs. **B**enedictōz p̃petu-
am tribuat nobis rē. **I**n fine ṽo dicit.
Tu autē dñe miserere rē. **Q**uia tunc ser-
monē ad deū dirigit q̃ vere dñs est. **R**ur-
sus ideo in principio imp̃fecte ⁊ sincopa-
to vocabulo pnūciat. q̃z tunc ad imp̃fe-
ctū vicē ad hōiem sermonē dirigit. **I**u-
cta illud p̃phete. **I**mp̃fectū meū videt

oculi tui. **Q**uō etiā monachi cōiter obser-
uāt dicētes. **D**onus abbas. **H**ac q̃z p̃n-
deratōe famuli dominis seruiētes alter
genu t̃m scz sinistrū flectere d̃bet. p̃ quā
ptem corp̃alis seruitus significat q̃ tan-
tum hōibz ⁊ nō sp̃ualibz debet. **S**z in ec-
clesia vtrūq̃ genu flectendū est. nō alte-
rum t̃m ne iudeis assimilemur. **N**am et
christo omne genu flectit. ad phil. ij. ca.
Salomon quidē p̃ p̃lo orās vtrūq̃ ge-
nū in terrā figebat. ⁊ manus ad celuz
pādebat. put legit. iij. reg. viij. **E**t etiā
ratione nō est acclinādū p̃ncipi secula-
ri facie recta. siue secrete. siue loquendo
siue auscultādo. sed d̃ntaxat ab aure si-
nistra capite flexo. **I**n fine ṽo p̃fecte ⁊ cō-
plete pnūciat. q̃z ad p̃fectū ⁊ p̃fecto ro-
cabulo dignū videlicet ad deum dirigit
sermonē. **P**orro ep̃o volēti legere et di-
cēti. iube domne b̃ndicere. nullus m̃ior
b̃ndicere debet. **U**n̄ in quibz dā eccl̃ijs
nihil ei respōdet. **I**n alijs ṽo respondet
vn̄ p̃sbyter. **O**ra p̃ nobis pie pater ad
dñm. **E**t tūc ep̃s dicit. **M**agnificate do-
minū meū. **T**ūc autē ep̃s debet p̃fecte p̃-
nūciare. iube domine. q̃m ad deū qui p̃-
fectus est sermonē dirigere intelligitur.
In nōnullis ṽo eccl̃ijs ep̃o legere vo-
lēte. sacerdos dicit. **I**ube domne benedi-
cere. **E**t ip̃e ep̃s dicta b̃ndictōe legit. **C**ū
enī legere lectionē nō sit sacerdotis vel
ep̃i officiū. sed lectoris. si nullus ali⁹ ep̃i
scopus vel sacerdos assit. pōt alius infe-
rioris ordinis tanq̃z lectur⁹ in p̃sona ec-
clesie dicere. **I**ube domne b̃ndicere. **E**t
ip̃e sacerdos vel ep̃s lecturus in p̃sona
christi ei reddit benedictiones. vel legat
absq̃z iube domne benedicere. **I**n q̃bus
dā eccl̃ijs ip̃e ep̃s dicit. iube domne. et
minor cui ro lūtare in h̃ se ex humilita-
te subiicit b̃ndicit. **L**ectōe finita dicit le-
ctor. **T**u autē rē. **Q**uō neq̃z de lectōe ē. ne-
q̃z ei p̃tinuat. s̃z ille ad deū sermonē diri-
gēs se excusat. q̃si dicat. **D**ñe peccauī le-
gēdo. forsan modulate pnūcians cupi-
dine laudis humane vel captādo ṽetuz
humani fauoris. **E**t audiētes similiter
forte peccauerūt panis cogitatōibz inē

Libor Quintus

ventes vel a lectione auditū auertētes. **A**utē p sed. Sed tu dñi miserere nostri. Quod vero respondet a cūctis. deo grās nō a tu aut. sed ad lectōez referē. Est enī vox ecclie deo gratias eroluētis. Ac si dicat. Deus paut nos verbis salutis que sunt cibi aīe. 7 p hmōi beneficio. deo gratias supple exolum? **R**ursus pluralitas lectionū. pluralitates significat pdicator. q sūt tpe gratie. sicut et paucitas in pfectis raritatem significat tpe legis. Sed et vicissitudines lector sūt successiones legator. qui dū iube domine bñdicere dicūt licētiā pficiscēdi petūt 7 dum eis benedicūt. licentia dāt. in q innuīt q nullus pdicare debeat nisi missus. Quō enī pdicabūt nisi mittātur. Ipa lectio ē iniuncte legatōis executio. Tu autē dñe. legati reuersio. vbi in eo q misericordia implozāt innuīt ipm legatōis vel pdicatoris officiū. nō sine alicui vel leuis culpe puluere pagi posse. **C**lñ aug. Verbu3 pdicationis securi? audis q3 dicat. Pre- dicator enī p terrā ambulat. 7 difficile ē ei qui p terrā ambulat pedes nullo puluere sordidare. 7 pdicatorē cū se bñ pdicare senserit nullius spū eleuatiōis erigi. **E**t attēde q sicut in ecclā duo sunt ordines sapiētes 7 insipiētes. sic due sūt lectionū maneries. In illis enī lectōib3 que ad missam legūtur sapiētes instruūtur. in his vero. q in nocte dicuntur insipiētes erudiūtur. **C**lñ 7 exponūtur. Et nota q termināt lectōes quattuor modis. **P**rimo generaliter p Tu aut. **S**ecūdo in aduātū 7 in natiuitate et in epi- phania lectōes de esaia finiūtur p **D**ec dicit dñs puerimini 7c. q in natiuitate hoc dicūt mouētur ex illo capitulo esaie qd tūc legi. primo tpe alleuiata ē. vbi dicūt. 7 in omib3 his nō ē auersus furor meus 7 ppls meus nō est cōuersus. Et ideo ecclā hortat in psona christi pplū peccatorem vt puertat. **H**oc idē etiā fit ppter eandē causā in quibusdā ecclesijs qñ legi de hieremia exprobrāte duriciā peccator. qui p penitētiā nō puertuntur. **T**ertio modo lectiones que leguntur

in triduo ante pasca de trenis hieremie finiunt p hierlm hierlm puertere 7c. p ut ibi dicef. **Q**uarto lectōes p defunctis finiuntur simpliciter sine altero pmissi forū. In quibusdā tñ ecclesijs finiunt p beati mortui qui in dño moriūt quod sumitur ex fine cuiusdam sermonis quem aug. de mortuis cōpilauit. **H**oc etiā nota q in tertia nocturna legi euangeliz 7 omelia euāgelij eiusdē diei. **Q**uia tertia nocturna designat tps gratie in q euāgelium recitatū est 7 in quo euāgelica pdicatio celebrat. put i ti. de nocturnis dicef. **N**ō est etiā omittēdū q anti- quis tpsb3 eliminat heresib3. q veritatē trinitatis impugnabāt sancti patres ad hoc vt sancta trinitas magis nota esset. ordinauerūt q nona lectio semp de trinitate legeret. 7 nonū respōsoriū similiter de eodē cantaret. 7 q etiā in prima feria missa de trinitate diceret. quo diuti⁹ obseruato. 7 trinitate cūctis innotescen- te ecclā lectōez de trinitate omisit. **S**3 respōsoriū de trinitate 7 etiā alleluia in missa in dñicis dieb3 vel ppter solitiū vsū vel ppter dulcē cantilenā in plerisq loc3 retinuit. 7 ita nūc impprie vocat respōsoriū. qz lectōi pcedēti nō responder. **I**n urne3o lectōes a quibusdā eo q breues sunt lectiūcule nūcupant. a plurib3 3o capitula. eo q vt plurimū de capitibus eplaz illoz diez quib3 dicūtur sumunt. **H**ec siquidē post psalmos 7 antiphonas in singulis horis dicūtur. put statutiū est in scilio agathēi. q modus ab hēdēa sūptus est vt pmissus est. Et significat capitula doctrinā. **N**e enī ppter psalmodi am audiētiū animis se fastidiū ingerat. sicut iudeis qui māna fastidiebāt. ppter qd deus misit in eos serpētes ignitos. qui eos interficiebāt. ideo pmittit capitulū. i. breuis lectio sūpta a nouo. vel vterī testa. puocans ad deuotionē. q fastidio pstraria ē. 7 exhortās ad pseueratiā in bono. **I**uxta illd. **H**ortam̄ vos. ne in vacuū grām dei recipiatis. In noctnis aut copiosius q3 diurno officio lectōib3 vacamus. qz tūc eis aures liberius accō

modamus. Et dicitur hmoi capitula siue exhortatōes in plerisq; ecclesijs per pastore ad domesticos et sciētes. qz sicut ligna lignis adiungim? vt ignis magis ardeat. ita ignitis domesticorū cordib; ignita pastoz verba adiungim? vt magis igniatur. Legim? etiā hē lectōes siue iube dōne et absq; bñdictōe. qm vt plurimū epūs aut sacerdos q vīcē chrīstī gerūt. et quoz officiū tanq; maior ē excitare pigros. illa legūt quib; ppiū ē licētiā et bñdictōez dare et nō petere. nā maior minoz bñdictio et nō ecōtra. Nocturnales vō lectōes a minorib; legūt. ideoq; a supiorib; licētiā et bñdictōez petūt. In his etiā diurnis lectiōib; nō dē in fine. Tu aut. sicut fit in nocturnalib; qz sacerdos debet eē pfect? et q dyabolis suggestiōib; de facili nō succubat. et qz in breui sūmone et infamiliares vix ē qz veni? hūani fauoz capte? put qnq; fit in nocturnalib; lectiōibus. vt pmissus ē. rñdēt tñ deo grās. ppcām in nocturnalib; lectiōib; assignataz. Ad hoc capitulis horaz officia diuidentur p precedētia laboz p sequētia pmiū significam?. ideoq; pcedētia pssunt in psalmis. sequētia in hymnis et canticis. Notādū vō est. qz pulcherrimus mos in eccia inoleuit vt qter in die. et qter in nocte. p singulas diurne siue noctne psalmodie horas lectio vna siue capitulū. de veteri siue nouo testa. dicat. Quedā tñ ecclie nō dicūt capitulūz in pma nec in cōpletorio. Sed qz fm h lectōes nte nō erūt octo sicut erāt fm hēdrā i veteri testa. put pmissus ē. ideo ecclie ille post pma legūt i capitulo lectōez in pma pter missaz. Dicit enī aliq; s. Iube domne bñdicere. et sacerdos bñdices rñdēt. regula rib; disciplinis. et cetera q sequūt. Et añ cōpletoriū legūt ptermittēdā in cōpletorio scz Fratres sobrii estote etc. Et legūt de dyalogo vel hmoi. De h sub ti. de prima vice. Querit aut quare in nocturnalib; siue in diurnalib; lectiōibus nō pñciatur autor eaz put fit in his q in missa legūtur. Respondeo hi q semper lectiōib; et diuinis obsequijs insistūt. vt

sunt ministri et domestici ecclesie. eaz autorem ex ipis lectionib; agnoscūt qz igitur illi nocturnalib; assunt officijs. non est necesse exprimi nomē auctoris lectionum. In missa vero ideo exprimitur quia ibi conueniunt bubulci. oparii et agricola. vt si quis eoz forte p eo q raro talia audit incognitā hēt historiā. audiat ei? autorem qui forte nō est ei incognitus. vt ex illi? auctoritate firmitus infigant? verba lectiōis in corde. In quibuscūq; tñ nocturnalib; lectiōibus qnq; autor ipaz exprimitur. puta in sermonib; et omelijs gregori. et augustini. et alioz de quo in pphemia septime ptis dicitur. Porro in pccilio magocien. in burchar. li. viij. c. laicus. statutū ē vt laicus in eccia nō recitet lectiōem nec alla dicat. nisi in psalmos tñ. et respōsoria sine alla. Responsozia qz post lectōes subiungunt. cū enim p lectōes doctrina. p respōsoria vō bona opa significent. rite post lectōes respōsoria subiungunt. qz p bona opa doctrine respondere debemus. ne cū seruo pigro. q pecuniā dñi sui abscondit. in tenebras exteriores mittamur. Dicit namq; responsoziū. qz lectioni respōdere. i. psonare debet. vt si forte lectōes sunt de actib; apostolorū respōsoria sint similiter de eodez. Unde nonū respōsoriū respōdere solet none lectiōi q olim erat de trinitate. put iam dictū est. Hoc aut fallit in respōsorijs de historijs que post euāgeliū in nocturnis cātant. q euāgelicis lectiōib; nō respōdent. De hoc etiā dictū ē in quarta pte sub ti. de graduali. Dicit qz responsoziū. qz vni cātanti. ceteri pccorditer respondent. iuxta illud apli. i. corin. i. Et id ipm oēs dicamus et non sint i nobis scismata. Cātauit enī vnus scz chrīstus. et petrus et ceteri eū secuti sūt. Et qz choro illud cantanti versus respondet ab vno. Isidorus dicit q ytalici respōsoria tradiderūt q inde responsozios cātus vocāt qz alio definēte id alter rñdeat. Porro respōsoria nocturnalīa spūalib; cāticis compant. Dicunt enī cātica qz cātant. Sunt spūalia qz ex iubilatione spūalis

Liber Quintus

mentis procedūt. Cantant vero vt recitatione lectionū ad supne patrie pcentum mentē nram incitēt subleuari. qđ etiā insinuat gloria patri. qđ in vno qđ respōsorio canitur. Ceterū respōsorium ab vno incipit vt ab alijs concinat p qđ fratris ad fratres exhortatio ad seruientū dñi deo intelligit. Per versuz po respōsorij qui totus ab vno canit singularis ad deū dēpctio denotat. Adhuc respōsorij cātando quasi p tubā voce exaltamus. excitando fratres ad altiora vsq; a deo. vt ad laudē sancte trinitatis pueniamus dicētes. gloria patri. rē. Quib; aut respōsorij tres hēt versuz put sub sexta pte sub primadōnica de aduētū dicet. Respōsorij qđ post versuz impfecte recant. ad notandū qđ si i mōte id est in statu pfectōis saluari nō possumus. salutem in segoz. id est alia via saluemur in statu vicz impfectōis. Adhuc semiple ne siue p pte repetitur ad notandū ea qđ viuētes facimus iperfecta esse. et sit primo repetitio a remotiori quo ad finē. et postea a minus remoto. et vltimo glia patri dicūt. put sub dicta onica de aduētū dicet. In festiuis vero itez totuz pfecte repetit. ad notandū leticiā et pfectionem sanctorū. Oratōes similiter in singulis horis dicūt p quas pmissio impetranda est. Oratio nāq; petitio ē. Nāq; orare petere est. sicut exorare est impetrare. Et sūm grego. veraciter orare est amaro in cōpunctione gemitus et nō cōposita verba resonare. Oratio aut dei misericordiā significat que pcedit et subsequitur hoīem in bonis opib; et ideo dicitur in principio misse et in fine. Est aut vltima oratio dñi ad oparios benedictio. Oratōes in fine dicūt ab actib; sumitur aploz. qui qñ disingebant positis genib; suis orabāt. Siquidē oraturus sacerdos populum salutatur dicens. Dñs vobiscū. et hoc ideo vt illum animet ad orandū p ipso qđ eius oratio sit accepta deo. qđ deus gratiam suam sibi donet. Oratiōe aut finita itez orat dicēs Dñs vobiscū. De quo sub ti. de prima dicet.

Et nota qđ omne officiū pter nocturnū oratione et benedictione cōcludit. ad notandū qđ duz in hoc seculo sumus necesse habemus pserbyteroz orationib; muniri. Et mos est qđ qñ cū famulis dei familiarē habemus colloquium. cū ab illis separamur benedictionē ab eis poscimus. In nocturnis vero hoc non fit. qđ ibi nō fit sepatio. sed matutinū et matutine laudes cū eo iunctim canuntur. Porro licet deus sit vbicq; tñ sacerdos in altari et in diuinis officijs debet ex institutione vigilij pape versuz orientem orare. Unde in ecclesijs ostiū ab occidentēte habentib; missaz celebrās in salutatione ad populū se vertit. qđ quos saluamus facie ad faciē p̄sentam. put in q̄rta pte sub ti. de salutatione dictū ē. et de inde oraturus se ad orientē puerit. In ecclesijs vero ostia ab orientēte habentib; vt rome. nulla ē in salutatiōe necessaria puerio. qđ sacerdos in illis celebrās sp̄ ad pplm stat puerus. Tēpluz qđ salomonis et tabernaculū moysi legunt ab orientēte ostia habuisse. exo. xxxviij. c. Cleri? orientē ergo oramus. Primo memores qđ ille qui ē splēdor lucis eterne sedētes in tenebris illuminauit. qñ visitauit nos oriēs ex alto. De quo legūt. Ecce vir oriens nomē eius. Cuius argumēto in libro sapiētie dicit. Sportet ad ortū lucis adorare nō qđ diuina maiestas localiter in orientē p̄sistat. que potēcialiter et essentialiter est vbicq; iuxta illud. celū et terram ego impleo. et p̄pheta. si ascēdero in celū tu illic es. si descēdero ad infernum ades. sed qđ teū timētib; oris sol iusticie qui illuminat oēm hoīez venientē in hūc mundū. Scōo ideo versuz orientētes oramus vt anim? noster se ad. potiora puertere amoneat. Tertio qđ qđ deus laudare volūt nō debent ad illum vertere terga. Quarto sūm iobānnem damascenū qui quattuor sequētes ratōes scripsit in q̄rto libro canonū. v. c. vt patriā nram nos requirere ostendamus. Quinto vt xpi sum crucifixum qui venturus est oriēs et ad quē oramus directe respiciamus.

Sexto ut venientem iudicem nos expectare monstremus. Aut enim sic idē dāma scenus ibidē. Deus paradysum fm oriētem plantavit. vnde hominē transgressum exulem fecit et ante paradysum ex occidēte habitare fecit. antiquā igitur patriam requirentes et ad ipam aspicientes. deum ad orientem adoramus. Septimo quia dominus crucifixus ad occidentem respiciebat. ideo et nos oramus ad eum respicientes. Sed et ipse in celum assumptus ad orientes sursum ferebatur. et ita ipsum apostoli adorauerūt. et ita veniet quemadmodū viderūt eum euntem in celum. ipsum igitur expectantes ad orientē adoramus. Daniel q̄ in babilonica captiuitate et iudei similiter versus templū orabant. Augustinus tamen dicit q̄ nulla scriptura nos docuit versus orientes orare. Adhuc stātes oramus sanctos prout iam premissum est. vbi de psalmis agit. Orandū autē est in ecclesia que ad hoc inuēta ē. put in p̄ma pte sub ti. de eccia dictū ē. Cū ps. lxvij. In ecclesijs bñdicite dño deo de fontibz isrl. Et alibi. Adorate dñm i aula sancta eius. Et illud. Introibo dñe in domum tuam. adorabo ad templū sanctū tuū in timore tuo. Item p̄ceptum est. coraz altare hoc adorabis. Item p̄pheta. Venite adoremus et procidamus ante deū. ploremus coram dño qui fecit quia ipse est dominus deus noster. Deus id est creator. dominus. id est redemptor. noster id est saluator. Sed cū deus sit vbiq̄ vt p̄missus est. quare potius in templo q̄ alibi est adorandus. Preterea legit iohannis. iij. c. q̄ cū mulier samaritana solutoz questionis q̄ de loco adoratiōis inter iudeos et samaritanos sepe vertebat a chriso quesisset p̄s inquit nostri in mōte hoc adorauerūt. et vos dicitis. quia hierosolymis est locus vbi adorare oportet. respondit illi iesus. Mulier crede mihi q̄ venit hora qñ neq̄ in mōte hoc. neq̄ in hierosolymis supplendū ē. tm adorabitis patrē. sed veri adoratores adorabūt p̄m in spū et veritate. Quasi dicat.

Non prefero locum in adorando. vbiq̄ adoret deus. dñtarat in spiritu. id est pro spiritualibz. et veritate id ē eternis. Cū aplus inquit. Tu autē cū oraueris intra cubiculū tuum et clauso ostio ora patrē tuum. Sed licet vbiq̄ sit deus adorandus. specialiter tm in ecclia. alioquin frustra tāto studio tātoq̄ impēdio templū dño fieret. nisi gratius in eo adorari acceptaret. Cū salomō in tēplo p̄structo et dedicato orauit ad dñm vt quicūq̄ illō ascēderet orās p̄ peccatis suis. vel p̄ quacūq̄ tribulatōe clamās ad dñm. i his que iuste postularet exaudiret. Quā orationis formā sequit̄ ecclia in oratiōe quā dicit in ecclie dedicatione. Assistūt ei angeli ibi adorantibz vt deuotas eoz orationes dño offerāt. fm illud. In p̄spectu angeloz psallā tibi adorabo ad templū sanctū tuū et p̄stetoz nomini tuo dñe. Hinc angel' ad thobiā. Ego obtuli orationē tuā dño. Requiescūt ibi etiā scōz reliquie. qui nobis deuote deū adorantibus suis precibz assequunt̄ qd nos nostris meritis nō valemus. In plateis vero et in publico more phar. seoz orare a dño phibemur. Quod vero aplus ad thimothēū inquit. volo vos orare in oī loco. leuantes puras manus sine ira. ad internam pertinet orationem. In omni enim loco orat qui per caritatis officia et opera bona vbiq̄ man' cordis mūdā ad deum leuat. Ceterum adorandus est pater et filius et spiritus sanctus quoniam omnes et singuli sunt vn' solus et verus deus. Licet enim alia persona sit pater alia filius et alia spūs sanctus tm p̄s et filij et spūs sancti vna est diuinitas. coequalis glia. coeterna maiestas. Vna igit et equalis toti' indiuidue trinitatis ē oratio. De q̄ sane pōt intelligi qd dñs ait. Ceteri adoratores adorabunt patrē in spū et veritate. Mā qui deū veraciter adorat ipse quidē adorat patrem in spiritu et veritate id ē in filio qui d se dicit. Ego suz via veritas et vita. Ego suz inquit in p̄e et pater in me est. Ideoq̄ pater adorandus est in filio. et filius in

Liber Quintus

patre. et spū sanctus in vtroq. Est autē
 deus adorādus de corde puro. cōscia lo-
 na. et fide nō ficta. De corde puro. non
 vt qdā faciūt q̄ in p̄speritate deū glori-
 cāt. s̄ eū in aduersitate blasphemāt. de q̄
 bus p̄pheta ait. Cōfitebunt tibi dñi bñfe-
 ceris eis. si dñi non fuerint satiati. mur-
 murabūt. De p̄sciētia bona. nō vt qdā
 faciūt qui p̄tra deū grauissime peccāt. et
 postea temere illi sacrificāt. De quibus
 ait. p̄pheta. Peccatori dixit deus. quare
 tu enarras iusticias meas et assumis tes-
 tamentum meū p̄ os tuū. illud vtiq. tes-
 tamentū. de quo veritas ait. Hic ē san-
 guis meus nō testa. De fide nō ficta. n̄
 vt quidā adorāt. qui recte dicūt. sed pra-
 ue viuūt. quibz dñs improperat dicēs.
 Hic populus labijs me honorat. cor autē
 eorū longe est a me. Dicūt enī et nō faci-
 unt. Adorandus est itaq. deus corde per
 deuotionē. ore p̄fessionē. et ope p̄ vene-
 rationē. Sūt autē due spēs adoratiōis
 scz latría que soli deo debet. et dulia q̄ qui
 busdā creaturis exhibet. vt dictū est in
 quarta pte sub quarta p̄ticula canonis
 super verbo seruitutis. Rursus cano-
 nice hōre in ip̄is hōris diei dicēde sunt.
 nec obstat illō psalmiste. Bñdicaz dñm
 in omni tpe. nec illud apli. Sine inter-
 missione orate. Quoniā benedicere do-
 minū in omī tpe. est illū semp digna cō-
 uersatiōe laudare. Sine intermissione
 orare est oīa in dei laude seu gloria age-
 re. sicut idē apls ait. Siue manducatis
 siue bibitis siue aliquid aliud facitis in
 gloria dei facite. Aeterū orationē saluta-
 tio p̄cedit et sequit et ad illā responsio. p̄
 ut sub prima dicetur. Finaliter autem
 post orationē dicif. Benedicamus dño.
 quod sumptū est de aplo vel de psalmo
 vel de hymno triū pueror. vbi dicif Be-
 nedicamus patrē et filium etc. Et dñ qñ
 q̄ a pueris qui sunt imp̄fecte etatis. ad
 notandū oīa opera nostra imp̄fecta esse
 iuxta illud Imp̄fectū meū videt oculi
 tui etc. Et q̄ omnis laus nostra puerilis
 et imp̄fecta est ad cōparationē dei quem
 laudamus. Quicquid enī hic dici pōt.

min⁹ a laude dei ē. Ac si dicat eccia. Lau-
 damus. sed laudādo non sufficimus. qz
 supeminētia dei eloquiū nostrū et intel-
 lectū supat. qz accedat hō ad cor altum.
 et exaltabit deus. Cū ab oibz p̄sequēter
 dicif. Deo gratias. quasi placet sicut pi-
 um ē in dei laude supari. Dicitur etiam
 a pueris ad notandū q̄ soli pueri. id est
 puri a malicia. digne laudāt deū et gr̄as
 agūt. Dicitur etiā qñq. a maioribz. ad si-
 gnandū q̄ in eterna beatitudine cū dño
 p̄fecti erimus laudatores. qz in hac vi-
 ta nō possumus esse p̄fecti. Rurs⁹ post
 suffragia dicitur alia oratio que miseri-
 cordiā dei significat. que p̄cedit et sub-
 sequitur hōiez in bonis operibz. Dicitur
 etiam iterū benedicamus et deo gratias
 quia sicut dñs postq̄ iterum post resur-
 rectionē suā salutauit discipulos suos
 benedixit eis et illi gratias referēdo illū
 adorauerūt. ita et p̄sbyter vel alius itez
 dicta oratione dicif. Benedicamus do-
 mino. et est sub audiendū cuius mēbra
 sumus et in quo bñdicimus. et etiā bene-
 dicif. Chorus vero gratias agens dicif.
 Deo gratias. qd sumptū est de aplo. per
 quod significat q̄ vsq. in finez vite n̄re
 innocentia debemus seruare et deo bene-
 dicere ei. p̄ beneficijs gratias exoluēdo.
 Vel benedicamus dño cum deo gratias
 est laus finalis et exultatio in effabilis.
 que erit in gloria cū gratiarum actione
 Vel deo gratias ē p̄sumato cursu actio
 gratiarū. De hoc etiā dictū est in quarta
 pte sub ti. de oratione nouissima. Sed
 videt q̄ potius deberet responderi. amē.
 id est fiat seu ita sit scz q̄ deus sit benedi-
 ctus. Sed bene respondet. Deo gratias
 vt notet q̄ hoc ip̄m q̄ deum benedicim⁹
 ab ip̄o deo habemus. Porro qz q̄diu vi-
 uimus in lubrico positi sumus et a dño
 mibz impugnamur. quare semp sancto-
 rum suffragijs indigem⁹. idcirco i pleris
 qz ecclesijs in singulis hōris post benedi-
 camus suffragia sanctor. subiiciuntur.
 Et nota q̄ quia totū tempus a natiui-
 tate domini vsq. ad festū purificationis
 est de infantia saluatoris. ideo vt qdā

dicitur non debet fieri tunc commemoratio-
 nes pferim de cruce iuxta illud. non coques
 edum lacte matris sue. nec etiam a dnica d
 passione vsq; in sabbatum post penthe. vt
 ibi dicitur. Hoc etiam sciendum qd qd petrus et
 paulus in vita et in morte non sunt separa-
 ti. putat ecclesia. ideo nec in commemo-
 rationibus separantur qd simul fuerunt et communiter
 de utroque. **U**ltimo notandum qd cantandi
 vsus a veteri testa. superstit inuitum sicut in
 Isidra legitur. De q in pte scda sub ti. d. ca-
 tore. et in quarta pte sub ti. de alleluia vi-
 ctum est. Et ecclesiastici. xlvij. c. Pedit illi co-
 tra inimicos potetiam et stare fecit extra al-
 tare cantores et in sono eorum dulces fecit
 modulos. Et ps. Cantate ei canticum no-
 uum bene psallite ei in vociferatione. Cele-
 brat itaq; cantus vt ostendat hoies debere
 referre gras et laudes deo dum maius cete-
 risq; mbris satagunt agere opa quibus va-
 leant deo placere. **U**sum tñ cantandi qui-
 dam reprobat. put dictum est in plemio
 quarte pte. Ordine cantilene in diu-
 nis siue nocturnis horis credit beatus
 grego. plenaria ordinatione distribuisse
 cum multi et ante et post eius orationes anti-
 phonas et responsoria composuerunt. Et no-
 ta fm hugone de sancto victore. qd tres
 sunt spes sonorum qd tres modulos faciunt.
 fit enim sonus pulsus flatu et voce. pulsus
 pertinet ad cytharam. flatu ad tubam et or-
 ganum. vox vero ad cantum. **H**ec genera mu-
 sicorum antiquus populus in dei laudem exerce-
 bat. **H**ec autem consonantia sonorum assignati
 potest concordie morum. si ad pulsus cythare.
 manu operatio. ad flatu organi metis d
 uotio. ad cantum vocis. sermonis exhor-
 tatio referant. Bernardus inquit. qd p-
 dest dulcedo vocis sine dulcedine cordis
 fragis vocem. frage et voluntate. seruas co-
 sonantiam vocum. serua concordiam morum vt
 per exemplum concordet primo. per volunta-
 tem deo. et per obedientiam magistro. **D**e
 organo dictum est in quarta pte sub titu-
 de sanctis. **R**ursus hoc triplex gen-
 erum musicorum ad triplicem differentiam officij eccle-
 siastici refertur fm sicarduz epm cremosi.
 in mitrali. Nam ipsum officium ecclesie co-

sistit in psalmis in cantu et in lectionibus. Pri-
 mum musicorum genus est quod fit pulsu di-
 gitorum vt in plalterio et similibus. et ad id
 pertinet psalmodia. iuxta illud. Laudate
 eum in psalterio et cythara. Dicitur ei psal-
 terium a psallim grece quod est tangere lati-
 ne. **S**ecundum quod fit voce scilicet humana.
 et ad istud pertinet lectiones. **U**ltim-
 ps. Bene psallite ei in vociferatione. Et apostolus lectio-
 nem vocem vocauit dicens. Ignorantes ie-
 sum et voces prophetarum que per sabbatum le-
 guntur. Tertium est quod fit flatu. sicut in tu-
 ba. et ad istud pertinet cantus. **U**ltim-
 ps. Lau-
 date eum in sono tube. **S**ane rationabi-
 lis diuersorum sonorum percent. concordia vari-
 etate compacta et bene ordinate ciuitatis
 unitatem significat. **S**uavis vero cantus fit
 ex diuersis. sed non ex adiunctis vocibus. **R**ur-
 sus cantus in ecclesia leticia celi significat.
 voces vero graues acute et supacute. in-
 nuunt tribus modis predicandum esse tribus ec-
 clesie ordinibus. propter tricesimum sexagesi-
 mum et centesimum fructum. **U**el iuxta tria vo-
 lumina salomonis significant ordinem inci-
 pietum profectum et perfectum. **D**e choro
 dictum est in prima pte sub tit. de ecclesia.
Sane statutum est in concilio tholetano. et
 gerundensi. vt tam misse ordo. quam psallens
 di. quam misserandi consuetudo seruetur in omnibus
 ecclesiis. qd in ecclesia metropolitana ser-
 uatur. **A**bbatibus qd vel monachis cura aia-
 rum habentibus non licet publica officia ali-
 ter celebrare quam in ecclesia episcopali. **Q**uamuis
 aug dicat. qd neq; extra fidem neq; extra legem
 nos mores esse prouincit indifferenter ha-
 bendum esse. et in ecclesiasticis sacramentis sic
 de iure consuetudo seruanda.

De nocturnis.

Icet ecclesiasti-

ca officia a vespis incipiant. iux-
 ta illud de vespis in vespaz celebrabitis
 sabbata vestra. qd tñ ordo proueniens est vt a
 tenebris pradamus in lucem et non e converso.
 ideo a noctis officio inchoemus. **T**empus
 autem nocturnum significat vitam nostram in pec-
 catis. nocturnum officium nostri exilij seruici-
 um. laus matutina penitentie suffragium.

Liber Quintus

quā tēdimus ad lucis gaudiū ⁊ libertatis. **U**el tps añ nocturnū significat tps ante legē mortis in q̄ oēs filebāt a laudibus dei. **T**empus nocturnū significat tps legis date moysi. **T**empus laudis matutine significat tps gratie a resurrectōe vsq; ad finē mundi in quo tempore deū laudare tenemur. de bonis nature. q̄ in illa hōra nobis ptulit creādo de bonis gratie. que in illa nobis contulit resurgendo ⁊ de bonis glorie. q̄ in ea nob dabit resuscitādo. **S**ane nocturnale officium media nocte canit. ppter quinq; rationes. **P**rimo qz primogenita egipti de nocte interfecta sūt ⁊ p̄mogenita israelis saluata. **U**t igit̄ dñs nobis fuet p̄mogenita nra. i. hereditatē regni celestis quaz nobis primogenitus dei fili⁹ acq̄siuit. ideo ei canimus officiū nocturnale ne sim⁹ sicut esau. q̄ p edulio lēticule ruse pdidit primogenita sua. **S**ecūdo qz dei filius fuit media nocte nat⁹. iuxta illud sap. xviij. c. **D**ū mediū silentiū tenerent oīa ⁊ nox tē. vsq; a regalib; sedib; venit iesus filius tu⁹. **U**t ergo ipius natiuitati grati simus eū de nocte laudamus. ⁊ grās de ipius natiuitate agim⁹. **T**ertio qz christus in nocte hac hōra captus ⁊ ilusus est a iudeis. ea etiā hōra spoliāuit infernū. large noctē accipiēdo scz añ lucem. **M**ane hō surrexit. **M**edia etiā nocte ad iudiciū ventur⁹ asserit̄. **U**n statutū fuit vt in die vigiliāz pasche añ noct; medium dimittere nō liceat p̄p̄os expectantes christi aduentum. vt diceb; in sexta pte sub sabbato sancto. **I**deo hac hōra deū laudamus gratias agētes de ipius captōe. ⁊ patrū liberatōe. eius etiam aduentū solcite expectātes. **Q**uarto vt noctes delictorū nostrorū illuminentur. **U**n paulus ⁊ silas in vinculis existētes media nocte orātes hymnū cūctis auditib; dirisse memorant̄. vbi terremotu repēte facto ianua spōte patefacta est et eorū vincula ilico sūt soluta. **Q**uinto ppter carnis illecebras psallēdo et oratōe edomādas. qz sicut dicit ecclesiastes. xxiij. **V**igilia honestatis comat carnes. **S**ciē

duz aut̄ est qz i primitiua ecclesia ministri ecclesie ter de nocte interpolatim surgebāt ad diuinū officium celebrandū. tria in hoc tpa designātes. viz tps ante legē tempus sub lege. ⁊ tps gratie. **S**urgebāt enī primo circa primū somnū quando vulgus solet ire dormitū. secūdo circa mediā noctē. **T**ertio paululū ante diem. sic ordinātes officiū vt nocturne finite ⁊ lectōes cū suis respōsorijs plecte essent priusq; lucisceret. apparēte hō auro pulsatib; cāpanis cātabāt. te deū laudamus ⁊ matutinas laudes. **A**d primā nocturnā pōtifer solū ⁊ mistri ecclesie surgebāt. que sine inuitatorio cātabāt. pro eo qz nullus ad hāc inuitabāt. **E**t vocabāt vigilia. qz habuit initiū a pastorib; vigiliās noctis sup greges suas seruātibus. **I**n precipuis tñ solēnitatib; p̄p̄s tota nocte in dei laudib; psisibat. sed illud sublatū est et ieiuniū loco illi⁹ vigilie ordinatū. put diceb; in sexta pte sub quarta feria tertie hebdomade de aduentu. **A**d secūdā nocturnā surgebāt mistri simul ⁊ iugati tā mulieres qz viri. q̄ cū inuitatorio dicebāt. ad significādū angelos inuitātes pastores ad vidēdū rege; natū. **A**d tertiā surgebant oēs cōmunis. **S**ed postea algefcēte caritate. cū oēs tā mistri ecclesie qz p̄p̄s surgere ad nocturnū officiū pigritaret. statutū est vt oēs media nocte surgerēt. iuxta illō p̄phete. **M**edia nocte surgebā tē. ⁊ totū noctis officiū p̄tinue cantaret ⁊ plures adhuc illa hōra surgūt. **Q**uia vero quidam nocturnis delictis plusq; dei seruitijs vacantes institutōez h̄mōi nō seruabāt. p̄sequenter statutū est vt saltem tpe vltime nocturne oēs surgāt. **P**ōt etiā dici qz q̄ttuor sunt ecclesie hostes. supiores id est d̄mōnes malignātes. inferiores. i. hōies adūsantes. interiores. i. occupiscētie carnales et exteriores. i. illecebre seculares. **D**e p̄mis inquit apls. **N**ō est vobis colluctatio aduersus carnē et sanguinē. s; aduersus spūalia neq̄cie in celestib;. **D**e scōis ps. **S**upra dorsum meū fabricauit peccatores. plonga. ini. si. **D**e tertijs apls

Caro concupiscit aduersus spm̄. spūs autē
aduersus carnez. **D**e quarto. io. Nolite
diligere mūdūz neq; ea q̄ sunt in mūdo
qz quicqd̄ est in mūdo. aut est concupiscē-
tia carnis aut oculorū aut superbia vite.
Aduersus hos q̄ttuor hostes rectores ec-
clesie debēt q̄ttuor noctes vigilias soli-
cite custodire. **N**ā pastores custodiebāt
vigilias noctis supra gregē suū videlicet
cōticiniū galliciniū intempesū et antelu-
ciniū. in quib; oblesse ciuitatis custo-
des vigilāt alternatim. **P**rimā ergo vi-
giliā custodire dñt p̄tra fallacias p̄morū
hostiū. scđam p̄tra versutiā secūdorū. ter-
tiā p̄tra tertias. quartā cōtra quar-
tas. **E**t ideo nocturnū officiū in q̄ttuor
est p̄tes distinctū. scz in tres nocturnos
et matutinas laudes. qđ p̄ quattuor no-
ctis vigilias p̄tra dictas q̄ttuor hostium
persecutiōes antiq̄tus ecclia decantabat.
Porro in memoriā illius laudabilis cō-
suetudinis et deuotiōis antiquorū in tpe
estiuāli celebrat ecclia nocturnū officiū
in tpe p̄me nocturne. licet qñq; tēpesti-
uius qđ quidā vigilias sub antiq̄ nomie
vocāt. et sp̄ealiter in festiuitatib; beatorū
iohānis baptiste. petri et pauli. et assūptiō-
nis b̄e marie. q̄ sūt p̄cipue illi t̄pis solē-
nitates. et h̄ facere incipiunt in ip̄o festo
beati iohānis i crepusculo. p̄ eo qđ ip̄e fu-
it finis veteris testamēti. et init iū noui.
Romani etiā adhuc in oib; p̄cipuis fes-
tiuitatibus totius āni in sero dicūt tres
psalmos et tres lectōes. q̄s vigilias vocāt
et in nocturnis idē repetūt et totū offici-
um matutinū p̄ficiūt. **R**ursus in me-
moriā dicte deuotiōis antiquorū ter i no-
cte surgētium. tres nocturnos dicim⁹.
qui et inde nomē et originē habuerunt.
Et nota qđ nocturna. ne. ponit p̄ hora. scz
nocturni. nox. p̄ officio. **Q**uel nocturna
ne. est collectio psalmorū q̄ dicūtur añ le-
ctōes in dñica vel etiā in p̄festis diebus.
Nocturne in plurali dicunt t̄pa in quib;
bus psalmi cātantur. **N**octurni. nox. di-
cunt. ix. psalmi et ix. lectōes cum suis re-
spōsorijis in solēnitatib;. **S**ane p̄ nox-
turnas excubias. dyaboli vitam⁹ insidi-

as. et ideo nocte surgētes. currimus cā-
panis auditis ad eccliaz. veluti exercit⁹
ad militiā audito clangore tubaz. **N**ulā
igit regiā. i. eccliaz ingrediētes ad altare
inclinamus. qz q̄si regem milites adora-
mus. eterni enī regis milites sum⁹. **I**n-
clinātes aut trinā facim⁹ oratōes dicen-
tes ter pater noster. sermone ad p̄ez et
filiū et spūm sanctū dirigētes. **C**ū ad pa-
trē loq̄mur ad mediū altaris intētōe cor-
dis et statu corporis nos p̄ntam⁹. p̄pter pa-
tris potentiā et n̄am p̄seuerātiā. **C**um
ad filiū loquimur ad sinistrā altaris p̄te
nos p̄uertimus. p̄pter ip̄ius exinanitio-
nem et nostri lapsus offensioē. **L**uz ad
spūm sanctū loq̄mur ad altaris dextruz
trāsīm⁹. p̄pter ip̄i benignitates. et n̄am
gratie p̄secutiōes. **Q**uidā tñ ad h̄ hñt spe-
ciales oratōes. **D**einde quidā psalmos
graduales incipiūt. de quib; dictuz ē in
p̄hemio hui⁹ ptis. **S**acerdos itaq; no-
cturnū inchoans officiū. a dñō qđ ē alpha
et o. i. p̄ncipiū et finis. et honoz largitor
oīm incipit. **E**t qm̄ scriptū est io. xv. Si
ne me nihil potestis facere. **E**t iā os ape-
rire petit añ oīa fiducialiter ab eo qđ dicit
aperi os tuū et ego adimplebo illō. vt ei
os aperiat ad digne ip̄m laudādū dicēs
Dñe labia mea aperies et os meum et.
Quia nō est speciosa laus dei in ore pec-
catoris. nisi ip̄e in laudē suā illi⁹ os ap̄i-
re dignet. iuxta illud p̄phete. q̄re tu enar-
ras iusticias meas. et assu. test. m. per os
tuū. **F**init etiā h̄ officiū in ip̄o deo dñō
deus gr̄as. vt initū et finis circulariter re-
ferant ad eū qui est alpha et o. **E**t qđ dici-
tur aperies. ponit tempus p̄ tpe. i. aperi-
tur. **R**ursus petit sua labia aperiri. quoniam
p̄ridem in completorio nos deo cōmen-
daui. et os et pect⁹ signo crucis mu-
nientes cōclusimus. quare merito nūc
eum precatur vt labia clausa aperiat ad
laudandū. **C**horus vero ad notandū ar-
moniam nō mutata p̄sona respōdēs di-
cit. **E**t os meū annū. laudē tuā. **E**st enī
vera armonia vt sit credentiū cor vnuz
et aīa vna. **A**ct. c. iij. **E**t in tali vnitate
deus laudatur. **Q**uia vero dyabolus dei

Liber Quintus

laudē abhorret. ppter qd dēū laudare vō
lētes fatagit ipedire. nā ptept' pharao. i.
dyabolus surgit in scādala. ideo ecclia ne
succūbat statim ipetrata loquēdi licētia
orat dicēs alta voce. **De'** in adiutorium
meū intēde. **Chor'** rēdēs dicit. **Dñe** ad
adiuādū me festina. Sane pmissis du
obus habitis vicz gta p quā os aperit. 7
dyabolo p auxiliū dēi repulso. nihil aliū
restat nisi laudare. **Unde** statim ecclia
laudās subiicit. **Gloria** pti rē. **De q' i p'**
hymio dictū ē **Clez** qz nō sufficit dēū lau
dare nisi ec ad laudādū alios iuitem' vt
q audit dicat veni. apoc. vlti. 7 cortina cor
tinā trahat. exo. xx. vdo sequit' inuitatori
um 7 inuitatori' psalmus. **Venite** exul
tem' **Ubi** multiplex causa reddit'. quare
dēo exultare 7 iubilare debem'. dū ibi dē
Dñm deus magn' rē. **Et** vltimo assigna
tur cā scz ne igrati sim' sic iudei q ppter
suā ingititudiez 7 maliciā terrā pmissio
nis nō intrauerūt. **Uñ** dē ibi. **Si** itroi
būt in requiē meā. qsi dicat nō. **Inuita**
torū aut alta voce dē qsi māt ecclia p illō
inuitet oēs ad pfitēdū dñō. iuxta illud.
Venite filij audite me qd notat scdus
xpus. **Preoccupem' rē.** **Dic ē** q in qbus
dā ecclesijs iacētes ad orōem animatuti
nū añ singula altaria statī cū audiūt can
tari. **venite** exultemus. **chor'** intrāt. **Inc**
ipiēs ei iuitatoriū ē qsi pco. tanqz tuba
exaltās vocē suā. **Premitit'** qz iuitato
torio vox hūilis. s3 cū venit ad psalmuz
inuitatoriū exaltat. qz ecclia pmo secreto
qsi ostio clauso laudat dēū. ppter se. s3 po
stea manifeste ppter alios vt ardoz accē
dat primos. **Hinc g' est** q in pcpuis fe
stiuitatibz inuitatoriū qsi voce valde de
missa inchoat s3 cū venit ad versū. hodie
si vocē eius rē. exaltat ne qd corde forte
obduratus d' voce nō audita causet. **Uñ**
esa. **Quasi** tuba exaltat vocē tuā. **Rursus**
voce remissa inchoat ad notādū q in p
mitiua ecclia ppls clā ad fidē 7 ad xpistū
colendū inuitabat. **S3** postea vox exalta
tur vt ondat q hodie libere inuitat pdi
catur 7 adorat. **Itē** inuitatorius ipm ad
aliquos versus illius psalmi. **venite** re

petit' integre 7 ad alios impfecte. qz licet
oēs p ipm inuitatoriū ad laudes 7 gliaz
dēi inuitent. aliq tñ pfecte 7 aliq ipfecte
hāc inuitatōz recipiūt. **Dicit** aut series
integre. qz illi inuitatōez integre recipi
unt. qui pfecte laudes dēo referūt. **Per**
fecte aut laudes referūt qui nil qd non
sit laudis interponūt. **Quia** ergo senari
us est prim' numerus pfectus qd patet
qz constat ex suis ptribz aliquot' scz vno
duobz 7 tribz. ideo series integre repetit'
Ter vero impfecte repetit' ppter illa tria
hōim genera qui ad cenā inuitati inuita
tionē nō receperūt scz auari supbi et lu
ruriosi. vt dices in. vi. pte sub scda dñi
ca post pēthē. **Uel** ppter nām in tribz scz
in corde. in ore. 7 in ope impfectōez. **Re**
terū epiphānie officiū inuitatorio caret
put ibi in. vi. pte dices. et etiā mortuoz
officiū. nisi funere p'sente. qz in illo offi
cio chxisti exequias imitatur. nō enī in
parasceue dicit'. **Aldhuc** qz non sufficit
dēū ore laudare. nisi et mēte laudē. vdo
post inuitatoriū subiicit' hymn'. i. laus
dēi. **Item** qz post inuitationē psequēter
multi dēū cū leticia laudāt. iuxta illō. au
diuit 7 letata est sion. ideo post inuitato
rium cantat' cōmuniter hymn'. **Tertio**
dicit' hymnus in signuz qz sicut legist' in
actibz aploz gentes gauisi sunt qz ad fi
tem vocate sunt. **Porro** qz iter nō suf
ficit laus oris et cordis nisi 7 opus seq
tur qz fides sine operibz nō prodest imo
mortua est. ideo post hymnuz sequitur
psalmi qui bonā opationem designant.
Dicūtur etiā antiphone que significāt
caritatē sine qua opus nō proficit. 7 ver
ficuli d' quibz in phymio dictū est. **Post**
versus ante lectōes p quas doctrinā ha
bemus dicitur oratio dominica. **Primo**
ad notandū q qui eget sapiētia et intel
lectu doctrine. postulet illam a dēo q sū
beatum iacobum dat affluenter omni
bus et non improperat. **Secūdo** vt ipi
us orationis auxilio proficiat nobis ver
sus intētio. **Tertio** vt p illā dyaboli tem
ptationes pellantur. **Ille** enim sentiens
nos velle lectōes legere. i quibz sanctor

victorie p̄tra ip̄m habite legunt. satagit nos acriter ipugnare. **U**n̄ nos illa orōne munim? **D**icit aut̄ secrete. p̄ qđ secretū regis p̄siliū itelligit̄ vt. p̄posite similitudinis p̄sequimur exēplū. et vt diligētī capias. vel qđ i ea loquim̄ deo. **E**ltia tñ p̄s patēter p̄cludit vt pateat ad qđ oīo ip̄a dicat̄ sc̄z ne lector p̄ fantasia tēptationū efferat. et auditor a lectōis intellectu et p̄fectu fraude. **D**e h̄ sub t̄i. de prima dicitur. **P**er p̄ces v̄o qđ dñicā oratōez añ lectōes sequunt̄ ip̄lorat̄ sanctor̄ intercessio ad obtinēdū qđ in ip̄a oratōe postulat̄. oram? enī dominū vt mittat op̄arios in messem suam. et aperiat cor n̄m in lege sua. et in p̄ceptis suis. ne semen verbi dei qđ audituri sum? aut volucres comedant. aut spine suffocēt. aut i petra vbi nō hēt humore areseat. **C**onsequenter lectōes que sunt doctrina subiunguntur. et post lectōes responsoria. que bona op̄a significant. **D**e quibz in p̄ximo dictum est. **I**llud aut̄ cōsiderandū est qđ in diebz festiuis et dominicis tres dicim? nocturnas. in p̄festis vnam. **S**iquidez in trium nocturnozū officiis tria t̄pa representamus. sc̄z tempus ante legē. tēpus sub lege. et tempus gratie. quoz qđ libet tribz distinctionibz variat̄. **T**emp? ante legē has distinctōes habuit. **P**rima fuit ab adam vsqz ad noe. **S**ecunda a noe vsqz ad abraam. **T**ertia ab abraam vsqz ad moysen. **T**empus sub lege has distinctōes habuit. **P**rima a moysē vsqz ad dauid. **S**c̄da a dauid vsqz ad trāsmigratōez babilonis. **T**ertia a trāsmigratōe babilonis vsqz ad christū. **T**empus vero gratie has distinctōes habuit. **P**rima distinctio fuit aplice et euangelice p̄dicatōis. **S**c̄da t̄ps impugnatōis p̄ hereses emergētes. **T**ertia t̄ps pacis qñ sc̄z hereses eliminate sūt. **R**ecte autē tres nocturni p̄ses seu fideles vtriusqz t̄pis significāt. qui vigilātes p̄ dei laudē ad eternā pueniēt laudē. **U**n̄ apls **D**ēs stabimus ante tribunal iudicis. et nos qđ viuimus et qui residui sumus nō puenimus eos qui dormierūt. **Q**uia ergo il

li bonis insistentes opibz bñ vigilauerūt merito et nos vt eozū meritis trinitati placere et. i. ordinibz angeloz sociari possim? in nocturnali officio sub antiphonaz psalmoz versū lectionū responsoriorū nouenario deo laudes canim? **A**ntiphone ad dilectōez. psalmi ad actōez. versus ad exercitatōez. lectōes ad dei cognitōez. responsoria ad gaudiū et cātū p̄tinēt angeloz. **N**ouenarij v̄o antiphonarum psalmoz. lectionū et responsoriorū p̄ eodez accipiūt quantū ad numeri significatōez. **D**e h̄ etiā dicit̄ in. vi. pte sub festo natalis et sub feria q̄nta cene dñi. et sub t̄i. de vij. diebz post pascha. **I**n quibzdam tñ ecclesiis qñ d̄. te deū laudam? nonū responsoriū nō dicit̄. **P**remissas itaqz triuz tēporū nouē diueritates seu distinctōes inuenim? in nocturnis solēnitatū sanctorū et dñicaz. **I**n solēnitatibz enī scōruz tres nocturnas celebrātes. imita in excubias celestis hierlm. qđ edificat̄ vt ciuitas et p̄seruat̄ p̄ angeloz excubias. qui trinitas distinguūt. dñi ter tria trinitati cōcinnūt. sic et nos qui in illā credimus tres nocturnas celebrātes. **I**mitamur etiā in h̄ primitiue eccie tres interpolatas excubias qđ ter i nocte surgebāt ad p̄stēdū dñi. vt p̄missuz ē. **S**iquidē canimus. i. antiphonas. i. psalmos. i. lectōes. et. i. responsoria. vicē i vtroqz noctno tres. siue tria. ad notandū oēs electos qui fuerāt ante legē sub lege et sub gr̄a associatos esse i cognitōe sancte trinitatis. i. ordinibz angeloz. et in celis ip̄i trinitati cōgaudere. et vsqz i fine sociabūt. **S**ic autē angeli p̄ores electi fuerūt. ita et psalmi lectōes p̄cedūt. **I**n dñicis qz diebz i quibus aliud festū nō occurrit tres nocturnas celebrāmus. **E**t dicunt̄ in p̄mo nocturno duodecim psalmi et tres antiphone qz qlibet r̄ndet q̄tuor psalmus. et in plerisqz locis vnū gl̄ia patri. quattuor psalmis respondet. **S**ane dñicaz diem dominus sua resurrectōe gl̄ificauit. et in ea angeloz consortium p̄meruimus. **U**n̄ dñica nox dñicaz resurrectiōez nob̄ ad memoriā reducit. et etiā resurrectōez

Liber Quintus

oim fidelium q̄ ab initio mōi fuerūt ⁊ vñ
q̄ ad finē seclī futuri sūt. q̄ i resurrectō
ne dñi oim electorū resurrectio significa
ta ē. Prīmū nocturnū recolit tps añ le
gē. tps scz legē natural. numer⁹. xij. ps.
illi⁹ recolit resurrectōez oim scōz illius
tpis p̄fertim. xij. p̄iarchaz q̄ tūc maxie
viguerūt ⁊ vigilauerūt a q̄b p̄plus dñi
in. xij. tribubz fuit p̄pagatus. q̄ fuit dñō
p̄pla peculiar. sic in tpe grē. xij. apli p̄ ce
teris p̄fulserūt. Quaternari⁹ psalmorū nu
mer⁹. iij. p̄ncipales seu cardinales vtu
tes p̄tēdit. viz p̄rudētiā iusticiā fortitu
dinē ⁊ t̄pantiā. q̄s credimus scōs p̄iarchaz
suo tpe p̄ ceteris habuisse ⁊ alijs exē
plo mōstrasse. Tres ātiphone fidē scē tri
nitatis siue dilectōez i ea oñdūt. Quaz
quelibet r̄ndet quattuor psalmis. Nam
q̄libet tenēs fidē scē trinitatē q̄ttuor p̄e
missis v̄tutibz ē q̄drat⁹. Ciuitas ei in q̄
vno posita ē. sic habet apoc. c. penul. q̄do
aūt q̄ttuor ps. sub vno glia dicūt nec se
parāt. q̄ q̄ttuor p̄misse v̄tutes inseparabi
les sūt s̄z q̄ h̄z vna h̄z oēs. sic pbat aug⁹.
Itē i eo q̄ sub vna glificatōe trinitatis
q̄ttuor psalmi copulāt oñdūt dictos p̄i
archas i vna fide trinitatis dictas q̄ttu
or v̄tutes habuisse ⁊ ceteris exēplo mon
strasse. Q̄ez q̄dā oēs psalmos prime no
cturne sub vna ātiphona cātāt. ad notā
dñi delectatōez quā h̄nt i cōgnitōe trini
tatē. Quidā etiā ad quēlibet psalmū di
cūt glia. s̄z p̄ tres antiphonas eos distin
guūt. q̄ q̄libz tenet ex suo dono reddere
laudes trinitati ex hac delectatōe quam
hēt i cōgnitōe trinitatē. Et attēde q̄ in
p̄ma distinctōe t̄pis añ legē vigilauit
abel enos enoch ⁊ lamech. q̄d i p̄mis q̄t
tuor ps. inuit. Stūs vir cātāt abel. q̄ tā
q̄ lignū plātātū sec⁹ decursus aq̄z dedit
in tpe suo fructū iusticie. dum p̄ iusticia
p̄seruāda succubuit. Quare fremuerūt
cātāt enos. q̄ dñō i timore fuit. dum
nomē dñi iuocauit. Dñe q̄d mltiplicati
sūt cātāt enoch. quē dñs suscepit dñi eū
in paradysū trāstulit. Dñe ne i furore can
tat lamech. quē dñs exaudiuit dñi ei ta
lē filiū ddit. q̄ gen⁹ hūanū a furore dei in

archa saluauit. Quia igit q̄ttuor psalmi
dicūt. iō duo psalmi de matutinali offi
cio s̄btrahūt viz. cū iuocare. ⁊ v̄ba mea
Et iō illi poti⁹. q̄z aliq̄. q̄ p̄m⁹ sp̄ i cōpleto
rio ⁊ scōus in scōa feria ad laudes d̄r. In
scōa v̄o distinctōe p̄mi t̄pis vigilauerūt
noe sem heber ⁊ phare. q̄d i sequētibz q̄t
tuor psalmis inuit. Dñe de⁹ me⁹ cantat
noe. quē dñs i illa generatōe iustū inue
nit. ⁊ iō aq̄s p̄sequētibz saluū fecit. Dñe
dñs n̄r cātāt sem. quē dñs glia ⁊ honore
coronauit. dñi eū sup̄ frēs p̄is b̄ndictōe
sublimauit. Cōsilebz tibi cātāt heber. q̄
mirabilia dei narrauit. cū ciuitatē gigan
tiū dissipauit. In dñō p̄fido cantat pha
re. q̄ i v̄te chaldeorū posuit in dñō p̄fidie
cui⁹ ps calic⁹ ignis ⁊ sulphur extitit. In
tertia distinctōe p̄mi t̄pis vigilauit a
braaz ysaac iacob ⁊ ioseph. q̄d sequentes
psalmi declarāt. Saluū me fac cātāt a
braaz. quē de⁹ saluū fecit i cui⁹ tpe sc̄tūs
defecit. q̄z ydolatrie fuit. Cūq̄ cantat
ysaac. quē dñs i sacrificio respexit. Dixit
insipies cātāt iacob q̄ spes dñi fuit. Cū
ibi d̄r. Exultabit iacob ⁊ letabit isrl. Do
mīe q̄s habitabit cantat ioseph. q̄ fuit si
ne macula. dñi adulteriū recusauit. Se
cūdū v̄o nocturnū dñicale. siue tres psal
mi q̄ tūc dicūt cū tribz ātiphonis. ⁊ tribz
glorificatōibz recolūt resurrectōez eorū q̄
sub lege mosaica fuerūt. ⁊ licet tūc mlti
scī fuerūt tñ tres ordies fuerūt. scz legis
lator cū suis imitatoribz. ⁊ ps. cū suis. et
p̄phete. Fuerūt nāq̄ aliq̄ doctrina legis
p̄tēti. Fuerūt etiā aliq̄ q̄ cū dauid vel ad
modū ip̄i⁹ dñō psalmos dec̄tauerūt añ
archā ei⁹. Fuerūt ⁊ p̄phete quibz datum
fuit corrigere p̄lm doctrina ⁊ sapia sibi
a deo data ⁊ p̄dicere eis futura. p̄pter hos
tres ordies tres psalmos dicim⁹. ⁊ quia
isti fuerūt trinitati cū delectatōe sp̄uali
iō ad singulos dicim⁹ glia p̄i cū anti
phona. Qui aūt oēs psalmos p̄me no
cturne dicūt sub vna ātiphona. ⁊ oēs se
cūde noctne sub tribz s̄ attēdūt. q̄z ⁊ si
illis q̄ fuerūt tpe legē nature. reuelata fu
erit aliq̄ntulum veritas. illis tñ qui fue
rūt sub lege moysi magis. ⁊ inde maior

est eis exultatio. qđ notat antiphaz tri-
plicatio. Preterea illi qui fuerunt sub le-
ge nature. pmissa fuit hereditas. s; his
q̄ fuerunt sub lege moysi collata. Et nota
qđ in p̄ma distinctōe t̄pis leḡ vigilaue-
rūt sacerdotes vt aarō cū docuit. qđ expri-
mit p̄s. Confua me. qđ dñs p̄s fuit he-
reditatis et calicis. In secūda iudices vt
gedeo dñi iudicauit. qđ exprimit p̄s. Ex-
audi dñe iusticiā meā. qđ iudiciū p̄dñt
de vultu oīpōtētis. In tertia reges. vt
salomō dñz pplm̄ rex. qđ insinuat p̄s.
Diligā te. qđ dñs cōstituit sup̄ gētes.
In tertio nocturno tres p̄s. dicim̄
recolētes resurrectiōez oīm illoz q̄ tpe
gēte siue i nouo test. in tribz mūdi p̄tibz
asīa africa et europa vigerunt et vige-
būt. Et qđ tpe gēte maxime facta ē reue-
latio et p̄pletio v̄tatis. iō psalmi illi can-
tantē sepi? cū antiphonis hñtibz allā ad
mai? gaudiū designādū. put pleni? in. vi
pte sub natali dicef. Dicef est qđ i q̄bus
dā eccl̄ijs sp̄ i oī tertio nocturno siue dñi
cali. siue festiuali. lctōnes ex nouo testa-
subiciūt. s. expositiōes euāgelioz. Et t̄z
Te dñi laudam. Et attēde qm̄ i p̄ia
distinctiōe t̄pis gēte vigilauerūt apli q̄
expm̄t in p̄s. celi enarrāt. qđ i oēm ter-
raz iuit so. eoz. In sc̄da martires qđ
declarat p̄s. Gaudiat te. qđ dñs p̄terit
eos i die tribulatiōis eoz. In tertia cō-
fessores qđ inuit p̄s. Dñe in v̄tute. qui
nō sunt fraudati volūtate labioz suoz
Illō ḡ iteref inf. xij. p̄s. p̄mi nocturni
q̄ sine antiphonis dicūt qđ si q̄libet eoz
h̄z antiphonā et tres p̄s alioz nocturno-
rū q̄ cūz antiphonis dicunt qđ interest
inf. xij. p̄farchas q̄ pegrini erāt et spera-
bant hereditatem quā eoz posteri posse-
derūt. et eoz posteros qui t̄raz p̄tibz eoz
p̄missam hereditauerūt. Inter illos qđ
in. p̄s. tertij nocturni q̄ dicunt cū anti-
phonis hñtibz allā. et illos sc̄di nocturni
q̄ dicūt cū antiphonis sine allā illō inf.
est. qđ infest iter illos q̄ habuerūt testa-
mētū imitādū et eos q̄ hñt nō imitādū
Maior nāq; ē gliato noui qđ veteris te-
stamēti. et de perceptis qđ de promissis.

Premissi igitur tres nocturni sunt illi
tres an̄i ficulnee quā dñs inutile inue-
nit dicēs de illa. Dimitte me vt succidā
Et rñsum ē ei. Adhuc dimitte eā h̄ an̄o
vt circūfodiā eā et mittaz stercoza. Lan-
tam? ei in p̄ma nocturna vt recolētes
facta parz q̄ sub lege nature fuerūt. nō
inutiles inueniam. Latam? etiā i sc̄da et
tertia vt recolētes facta parz q̄ sub lege
mosaica et q̄ etiā an̄ nos fuerūt sub lege
gēte. nō inutiles inueniam. Et si inutiles si-
mus. optz qđ pastor nē fodeat circa nos
dicēs. reducēdo nob̄ ad memoriā mor-
tē illoz qđ vidim? paulo an̄ florere. Fili
videqđ fort? fuit ille. qđ nobil. qđ viues.
qđ potēs. et ecce ad momentū transiuit.
Optet et vt stercoza ponat. p̄ctā vicz an̄
oclos n̄os ponēdo. et si h̄ nō h̄z effectuz
dicat. In p̄rio ē qđ dñs ad radicē arboris
securi ponet. et si te inutilem inueniet in
ignē et nuz vbi p̄petuo cōburet. p̄ciet.
Dicto de nocturnis festiuitatū et dñi
caruz nūc de nocturnis ferialibz siue n̄
solēniū diez pauca dicam. Et qđ in il-
lis dicim? xij. p̄s. vt nos deo debere fui-
re i. xij. noctis horis oīdam. cūlibz ho-
re vñū psalmū attribuētes. cū nō possi-
mus iugiter deo fuisse. put i p̄lexio di-
ctū ē. Olim qđ varie psalmi canebāt.
Nā alij quinquaginta. alij plures. alij pau-
ciores dicebāt. Et angelo reuelāte pa-
tres quenerūt. vt. xij. dicerēt. Qui psal-
mi bini et bini dicūt. ad notandū qđ sine
charitate qđ ad min? int̄ duos p̄sistit lau-
des n̄e v̄l opa n̄a nihil p̄sūt. In q̄bus
dā tñ eccl̄ijs i diebz p̄festis int̄ duos p̄s
glia p̄ti in̄ponit ad notādū qđ christ? est
dei et hoīz mediator. In alijs v̄o eccl̄ijs
duo psalmi sub vno glia p̄ti terminant.
ad notandū qđ laudes n̄e tūc deo acce-
pte sūt si i charitate maneam. et sic int̄
duos p̄s nihil in̄ponūt. qđ int̄ deū et pri-
mū i qđ dilectiōe charitas p̄prie p̄sistit
mediū nō habet. Et fm̄ h̄ i. xij. psalmis
series tñ glia p̄ti v̄z. sic sex sunt mūdi e-
tates. Preterea sic h̄oi a natiuitate vsq;
qđ i finē vite sex etates naturale accidūt
ita i q̄tidiano nocturno series v̄z gloria

Libri Quintus

pri. ut recolam? qz vsqz i fine i dilectoe
pseuerare debem? Propt eandē et cām
tūc sex atiphoē dicūt qd significet i pte
mio dictū ē. Vel ppter sex opa mīe q si obf
uaueri? de tēbris h? noctz vel mortz ad
verā lucē et vitā puenim? eternā. Tres
qz lectiōes q tūc dicūt doctrinā electoz
triū tpm significāt. Et cū ipis interpo
late tria rñsoria dicūt ad notandū q qe
quid electi i tribz tpiibz docuerūt. et quic
quid in tribz etatibz agim? ad dñi trini
tatem referimus. et trinitatem in fide
spe et charitate glorificamus. Respon
soria enī a rñdendo dicūt. Ad b? tres le
ctiōes dicūt. qz dñs tres posuit vigilias
dicēs. Si i pma. si i scda. si i tertia vigi
lia reperit. et ita inuenerit. bñ sunt fui
illi. Que tres vigilie tres etates designāt
s. puericiā. iuuetutē. et senectutē. in qbz
bñ vigilādo deū laudare debem? Et no
ta q psalmodia triū nocturnoz tā dñi
caliū qz ferialiū dicta vocat. Un exo. iij.
Quā triū diez ibim? i solitudine. Sane
gre. vij. pstituit vt i die resurrectionis vsqz
qz i sabbatū in alb. et i die pente. vsqz in
sabbatū eiusdē tres psalmi tm ad noctz
nos: tres qz lectiōes dicāt. Pibz vō ali
is diebz p totū annū si festiuitas ē nouez
lectiōes legāt. alijs vō diebz. s. in ferijs. xij
ps. et tres lectiōes legant. In dñicis vero
diebz exceptz dñicis pasce et pente. xij.
psalmi et ix. lectiōes dicant. Illi aut q sin
gul diebz pter hebdomadas pasce et pēthe
costes tm tres ps et tres lectiōes dicūt n
ex reglā scōz patz. s. ex fastidio b? facere
cōprobāt. **N**octurnis finit? campane
paulsan? et te deū laudam? altayce can
tat? ad notandū q manifeste et mirifice ec
clia tpe gte laudat deū. et ad signū q si
bonis opibz doctrine scē bñ rñderim? ad
celestē laudē cū angel puenim? Cat? qz
tūc altayce factus gaudiū mulieris de
dracina pdita inuēta desigt. Vō finis
eiusdē cāticī ibi. Per singulos dies rē.
et alij vsus seqntes alti? canunē signifi
cat pgtulatōez vicinaz. quā mulieri ppter
dracina reptā fecerūt. Cōpulsatio vero
cāpanaz puocatiōem vicinaz repñtat.

In quibusdā ei ecclijs lumīaria accen
dunt. Mā et mulier ipa lucē accēsa to
tā domū eūtit. Docet iā significat q ec
clesia catholica p xpm extrahit de iferno
Et ipe hymn? futurū gaudiū et leticiā
repñtat. quā ecclia regēscēs a laboribz su
is est in die iudicij psecutura. Et est sciē
dū q cū be. ambrosius bñ aug? de ma
nicheis psum baptisāz dixit. Te deū
lau. Augustinus vō rñdit. Te dñm pñ
tem. Et illo dicēte. Te eternū pñem. il
le rñdit. Tibi oēs angeli rē. Et sic totuz
illū hymnū altnatiz pposuerūt. **P**ost
te deū lau. vl qñ illd nō dē. post oēs lctō
nes et rñsoria dñs vō a sacerdotē. p quē et
citāt audietes vt in dei laude pmaneāt
Et dē voce mag? dimissa. ad notandū q
nō pdest clamor vocis nisi assit clamor
cordis. **C**lez be. bñdictus alr officiū no
ctis ordiauit. nō tm dissentiēs a pmissa
ecclie ordiatiōe. vl illi i aliq pñdices. s. or
dini suo qdā peculiare pñtuens. Ipe
nāqz instituit semel dici. **D**e? i adiutoriū
meū intēde. et ter. **D**ñe labia mea apies
ppter reuerētiā vñtat? et trinitatis. **D**ein
te psalmū. **D**ñe qd multiplicati. eo q a
somnia surgēs dic in eo. ego dormiui et
somnia cepi rē. **D**einde i pmo noctur
no sex ps et qttuor lectiōes cū totidē rñso
rijs cātari instituit. et totidē in scdo. p b
vitā pteplatiuā innuēs et actiuā. **S**ena
rius enī psalmoz nūer? vitā desigt acti
uaz. in q ser mīe opa puenit exerceri. si
qz ad pteplatiue vite pfectiōez voluerit
puenire. q p qttuor euāgelia desigt et p
qttuor lectiōes sñl figurat. **Q**uatern
arius qdez nūer? apō monachos qdrata
stabilitatē. et euangelicā in scīs expñit.
seu qdruplicē sensuz scripturaz ppter q
drigas aminadab. i. historiale. allegori
cum. tropologicū. et anagogicū. In ter
tio vō nocturno tria cātica cātari insti
tuit in laudez trinitatis. a qua nobis vi
te pfectiōem dari cū charitate credim?
et speramus. **C**ātant aut illa cātica cū al
leluia. qd est cāticuz celestis leticie vt p
hoc totā trinitatē esse dignā celesti lau
de oñdat et ad quā plene laudandā non

sufficit laus hūana. Quattuor vero lectiones de euāgelio q̄ sequunt̄ significāt q̄ laudatores dei p̄ q̄ttuor euāgelistarū doctrinā dñt eē q̄ttuor virtutibz insigniti. p. n. i. j. etiā rñsoria laudatū alacritas de signat. Hic hic bonū agētes illō sibi ascribāt. I. totū dei laudi attribuāt. et se illi p̄uos ofidāt subiūgi. Te deū laudamus. Postea legīt euāgelii q̄d signifi cat tenariū. i. vitā etnā q̄ digne deū lau dātibz i fine reddet. Ad q̄d seq̄r amē. i. si at nob̄ q̄d ex euāgelio credim⁹ et sperā⁹. Hymn⁹. Hō q̄ sequit̄. s. te decet laus et gaudiū q̄d sci post labōrē hñt d̄ remune ratioe tenarij significat. Monachi aut̄ nunq̄ nouē lectōes dicunt nisi i ereq̄is mortuorū. Un̄ et i triduo añ pasca nouēz dicūt q̄si exequias dñi repñtantes. Ad laudes aut̄ instituit psalmū illū. De⁹ mi sereat n̄rī p̄mo absq̄ añ decātari. Tū qz tenebris fatiscētibz diluculo matutine laudes cātant. et eo tō. Illūiet vultuz suū sup nos. Tū qz b̄ officiū ad dñi p̄tinet resurrectioez. p̄ quā accepim⁹ mīaz et bñdictiōem. Rursus monachi dñicā orōem i voce dicūt. p̄p̄ simplices q̄ eā n̄ intelligūt. aut obliuiscūt. et p̄p̄ dñtos q̄ spīnā odij gerētes i corde frēm odiūt nolētes dicere. Dimitte nob̄ de. no. sic et nos di. de. no. Hoc igit̄ dicere p̄pellūt in publico vt purgent ab illo vicio. tā i fine noct. i. i matutis laudibz. q̄ i fine diei. i. i vespil. vt noctē aut diē nō p̄trās eāt sine recōciliatione frīs. In alijs at̄ horis nō dicūt in voce qz sepe p̄tingit fra tri frēm irasci. et q̄daz furozis ip̄etu com moueri. q̄ h̄ statim aīm nō cohibeat. ex p̄pectādus tñ est ad veniā. Sufficit. n. si sol nō oriat sup iracūdiā ei⁹. nec est occi dat. sic dicit apls. Dicūt etiā q̄ttuor so lūmō p̄s ad vespas. put in. vi. p. sub ti. de tpe aduēt⁹ dicef. Advacat etiā a mi sterio q̄ monachi se toto corpe ab orien te in occidentē girāt. significātes teum vbiqz adorandū fore. q̄si vbiqz pñtez. v̄l q̄ rōnabili motu ab ortu n̄re natimita tis vsqz ad occasuz mortis eū seq̄ teneñi sic et firmamētū naturalē vertit ab oriē

te in occidentē. Hoc etiā q̄dam designt ecclie in q̄bz dicētes. glia p̄ri se inclināt ad orientē. et subdētes. sic erat et se ver tūt i occidentē. Deuotio. n. i diuis offi cijs est suāda. Quia hō mōachorū offici um ad nos nō p̄tinet ad p̄ns de illo suf ficiat b̄ dixisse. Ultimo nota q̄ mona chorū ordo figurā cherubin q̄ int̄ āgelorū ordines eximior p̄dicatur h̄re. p̄bat. Nā sic cherubin ita et monachi sex alis velāt dicēte scriptura. Sex ale vni et sex ale alteri. Due q̄dem i capucio q̄ caput tes gīt demōstrant. Illud hō tunice q̄d bra chijs extendit siue dextera et leua. alias duas dicim⁹ eē alas. et añ et retro alias duas. et sic illud q̄ corpe tegit sex alaz nu mez implere asserit. Habet q̄z eorū hituz imitat scōz. De helya nanqz legīt. Vir pilosus et zona pellicea accinct⁹ remibz. et de ipo et de illi filibz dic apls. Circūieft in melotis et i pellibz caprimis. Et de io han. hap. inq̄t euāgelista. Zona pellicea circa lūtos ei⁹. Adhuc cuculla monacho rū sumpta ē a collobijs aploz. q̄ vt dal matica formabant. et i eis forma crucis p̄ferebat. qz illi se vicijs et p̄cupiscentijs crucifigebāt. Cuius nigredo est mūdi cō tempt. lōgitudo pseuerātia in bono.

De laudibus matutinis.

Sunt nonnulli qui hēdre ordinē seq̄ntes. d̄ q̄ in p̄ncipio hui⁹ p̄ris dictū est. matutinas laudes a nocturnis di uidūt. illas fore p̄ se officiū asserētes. et mane auroza rutilante illas dicētes. p̄ ut in ti. primo dictū est. Tali nāqz hora christ⁹ victor a mortuis resurrexit. Un̄ mare. Surgēs iesus mane p̄ma sabba ti. V̄l saltez ei⁹ resurrectio i matutino notificata est. Tali etiā hora sup̄ mare ambulauit. Merito ḡ i hac hora laudā dus est. vt ip̄e q̄ nos p̄ suā scām resurre ctiōem saluauit. sup̄ mare h̄ seculi nos ire faciat sicco vestigio. sicut petz. Hac etiā hora mundū et angelos creauit. qui statim p̄ creatiōem suā cantico laudes creatori suo iubilauerūt. Laudes ḡ m̄az

Libe Quintus

tutinas rubescēte auroza dicūt. s. in q̄r-
ta vigilia quā lucifer totā illustrat. q̄ et
matutin⁹ d̄r. a mane qd̄ ē lumē. qz nob
lumē mane reducit ad coronā gl̄ie obti-
nendā. iuxta illd̄. **Nō** sit vob̄ vanū ma-
me surgere aī lucē. qz p̄misit dñs coro-
nā vigiātibz. **Quid** at̄ significz tps ma-
tutine laudis dictū ē i p̄ncipio p̄cedēz
tractat⁹. **Dicūt** at̄ laudes. qz illd̄ officiū
laudē p̄cipue sonat diuinā. quaz ei faci-
mus p̄ eo q̄ a tenebris erroris nos ad
lucē seu viā vitāz reducit. 7 ad tēptatio-
nes diaboli repellēdas. **Un̄** esa. xvi. **Ex-**
p̄giscemini 7 laudate q̄ h̄itatis i pulue-
re. qz ros lucē est. **De** h̄ matutinali offi-
cio dic̄ p̄p̄ta. **Ad** te de luce vigilo de⁹.
Sane matutinū 7 vesp̄tinūz officiū iō
canim⁹ q̄si dñs iuge sacrificiū offeram⁹
Offerebāt enī dñs i v̄. te. iuge sacrifici-
ūz. i. mane 7 vesp̄. **Et** vesp̄tinū digni⁹
erat matutio. qz p̄gūi⁹ vt iudei dicunt
put sub vesp̄is dicet. **Mos** at̄ p̄ matuti-
nū officiū itelligim⁹ legē p̄ vesp̄tinū sal-
uatoris passionēz. q̄ in vesp̄a m̄ndi. s. i. vi-
etate obtulit se deo p̄ri p̄ nob̄. **Un̄** ele-
uatio manū meaz sacrificiū vesp̄tinū
R̄ndet at̄ h̄ officiū illi. qz ibi psalmi po-
nunt sub q̄nqz distinctiōibz p̄ gl̄a p̄ri. sic
7 hic. **Ite** ibi 7 hic hymn⁹ cū lectōe 7 v̄si-
culo. **Ibi** et cāticū marie 7 hic cāticū ca-
charie. **Quia** v̄o officiū vesp̄tinū digni-
us ē p̄pt̄ rē digniorē quā significat. oīa i
maioribz solēnitatibz i vesp̄tino solēm⁹
cātā. q̄ i matutino. r̄nsorūz int̄ponē-
tes. **Ysidorus** dic̄ in li. ethimo. q̄ officiū
matutinū ē in lucē initio sic appellatū a
siella lucifero. q̄ or̄i mane inchoāte vt
dictū ē. **Hoc** officiū laudū plenū ē lau-
dibz. put dictū ē in p̄ncipio p̄cedēz tra-
ctat⁹. ad q̄s sacdos p̄ v̄suz quez p̄mittit
excitat auditores. q̄ ē q̄nqz in matutis.
Meditator i te. q̄nqz. **Excelsus** sup̄ oēs
gētes dñs. **Un̄** ali⁹. **Et** deinde diuinū i-
plorat auxiliū dicēs. **De** i adiu. m. intē.
Postmodū chor⁹ ad idē festinās auxili-
um. in summa trinitate gl̄ificat deū di-
cēs. **Dñe** ad adiuuādū me festina. **Gla-**
p̄ri. **Deinde** at̄ inchoat. **Circa** qd̄ notā

dū est q̄ qdā eccl̄ie in dñicis q̄ sunt a p̄-
ma dñica p̄ eph̄iam vsqz ad septuagēsi-
mā. 7 ab octaua p̄te. vsqz ad aduētū d̄
mini. canūt ad laudes alla loco antiph̄e
p̄ oibz psalmis. **Un̄** qz vt p̄missum ē. h̄
officiū laudibz ē plenū. **Alia** ei laus ē an-
gelica. **Un̄** qz dñici dies resurrectionem
dñi rep̄ntāt. **Sic** ḡ i tpe pascali qd̄ ē res-
urrectionis alla multiplicat. sic merito 7 i
eis d̄z multiplicari. **Est** attēdendū q̄ i
dñic⁹ q̄ sunt ab octaua eph̄ie vsqz ad sep-
tuagesimā. p̄cinūt alla iuxta cātū q̄rū
dā antiphonaz ad natiuitatē dñi p̄tinēs
tiū. **In** dñic⁹ v̄o q̄ sūt ab octaua p̄te.
vsqz ad aduētū cātāt alla iuxta cātū feri-
aliū antiph̄az q̄ dicūt ad b̄ndict⁹ 7 de ip-
so sumūt. **Et** igit̄ i singul⁹ dñic⁹ p̄ varie-
tate antiph̄az ip̄az et cāt⁹ i allavariant
iō iuxta breuitatē v̄l p̄lixitatē cuiuslibet
aīe. iuxta cui⁹ cātū canit. multiplicat v̄l
minuit in singul⁹ dñic⁹ nūer⁹ alla. **Ad** h̄
iō i alla cert⁹ nūer⁹ n̄ p̄fini⁹ qm̄ deuote
aīe eert⁹ nūer⁹ i mod⁹ i laudādo deū p̄-
gi nō p̄t. **In** alijs v̄o eccl̄ijs passim in
oibz dñicis ad p̄mos tres ps̄ loco aīe q̄
si ad itonādū ps̄ bis p̄cinūt alla. ad i-
nuādū q̄ in dei laudē ex charitatē seruo-
re p̄cedūt. **Nec** cātāt illd̄ iuxta aīe aīe
cātū. ad notādū q̄ iuxta aplm̄ charitas
n̄ emulat. **Ad** psalmū v̄o b̄ndicite. can-
tāt antiphonā. tres pueri. cui nec iubil⁹
nec alla subiicit. p̄pt̄ rōes isra scriptas.
Ad psalmū v̄o laudate dñz. ter dicūt lo-
co antiph̄e alla. n̄ iuxta aīe antiph̄e
cātū. s̄z d̄ntaxat ad inchoandū psalmūz.
Ter at̄ d̄r. **Or̄io** qz r̄ndet tribz psalmis
sub ip̄o psalmo laudate p̄tēt. **Sc̄do** p̄-
pter triplicē ordinē iustoz deū laudati-
um. de q̄ isra dicet. **Porro** i laudibz ma-
tutis q̄nqz psalmi dicūt. vt q̄nqz sensu-
um rep̄atō notet. 7 p̄pt̄ q̄nqz stat⁹ eccl̄ie
Prim⁹ ps̄ ē. dñs reguit. in q̄ laudatur
d̄. q̄ firmavit orbē t̄e. s. in fide 7 in res-
urrectionē. **Et** iō hic ps̄ p̄tinet ad regnū
christi. **Sc̄do** ē iubilare. q̄ p̄tinet ad cō-
fessores. **Un̄** ibi d̄r. **Introite** portas ei⁹
in p̄fessioē. **Et** rectē incipit a iubilo. qm̄
cōfessio valde placet deo. **Tertius** ē de⁹

deus meus &c. q. significat statū martir
qui sitiūt ad dñm. **Uñ** dñ ibi. **S**itiant i
te aia mea. **E**t qm̄ tota nra sitis & intē
tio esse debet i trinitate & ad trinitatē. iō
seqtur ps. **D**e' misereat nri. in q. tota tri
nitas notat. dñ ibi dñ. **B**ndicat nos dñ
deus nē bndicat nos deus &c. **D**icit enī
ter deus ppter ptem & filium & spm̄ scm̄
Quart' est canticū triū puerorū bndici
te. qd est danielis. iij. c. significās status
antichristi vt iā infra dicet. & in fine h'
psalmi non dñ glia pñ. **P**rimo qz ppter
cōfessiōem fidei piecti sunt tres pueri i
caminū ignis. in q. facto maxime deo et
trinitati derogatū est. **S**cdo qz vltim'
versus illi' psalmi idē dic qd glia pñ. et
in diuinis scripturis nihil dñ supuacu
um esse. **T**ertio qz i ipso psalmo disticte
tota trinitas notificat. et laudat dñ in
creaturis. **R**ursus dñ ps iste dñ. nec se
dere nec genua flectere debem'. sicut di
cetur sub sabbato quattuor tpm̄ prime
hebdomade qdragesime. **Q**uint' ps est
laudate dñm. in q. status ille notat. qñ
post mortem antichristi puerntē iudei
vt iam dicet. & in fine ei' dñ glia pñ. ad
ōndendū qz p bonā apationē sociabim̄
angelis. q. incessanter deū laudāt. **P**ro
test etiā dici qz i laudibz octo psalmi di
cunt. qz officiū istud mistice recolit sta
tū ecclie ab initio aplice stabilitatis. vsqz
ad pfectiōem electorū q. in fine mūdi
futuri sunt. sub q. statu. viij. ordines ec
clie siue electorū i ecclia scā p baptismū
saluari repiunt. sicut & in arca noe. viij.
aie illos significātes p arcā saluate sūt
Per diluuiū enī baptism'. p arcā vero
ecclia significat. **P**rim' ordo fuit ecclie
primitiue i iudaico pplo puerantis. q.
p christi bndicatiōem reformatā & edifi
cata est. sic mōstrat ille prim' ps. dñs re
guauit. i pñio ei' vsqz. vbi de saluatoris
regno & de ipius agit ptate. **I**n scdo ver
su agit de fundatiōe ecclie q. tūc cepit fie
ri sup illud fundamentū qd est christ'
iuxta aplm̄. **D**e q. etiā fundamēto in ti
eiusdē psalmi hētur. **L**antā g hic ps i
laudibz. qz ptinet laudes christi. **S**ecū

dus ordo fuit primitiue ecclie intratis
ad gētes p pdicatiōem dñi & aploz mo
nentiū oēm terrā. i. oēm gentē ad iubi
landū deo. qd mōstrat secundus ps. iu
bilate deo oīs terra. **T**ertius ordo fuit
credentis gentilitatis. quā tertius psal
mus. deus dñ' meus. demōstrat offerre
grās & beniuolentiaz aploz vocationi.
Quartus erit resipiscētis iudaici popu
li p enoch & helyā puerfi. quē ille quart'
psalmus. deus misereat nri. mōstrat ad
deū reūsum polcere miam eius et tunc
gaudebūt se cognoscere viā dei quā in
gentibz esse cognoscēt. **Q**uintus erit eo
rū qui futuri sunt tpe antichristi. in cu
ius figurā pcessit nabuchodonosor. qui
licet tribulabit scōs vtriusqz ppli. nō tñ
desistent bndicare deū. ad instar trium
puerorū. quos deus liberauit de camino
ignis q. p illud quintū canticū. bndicite
recolunt. **E**o enī tpe iusti purgabunt
velut in camino ignis. nō tñ vrentur.
sed ibi accipiet formā auri. **Uñ** iohā. in
apoc. **V**idit pedes eius similes aurical
co. sic in camino ardenti. **Uñ** rite sequi
tur ille ps. & ppter tribulatiōem quam
designat aff illi' sine alla & tpe sine glo
ria pñ cātā. **H**ymnus aut ipse tres ha
bet distinctiōes. **I**n prima inuitatur su
periores creature ad laudē creatoris. s.
q. sunt sup celū. q. in celo & que in aere.
In secūda inuitantur ad hoc creature
terrene. & que mouentur in aquis. **I**n
tertia inuitatur oēs spūs & aie. vt cum
oi creatura dñm bndicam'. qz sicut tres
pueri nabuchodonosor & caminū ignis
sic & nos diabolū & inferni incendiū eua
simus. **E**ter hoc canticū bene puenit
diei dñico & cuilibet festiuo. qz in prima
die dñs vniuersa creauit. & p suā resur
rectiōem postmodū innouauit. iōqz in
ea die & in festis q. resurrectiōem dñicā
imitantur dicūt. in quo dei creature ad
creatoris laudē inuitant. **H**inc etiā ē q.
eodem laudes sunt in dñicis diebz & fe
stinitatibz scōz & in tpe pascali. qz repñ
tāt gaudia resurrectionis christi et nre
Sextus septim' & octauus erit eorum

Libet Quintus

qui vniuersale ex tribu mundi p[ar]tib[us]. s. ex a-
sia africa et europa p[er]tendi et colligendi
sunt. q[ui] post antichristi p[er]secutiōem et ei[us]
morte maiore pace fruēti v[er]q[ue] in die
iudicii. q[ui] nūc habeat eccia. Tūc enī erit
senectus in misericordia v[er]ber[is]. In qua
quiete triplex ordo iustor[um]. s. iugati pri-
nentes et reges. q[ui]s iob noe et daniel ex-
p[er]mūt. et g[ra]tialiter vniuersi sancti q[ui] au-
reola debet. q[ui] in tribu mundi p[ar]tib[us] de tri-
bulatiōe euadēt. regturi cū ipso eccie
celebrabūt laudes dei. q[ui] p[er]tinent in illis
tribus psalmis. s. Laudate dñm de ce. La-
tate dño canticū. et Laudate dñm in san-
ctis. Queritur autē q[ui]re hi tres psalmi
sub vna a[n]i[m]a et etiā sub vno gl[ori]a p[re]dicū-
tur. R[ati]ō d[icitur] iō q[ui] p[re]missi textus septi-
mus et octauus ordies elector[um]. q[ui] ex dieb[us]
tribus mundi p[ar]tib[us] colligētur. sine aliq[ui] in-
teruallo simulerūt et pariter gl[ori]ficabū-
tur. Cōtinēt enī ipi tres psalmi trium
p[er]hū d[omi]ni mūdo carne et diabolo. et q[ui] vni-
line alio nō h[ab]etur. iō merito p[re]dicūtur
Queritur q[ui]re p[re]missi duo psalmi scz.
Deus de[us] me[us]. et De[us] m[is]ereatur n[ost]ri. cō-
binātur et sub vno gl[ori]a p[re]i. et sub vna a[n]i[m]a
dicūtur. Ad q[ui]d q[ui]dplex est r[ati]ō. Pri-
mo q[ui] p[er] p[re]s. Deus de[us] meus. significat fi-
tū ad deū. in p[re]s. De[us] m[is]ereatur n[ost]ri. tri-
nitas notat. vt sup[er]. Ad significandū igit[ur]
firmit[er] et desiderii p[er]tinuū ad deū hoc fit
Secūdo ad notādū q[ui]a p[er]secutionem
antichristi p[er]p[et]rat credēti[us] getilitatis. q[ui] re-
colit p[er] p[re]s. De[us] de[us] me[us]. et iudaic[us] p[er]p[et]rat re-
sipiscēs q[ui] recolit p[er] p[re]s. De[us] m[is]ereatur n[ost]ri.
vni[us] erūt in fide. et postq[ui] hi iuncti erūt.
veniet antichristi tribulatō. vt p[re]missus
est. Tercio q[ui] p[er] p[re]m[iss] psalm[us] illo[rum] signifi-
cat dilectiōem dei. Q[ui] ibi d[icitur]. Sitiuit i[n]
te aia mea. Sc[ilicet] dilectiōem p[re]mi.
Q[ui] ibi d[icitur]. Agnoscamus i[n] oib[us] g[en]tib[us]
salutare tuum. Que ita p[er]nere sunt vt
vna sine altera in christiana p[ro]fessione
nō habetur. Quarto q[ui] gratia quam ec-
clesia i[n] primo psalmo fitire videt. in se-
cūdo collata esse monstratur. Unde ad
g[ra]t[ia]ctionem inuitat cū d[icitur] ibi. Cōfiteā-
tur tibi p[er]p[et]rat. R[ati]ō iō in fine ip-

sus psalmi. De[us] de[us] me[us]. nō d[icitur] gl[ori]a p[re]i.
q[ui] in eo agit de miseria h[um]ani generis.
Q[ui] ibi d[icitur]. Sitiuit i[n] te aia mea. Nō enī
oēs psalmi de miserijs m[ul]tisq[ue] alijs ad-
ueritatib[us] tractātes. laudāt illū. p[er] illis.
q[ui]d i[n] debet. Sed seq[ui]nti psalmo. scilicet.
De[us] m[is]ereatur subiecti gl[ori]a p[re]i. q[ui] i[n] eo
agit de mia dei p[er] quā generi h[um]ano bōa
cōferūtur et mala remouent. **Q**uere p[er]p[et]rat
cti duo psalmi et psalmus ille. Laudate
dñm. nūq[ui] variatur. ad significandū q[ui]
sine fide et d[omi]n[is]io trinitatis. q[ui] i[n] p[re]mi-
sis duob[us] psalmis vni[us] exp[er]muntur. et si-
ne laude dei q[ui] p[er] p[re]s. Laudate. desig[na]tur.
nūq[ui] christian[us] eē d[icitur]. Querit[ur] g[en]t[em] q[ui]re ec-
clesia i[n] psalmo illo. Iubilate. ad iubi-
lādū nos inuitat. et tñ ipa nō iubilat. Ad
q[ui]d dici p[ot]t q[ui] officii laudū dñi resurre-
ctiōem significat. q[ui] iā cōpleta in capite
s. in christo. adhuc est in mēbris iplēda.
Ad notādū igit[ur] q[ui] iaz i[n] p[ar]te iplēta est. nō
d[icitur] iubilus in fine antiphonar[um]. p[er]t[ine]t il-
laz q[ui] dicūt sup[er] psalmos in q[ui]b[us] fit men-
tio de resurrectione. Est enī iubilus car[is]
spe gl[ori]e p[re]cept[us]. Quia d[icitur] resurrectō ad-
huc i[n] mēbris iplēda est. iō in q[ui]busdā an-
tiphōis iubilus d[icitur]. Q[ui] i[n] t[em]p[or]e pascali
s. i[n] i[n]f[er]no et i[n]f[er]no et i[n] alla iubilam[us]. p[ro]p[ter]
n[ost]ram resurrectionem quā speram[us]. quaz
q[ui] nō videm[us] nec adhuc plene exp[er]mire
possum[us]. iō p[er] vocē nō significatiuā iubi-
lam[us]. In alijs g[en]t[em] nō fit iubilus p[ro]p[ter] resur-
rectiōem dñi q[ui] iplēta ē. nec etiā in alijs
laudū. in q[ui] psalmis mētio fit de resur-
rectiōe dñi. vt in primis tribus psalmis.
nec in fine alie q[ui] p[er] p[re]s. q[ui] nabuch[odonosor]
videns tres pueros in camino
ignis positos. vidit et quartū cū eis. scz
christū eos p[er]solātem. Qui enī in tribu-
latiōe sunt h[ic] solū orāt ne deficiāt et p[ot]t
est tūc locus timēdi q[ui] sperādi. Ideo in
fine alie huius psalmi nō dicitur iubil[us]
p[re]sertim q[ui] in tribulatione sanctor[um]
gloria dei nō apparet. Sed in fine anti-
phone q[ui] dicūt sup[er] psalmum. Laudate
dñm d[icitur] iubilus. q[ui] in illo nō fit mētio
de resurrectione. s. de spe gl[ori]e quā exp[er]e-
ctamus. ex q[ui] est iubilus. De hoc iubilo

dictus est in prohemio huius partis.
Porro primus psalmus laudum in officiis
 scilicet dominus regnauit. qui est psalmus leticie
 commutatus in feriis in psalmum. **M**iserere
 mei deus. qui est psalmus penialis. Circa quod
 notandum est quod dies dominici et festiui reco-
 lunt resurrectionem sanctorum qui fuerunt ab in-
 itio. et erunt usque in finem seculi. **U**bi in domi-
 calibus et festiuis laudibus recolentes regnum
 domini post eius resurrectionem a morte cor-
 poris. siue gloriam resurrectionis electorum.
 canimus psalmum. Dominus regit qui tunc in do-
 minicis dicitur ad primam. a septuagesima
 usque ad pascha. put ibi dicitur. Dies
 vero feriales recolunt peregrinationem ipsorum
 sanctorum et peniam. et ideo in ferialibus laudi-
 bus dicimus primum psalmum. Miserere
 mei deus. recolentes nostram resurrectionem
 a morte animarum per peniam siue electorum pere-
 grinationem et peniam siue peruersionem. Quia
 enim iudei ad petri predicationem puncti
 corde et peruersi. illum frequentabant. inde in-
 leuit usque. ut et nos qui de gentili errore con-
 uersi sumus. illum in officiis frequentemus
 quatenus ad peruersionem et peniam. perueniamus
 per quam resurgere valeamus. De hoc etiam
 psalmo sub prima dicitur. Ad hoc loco secun-
 di psalmi. s. Jubilate. qui in officiis et festi-
 uis duobus diebus sex psalmi in sex feriis dicuntur
 Quia sic primitiua ecclesia sanctorum predicatione
 hereditate accepit. et post ad gentes intra-
 uit. et sic gentilitas credidit. et sic iudaicus
 populus sanctorum predicatione resipiscet in fine. et
 qui sub tempore antichristi futuri sunt tribula-
 tione euadent. et populi per eius predicationem ex
 tribus mundi partibus colligentur ut promissum
 est. ita et in loco psalmi. Jubilate. qui sanctorum
 predicationem continet duobus in. ii. feria prima. Ver-
 ba mea. qui est vox ecclesie ad hereditatem domini
 vocate. In septuagesima vero psalmus. Confi-
 temi. put ibi dicitur. Et in. iii. feria prima. Ju-
 dica me deus. qui recolit quando primitiua
 ecclesia intrauit ad gentes. Et in quarta feria
 psalmus. Te decet. qui cantatur in figura genti-
 um qui ab ydolis diuise sunt ad deum. Et in
 quinta feria psalmus. Domine refugium. qui sic
 intitulatur. oratio moysi hominis dei agnoscere re-
 sipiscet iudeorum. Et in. vi. feria psalmus.

Domine exaudi orationem meam. quem dauid can-
 tauit quando filius suus eum persecubatur. persecutio-
 nem antichristi significans. Et sabbato psalmus
 Bonum est confiteri domino. qui sic intitulatur. psalmus
 cantici in die sabbati. id est in die quietis. figu-
 ras sanctos a tribus mundi partibus collectos per
 antichristi persecutionem fore in quiete man-
 surus. et domino confiteri et psallere. **P**remissi
 ergo sex psalmi ideo ita ordinantur. ut in eis no-
 tari possit ordo christiane peruersionis.
Clerico loco psalmi. Indicite. sex cantica in
 sex feriis dicuntur. quod sic psalmus ille continet
 gratias actiones trium puerorum. ita et in canticis
 continetur gratias actiones electorum. Talis est
 enim differentia inter psalmum et canticum. quod
 inter bonam operationem et gratias actionem. **M**oy-
 ses enim legem primum omnium instituisse canticum
 quando pharao submersus est. Deinde de-
 leuza non ignobilis femina in libro iudicii. **P**o-
 stea viri et femine. Canticum est vox humana
 psalmus vero est quod cantatur ad psalterium. **I**tem
 psalmus demonstrat opera electorum illius ordinis
 quem significat acta per peruersionem. canticum
 vero ostendit laudem dei per eiusdem operibus. De can-
 ticiis dicitur in. vi. psalmus. sub sabbato sancto.
Rursus ideo per singulos dies feriales
 septimane secundus et quintus psalmi muta-
 tur. quod sex psalmi et sex cantica qui per sex dies
 septimane commutantur. concordant in signi-
 ficationibus octo psalmis qui canuntur in
 matutino dominicali. seu octo ordinibus ele-
 ctorum de quibus promissum est. Non incon-
 grue igitur de die in die ordinatim canuntur
 quemadmodum et psalmi dominicali matuti-
 ni canuntur. seu quemadmodum ordines ele-
 ctorum quibus concordant numerantur. ut per
 eos electorum ordines in nouo testamento de tem-
 pore in tempore sic ordinatim fuisse ostendantur
 psalmi vero. Deus deus meus. et Landas-
 te. nunc commutantur. nec permittuntur
 quod nullum fuit tempus. nec erit quo anime iusto-
 rum non ficiantur ad deum fontem viuum. et
 quo non laudent dominum in excelsis. **U**t
 autem hec clarius pateat. notandum est quod quilibet
 dictorum sex psalmorum habet in se hoc voca-
 bulum mane vel equipollens. Mane autem in
 sex diuiditur. scilicet in mane temporis. in mane per-
 ectionis. in mane nostre redemptionis. in mane

Liber Quintus

hominis. in mane eternitatis. et in mane
mundialis prosperitatis. Mane tunc est initi-
um et fundamentum fidei de quo dictum est. Et
scimus est vespere et mane dies unus. Mane
pectoris est initium gratie cum scilicet gratia incipit
lucere in corde. **Un.** Emitte lucem tuam. et
mane exaudies vocem meam. Mane nunc re-
demptionis est matutinum tempus quod dominus no-
ster surrexit. vel eius resurrectio innotuit.
Un. erit matutini vespere delectaberis.
Mane hominis est puericia et vel adolescentia.
in qua puer et floret. **Un.** Mane sicut
herba transeat. mane floreat et trans. vespere
decidat induret et areseat. **Sepe** autem est
quod homo mane puericie transeat. id est moritur.
Si vero contingat eum venire ad mane ado-
lescencie in qua puer et florere sepe est quod et tunc
transit. quod si forte eum contingat venire ad ve-
spem senectutis. tunc absque dubio in mor-
te decedit. indurat ut cadaver. et areseat
in pulvere. Mane eternitatis est initium
etne glorie. **Un.** Audiam fac mihi mane
miam tuam. id est vocem meam tue. **f.** Venite beati
dicti etc. Mane mundialis prosperitatis est ip-
sa prosperitas. **Un.** Ad annuntiandum mane
miam tuam etc. **Penites** ergo sollicitus de ani-
ma sua mane tempus surgit ad orationem ut
possit dicere. Mane astabo tibi et videbo
mane exaudies vocem meam. **Quod** habet in
primo psalmo. **Verba** quod oratio eius non
habet effectum sine mane pectoris. id est sine
gratia initio. id est dicit. Emitte lucem tuam. **Quod**
habetur in secundo psalmo. iudica me deus. **Sed**
quod mane pectoris pendet ex mane nunc re-
demptionis. ideo dicit. **Eritus** matutini
Quod est in tertio psalmo. te decet etc. **Et**
quod homo mane pectoris. quod est effectus ma-
ne redemptionis. homo incipit sibi vilescere
sequitur. **Mane** sic herba transeat etc. **Quod**
habet in quarto psalmo. f. domine refugium
Sed quod quanto sibi quisque magis vilescit
tanto magis mane eternitatis affectat
idcirco dicit. **Audiam** fac mihi miam meam tuam
Quod habet in v. psalmo. Domine exaudi orationem
meam. **Et** quod nemo ad hoc pervenit nisi qui
laudat deum in aduersitate et prosperitate. ideo
adiungit. **Ad annuntiandum** mane miam
tuam etc. **Quod** habet in vi. psalmo. Bonum est etc.

Rursus vi. psalmi qui per singulas feri-
as mutatur. et cantica que in illis dicuntur
inter se conveniunt. et congrue possunt tempus gratie
successibus coaptari. In secunda namque feri-
a recolitur statim primitivae ecclesie. que
sanctorum predicatione hereditatem accepit. ut di-
ctum est. **Un.** in illo psalmo. verba mea. orat eccle-
sia per eterna hereditate quam per christum
percipit. que in tertio eiusdem psalmi habet in
fine per ea quam consequitur hereditate. In can-
tico vero gratias agit dicens. **Confitebor** tibi
domine quoniam iratus es mihi. furor est furor tu-
us et consolatus es me. **Quod** est esai. xij. c. **Re-**
vera ira dei permansit usque ad passionem sal-
vatoris sed tunc furor est dominus a furore et
consolatus est ecclesiam. apostoli ei ianuam celestis
regni. cum omnes prius ad inferos mitterentur.
Itē in psalmo solitudine sua ostendens ecclesia
dicit. **Mane** astabo tibi et videbo etc. In can-
tico vero perfides dicit. **Fortitudo** mea et
laus mea dominus. id est ipse per quem sum fortis et
quem laudare teneor. **Ad totam** igitur pertinet
ecclesiam quod dicitur. verba mea etc. scilicet specialiter ad
primitivam cui per apostolos prius facta est promissio
etne hereditatis. et tunc vexillum crucis
cepit in nationibus elevari. ad quod pertinet
canticum sicut ex his que precedunt canticum in esaiam
manifeste apparet. **Dicitur** enim in libro
paulo superius. In die illa radix iesse. qui
stat in signum populo ipsi gentes deprecabuntur
et erit sepulchrum eius gloriosum. **Et paulo post.**
Elevabit signum in nationes et congregabit
per fugos israel etc. **Salvator** nunc est radix
iesse. et ipse stat in signum populo quod ad eum re-
spiciunt gentes et ipsi deprecantur. eius sepulchrum
fuit gloriosum. licet peccatis nostris erigentibus ad
tempus sit ingratum. et ipse per apostolos et alios
promissivos. levavit in nationes crucis
signum. in quo est victoria. ut sciatur omnes in quo
diabolus est victus. **Sed ante hoc congregavit**
ipse per fugos israel. quoniam in die penteco-
stes erant viri religiosi in hierusalem ex omni
parte vel natione que sub celo est. et ex illis
crediderunt una die tria milia et alia die
quingenta milia. **Itaque** eis dicit paulus in acti-
bus apostolorum. **Primum** optebat vobis loqui
beati dei. **In** in. feria illud tempus recolimus
quoniam ab ipsa ecclesia persecutionem patiebat.

a iudeis primo. et postea a diuersis ipatoribus romanis. p̄sertim tpe neronis vsq; ad tpa dyocleciani et maximiani ipatorum. Que aut̄ tūc passa fuerit ecclesia indicat ps̄. **Judica me de⁹ et discerne cām meā de gēte nō scā.** Et ostendit tristitiā cū dicit. **Quare tristis incedo dū affligit me inimicus.** Sed qz ab hac p̄secutione liberata est cāticum. Ego dixi. **Qd̄ est elsa. xxxviii. c.** Qd̄ cantauit ezechias post liberationem a sennacherib. et post isirmitatē quā incurrerat. ne eleuaret̄ cor ei⁹ in supbiā. vel qz eleuatū erat. p̄pter inopinabile triūphū de exercitu sennacherib. Sic enī ille liberat⁹ reddidit gl̄iam deo sic et ecclesia. Prius tñ q̄si desperas dicit. **Nō aspiciā hōiem p̄ltra et hitatorē quietis. i. saluatorē meū. p̄ quē mihi q̄es deberet esse. imo cū videbat suos passim interfici dicebat. Ḡstatio mea ablata est. Et iter p̄secutōis ē velut a terete vita mea. cū ad huc ordire succidit me.** Tñ speras ecclesia dicit. **Viues supple nūc in p̄tectiōe tua viues. s. post in futura quiete. ipe p̄fitebis tibi sic et hodie ego sup. liberata ab hostib⁹. et ego ita ago sic pater bonus notaz facit fili⁹ veritatē suā.** In q̄rta feria recolitur illud tps q̄ ecclesia cepit exaltari sup inimicos suos reddita sibi pace p̄ ipatorē p̄statinū. vñ cātat. **Te decz hymnus deus in sion.** Dion interpretat̄ speculatō siue p̄replatio. qz tpe q̄etis potuit ecclesia vacare p̄replatiōi. Ad h̄ etia3 p̄tinet titulus scz. **Psalm⁹ dauid canticū hieremie et ezechiel de p̄lo trāsmigratiōis vel vba pegrinatiōis cū inciperet exire.** Sic enī p̄p̄s ille de babylonia exire cepit. recepta l̄nia a tyro. ita et ecclesia de babylone p̄secutiōis p̄stantinūz romanū impatorē liberata. quaz patiebatur sub pueris ipatorib⁹. h3 spem p̄ficiendi i meli⁹ quosq; pueniet in celestē hierusalē. Tñ recolēs p̄teritā p̄secutionez dicit. **Verba iniqua pualuerūt sup nos.** Et p̄fectus suū ostendens dicit. **Vndicēs corone anni benignitatis tue. Corona anni benignitatis tue est tps gr̄e qd̄ per circulū diez vsq; i finē mudi recurrit in**

quo campi. i. illi qui sunt plani. timore supbie carentes. p̄bertate gr̄e replentur. Propter hanc liberationē cantat ecclesia canticū anne matris samuelis. qd̄ cantauit liberata de p̄secutiōe sue emule fenēne scz. **Exultauit cor meū in dño. qd̄ est p̄mi Re. ij. c.** Cū enī res publica cepit p̄gelicos viros et ipatores christia nos ministrari potuit ecclesia dilatare os suū sup inimicos suos. s. iudeos. paganos et hereticos. Tñ seq̄tur. **Dilatatus est os meū et c.** Eadē qz pace q̄ gaudet gentiles pueri gaudent et iudei pueri. Tñ et in p̄sona iudaici p̄p̄i pueri cantamus in. v. feria. **Dñe refugiu factus es nobis.** Quod aut̄ ps̄ iste ad iudeos p̄tineat. titulus ostendit. **Oratio moysi hōmis dei.** Ad idē etiā p̄tinet canticū moysi. **Adtem dño. Qd̄ est exo. xv. c. in p̄ncipio.** Sicut enī exultauerūt iudei in empto pharaone cū exercitu suo. ita exultat hodie christiani delectis peruersis impatorib⁹ q̄ ecciam p̄seq̄bant in odiū nois christiani. In sexta feria fit cōmemoratio passiōis dñi. Unde cantatur ille ps̄. **Dñe exaudi oīem meā.** Quis titulus est. **Psalm⁹ dauid qñ p̄seq̄bat eū filius ei⁹ absalō.** Sicut aut̄ dauid habuit plures filios sed vn⁹ illoz scz absalon p̄secut⁹ est eū. ita et dñs noster plures habet filios. de quib⁹ ipse dicit. **Nō possunt lugere filij sponsi q̄diu cuz illis est sponsus.** Sed vnus illoz scilicet iudas p̄secutus est eū. qui dicitur ab salon. quasi abbasalon id est pax patris p̄pter osculum quod dedit domino. qd̄ est signum pacis. Ad idē p̄tinet canticum. **Domine audiui auditū tuū.** Qd̄ est abacuc. iij. ca. in p̄r̄. In q̄ dicit. **Corua in manib⁹ ei⁹. ibi abscondita ē fortitudo ai⁹ an facie ei⁹ ibit mors.** Per corua reḡ intelligere p̄sueu⁹. Et ē sensus. **Corua i manib⁹ ei⁹. i. regnū in p̄tate ei⁹.** Hanc aut̄ p̄tatem meruit sibi dari. vel potius sibi datā notificari. p̄ passiōez de q̄ ipse dicit. **Data est mihi oīs p̄tās in celo et in terra.** Per corua enī pueniēs ter fm hoc intelligunt̄ duo corua crucis

Liber Quintus

Uñ videt fm h q potius eet dicenduz.
Quā? eius i cornibz qz cornua i māibz
 ei? **Q**uāuit tñ sic dicere abacuc ppheta.
 vt onideret q i ptate et volutate ei? fuit
 eni crucifigi sic ipe dixit. **N**emo tollet a
 me aiam meā. s; ego hēo ptatem ponē
 di aiam meā et iter sumēdi eā. **I**bi. s. in
 cruce abscondita fuit ad tps fortitudo
 ei? qz reputat? est tanqz pcussus a deo et
 hūiliat? et an facie ei? ibit mors qz mors
 p ei? mortē destructa ē. **E**t nota q h di
 es est qnta a scda feria i q agif de passiōe
 saluatoris. sic et i dñicis nocturnis qnto
 loco ponit canticū. in q ponit ptept? na
 buchodonosor victoria triū pueror in
 camino ignis. vbi aspect? qrti erat simit
 filio dei. vel sic h; alia trāslatio filio hois
 qz i passiōe saluatoris facta ē destructio
 diaboli et victoria christiani ppli de tribu
 ptibz orb collecti. p eū q est ver? fili? dei et
 verus fili? hois. **I**n sabbato fit cōme
 moratio victorie ppli iudaici q erit pūi
 ctus eccie dei i fine scilicet et catabit cū eccia
 psalmū. **B**onū ē pñteri dñ. et ad anūciā
 dñi mane. s. pspicitat? miam tuā. et vta
 te tuā p noctē. s. adūsitat? q ps intitula
 tur. laus cāntici dauid i die sabbati. **U**ñ
 cōueniēs ē vt i die sabbati cātef ps ille
 in q agif de psecutione iude. q psecut? ē
 christū i figura absalō q psecut? ē ptem
 et qui ititulat in die sabbati. **Q**uō at ps
 iste ptineat ad iudaicū pplm quicif ex il
 lo dsu. **I**n decacordo psalterio cū canti
 co. **P**salteriū decacordū dñ lex ppt. x. mā
 data leg. **E**t nota q h psalteriū qdā por
 tāt s; in eo n psallūt. vt iudei pfidi q no
 bis sūt i codicibz testes i cordibz hostes
Quidā portāt et psallere videntur n tñ
 psallūt. vt falsi christiani q cū tristitia a
 liqn bōa opāt. **Q**uidā portāt et i eo psal
 lūt. vt illi q cū hilaritate bonū opātur.
Hoc at erit i pplo iudaico cuz vnū erit
 cū eccia. **Q**ualr cānticū moysi. audite ce
 li. qd ē deut. xxxij. c. ptineat ad sabbatuz
 et ad pplm iudaicū ex vobis bede hñi pōt
 qui dic sup luc. q in dieb; sabbati iudei
 ad sinagogas pfluebāt ad meditāda di
 uine leg. mādata. postpositis mundi ne

gocijs. iuxta illud. **G**racate et videte qm
 suavis est dñs. **I**n memoria g pistine
 religiōis cānticū ipz deuteronomij i sab
 bato cātat in q stat? illi? ppli quē habu
 it offensori ppcio deo describit. **P**ost
 ali. sequit caplm per qd fit exhortatio ne
 deficiam? in via. **E**t dicit qñq. **B**enedictō
 et claritas. apoc. viij. d. **E**t qñq. **F**uistis
 aliqui tenebre. eph. v. b. **E**t qñq. **N**ox
 pcessit. Ro. xij. c. **U**bi hortam? in fide p
 seuerare. mie opib; intēdere. opa tene
 braz abijcere. et arma lucis induere. et cō
 solam? p pmissionē glie. **E**t post caplm
 sequit rñsoriū. **I**n quibusdaz tñ ecclis
 nō dñ rñsoriū. **U**idet eni hoc supfluere
 ppter rñsoria in nocturnis dicta. qz h
 die nocturne et laudes matutine vbiqz
 cōiūctim canūtur. **N**ec tñ ratō cessat si
 laudes matutie officiū sint p se. **I**n ois
 bus tñ alijs horis p? caplm sequit rñso
 riū. **P**ost caplm seu rñsoriū choruz ex
 hortationi assentiēs hymnum resonat
Post hymnū sequit versus. **Q**uia eni
 p canticū cātharie qd statim subsequit
 pmissio notat? et nos tardi sum? ad cre
 dendū pmissionib; ideo premittit? vt
 sus alta voce. vt excitemur ad creden
 dum dei promissa. **E**t dicitur in quibz
 dam ecclis versus. **R**epleti sumus
 mane misericordia tua. i quo recolitur
 tempus quo iuss; recōpensabitur mer
 ces post huius seculi laborē. **U**nde dicit
 beda. **R**epleti sum? mane. pterituz po
 nens p futuro pphetali certitudine. qz
 in mane eternitatis misericordia domi
 ni replebimur. iuxta illud. **S**atibz cū
 appa. gloria tua. **I**n alijs vō ecclis dicit
 tur. **I**n matutis dñe meditabz in te.
Consequenter chor? versu excitatus subij
 cit canticum cātharie scilicet benedict?
 quod est luc. i. c. quod semp dicit. iuxta
 qd ait aplos. **S**eruanduz est deo psal
 mis et hymnis et canticis. i. corde ore et
 ope. **S**iquidē p hymnū expmif leticia
 quā d psecuta libtate hēm?. **E**t qz chri
 stus hāc nob leticiā acqsiuit. idcirco ne
 de hmoi bñficio ingti eē videam? i lau
 de dei cātado prumpim?. antiphonam

inchoate. Et qz nos liberauit ei grates
referimus alta voce cātado cāticiū ipm.
7 qre. qz visitauit nos exites i mulieria.
7 fec redēptiōez plebis sue. Quare etiā
h cāticiū alta voce dicat. i. vi. p. sub. v. fe/
ria cene dicet. **U**ll iō p? ps 7 lctōes 7 s/
suz cāticiū ipm dō vt recorderi q finito
tpe noui te. qd per pmissos matutiales
psalmos significat. remuneratio abrae p
missa nob dabit. si doctrina christi iburi
qd p lctōez. 7 ad dei fuitiuz icitati. qd p
suz significat. sine tiore i scitate 7 iusti
cia oib dieb fuiem? deo. **R**ursus iō ps
bndict? i b loco dō. qz i eo agit de pcurso
re illi? q i. vi. etate vēr. 7 iste est. vi. ps i
laudib. **E**t nota q qz b cāticiū 7 cāticiuz
marie. s. magnificat aia. m. d. rē. euāge/
lia sūt. iō ea stātes cātān? . **A**terez b duo
cātica nō cātān? i ecclia eo ordie q edita
sunt. quē ordinē ponit mgt i historiis.
vbi agit de ortu pcursois. **M**ā cāticiū ca
charie pūs cātān? 7 tñ secūdo edituz est.
Quia ei ibi legif. 7 erexit cornu salutis
nob. qd ē factū i resurrectione. 7 qz loqui
tur ad puez q fuit auroza sol. iō cātān? in
laudib. **C**āticiū at xgīs. qz legif ibi. re/
sperit hūilitatē acille sue. s. ipius marie
qd qdē fctm ē i. vi. etate. 7 agit de icarna
tione. ibi. suscepit isrl puez suū iō canif
ad xspas. s. i sexto officio diurno. **T**er/
tio cāticiū symeonis qd seqtur. canitur
in septio officio. s. in cōpletorio. qz orat
se dimitti i pace. quod erit i. viij. qescēti
um. **R**ursus in tribz horis tria dicim?
euāgelia. s. in auroza bndict? . qz ibi vera
lux nūciat. **I**n xspa magnificat. qz i fi
ne mūdi. put ibi dō de? suplos dispdet
7 hūiles exaltabit. **I**n cōpletorio. nunc
dimittis. qz p? iudiciū scī i pace regbūt
In finito cātico añ q dilectiōem siue de/
uoticiōem quā in laudādo deuz hre debe/
mus. significat repetit. **D**ū aut xpus
añ ipm cāticiū dicif offert incēsum. vt no
tet deuotio ab igne charitatis egrediēs
q in oī laude eē debet. **T**huribulū ei est
cor hoīs. ignis charitas. incēsum oīo. su/
mus in altū tendēs est deuotio q sursum
tēdere dō. iuxta illud. **D**irigat oīo mea

7c. **D**e h in. nij. p. i ti. de accessu pōtificis
ad altare dictuz ē. 7 dicitur sub vespis.
Primo aut offert incēsum circa altare
nā 7 sacdos legal mane intrabat tēpluz
vt sup altare incēsum offerret. vt dicef
sub ti. de vespis. **O**fferretur itaq incē/
sum circa altare vt notetur cāticiū toto
cordis affectu esse pferēdū. **E**t ne nobis
accidat quod ptingit zacharie. cui duzin
cēsum offerret apparuit āgelus dicens.
q ei nasceret filius. **Q**uod qz ille non
credidit obmutuit. **C**redamus igitur
pmissionibz dei. ne a laude eius muti ef
ficiam. **A**lia etiā ratio sub vespis dice/
tur. **P**ost cāticiū seqtur oratio p quaz
est impetrāda pmissio d q dictū est in p
lexmio huius ptis. **D**e laudibz matuti/
nis quas monachi dicunt in pcedenti
ti. dictū est. **D**e prima.

Quaz de no
cturnali pmissum est officio.
cōuenit aliqua dicere d diur
no. **E**t primo de hora prima in q deum
laudare debem. **T**ū qz est initiū diei. et
nob dedit noctē cum salute 7 sine satha
ne impedimēto trāsire. put in cōpleto/
rio rogauim? ipm. **T**um quia tali hora
christus a iudeis pilato tradit? est. 7 eti
am angelus nūciauit mulieribz ad mo
numētum orto iam soleremētibz eum
surrexisse. **E**adē etiā hora visus est in li/
toze maris a discipulis piscātibz dicēs
illis. **P**ueri habetis aliquid pulmentis?
Tū quia eadē hora dñs in tēplo puenie
bat. 7 plus manicabat id est mane ex
pectabat. vel. i. ad eum mane festinabat.
Tum etiā qz scriptura dicit. **P**rimum
querite regnū di. **M**erito ergo ecclesia
in hac hora dñm laudat 7 eū inuocat di
cens. **D**eus in adiu. me. intē. cū glifica/
tione seqnti. 7 deinde petit liberari a pse
cutione mūdi 7 a temptatiōibz diaboli.
vt patet in hymno. **I**n lucis orto si. 7c.
Est at notādū q i pma hora hymn? ipe
inuariabilis est. qm qlibet die pmissa li
beratione egem. **S**imiliter 7 in cōple/
torio hymn? . **T**e luc? 7c. **I**n q petit ecclia

Liber Quintus

a fantasmatibus liberari. quod etiam liberatione semper egenus putatur sub completorio dicitur. Quedam etiam ecclesie nunquam variatur antiphona ad primam. Quia ei deus sit inuariabilis quod est aliphoniam et o. i. principium et finis. idcirco quod spiritus a nobis primitias et decimas exigit. tamquam spiritus soluetes primitias diei. nunquam variatur antiphona. sed spiritus dicitur illam de trinitate. nisi aliquod festum accidat quod tunc fit de ipso festo. Alietiam ecclesie variatur hymnus et antiphona in dominicis et in festis et in festis dei et sanctorum. **P**rima antiphona sequitur psalmi. Et ex continetia precedit hymni euidenter apparet quod dicatur prima psalmus. **P**rima in nomine tuo. **I**n qua ecclesia oratur a periculo et ab inimicis liberari. Deinde se armatur primo contra hostes cingulo castitatis cum dicitur. **B**eatissimi immaculati in via. **S**ecundo galea salutis. **T**ertio cingulo. **R**etribue seruo tuo. de quibus dicitur sub sexta. **T**ertio est scuto fidei cum dicitur. Quicumque vult. in qua fides nostra continetur. ut iam dicitur. quod est scutum et munimen nostrum. et victoria contra carnem mundum et diabolum. et omnes eius temptatores. **V**ni petre. **A**ui resistite fortes in Christo. **Q**uarto sumit gladium spiritus quod est verbum dei. dum dicitur caput in fine lectionem. quod pertinet ad doctrinam. quod oportet ut precedat bona opera quod per psalmum significatur. et tandem sequitur doctrina de spiritualibus et secretioribus. iuxta illud **A**cepit iesus facere et docere. **S**unt ergo tres psalmi. **P**rima in nomine. **B**eatissimi immaculati in via. **R**etribue. ut in tribulationibus munimetur contra impugnatores interiores et exteriores herem. **E**t dicitur sub tribus glorificationibus. eo quod trinitas in nostris operibus glorificatur. **S**ecundo psalmus est **B**eatissimi immaculati. usque **R**etribue. **T**ertius. **R**etribue. usque. **L**egem pone mihi. qui ex octonariis versus constituitur. **D**abz enim unusquisque. **R**ex. **S**us. **Q**uod. **R**ij. significatur. **R**ij prophetas. alij quattuor designant quattuor maiores prophetas. **I**esaiam. **H**ieremiam. **D**anielē. et **E**zechielem. siue. **R**ij. **A**plos. et. **N**ij. **E**uangelistas. **D**icunt ergo illi duo psalmi ex. **R**vi. **S**ibi constituti. ut ostendat quod ea quod. **R**ij. **P**rophetas et. **N**ij. maiores siue. **R**ij. **A**plos et. **N**ij. **E**uangeliste dixerunt per posse obsequare debemus. **D**e octonariis dicitur sub titulo de completorio. **S**unt etiam quoddammodo. per. psalmi habito

respectu ad diuisionem octonariis versus unum cuiuslibet psalmi significantes quod ecclesia petit ne mors ingrediat per fenestras. per sensum nostrorum. seu per. per. sensus nostri per diem diuinitus muniat. **P**rimus est. **D**eus in nomine tuo. **S**ecundus. **B**eatissimi immaculati. **T**ertius. **I**n qua corrigit. **Q**uartus. **R**etribue. **Q**uintus. **A**dhese. **E**t est sciendum quod a psalmo. **B**eatissimi immaculati usque ad psalmum ad dominum cum tribularetur. est unus psalmus. **P**ertinent. **R**ij. capitula quod secundum ambrosium est paradisus pomorum. et apotheca spiritus sancti. et ideo ecclesia ruminat illum per horas velut species aromaticas paradisi. ut sit species aromatica deo et mundo. **S**ed quoniam quod psalmus ille. **D**eus in nomine tuo dicat ad primam quem **D**avid cecinit dum iudei eius saul tradere volebant. **R**espondeo ideo. quod per cyphros quod interpretantur florentes. intelligitur diabolus. quod caduca floriditate suis ostendit. **I**pe enim siue per se siue per membra sua insidiat nobis et nos apte persequitur. ut nos etiam tradat morti. **A**d vitandam ergo eius calliditatem iste psalmus in prima hora siue in diluculo cantandus est quem **D**avid cantabat ut ab inimicis saluaretur. **P**ost illud dicitur psalmus. **B**eatissimi immaculati in via. quod plenus est moribus quia optet ut hi quos deus liberauit de vinculis et carcere inimicorum moribus bonis et in omni deuotione assistant. **I**n diebus vero dominicis in quibus officium matutinale dicitur et historia mutatur. dicuntur ad primam quoniam psalmi. quod sunt in fine ipsius nocturni dominicalis. **P**rimus. **D**eus meus respice. **Q**ui psalmi quoniam in prima dicantur. sub completorio dicitur. **I**n quibusdam tamen ecclesiis dicuntur solus in dominica septuagesima usque ad pascha. quod etiam tempore dicitur ad primam psalmus. dominus requirit. propter rationem ibi scriptam. **I**n promissis etiam dominicis dicitur ad primam psalmus. confitemini domino. ne aliquid de psalterio pretermittatur. quoniam totum in septimana dicatur. et quod ibi pretermittitur in versus illo. hoc est dies quoniam fecit. et agit de resurrectione ad quam dies dominici pertinet. **E**t secundum beatus dominicus dicitur ad primam psalmus. ut cum. **I**x. ordinibus angelorum in resurrectionis gaudio trinitatem laudare possimus. **I**n primis. per. **D**eus meus. respice.

et sequentibus de christi passione catar. **P**er
psalmum. **C**onfitemi et tres quotidianos inuis
qui quatuor mundi partibus doctrina. quatuor
euangeliorum laudare debet. **I**n psalmo. **D**e
us in nomine tuo. petimur error. depositionem
in **C**onfitemi. exhortamur ad laudem confessione
ne. in **B**eni imaculati. ad laudem operatione.
in **R**etribue. ad mandatorum retributione.
Elex quod fides est fundamentum mandatorum tri
ctoria quod vincit mundum. quod cetera sine fide
frustrantur. id est subdit similitudinem fidei. **Q**uicun
que vult. quod athanasius alexandrinus episcopus
rogatu theodosii imperatoris ad eradicandam
inualecentes hereticorum perfidiam. et fide catho
licam divulgandam edidit. et singulis diebus
ecclesia constituit catari ad primam. quod populus tunc
maxime ad ecclesias conuenit. et quod fides principium
salutis existit. **Q**uidam tamen ex curiositate illu
dum omittunt in illis diebus quibus in missa. credo
in unum deum dicunt. **Q**uidam autem dicunt. quod di
ctus athanasius fugiens a facie constantini im
peratoris. in treueri illud proposuit. quod non debet
ecclesia ex primaria ecclesie institutione. **E**t adu
te quod in his similitudinibus due principaliter sunt pres
entate trinitate et de incarnatione. **S**ed de
libero arbitrio permittit. **P**ostea sequitur
capitulum in quo pastor oues et prefamilias o
parios ne in calore et labore deficiat solat
de quo iam dicebat. **E**t debet quicunque capitulum. **E**t ar
bis et par a deo. gal. i. a. quicunque. **P**ace et vita
te. **C**ach. viij. d. **P**er capitulum sequitur responsorium
Christe fili dei viui. et. ut ecclesia ostendat se
innuere et applaudere his qui in illo dicta
sunt. nihilominus tamen orat pro se. **U**nde
postea subiicit versus. **E**xurge domine. i. fac
nos exurgere. **E**xurgere autem a vicibus ni
hil aliud est quam ad deum redire. **S**ciendum autem
est quod quidam ecclesie omittunt responsorium illud.
Christe fili dei viui. i. aduentu et in septua
gesima. quod licet tam presens qui fuerunt ante legem. quam
qui fuerunt sub lege sperarent per christum a mi
seriis liberari. tamen quod ipse in illo tempore nondum
venerat. idcirco cum tempore illa recolunt. misericordiam
christi minime inuocant. **I**n festiuitatibus
tamen sanctorum qui in illis temporibus occurrunt. illud dicunt
quod in illis temporibus gratie reperiuntur. **Q**uedam tamen ec
clesie non dicunt capitulum nec et responsorium sed so
lum. **E**xurge. volentes more apostolorum

imitari. quod legimus per ascensionem aduentum
spiritus sancti in omnibus perseverasse. sic lucas dicit
quod ipsi adorantes reuerentiam sunt in hierusalem gau
dio magis et erant spiritus benedicentes in templo et
laudantes deum. **N**ec legimus eos tunc fecisse
sermonem ad populum. sed in die pentecoste. dato eis
spiritus sancto hora. iij. cepit tanquam confirmati ad
populum loqui. in quo instruitur quod usque ad hora. iij.
horis operibus et orationibus vacare debemus. et
tunc tamen alios docere. quod notat ipsa lectio
seu capitulum. nam presens ad opera. lectio vero pertinet
ad doctrinam. **P**ropter hoc igitur lectio in prima
subtrahitur. et per consequens responsorium quod ei re
dere debet. **R**ursus per primam pastorem opera
intelligunt. **U**bi tunc debet. **R**espice domine in
uos tuos et in opera tua. quod pastor christi ex
plo debet prius operari ut alijs horis alios ad
operandum valeat exhortari. **I**tem non debet
capitulum. quod est exhortatio seu consolatio post
presens per opera significans. **S**ed per primam
debet lectio ut dictum est in premissis huius
partis. **S**ubsequently dicuntur preces. quoniam in
concilio agathensi. statutum est ut preces siue
capitula de psalmis in singulis horis dicantur.
Dicunt autem propter tria. **P**rimo ad refectandam
superfluas cogitationes. **S**ecundo ad impetran
dum misericordiam propter oues errantes et operarios
fatiscientes. **T**ertio ad postulandum auxilium
in temptationibus ut possim in dominica oratione
preem securi inuocare. **E**t dicunt licet modo
primo namque dominica oratio debet in qua sunt. vij.
petitiones propter. vij. dona spiritus sancti habenda
ut iam dicebat. **S**ed quod mulce morientes.
perducunt suauitate vnguenti precedit ipsi
sum kyrie eleison. **E**xportet enim tale quod
precedere quod inanes cogitationes re
pellat a mente. ut dicendo ipsam orationem.
mens qui inuisibili loquitur sola inuisibili
lia cogitet. **I**n diuinis siquidem officiis
ante ipsam orationem debet ter vel semel kyrie
eleison. et postea ter vel semel christe he
leyson. et iterum ter vel semel kyrie eleison
Dicitur ter kyrie eleison. ad notandum
tres status diuinitatis et diuine maiesta
tis. quod aliquando modo in ecclesia celebrantur. **S**ed
semel debet propter unam substantiam. **P**rimus
status fuit ante assumptionem humanitatem
quoniam trinitas inuocabatur sine copulatione

Libet Quintus

hūane nature. et dicebat dñs quia dñs
nomē illi. **S**ecūd' fuit post assumptaz
hūanitatē. s. qñ christ' videbat i terra et
nihilomin' credebat a suis dñs et fili' dñi
pp' assumptā ei hūanitatē q̄ vncta ē oleo
spūali vocat christ'. **U**ñ i medio statū di
cim' christe heleyson. **Q**ñ igit' ter dici'
christe heleyson. oñdim' eū nūq̄ fuisse
sepatū a suba trinitatē. s. fieret hō. **S**z
qñ sel oñdim' eū fuisse solū int' hoīes et
nemine sibi p oīa filem habuisse. **T**erti
us status fuit ex eo tpe q̄ voluit clarifi
care assumptā hūanitatē plusq̄ esset q̄
diu mortal erat. **Q**uia ḡ i illa clarifica
tiōe oñsa est trinitas. iō dicim' ter kyri
heleyson. sel' dñs dñs pp' vnaz subam. **D**e
hoīz et hoīz efficacia dictū est i. n. iij. pte sub
ti. de kyri heleyson. **E**t nota q̄ pmissi sta
tus dicūt pp' nos. nō pp' deū. apō quez
nō est transmutatō nec vicissitudis ob
umbratio. **P**ost kyri heleyson seq̄tur
dñica oīo in q̄ sūt. vii. petitiōes. pp' ha
bēda. vii. spūsci dona p q̄ merētes. vii.
vīdutes. et p istas a. vii. vicis liberati. ad
octo bītudies pueniē. **E**t dñs voce de
missa et secrete. **P**riō vt p hūa hūilitas
et oīois deuotio significet. **S**ecūdo vt qñ
ad iteriora reūsi ipas res cū mag' dilige
tia mēte capiam' q̄s dñs pñciamus
Tertio qz i ea deo loquim'. q̄ nō tm̄ dñs
s. renes scrutat' et corda. **Q**uarto ad no
tandū q̄ oīo ipa poti' hz efficaciā i deuo
tiōe cordis q̄ i clamore oris. **L**icet enim
moyses ad dñm nō clamaret ore. tamē
dñs q̄ mag' attēdit clamorē cordis q̄ oris
inq̄t ei. **Q**uid clamas ad me. exo. xiiij. c.
Finis tm̄ ipius oīois alte pñciat' vt ab
oībz pñmet'. et vt auxilio pñz astantiuz
rñdentiū amē a temptatiōe liberem'. qz
sic ait aug'. ipossibile est mltitudinē nō
exaudiri. **P**incipiū qz ei' publice pñ
ciat'. vt p hūa pñciat' ad orandū iuitē
tur. **S**anctus pñciat' pñciat' mltitudinis
aīe subijciat'. **Q**uiet aīa mea et laudabit te et
sub **D**einde seq̄tur. **E**rrui sic ouis q̄ et in
de q̄ fit pñfessio. **N**ō ei pñt i deo viuere q̄ non
q̄ fit pñfessio. **N**ō ei pñt i deo viuere q̄ non
cōfitef'. **C**ōseq̄nter dñs. credo i deū. in q̄

fides nra pñnet. sine q̄ ipossibile est deo
placere. et p quā p oīa adūsa armanf q̄ p
dñicaz oīoem mūdāf. **E**t dñs voce temul
sa. finis dñs alte. ad notādū q̄ corde cre
dit ad iusticiā. ore at pñfessio fit ad salutē
de q̄ i. n. iij. p. dictū ē vbi de simbolo agit.
Postea sādōs qñ suspirās dic'. **E**t ego
ad te dñe clamaui et iuxta illud dauid.
De pfundis clamaui ad te dñs. et. **Q**uia
dñs nō ē speciosa laus i ore pctōr'. qz pct
catori dixit de'. **Q**uare tu enarras iusti
cias meas. et assu. te. meū pos tuū. iō pe
tit sibi grāz pñferri. q̄ replet' possit digne
laudare dicēs. **R**epleat' os meū laude.
Subsequūf et postea mltē pñes q̄bz ec
clia orat obsecr. postulat. et grāz agit. iux
ta doctrinā apli ad thi. **O**bsecr cū dic'.
Dñe aūte faciē tuā et. pñrie at obsecrō
est qñ cū adiuratōe petif. vt cū dñs. p pas
sionē tuā libera nos dñs. **O**rat. dñs bōa si
bi dari petit. vt ibi. **C**or mūdūz crea in
me de'. **P**ostulat. dñs a se mala sibi pñria
remoueri petit. vt ibi. **D**igre dñe die i
sto. sine pctō nos custodire. **G**ras vero
agit p iā recept'. cū dic'. **B**ñdic aīa. m. d.
De h' etiā sub ti. de tertia dicef'. **P**ñt
etiā et alt' dici. qñ oīo dñica cū seq̄ntibz
pñciat'. et cū ps. **M**iserere mei. iō dicunt
qñ sunt intra eccliam nram. q̄ minima
et q̄ maria cōmittūt. **P**ro minima com
mittētibz et p seipō sādōs orat qñ kyri
heleyson et oīem dñicam dic'. in q̄ nemo
se excusare pōt nisi veraciter dicat. **D**i
mitte nobis debita nra et. **P**ro maiora
cōmittētibz et p pñiaz resurgētibz dñs pñ
Miserere mei de'. q̄ pñrie pñnet ad pe
nitētes. put dictūz est sub ti. de laudibz
matutinis. **E**t viuet aīa mea et. qz aīa
mortua fuit post mortale pctm̄. **E**trozē
etiā suū exponit dicēs. **E**rrui sic ouis.
et. **M**edicinā qrit vbi dic'. **Q**uere fuūz
tuū et. qz mādāta tua si suz oblit'. i. pa
tina suū adimplere. **M**isere mei. **H**ic dñs
s. p immūdia remouēda. et p mundia
cia pñferēda. p tristitia q̄ ē ex moīu sādō
remouēda. et p leticia pñferēda. p q̄bz
remouēda. et p leticia pñferēda. p q̄bz
dic' q̄ttuor pñculas illi' ps. misere mei

Pro inuidicia remouenda dic. Ante faci-
em tuam a peccatis meis. qm dicat. Noli ea ef-
fualiter punire. **S**z qz posset ee qz ho si cu-
raret ea dleri. ex q in pnti no puniretur
io addidit. Et oēs iniquitates meas dele.
Pro mūdicia ho pferenda dic. Cor mū-
dū crea i me de. **S**z qz etiā collata mū-
dicia. hō ea sibi collatā igrat. adhuc cō-
scie morfu torqf. io addidit. Ne picias
me a facie tua. Deinde p leticia sibi pfe-
rēda dic. Redde mihi le-sa-tui-ā. Sed
qz adhuc restāt iimici q nos ad mala tra-
here nitunt. q sunt tres. s. caro mūdus
z diabolus. idcirco i iimicos ponit tres
xpiculos. s. Eripe me dñe. z alios duos
seqntes. Inimicis ho repulsā iā lauda-
re pnt. **C**hñ dic sic. **P**salmū dicā noi tuo
zē. Et qz oī tpe laudādus de? est. adiun-
git. z reddā vota mea zē. z etiā in oī loco
io adiūgit. Gaudi nos de? salutaris nē
Adhuc qz p passiōez redēpti sum? z per
eā oī nra recipit efficacā. io reducim?
ad memoriā q i passiōe dñi legim? z cā-
tam? vicz. Scis de? scis fort? zē. **I**n-
de hortām aiām nram ad bñdicēdū sibi
ppr bñficia nobis collata. ibi. Bñdic aīa
mea dño zē. **C**ōseqnter ho vt pura sit
oīo pmunē fac pfectiōem. p quā a venia
libi mūdām. sine qb cōis vita facile nō
ducit. z qz hōis pfectio nil v3 nisi interi?
conūtat. io subiūgit. Conūte nos deus
salutar nē. **P**retea qz in pncipio diei ē.
orat a pctō p diē liberari dicens. Digre
dñe die isto zē. sine qvix pnt ee ad momē-
tū hūanitat fragilitas. Et qz nccē est vt
mīa dei sequat sic pūcit. idcirco addidit
mīa tua dñe zē. **D**emū orat p diūf
gradibz ecclie. z tandē pcludit p ps. **M**i-
serere mei de? post quē nē opilio solus
orat p oībz in collecta. **D**uz aut scēdos
orat seu pces hmōi diei in diebz pfectis
se ad terrā pferunt. vt maiorē in se z in
alijs excitet deuotiōem. **S**ed finito ps
Miserere mei de? surgit ceteris pstrat
manētibz. z stās oīoez diei. qm vice gerit
illi scēdotis q in celo est. q p nob qtidie
intpellat. **P**ri? g iacēdo cū ceteris orat.
sic z dñs cū? vicari? ē. pūsqz resurgeret

cū peccatoribz dñsatus z in cruce pstrat?
est. **P**ostea stādo oīoez diei. vt illius re-
surrectiōem recolat cui? vice gerit. **I**n
qbusdā tñ ecclijs oēs illo surgente sur-
gunt. in q significat se spem recepisse a
pctis resurgēdi. **E**t nota qz sola ecclie
vmtas adorando in faciē cadit. **I**n pfe-
stisqz diebz qñqz pstrati orā? in q octo
significānt. **P**rimū infirmitas corpālī
qz de puluere sumpti sum? **S**ecundū
infirmitas animi. qz p nos non erigim?
Tertiū erubescētia. qz nō audem? oculos
in celū leuare. **Q**uartū prudentia. qz vi-
demus vbi cadim? i. in terrenis affligi-
mur. **Q**uintū vt cordis ptritōez signi-
ficemus. **S**extū qz chñstū adorātes eū
ad terrā dēscēdisse z carnē de terra credi-
mus iduisse. z hō etiā qdā figurāt. q volē-
tes sibi signū crucis impmēre. pūs in-
clinati terrā manu tangūt. **S**eptimū
qz reducim? ad memoriā (licet in para-
diso angelici creati fuerimus) corpa nra
ppter lapsum nēm inter aīalia bruta ias-
cere z animā corpālī mole gūari. **O**cta-
uū vt ipso actu confiteam? nos ee pec-
catores. et terrenis desiderijs inherere
duz ventrem terre z animaz pauimēto
infigimus. z hoc est introductū ab abra-
am qui cadens in terrā dñm adorauit.
quē pphete imitati fuerūt. **C**hñ origenes
in omelia illius euāgelij. **E**rāt ioseph z
maria mirātes sup his zē. ita dicit. **S**cī
pphete qñ angustius aliqd pteplabāt
cadebāt in facies suas. vt pctā p ruinas
corpīs plenī purgarent. **Q**ñqz etiā i p-
uatis oīoibz genua flectim? vt salomō
z apostolus dicens. **F**lecto genua mea.
a. p. d. n. i. vt per hoc oē genu chñsto fle-
cti innuam? s3 tūc nō pstrati s3 facie ere-
cti stamus qsi ipo actu dicentes. **T**rahe
me post te. **Q**uid dicere debemus dñ ge-
nua flectimus. in. vi. pte sub ti. de pasca
dicef. **E**t qñqz stam? qsi letātes q in do-
mum dñi ibimus. **I**n primo qdez mō
expmimus pditionem nram in scōo desi-
deriū. in tertio spem. **I**n diebz vero dñi-
cis et in pascalibus genuflectio non fit
nec b3 p horas hyri heleyson. nec oratio

Liber Quintus

dominica. scilicet stantes oramus. propter leticiam resurrectionis quam tunc recolimus. de qua in sequenti parte sub festo pasce dicemus. Nec in diebus penitentie. quibus recolimus libertatem per aduentum spiritus sancti nobis datam. Nec in alijs festiuitatibus diebus. propter leticiam ipsarum festiuitatum in quibus recolimus sanctam societatem angelorum et sanctorum. quia iam est in leticia sempiterna. nisi per presentiam corporis et sanguinis christi. In his tamen diebus stantes capite inclinato orare debemus. sic et de uote meritis ad monumentum fecerunt. Et tunc est hominibus debiles preces vite presentis dimittimus. ad notandum quod in futura resurrectione ubi erit nostra libertas et uera societas. nulla peccatorum exercebitur per miseriam. De his dicemus in. vi. per. sub. ti. de sabbato per. peteco. In quibusdam tamen ecclesijs in omnibus officiis de dominica oratio. scilicet stando. Nam illa est salutaris adiutorium sacrificij. et ideo. te. nullum sacrificium sine sale fiebat. et ita nullum officium nostrum sine illa fieri debere uidetur. De his est dictum est in per. hemio h. per. Sane preces hominibus miserie humilitate significant. put sub. completo dicemus. Clerici autem ad orientem illas dicimus. De qua dictum est in per. phio h. per. Ultimo subiicit oratio. quam saluatio. scilicet dominus uobis sanctus preceps et sequitur. quia sicut dominus postquam resurrexit salutauit apostolos dicens. pax uobis. et postea eis locutus est. et per. locutionem iterum dixit. pax uobis. sic presbyter eius. vicarius per. quod surrexit ab accubitu salutem fratres dicens dominus uobis. et per. eis orat. et per. orationem iterum dicit dominus uobis. Quasi dicat. Si gratiam dei impetras. illa preueniat. Et iterum populus dicit. Et cum spiritu sancto. Sic si dicat. Praestitum per. nobis et nos per. te oramus. De his dictum est in. ni. per. sub. ti. de saluatione ad populum. Mouissimus est. benedictio. de qua dictum est in per. phio h. per. tis. Postquam uero ecclesia direxit orationes ad dominum implorat orationes sanctorum dicens. Preciosa fac in conspectu tuo. Quod non est de prima. Unde est quod quidam dicunt illud per. matutinas laudes. Etiam quidam inponunt in preteritam et preciosa. prima de be. regie. et quidam missas aiaz. et quidam religiosi in capitulo dicunt. Alii tamen dicunt esse de prima. secundum ea que dicta sunt in per. hemio. ubi agit de lectione. continuantes illud cum preterita. Deinde sacerdos ad honorem trinitatis orat generaliter per. se et per. omnibus dicens. ter. De in adiutorium tuum. Et dicitur ter. ut petat auxilium contra insidias diaboli carnis et mundi. Et in honorem trinitatis. et ideo subiicit gloria patri. nec post gloria patri sequitur alla. per. eo. per. locum in qua hoc dicit consueuerunt. puta caplin sacer non est. Sic enim sacer locus significat illam hierusalem. in qua uox illa angelica. scilicet alla audis. ita locus ille non sacer peregrinationem nostram reputat in qua peccamus. Deinde quod dum in hac uita sumus peccamus. ideo subiugimus kyrie eleison. et patrem nostrum. et postea respice domine in tuos tuos et ubi oras. et dirige filios eorum. Filij nostri sunt cogitationes que de mente nostra nascuntur. quas ad opera domini implenda rogat dirigere. Opera uero manuum nostrarum sunt opera exteriora que uideri a cogitationibus precedunt. Sed quia omnia ad unum tendunt. ideo postea dicit opera singulorum. cum dicit. Et opera manuum nostrarum dirige. Et iterum opilio siue pastor per. omnibus omnibus orat generaliter dicens. Dirigere dirigere domine. Deone uero finem concludit ut diuina gratia que actiones nostras preceps etiam ipsas subi sequatur. De tertia.

Ora tertia deo
h laudes exoluimus. quam in illa secundum marcum iesus linguis iudeorum morti adiudicat est. et a pilato ad columnam ligatus est et flagellatus. Merito ergo hora illa oramus. ut sicut spiritus sanctus ab adam per diaboli suggestionem separatus est. ita per christi crucifixionem dignetur eam hora spiritus sanctus in cordibus nostris infundere. In hac etiam hora repromissus ipsi spiritus sanctus datus est apostolis. et uisibiliter dei magnalia loquebantur. Unde in actibus apostolorum. Non sunt isti ebrii cum sit hora tertia diei. Propter quod dicitur hymnus. Antic sancte nobis spiritus. Dicitur etiam psalmus. Regem pone. quia tunc lex noua data est apostolis. Quia uero homo per legem dei a morbo peccati sanatur. iuxta illud sapientie. nec herba nec malagma sanabat eos. sed tuus sermo domine. ideo in quibusdam ecclesijs de capitulo illud. Sana me domine. et. hiere. rym. c. et risonum. Sana animam

meas. Et quicquid illud dicit. Caritas dei diffusa est. Ro. v. Et quicquid illud. Obsecro vos fratres per misericordiam dei. Ro. xij. c. et rursum quod non potest sanari nisi consuetudo sequitur per suum. Adiutor meus esto domine. Quasi diceret. Quamvis liber et sanus in via tua sim constitutus. tamen non sufficio sine tuo adiutorio peruenire ad illam meridiem de qua dicit. In die. Et dicit. Adiutor meus esto domine. Et subiungit. Ne derelinquas me. i. iceptum meum ne infirmittas. quod sine te nihil est conatus meus. neque despicias me. i. ne contemnas quod ego mortaliter te et finem audeo querere. quod tu es deus meus qui me creasti et recreasti. saluta me. i. qui sanas plagam peccati mei. Deinde omnes ad orationem perferunt. et persequitur sacerdos modum orationis quem apostolus docet dicens. Deo omnium fiat obsecrationes. orationes. postulationes. et gratificationes. per omnes et per his que in sublimitate sunt. Obsecratio fit cum adiuratione per malo remouendo. Oratio per bono impetrando. vel per malo superando. Postulatio per bono adipiscendo siue cum mulando. Gratificatio per bono iam collato confirmando. Obsecratio est ibi. Ego dixi. et ubi petit vulnera sanari et medicinam dari. Oratio ibi. Fiat misericordia tua domine. vel ibi. Domine de nobis domine. Postulatio ibi. Conuolte domine versus quem ubi postulamus ut per domini auxilium omnia nobis aduersa remoueantur. Gratificatio ibi. Sacerdotes tui iduant iusti. et ubi per nobis omnia. Item orat per regibus et his que sunt in sublimitate dicentes. Saluum fac regem et oremus per papam pontifice nostro. Et per omnibus uiuis dicentes. Saluum fac populum tuum. Et per defunctis dicentes. Oremus per fidelibus defunctis. Sequitur etiam misere mei deus. per his que sunt in gremio peccatis. sic percessit dominica oratio per his que sunt in quotidianis. Post hoc surgit opilio siue sacerdos et omnibus prostratis manentibus orat per uniuersis. de qua dictum est sub prima. De sexta.

De sexta christi

Iesus pro nobis crucifixus et clavis confixus est. quare te nebre super omnem terram facte sunt

ut sol in morte domini sui lugens. se quasi nigris tegeter vestibus. ne illum crucifigebatibus lumine preberet. Hac etiam hora in die a sceleris cum discipulis discubuit. Merito ergo ecclesia illa hora deo laudes exhibet. gratias ei agens. quod per ipsam christi pati voluit. propter quod ipsum diligit vellemus. Et in canticis. Nunciate dilecto quod amore langueo. Et ob hoc tunc dicit psalmus. Defecit in salutari tuo. Dicit etiam responsorium. Benedicam dominum in omni tempore. super quod dignus est pati per me. i. per salutem anime mee. Hac etiam hora adam de paradiso eiectus est. Recte ergo illa hora dei deprecari debemus. ut vnde ille propter superbiam eiectus est. illuc per humilitatem et bonam operationem redeamus. Sane officium sexte statui temporis respondet. sicut et officia aliarum horarum. In prima namque hora est introductio. in tertia profectus. in sexta consummatio. finem quod sol in prima incipit lucere. in tertia magis calet. in sexta est in summo feruore. quod indicant verba hymnorum que in ipsis horis et etiam in nona permittuntur. Inchoationi respondet verba que dicuntur ad primam in psalmo. Deus in nomine tuo saluum me fac. et in virtute tua libera me. i. separa me a cythereis. In principio namque nostre conuersionis incipimus a malo separari. Et merito ibi petimus. qui tandem loco et primo separati sumus. Ad idem pertinet quod dicit secundus psalmus. Etiam dirigantur vię mee. Et quod dicit tertius psalmus. Retribue suo tuo. exponit. i. frequenter tribue. Et ubi dicit. Viuifica me. supplendum est qui per mortuam eram per peccatum. Et petit per gratiam iustificari. Ad profectum pertinet quod dicit in principio tertie. Legem pone mihi domine. Sibi enim posito in via petit dari legem correctionis. Ad summationem pertinet quod dicit in principio sexte. Defecit in salutari tuo anima mea. et anima mea posita in salutari tuo defecit a terrenitate. Et defecit in salutari tuo. i. anima mea tēdes in salutem tuam defecit in terrenitate. Quāto enim quis magis tēdit in dilectionem dei tāto magis deficit a terrenis. et quasi per nimio desiderio laquet. iuxta illud. Fulci te me floribus. stipate me malis. quod amore

Liber Quintus

languet. Per flores quidez initia bono-
ri operis. p. mala pfecto accipit. q. etia ali-
os accedens qdammodo pfolat. no tn
hic plenā recipit pfolatōem. sed potius
affligit ex dilectioe. Cū seqtur. Defece-
rūt oculi mei in eloquz tuū. Et i secun-
da pte. Quō dilexi legē tuā rē. Et i ter-
tia. Oculi mei dsecerūt i salutarī tuo rē
Ad hāc pfectionē prinet rñsorū. Bñdu-
cam dñm. et dñiculus. Dñs regit me.
Nā sicut hz alia translatio. Dñs pascit
me nihil mihi deerit. in loco pascue ibi
me collocavit. i. dñs est pastor me' in q
sum tut' r sufficiens. Cū seqtur. Et ni-
hil mihi deerit. Spūalem enīz subam
credit a deo sibi pferēdā. qz iam scit se eē
collocatū in loco pascue. vbi fideles in
fide plenius corroborātur. Cū dicit ibi
me collocavit. Quē enī dñs pascit i ad-
uentu spūsancti. eundē regit. i. in bōis
opibz facit eū delectari. r p rectū iter du-
cit ad tutissimā ciuitatem hierlm. Tali
nihil deerit teste aplo q dīc. Omīa in eo
possum qui me pfortat. Picif aut qñqz
caplm illud. Alter alteri' onera portate
galla. vii. a. Cūqz illō. Nolite pformari
huius seculo. ro. xij. a. De nona.

Ora nona chri-
stus clamās emisit spm. Ro-
ri enī voluit p hōie illa hora i
qua homo de paradiso expulsus ē. r in ea-
dem hora p mulierē r lignū redemit. qz
p mulierē r lignū decepat hostis. Ars at
vt artē falleret. r medelā ferret inde. ho-
stis vnde leserat. In eadē qz hora miles
lat' chrisi aperuit. ex q duo nre saluatio-
nis sacmēta. s. aquam baptismi. r san-
guinē nostre redēptionis nobis eduxit
r velū templi scissum est. r monumēta
apta sunt. Eadē etiā hora inferna p ne-
trās inextricabiles tartari tenebras cō-
fringes. serasqz ei' cōminuens. captiui-
tatez scōz secū trāsuerit ad celos ignea
qz complexa submota antiquū incolam
paradiso restituit. Eadem etiā hora cet'
apo stolor ad orādum puenire p̄suevit.
Et petrus r iohānes ascendebāt in tē-

plum causa oratiōis. Petrus quoqz ea-
dem hora ascendit in cenaculū oraturus.
quādo rapt' est in extasim. r linteolus
plenuz reptilibz de celo ante se dimitti
vidit audiēs. Petre macta r māduca.
Merito igitur ppter hās prerogatiuas
hac hora deū ecclia laudat dicēs psalmū
Mirabilia. rē. r responsoriūz. Redime
me dñe. orans p sua redemptione. ne
oblita esse videat q tali hora redempta
est. Illud aut p̄siderādum est. q in hora
nona iam sol declinauit a centro. status
ergo tēporis innuit statū virtutūz. In-
nuit enī feruorē virtutū in quo anim'
prius erat. ppter temptationes esse re-
p̄factū. Nam vt ait bñs grego. Elia
nos temptat. vt tutes nos hūiliat. Luz
enī vir pfectus temptat ab altitudine
intimi gaudiij descendit ad cōsiderādum
suā fragilitatē. r ad videndū qz facilis
sit ad casum. vt patet in aplo. qui dice-
bat. Ne magnitudo reuelationū extol-
lat me rē. Gaudebat enī paulus de re-
uelatiōe. dolebat de temptatione. Cū
ipse dicit. Propter qd ter dñm rogau-
i. Nisi enīz sibi molesta esset tēptatio-
nō rogaret vt tolleret. Nō est tñ subla-
ta. qz p infirmitatē virt' cui gaudiūz de-
bet p̄ficif. Hās tribulationes r angustias
notāt aliqz versus psalmoz none vt i
prima pte. Tribulatō r angustia rē. Et
in secūda. Multi q psequunt. Et in ter-
tia. Errauī rē. Ab eisdem petim' libera-
ri in responsorio. Redime me. i. facit ef-
fectū redemptionis tue q facta est. san-
guine tuo sentiā in tribulatiōibz meis.
Hoc idem est in dñu. Ab oculis meis
mūda me. i. repelle a me malā cogitatō-
nē r cōpescē suāforē fm angustī. Et noi-
ta q rñsorīa dñicalia in tribz horis. s. ter-
tia sexta r nona pueniēter rñdēt rñsorū
is ferialibz. Nā in rñsorio feriali ad ter-
tiā. s. Sana aīam meā rē. petif sanitas
vulnerū q preterita peccata fecerūt. Et
in rñsorio dñicali. Inclina cor meū rē.
Et i dñu. Ante oculos rē. petif cautela de
futur. qd sit ipletioe diuioz mādator.
Item in feriali rñsorio sexte. Bñdicam

dñm rē. fit iugis diuine laudis pmissio
In dñicali rñsorio. **I**n et nuz dñe rē. fit
 pmissiois impletio. **I**bi enim pmittit se
 laudatur. et hic laudat. **I**n rñsorio feria
 li none. Redime me dñe. rē. petiū redē
 ptōis effect. q̄ fit vt res mētis. i. amor sit
 direct. ad deū. Et i rñsorio dñicali. Cla
 mauri. rē. pmittit effect. pedis. i. amoris
 s. clamor ad deū et amore ei ē clamor cor
 dis. **I**n pluribz tñ ecclīis sūt eadē. tā in
 ferialibz q̄ i dñicalibz. Et ē notādū qd
 sus q̄ dicunt in tertia in sexta et in nona
 neumā hñt ad designādū. qd i nulla hora
 exprimere valem. gaudiū et brauiū sem
 pñū. Capl. dñe qñq. Dia pbate. thes.
 v. Et qñq. Sici vno corpe mltā mem
 bra hēm. ro. xij. a. Ad vesp̄as.

¶ Hora vesp̄e

In tina significat ecclīa pñū ad
 uerū dñi q̄ fuit vergētē vesp̄e
 mōi i vltima etate. De q̄ psallēs reddit
 grās deo. iuxta illud apli. Nos sum. i. q̄s
 fines scli deuenerūt. **P**refa christi i vesp̄
 pera de cruce deponit. fuit. Eadē q̄z hora
 in cena sacm corpis et sanguis iñtuit
 pedes discipulorū lauit. discipul. eñtibz i
 emaus i hitu pegrini i fractione pavis
 se manifestauit. **M**erito ḡ ecclīa i hac ho
 ra christo grās agit. Est tñ duplex mun
 dī vesp̄a. put i. vi. p. sub eplā dicet. Sa
 ne sic ait sicardus eps cremonē in mi
 trali. officiū diei seqñt. incipit in vesp̄is
 qz vesp̄ina sinaxis. i. hora. pñū ē officiū
 fm hēdre psuetudinē i q̄ternario nūe
 ro. vut dictū ē in. p̄lx. h. p̄tis. **U**tespti
 nū officiū a vesp̄a stella noīat. q̄ in pñci
 pio noctis orit. **P**refa hab initio mūdi
 dies pcederz noctē. in nocte tñ dñice re
 surrectōis. nor cepit pcedere diē. vt dice
 tur in. vi. p. sub sabbato scō in pñcipio.
Dic at ecclīa i hac hora. v. ps. **P**rimo p
 p̄ christi. v. vulnera. q̄ p nob obtulit sa
 crificiū i vesp̄a mūdi. **S**ecūdo ad corre
 ctiōem. vt vicz defleam. et petam. veniā
 pctōz. q̄ in die p. v. sensus corpis cōmit
 tūtur. et ad nos intrāt. iuxta illud hie.
Mors itrauit p fenestras n̄as. **Q**uis

enī est q̄ visu nō capiat. **T**ertio p ipsos
 v. ps. munit se ecclīa i noctūale tribu
 latōe. **D**ec ei hora iñnuat fletū eoz q̄z
 occidit sol iusticie. et ita sunt i vesp̄e. de q̄
 dictū ē. Ad vesp̄e demorabit flet. q̄ du
 rabit vsqz ad matutinū. i. q̄usqz sol fide
 libz oriat q̄ occiderat pctōibz. fm qd se
 quit. Et ad matutinū leticia. Et ppter
 easdē etiā cās pectus qñqz digit. tūdim.
Rursus seclares dicūt. v. ps. religiosi ve
 ro. nij. p̄t rōez tāgendā in. vi. p. sub ti
 de aduētū. **E**t nota qd vesp̄tinū matu
 tinūqz officiū ceteris horis i nūero psal
 morū pferūt. eo qd in senaria opey distin
 ctioe. vesp̄e et mane solūmō memorant.
 et in veteri lege matutini et vesp̄tini offi
 cij antiq̄tas cōmendat. **Q**uinqz ḡ psal
 mi in sex vesp̄tinis hebdomade officiis
 dicūt. et cātāt psalmi fm materiā diei.
Et ecce in. vij. die. s. in sabbato ppter re
 surrectiōem q̄ sequit. agim. de victoria
 et laude dei q̄ sequit. victoriā. **U**n i pmo
 psalmo. s. bñdictus dñs. ad istam agit de
 victoria dauid i goliā. **Q**uātum dō ad
 spūale sensus de victoria n̄a q̄ dyabolus
 supant. **Q**uia ḡ post victoriā nil restat
 nisi laudare dñm. p quē victoriā hēm.
 iō sequit. nij. psalmi q̄ sūt de laude. **I**n
 p̄io enī laudē pmittit ecclīa dicēs. Ex
 altabo te deus. **I**n secūdo seipam icitat
 Lauda aīa mea. v. **I**n tertio alios inui
 tat. Laudate dñz. **I**n q̄rto p̄gtulat cele
 sti hierlm dicēs. Lauda hierlm dñm. rē
 et sic de alijs feriis et psalmis. **I**n q̄bus
 dā ecclīis statim post psalmū sequit hym
 nus. et post hymnū lectō siue caplm. **I**n
 quibusdā ecōuerso. Et in q̄busdā hym
 nū n̄ cātāt. **Q**ui post ps̄a imediate hym
 nū cātāt agnū ordinē suare vidēt qm
 primo est in corde dilectio q̄ p aff. desig
 tur. deinde sequit bona opatio. quaz ps̄a
 designat. postea mētis exultatio. que p
 hymnū notat. **S**ed quia exultatio sepe
 negligentia parit. idcirco sequit lectio
 seu caplm que hominez ad cor reuocat.
Qui vero lectionē hymno pponūt vol
 unt hymnū locū responsorij obtinere.
Un cū in festiuitatibz rñsorij post lectō

Liber Quintus

nein cantāt. hymnuz pretermittūt. **A**d maiorē tamē exultatiōem notādā in quibusdā ecclīis vtrūq; cantat. et tūc rñ forū pcedit hymnū. ad notādū q tūc maxime rñdere debem. exhortationi p pcedet caplm facre. post qd statī sequitur rñforū. **G**enerale tñ est q qñcunq; cantat rñforū pcedere debet lectio cui rñdere d3. **Q**ui x̄o hymnū nō cantāt. illō attēdere vident. q cāticuz beate marie sequit qd excludit rñforū. cui locuz tenet hymnū. **N**ā si cāticū cācharie in laudib; matutis excludit rñforū mltoma gis cāticū beate marie x̄gis excludere debere vides in vespis. **E**t nota q ad vesp̄as d3 illud caplm. **B**ndictus de⁹ et p̄ n̄ ad corint. i. a. **E**t illud. **D**ñs aut̄ dirigat. ij. ad thx̄. ij. a. **P**ost hymnū sequitur x̄ficul. vic3 i sabbato. **V**esp̄ia o3o rē. **I**n alijs dieb; **D**irigat dñe. **E**t vter q3 x̄sus vesp̄inū tps desigt in q cantat qd sonāt x̄ba illa q in psalmo sequūtur. **E**levatō manū meaz sacri. vesp̄inū **O**ptat enī vt o3o dirigat ad dñm. **Q**d de veteri testa. tractū est. vbi hētur q hora vesp̄ina sacdos itrabat sc̄m tabernaculū vel templū vt offerret thimiamā sup altare incēsum. sicut mane itrabat vt offerret incēsum. **H**oc thimiamā significat suauitatē odorif. **P**ine h3 osuetudo vt vuz d3 x̄ficulus sacerdos thurificet altare ad iplendū inge sacrificiuz. **S**ic enī fiebat i lege in q duo agni offerebātur. vnus mane. alter sero. et hic pinguior. ad notādū q charitas crescit. **I**deo ḡ thurificat. vt simus sp̄ bon⁹ odor deo. p̄ficiēdo in sc̄ia et doctrina. **E**t etiā q3 ppter pmissiōem dei debemus esse tales vt simus ei boni odoris. **E**l iō in vesp̄is et matutinis post psalmos et lectiōes dum x̄sus d3. incēsat ad notādū q nemo pōt bonū odorē deo reddere vlt hū exemplū opandi alijs dare. qd p incensuz significat. nisi prius i seruitio di opetur qd p psalmos. et alios doceat. qd p lectiōem notat. **Q**uā mos inoleuit q in p̄cipuis festiuitatib; affi ad magnificat et bndictus ter d3. siue toties canēdo p

telatur. donec oīs p̄p̄s qui interest incēsi repleat odore. et vltimo d3 cuz neuma voce quidē nō significatiua. put dictuz est in p̄lexio hui⁹ ptis. **S**acerdos autem q maior est in ecclīe officio et q vice tenet aarō d3 incēsum offerre vt sit thimiamā sempiternū coram dño et suauē fragrās odor. iuxta illud. **D**irigat dñe o3o mea. sic incēsum in p̄spectu tuo. **D**e hoc dictū est sub laudib; matutinis. **D**icitur ḡ in vesp̄is x̄ficulus exhortatiōis. vt excitet pigros ad intelligendū p̄missa dei. q continent in cātico illo beate marie. magnificat aīa. m. rē. qd ē luc. i. c. **P**rima pmissio facta fuit noe. **Q**uā gen. ix. **P**onā arcū meū in nubib; celi. **E**t h̄ iplera ē. **S**ecūda abraē et dauid. **A**braē dictū est. **I**n semine tuo bndicent oēs gentes. **D**avid dictū est. **D**e fructu v̄tris tui ponā sup sedē tuā. **E**t hec iplera est in beata virgine qd notat in cātico suo ibi. **R**ecordatus est mie sue. **E**t p̄b certi sumus q dabit nobis vltimā. s. paradisum. **I**deo aut cāticuz ipm q̄tidie d3. vt frēq̄ntior dñice incarnatiōis memoria aīas fidelīū in ope dei et in doctrina se exercentiū ad deuotiōē opis incēpti accendat. **C**ū enī in cātico ip̄o notetur cogitatiōes. sic in psalmis opa. si diligēter beate marie actus et dicta sepe recolimus. obseruātia castitatis et virtus opatiōis sp̄ ad ipius imitatiōem p̄seuerabūt in nobis. nec etiā mouebit nos fauor hūanus indebitus nō t̄paliū immoderatus appetitus nō t̄paliū afflictio nō de impetrāda cōmissiōe **V**eniat m̄s n̄s. **N**epe nō nos mouebit inaequitas fauor hūanus. q3 cuz beata virgo cōmendat a beata elīcabeth dicēte. **Q**uā h̄ m̄s h̄i vt veniat m̄s dñi mei ad me rē. **N**on ip̄a mota fuit fauore humano. sed suā humilitatē clamauit. **M**agnificat aīa mea dñz. **E**t tandē adiecit. **Q**uia respexit humilitatē ancille sue. **E**t nota q dicit respexit hūilitatem. et non dicit respexit virginitatē. innuēs mētis virginitatem pualere corpis integritati. **I**teruz iō dicit hūilitatē. q3 de sup̄bis resistit.

eosq; a beatorū sorte secernens per varia
penarū loca pro peccatorū impietate disp
git. Non vos mouebit immoderat' te
poraliū appetitus. quia sicut ipse dixit.
iudex noster diuites dimisit inanes. et
deposuit potētes de sede. Non t'palis af
flictio nos mouebit. quia deus exaltat
humiles. In hoc enī cantico exemplo
humilitatē eius reformamur. et filij dei
incarnatio per quā de po. po. de sede. et ex
altauit hūiles. ad memoriā reducit. ut
fidei nostre deuotio excitetur. Ad despe
ratio de cōmissorū impetrādā venia. quia
mīa ei' a p'genie in p'genies timentibz
eum. Beda dicit. q' inde inoleuit p'sue
tudo ut in officio vespertino cāteretur cāti
cum beate p'ginis. et potius in vespertino
q' in officijs alijs. Primo q' in ipsa ve
sp'era mūdi suo singulari assensu mun
do succurrit p'dito. Secūdo q' p' hoc sic
incarnatōis in vesp'era mūdi facte iugis
recordatio. Tercio q' ipsa est stella mar
ris. q' in huius mūdi vesp'e nobis luce
re cepit sicut vesp'era stella a q' dicitur vesp
tinū officiū. in initio noctis lucere inci
pit. Quarto ut mens n'ra p' diez varijs
fatigata cogitatioibz. imminente q'etis. s.
noctis t'pe. recolēdo dicta d'i genitricis
quicqd' sup'flūū vel nociuū diuturna es
uagatio p'traxerit. totum hoc p'cibz et la
chrymis ea intercedēte mūdet. Quinto
q' virgo portauit dñm in vesp'era mundi
Rufus canis in sexta laude. q' dñs i se
xta etate venit. sicut et canticus symeōis
in septima. p'pter septimā etatē q'escēti
u n. put tactū est sub laudibz matutis.
Vt enī hoc canticus est exultatio laborāti
um q' spūs exultat in dño q' fecit eis
magna qui potēs est. cuius mīa est in se
cula. Ob hāc exultatōem rep'ntandam
lampades accendunt in vesp'is. Vel p'
hoc cātico principaliter accendūtur. eo
q' de euāgelio est. vel ut nos de numero
adolescētulaz et quinq; prudentū curra
mus cū lampadibz bonoz operū in odo
rem vnguentoz beate virgīs intrātes
cum ea in gaudiū dñi nostri. Et q' opa
nostra non sunt in lampadibz radiant

tia nisi fuerint charitate informata iō
canticum clauditur sub antiphona per
quā charitas designatur. Recantata
antiphona in p'sentis diebz p'sternit se
ecclia in oratiōez prolixius orās q' in al
ijs officijs. quia sp'ēaliter orat p' his q'
bus occidit sol iusticie. licet et p' alijs or
ret. et facit ea que dicta sunt superi' sub
titulo de tertia. vbi de p'cibz agit. In sol
lennibz vero diebz statim d'r collecta. et
quasi stantes oram' de q' et in quibz offi
cium vesp'itinū cūz hora prima pueniat.
ibi etiā dictū est. Fortuorū officiū inci
pit a vesp'is. nō tamē habet secūdas ve
sp'eras. ad notādum q' hoc officiū finem
habet quādo anime saluandoz ab oī
pena liberate. eterna beatitudie fruē
t. Sed sancti de quoz gloriificatiōe in aīa
iam certa est ecclia primas et secūdas ve
sp'eras h'nt. si in festo eoz. i. lectiōes vi
cant. Primas enī h'nt p' gloriificatione
anime iam p'cepta. secūdas p' gloriifica
tione corpis quā habebūt. que nunq' fi
nem habebit. Si vero h'nt tm̄ tres lecti
ones primas vesp'as h'nt. tm̄. non quia et
ipī duplicē skolā habituri nō sint. cūz b
omnibz electis pueniat. sed ecclia ad
ostendendū differentia p'eriorū illis et
istis debitorū. magis solennizat pro illis
de quoz maioribz meritis sibi per mira
cula siue per alia documenta constat. q'
uis ad plenū certa esse nō possit. Nam et
stella differt in claritate a stella. Unde
augustinus ait in sermōe de b'tō stepha
no. Cum p'ciosa sit mors scōz. si quid
distare inter martyres pōt p'cipu' eē vi
detur q' prim' est. Quāq; tamē in vesp'e
ris p'cedentibz d'r solummodo antipho
na et collecta de festo sequenti. put dice
tur sub vigilia natalis. Postremo no
tandum est q' religiosi ante cōpletoriū
p'mittūt collatiōem. q' a scīs p'f'bz origi
nē trahit. q' deis vesp'is puenire et de scri
pturis sacris p'ferre solebāt. ad instar o
perarioz ad recreatiōem adinuicem cō
fabulantiū. Ideoq; tūc vitas vel colla
tiones patrū. et his filia. q' potius sint ad
recreatiōez et delectatiōez legūt et erudi

Liber Quintus

tiores si dubiū occurrerit iterrogāt.

De completorio.

In hora cōple-

torij christus cū discipul orauit p̄rem. Eadez q̄z hora san guineas guttas sudauit. et etia corpus eius in sepulcro positū fuit. et custodes deputati. Verito igit in hac hora ecclesia deo laudes et gratias agit. Illa etia in memoriā eterni gaudiij celebrat. Nam cōpleto electorū nūero in illa hora cōplebit gaudiū scōz in die generalis retributiōis. et inde est q̄ cōpletoriū significat gaudiū. Dicit aut cōpletoriū quia i eo cōplet cōis vsus locutiōis cibi et potus et alioz q̄ necessario p̄ corpis sustentatiōne sumūtur. Et s̄m h̄ etia significat finem vite p̄nit. Sane hoc officiū incipit p̄ter morē alioz officioz. s. Aduerte nos dē. et c. Quia enim q̄si tota die psalmodie institim⁹. et pene impossibile ē. q̄n aliq̄ puluerē supbie p̄traxerim⁹. et q̄ sepe erram⁹. iuxta illd. erraui sicut ouis q̄ perijt. inde ē q̄ nos hūiliātes dicim⁹. Aduerte nos dē. Preterea q̄libet p̄fect⁹ et bonus estimare se d̄z ip̄fectū siue insipientē iuxta illud. iust⁹ accusator sui est iō dicit sacerdos. cōuerte nos dē. in his vbi indicās se p̄sum. bonaz q̄ppe mētiū est ibi culpā agnoscere vbi culpa nō est. Nam et si dixerim⁹ q̄ p̄ctm nō hēmus ip̄i nos seducim⁹. Hinc ē q̄ etia p̄sequēter iuocam⁹ diuinū adiutoriū dicētes. Deus in adiutoriū meū. vt p̄uerte nos dē. referat ad p̄terita mala tollēda. et dē in adiutoriū dē. ad bona opa futura faciēda. q̄z si ne dī adiutorio quicq̄z boni facere nō valem⁹. Quia nō totū ad laudem trinitatis faciendū est. ideo seq̄tur gloria p̄ri. Rursus incipiētes per p̄uerte nos deus salutaris nr̄. oram⁹ vt nos a mal⁹ p̄ntat. et irā suā a nob̄ auertat. Et q̄z merita nr̄a nō sufficiūt. eius adiutoriū postulamus dicētes. Deus in adiuto. meū dē. Dicunt autē q̄ttuor psalmi. ad obtinēdā remissionē p̄ctorū que cōmittimus dū sum⁹ in hoc corpe ex q̄t

tuor elementis et ex q̄ttuor hūoribz vel cōplexionibz cōposito. seu q̄z corpe ip̄m ex his cōpositū ē picla et fantasmata notis munim⁹. et deo cōmendamus. iōq̄ tūc d̄z. In manus tuas dñe dē. et custodias nos dē. Et incipit ecclesia a voce p̄fectionis dicē. Cum inuocare exaudiuit me dē. et c. Hoc enī p̄fectoz ē. S̄z q̄z p̄fecti se debet reputare ip̄fectos. iuxta illd. iob. etia si simplex fuero s̄ ignozat anima mea. iō seq̄tur in eodē psalmo. Misere re mei. sup. dñe. et exaudi oīem meam q̄d dicere est ip̄fectoz. Postea alijs admonitis ad bonū facit in eodē psalmo mētiōem de pace et̄na ibi. In pace in idip̄m. i. q̄ est inuariabil. quā pacē sp̄s i me moria h̄re debemus. et maxime dū corpe quiescere debet in lecto. mens d̄z q̄scere in deo. Debet etia q̄scere in spe. Cū sequit̄ secundus ps. In te dñe sp̄auit dē. Seu q̄z spes nō est sine timore. alit̄ enī p̄sumptio esset. iō sequitur tertius ps. Qui hitat i adiutorio altissimi dē. in q̄ deus p̄mittit liberare ecclesiam. Dyabol⁹ est enī q̄si fur de nocte incedēs. et iō nocte imminente dic̄ ecclesia illū psalmū ē nocturnales tēptatiōes. Dicitur ḡ ille ps̄ vt a q̄ttuor tēptationibz liberem⁹. s. a tior nocturno. a sagitta volante in die. a negocio pambulāte in tenebris. ab incursu et demonio meridiano. i. ab incurrente demonio. Prima est leuis et occulta. secūda est leuis et manifesta. tertia grauis et occulta. q̄rta grauis et manifesta. In quarto d̄o psalmo. s. ecce nūc dē benedicat ecclesia deus p̄ liberatiōē tōtū nū nocturnaliū. ibi. In nocte te man⁹ v̄ras in scā et b̄ndicite dño. Dicit ei aug. sup hūc psalmū. Nox res trisus est. dies leta res ē. ergo p̄ noctē itelligit aduersitas. p̄ diē p̄speritas. In aduersitate b̄ndicendū est dñs sic et i p̄speritate exēplo iob q̄ amissis filiis et rebus oībz dicebat. Dñs dedit et c. Sit nomē dñi b̄ndictū. Cū et hic dicitur. Benedicite dñm. Sed q̄ritur quare dicunt̄ t̄m modo serpens illius psalmi. in te dñe sp̄auit. R̄ndet̄ iō. q̄z dñs dicēdo sextum

versum videlicet. In manus tuas dñe
 76. sexta etate mundi. sextoq; die carne
 obiit. vt iā dicef. Recte g̃ sex versus tñ
 eiusdē psalmi in cōpletorio cāram? vt i
 hac sexta etate in q̃ p̃ euz redēpti sum?
 ficut hēt finis vltimi x̃sus. ibi. Rēde/
 misti me dñe deus veritatis. p̃formēti
 dormitiōi ei? vt. s. mēbra q̃escāt 7 cor vi
 gilet sic caro eius in sepulcro q̃euit. 7 vi
 uinitas vigilauit. Morādum est q̃ in q̃
 busdā eccl̃ijs statim post psalmos dicit̃
 hymnus. ea forte rōne. qz p̃ bonā opatō
 nē puenit ad exultatiōes absq; oīs pur
 gatiōis medio ab his q̃ purgati transe
 unt ab hac vita. Alia etiā ratio iam dis
 ces. Et sic p̃us dicit̃ hymnū q̃ caplm̃
 ad osidendū missice q̃ illi in q̃b; cōple/
 ta sunt sig̃ta p̃cedentiū laudū. seu perfe
 cti q̃ p̃ cōpletoriū significātur. pueniūt
 exhortatiōem q̃ p̃ caplm̃ significat. Nec
 tñ caplm̃ p̃termittūt. qz hic sp̃ vtilis ē
 exhortatio ad p̃seuerandū in bono. quia
 nec nocet admissio subdere calcar equo.
 In alijs aut̃ eccl̃ijs inf̃ psalmos 7 h̃ym
 nū insonāt antiphonaz vel alla p̃ anti/
 phonā seq̃ntes ordinē b̃ti ignaci. de q̃ i
 p̃lexmio dictū ē. In alijs ṽo eccl̃ijs sta
 tim post ps̃ 7 antiphonā vel alla. seq̃tur
 lectio siue caplm̃ cu; r̃isozio. In man?
 tuas 76. vel alio. qz vt dicit̃. in oī officio
 dici d̃z lectio. Postea adiiciūt hymnus
 Te lucis 76. in q̃ optāt p̃tegi in noctur
 nis tribulatiōib;. Alij ṽo nō dicit̃ lectō
 nem. put in p̃lexmio hui? ptis dictū est
 sed statim post ps̃ dicit̃ ṽficulū. Tū qz
 tñ illud dormitiōis nō est aptū ad do/
 ctrinā. Tū qz post cōpletoriū nō solum
 cibi 7 potus. ṽx etiā doctrina q̃ p̃ lectio
 nē significat referēda nō est. Dñc est q̃
 statuit b̃tūs b̃ndictus vt post cōpletori
 um nemo loq̃tur. Dicit̃ aut̃ caplm̃ Tu
 in nobis es dñe. hieremie. m̃ij. ca. Reli
 giosi in hoc officio aī oīa lectionē p̃mit
 tūt dicētes. Fr̃es sobrii 76. ne ordinem
 h̃eldre excedere videant. rep̃ntantes in
 hoc etiā mariā magdalēnā. de qua dñs
 dixit. puenit vngere corpus meū in ses
 pulturā. i. hoc fecit qd̃ factura erat mori

tuo si licuisset. ita et h̃ec lectio q̃si vngit
 reddendo aīas attentas ad vigilādum
 ante cōmēdationē dormitiōis. **P**ost
 hymnū subiicit̃ ṽficulū. Custodi nos
 dñe. vel alius. q̃ notat totius officij esse
 ctum. **P**ostulat̃ enī dñi custodia p̃ nos
 ctis pericula. Et d̃z acuta voce 7 cū neu/
 ma. ex quo excitati 7 memores facti ies
 fabilis gaudij. quod erit merces labor
 nostri. canimus canticū symeonis. Nūc
 dimittis 76. qd̃ est luc. ij. c. **P**rimo vt il
 lius exēplo pacē inuementes meream̃
 videre lumen. qd̃ est christ̃. **S**ecundo
 iō canticū istud canim? qz sic scūs syme/
 on cupiēs ex hac vita in alterā transire
 illud cecinit sic 7 nos dum dormire de/
 bemus q̃si morituri. qz somnus est q̃si
 mortis imago. illū canimus p̃ quē nos
 dñi cōmēdam? **T**ertio p̃pter cām sub
 ṽesperis dictā. **Q**uarto qz canticū illud ē
 de ṽtroq; aduētū. Cū merito illud dis
 cimus vt p̃missionib; alliciam̃. 7 a vici
 is q̃escamus. **C**onsiderādū est aut̃ q̃
 cum septē sint p̃tes ceteraz horaz. s. ver
 sus cū gl̃ia p̃ti. hymnus. psalmi. lectio.
 cātus. p̃ces. 7 oīo. in trib; tñ horis. s. in
 matutis laudib; 7 ṽesperis 7 in cōpleto
 rio. addit̃ 7 octaua. vic; canticū euangeli
 cum. qm̃ h̃e tres hore p̃tinēt ad octauaz
 .i. dñi resurrectionē. q̃ mane surrexit in
 ṽespere se discipulis maifestauit. i com/
 pletorio discipul̃ ait. **P**ax rob. **P**ropte
 rea in his trib; horis hymnus q̃ est exē/
 plū leticie psalmos sequitur vt p̃tinue
 tur enāgelio gr̃e. **E**uāgelij gr̃e huius
 officij est canticū symeonis. s. nūc dimitt
 tis. in quo pacē rogam? eternā. vt sicut
 symeō transire cupiēs. postq; vidit chri
 stū. dimitti rogauit. sic 7 nos post lumē
 fidei perueniamus ad splēdore sp̃ei. vbi
 erit pax eterna. **C**onsequēter oīo dñi
 ca 7 p̃ces dicuntur quib; etiā contra
 noct̃ fantasmiata nos munim? **S**ubij
 citur etiā simbolū. in quo nostre fidei
 professio p̃tinetur. vt si forte nos mori
 contigerit. in confessione fidei moriam̃
 fit etiā in quibusdā eccl̃ijs sicut et
 in p̃ma p̃fessio g̃ialis. **A**lterna ei p̃fessio

Liber Quintus

ne inuicē nos mūdā. iuxta illud. Cō
fitemi alterutq; pctā vā vt saluēmi. de
mus req̄ez t̄pib; nris. donec iuēmi? lo
cū dño. **P**recib; g̃ r̄ oīoe p̄plei b̄ officiū
iuxta illō apli. **O**rares p̄ iuicē vt salues
mini. **R**ursus p̄ces multice hūilitatez
significāt. q̄ i fine d̄z eē. Quia sic in p̄
cipio ip̄a nccaria est. ad qd̄ significādūz.
voce hūilima b̄ seruiciū inchoat. ita i cō
summatione eadē hūilitas mōstrāda est
p̄supbiā in q̄ ceciderūt oīms qui opant̄
iniquitatē. **P**ost p̄ces opilio nē siue iacer
tos cōmendās dño gregē suū dic̄ colle
ctā. **U**bi non est aggruū vt post b̄ officiūz
aliqd̄ aliō fiat. nisi qd̄ p̄tineat ad q̄etē.
Et attende qm̄ ad primā r̄ ad cōpletōzi
um aploz simbolū nō dimittim̄. qz cū
cta opa nra in ei? noīe incipim̄ r̄ p̄clu
dimus i quē credim̄. s̄it ad p̄trūq; offi
um p̄fessionē. r̄ miserere mei dē. ad iei
mus. vt quicqd̄ in nocte peccauim̄ aut
in die deliquimus. p̄ p̄fessionē r̄ p̄niam
diluamus. adiplētes illud. **C**onfitemi
alterutq; pctā vā. **R**espiciētes etiā illō
q̄ olim sacdos farine assariū offerebat
in die picis sue. medietatē i mane r̄ me
dietatē post meridiē. **S**acrificiū aut̄ no
strū est ip̄s hūiliatus. **U**ltimo notā
dum est q̄ omia officia diurna q̄ntū ad
psalmos inuariabilia sunt. nocturnax
ro variabilia p̄ter illud. **P**er noctē enī
intelligitur mūdus iste. qui variabilis
est. per diē d̄o ille eternus qui est iuaria
bilis. de quo scriptūz est. **O**rdinatione
tua p̄seuerat dies. **E**t est x̄rior l̄a p̄se
uerat in singulari q̄ p̄seuerat in plurali
licet aliter q̄si cōiter p̄ferat. **H**oc etiā
officiū in q̄busdā eccl̄is q̄ntūz ad h̄ym
nū inuariabile est. put sub ti. de prima
dictū est. r̄ etiā q̄ntū ad psalmos lectio
nem p̄ces r̄ collectas. ita q̄ pro nullius
sancti solēnitate. sicut nec officium p̄ri
me variat. p̄ eo qz in illo d̄ pace r̄ sp̄ali
ter de illa ad quā suspiram̄ agit. q̄ vt p̄
missum est inuariabilis est. b̄ dūtarat
excepto. qm̄ in dñicis dieb; dicūt ad pri
mā illos q̄nq; psalmos. scz. **D**eus deus
me? respice in me r̄. r̄ seq̄ntes. r̄ ps. **C**ō

fitemini. put ibi dictūz est. **S**ed quare
illi quinq; psalmi in prima. r̄ d̄sus. **I**n
manus tuas dñe r̄. in cōpletōzio poti?
q̄ in alijs horis ponūtur. **R**esponso ch̄risti?
cui in his horis canim̄. qui est p̄ncipi
um r̄ finis. in cruce pendens legif̄ ince
pisse psalmū illū. **D**eus de. m. r̄ oēs p̄s
seq̄ntes seriatim vsq; ad dictū versum vi
xisse r̄ ibi finiuisse. et sp̄m̄ emisisse. **D**e
rito igit̄ r̄ nos in p̄fessionib; hui? sc̄li p̄si
tuti. ad ip̄ius imitationē i hora p̄ma. q̄
est i p̄ncipio horaz diei. r̄ nō alibi octōs
v. p̄s r̄ in cōpletōzio. qd̄ fm̄ aliquā p̄si
derationē ē finis siue vltima horaz diei
debem̄ dicere d̄sum ip̄m. **Q**uo b̄ offi
ciū ad vltimā diei horā p̄tineat. hac p̄si
deratione apparet. **I**n p̄ma dicim̄. n̄i
octonarios d̄suū in psalmis. duos pro
prima. r̄ duos p̄ secūda horis. **E**t in ter
tia sex. duos p̄ tertia. duos p̄ q̄rta. r̄ du
os p̄ q̄nta. **E**t i sexta sex. duos p̄ sexta.
duos pro septia. r̄ duos p̄ octaua. **E**t i
nona sex. duos p̄ nona. duos p̄ decima
r̄ duos p̄ vndecia. **R**estat vltima hora.
x̄ij. ad quam p̄tinet cōpletōziū. qd̄ no
tat h̄ymnū. **A** lucis aū finim̄. **P**remis
sos at̄ octonarios cōbinam̄ si duo cha
ritatis p̄cepta ob̄suamus. **F**acim̄. r̄ cō
binationes vt p̄ quis hora diei i qua deli
quim̄. vñū dño legis r̄ charitatis bina
riū offeramus. **U**t p̄ p̄ma. **B**ri. p̄ sc̄da.
Retribue. p̄ tertia. **L**egez pone. p̄ quār
ta. **M**emor esto. p̄ q̄nta. **B**onitatē. p̄ se
xta. **D**efecit. p̄ septima. **D**ño dilexi. p̄
octaua. **I**niqs. pro nona. **C**irabili. p̄
decima. **C**lamaui. pro vndecima. **P**ro
cipēs. **F**unt ergo vndeciz cōbinationes
ad emendādū vndenariū n̄re trasgres
sionis. **E**t in quolibet octonario aliquid
de lege domini memoratur. quia p̄ eam
vineā colit̄. r̄ tenari? eternitatis acq̄ritur.
Sūt g̃ x̄ij. octonarij. q̄ p̄ horas diei vi
cunt̄ p̄t̄ rōnez sub ti. de p̄ma dictaz. **E**t
dictū bim̄ r̄ bini. r̄ sic duplicati sūt. xi.
Undenari? ei nūer? significat trasgres
sionē sic tenari? p̄fectiōez. **D**ictū ei p̄ xi
vt p̄ ea q̄ in illis dictū trasgressionē mā
datoz suoz nobis relaxet.

Incipit liber sextus
 siue pars sexta de officijs dominicarum spe-
 cialiter et quarundam feriarum ac festiuitatum
 domini et de officijs ieiuniorum quattuor temporum.

In proxima
 parte precedenti de diui-
 nis officijs in generali dis-
 cimus. nunc autem de specialita-
 tibus et diuinitatibus eorum.
 De panis circuli ostendam. vicis de offi-
 cijs dominicarum et quarundam feriarum et festiui-
 tatum domini et de ieiunijs quattuor temporum et de
 conuenientia ipsorum officiorum tam nocturna-
 lium quam etiam missarum. non minus duntaxat ecclesie
 sed diuersarum officia persequentes. Ad quod
 euidentiam est distinctio temporum permittenda.
 Siquidem annus solaris quattuor temporum suc-
 cessione dilabitur. hiemem in qua semina
 iaciuntur. veris in qua seminata producit et
 in spicas acciuitur. estatis in qua messes al-
 bescent et falce succiduntur. et autumnus in qua per
 ventilationem grana a paleis separata in hor-
 reis reponuntur. Sic et magnus vite peritus
 annus durat ab initio seculi usque ad finem
 mundi. quattuor temporum varietate mensuratur.
 Primum fuit tempus deuiationis in genere
 humano. vicis ab adam usque ad moysen. in qua
 declinauerunt homines a cultu dei quod vera lux
 est. facti ydolatre. et nil illuminationis doctri-
 ne habentes. et simul inutiles facti sunt. et
 non fuit qui faceret bonum usque ad vnum. Tunc
 enim reliquit homo deum creatorem suum et de lapide
 idola. Tu es deus meus. Hoc tempus quod fuit
 ignorantie et cecitatis bene concordat hye-
 mi in qua obscuritas regit. Secundum tempus
 fuit reuocationis siue renouationis. vi-
 delicet a moysen usque ad natiuitatem christi.
 quo edocti sunt homines per legem et propheta-
 tas de aduentu christi. de curatione pec-
 cati. et de dilectione vnius dei. Tunc do-
 minus dixit ad israel. Audi israel. domi-
 num deum tuum adorabis. et illi soli ser-
 uies. Et doctus est homo. quid sibi ipsi
 quid deo. quid proximo facere tenetur.
 Postmodum ob eandem causam suscita-

uit prophetas ut scilicet predicatio ho-
 mines magis ac magis ab erroribus re-
 uocaret. Hoc tempus concordat cum
 vere quod habet aliquid luminis. sed mul-
 tum obscuritatis. Tertium tempus
 fuit regressionis siue reconciliationis et vi-
 sitationis videlicet a natiuitate christi
 usque ad ascensionem eiusdem. per quam
 facta est gratia hominibus et predicatio euangelij. de
 quo dicitur. Ecce nunc tempus acceptabile. ec-
 ce nunc dies salutis. Hoc est enim tempus gratie
 quo omnes nos visitauit ex alto. in quo tempore
 dominus qui est sol iusticie mundum suum pernitentia
 visitauit. et propria doctrina sufficienter il-
 lustrauit. Hoc tempus concordat cum estate. in
 qua claritas regit. Quartum tempus est pegeri-
 nationis. vicis ab ascensione domini usque ad di-
 em iudicii. ubi erit consummatio seculi.
 Hoc tempus est habens multum luminis. quia
 dei mysteria reuelata sunt diuina mysteria.
 habet tamen aliquid obscuritatis non
 pro negligentia faciente. et sic concor-
 dat cum autumno. qui habet aliquid obs-
 curitatis sed amplius claritatis. In
 primo tempore virum fidei. flos spei. fructus
 charitatis. frigore infidelitatis ex-
 aruit. In secundo vinea domini aliqua-
 tenus viruit et floruit. In tertio viris
 et florens fructus vberissimos attulit.
 In quarto cadentibus folijs verborum
 decolorari cepit. Rursus tempus deui-
 ationis dictum est tempus culpe et pene.
 Nam propter ipsam deuiationem homo
 subiectus est culpe. et propter culpam
 pene. Unde dicit dominus. Putas cum
 venerit filius hominis inueniet fides su-
 per terram. Tempus reuocationis dici-
 tur tempus doctrine et prophetie propter de-
 calogum. per quod deus docuit genus huma-
 num. Tempus reconciliationis dicitur
 tempus libertatis et gratie et leticie. Tem-
 pus peregrinationis dicitur tempus lu-
 cte et pene. siue laboris et penitentie. quod
 nos facimus deuiationis et negligen-
 tie. Primum fuit desperationis. Secundum
 respiracionis. Tertium liberationis. Quar-
 tum exercitacionis. Hoc quattuor tempora re-
 perit ecclesia singulis annis. siue stat.

Liber Sextus

ecclesie per hec quattuor tpa variatur.
Temp^{us} hyemis et deuotionis in q^{uo} mors
 regnit repñtat eccia a. lxx. vsq^{ue} ad pasca
 recolēs casuz et penā p^{ri}moz parētuz p^{ro}
 eoz culpā. et iō cātica leticie excepto glia
 p^{ri}u subtrahē. put sub ti. de septuagesi/
 ma dicef. **F**ilef ei. glia i excels^{is} deo q^{uo} i
 testimoniū pacis auditū ē. q^{uo}n^{iam} vitas de
 terra orta est. et iusticia de celo p^{ro}sperit.
Tps veris et renouationis repñtat eccia
 in aduētū dñi. p^{er} quē oīa renouata sunt
 vsq^{ue} ad natale dñi. **C**ū ad notādū q^{uo} pa
 tres illi^{us} t^{em}p^{or}is habuerūt aliqd luminis
 sed multuz obscuritatis respectu seq^{ui}n/
 tiuz. minora cātica leticie cātāt scz. glia
 p^{ri}u. et alla. sed maiora sup^{er}primūt scz. glia
 in excelsis. te deū laudamus. et sequenti
 as. put ibi dicetur. **Q**uia enim hoc tpe
 peccatū regnauit. non p^{ro}pter ignorantia
 vt mors p^{ri}us sed p^{ro}pter carnis infirmi
 tatē. ideo canit^{ur} alla. q^{uo} p^{re}s huius t^{em}p^{or}is
 sub lege fuerunt. sed glia in excels^{is} filef
 quod est signū pacis et iusticie quaz lex
 dare nequit. **T**ps estatis et reconcilia
 tionis siue regressionis repñtat ab o/
 ctauis pasce vsq^{ue} ad octauā pente. q^{uo} per
 pascale agnū reconciliatū deo. oīa canti
 ca leticie et fere post oēs dictiōes alla m^{ul}
 tiplicās. ad significandū hūm gaudiū
 de nostra resurrectione. significat enim
 tps illud statū felicitatis eterne. tūc eti
 am gloria in excelsis canit^{ur}. q^{uo} in resurre
 ctiōe iusticia. i. charitas p^{ro}ficet et plena
 pax dabit^{ur}. **D**uplex etiā alleluia canit^{ur} in
 albis et dñicis illi^{us} t^{em}p^{or}is et stātes tūc ora/
 mus. **I**n priuatis vero ferijs glia in ex/
 celsis. et duplex alla nō canit^{ur}. licz sp^{iritus} alla
 p^{ro}pter q^{uo} in. lxx. dicat^{ur}. put sub ti. d. vii. die
 bus post pasca. et in seq^{ui}nti ti. dicetur.
Tps autumnii et peregrinationis repñtat
 ecclesia ab octauis pente. vsq^{ue} ad aduē/
 tum domini. q^{uo} nobis deo recōciliatis
 nō restat nisi vt nos peregrinos repute
 mus cū psalmista dicente. aduena ego
 sum et peregrinus etc. cantās omīa leticie
 cantica ad designādum gaudiū de hoc q^{uo}
 sunt diuina misteria reuelata. quādoq^{ue}
 tamē aliqua cantica subtrahet nec multi

plicat alleluia. sicut fecit in tpe p^{re}ceden/
 ti. ad significandū declinationē a bo/
 no quā nobis negligentia nostra parit.
 et cantat alleluia. in spe resurrectionis.
 et gloria in excelsis deo. p^{ro} iusticia red/
 dita. **I**tem quotidie dicit alleluia. sed
 non gloria in excelsis. vt dicetur sub tē
 pore aduentus. **C**antat etiā alleluia post
 graduale in signum laboris per quē ad
 patriam vite transeundum est. **E**x p^{re}
 missis colligitur euidenter q^{uo} recte in p^{ri}n/
 cipio hyemis homo quasi desperans di/
 cit. **C**ircumdedērunt me gemitus mor/
 tis. **I**n principio veris quasi respirans
 dicit. **A**d te leuauī animam meam. **I**n
 principio estatis architector eccie petr^{us}
 renatis p^{er} baptismū et illūiat^{us} per g^{ra}t^{iam}
 dicit. **Q**uasi modo geniti infantes etc.
In p^{ri}ncipio autūni exultās de dei mia/
 dicit. **D**ñe in tua mīa spāui. **S**ed attē/
 dens miseriā in quā ex sua negligentia
 lapsus est statim subiūgit siculū. **V**sq^{ue}
 quo dñe obliuisceris me in finē. **E**t gra/
 duale. **E**go dixi dñe. misere mei. sana/
 aīam meā q^{uo} peccaui tibi. **R**ursus hec
 quattuor tpa p^{ro}siderāt^{ur} p^{er} quattuor
 principales diei p^{ar}tes q^{ue} sunt nox p^{er}tinēs
 ad tps deuotionis. nox enī obscura est.
 et ydolatre ceci erāt. auroza p^{er}tinens ad
 tps reuocationis. meridies p^{er}tinēs ad
 tēpus recōciliationis siue regressiōis. et
 vesp^{er}a p^{er}tinens ad tps peregrinatiōis.
Designant^{ur} etiā p^{er} quattuor p^{ri}ncipales
 christi actiōes. q^{ue} sunt natiuitas. passio.
 resurrectio et aduētus ad iudiciū. **E**t
 natiuitatem p^{er}tinēt circūcisio. et baptis/
 mus et purificatio. **A**d passiōē iē/
 iuniū et tēptatō. **A**d resurrectiōē. ascē/
 sio i celū. et sanctis p^{ro}missio. **A**d aduē/
 tū ad iudiciū. trāsfīguratō et miraculoz
 opatō. **I**tem passio cōp^{ar}at hyemi. ntitas
 veri. resurrectō estati. aduēt^{us} ad iudiciū
 autūno q^{uo}n^{iam} vetustas diez sedebit tenēs
 vtilaby i māu sua. et mūdabit areā suā
 etc. **I**te ntitas christi p^{ro}cordat t^{em}p^{or}i reuoca/
 tiōis seu renouationis p^{ro}pter p^{ro}phetas q^{ui}
 eū mltis modis p^{re}dixerūt. passio christi
 t^{em}p^{or}i deuotionis p^{ro}pter penam culpe p^{ri}u

mor parentū. resurrectio tpi regressio
nis ppter leticiā. aduētus ad iudiciū tpi
pgrinationis. qz huiusmodi tempus
durabit vsqz ad diē iudicij. **Uñ** ppheta.
Aduena ego suz apd te ⁊ pegrin' sic oēs
přes mei. **Aps** g reuocatiōis siue reno
uatiōis q scā est p legē et pph̄tas durat
vsqz ad natale dñi tm̄ vt pmissuz ē. Alij
tm̄ dicūt q vsqz ad septuagesimā ⁊ ibi i
cipit tps reuatiōis. **Sz** fm̄ p̄m̄uz di
ctū qrit de tpe qd ē a natali dñi vsqz ad
lxx. sub q dictoz tpm̄ p̄tineat. **Super** q
dicūt qdā q tps qd ē a natali vsqz ad o
ctauas eph̄ie p̄tinet ad tps regressiōis.
qd ē tps gaudiij. sic ⁊ illō. **Uñ** ⁊ in qbus
dā eccl̄ijs tūc albīs vtūf vestimēt. sic et
tpe pascali. neqz tūc ieiunāt nec genua
flectūt. reliq̄o ps. s. ab octauis eph̄ie
vsqz ad lxx. sub tpe pgrinatiōis p̄tinet
Et h̄ esaias legat die natal' dñi. nō ideo
dies illa ē fm̄ ipos de tpe reuocatiōis.
alia enī p̄sideratiōe h̄ fit ⁊ añ euāgelij
in nocturnis ⁊ añ eplam̄ i missa. suppo
nif enī tūc basis colūne. vt p vtrūqz te
stamētū natiuitas christi. p̄tē. **Ite** qrit
qre a tpe xris siue renouatiōis siue re
uocatiōis incipiūt eccl̄ie officia. **Uide** ei
qz debet icipe a tpe hyemis siue reua
tiōis. qz p̄us ē reuatiō qz a reuatiōe re
uocatiō. **P̄tē** i tpe reuatiōis legif p̄i
mus lib̄ thxologie. s. genēf. **Sup** h̄ di
cūt qdā q h̄ fac eccl̄ia ne incipiat ab erro
re. **Sz** certe nō d̄r tps illō reuatiōis eo
q eccl̄ia illo tpe reuiet. sz qz errore p̄mo
rū parētū recolit. vt nos ad p̄niam tra
h̄. ⁊ iō h̄ ratio non placet. **Est** g ratio.
qz em̄ g aduētū dñi oīa noua facta sunt
Uñ apōc. **Eccē** noua facio oīa. **Ideo** in
honore aduētus dñi a tpe renouationis
incipit eccl̄ia officij suū. **P̄tē** si icipe
ret ab hyeme vtēs x̄bis despatiōis. pos
set hō illa audiēs despare. merito ḡ inci
pit a x̄re. vt cū postea audierit x̄ba d̄spe
rationis n̄ desperet. qz p̄cessit certa p̄mis
sio x̄re liberatiōis. q fit i aduētū. **Incipi**
pit ḡ a tpe renouationis seu reuocatio
nis i q tenet ratio. **Qui** at lib̄i q̄b tē
p̄tibz legant breuiter est videnduz. **Et**

quidē i plerisqz locis ab aduētū dñi vsqz
ad natale ei' legif esaias. q quāto d̄ ch̄i
sto vrbanius ceteris pph̄tauit tāto nas
tiuitati eius legif viciniū. p̄tēqz in ie
iunijs q̄ttuor tpm̄ q p̄rias h̄nt lectio
nes. **In** ipa etiā natiuitate nō solū de il
lo legif ⁊ cātatur sed etiā d̄ causis ipius
festiuitatis. put in oībz fieri solet festiui
tatibz. qd fit ad oñdendū magnū gaudi
um nob celitus datū. **In** prima d̄o do
minica post natale legif in qbusdā eccl̄e
sijs de eplis pauli ad ipam p̄tinetibz na
tiuitate. **In** octaua natal' de f̄monibz ⁊
de omelia euāgelij eiusdē diei. **In** epi
phaia de esaiā fm̄ gelasiū papā. **In** viij
ep̄hie d̄ omelia euāgelij eiusdē diei. **Ab**
viij. epiphānie vsqz ad lxx. canit de psal
mis. ⁊ legunt eplē pauli. in qbz legif de
labore ⁊ lucta ⁊ puḡ eius. **In** lxx. d̄o vsqz
ad d̄nicam añ ramispalmarū legif p̄e
tateuc'. **Septuagesima** enī tps n̄re ca
ptiuitatis et pene ⁊ culpe desiḡ. de q mi
sice ad hierl̄m redire debem' sic p̄ hebre
os olim de babilonica captiuitate ereū
tes figuratur ē. **Uñ** ergo memores sint
captiuitatis sue q sursum tendūt. legif
primo de adam qui in p̄cipio mūdi fa
ctus est ⁊ de eiectiōe eius de paradiso. de
inde de diluuiō. ⁊ qūo abraā exiuit d̄ ter
ra sua. ⁊ de mūdi huius laboribz. ad exē
plū patiētie. **Et** sicut olim hebrei capti
uati ducti in babiloniā i tristitia fuerūt
fere vsqz ad finē. lxx. annoz. ⁊ p̄cessa sibi
l̄n̄ia repatriādi gauisi sunt. licet nō ple
narie. ita ⁊ nos fere vsqz ad finē. lxx. die
rū. s. in septuagesima tacem' voces ⁊ cā
tica leticie. vt p̄missum est. ⁊ ibi ⁊ sub
titu. de tempore aduētus dicetur. **Qui**
decim tamen diebz ante pasca legitur
hieremias quia ille apertius qz alij de
passione tractauit. et in p̄pria persona
passionez domini p̄signauit. **Ab** octa
uis vero pasche. quindecim diebus vel
scdm̄ alios vsqz ad quartā dominicam
post pasca. apocalip̄ legif ⁊ cantatur p̄
pter misteria passionis ⁊ resurrectionis
q ioh̄ani reuelata sunt. ⁊ apli p̄dicauerūt
In apōc. enī fit mētio de ciuitate noua

Liber Sextus

hierusalē. Deinde vsq; ad ascensionem legunt eple canonice. et act^{us} aploz. et cātaf de psalmis. qz et dauid pphetauit de passione et resurrectione et ascensione. et apostoli pdicauerūt q a dño didicerūt vsq; ad ascensionē eius corpali pntia pfruentes. Inter ascensione et pentecostē. cātaf de ipso festo. qz discipuli sursum subleuati pmissa pntis munera expectabāt. Ab octauis pentecostē vsq; ad kalendas augusti leguntur libri regū et paralipomenō. et cātaf de oīm. qz sicut samuel saul dauid et alij p lege dñi puguerūt. sic et nos post q; acceperimus donū spūs scti i baptismo et tute debem^{us} pugnare cō demones formati nati nutriti et armati. A kalēdis augusti vsq; ad kalendas septēbris legūt et cātaf de sapia. qz i pugna maxime necessaria est sapia. vel qz augustus fert^{ur} est mēsis. et in sexta etate q; deus venit debem^{us} ppter eius pntiam sapiēter viuere. qz i ter nos audita est sapia ipa q; ex ore altissimi pdijt. Rursus mēsis ille calidus ē et medius i anno. p qd media hoīs etas designtur. et i media estate vbi quisq; ab estu vicioz plus accēdit plus succurre re d; sapia. In kalēdis septēbris legūt et cātaf de iob thobia hēdra iudith et hēster. qz hi adūsa patiēter sustinuerūt. et ecclia in fine mūdi aduersa oīa p dño tolerabit. A kalēdis octobris vsq; ad nouembzē leguntur libri machabeoz et cātaf de eis. qz iste octau^{us} mēns leticia resurrectionis missicat. qz sic iudei finitis plijs et restaurato tēplo. in hymnis et cōfessionib; bñdicebāt dñm. sic in glia resurrectionis et magne festiuitatis deuict; plijs dyaboli scti et iusti in dño festiuabūt et gaudebūt. iuxta illud. Bti q; habitant in domo tua dñe. A kalēdis nouēbris vsq; ad aduentuz dñi legūt ezechiel et daniel. et xij. pphete miores cū rñsōz. s. vidi dñz et c. Ezechiel enī vidit qttuor aīalia in figura qttuor euāgelistaz. q; natiuitatem passionē resurrectionē et ascensionē docuerūt. Isti g iō añ aduētuz leguntur. qz clariuz christi aduētum pdixerūt. Deniq; aureli^{us} pa. in burcardo li. iij. ca. hi q; sta-

tuit vt hi q; inuēti fuerint libros famosos et igitos in ecclia legere vel cātare excoicent. Et pmissis g liquet q; i ecclia libz noui et veteris te. legūt. qd etiā in suis locis dicef. et de ordie etiā libz dicef sub dñica. xi. post pentecostē. Et ē notādū q; testamētū dupl^{iter} accipit. Nā pmissio ipsa. s. id qd testat seu legat d; testamētū. Un nouū te. d; gta fidelib; pmissa. s. fides charitas ceteroz vtutes. siue vita eterna in futuro. et vt in pnti vita. Et apls. Iō noui testamēti mediator ē vt repromissioez accipiāt. q; vocati sūt hereditatis etne. Scriptura ē q; illa pmittunt d; testamētū. Un nouū testa. d; scriptura noui te. et vet^{us} testa. d; scriptura veteris te. Et h; q; hūana silitudie vident. Sic enī q; testamētū pdit heredes instituit. cirogphuz fac. testes aduocat. agēda p heredē indicit. sic et de^{us} p volēs filios isrl in terra pmissiois heredes instituire. cirogphū fecit. i. lege; dedit. testes aduocauit. s. moysen et aaron. et agēda p illos edixit. et h; est vetus te. Sed quia illud trāsitoria et tpalia repromittebat. iō christus volēs christianos. s. filios eterne hereditatis heredes facere cōsequēter nouū testa. cōdidit scilicet euāgeliaz. aduocauit testes scz aplos eisq; agēda indixit. qd testamētū tādez morte ppria psecuit. Preterea testamētum est testatio mētis q; quisq; qd mēte capit ore testat et p scripturaz corrobort iubet. Un etiā hac silitudie h; et illa scriptura d; testamētum. Vterq; iō illa scriptura d; vet^{us} testamētū. Vterq; iō illa scriptura. i. terrena scz ad veterem hominem pertinentia promittebat dicēs. Si hec et illa feceritis bona terre comedetis. Et itez Terram fluentē lacte et melle dato vobis. et similia. Unde illud vetus et trāsitorium fuit. Secūdo dicitur vetus testamētum. quia per veterem hominē scilicet p moysen veterem vetustate peccati ministratū fuit. Tertio qz nouo suo pueniēte cessauit et desijt tanq; aliqd vetustū. Un apls Cetera transferūt. ecce noua facta sunt oīa. Quarto dicit vet^{us}

respectu noui. qz eo fuit antiquius tpe
 Quinto qz a vetustate pcti non liberat.
 Nec vo scriptura noui dz testa. **P**rio
 qz noua. i. celestia. s. ad celestis hois pfer
 uatiōem ptnētia pmittit dicens. Qui
 agz aut domū zc reliqrit centuplū acci
 piet. z vitā eternāz possidebit. **S**ecūdo
 dz nouū. qz p nouū hoīem. i. ab oī pctō
 immunē. s. p chrištū mīstratuz est. **T**er
 tio dz nouū. i. vltimū. qz nouissimū ho
 mīs testamentū imobile pseuerat. qd
 testatoris obitu pfirmat. **H**inc etiaz dz
 eternū. i. ppetuū quasi durabile ac imu
 tabile. d q dictū est in. nīj. p. sub. vij. pti
 cula secrete sup vbo noui z eterni. **C**hri
 stus enī iam nō moriē z mors illi vltra
 non dñabitur. **Q**uarto dz nouū respec
 tu veteris. qz illo magis est nouuz tpe
 vel quia vetus lex est quasi radix ipm ve
 ro nouū testamentū est quasi fructus.
Quito qz innouat. nō enī illud discūt
 nisi homines renouati ex vetustate per
 gratiā. z ptnētes iaz ad nouū testamē
 tum qd est regnū celoz. **C**irca libros
 ecclesiastici officij est sciēdū q ipm offi
 ciū pssit in cātu z i lectione. **D**e cantu
 tres sunt libri. de lectione ser. **S**ūt eti
 am quidā alij libri ecclesiastici put in. ij
 p. in fine tractatus de sacerdote dictuz
 est. **S**ane tres libri de cantu sunt anti
 phonarius graduarij et trophonarius.
Antiphonarij a digniori vīz ab ātipho
 nis nomē sumpsit. qz btūs ignaci p
 triarcha audiuit p angelos decātari. cū
 tñ. vbi sint rñsozia atz versus. **I**n pleris
 qz. **L**iber ille rñsoziū a rñsozijs q
 vidēz ptnent appellat. **G**raduarius
 dictus est a gradualibz q in eo ptnent
 qui a pluribz officarij nūcupat ab offi
 cijs seu introitibz qui ibi ptnent. **G**ra
 duale dictū est a gradibz. put dictū est
 in. nīj. pte sub ti. de gradualī. **D**e titu
 latione antiphonarij. graduarij. z lectio
 narij in seqnti ti. dicef. **T**rophonarij
 est liber ptnēs tropos. i. cātus. q cuz in
 troitu misse dicunt pferit a monachis
Clocat etiā tropi seqntie siue pse z ky
 ri lexeyson z neume. **E**t dz a tropos qd

est puerfio. de q in eadē pte sub ti. de in
 troitu dictū est. **Q**uidā etiā hūc libruz
 profariū a pfis appellāt. **V**italianus pa
 pa cātum romanū instituit z organa cō
 cordauit. **A**eteruz libri lectionis sunt
 isti. **P**rimus est bibliotheca. secūdos o
 meliarius. terci passioarij. qrtus legē
 darius. quintus lectionarius. sext ser
 mologus. **B**ibliotheca a greco nomen
 accepit. z est nomē equiuocū. s. loc in q
 libri reponūtur. z volumē ex oibz libris
 veteris z noui te. a hieronimo cōpactū
Omeliarius est liber ptnēs scōz ome
 lias. z legif in vñicis. z in natali. z in fes
 tis scōz ppria euāgelia hñtū z in pasca
 z in pente. cū ferialibz eozundez. **O**me
 lia aut idem est qd bona laus siue vbu
 ad pplm. **E**t nota q plures fecerūt ome
 lias vīz augu. hieronimus. beda orige
 nes. gregori. et alij. **B**eda tñ alias non
 cōposuit nisi qz augustinus cōposuerat
 sed suis verbis easdem supuefuit. **N**ā
 augu. verba disputationis habuit. beda
 vero sūlū smonis z lctōis. **Q**uare beda
 vocat venerabilis in. vij. pte sub eius fe
 sto dicef. **I**te nō oēs omelie autentice
 sunt vt qdam origenis. qui ad heresim
 dicitur declinasse. **A**llique tamē omelie
 ipsius a beato hieronimo teste papa ge
 lasio. leguntur fuisse correpte seu appro
 bate. z quando ille in ecclesia leguntur
 nomē actoris ppter heresis infamiā sub
 ticetur. sicut z nomē salomonis qui de
 ceptus fuit a mulieribz tacetur in lctōi
 bus propter infamiā z ydolatrie. sed di
 citur lectio libri sapientie. sic etiaz quia
 moyses hesitauit ad aquas contradictō
 nis. quia dominū exacerbauit. nō dici
 lectio libri genesis moysi legislatoris. si
 cut dz lctō libri apocalip bñ iohannis
 apli. **D**e hoc agif in phemio quīte ptis
 z sub sabbato pascale. **V**olūt tamē qui
 dā q in principio omeliarū ipsius dica
 tur omelia origenis correpta seu appro
 bata a hiero. **E**t in seqntibz dici debet o
 melia eiusdē. **P**assioarij est liber ptnēs
 passiones sanctorū. z legif in festis
 martyz. **P**lures at sunt passioarij qz

Libet Sextus

quidā canonici sunt. qdā & o teste pa-
gelasio sunt apocriphi. vt de bea. gre. & ci-
rico & iulita. & alij quidā q̄s heretici cō-
pilasse dicūt. q̄re in ecclia legi interdi-
cunt. Ancherus p̄p̄s statuit martir̄ ge-
sta scribi. & in eccl̄is h̄ri. & h̄ p̄pter mari-
mū p̄bm martyrio coronatū. **L**egēda-
rius aut̄ vocat̄ liber ille. vbi agit de vita
& obitu p̄fessor. vt hylarij martini. & ali-
or̄ p̄fessor. & legit̄ in festis eor̄. dū tñ au-
tentatus sit. **L**etōnarius est in q̄ le-
ctōes eplaz pauli. & alie legūt. q̄ q̄nq̄
epistolari. & etiā legēdarius dici pōt.
Sermologus est liber p̄tinens sermo-
nes. q̄s leo p̄p̄s & alij plures sancti cōpo-
suerunt. & legit̄ in festis p̄fessor a natali
vsq̄ ad octauas epiphanie. in purificatō-
ne beate marie & in festo oīm scōz. et in
pluribz alijs. **C**ōsiderandū q̄ est triū
scripturas p̄cipue in ecclia fr̄q̄ntari. s.
dauid. p̄phete. q̄ fuit hoīcida p̄ditor & ad-
ulter. matthei apli q̄ fuit publican. & in
hoc ipso infamis. & pauli qui fuit. crudel̄
christi & eccl̄e p̄secutor. & etiā aug. q̄ fuit
manicheus. & tpe theodori īpatoris p̄u-
sus est. qd̄ sit in exēplū videlicet vt alij
p̄ctōres nō desperet sed speret. si tñ peni-
tuerint. posse veniā p̄seq̄. q̄ntūlibet gra-
ui nora p̄pleri sint. & oīones & elemosi-
nas eor̄ post p̄niam posse deo placere.
Et est sciēdū q̄ be. hiero. tpe damasi pa-
pe correxit psalteriū. lxx. interpretū quod
tūc cātabat vbiq̄. & adhuc iuxta ordina-
tionē gregori pape qui postremo offici-
um eccl̄asticū ordinauit secundū illud
antiphōas. r̄nsoria alleluia. tract. & alia
quedā in ecclia decātam. **S**ubseq̄nter
vero psalterio ipso iterato corrupto. idē
hiero. illd̄ de nouo integre ex greco trā-
stulit i latinū. put ipse in ipi psalterij
p̄hemio attestat. qd̄ nouū dictus dama-
sus rogatu ipi hieronimi instituit de-
cātari. & vulgariter gallicū appellat. & q̄
si vbiq̄ legit̄ & fere cōiter cū suo prole-
mio in textu biblie habet. **P**remissum
vero psalteriū secundū lxx. romanis re-
māsit. & hodie illo vtunt̄. **P**eniq̄ idem
hieronim. attēdens q̄ iudei nobis im-

pperabant q̄ psalteriū falsificauerim.
qm̄ a suo vero discordabat. tertio psalte-
riū de verbo ad verbū ex hebreo. transla-
tit in latinū qd̄ in pluribus a gallico di-
screpat ac romano. pauci tamē illud ha-
bent q̄uis ab omnibz et in textu biblie
deberet haberi. **E**t nota q̄ quidā portāt
psalteriū. sed i eo nō psallūt. put dictū
est in ti. de laudibz matutinis. **Q**ui sint
dñici dies & p̄ncipales. & aliter dies do-
minica maior est alijs diebz. quibz nō
bus dies septimane appellant̄. & q̄ sint
dies p̄festi. q̄ festiuales siue solēnes. i. p̄
hemio. v. ptis dices. **G**rego. pa. instituit
it ne in eccl̄a romana dyaconi cātare de-
beāt. sed solū euāgelice lectiōis officiū
inter missaz solēnia exoluāt. **P**salmos
vero ac reliquas lectōes subdyaconi. v̄l
si necesse fuerit minores ordies exhibeant
siue dicant. **D**e tpe aduentus:

Quoniam sicut
q̄ premissus est eccl̄astica of-
ficia ab aduētū dñi quod est
tempus renouationis incipiūt. merito
ab hoc ipe ducimus initiū assumendū
Prenotādum igit̄ est q̄ be. petrus p̄p̄s
mo instituit tres septimanas. integras
ante natali venerari. in cōmemoratiōes
aduentus christi. & quartaz que tamen
nunq̄ p̄ficiūt. q̄z vigilia natalis nō est de
aduētū vt infra dices. **A**git̄ ergo aduen-
tus dñi p̄ q̄ttuor septimanas ad signifi-
candū q̄ est q̄druplex aduētus filij dei.
sed vltima nunq̄ finit̄. q̄z scōz gloria q̄
dabit̄ in vltimo aduētū sc̄z ad iudic̄m
nunq̄ terminabit̄. **P**rim. aduentus
est in carnem sc̄z in vtero virginis assum-
ptam. **D**e quo dictus est. **A**lianna filio
dauid benedictus qui venit in nomine
dñi. **S**ecundus in mentē. qui rescen-
sus sit quotidie in cordibz fidelīū p̄ sp̄i-
ritūsc̄m. **D**e quo iohānis. r̄m̄. c. **A**d eū
veniem. & māsiōnē ap̄d eū faciem. **E**t
dic sapiēs. **D**ñe emitte sapiāz tuā vt me-
cū sit. **D**e his duobz h̄et abac. ij. si mo-
rā fecerit expecta eū q̄z veniēs veniet & nō
tardabit. **T**ertius aduētus est i mor-

te cuiuslibet hoīs. De q̄ dicit be. iacobus. **P**atietes estote vsq; ad aduentum dñi. Et matth. xxiij. Si sciret p̄familias q̄ hora veniret fur &c. ideo & vos estote parati &c. Et iterum. Si in p̄ma vigilia venerit. i. in iuuetute. & i secūda &c. & ita in uenerit. s. in p̄nia. beati sunt serui illi. Quartus erit i maiestate q̄ erit i die iudicii. De isto legit esa. iij. ca. Dñs ad iudiciū veniet cum seniorib; ppli sui. Et nota q̄ p̄m' aduent' liberauit anias a dyaboli seruitute. secūds liberat eas a peccato. tertius a pena. q̄rtus corpa liberat. **C**lez ecclia non celebrat nisi duos aduent'. s. in carnē & ad iudiciū. Mā p̄m' mū & secūduz reputat p̄ eodē. iō enī venit in carnē vt veniat i mentē. **I**ōq; dictū est. Clemēs veniet & n̄ tardabit. Clemēs. s. in carnē. veniet. s. i mentē. Et iterum. Quia vterq; misericordie est. **S**il't tertius & q̄rtus habent p̄ eodē. qz vterq; est iusticie rōne vnius effectus. Celebrat ḡ ecclia aduentū h̄mōi sub binario vt filiis suis generet timorē & amorē dei. **U**n̄ in p̄s. Eleuam̄ porte eternalet &c. timor dñi scūs q̄ p̄manet in eternū & amor. s. ipius qui sil't in eternū durabit. **U**n̄ p̄ma ad corint. xij. Charitas nunq̄ excidit. Timorē aut̄ debem' ei vt dño. amorem vt p̄i. **U**n̄ malach. ij. Si ego sum p̄r vbi est amor. & si dñs vbi est timor. Celebrat ḡ aduentus p̄ q̄ttuor septimanas. **I**n p̄ma sp̄aliter d̄ p̄mo aduentu cātāt ecclia. in secūda et tertia d̄ secūdo. & h̄ ideo qz antiq̄ p̄es p̄mū aduentū tm̄ expectauerūt. secūdu d̄ modernū. **I**n q̄rta d̄o septimana recolit ecclia tps in q̄ dñs descēdit i vterū virgīs. **U**nde tūc d̄r. Rorate celi desup & nubes pluāt iustū apiaf terra & germiet saluatore. **I**tē tps a p̄mo aduentu vsq; ad secūduz recolit ecclia inter p̄teco. & aduentū dñi. in q̄ cantat alleluia in sp̄e resurrectionis. & glia in excelsis d̄o pro iusticia reddita. Et dicit q̄tidie alleluia. qz spes eius nō infirmat sed gloria in excels' d̄o nō dicit quotidie. sed tm̄ in festis. qz semp in fide nō semp in opib;

laudat. quotidie enī offendit. licet semper in fide iusticiā teneat. De hoc dictū est in p̄hemio huius ptis & dices sub tēte septē dieb; post pasca. **E**tey p̄ tres aduent' hebdomadas p̄es triū tpm̄ accipim'. **P**rimi fuerūt ante legē. qui p̄cul a d̄o remoti clamabant. **A**d te leuauī. **S**ecūdi sub lege qui doctrina legis instructi. & iō ad lumē p̄pius accedentes. in introitu p̄plus siō appellant. **T**ertij fūet p̄phete p̄sertim illi q̄s inuenit christi natiuitas. vt symeō. q̄b; qz redēptor est p̄pe dicitur in introitu gaudete. **A**fferūt etiam quidā. q̄ in officio prime hebdomade agūt de vocatione iudeorū. **I**n officio secūde de vocatōe gētū. **U**n̄ de ibi dicit. **A**d saluādas oēs gētes. **I**n officio tertie de vocatiōe vtriusq; ppli. **U**nde ibi d̄r. **N**ota sit oib; hoib;. **R**ursus cātatur in p̄ma in p̄sona iohānis. in secūda. p̄phetaz. in tertia ap̄loz. in q̄rta in p̄sona doctor. **T**empe aduentus tacetur glia in excelsis. q̄ ptinet ad natiuitatē. vt in nocte natiuitatis deuoti' & auidius decantē. & ad notādum hūc hymnū p̄mo fuisse nocte illa ab angelis decantatū. q̄q; maior gloria christi ē in ecclia tpe noui testa. q̄ fuit in veteri. **T**acetur etiā ite missa est. q̄ ptinet ad resurrectionem. **M**erito aut̄ tacef vtrūq; q̄ i aduentu. qz tūc vtrūq; expectat. **P**ari etiā rōne tacef. pax vobis. q̄ similiter ptinet ad resurrectionem. **T**acef etiam. te deum laudamus. quia nōdum p̄ns ē quem expectamus & ad p̄ntes tm̄ hoc cātico vti solemus. Et nota q̄ hec tria nō semper se d̄comitantur. vt dicitur in p̄hemio. vij. partis. **S**ed quare alleluia non tacetur hoc tempore cum sit cantū cum leticie. nam in aduentu est ieiuniū nec tūc nuptie celebrāt. **P**reterea aut̄ ē ieiuniū meroris. aut exultatiōis. **S**i meror. oīa cātica exultatiōis dñt taceri. **S**i exultatiōis oīa dñt dici. ḡ & glia i excels'. **S**olutō. **H**oc ieiuniū ē p̄ti exultatiōis & p̄ti meroris. **E**xultationis ē rōe p̄mi aduent'. s. i carnē. de q̄ mētio fit in b̄ tpe. **M**eroris est. p̄p̄ secūdu aduentu

Libet Sextus

tum. sed ad iudiciū. de quo fit etiā mētio
et iō in eo qdā cātica leticie dicunt. ppter
aduētū mie et exultatiōis. et qdaz subtrice-
tur et ieiunaf. ppter aduētū seuerē. iu-
sticie et meroris. Alleluia g nō subtricef.
qm tpe aduētus aliqd est leticie ppter
spem quā habuerūt antiq de chisti in
carnatiōe. et ppter nram certitudinē quaz
habemus p primū aduētū de futura gli-
ficatiōe. Sed in septuagesima non hic.
qz totū tps illud meroris ē. et iō tūc nō
dicunt cātica angeloz sed hoīm. vt ibi
dicef. **I**n festis vero. ix. lectionuz q oc-
currūt in aduētū. debet celebrari missa
de festo solēnis i tertia cū gloria i excels
et ite missa est. Et deponūtur cape nigre
seu violacee. et assumūtur solēnes a mi-
nistis et a sacerdote. put festū requirit.
In hora xō nona de ieiunio missa dō et
tūc dalmatice et subtilia siue tūcelle di-
mittūtur. et cōpetentes tpi. et ieiunio re-
sumunt. sic in tertia p. sub ti. de dalma-
tica dictū est. **H**oc qz tpe officiū beate
virginis nō dicif in ecclesia. qz totū offi-
ciū hui' tpi ad laudē ei' ptinet. Et no-
ta qz urbanus pa. ij. in pilio apud claro
mōtez celebrato statuit. vt officiū beate
virgis qtidie diceret. et i die sabbati so-
lemniter fieret in q officio matutino di-
cūtur ille lectiōes. **B**eata maria qz di-
gne sumpte ex illo fmoē augustini. Lo-
quam dilectissimi etc. **H**oc etiā tpe nō
debet fieri spēaliter cōmemoratio alicu-
ius sci pcedentiū chisti aduētuz qz oēs
illi in ifernū descēderūt. et iō ecclia occi-
dental. p eis nō solēnicat. nec etiā seqn-
tiū. qz cū hoc tpe ecclia de aduētū filij di
solēnicet. nō est alioz solēnitās admiscē-
da. imo minor cedit maiori. qz adueniē-
te principe cessat magistrat'. **I**dcirco cuz
iple sit pmiū et corona sanctorz oīm. et
sit oia in oibz et sufficiētia singuloz sup
fluuz foret recurrere ad alioz suffragia
mēdicata. **G**ēralis tñ cōmemoratiō oīm
scōz bñ fit qm licet sci ex aduētū filij dei
speciale gaudiū et pmiū assecuti fuerint
maius tñ et generale gaudiū eoz extitit
qz creaturā rōnalē ex vniōe ad diuinaz

naturā viderūt ineffabiliter sublimatā.
Quia ergo bonū cōmune pponderat p-
ticulari et p psequens generale gaudiū eo-
rū gaudio speciali qz illud qd pmissum
est fuit oibz scis vtriusqz testamenti ad
gaudiū. idcirco pueniēs est vt tpe ipsius
aduētus eoz gaudiū cōiter et generali-
ter recolatur. Et in generali oīm scōz
cōmemoratiōe singul' diebz dōz aff illa.
Ecce dñs veniet etc. q ptinet ad quartū
aduētū in q apparebit glia scōz. **D**icif
etiā cū ipa aff oratio illa. **C**ōsciētias no-
stras qsum' dñe vifitādo purifica etc. in
q silr pcordādo cū antiphona fit genera-
liter cōmemoratiō de oibz scis duz dicif
ibi. vt veniēs cū oibz scis. et tunc ptinet
ad qrtū aduētū. s. in maiestate. **I**n mul-
tis tñ locis subtrahūtur verba illa cum
oibz sanctis. et tūc ptinet ad secūdū ad-
uētū. s. in mentē. **N**ō fit etiā cōme-
moratio de cruce sicut fit in alijs tpi-
bz. ne prius videat dñs passus qz natus. et
iterū ne fiat ptra illud pceptū. **E**xo. xxiij.
et xxv. **N**ō coques edū in lacte ma-
tris sue. i. chistū nō crucifiges dum ad
huc tener et lactēs est. **C**ōtra hoc pceptū
fecerunt iudei qui chistū eadē die. i. eu-
dem sexta feria in q vt quidā dicūt pce-
ptus est crucifixerūt. **N**otādū aut est q
tpe aduētus omnes antiphone dñica-
les in matutinis laudibz terminant p
alleluia. ad significādū gaudiū de certu-
tudine aduent' saluatoris hitum. vt in
matutino officio sit qsi pdictio et in ma-
tutis laudibz notef exultatio. **I**stē i pri-
ma secūda et tertia hebdomada repetit
tur rñsoria dñicalia. sed in quarta iunt
specialia que per hebdomadā cantantur
et sunt. xv. qz ille expectat' ventur' qui in-
stituerat vetus testamētū et erat institu-
turus nouū. **Q**uidenari' enī numerus
confisit ex septenario et octonario. at se-
ptenarius ad vetus. octonarius vero ad
nouū referf testamentū. **I**n singul' qz
septimanis cātus renouaf ppter gaudi-
um pficiētū q pficiūt dōtute in dōtute
vt videat' deū deoz in fiō. **I**llud etiā
notādū est q pma dñica aduent' nūq

esse potest ante q̄nto kal. decembr̄: nec
etiā post tertio nonas decēbris: s̄ q̄cun
q̄ illaz septē l̄raz q̄ inter dictas kal. et
nonas includūf rep̄ntauerit dñicaz ibi
est p̄ma dñica aduēt̄. **S**z in dñica pri
miori festo b̄ti andree vel kalēdis decē
bris siue añ siue retro ē semp̄ initiū ad
uentus. et si ip̄m festū cadit ī dñica. ibi
etiā est initiū aduētus. **A**duētus p̄ti
nere d̄z x̄i. dies. i. tres septimanas ite
gras ad min⁹ p̄ter vigiliā natal̄ dñi. ve
runtū cūz aduētus incipiat a die dñi
ca si forte p̄tingat fil̄i natale in die dñi
ca venire optz ī ps̄ aduēt̄ p̄ q̄tuor heb
domadas p̄telari alioq̄n vigilia natal̄
et sabbatū q̄tuor tēp̄z p̄currerēt in ea
dem die q̄d esse nō p̄t: q̄z vtrūq̄ illoz p̄
p̄uū h̄z officium: z ad diūsa t̄pa p̄tinēt.
Nam sabbatū est de aduentu: s̄z vigilia
ad t̄ps gaudij p̄tinet. cū nō sit de aduē
tu: s̄z d̄ natali. z sic aduētus nō h̄rēt. x̄i.
dies excepta vigilia natal̄ sicut dictū ē
Vigilia p̄tineat ad t̄ps gaudij: patz
ex ip̄a ordinatōe gregozij q̄ vltimas ad
uentus antiphonas posuit de euāgelio
s̄z completi sunt dies: z ecce p̄pleta sūt
om̄ia. **Q**uā ergo natale est in dñica q̄tu
or temp̄a celebrant in penltima hebdo
mada. **S**i aut̄ natale venerit in secūda
feria vel deinceps vsq̄z in dñicā. tūc post
x̄i. dies habebit in q̄ fiat vigilia. **E**t q̄n
festū venerit in sc̄da feria fiet officiū de
vigilia in die dñica q̄ p̄p̄uū non h̄z offi
cium. z tūc p̄pter dñicam cantabif̄ alla
Sz ieiunabif̄ in sabbato p̄cedenti taz
pro vigilia natalis q̄z p̄ ieiunio q̄tuor
tēp̄z. **D**e b̄ etiā dicet̄ sub ti. de capi
te ieiunioz. **N**on est etiā ignoranduz
q̄ licz in p̄ncipio siue in p̄ma dñica ad
uentus cantef̄ introit⁹ **A**d te leuauī. si
quis tñ diligēter attēdat. in dñica p̄ce
denti illā p̄p̄atio aduēt̄ dñi q̄ ad q̄daz
inchoat: q̄d oñdit epla q̄ tūc f̄m q̄sdam
legif̄. **E**cce dies veniūt dic̄ dñs z susci
dauid zc. z finis euāgelij eiusdē diei. s̄.
abijt iesus trās mare. q̄d est ioh̄is. vi.
c. hoc idem insinuat vbi d̄z. **D**ic est x̄e
ap̄la qui ventur⁹ est ī mōm zc. **S**atis

enim cōueniēs est q̄ in p̄cedenti dñica
inchoet: q̄z nō respiraret desperās nisi
certa p̄missio vere liberatōis p̄cederet
q̄ audita respirās clamat **A**d te leuauī
aiam meā zc. **I**n q̄nta igit̄ hebdomada
añ natitatz dñi inchoat p̄p̄atio aduen
tus q̄ ad q̄dam. **U**nde z in antiq̄s gra
dualibz z lectionarijs titul⁹ ē tal. **Q**ui
ta dñica añ natiuitatē dñi. **M**az ab illa
dñica vsq̄z ad natitatem dñi sunt q̄nq̄z
officia dñicalia z q̄nq̄z eple z q̄nq̄z euā
gelia **I**n q̄nta dñica ante natiuitatē
domini inchoat aduent⁹ q̄ ad officium
matutinale z q̄ ad multiplicē officiozū
varietatē z innuatōem. **Q**uia ḡ q̄ttu
or sunt officia dñicalia ab illa dominica
vsq̄z ad natiuitatē. iō in antiphonarijs
noctis intitulat̄ q̄rta dñica. **Q**uadrū
plex aut̄ rō hui⁹ duplici⁹ intitulatōis li
broz z inchoationis aduētus reddi cō
sueuit. **P**rima q̄z p̄ lectionariū recolī
mus aduentū dñi in mūdū significatū
esse p̄ q̄nq̄z mundi etates: per antipho
nariū x̄o recolim⁹ aduētū dñi nūciatū
esse p̄ q̄tuor ordines libroz. s̄. p̄ legē. per
ap̄las. p̄ ps̄almos: et p̄ initiū euāgelij
narrātis domini cōceptōem. **I**nitiū
euāgelij vocam⁹ q̄cquid est in libro lu
ce: qui historiā añ natitatz dñi plenius
ceteris p̄secut⁹ ē: sic de angelo ad cacha
riam misso annūciatē natitatz p̄curso
ris. z sic de p̄phetia illa **B**ndict⁹ dñs de⁹
isrl̄. z de gabriele archangelo ad x̄ginē
misso: z filiabus. **S**c̄da ē: q̄z actor lectio
narij nos hortat̄ vt purgem⁹ hospiciūz
n̄ri corp̄is. q̄d p̄ q̄nq̄z sensus sordidatū
est ad suscipiendū deū: q̄z in sordibz ha
bitare despicit rex ventur⁹. **A**ctor vero
antiphonarij nos docet purgare corp⁹
nostz p̄stans ex q̄tuor elemēt̄: faciētes
dignā mansionē deo regi venturo. iux
ta illud. **E**go z p̄r veniem⁹ z māfionez
ap̄d eū faciem⁹. **T**ertia est: q̄z in q̄rta do
minica q̄ ad sp̄uales z nō in q̄nta q̄ ad
seculares p̄tinet vt dicet̄ in ti. sequēti
innouant̄ cant⁹. **S**piritualiū ei ē can
ticū nouū cantare z nō seclariū qui cū
adhuc q̄xeteres sint z mala eoz adhuc

recentia: poti⁹ lugere q̄ gaudere debet.
Renouat⁹ q̄dem cant⁹ gaudiū electoꝝ
figt. q̄ p̄ficiūt de virtute i virtutē in q̄
videbit⁹ de⁹ deoꝝ i syon. **Q**uarta ē: q̄
in ecclia duo sūt ordies hoīm expectan-
tiū dñi aduētū ⁊ studentū ad digne su-
scipiendū deū venturū. Un⁹ ordo in secu-
lari conuēsatōe studet. alt⁹ in spūali. Se-
culares q̄ rebo trāsitorijs studet q̄ q̄nq;
corpiū sensibz admīstrat p̄ q̄nq; lebedo
madas intelligūt. Iuxta illō euāgelij
iobis. Erāt viri q̄si q̄nq; milia. Si q̄dē
q̄nq; milia viri deū secuti designāt eos q̄
in seculari adhuc habitu positi exte-
ribo q̄ possident bñ vti nouet. ipi nāq;
saturatur q̄nq; panibz: q̄ legalia insti-
tuta eiā pponēda sunt q̄ p̄ q̄nariū nūez
p̄p̄t quibz libros moyfi intelligūt. Per
q̄ttuor vero septimanas spūales intel-
ligūt q̄ rebo trāsitorijs abiecti nudi nu-
dū sequūtur xpm q̄ p̄ q̄ttuor euangelia
ad potiorē p̄fectōem excitant. Qd̄ ecad
istos q̄ternariū numer⁹ p̄tineat apparet
in alio euāgelio in q̄ q̄ttuor milia hoīm
qui sūt euāgelica p̄fectōe sublimes. le-
gunt⁹ refecti septē panibz. i. septiformi
gta eruditi ⁊ repleti. Hāc distinctōem
figurauit dñs moyfi qñ in ingressu ta-
bernaculi iussit poni q̄nq; colūnas ⁊ āte
ozacm vnā. añ sc̄tāscōꝝ q̄ttuor. put le-
git⁹ Exo. xxvi. ⁊ xxxvi. c. Si q̄dem quibz
colūne exteri⁹ posite sunt seclares q̄ in
exterioribz maxie versant. q̄ttuor colūne
añ sc̄tāscōꝝ sunt spūales qui q̄i interi⁹
positi dño deuoti⁹ obsequiuntur. vna co-
lūna añ ozacm vnitatē fidei quā tā isti
q̄ illi colūt designat. Et p̄p̄t hanc cām
clerici seclares in vesptinis officiis qñ
q̄ psalmos cātant. Ozachi vero ⁊ reli-
giosi q̄ altiorē eleget⁹ viā n̄ nisi q̄ttuor
i q̄ se p̄fectōres oñdūt. Qd̄ ei q̄dratū ē
ex q̄cunq; pte vertat manz idē ⁊ firmū
filz ⁊ p̄fectus quocūq; loco ⁊ tpe verta-
tur idem ⁊ immobil⁹ manet.

De prima dñica aduēt⁹ dñi.

Prima dominica

de aduentu que est quarta a natali dñi
et in qua p̄m q̄sdā inchoat officiū aduē-
tus p̄tinet ad spūales. ⁊ iō in ea inouā-
tur cātus. p̄cedens vō q̄ q̄nta ē ad seclā-
res sic in p̄cedēti ti. dñm ē. Ad spūales
p̄tinet duo versicli. q̄z vn⁹ frequētat in
vesptino officio. s. rogate celi desup. alter
in matutino. s. vox clamāt⁹ in deserto. In
p̄mo oñdit qd̄ facere debeāt. in sc̄do exe-
quūt. Ipi sūt celi rogātes ⁊ nubes plu-
uentes. s. ros ē s̄ctilior ⁊ pluuia grossior
Tūc sūt rogātes qñ d̄ incarnatōe salua-
toris subtilia dicūt. vt illō. Verbu⁹ car-
ro factū ē ⁊ filia. Tūc sunt pluētes qñ
grossiora. i. intellectu faciliora dicūt sic
est q̄ maria desponsata ē ioseph. ⁊ q̄ pu-
er nat⁹ ē in bethleē ⁊ reclinat⁹ in plepio
et hmōi. Ipsi faciūt q̄ ap̄iat terra ⁊ ger-
minet saluatore. Ad istam. terra est vit-
go maria q̄ apta est q̄ntū ad fidē cordis
sine dāno virgitat⁹ ⁊ p̄cepit ⁊ pepit sal-
uatore. S; morāl⁹ terra ē cor hūanū
qd̄ viri spūales sua p̄dicatiōe ap̄iunt ⁊
germinat saluatore. i. xps i eo informat⁹
iuxta illō apli. Filii mei q̄s itez ptur-
rio donec xps formet⁹ in vob. Ipsi sunt
vox clamātis i deserto. i. in mōdo. paternā
dñi rectas facite semitas ei⁹. Tūc sunt
opa: semite sūt cogitatōes q̄s d̄bemus
parē in aduētū saluatoris. Hāc p̄p̄tōez
notat oratio q̄ post cōionē hac die i mū-
sa sequit⁹. Suscipiam⁹ dñe miscōiā tu-
am i medio rē. Et ex eo q̄ fine illi⁹ ora-
tionis d̄r. cōgruis honoribz p̄cedam⁹.
Etiam ḡ pare est p̄niaz agere ⁊ p̄dicare
Semitas rectas facere ē post mādāta
psilia obfuare. **S**ane h⁹ dñice totū
matutinale officiū p̄tinet ad p̄mū au-
uentū vt p̄missuz ē. Legit⁹ enī ysaias q̄
de aduētū loquit⁹ aptius q̄ aliq̄s alius
propheta. Tūc in. ij. caplo ipius habet⁹.
Ecce mons rē. In p̄mo vero h̄t⁹ de nei-
quicia iudeoꝝ. **P**rimū rñsorium est.
Aspiciens a lōge. qd̄ est de p̄io aduētū
et nō sumit⁹ de aliq̄ libro theologie: nec
p̄pilatū est a gregorio ordiatoꝝe matu-
tini offici⁹: s; a q̄daz eius mōacho. qd̄ in
apparet: q̄ illō infra hebdomadā nō re-

petit: sed omnia alia rñsoria sic q̄ ab ip̄o
gregorio edita sunt. Et si obijciat q̄
illo dēpto n̄ remanēt nisi octo rñsoria
isti dñice Rñdes nouē sūt p̄putato illo
Ecce dies veniūt. q̄d fm ordinē grego-
nonū est: et cantat in vespis sabbati p̄
cedētis. Cantat autē b̄ rñsoriū in p̄sona
iobis bap. vel sponse dicent. Aspiciens
a longe. a terra vicz ad celū. video dei
potentiā venientē. Et h̄ p̄prie p̄ti potē-
tia assignet. hic tñ p̄ potētiā accipe filiū
dei: cui data ē ptās ī celo 7 in trā: q̄ est
dñs potēs in p̄lio. Cui p̄pha dic. accin-
gere gladio tu. su. fe. t. po. Dic vñt dñz
se visibilē mōstrauit. 7 nebula totā frā
tegentē. Nec nebula ē dei mia: q̄ p̄stat
refrigeriū 7 estū viciōz. Hāc moyses ī
trauit cū ad suscipiēdū legē ascēdit. hāc
petrus intellexit cū in nube lucida vi-
dens dñm moysen 7 xliā dixit. Faciā
hic tria tabnacula. Nec pplm in tēstuz
deduxit 7 ab igne p̄terit. Nec ē d̄t altis-
simi q̄ virgī obūbrauit. Que totā frāz
tegit: qz mia dñi plena est frā. Nec etiā
nebula ē hūanitas filij dei q̄ totū mōz
saluat. medicina enī oīm ī festinatione
nebule. Nebula ec̄ pōt dici infidelitas
seu īgrantia. Ignorabat ei hō dñi seipz
natale solū 7 p̄cupiscētiā eē p̄ctm. Nec
nebula totā terrā tegebat: qz oēs decli-
nauēt fil i. f. f. Ite obuiā ei 7 dicite nū-
cia n. s. t. e. i. q̄ re. es ī po. isrl. Silia dixit
iobes discipul: pate viā dño. 7 p̄ disci-
plos ad xp̄z. Tu es q̄ v̄tur. es an a. expe-
ctam. Vel sūt verba sponse ad adolescē-
tulas dicēt. Ite obuiā spōso. s. p̄ viā ca-
ritatis: 7 dicite nūcia nob rē. q̄si dicat.
Revela nob p̄ tuā p̄ntiā. si tu es messi-
as ī lege p̄missus. 7 si reḡtur es ī p̄lo
isrl. Porro ī solito mō p̄mū rñsoriūz
h̄z ī q̄busdā eccl̄ijs tres versus sic 7 rñ-
soriū p̄mū natal dñi. Pr̄io ad signifi-
cā dñi q̄ iste aduēt dñi saluat hoies triūz
tēpor. s. illos q̄ fuēt an̄ legē: sub lege 7
sub tpe gr̄e. Et p̄p̄ b̄ ec̄ sit triplex repe-
titio. prima a remotiori q̄ ad finē 7 post
ea a min⁹ remotiori: 7 postea a p̄p̄inquo-
ri. ad ostēdēdū q̄ p̄s p̄mi t̄pis remo-

tiores fuēt ab aduētū xp̄i q̄ p̄s scōi
7 tertij. 7 p̄s scōi t̄pis mag⁹ remoti q̄
p̄s tertij. Dein reincipit rñsoriū. ad
notandū desideriū 7 ad designandū q̄ de-
bemus attribuere finē 7 p̄ncipiū boni
opis ei q̄ est alpha 7 o. Ultio dicit. versi-
bus subiūgit gl̄ia p̄ti: qz oē desideriū 7
fuiiū ad dñm trini ē referēdū: 7 ibi nō
fit reiteratio ptis: s̄z toti⁹ rñsoriū: qz post
vitā p̄ntē oia opa p̄sumant 7 tunc erit
de⁹ oia ī oibz. i. p̄sumatio 7 sufficientia
omniū. Scōo iō p̄missuz rñsorium
tres h̄z versus 7 vñū gl̄ia. ad designandū
q̄ttuor aduēt⁹ de q̄bo in. c. p̄cedēt p̄mis-
sum ē: 7 ad signandū q̄ttuor t̄pa. s. t̄ps an̄
legē. t̄ps leg⁹ p̄phetie 7 gr̄e. Alloq̄ns enī
eccl̄ia oēs hoies q̄ fuēt an̄ legē: qz pau-
ci secuti sūt vñū dñz dic in p̄rio versu.
Quiqz terrigene rē. i. d̄ros oēs mali
et boni diuites 7 paupes: ite obuiā ei 7
dicite. Indica nob si tu es q̄ reḡturus
es in p̄lo isrl. In scōo versu in p̄sona
hoim q̄ fuēt sub lege in q̄ aliqd fuit ī-
p̄fectōis: qz data fuit infirmis. alloq̄t
ip̄m legislatorē dicēs. Qui reḡ isrl in-
tende rē. q̄i diceret. Qui pplm isrl ī le-
ge tua reḡ. 7 sic pastor ouē deducis. in-
dica nob si tu es ip̄e qui regnatur⁹ es
in p̄lo isrl. In tertio iā ex dicit. p̄phaz
certificati de aduētū saluatoris: ex deside-
rio clamāt. Excita potētiāz tuā 7 veni q̄
reg. es ī p̄lo israel. In alijs v̄o eccl̄ijs
est terti⁹ vsus. Tollite portas. In q̄tto
gr̄as agēs saluatori de aduētū suo q̄ di-
gnat⁹ ē venire. imo toti tritati dic. gl̄ia
patri. Tertiō iō rñsoriū tres h̄z vsus
qm̄ lex 7 psalmodia 7 p̄phetia hūc salua-
toris aduētū p̄nunciauēt. Quarto
tres vsus p̄s triū tēpor signifiāt. Pa-
tres quidē an̄ legem hūc aduētū p̄ui-
terūt. p̄s sub lege desiderauēt. p̄s
gr̄atiē p̄dicauerūt. Dicit ḡ baptista vel
eccl̄ia. Glos p̄s an̄ legē quicqz fr̄igene
filij h. si. i. v. d. 7 pau. ite obuiā ei. Terri-
genas vocat malos qui terrena sequūt
filios hoim dicit bonos. diuites subdit
q̄s fr̄igenas appellat. paupes q̄s fili-
os hoim. Glos ḡ quicqz. i. quilibet terri-

gene malicia diuites et filij hominum spiritu
pauperes. qui estis similes in vno in vno oue
li agni et edite obuia ei ut vos mali per
ingressus incipiat. vos boni per progressus
proficiat. **C**los etiam pres sub lege dicite
Qui regis israel intende: qui deducis velut
oue io. nu. nob. et. Qui regis israel. i. iudai
cu populum per doctrinam legis dei videntes
qui deducis. i. de virtute in virtute duc
velut oue. i. innocentes. ioseph. i. populum
gentile augmentatum per frumentum morti
ficatum. intende super nos. i. lumen pietatis
infunde. et nuncia nob. et. **C**los quod pres
sub gratia dicite. Tollite por. pn. vras et ele
uamini por. etnales et introi. rex glie: qui re
gnaturus est. **P** principes et patres aer
ris huius et o geminiam vram. tollite. i. au
ferre portas mortis. i. vicia per que dyabolus
intrat ad corda. et o porte etnales. i. vir
tutes ad eternitatem ducentes eleuamini
contra vicia: et per vos introibit et habitabit
in vob rex glie: qui regitur est in populo israel
Et nota quod ad tertium versus non refertur
nuncia nob: quod pres testamenti noui certi
ficati sunt de aduentu christi. pres gratie certi
funt de introitu regis glie. **Q**uod quod nu
quod sufficit nec sufficit fides incarnatio
nis sine fide trinitatis. id subcinitur
glia patri. **E**t quod quod venit in humanitate ven
turus est etiam in maiestate. id responsu
tenuo repetit. **I**n repetitio de nebula
accipias ad lram. iuxta illud. Veniet in
nubibus celi. **E**t sic nubes suscepit eum
Et alibi. Nubes et caligo in circuitu eius
Secundum responsu est. **A**spiciebam in visu
noctis. sumptum per gregoriu de danielle
caplo. vii. christum venturum. pphetante. qui
his verbis misterium incarnationis verbi
quod in principio erat apud deum apuit di.
Aspiciebam in visu: aut visione noctis.
Triplex quidem est visio. s. noctis. an gratia.
diei sub gratia et lucis in gloria. **I**n noctur
na videtur patriarche et prophete qui sub nube
fuerunt et b daniel aspiciebat in visu noctis
In diurna videtur apostoli quibus christi humani
tas appuit. **I**n lucida videbunt filij dei
facie ad faciem. **H**ac distinctio et veritas in
euangelio inuit di. **A**braam exultauit

ut videret diem meum. vidit et gaudius est.
Item multi reges et prophete voluerunt videre
quod vos videtis et non videt. **S**equitur. **E**t
ecce in nubibus celi filius hominis veniebat
Nubes celi caro verbi. de qua ysa. **A**scendit
dominus super nubes leuiter: et datum est ei regnum
et honor. s. nomen quod est super omne nomen
quod est ab eterno datum. s. in tempore manifestat
um et omnis populus tribus et lingue fient ei. **N**am
ut ysaia ait. ei curuabunt omnia genua: et
iurabit omnis lingua in domino. **T**ertium respon
soru est. **D**issus est gabriel. quod verb lucas
texuit ordine annuntiatiois. **Q**uartus est
Aue maria gratia ple. quod vobis lucas idem
modum conceptiois annexuit di. **S**piritus
sanctus superue. inter et virtus al. ob. ti. **S**uper
ueniet inquam in te pteendo te: et ab omni
forde purgato te: et dei virtus altissimi
scilicet verbum dei obumbrabit tibi ex te. carne
sumendo. quod enim ex te nascetur scilicet voca
bitur filius dei. **C**hris. enim qui non est conceptus
ex virili semine merito sanctus nascitur et dei
filius appellatur. **S**equitur vers. **Q**uo modo in
me fiet istud interrogatiue. et sic quo modo
sunt due dictiones. vlt. admiratiue. et sic
est vna dictio. **Q**uitu responsu est. **S**al
uatoris in quo incarnatio per apostolum pphet
mat. **S**extu est. **E**cce ego concipiet.
Septimu **E**cce dies veniunt. in quibus
ide per prophetas rotatur. **O**ctauu. **A**bse
cro dñe: i. quod idem plegem prophetat. **N**onnu
dite verbum in quod idem per prophetas prophetat
Laudes matutine vtriusque sonant adue
tum. **N**on enim ita agit aliquis de vno ad
uentu: quoniam et de alio admisceat. s. pauca
de secundo habentur. et b prop. repñtationem
gaudij ne spes luxuriat in presumptione
Siquidez prima antiphona quod de fine ioh
lis sumit est. apte de prio aduentu. **U**nus
ibi dñs. **I**n illa die scilicet quoniam messias veniet
montes. i. apostoli seu magni predicatorum
stallabunt dulcedine. s. vbi dei. et colles. s.
minores predicatorum. fluunt lac. s. simpli
cis doctrine minoribus et maioribus. **S**ecunda
scilicet iocundare partem est de ysaia: pti est de
zacharia. **T**unc ei iocundata est secundum zacha
riam syon. i. ecclesia de iudeis. et exultauit
hierlm. i. ecclesia de gentibus. **T**ertia. s. ecc

te dñs veniet: est de scđo aduentu. s. in maiestate. **Quarta** est: om̃s sitientes. tñc enī oēs. i. de om̃i genere sitiētes. s. salutē et scientie doctrinā veniēt s̃m ysa. ad aq̃s baptis̃matis et doctrine. **Quinta** est. ecce veniet p̃p̃ha magn⁹ et ip̃e renouabit hierlm̃. i. dādo legē et noua cōdēdo p̃cepta. **¶** Hoc t̃p̃e d̃r p̃ horas capitulū illud. **E**grediet̃ virga. ysa. xi. **E**t illud. **I**n dieb̃ illis hie. xxi. c. **E**t illud. **E**rit i nouissimis. ysa. ij. **E**t illud. **E**cce ego concipiet. ysa. vij. **E**t illud. **V**enite ascendam⁹. ysa. ij. c. **A**d missā vero introit⁹ ē **A**d te leuauī et. q̃ p̃ aduentū dñi in carnē spes marie eleuat. **S**ic enī deus dilexit mōz. vt filiū suū vnigenitū dāz. **E**t iter. **P**roprio filio suo n̄ p̃cepit et. **E**t nota q̃ et si qdā exc̃itent. alij tñ somno torpent. **I**ō cantoz incipiēs. ad te leuauī aīm meā. exaltando vocē ab inferiori ad sup̃i⁹ p̃cedit. q̃ p̃p̃iū est excitant⁹. **¶** Qd̃ ec̃ notat in epla vbi d̃r. **H**ora ē iam nos d̃ som. surgere. **S**eq̃t̃ r̃s̃icūl⁹. **E**lias tuas dñe demō. mihi: q̃ r̃p̃s̃ veniēs nob̃ vias suas indicauit. **¶** **U**ñ ysa. **E**rit mōs dom⁹ dñi et. **V**enite ascendā ad mōtez dñi. et ad domū dei iacob: et docebit nos vias suas. **¶** **Q**ue aut̃ sint vie ille. ostendit epla q̃ est ad romāos. xiiij. **S**cientes q̃ hora ē iaz nos de som. sur. **I**n eo enī q̃ ibi d̃r. **n**ox p̃cessit: dies at̃ appropinquat. assignat̃ effectus: q̃ fact⁹ ē dies qñ natus ē sol. **E**t iō sequit̃. **S**ic vt in die honeste ambulem⁹. s. in oib⁹ opib⁹ bonis: et induam⁹ nos in similitudinē xp̃i vt sic filij dei simus: q̃ p̃pter h̃s filius dei fact⁹ ē hō vt hō fieret filius dei. **¶** **O**rationes p̃mū aduentū respiciūt: et p̃nt etiā adaptari cōgrue ad scđm. **P**ostea seq̃t̃ r̃ns̃orziū. in q̃ ostenditur spes q̃ facta est i ortu sol. vñiū si qui te expectāt. et. **S**eq̃tur **A**lleluia. **O**stende et. quia tñc ostendit dñs faciez suā. quā qui videt saluat. **¶** **U**ñ cū dixiss̃ dñs ceco. **Q**uid vis vt faciaz tibi. **R**ñdit. **R**ationi vt videā. **¶** **Q**uam facie nō poterāt hoies antea videre: q̃ erāt i regione vmbre mort⁹. **S**z lux orta ē eis

vt possint videre. **¶** **Q**d̃ aut̃ d̃r. ostende nob̃ dñe fac. tu. est sensus. da nob̃ dñe cognitionē tuam. facies enī dei in scripturis sanctis nō caro s̃ diuina cognitio intelligit̃: q̃ p̃ facie cōspectā quisq̃ cognoscitur. **S**equit̃ in quibusd̃ eccl̃ijs euāgelium mat̃. xxi. **C**ū appropinquāz et. q̃d̃ ad passionē p̃rinet q̃ ad lrām. ad diem vero hanc q̃ ad allegoriā et spūalem intelligentiā. **V**enit enī tunc dñs in hierusalē p̃ betphage q̃ interpretat̃ com⁹ buce. i. ad eccl̃iam q̃ pua erat in q̃ xp̃s apparuit p̃ confessionē et p̃ mōtez oliueti per quē designat̃ eminētia miscōie per quā venit filius dei in mūdū et misit discipulos suos dicēs. **I**te in castellū. i. in mūdū: et inuenietis asinā et pupillū id est iudaicū p̃p̃lū qui dure ceruicē est et gentile sine iugo legis. **I**te p̃ h̃mōi animalia ostendit vias suas hūilia enim sunt. **¶** **U**ñ in matt. **D**iscite a me q̃ mitis sum et hūilis corde. **L**egit̃ etiā ideo q̃ ibi h̃t. **B**ndict⁹ q̃ venit in noīe dñi. q̃d̃ pertinet ad p̃mū aduentū. **I**n alijs d̃o eccl̃ijs legit̃ euāgelium. **P**incipiūz euangelij iesu xp̃i et. q̃d̃ est marci. i. c. p̃p̃t̃ illa ṽba. **E**cce ego mitto angelum meū aī facie tuā. **E**t nota q̃d̃ in textu euāgelij nō p̃rinet p̃cipiū s̃ initium. **S**z eccl̃ia ponit p̃cipiū p̃ eo q̃ legēs euāgelij statū p̃misit in ti. **I**nitū sc̃i euangelij: ne idē reperi videat̃. **I**n non nullis ec̃ eccl̃ijs illd̃ legit̃. **E**rit̃ sig̃. **S**equit̃ offertoriū de spe **A**d te leuauī aīaz meā. **E**t postcōmunio de eodē et p̃p̃t̃ idē. **¶** **Q**uedā d̃o eccl̃ie legūt euāgelium illud **E**rant signa. q̃d̃ est luce. xxi. q̃d̃ p̃rinet ad scđm aduentū. vbi d̃r. p̃pe est regnū dei. cui adaptatur epla. vbi d̃r: propior est nostra sal⁹. **E**t q̃ p̃pe est regnū tuū dñe: iō ad te leuauī dic in introitu cantoz. i. vetus hō. vel iohes bap. vt qdā dicunt. dicit **A**d te leuauī aīam meam deus me⁹. **E**t iō vias tuas dñe demōstra mihi. **E**t h̃ in r̃ns̃orio. **E**t ostende nob̃ dñe mīaz tuā. **E**t h̃ in alla. **E**t q̃si de misericordia certificat̃ cōcludit in postcōmunione. **D**ñs dabit benignitatē. iō ē

Libertextus

effectū bonū et terra nra. scz. caro dabit fructum. id est bona opera.

De dñica scda aduentus dñi.

In hac secunda

In dñica aduentus ut pmissus est agit de scdo aduentu. Cleruz qz gaudere meli⁹ est qm flere: et dilectio melior est qm timor. id in ea qda dicunt pinentia ad scdm aduentu et qda ad vtruqz. Ecce ei in matutis rñsoriu pñu est hierlm cito veniet sal tua et tñc offis plorabāt mō est tps gaudij. Aliud ē de primo et de scdo aduentu. Preterea ibi sunt duo vsus fm qñdā ecclias ad idēz expmēdū sic et in alla ut iaz dicitur. Prim⁹ ē hierlm si me audieris et vti tur dñs vbis moysi ut intelligat q ipse est q in moysi loqbat. Aliqn vti ē verbis salomōis ut sciam⁹ q ipse est sapientia de q locut⁹ ē salomō. Illud rñsoriu sūptū est de micha et illo qd sez qñ. s. bethleē. Quedā tñ ecclie illō dicūt i dñica seqnti. et de primo aduentu et loquūt de gñatiōe tpali xpi et eterna. de tēporali cū dic bethleem ciuitas dei sūmi qz in bethleē natus ē. De etna cū dicit Et egressus ei⁹ sic a pñcipio dierū. De alijs rñsorijz ptz. In laudibz prima antiphona est de scdo aduentu Ecce i nubi bñ celi et. In missa do introit⁹ ptinet ad vtrūqz bñ mō. Popul⁹ syon ecce dñs veniet ad saluādas gētes. ysa. xxx. In vtroqz enī aduentu saluat. Sequitur Et audiat faciet dñs vocē laudis sue. Ipse enī est turtur cui⁹ vox audita ē in terra nra: qz attulit nouū tps. Vox ei⁹ in scdo aduentu erit. Venite benedicti pñs mei et. Clerus aut ad scdm ptinz aduentū Qui regis isrl intēde q reducis. i. de bñ mō duc ioseph. i. augmētuz in bono sic ouem. i. simplicē. Et qz in matutinis pñu rñsoriu est. Hierlm. et in missa introit⁹ ē. Popul⁹ syon. Ideo in hac dñica fit statō in ecclia q dñ hierlm Sequit⁹ oratio. Excita dñe corda nostra ad ppandas vnigēiti tui vias et. q est de primo aduentu tñ. Ep̃la do est de

scdo. Quēcūqz scripta sūt et. ad romanos. xv. ut p patientiā et cōsolatōez scripturaz spes hēam⁹. et sic inuitamur ad ipem ut q patimur leuia fiāt. Rñsoriu ptinet ad vtrūqz. Ad primū dum dicit Ex syon species decoris ei⁹. Ad secūdū dñs dñ. Deus nñ māfesse veniet. Clerus do ad primū tñ dicēs. Congregate sēz o vos angeli illi scdōs ei⁹. i. pñcatores bonos q ordināt testamētū eius. s. nouū. sup sacrificia. i. sup vtrūqz testamētū Prius ei est qd giale ē sic dicit apls de inde qd spūale. Vel qd dicit pgregate hoc in pñitia ecclia maxie necariū fuit sēz o vos boni pñcatores ut paul⁹ et alijs. Deñ seqtur alla qd in solito mō habz duos vsus fm quasda ecclias. et bñ sic quia ibi de duplici aduentu agit. Primus est de primo: cū dñ Letatus sum et. Ante primū enī aduentū xpi desperabant hoies de salute. Tñc do letati sūt qñ audierūt q filius dei hō factus erat. Scdōs versus ē de secundo. Stantes erant pedes nñi. i. affectus nñi in atrijs et. Jam enī in spe et desiderio ibi sum⁹. Euangelū est luce. xxi. c. Erūt sig in sole et. et de scdo aduentu tñ. ibi ei⁹ ostendunt signa q fient añ diem iudicij: qm totus mōs turbatiōe sua iudicij dñi ondet. Ibi etiā seqtur. Ibis autē fieri incipientibz respicite et leuate capita vestra. ecce appropinqbit redēptio vestra Ecce spes. Quedā do ecclie legūt euāgelij Cum audistz iobes. qd filz ad secundū ptinet aduentū: ex eo q iohānes querit. Tu es q ventur⁹ es an aliū expectamus? Cui dñs. Ecce ego veni ad redimendū. Et rursus. Veniā ad saluandū qd ex signis pieturare potestis: q cecidit vident et. Offertoriū ē de prio aduentu Postcōmuniō hierlm et. q est baruch. iij. et. v. c. est de vtroqz. In tertia vero et qrtā feria et sabbato legunt euāgelia de testimonio xpi. s. de iohāne et de testimonio iobis de xpo et eius aduentu. De quo etiam loquitur ep̃la. Patientes estote que tñc dicitur.

In hac tertia aduentus dñi.

Equitur tertia

Sonica in q̄ similr agit d̄ sc̄do aduentu. **U**n̄ in nocturnis primū r̄n̄soriū ē Ecce apparebit d̄ns sup nubē candidā. i. sup carnē q̄ erit candida p̄ gliam immortalitatis: vt mali t̄meant in sc̄do aduētū. **M**ā in primo aduentu appuit d̄ns sup nubē leuē. i. im munē a pctō. 7 sumit h̄ r̄n̄soriū de apoc. vbi d̄r. **U**idi 7 ecce nubes cādida. **C**ler sus ē d̄v̄troq; aduētū. **I**n laudib; p̄ma antipl̄ona ē d̄ sc̄do aduētū. **V**eniet d̄o minus 7 nō tardabit: 7 illūinabit absco dita tenebrarū. om̄ia enīz māifesta erūt qz libri p̄scientiarū apti erūt corā eo. **I**n missa d̄o introit⁹ est de sc̄do aduētū. **G**audete i d̄no sp̄. ad phil. iij. c. **A**p̄ls enī nō loquitur de primo aduentu cuz dicit. d̄ns prope est. sed de sc̄do aduētū. **U**nde inuitat ad gaudiū sp̄uale per qd̄ firmiter expectam⁹ gaudia sc̄cūdi aduē tus. **U**n̄ dicit. **G**audete in d̄no sp̄. s. ex pectando sc̄dm̄ aduentū. **E**t repetitur gaudete: qz gaudiū sp̄uale facit nos dul citer sustinere om̄ia asp̄a mūdi vt nihil euellat nos a sp̄e eternorū. 7 iō qz ita ne cessariū est gaudium sp̄uale ista repetit. **U**el p̄pter gaudiū de v̄troq; aduentu quod h̄nt sancti. **Q**ui⁹ gaudiū custos ē modestia. et iō sequit⁹ modestia vestra. **H**oc gaudiū qd̄ est par⁹ oib; sanctis optat eccl̄ia filijs suis in d̄su cum dicit et par⁹ dei q̄ erupat oēm sensūz. s. h̄is qz nullus hō habz totū vsūz pac⁹ h̄mōi. **C**ollecta. s. **A**urē tuam q̄sum⁹ d̄ne ē de aduētū in mentē. audita enī cōsolatōe de aduentu d̄ni. sacerdos orat vt tene bras q̄s patimur in eo q̄ falso iudica mus sua visitatōe illustret. **E**pl̄a. **S**ic nos existimet hō. **U**n̄. q̄ est. i. ad corinth; iij. c. est de sc̄do aduentu. **A**lie eccl̄ie di cunt epl̄am. **G**audete in d̄no sp̄. que ē ad phil. iij. c. **R**esponsoriū de p̄rio **Q**ui sedes sup cherubin māifestare corā ef fraim. i. fructificantē in bonis opib; beniamin. i. filiūz dextre. 7 manasse: qui oblitus est terrenorū: hoc fiet in iudicō

Cler sus etiā **Q**ui reg⁹ isrl̄. est de p̄rio q̄ ducit ad sc̄dm̄. **A**lla. **E**xalta d̄ne. etiam est de primo. **E**uangeliiū **C**um audisset iohannes. **U**n̄. qd̄ est matt. xi. similr ē de primo. **Q**uidā enī de discipul⁹ ioh̄is nō credebant xpm̄ esse mesiam p̄missum in lege. **U**n̄ misit eos ad xpm̄ vt intro garent eum. **T**u es q̄ ven. es an aliū ex pectam⁹: vt p̄ vsūz miracula xpm̄ iaz ve nisse cognoscerēt. q̄si diceret. **I**pse ml̄ to melius sciet dicere q̄s ego. **E**t dixit eis iesus. **E**cce videt⁹. **U**n̄. q. d. **V**los estis magistri legis. non q̄ scitis hoc qd̄ d̄r in ysaiā. xxxv. **T**ūc saliet sic̄ ceruus claud⁹ et apient⁹ lingue mutorū. **E**t loquit⁹ de tempe messie. q. d. **F**acta probāt. **O**ffer toriūz etiā est de primo aduentu. **P**ost communio de secundo. **D**icite pusilla nimes confortamini. **S**portz enim q̄ pullanimes confortent⁹ ad h̄ vt sustine ant tribulatōes. et sic expectent cum si ducia secundū aduentum.

De q̄rta feria 7 ieiunijz q̄ttuor tempm

De hac septima:

Ina sunt ieiunia q̄ttuor tēporū. **U**nde hic primo de illis. **S**c̄do de alijs ieiunijs. **T**ertio de hui⁹ diei officio p̄se quemur. **I**n primitia quidē eccl̄ia statutum fuit q̄ ieiunia q̄ttuor tēporū fierent ter in āno. **S**ed calix⁹ papa con stituit q̄ter in anno fieri. **N**am et iudei quater in āno ieiunabāt. s. añ pasca et ante pente. añ scenophxiā in septēbri et añ encenia. de q̄b; dicit⁹ in p̄lxio. vii ptis. **S**i enī t̄m̄ ter in āno in tres ptes diuiso ieiunaret⁹. forte remanerēt aliq̄ dies de q̄b; primitias nō redderemus. **I**n ist⁹ enī ieiunijs primitias tempis exoluim⁹ vt iam dicit⁹. **D**e quib; cacha rias ait. **I**eiuniū q̄rti: q̄nti: sexti et deci mi domui iude 7 hierl̄m in dies festos vertet⁹ i gaudiū. **Q**uater q̄ ieiunam⁹ in anno. p̄mo vt q̄ttuor elem̄ta in nobis ciata. i. corp⁹ nostz ex eis p̄stans in q̄ttu or anni t̄pib; castiget⁹. **H**ō ei p̄stat ex q̄ttuor elem̄tis q̄ntū ad corp⁹. 7 ex trib;

Liber Sextus

potentius quā ad aīam. s. rōnali. cōcu-
piscibili. et irascibili. ut illa moderentur
in nobis quāter in āno ieiunamus per tres dies
ut quaternari? nūmerus ad corpus: ut ter-
narius ad aīam referat. Si quidē annus
diuiditur in quattuor tempora quae sunt ver: estas:
autūnus et hyems. quae propter sua delecta-
menta a dei amore nos auertere solent.
Vt calidus est et humidus tūc igitur ieiunamus ut
elementum humoris castiget in nobis: ne cō-
sentiat false pulcritudini veris. Ieiunamus
itaque contra luxuriam ex humore et calore
nascentē. Estas calida est et sicca. Tūc igitur
ieiunamus ut elementum caloris in nobis
castiget ne consentiat incēdio carnali. vel
tūc ieiunamus contra superbiam: quia tūc fructus ter-
rarum qui florēt et maturant superbiendi ma-
teria praesunt. Autūnus est frigidus et sic-
cus. Tūc igitur ieiunamus ne aliquo languore
animi arescamus et ressuamus: et sine pin-
guedine olei in tabernaculo eterno inueniamur.
Vt tūc ieiunamus contra auaritiā: quia tūc mesi-
ses colligimus et habemus. Hyems frigi-
da et humida est. Vt tūc ieiunamus ne
membra nostra fluxu atque luxu soluantur in
comestationibus et potationibus: ac per hunc amor
dei negligat. Vt tūc ieiunamus contra pigri-
tiam: quia torpemur frigore. Ieiunamus igitur
in dictis quattuor temporibus anni: ut per ieiunia
preueniamur a viciis. et quae delinquimus in
illis purgemur. Rursus quoniam quolibet tempore
tres hyemes. id est quāter ieiunamus in an-
no tres dies: vnum diē per mensem: ut sic
satisficiamus in diē quod delinquimus in mēse.
Secundo etiā id ieiunamus. Nam primū iei-
uniū fit in marcio. s. in prima septimana
quadragesime ut in nobis virtutū germina
oriani: et in nobis marcescant vicia quae neque-
unt omnino extingui. Secundum fit in estate
in septimana pente. quia tūc venit spiritus
et nos debemus esse seruētes in spiritu
sancto. Tertium fit in septembri anni festum sancti mi-
chaelis quoniam fructus colligimus: et nos debemus
deo reddere fructum bonorum operum. Quar-
tum fit in decembri quoniam herbe moriuntur: quia
et nos mundo mortificari debemus. Tertio
id est quia ver referat ad puericiam. estas ad
adolescētiā. autūnus ad maturitatem

siue virilitatem. hyems ad senectutē. Iei-
unamus igitur in vere ut simus pueri per in-
nocentiā. in estate ut efficiamur iuue-
nes per constantiā. in autūno ut maturi per
moderatiā. in hyeme ut senes per prudentiā
et honestā vitā. **Q**uarto id est in quattuor
anni temporibus ieiunamus: ut de nobis praeue-
niant quae ad humanum vltimū in illis temporibus de tra-
nascant. **Q**uinto ad significandū quattuor
que fuerunt in illis quattuor temporibus. s. con-
ceptio domini in vere: natiuitas in hyeme.
receptio iohannis baptista in autūno et natiui-
tas eius in estate. **S**exto secundum hiero-
nymum ob diuersas plagas quae in illis temporibus accide-
runt. **I**n quibus autem diebus et quāter hec
ieiunia fiunt in vniuersa parte sub terra. de anno so-
lari dicet. Hec igitur ieiunia vocantur quattuor
temporum: quia in primis quattuor anni temporibus fi-
unt. Vocantur et ieiunia triplicia pro eo
quia fiunt tribus diebus quibus homines ieiunant
in septimana. Autem quia ieiunabāt eisdē
ferijs: et postea supradicta sunt ieiunia ista.
Vocantur et ieiunia primitiarum quia cum in le-
ge preceptum sit ut primitie et decime deo
dantur. placuit sanctis patribus ut diē augusti
in libro de doctrina christiana soluere decimas
et primitias temporis. Vt per primitias
institueret ieiunia quattuor temporum. Et inde
dicta sunt ieiunia primitiarum. Pro decimis
vero instituit ieiunium quadragesime.
Sciendū autem est quod ieiunia vernalia pri-
mo instituta fuerunt in prima septimana
martij. estivalia in secunda iunij. autūnalialia
in tertia septembris. hiemalia in quarta de-
cembri. Sed propter multa quae inde surgebant
incommoda statuit leo papa. ut hiemale
fiat in tertia septimana aduentus. vernale
in prima septimana quadragesime. estiva-
le in septimana per pentecostem. autūnale vero fiat
secundum veterem institutiōem. Quare ieiunia
instituta sunt in dictis mensibus: et quae in
eis fiunt ordinatiōes. vide in sexta parte sub
sabbato per officia. xxij. et in plexio. ij. partibus
Cave tamen in computatiōe septimanarum mensis
septembris: quia si ipse mēsis incepit in pri-
ma vel in secunda vel in tertia vel in quarta fe-
ria. illi dies computantur per primam septimanam
illius mensis: et in tertia ab illa ieiunium

fiet. Si hō mēf ipe incepit in qnta vl
in fexta l in septima feria. tūc in feqnti
dñica incipias cōputare pma septianā
et in tertia p^a illam ieiuniū fiet. 7 sic di
es pcedentes nihil opant qntū ad cō
putatōez septimanaz. Ceterū fm pri
maria ecclie institutōz ieiunia veris di
cunt prima: qz fiebāt in primo mēse scz
ianuario qui apō romāos prim^{us} mēfis
fuit. Ieiunia estat^{ur} dicūt^{ur} qrtā: qz fie
bant in qrtō mēse. s. in iunio. Ieiunia
autūmni septima: qz fiūt in mēse septi
mo. s. in septēbri. Ieiunia hiemis deci
ma: qz fiūt i decio mēse. s. in decembri.
Cū qach. viij. ieiuniū primi 7 ieiuniū
quarti. 7 ieiuniū septimi 7 ieiuniū deci
mi. s. mēf erit domui iude in gaudiū
S; cū hēc ieiunia recolāt qttuor anni
tpa vt dictū ē. quare agunt in pzo mē
se: 7 in quarto: 7 in septio: 7 in decio: cū
principia tēpoz n̄ sint i his mēfibus. Rñ
deo: hoc ieiuniū tractū est de veteri lege
Cū agis in illis mēfibus n̄tis fm nūe
rum mēfiū illi tēpis. Iudei ei fm luna
tiones ieiunabāt. s. in prima. in qrtā. in
septima 7 in decima. 7 h̄ est q legif iei
niū primi. ieiuniū quarti. ieiuniū septi
mi 7 ieiuniū decimi: qz sic in prima lu
natōe est principiū anni illoz. sic 7 mar
tius est pncipiū anni n̄ri. Qd aut i
eiunia n̄a ortū habuēt a veteri lege. ap
paret ex h̄ q a ieiunio veris vsqz ad estiu
uale sunt. xiiij. hebdomades: qz tot gene
ratōes fuēt ab abraam vsqz ad dauid.
Itē ab estiuale vsqz ad autūnale sūt si
milr. xiiij. septiane: qz tot gñationes fu
erunt a dauid vsqz ad iecōniam. Item
ab autūnali vsqz ad hiemale alie. xiiij
quia tot reges fuerunt a iecōnia vsqz
ad christum computatis regibus illis
quos matthæus i suo euangelio preter
misit.

De alijs ieiunijs.

Quia de ieiunijs
quattuor tēpoz mentio facta ē
conseqns est vt de alijs ieiunijs hic ali

qua pstringam. Et autē ieiuniū cōis
omniū mēbroz satisfactio: vt scz mem
bra satisficiant scdm pctm qd amiser
vel gesserit vt si gula peccauit ieiunet 7
sufficit: qz enī sola fuit in culpa sola sit i
pena. Sile si ocul^{us}. Cū hiere. Ocul^{us}
meus depredatus est aiam meam: et p
fenestras oculorū meorū mors intras
uit in animā. Et augustin^{us}. Oculo ni
hil est nequius. 7 sic de alijs membris.
Cū ieiuniū est parsimonia victus 7 ab
stinencia ciboz. Augustin^{us} dic. Maximū
et perfectū ieiuniū est abstinere ab ini
quitatibz 7 a carnis voluptatibus. 7 de
lectationibus hui^{us} seculi. Cū pius pa
pa ait. Nihil pdest orare 7 ieiunare nisi
mēs ab iniquitate 7 ab obtreccatōibz lin
gua cohibeat. Et dē ieiuniū a ieiunio:
qd est quoddā intestinū i boie qd sp ē
vacuū 7 subtile 7 sic nos ieiunātes de
bem^{us} esse vacui a supfluis 7 a vicijs taz
in corpe qz in mēte. Auctoritas ieiunij ē
ex tribz. ex psona. ex loco 7 ex tpe. Ex p
sona qz pcepit de^{us} ade 7 euer^{it} abstine
rēt a fructu ligni sciētie boni 7 mali. Ex
loco qz in paradiso institutū fuit 7 initū
habuit. Ex tpe: qz ab antiquo pceptū ē
celebrari. a creatiōe nanqz hoīs in pmo
mūdi exordio dictū fuit ei. d ligno sciē
tie boni 7 mali: ne comedas. 7 qz fuit ce
lebratū an legē a moyse 7 sb lege ab hē
lia. 7 in tpe gratie a christo. Moyses ei
nōl comedit neqz bibit. xl. diebz. helias
quoqz ambulauit. xl. diebz 7 xl. noctibz
in fortitudine subcimericij pais. et xp̄us
quadragita diebz 7 qdraginta noctibz
ieiunauit. Fuit etiam celebratū in ser
etatibus. nam in ea etate que fuit ab
adam vsqz ad noe fuit abstinentia car
nium et vini. A noe vero in posterum
fuit concessum vinum et carnes. et sic
de ceteris etatibus. Commēdatur
aut ieiuniū exemplis: qm eua quādiu
ieiunauit. 7 abstinuit in paradiso 7 vire
go pmanfit. Adam qz ieiuniū violauit
apclictis paradisi in summā miserā cor
ruit. Helias qz ieiunauit i celū curru
igneo raptus ē. Moyses p^{ro} ieiuniū eū

Liber Sextus

deo locutus ē. Hierlm p ieiuniū libera-
tur a semnachrib tpe regē ezechie 7 ysa-
ie. Jona qz pdicante pstat remia niniui-
tis in sacco 7 cinere 7 ieiunio penitētiāz
a gentibz. Ieiunam? ec exemplo aploz
vt dicef sub. iij. feria pente. Porro iei-
uniū aliud ē corpis 7 carnis aliud mē-
tis aliud auaricie aliud fastidientz aliū
dispensatōis aliud deuotōis aliud vo-
tue pmissiōis aliū suppletōis aliū cō-
passionis aliud inspiratōis aliū circum-
spectiōis aliud rōnabile aliud irrōna-
bile aliud q̄litas siue ponderis aliud
q̄ntitatis aliud nūeri aliud summe ex-
actōis aliud alternitatz aliū cerofagie
aliud meroris aliud exultatōis aliud
vanitatis siue ypocriſis aliud vtutis siue
caritatis aliū indictōis aliud necitatis
aliud institutōis aliud volūtatis aliū
paritatis. Sane ieiuniū corpis 7 car-
nis ē qn quis abstinet a cibis ne nimis
pinguescat vlt vt ab infirmitate libere-
tur vel qz cōdere nō pōt: 7 b nullius ē
meriti. Ieiuniū mētis ē qn quis absti-
net a vicijs vlt etiā a cibis ne caro pin-
guescat lasciujs. Ieiuniū auaricie ē
vt bursē parcat. Ieiuniū fastidientz ē
qđ sit vt appetat. Ieiuniū dispensatō-
nis qđ celebrat in vigilijs solēniū diez
et magnaz festiuitatū vt natal domini.
Que iō dicunt vigilie: qm antiq̄tus
in p̄cipuis festiuitatibz duo nocturna
lia agebant officia 7 p̄plus q ad festa ve-
nerat tota nocte in dei laudibz in ecclia
vigilabat: qđ adhuc rome 7 in plerisq
locis i magnis festiuitatibz p̄ftim scō
rū patronoz eccliaz obſuaf. Sz qz lu-
sores 7 cantores pueniebāt: et turpibz
cantilenis 7 saltatōibz 7 comestōibz et
potatōibz 7 fornicatōibz intēdere ceperūt
p̄p̄ hēc 7 mltā alia incōueniētia que fie-
bāt h̄mōi vigilie sunt interdicte et in-
stitutū vt loco eaz fiant ieiunia q̄ ieiun-
ia adhuc retinēt nomē officij. Nā com-
muniter vigilie 7 nō ieiunia nuncupā-
tur. Si q̄s tū ieiunaret 7 honeste in ec-
clesia vigilaret vtqz bñ faceret: put fit
in natitate iohis bap. p̄p̄ ei? reuerētiā

Decigif institutio d̄ dispensatio: qz ie-
iuniū ponit loco vigiliāz. de b dictū est
in. v. pte sub ti. de nocturnis. Ieiun-
ium deuotionis est ad qđ q̄s nccario
nō tenet: qđ inferi? volūtariū appellat.
Ieiuniū votue pmissiōis ē vt si q̄s
vouet q̄ certa die ieiunabit vlt a carnibz
abstinebit. Et nota q̄ vota ex discretō-
nis p̄sensu. comite rōne emissā deo red-
denda sunt iuxta illō Clouere 7 reddi-
te deo vota vta. Cloroꝝ aut aliud est
necessitas aliū spontanee volūtatz. Ne-
cessitatis ē qđ est fidei anxiū: vt qđ sit
in baptismo: puta fidi catholice p̄fessio
et sathane abrenūciatio: 7 votū obſua-
tionis decē p̄ceptoz leg 7 p̄tinētie quā
q̄s in susceptōne sacri ordis vouet. Et
talīa vota q̄sqz inuolabilr obſuare te-
net. Spontaneoz vo votoꝝ aliū ē di-
cretū aliū ē indiscretū. Indiscreta sūt
vota p̄ueroz 7 puellaz dū sunt i pentū
p̄tate. Unde illis volētibz irritari p̄nt.
Si igitur puella infra nobiles annos
vouerit castitatē p̄petuaz licite nubere
poterit. p̄ntibz vel curatoribz illā ad b
cogentibz. Indiscretū ē etiā votū mlie-
ris in p̄tate viri erūt. Cū si illo mscio
vouerit pegrinari vir votū h̄mōi pote-
rit reuocare: qz ipa si h̄z p̄tatem sui cor-
pis sz vir. Indiscretio ec attēdit q̄sqz
circa p̄uectos 7 liboz: vt si forte q̄s vo-
uerit ad qđ p̄ficiendū sufficere neq̄t: vlt
in q̄ nafa ita debilitaret q̄ possz fieri sui
ipsi? homicida. vel qđ sine alteri? licētia
complexe neq̄t. vlt qđ nō ex deliberatōe
sed ex iracūdie calore emittit 7 talia po-
tius sunt sp̄nēda q̄ executōne digna.
Ieiuniū suppletōis ē vt si q̄s vltra
p̄nīaz si p̄i a sacerdote iniūctā aliqd sup-
pleat de suo. Ieiuniū p̄passionis est:
vt si sacerdos alicui dicat p̄ b p̄ctō fac
cantari duas missas 7 ieiunia: 7 ego p̄
hoc etiā cantabo 7 tres dies ieiunabo. p̄
pter hoc tñ si d̄z aliquid recipere: qz sacer-
dos d̄z compati primo suo 7 ozare p̄ eo
et etiā ieiunare. potest etiā dici p̄passio
vt si q̄s petit a sacerdote p̄niam patri
suo iniūctam vt p̄ p̄te peragat p̄te ill?

Quattuor enī mōis sūt hūmōi cōpassio
quāq; p sacrificia. quāq; p ieiunia. quāq; p
orōnes. quāq; p elemosinarū largitiōem.

Ieiuniū inspiratiōis ē ut ī bō nico
lao q̄ adhuc īfāns ⁊ manēs in cunabul
tribus diebus ī hebdomada a māmilla ma
tris sue abstinebat: vlt̄ ut alij dicūt q̄rta
feria ⁊ sexta sēl t̄m̄i suggebat māmillas

Ieiuniū circūspectōis ē q̄n p aliq̄ im
minēte tēpestāte. p piclo hostiū. vlt̄ p ca
su cuiuslibet angustie ieiunam. Ieiū
niū rōnabile ē q̄n cibū ⁊ potū modera
te sumim. nec naturā debilitam. Cū
ap̄ls. Rōnabile sit obsequium v̄m. non
in comestatiōib; ⁊ ebrietatib;. Irratio
nabile est si q̄s velit ieiunare p duos vlt̄ p
tres dies vel p totam hebdomadā: qd̄
nō approbat deus. vult enī hōiem sic ie
iunare ut cogatur vicijs mori: nō ut co
gatur nāsa dissolui. Cū phibet ieiuni
um qd̄ qdam faciūt a cena dñi vsq; ad
pasca. Ieiuniū q̄latis ē. si quis vo
leat se vlt̄erius n̄ comestur carnes.

Ieiuniū q̄ntitatis ē ut si q̄s p̄medat
ad pondus vel ad mēsurā nō plus vna
die q̄ altera: vlt̄ si q̄s voueat se nō come
stus nisi tanti ponderis panē. Ieiuniū
numeri est q̄n q̄s vouet qd̄ de cetero nō
comedet nisi vna vice in die. cogitans
q̄ comedere pluries in die beluaz est:
comedere bis hōim: semel angelorum

Ieiuniū summe exactōis est in his q̄
nō comedūt nisi olera: radices ⁊ herbas
ut ioh̄es bap. in dēsto. ⁊ maria egyptia
ca in heremo: q̄ cum duob; panib; t̄m̄i
iordanē transiēs: austerā vitā in here
mo quāq; ānis egit. Ieiuniū alterni
tatis ē ut cū quis vno die cōedit ⁊ alio
ieiunat. Ieiuniū corosagie s; sicca co
mestio. a coros quod est siccum: ⁊ fagin
qd̄ ē cōedere. Cū pristin⁹ ī coraphago
bisantijs. Sicca nō comestio ē ut ī fru
ctibus pomis p̄ris castaneis ⁊ psilib;. **Q**uidā t̄m̄i siccā comestione appellat
legumia siue cruda siue cocta etiam si
lixata comedant cū cocleari. Ieiuniū
meroris p̄stitit in vno. s. in abstinentia
cib; ⁊ sit. p̄t̄ duo. s. p̄t̄ corpālē absen

tiam ⁊ spūalem sponsi. Hoc rep̄ntat ec
clesia in trib; q̄ttuor t̄pib;. Ieiuniū
exultatiōis p̄stitit in duob;. s. in abstine
tia cib; ⁊ mūdānarū rep. ⁊ sit. p̄t̄ vnū
scz p qdam interne dulcedis p̄gustatiō
ne. iuxta illd̄. Gustate ⁊ videte: qm̄ ac
hoc rep̄ntat ecclesia in vigilia ⁊ hebdo
mada post pente. vtrūq; nō rep̄ntat in
t̄pe aduētus: put̄ ibi dictū est. Est ḡ du
plex ieiuniū. s. tribulatiōis et gaudijs: si
ue meroris ⁊ exultatiōis: sic h̄t in glōsa
sup. illo loco math. ix. Nunq̄d p̄nt filij
sponsi lugere q̄ diu fuit sp̄sus cū eis.

Ieiuniū vanitatis vel simulatiōis
et fictionis est in ypocritis. Ieiuniū
virtutis siue caritatis ē in sc̄tis ⁊ p̄fectis.

Ieiuniū indictōis est ut ī die b̄i mar
ci. Ieiuniū nēcitatatis ē in p̄fectis. Ie
iuniū institutiōis est ieiuniū q̄dragesi
me: ⁊ alia a sanctis patrib; instituta. que
q̄re instituta fuerint: iam dēn ē. ⁊ dicet̄
sub t̄i. de capite ieiuniorū. Et nota qd̄ ie
iuniū indictōis nēcitatatis ⁊ institutiōis
ad idē referūt. Ieiunia nēcāria. s. per ec
clesiā instituta ⁊ indicta: sūt ieiunia q̄t
tuor tēporū: vigiliarū ap̄lorū. nat̄itat; dñi:
beati ioh̄is bap. oīm sc̄torū. assumptiōis
b̄tē marie. beati laurētij. q̄dragesime et
septe ferie p̄ter illas q̄ sunt in pasca et
pente. et p̄ter q̄ si nat̄itatez dñi in ea
venire p̄tingat. nisi tūc aliq̄ voto vel re
ligione sint astricti. Dicūt t̄m̄i qdam
qd̄ ieiuniū sextis ferijs nō est nēcitatatis
nisi q̄ ad carnes. alioq̄n nō liceret cister
censib; illud mutare. S; ⁊ s̄m̄ leonez
papā licz n̄ sit nēcitatatis sabbato a carni
bus abstinere. rōnabilis t̄m̄i p̄suetudo.
et canon Innoc. aliter interpretat̄: eo qd̄
in illo triduo p̄ passionē dñi tota fides
in sola beata virgine Maria remansit.
Generalia q̄z ⁊ sp̄cialia ieiunia p̄ epi
scopos ī sinodis ⁊ p̄cilijs instituta solū
ui nō dñt. Siq̄dē ad nēcāria ieiunia
tenent̄ vlt̄icāpaces cū ⁊ ipi d̄linq̄re pos
sint. dispensari t̄m̄i p̄t̄ circa h̄ cū in pube
ribus ⁊ ec cū p̄stitutis in maiori etate:
et cū senib; ⁊ infirmis ac debilib;. Mu
lieres nō licz p̄p̄t viroz phibitiōem

Liber Sextus

ieiunia votiva voluntaria dimittere de-
beant. put sup tactu e. indicta tn peccle
siam no. licet 7 in illis sacerdos forte p
pter scandalu cu eis valeat dispensare.
Alii ei indicta ieiunia redimi pecunia vl
alio mo nequnt. nisi casual necessitas
subsit. Luceni bñ pñt redimi vl comu-
tari: sic 7 ieiunium festi qd e die lune fit i
sabbato. Qñ 7 in qbusda locis in qbus
sunt ecclie sancti quintini no ieiunaf i
vigilia scōz oim. sz die tertio pcedenti
de h dñm est in pñcio. ij. ptis. Posset ec
statui vt quida dicunt: vt in dictis ie-
iunijs bis paz tn comedere sic faciūt
cisterciē. opantes qui ad tollēdu scan-
dalum 7 caritatē suandā aliquid pgu-
stant: nec propter hoc ieiunium p eccliaz
indictū soluere dicuntur. **C**olunta-
ria vero scz ad que aliqui voto vel ppo-
sito se astringūt. vel etiā que sacerdotel
preter indicta. ppter pctā imponūt. licz
comutare 7 redimere. etiā si nulla cau-
sa subsit dñmodo vtilior sit opensatio.
Ceterz comedere añ horā comedendi: 7
añ missaz in ieiunijs. statutis 7 necessa-
rijs mortale pctm ee sacri canōes affir-
mant. in voluntarijs no veniale. **C**ir-
ca vigilijs aploz notādū ē qd ieiunium
paritatis. qñ vicz paria scōz merita pa-
riter ieiunam: sic pz in vigilijs beatoz
iacobi 7 bartho. 7 alioz aploz qui n hñt
ieiunia institutiōis in qbus ieiunam?
p eo q fuerit apli: qñ alij apli vigilijs
hñt. Cū eni sint in merit pares. decet
vt omis hēant ieiunia. Qñ cōciliū bra-
carense dic. **O**mnium aploz vigilie
sunt ieiunade pter vigilijs aploz phi-
lippi 7 iacobi et iohis euang. Ecclia tn
gallicana n tenz. nisi de sex aplis: 7 de q̄t
tuoz eoz ieiunijs. Petrus 7 paul? hñt
parif vnū: qz eadē die passi sunt. symō
et iudas hñt aliud. matthe? hz tertium
andreas qrtum. In vigilijs istoz iei-
nandū est vt sic illi passi sunt p xpi noie
sic 7 nos cū eis opatiāmur. si cū eis cō-
regnare velim. De alijs no aplis insti-
tutū nō est pñ aliq impedimta. Ecce ei
festi philippi 7 iacobi est inf pasca 7 pē-

tecost. qd tempus gaudiū est 7 leticie. id
qz tunc nō est ieiunium. Si opponatur
de ieiunijs letaniar. Rñdet q necitas
interuenit. put ibi dicef. vel id nō est ie-
iunium necessitatis: sz voluntatis. Et d eo
q quidā propt expectatōem spñs sancti
ieiunāt ab ascensioe vsqz ad pente. pro
eo q apli dicūtur h tpe ieiunasse. Rñ-
detur q nlla scripta autētica dic aplos
tunc ieiunasse. Qñ tūc ieiunādū nō ē
qz illō tps est de tpe pascali. In vigilia
tamē pente. bñ ieiunandū est vt p iei-
unū mūdati 7 purificati spñs scñi digne
suscipe mereamur. Itēz iacobz zebedei
frater iohis euāgeliste occisus est ab he-
rode i dieb azimoz. qre ieiunium nō hz
nec etiā tunc de illo festū celebraf. put
in. vij. pte sub ipi? festo dicef. De btō
bartholomeo cui? festū celebraf. xi. kal.
septembris dō q fuit excoziatus 7 seqn-
ti die obiit. 7 sic si hñt vigiliam oportet
ret q esset tertia die ante. qd estz ptra
normā alioz festiuoz ieiunioz. Quidā
autē celebrant festū excoziatōis. alij obi-
tus et melius. Sz sic in pal. bracaren.
cauetur. in h psuetudo cuiuslibz ecclie
est obfauanda. Barnabas aut nō hz iei-
unium: qz nō est de nūero. xij. aploz. nec dō
apls nisi qz cū esset soci? pauli missus
fuit ad pdicandū. Qñ. **S**egregate mu-
hi barnabā 7 pauluz. De btō qz thoma
nō ē ieiunium statutū: qz ei? festū ē in ad-
uentū dñi: vbi pñuū ē ieiunium. Ma-
thias ec ieiunium institutiōis nō hz: qz
freqnter festū illi? solet ptingere i sexa-
gesima 7 semp ē in septuagesima tūc 7
ē tps ieiunij. vl qz n fuit de primitiuis
aplis: sz post passiōez dñi forte elect? est
et p electōez alioz loco iude pstitutus
Qñ ppha. Et epatum eius accipiet alē
Decretalis tn dic q hic habz vigiliam
et ieiunium: nec est vis siue istud festum
fiat in pma die bisextili siue i scōo pro-
ut in. vij. pte sub āno solari dicef. Jo-
hānes euāg. festū hz tertia die p? nata-
le dñi. 7 tūc nō est ieiunium. tuz pñ festū
tūc occurrētia. tū qz ipe die illa n obiit
imo in die festi bñ Johānis baptiste

Si tñ fieri possz lunū eēt i oibz aploz
vigilijs ieiunare. Brūs laurētius sol⁹
inter martires 7 sol⁹ brūs martin⁹ inf
pfectores ieiunū hñt. Porro dicunt q
dam q n soluit ieiunū lz peccet q in ie
iunjs indicz pterqz in qdragesima co
medit caseū 7 oua. Alij dñcūt. Ex cau
sa tñ in aliqb locz lz possz cōcedi. De ie
iunio itaqz qdragesime grego. ita dicit
Par aut est vt q his diebz a carne aia
liū abstinem⁹. ab oibz qz que in semen
tinā trahūt originē carnis ieiunem⁹. a
lacte vicz caseo 7 ouis. Quidā aut heretici
dicūt q christiani nunqz dberēt car
nes caseū et oua cōcedere: qz vt dicūt lz
nō legif i no. test. imo apli iudicaueūt
abstinere ab imolatis simlacroz 7 san
guie 7 suffocato. Et apls. Si esca scan
dalifauerit. f. m. n. m. c. m. e. 7 alibi. Bo
nū est nō māducare carnez neqz bibere
vinū. Nō legif ec vt dicūt q xps ex ali
qua creatura eoz q mouēt discipul⁹ ad
manducandū daret: nec etiā an se mā
ducari sineret: pter pisces: nec ex fructu
alicui⁹ create q moueat se excepto fru
ctu apum. Electuarijs vō nō alit vti
licez nisi sic alio delicato cibo. Sec⁹ est
in medicia curatia. Presuatiua tñ vbi
nullū ē signū instātis infirmitat⁹ recipe
non licz. Quidā tñ dicūt q p nulla me
dicina: nec etiā p electuarijs ieiunium
soluit: nec ec p potu an cibū l post. Sic
enī vidz inductū ex cōsuetudie ecclesie
ieiunātis lz tolerant⁹. Benescalci at
vel qlibet aliq fuitores vel portantes ex
enia. nō soluūt ieiunū si pgustāt cibos añ
dñs forte de torico dubitātes. Quibus
etiā casibz mōachi abbatibz fuitētes: et
aliq fuitores pñt carnes pgustare. Idē
qz est etiā de medicz pgustantibz medici
nas. Ape ieiunioz piossextes dponū
tur 7 hñles assumūtur 7 carnes taz so
lide qz liqde dimittūt. **N** S cū pisces
sint caro qre lz tpe comedunt: Respon
sio: de⁹ nō maledixit aquis: qm p aqm
baptismi futura erat remissio pctōzuz.
hoc enī elemtum dignissimū est qd for
des abluic: 7 sup qd spūs dñi añ. mūdi

constitutōem ferebat. Terrez vō male
dixit in opibz hoīs. inde est q oē ge nus
carnis qd in terra versat taz qdrupedia
qz aues in ieiunjs nō lz comedere. Et
licz qdam aues circa mare versent 7 in
aquis: 7 qdā in eis vel ex eisde nascātur
mag⁹ tñ ad naturā terrea q nutritū
pcipiūt quo ad lz ptinere dicūtur. Ad
huc cū quidā pisces sint hñtes ex vna
pte formam qdrupedis aimal: 7 ex alte
ra piscis vt biuer⁹. in ieiunjs pñt cōe
di ex pte q piscis videt⁹. ex alia vō mini
me. Adhuc pisciū vsus fm gre. ita chri
stiano relinqtur: vt lz ei infirmitat⁹ sol
latiū nō luxurie pariat incēdiū. Peni
qz q a carne abstinet: nequaqz sumptu
osiora marinaz beluaz cōiuiua prepet.
Cū qz in ieiunjs sic bibere pmitti
mur: vt ebrietatē oīno fugiam⁹. Cū in
penitēiali romano statutū est vt peni
tens puis piscicul⁹ 7 mediocri ceruisia
tēperate vtat⁹. Postremo notandū ē q
sic ait greg. in omel. illi euāgelij. homo
qdaz diues sec cenā magnā refectō cor
pis in diebz ieiuniozū postqz nulla alia
parat nō prandiū sz cena vocatur.

De officio q̄rte ferie.

Nunc ad huius
diei officiū redeam⁹. Si qdē
in hac q̄rta feria examinant⁹ ordinandi:
an sint ydonei ad suscipiendos ordies
vel non: qm in quarta etate leuite a da
uid et a salomone ad templi ministē
ria distributi sunt. Et inde est q due le
ctiones legunt⁹ ad missaz: q̄rum pma q
legif sub tono nocturnali. declinante.
significat vetus testamētū. et scōa q le
gitur sub cōmuni tono. scz ascendēte
significat nouū testamētū ad significan
dum ordinādos in vtroqz testamento
debere eē instructos. monēdi enī sunt q
ad ordinē sacz pscendūt q hēant. notū
ciam leg⁹ 7 pphaz qbz possint alios eru
dire. Prima lectō est. **E**rit i nouissimo
ysaie. ij. Scōa est. Locutus est dñs ysa.
vij. c. Sed 7 lex 7 pphete quarta mūdi
etate viguerūt: 7 doctrinā ieiuniozū

Libertus

habemus a veri testi. ut pmissus est sel ge
nua flectitur: qz taz in lege qz in pphs
deus vn' coli pcepit. Quoties aut i qz
ta feria due lectores legunt: toties i an
no in prio sabbato pnt generalit ordies
celebrari qd series ptingit. vicz ter in q
dragesima: 7 ter extra qdragesima. de q
diciu est in plixio. ij. pphs. In sextis do
ferijs ieiunioz qtuor tepoz vna dntar
at lectio ad missaz legit. qz lex et pphs q
fuerit in qzta etate in vno euangelio in
sexta etate recapitulant. Sane h' qzta
ferie euangelii est. Missus est angelus 7c
qd est luc. i. ca. In q panimphs recitat
annunciato. vginis pletissus: 7 dñi incar
natio q pphetis tubis fuerat an decla
rata. Cñ pccinit ppha introitu. Hora
te celi desup 7 nu. plu. ius. ysa. xlv. Hora
te dic 7 plueret: qz descēdit vbu in aulā
credule vrgis: sic pluuia i vell'. Celos
dirit 7 nubes āgelos 7 pphas qui enar
rant gl'iaz dei. In pphetica lectōe. Crit
in nouissimis diebz: q est ysa. ij. c. agit
monte dñi q de puo lapide creuit i mō
tem qui regit i domo iacob. Cñ recte
subdit in graduale. Tollite portas pñ
pzas 7 introi. rex gl'ie. Et quis ascēdet
in montē dñi. In epistolari lectōe. Lo
cut' ē dñs ad achaz 7c. q est ysa. vij. ma
r' isesse agitur de brā vrgis: cui rite suc
cinetur graduale. ppe est dñs. 7 ne q sur
repat dubitatio subdit i offertorio. Cō
fortamī. Alie tñ eccl'e dicūt Ave maria
qz sumit ex dicto euangelio. Cōmunio
est. Ecce virgo. ysa. vij. c. In matutiali
vero officio in qbusd eccl'is psalmodia
finita dyacon' subdiacon' 7 acoliti in al
bis cū candelabr' et thuribulo pcessio
nalis iussu plati ad pulpitu pguni vbi
dyacon' pntunciat euangelii. Missus ē:
et eius omeliā. deñ incēsat altare: 7 p'
ea ipē 7 subdyacon' sedent: donec vn'
acolutus incēsaueit choz. qd quidē fit
ob reuerētiā dñice ānūciatōis: q in ipo
euangelio ptingit. Nepe platus illos mit
tit ad notandū qz deus p' pphas pre
misit ad pñunciadū dñi incarnatiōem
futurā. 7 gabrielē angelū misit ad an

nūciandū eaz vrgini marie. Dyaconus
euangelii pñunciās ē angelus ānūciās
vrgini qz cōcipet. Altar' thurificatō est
spūfcti ipsi vrgini obūbratio. Mistro
rū quies siue lessio ē ipsi vrgis timor
et cogitatio qlis esset angeli salutatio.
Chor' dñi thurificatio ē patz illi' tps d'
filij dei incarnatōe diu desiderata exul
tantiū grāz actio 7 cōgratulatio.

De feria sexta

¶ In sexta feria v:

na tñ lectio ad missaz legitur
quia actor noui et re-testamti de quibz
pmissus ē vn' solus de' ē: 7 qz ex vtroqz
testamēto vnū euangelii factū ē. Et est
epistolaz lectō. Egrediet vrgia: q est ysa.
xi. c. et māfesse de aduentu dñi 7 de brā
vrgie intelligit: qz eū ēēt virgo imma
culata prope fuit. Ideoqz i introitu ec
clesia pccinit. Prope esto mihi. 7 iuersu
Bri immaculati. 7 ad idē ptingit euangeli
um. Exurgēs maria: qd ē luc. i. c. Gra
duale. Pñde nob dñe. Et offerēda De
us tu. Cñ alios Audi isrl. scdm re
sp' ciūt aduētū: quē qz celi enarrauēt:
id est apli p'dicauēt. in scdo aduentu
cū dño iudicaturi. idcirco est hodierna
statio ad scdōs aplos. de quibz h' in cā
tico virginis de q fit mentio in pmissio
euangelio vbi dñ. Deposuit potentes
de sede. i. supertos scribas et phariseos
et exaltauit hūiles. i. aplos. Et in pñu
nitione. Ecce dñs veniet. zacharie. pl.

De sabbato.

¶ In die sabbati

dicūt qtuor lectōes d' re
teri testi. an lectōez illam Angelus dñi
que sumunt de lege 7 prophetis. Et in
quibusdā eccl'is pma est. Clamabūt
q est ysa. xix. c. Scda est Letabit. q est
eiusdē. xxx. c. Tertia est Sup monte.
que ē eiusdē. xl. c. Quarta est Christo
meo. q est eiusdē. xlv. c. Ideo at sunt qz
tuor: qz qtuor sunt ordies bñdicentiū
deū. vicz plati. cl'ici. religiosi: 7 laici siue
ppls. qz ps. enumerat dicēs. tom' isri

benedicite dñm. p. b. p. l. s. dom. aaron bñ
dicite dñm. p. b. p. l. s. dom. leui bñdici
te dñm. p. b. p. l. s. mili. q. timet. dñm bene
dicite dñm. p. b. p. l. s. religiosi intelliguntur.
Prima g. lectio p. t. n. e. ad p. l. m. s. c. d. a. d. p.
latos. tertia ad m. i. s. t. r. o. s. q. r. t. a. d. o. m. i. s.
religiosos. In his ei lectoibz informā
tur ordinādi: vt ad exēpla sctōz patruz
dictōz q. t. t. u. o. z. ordinū cū eis benedicāt
dñm siue vt benectio illoz veniat sup
eos. **Uel** iō q. t. t. u. o. z. legūt: q. z. ieiunās d. z.
h. t. e. q. t. t. u. o. z. cardiales d. t. u. t. e. s. i. t. e. p. e. r. a. n.
t. i. a. z. q. z. i. p. z. ieiuniū t. p. a. n. t. i. a. ē. **Prudentia.**
Uel ap. l. s. r. o. n. a. b. i. l. e. s. i. t. o. b. s. e. q. u. z. r. e. s. t. r. i.
f. o. r. t. i. t. u. d. i. n. e. **Uel** p. u. e. r. v. l. t. d. e. m. u. l. i. e. r. e.
f. o. r. t. i. i. d. e. e. c. c. i. a. **Accinxit.** fortitudine lū
l. v. s. s. u. o. s. **Q. z.** opt. z. n. o. s. m. l. t. u. z. l. a. b. o. r. a. r. e.
ad b. v. t. c. a. r. o. n. f. a. m. u. d. a. s. i. t. q. d. c. u. z. m. a. g.
f. i. t. p. u. g. z. q. z. v. a. l. d. c. o. r. r. u. p. t. a. ē. z. s. p. i. a. s. z. t. r. i.
b. u. l. o. s. g. e. r. m. i. a. t. z. i. o. cū m. a. g. a. t. t. r. i. t. u. d. e. v. i. t.
ad c. a. d. o. r. e. s. i. c. z. b. i. s. s. u. s. **Et** i. n. s. t. i. c. i. a. **Uel**
y. s. a. **Et** e. r. i. t. i. u. s. t. i. c. i. a. c. i. n. g. u. l. ū. l. ū. b. o. z. e. r. et
f. i. d. e. s. c. i. n. c. t. o. r. ū. r. e. n. ū. e. i. u. s. d. e. x. p. o. l. o. q. f.
i. n. m. e. b. r. i. s. **Q. n.** e. n. i. s. i. t. i. u. s. t. i. c. i. a. i. t. e. r. r. a. r. e.
c. e. d. ū. t. l. a. t. r. o. e. s. s. i. l. t. q. n. i. u. s. t. i. c. i. a. s. i. t. i. n. n. o. b.
r. e. c. e. d. ū. t. p. r. a. u. i. m. o. t. z. n. i. s. u. p. a. n. t. l. z. i. n. o. b.
h. i. t. e. n. t. **S. i. v. o.** n. o. f. i. a. t. i. u. s. t. i. c. i. a. n. i. r. e. c. e. d. ū. t.
Uel y. s. a. **Q. z.** n. o. f. e. c. i. m. i. u. s. t. i. c. i. a. n. o. r. e. c. e. s.
s. e. r. ū. t. h. i. t. a. t. o. r. e. s. t. r. e. v. b. i. ē. i. u. s. t. i. c. i. a. i. b. i. e. s. t.
p. a. r. **F. i. d. e. s.** a. ū. t. ē. c. i. n. c. t. o. r. ū. r. e. n. ū. e. i. u. s.
Q. z. v. t. d. i. c. g. r. e. **D. e. s. p. e. c. t.** t. r. e. n. o. z. r. e. s. t. r. i. n.
g. i. t. f. l. u. e. t. c. a. r. n. a. l. ū. v. o. l. u. p. t. a. t. ū. **Uel** s. i. i. e.
i. u. n. a. s. a. c. i. b. c. o. r. p. o. s. o. p. t. z. v. t. i. e. i. u. n. e. s. a. c. i.
b. i. s. d. e. m. o. i. s. z. c. o. e. d. a. s. c. i. t. u. s. m. e. t. z. **Q. u. i.**
a. ū. t. f. i. c. i. e. i. e. i. u. n. a. t. n. o. n. o. c. e. b. i. t. e. i. s. i. g. n. i. s. t. r. i.
b. u. l. a. t. o. i. s. n. e. c. i. g. n. i. s. m. ū. d. a. n. z. s. i. c. n. i. t. r. i. b. u.
p. u. e. r. n. o. c. u. i. t. i. g. n. i. s. f. o. r. n. a. c. b. a. b. y. l. o. i. s. **Et**
i. o. s. e. q. f. l. e. c. t. i. o. d. a. n. i. e. l. i. i. j. c. **Angelus** dñi
p. r. e. c. e. d. i. t. a. t. i. p. s. a. l. e. c. t. o. o. r. d. i. a. t. o. e. z. c. h. i. c. o. z.
q. d. n. o. t. a. n. d. q. n. e. o. r. i. t. e. p. t. a. d. p. l. e. c. t. o. e. z. a. c.
c. e. d. e. r. e. : n. i. s. i. p. ū. s. t. r. a. s. e. a. t. p. f. o. r. n. a. c. e. a. t. z. i.
f. o. r. n. a. c. e. dñz bñdicat. i. u. r. t. a. i. l. l. o. s. a. p. l. **Uel**
s. a. f. i. g. u. l. i. p. h. a. t. f. o. r. n. a. r. i. z. h. o. i. e. s. i. u. s. t. o. s. t. e.
p. r. a. t. o. t. r. i. b. u. l. a. t. o. i. s. q. z. q. a. d. f. a. c. i. z. a. c. c. e. d. ū. t.
m. i. s. t. e. r. i. ū. p. b. a. d. i. s. ū. t. i. c. a. m. i. o. m. l. t. a. z. t. r. i. b. u.
l. a. t. i. o. n. ū. z. t. e. p. r. a. t. i. o. n. ū. i. u. r. t. a. i. l. l. o. s. a. p. l. i. e. t.
h. i. p. b. e. t. p. r. i. o. z. f. i. c. m. i. s. t. r. e. t. p. p. o. r. d. i. n. a. d. o. f.
e. i. l. e. g. i. s. a. d. f. i. g. n. f. i. c. a. n. d. ū. q. z. f. i. c. v. i. u. e. r. e. dñt.

vt nō noceat eis aliq. ignis reg. baby
lonis. i. dyaboli sic ignis trib. puer. nō
nocuit. **Et** sequūt bñdictōes. i. hymn.
Bñdici. es dñe d. s. z. c. **Q. z.** p. o. s. t. p. b. a. t. o. e. z.
c. o. r. o. n. a. t. z. a. dño bñdici. **Et** i. n. s. i. n. e. s. b. z.
i. j. c. i. t. x. p. u. s. g. l. i. a. p. r. i. z. h. i. z. c. i. n. l. a. u. d. e. z. h. o.
n. o. r. e. t. r. i. n. i. t. a. t. z. q. d. n. i. s. i. t. p. p. s. a. l. m. ū. bñdiz.
c. i. t. e. t. ū. q. z. i. n. v. l. t. i. o. x. p. u. s. i. t. m. e. t. i. o. d. e. p. r. e.
e. t. f. i. l. i. o. z. s. p. ū. s. c. o. t. u. z. q. z. i. b. i. i. n. f. a. c. t. o. t. r. i. u. z.
p. u. e. r. o. z. t. o. t. a. t. r. i. t. a. s. s. u. n. t. d. h. o. n. e. s. t. a. t. a. h. i. c.
x. p. o. x. p. u. s. p. r. e. d. e. t. e. s. a. d. s. o. l. i. p. r. i. s. p. t. i. n. e. n. t.
l. a. u. d. e. s. z. i. o. r. d. i. n. a. d. i. s. t. r. i. n. i. t. a. s. h. o. n. o. r. a. t.
Choro a. t. l. z. s. e. d. e. r. e. dñ l. e. c. t. o. i. p. a. d. z. s. i. n. o.
i. n. c. a. t. u. **Aliud** e. i. f. i. g. n. f. i. c. a. t. i. p. a. l. e. c. t. o. i. n. l. e. z.
g. e. d. o. z. a. l. i. u. d. i. c. a. n. t. a. d. o. **Uel** t. ū. c. f. i. a. r. e. d. z.
e. p. s. z. c. l. e. r. : q. m. n. o. d. e. m. q. e. s. c. e. r. e. q. s. c. i. m.
p. u. e. r. o. s. i. l. l. o. s. p. x. p. o. l. a. b. o. r. a. s. s. e. **D. i. c. ū. t.** a. t.
i. s. a. b. b. a. t. i. e. i. u. n. i. o. z. v. i. j. l. e. c. t. o. e. s. e. u. a. g. e. l. i. o.
z. n. u. m. e. r. a. t. o. r. e. o. q. v. i. j. s. ū. t. o. r. d. i. e. s. **Et** q.
d. a. d. i. c. ū. t. r. i. j. p. e. o. q. a. n. t. i. q. t. r. o. m. e. e. t. a. d.
h. u. c. i. n. c. o. n. s. t. a. n. t. i. n. o. p. o. l. i. f. i. e. r. i. d. z. l. e. g. e. b. a. t. g. r. e.
c. e. z. l. a. t. i. e. z. l. e. g. e. b. a. t. r. i. j. l. e. c. t. i. o. e. s. p. p. r. r. i. j.
l. e. c. t. o. r. e. s. q. u. z. s. e. x. e. r. a. t. g. r. e. c. i. z. s. e. x. l. a. t. i. n. i.
E. r. a. t. t. ū. s. o. l. ū. m. o. s. e. x. i. s. e. n. t. e. t. i. j. s. : q. m. i. l. l. e.
s. e. x. s. i. n. e. e. u. a. g. e. l. i. o. q. l. e. g. e. b. a. t. l. a. t. i. e. l. e. g. e. b. a.
t. u. r. z. g. r. e. c. e. s. i. c. s. i. d. i. x. e. r. i. m. a. m. e. z. p. o. s. t. e. a.
d. i. x. e. r. i. d. e. n. o. i. o. d. u. e. r. e. s. e. r. ū. t. **I. d. e. o.** a. t.
l. e. g. e. b. a. t. d. u. p. l. i. c. z. q. z. r. o. m. e. e. r. a. t. g. r. e. c. i. : q. b. i.
l. a. t. i. a. l. i. g. u. a. i. n. c. o. g. n. i. t. a. e. r. a. t. **E. r. a. t.** e. c. l. a. t. i.
n. i. p. m. i. x. t. i. q. b. i. g. r. e. c. a. i. c. o. g. n. i. t. a. e. r. a. t. **Uel**
h. i. e. b. a. t. a. d. n. o. t. a. d. ū. v. t. r. i. u. s. q. z. p. l. i. v. n. i. o. z.
C. e. t. e. r. a. d. o. r. d. e. m. q. d. z. p. l. e. c. t. o. z. **Angel.**
dñi. s. d. e. q. t. r. i. b. u. p. u. e. r. z. c. n. o. f. l. e. c. t. i. t. e. c. c. i. a.
g. e. n. u. a. : l. z. i. n. o. r. d. i. b. z. a. l. i. a. z. l. e. c. t. o. n. ū. a. n. f. l. e.
c. t. e. r. e. t. p. r. e. t. e. r. i. n. o. c. t. a. u. i. s. p. e. n. t. e. a. d. o. s. t. e. s.
t. e. n. d. ū. q. e. c. c. l. i. a. p. o. r. m. i. s. ē. t. r. i. b. u. p. u. e. r. i. s. :
F. e. c. e. n. i. n. a. b. u. c. h. o. d. o. n. o. s. o. r. s. t. a. t. u. a. z. c. o. g. e.
b. a. t. o. e. s. a. d. o. r. a. r. e. e. a. s. z. t. r. e. s. p. u. e. r. i. c. u. z. d. a.
n. i. e. l. e. n. o. l. u. e. r. i. t. g. e. n. u. a. f. l. e. c. t. e. r. e. a. n. s. t. a. t. u. a.
T. a. l. e. s. dñt. e. e. o. r. d. i. n. a. d. i. q. a. n. s. t. a. t. u. a. i. a. n.
m. r. o. i. g. l. i. a. z. g. e. n. u. a. n. i. f. l. e. c. t. a. t. **Q. u. a. r. e.** c. l. e. r. i.
c. i. o. r. d. i. n. e. t. r. i. q. r. e. i. n. s. a. b. b. a. t. o. : d. e. m. ē. i. n. p.
h. e. m. i. o. i. j. p. r. **Q. u. i. d. a.** p. f. e. r. u. n. t. s. a. c. r. o. s.
o. r. d. i. n. e. s. i. n. t. l. e. c. t. i. o. e. z. a. n. g. e. l. z. e. p. l. a. z. p. a. u.
l. i. v. t. p. o. r. d. i. n. a. t. o. e. z. p. p. o. n. a. t. o. r. d. i. n. a. t. e. p. i.
s. t. o. l. a. z. e. u. a. g. e. l. i. ū. a. d. i. n. s. t. a. r. b. o. n. i. p. a. s. t. o. r. s. i.
u. e. p. r. i. s. q. m. i. t. t. e. s. f. i. l. i. ū. m. o. n. e. t. e. ū. q. d. z. q.
l. i. f. a. c. t. u. r. s. i. t. **Q. u. i. d. a.** p. c. a. p. e. l. l. a. s. m. i. t. t. e. d. i.

Liber Sextus

per eplam monēt vt alios corripientes
bñdictōz quā acceperit custodiāt. p euā/
geliū vō dō eis. **Cūtes** docete oēs ge/
nones. Nonnulli eē subdiaconatu añ eplam
rōne pmissō pñtō pñtue post eā diaco/
natū 7 sacerdotiū pñt: q̄b pñtis in
vocē letabundā erupunt dicētes: bene
dictus es dñe: eo q̄ hi pñtim ordies in
uitant ad laudes. **Et** pñtant citra euā/
geliū: q̄ moyses 7 aarō leuitas i tabna/
culi misterii ordiauerūt: 7 xps. lxxij. ordi/
natos ad pñcādū misit. **Debz** at legi
eplā. s. rogam⁹ 7c. q̄ est. n. ad thessal. ij. c.
ab aliq̄ d ordinat⁹ die ipa: q̄ eps d̄z pñt
ordiatos amonere 7 postea ad maiorē
amonitionē eplam ill tradere. **De** te/
rea ordiat⁹ doctrinā sibi i ordinatōe tra/
ditā p sē deducere i op⁹ oñdit. **Et** pñt
eādezeē rōem vn⁹ de nouiter ordiat⁹
legit tūc euāgeliū. Anno q̄ntodecimo qd̄
est luce. iij. c. **Post** eplam etiā cantatur
tract⁹ qui significat gñitatē. quā sacrat⁹
seu ordiat⁹ suare d̄z: ne in supbia ela/
tus i laq̄os incidat dyaboli. **Cōmunio**
est. **Exulta** satis q̄ est zacharie. ix. caplo.
De domica q̄ta aduētus dñi.

In quarta domi
nica aduēt⁹ pñmū rñsoriū in no/
cturnis ē. **Canite** tuba. qd̄ sū/
ptuz ē de iohēle. **Antiq̄** enī iudei cane/
bāt tubis ad inuitādū hoies ad nuptias
et ad solēnitates 7 ad mouēdum castra
Qñ nūc pñcipit dñs plāt⁹ vt cantēt tub
inuitātes gētes ad nuptias noui reg⁹
q̄z dies instat. s. dies natal⁹ dñi in q̄ xpc
desponsauit sibi hūanaz naturā fm qd̄
d̄z in ps. **Et** ipe tanq̄ spon. pce. de tha/
lamo suo. **Canite** igit q̄z ppe sūt nuptie
Et pñt pmissaz cām cātores hac septi/
mana alti⁹ solito vocē suā exaltāt in re/
sponsorijs 7 introitib⁹: vt si pñs sopore
negligētie oppressi lectōib⁹ excitari no/
luim⁹ saltē vociferatōib⁹ 7 tumultu can/
tū excitēm. **Siq̄de** in. vij. ānis ante
annū iubileū pcepit dñs canere tubis
p ipius āni instātis leticia. **In** hac autē
historia h⁹ dñice pñm ex pñbis. pñz ex

euāgelio cōpilata omnia vtriusq̄ de/
cantant aduēt⁹ 7 pñtim vocatio gētiuz
declarat pñm aduētū: vbi in pñsona apo/
stolor⁹ l doctoz d̄z. **Canite** tuba vocate
gentes. **Sane** gentilitas vidēs cal/
ciataz fore diuinitatē in vto xginali cla/
mat ad eā in introitu dicēs fm q̄sdaz ec/
clesias. **Memēto** nēi dñe in bñplacito
pñi tui. s. est in filio in q̄ bñ pñlacuisti
ex milib⁹ pñli: q̄ fuit tu⁹ ab initio mūdi
Et iō pñtulat alteri in eplā dicens fm
qualdā ecclesias **Gaudete**. q̄ est ad phil.
iij. c. **Sz** 7 iurta pñsideratōez vteri xgi/
nalis cantat in gduali ppe dñm eē 7 ce/
lerē eius aduētū. **In** allado veni dñe
7 in offerenda pñfortamī. 7 in cōione. ec/
ce virgo. desiderat. 7 cōsolat⁹. 7 cām con/
cludit cōsolationis. **Porro** ad oñdē/
dū desiderii antiq̄z patz i fine aduē/
tus cātant. vij. antiphone. vnaq̄q̄ fm
ordinē suū sua die vlgz ad natalē: q̄ in/
cipiūt ab o. **Prīa** ē o sapia 7c. **Sunt**
aut septē: q̄z dirigūt ad xpm in q̄ regē/
uit spñs sapie et intellect⁹ spñs cōsili
et fortitudinis 7c. **Per** q̄ septē dona sue
incarnatōis nob grām misit. put
in ipis septē antiphōis apparz. **Sūt** eē
septē: q̄z cantant in desigñione antiq̄rū
patz q̄ septenario fūētes aduēt⁹ dñi
expectabāt. **Qñ** i oib⁹ d̄z veni. **Qñ** septē
sunt pñt septē dona spñs sancti: q̄ xps veni/
ens largit⁹ est mūdo. 7 p q̄ expectātes
illūinati sunt. **Et** sunt omēs scōi toni.
primo: q̄z q̄libet loq̄tur de vtroq̄ aduē/
tu. **Scōdo**: q̄z signāt nob geminā dilecti/
onem. s. dei 7 primi. **Tertio**: pñt geminā
chrissi. ad quē dirigūtur naturā. **Qñdo**
gemie gygas subie. **Quarto**: q̄z ipe an/
tiplione notāt desiderii: taz antiquozū
patz expectantiū primū saluatoris ad/
uētū q̄z modernoz expectantiū scōm
Qñs g sūt scōi toni i signū q̄ scōz expe/
ctamus aduētū. **Et** aduerte: q̄z ille q̄
hñt in principio xba pñnētia ad diuini/
tātē. pñnēt ad eos q̄ expectāt pñmum
vt o sapia et o adonai. **Adonai** aut int⁹
pretat⁹ dñs: q̄z dñatur cūcte creafe: vel
q̄z ois crefa dominatui ei⁹ seruit. **Alle**

vero que hñt verba ptinentia ad hñā/
mitate ptinent ad expectantes scōm. vt
o radix iesse. o clauis dauid. **S**ūt etiā
q̄daz q̄ vtriq̄ pueniūt vt o rex gētū **M**ā
dei fili' dē rex fīm dīnitatē. iuxta illd. de
us iudiciū tu. re. da. rē. 7 ec fīm hñānita
tem. iuxta illud. **D**ñe in virtute t. le. r.
rē. **S**epius tñ fīm hñānitatē rex dō: qz
fīm eam vnctus ē oleo leticie p̄ncipi
bus suis. **R**ursus etiā in his septē an
tiphonis ondit mltiplicitatē morbi sui
et ad quālibet petit remediū sui morbi
Mā an fili' dei aduentū in carne eram?
ignozātes siue ceci. penis efnis addicti
serui dyaboli. mala pctā p̄suetudie vin
cti. tenebris obuoluti. exules a patria
et expulsi. **I**deoqz indigebam' doctore
redēptore. liberatore. eductore. illūina
toze 7 saluatoze. **Q**z igit' ignozātes era
m'. iō ab ipō doceri indigebā. **U**n in p
ma añ. clamam'. o sapia q̄ ex ore rē. eccl
xxiij. 7 sap. viij. 7 ysa. xl. **Q**z dō p̄p̄des
set si docerem' 7 si redimerem'. iō i scōa
ab ipō redimi postulam'. **A**d onai rē.
Ero. vi. 7 xij. 7 iij. 7 xix. 7 xx. c. **S**z quia
nil p̄desz si essem' docti 7 redēpti: ad
huc post redēptōz detinere' captiui
ideo in tertia petim' liberari. **R**adix
yesse rē. esa. xl. 7 li. 7 lx. c. **S**z qd p̄desz
captiuis si eēnt redēpti 7 libati: si tñ
nōdū eēnt ab oī vinco absoluti: vt scz
sub pctō eēnt 7 vincti. libere q̄ vellēt ire
nō possent. 7 iō in q̄rta ab oīb pcti vin
culis educi petim'. **C**lauis dauid. rē.
apoc. iij. 7 ysa. xliij. 7 lu. i. **P**reterea qz hi
qui diu fuēt i carcere oculos hñt obte
nebratos nec clare videre p̄sūt. iō p' ab
solutōem a carcere. restat nos illūinari
vt videam' q̄ ire debeā: 7 iō in q̄nta hoc
petim'. **O**riens splēdor rē. gach. vi. sap
vñ. 7 malach. vlt. 7 lu. i. c. **S**z si essem'
docti 7 ab inimic' penit' libati 7 illūina
ti. quid valeret nisi deberem' saluari. iō
in duabz seq̄ntibz petim' saluari. **R**ex
gentiū rē. aggei. ij. 7 i. p̄t. ij. 7 ephē. ij. et
geñ. ij. c. in q̄ petim' salutē gentiū. 7
emanuel rē. ysa. viij. mat. i. 7 ysa. xxij. 7
genē. penlt. c. in q̄ petim' salutē iudeo

rum. **I**n q̄busdō dō eccl̄is addunt' alie
due. p̄ma in honore bte virgis q̄ pcepit
scōa p angelo q̄ ad dōginē introiuit. vel
in honore scī thome cui' festum tñ acci
dit. **D**ue q̄dez addunt' vt p̄ficiat noue
nari' nūerus ad designndū q̄ p. vij. dona
spūscī pueniem' ad. ix. ordies angloz
quoz q̄libet desiderabat xpi natiuitatez
vt impleret nūerus illoz qui d' celo ce
derunt. **Q**uedā etiā eccl̄ie cātant. xij.
que expmūt. xij. p̄phas q̄ xpi aduentuz
p̄dixerūt. quē etiā. xij. ap̄lorū testimoia
roboraueūt. ex q̄. xij. tribz. 7. xij. signati sal
uantur. **S**z nō sunt nisi. vij. hñtes ve
ni. **O**m̄es aut' incipiūt p o. qd poti' ad
miratiue ponit q̄ vocatiue. **C**antant' i
respis: qz dñs venit in respa mōi. **H**ic
est helias qui sero carne 7 in mane p̄ae
rescit. dñs scz nē qui in vltia etate mōi
carnē assumpsit: et diluculo resurgens
in panē angloz trāsīuit. **E**t nota q̄ hec
hebdomada. p̄ma natitati p̄p̄atio me
rito nūcupat' 7 in ea historia. clama in
fortitudie cātā: q̄ nō vt qdā simplices
autumāt ad q̄tuoze tpa: s; ad dñi prinz
p̄mā natitatē. **U**n cū sex matutinalibz
laudibz decantā: qm̄ q̄libz illius feria p
p̄ias h; ad laudes antiphōas: qz p sex
etates antiq̄ se ad aduētuz p̄p̄auerūt **E**t
nos p sex opa miscōie ad secunduz etiā
p̄p̄amur. **C**lerūtamē feriales ātipho
nas: q̄ in illa feria in q̄ occurrit festum
sācti thome scripture sunt. viij. die antea
qdā canere p̄sueuerūt. decet ei añ natiui
tatem dñi cātus om̄is antiphonas 7 fe
re om̄ia rñsoria renouari: qz sic per plu
res 7 freq̄ntiores nūcios magis ac ma
gis mone' anim' subditi ad sollicitudi
nē honorifice suscipiēdi p̄latum. sic 7 re
nouatōe cant' mag' et magis mone' ad
curā nre p̄p̄ationis in susceptōe dñi
Et vt p̄ q̄tidianā renouatōez cant' exci
temur freq̄ntius ad turpes 7 t̄renas co
gitatōes purgādas: vt sic dignū hñacu
lū 7 ornatū venturo regi regū p̄is cogi
tationibz p̄p̄emus. **P**otest tñ 7 tot' ad
uētus p̄p̄atio nominari. **U**n in princi
pio legis. **A**bijciamus opa tenebrar' et

Liber Sextus

induamur arma luc. 22. q. oia sunt ppa-
tionis insignia. **U**nticula aut in anti-
quis libris dnica illa dnica vacans. Pri-
mo q. ondit q. omis scis vacat. ex quo
iohannes quo int natos mliez no surre-
xit maior. no est dign' soluere corrigiaz
calciamiti. sicut dz i euagelio h' dnice. i.
incarnatiōis misteria denudare. Et ppter
hoc dn's papa no facit statōne ad aliquoz
sanctuz. Secdo dz vacas. q. no habet p-
priū officiū. s. mutuatur alienū scz orate
celi. 22. et hoc ppter ordies pcedētis diei
in quibz fuit apostolic' occupat'. Sepe
eni i decēbri psueuerūt ordines ab apo-
stolicis celebrari. Tercio q. numerum
dierū aduēt' excedit. scz. xxi. quare inter
dnicas aduēt' no debuit cōputari sed
vacas potius appellari. Quarto q. apo-
stolic' oliz hac die dnica elemosinis va-
cabat. et tam ipe qz sui circa h' intēti nul-
lam statōem faciebant. ppter qd dicta est
vacans. s. a statōe et indulgētia. Quedā
ecclie dicūt in hac dnica euageliū. **M**i-
serunt iudei. qd est iohis. i. c. et epistolaz
Gaudete. q. est ad phil. iij. c. Alij do di-
cunt eplam. Sic nos existimet. que est
ad Corinthios. iij. caplo.

De vigilia natalis dñi.

In vigilia natini-
tatis dñi est inuitatoziū hodie
scietis q. re. dn's et m. v. g. ei'. qd ē tras-
sumptū de exo. xvi. c. et eo q. ibi dz. Cle-
spere scietis. q. eduxit vos dn's de terra
egypti. et mane videbit' g. e'. Et ppter dici
q. hec brevis clausula ex vna pte ad na-
tiuitatē et ex alia ptinet ad resurrectōez
sic. Hodie scz in vita pñti scietis q. ve-
niet dn's. i. panis viu' q. de celo descēdit
et mane videbit' glām ei'. i. resurrectō-
nis gloriā. no solū hūanā s. etiā gliaz di-
uinitatis eius. Sane in hac vigilia
ecclia monet et iuitat filios suos vt pa-
rati sunt ad suscipiendū dñm. Quid in
noctūali officio pñtū rñsoziū est. San-
ctificamini. s. filij isrl. i. viri spūales qui
videtis deū pñdem. et pati estote vt in-
tretis ad nuptias: q. non erit in cena q.

enietur a nuptijs. Sequit' in x. et
mane vi. gliaz ei'. i. aduentū glorie ei'.
vel mane ad lram. Et hec vltima ps de
erodo sūpta ē. s. prima nō ē sumpta de
aliq. libro. Dicit' ec caplm gaudere i do-
mino. phil. iij. Diurni do officij inten-
tio est ondere q. xps natus sit. et h' dz in
epla. Paul' suus 22. q. est ad ro. i. c. et in
euagelio. cū essz desponsata: qd ē matb.
i. c. Mac etiā die desponsatō legif marie
vt sciat q. alij fuit desponsata. i. ioseph. et
ab alio secundata. s. a spūcto. Quedam
tñ ecclie ad h' vt incredulis maior certi-
tudo sit pmittūt p. lxxij. ppter syon. 22.
q. est ysa. lxxij. in q. onditur ipm fore nasci-
tur. **I**st' autēli vt pplm saluū faceret
et terre iniquitatē deleteret. hodie in spe per
sacramēta gēe mane in re p reuelatōez
glie. **H**ec patent in introitu et in gdua-
li. hodie scietis. exo. xvi. et in alla crastina
Quidā tñ dicūt alla Ave maria. et h' qñ
vigilia est in dnica. tñc eni dz alla ppter
resurrectōem dñi. Idem etiā p. in poss
cōmunionē. **R**euelabit' que est ysa. xl. c.
Sed q. in eius incarnatōe erat futu-
ra iudeoz dispsio: iō in graduāli subdi-
turus. qui reg'. in q. p eis oraf. Quā-
tus sit ondit psalm' q. ad itroitu cantat'
scz dñi est terra: de q. etiā sumit offeren-
da Tollite portas. **I**n respis autem
vigilie natalis dñi dicūt qdā psalmos
laudate pueri. laudate dñm oēs gētes:
lauda aia mea do. laudate dñm qm lo.
et lauda hierlm. in qbus inuitamur ad
laudes. Alij do dicunt Laudate pueri
dñm Qui pfidit In cōuertendo Me-
mento dñe: et Bndictus dn's. Et me-
rito: q. primus deuotos inuitat ad de-
um laudandū iugiter et predicandum.
Secdus monet in deo cōfidere. In tri-
bus seqntibz reddit' causa qre laudibz
sit instandū et in dño confidendū. scz qz
nrām captiuitatē puerit et multū ma-
gnificauit: qz pmissa ppleuit dñi fructū
ventris dauid sup sedem eius cōstituit
qz inclinauit celos atqz descēdit. Qui de
mū de alto manū suam emittet vt nos
eripiat ab aqz mltis: et a filijs alienis.

Uespe aut̃ iste p̃uilegiatē sūt qz cū cete-
ra officia resp̃tina p̃t sup̃ueniēs festū
mutent̃. iste n̄ mutant̃. In uigilijs et ei
alioz festoz caplm̃ hymñ antiphona ⁊
collecta. In aliq̃bo x̃o eccl̃ijs totis re-
speris diei expletis solūmō aī ⁊ collecta
de seq̃nti festo dicūtur: eo q̃ dñs in uel-
peris. i. in yltima etate mōdi uenit ad sal-
uandū saltē reliq̃as generis hūani.

De officio natalis domini.

Quēcuqz in offi-
cio natalis dñi dicūt de exul-
tatiōe natiuitatis sunt. Qz
sicut cantat̃ in r̃sorio. Descendit d̃ cel-
s̃. i. de sinu p̃tis ut appareret uisibil̃.
Uñ. Egressus ei⁹ a p̃te. i. ab occulto et
intimo p̃tis: Seq̃t̃. Introiuit. s. pau-
rē uirgis. i. p̃ fidē q̃ est ex auditu. sic legi-
tur i epla ad ro. Uñ cū dixit ei angelus
Spūs sc̃s sup̃ueniet in te. spūs sancto
acq̃euit. iuxta illd̃ in cantic. Pessulum
ostij mei apui dilecto meo. Ostiū desi-
deriū est. pessulū discretio: q̃si p̃ discre-
tionē aperui d̃sideriū meū dilecto meo
Et b̃ audito dixi. Ecce ancilla dñi. Itā
sicut eua q̃ fregit pessulū q̃i uoluit esse
sic deus. Introiuit dico in uter uirgis
in q̃ accepit carnē nr̃am: ⁊ exiuit p̃ portā
clausaz in regionē nr̃am. De hac porta
dixit ezechiel. Porta hec clausa erit in
eternū. Et exiuit de mūdo p̃ portā aure-
am. i. caritatē: qz p̃ crucē. Maiorē enī ca-
ritatē nō h̃z q̃ ut ani. su. po q. p a. suis
Et est adutendū q̃ dñs in fine āni na-
sci uoluit ut oñderet se in yltia mundi
etate uenire. In sexta feria cōcept⁹. in
dñica nat⁹. In sexta feria crucifix⁹ fuit:
et in dñica resurrexit: ut q̃ hōiem in fe-
ria sexta plasmatū pdiderat i sexta feria
libaret. ⁊ q̃ dixerat in dñica. fiat lux i do-
minica ueniēs oriēs ex alto nos illūina-
ret. De b̃ dicet̃ sub ti. de pasceue. Et in
nocte nat⁹ est ut se sub carne latētē ueni-
re signar̃: ut se ad illūinandū noctē
nr̃am uenire mōstraret: qm̃ h̃tātibus
in regiōe ym̃. mor. lux orta ē eis. Uñ ab
eius natali dies plangant̃: qz credētes

in eum ad eternitatē lucē uocant̃. Rōna
biliter itaqz noct̃na officia celebrāf. Cū
aut̃ cetera festa saluatoris. s. passio. resur-
rectio. ascen. pente. ⁊ alia sint variabilia
qz nō celebrant̃ sp̃ in eisdē kalēdis siue i
eadē die mēf. q̃re b̃ festū est inuariabile
qz semp̃ est in eisdē kalēdis siue eadez
die mensis. R̃ndeo fm̃ Augus. Hoc fe-
stū p̃tinet ad mēoriā t̃m̃. Uñ sufficit p̃
illd̃ memorari quota die mēf̃ x̃ps na-
tus fuit. ⁊ iō sp̃ eadē die mēf̃ celebrāf
licz ip̃a feria varief̃ p̃pter mutatiōēz lit-
tere dñical. Alia x̃o festa p̃tinet ⁊ ad me-
moriā ⁊ ad sac̃m̃. Uerbi gr̃a. Ch̃ristus
passus ē feria sexta: ut hōiem q̃ in sexta
feria ceciderat redimeret. ⁊ sic de alijs.
Et iō optz q̃ sub diuisis kalēdis fiant.
in eadē tñ feria sc̃z i dñica. Preterea sp̃
pasca nostz accipit̃ dñica p̃ma p̃ pasca
hebreoz. q̃d est sp̃. xiiij. luna: qz g̃ luna. x.
iij. nō sp̃ est eodē tpe ut eadē die mēf̃
imo variat̃ fm̃ ānos solares. iō ⁊ pasca
nostz nō sp̃ est eodē tpe nec in eodē die
mēf̃. licz sp̃ sub eadez feria. s. in dñica
celebrāf. Rursus iō pasca pente. et alia
festa sunt variabilia. nec certe diei mēf̃
sunt annotata. ne uideam̃ imitari. iude-
os qui sp̃ illa celebrant in cert̃ kalēdis
Alcuinus x̃o dixit q̃ iō b̃ festū p̃ singu-
los dies variat̃: qz natus ē nob̃ qui per
singulos mūdi dies lauat illos q̃ p̃ pec-
catum ade sunt maculati. Circa offi-
cium nocturnale est sciendū: q̃ inuitas
torium Ch̃ristus nat⁹ ē nobis ⁊c. in per-
sona angeloz cantat̃. a q̃bus pastores
vel potius oīs ppl̃us ad adorandū natū
dñm̃ inuitat̃. Nouē uero psalmi distin-
guunt̃ p̃ tria nocturna. ut notet̃ q̃ oēs
sancti p̃es qui fuerūt in tribz t̃pibz. sc̃z
ante legem: sub lege et tpe gr̃e in nouo
testamēto sociati sunt p̃ aduentuz x̃pi
nouē ordinibz angeloz: ut sic angeli sc̃e
trinitati ⁊ gaudeāt sic ⁊ illi ⁊ gaudeāt In
p̃mo psalmo agit̃ de et̃na x̃pi genitura
et ineffabili. in sc̃do de eius incarnatiōe
in tertio de laudibz spoñi ⁊ sp̃ose. Ciqz
in tribz p̃mis lectōnibz p̃ ysaie oracula
testificam̃: q̃ nō tā p̃plexice q̃ euāgelice

Libert sextus

incarnationem christi descripsit. **P**rima est primo tpe. ysa. ix. Secunda est cōsola mini. ysa. xl. Tertia ē cōsurge. ysa. li. c. In ipis etiā fit pmissio. in alijs oñdit pmissiois impletio. Primus nocturnus recolit temp' aī legē: seu eos q' fuerūt aī legē. vt abraam ysaac et iacob. Scōs nocturnus recolit tēp' leg' seu eos q' sub lege fuerūt: vt dauid et pphas et alios plures. Et ideo in antiphonis q' cantant i illis duob' nocturnis: q' ad vetus testm ptnēt: nō dicūt alla: qm pēs illoz tēpōz differebant ab etno gaudio. s. a patria i qua iuxta apoc. cantat alla. Terti' vero recolit nouū testamētū qd habuit inuim a baptismo. qd tertō tpe. s. gte nob collatū est: seu eos q' fuerūt in nouo testamēto vt sunt apli et alij sancti. Ideo q' in illis antiphonis q' eos recolūt et q' ex nouo test. sumūtur canit alla: qmiaz istos plus honorauit suus aduētus q' pcedentes pēs: ita vt si digni de hoc mūdo migrāt ilico in celū trāferantur et societati scōz iūganf. qd antiq' pēs longo tpe expectauēf. murmurātes in fra claustra iferni. An nocturnos solēt in qbusdā loc' sup altare tres pāni poni. ad defigitionē pmissōz triū tēpōz. et i singulis nocturnis singuli amoueri. Prim' niger p tpe aī legē. Scōs albus p tpe reuelatōis. Tertius rubeus p tempe gratie ppter dilectiōem sponse candidē et rubicundē. In qbusdā q' ecclesijs suspendunt lōni panni. in qbusdāz viles et in qbusdā nulli. put i prima pte dcm est sub ti. de picturis. **S**ane ad pīmū rñsorium primi nocturni dicūt in qbusdā eccl'is tres vsus ppter cām reddi tam sub pāia dñica aduētus: et post qdlibet triū primoz rñsorioz dē glā pti et hoc ideo: qm in trib' rñsorijs tria figficātur. s. restauratio ūgeloz repatio hoimnū. et mod' q' ista facta sunt. Restauratio angloz notat i primovbi dē Gaudet exercitus angelozū. Repatio hoim in scōo vbi dē Pax vera descendit. Tercius dō quo hec facta sūt et poti' q' descēdit ille qui sec. infinuaf in tertio qd est

in qbusdā locis. Descendit de cel. i quo oñditur vt pmissus est deū descendisse a patre in vginē: et ita ad nos. Et p b' q' i ipso rñsorio tangitur q' intrauit in regionē nrāz recolitur liberatio hitantiū in regione vmbre mort'. Quia hec q' facta sunt p trinitatē idcirco p' qdlibz illoz triū rñsorioz glā pti cantatur qd ad laudem ptnet trinitatē. Rursus sic manna hēbat saporem simile cuz melle ita et christus duo hūit in se. videlz hūanitatē et deitatem. Humanitas p similitudine: deitas p mel iutelligit. Un' et in hoc secūdo rñsorio dē. hodie p totū mūdū melliflui facti sūt celi q' si. d. totus mūdus mellificat' est et dulcorat' ē. In tertio rñsorio fit triplex iubil'. s. i. fabri ce. in tanqz: et in glā pti. In q' quidē in tribus saluatore p'mendam' oñdētēf q' qui ineffabilē fabricā mūdi creauit et ineffabilē de vginis thalamo pcessit. et ineffabilē eq'lis pti et spūscō pmanfit. sic fuit ab etno: sic nunc est: et erit in etnū. Et hec tria triplici iubilo figficam'. pīmū primo. scōm secūdo: et terciū tertio. Et vt exp'ius terciū significet in qbusdā eccl'is cātatur glā pti et. et sic erat in p'ncipio et. vsqz amen. Et nota q' fit iubilus sup a et super o. super a in fabrica et in tanqz et super o fit in glā pti. ad notandū q' cui fit est alpha et o. i. p'ncipiū et finis. Iubilus aut qñqz notat expectatiōez nrām: vt dicetur sub ti. de septem dieb' post pasca qñqz nrām imitātē. vt in versu tanqz sponsus. qñqz rei de q' agitur. magnitudinē. vt ibi fabrica mundi. qñqz gaudij immēsitatē. vt i fine rñsorioz. verbū caro. ibi enī figt immēsitatē gaudij qd viri sancti habēt de eo q' verbū caro factū est plenū grā et veritate. De iubilo dictū est in p'ncipio qñte part'. Restat adhuc de sex rñsorijs dicere: et qdem in primis duob' scōe nocturne agim' de partu. in tertio de parturiēte. In duob' rñsorijs primis ter tie nocturne agi' de parturiēte: et in tertio de partu: in q' p'suetudinē mliēz imitam'. Consueuēt enī mulieres visitare pti

rientes et partu et eis munuscula sua dare. Et nos periturum et partu quidam modo visitamur. cum per modulo nro eos magis camus. Ipse vero laudes sunt munuscula que offerimur. **D**icitur etiam ad horas caplin paulus suus: ro-i. Et illud. multipharie. heb. i. et illud. apparuit gra. ad tyrum. ii. et illud. apparuit benignitas. ibid. iij. c. **I**n nocturnali officio tria leguntur euangelia ut habeat ecclesia quod intedit. **M**ititur enim ostendere utranque naturam esse in christo ut sic plures sint testes natiuitatis christi. Et propter hoc etiam leguntur lectioes in quibus angelus et alij sancti inducunt ad hoc auctoritates infinitas. scilicet ab eis qui fuerunt ante legem. sub lege et post legem: quoniam in tege est iudicium quod plurimorum sententia confirmatur. Legitur etiam quartum euangelium matthei. scilicet Liber generationis. post nonum euangelium in quo exprimitur eius generatio ut ostendat eum fuisse de genere eorum patrum quibus facta est promissio. scilicet dauid et abraam. **D**auid in psalmo. De fructu ventris tui. Et in primo palapomeno. **Q**uando dormieris cum patribus tuis suscitabo seminem tuum post te. **A**braam vero gen. xxi. dicitur. **I**n semine tuo benedicent omnes gentes. Et ideo dicitur in principio. filij dauid filij abraam: quia illis specialiter facta est promissio. Et sic ostendit quod ipse erat messias qui promissus est in lege et prophetis. Et nota quod mattheus hic describit genealogiam descendendo usque ad ioseph. **L**ucas vero ascendendo put sub ephra dicitur. **S**ed quare potius ioseph quam marie generatio computatur. cum etiam christus non fuit filius ioseph. **R**espondeo quia ambo de eadem tribu fuerunt et tribus. scilicet genealogia per mares et non per feminas distingui solent et computari in veteri testamento numerando quod usque ad ioseph pinde est ac si usque ad beatam virginem processisset. **P**roterea christus maluit filius fabri vocari quam inter presumpciosos adulteros lapidari. Et reuera filius est illius fabri qui fabricatur est aurore et solem. Et scias quod natiuitas beate marie ex tribu iuda et regia stirpe dauid originem duxit. put scriptura sepe testatur dicens christum de semine dauid descendisse. quod et ipsa sola natus est. **S**i quidem dauid in

ter ceteros duos filios habuit. scilicet nathan et salomonem. Et catena siue generatioe nathan descendit ergo maria: quoniam ex catena ipsius nathan. leui genuit melchier panthera. **P**anthera vero genuit barpantheram. **B**arpathera iochim. **I**ochim virginem mariam ut dicitur in. vii. parte sub festo philippi et iacobi apostolorum. Et catena vero salomonis descendit ioseph vir ipsius marie quoniam ex catena ipsius salomonis mathan ex uxore sua genuit iacob. **D**efuncto autem matha melchier ex tribu nathan filius leui. et frater panthere nupsit uxori ipsius matha scilicet matri iacob. Et quod genuit heli. et sic facti sunt fratres uterini iacob et heli. **O**portet autem heli ex tribu nathan sine liberis cuius uxorem accepit iacob frater eius ex tribu salomonis: et suscitauit seminem fratris eius et genuit ioseph. **I**oseph igitur natus est filius iacob ex descensione salomonis secundum legem vero heli qui ex nathan. nam qui nascitur secundum naturam quidem filius erat generantis sed secundum legem defuncti. **D**einde cantatur **D**e deum laudamus in omnem antecessarium gratiarum actiones. et ad designandum nos exultare cum angelis et consulari de dracma per dita inuenta. **I**n quibus tamen ecclesiis finita prima missa cantatur deum euangelium matthei Liber generationis. et hoc ideo: quia duo testes ad minus nobis necessarii erant. **P**rimus testis fuit lucas qui in euangelio misse **E**x ista edictum tamen. narrauit iuxta verbum euangelij deum natum in ciuitate dauid. **A**dducit ergo alius testis dicens eum natum de dauid: **A**c si dicat. **N**on tamen est natus de ciuitate dauid: sed etiam de dauid. **C**um mattheus prius nominat dauid quam abraam dicens: filij dauid. filij abraam. quis et alia possit esse causa quare prius dauid nominatur. scilicet quia dauid fuit prior abraam dignitate. nam ille tamen patriarcha iste patriarcha et rex. **A**udito igitur in euangelio misse vno teste ab ecclesia quia vix est quod vni testi soli credatur. ideo adiecto alio. scilicet mattheo qui et generationem dominicam describit. tunc plene confidens ecclesia exultans clamat: **D**e deum laudamus: ut in ore duorum trium vel plurium stet omne verbum. **A**dhuc quia vix est quod vni testi credatur. hic

Liber sextus

est qd vnus terminat missas dicēs in qui
busdā ecclīis Bndicam⁹ dñō. Et ecclia
q̄si voce remissa rñdet Deo grās. Rur
sus finita missa dñ euāgelii Liber gene
rationis. postea Te teū laudam⁹: qz ge
neratio dñitatis p̄cessit gñatōem hūa
nitatis. Et qz illaz noticia fuit nob lau
dis materia: nō laudes sequūt. Missa g
laudes p̄cedit: qz prius fuit etna genitu
ea. de q̄ missa illa loq̄tur q̄ aliq̄ creatura
fuerit que teū laudare potuerit. In lau
dis matutis q̄si choreā ducim⁹. Cū i
p̄ma añ dicim⁹. Quē vidist⁹ pastores ⁊
et ipsi rñderūt. Matum vidimus ⁊c.

Circa misse vero officii notandū ē qd
thelephorus papa statuit in die ista de
bere cantari tres missas ad oñdendū qd
xp̄i natitas saluauit p̄s̄s trium tēpor.
scz p̄s̄s añ legē. sub lege ⁊ p̄ legē. Pri
ma canitur de media nocte. ad oñdendū
qd illi qui fuerūt añ legem nō fuerūt il
luminati aliq̄ lege. Et p̄ illā etiā oñdit
qd panis qui q̄tidie sacrificat ⁊ mandu
catur in altari. vicz. xp̄s. natus ē in be
thleem i media nocte: ⁊ in hac nocte. sic
dicit lucas. Cū sap. xviij. Cū mediū si
lentiū tenerēt oīa: ⁊ nox i s. c. in. iter. h.
⁊c. Qd ad lram exponit de natitate dñi
Hoc etiā insinuat euāgelii hui⁹ misse
et collecta illa. Deus q̄ hāc factissimaz
⁊c. ⁊ p̄phetia illa. Popul⁹ gentiū ābula
bat in tenebr. ⁊c. ⁊ epla ⁊ fere omīa q̄ in
illa missa dicūtur. Idem etiā thelepho
rus papa statuit in hac missa hymnuz
angelicū. s. glia in excels deo solēnt de
cantari ad recolēdū qd angeli nocte ista
illū d̄cantauerūt. in q̄ ab angel⁹ pastoribz
est nunciat⁹. Cū in euangelio legit. Et
subito facta ē cū angelo mltitudo mili
tie celestis laudantiū ⁊ dicentiū: glia in
excels deo. ⁊ in fra pax ho. ⁊c. Notandū ē
aut qd hec missa ⁊ laudes matutine ter
minant in plerisq̄ locis vna orōne ad
oñdendū qd totū illd officii idē indicat
scz natitatē etnā ⁊ tpalē. Cū ip̄a missa
incipit Dñs dixit ad me fili⁹ ⁊c. qd tātuz
de generatōe eterna seu de generatōe
xp̄i intelligit. Qd vō sequit. Ego hodie

genui te. de vtraq̄ ē. Et exponit hodie. i.
eternali. Nā s̄m aug. hodie p̄ntiā signi
ficat. ⁊ qd eternū est sp̄s̄s ē. Ceterus
de tempali. s. Quare tremueēt gētes ⁊c
quasi d. p. nihilo. cū xp̄us deus ⁊ homo
sit. Rñsorium d̄ eterna. in q̄ dicit deus
pater. Ego pater sum tecū principium
Cū ⁊ ibidē seq̄tur. In die virtut⁹ tue
scz in die resurrectōis. in splendoribus
sc̄tōz. id ē. in luce oīm sc̄tōz. ⁊ die splen
doris plurali p̄pter diūsos effectus. et
vtero. i. ex intima bonitate mea. añ luci
ferum genui te. i. añ oēm creaturā. q. d.
ab eterno. Epla vō Paul⁹ fuus. quas
tñ quidā in vigilia dicunt: et euāgelii
de tempali. Cū in epla d̄. Ex semie da
uid s̄m carnē. In euāgelio d̄. Er̄t edi
ctum a cesare augusto. qd est luce. ij. c.
In alijs vō ecclīis dicit epla. Apparuit
gratia dei. q̄ est ad tytū. ij. An eplam le
gitur immediate p̄phetia. Primo vt ba
sis sit sub colūna innitēte basi. nō enī
que dicūtur in euāgelio crederent ipse
ta nisi forent in veteri test. p̄dicta. Se
cundo idō in vigilia ⁊ in hac missa due
lectōes sine infuallo dicūtur. vna de p
phetia. alia d̄ ap̄lo: qz xp̄s p̄ duobz p̄lis
in vno pariete iungēdis nascit. Terc
tio qz sup basim p̄phaz fundata ē colū
na ap̄loruz. Quarto: quia actiui ⁊ con
templatiui p̄ hanc natiuitatē in vna fi
de saluant. Quinto: quia p̄ vtrūq̄ testam
entū xp̄i natiuitas p̄corditer p̄dicat.
Hī sunt duo cherubin q̄ p̄piciatoriū te
gunt. sese qz in p̄piciatoriū versis vultu
bus respiciūt. vt dcm ē in p̄hemio q̄rte
ptis. Quidam tñ nullā dicūt p̄phetiaz
significātes qd vetera transiēt ⁊ noua
facta sunt oīa. q̄i d. ipso facto. cesset figu
ra quia veritas venit. Scda missa cāta
tur in dilucto in exordio diei qñ xp̄us
in cunabulis odorat⁹ ē a pastoribz: et b̄
primo ad oñdendū qd sc̄ti p̄s̄s ⁊ p̄be q̄
fuerunt sub lege scripta. aliq̄ntulā cor
gnitōē dei habuerūt. s. n̄ tantā q̄ntaz
nunc hēm⁹. Et ideo incipit a p̄missio
ne q̄ facta est antiq̄s in veteri lege. Tur
fulgebit hodie ⁊c. Scdo ideo: quia sic

domin⁹ a gabeiele fuit nunciat⁹ priusq⁹
nasceret. sic añ initiū diei sue natitatis
missa canit. Tercio pp̄ ortū noue luc⁹
qz ille q nat⁹ ē in ortu suo tam in p̄tero
q̄ ex p̄tero fuit lux v̄a. Dicis ḡ in ortu
h⁹ t̄pal⁹ luc⁹. q̄si ip̄o facto dicat. **O**rta ē
lux. Huic p̄sonat introit⁹. s. lux fulgebit
7 ḡduale in q̄ d̄. deus dñs 7 illuxit nob̄
et qd̄ seq̄tur in introitu 7 vocabit⁹ admi
rabil⁹ sumit⁹ ex esa. ix. c. **A** q̄bus tñ d̄ de
nocte eo q̄ pastores in nocte illa visita
uerit p̄sepe dñi: qd̄ notat euāgelīū eiusd̄
misse. Pastores 7c. luc. ij. **P**redicis tūc
etiā in q̄bus eccl̄ia p̄phetia. Sp̄s dñi
sup̄ me. q̄ ē esa. xli. **D**eñ d̄ epla **A**ppa
ruit benig. q̄ ē ad tytū. iij. **C**ōmunio est
Exulta filia **Z**ach. ix. **T**ertia d̄o missa
que die clara hora tertia: qñ illuxit nob̄
dies redemptōis n̄re festiui⁹ celebraf.
ad t̄p⁹ referit ḡte. in q̄ descendit lux maḡ
de celo q̄ illu. o. ho. v. in hūc mōm. **C**le
lum enī templū scissus ē in duas p̄tes.
Clū sapia. **A**pta sunt p̄rata 7 apparuef
herbe virentes. **E**p̄la. mltipharie. que ē
ad hebr. i. 7 euāgelīū legif de et̄na ḡtia
tione. **C**lū d̄ in epla: fili⁹ me⁹ es tu e.
ho. ge. te. **E**t d̄ t̄pali h̄et ibi. mltipharie
multisq⁹ modis. **I**n euāgelio d̄o de et̄
na. **C**lū incipit **I**n principio. q. d. in p̄
cipio creaturaz erat v̄bū: qd̄ ē ioh. i. **D**i
citur eccl̄ia in q̄bus eccl̄ia p̄phetia. pp̄
hoc sciet. que ē esa. li. **C**ōmunio ē vide
runt. esa. li. **P**rima ḡ missa ē de et̄na
genitura. **S**c̄da ē de p̄missiōe antiquis
facta. **C**lū cantat⁹ **L**ux fulgebit. nō dicit
fulsit v̄l fulget. **T**ertia ē de veritate no
bis exhibita. vñ cātat⁹ **P**uer nat⁹ ē nob̄
esa. ix. c. **I**bi v̄tis futuro. ad notandū p̄
missionē. hic p̄terito: ad notandū p̄mis
sionis impletionē **E**t qz eterna genera
tio nobis ē occulta. iuxta illd̄ esaie. **G**e
neratōem eius q̄s enarrabit. iōo missa
de eterna genitura nocte. p̄funda cātat⁹
Quia d̄o antiqui p̄es q̄bo facta ē p̄mis
sio. certi erant de incarnatōe dñi: s; nō
tantū q̄ntū p̄es nō test. q̄bo exhibita ē
veritas. iō missa de p̄missione antiquis
facta cantat⁹ illucescente auroza in q̄ est

modicū luc⁹. **S**ed fm̄ ip̄m introitū
videt⁹ q̄ debet⁹ esse lux fulgēs s; nō ē ita
quia lux in auroza rubet. in tertia fulḡ
in sexta feruet. in v̄spa tepet. **Q**z d̄o tē
porib⁹ nō te. manifestata ē veritas. inde
est q̄ missa q̄ ē d̄ exhibitiōe veritat⁹ clara
luce cantat⁹. **P**rima ḡ missa p̄tinz ad ge
neratōem eternā. s. de patre sine matre.
Sc̄da ad t̄palez. s. de m̄te sine p̄te. **T**er
tia compacta ē: qz de v̄traq⁹ agit. et ideo
p̄tinz ad eternā fil⁹ 7 t̄palem. **N**otandū
tñ est q̄ in missa q̄ ē de eterna genitura
legitur euāgelīū de hūanitate. scz erit
edictū a cesare augusto. **I**n illavero q̄ ē
de veritate exhibita legif euāgelīū de di
uitate. s. **I**n p̄ncipio erat v̄būz. **A**d nō
tantū q̄ ex q̄ hūanitas d̄initati fuit v̄mis
ta nec hūanitas sine deitate: nec deitas
sine humanitate fuit: nec erit. hāc rōez
asserit magister in psalterio. **A**liūt q̄daz
q̄ cū in collectis. in lectōib⁹. in euange
lioz. 7 in offertorio prioris misse euident⁹
natiuitas de virgine memoret⁹. int̄tio
totius officij. ad t̄palem p̄t natiuitatez
referri. 7 exponit⁹ in it̄oitu hodie. i. hac
die ante lucifer. stellā videlz matutinaz
genitū te. i. ḡnationē tuam sum opatus
Et q̄ in euāgelio d̄o **M**aria pepit filiu⁹
suum primogenitū exponit⁹ p̄riogenitū
id est. ante quē nullū. **O**fficiū d̄o secun
de misse aiūt concordare dictis pastorū
dicentiū vt legif in euāgelio. transeā
v̄sq⁹ bethleem 7 vi. h. v. q. scm̄ ē. **Q**ui ḡ
tulantes dicūt in it̄oitu **L**ux fulgebit
Orta enim erat stella ex iacob. **C**el d̄
lux fulgebit in p̄sona leg⁹ q̄ t̄palem na
tiuitatem antiq̄s patrib⁹ repromisit
Et subdis. **D**ñs regit⁹ decorem induit⁹
est. illū. s. decorem q̄ coronauit eum m̄
sua. **H**ec ē hūanitas. **E**t addūt in ḡdua
li. **B**ndictus q̄ venit: 7 in alla **D**ñs re
gnauit. **E**t quis 7 q̄ntus sit in offeren
da supponūt dicentes. **D**ñs enī firma
uit orbem terre. **E**t qz primus paries ē
ex hebreis. iō p̄mitie scz pastores in cō
munione loquunt⁹ ad eos. **E**xulta filia
syon. i. ecclesia. **O**fficiū tertiē misse p̄so
nat mirabilia verbi dei qd̄ erat in p̄nci
p 4

Liber Sextus

pio et incipit esse caro: sic legitur in euangelio. Hoc verbum est puer qui secundum prophetam natus est nobis: ut canimus in introitu. Et hoc est canticum novum: de quo propheta in versu Cantate domino canticum novum. Hoc quoque verbum est illud salutare: de quo perpetuus canitur in graduale. Considerunt omnes hec est lux magna: que descendit in virginis utero: que illuxit omnem hominem venientem in hunc mundum: de qua dicitur in euangelio. In principio etc. Dicitur demum est ille vir ues rex et potes cui dicitur in offerenda Tui sunt celi et tua est terra. In fine prime et secunde misse dicunt quidam Benedicamus domino: putamus deum esse solum tuum de aduetu. Ab hac autem die usque ad octavam epistolae responsoria: et eorum versus dicuntur cum alleluia: ad repandendum summam leticiam que aduenit tempore gratie.

De dominica infra octavas natalis domini.

In dominica que intercedit infra octavam natalis domini cantatur de natiuitate domini. Cuius introitus misse est. Dum medium silentium tenerent omnia etc. Sapientia xix. Est enim triplex silentium: scilicet ignorantie: desperationis et glorie. Silentium ignorantie fuit ante legem quod ignorabant peccata sua: et ideo non clamabant ad dominum. Ad romanos x. Vox regit ab adam usque ad moysen. Postquam autem lex data est ad cognoscendum peccati: multo tempore seruauerunt legem. Ad plurimum vero desperauerunt quoniam scilicet omnes declinauerunt similiter inutiles facti sunt: tunc fuit silentium desperationis. Postquam autem venit Christus ruptum est silentium. Tunc clamant homines laudem dei. Silentium glorie veniet quando impletum erit totum desiderium nostrum. In silentio desperationis venit dominus ut ei attribueretur salus humani generis qui est verus medicus. Et hoc est quod dicitur Dum medium silentium teneret omnia. Sequitur: Et nox. id est diabolus in suo cursu medium. id est commune iter habet. Deus enim contra iter ad inferos descendebat. Omnipotens primo tuus ideo est filius tuus domine pater qui dicitur primo patris: quod per eum pater notus

est a regalibus sedibus venit querere et facere reges. Vel ad laram: dux omnia teneret medium. id est commune silentium de nocte. id est quando omnia silent: et nox in suo cursu medium iter perageret ad litteram: omnipotens lermotuus a v. se. v. quod media nocte natus est dominus. Et concordat epistola: quanto ad galatas iij. vbi dicitur. At vbi venit plenitudo temporis etc. Responsorium est speciosus forma etc. quia immunis ab omni peccato et omnibus virtutibus plenus. Sicut enim habetur ad Colossios ij. In ipso habitat omnis plenitudo divinitatis corporalis. id est ad modum trine dimensionis. id est communis modo sicut in omnibus est scilicet essentialiter presentia et potentialiter. Item secundum gratiam est in sanctis: et secundum unionem est in Christo: ideo diffusa est gratia in la-tuis. gratia: quod nunquam sic locutus est homo: diffusa est in quibus: quia in ore eius fuit lex clementie ut cum dixit mulier nemo te condemnavit: nec ego te condemno vade et amplius noli peccare. Et cum dicitur. Diligite inimicos etc. Euangelium. Erat ioseph. lucas ij. similiter ad natiuitatem pertinet quantum ad principium: licet et ad aliud pertineat. Erat inquit pater eius scilicet putativus: et mater inuitantes super his que dicebant de eo. scilicet a pastozibus. Sequitur in euangelio prophetia sy-meonis. Ecce posuit hic in ruinam scilicet in fidelium: et in resurrectionem multorum. id est in delum: et in signum. id est in significationem: cui contradicetur. quod dicitur si in viridi hoc faciunt in arido quod fiet. Vel in signum. id est in ostensionem: quod per humilitatem et paupertatem itur in paradysum. Vel in signum. id est in signaculum. Unde iohannis i. Que signavit pater et mater in mundum ut eo signaremur. Et aggeus. Ecce posui te in signaculo quod elegi te. Et in canticis. Pone me ut figulum super cor tuum etc. Positus est Christus in signum triplex. scilicet in significationem: in ostensionem et in figulum. Rursus hoc officium Dum medium etc. vox est primitiue ecclesie: in qua recolit domini natiuitatem cuius fructum predicat in epistola: quod de fructu tute transiimus ad filiorum adoptionem et ipsum commendat secundum sapiam in euangelio.

lio vbi dicitur: Puer crescebat et confortabatur plenus sapientia. Scdm potentia in alleluia Dñs regnavit: et in offerenda Dñs enim firmavit. Scdm pulcritudines: in graduale Speciosus forma. In policomunione vero Tolle puerum. Matxi. ij. tempus fuge notatur qd descendit dñs in egyptu. et mystice respicit ad gētilitatē adoptionē: qz dñs de iuda trāsiit ad gentes vt eas adoptaret hebreos.

De festo circūcisionis.

Ic de festo circūcisionis dicendū ē. Sciē dum autem est qd circūcisio primo iniuncta est abrahe et semini eius: i. hebreis ex eo nascituris: vt sic pbareretur an obediret vl non: sicut et adam ad pbatōem obedientie mādātū accepit ne de ligno vetito manducaret. Fuit autē pcepta circūcisio prop̄ quinqz causas. Primo vt p obedientiā mandati abrahe placeret deo cui p puaricatōem adā displicuerat. Secdo data fuit in signū magnē fidei abrahe. Credidit enī se habiturū filiū in q bñdicerent om̄s gentes p fidez. i. p quē spūal circūcisio impleret vt sic iustificaret et ipe. Tercio vt in h̄ signo discerneret ab om̄i natōe ppl̄s ille. Quarto vt circūcisio facta in virili membro per qd generat creatā mortaliū: et i quo libido solet dñari castitatē corpis et mētis suandam: et impudiciā refecandā indicaret. Quinto quia nō posset melius significari p xpm tolli originale peccatum: cū preputio quippe om̄is homo nascit: quēadmodū et cū originali peccato. In carne preputij rōo ē iussa fieri quia in remediū instituta ē. i. cōtra originale peccatū qd a parentibus contrahimus corrupti concupiscentia. quē in parte illa magis dominat: et quia in mēbro illo culpā inobediētie homo peius cognovit: decuit qd in illo signū obediētie acciperet. Fiebat circūcisio die octava ex legis pcepto Levit. xij. et fiebat cū la

pideo cultello: ad significandū qd post se ptenarium huius vite in octava die. i. etate que erit resurgentiū om̄is. ab electis per petram id est christū abscideretur corruptio carnis et spūs: quando liberabimur a fuitate corruptōis: quādo circumcidet a peccatis anima cuiusqz credentis in eū. Due itaqz res sunt illius sacramenti. s. circūcisio a peccatis in pñtis: et circūcisio ab om̄i corruptōe in futuro: xpus autē nō indigebat circūcidi: vt iam dicitur. Conferebat circūcisio suo tempe remissionē peccatorū sicut et nūc baptismus. Cū gre. Quod apd nos valet vnda baptismi. Hec egit apd veteres vel p puulis sola fides vl p maioribus virtus sacrificij: vl p his qui de abrahe stirpe pdierunt misterij circūcisionis. Sed qre christus qd fuit agnū immaculatū non hñs maculā neqz rugam qui peccatū non fecit: nec inuētus ē dolus in ore eius: voluit circūcidi. Respō deo: sicut voluit in templo pñtari: sicut et baptisari: sicut et de agno paschali cum discipulis epulari. sic voluit in corpore circūcidi ppter nos. Secundo ne iudei dicerent eum non esse messiam in lege pmissū: qz non esset circūcisus nec vivet fm legē. qd de seipo dixit: nō veni solvere legem: sed adimplere. Tercio rōne nri scz ppter figurā. Creni circūcisio figurat pñtem spūalē que ē gta: et futurā que erit in glia: nec dedit nob exemplū carnalē circūcidendi sed spūalē per vite inuolutionez. Nam fm Bernardum dupliciter debemus circūcidi. scilicet exterius in carne: et interius in mente. Quarto rōe sui: vt scz se veram carnē assumpsisse ostenderet. Quinto ne demones incarnationis misterium agnoscerent cum enim illa contra originale peccatum fieret credidit dyabolus et hunc qui circūcidebatur similiter peccatorem esse. propter quā etiam causā voluit vt mater eius virgo perpetua responderet. Sexto ppter pfectam humilitatē tanqz esset peccator voluit h̄ fieri. licet non indigeret: sic ex hūilitas

Liber sextus

te voluit baptisari subdēdo se minori.
Ubi sit caro preputij christi dcm est in
q̄rta pte sub. vii. p̄ticia. canōis sup. vto
noui. 7 eterni. ¶ Fuit autē mutata circū
cisio in baptismū q̄rtuor de caus. Prima
quia factm baptismatis ē p̄fectius. Se
cunda q̄ mag. cōmune. mulieres enī
circūcidi nō poterāt. Tertia q̄ mag. gr̄a
plenum. ¶ Per circūcisionē namq̄ tantū
peccatū remittebat. s̄z gr̄a ad bñ opādū
peam nō p̄stabat. nec virtutes dabāt
v̄l augebant. In baptismo enī nō solū
p̄ctm remittit. s̄z etiā gr̄a coopandi con
ferit 7 vtutes augent. Ideoq̄ recte ait
apl's q̄ abraam accepit circūcisionē tm̄
in signū. Quarta prop̄ honestatem. ho
nestius enī ē aqua lauari. q̄ corpe miu
tilari. ¶ S̄z videt q̄ de circūcisioe nō de
beat fieri festū. cū dicat apl's. Circūcisio
nihil p̄dest. Et itez. Si circūcidimī x̄ps
nihil vobis p̄derit. ¶ P̄eterea cū ecclia
nō faciat festū d̄ passionē dñi. videt q̄ in
circūcisione in q̄ incipit passio dñi quā
to primū sanguinē suū fudit. nō sit faci
endū festū. s̄z potius lamētuz. sic 7 i pas
sione. Ad h̄ d̄ q̄ festū non fit de circūci
sione. s̄z de octaua natal' dñi. S̄z nec ali
quid impedit nos dicere q̄ fiat festū de
circūcisione. q̄ significat circūcisionem
que fiet in octaua resurrectōis a culpa
et a pena. et est cā meritoria illi. 7 p̄pter
illud gaudiū ecclia solēnizat. Ad h̄ vero
q̄ obijcitur de passione. R̄ndet q̄ alia
de cā ecclia dimittit facere festū in die q̄
dñs passus est q̄ p̄pter passionē. s̄. quia
tūc dñs posuit p̄ctā nr̄a in statera. Vñ
iob. Utinam appenderent p̄ctā mea q̄
bus itā merui et calamitas quā patior
in statera. Optuit enī filiū dei pati pro
p̄ctis nr̄is vt nos redimeret ab oī p̄ctō
Et ideo luget ecclia magnitudinē p̄ctōz
suoz cōsiderās q̄ sol erubescēs p̄pter p̄ctā
hominū obtenebrat' ē. d̄ q̄ dicit sub pa
rasceue. Celebrat' igit' hodie octaua na
tuitatis que ē octaua suppletōis. put
dicetur in p̄lxio. vii. p̄tis. Est etiaz hec
octaua alteri negocij significatōis. Du
plex est enī negociū q̄ in ea figuratur.

Unum circūcisio dñi. q̄ in euāgelio
exp̄mit. Alter aduentus hominis ad tēū
Est enī duplex aduentus sc̄z christi ad
homines de quo in natinitate actum ē
et hominū ad x̄pm d̄ quo in hac octaua
agitur. quod notant antiphone lauduz
vt illa. ¶ Admirabile cōmertiuz. Nam
commertū est vbi aliqd accipit. 7 aliqd
datur. Dñs namq̄ accepit nr̄am huma
nitate vt nobis daret suam d̄nitate
quod notat ibi in v̄bis seq̄ntibz. sc̄z. ani
matū corpus sumēs de v̄gine. ¶ Per hoc
enim notat q̄ dñs accepit. ¶ Per h̄ vero
q̄ dicit largit' ē nob suā deitatem. notat
q̄ dederit. Secda d̄ 7 q̄rta antiphone
terminant. te laudam' deus nr̄. q̄i dice
ret. ad te venimus laudando te. Tertia
terminat. dei genitrix intercede p̄ nob
quasi dicens. Intercede vt filius tuus
suscipiat nos. In q̄nta d̄ illud q̄ dixit
baptista. Ecce agnus dei. q. d. ad euz ve
nire debem'. Vñ andreas 7 alius disci
pulus iohānis hoc audito secuti sūt to
minum. In añ vero que ē sup̄ b̄ndict'
dicitur. Innouant' nature. nostra enī
natura recedendo a deo ē inueterata. 7
redeundo est innouata. ¶ Notandum
quoq̄ est q̄ quinq̄ sunt que hanc diez
reddunt solennem. Primum est q̄
hac die duo festa concurrūt. scilicet pa
rientis 7 ptus. Vñ 7 due misse celebra
tur. Prima de pariete. sc̄z de b̄tā v̄gine
in qua dicit introitus. Cultū tuum. et
communio. Simile ē regnū celoz hōi
negociatori. Matb. xiiij. Secūda de par
te. sc̄z de filio in qua d̄ introitus. Pu
er natus est nobis. vel in alijs ecclesijs
Dum mediū silentiū. vnde 7 in q̄bus
gradualibus officium vtrūq̄ intitula
tum inuenitur. Et ideo quia hoc festū
est de beata virgine. fit hodie statio ap̄
ecclesiam beate Marie trans tyberim.
q̄uis quidaz scripserint q̄ sit apud san
cta sanctoruz ad lateranē. pro eo q̄ caro
circūcisiois dñi ibi d̄z conseruari. pro
ut dictum ē in q̄rta pte sub septia p̄ti
cula canonis. Ep̄la ē. Apparuit benigni
tas. q̄ ē ad tytuz. iij. caplo. Euangelū ē

Postq̃ p̃summati sūt. luce. ij. Alleluia
Multipharie. heb. i. Scdm̃ qđ facit
hanc diē solēnem. ē octaua de q̃ dcm̃ ē.

Tertiũ ip̃ositio noui ⁊ salutiferi no
minis. de q̃ dices sub ti. de sabbato scđo
vbi agit de baptismo. Qđ nomen tri
plex ē. s. filius dei xps ⁊ iesus. sic ex euā
gelio colligitur. De h̃ dcm̃ ē in p̃xio
scđe pris. **Q**uartuz ē effusio sanguis
iesu ch̃risti. hodie enī p̃mo sanguine su
um p nob̃ fundere cepit q̃ eu p̃ modū
sepe effundere voluit. **Q**uintū ē signa
culum circūcisōis. qđ xps hodie p nob̃
dīgtus ē suscipe p̃t causas p̃missas.

In q̃busdā eccl̃ijs subdyaconi fortes
⁊ iuuenes faciūt hodie festū ad sig̃ficā
dū qđ in octaua resurgentū que signifi
catur p octauā diez q̃ circūcisio fiebat.
nulla erit debilis etas. nō senect̃. n̄ se
niū. nō impotēs puericia. s; om̃s cōcur
rem̃ in viz p̃fectū. cū h̃ mortle induet
immortalitatē. ⁊ h̃ corruptibile incorru
ptionē vt p̃missuz ē. De h̃ dices in. vij.
pre sub festz scđoz. Stephani ⁊ iobis.

Postremo notandū ē qđ olim pagani
⁊ gentiles in his kal. mltas sup̃stitōes
obseruabāt quaz aliqs aug. in qđam cō
memorat f̃mōe. Credentes enī inq̃t ia
num qđdā deū esse. eū tūc venerabātur
ei duas facies figurātes vnā aī. aliā p̃
eo qđ ē principiū anni sc̃q̃ntis ⁊ finis p̃
cedent̃. assumebāt ei formas mōstruo
sas. alij ex pellib; pecudū. alij ex capitib;
bestiar. alij vestītes tunicas m̃liebres
alij anguria obseruabāt dātes vl̃ recipiē
tes diabolicas strenās. alij mēsas laute
p̃patas tota nocte manere sinebāt. pu
tātes p totū anni spaciū viuia in tali
sibi abundantia p̃durare. qđ phibet ch̃ri
stianos facere.

De festo epiphanie.

Equitur festuz

Epiphanie qđ vocabulū gre
cum sonat latine māifestatō
sue apparitio. Et ē idē cū festo natitat̃
nihil enī nasci p̃fuit nisi apparuisse. Cle
rū p̃ triplici appitōe hodie solēnisat ec

clesia. Cū ⁊ in codicib; antiq̃s hec dies
epiphaniar̃ pluralit̃ intitulat̃. et id̃ tri
plicit̃ noīatur. s. eph̃ia. theophania ⁊ the
phañia Epiphania d̃r q̃ntū ad illā appa
ritōem dñi q̃ facta est mag̃ per stellam.
Magi aut̃ ip̃i fuerūt. caspar. melchior.
⁊ balthasar. Et fuerūt reges iurta illō
psalmi. Tibi offerent reges mūera. Et
itez. Reges tartis ⁊ insu. mu. off. re. a.
et sab. do. adducēt. Quoz̃ corpa de me
diolano in coloniā trāslata fuerūt. Et vi
cunt̃ magi a mag̃tudie scie. Per astro
nomiā enī cōgnerūt qđ stella illa n̄ erat
ex p̃stitutis a p̃ncipio. s; illa de q̃ balaā
mag̃ sũ p̃phetat̃. Nūeri. xiiij. D̃ief
stella ex iacob ⁊ cōsurget x̃ga de isrl̃. ⁊ d̃
iacob erit q̃ d̃ief. Et id̃ moti sūt. vt du
ctu illi stelle venirēt in bethleē vt regē
natū quē eis p̃phetat̃ balaā adoraret̃.
Et d̃r epiphania ab epi qđ ē sup̃ ⁊ pha
nos qđ est apparitio. qz defursū illa fuit
apparitio. s. de celo. Vel ab epi quod est
sup̃ qz scriptū est. vsq; dū veniens st̃az
sup̃ vbi erat puer. Erat qđē primior ter
re q̃ alie stelle. Et hec sc̃a sunt tredecia
die a natitate dñi. q̃ die stella magos ad
p̃sepium duxit. Et dicūt quidā qđ stel
la illa fuit sp̃s sc̃ct̃s q̃ postea descendit
sup̃ dñm baptizatū in sp̃e colūbe ⁊ ip̃is
magis in specie stelle. Alij dicūt qđ fuit
angelus. q̃ apparuerat pastorib; iudeis
s; illis tanq̃ rōne vtentib; in forma rō
nali. istis rō gētilib; tanq̃ irratōnālīb;
in specie irrōnali. Alij ⁊ verius qđ fuit d̃
nouo creata q̃ pacto officio suo. redijt ī
p̃mordialē materiā. Alij dicūt qđ cecidit
in puteū vbi adhuc d̃r apparere sol̃ tñ
virgibus. Solz aut̃ q̃ri quō taz cito
videlz ista. xij. dies de tā remotissimis
regiōib; hierosolimā venērūt q̃ d̃r eē in
medio mundi. iurta illud psalmi. Rex
noster operatus ē salutez in medio ter
re. Dicit ysidorus qđ ante natiuitatem
stella illis apparuit vt possent ibi esse in
tpe optuno. Hiero. dicit. qđ in die nata
lis prima ab eis visa ē. s; venērūt ī vroz̃
medart̃is. iurta illō p̃pheticū. Inūdatō
cameloꝝ opiret te. vromedart̃ij madian

Liber Sextus

et effa qui velocissime currunt. **¶** Cū 7 dicitur a dromos qđ ē cursus: 7 ares qđ ē virtus: 7 sunt minores camel: s; veloci? currūt qđ illi. s. tñ in vna die qñtū equ? in tribus. **¶** Querit eē quare magi venientes munera obtulerūt: Rñdeo qđ fm bedā antiqtus nullus ad regez vl dñm vacuus introibat qđ perse 7 caldei obsequant. **¶** Scđo fm bedam obtulerūt aux beate virgini. ppter inopie subleuatōez thus 7 stabuli fetorem. mirra ppter membroz pueri solidatōez: 7 vermiū expulsiōē. **¶** Tertio qđ aux ad tributū. thus ad sacrificiū. mirra 7o ad sepulturā ptinz. **¶** Per hec g tria insinuāt in xpo. regia potestas. diuina maiestas. 7 huana mortalitas. **¶** Quarto qđ aux significat dilectōnem. thus ordē. mirra carnis mortificationē: q tria offerre deo debemus.

¶ Scđa apparitio fuit eadē die in baptismo. viginouē annis reuolutis scz tredecima die tricesimi anni. **¶** Cū lucas xxx. Et ideo hec apparitō dicitur theophania a theos qđ est deus: 7 phanos qđ ē apparitio: quia ibi tota trinitas apparuit. p in voce. filius in carne. spū sanctus in columba. **¶** Quidā aut heretici dixerūt solū in die epiphanie baptizari debere: p eo qđ tūc xps fuit baptizatus: nec dari spūm scđm baptizato in alio die. **¶** Et greci eadē die baptizant. **¶** Ob quā heresim extirpādam scđi prēs decreuerūt neminez nisi in articulo necitatis eadē die baptizari debere.

¶ Tertia apparitio fuit postea similit̃ eodē die anno reuoluto cū eēt. xxx. annoz 7. xiiij. diez. s. qñ māifestauit se eē deū p mutatoz aq in vinū qđ fuit pmū miraculm apertū qđ dñs fecit i chana galilee. vel simplr pmū qđ fec. **¶** Et h apparitio dicitur betphania a beth qđ ē domus et phanos qđ ē apparitio: qđ ista apparitio facta fuit in domo in nuptijs. **¶** De his tribus apparitōib; sit solēnitas i hac die. **¶** S; qđ ecclia nō p̃t pfecte de omib; vna 7 eadē die solēnizare iō de stella plene exequit̃ 7 de alijs aliqd admiscet vt notet qđ tres fuerūt in illa die apparitō

nes q legunt̃ in euāgelio tanq̃ sub die eadem facte. **¶** De pmio miraclo hodie feretotū cantat officiū: qđ i ea specialr natiuitas dñi gentib; ē notificata. **¶** De secundo duo rñsoria cantant̃. s. pmū **¶** Hodie in iordane. **¶** Et in colūbe specie. qđ a plurib; ecclijs ponit nonū. 7 iō primus et nonū: qđ baptisma ē primū sacm nostre redemptionis. p quod reformamur: et files angelis effimur qđ sunt. ix. ordines. **¶** Bruno aut sineñ. epus corrector officij antiphonarij. dixit qđ in rñsorio. i columbe specie. et in antiphōa vox de celo. que dicitur in octaua ad laudes nō debz esse verbū istud ipm audite: qđ in baptismo nō fuit h dictū a patre: s; in transfiguratione. 7 qui agunt festū trāfiguratiōis cantant rñsorium in q illud ptinet qđ d. Ego sum testis: qđ hic ē ille qui pmissus ē in lege **¶** Deutero. xviij. vbi dixit moyses. **¶** Prophetā de gente tua 7 d fratrib; tuis suscitabit tibi dē? ipm aut dies 7c. **¶** Qui autē verba ei? q loq̃tur in nomine meo audire noluit ego vltor exstā. **¶** De tertio vero miraclo cū alijs cantat vna aff. s. tribus miracul. **¶** Beda etiā dicit in cōmento sup lucam qrtam apparitionē factam fuisse postea eadem die anno reuoluto cū eēt. xxxi. annoz. scz in fractōe qñq panū 7 saturatiōe qñq milium hoim. 7 illa dicitur phagiphanie a phagin qđ est bucca siue comedere. **¶** S; de hac nil hodie agitur. **¶** Preterea dubitat̃ vtz h contigerit ista die. tuz quia in originali bede non sic legitur: tum qđ iohānis. vi. vbi de h miraclo agit dicit̃ **¶** Erat autem primū pasca 7c. **¶** Ideo autē institutum fuit hac die festum de tribus miraculis: quia hec dies fuit antiquit̃ celebris in honore Augusti cesaris propter triplicem eius triumphū quo suo tempe romano imperio tres regiones subiugauit. scilicet. parthiam. egyptum et mediam. **¶** Illam ergo celebritatē ecclia in melius cōmutauit. videlicet ad celebrandū xristo p eius triplici miraculo. **¶** In quib; ecclijs nō dicitur hac die ad nocturnos **¶** Officium labia m. apices

nec deus in adiutorium: nec gloria patris: nec hymnus. ad notandum promptitudinem gentium qui statim stella apparetur venit. ex abrupto ergo ad nocturnos venit: quasi ipso facto dicat ecclesia: quibus non est narratum de eo veniebant et qui non audierant contemplati sunt. ysa. liij. Vel potest dici quod in hoc festo sit precipue mentio de gentium conversione quod illi tres magi initialiter precesserunt. Quod ergo consilio ipsorum gentium adhuc erat imperfecta: quia in paucissimis. scilicet in ipsis tribus magis. idcirco in signum huius ecclesia omittit cantica que iam pauperum seu perfectorum esse videntur: sicut gloria patris hymnus et hmoi. Hac etiam de causa non premititur Domine labia mea. nec deus in adiutorium: quia secundum apostolum corde creditur ad iusticiam. scilicet prius. ore autem confessio fit ad salutem. scilicet postea. Inuitatorium etiam non dicitur propter quatuor rationes. Prima ad ostendendum quod ecclesia in premitibus suis venit de gentibus ad usum si inuitata vel vocata per preconem aliquem: sicut sola stella duce. iuxta illud. nemo nos adduxit: ut sic incutiat erubescencia eis qui tarde credunt cum multos habeant predicatorum. magister enim non vocati venerunt adorare christum. Secunda ut nos qui quotidie inuitamur et excitamur ad orandum et deprecandum deum videamus de testari inuitationem fraudulentam herodis dicentis magis. Hic et interrogare diligenter de puero etc. Tertia causa est quod ipsa res nos inuitat. scilicet stella per quam significatur fides que ducit nos ad deum et illuminat nos in nocte huius seculi. Quarta quod psalmus venite: qui idem dicitur dicitur in nocturnis. et sic idem repeti videtur. Licet ergo hac die non dicatur inuitatorium: tamen psalmus inuitatorium. scilicet venite exultem. in tertio nocturno ad septimam antiphonam dicitur ad ostendendum quod in tertio tempore scilicet gratie sufficienter inuitata est ecclesia de gentibus. et nullus se excusare potest: quia in omnem terram erit. scilicet eorum. Et quod tertio tempore scilicet gratie data est uniformis gratia in plenitudine. Dicitur quoque ad septimam antiphonam ad notandum quod per baptismum datur spiritus septiformis. Per hebdomadam dicimus inuitatorium in persona magorum alios qui viderant nuntiantium. Leguntur autem tres lectiones

de ysaia qui expressius loquitur de christi natiuitate. de qua siue de nati apparitione librum festum est. Sed queritur quare in quibusdam ecclesiis in principio tertii nocturni huius festi canitur psalmus. Deus noster refugium. cum affluunt fluminis etc. Cum ipse precedat in ordine psalterii ultimum psalmum prime nocturne. et omnis secunde. Rursus: tertium nocturnum recolat nouum testamentum. quod est tempus gratie: quapropter hoc tertium nocturnum huius in capite antiphonam fluminis que cum dicto psalmo nouum tangit testamentum. et ideo dictus psalmus tunc et non prius dicitur. Preterea antiphona ipsa habet alla. quod non ponitur in antiphonis prime vel secunde nocturne: ut dictum est sub natali. Rursus idem ponitur in septimo loco: quia pertinet ad septiformem gratie spiritum per vim baptismi collatum: sequentes etiam antiphone cum suis psalmis nouum indicant testamentum. Et hi tres psalmi monstrant commotionem gentium per predicationem apostolorum subuersionem ydolorum: et conversionem fidelium. Romana tamen ecclesia dictam antiphonam fluminis cum suo psalmo ponit in primo nocturno et psalmum Clemenite in tertio. secundum rectum ordinatum et naturalem ordinem psalmorum. et congrue quia gentes tempore gratie veniunt ad fides. Et attende quod antiphona in prima parochia siue nocturna continet sacerdotes. in secunda reges. in tertia usque ad angelos peruenit. Post tertium nocturnum statim cantatur euangelium luce. Factum est autem. in quo baptismus saluatoris plene agit. et eius genealogiam describit: quia ut promissum est librum festum de natiuitate est. Notandum autem est quod matheus in euangelio Liber generationis enuenerat generationem illam incipiens ab abraam descendendo usque ad ioseph virum marie de qua natus est iesus etc. ostendens per hoc quod a summo celo fuit egressio eius. et qualiter dominus ad nos descendit. Similiter esaias. xij. c. dona spiritus sancti enumerans. ultio ponens timorem dicit. et replebit eum spiritus timor domini. Sed lucas in hoc euangelio secundum eum autem. illam enumerat ascendendo: quia per baptismum eam enuenerat nec fuit eam in abraam: sed in eadem usque ad deum. preedit per gradum sic: qui fuit huius etc.

Liber Sextus

ostendens p[er] h[oc] q[uo]d a baptismo iter ē ad deū
sed h[oc] q[uo]d p[er] quosdā g[ra]dus virtutū q[uo]d significā
tur p[er] p[re]s[ent]es gradatim ordinatos. et tāgit
filios s[ecundum] legem non s[ecundum] naturā sic q[uo]d fuit
nathā. q[uo]d fuit dauid sup[er] fili[um]. s. adoptiu[us]
Una g[en]t[is] g[ra]t[is]atio describit[ur] descendēdo. al
tera ascēdendo: q[uoniam] vna carnal[is]: alta spi
ritual[is]. In vna ponit[ur] genuit[ur] vbi carnal
g[ra]t[is]ialis et tēp[or]alis successio exprimit[ur]. In
altera ponit[ur] q[uo]d fuit: vt notet[ur] sp[irit]ual[is] gene
ratōis adoptio. et describit[ur] ascēdēdo: vt
notet[ur] sp[irit]ual[is] ascensus. Prima terminata
est in v[er]bis p[er]t[in]entib[us]. scōa nob[is] inchoata est p[er]
bapt[is]m[um]. Tria g[en]t[is] sunt euāgelia hui[us] solēni
tatis. Vnu est de baptismo. s. Factū est
Scōm de mag[ist]ro: Cū nat[us] esset ies[us]. q[uo]d
dicit[ur] in missa. et ibi d[icitur] sic enī scriptū ē p[er]
p[ro]ph[et]am. s. michā c. v. Tertiū est de nu
ptijs: q[uo]d d[icitur] in d[omi]nica seq[ue]nti p[er] festū b[ea]t[is]
h[il]arij. Sane p[re]missa duo euāgelia
de g[ra]t[is]atione xp[ist]i de nocte dicūt. vnus in
nativitate alter in eph[ra]ia. q[uia] vtraq[ue] xp[ist]i ge
neratio fuit in nocte. i. obscura et p[re]ior[um]
sensib[us] n[on] intellecta. De h[oc] ec[on]tra sub natali
dictū ē. Post euāgeliū eccl[esi]a exultan
to dic[it] de deo laudam[us]. Pax g[en]t[is] agit[ur] de
baptismo d[omi]ni i nocturno officio. h[oc] supplet[ur]
in octava in q[u]a agit[ur] de apparitiōe facta i
baptismo. p[re]fatu[m] in antiphonis laudib[us]
que ostēdūt effectū baptisimi in nob[is]. s. q[uo]d
vt baptisem[ur]: vt a p[ec]catis p[er] nost[ros] lauac[rum]
abluamur. D[omi]n[us] ei vni[us] et septimi toni
sunt. vni[us]: ad notand[um] eccl[esi]e vnitatē in
qua solū baptisma p[ro]desse p[otes]t. septimi:
ad notandū q[uo]d in baptismo d[omi]n[us] septifor
mis g[ra]t[is]ia sp[irit]us sancti. v[el] q[uo]d p[er] bapt[is]m[um] pueni
tur ad septimā etate[m] quiescentiū. Si
enī aliq[ui]s statim post bapt[is]m[um] digne acce
ptū recedat. mox recipit primā stolam
q[uo]d d[omi]n[us] in septima etate. i. in secūda vesp[er]a
Antiphona d[omi]ni ad mag[ist]rat[em] ē octavi toni:
q[uia] q[uo]d in vesp[er]a mōi nob[is] dabit[ur] stola scōa
i. g[ra]t[is]ia corp[or]is. quā in octava etate nos
recepturos speram[us]. Duplex ē ei mūdi
vesp[er]a. p[ri]ma est sexta etas. s[ecundum] q[uo]d d[omi]n[us] d[icitur]
in vesp[er]a mōi nat[us]. iuxta illū. Uergēte
mōi vesp[er]e. Scōa ē finis mūdi in q[u]a vel
post quā dabit[ur] nob[is] g[ra]t[is]ia carnis. de q[u]a d[icitur]

Ad vesp[er]am demorabit[ur] fletus. Nā v[er]o
tunc erit fletus miserie n[ost]re: s[ed] tūc erit
finis. Dicit[ur] ec[on]tra ad horas cap[itu]l[um] illū. Sur
ge et illūinare: et illū. Sup[er] te aut[em]: et illū
Inundatio: q[uo]d sunt ysa. lx. c. Missa si
ue diurnū officiū simil[iter] p[er]tinet ad p[ri]m
um p[ri]ncipale et p[ri]cipuū miraculū. s. ad
p[ri]micias t[em]p[or]is gentiū et ad mūera ma
gor[um] et ad xp[ist]i natiuitatē. Cū introit[us] q[uo]d
sumit[ur] de ysa. licet nō sit ibi p[er]tinue est. Ec
ce aduenit etc. Eccl[esi]a ei de gentilib[us] ele
cta p[er] suo vocatiōis initio gaudēs g[ra]t[is]io
sū laudis p[re]coniū offert d[omi]no p[er] sua salute
di. Ecce etc. q[uo]d i. d. Ecce in p[er]iculo est q[uo]d
d[omi]n[us] n[ost]ra d[omi]nator effectu aduenit. i. ad
nos venit. i. carnē assumpsit. Vel vt al
ludam[us] p[ri]nti diei ad nos venit. i. qui in
carne latebat. p[er] m[ul]ta signa deus eē ap
paruit: vt p[er] stellā. p[er] magor[um] munera. p[er]
vocē paternā. et p[er] sp[irit]u[m] sanctū in columba
Et p[er] h[oc] v[er]it[as] adūbio demōstradi ecce.
ostendens apparitiōe filij dei q[uo]d ad oculū
p[er] p[re]missa. Ep[istola] surge et illūinare. et gra
duale. D[omi]n[us] de sabba etc. sunt de eode[m]: et
sumit[ur] de ysa. lx. Et euāgeliū de eode[m]. s.
Cū nat[us] esset ies[us] etc. q[uo]d ē matt. ij. c. ex q[uo]
sumit[ur] alla. et cōmunio. Sic aut[em] matu
tino officio fit suppletio in octava vt iā
tactū ē. ita et missae officio simpl[iter] fit sup
pletio. Nā introit[us] missae hodiernae notat
gaudiū gentiū de aduētū saluator[is] exul
tantiū et in collecta hortat[ur] gētes ad con
templādaz eius sp[irit]u[m] puenire quā p[er] h[oc]
dem coguerūt. Reliquū totū ē de mira
culo h[uius] diei. s. de gentilib[us] p[er] stellā duct[is]
Non est p[re]termittendū q[uo]d in y[ta]lia in
missa h[uius] diei futu[r]a pasca p[ro]p[ri]is anūciat
Sacerdos namq[ue] v[el] ali[us] post offertor
iū dicit alta voce. Annūcio caritati ve
stre gaudiū magnū q[uo]d erit o[mn]i p[ro]p[ri]o: q[uia]
septuagesima erit tali die. et pasca tali.
In p[re]cilio d[omi]ni brachareti. ita legi[tur]. Pla
cuit vt postq[uam] o[mn]ia in concilio sacerdotū
fuerint ordiata sup[er] ventū ipsi[us] ani[us] pa
sca. quo kalendaz die. i. q[uo]d die añ vel post
kalendas. v[el] quota luna debeat suscipi.
a metropolitāno ep[iscop]o intimes. q[uo]d ceteri
ep[iscop]i vel reliquus clerus. breuiculo

subnotantes vnusq̄sq̄ in sua ecclia ad-
ueniente natali dñi die post euāgelicaz le-
ctionē p̄lo annūciēt. Hoc tñ nō vbiq̄
seruaf. Rursus in cōcilio carthaginē-
statutū est vt dies pasce formatay. s. li-
terarū subscriptōe oibus intimef. dies
dñi concilij. xi. kal. nouēbris fuef. Qui-
dam aut̄ vltimōtani episcopi in sino-
do quā celebrāt die mercurij primiori
festo bti luce p̄missa annūciāt. Quidaz
asserunt in vigilia ephie ieiunādū fore
eo q̄ sibi p̄priū officiū appropiaz. ⁊ alla
in officio nisi in dñica interueniat sub-
ticetur: ⁊ dicif euangeliū. d̄functo h̄ero
rode quod est Matxi. ij. c.

De octaua epiphanie.

Octaua epifa-
nie in om̄i cantu ⁊ in lectōe
ysaie que legit̄ p̄ epla. s. Dñe de⁹ meus
agitur de baptismo. Cū ibi d̄r. Exultet
solitudines iordanis: iō q̄ in iordane
vim regeneratiūā dñs contulit aq̄s: in
stitueno bap̄m: ⁊ quia gentes q̄ a deo
prius erāt q̄si in solitudine deserte ad eū
redeunt. Octaua ḡ epiphanie suppletō
nis est vt i titulo p̄cedenti dictū est: q̄
sicut in festo recolim⁹. quomō xpus ba-
ptisatus ē ita in octaua rem p̄pter quā
baptisatus est: q̄d antiphone illius diei
oñdunt. In octaua igit̄ de sc̄do epipha-
nie miraclo. s. d̄ baptismo iubilaf: vt in
ali. veterē hōiem ⁊ ceteris q̄ sequunt̄. q̄
quia trāslate sūt de greco in latinū gra-
uius p̄tinēt in dictamie ydionia: ⁊ sūt
de septio tono: q̄ p̄tinent ad bap̄m vbi
septiformis gr̄a sp̄ssci opaf: ⁊ sunt no-
uem: qm̄ p̄ ianuā baptismi puenimus
ad p̄sortiū. ix. angeloz. Sūt tñ octo de
hoc xp̄ssius agentes p̄pter verā octanā
ad quā baptisma ducit. Et merito bap-
tismi officiū ad octauā differf: q̄ vicem
tenet circūcisionis q̄ in octaua celebra-
bat̄. Et cantaf hac die inuitatorū: q̄ p̄
dicantibz aplis ad bap̄m sunt hōies in-
uitati. Quedā hō ecclie dicunt hac die
ad missam euangeliū Venit iesus a ga-
lilea q̄d est math. iij. Alie dicūt. vidit io-

hannes iesum venien tē ad se: q̄d est io-
hannis. i. c. ⁊ eplam Surge illūinare.

De prima dñica post ephiam.

Prima domi-
nica post epiphaniā. s. infra
octauas dicturi p̄mittimus
q̄ ab epiphania vsq̄ ad septuagesimaz
p̄nt esse sex dñice ad plus ⁊ vna ad mi-
nus. In quibz oibus intēdit ecclia i no-
cturnis officiis oñdere apparitōez dñi
vt stella oriat̄ in nob q̄ ducat nos in be-
thleem supiorē: ⁊ fere oia q̄ h̄ tpe dicū-
tur ad gaudiū p̄tinēt. Veruntñ nō nisi
tres ex ip̄sis dñicis p̄priū h̄nt officiū
et ideo qm̄ q̄ttuor sunt aut plēs sequēs
officiū d̄r in q̄busd̄ ecclis in p̄ma dñica
post octauas. qm̄ d̄o sunt tres dñice tñ
d̄r in dñica infra octauas. In hac ḡ dñi-
ca. s. infra octauas monet nos ecclia in
introitu vt offeram⁹ dñio auz: q̄ rex re-
gū est: ⁊ thus q̄ deus deoz: ⁊ h̄ idem fac̄
in duabz seq̄ntibz. Et est introit⁹. In ex-
celso throno vidi sedere vir̄ quem ado-
rat institudo angeloz. Q̄d sup̄tū est de
illo loco ysa. Vidi dñm sedentē sup so-
liū excelsū ⁊ c. Q̄d enī hic dic̄ thronū
dicat̄ ibi solium: q̄d idem est. ⁊ q̄d d̄r hic
multitudo angloz: idē est etiā q̄d d̄r in
ysaia. q̄ angeli caneant. Sanctus san-
ctus sanctus. Sane thronus excelsus
est ecclia in q̄ sedet deus: q̄ monet nos
vt adoremus xpm̄ sicut verum regem.
Epla vero monet nos vt offeram⁹ mir-
ram dicens: Obsecro vos p̄ misericordiam
dei: vt exhibeatis corpa v̄ra hostiam vi-
uentē sc̄tām deo placentē ⁊ c. Ro. xij. c.
per hoc oñditur mirra que intelligitur
in carnis mortificatione. Euangelium
est de apparitione domini Cum factus
esset iesus annozū duodecim. Luce. ij.
vbi sequitur. mater eius inuenit eū in
templo disputātem cum sapientibus
et docentem. Potest etiā dici q̄ ad
hoc vt efficiamur thronus in quo dñs
sedeat tria sunt nob necessaria. mun-
dicia carnis. hūilitas mētis ⁊ exultatō

Liber Sextus

in dño. Ad iudiciā carnis iuitamur in
epla vbi dicit. Obsecro vos etc. ut sup. Ad
humilitatē mentis in euāgelio xpi exēplo.
de quo ibi legitur qd pntibus subditur erat
Ad exultatiōez in dño in graduāli in q
benedicim⁹ dño qui facit mirabilia sol⁹
et in alla et in offertorio in q dño iubila
re iubemur. Interest tñ int alla: et offer
torium: qz in alla tñ semel dicit. Iubila
te deo omnis fra. In offertorio autē ge
minat sub diuisa melodia: ad notādum
qd i gaudio dñi crescere dēm⁹: qz sum⁹
misticū corpus. Un⁹ in euāgelio dicit.
Puer autē crescebat etc. In cōmuniōe
que est luc. ij. notat xpi hūanitas: scōm
quā vocat eū filium. et qñ increpās dicit
Fili quid fecisti nob sic. et etia⁹ deitas
fmi quā ipse dicit. Nesciebatis qz in his
que sunt patris mei optet me esse.

De dñica scōa post ephiam.

In hac secunda
dñica q est prima post octauas
epiphaniē et in sequētib⁹ dñic⁹
cantatur in qbusd ecclis ad vespas in
sabbatis rñsorium. Peccata mea dñe
sicut sagitte infixæ sunt in me: sicut
vulnera generet in me. i. pctā alia. sana
me etc. Et ppter eandē cām dicit in respō
sorio primo matutinali. Dñe ne in ira
tua etc. Dñdicit enī ecclia suis filiis pās
ignis purgatorij et inferni: qz cōcedend⁹
est agnus pascal cū lactucis agrestibus
et vt titolamur int duas molas spei. s.
et timorē. Qz dñs intedit ecclia nob ma
nifestare fidem filij dei vt dēm ē. qd fit
meli⁹ p eplas pauli et psalmos. iō legū
tur eple et psalmi cantāf. Omnia enī fe
re rñsorja ab octauis ephie vsq ad sep
tuagesimā sunt de dauid nō de bellis: s.
de psalmis. In qbus instrui⁹ de bonis
opibus: qz fides sine opib⁹ mortua est.
Et qz maxie in psalmis dei miscōiā im
ploramus: et ppter hoc quidā legunt de
psalmis hoc tpe vt sic responsoria lectō
rib⁹ correspondeāt: sicut certe psalmi legi
non dñt: nisi put qdam faciūt triduo
ante pasca. Et nota qd pene omnia rñso

ria dñicaz huius tps vsq ad septuage
simā sumuntur de nocturno dñicali: et
de qñq psalmis q sequuntur. scz. Deus
meus respice: et alijs. Responsoria scōe
ferie filr de eius nocturno sumunt. et ita
fere de omib⁹ alijs. Eple dñs pauli legū
tur primo: qz ipse p ceteris de fide locut⁹
tus est. p quā qñ p stellā xps cognoscit⁹
In illis enī ad pñiaz reuocām. Scōo
qz sicut pphete nascitur dñm pdixerūt
et maxie ysaas. Un⁹ ysaia añ natitatz
dñi legim⁹. ita apli deuz natus pdicaue
runt et maxie paul⁹ qui plus alijs labo
rauit. vnde eius eplas post natiuitatez
legim⁹ xpm natum oñdentes. Reuēit
aut notādūz qd p natiuitate saluatoris
varijs modis a die natiuitatis vsq ad
octauā ephie ostensa exultauim⁹. Clez
qz exultatiōem q esse debuit spūal. pene
omnis puerit⁹ in carnale comessatiōib⁹
ebrietatib⁹ et iocis inutilib⁹ vacātes. in
te est qd in hac dñica q est pma p octa
uam ephie. in officio nocturno historiam
dñe ne i ira etc. cātam⁹. in q dñi miscōiā
ploram⁹. et p pñie lamētū peccata reflex
mus. Et qz qlibet die peccam⁹. iō quel
bet dies sua dñs hñe specialia rñsorja. Di
es g dñicus hñs sua. scz. ix. et scōa feria ha
bere dñs sua. s. tria: et sic de alijs. sic enī in
hebdomada añ natitatz: ad notand sal
uatoris desiderij singul dieb⁹ singula
rñsorja et singlas antiphonas i laudib⁹
cantauim⁹. ita ad notand plactū nostz
et desiderij penitēdi. singul dieb⁹ post
octauas ephie pñia rñsorja deputam⁹
et taz in nocturnis psalmis qz in laudib⁹
matutis qlib⁹ die dicimus antiphōas
speciales q feriales dicunt qz ille tñ in
ferialib⁹ dieb⁹ vñ noctib⁹ cantatur: nisi
festū impediāt: excepto tpe qd ē a pasca
vsq ad octauas pēte. Circa misse offi
cium sciendū est qd introitus hui⁹ dñi
ce est. Omnis terra etc. et dicit ad idēz qd
et aliud officiū. s. ad oñdendū apparitōz
Hic istud totū plenū est hac voce. Iu
bilate ppter innotatōem nrām: qz nou⁹
rex noua lex. Apoc. Ecce noua facio oia.
Rursus iō i hac dñica canit. ois fra etc.

quoniaꝫ augustin⁹ cesar ad gl'iam impe
rii romani iussit: vt de singul' ciuitatib⁹
orbis aliq's romā veniret afferens inde
tū terre qntū pugnus claudere posset
vt per h' apparetet om̃s romano impio
fore subiectos. ex q̃ terra facta ē in orbe
quidā monticulus: sup quē fabricata fuit
quedā eccl'ia a romanis ad fidem puer
sis. q̃ fuit in hac dñica dedicata: qz g'mō/
ticulus ille de om̃i terra fact⁹ ē. iō in fe
sto dedicatōis illius eccl'ie sup illū p'stru
cte cantat oīs terra rē. ⁊ sic cesar augu/
stus ab oib⁹ mūdi p'ib⁹ adorabat a q̃b⁹
terra illa apportata fuit: ita de' ab oī ter
ra. i. ab oībus hoīb⁹ siue ab oī genere ho
minū adoratur. **B**t̃is q̃z greg. tali die
pacez fecit in p'be: ⁊ ppter h' in collecta h'
diei posuit: ⁊ pacē tuā n'ris pcede t'pib⁹.
Hanc autē pacē ⁊ xpī verā adorationem
opaf vera dilectio primi ad quā inuita
mur i eplā **P**ntes donatōes rē. ad ro
xij. in q̃ monem⁹ vt donatōes a xpo habi
tas ad alioꝝ edificatiōem exerceamus.
Cū ibi d'r **N**ecessitatib⁹ scōꝝ p'municā
tes. **A**d idem ec̃ in euāgelio inuitamur
exemplo dñi: q̃ sicut ibi legi' in nuptiis
mutas aqm̃ in vinū. ⁊ mag' miracula faci
ens n'ccitatib⁹ eoꝝ subuenit. q̃z intere/
rat p'uiuantib⁹ ministrare. **S**z eplā non
vidē puenire misterio euāgelij qd̃ ē. nu
ptie facte sunt in chana galilee. ioh. ij. c.
Sz bñ cōuenit: qz ad cōfirmatōez n'raz
facta sunt miracula ⁊ dona data nob' ⁊ tā
q̃ in nuptiis spūalib⁹ apponit apl's. rē.
fercula pncipalia dicēs. **S**iue pphetiaz
p'm rōem fidei rē. **C**hana enī zelus inf/
p'tat. galilea trāsmigratio. **A**d igit' nu
ptie facte sunt in chana galilee. significat
qz in corde illi' q̃ zelū. i. ardentē amozē
habz trāsmigrādi de vicis ad v'tutes. de
mūdo ad p'rem. d' terra ad celum. fiunt
nuptie. et xps dñs ibi ē cū m'fe sua. hoc
est enī de p'mis leticijs in illo corde vbi
fiūt nuptie. qd̃ deus nat⁹ ē de virgine.
ibi mutat aqua i vinū. i. insipiditas ope
rum in leticiā spūalem. **A**d has siq̃dem
nuptias celebrandas **I**nno. papa. iij.
statuit hac die stationē apō venerabile

hospitale spūscū fieri. vbi tanq̃ in cha
na galilee ē zelus trāsmigrādi de vicis
ad v'tutes. ibi siq̃dē posite sunt sex ydrie
id est instituta sūt ⁊ p'fectissime exercē/
tur sex opa miscōie q̃ sunt pascere esu/
rientē. potare sitiētē. colligere hospite.
vestire nudū. visitare infirmū. adire in
carceratū. et ibi est m' iesu: qm̃ in hono
rem beatissime **M**arie virgis illius lo/
ci est eccl'ia dedicata. **I**nuitat' etiā ⁊ fili⁹
eius iesus cū discipul' ad has nuptias
qm̃ effigies iesu xpi que sudariū siue ve
ronica vulgarit' appellat. hac die existi/
tutōe eiusdē inno. a dño papa ⁊ card/
nalib⁹ p'lis fidelib⁹. ad has nuptias pie
tatis ⁊ miscōie celebrandas illic conue
nientib⁹ ibi solēniter demōstrat. **I**n of
fertoꝝio autē q̃ si p're gaudio coreicamus
quod spūalis facit ebrietas. geminātes
verba taz in offertorio q̃ in eius v'sib⁹
Geminam⁹ enī illud. iubilare deo oīs
terra. filie illud. reddam tibi vota mea. ⁊
illud. locutū ē os meū in tribulatione
mea. **D**uo enī sunt g'ia hoīm verba ge
minantiū vel mltiplicantiū. s. coreican/
tes ⁊ infirmātes siue afflicti. **C**oreican/
tes vt hic. infirmātes vt in versib⁹ ipi⁹
offertoꝝij. vir erat in terra: qd̃ cātā in
dñica. xxi. post pente. **S**z in h' est dñtia
quia hic taz in offertorio q̃ in versibus
duplicam⁹ verba. ibi xpo tñ in v'sib⁹ q̃ si
ridiculose geminānt. **E**t est rō: qz insti/
tutor officij loq̃tur ibi in offertorio tan
q̃ historiographus rem simpl'r narrat
et tanq̃ non egrotans de iob in tertia
p'sona loq̃ns. **C**uius patientia nobis i
exemplū cōmendat. **I**n versib⁹ xpo eius
dem offertorio loq̃tur tanq̃ infirmus p
dolore mltiplicans verba dicēs. **U**tinā
appenderent p'ctā mea rē. **E**grotanti ei
loqui conāti. verba intercipiunt: ⁊ sepe
incepta virefferunt. reducēs nobis ad
memoriā iob egrotantē ⁊ dolentē: cui⁹
verba sepe repetit more egrotantis. cui
anxietus nō ē sanus neqz fortis. ⁊ iō
imperfecta vba sepe repetere solet. **G**emi
nant' etiam verba in offertorio qd̃ d'r in
dñica qnq̃gesime. et in illo qd̃ d'r feria

quinta post secundam dominicam quadragesime. Ideo autem hoc precipue fit in offertorio quod in eo precipue ostendit offerentis affectus. In postcommunione dicit dominus iohannis. et mystice ostendit quod dominus aqua in vinum mutat in nobis. scilicet aqua timoris in vinum divini amoris: aqua littere in vinum spiritualis intelligentie: aqua mortalitatis in vinum immortalitatis.

De dominica tertia post ephraim.

Tertia dominica

Post ephraim nos monet adorare cum angelis unum regem dicentes in introitu. Adorate dominum omnes angeli eius etc. Monet etiam nos adorare cum ipsis: quod dicit iohannis angelus in apocalypsa. Confutatus suus et fratres tuos. Sequitur ibi. Audiuit et letata est syon. i. ecclesia. Et nota quod iste introitus habet in se festum ypapantis: quoniam est secundus ab octava spiritus sancti ipsi contingit: nisi septuagesima impediat. Unde est quod ephraim introitus cum ephraim inuitatorum illius festivitatis conveniunt. In introitu namque dicitur. Audiuit et letata est syon. In inuitatorio vero dicitur. Gaude et letare syon occurrens deo tuo. Quibus etiam conveniunt verba responsorii illius festi. scilicet adorna thalamum tuum syon. Evangelium cum descendisset iesus mattheum. viij. est de sanatione leprosi ubi dicitur. Domine. si vis potes me mundare: ecce fides. Cum dicit ei. Volo. mundare. Sed epistola quod est. Nolite esse prudentes etc. ad romanos. xij. non videtur concordare evangelio sed bene concordat et operit mystico sensui vel intellectu. Nam sanatio leprosi significat quod deus vult nos sanare a lepra volatili: quod est heretica pravitatis quod euolat per totum mundum: et ab omni alia lepra. i. ab omni peccato. per stellam. i. per fidem natiuitatis et apparitionis. Quic intellectui concordat epistola. Et prima lepram remouet cum dicit. Nolite esse prudentes apud vosmetipsos etc. hoc solum est causa heresis: quod homo proprio sensui vult inniti in intelligentia scripturarum. Alia lepra remouet cum dicit. Nulli malum pro malo reddentes: sed si esurierit inimicus tuus cibus illius etc. Potest etiam dici quod in officio hoc dominice inuitantur angeli ad domini adorationem. per sua

reintegratioe que est in confusione iudeorum et gentilium. Cum in graduali causa reditur ad confusione gentilium pertinet quod dicitur. Timebunt gentes nomen tuum etc. Ad conuersionem iudeorum quod dicitur. Quia edificauit dominus syon. Pro hac reintegratioe iterum dicitur in illa. Adorate dominum omnes angeli eius. Ad idem etiam pertinet euangelium in quo agitur de curatio leprosi. sub figura iudei dauidi populi: et de curatioe primi centurionis sub figura gentilis populi a domino spiritualiter curati. et cum utriusque populi curatioem operatur dilectio primi. ideo in epistola inuitamus ad eam ubi dicitur: ne reddamus malum pro malo: sed bona coram deo et hominibus exhibeamus. In offertorio ecclesia de utroque populo collecta deum laudat. d. Dextera domini fecit virtutes etc. Et quod christus vel quod in diem iudicii quantum est ad corpus mysticum spiritus augetur. ideo cantatur comunio in pluribus ecclesiis. Puer iesus crescebat. etc. licet in alijs dicatur. Mirabantur omnes luce. iij. christus enim puulus fuit cum a paucis iudeis cognoscebat. et creuit quod non tantum a iudeis sed etiam a gentibus cognitus est. Illud autem mirabantur omnes etc. satis bene conuenit: quia iudei et gentiles videntes mirabilia eius et audientes bona ammirantes conuertebantur. Sane officia precedentium trium dominicarum quodam referunt ad tres annos quibus dicunt dominum post passionem predicasse et diuinitatem suam miraculose declarasse. Dicunt ei enim tribus annis predicasse. et parte quarti anni quantum est a natiuitate usque ad passionem. Primum officium referunt ad hoc quod angeli legunt ministrasse domino post baptismum et post ieiunium et post dyaboli temptationem. Cum in officio illo dicitur: quem adorant angelorum multitudo. Quia ergo in principio istorum trium annorum statim post baptismum. post temptationem angelis accesserunt ei ministrantes. ideo per ephraim in dominica que occurrit infra octauas cantatur in introitu. In excelsis. Et legitur euangelium cum factus esset iesus annorum. xij. Et bene congruit ut illud post duodecimam diebus natiuitatis prima dominica legatur quod per annum duodecimo constat esse pactum. et si ne

cesse fuerit etiā in seq̃nti dñica repetat̃.
Scđm officium dicit̃ esse de miracul̃:
qz in scđo āno miracul̃ choruscavit. et iō
in scđa dñica legif̃ eplā in q̃ g̃tarū dona
scribunt̃. et euāgeliū de initio signozū
dñi recitat̃ qđ etiā ea p̃gruit rōne: qz h̃
miraculū secūdo baptisimat̃ āno legif̃
esse pactū: quo qz littere in sp̃m terre i
celū. corruptibil̃ i incorruptibile mutatō
figurat̃. iō q̃ ois terra adoret i introitu
iubilat̃. Tertiū officiū dāe de p̃uersiōe
gentiū et iudeoz. put iā dñm ē: qz enī in
tertio āno sua nos p̃assiōe redemit per
quā vtrūqz pplm ab et̃na infirmitate cul
tauit. iō legif̃ euāgeliū de infirmo et le
proso curatis: p̃p̃ qđ sit in cantibz p̃lo
rū gemitio: vt in itroitu Letata ē syō
et e. f. i. Et in g̃duali Timebūt gētes et
reges. et in allā Exultet fra et le. insule.
et in offertorio Dextera dñi. Et qz p̃ ṽ
trinsqz ppli curatiōez adauct̃ ē nūerus
angloz. iō in itroitu inuitant̃ ad laudes
cuz dñs adoret̃. et c. **Q**z nō sanā putri
dus hūoz nisi deponat̃ supbie tumor. iō
dñs in eplā vt ad exēplū xpi patientis et n̄
p̃cutientis. nō sim? malū. p malo reddē
tes. **N**ec q̃dez tria officia nob̃ insinuat̃
christi bñficia nobis p̃stita ad letificādū
corda n̄ra. **U**n cantamus in offertorijs
Jubilate. Jubilandū enī ē q̃ nos edu
xit d̃ claustr̃ inferni et libauit de inferno
inferiori. **Q**uartū aut̃ euāgeliū in quo
agitur de dormitōe dñi in nauicla et de
excitatione. ad illā p̃tē anni referūt in q̃
dñs obiit et resurrexit. **D**ormitio nāqz
dñi in nauicla ē eius dormitio in cruce
et eius excitatio ē ei? resurrectio quaz
suoz vota citi? fieri exegerūt. **Q**uintuz
euāgeliū ad h̃ refert̃ q̃ post dñi resurre
ctionē sensus aperuit vt scripturas
intelligerent. vñ in eo grates refert̃ p̃ri
qui reuelauit ea puul? et abscondit a sa
pientibz h? seculi. **D**ñs aut̃ eplē h? tē
poris ad dilectōem. primi p̃tinēt q̃ facit
vt sim? inuicē xpi membra. **U**n dñs i pri
ma eplā scz q̃ legif̃ in p̃ma dñica p̃ oc
tauam q̃ donatōes nobis a deo datas
ad edificatōez alioz exerceam? **I**n hac

secunda dñs: ne malū. p malo reddam?
In tertia dñs: vt inuicē diligā? **I**n q̃rta
dñs vt viscera miscōie hēamus. **Q**z nō
dicit in q̃nta: h̃ facit vt platus hūiliter
subijciamur exemplo xpi q̃ pentibz sub
iectus fuit. **I**tem qđ dñs in p̃mo euāge
lio scz qđ legitur i p̃ia dñica p̃ oatauā
hoc aquā nobis p̃uertit in vinū: qđ in se
cundo leprā p̃cti tollit. qđ in tercio dñs
dormientē excitat in nob: qđ in quarto
nobis secreta reuelat. **Q**z ec̃ et aliter
dici q̃ sicut a die natal̃ vsqz ad ephiam
apparuit ex officijs hūanitas saluatoris
sic et in his tribz dñicalibz officijs diui
nitas māifestat̃ eiusdē. **N**ā in p̃me dñi
ce euāgelio dñs. **N**esciebatis qz in his q̃
patris mei sūt optet me esse. **I**n q̃ dñs
manifeste declarat se esse deū illum. scz
cui milia milia fūiunt angloz. propter
quod i introitu dñs q̃ eū adorat angloz
m̃ltitudo. in g̃duali collaudat̃. et ad idē
in allā et offertorio terram inuitant̃ di
centes. Jubilate deo ois fra. **S**z quia
laus saluatoris nō bñ sonat in labijs pec
catoz. iō apls in eplā p̃hortat̃ et obsecrat
vite sanctimoniā. **C**ōmunio nō conso
nat euāgelio. **I**n scđo exero dñice euāge
lio dñs q̃ dñs ad nuptias inuitat? aquā
cōuertit in vinū: qđ fuit magnū sue di
uinitatis indicium. **S**olus enī deus pōt
naturā mutare et nostz corruptibile in
gliam reparare: p̃pter qđ omnis terra
eum adoret psallat et iubilet. confiteat̃ et
laudet: et angelos ad laudādū inuitat:
vt apparet in introitu: g̃duali: allā et
offer. **C**ōmunio nō cōsonat euāgelio
In tercie dñice euāgelio dicens dñs
Glozo: mundare. benignitatē et p̃tez sue
diuinitatis oñdit. vnde leprosus mun
datus: q̃si choraula tam angelos q̃ ho
mines ad dñm adorandū inuitat dicēs
in introitu Adorate dñm. et in graduāli
Timebūt gentes. in allā nō et in offer
torio dilens. dextera dñi cām reddit **C**ō
munio consonat euāgelio. **E**cce q̃ eui
denter in his tribz dñicalibz officijs di
uinitas apparet. q̃ vt p̃missus ē tres sūt
quia tribz annis dñs p̃dicauit. **S**ūt qz

Libertextus

nonnulli qui totum huius temporis spacium. scilicet a natali usque ad purificationem ascribunt infantie saluatoris. ideoque non desit in eo ut aiunt fieri commemorationes sanctorum. maxime de cruce ne obliuiscatur. ne coquas lendum in lacte matris. Et propter hoc et in vigiliis nocturnis de nouo legit testamentum. propter presentem vitam eiusdem hominis christi quam dies isti significant. Magnus quoque pro eo vel preceptor sancte nouitatis paulus in legentium manus accedit quam cum veteri lege nouam conferens gratiam legem sanctorum deprimebat. et legem fidei cum palma iusticie subleuabat. Et est huius temporis quadragesima christi consistans ex duobus perfectis numeris. scilicet ex senario duplicato et xxviii. Duplicitas senarii duplicem significat perfectionem. scilicet humanitatem corporis et diuinitatem anime unitas maioris numeri perfecti diuinitatis unitatem. Iohannes sicut in xix. diebus. scilicet qui sunt inter natale et apparitionem. iubilat de apparitione humanitatis sic in xxviii. qui sunt ab apparitione usque ad purificationem. de apparitione diuinitatis. Hanc quadragimam cum gaudio celebramus: quia christi incarnatio fuit gaudium angelorum et hominum. Post quam quadragimam sequitur yppapanti. id est presentatio domini in templum per quam excitamur ad presentandum nos deo patri. Quadraginta ergo dies presentem statum demonstrat ecclesie ubi per quattuor mundi partes satagimur ut decalogum impleamus. id est iuste et pie viuamus in hoc seculo expectantes beatam spem et aduentum glorie magni dei: in qua presentatione apparebit nobis dominus gloriosus. Et ideo his diebus cantatur versus. Quia edificauit dominus syon: et videbitur in gloria sua. Unde est etiam quod sic premissus est circa yppapanti. merito cantatur introitus. Adorate. quia tunc erit nobis facie ad faciem manifestum choros angelorum dominum adorare.

De dominica quarta
post epiphaniam.

Parua domini
ca post epiphaniam non habet proprium
officium: quia non semper sunt quattuor

septimane usque ad septuagesimam. Habet tamen euangelium proprium quod est. Ascendete iesu in nauiclam etc. et est matthei. viii. et habet ibi quod dominus mitigauit et sedauit tempestatem maris: et dixit discipulis suis. Cur timetis modice fidei. quod. Modica fides est causa timoris et tempestatis cordis: qui enim habet caritatem nihil timet. et hanc habet quam veram fidem habet. et ratio de caritate est epistola. Memini enim quicquam de beatissimis nisi ut iuice diligat etc. quod est ad romani. Euangelium significat quod si christus dormit in nobis tempestas oritur. quod enim habet fidem habet deum. Unde augustinus. Fides in te et christus in te dormit igitur christus in nobis: quando in nobis torpet fides. et tunc oritur tempestas temptationum in cordibus. Redit autem tranquillitas. si excitatur fides que excitatur per caritatem. Et ideo in epistola dicitur ei huius dormis. Non occides. diliges. promissum tuum sicut te ipsum. Fides enim et caritas serenitatem faciunt in mente hominis. His tribus sententiis horum trium euangeliorum reformatur homo omnibus modis. Primo ei mundatur sicut leprosus. Secundo sedatur tempestas temptationum. Tertio fiunt nuptie in corde ipsius. Et primo ponitur euangelium de nuptiis: quia dignior est ille status: et sunt ibi tres status in hominibus. scilicet in augmentum manifestationis christi.

De dominica quinta
post epiphaniam.

Euangelium quin-
te domice post epiphaniam sumitur
de mattheo. Constat tibi pater celi et terre
etc. in quo ostenditur quibus deus se manifestat. scilicet puulis et masculis. Unde dicitur. Et reuelasti ea puulis. et post. Venite ad me omnes qui laboratis etc. Et bene conuenit epistola ad Col. iij. Induite masculinam
dine et pietatem etc. id est induite vos noua veste: ut cum nouo rege noui sitis. Noua enim fecit dominus omnia. Alie vero ecclesie legunt euangelium. Simile est regnum celorum: quod est Matthei. xij. c.

De dominica sexta post epiphaniam

Extra dominica

quia raro contingit non habet aliquid propriū nisi oratior. et tantummodo: sed ei a duabus precedentibus mutuatur.

De dominica septuagesime.

Est tempus re

novationis sequitur tempus reuolutionis. scilicet tempus penitentie: quod est septuagesima. Cuius namque via que ducit in bethleem superiorem. per stellam. id est per fidem. penitet homo quod deuiavit ab illa. Prenotandum est quod septuagesima instituta fuit propter tria. Primo propter redemptionem sabbati: vel secundum alios quinquaginta diebus in qua sancti patres statuerant ieiunari. put iam dicitur. Secundo propter representationem: quoniam reperiuntur septuaginta annos babilonice captiuitatis prout iam dicitur. Tertio propter significationem: quoniam per hoc tempus significatur reuolutio exilium et tribulatio totius humani generis ab adam usque ad finem mundi. quod quidem exilium sub reuolutione septem dierum pagitur. et sub septem milibus annorum includitur. per septuaginta enim dies. lxx. centenas annorum intelligimus. Si quidem ab initio mundi usque ad ascensionem domini sex milia annorum computamus. et tunc deo quicquid temporis sequitur usque ad finem mundi sub septimo millenario comprehendimus cuius terminum solus deus nouit: quod hoc deus per in sua posuit potestate. Nec mireris de eo quod dictum est de sex milibus annorum. diuisimode etenim anni ipsi computantur. Nam et alij dixerunt quod ab origine mundi fuerunt solum quinquaginta milia et ducenti anni. prout minus usque ad christi natiuitatem. vel secundum alios usque ad passionem. secundum alios vero usque ad baptismum eius. Alij dixerunt quod ab adam usque ad natiuitatem christi secundum carnes completa fuerunt quinquaginta milia ducenti. et tria. anni. In historiis legitur quod secundum septuaginta interpretes ab adam usque ad. xv. annum imperij iulij cesaris computantur anni

quinquies mille ducenti viginti quinque sed secundum hebraicam veritatem quatuor milia Computatio tamen sex milium annorum a methodio potius mystice quam cronice est vera inuenta. Christus igitur in sexta mundi etate nos ab hoc exilio in spe eterne retributionis reddita innocentie stola per baptismum eripuit: sed summato tempore nostri exilij utraque stola perfecte decorabitur iam dicitur. Sciendum autem est quod quinquaginta sunt septuagesime. Prima est septuagesima annorum scilicet iudaice captiuitatis in qua fuit iudei captiui in babilone. lxx. annis. De qua hieremias dicit. Trademini in manu hostili. et fuit nabuchodonosor. lxx. annis. Et est sic construendum. Trademini in manu hostili. scilicet nabuchodonosor. et fuit. lxx. annis. Non enim nabuchodonosor vixit tot annis. Secunda est septuagesima dierum que incipit in hac dominica que cantatur Circumdedit. et terminatur in sabbato in albis secundum alios in pascha: ut iam dicitur. Tertia est septuagesima peregrinationis nostre. scilicet totum tempus huius vite quod. vii. dierum reuolutio agit. Quarta est septuagesima hebdomadarum que similiter incipit a circumdedit sed terminatur in sabbato que cantatur sitientes. Quinta est septuagesima etatum. scilicet septem etates: quarum sex sunt morientium. et septima quiescentium. Harum autem septuagesimarum due sunt figuratie. scilicet septuagesima etatum et septuagesima nostre peregrinationis. Tres sunt figurate scilicet septuagesima annorum dierum et hebdomadarum. De ultimis duabus primo dicendum est. Nam septuagesima hebdomadarum figurat septuagesimam etatum: ut hebdomada per etatem ponatur. Unde est quod in septima etate anime fidelium requiescunt. licet quidam ad tempus sint in purgatorio. Et idcirco in principio septime hebdomade cantatur Letare hierusalem. ubi ponuntur tria verba leticie. scilicet letare. gaudere et exultare: quia sancti in septima etate gaudent de visione trinitatis. Et secundum quod visum est doctoribus iuxta septuagesimas hebdomadarum facte sunt ille denominationes. scilicet septuagesima. sexagesima. quinquagesima et quadra

Liber Sextus

gesima. **U**n septuagesima dicta ē: quia septima ē ab illa in q̄ cantat letare hierusalem. sexagesima q̄ sexta ē ab illa. q̄nq̄ gesima q̄ q̄nta ē ab illa. q̄dragesima q̄ est q̄rta. **E**t si forte querat̄ quare nō dr̄ tricesima q̄ ē tertia ab illa: r̄ndet̄ q̄ fm̄ varios varie inchoat̄ abstinentia. **M**ā regulares incipiūt ieiunare a septuagesima: greci a sexagesima. clerici a q̄nq̄gesima. tota militia christiana a q̄dragesima additis q̄ttuor dieb̄ hebdomade p̄cedent̄. **S**z videt̄ pot̄ debere dici septena q̄ septuagesima. q̄ sic d̄cm ē nō sūt nisi septē hebdomade a circūdedēt me vsq̄ ad sitiētes. **S**z idcirco h̄ fit vt hec septuagesima aliq̄ mō r̄ndeat septuagesime iudaice captiuitat̄. sic enī mlti ex illis auctoritate cyri q̄ agnomiat̄ ē christus in patriā redierūt. 7 in fine om̄es. ita 7 añ finē septuagesime etatus q̄ p̄ septuagesimā hebdomadaz figurat̄. mlti ad patriā p̄p̄m redeunt: 7 tandē om̄s redibūt. **A**liunt ec̄ quidā q̄ septuagesima sic dr̄: q̄ h̄z exordiu. lxx. diez q̄s cōtinet. sexagesima q̄ h̄z initiū sexaginta die rum q̄s p̄tinet. 7 sic de q̄nq̄gesima et q̄ dragesima. **N**ūc dicam̄ de trib̄ primis. **N**empe septuagesima diez rep̄ntat septuagesimā annoz: 7 figurat septuagesimā siue tps n̄re p̄grinatiōis. de q̄ iaz dicef. **C**l̄suz ē aut̄ maḡ imp̄atori karolo q̄ septuagesima: sexagesima: quinq̄gesima 7 q̄dragesima nō p̄p̄t numez sic de noient̄. nō enī a septuagesima sūt. lxx. dies: s̄z t̄m. lxxij. nec a sexagesima vsq̄ ad pasca sūt. lx. dies: s̄z t̄m q̄nq̄gitatres sed sic dicta sunt p̄p̄t p̄seq̄ntiā nūerandi hoc mō: q̄ ei in lege p̄ceptū erat vt primitie 7 decime darent̄ deo. placuit sc̄tis patrib̄ soluere decimas diez p̄stituent̄ p̄ h̄mōi decimis q̄dragesimā. nā ab officio inuocauit vsq̄ ad pasca tēpt̄ d̄n̄cia dieb̄ sunt. xxxvi. dies q̄ sunt decima tricentaz sexaginta diez ex q̄b̄ annus p̄stat. **S**up̄sunt t̄m quicq̄ dies i anno q̄ vident̄ remanere indecimati. de q̄ dicef sub. iij. feria q̄nq̄gesime. **E**t ē vocatum tp̄ illud q̄dragesima: q̄ habz sex

septimanas. put dicef sub p̄ma d̄n̄cia q̄ dragesime. **T**helephoz̄ vō papa 7 gre. volentes q̄ clerici aliqd̄ adijcerent ad pensum sc̄ie religiōis. 7 vt plus q̄ laici ieiunaret̄. adiecerūt septimā septenaz. **E**t vocatū est tps illd̄ q̄nquagesima. p̄pter duas cās. lcz q̄ q̄nq̄gita dies sunt ab esto mihi vsq̄ ad diē sc̄tm̄ pasce: 7 ec̄ p̄pter p̄seq̄ntiā nūerandi. **N**am p̄ q̄dragesima seq̄tur q̄nq̄ginta. **P**roterea sic p̄ sex hebdomadas sex miscōie opa intelligunt̄. sic 7 p̄ septē hebdomadas septē modi significat̄ quib̄ crimia remittunt̄ sc̄z per bap̄m. p̄ martiriū. p̄ elemosinas p̄ indulgentiā. p̄ p̄dicatōez. p̄ caritatē: 7 per p̄niam. **P**ostea vō q̄ prius statutū erat p̄ greg. ij. siue iuniorē: q̄ christiani d̄berent q̄nta feria ieiunare. melchias papa instituit q̄ nemo ieiunaret in q̄nta feria si nec in p̄ma: vt sicut p̄ma feria solēnis erat. p̄pter d̄n̄i resurrectōez ita 7 q̄nta feria est p̄p̄t eius cenā 7 ascensionē. **U**n adhuc die ip̄a lauti p̄curamur. **E**t idcirco placuit sc̄tis patrib̄ addere octauā hebdomadā in redēptiōnē quintaz feriaz. 7 vocatū est tps illd̄ sexagesima. p̄pter p̄seq̄ntiā numerandi. **N**am sic quinq̄gesim̄ nūerū q̄dragesimū. ita sexagesim̄ q̄nq̄gesimo comitat̄. **S**i enī om̄s q̄ntas ferias 7 p̄mas. i. dies d̄n̄icos subtraxer̄ ab h̄ tpe. t̄m quā dragesima dies ieiunabiles restāt in q̄b̄ non t̄m decimas solues. s̄z ieiunij d̄n̄ici numez impleb̄. **I**nno. q̄z papa instituit ne sabbato ieiunaret̄: eo q̄ d̄n̄s i sabbato in seplcro quieuit in signū n̄re future quiet̄ in q̄ om̄is afflictio a nob̄ excludet̄. **I**dez etiā statuet̄ melchias et siluester pape: ne p̄pter abstinentiā sexte ferie nata nimis debilitaret̄. 7 idcirco addita ē nona hebdomada 7 vocatus est tp̄ illud septuagesima. similr̄ prop̄t p̄seq̄ntiā nūerandi. **N**am si subtraxer̄ ab hoc tpe om̄s p̄mas ferias 7 quitas et sabbata 7 diē pasce nō restāt tibi nisi triginta sex dies: q̄ vt dictū est sunt decima diez. **I**ncipit autē septuagesima a merore 7 terminat̄ in leticia: sic 7 p̄niam

quam significat et sicut psalmi penitentiales. Item partem habet in tristitia et partem in leticia semi plena: quoniam qui cum penitentia transeunt percipiunt vitam eternam: vel animarum beatitudinem: vel saltem certam in purgatorio expectationem. Item incipit a dominica et terminatur in sabbato: eo quod a mansionem padisi nostra captiuitas incitavit: et usque ad futuram requiem perducat. Et quod qui per peccatum a domino nostro recessimus per penitentiam ad requiem reuertemur et terminatur sabbato in albis. Et sic extenditur per decem hebdomadas: quod per decalogum ad leticiam pervenit. Rursus incipit a februario. iuxta canticum. i. ca. qui dicit quod in undecimo mense sabbatum in secundo anno darii factum est ad eum verbum domini. Sabbath quidem nostra lingua vertitur in virga: sonat enim austeritatem et correctionem: quod in hoc tempore septuagesime de peccatis per quod sumus a dyabolo captivati nos corripere et emendare debemus. Quod sexagesima in quarta feria in albis: quinquagesima in die pasce: quadragesima in cena domini terminatur: nam duo dies qui sequuntur et quattuor qui sumpti sunt de quinquagesima supplet locum sex dierum dominicarum ut sic respondeamus per modulum nostri ieiunii ieiunio domini qui ieiunavit .xl. diebus. A septuagesima quippe usque ad sabbatum in albis sunt septuaginta dies et a sexagesima usque ad quartam feriam in albis sunt .lx. dies: et sic de alijs. Decebat enim ut sic tres fuerint israelitici populi in captivitate reversiones. prima sub corobabel. secunda et tertia sub hesdra ut iam dicitur. sic et nos nostra peccata desolantes: et de peccatis misericordiam implozantes: tres faceremus terminaciones. scilicet in sabbato in quarta feria et in pasce reverteremur ad gloriam. triumpantes: et quartam in cena domini propter quattuor evangelia per quod in his informamur. Sunt autem sex dies in principio septuagesime et principium sexagesime et sex inter principium sexagesime et quinquagesime: et sex inter principium quinquagesime et quadragesime. Inter finem vero septuagesime et sexagesime duo: et in fine sexage-

sime et quinquagesime duo: et inter finem quinquagesime et quadragesime duo simile. Et ita habemus a principio unum senarium et duos senarios. A fine vero habemus duo et duplex binarium. Quid hoc figuret al cuius ostendit dicens quod una fuit mors christi. scilicet mors corporis quam per unum senarium significamus. Et mors nostra duplex est: scilicet anime et corporis quam significamus per duos senarios. Christus autem per unam suam mortem duplicem nostram destruxit. Item una fuit resurrectio christi. scilicet resurrectio corporis quam significat unus binarius. Et nostra resurrectio duplici est. scilicet resurrectio anime a peccato et corporis a corruptione: quam significat duplex binarius. et christus sua simplici resurrectione duplicem nostram munivit. Septuagesima ergo tempus iudaice captivitatis representat. Si quidem nabuchodonosor populum iudaicum a hierusalem in babylonem duxit: et .lxx. annis opibus duris afflictus est ubi in organis et cytharis et alijs instrumentis sic consueverat in hierusalem non cecinit dicens. Quod cantabimus cantum domini in terra aliena. Immo vestibus miserie fuit usus. Finitis vero .lxx. annis cyrus qui et christus dictus est rexem babilonicum subiugavit populum redeundi licentiam concessit. Cum pariter sub iesu magistro sacerdote cum corobabel ad patriam rediens templum hierusalem cum gaudio reedificavit. post autem in captivitate remansit usque ad completionem .lxx. annorum: quibus expletis sub dario et asuero: et quidam sub hesdra: et quidam sub neemiam feliciter reversi sunt: et tunc duplex gaudium habuerunt. Sane mystice nabuchodonosor est dyabolus babilonia mors vel infernus. hierusalem paradisus. populus gentium humanum. Nabuchodonosor a hierusalem populum captivavit: et dyabolus gentium humanum a paradiso in hunc mundum vel in infernum reiecit: ubi .lxx. annis illum affecit: vel quod per vitam septem dierum curriculum voluitur: vel quod .vii. milibus annorum includitur. putat in principio mundi est. Populus cantica leticie suspendit: et gentium humanum a canticis exultationum in deum filium. populus vestibus miserie usus fuit: et gentium humanum vestimento maledictionis operum fuit: iuxta illud. Fiat

Libeꝛ Sextus

sicut vestimentū quo opitur. Popul⁹
post .lxx. annos sub iesu redijt: ⁊ genus
hūanū in sexta etate p iesu ⁊ xꝑo sacero
tem remeavit. Quidā sub hēdra qdaz
sub neemīa redieꝛt. Hēdra inꝑꝑetāt
adiutoꝝ: neemīa ꝑsolatoꝝ: qꝫ om̃es vere
fideles finita hꝑ tꝑis captiuitate. ꝑ xꝑm
adiutoꝝ: ⁊ ꝑ sp̃m sc̃m consolatoꝝ ad pa
triā sunt redituri: et tūc duplicatū gau
diū hēbunt in gl̃ificatōe corpis ⁊ aīe
Rursus h̃ oīa rep̃ntat eccl̃ia a septuagē
simā ꝑꝑꝫ ad sabbatū in albis: qꝫ enī po
pul⁹ isrl̃ siue gen⁹ hūanū delectum fuit
in miseriā: idcirco incipit Circūdederūt
me ge. moꝝ. Itē qꝫ ille filius a canticis
leticie. iō eccl̃ia cātica leticie. s. alla: ⁊ gl̃ia
in excels⁹ dō. ⁊ te dēū subiceꝛt. Adhuc qꝫ
ꝑꝑla ꝑdidit uestē ⁊ tutū. iō eccl̃ia uestib⁹
cultioꝝ: ⁊ solēib⁹ ꝑꝑote dalmatic⁹ ⁊
tunicellis et h̃mōi: qꝫ sunt uestes leticie
nō vtiē: sꝫ poti⁹ lugubꝛib⁹. In cibis qꝫ
viꝫ ieiunādo tristitiā rep̃ntam⁹. Unō
cach. vii. Cū ieiunaretꝫ ꝑ hos. lxx. ānos
nunqꝫ ieiuniū ieiunass⁹ mibi. Itē qꝫ ꝑꝑri
mā hebdomadā greci ieiunio sc̃rificant
Itē qꝫ ille āno sexagesimo ꝑ cyꝛū qꝫ xꝑs
dictus ē reditū in patriā ⁊ libationē a
fuitute ꝑcepit. sic ⁊ nos ī sexta etate sc̃li
sum⁹ ꝑ xꝑm a fuitute dyaboli redempti
nobisqꝫ reddita est innocētie stola ꝑ ba
ptismi remissionē. Itē qꝫ in sabbato scō
vñū alla cantam⁹. iā spe quietē ⁊ re
cupationis patrie g̃tūlantes. Et sic ꝑꝑ
ꝑli cū corobabel repatriauit. ꝑꝑ hō in
captiuitate remāsit: sic ⁊ ꝑꝑ fideiū defun
ctoꝝ cū xꝑo surrexit. ꝑꝑ in expectatōis ꝑ
solatione remāsit. Itē qꝫ qꝫ gues fūeꝛt
latꝛes illoꝝ qꝫ in hierl̃m sunt reūsi. in
longitudine vie: ⁊ in apparatu reditus
ideo ⁊ nos ī ꝑꝑri eccl̃ia labꝛam⁹ ⁊ inge
miscim⁹. et tūc statī post alla cantamus
tractū Laudate dñm. qꝫ labꝛē significat
dicē tñ de laude dñi ꝑꝑtūlādo ꝑꝑter re
surrectōem. Illi qꝫ cū leticia redeūtes
in itinere verabant⁹. ⁊ nos ꝑ totā hebdo
madā pascale graduale cū alla cantam⁹
per graduale labꝛē. ꝑ alla gaudiū designā
tes. Deinde illi om̃s cōpleto anno sep

tuagesimo ad patriā sunt reūsi. ⁊ plenā
susceperunt leticiā. ⁊ nos sabbato in al
bis qꝫ ꝑꝑmissus ē septuagesima termi
nas. duplex alla cantam⁹. significantes qꝫ
finito exilij nū tꝑe captiuitas absolueꝛt
et stola gēmiabit. Hoc igit tēpe leticie
cantica subiceꝛt. ꝑꝑ ꝑꝑmissus ē. de qꝫ
dō hieꝛe. vii. Faciā q̃escere vocē gaudiū
et leticie. vocē sponi ⁊ sponse. Siquidem
sponsus a nob abijt. Cū igit statū eccl̃ie
nōdū redempte colim⁹. ⁊ nos ꝑꝑcolatū
plangim⁹. merito alla deponim⁹: qꝫ spe
ciali illaz gl̃iam significat. de qꝫ dōꝫ ꝑꝑal.
Exurge gl̃ia mea. exurge ꝑꝑsalteriū cū cy
thara. exurgā dilucto. Nempe gl̃ia ꝑꝑis
est filius: qꝫ cytharā nꝑe hūilitat⁹ assum
psit: quā in passiōe fractā ꝑ resurrectionē
in ꝑꝑsalteriū reformauit. Non dicunt ec
cl̃ia cantica leticie. tum qꝫ h̃ tꝑe rep̃nta
tur eccl̃ie stat⁹: nōdū ꝑ xꝑm redempte.
et hec cantica sunt ad xꝑm sp̃ealī ꝑꝑtine
tia. tūz qꝫ in ip̃o tꝑe nos ꝑꝑctoꝝes rep̃nta
mus: ⁊ in ore ꝑꝑctoꝝis nō bñ resonāt
ꝑꝑconia saluatoris. Querūtū canticū triū
pueroꝝ ⁊ gl̃ia ꝑꝑri tē. nō subiceꝛt: qꝫ nū
qꝫ fuit aliqꝫ tꝑs in qꝫ nō fuerint aliqui
trinitatis cultōꝝes. Leo papa dic. qꝫ rōo
h̃ymnos illos. s. alla ⁊ gl̃ia in excels⁹ qꝫ
angeli cātaueꝛt in septuagesima inter
mittim⁹: qꝫ ꝑꝑctoꝝ veteris hoīs. a ꝑꝑuentu
angelice iubilatōis expulsi in hui⁹ mise
re vite babylone sup flumia ei⁹ sedem⁹
et flem⁹ dū recordareꝛt illi⁹ tꝑo in qꝫ tēū
decet h̃ymnus. A septuagesima qꝫ qꝫ ꝑꝑ
thoplastus lapsus ē. recitare alla ⁊ gl̃ia ī
excels⁹ in eccl̃ia. ix. hebdomadib⁹. sc̃ilicet
ꝑꝑꝫ in pasca īmittim⁹. vbi chꝑi⁹ res
surgens a mortuis tristitiā nꝑam vtiē
in gaudiū. et alla nob reddit. De h̃ ec
dōm ē in ꝑꝑlexio h̃ ꝑꝑꝫ Que cātica leticie
dicant⁹ in festis qꝫ occurrūt in .lxx. dicē
in ꝑꝑro. m̃io septime partis. Incipit
ergo septuagesima a meroꝝe. et in gau
dio terminatur ꝑꝑ ꝑꝑmissus est. Et
nota qꝫ in sabbato ꝑꝑcedenti sepe et se
re ꝑꝑ om̃ia cantū officia alla iteraꝛt:
ꝑꝑ eo qꝫ illud diligim⁹. ⁊ ī thesauro
cordis recondim⁹. sic amicitū iter longū

quum pfectur sepe amplectimur ei? os
faciem et cetera osculamur. Rursus iō
alla in sabbato ad vespas geminat seu
multiplicat: qm̄ in lapsu ade q̄ erat i mag
quiete gaudiū perdidim? s; aiabus in
rege recupam? et corpib; in resurrectōe
deniq; geminabim?. Quidā aut in ipso
sabbato dimittūt alla ad sextā. q̄daz ad
nonā. q̄dam ad vespas. quidā vō ad no
cturnos h' dñice. et q̄dam ad primam
dñice diei: q̄ varietas puenit ex diūfita
te inceptōis diei. d; q̄ in p̄mio. vii. p̄
dicef. Rectius tñ dimittit in vespis: q̄
tūc dies incipit q̄ ad dñā officia. q̄ nor
p̄cessit. dies aut appropinquit. et h' etia;
statuit alexander papa. ij. vt ei? gemia
tio ad finē p̄cedent' t̄pis pñe quā laus
seq̄tur angelica referat: et ei? depositio
luctui seq̄ntis t̄pis assignet. Cū q̄daz
ecclie deponūt alla cuz gaudio mag; alie
cū gemitu et suspirio. Illi repñtāt futu
rā repationē. isti de paradiso electionem.
Ceterū q̄ h' temp' meror' ē: nō dicū
tur cantica angloz; s; hoīm. Cū p' depō
sito alla dicit ecclia in p̄ncipijs horarū
Laus tibi dñe rex et nē glie. nō q̄ eq̄pol
leat. Alla ei est vox angelica. ista hūana.
Illa hebraica. et iō dignior. ista latina. et
ideo min' digna. In antiphonis et rñso
rijs dicūt q̄dā in et̄num. In missa vero
p̄ alla dicim' tractū. Nec sit cōmutatio
in hebraicā linguā q̄ sic hieronī? ait sup
esaiā. greco f̄mōe opulētior ē: nec i gre
ca q̄ latia ditior ē. S; i latia alla cōmu
tatur q̄ oībus pauperior est. ad siḡfican
dum paup̄tātē pñtis vite. Et nota
q̄ a septuagesima vsq; ad pasca per do
minicas noctes duo psalmi cantantur
ad laudes. scilicet. Misere mei dñe. et
qui est psalmus penitential'. i locū psal
mi Dominus reguit: qui est psalmus
leticie. et ad p̄fectōez informat. Et psal.
Confitemi. in locū psalmi Jubilate. et
hoc iō: q̄ p̄ pñiam veni ad laudis cō
fessionē et per timorē ad sp̄ez. Quisq; ei
in pegrinatōe quā septuagesima siḡfi
cat possit timorē et sp̄ei est subdit'. Psal
mus enī Misere: timorē quē optet fra

giles p̄ctōez in pñti pegrinatōe de vin
dicta dei h̄re designat. informās eos vt
peccata sua plangāt. Et vō post dolorē
cordis et p̄fessionē reat'. fiducia accedēs
di ad dñm habenda ē. iō deū laudantes
dicim' ad alterutq; psalmū. Confitemi
Rursus psalm'. Confitemi dñe h' tpe ad
laudes. ad notandū p̄ueros debere in
strui vt in ramis palmarū sciāt laudes do
mino decantare: qm̄ hic psalm' p̄prie ad
illum diē p̄tinet maxie p̄t illū versum
Dñe saluū me fac. o dñe et. Cū ideo
vt p' mortē et p̄fessionē consequimur pec
catorū remissionē. Dictus vō psalmus
Dñs reguit. et etiā ps. Deus de' meus
respice et seq̄ntes h' tpe dicim' ad p̄maz
ne aliquid de psalterio p̄termittat quin
totū saltem in septimana dicat. q̄d totū
in ecclia primitima in die legi sole
bat. Metēz q̄ vt p̄missum ē p̄ septuā
gesimā totū vite n̄re spaciū accipimus
merito officia dñicaz q̄ sunt. lxx. vsq; ad
pasca variant. per q̄d notant ordies vi
te n̄re seu cuiuslibet anie fidel' postq; pec
cauit. Per p̄mū enī. s. circūdedit me.
habem' aliquē p̄ctā p̄fidentē. Per scōz
scz exurge. h̄emus eundē penitētē. Per
tertiū scz esto mihi. ipm̄ orantē et dñm
adiutorē sibi inuocantē. Per q̄rtum. s.
inuocauit me. cognoscim' dñm illū au
dientem sibi adiutorem esse. iuxta illud
De orante dicam: ecce assum. Per quī
tum. scilicet. reminiscere habemus illuz
vel credentem vel sperantem. Per sex
tum. scilicet oculi mei. intelligim' eum
bone operationis promissionem facien
tem. Per septimum. scilicet letare hie
rusalem vbi de hoc dicitur. accipimus
enim de hac promissione exultantez. et
q̄ etiam requies sit mltis data in hac
vita. Per octauū. scz iudica me deus.
videmus eum a deo confirmatū in vie
tutibus et bonis operibus: q̄ iam con
fidenter vult et postulat iudicari in cō
summatōe et̄na. Per nonū. scz. dñe ne
longe intelligim' q̄ iā fit collocatus in
ordine angeloz. Orat enī ibi habere p̄
seuerantiā. et q̄ istō totū valeat adipisci

Libertus Sextus

subiungit cām. scz p resurrectionē qđ hē
per decimū officiū. i. resurrexi. de h etia
sub dñica quadragesime dicitur.

De officio septuagesime.

Anc de officio

pñtis dñice aliq dicam? Sa
ne vt pmissuz ē. filij isrl fūerūt. lxx. ānis
regi babylonis: et postea liberati redierūt
in hierlm. Silt optz nos fūire ipsi to
ta vita ista: vt p culpā et penā. l. ad min?
per penā: ppter qđ dolens ecclā agit pñiam
tanq̃ posita in captitate babylonie. i. h?
mundi vt qñq̃ libere et pueniat ad hie
rusalē celestē. et ppter h facit septuagesi
mā. et iō incipit legere qñq̃ libros mo
ysi: qz ista vtilitas pñie p qđ distinguit
in illis. Prim? ei liber. scz genes instru
it nos in initialibz pñie. in fide. i. et timo
re. q̃ sunt esse pñie: qz per ea pñia
In fide aut nos instruit: sic et in timo
re. Qđ enī ibi dōr visibiliū et inuisibiliū
dōr hic. In principio creauit de? celū et trā
scz celū empireū et ea q̃ in eo sunt. que
sunt inuisibilia. et terrā. i. oīa ista visibi
lia. Et sic ibi exprimit pñia pñis et filij. sic
et hic in principio. i. in filio creauit de?
scz p celū et terrā: et postea exprimit pñia
na spūscī cū dōr: et spūs dñi ferebat sup
aq̃s. i. spūscī q̃ creauit et regit omīa
Instruit etiā nos in fide incarnationis
et passionis vt credam? christū inq̃ntū
hōiem passuz fuisse. nō inq̃ntū deū. Et
hoc p ysaac. qui nō fuit imolat? s̃ haries
Itez instruit nos vt credam? xp̃z datū
ēē ex grā nō ex merit? sicut fuit ysaac. In
struit ec nos in fide resurrectionis et ascen
sionis et spūsancti missiōis p ioseph. q̃
post venditiōē sublimat? ē in egypto.
distribūēs triticū p totū egiptū. sic xp̃s
post venditiōem sublimat? mūdo distri
buit triticū verbi dei p p̃dicatores su
os p totū mūdū: cui? cā fuit resurrectiō
ascensio: et spūscī missio. Vncutit etiā
timorē p adā: ne nos p viciū gula siue
p inobedientiā eiiciam? de paradiso spūali
sicut ille de paradiso terrestri. Et p chayn
nos instruit vt caueam? ab homicidio.

Et p ciuitates penitus destructas vt ca
ueam? a vicio sodomoz. et ab omī vicio
p diluuiū. et itez a vicio gula p esau. q̃ p
pter esum lenticule ruse rephat? ē. Pre
terea qz in lxx. recolim? miseriaz nrām
quā ppter pctā pñtum nrōz incurrim?
ideo libz geneleos legi? vbi agit de ex
pulsione primoz pñtū de paradiso: et de
alijs. de q̃ etiā cām? rñsorū. In sudor
re vultus tui. et illd. Ecce adam et c. Ad
maiorē tñ miseriā designndū pñ? legim?
et cantam? de dignitate hominis. scz qđ est
factus ad imaginē et similitudinē dei qđ in
paradiso etiā collocat? ē: qđ socia ei facta ē.
et qđ nec mori nec aliquā penā pati poss?
nisi ex culpa sua. pueniret. Officiū
aut misse ē. Circūdedit me et c. vbi pñ
tetur ecclā se esse in penā et laboribz in
fictis. ppter pctū: q̃ sunt fames: sitis
calor: frigus: lassitudo: egritudo et mori
ipā p pñiā pñiam et amaritudo. fetor.
et tenebre: q̃les sunt dolores iferni. S̃
ne iste luct? generet in nob accidiā siue
tristitiā que mortē opat. ponit in versu
consolationē. Diligam te dñe et c. mea.
et c. vt sic possit dicere. Fūit mibi lacte
mee panes et c. Et adūte: qz lxxvba Cir
cūdedit me et c. Sūt etiā vox ecclie
primitiue plorantis in abel prothomari
tire pcentore: cui? sanguis de terra cla
mauit ad dñm: q̃ aperuit os suū et su
scipit eū de manu chayn fratris eius.
Vñ statio est ad sctm laurentiū: cuius
mors preciosa nouo et inaudito genere
passionis clamauit in celū: et audita est
in vniūsum mūdū. Vñ et ecclā roma
na pte ceteris est autentica martiribz.
Ne aut ecclā desperet. pponit ei in euā
gelio triplex salubre remediū. et in eplā
triplex pñiū. Remediū est vt si vlt ab
illis plene liberari in vinea aīme sue la
bozet abscondēdo vicia et pctā. postea in
stadio vite pñtis currat p pñie opa. et
inde virile in agone pugnet p omīa vici
aboli temptamenta. quod si fecerit tri
plex remediū habebit: quia laboranti
dabitur denarius. currenti brauiū. et
pugnti corona. Clez qz nō libent? homo

suscipit onus pnie nisi videat premiū
 rōo ondit pmiū in epla pma ad cor. ix.
 Nescitis quia hi qui in stadio currunt.
 omnes quidē currunt: sed vnus accipit
 brauiū. Est enī brauiū premiū curren-
 tium p quod significat beatitudo eter-
 na que est premiū currentiū in regnū
 eternū: quod ondit vt libentius agāt
 homines penitentiā et vt magis fleant
 peccata sua. Unde psal. Sup flumina
 babylonis illic sedim? et fle. et. Et sic in
 cursu exteriori remouētur q impediūt
 cursū: sicut dicit aplus se facere cū di-
 cit. Castigo corpus meū et in fuitutē re-
 digo et. q dicat. leuigo me. i. leuē facio
 ad b vt possim currere. sic fac ecclia. ma-
 cerat enī carnē suā vt remotis oibus no-
 ciuis ad brauiū vite eterne meli? cur-
 rere possit. Et bene respondet ei respon-
 sorium. adiutor in oportunitatibz et tri-
 bulatōe. Tribulatio enī optuna et vtilis
 est homi: qm facit nos recordari et nox
 gaudior. Nec seqtur alla: qz subicit ec-
 clesia vt pmissuz ē. Post rñsoriz seqt
 tractus a trahendo dicit. et suauis auri-
 bus. scz De pfundis clamaui et. ad no-
 tandū q in gemitibz et suspirijs trahit
 ecclia vitā suā de pfundis pcti vel pene.
 Sed ad consolationē interponit vba
 misericōie cū dicit. Quia apd te piciatō est.
 Sed qz nullo mō vult ecclia q filij sui
 cadant in accidiā. ideo p? tractū sequit
 euangelij d denario diurno. i. de bñtu-
 dine etna quā ondit filijs suis vt hila-
 riter faciāt pñiam. Simile ē regnū ce-
 loz hoi patrifamilias q erit pmo mae
 et. matb. xx. Idō est vinea dei et ecclia
 quā quilibz dz colere p posse suo. i. alijs
 per pdicatōem: et in se p bonā opatiōem
 et si bñ coluerit hēbit vitam eternā. q
 d denari? In denario ē imago et super-
 scriptio: et nos hēbim? imaginez dei et
 aptam superscriptōem: qz erim? et dicem?
 dñ et filij dei. Cū ps. Ego dixi dñ est et
 fi. e. oēs. Seqt offertoriū. Bonū ē pfi-
 teri dño et. in q moneim? laudare deū in
 tribulatōe qd possum? facere viso dena-
 rio diurno. Ad quē videndū petit ecclia

illūinari dicēs in postcōmuniōe. Illu-
 mina faciē tuā et. pōt etiā et aliter dici
 pñ innoē. iij. in pñiōe h? dici. Legit enī
 q occupatio mag creatā ē omibz ho mi-
 nibz et iugū graue sup filios ade a die
 exitus de ventre mris eoz vsq in diem
 sepulture in mrem omniū. Siquidez
 mater oim hominū terra ē. et eadez oim
 est sepultura. ppter qd ille dicebat. Au-
 dus egressus suz de vtero mris mee: et
 nudus reuertar illuc. In pmissis autē
 verb circa statū hūane pñiōis tria cō-
 siderāda sunt. viz. ingressus. pgressus
 et egressus. De pgressu pmitit. occu-
 patio mag ere est. o. h. et iugū et. De in-
 gressu subiūgit. a die exit? de ventre ma-
 tris eoz. De egressu pcludit vsq i diē
 sepulchre i m. o. Sane in qlibet statu gra-
 ue iugū sup filios ade imponit. graue
 quidē in ingressu. qm i pgressu. qm i
 mū in egressu. Cū merito ppha flebat
 dicens. Quare depulua mris egressus
 suz vt videā laborē et dolorē et psumarē
 in pfusione dies mei. Format? enī hō
 de terra cōceptus in culpa. natus ad pe-
 nā. Clere itaq occupatio mag creatā ē
 oim h. et iugū gne. s. f. a. Et beati q occu-
 pant in bonis. miseri q in mal. beati qz
 qui iugū christi portant. miseri q iugū
 dyaboli. Hanc hūane conditōis miseri-
 am considerans ecclia gemit dicens
 in introitu Circunderūt me et. In
 quibus verbis propheta recolit lapsū
 humanū. Ne vero pre nimio dolore de-
 speret. idō statim commemorat miseri-
 cordiaz creatoris in graduāli. Adiutor
 et. Occupationem autem honestam et
 vtilez dominus indicit in euāgelio ope-
 rarios conducens vt reddat illis mer-
 cedem. Inhonestā vero et inutile docz
 apostolus in epla euitare. Nescitis in-
 quit q hi q in sta. cur. o. q. cur. sed vnus
 accipit brauiū. sic currite vt com et.
 Et sequit. Ego autē sic curro nō quasi
 in incertū et. In tractu vero De pro-
 fundis et. propheta inter iugum et iu-
 gum distinguit. Dicens enī. Si iniq-
 tates et. innuit iugū dyaboli. De quo

Liber Sextus

per prophetam dicitur Computruit iugum a facie dei. Un̄ mox subdit. Quia apud te propiciatio ē. Ecce iugū christi suauē. de quo veritas inquit. Iugū enim meū suauē ē et onus meū leue.

In summa autē officium misse continet afflictōem in introitu. ieiuniū in oratione. bellum in eplā. auxiliū in graduali. in euangelio in vineā inducū. vbi cōpatimur et conregnabimus.

De sexagesima.

Post septuagesimam sequitur sexagesima.

Sicut autē ecclesia celebrat septuagesimam in mysterio: quia quēadmodū filij israel per fletū exiuerunt et liberati sunt post septuaginta annos de fuitu te babylonica. sic et ipsa ecclesia de seruitute dyaboli. cui oportet modo seruire: liberata est saltem per penitentiā factā in septenario huius vite. Sic etiam in mysterio celebrat sexagesimā. licet enī instituta fuerit in redemptiōem quintarum feriarū: put dictū ē sub septuagesima. fuit tamē etiam instituta prop̄ significatiōem: quonīa significat tēpus viduitatis ecclesie et illi⁹ m̄rore ppter absentīā sponsi qui peccatoribus abest per gr̄tiā. et viatoribus p humanitatē presentiam. Licet enī christus nobis sit presens scōm diuinitatē. iuxta illud. et ero vobiscū vsq; ad consummatiōem seculi. tamen fm̄ quod ē homo. in celō ē sedens ad dexterā patris. Mempe fruct⁹ sexagesim⁹ viduis debetur. **I**n cōsolatiōem autē illius absentie sponsi q̄ ad celum raptus ē. dant ecclesie due ale. scilicet sex operū misericordie exercitatio: et decalogi impletio. Un̄ sexagesima sonat series decem: vt per sex. sex opera misericordie. per decē decalogus intelligatur. Sexagesima enī ex senario et denario constat vt sicut dominus post opera sex dierū benedixit diei septime. sic post perfectionem operū decalogi pueniemus. ad beatitudinē eternam. et dicetur nob

Venite benedicti pa. et. Et ideo in sexagesima legit euāgelium Cum turba plurima. luc. viij. c. de semine verbi dei: vt homines seminet opera misericordie ad habendam illam benedictionē. Et quia semen in pluribus suffocat. ideo clamat alta voce in introitu Exurge quare dormis domine. In tertia xpo dominica. scilicet. quinquagesime ostendit p̄ que velit liberari. scilicet per deum. Unde in introitu dicit Esto mihi in dei protectorem. Et quia dñs prop̄ est omnibus inuocantibus eum. Sequitur liberatio in sequenti dñica. Unde dicit in introitu. Inuocauit me et ego exaudiam eum. Impossibile ē enī quin ille libere. qui aperit per confessionē peccata sua: que sunt dolores dūcentes ad infernū. et tollit dolore satisfactorio et petit a dño liberari. Quia vero peccata hominem a deo separant. ideo dubitando dicit Exurge. Item dicit ter exurge in hodierno introitu. propter triplices filios. Primo enī clamat pro filiis qui temptant per aduersa. sed nō succumbūt vt paulus: ppter quos dicit pmo Exurge q̄re obdormis. id est. obdormire videri. nō exaudiendo vlt liberando. et hoc facit totum vt pbenit et examinent in igne tribulationis. puriores enī exierunt tres pueri de fornace regis babilonis q̄ intraverunt. Unde nō dormit sic hētur hieremie. i. Vigilante v̄gaz ego video. Et dicit dñs statim. Bñ vides: qz vigilabo ego sup gregē meū et sup filios meos ps. Ecce nō dormitabit neq; dormiet qui custodit isrl. Et quantū ad istos dicit postea obliuisceris tribulatiōis n̄re quia singula singlis debent reddi. Secundi filij sunt qui in pugna cadūt. et ppter istos dicit ecclia. Exurge ne repellas in finē: q̄re faciē tuā auctis. q̄ diceret. Unde faciē tuā et reuertentur ad te. Tertijs filij sunt q̄ p blanda temptant: nec succumbūt: s; qz adūsā nō tolerant periculū est ne p̄sp̄ra eos frangant: et p̄ hoc dicunt Exurge domine adiuua nos. Propter omnes sequitur Et libera nos.

De hoc etiam in domica sequenti dicitur.

Epla deo Libentissimè suffertur. i. cor. xi. boni tatur nos ut gram? dñm? et respiciam? et sustineam? lesores. et tanq? b? cogscen tes. dicim? rñsoriū. Sciant gētes qm? rē. Tract? ondit terrā cōmotā cōsciētia pctorū. In euangelio g? semē iacim? qm? in septuagesima in vineā inducti sum? Est at euāgelii? Exiit q? semiat rē. et hic fuit hñs paul? q? semiauit semē. i. ver? bñ dei. Et ppter b? fit hodie statio apud scñm paulū. Et inde ē q? in fine collecte hui? diei dō Doctoris gentiū rē. Nepe enī fm statōes officia ordinat? ut hodie p? enī statio ē ad scñm paulū. iō de eo fit mētio i? collecta. Et eodē mō i? qnta feria añ letare hierlm? et i? sabbato ibi se qnti. ut ibi dicitur. Pretendit at. lx. vñ q? ad qrtā feriā p? pasca. in q? cantat? Ele nite bñdicti filij pñs mei: q? illi q? i? ope ribus mīscōie se exercēt audiēt illō Ele nite bñdicti rē. ut ipse testat? et tūc spon se ianua apiet? et sponsi amplexu fruet?. Un? i? epla amonet? ut ad istar pauli tri bulatōem de absentia sponsi patienter expectet. i? euāgelio ut seminationi bono rñ opoz sp? insillat. et que qñs dñs pñs cla mauerat Circūdedit me rē. nūc ad se rediēs petit i? officio in tribulatōib? ad iuuari: et ab ipsis eripi dicēs. exurge rē.

De quinquagesima.

Equitur de quin quagesima. In pñmis aut notā dum. q? mltiplex ē quinquagesima scz die rñ. annoz. psalmoz. pñonaz. et denarioz. Quinquagesima diez triplex est. Una a dñica ista vsq? ad diē pasce. Alia a pasca vsq? ad pente. de q? dñ in gēlio aurelian. ut añ pasce solēnitatē nō quinquagesima supplenduz ē: q? illa fuatur post pasca: sed quadragesima teneat. Tertia ab oc taua pasce. i. a sabbato i? alb? vsq? ad sab batū post pente. Prima ē pñie afflictio nis et abstinentie. tūc enī hoies abstinent a carnib? et continent a luxurijs. Secda est leticie et exultatōis. Tertia figure si

ne glie et glificatōis. Figuratur et octaua etatē ubi vtracq? stola. sanie et corpis in duessit. et inde est q? duo alla in illa qñ quagesima cantam? Quinquagesima quoq? psalmoz triplex ē et tres stat? chri stiane religiōis significat. Prim? ē pñie. scōs iusticie. tertius laudis vite eterne Ideoq? pma terminat in psalmo Mīse rere mei de?. Secda in ps. Misēdīam et iudiciū. Tertia in pñis spūs lau. dñz qd ē in fine psalmi Laudate dñz de cel. De tres quinquagesime significant dies diluuij. Tot enī dieb? fuit aq? sup faciez terre. i. centū quinquaginta. Ideo g? tres quinquagesimas psalmoz cantat? ut de? a tali diluuiō et ab omni piculo nos defē dat. In quinquagesima dñ annoz erat ann? iubilēus q? quinquagesim? erat. tāta ei erat septenarij celebritas: q? septima dies celebrabat. i. sabbatū: et septia septi mana ut pente. et septim? mens? ut sep tember: et septenari? annus ut iubilēus in q? oēs sui libabant. Si rō alijs eet q? nollet liberari: rē remanere in fuitute dñi sui. ducebat ad postes tabernaculi vñ templi: et pforabat eius aur? cū subula. qd erat signū fuitij: nec deiceps manu mittebat etiā si vellet. Itē omia q? tell? ex granis ex eo anno pcreabat oib? erat cōmunia. nō enī colebat illo āno. Sia etiam debita illo āno remittebantur: et possessiones alienate restituebantur. p? ut sub pente. dicitur. Un? iubile? remittet? vel iniitiās interpretat. Per quā recte pe nitētia figurat. p? quāda libertas tribui tur et a diaboli fuitute liberat. p? eā etiā pctorū debita remittit. et hereditas eter na atq? celestes māsiones restituitur. Quinquagesima ergo penitētie tē pus et remissionis significat. Unde est q? hoc tempe psalmus Mīserere mei de us: qui est quinquagesimus. et est psal mus penitentie et remissiōis frēqntat? et legitur et cantat? de diluuiō. Nam si cut per diluuiū mundus purgatus est a malis hominib?: ita per penitentiam purgat microcosm? id est minor mun dus scilicet homo a vicijs et criminib?.

Libet Dextus

Rursus quinquaginta dies in penitētia
ducimus: ut in quinquaginta sequentibus
diebus. scilicet a pascha usque ad pentecostem. quos in leti-
cia sumus acturi non excedamus quoniam in die
pentecostem spiritus sancti gratiam suscipere mereamur.
Finis enim quinquagesima in die pasce. quia
penitētia ad novitatem vite resurgere fa-
cit. **D**e quinquagesima personarum primo habetur in
genesis. Abrahā qui vivit a domino si. lxx. anni
essent in populo nunquam peccaverat eis. imo vi-
xit dominus postea de sexaginta et quinquaginta
et sic usque ad decem. **D**e quinquagesima
denariorum habetur primo in evangelio ubi
agitur de duobus debitoribus: quorum unus
tenebat centum denarios: et alius quinquagi-
ta: sed de ea nil ad presens. **D**icitur autem
quinquagesima quasi quinquies decem. si-
gnificans tempus remissionis ut dictum est
Quinquagenarii enim numerus consistit
ex quinario et denario in se multiplicatus.
Nam qui opera quorum sensuum corporis
per decem legum mandata moderatus fuerit
secure dicere poterit: quod in ultimo die
quinquagesime scilicet pascha cantat scilicet Resur-
rerit et adhuc tecum sumus. **E**t nota quod the-
lesphorus et gregorius papa statuerunt ut cle-
rici incipiant a quinquagesima ieiunare.
Instituta est quinquagesima primo propter
suppletionem: ut vicis supplerent dies do-
minici qui de ieiunio quadragesime sub-
trahuntur: et sic xl. diebus ieiunaretur: put sub
septuagesima est dominica. **S**ecundo propter signifi-
cationem: quia significat tempus remissionis: ut
permisus est. **T**ertio propter repetitionem quia
non solum tempus remissionis significat. verum etiam
statum beatitudinis repetit. Nam in quin-
quagesimo anno sui efficiebantur liberi
ut permisum est. et quinquagesimo die a die
agni immolati lex data est: et in quinquagesimo
die a pascha datus est spiritus sanctus. et ideo hic nu-
merus statum beatitudinis repetit. ubi erit
adeptio libertatis et cognitio veritatis et per-
fectio caritatis. **M**atutinale habetur diei of-
ficii est de diluvio ut ecclesia incutiat ti-
morem filiis suis ne peccent per luxuriam: sic
in missa post communionem: ne peccent per glu-
tam. **E**t quia hec duo vicia maxime dominantur in
illo tempore agit de diluvio. per quod penam de

signatur: ut permisus est. **S**ed ne timor ni-
mis desperare faciat. dicit responsorius.
Bonam arcum meum in nubibus celi in si-
gnum federis: quod exponitur allegorice
de christo vel de quolibet sancto secundum suum
modum. Arcus enim ille quanto magis ad ce-
lum elevatur: tanto magis ad terram depre-
mitur: ita sanctus homo quanto magis eleva-
tus est ad celestia: tanto magis se humiliat
iuxta illud. Quanto maiores es humilia te
in omnibus. **I**tem arcus iste est signum federis
Simile et christus. **U**nus in psalmo. Respice in
faciem christi tui. **E**t sancti ecclesie sunt fede-
ris signum: quia possunt iram dei tenere. sicut
fecit moyses. **I**tem arcus ipse portentum est
ita et sancti: quia si dominus ita suos affligi per-
mittit: quod erit de malis. **U**nus legit in ec-
clesiastico. **C**ludit arcum. id est. scilicet et benedixit
qui fecit illum. **N**otandum autem est quod pri-
mo cantant quedam responsoria de diluvio. se-
cundo quedam de obedientia abrahe. postre-
mo de ceco illuminato: ad notandum quod per
penam peccata sua diluerit: et mandatum
dominici ut abrahā obedierit a domino plene
illuminari merebitur. **P**orro in officio
missae ecclesia rogat deum et inuocat per filios
suis afflictis dicentes in introitu. **E**sto mihi
in deum protectorem. **P**ostea vero per lapsos. et
dic. **E**t in domum refugium meum. et cum subdit
scilicet fidem cum dic. **Q**uoniam firmamentum me-
um. **T**ertio per temptatis in prosperitate
existibus cum dic. **E**t propter nomen tuum dux
mibi eris et enutries me. **D**e hoc est in pre-
cedenti dominica dominica est. **S**equitur deus de
spe. quod d. quia merito spei dabo mihi bonum. **I**n
te domine speravi. **O**ratio per afflictos. id est. **P**re-
ces nostras quos exaudi domine. **E**pistola est de ca-
ritate. id est. ad corinthios. xiii. **S**iliquis hominum
loquar. quod d. omnes virtutes eo modo quod
haberi possunt sine caritate nihil valent
ad vitam eternam. **E**t ponit ibi quindecim
gradus ex quibus pervenitur ad templum
celeste. **P**rimus gradus est. caritas pati-
ens est. **S**ecundus benigna est. **T**ertius
non emulat. **D**einde sequitur commen-
datio caritatis. **C**aritas nunquam excidit.
Quoniam autem non potest homo habere caritatem
nisi fiant mirabilia. maius est de impio

facere pium q̄ creare celū ⁊ terrā. iō se
quit̄ r̄soriū. Tu es deus q̄ fac̄ mirabi
lia. v̄sus ē. Abasti in brachio tuo. i. x̄po
p̄ fidē christi. Et sequit̄ tract̄. **I**ubilate
Cui⁹ verba vident̄ esse q̄ illud q̄ p̄ tra
ctum significat. s. dolores p̄ q̄s ecclia tra
hit vitā miserā. **S**z dic q̄ iubilatō seu
exultatō nō est p̄ziū tractui: qm̄ hō bea
tus i ip̄is miserijs exultat: ⁊ etiā qm̄ hō
libatus ē in ip̄is miserijs gaudet. **U**n̄
in actib⁹ ap̄loz. **I**bat̄ apli gaudētes ⁊c.
Et illud salomōis. Cor q̄ nouit ama
ritudinē aīme sue. in gaudio ei⁹ nō mi
scebitur extrane⁹. i. dyabol⁹. hoc ē sup̄ oē
gaudiū. **E**uangeliz̄ est de fide passiōis
et resurrectōis. **E**cce ascendim⁹ hiero
solimā ⁊c. luce. xviij. Et q̄ p̄ fidē ceci il
lūinānt̄: iō statiz seq̄tur ceci illūinatio
q̄ valde sapient̄ petijt dicēs: **D**ñe vt vi
deam: q̄ v̄sio erit tota merces. **O**ffer
toriz̄ simile ē de fide. **B**ndict⁹ es dñe ⁊c.
Et aduerte: q̄ in euāgelio cecus petitō
nē geminat dicēs bis. **F**ili dauid misere
re mei. ⁊ in offertorio sūt ecclia grās de
illūinatiōe vtriusq̄ ppli multiplicat di.
Bndictus es dñe. Et in alijs ec̄ verbis
magis ac mag⁹ dupl̄ illūinari postulat
dicēs etiā bis. **D**oce me iustificatōes
tuas. **E**l bis dicit iustificatōes tuas:
p̄pter viam testimonioz ⁊ veritatē mā
datoz. **P**ostcōmuniō. s. māducauēt ⁊
saturati sunt nimis. ē de timore: vt ad
mēoriā reducamus q̄d d̄r de iudeis. **A**d
huc esce eoz erant in ore ip̄oz: ⁊ ira ascē
dit sup̄ eos q̄ enī cōederāt vsq̄ ad nau
seam statim deū ad iracundiā scitaueēt
vt vicz incutiāt nob̄ timore ne p̄ gula
offendamus deū sic iudei. **H**oc aut̄ fac̄
ecclia: q̄ tūc solent hoīes mag⁹ intēde
re gule p̄pter carnis priuū q̄d imminet
de q̄bus dic̄ greg. q̄ relinq̄ndi sunt suo
ingenio cū venia: ⁊ iō bñ p̄petit huic di
ei. **P**ōt etiā ⁊ aliter dici q̄ tria sūt ne
cessaria q̄ pponuntur nob̄ in eplā et in
euāgelio. ad l̄ vt opa penitētie q̄ p̄ qui
q̄gesimā figurant̄ sint p̄fecta. s. caritas
q̄ pponit̄ in eplā. memoria dñice passio
nis: ⁊ fides q̄ intelligit̄ p̄ ceci illūinatōz

et lxx pponunt̄ in euāgelio. **C**lera fides
sine qua nō deo placere p̄t. opa facit ac
ceptabilia. memoria passiōis reddit̄ fas
cilia. caritas fac̄ esse continua. Et sic ec
clesia primo desperās clamat̄ circūde
derūt me ⁊c. et post ad se rediēs adiuua
ri petebat: ita hic iam concepta fiducia
et spe venie p̄t p̄niam quasi dñm tenēs
do orat ⁊ dic̄. **E**sto mibi ⁊c. vbi petit q̄tu
or. s. p̄tectōem illis q̄ sunt in aduersis.
firmamētum illis q̄ sunt in gratia. refu
gium illis qui sunt in culpa. ⁊ ducatuz
illis qui sunt in p̄speris. **E**p̄la hō nos
ponit in expeditōe armis muniri docēs
Tractus triūphatoz militie nos docet
fui⁹ ei q̄dem q̄ nos fec̄: non ei cui nos
vendidim⁹. Et nota euāgelioz cōseq̄n
tiam rōnabilē ordinatā. nā in. lxx. vine
am colim⁹ in. lx. agruz seminamus siue
semē spargim⁹: in quinquagesima frus
ctum lucis in celo illūinato colligim⁹.

De feria q̄rta i capite ieiunioz

Post quinquage
simaz seq̄tur q̄dragesima: q̄ est
numerus specialis penitētie: in qua iei
unat ecclia ⁊ penitet de peccatis suis. **P**er
p̄niam enī q̄ in quadagesima p̄ficatur
puenit̄ ad q̄nquagesimā. i. ad annū iu
bileū. s. est ad remissionē peccatoz vt p̄ci
missuz ē. **I**ncipit autē quadagesima a
dñica seq̄nti in qua cantat̄ **I**nuocauit
me. **S**z i hac feria q̄rta ieiuniū inchoat̄
vt iam dicet̄. **B**rtus petrus p̄mo institu
it ieiuniū quadagesime añ pasca: **N**ec
vacat a misterio: q̄ quadraginta sex diebz
a capite ieiunij vsq̄ ad pasca in abstine
tia sum⁹. **N**ā p̄ babilonicā captiuitatez
xlii. annis edificatū fuit templuz dñi.
Un̄ ⁊ nos p̄ captiuitatē babilōis. i. cō
fusiōis vicioz. xlii. diebus p̄ affinen
tiam: ⁊ bona opa nos ipsos templuz de
edificam⁹. **Q**uare aut̄ q̄dragita diebz
ieiunet̄ ⁊ q̄re d̄r q̄dragesima. sub dñica
seq̄nti dicet̄. **S**ane ieiuniū quadage
sime cōmedat̄ ab institutore ⁊ a trib⁹ tē
porib⁹ ⁊ a p̄sonis q̄ in illis ieiunauēt.

Liber Sextus

Rursus ieiunia ideo sunt instituta: quoniam in lege preceptum erat decimas deo et primitias de omnibus bonis reddi. Quoniam et nos idipsum facere debemus: et etiam de nobis ipsis scilicet de corpore et de mente et de tempore. De his et alijs ieiunijs debemus sub .iiii. feria tertiae hebdomade aduertus. Si quidem de nobis decimas et primitias deo offerimus: quoniam bonum non operamur. **I**n quadragesima soluit decima dicitur: quoniam secundum Gregorium a prima dominica .xlv. usque in pascha sex hebdomade computantur quorum dies sunt .xlii. Ex quibus duz sex dies dominici subtrahuntur de ieiunio remanent tamen .xxxvi. dies abstinentie qui sunt quasi decima anni. Ut ergo numerus quadragesime dicitur quibus Christus ieiunauit impleat recipiunt ex institutione Gregorius pape quattuor dies precedenti hebdomade .viii. quarta quinta sexta feria et sabbatum. Et secundum hoc tota quadragesima quasi quattuor cum decima: quoniam triginta sex diebus qui sunt decima adduntur quattuor ut promissus est: quorum primus est sanctificationis et mundationis: quia tunc tam animam quam corpus mundamus cineres capitibus aspergentes. Reliqui tres sunt de primitiis dicitur quod soluitur in quattuor temporibus anni. Sed cum triginta sex dies predicti sunt decima trecentorum sexaginta dicitur tamen et annus constet ex trecentis sexaginta quinque diebus et sex horis .ptz. quod cum ieiunamus triginta sex dies .rode. decime temporis remanent quinque dies indecimati et sex hore. scilicet de illis ieiunamus quattuor dies precedentis hebdomade ut sacer numerus compleatur: ut promissus est. Sed secundum hoc adhuc remanent triginta hore indecimate .viii. dies qui continent viginti quattuor horas: et sex hore. Sed potest dici quod per decima illi temporis in sabbato sancto tardius cenamus: vel forte propter hoc die illa tardius .s. nocte missa celebratur: ut debemus in plenitudo .iiii. ptz. **N**os vero puincipales ieiunium quadragesime in precedenti secunda feria inchoamus: et sic duos dies plus ceteris nationibus ieiunamus et hoc non solum propter quandam honestatem ut videlicet sic biduo purificati in quarta feria sacrum ieiunium inchoemus: verum etiam pro eo quod quadragesima in magis die iouis cene ter-

minat: put sub .ti. septuagesime debemus ultimos quatuor dies non ratione quadragesime: sed propter causam ibi dictam. et propter eorum sanctitatem ieiunamus. Clerici etiam in quadragesima ieiunium inchoare tenentur: pro ut ibi debemus. Quidam autem dixerunt quod promissus quattuor dies addunt alia de causa .viii. tres per tribus diebus quattuor temporis qui in quadragesima contingunt .quattuor per vigilia pasce quam ieiunare debemus: sed promissa ratio verior est. Sed cum in quadragesima imitemur ieiunium Christi promissus est: et ipse statim post baptismum .s. per epistolam suam ieiunium inchoauit. Queris quare hoc tempore ieiunium inchoamus et illud cum pascha continuamus: et non eo tempore quod ipse ieiunauit: cum ipse actio nostra debeat esse instructio. Ad quod quadruplex est ratio. Prima quod in quadragesima repentamur populum israel qui fuit quadragesima annis in deserto et statim per celebravit pascha. Secunda quod homines tempore verno nascuntur ad libidinem mouentur ad quam restringenda institutum est hoc tempore ieiunari. Tertia quia Christi passioni resurrectio continuatur igitur rationabile fuit ut afflictio nostra continua esset passioni saluatoris. Cum enim ipse per nos passus sit: et nos ei copati debemus: ut ita tandem pregnemus: et post passionem statim resurrectio subsequatur iuxta illud apostoli. Si speramus et regnabimus. Nam et egrotus magis affligitur cum appropinquat sanitati. Quarta quod sic filij israel priusquam agnum comederent se affligebant et lactucas agreffes .i. amaros comedebant: ita et nos per penam amaritudinis debemus prius affligi ut statim per digne possumus comedere agnum vite .scilicet corpus Christi: ut sic mistice capiamus paschalia sacramenta. Porro in missis quadragesimalibus frequentatur humilitate capita vestra deo: eo quod illo tempore diaboli magis impugnat nos .viii. deus humiliter orare: et nos sibi humiliter debemus et ut nos sub omnipotentis dei manu humilitemus. Dicitur etiam flectamus genua: de quo dictum est sub .iiii. parte sub titulo de salutatioe. Et est sciendum quod flectamus genua: et humiliare capita sese comitatur: et neutrum deus in dominica die. Nam ut ait

gregorius. Qui in dñica die genua flectit deū surrexisse negat. Propt̃ mltas q̃dem cās orando nos ad trāsp̃herim? put dñm ē i. p. pte sub p̃ma. Dicit etia oratio sup p̃lm post. hūiliate capita rē. p̃p̃ t̃pis sanctitatē. r ad notādū q̃ i hac vita p nob est orandū: vt in futuro audire mereamur a dño. Venite bñdicti pa. mei rē. Que q̃dē oīo est vicaria sc̃tē cōmuniōis. Olim enī oēs cōmunicabāt et cōmunicaturos dyacon? ad flectēdū genua inuitabat. Nūc dō qz mlti suscipiunt corp? dñi indigne p cōmunionē vtimur orōne dyacono sic p̃ri? suo fungente officio r dicēte: hūiliate capita vstra deo. qz q̃cunq; hūiliauerit se exaltabitur. r quisq; hic bonis actib; bñdices eterne benedictōi postmodū ascribetur. In hac g orōne sacerdos milites christi pugne cōmendat ad vīnicādūz d̃ hostē antiquū r infidias inimicor. r dō p̃mu nit eos p ministz armis hūilitatis dī. hūiliate ca. v. deo. r sic tādē capitib; hūiliatis q̃si cōfirmās eos infundit sup eos p̃tectōem sue benedictōis. r h̃ magis in septuagesima: qm̃ adūsarius nē tūc sollicitus circūit q̃rēs quē deuolet. Sc̃do in p̃ma collecta genua flectim? i postulatiōe iusticie. q̃ est nēcāria i p̃nti vita. In vltima dō reuerent̃ incliam? in grāz actiōem p diurno denario vite fūse. Tercio in p̃ma collecta flectimus genua p pugna p̃ntis vite afflictōez laboris r cōtinētie ofīdentes. In vltia v. ro q̃ est p grāz actōe. caput hūiliam? p qd̃ mēte hūilitas d̃signat: qz in eterna vita oīs labor excludet: s; hūilitas sp̃s stabit. de h̃ dicef sub sabbato p̃me hebdo. made. xl. Item in fine misse dō Bñ dicam? dño. de q̃ dñm ē in. iij. pte sub ti. de orōne nouissima. Hoc ē tpe cortine in ecclia suspendunt. de q̃ dñm ē in. i. pte sub ti. de pictur. Porro ecclia his dieb; in mag certamie p̃stituta in q̃dragesima frēq̃ntat psalmū Qui bitat. qz psalm? ille informat i certamie p̃sitos spem suā in dño ponere. r oē adiutorii ab eo deprecere. de q̃ s b̃ dñica seq̃nti dī

cetur. Hoc tpe dyacon? casulā sup hūe rū portat. de q̃ dictū est in. ij. pte sub ti. d̃ dyacono. Ab hac q̃z q̃rta feria vsq; ad dñicam palmar dō omni die p̃fatio de ieiunio. etiā i dñicis dieb; ap̃d q̃sdam. In illa dō dñica r seq̃ntib; dieb; dō p̃fatio de passione. Sed videt esse incōgruum q̃ in dñicis dieb; cantet p̃fatio de ieiunio. cum in illis nō ieiunetur. et iō quidā dicūt in illis q̃tidianā p̃fatiōez. S; licet nō ieiunet nūero. ieiunat tñ q̃litate. i. in cibo q̃dragesimali: sic i alijs dieb;. In q̃busdā tñ ecclis incipiūt dicere p̃fatiōez de passione in dñica de passione. Et in q̃busdā etiā dicūt p̃fationes de ieiunio vsq; ad. iij. feriā añ pasca. Tē rū licz vt p̃missuz ē q̃dragesimali ieiunio qd̃ incipit in dñica. xl. supadditi sint q̃t tuor dies. solēnitates tñ officij q̃dragesimal' t̃pis incipiūt i eadē dñica sic p̃ri? et nō añ: nec in h̃ immutatio facta fuit. quanq; poti? ex incuria q̃z ex certa scia h̃ contigisse credat. Nam idē deberet eē caput ieiunij r officij. Et fm̃ h̃ videt q̃ i dictis q̃ttuor dieb; deberet imēdiate p̃ missam dici vesp̃e. Circa qd̃ notandū est q̃ q̃dragesimale t̃p? ē luctus et p̃nitē temp?. penitētes aut̃ dū p̃tunt ad xp̃z a tenebris ad lucē trāseunt. Clespinuz vero t̃ps p̃p̃ defectū r obscuritatē imp̃fectōem designat qz g̃ penitētes nō imp̃fectioni r defectui: s; poti? p̃fectōi r luci veritatis insistūt. idcirco p̃uenienter q̃ntū ad vesp̃as dñm t̃p? lucis ex institutiōe gabyloñ. p̃ciliij p̃uenit vt sic statim p̃ missaz dicant q̃ alias circa noct. t̃ps cōsueuerāt dici. Hoc tñ q̃ttuor p̃dict; dieb; p̃cedentib; n̄ suat: q̃ dieb; q̃dragesimalib; supadditi ex alia cā fuerūt. Cll p̃t dici q̃ qz q̃dragesimali tēpe p̃p̃ dispositiōe ad pascālē solēnitātē r correctiōez delictor̃ p̃teritor̃ sanctiorib; operibus insistendū est. iō. p̃uisuz ē vt eo tpe quo suamus illa ieiunia p̃les orōm suppli cationes ieiuni agam?. r p̃pter h̃ nō solū alias horas: vtz etiā vesp̃as añ cibuz dicim?. P̃redictis tñ q̃ttuor dieb; hoc non seruaf ad rep̃ntandā primariā dī

Liber Sextus

positione penitentium q̄ in suis primor-
dijis nō possunt tot sanctitatis obſuan-
tijs insudare. **H**oc tpe d̄r ad horas ca-
pitulū. **C**onutimini. iohel. ij. Et illud.
Interestibulū. qd̄ ē ibidē. Et illd̄ **C**la-
ma ne cesses. esa. lviij. Et illd̄ **D**erelin-
quat impi⁹. esa. lviij. Et illud **F**rāge esuri-
enti. esa. lviij. **S**ane h̄ q̄rta feria q̄ttu-
or priuilegijs insignit⁹. **P**rimū ē qz tali
die incipim⁹ ieiunare. qd̄ fit q̄druplici
rōne. **P**rimo p̄ eo qz xp̄s legi⁹ q̄rta feria
suū ieiuniū inchoasse. **Q**uō inde vid̄r qz
natus ē die d̄nica. 7 si q̄s diligēt cōpu-
tet annos extūc vsqz ad triginta fm̄ ra-
tiōes cōpoti inueniet eū in tertia feria
fuisse baptisatū. 7 seq̄nti die intrās i de-
sertū inchoauit ieiuniū. **S**cdo iō in qz
ta feria ieiuniū inchoam⁹: qz in q̄rta eta-
te salomō templū edificauit: et nos q̄si
fundamētū illius templi qd̄ ex nobis ex-
truitur iacim⁹ ieiunādo: vt in pasca tē-
plū d̄ni esse possim⁹. **C**l̄i apls. **T**emplū
dei sanctū est: qd̄ estis vos. **T**ertio iō in
quarta feria ieiuniū incipit. cū ei ecclia
in dieb⁹ d̄nicis quadragesime nō ieiū-
net. ppter gaudiū qd̄ h̄z de resurrectione
d̄ni q̄ in illo die facta ē. in q̄ resurrectione
d̄ns legi⁹ bis comedisse. semel cū disci-
pulis euntib⁹ in emaus: 7 iter q̄ intra-
uit claus⁹ ianuis ad discipulos. 7 attulerit
ei p̄cē piscis assi 7 fauū mellis. iō incipit
ieiunare ab hac q̄rta feria antecedente
d̄nicam illā. q̄ ppter h̄ vocat⁹ caput ieiū-
nij. **D**e h̄ ec̄ iam p̄missum ē. **Q**uarto qz
sicut iā diceb⁹ h̄ tpe ad bellū pcedimus.
ideo q̄ttuor dieb⁹ hui⁹ hebdomade ieiū-
nam⁹: vt quattuor armati virtutib⁹. scz.
iusticia. fortitudie. prudentia 7 tp̄antia
quattuor mala q̄ p̄ primū pentez incur-
rimus d̄plorem⁹. s. qz d̄ padiso eiecti su-
mus: qz i hac valle miserie cibis ad mo-
dum iumētoz indigem⁹. qz in infernuz
descendere timem⁹. qz in patria cū d̄no
nō gaudem⁹. **Q**uito vt defleam⁹ q̄ttu-
or mala q̄ fecim⁹. s. peccatū cogitationis
operis. p̄suetudinis 7 locutiōis. **S**e-
cundū priuilegiū ē: qz illa die audiunt
confessiōes publice penitentū 7 eis peni-

tentie imponunt. **T**ertiu⁹: qz tūc ciner-
es capitib⁹ aspgit⁹ vt iā diceb⁹. **Q**uar-
tū: qz die ista fit p̄cessio qualē p̄ totū an-
num fieri nō p̄tingit. penitētes namqz
tūc ab ecclia cū p̄cessionē et cruce eq̄ci-
unt 7 in die cene i eadē recipiunt. sicut
sub illa die diceb⁹ p̄cessionē q̄dem fa-
cim⁹ qz tūc ad bellum d̄ hostes incedim⁹
qui quasi in expeditiōe a septuagesima
vsqz tūc fuim⁹. **P**rocedētes ḡ d̄ hostes
armis n̄ris armamur. q̄ sunt hūilitatio
oratio. afflictō: 7 eleosinaz largitio. **H**u-
miliatio sicut iam dicitur est in cinere.
Qratio qz tūc dicim⁹ parce d̄ne. 7c. **A**ff-
lictio de qua in euāgelio **C**ū ieiunatis
7c. **E**leosinaz largitio q̄ marie h̄ tpe
freq̄ntanda ē. **C**l̄i. **A**bscōdite eleosinaz
in sinu paupis. **T**alibus itaqz armis ar-
mati ad bella pcedim⁹. **C**l̄i collecta hui⁹
diei ē. **C**oncede nob̄ op̄s deus p̄sidia
militie christiane sanctis inchoare ieiū-
nys 7c. **C**eterz hac die officiū vsqz ad
nonaz differim⁹. non tm̄: qz d̄ns hora
nona expirauit: s; etiā ppter nr̄az castri
margiā. adeo namqz ventri dediti sum⁹:
qz audita missa statī ad cibū currem⁹
et de horis paz aut nihil curarem⁹. **C**l̄i
in concilio gabilonēsi d̄r qz ad missam
currendū est. et auditis missaz soleūijs
et resp̄tinis officijs ac largi⁹ eleosinis
ad cibū accedendū est. **H**ac etiā die b̄n̄
dicitur cinis. 7 in signū hūilitatis capi-
tibus aspgit⁹ sub his verb⁹. **C**inis es et
i cinerez reuer⁹. **Q**uō d̄cm fuit ade gen-
iij. **E**t iob p̄niaz in fauilla 7 cinere egit
put legi⁹ iob vlf. **E**t d̄ns ait. **I**n domo
pulueris puluere ros aspgite. michx. i. c.
Item legi⁹ iudith. iij. **Q** filij isrl̄ hūi-
liauerūt aīmas suas in ieiunijs. 7 erat
cinis sup capita eoz. **E**t abraam inquit
Loquar ad d̄m meū cū sim puluis et
cinis. gen. xviij. **E**t mardoche⁹ induit⁹ ē
sacco. spargēs cinerē capiti suo. **D**esier
iij. **E**t filie syon p̄sperunt cinere capi-
ta sua **A**ren. iij. **E**t hinc ē qz sic ex libro
pontificali h̄r penitētes 7 morituri in fi-
gnum p̄nie 7 hūilitatis. 7 qz terra 7 pul-
uis sint se in cinere vl̄ solo prosternūt.

et cilicium induunt. **Q**uod ex veteri testa-
mento tractū est. Legit enim esa. lviij. q
penitētes sacco et cinere sternunt. Item
hiere. xxv. Aspergimī cinere qz cōpleti
sunt dies vii. Item ione. iij. Rex nini-
ue indut' est sacco et sedit in cinere. Item
trenoꝝ. iij. c. Virgines hierlm accincte
sunt cilicij. Item in ps. xxv. Induebat
cilicio. Fit etiā h' ad significandū q' sicut i
eiectōe adede paradiso maledicta fuit tra-
i ope suo. sic p' hūilitatē pnie terra nra
scilicet liberū arbitriū nostr' bñdicat p' pniaz
vt non spinas et tribulos: s' dignos fru-
ctus pnie germinet. **I**nuitant autē
oīes ad pniā gñalif cum s' in ātipho-
na. Immutem habitu et ieiunem et
plorem' añ deū et. Et ostēdit cā quare
homines debeant ieiunare. s. qz dñs expe-
ctat eos ad pniā. **C**ū introit' ē **A**use-
reris oīm dñe p' pniā. et est sap. xi
dñs etiā orōnes qeunq' dicunt. faci-
unt ad idē. In eplā quoq' Conūtimī
et. que est iohel. ij. ad hoc inuitant gene-
raliter parui et magni et vtriusq' serus
Cū dic' Scificate ieiuniū. vocate cetū
congregate pplm et. **S**equitur rñforiuz
Miserere mei de' et. qd rñdet eple ostē-
dens triplicē effectū penitētie. primū qz
peream hēm' remissionē pctōꝝ et colla-
tionē gratie: et conculcatōem inimicoꝝ.
Cū sequitur dñs. Dedit in opprobriū
pculcantes me. **S**equitur tract'. Dñe nō
sm pctā nra et. qui significat laborem q
in pniā h'. Et s' iste tractus vsq' ad do-
minicā d' passionē in secūda qrtā et sexta
feria: vt in dieb' artiori ieiunio dputa-
tis incepte penitētie memores oratōes
ieiunio combinem'. In euāgelio autē
cum ieiunauerit et. math. vi. legitur d'
mō ieiunādi vbi d'. Tu autē cū ieiunas
unge caput tuū et faciē tuā laua. Quia
oīes penitēs d'z vngi oleo spūali: qd ē
iocunditas ment'. tanq' athleta et pugil
dñi. sicut h' in ecclīastico. Oleuz de ca-
pite tuo nō deficiat. Et faciē tuā laua
id est interiorē hilaritatē exteri' demon-
stra ne videaris hoib' ieiunās. i. sic ie-
iuna et nō intendas fauorē humanū: s'

solius dei. et pater tuus qui vidit in ab-
sccondito reddet tibi. **O**fferenda ē **E**x-
altato vbi est grāz actio d' impetrata re-
missione. **C**ōmunio ē **Q**ui meditabit'.
in qua est alioꝝ exhortatio de leg' medi-
tatione. et cōsonat euāgelio: qz medita-
ri in lege est thesaurisari in celo.

De quinta feria.

Sequitur de quin-
ta feria. **S**i qdez inuitati sunt
omnes in pcedenti die sic ibi dictum ē
ad pniā. **S**z qz penitētia cōsistit in
tribus. scilicet in orōne. ieiunio: et elemosina.
ideo in trib' sequētib' diebus agit d' his
tribus. et pmo de orōne in hac qnta fe-
ria. et iō incipit introitus **D**um clama-
rem ad dñm. Fit autē oratio ab aliquo
quandoq' p se. qñq' pro alio. **U**t g' ostē-
datur qntū valet ab aliq' p se facta orō.
Sequitur eplā **E**grotauit ezechias et.
esa. xxxviii. In qua pponit ecclīa regem
ezechia in exēplo q' orōne p se facta im-
petrauit a dño. xv. annos dieb' vite sue
supaddi. **U**t ec' ecclīa oñdat qntū valet
oratio p alio facta legit euāgelium **C**ū in-
traret iesus math. viij. d' centurione q
rogauit dñm p puero suo vt sanaret qd
impetrauit. alij tñ dicūt euāgelium **C**uz
oratz nō erit. mat. vi.

De sexta feria.

In sexta feria agi-
tur de ieiunio et ostēditur quale
ieiunium placet deo. s. spūale non
carnale. **C**ū eplā agit de hoc **C**lama ne
cesses. et. esa. lviij. et post. **Q**uare ieiuna-
uimus et nō asperis et. Et dñs rñdet.
Nunqd tale est ieiunium qd elegi contor-
quere qsi circulum caput et. q' diceret
Non placet mihi tale ieiunium q' aliquis
se cruciet in tñi: s' q' dissoluat fasciculos
impietatis. i. ab oīi pctō abstineat qd
fit p caritatē. **U**nde sequit' euāgelium.
Audistis et. math. v. agens de caritate
vbi d'. licz h' in ecclīa non legat'. **P**ictū
est antiq's nō occides. ego autēz dico
nō irascaris.

Sequitur de sabbato.

Libet Sextus

In sabbato agit

ecclia de elemosina et de sabbato
ro: qz p pmissa tria. s. orōnes
ieiunia et elemosinas venit ad sabbatissimū
mentis: vbi pena iam facta q̄ spectat ad
pniām. et pax q̄ est quies et sabbatissimus
mentis se osculant. i. cōueniūt. Et pro
pter hoc seq̄ apte in epla. esa. lviij. Si
abstuleris de medio tui catenā pctōrum
et cetera que ibidem sequuntur: voca
beris sabbatū delicatū: et cetera que ibidē
sequunt. Et hoc idem dicit in euangelio.
Cum sero esset. marci. vi. vbi dicit de di
scipulis laborantibus in mari. p quos pe
nitentes designant: qz dñs ascendit in
nauculū cum eis: et statim facta ē trā
quillitas. Quia deo pñte in corde hoīs
pacificat aima: et tranquillū fit ibi. Hoc
sabbatū licz habeat eplam et euangelii
sicut nōnulla alia p anni circulū. nō tñ
est cantibz officiatur. qz fm quosdam
nōdum erat solenni ieiunio deputatū.
Hodie dñs ieiunam. vt ad quietē etne
sabbatum perueniamus.

De prima dñica q̄dragesime.

In hac dominica

in q̄ cantat Inuocauit me et.
incipit quadragesima: q̄ significat tempus
penitentie spūalis: et vocat dñica quin
tana: qz q̄nta est a pasca. Quid aut signi
ficent q̄nqz dñice q̄dragesime. dictū est
in p̄ma parte sub ti. de picturis. Dicta
est aut q̄dragesima. licz in ea sint q̄drā
gintaduo dies vsqz ad pasca. Primo qz
ecclia non curauit de duobz diebz. que
minutias nō attendit s; summā nume
ri tonit: q̄uis sit pax plus vel minus.
Secundo qz quadragesima nō ptendit
nisi vsqz ad diem cene dñi que est dies
absolutionis. Nam p q̄dragesimā bene
obseruatā: et p veram penitentiā puenit
homo spūalr ad cenā agni. Tñ in apoc.
Btūs q̄ vocat ē ad cenā nuptiar agni
Et fm h solum sunt. xl. dies. Tercio: qz
filij isrl laborantes in deserto. xl. ānis ci
bati manna. p q̄draginta mansiōes ve

nerunt in terram pmissionis quo etiā
exemplo. xl. diebz a delicijs corpis absti
nētes v̄b vite reficimur: orōni vacam?
vt tandē p xpm i terrā viuentiū introe
amus: sicut illi p ierusalem naue. id est per
iosue in terrā p̄m̄m̄is introducti sūt
Ideo autē fm hiero. et in ea. xliij. dies
qz dñs venit ad nos p. xliij. ḡtatiōes cō
putatis ieconia patre. et ieconia filio. et
ipso dño. Sane totū tempus vite n̄re
quadragesima est. Ieiunam autē. xl.
diebz incipietes a p̄cedēti quarta feria
Primo fm augustinū: qm̄ mathe. xl.
generatiōes posuit. Ad hoc enī dñs suo
quadragenario numero ad nos descen
dit vt nos ad eum nostro q̄dragenario
numero ascendam. Secundo fm eundē
quia ad hoc vt hēamus q̄nq̄genarium
quadragenario adiiciendus ē denari.
Ad hoc enī vt pueniamus ad requiem bea
tam. oportet nos toto tpe p̄ctis vite la
borare. Tñ et dñs cū discipulis. xl. diebz
mansit: et post decimā diē ip̄m̄ctum mi
sit. Ieiunam etiam. xl. diebz. Nam et
moyses ad accipiendū legē ieiunauit
xl. diebz. sicut et helias. dñs quoqz n̄r qua
draginta dies ieiunauit absqz cibo. et h
p institutiōe et exēplo. Tñ nōnulli p̄mā
tantū quadragesimā obseruant. Illi dñs
p merito ieiunauerūt. Cōmuni tñ est
tres q̄dragesimas suare: eo qz moyses
vt tradunt hebrei ter ascēdens ad dñm
ieiunauit. vel potius quia tres in tribz
legūtur ieiunasse quadragenis s; moy
ses. helias: et dñs. Quare autē. xliij. die
bus sumus in abstinentia dictū est sub p
cedenti q̄rta feria. Considerandū est
autē qz tempus quadragesime penitētie
ascribitur. Penitentie aut fructus sunt
ieiuniū. vigilie et alie carnis afflictōes.
Elemosina corporal et spūalis et alia mise
ricordie opera. Oratio et tēpcatio et alie
spēs p̄templatiōis. Fletus: lacrimae et
alia insignia p̄tritionis. Ideoqz de his
et similibz ad pniām p̄tinentibz in nos
cturnis et diurnis officijs hac die et seq̄n
tibus legit et cantat ecclia copiose. Et p
pter hoc etiā h tpe dñs regulariter octies

in canonicis horis psalmus ille penitentialis
 Miserere mei deus. Et est notandus
 quod propter ieiunij principij ordo infrumpit
 hystoriarum. Cum enim in septuagesima et sepe
 gesima cantatum fuit de adam et in quinquage
 sima de noe et abraam in hac prima dominica in
 terponitur de fructibus patrie in secunda de
 iacob in tertia de ioseph in quarta de moysi.
 Antiquus tres instituit ecclesia quadrage
 simas de qua tactus est in premissa sub tri
 ecclesiasticis sacramentis. Sane quod ut deum
 est sub quarta feria cinerum hoc tempus est mili
 tie christianae et in qua dyabolus fortis? nos
 insurgit. id est ne homo desperet qui confortatiui
 quoddam canit ecclesia introitus Inuoca
 uit me etc. quo audito spe fit homo fortis
 Unde dicit apostolus. Spe fortes in tribu
 latione gaudentes. Et esai. xxx. In silentio
 et in spe erit fortitudo vestra. Si quidem
 in his duobus consistit tota fortitudo ho
 minis spiritualis. scilicet in silentio a tumultibus
 seculi. nihil de his que sunt seculi appeten
 do et in spe eterna desiderando. Per epistolam
 que incipit Dormiamus vos. ij. Cor. vi. ar
 mat ecclesia milites suos quattuor cardina
 libus virtutibus. Primo fortitudine cum dicit
 Ecce nunc tempus acceptabile: ecce nunc dies
 salutis etc. qui ibi de fortitudine dicuntur:
 quod sequitur. In omnibus exhibeamus nos sicut
 dei ministros in multa patientia. Secundo
 temperantia cum dicit. In castitate et ieiunijs
 multis. Tertio prudentia cum dicit. In scientia
 id est in prudentia. Sunt autem idem subie
 cto scientia et longanimitas: quod scientia et lon
 ganimitate scimus perversari in medio pra
 ve et perversae nationis: et bonitate et suavita
 te que est in spiritu sancto. Idem totum per eodem sumitur
 Sequitur. in caritate non ficta: quod omnia si
 ne fictioe fieri debent. Quarto iusticia: cum
 dicit. per arma iusticie a dextera et a sinistra.
 Post epistolam sequitur responsorium Angelus suis
 deus man. de te etc. ut sic secure homo possit
 pugnare. Sequitur tractus. Qui habitat in
 adiutorio. in qua agit de temptatione. Tra
 ctus hoc ideo dicitur: quod ibi ostenditur quod hec vita
 misera trahitur multis doloribus et laboribus.
 Et quod potest queri alijs de inequalitate istius
 pugne: quod temptator potentissimus est ut habet

in iob. Non est potestas sub celo que ei valeat
 at comparari. Et sapientissimus: quod mul
 tavidit. Et crudelissimus: quod ut dicit hiero
 nimus. Crudel est et non miserebitur. homo
 autem infirmus et ignorans. id est in ipso tra
 ctu ponitur solutio huius: quod hic permittit
 deus inimicum temptare. ut homo timeat
 et ad deum confugiat: quod scit et potest et vult libe
 rare. et sic in se non speret: sed in deo qui per
 mittit quod liberabit si confugiat ad eum. Ullus
 enim deus ut homo habeat timorem de inimi
 co fortis: et spem de promissionibus futurorum
 et de dilectione dei vehementissima. Ergo
 sequitur quod vult eum protegere. quemadmodum
 gallina protegit pullos suos ex amore ve
 hementi. et est spes de custodia angelorum.
 Homo autem si molatur inter duas molas
 timorem scilicet et spem efficiet panis placens
 deo. et sic vincet omnem temptationem: si
 ue sit levis et occulta: que dicitur timor noctur
 nus. siue levis et manifesta: que dicitur sagitta
 volans in die. siue sit gravis et occulta
 que dicitur negocium pambulans in tenebris
 siue sit gravis et apta. que dicitur demonium me
 ridianum. Nec quattuor genera tem
 ptationum vincet quilibet sic armatus ut
 dictum est. Sed in euangelio non sunt nisi
 tres temptationes. ubi dicitur. Ductus est
 iesus in desertum etc. matth. iii. Et appre
 hendunt quicunque omnes temptationes sub qua
 ternario ut dictum est. quicunque sub ternario ut
 in euangelio. quicunque sub binario: ut in eo
 dem psalmo inferius. ubi dicitur. A laqueo
 venantium. id est ab ope malo. et a verbo aspe
 ro. id est a peccato oris. Temptatur autem fuit dominus
 a dyabolo triplici temptatione. scilicet tempta
 tione gula. cum dixit ei. Dic ut lapides
 isti panes fiant. Cupiditatis scilicet cum dixit
 ei. Nec omnia tibi dabo si proci dens adora
 veris me. Et inanis glorie. scilicet quando dyabolus
 voluit eum deicere de pinnaculo sicut fe
 cerat alijs predicatoribus multis. Et vicit
 eum dominus per auctoritates sacre scripture
 quod significatum est in libro quod david lapidibus
 sumptis de torrente deiecit goliath: do
 cens nos debere armari gladio ubi dei
 propter illa arma quibus nos armat apostolus in
 epistola hodierna. ut sic sufficiat ad pugnam

Liber Sextus

armati sumus. Potest etiam dici qd a principio septuagesime ecclia tot tribulatio-
nibus pressa desperas clamauit. Circu-
dederunt me ge. mort. qd a nulla parte
euadere possit. In principio 80 serage-
sime vbi etiam de hoc dcm e. 4. dicit in qd
ta dnica: qd posita inter desperatorem et
spem clamauit. Exurge qre obdormis
dne te. In principio qnquagesime iaz
sperans clamauit. Esto mihi in deus p-
tectoorem. imo pccatiuam mutas in af-
firmatiua dixit: dux mihi eris et enutri-
es me. Istic 80 in principio qdragesime
onidens se exaudita die Inuocauit me
et ego exaudia eum. 7 epla dicit. In te-
pore placito exaudiui te. In gduali dat
nobis angeloz custodia. In tractu di-
uina pteccio: quia circudamur scuto ve-
ritatis. In euangelio ad exemplū salua-
toris ab hoste triumphus. cui dicim. Gla-
de retro satthanas. In offertorio etiam
diuina pteccio notat cum dz. Scapul-
suis obubzabit tibi te. In postcomuio-
ne demonū subiecto vbi dz. Sup aspi-
tem 7 basiliscū te. Ab hac die usq ad pa-
rasceuen opunt cruce. 7 velū an alta-
re suspendit. de q in prima pte dictus est
sub ti. de picturis. **D**ec dnica priui-
legiata ē: qz est ianua et limes qdragesi-
me: q repntat tps q filij isrl morati sūt
in deserto. **T**ria qdem fuerūt in ppo
isrl: quoz duo cōmemorauim. i. pegri-
natio q fuit in egypto. qd iacob et filij
sui pfecti sunt i egyptū. captiuatio q fu-
it in babylone: et dispersio q facta fuit a
tyto 7 vespasiano p totum mūdū. quā
non cōmemorauim: qz ab illa nunqm
reuocabunt. de q dictū est. tradam eos
in māu de q non poterunt surgere. In
hac dnica ad horas dz caplm frēs horta-
mur ne inuacuū te. q. cor. vi. 7 illd. Ecce
nunc tps. 7 illud. In omibz exhibea-
ibidem. Et fit hodie statio apd basilicā
lateran. que pstructa ē in honore salua-
toris. 7 plus qd pphie iohānis: eo q offi-
cium hodiernū saluatoris nostri prople-
tice resonat felicitatem.

De secunda feria.

Postquam domi-
nus 7 apulus armauerit milite
suū nō restat nisi vt pugnet: qz
hostes sp parati sunt. **Q**z 80 p opa mie
speciali 7 maxie fit pugna ista. id est ipis
est feria ista q agit de eleosina. **M**urinus
qz onus pugne si libent suscipit nisi in-
tuitu premij. id in hac scda feria ē intro-
tus. Sic oculi fuoz te. Et dñs i epla
Ecce ego requam oues meas te. q sum-
pta est de ezechiele. xxxiij. ondit pmiuz
cū dicit. Et pascā eas. Qui enī pascit co-
minū in paupere: 7 dñs pascit eū: sicut
ibi legit. In montibz isrl. i. in mansio-
bus eternis. Idem hē p euangelij Cū
venerit fili te. math. xxv. vbi dz. Veni
te bliditi te. **E**surui enī 7 dedistis mihi
manducare. Debem? aut hē oculū ad
ipm nō tm finistz vt respiciam? penas
eternas. 7 pph b bonū faciam? hoc ei eet
timor filijs: s; etiā dextz vt pferem?
premia. Istū oculū vult nobis auferre
dyabolus 7 nitiq qntuz pt. **C**ū i. re. xi.
Rex amonitaz noluit inire fedus cū ia-
bitis: nisi erueret eis dextros oculos. si
militer vult facere nobis dyabol? vt nō
simus apti ad pugnandū sicut miles q
nō habet oculū dextrum.

De tertia feria.

Tertia feria agit
de orōne 7 sumis introit? de
psalmo qui est oratio. Dñe refugij sal-
ctus es nobis. Pugnam? enī orando.
Cū iesus nane in heremo pugnabat:
et moyses orabat. merito q pugnabat
non deficiebat: qz ille orando vincebat.
Epla 80 Querite dñm te. esa. lv. docet
nos orare 7 inuitat nos ad orōne. Que-
rite dñm. s; derelinqndo vicia 7 pecca-
ta: qz mult? ē ad ignoscendū. Mō enī co-
gitatōes mee cogitatōes vfe. Que sint
vero cogitatōes ei? ondit hiere. dicens
Ecce ego cogito cogitatōes pacis 7 nō
afflictionis. Si enī ex vero corde roga-
tur 7 qritur statim pacificat quātūcū-
q deliquerit i eū homo: 7 bñ inueniri

potest. scilicet in pñti. Ecce oñdñ effect?
oratiōis: quia p eam hō deo pacificatur
Idem etiā hñ p euāgelii. Cū intrassz
math. xxi. In q̄ dñ postq̄ eiecit emētes
erendētes de templo dixit: dom⁹ mea
id est hō in q̄ habitat. dom⁹ orōnis roca
bit. In epla moneñ ad petendū vt ha
bitat in nob. i euāgelio. vt det nob etna
gaudia. Cetera q̄ in gduali. offerenda. 7
postcōmuniōe cātanf sunt q̄rentiū dñz
orōnes 7 psolatiōes 7 grāz actiones.

De quarta feria.

Quarta feria ē de
ieiunio. Sz qz illa dies ē septi
ma a capite ieiunij. septim⁹ aut numer⁹
et septuagesim⁹ idem significat. Idem
enī significat nūerus multiplicat⁹ 7 nūe
rus multiplicat⁹. Septuagesim⁹ vō signi
cat libationē a captiuitate. id in introitu
qui ē Reminiscere 7c. petit libationem
scz q̄ hñ p ieiuniū. Et in epla 7 lectione
moneñ ad ieiuniū exemplo moysi 7 he
lie. Lectio q̄ legit ppter ordies sumpta
est de exodo. xxiij. Ascende ad me i mō
tem 7c. Epla vō de. iij. reg. xix. Venit he
lias 7c. Quale aut ieiuniū debeat ee. scz
spūale. monstrañ nob p ieiuniū moysi
vtilitas vō p heliam. In acimo ei cito
puenies vsq̄ ad montē dei oreb. i. ad al
titudinē mēse illius. qñ comedem sup
mensam pñs christi in regno suo. Per
ieiuniū quidā ira dei tēpatur 7 mitigat⁹
qđ oñditur p euāgelii mat. xij. Accesse
runt ad iesum 7c. in q̄ hñ de niniuitis q̄
iram dei temperauēf p ieiuniū suum.
Et nota q̄ in hac feria solēntas ieiunij
duplicat⁹: qz ieiunaf tam rōe quadrage
sime q̄ ratōne ieiunij quattuor tēpor
Quia vō penitentiū asperi⁹ ieiunantiū
corpa desiccant in his nō hitat: sicut dñ
in euangelio spūs imūdus: q̄ ambulat
p loca arida q̄rens requiē 7 nō inuenit
Corpa ei ieiunij desiccata fastidit. Nō
ad ieiunia libenti⁹ appetenda. moysi et
helie pmittūtur exempla. qz vterq̄ in
singul lectōibz. xl. diebz. xl. noctibz ieu
nasse perhibet Itaqz ppter ieiunij gemi

nationē. s. quadregesime 7 q̄ttuor tpm
duo versus in gduali ponūtur. Ea q̄ in
introitu: gradual: tractu: cōione 7 offe
renda cantant. sunt psolatiōes 7 orōes
vt ieiunātes a tribulatōibz eripiātur: 7
ne his q̄ ieiunij affligunt. inimici do
minant. Nec q̄tta feria in h̄ pūlegiata
est: qz illi q̄ in sabbato seq̄nti ordinandi
sunt: interrogant de scriptur sacris 7 ex
aminant. De quo 7 q̄re due lectiōes le
gunt ad missaz sub q̄tta feria tercie heb
domade aduentus dictū est.

De quinta feria.

Quinta feria ē de
confessione p quā ei pugnat⁹
Et est introit⁹ Confessio 7 pñitudo. Est
aut triplex pñessio. s. fidei: pñti: 7 hūilita
tis. Qui hz hanc pñessione pñitudo
est in pñpū eius. In conspiciēdo ei deū
hūiliam⁹ nos 7 deo siles sum⁹ imitādo
ipm. Epla vō scz Orauit hēdras 7c. su
mit d hēdra. ix. In q̄ est orō hēdre 7 cō
fessio. q̄ orauit sic etiam daniel orauit.
Peccauim⁹ 7 iuste egim⁹ 7c. Et pñtā
pñessione meruēt remissione peccator
Et ita oñdñ effect⁹ cōfessōis. In alijs
ecclijis legit epla Factus ē fmo dñi. ece
chiel. xviij. q̄ etiā loq̄ de effectu pñessio
nis. Euāgelii Egressus iesus 7c. mat.
xv. est de muliere chananea. q̄ p pñessioez
fidei cū dixit: dñe adiuua me. 7 p pñessio
nem hūilitat⁹. cū dixit: nam 7 catelli 7c.
meruit filie sue sanitatē. 7 dñm ē ei mu
lier magna ē fides tua. Quidā at legūt
euāgelii in q̄ iudei glantes q̄ eēt filij
abrae quincūtur nō esse filij abrae: qz n̄
faciūt opa eius: sz esse ex pñe dyabolo ei⁹
opa faciendo Clel vt q̄busdā mor⁹ est le
gitur euāgelii qđ alij legūt feria q̄nta
seq̄ntis hebdomade de diuite. q̄ apō in
feros cruciat⁹. patrēqz vocans 7 tēpcans
abraaz nō vt filius exaudif. His psonat
illud ppheticū. qđ in epla premittit. q̄ si
vir iustus genuerit filiū sanguinē effū
dentē 7 vniūsa detestanda facientē. ipse
quidē in iusticia viuet. filius aut ei⁹ qui
opat⁹ ē iniquitatē morte moriaf. Cetera

Liber Sextus

que sunt in introitu graduale et offerenda: sunt laudes et orationes iusti. Communio. Panis quem ego dederam iobis. Et declarat unde iusti uiuat. scilicet de carne christi. Et attende quod ante feriam propriam olim non habebant officia: sed a dominico estiuilibus inofficiabantur. et earum euangelia non sunt de ieiuniis instituta: sed de diuitie et largito et uidue filio suscitato. Olim etenim non ieiunabant: sed in dominico sollemnizabant. Et postmodum a gregorio maiore quite ferie quadragésime fuerit adiuncte ieiunio prout dictum est sub septuagesima et inofficiare. et inde est quod uarietas epistolarum et euangeliorum in quantis feriis reperitur. De his dicetur sub quinta feria sequentis hebdomade.

De sexta feria.

In sexta feria que est nona dies ieiunij. qui numerus est angelicus. perit ecclesia liberari ab omnibus tribulationibus. et est introitus. De necessitatibus et fit hoc per angelos et marie per angelum magni filij. et ideo legitur euangelium iohannis. v. ca. Erat dies festus et in quo dominus. Angelus domini descendit in piscinam et mouebatur aqua et sanabatur unus. Ideo unus. quod tantum unitas ecclesie sanat. Sed ne in contradictione peccem? sic iudei qui dicebant istud puerbum yronice. presens noster manducauerit uiam acerbam in deserto. et tentes filiorum obstupescunt. id est nos punimur propter hoc quod non est iustum. ideo legitur epistola de ezechiel. xviij. cap. Anima que peccauerit ipsa morietur. Filius non portabit iniquitatem patris. nisi imitetur patrem in malicia. Undicatur enim dominus iniquitatem patrum in filios in his qui oderunt eos.

De sabbato.

Respecta uero non cessat nisi sabbatissimum. Et est epistola de sabbato metis. Fratres hortamur uos. Per sabbatum uero mentis uenit ad sabbatum eternitatis. et ideo dicitur euangelium de transfiguratione domini in qua apparuerunt tantum moyses et helias. quorum exemplo animas ecclesia ad ieiunium In missa huius diei lectio prima est. Quia

uit moyses. deuteronomio. xvi. Secunda est. Dixit moyses filiis israel. ibidem. xi. c. Tertia est. Oronem faciebant. ij. machabeorum. i. Quarta. Misere nostri. Ecclesiastico. xvi. Quinta est. Angelus domini. de quo dictum est sub quarta feria tertiae hebdomade aduentu. Quia ergo per ordinandis orat ecclesia cantat introitum. Intret in conspectum. Et graduale. Propicius esto. et. Protector noster. et. Conuertere domine. et. Dirigatur. et. Ad uocatum cum tribularetur. et. Ad quicquid lectiones flectit genua: ut quicquid sensus ordinando a domino dirigantur. Quia uero uocatum et sacerdotes tanquam perfectiores eternis intendere tenentur. inde est quod ante sextam lectionem siue ante epistolam non dicitur flectam? genua: sicut nec ante euangelium. Hoc etiam fit propter reuerentiam apostolice lectionis. Et propter eandem etiam causam ad oronem super populum genua non flectimus: sed solum capita inclinamus. Rursus quia multum ualet deprecatio ecclesie assidue. Quis enim qui non audiat in tribulationibus. Idcirco quanto loco legitur letitio de tribus pueris de camino ignis liberatis. et sequuntur gratiarum actiones in cantico. Benedictus es domine. Quia uero officium predicationis etiam ad subdyaconum pertinet. idcirco sequitur epistola pauli prima ad thessalonicenses. ultio. Rogamus uos corripite inuicem. consolamini pusillanimes. et. Officium enim predicatoris est alios corripere et reliqua facere que in epistola ipsa continentur. et ita ipsa epistola pertinet ad ordinatos saltem in sacris. Deinde sequitur tractus. Laudate dominum o. gen. in quo omnes inuitantur ad dei laudem: qui ministros suos sua misericordia confirmat. Et tunc et cantum benedictus es: sunt ordinatores. et quod sacerdotes in uix perfectum commutari debent: quorum ministerio panis et uinum transubstantiantur in corpus et sanguinem domini. inde est quod legitur euangelium de transfiguratione. Assumpsit iesus petrum. et. math. xviij. debet enim transfigurari: ita quod in eis non appareat nisi resurrectio dei. Et quod in presenti fine tribulatione. aut uix aut nunquam esse possit.

mus. et propterea semper ad dominum clamandum
est. in quo est quod sequitur offertorium. Domine deus
salutis mee etc. et postcommunio. Domine deus
in te speravi etc. Privilegiatum est hoc sabbatum
tumque in eo ordines celebrantur.

De secunda dominica quadragesime.

In secunda dominica
dominica intitulatur dominica vacatur
pro eo quod caret proprio officio. id
autem caret officio. nam cum in precedenti hebdomada
occurrunt quattuor tempora: in quibus fine
ordines celebrantur. habebat antiqua ecclesie
institutio: ut post finem diei sabbati inciperet
officiu ordinu: et in die dominica ter
minaretur: et ita officiu quod in fine diei sab
bati incipiebat usque in die dominica prede
bat. et sic tunc ipsa dominica proprio caret officio
Vlex quod difficile erat a sexta feria usque in
die dominica nil concedere. factu est ut in sabba
to ordines celebrantur: et in die dominica quod vacat
officio officiu quarte ferie precedentis re
peratur. Potest etiam dici quod ecclesia suspedit
organa sua in hac dominica quod est quinta a septu
agesima ad similitudinem populi qui exis in car
ptivitate nec altare: nec templum habuit.
imo organa sua suspedit. quare propriu non
habet officiu. Sic autem dominica ista vacat ab
officio proprio. ita et omnes quante ferie quadra
gesime quondam proprio carebant officio: put
sub quinta feria dicitur. Et attende quod hoc
dominica vacat solum cantu diurno. nec va
cat omnino officio: nec euangelio. et id solum
in graduale deo intitulari dominica vacat. et non
in antiphonario nec in euangelario.
Et in quibus ecclesie de euangelio Egres
sus. quod dictu est in prima quinta feria. In
alijs. assumpsit iesus petrum. Vlex in pre
cedenti dominica dictu est quod in ipsa dominica arma
uit dominus militem suum quattuor cardinalibus
virtutibus et gladio verbi dei. Sed quod ut pri
missus est in secunda feria pugna non libenter
suscipit: nisi primu ostendat. id agitur in hac
secunda dominica de benedictione. quod est quintuplex
scilicet benedictio liberatiois. gratie. augmenti gratie.
contemplatiois et glorie. Quia vero benedi

ctio illa impetrat pro omnem. id est omnia ista
consistit in oratione. Cui dicit in introitu
Reminiscere miserationu tuarum etc. petens
cantu lugubri libatione a vicis et pec
catis et spiritibus immundis. Hec est prima
oratio et significat primam dei benedictionem
scilicet libationis. In epistola vero quod est Rogamus
vos etc. id est. Ite. iij. petit sibi dari secundam be
nedictionem. scilicet gratie siue gratiam ad bene ambulandum
et bene agendum dicens. Hec est enim
voluntas dei ut digne ambulemus ut sci
at unusquisque vas suum possidere in san
ctificatione. scilicet ut sit celeste corpus et ce
lestia appetat. et in honore scilicet ut sit deo
dignu templu. quod sedes dei et templum
spiritus sancti sunt nostra corpora: ut ait apostolus.
Omnia quod pie et caste vivit templum dei est
et spiritus sancti sedes. Et in hac sola dominica idem
est graduale et tractus: eo quod ipsa tota consi
stet in oratione liberatiois. Oratio exprimit
laborem et planctu: quod duo significant in gra
duali et tractu. Est autem graduale Tribu
lationes etc. Tractus est de necessitatibus
etc. Alij autem dicunt tractu Dixit dominus mu
lieri. qui est math. xv. Tertia benedictio
est benedictio augmenti gratie. Quarta con
templationis. Quinta benedictio glorie
Quia vero benedictiones huiusmodi
non habentur vel conservantur sine mag
lucta. ideo in nocturno officio de lucta
iacob cum angelo. et in vtero agitur: ut ex
emplo iacob supplantemus fratres no
stros malos. scilicet si quid nobis infe
runt iniurie dissimulantes. Et fit pugna
ista in vtero rebecca. id est ecclesie. Rebec
ca enim gratia interpretatur. In pri
mo responsorio in nocturnis agitur de
augmento gratie. Dixit enim ysaac ad si
lium. tolle arma tua: pharetram et ar
cum etc. Arma predicatoris sunt sacre scri
pture que dicuntur pharetra: quod de eis
sumuntur sagitte ad percutiendum dy
abolus. Jacob igitur. id est verus predicator
venat et interficit boves bona venatione
et interfectione. scilicet per arcum sacre scri
pture. et in se occidit bestias. id est vicia
et peccata. scilicet porcum luxurie etc. et tunc
cenat cum eo ysaac. id est. risus. scilicet dominus.

Liber Sextus

qui delectatur in talibus. Sunt enim ei
delicie cenare cū talibz. Cū secundum re-
sponsoriū ē. Ecce odor filij mei sic odor
agri pleni. id est. paradisi. Hoc etiam est id
qđ sup̄ dicit apls. vt sciat vnusquisqz vas
sūū possidere in sanctificatione et honore.
Sequitur vsus. Qui maledixerit ei. sit ille
maledictus. Omnes enim qui p̄lo christi
ano iuniori maledicūt. maledicti sunt
vt iudei gētiles et alij. In tertio r̄sorio
dicit: Det tibi deus de rore celi: nō de pin-
guedine terre abundantia. esto dñs fratri
tuoz. Fuiat tibi tribus et ppli. Hec
benedictio dat ecclie vt oibz pplis dñef.
Ista vero tria r̄soria sunt septimi toni
ad significandū qđ ipa ecclia impetrat nob
grām septiformis spūs sancti. In secundo
nocturno in qbusdam ecclis ē r̄soriū
Si dominus r̄c. In cuius versu dicitur
Jacob exiit in titulū lapidē. fundens
oleū desuper. Quod nos facim? cū imi-
tatione christi bona agim? Vngim? enī
eum p̄ fidem. cū ipm hoīem plenūz grē
esse credim? Et duo r̄soria sunt de pri-
mo et vnū de sexto tono: qđ de xpo agūt
qui est p̄ncipiū et finis. et in sexta etate
vnctus fuit oleo leticie p̄e p̄ncipibus
suis. In septimo r̄sorio responsorio orat iacob.
Erue me d manu fratris mei: qđ val-
de eū timeo. Clade enī debz timere san-
ctus ne corripat a mal. In octauo r̄sorio
agit de b̄ndictione p̄templationis
Cū ibi h̄t de lucta iacob cū āgelo. qđ p̄
orōnem dēm? luctari cū dño: donec ha-
beamus statum p̄templatōis. Et dicit
ei angelus. Dimitte me aurora est. id ē
latis habes fidem v̄l caritatē v̄l gratiaz
hec debem? dimittere donec de luctatōe
contra vicia faciat nos p̄teplatiuos: qđ
regnum celoz vim patit. et violenti ra-
piunt illud. Tunc aut v̄roz sine nubilo
peccati. Cū in nono r̄sorio dicit iacob
Vidi dñz facie ad faciem. i. sine nubilo
peccati: nō sine velamine creaturaz. Hac
rōne ecclia p̄sienf d̄r legere hac die euā-
gelium de transfiguratione: que est bene-
dictio glorie. et ita patet qđ habita bene-
dictione liberatōis. gratie: et augmenti

grē: et p̄templatōis: et p̄siderato premio
glorie libenter et fortiter pugnant mi-
lites christi.

De secunda feria.

Secunda feria est
de orōne: Cū i epla q̄ incipit
Oravit daniel r̄c. daniel. qđ
ostenditur q̄ntū valz oratio cū ieiunio
Daniel. id est. vir desiderioz oravit pro
p̄lo suo: et abstinuit a regalibz cibis: et
vsus ē legumibz. et iō exaudita est oratō
eius: sic ei dictū est ab angelo. Sed qđ
nil valet oratio nisi q̄ sit in cognitōe di-
iō seqtur euāgelium ioh̄is. viij. Ego va-
do et q̄ritis me et non inuenietis. dicit
dñs iudeis. Et iterum. Ego sum d̄sur
sum r̄c. ego nō sum de hoc mundo. Et
nō coguerunt eū. et ideo adhuc manet
in peccatis suis. Ibi itaqz diuidit dñs
sp̄iales a carnalibz. i. aquas q̄ sunt sub
firmamento ab his q̄ sunt sup̄ firmamē-
tum. Et ita huic secunde ferie cōpetit
opus secunde diei. et ideo introit? ē de
secundo tono. Carnales ei nō possunt
orare deum: qđ nō cognoscūt eum. Naz
qui in carne sunt. deo placere non p̄nt.
Nampe ea q̄ in introitu. ḡduali offeren-
da et cōmunionē cantant. sunt oratōes
cōsolationes et laudes cōuerse gentili-
tatis cui dñs exhibuit intellectum.

De tertia feria.

Tertia feria ē de
opere diei tertie: qđ est. Con-
gregent aque ofis in locū vñū et terra
fructificet. Hoc fit quādo homo nō cu-
rat de voluptatibus carnis et ieiunat
p̄ caritatem. Ieiuniū laudabile est. vt
homo non sit multuz curiosus de cibo
corporali. vt dicitur in euangelio. Nolite
solliciti esse. sollicitudine scz suffocā-
te: sed sollicitudine p̄uidentie possu-
mus et debemus. Ideo introitus est
Tibi dixi cor meum exquisiuit te: et est
tertij toni propter opus tertie diei.

In epla dñi Factus est fimo dñi rē. iij. reg. xviij. hortatur ecclia vt non fimus multum solliciti. et hoc per heliam: qui passus est a vidua sareptena: et a coruo et ipse etiā paut viduam dicēs. Non deficiet farina ydrie. i. gratia de corde: nec oleū de lechito. id est grā seu vnctio spiritalis desup. Hoc idē hortatur penā gelii. Sup cathedrā moysi rē. mathei xiiij. vbi seqtur. Qñ ē magister vester et vnus est pater vester qui in celis est. qui habet curam de omnibus. Rursus sareptena mulier i introitu affectu ad christum ondit dicens. Tibi dixi cor meū. In graduāli seipaz consolaf et hortat dicens. Yacta cogitatu tuū. In offrendo misericōia petit. In cōione qñi secuta se mirabilia narraturā pmittit.

De quarta feria.

Quarta feria ē de penitentia. q̄ feria est dies pñie In illa enim tradit⁹ ē saluator. Et ostēditur i epla Drauit hester rē. hester. xiiij. quātuz eam oratio faciat efficacez p orationē hester. que cū regina existeret induta fuit cilicio: et p orōem impetrauit suspensionē aman in patibulo: qđ para uerat mardocheo. Quia dñs penitentia concipit timore iudiciij. iō de psalmo penitētiāli qui intitulaf p octauā resurrectionis. scz. Dñe ne in furore sumitur i troitus. Ne derelinqs me rē. Quia vero nō valet penitētia nisi imitē christū ideo seqtur euangelii. Ascendēs iesus rē. math. xx. d. cruce christi. vbi hē. Ecce ascendimus hierlimā. Et seqtur ibidē de filiis zebedei q̄ petierūt vt vnus sederet a dextris et ali⁹ a sinistris. Et dixit eis dñs. Potestis bibere calicem quem ego bibitur⁹ sum rē. Qui nō biberit de calice pñie nō bibet de calice glie. Et p⁹ ponit se xp̄us aplis in exemplū qui de hoc irascebantur.

De quinta feria.

Quinta feria ē de piscibus et auibz. i. de nō confi-

dentibz in dño et confidentibz in homie de quibz hē in epla. Valedict⁹ hō q̄ cōfidit in homie. hiere. xviij. et ponit carnez brachiu suū rē. Et post. Bñdictus vir q̄ confidit in dño. et hec ostendūtur per euangelii. Hō quidā rē. luce. xvi. quod est de diuite et lacaro. Diues enī nō cōfidebat in domino. et iō in inferno positis est. paup dñs cōfidebat. et iō in sinu abrae req̄esceit. In offertorio vero precatus est moyses rē. onditur q̄ oratō iusti efficax est. Moyses enī erat ovis: qz mansuetissim⁹ hominū fuit. et est forma ieiunij. et placatōem impetrauit sup irā q̄ dñs iratus erat iudeis ppter vituluz conflatilez. Rursus qdam hodie legūt euangelium in q̄ docet dñs nō in hominis sed solius dei testimonio cōfidentem. de seipso enī loquens ait fm carnis fragilitatem. Si ergo testimoniu phiseo de meipso. testimoniu meū nō est rex. Et infra. Ab homie testimoniu nō accipio. Et infra. Dabo testimoniu maius iohāne. His cōsonat pmissa lectio de hiere. Valedict⁹ hō qui cōfidit in homie rē. Et infra. Bñdictus vir qui confidit in dño. Cōfidentis igit orat in introitu et in graduāli: et etiam in offrenda in persona moysi: in qua fit vltimū repetitio. quia sepe ad dominum pro populo intercessit. De hoc etiam dictum est sub secunda dñica post epiphaniā. Communio. Qui manducat. iō hannis. vi. ostendit quid utilitatis proueniat confidenti. s. q̄ in christo maneat et christus in eo. Et hec communio bene congrueret sabbato ante dñicaz palmarum. ¶ Notandum autē est q̄ sicut pcedens dominica vacat ab officio. p ut ibi dictum est. ita et omnes q̄ntē ferie in q̄dragesima quondā pprio carebant officio. excepta forte quinta feria cene domini. Illa tñ mutuat introituz a tertia feria illā pcedenti. Nā sicut qlibet quinta feria auctoritate melchiadis pape soluto erat a ieiunio: ita et ab officio. Unde beat⁹ greg. nullū in q̄nta feria instituit officiu. Nihilomin⁹ tñ hore et matutine

Liber Sextus

ac vespertinum officium cantabantur. Unde necessarium erat ut sup bñdictus et magnificat antiphone de euangelijis aliorum diez sumpte dicerent. Sz gre gorius scōs instituit ieiuniū et officiūz qñte ferie. ea tñ que pri⁹ instituta erant de matutis et vespertinis officiis n̄ muta uit. Et inde est q antiphone q cantatur sup bñdict⁹ et magnificat. in qñt feriis nō cōsonāt euāgelijis illi⁹ diei. De h̄ in qñta feria pcedent hebdomade dcm est

De sexta feria.

Exta feria agit de ope ferte diei. in q fact⁹ est homo. et hortat nos ecclia ad māsuetudinem et patientiā: ut oēm irā de cordibz n̄ris remoueam⁹: et h̄ exēplo ioseph et christi. Et est eplā Dixit ioseph genēf xxxvij. de ioseph q multa passus ē a fratribz suis. Et tñ sublimat⁹ ē relint nolint. In euang. math. xxi. moneñ ad p̄dicta exēplo xpi. Hō erat p̄familias qui plantauit vineā. i. iudaicū pplm p doctrinā legi. Ad vltimū misit filiū suū ad cultores vinee quē infecerunt: ad q̄s pri⁹ miserat suos q̄s ec infecerūt. Per h̄ aut. s. p̄ māsuetudinē et patiētiāz satiabim̄ in fuso. Un̄ introit⁹ ē Ego autem cū iusticia apparebo i sp̄cū tuo: satiaboz cū apparuit glā tua. Ad tolerādā etiam p̄secutiōes p̄p̄ iusticiā hortatur i graduāli. Ad dñm cū tribularer et in offertorio Dñe in auxiliū. et in cōmuni one Tu dñe fuabis.

De sabbato.

Sabbatus est de conuersione vel confessione per que homo cessat ab opere suū. et sic sabbatizat et recipit bñdictiōem a dño. q bñdixit diei septime. Ad h̄ autē instrui mur p legē dñi et grām sp̄s sci. Un̄ itroitus est de lege. Lex dñi et. et est pmi tōi qz cōfessio ad deū est p̄ncipiū bone vite Un̄ sequit. Conuētiōis amas. Sequit Iusticie dñi recte letificantes corda: qz

vant sabbatū spūale. Et hec p̄ncipaliter habentur p grām qd oñditur p eplam Dixit rebecca et. genēf. xxvij. in qua habetur q rebecca monuit iacob ut offerret patri suo ysaac duos edos. Per rebecca et grā dei intelligit⁹: q nos monet et inspirat nob offerre deo abvminatiōem que p edos designat. Edus enī animal fetidum est et habet carnes sapidas. Cū enī homi fetet p̄ctū suū confitet illō qd valde placet deo et angel eius quia gaudiū est angel dei sup vno p̄ctōre penitentiā agēte. Sequitur aut in eplā de roze celi. i. de grā celestis: et de pinguedie terre. i. abundātia tp̄alium: fit bñdictiō tua. et p̄ponit de roze celi: qz boni sp̄ritualia p̄ponunt tp̄alibus. et postea seq̄t de pinguedie terre: qz p̄mū querite regnū dei: et h̄ oia adiciēti vob. Boni enī omia h̄nt. Un̄ apls. tanq̄ nihil h̄ntes et omnia possidentes. Vali similit̄ p̄tunt bñdictiōem q p̄fatu designantur. Sz qz ipi p̄ponūt tp̄alia spūalibz. dicitur eis de pinguedie terre et de roze celi erit bñdictio tua. et si enī habeant aliq spūalia: tñ p̄ponūt eis tempalia. Sequit responsozū. Bonū est confiteri domino et. quasi diceret: ecclia. Ex quo p conuersionē et cōfessionē peccati et reprobationē h̄t benedictio. et tempalia et spūritualia. bonum ē confiteri domino. Itē habetur in euangelio luce. xv. homo qdam habuit duos filios et petijt vnus dicens. Da mihi portionē hereditatis que me contigit. et diuisit illis subiam suā. et postq̄ ille cōsumpsit omia. postea fuit tanta fames in terra ad quam venit ut compelleretur fame esse porcaris. id est subulcus. et dixit reuersus ad se. quanti mercenarij et. Quando enī homo omnia bona sua amisit per peccatum: non habet quid comedat. et perimit ita deus ipsum cadere: ut arguat euz malitia sua: ut legif hieremie. ij. circa mediū: et moriatur fame: et dicat quot sunt. sz in ecclesia qui habent incunditatem mentis: et ego fame pereō Reuertat in domū patris mei. Unde

in exo. ix. hñ: q̄ egyptij cōpellebāt filios
isrl̄ exire de egypto. Tūc recipit̄ & datur
ei prima stola. i. g̃ta. & ita in euāgelio hñ
de p̄uersiōe. Rursus tā in euāgelio vbi
agit̄ d̄ duobz filijs q̄ in epla. vbi agit̄ d̄
iacob & elau. duoz p̄p̄oz iudaici vñz et
gentil̄ significatio p̄tinet. iudaic̄ grām
sp̄ualem amittit. gentilis d̄o cōt̄usus
ad p̄niam d̄ lege dñi in introitu gl̄iā &
cantat. In gradualis d̄o dñi cōfiteatur
& laudat. In offertorio oculos suos pe
tit illuīnari ne dormiat vt inimic̄ non
p̄ualeat ei. Et attēde q̄ rōnabil̄ i sc̄da
q̄dragesime hebdomada legitur euāgeli
um de filio p̄digo reuertente ad patres
q̄ gentilis p̄plus p̄ doctrinā leg̃ & euā
gelij ad creatoris cultū reuertit̄: & quis
penitens p̄ fidē & op̄atōem: vel per duo
p̄cepta caritatis dñi reconciliat̄. Cō
munio est. *Op̄at̄ te gaudere. luc. xv.*
De dominica tertia quadragesime.

Tertia dominica

Quarta refectiōis: & q̄rta refectiōis
Sicut enī sup̄dictū est. dñs i
prima dñica q̄dragesime armauit mili
tē suū. in sc̄da ostendit ei p̄mū. amodo
ergo nō restat nisi vt ostēdat̄ via: q̄ per
p̄fessionē & refectiōem illuc veniūt. Est g̃
dñica ista p̄fessionis. Est at̄ duplex con
fessio. s. p̄cti & laudis q̄s hñe d̄z hñ. Per
hūilitatē enī p̄fessionis expectat homo
a deo om̄ia q̄ expectat. sc̄z libatōem & do
num g̃te & om̄ia alia bona. Cū introit̄
est. *Oculi mei sp̄ ad d̄. & c.* et est septimi
toni. q̄ p̄ septiformez grām sp̄s sancti
euellit̄ homo de laq̄o dyaboli. Per con
fessionē ei euitant̄ mala. Et iō fit statio
ad sc̄m laurentiū qui p̄ p̄fessionē libat̄
tus ē. Hec hūilitas liberauit ioseph de
manibz frat̄z suoz & de carcere. & iō can
tat̄ de ip̄so i officio noc̄nali. *A*dhuc
dñica ista sexta ē a dñica septuagesime
et sexta feria dñs crucifix̄ ē. & iō fit men
tio de passionē: q̄ p̄ ioseph significat̄. et
ita etiā ip̄si diei op̄etunt q̄ dicūt̄. Nam
christus p̄ hūilitatē liberatus ē ab infi
d̄is frat̄z suoz. id est iudeoz & exaltat̄

est in toto egypto. i. in mūdo. & ita que
litteral̄ acta sunt circa ioseph: sp̄ualit̄
sunt facta erga christū. Et nocturnum
officiū ordinē comitat̄ h̄storie. Cū enī
in p̄cedenti dñica cantatū fuit de iacob
in hac succinit̄ de ioseph qui vendit̄ a
fratribus illos in fame vitauit. et xp̄us
a iudeis crucifix̄ sua morte hūanuz ge
nus redemit: & redimēdo a d̄monio li
berauit: put in euāgelio legi hodierno
Ceter̄ qualis debeat ēē p̄fessio. osten
dit apl̄us in epla. *Fr̄es imitatores & c.*
ad eph̄. v. *Primo enīz debet esse in hu
militate. sc̄z vt. humiliem̄ nos deo: et
ita in nouitate vite ambulemus. Ser
cundo in p̄seuerantia. sc̄licet vt homo
nō redeat ad vomitū: & vt infamia pec
cati remoueat̄. Cū dicit. Fornicatio
autē & inimūdia non nomine in vos
bis & c.* hoc fit p̄ p̄seuerantiā in bona vi
ta. Ad hoc idem hortamur in euangelio
in fine in quo ostendit̄ q̄ gratia expellit
peccatū. *Erat inquit iesus eiciens de
monii & c.* luc. xi. & mat. xij. *Iesus. i. g̃ta
Iste idēz demoniac̄ cecus d̄z a matheo
et beda. Cecus inq̄t beda videt: mutus
loquitur. possessus a demonio liberatur
Et cum eieciss̄z demoniū locutus ē mu
tus. q̄ qñ data ē homi g̃ta p̄fiteat̄ & loq̄t̄
in confessione. Postmodū ostendit dñs
stabilitatē regni sui p̄ indiuiduā carita
tem et instabilitatē regni dyaboli. *Om
ne inq̄t regnū in seipm diuisūz desolabi
tur. Et sic regnū dyaboli & suoz qui di
uisi sunt a deo destruet̄. S̄z regnū dei
manet inefnū. Et ita inuitat oēs hoīes
ad regnū suum quod manet. Propter
hoc debet homo p̄seueranter agere opa
confessionis: quia per ea habebit̄ regnū
celozum. Et ideo responsoriū est. *Sur
ge dñe non p̄ualeat homo. i. dyabol̄ qui
nobis intendit auferre regnū celozum
Hoc igif intendit eccl̄ia vt simus perfe
cti in confessione. & simil̄ p̄fecte moria
mus peccatis: vt p̄ bonam vitam etiam
infamia p̄cti deleatur: sicut dic̄ dñs per
hiere. *Perdam babylonis nomē. Hoc
dicit: q̄ g̃ta expellit peccatū & infamiam****

Liber Sextus

Sequitur. Et reliquias et germē babilōis ciuitatis. i. memoriā delectabilē. ut scilicet homo doceat quā ad memoriā reducat. Rursus quod sic in euāgelio dicitur surdus audiuit: et mutus verba dei narrauit. id dicit in introitu. Oculi mei super ad dominum: et ne iterum deficiat misericordia imploreat subdēs. respice in me: et in graduali. exurge domine. deinde vox quādam muti secūda faciēdia. cuius os aperit sapientia precēs suas ingemiat. et recenti similitudine in tractu porat dicens. Ad te domine. In offerenda iam loquens predicat iusticias domini rectas: eo quod a se humiliato demoniū exierat. Et ad iudaeos cum populum supbientē spūs imūdos redierat. In cōmuniōe de muto factus orator gratulatur quod sic passer inueit sibi domum et turtur nidum.

De secunda feria.

In dominica precedenti dōm ē: quod dñs saluat per confessiōez. in hac dō scōa feria ostēdit quod dñs saluat et per bāptm. Sed quod baptismus datur per trinitatē. id est de trinitate est introitus. In deo laudabo et bū: et ponitur ibi ter b nōmē de. et est de tertio tono. quod totū ptingit ppter b quod loquitur de trinitate. Epistola dō Naaman princeps etc. quod est. iij. Re. v. est de naamā quē misit rex syrie dñs suus ad heliceū ut sanaret eum et pcepit ei ut in iordane se lauaret septies: et fieret ei caro sic caro pueri: et ita factū est. Iordanis interpretatur descensus humilitatis in quā ecclia mundari petit. et b facit ad pceptū dñi quērens per humilitatē salutē in aqua quē ē inferior creatura. Postmo dñ sequitur rñsorium. De laudē meā ne taceris. in quā ecclia humiliat se per p̄fessionē. et est tertij toni rōe p̄dicta. In euāgelio vero dixit pharisei ad iesuz. leuit. iij. c. ostēdit dñs quod nō sunt missi p̄be nisi ad hūiles: sicut heliceus ad naamā: et helias ad viduā et ostēdit supbiā iudeorū. postea dicit Iesus autē. trāsiens per mediū illoz ibat ad significandū quod hūilis quidquid sibi fiat viam suā non derelinquit.

De tertia feria.

Tertia feria est de orōne et misericordia per quā etiā saluat dñs. Ubi introitus ē. Dñs clamare ad dñs Epistola dō. mulier quādam etc. est de. iij. libro regū. iij. de vidua cui filios creditor in futurū redigere p̄tendebat. et ei vasa oleo repleuit heliceus dicens ei. quod de pte olei redderet debitū quod debebat. et de reliquo ipsa et filij sui viuerēt. Vidua est ecclia cui sponsus xps si est pñs corpora liter siue visibilis quā venit ad xpm. Creditores sunt demōes. Ubi dyabolus exactor dicitur. quod pecuniā suā. i. imūdiā a nobis exigit cum usur. Ubi esai. iij. Quō cessauit exactor. quieuit tributū. Et xps per opera misericordie liberauit nos ab hūmōi creditore. Expediit hūmōi libatio in rñsorio. Ab occultis meis munda me domine. Euāgelium dō quod est math. xvij. est de misericordia. scilicet si peccauit in te frater tuus corripe eū. si igitur doce. si penitet dimitte. nō dico septies: sed septuagies septies id est quātiens peccauit dimitte. Rursus vidua per filios ad heliceū orās dicit in introitu. Ego clamaui. et in graduali. ab occultis. demū p̄cibz exaudita. grās agit in offerenda. dextera dñi. Et docet in cōmuniōe. Domine quis etc. quales se debeant exhibere: quā volunt oleū misericordie. scilicet qui volunt requiescere in monte ingrediātur sine macula et operentur iusticiam.

De quarta feria.

In quarta feria agitur de impletione mandatorum per quam dñs etiam saluat. Sed quia per grām est impletio mandatorū. ideo est introitus. Ego autē in domino sperabo. et est primi toni. ad ostendendum quod spem debemus ponere in solo deo. Epistola vero. Honora patrem etc. est de exodo. xx. caplo. in qua sunt instituta vel distincta p̄cepta domini. honora patrem et matrem etc. In responsorio vero petitur gratia. in quo ostendit homo infirmitatē suā dicens Miserere mei deus: quoniam infirmus sum. quā diceret

non possum per me adimplere madata
In euangelio Accesserunt ad iesum etc.
math. xv. redarguit dñs iactantia iudeo-
rum: q magis innitebantur traditionibus hoim
q̄ deus et rephēdebāt discipulos dñi d tra-
ditionibus senior. Quibus dñs dixit. y po-
crite etc. Nō lotis mātibus māducare. non
coinquinat hoim. Et oñdit p q̄ saluati et
iustificamur. In hac q̄rta feria s̄c p̄mū
scrutinū: p̄ut i p̄rta quarta feria diceb̄.

De quinta feria

¶ Quinta feria

ostendit ecclia nō eē salutem
nisi a dño et maxie p̄tutes. Cū introi-
tus ē Salus ppli ego sum etc. et est q̄rta
toni p̄t quattuor cardinales virtutes
Epla x̄o Factus est vbi etc. est de hiere.
vii. vbi d̄ Bonas facite vias vras et stu-
dia vestra. et h̄ p̄pter bona opa virtutuz.
Et replendunt iudei q̄ credebāt se nō
posse damnari: q̄ hēbant dñi templuz
et om̄s alios dānatos eē dicebant. Cū
sequit̄ r̄s̄orūz. Culi oim. oñdens q̄
in solo deo sperandū est. Euāgelii vero
Surgens iesus. luce. iiii. est d̄ sanatoe
socrus petri: per qd̄ oñdit q̄ in solo deo
sperandū est: q̄ ab ipso et p̄ ipm sal̄ mē-
tis et corpis ē. In alijs x̄o eccl̄is legi-
t̄ euāgelii sequētis dñice. Abijt iesus etc.
et aliter incipit. Opamini. In q̄ impro-
perat dñs turbe q̄ magis curabāt de salu-
te corpis q̄ mentis: qm̄ voluerūt eū face-
re regem post miracū factū de satura-
tione q̄nq̄ miliū hoim d̄ duobz piscibz
et q̄nq̄ panibz: et hortat̄ eos dicēs: Ope-
ramini nō cibū qui perit: s̄ q̄ permanet
in vitā eternā. Cui congrue p̄mittitur
p̄missa lectio hiere. vbi dñs p̄mittit se
habitaturz cū eis: et sic q̄i regē futuz eoz
q̄ talē cibū fuerint opati: vt calūniā nō
faciant. innocentē sanguinē n̄ effundāt
etc. Rursus introit̄. s. salus ppli. vox est
dñi pplm̄ cōsolant̄. Graduale. offer to-
riū et cōio. voces sunt ppli de reḡ ḡa cō-
fidentis. In hac aut̄ q̄nta feria in q̄ agit̄
de salute fit statio ad sctōs cosmā et da-
mianū: q̄ medici fuerūt et hoies corpale

et spūalr sanabāt. et iō de ipis fit mēto
in collecta.

De sexta feria.

¶ Sexta feria que

est dies crucis. oñdit q̄ p̄ crucez
est sal̄. Cū introit̄ est. Fac me
cum signū in bonū. i. cruce. Maiore car-
ritate nēo h̄z. i. maius signū caritatis q̄
vt aīmam suā po. q̄s p̄ amicis suis. Epla
vero Conuenerūt etc. q̄ est. Mūeri. xx. est
d̄ moysē q̄ his p̄cussit petrā et fluxerūt aq̄
vt biberent hoies et iumēta. Per binā
p̄cussione duo ligna crucis itellige. petrā
x̄ps ē et fluxerūt aq̄ doctrina et gr̄a vt pos-
sit bibere totū gen̄ hūanū. R̄s̄orū est
In deo spauit cor meū. et adiut̄ sum: q̄
in sola cruce p̄fecta est hūani ḡis sal-
uatio. In euāgelio x̄o Eleit iesus i ci-
uitatē etc. ioh̄. iiii. oñdit dñs q̄ n̄ solū p̄
nob̄ crucē sustinuit: s̄ et mltos alios la-
bores. Cū seq̄t̄ ibi. Iesus at̄ fatigat̄ ab
itinere etc. et dicūt ibi octo in q̄bz instru-
xit dñs samaritanā. q̄ patet i euāgelio.
et iō r̄s̄orū est octauū toni. Cōio ē. qui
biberit. ioh̄. iiii. De sabbato.

¶ Sabbato aut̄

oñdit q̄ dñs saluat p̄ iusticiā
et misericōdiā. vñ epla. Erat vir
danielis. xii. loquit̄ de susanna q̄ salua-
ta est p̄ iusticiā. Euāgelii ē de muliere
dephensa in adulterio quā dñs libauit.
per misericōdiā. Ecce euāgelii et episto-
la concordant. Quia q̄ adultera in euā-
gelio saluata est p̄ misericōdiā: iō vidēs
ecclia infirmitatē filioz suoz petit se li-
berare p̄ misericōdiā in introitu dicens.
Verba mea auribz p̄cipe. et est quiti to-
ni. p̄pter quinq̄ que ponunt̄ in collecta
que est talis. Presta q̄s omnipotens de-
us vt qui se affligendo carnē ab alimētis
abstinēt. sectando iusticiā a culpa ieiū-
uent. i. a delectatōe q̄nq̄ sensuū sic dani-
el. susanna et ioachim. Misericōdiā dei nō
consequuntur qui sic n̄ ieiunāt. Sequit̄
versus introitus semiplen̄. s. rex meus
et deus meus. Et ideo notandū est q̄ i
introitibz aliqñ duplex versus ponitur.

Libert Bextus

aliqui dimidius. frequentius vn? Duplex
vt in introitu defunctorum Requie. vsus
Te decet rē. Et ali? Graudi ordē rē.
Qz oram? p defunct? p p fola corpis et
anime qz rogam? eis dari. Dicit ec tunc
scds vsus q succedit in locū illi? versus
glia pti. q in officio defunctorum taceat: p eo
q mortui trinitatē vltē? laudare neq
unt. ad cui? laudē ptiēt ipe vsus. Se
pius vo vn? dē: qz ad vnu tm scz ad deū
vertere nos dēm? Dimidi? aut hic po
nit. qz q miscōiam dei impetrat. suā dē
impfectōem in opib? pnter. Psalmus
enī opus significat. Post eplam sequit
rñforiū. Si ambulē rē. qd sic ei rñder:
qz quē dñs liberat null? ei nocere pōt.
igif si ambulē in medio ymbre mortis
nō timeo mala rē. Umbra mortis est
mors tpalis. q. d. r si trāseam p mortē
tpalem: nō est timendū ex q de? adiuuat
Et seqtur vsus. Virga tua et baculus
tu? ipa me consolata sunt: qz tribulatio
nēs dñi pfolant hōiem bonum. Et aut
primi toni: qz in solo deo ponēda ē spes
In euāgelio vero Perrexit iēsus. ioh.
viij. ondit se dñs auctore miscōie. cū vi
rit mulieri adultere. Glade r ampli? no
li pec. Itē miscōia fuit cū dixit. Qui si
ne pctō est restz pms mittat in eaz la
pidem. In offertorio petit filie p miseri
cordiā liberari cū dicit. Gressus meos
dirige. r ptiēt ad octauā resurrectōis
postcōmuniō vō ad britudinē que ē. ne
mo te. ioh. viij. Illud aut notandū ē q
in hui? sabbati ppletorio ātiphona Ne
dia vita cantat. eo q nūc mediana qua
dragesimē icipiat hebdomada. Qui ve
ro eaz in pcedenti sexta feria cantat. nu
merū diez ieiunjs afflictōz attendūt.
Hanc itaqz sub breuiloquio durimus
exponendā. Media vita xps ē. Ipe enī
mediator est dei r hōim. Ipe est via ve
ritas r vita. Ipe qdē scus. ipe de? ipe
fortis. ipe misicors r saluator. Ad xpm
ergo fmo dirigif. Media vita. i. o rpe
vel media vita scā trinitas est: q est in
se vita et nob vita media. i. sufficiens r
cōmunis ad quā fmo dirigif. o media

vita. i. o scā trinitas. Ideoqz subdistin
guitur sancte deus. scē fort. sancte r mi
sicors. i. p f r fili. r scē spūs. a q r p quez
r in quo saluam. Et iō saluator ec trini
tas appellat. Ad quēcunqz tm fmonem
dirigim? adiutorū qrim? qz in morte
sumus in miserijs pntis vite. perimus
qz ne tradat nos amaritudinib? mortē
etne. Vel sup. o dñe nos exntes in vita
media sum? in morte. Prima fuit vita
iusticie r inōctie. in q creatus ē hō. Se
cunda est vita pcti r miserie in q lapsus
est homo. Tertia erit vita imortalitatis
et glie. ad quā repabif hō. Nos igif dū
sumus in media vita sum? in morte: qz
vita pcti media. mors ē vite iusticie. et
iō querim? adiutorē. Alie ecclie dicunt
medio vite: qz enī nūc est mediū qdra
gesimē q vitā pntem q sine pctis nō vi
citur repntat. merito dē antiphona ipa
in morte. i. in peccatis q ducit ad mortē.
Et quia in epistola fit mentio de
sufanna. ideo ppter equiuocatiōem ro
tabuli fit hodie statio apō sanctā sufannā
nam.

De dominica quarta qdragesimē.

Equitur quarta
dominica in qua agitur de supna
hierusalem: et quia in terram
illam venit eo duce q filij isrl? venerunt
in terrā pmissiōis. put sub. lxx. dictuz ē
ideo nunc legif ero. vbi dicit dominus
Clidens vidi afflictōem ppli mei qui ē
in egypto. r descendi vt liberarē eos de
manu pharaonis. Sicut aut dñs libe
rauit populū p plagas missas ptra pha
raonem. similiter et per plagas liberat
de manu dyaboli qui non vult dimitte
re nos nisi in māu forti. sicut ibi hētur.
Prima plaga ē puerio aqz i sanguiez.
per quā pctm infidelitatis significatur
per alias plagas significat q homo per
mltas tribulatiōes r penas qz h3 dum
morat in pctō. cogitur redire ad dñm.
sicut de filio pdigo legif. Legitur g ero.
quia per fidē est exitus a seruitute dyab
oli. et per baptismuz qui significat per

mare rubrū. et p̄ impletionē mādatorū.
Quāto hō talis est. facit seipm taber-
 naculū dñō. qui vō nō faciet ei hic tab-
 naculm. nec ipse faciet sibi i futuro. **P**ost
 erodū sequit̄ liber leuitici. q̄ est terti⁹ in
 p̄tatenco q̄ p̄tinet ad leuitas. qui debet
 bāt dñō offerre sacrificia. **U**bi liber ē ob-
 lationū. **E**x q̄ enī hō implet mādata et
 facit se tabnaculū dñō nō restat nisi ob-
 lationes deo offerre. **D**ebet tñ sal appo-
 nere in oī sacrificio suo. qz cū discretiōe
 debet oīa facere. **Q**uia ḡ tales debet esse
 mūdi ab oī peccato et offerre dñō hostias
 mundā scām et imaculatā. ideo seq̄tur i
 leuitico d̄ mūdationē lepre. **E**t d̄ ibi mī
 toties. sci estote. qm̄ ego scūs suz. **E**t qz
 hoc fit in solēnitare cordis et dñt oīa fie-
 ri cū gaudio. iō postea i eodez libro agit̄
 de solēnitatibz. **R**ursum qz nullus ita
 p̄fectus est qn̄ peccet aliqn̄ saltē venialit̄
 ideo ibi habet̄ de dubitatiōe moysi ad a-
 q̄s d̄dictiōis. q̄ nec p̄pter h̄ dimisit opus
 spūale facere. vt ad vocē suā fluere aq̄
 cū dixit. **A**scēdat pute⁹. i. doctrina sacra.
Et eoz sicut mulier oīdit ex vna pte
 pomū filio suo et ex alia inimicū vt veni-
 at ad se. filie et dñs. iurta illud osee. xi. ca.
In funicul adam trahā eos i vinculis
 charitatis. **U**bi in officio nocturnali oī
 dit inimicū q̄ nō vult dimittere pplm̄
 nisi in manu forti et in manu diuina scz
 p̄ predicatorēs. **E**t iō primū r̄sonū est
 Locut⁹ ē dñs ad moysen etc. **S**iquidez
 moyses ex aquis assumpt⁹. ē christ⁹ per
 quē liberatū ab huiusmōi inimico. l̄ q̄ li-
 bet p̄dicatōr q̄ ex aquis scripture d̄z assu-
 mi. **E**t est q̄rti toni. qz quattuor modis
 affligit dyabolus. s. inficiendo mare. i.
 bona opa vel vtuosos q̄s submergit in
 flumie deliciarū huius mūdi. et cogit ser-
 uire in luto luxurie et latere auaricie. et
 palea ianis glie. **P**orro qz p̄plus in illa
 septuagenaria captiuitate fleuit super
 flumia babylonis. et i fine cyro p̄mittē
 te letabūdus exiuit. et gratulās hierlm̄
 introiuit. ideo cū in p̄ma dñica p̄pls ca-
 ptiuat⁹ fleuerit dicēs. **C**ircūdederūt me
Et in secūda orauerit dicēs: **E**xurge.

In tertia q̄z orauerit dicēs. **E**sto mihi.
In quarta p̄solationē accepit dicēte do-
 nio. **I**nuocauit me et ego exaudia euz.
In q̄nta etiā rursus ofoni institerit di-
 ces. **R**eminiscere. **I**n sexta vō dario li-
 cetiā tribuētē p̄solatiōem de reuisione p̄-
 ceperit. iōqz dixit. **O**culi mei. **I**n hac le-
 prima tanq̄ i fine septuagesime igredi
 ens hierlm̄ ḡtulabūdus exultat dicēs.
Letare hierlm̄. **D**e h̄ etiā dictū est sub
 p̄ria dñica. **S**eptenariū q̄z p̄ntis vite q̄
 septē diez curriculo voluit. v̄l potius se-
 pte etatibz q̄bz mūdus ipse distinguit. si-
 cut p̄ dies. lxx. sic p̄ septē dñicas. scā rep̄-
 sentat ecclia. **P**rima etas ē ab adā vsqz ad
 noe. **S**ecūda vō a noe vsqz ad abraāz.
 vel fm̄ q̄sdā ad moysen. **T**ertia a moysē
 vsqz ad dauid. **Q**uarta a dauid vsqz ad
 trāsmigratiōez babylōis. **Q**uinta a trāsmi-
 gratiōe babylonis vsqz ad aduētum
 dñi. **S**exta ab aduētū dñi vsqz ad finē
 sc̄li. **S**eptima filio vsqz ad etūde finē. s̄
 enī p̄currūt s̄ illa i vigiliatibz et laboratibz
 bus. ista i dormiētibz et q̄scētibz. vbi re-
 quiescūt electoz aīe int̄ vbera lactantis
 m̄tis sue supne hierlm̄. **I**n p̄ria dñica
 velut i infantia mūdi hō a felici delecta-
 tione deiecit⁹ clamat. **C**ircūdederūt me
In secūda velut i puericia mūdi p̄cipi-
 ens hō spem sue recōciliatiōis voce noe
 q̄si p̄centoris iplozat acceptilationē rei
 cōciliationis dicēs. **E**xurge q̄re obdori-
 mis dñe. **I**n tertia velut i mūdi adoles-
 scētia p̄cipiēs hō suā liberationē de egypti-
 a fuitute sue p̄ctiōis et liberationis
 nis accelerationē voce moysi orat dicēs
Esto mihi i deū p̄tectorē. **Q**uarta testi-
 gnat iuuetutez ecclie i qua regū dyades
 mate coronat⁹. et sapia p̄plexat⁹ ornatur.
Ubi illō officiū voce dauid q̄si p̄centorū
 in cātibz celebrat. **Q**uinta senectutē ec-
 clie. i qua calor natural̄ incipit defice-
 re. **I**n p̄lo i babylone captiuato ecclia
 captiua nec altare habuit nec templū
 imo organa sua suspēdit. iōqz q̄nta dñi
 ca vacat officio. **S**exta senii ecclie. s. si-
 nes seculorū. cū fili⁹ dei venit i mūdū. et
 de dyaboli p̄tate liberauit genus hūanū

Liber Sextus

ne igitur sit in memor accepti beneficii et in gratia gaudere et ait. **O**culi mei semper ad dominum. **D**ec autem septima et ultima significat liberationem mundi in qua sanctorum anime requiescunt. illic hierusalem quod sursum est. quod libera est. quod mater nostra est. letatur. **U**bi de dominica leticie est enim septima a septuagesima. et per septenarium significat septima etas eorum que sunt in requie. **R**epresentat enim hec dominica libertatem cessationem filijs israel redeundi a babilone anno sexagesimo quam habuerunt plenariam in anno septuagesimo. **U**bi totius huius diei officium de leticia est ad representandum illorum leticia. et etiam nostram. quam finitis seculis erimus in septima a mundi exilio liberati. cum celestem paradysum que est patria nostra intrabimus. **L**etatur ergo introitus. **L**etare hierusalem. ad ostendendum quod sic illi cum ingenti leticia a babilone venerunt in hierusalem. ita et nos ab hoc mundo letantes in celestem hierusalem veniemus. **B**abylon enim interpretatur confusio unde significat mundum vel infernum. quod in hoc mundo est confusio vitiorum. et in inferno confusio tormentorum. **D**icitur et hoc dominica refectoris. quod in ea dominus refecit et satiauit. per milia hominum. vel quod in ea ostendit celestem hierusalem ex qua omnis refectio est. **Q**uia ergo ecclesia letatur per hac refectioem. ideo cantat. **L**etare hierusalem. et ecclesia tibi enim eterna requies promittitur. **I**n nocturnali etiam officio cantatur responsorium. **A**udi israel precepta domini. et ea in corde tuo quasi in libro scribe. et dabo tibi terram fluentem mel et lac. **P**ostea sequitur in introitu. ab uberibus consolationis eius. **D**ec vbera sunt duo testamenta. de quibus sumuntur promissiones dulces in quibus est consolatio nostra. **E**t sunt in ea tria verba leticie scilicet letare. gaudete. et exultate. ratio quare posita sunt dicta est sub capitulo de septuagesima in principio. **E**t sumit iste introitus de esaiam. vltima causa. sed de antiqua translatione quod in esaiam sic non iacet verba hec. **R**esponsus vero de psalmo qui loquitur de hierusalem superna scilicet letatus sum. et est quiti toni propter verba milia hominum que refecerunt. vel ideo quia illi qui cohibent et refrenant et bene ordinant. per sensus corporis illi habent hominibus refectioem et consolationem de qua in introitu habetur. et que petitur

in collecta. **R**ecede quoniam opus tuum. ut quod ex merito nostre actionis affligimur. tue gratie consolatione respiremus. **S**cripserunt tamen quod dicitur quod quod liberius papa quod tamen in cronica non inuenit. celebravit tali die rome in vetera ecclesia que vocatur hierusalem ideo cantatur. **L**etare hierusalem. **E**t nota quod in quibusdam ecclesiis hac die. et in festo annunciationis domini due collecte dicuntur. ut quasi duplex festum exolvere videantur. quod non fit in alijs principis festiuitatibus. ut notatur domini et filii. quod ille per octavas producant nec vni diei duntaxat obsequia sic ista coagulantur. **S**equitur epistola. **S**criptum est enim. quoniam abraha duos filios habuit et cetera ad galatas. **U**bi sequitur. **Q**ue sursum est hierusalem libera est. que est mater nostra. **H**oc autem dicitur. ut non timore filii suamur domino sed amore. **R**esponsorium est idem eodem. **L**etatus sum et cetera. et est septimi toni propter septimam etatem in qua erimus in quiete. **P**er quia adhuc sumus in labore. ideo sequitur tractus sed suauissimus. **Q**ui confidunt in domino et cetera in qua ostendit quod qui in domino solo sperant habebunt illam refectioem. **S**equitur euangelium. **A**bruit iesus trans mare galilee et cetera. **I**ohannis. vi. c. **Q**uinq; autem panes quibus dominus refecit nos put ibi legitur. sunt quinque libri moysi. duo vero pisces sunt psalmi et prophetia. vel libri iosue et iudicum. quod de illis. vij. libris sumuntur orationes in hac dominica. et ita reficit omnes. **O**ffer torium est laudate. et est secundi toni. ad ostendendum quod deum laudare debemus. et per corporali refectioem et per spirituali. **P**ostcoena vero est hierusalem que edificatur ut ciuitas et cetera. **E**t loquitur de illa hierusalem que libera est. et est quarti toni propter quattuor que ibi dicuntur. **P**rimus est quod omnia sunt ibi condita. ibi enim deus est omnia in omnibus. **S**ecundum est quod eternaliter participatur ea que ibi sunt. **T**ercium dicitur. **Q**uius participatio eius in idipsum. **T**ertius est quod nullus de filiis diaboli potest ibi ascendere. **U**ltimum dicitur. **A**lluc enim ascenderunt tribus laus dei. **U**nde sequitur. **A**d ostendendum nominum tui domine. **E**t inde est illud. **B**ati qui non habitant in domo tua domine in secula seculi qui habitant in domo tua domine in secula seculorum laudabunt te. **I**n hac dominica ro-

manus pontifex celebraturus ad eccias
 pgenz. 7 redies ab eade aurea in manu
 sub aspectu ppli fert rosam. Circa quod
 duplex isurgit ratio. vna fm lra. altera
 fm spm. Sane fm lram ne fidelis pplis
 ppter quadragesimalis obseruatie aspe
 ritatez sub ptinuo labore deficiat. qz qd
 caret alterna requie durabile no est. id
 i hac mediana dnica qdragesime qdaz
 recreatiois solatiu interponit. vt anxie
 tas tepata leui sufferat. iuxta illud. In
 terpone tuis interdum gaudia curis. Do
 diernu nanqz officiu totu leticia plenu
 est. 7 in oi dlorz clausula iocunditas exu
 berat. gaudiu resonat. hilaritas iculcat.
 Tria itaqz repntat dies ista. s. charitate
 post odiu. Un dz. Letare hierlm. 7 pue
 tum facite oes q diligitis eaz. Gaudiu
 post tristitiam. Uti. Gaudete in leticia
 qui tristitia fuistis. Et satietate post fa
 me. Un vt satiemur ab yberibz solatio
 nis pte. Que tria pariter designantur in
 tribz pprietatibz huius floris. charitas
 in colore. iocunditas in odore. 7 satietas
 in sapore. Rosa quippe p ceteris floribz
 in colore delectat. odore recreat. 7 sapore co
 fortat. Delectat in visu. recreat in olfa
 ctu. 7 confortat in gustu. Nepe rosa i mau
 romani pontificis. gaudiu israelitici po
 puli designat. qm p gram christi data est il
 li de babylonica captiuitate lnia redeun
 di. Deinde illa donat nobilitati 7 poten
 tiori q tunc in curia repit. in q nobilitas
 7 excellencia illius peculiaris ppli dñi desi
 gnat. Demu ille cu multo eqtatu 7 leti
 cia ingeti ciuitate cum rosa circuit. figu
 rans gaudiu illi ppli in cinitate hierlm
 reuerfi. atqz coem totu fidel ppli 7 eccle
 leticia de pmissis. Spualiter autem flos
 iste flore illu significat. q de se dicit in ca
 ticis. Ego flos capi 7 liliu pualliu. Et d
 quo ppheta. Egrediet dga de radice iesu
 se. 7 fl. de ra. e. a. Qui est vere flos florum. i.
 scis scorum. qz p ceteris floribz. i. scis colo
 re delectat i visu. Ma speciosus forma p
 filijs hoim. in que desiderat angeli pspi
 cere. Qui odore recreat in olfactu. qz si
 cut legit in canticis. i. c. Delioza sunt ybe

ra tua vino fragratia vnguet. optimis
 Qui sapore confortat i gustu. quia panis
 que ipe dat. caro sua est. p mudi vita. oē
 delectametur hñs. 7 ois saporis suauita
 tem. Hic est eni q de quinqz panibus et
 duobz piscibz. v. milia hominum saturauit.
 Triplex autem est in hoc flore materia
 aurū videlicet muscus 7 balsamu. quia
 triplex est in christo suba. deitas. corp.
 et aia. Sed balsamo mediate mulc. au
 ro ptingit. qz aia mediate corpus ptingi
 tur deitati. Diuina eni natura tate sub
 tilitatis est vt corpi d limo terre forma
 to no pgrueret vniri nisi ronali spū me
 diante. Rursus flos ipe aure est. qz rex
 regu 7 dñs dñantiu. cuius rubor appa
 ruit in insignijs passiois. 7 odor in glo
 ria resurrectionis. Huius floris baiulus
 est vicarius saluatoris romani. videli
 cet potifex successor vtiqz petri 7 vicari
 iesu christi. qui huc flore fidelibz pplis
 demonstrat. Non eni oi tpe sed in hac do
 mica tm que septia est ab illa q septua
 gesima nūcupatur. qz christus no in qli
 bet hora sed i septima tm etate videt ab
 illis q bta requie solatur. Rursus i yz
 be onditur. 7 no alibi qz apud basilica q
 sce crucis in hierlm appellat. que supne
 hierlm typū obtinet 7 spem repntat. re
 qua dz in epla hodierna. Illa q sursum
 est hierlz libera est. q est mater nra. in q
 christu angeli sancti 7 beate anime pte
 platur. ad qnā merito dz. Letare hierlz
 7 puetuz facite oes qui diligitis ea. q. d.
 vos catholici 7 no heretici. Differt autē
 hodierna statio ab illa q fit ibide in secu
 da dnica aduentus. qz illa future bñtu
 dinis ē annūciatio. Hec qsi pñtis ptem
 platio. vñ 7 festiuus agif qz spei nre fe
 stiuitas est. Hac etiam die christianus
 coronatur impator. vt semp coronā su
 perne hierusalē meditet. David rex in
 regem vnctus est. vt dicetur sub dnica
 post ascensionē. Hec ergo dominica pri
 uilegiata est. qz repntat lniā redeun
 di de seruitute ad libertatem populo is
 raelitico concessam et leticiaz ex hoc ha
 bitam.

De secunda feria:

Secunda feria est

Secunda feria est de iudicio. Unde in epla. Tulerunt due reges. reg. in. agis de iudicio salomonis duabus mulieribus de puero contendebat. Mulier una que dixit quod diuidat puer. est synagoga que diuidere conata est puerum iesum. Alia mulier que dixit deus ei ifans viuus. ecclesia. Unde in rnsorio petit h mulier puer. Esto mihi in deum ptector. i. petit sibi dari christum. Euangelium ppe erat. iohannis. filius est de electioe venditum. et de iudicio ibi habet quod non credebatur se iesum. eis. quia nisi sunt eius interficere. Postea sequitur de passione sua. Soluite. i. soluetis templum h et in triduo excitabo illud sciebat enim quid facturi erant. Quia deo ex passione domini est omne gaudium. ideo in offertorio cantat ecclesia. Iubilate. In introitu autem petit iudicari. h. p. petit miam. De. in nomine tuo saluum me fac. s. p. miam. et in stute tua iudica me. et est qrti toni. quia ibi habetur. ab insurgentibus in me libera me. i. ab inimicis. qui quattuor modis sic dictum est sub dominica. insurgunt contra nos et ideo sic dominica fuit dominica. ita. h. feria est de iusticia. De tertia feria.

Tertia feria est de

Tercia feria est de oratione. i. de efficacia orationis. quod fit salua iusticia. quod ostendit in epla. Locutus est deus. qui est exodi. xxxij. c. ubi sequitur. Dimitte me ut deleam eum. Et moyses orauit pro populo et dominus dimisit peccatum. salua tamen iusticia. quia reseruauit sibi vindictam. Unde et sic propter illud peccatum quod commiserunt in christum precipue puniantur tamen et propter illud quod commiserunt tunc. scilicet ad adorandum vitulum. Unde dicit dominus in euangelio. Implete mensuras patrum vestrorum. Quia vero tunc efficax est oratio. ideo in introitu dicit ecclesia. Exaudi orationem meam. Versus. Contristatus sum in exercitatione mea. contristatus enim fuit pro dilatione patrie et incolatu miserie. Quia vero exercitatio christiani est in coercionem a peccatis et lasciuia. v. sensuum. idcirco quanto tono resonat hunc introitum ecclesia.

Et sequitur epistola. Locutus est deus inquit sicut dictum est impetrauit moyses dimissionem peccati. salua iusticia. et ut filij eorum mereretur intrare terram promissionis. ideo in rnsorio orat ecclesia. ut mereatur ipsam impetrare filijs suis ut intret in terram promissionis. licet adorauerit vitulum confutabile. i. venerati sint lasciuia et populus mundi dicit. Surge domine fer opem nobis. et versus. Deus auribus nostris audiuiimus quoniam tu liberaisti eos. et condonasti eis. sile et fac nobis spiritualiter. Postmodum sequitur euangelium. Nam die festo. iohannis. vii. c. de obstinatione iudeorum que dicebant. Quomodo hic scit cum non didicerit. Et dixit dominus minus. Moyses dedit vobis legem et vos vultis me interficere. quod d. h. legem vestram vultis facere et facit. Et dixerunt. demum habes. Ecce quomodo obstinati fuerunt. Et hoc est quod in epla habet. Recesserunt cito a via quam ostendisti eis. Ecclesia vero ostendit deus se non consentire peccatis eorum. dicit in offertorio. Expectas expectaui dominum. ostendit deus se expectare christum usque in finem. et quia huiusmodi expectat qui a lasciuia. v. sensuum abstinet. ideo quoniam tunc est. Per hac autem spei introducit nouus populus in terram promissionis. Unde sequitur postcoio. Letabimini in salutari tuo. et primi toni. quia omnis leticia a deo est. De quarta feria.

Quinta feria est de

Quinta feria est de cathexi adorum. quia eo die ducuntur ad ecclesiam catheximini. et cathexantur. i. in fruentur. et hoc est tertium scrutinium. ut iam dicit. Et autem seruiamus consuetudini ecclesie italie que scrutinium solennitatem obseruat. et iuribus de illo loquentibus. et quia etiam quedam de his que in illo sunt videntur in baptizando seruantur. ideo aliquid de illo dicamus videlicet quid sit scrutinium et vnde dicatur. et vnde origenes traxit. quando et ceteris et quare in temporibus statutis fiat. quid in eo fiat versus quod ad exorcismum. Et quid ab exorcismo versus ad ecclesie ingressum. Et quid ab ipso ingressu versus ad finem. Et quare h

omnia fiant. Subsequenter vero de officio misse huius diei dicemus. Scrutinium nihil aliud est quam fidei et religionis christiane inquisitio. Est enim quasi quoddam iter seu propositio ad baptismum. Et deinde a scrutando. id est inquirendo. quod fidei et religionis inquisitio fit in eo. Quam originem traxerit iam dicetur. Incipit autem fieri scrutinium in quarta feria tertiae hebdomadae quadragesime. sed in hac quarta fit solenne. fiebat enim in primitiva ecclesia septem scrutinia duo. scilicet quarta feria et sabbato tertiae hebdomadae. et duo in hac quarta feria et sabbato huius quarte hebdomadae. et duo in quarta feria et sabbato quarte hebdomadae. et unus in quarta feria ultime hebdomadae in quibus adulti qui venturi erant ad baptismum docebantur orationem dominicam et symbolum. ut in sequenti tunc sabbato in quo baptizandi erant utrumque anni baptismum scirent. Et adhuc hodie in quibusdam ecclesiis septem sunt scrutinia propter septiformem gratiam spiritus sancti. Sed tertium vicem hac die solennissimum. Et in omnibus ecclesiis ordinem romanum sequentibus in quolibet scrutinio de missa scrutinij vicem. Dum sanctificatus fuero. de qua iam dicebat. Dicunt etiam prope collecte per cathecumenis ut Omnipotens semper. ne deus ecclesiam tuam. Item remedium. Sed quoniam quarte tertium scrutinium fit solenne et non primum nec secundum. Rursus ad notandum quod nec prima etas. id est infans. nec secunda. id est puericia ita apta est fuitio dei. sic illa in qua maxime discretio boni et mali haberi incipit et in qua contra carnem pugnat. Unde est etiam quod non prima tribu. id est tribus iude. nec secunda. id est tribus simeon. sed tertia. id est leuitica sacrificijs domini est deputata. Sed nec in primo libro pentateuchi. nec in secundo agitur de sacrificijs. sed in tertio. put dictum est in precedenti dominica. Fit autem scrutinium in hac septima hebdomada a septuagesima. quod dum iudei fuerunt in babylonica captivitate miscuerunt se inter eos qui dantur de gentibus. Unde post eorum reditum ignorabat de pluribus utrum essent iudei vel non. Quidam etiam dicebant se fore de leuitica tribu quam non erant. et se sacerdotes

qui non erant. Iosephus hestras et alij sapientes genealogias diligenter scrutati sunt. et iudeos a gentilibus. et leuitas a non leuitis segregaverunt. Ita et nos in hac septima hebdomada quam finem illius septuagesime babylonice captivitatis significat scrutinium facimus. ut credentes ab incredulis segregemus. quos in sacrosancta sollemnitate redemptionis nostre ex aqua et spiritu sancto renouemus. non enim in primitiva ecclesia alio tempore baptismi celebrabat. nisi forte mortis periculo imminente. Des igitur ecclesie plebs. quos per anni circulum verbi pabulo generabat hac die nomina sua dabat. in quibus perscrutandum erat ne quod radix amaritudinis inesset. ut in hereticis. ne prius illis sancta darentur quam christiana fides radices in eorum mentibus virisset. Quam omnibus datus qui libet eorum per dies sequentes usque ad pascha dei regulam audiebat. et sic lactat. et gratias agens. in plenilunio. id est in baptismo plena fide symbolum reddens christo in baptismi commorietur et resurgebat. Porro in hac quarta feria fit scrutinium propter multa. Primo quod ipsa figurata est a quarta seculi etate. quam fuit a david usque ad transmigrationem babylonis. In qua non solum iudee gentis inchoatum est imperium. verum etiam christi et christianorum regnum ex promissione sumpsit exordium. iurante domino david. De fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Ideoque merito in hac feria cathecumini ad christi nomen accedunt. et christiana religio in ea initium capit. Secundo quod sicut in quarta feria stelle create sunt. et in celo soli et lune puncte ita et fideles hodie concipiunt. quam christo soli et ecclesie lune participant. et in celo. id est in patris regno iam splendebunt in re. Tertio quia sicut in quarta etate edificatus est templum domini per salomonem. sic et in hac quarta feria preparamus baptismados ut sint templum domini. Quarto quia in nostra feria cepit nostra redemptio in qua proditus est dominus a iuda ut pro redimenda ecclesia moreretur. ideo et in quarta feria isti preparantur. ut effectum percipiant redemptionis. Quinto quod agnus. xpi.

Liber Sextus

diebus obseruabatur et parabat et luna
 xv. immolabat. decet ut in ecclesia noua
 solutes que ad comoriedum christo in ba-
 ptismo paratur diebus xv. anteriori ieu-
 nio spiritualiter saginata. etati lune que illas
 significat exequitur. Sexto que quarta hois
 etas. s. iuuetus p. nij. feriam significata
 apta est plijs et gubnaculo imperij. et ideo
 cathecumini prepani in. iij. feria ad pliu-
 s. diaboli et ad regimē et imperiū regni
 dei. Hoc autē ordine scrutinia celebrant
 quā a principio usque ad exorcismū hec fi-
 unt. Primo quidē fit nōm baptisado
 rū p. acolitū descriptō. et eorū p. nōia in ec-
 clesia vocatio. Secundo masculorū ad de-
 xterā feminarū ad sinistram ad ianuā eccie-
 sīe ubi fidē petūt deductio. Tertio p. exorci-
 sīa gemina interrogatio. vna de renun-
 ciatiōe diaboli. alia de frō christi. Quar-
 to demonis exufflatio. Quinto crucis
 in frōte expressio. Sexto de o. Septio
 fit in ore salis impositio. Quia igit nōia per
 acolitū scribuntur. ex quā etiā ipse notarius
 dictus est. significat quod nōia fidelium in li-
 bro vite scripta sunt. Quia nominatim vo-
 catur. significat vocationē fidelium ad vi-
 tam eternā. Cetera ianuā christi est. du-
 citur igit credituri ad ianuā. i. ad chris-
 tum qui de seipso dicit. ego sum hostiū
 p. me si quis introierit saluabitur. Quia ve-
 ro masculi ponuntur a dextera et femine
 a sinistra. designat quod viriliter agētes a
 dexteris et effeminati a sinistris in iu-
 dicio statuunt. Quia abrenūciāt diabolo p.
 hoc se a iugo eius cui ex originali sunt
 obnoxij subtrahūt. Per h. ei quod fidē chri-
 sti p. fitetur. iugo christi se subiciūt. De-
 monis exufflatio est potestatis eius de-
 bilitatio. Crux que imp. mitur frōti est ve-
 xillū nostrū quod diaboli vincimus. Non
 fit aliud signū nisi crux. ut in hoc solo si-
 gno diabolus scies se esse victū et tremi-
 scat et fugiat. Fit autē in sede pudoris. i.
 in frōte ne erubescat fidelis p. fiteri dñi
 suū esse crucifixum. Oratio contra diabo-
 lum est munitio. Salis in ore positio ē
 sapientie condimentū. Nec plenius di-
 cta sunt in pte prima sub titu. de vincto

nib. et dicentur sub sabbato sancto.
 Nunc dicenda sunt que ab exorcismorū
 que ad ingressum ecclesie fiunt. Primo
 diabolus exorcizatur. et ter repetitur ver-
 ba illa. Audi maledicte diabole etc. Sec-
 cūdo masculi seorsum et femine seorsum
 ponuntur. Tertio ad monitionē diaconi
 capita inclināt cathecumini. et sup. eos
 oratio dñica et simbolū etc. Quarto a sa-
 cerdote aures et nares illoz salua tagi-
 tur. Quinto ab acolito illigant. Sexto
 a diacono euāgelium sup. eos etc. Septimo
 p. ostiariū in ecclesiam introducun-
 tur. Primo ergo exorcizat diabolus. i.
 adiurat ut a fidelib. recedat. Ter repe-
 tunt verba illa. Audi maledicte diabole
 etc. quia in p. fessione trinitatis diabolo resi-
 stit. Seorsum masculis et seorsum femi-
 nis fit exorcismus. quia maiorib. maiora.
 minorib. minora sunt pponenda. Quia ad
 ammonitiōem diaconi capita inclināt.
 significat quod deo cōicaturi acclamāte dia-
 cono capita inclinabāt. et hec oratio p. cō-
 muniōe hētur. Quia simbolū et orationē dñi
 cam sacerdos sup. capita eorū dicit notat
 quod templū dñi contra diaboli munit. Au-
 res et nares salua tagit ut doctrinā de
 ore predicatoris pcedentē fideles liben-
 ter audiat. et ipa eis bñ redoleat quo ad
 usque spm habet in narib. i. quādiu viuūt
 Ipsoz illuminatio est tenebrarū igno-
 ratiō et peccati p. lumē intelligētie effu-
 gatio. Euāgelium quod sup. eos etc. est vo-
 ctrina saluatoris qua instruūtur. Dein-
 de p. ostiariū introducuntur. quia post im-
 pletōem euāgelij p. ostiariū. i. p. spm
 sanctū in celestem patriā introducunt.
 Post hec dicenda sunt ea que ab ingresi-
 su ecclesie usque ad missam fiunt. Primo
 masculi ad austrū statuuntur femine ad
 aquilonē. Unde quattuor lectiones su-
 per eos legunt. et quattuor initia euā-
 gelioz. Deinde duo vnus masculus et
 vna femina. in sanctuariū ab acolitio
 portatur. Post h. simbolū grece sup. ma-
 sculos. latine sup. feminas etc. His pera-
 ctis ecclesiam ingrediūtur. et sic missa can-
 tatur. Quia aut masculi ad austrū et femi-

ne ad aquilonē statuuntur. significat q̄
fortiores hostibz temptationū obri-
ci sunt. ⁊ debiliores hūiliter sunt erudi-
endi. **Q**uattuor lectōes sup̄ eos legū-
tur significat doctrinā q̄ttuor euāgelio-
rū qua instruunt. vñ statim q̄ttuor i-
tia euāgelioz legunt sup̄ eos. q̄si p̄gre-
get eos a q̄ttuor p̄tibz orbis. **Q**uñus
masculus ⁊ vna femina portant in scia-
riū. significat q̄ de vtroq̄ sexu fideles a-
scendūt in celū. Sed nō ascēdunt nisi
vñus. i. in vñitate ecclie cōstitut⁹. sicut
⁊ in p̄batia piscina nō sanabatur nisi vñ⁹.
Quñ simbolū legi sup̄ masculos grece. ⁊
sup̄ feminas latine. p̄ duas linguas q̄/
bus simbolū legi oēm linguā intelli-
mus. **I**ñā i grecis vñquit sapia. i. latinis
scz romanis potētia. ⁊ ita p̄ has duas tā-
q̄ excellētiōres oēm linguā intelligim⁹.
q̄si cū ap̄lo ad phil. ij. dicam⁹. **O**m̄nis
lingua p̄stet. qz dñs noster iesus chri-
stus in glia est dei p̄ris. **E**xpositionē oīo
nis dñice ⁊ simboli in quarta pte in su-
is locis exposuimus. **E**t attēde q̄ ante
hāc quartā feriā in dñica vel in secunda
feria est huius ferie scrutiniū p̄p̄lis an-
nūciandū his verbis. **S**crutiniū dicim⁹
dilectissimi fratres q̄ electi nostri diuini
nitus instruuntur imminere cognoscite
iōq̄ sollicita deuotione seq̄nti q̄rta feria
circa horā nonā uenire dignemini. vt
celeste mysteriū q̄ diabolus cū sua pōpa
destruit ⁊ ianua celestis regni aperit in-
culpabili ministerio pagare valeamus.
In hac vero feria quarta finitis missa-
rū solēnijs p̄sbyter annūciat vt sabbato
p̄rio ad scrutiniū reuertant. et sic itez atz
itez annūciat donec septē scrutinia cele-
bretur. **S**ane expleto scrutinio dicat
missa vt p̄missum est. in q̄ legi lectio ⁊
eplā. qz baptizandus in duobz est cat̄exci-
candus. i. instruendus. s. in nouo ⁊ in ve-
teri testamēto. maxie in illis que p̄tinēt
ad baptismū. **R**ursus qz instruendus est
in fide ⁊ moribz. ideo due lectiōes legū-
tur. de q̄bz in eis cū suis r̄sponsijs dispu-
tat. **L**egitur enī de philippo q̄ eunuchoz
euāgelicauit iesum. **E**t s̄m̄ ang. euāge-

licare iesum est non tñ docere credēda
sed etiam que sunt post baptismū seruā-
da. **I**n prima ḡ lectione. s. scificabo ⁊c. q̄
sumpta est de ezech. xxxvi. de fide agitur
vbi dicitur. **T**ollā quippe vos de gētibz
⁊ p̄gregabo vos de vñiūlis terris. ⁊ effun-
dam sup̄ vos aquā mundā. ⁊ mūdabo
mini ab oībz inq̄namētis vestris ⁊ dabo
vobis cor nouū. **F**ideles enim de varijs
terrīs p̄gregati sunt i ecclia. ⁊ aq̄ saluta-
ris baptismi sup̄ eos effusa est. q̄ ab vñi-
uersis peccatis ⁊ erroribz sunt mūdati.
⁊ datū est eis cor nouū vt credāt in chri-
stū. **D**e hac lectiōe sumit introit⁹. **D**uz
scificat⁹ fuero ⁊c. **U**el q̄ baptismo dat⁹
baptizato cor nouū. **I**n versu autē. **B**ñ-
dicam dñm ⁊c. sunt ḡratiaciones de
hac scificatione. ⁊ est terti⁹ toni. qz san-
ctificatio p̄tinet ad trinitatē. **U**el quia
p̄ talē scificationē sūt hōies filij dei. iō
sequitur graduale. **V**enite filij audite
me timorē dñi docet⁹ vos. qz est septi-
mi toni. p̄pter septē dona sp̄s sancti q̄
dant⁹ in baptismo. **U**el qz ad hoc q̄ quis
vere credat in christū necesse est vt time-
at deū. ideo sequit⁹ ipm graduale. vbi se-
quit⁹ de timore. **I**ntiū enī sapiētie tior
dñi est. **Q**ui ḡ radicē imponit credulita-
tis enī a timore inclinare optet. iuxta illō
At timore tuo dñe p̄cepim⁹ ⁊ peperimus
sp̄m salutis. **I**n secunda lectione scz in
eplā. **L**auamini ⁊c. q̄ sumit⁹ de esa. i. agit⁹
abundāter de moribz. vbi dicit. **Q**uietescite
agere puerse. discite bñfacere ⁊c. **E**t po-
stea p̄cludit. **E**t venite ⁊ arguite me di-
cit dñs. quasi diceret. **S**i hoc feceritis.
⁊ vos nō remunerauero iure me tanq̄
inustū redarguere potestis. **I**tez dicit ibi
lauamini scz p̄ baptismū. ⁊ estote. i. ma-
nete mūdi. s. p̄ p̄niam. ⁊ q̄ possint osten-
dit dicēs. **A**uferte malū cogitationū ve-
straz. **E**t si fuerint peccata vestra vt coc-
cinū q̄si nix dealbabit⁹ ⁊c. **U**el qz illi q̄
fidē verā ⁊ bonos mores seruāt. ad hēre-
ditatē dñi p̄tinere p̄bant. idcirco sequi-
tur graduale. **B**tā gēs cuius est dñs de⁹
eius. p̄p̄s quē elegit in hereditatē sibi.
Nisi efficiunt celi q̄ dñs. i. filio dei firmā

Liber Sextus

tur. Unde sequitur versus. **C**lerici domini celi firmati sunt etc. Item quod in talibus locis cum habet beatitudo id est graduale illud est primi toni quod beatitudo a solo deo est. Sub his quibus non discrepat euangelium. Preterea iohannes vidit iohannem. id est quod est de illuminatione cecorum quod cecorum illuminationem in baptismo. Unde ibi. **L**utum fecit dominus ex sputo et precepit ceco ut lauaret se in natatorio filioe. id est christi qui missus fuit a patre id est in baptismo vel in doctrina christi de quo dicitur genesi penulti. Non auferetur sceptrum de iuda et dur de femore eius donec veniat qui mittendus est. **H**ebreus habet donec veniat filio. id est missus. Postmodum in gratiarum actione sequitur offertorium secundi toni propter illuminationem et confirmationem. Dicto autem offertorio archidiaconus ascendit pulpitum clamans alta voce. **S**i quis est catholicus exeat foras prout dictum est in prohemio quarte partis. **E**t tunc omnes catholici exiunt foras. **E**t sic fit septies priusquam baptizentur videlicet in quolibet scrutinio quia qui regenerati non sunt nec inter dei filios computari nec christi mysterijs puenit interesse. **Q**uidam tamen catholicos ante euangelium de ecclesia eiciunt quod non laudamus cum eis sit euangelium predicandum sicut et apostoli primicium gentium euangelium predicauerunt. **S**ed sacrificio interesse non debent tum quia sacerdos orat per circumstantibus quorum fides deo cognita est et nota deuotio at isti nondum fideles vocantur tum quia quod conficitur fidelibus porrigitur. **I**n postcommunione vero agit gratias cecus de illuminatione sua dicens. **L**utum fecit ex sputo iohannes. id est est primi toni quod ad locum unde exeunt flumina reuertuntur ut iterum fluant. **S**ic autem recognoscere bona debemus agere deo gratias. **H**ec quarta feria in privilegiata est quod in ea leguntur due lectioes pro eo quod in sequenti sabbato ordines celebrantur. Item quod hac die ordinandi examinantur. Item quia hac die fit scrutinium baptizandorum in sabbato pas-

cali ut promissum est. De quinta feria.

Quinta feria ostendit quod non est sanctificatio nisi a deo. Unde introitus est. **Q**ueri te faciemus etc. et est secundi toni quod queritur ut habeat et postea ut amplius habeat. quanto enim magis habet tanto magis queritur. **E**pistola vero. **C**enit mulier etc. noster reg. noster est de resurrectione filii mulieris sunamitis quem resuscitauit heliseus et incuruauit se super puerum et pueri osculatione se conformauit puer vero septem osculationes emisit et sic est resuscitatus. **P**er sunamitis interpretatur captiua filius eius est genus humanum quod dicitur puer propter puritatem sensus baculus de quo ibi etc. est lex que percutit dices oculum pro oculo etc. quod neminem ad perfectionem ducit. **H**eliseus vero id est christus inclinauit se super hunc puerum id est erinaniens se factus est ei similis et resuscitatus est. **S**ed oportet ut septem osculationes emitat. **P**rima est filii dei quod sine fide non est introitus. **P**rimo enim veritati debet quis credere et omnia impossibilia sunt credenda. **D**omine inquit plus superis potes me mundare et dixit volo mundare. **S**ecunda osculatio est timoris. **T**ertia est dolor de peccatis quod misericordia non fit sine iusticia. **Q**uarta propositum confitendi. **Q**uinta est propositum satisfactionis. **S**exta propositum de cetero non peccandi quod scilicet non offendat dei creatorem suum. **E**t omnia ista debent fieri in spe vite eterne glorie. **U**ltima spes est septima osculatio. **R**esponsum est. **R**espice in testamentum tuum. **E**t post exurge id est fac nos exurgere et est quinti toni. **P**er v. sensum repationem siue inouationem. **E**uangelium vero. **I**bat iesus etc. luce vii. est de resurrectione filii vidue cui tomus dixit. **A**dolescens tibi dico surge. **I**n quibusdam autem ecclesiis de illis euangelizant. **S**ic per suscitatum mortuos et viuificat etc. **S**equitur offertorium. **D**omine ad adiuvandum etc. vii. toni. propter septem osculationes et gratiarum actiones. **P**ostcomio vero est de eterna beatitudine. id est domine memorabor iusticie tue cuius

petit dare eternā bñtudinē q̄ erit octa-
ua resurrectionis. De sexta feria.

Extra feria proz

Sus idez dic̄ qđ q̄nta. Et ē in-
troitus. Meditabz rē. x̄sus
celi enarrāt. i. sci. 7 ē primi toni. qz i so-
lo deo ponit sp̄z. In epla. Egrotavit 7 ē
iij. reg. xvij. ponit resurrectionē filij vidue
ab helia. Rñforziū est. Bonū est sp̄are in
dño. supple. q̄ resuscitat. 7 ē q̄nti tōi. ea-
rōne q̄ in p̄cedēti feria dicta ē. Sequitur
euāgelii. Erat qđā. iohā. xi. de resuscita-
tiōe lazarī q̄ hac die resuscitat. Et of-
fertoriū i ḡraz exhibitionē. p̄lm hūilez
saluū facias dñe 7 ē. p̄mi toni. eadē rōe.
qz. s. i. solo deo sp̄andū ē. In postcōione
nō habet q̄ ad p̄ces eaz. s. marie 7 mar-
the suscitāt. fuit lazar. vidēs dñs flētes
sorores lazarī 7 ē. iohā. xi. p̄ qđ significat
q̄ ad p̄ces scōz suscitāt 7 ē. mortuos spi-
ritualit̄ dās eis p̄mā ḡram. 7 iō est p̄-
mi toni. p̄p̄ p̄mā resurrectionē scilicet
aie. Et attēde q̄ semp hac die q̄ est. xv. a
passiōe dñi legi p̄dictū euāgelii. qz cō-
stat hac die lazarū suscitātū ēē. De quo
euāgelio sumit rñforziū. Occurrerūt in
dei 7 ē. qđ hodie in q̄busdā eccl̄ijs cantat
cui euāgelio p̄grue p̄mittit dicta lectio
de filio sareptene mortuo. quem suscita-
uit helias. ponēs eū sup lectū. 7 expādēs
se tribz vicibz sup eū. Nēpe b̄ mlt̄ est ec-
clesia q̄ fide suscipit chr̄stū i hospitō cor-
dis. fili. ei. est q̄libet fidel. q̄ morit̄. cum
morte dignū p̄ctm̄ cōmittit. Lect. helie
catholicā defiḡt eccl̄iam in q̄ sole anie re-
mūscūt. dū p̄ fidē trinitatis a morte re-
surgūt. Cetera laudes p̄fessiones 7 p̄so-
lationes sunt cuiuslibet hominis a pec-
catis resuscitati. De sabbato.

Sabbatus vero

Sus de largitate saluatoris ē. Cū
introit. est. Sitiētes venite
ad aquas doctrine. s. 7 baptismi. Sequit̄
tur. Et bibite cūz leticia. Nec ad sabba-
tū mentis p̄tinēt. Et ostēdit largitas dei
qui patus est large dare cuiuslibet. 7 benī-

gnitas eius. vñ dicit. Venite bibite aq̄s
s. q̄ mūdificāt 7 sanctificāt gratis. Seq̄-
tur x̄sus. Attendite p̄ple meus in q̄ on-
ditur q̄ etiā hoc d̄ aq̄s doctrine intelli-
gitur. secūdi toni est. p̄pter mūditiōem a-
nime 7 corpis. 7 sumit de epla. Epla est.
In tpe placito exaudiui te. epla. xlii. Et
post. Aliquid pōt mulier obliuisci ifan-
tez suū. ecce ostēdit largitas vel charitas
dei erga nos. Postea seq̄tur rñforziū. Ti-
bi derelictus est paup. in ḡraz actiones.
quarti toni. p̄pter q̄ttuor v̄tutes. p̄ q̄s
sanctificat. In euāgelio vero qđ ē iohā.
xii. de eadē largitate agit. Ego inqt̄ suz
lux mūdi. Nō dicit huius hoīs vel illius
sicut flos cāpi. Qui seq̄tur me non am-
bulat in tenebris. Ostēdit q̄ patus est
illuminare omnē hoīez qui sequitur ip̄-
sum. Ceterz q̄ videt currit. qui currit p̄-
uenit. exceptis sup̄bis. Cū seq̄tur. Tu
de teip̄so testimoniū phibes. testimoniū
tūū nō est ver. Respondit eis scilicet
iudeis iesus. Nōne scriptū est in lege
stra q̄ duorum hominum testimoniū
verū est. Videbāt enim miracula. 7 ita
pater erat testis ei. Et reliquit eos do-
minus. quasi sup̄bos disputatores. nō
curātes illūari. Soli enī humiles illu-
minant. Unde sequitur offertoriū. Fas-
ctus est dñs. primi toni. qz solus deus
potest illuminare. Quia igit in hoc sab-
bato ostendit ecclesia largitatem domi-
ni dantis gratiā in baptismo 7 in doctri-
na in q̄b ex largitate dei abundāter dat
gratia. ideo sūt ordines in illo die. 7 eti-
am qz imminet tps passiōis dñi. in q̄
artius se tenet ecclesia. ad significādū
q̄ ordinati arti se tenere debent. vt q̄ p̄-
us ebz̄jerāt amō sobz̄ sint. 7 itez dñt
se imolare deo hostiā sanctaz. deo placen-
tem. Hoc etiā sabbato fit scrutiniūz ba-
ptizandoz. quia cathexumini ad requi-
em eternā. que p̄ sabbatū intelligit. ve-
niunt per baptismūz. Unde in quibus-
dam eccl̄ijs hodie due lectiones legū-
tur in missa. ex eadem causa qua 7 in q̄r-
ta feria p̄cedenti.

De dominica quinta in passiōe dñi.

Liber Sextus

Equitur domi-
 nica de passione dñi. s. de cruce.
 Incipit aut huius celebri-
 tas passionis a fine sabbati. i. vespa lucez
 huius dñice pcedente. qz lacaro in pce-
 deti sexta feria suscitato. quidā de betha-
 nia abierūt ad phariseos narrātes eis
 miraculū. 7 cu3 in illa sexta feria fuerit
 neomenia. i. prima dies mensis ad san-
 ctificationez. multi iudei pontifices et
 pharisei puenierant ibi. qui audiētes si-
 gnū mox vt ait iohānes. hoc est. in sab-
 bato collegerūt pñilum aduersus iesuz
 7 ex illa die cogitauerūt vt interficerēt
 eum. Ac deinceps iesus nō palā ambu-
 labat apud eos. qz nōdum venerat hora
 eius. Jōq3 in vespa sabbati qñ post horā
 eiusdē pñlij publicū luctū incipit eccia
 suo cōpaties dño vt capiti mēbra. et ex
 tūc lugendo recitat vexillū regis. myste-
 riū crucis. acetū fel. arūdinez. clauos. et
 lanceam perforati corporis diem passio-
 nis. rationē patientis. illusiones inimi-
 cor. 7 infidias eor. Nec 7 his similia in
 vesperis 7 nocturnis plangit officiis. q
 de autenticis veteris 7 noui testamēto-
 rū sunt congesta scripturis. Preterea
 post pcedentiū. vij. dominicarū ordinatis
 simā dispositionē qbo vt pmissum ē ses-
 ptem mūdi etates figuratur. q omnes
 sunt dñi passione redempte. merito ip-
 sius dominice passionis celebratio icha-
 tur. 7 quasi lōga funeris pompa pmissa
 demū sequit ipa salutis nostre victima
 ingerens oculis ea q pro nobis ptulit
 vulnera. 7 mortis insignia. Rursus iō
 eccia cantat. Vexilla regis 7c. vt si forte
 aliq sint lapsi veniāt ad vexillū qd omēs
 amaritudines facit esse dulces. qd signi-
 ficatū est p lignū plectū in aq̄s marath.
 Semp enī 7 maxime isto tpe debemus
 habere in memoria dominicā passionē.
 Unde in canticis. Fasciculus myrrhe di-
 lectus meus mihi. inter vbera mea cō-
 morabitur. Quia memoria passionis
 dominice secum non patitur amaritu-
 dine3 peccati. Ideo autem specialiter

duab3 septimanis ante pasca passio do-
 mini recolitur. Primo quia ipse a duo-
 bus 7 p duob3 populis passus est. Se-
 cundo quia duo testamēta p duas heb-
 domadas exprimim3. vt qd p̄dixit do-
 minū passur3 7 nouuz qd ostendit ipsuz
 passum. Tertio qz in duob3 huius secu-
 li tpi3 sc3 ante legē 7 sub lege eade3 pas-
 sio vaticinata est. Quarto vt he due ses-
 ptimane reducāt nobis ad memoriam
 murmuratiōe eor q ante legē 7 sub
 lege in inferno fuerūt vsq3 ad tps gra-
 tie. quod in tertia hebdomada sc3 pasca
 li significat. Ab hac nanq3 die q glia pa-
 tri dimittitur. due sunt hebdomade vsq3
 ad pasca. tūc vero tertia est in qua re-
 stauratur oīs dimissa glificatio. In ter-
 tio enī tpe qd fuit sub grā. oīa bñficia q
 patres nostri expectauerunt in ecclesia
 redditur. Ideo aut glia p̄i dimittitur
 qz ille versus ad laudē ptinet trinitatis
 que fuit in passiōe dñi. quā eccia ab hac
 die representat dehonēstata. Constat enī
 q christus qui est tertia in trinitate per-
 sona fuit dehonēstat3. Sed in resurre-
 ctione gloria patri resumit3. qz p resur-
 rectionē fuit glia immortalitatis glifica-
 tus. Sed certe hec detestatiō fuit specia-
 liter in crucifixiōe. Cñ3 pōt dici. q glo-
 ria patri pnuntiacet ppter hūilitatē p
 quam ad christi passionem peruenien-
 dum est. et quia dominus se abscondit.
 Et est aduertendū q tacetur in introi-
 tibus et responsorijs. quia illa sunt de
 passiōe. et in venite exultemus. in psal-
 mis vero et hymnis nō. quia psalmus
 significat operationem. Ipsum enim
 non persequēbantur nisi linguis tractā-
 do de nece ipsius. nec ipse bonum desijt
 operari. Non ergo tacetur in totum qz
 remissior debet esse luctus. eo q non sta-
 tim post habitum consilium de nece ei-
 us traditus est agnus in manibus vi-
 lanionuz. S3 in troitu ante pasca om-
 nino tacetur quoniā tūc maxime san-
 cta trinitas dehonēstata ē. licet enī ante
 dies illos de nece dñi agere3. tūc tñ va-
 plat. spuif. alapa3. 7 crucifigif. vñ elā. et

vidim? eū nō hntem spēm neq; decore
 Vel qz tunc sepulturā dñi celebram? q
 maria fuit eius hūiliatio. Ab hac etiā
 dñica in qbusdaz eccl'is tacef ad primā
 chrisie fili dei. tū qz exnūc eccl'ia ei' mori
 tem et passionē reputat. tū qz fm iudeo
 rum reputatiōem nō poterat alijs mi
 fereri qui seipsum saluū facere nō pote
 rat. De hoc etiā dictū est in quinta pte
 sub titulo de prima. Nō fuit etiā in ho
 ris canonicis speciales cōmemoratiōes
 de sanctis. neq; de pace. ab hac dñica vsq;
 qz ad sabbatū post pentecostes. Quis p
 laudes dicat. preciosa ī aspectu dñi rē. et
 ad primā oīo. dñe deus omnipotēs rē. in
 quib; cōmemoratio generalis fit de san
 ctis. Circa qd sciendū est q cōmemora
 tio scōz duplici ex causa fieri consuevit
 Primo ad recolendū eoz sanctitatis
 meritū in nrm exemplū. Secundo ad
 impetrādū nobis eoz patrociniū salu
 tare. Que duo excellētissime in chriso
 nostro capite precipue passiōis et resur
 rectiōis tpe nobis attēdenda mōstrant
 quia passiōis sue tpe prebuit eximius
 humilitatis et sanctitatis exemplū. post
 resurrectiōez vero suā apud patrē sicut
 testatur iohānes noster aduocatus seu
 patronus factus est singularis. Ut igit
 tur nostra intētiō p̄cipue hoc tempe fe
 ratur in sue sanctitatis exemplū. et in il
 lo spes nostra eleuet solū ad vnicū eius
 et singulare refugiū et patrociniū. idcir
 co ouenienter his temporib; alioz san
 ctōz specialia suffragia omittūtur. Dic
 etiā est q qdam eccl'ie omittūt post pri
 mam dicere. p̄ciosa ī aspectu dñi rē. in
 cipiētes ibi. deus ī adiutoriū meū rē.
 Et in illa etiāz orōne. dñe sancte pater
 omnipotēs rē. qz ad primā. p̄termittū
 tur verba illa. per intercessionē btissime
 virgis marie et oīm scōz. Quis dō dicūt
 p̄ciosa rē. asserūt q illud nō est hora. nec
 ps canonicē hōre. put dictū est in. v. p.
 sub ti. de prima. Eisdē etiā tpi b; omitti
 tur cōmemoratio de pace. qz sicut ait a
 postolus ad col. i. chrisus pacificauit p
 sanguinē crucis ei'. siue q ī terris siue q

in celis sunt. et post resurrectionē suā
 pacē discipulis suis nūciauit. et cū eis ipe
 qui pax nra est p̄tinue vsq; ad ascensionē
 suā p̄sari. et tūc eis pacē suā dare dicēs
 pacē meā vob; et ī pentecosten p̄solato
 rē mittere dignus ē. Incassum g fieret
 cōmemoratiō de pace. Introit' aut' in
 cipit ab orōne dñi in passiōe. Iudica
 me deus et discerne cām meā rē. in h' enī
 instruit nos in orādo. Sequitur. Emit
 te lucē tuā rē. qz qvidet p̄mia fortis effi
 cif in pugna. Et veritatē tuā rē. qz enim
 videt q bona de facili ducit in eterna
 tabnacula. rē qrti toni p̄p formā crucis
 vel ppter quattuor q petuntur. s. iudiciū
 discretio. liberatio. et fortitudo. Ep̄la
 vero. s. Chrsus exisēs p̄tifer futuroz
 bonoz p̄amplius et p̄fectius rē. q est he
 bre. ix. oñdit efficacitā passiōis chrsi. per
 passiōē enī eius in eterna tabnacula
 ducim. cuius memores eē debem'. S;
 qz non omēs intrabūt nisi qui faciunt
 eius volūtātē. ideo seqtur r̄sōziū. Eri
 pe me de inimicis meis doce me rē. Alle
 enī nō intrat in scā scōz. et est tertij toni
 ppter liberationē a triplici inimico per
 virtutem trinitatis. Postea sequitur
 tractus in quo cōqritur dominus de
 inimicis suis dicēs. Sepe expugnaue
 runt me a iuuetute mea. in abel et in a
 lis. Et verissime dē tractus. quia hmoi
 cogūt nos ducere vitam miserā. s. allo
 phili et philistei. et est octauī toni. ad si
 gnificandū q huiusmodi tribulatiōes
 veniunt super nos vt simus memores
 alterius vite que erit in octaua etate.
 quia ad dominum cum tribularer cla
 maui rē. Et iob. Operuit confusio faci
 em eius. Postea sequitur euangelium
 Quis ex vob; rē. iohā. viij. in q hētur cō
 tumelia iudeoz dicentiū dñio. demoni
 um habes. et dominus abscondit se vt
 expectaret tps imolatiōis agni. et x. lu
 ca oñdit se. sic dicebat de agno fieri. vt
 hētur ī exodo. xxiij. Eccl'ia dō oñdit se
 esse p̄riam eis in offertorio. Quasi. di.
 Ipi dicūt demoniū hēs. s. ego p̄stebz
 tibi dñe. et ē p̄mi toni. qz soli dō p̄stēdū

Liber Sextus

est. Postcoio aut est hoc est corpus rē.
luc. xxi. et matth. xvi. et mar. xii. et i. co
rinth. xi. c. Et icipit eā sacerdos ad onden
dū q magn' sacerdos sacrificiū vetus
mutauit i nouū sacrificiū. et est octau
toni. qz illud sacrificiū est vep. qd pfice
tur in padiso qn resurgemus. et illud a
postoli vere implebitur. omnia vestra
sunt.

De secunda feria.

Secunda feria ē

S de crucifigione nra et maxime
de ieiunio. qz debem' crucifi
gere mēbra nra cū vitijs et concupiscētijs
sicut pcedes dñica est de cruce. S; qz si
pōt hō ieiunare nisi libere ab inimicis
visibilib; et inuisibilib; dialolo. s. et mū
do et malis hoib; iō ecclia petit in itroitu
liberari ab inimicis. et est tertij toni. ppter
liberationē a triplici inimico. Ep̄la rō
est. Factū est vbi iohā. in. in q inuitam
ad ieiuniū p exemplū niniuitar. q soli
ione et vnica p̄dicatione ieiuniū indiret
etiā iumētis vt liberarent a tpali subū
sione. qnto magis debem' nos pñiaz su
scipe ad vocē veri iōne. s. christi et aploz
vt a subūssione eternali liberem'. In rñ
sorio petit filii liberari ab inimicis. De
in noie tuo saluū me fac. et est tertij toni.
ni. ppter v̄tutē trinitas. et liberationē a
triplici iūmico. Postmodū seqtur euā
gelij. Miserūt principes iohā. vii. in q
dic dñs scribis et phariseis. Quid vultis
me interficere. Et loq̄tur de resurrectō
ne sua et ascēsiōe et spūsancti missione.
ppter h̄ vt illi q sunt i cruce. q sustinēt
m̄lta a mal' sicut ipse dñs. sp habeant re
spectū ad fructū charitatis. Cū ascēdaz
in palmā et apprehēdaz fructū eius. In
offertorio. dñe pūtere et eripe aiam meā
et. petit liberari ab inimicis in aia. et est
ferti toni. qz liberatō aie pfecta liberatio
est. senarius enī nūer' pfect' ē. In post
coioe. Dñs v̄tutū ipse ē rex glie. attribu
it deo liberationē suā et. et est tertij toni
qz ille est de' trinitas qui liberat. Dicis
aut ad horas caplm illud. attēde domie
piere. xxiij. et illud dñe oēs q te derelin

quāt. ibidem. xxiij. et illud. pfundatur q
me. qd est ibide. et illd tu aut dñe. ibidez
xx. cap. et illud. dominus deus aperuit.
Esaie. l. caplo. De tertia feria.

Tertia vero fe
ria ad patiam inuitat. Vñd
introit' est. Expectabo dñm
et. Versus. Dñs illuminatō mea. De
us enim dat paciētiā. et q illūatus est
patientiam habet et est septimi toni. qz
patientia p̄cipit respectu quietis eterne
Postea seqtur ep̄la. Congregati sunt.
danie. vlt. in q onditur effectus pacien
tie. qz ibi habetur qūo babylonij misert
danielē in lacū leonū. nec tetigerūt eū
et missus est ei cū a dño p abacuc. et si
gnificat q p paciētiā liberat nos dñs a
spūalib; babylonijs. et qñq; etiā liberat
corpāliter et dat vitam eternam. iuxta il
lud apoc. Qui vicerit dabo ei māna ab
sconditū. In rñsorio discerne causam
meā et. petit liberari ne succubat. Dein
de seqtur. Emitte lucē tuam et veritatē
tuam. Ecce semp petit lucē. quam qui
videt paciētiā habet. et sic liberat. et est
qnti toni. qz petit liberari a tēptatiōe. v.
sensuū. vel ab inimicis qui nocuerūt p
v. sensus. Intra enim mors p fenestras
corpis. In euāgelio rō. Ambulabat ie
sus i galileā et. ondit discretio honoz
erit i futuro. Cū debet dicere patēs sic
dixit dñs. tps meum nondū est. et debet
sperare in dño. Cū sequitur offertoriū.
Speret i te q te nouet et. Et qz sp su
stinet malos. iō in postcoione. Redime
me dñe et. petit libari. q ē septimi toni
ppter requiem que speratur.

De quarta feria.

Quarta feria o
fīedit q a solo deo ē libatō. qz
fidelē de' q n pmittit nos tē
ptari sup illd qd possum' sustinere. Cū
itroit' ē. Liberator me. et sus. Diligā
te dñe fortitudo mea et. Ecce pōit tē
fortitudinē suā. et ē tertij toni ppter tonū

trinitatis et propter triplices inimici. In
epistola vero locutus est. leuit. xix. enuerant
precepta. ubi ostendit iudeos non obsequare il
la. in his quod persequantur innocentes. et omnes etiam
quod persequuntur bonos. non sunt timendi. quia
sunt inimici domini. Cum ibi habet. Non iniu
ste iudicab. Et ideo in responsorio. Exaltabo te
et petit liberari. quod est septimi toni. propter
septiformem gratiam. In euangelio vero. Scia
sunt. iohannes. ostendit quod fecerit dominus in ence
nisi quia iudei tulerunt lapides ut iaceret
in eum. Et dominus dixit. Multa bona opera feci
vobis. propter quod vultis me lapidare. Enceni
um festum erat dedicationis templi. hoc est de
reparatione ipsius a machabeis. Sequitur.
Et hyems erat. Hoc erit in die iudicii
quando repabitur vester templum quantum ad bonos. et
hyems malorum erit. boni vero cognoscunt dominum
sicut in euangelio dicitur. vos autem cognoscet me.
quia primum in me est et ego in patre. Et tunc ple
ne liberabitur ecclesia sicut petit in offertorio.
Cripe me et quod est septimi toni. quia tunc
erit vera quies. vel propter gratiam septiformem.
Quia vero bonus erit qui erit in illa quiete.
quod non erit sine innocentia. ideo est postico.
la. ubi in innocentem et introito ad al
tare dei. id est ad altare quiete mentis. et ad al
tare supernum. quod est octavi toni. quia hoc erit
in octava etate sicut dictum est. Quarta er
go feria est de enceniis. id est de dedicatione que
plene fiet in futuro quando ecclesia perfecte de
dicabitur deo. De quinta feria.

De quinta feria

Immolat ecclesia hostias spiri
tuales per quas possit consequi illud
gaudium. Sed quia non impetrat misericordiam nisi con
fessio iusticia. ideo dicit in introitu ostendendo
iusticiam dei erga nos. Domine qui fecisti nobis
domine. in vero iudicio fecisti. daniel. iij. Si
immisisti tribulationes benefactorum est. quia
peccauimus tibi. Et postea petit misericordiam.
Da inquit gloriā nomini tuo et fac nobis
cum multis multitudinibus misericordie
tue. Celsus est. Magnus dominus et
laudabilis nimis. et est tertij toni. quia
qui ostendit dicitur confiteri triplex peccatum
suum. In alijs tamen ecclesijs est versus. beati

immaculati. Idem habetur in epistola
que sumpta est de daniel. iij. c. Orauit
daniel domine deus ne despicias et quia pec
cauimus et non est nobis sacrificium
et. Ita enim dicebant filij israel quando
erant in babilone. sic et nos possumus
dicere quando sumus in peccato. Non est
sacrificium. Sed in spiritu humilitatis et in
animo contrito suscipiamus domine a te. In re
sponsorio. tollite hostias et monemus nos of
ferre hostias spirituales. Celsus est. Reue
labit deus densa. Aliter enim non potest of
ferre spiritualiter. nisi deus remoueat tene
bras a corde. et est quinti toni. quia talem
optet in quinq; sensibus mactari. Cum se
quitur euangelium luc. vii. Rogabat iesu
sum et in quo habetur quomodo maria magdale
na impetravit veniam lachrymis. quia quot
habuit in se oblectamenta. tot mactando
se hostias spirituales obtulit deo in corpe
suo. In offertorio super flumina et. ostendit
quomodo flendum sit. et quomodo optet lugere. duo
enim sunt que hoc faciunt scilicet memo
ria peccati preteriti. et recordatio celestis
hierusalem. quoniam quando homo suas mise
rias mundicie comparat angelorum. flet super flu
mina babilonis. et est primi toni. quia
hoc debet esse primum in memoria scilicet finis
propter quem sumus. In postico orat
ur ut dominus sit memor promissionum.
Memeto verbi tui seruo tuo. in quo mi
hi spem dedisti. et est octavi toni. quia in oc
tava etate fiet illa dedicatio. In quibus
dam tamen ecclesijs legitur euangelium. ubi dicitur quod cum
quidam vellet apprehendere iesum et tamen
nemo misisset manum in eum dixerunt pon
tifices ad ministros. quare non adduxistis
eum. Responderunt ministri. Nunquam sic locutus
est homo sic hic loquitur. Hac etiam die pueni
enter legitur illud euangelium ubi dicitur quod reuersi
sunt omnes in domum suam. Et in offertorio
dicitur. In salicibus in medio eius suspensum
mus organa nostra. Quia post hanc diem
nullum euangelium legitur in quo dominus iude
is publice predicasse narretur. Ecce er
go illud diuinitatis organum in illis sa
licibus id est fluctuosis hominibus babilo
nis suspensum est.

Liber Sextus

De feria sexta.

Extra feria ē de

S passione. et orat christus dñs nob in itroitu formā orādi: Misere te. et ē qñti toni. qz nō p̄t fieri liberatio sine. v. sensuū cohibitiōe. In epla. Dñe oēs. et. hie. xvij. petit suā liberatiōem. et iūnicōz p̄fusiōez. In rñso. rio dñs qñrit filr de inimic. et maxime de ypocritis. pacifice loq̄bant. et. s. cuz dice bāt. Agt scimus qz verax es. et tñ volus erat in corde. Cñ vide dñe. et. In euan gelio. Collegerūt pōtiffes. et pharisei. et iohā. xi. filr volu. expm̄it. et dñ. ibi. Cleni ent romani. et tollēt locū nēm. et gētez. qz iā ablatū erat sceptr. de iuda. et dux de fe. more ei. et pilatū p̄fidē romane ptātis hēbāt. Quia dñs vbi ē. et dñ. et crudelitas ibi maxie indiget hō sapia vt sapienter rñdeat. iō in offertorio petit intellectuz vt possit rñdere sine pctō. Bñdictus es dñe. doce me iustificatiōes tuas. et rñde lo. et. sic dicit dauid. iij. reg. dimitte euz vt maledicat mihi sic p̄cepit dñs. Ples enī sunt rōga dñi. vñ aug. Cñd supbiuit impij. qz eos fac p̄t meus rōgā suā. Et i puerbjs. Fili mi stude sapiāz vt possis rñdere simoni. Et ē septimi toni. ppter spūsancti grām septiformē. Positiōio qz. Me tradideris me. et. eadē rōe ē septi mi toni i q̄ petit liberari. De sabbato

Equitur sabba

Stum qd dñs sabbatū vacās. si cut et secūda dñica q̄dragēsi me. In hēnī sabbato intēdere p̄suevit dñs p̄p paupibz christi dādo elemosy nā et mādātū celebrādo. tū qz i cena dñi p̄p̄t officij magnitudinē hē facere nō po. terit. tū qz sic dicit iohēs. añ sex dies pas. sce venit iesus in bethaniā et scñ est pui uium i domo marie et marthe vbi fuit lazarus. quē dñs suscitauit et tūc maria vnguento nardipistici vnxit pedes iesu. Aplicus ḡ in memoriaz eius qd illa de uotissime egit. fac mēbris christi qd ipa capiti fec. vt pedes iesu vngendo. i. dñi

vestigia sectādo et capillis tergēdo. i. sup flua paupibz erogādo. i. pleat domus oi. toze vnguēti. i. mūdus impleatur bona fama. Quia ḡ hac die circa p̄missa cha. ritatis opa exercēda occupat. est. iō va. cat hoc sabbatū a p̄prio officio. et mutuo accipit a qñta feria antecedenti. vel in q̄ husdā ecclījs a sabbato antecedenti. scz. Sitientes venite ad aq̄s. Legit epla de hie. xvij. Dixerūt ipij. et. in qua sunt male cogitatiōes q̄ p̄cefferūt passiōē. Venite cogitem. et iustū cogitationes. Et postea. Percutiam. etū lingua. La. les aut nō hñt sabbatū. qz nō est par i. pijs dic dñs. In euāgelio dñs subleua. tis. et. iohā. xvij. rogat p se et p discipul. et p omnibz fidelibz. vt habeāt sabbatuz qd erit p vnitate et charitatē in futuro. qñ vnum erimus sicut p̄t et filius sunt vñi. i. in maiori app̄ximatiōe q̄ possit esse illi vnitati q̄ p̄t et filius vnum sunt. In alijs vero ecclījs legit euāgelium. Cogitauerūt aut. iohā. xij. In quibz dā etiā ecclījs legit euāgelium de p̄ditiōe iude. Amen amen dico vobis. nisi man. ducaveritis. et. cui recte p̄mittit lectio hie. vbi dñ. Clenite cogitem. et iustuz cogitatiōes. Hoc sabbatū p̄uilegiatū ē qz vt p̄missuz ē dñs p̄p tūc elemosynas dat. et mādātū fac. et qz hac die vt qdā vi. cūt. christi. discubuit i domo simonis le. p̄si. et martha ministrabat ei. et maria la. chrymis suis pedes eius lauit. et propri. is capillis terfit.

De dominica sexta in ramispalmar.

dominica in

Ramispalmar. et passiōe dñi. legit hieremias duplici rōe. P̄ria qz ipe maifestius de passiōe dñi p. phetiauit q̄ ali. Secūda qz p ei. pasi. sione p̄figurata est passio dñi. quia de. plorando captiuitatem iudeoz p baby. lonios factā p̄figurauit et romanā quas. incurrerūt ppter christi passionem. In nocturnali autē officio dicitur inuitato. riuz. Ipsi dñs nō coguerūt vias meas. qd dñs inuitatorū p p̄riū. qz inuitat nos ad

cognoscēdūz vias dñi p̄zium actū iu/
 deor. q̄ nō cōscētes vias dñi nō itroie
 rūt i requiē ipsius. In p̄mo x̄o r̄nsorio
 ostēdit securitas patiētū tribulatiōes.
 7 cā q̄re nō est timēda tribulatio. q̄z dē
 est adiutor i die q̄ inuocauit te. 7 c. **Clerf**
 est. In die tribulatiōis mee 7 c. q̄z si dē
 adiuuat nō est timēdū. **Uñs iob.** **P̄oe**
 me iurta te. 7 cui? vis manus pugnet p̄
 me. Et est primi toni. q̄z a solo deo span
 da est liberatio 7 auxiliū. Sequit̄ r̄nsor
 ium. Ingredeēte dño. scōi toni. q̄z lau
 dabāt pueri dñz. s. vtrāq; naturā i chri/
 sto ditatē cū dicebāt. osanna. i. salua ob
 secro. hūanitatē cū dicebāt. **Fili dauid**
Uñs dñi si corde 7 ore pueri laudabāt. sic
 iudei corde 7 ore puiciabāt. Circa diu
 nū x̄o officiū dicendūz est q̄ post sabba
 tū in q̄ oñdit deuotō marie sequit̄ dñi
 ea in q̄ ostēdit deuotō pueror. **Uñgim**
 enī dñm cū maria. 7 cū pueris veneram̄
 Et iō fac ecclia hac die p̄cessionē corpa
 liter 7 spūale. **Exiit** enī pueri extra ca
 stra obuiā dño veniēti de bethania i hie
 rusalē. 7 nos silt̄ debemus extra castra. i.
 extra delicias carnis exire obuiā ei sic di
 cit apls. **Creamus** extra castra ip̄properi
 um ei? portātes. Et sic illi. sic 7 nos in p̄
 cessione n̄ra cātā. **Osanna.** **Uñs** in e
 gressu de ecclia cātā. aī. pueri hebreor. 7
 nos debem? eē pueri. i. innocētes. 7 debe
 mus eē pueri hebreor. i. trāfiliētūz oīa
 terrena siue pctā. Postmodū fac ecclia
 statidēm in aliq̄ loco cōpetēti. vt ibi cūz
 deuotione 7 leticia suscipiat̄ obū dei. sic
 christus q̄ est obū p̄is suscept? ē cū leti
 cia a pueris i hierl̄m. In scripturis enī
 siue p̄mōibz ē christ? vñ ipe in euāgelio
Scrutam̄ scripturas. ille enī loquunt̄
 de me. Et ipe ē dulcedo scripturaz. **Re**
 gis aut̄ euāgelii de matth̄o. xxi. c. Cum
 appropinq̄s iesus hierl̄m 7 c. misit du
 os de discipul̄ suis dicēs illis. **Itē** in ca
 stellū qd̄ p̄ vos est. vñ alibi legit̄. **Misit**
 discipulos suos. lxxij. binos et binos. i.
 hñtes geminā charitatem dei 7 primi.
Misit in quā q̄rere afinā 7 pullū. i. iuda
 icum pplm 7 gentile. vt eos duceret in

celestē hierl̄m. Et legit̄ iō hac die. q̄z ibi
 de fructu passiōis habet. **Postea** cātā.
Occurrūt turbe cū floribz 7 palmis. et
 nos silt̄ debem? ei occurrere cūz floribz
 virtutū 7 palmis victoriāz. palma enīz
 victoriā significat. vñ. iustus vt palma
 florebit. Et s̄m grego. ex qualitate pal
 maz refiētur p̄ficiēs vita iustor. Et est
 octauī toni. p̄pter victoriā christi in ca
 pite 7 in mēbris. p̄ quaz puenit ad octa
 uam resurrectionis. Deinde redeūte p̄
 cessione. cātatur cātici pueror. s. gloria
 laus. p̄ aliq̄s eccliam ingredeētes. p̄re
 fertim p̄ pueros q̄ ingredeēte domino
 in scām ciuitatē hebreor pueri 7 c. In
 nocētes enī laudāt eū. Et nota q̄ t̄lxo
 dolphus aurelian. eps apud ludouicūz
 impatorē karoli magni filiū falso a qui
 busdā suis emulis accusat? ab eor̄ ē an
 tegauit carcerali custodie mācipat?. Cū
 q̄ in hac dñica iurta domū i q̄ custodie
 bat p̄cessio trāfret. ille fenestra apta. fa
 ctosq; silētiō hos pulcerrimos versus a
 se editos. s. gloria laus 7 honor 7 c. p̄nte
 impatore cātavit. Cui intātū placuēt
 q̄ mor illū a vinculis absoluit. 7 episco
 patū sibi restituit atq; eos hac die in fi
 ne p̄cessionis cantari instituit in ingres
 su ecclesie. **Post** canticū pueror cantā
 r̄nsoriū. Ingredeēte dño. qd̄ ē pri
 mi toni. p̄pter primā etatem. q̄z soli deo
 cantādū est. Rursus cātus pueror qui
 fit ianuis clausis. significat illud qd̄ cā
 tus 7 occurus illoz puerorū significa
 bant. **Prefigurabat** enim occursum et
 leticiam angelorum recipientium chri
 stum in celum post resurrectionem. qd̄
 sibi et sequentibus se per suam sanctis
 simam passionem meruit aperiri. cui?
 quidem clausio angelos non extra mi
 serat. sed aditū hominibz non prebebat
 Et ideo pueri q̄ sua puritate angelos si
 gnificāt. itra ianuas clausas q̄i dño veni
 enti occurrētes ad aperiēdū celū vt eor̄
 reparet̄ ruina. x̄fis vultibz cū leticia et
 clamore p̄ferūt hymnū laudis. q̄ eis q̄
 sūt extra cū gaudio r̄ndētibz. ipos intrā
 tes cū christo i suū p̄sortiū receperūt. **Itē**

Liber Sextus

est q in Igrefsu ecclie cātaf mīfoziū. In
grediēte rē. declarans hēc q dicta sunt fi
gurari p ea q fiūt. **Q**uā. n. ibi fiat mentio
de resurrectiōe. nā ibi fit mentio de pal
mis q victoriā chriſti de morte ⁊ dyabo
lo ſignificāt. accipit ecclia ſcām illoz pue
roz i ſignū pcedēs ei? qd iā dictū est. et
ſcām iſtoz in recordationē illi? **E**ane
an cruce ⁊ i cruce rami virides iſigūtur
ad notādū q oēm vīrū vīrore a cruce
ſiro hēm? chriſtus. n. ram? viridis fuit
hīs i ſe ⁊ nos ab ipō oēm vīrore vīrū
Uſi ipe dic. Si i viridi lō faciūt i arido
qd fiet. In ſumma g dū pceſſionē faci
mus chriſtū veniēte ad nos ſuſcipim?
cū pueris obuiā imus ſi inocētiam ſua
mus. oliuas gerim? ſi pacis ⁊ mīe opi
bus indulgem? palmas portamus ſi d
vitijs ⁊ dyabolo victoriā obtinem? vi
rētes flores ⁊ frōdes geſtam? ſi vīrū
exornā. veſtimēta ſternimus. carnem
mortificātes ramos carpim? ſcōz veſti
gia imitātes. **P**ceſſio ciuitatē vel ca
ſtrū egrediſ ouāter. i. gaudenter ad cru
cē ⁊ ad loca p̄motiora ſiue eminētia va
dēs. recolit p̄ueros hebreoz iuiſſe vīſus
mōtez oliueti. inuēs etiā q abſit nobis
gloriarī. niſi i cruce dñi nī i eſu chriſti.
Qui at pōtifiſ extra urbē iuxta crucez
cū ſuis p̄ſtituto occurrūt. ⁊ cū ipō ciui
tatē ingrediūt. accuratius agūt. imitāt
enī p̄p̄m iſrl ⁊ p̄ueros eoz q extra ciui
tatē dñō occurrerūt ⁊ cū eo illā ingreſſi
ſunt. **H**ec g magna pceſſio rep̄ntat il
lā q tali die ſcā eſt a turb ⁊ pueris iudeo
rū cū veniret ieſus hierlīm ſup aſinā ſe
dēs. **S**ignificat etiā q dñs ad nos ve
niet ⁊ ad etna tabnacula nos ducet. **U**ſi
forte recolit pceſſionē filioz iſrl qui hac
die iordanē ſiccis pedibz trāſierūt. ⁊ cū tri
umpho terrā p̄miſſiōis itrauerūt. **N**ec
eſt h pceſſio int alias dñicales cōputan
da. h. n. eſt p̄coniū paſſiōis. ille dō ſunt
ſignificatiue ⁊ rememoratiue dñice re
ſurrectiōis vel aſcēſionis. **U**ſi recti? fa
ciunt q añqz tertia vicaſ illas p̄mittūt.
hāc dō pceſſionē poſt tertiā huius diei
cū palmis celebrāt. **P**e h sub aſcēſione

dicet. **E**t qdez huic pceſſiōi lctō cach.
⁊ euāgelū iohā. recte p̄mittunt. qm ibi
dñica pceſſio p̄phetat hic hiſtorice veda
rat. In tractu infantes ad p̄coniā iui
tāt. paſſio dō i miſſa legiſ. **B**ndicitur
aut ⁊ distribuūt rami p ſac̄dotē. h chri
ſtus eos nec b̄ndixiſſe nec distribuīſſe le
gaſ. tū qz chriſt? nō honoraui eos ſz ſu
it honoraſ? ab eis ⁊ ex eis. tū qz p̄p̄s ille
iudeoz ſc̄lō corpaliter ⁊ t̄paliter. ſz nos
agimus h ſac̄mentale ⁊ ſpūaliter ad eſi
fectū q in eoz b̄ndictione exp̄miſ. **I**lli
nāqz ferētes ramos triūphū chriſti nō
dū cōpletū ſz t̄pe paſſionis cōplendū p̄
figurabāt. **U**ſi nō optuit ramos diſtri
bui vel b̄ndici a chriſto. qz nōdū figura
fuerat īpleta. **E**cclia dō p talia rep̄ntat
triūphū chriſti iā cōpletū. ſm illud col.
ij. **E**xpoliās p̄ncipatus ⁊ p̄tates trāſdu
xit p̄ſidenter palā triūphās ſup illos in
ſemetipō. **Q**uia g nō ſolū ipe triūpha
tor ē. ſz etiā p̄ ipius ḡtam ⁊ ſc̄ificatiōem
triūphabūt oēs electi p̄uenienter ⁊ b̄n
dictio ramoꝝ ⁊ diſtributio p ſacerdotez
qui chriſtū rep̄ntat debet expleri. **Q**ua
re aut nō fit feſtū de dicta aſina. ſicut fit
de cruce. dicetur in. vij. p̄te ſub feſto ſc̄e
crucis. **P**oſt pceſſionēz ſequiſ ſtatim
miſſa de paſſione. qz debem? gaudere de
fructu paſſionis ⁊ cōpati qz pro nobis
paſſus eſt. **I**bi enī eſt vñ letem? ſz de a
more quē oñdit nobis in cruce. ⁊ vnde
trīſtem? ſ. de peccatis noſtris q tot ſunt
q p̄pter ea optuit filius dei pati. **V**enit
autem decima luna ſiue die primi men
ſis id ē ante ſex dies paſce ad ciuitatē in
qua pateretur. vt eſſz in domibz iudeo
rum. ſicut p̄ceptū erat in exodo. xxvij
ca. et in deuterō. decima luna accipiet
agnū. **I**mmolabatur autem agnus.
xij. luna. i. xij. die primi menſis ad ve
ſperam. **E**t dominus eadem hora agnū
cum diſcipulis manducās. vbi legalis
paſche decreta compleuit. egreſſus eſt
cum eis ſtatim ad locum orationis. **E**t
circumſpectis omnibz cum iam veſpere
eſſent exiuit in bethaniā cū duodecim.
Nempe myſtice decima luna venit. quia

populus israeliticus in plaga decima egressus ē de egypto. sicut p ultū rex agnū est data libera ptas pplo israelitico. i. vñ denti deū p fidē ereūdi de peccato qđ nō fuit datū p moysen 7 virgā ei. i. p disciplinā 7 sacerdotiū legale. In pncipio g misse reducēs ecclia ad memoriā dñicā passionē incipit ab ofone dicens. Dñe ne lōge facias 7c. 7 est octavi toni. significās qđ p passionē venī ad resurrectio nem. Sequitur epla. Hoc sentite 7c. ad phil. ij. in qua oñditur passio 7 passiois fructus. Dicit g. Hoc sentite in vobis. qđ 7 in chris to iesu. i. imitamini ipsum. vt sicut habuit charitatē qđ voluit pati ita 7 vos hēatis charitatez qđ patiamini oia tormenta tpalia. vt habeatis humilitatē qđ in chris to maxime fuit. mansuetudinē 7 patientiā 7 intellectū realem vt sentiatis. cito enī sentitū dulcedo spūscī in corō qñ ibi est. Si quidē sunt fructus passiois. s. dulcedo in corde 7 glia. Que dā tñ ecclie legūt lectiōem. Venerūt āt filij isrl in belim. exo. xv. Eliso autē h fructu. fit hō paties qđ generat patiētiam cōsideratio fructus 7 ideo sequit rñsoriū qđ rñdet eplē. in q oñditur quō per passiones venī ad gliaz. 7 dicuntur ibi tria. qre est tertij toni. Primū ē. Tenu isti manū dñterā meā. i. pfirmasti me in bono. Secundū est. 7 in volūtate tua deduxisti me. talis facit quicquid de vult Tertiū est cū glā suscepisti me. Primū est causa crucis. Secundū ipa crux. Tertiū fructus ipius. Celsus est. Quā bonus isrl deus. qñ. s. deducit suos ad passionē Un de bto stephano legif. Lapidēs torētes illi dulces fuerūt. Postea sequitur tractus. Deus deus meus respice i me 7c. 7 est secūdi toni. qđ ibi oñdit passio 7 fructus ipsius. Un 7 titulus illi psalmi ē p susceptiōe matutia. Euāgelij de passione ē. s. Scitis qđ post biduū 7c. matthei. xxi. 7 etiā offertoriū. s. Improperium expectauit cor meū 7 miseriā. quod sumptū est de psalmo. lxviij. q totus ex psona saluatoris orātis i passiois agōe cōscribit. q. d. ecclia. Ex q chris tot pas

sus est. libēter patiat. vñ dicit. Expecta uit. supple. qñ re dulce. Postcōi o de passiōe ē. i. s. Dater 7 si fieri pōt. matth. xvi ij. mar. xij. luc. xij. c. 7 est octavi toni. ppter rōem pmissam. In qbusdā ecclis dō in hac dñica 7 i dieb sequētib pñatio de passione. put dictū est sub. nñ. feria cinerū Dicit āt hēc dñica in ramis palmar. eo q tūc rami palmar si hñ pñt i pñsiōe portant. Dicit etiā alibi dñica oliuar. qđ etiā rami oliue portant. qđ fit ad repñtandū filios isrl. q cū ramis palmar 7 oliuar veniēti dño obuiā exiuerūt. Sequēs qđ septimana maior vocat. eo q mai 7 plixius hēt officiū. Dicitur etiā penosa. qđ tūc pñpue debem vitia nra punire. vel qđ dñs in ea laborauit 7 penas sustinuit recreādo. sic 7 in prima mōi hebdomada creādo. Dicit qđ idulgētie. qđ penitētes i ea absoluūtur. Dicitur etiā scā qñ in ea ipij iustificātur. Nec āt dñica in tribo pñuilegiata est. Priō qđ illa die filij isrl intrauerūt terram pmissiōis. 7 iordanē sicco vestigio trāsierūt. sic enī pñgit vt eo āno tot dies fuerunt vsq ad pasca. qđ sunt ab hac dñica. Secūdo qđ hac die veniens dñs de bethania cū honore maximo i hierl est susceptus. Tertiō qđ eadē die dominus a templo ementes et vendentes eiecit. De secunda feria.

Secūda feria o
S fñdit cām passiois. s. in chris to hñilitatē 7 patiētiam. in iudeis crudelitātē 7 inuidiā. i. iuda cupiditatē 7 auariciā. Et ē introit qñti toni. ppter formā crucis. Epla dō sumit de esā. l. c. in q oñdit pñcipal cā passiois dñi Dñs deus aperuit mihi aurē. s. ad intelligēdū. 7 ppter hōc dēi genas meas velle tibi 7c. In quibusdā ecclis in hac et in tertia ferijs dicūtur due lectiōes i missa. p eo q chris ti passio a lege et pphetis pñtūciata fuit. In rñsorio petit liberationē suā. Surge dñe 7 intēde 7c. Celsus. Effunde frameā. tertij toni qđ vtute trinitatis liberañ ab inimic. Framea

est spata quasi ferramea vel quasi ferrea. In euangelio xpo. An sex dies iohā. xij. c. ostendit triplex causa passionis. Et dicitur an sex dies pasce. in iō qz ibi sex dies futuri erant an pasca. s. qz ibi causa passionis ostendit. In iuda ostendit causa cupiditatis. eo qd dixit. vt qd peditio hęc. Erat enī hñs loculos. et iō sic dicebat vt numos furaret. vt hęc in iohāne. In iudeis causa est iudicia. quia moti sunt i eu. ppter laudem puerorū dicentes. Si dimittum euz sic oēs credet in eu. Et iō qrebāt iustificare eu. In ipso christo ē fructificatio toti generis hñi. An in euangelio dicit. Nisi granū frui mēti rē. In quibusdā tñ ecclīis i. ij. feria legit passio fm marcū. s. Erat pasca et agnū p'biduū rē. et in. iij. feria dictū euāgelīū fm iohēm. s. Ante sex dies pasce. S. pmi vident mag' hystoriā seq. qz p'biduū. i. post tertiā et qrtā ferias. in qnta feria pasca. i. agn' pascā imolatus fuit. Preterea secūda dies creatiōis mūda ne minus ē ceteris ornata dieb'. Nā euz dixisset dñs fiat firmamētū i medio aq' rñ. nō est additū. Et vidit de' qd esset bonū. in q nūerus binarius ifamat. qz pimus ab unitate degenerat. et diuisionē significat. Et i eo facta est aq' diuisio. Nō est g' mirū si h' dies secūda q illa respicit min' ceteris in officio dñice mortis purpureis insignijs. S. nō est mltū attendendū vtz i secūda vel i tertia feria legat passio. Quia enī qtuor euāgeliste passionē dñi scripserunt. idcirco fm quolibet eorū passio legit ex institutione alexātri pape eo ordine q scripsē. Nāz die dñico legit passio fm mattheū. q pimus scripsit. ij. vel. iij. feria fm marcū. q secūdus scripsit. qrtā fm lucā. q terti' scripsit. vi. feria fm iohānez q vltimo. Mediolanēses tñ nō legūt passioez nisi fm iohēm. et i sexta feria. Sane passionē lectur' bñdictiōem nō petit. qz in illa describit esse sublatus q autor ē bñdictiōis. vñ nō est a q petat. Legit qz sine luminarib'. qz ille morte extinct' nūciat. qui fm iohā. lux ē mūdi. et vt repñtet qz eius discipuli tūc qsi extincti sunt

quib' ipse viuens dixerat. Vos estis lux mūdi. Nō fert etiā incēsum ad notādū q tūc feruor deuotiōis vel ois. q p incēsum defigunt i aplis tepuit. vel poti' qsi extinctus fuit. Legit etiā sine salutatiōe siue sine dñs robiscū. i. detestatiōem salutatiōis iude. et sine rñsiōe. nō ē rñdef glia tibi dñe. qz i ipa expmī q christus fuit a suis sepat' p mortē corpālē. et spiritalē q metu mortis eo derelicto fugerāt. et nulla glia sibi erat. Nō legit etiāz tota sub tono euāgelij. s. cāt' et loz christi dulci' modular' ad notādū quanto dulci' et ba christi i ipius ore resonabāt qz i ore cuiuslibet euāgeliste referētis cuius et ba in tono euāgelij pferunt. Verba et ipiissimorū iudeorū clamose et cū asperitate vocis ad designādū q ipi christi aspe loq'bant. In fine tñ in quibusdā ecclīis bñdictio peti. incēsum portat. et sub euāgelij tono legit. qz iā finita est narratiō passionis. et ex tūc oia et ba sunt euāgeliste narrātis q post christi mortē vlt' ad resurrectiōem ptingerūt. In alijs tñ ecclīis finis passionis q ad sepulturā ptingit i tono legit doloroso. vt plac' mulier de passiōe christi lamētatiū designetur. de q placu dñs in euāgelio. Si hie hierlm nolite flere super me rē. et ad maiore deuotiōez et amaritudinē ppter christi passiōem i animis audiētū excitandā. et legit sup nudū pulpitum. put sub feria. vi. dicef. In offertorio. Eripe me. petit liberari. sic et in respōsorio. et est quarti toni. ppter formā crucis. In postcōione. Erubescet. petit psecutores suos cōfundi. et est septimi toni. vt sic i regiōe q escentiū gaudeat. De tertia feria.

Tertia feria ē si
t militer de passiōe. qz manifeste qrebāt euz iustificare. vt hētur in euāgelio. Erat aut pasca et agnū post biduū rē. Et qz ecclia considerat salutē suā i cruce triplē. s. in amore quez dñs nō ostendit in cruce. et i imitatiōe crucis. et in salute nobis data p cruce. iō dñe in introitu. Nos at gliari optet i cruce

dñi rē. ad gala. vlt. **E**p̄la vero est. Dicit
hieremias. q̄ est hie. xi. r̄ habetur i ea
vba iudeoz de crucifixiōe xp̄isti. mitta
mus lignū in panes eius. i. ipm q̄ se dīc
panē in ligno crucis destruam. **A**udie
rāt enī q̄ ip̄e dixerat. Ego sup panis vi
uus q̄ de celo descēdi. Et h̄ erat dictum
Per lignū crucis destruam? ipm vel do
ctrinā ei? **S**eq̄tur r̄soriū. Ego aut rē
tertij toni ppter triplex merituz qd̄ ibi
notat. **P**rimū cū dīc. Induebar cilicio
i. nō ondebā eis deitātē. sed asperitatez
hūanitatē. r̄ hec fuit hūilitas et sapia.
Aliud notat ibi. **S**umiliabā in ieiunio
aiam meā. i. nō reddēdo malū p malo.
h̄ etiā p eis orabā. r̄ h̄ est tertiū. **U**n̄ di
cit. Et oīo mea i sinu meo pueret. sup
ple. ex q̄ eis nō pdest. qz nō sunt digni.
Euāgeliiū v̄o. **E**rat pasca. **M**ar. xii. ē d̄
passiōe. vbi d̄r q̄ dñs crucifx̄ fuit hora
tertia. r̄ h̄ dīc vt ondat eoz ipetuositatē
qz ab hora tertia linguis eū crucifixerūt
dicētes. crucifige crucifige. nō cessantes
In offertorio petit se custodiri a diabolo
r̄ a mēbris eius. **U**n̄ dīc. Custodi me
de manu peccatoris. i. diaboli. r̄ ab hoibz
iniqs erue me. r̄ est secūdi toni. **I**n post
cōione. adūsum me. ondit maliciā ples
quētiū. r̄ meritū patiētiū. **S**eq̄tur ibi.
Et i me psallebāt q̄ bibeāt vinū rē. i. si
lii diaboli qui inebriabātur de calice ba
bylonis. **D**e quarta feria.

Warta feria est

Quilla i q̄ dñs vedit fuit a iuda
qz nō solū voluit pati p nob
h̄ etiā vedit vt liberaret nos a venditiōe
q̄ prim̄ parēs vedit nos diabolo p e
sum pomi vetiti. vñ esa. **G**ratia vendita
ti estis r̄ sine argēto redimemini. **S**ile
multi vendūt se diabolo p momētaneā
delectatiōem. sic vendidit se adaz p esu
pomi vetiti. **Q**uarta ḡ feria venditus ē
sol iusticie ad nr̄am salutem. r̄ quarta fe
ria formatus est sol visibilis ad mūdi lu
cem. **O**rauit at dñs sic h̄etur in euāge
lio huius diei flexo genu. r̄ idcirco in in
troitu q̄ est ad philipē. ij. c. iuitat ecclia

vt in noīe dñi omne genu flectatur. ce
lestiū qz eoz ruinā repauit. terrestriū.
qz eos liberauit. infernoz. qz eos eduxit
de lacu in q̄ nō erat aqua. ploratōis sup
ple. vt dīc cacha. r̄ est tertij toni. ppter
tria q̄ inuitāt ad flectendū genua. **S**e
quit. **E**t oīs lingua pficeat. qz dñs noi
ster ielus christus in glia ē dei p̄ris. **E**t
sumit de aplo. **V**erūtamē ordinatoz of
ficij. incepit vba illa. r̄ oīs lingua pfite
atur. eo q̄ iudaica silet. **P**einde seq̄tur
lectio. **D**icite filie sion. ecce saluator tu
us venit. esa. lxxij. vbi habet de mercede.
Dicit enī ibi. **E**cce merces ei? cū eo. **E**t
dixerūt angeli. q̄s daz enī latuit. incarna
tio. **Q**uis ē iste q̄ venit de edom. i. de ter
rena inbitatione. tinctis v̄sibz. i. mem
bris corpis q̄ sunt v̄stimēta diuinitatē
sanguis purpura tincta de hostia. **B**olra
est ciuitas in moab. r̄ interpretat firma si
ue munita. h̄ est de inferno. **T**ranslatiue
enī hostia est hierl̄m quā dñs qndā suo
firmauit auxilio. sed facti moabite. i. ex
p̄te diabolo. vestes regis tinxerūt purpu
ra sanguis. **R**ndit. **E**go q̄ loqr̄ iusticiāz
r̄ sum p̄p̄tor ad saluādū. **E**t dixerūt.
Quare ḡ rubz ē idumē. tū. q. d. **Q**ua
re cruentat? ea p̄sura crucis. si tu iustis
ciā loqr̄s. **A**t ille r̄ndit. **T**orcular calca
ui solus. i. p oibz vt oēs liberarent. r̄ de
gentibz nō est vir mecl̄. **P**ost lectionē
v̄o cātatur r̄soriū. **M**e autas faciē tuāz
rē. in q̄ orat ip̄e vt p passiōez veniat ad
gliam. **Q**uia vero i agonia plixius ora
uit vt habet in euāgelio. iō lumis r̄sori
um offertoriū r̄ postcōio de psalmo qui
intitulat oīo paupis cū anxiaret. exce
pto versu r̄soriū q̄ est. **S**aluū me fac
deus. qm̄ in a. v. ad. a. meā. **E**p̄la est filr̄
de esa. liij. **D**ñe q̄s credidit rē. in q̄ etiāz
describit in eodē stēmate in q̄ ab euāge
lista repñtat in passiōe. vbi d̄r. **N**ō est
ei species neqz decoz. r̄ infra. **S**ic ouis
ad occisiōem ducet. **P**ost eplam sequi
tur tractus r̄ insolito mō scz immedia
te. r̄ hoc ideo. quia ecclesia artius luget
q̄ soleat r̄ plangit se vt dictum est i. n̄ij
pte sub ti. de tractu. **T**ractus enī signis

Liber Sextus

ficat planctum. et ideo in tota sexta feria
 non dicunt nisi tractus. **A**nchorum & o est
 penitentium. Et quod dominus non est ista die cruci
 fixus. **I**tem videtur. id non solum de tractus
 xpi etiam de chororum. Passio que sequitur. **A**p
 ppinquabat. **I**tem luc. xij. c. venit cum pceden
 tibus. in quibus promittit filium iudeorum. iude p
 ditio. et domini passio. **P**osicoio est. **P**otum
 meum cum fletu mitebam. potum. s. pamonis
 qui videlicet sudor eius erat sicut gutte
 sanguinis decurreris in terram. **P**ot etiam
 dicitur quod duo sunt nobis necessaria. s. oio
 et patientia. **S**icut quod dicit dominus. **P**ate p pse
 quibus et calumniatis vos. **A**d hoc qui
 tem duo invitati in introitu. ad oioez
 cuz dicitur. **I**n nomine iesu ome genu fle
 ctatur. ad patientiam exemplo saluatoris.
 de quo subiungitur. christus factus est obe
 diens. **I**tem. **I**tem. n. est obediens in tribulatio
 ne nisi qui patienter tolerat. **D**ue lectio
 nes ideo leguntur. quod hac die dominus traditus
 est. p duobus. et a duobus populis. Et in qui
 busdam ecclesiis ad utraque genua flectunt
 quod ab utroque populo adoratur. **P**reterea hac
 die sic dicit aug. **P**hilium iniecit iudei quoniam
 iesum volo teneret et occideret. et iudas
 venit ad eos. et pacti sunt sibi pecuniaz
 se daturus. **S**icut ergo ecclesia repunit in se
 pta feria actus iudeorum. ita et in quarta **P**hi
 lium eorum. **Q**uidam autem primo legunt lectio
 nem illam. **D**icite filie sion. et postea illas.
Dne quis credidit. **A**lij vero e converso. **P**ri
 mi quidem attendunt solum illud quod diximus.
 et quod venditio iudei que facta fuit. **N**ij. feria
 passionem domini precessit. de qua venditione fieri
 videtur primo in illa lectione. **D**icite filie si
 on. in illo verbo. **E**cce merces eius cuz eo.
Alij autem attendunt quod primus homo duas
 mortes incurrit. s. carnis et anime. et christi
 stus nos ab utraque libavit. Et quod mors
 anime mortem corporis precessit. id prius le
 gitur lectionem illam in qua agitur de morte anime.
 et de liberatione ab ipsa. **D**e morte anime
 agitur in illa. **D**ne quis credidit. **I**tem. **I**tem. **I**tem.
Omnes quasi oves erravimus. et unus
 quisque in viam suam declinavit. **D**e liberatio
 ne vero statim sequitur. **I**tem. **D**ne posuit in
 eo iniquitates omnium nostrum. Et itez. **S**i pos

suerit p peccato animam suam videbit semem
 loquentem. **A**d animam etiam pertinet graduale
 vnicuique hominis versum. s. **N**e auertas facies
 tuas a puero tuo. i. ab eo qui puerus et humilis
 apparet in experientia tribulationis. **S**eq
 tur **P**salms. **S**aluum me fac de. quoniam intra
 uerunt aque usque ad animam meam. **I**nfusus
 sum in limo. profundus et non est substantia. **A**d
 enim seductionis iudeorum usque ad animam
 saluatoris tollenda puenierunt. et illi qui
 erant limus profundus. infirmitati eius p
 ualuerunt. **S**icut autem saluator animam suam
 posuit p animam nostram redemptione. ita
 et corpus subiecit pro corporis redemptio
 ne. **U**nde in secunda lectione de ipius cor
 pore agitur. sanguine proprio rubricato.
Ubi dicitur. quis est iste qui venit de edom
 et. et ibi. **Q**uare rubrum est vestimentum tuum
 et. **I**psa respondit. **T**orcular et. **E**t quod sola
 miseratione passus est dominus p nobis. **I**tem.
Proxima in plona ecclesie lectione illam solu
 dit dicens. **M**iserationum domini recordabor.
 laudem annunciam super omnibus que reddidit no
 bis dominus deus noster. **Q**uia **R**om. v. sensibus
 corporis peccauimus. ideo sequitur tractus
 domine exaudi orationem meam. **I**tem. **H**is quibus
 sus. **U**el habet quibus **R**om. v. vultu
 nera christi. **S**eu quod quies exiuit san
 guis ab eo. primo in circuncisione. secundo in
 oratione. tertio in flagellatione. quarto in cruci
 fixatione. quinto in laceratione. **E**t in ipso tra
 ctu genus humanum petit auxilium. et ostendit
 defectum quem ex peccato primi parentis incur
 rit. cum dicit. **Q**uia defecerunt dies mei si
 cut fumus. **D**ies enim est vita hominis cuius
 nox est mors. **S**ed hec vita est abbrevia
 ta. et defecit propter superbiam primi parentis.
 qui p fumum intelligitur. **E**t sequitur ossa mea
 sicut in frigore frigora sunt. **O**ssa sunt vi
 res interiores. vel fortes qui sunt in ec
 clesia. qui carnes. i. carnales sustentant
Frigorem triplex est. s. peccatorum recordatio
 primorum compassio. futuri iudicii medita
 tio. **I**n his frigitur bonus homo. **C**laudatur
 autem tractus sic lectio. in misericordia domini.
Ultimus **R**om. v. est. **T**u exurgens domine
 misereberis. **N**ec igitur quarta feria pri
 uilegiata est. quoniam legunt in ea due lectiones

propter ordinandos in sabbato sequenti.
Iste quod in ea die christus venditus fuit
triginta denariis. sicut et ioseph triginti
ta argenteis. quod seruus non est super dominum
nec discipulus super magistram. Et ab hac quoniam
ta feria sumptus est quod spiritus in nona feria iei
iunare et abstinere a carnibus et carnalibus
desideriis debemus. Et in memoria venerationis
christi hec feria secundum locum obti
net post sextam feriam per totum annum in
ieiuniis penitentialibus. De quinta feria.

In hoc tractatu

In quinta ferie cene domini hora
vina preedemus. Nam primo ge
nerale dicemus aliqua de officio sequenti
um trium dierum. postea specialiter de officio
huius diei. Et primo de introductione pub
lice penitentium in ecclesiam. et de sacramentis
quibus hec quinta feria specialiter insigni
tur. Secundo de triplici olei consecratione
Tercio de huius diei missae officio. ubi
etiam agit de pedum lotionem. et de officio resp
tino. Quarto de altarium denudatione. et
tam de ipsorum quam pauperum ecclesie lotionem. et
de corporis domini refutatione. et de quibusdam alijs
Remotandum autem est quod ecclesia lu
get tribus diebus. quod tot diebus fuit
dominus in sepulchro. Sic et ionas fu
it in ventre ceti tribus diebus et tribus noctibus
ita et filius hominis fuit in corde terre et quod
synodochice esse asserit augustinus. Nam post
illa sexte ferie quod fuit in sepulchro accipit
pro nocte et die sexte ferie. et non diei do
minice filii pro nocte et die ipsius diei acci
pit. dies vero sabbati integra est. scilicet non cum
die suo spacium videlicet viginti quattuor ho
rarum. Est ergo sensus. Fuit dominus in sepulchro
tribus diebus et tribus noctibus. id est tribus temporibus
quod quolibet stat ex die et nocte. Sic enim
loquitur Augustinus. Quia si aliquis etiam minima
parte alicuius diei fuerit in aliquo loco dici
mus eum ea die ibi fuisse. Fuit itaque secundum
ipsam. et. horas in sepulchro. viginti quattuor ho
ris sexte ferie. et viginti quattuor sabba
ti. et duodecim noctis diei dominice. quod qua
drifidum orbem morte transgressionis decem
mandatorum mortuum iustificauit. Et fin

premissa videtur quod triduanus domini sepul
tura debeat celebrari. sexta feria sabbato
et die dominica. Sed respondetur quod dominus in no
cte diei dominice resurrexit noctem illam ad ho
nozem resurrectionis sollemniter celebra
mus. Cui necesse est quod in v. feria pueni
am. et ita triduo. scilicet quinta et sexta feriis et
sabbato humilitatem domini in merore ce
lebremus. quod et in quinta feria iam interuene
rat nefarium commercium iudaice perditionis
Quidam tamen cuiuslibet premissorum trium dierum
viginti quattuor attribuunt horas volentes
christi defuncti exequias septuaginta dua
bus horis celebrare. et trisulcia. lxxij. disci
pulorum merito per hoc exprimere. Hanc ec
clesia his diebus tenebras colit et matuti
nas in tenebris finit. Primo quia in lu
ctu et in merore est propter domini passionem. et pro
pter eius triduanam mortem exequias cele
brat triduanas. Secundo officium tene
brarum significat non tam tenebras mate
riales quod fuerunt super faciem terre dum pen
debat sol iusticie in cruce. fuit enim tunc ecli
psis miraculosa. non naturalis per tres ho
ras. videlicet a sexta usque ad nonam inclusive
quod etiam spirituales. quod in illo triduo in cordibus
fidelium extiterunt. Tercio per hoc quod tenebras
colit tenebrarum primatus insinuat. que his
diebus inceperunt precedere dies. put sub
sabbato sancto dicitur. In his quibus tribus
diebus silent campane. quia tunc siluerunt
apostoli et predicatorum. et alij qui per campanas in
telliguntur. Sonus namque campanarum si
gnificat sonum predicationis. de quo dicitur. In om
nem terram exiit sonus eorum. Non enim iam
circuibant euangelizando vicos et vias.
Sed hymno dicto exierunt cum iesu in
montem oliueti. Quibus cum dominus dixisset
ecce appropinquat qui me tradet pre tri
sticia dormitauerunt. et a laudibus oticie
runt. Cuius et a completorio siue a vespa qua
dominus traditus fuit campanarum silentium inchoa
tur. A vespa ergo dominus traditus est. quoniam vi
delicet discipuli fugerunt campanarum file
tium indicit. Alij vero ad primam huius quin
te ferie et non ulterius pullant campanas
Fit tamen signum cum tabula. Primo ad signifi
cadum christi humilitatem qui se abscondit. et

Liber Sextus

vsq; ad mortē ⁊ sepulturam se humili-
uit. Ligni qdē vltus hūilior eris sono b
onidit. Et inde ecclia oriental' vsum ad-
huc tenz lignoz. Et vt ppls hūilior red-
dat. Secūdo p signū tabule terrore ac-
cipimus. Tabula g pcutit. qz magnus
timor aplis a iudeis incutiebatur. Tercio
p lignū in ligno malleū. s. in tabula su-
spēsuz itelligim' christū. q ē lignū plāta-
tum lec' decursus aqz. q in cruce ligno
pendit ⁊ pendēs orabat ⁊ pdicabat di-
cēs. **P**er dimitte illis quia nesciūt quid
faciūt. **A**n ligno g tñ pulsāt. qz tunc so-
lus christus predicator habebat ⁊ solus
torcular calcauit. **Q**uarto p tabulā ip-
sam lignū fructiferū. s. christ'. p malleū
q tabula pcutit lignū puaricationis si-
gnificat. **Q**uinto ideo campane ⁊ nō si-
gnū tabule vel alteri' hmoi filēt. qz licz
maiora signa nra vicz apli a laude dei
christi passiōe siluerūt. minora tñ sig. vt
mulieres nō siluerunt. imo secute sunt
ipm vsq; ad crucē. **P**incipia qz horaz
. s. deus in adiutoriu. ⁊ fines. s. p dñm. et
bñdicamus. ⁊ hmoi dimitunt. qz recel-
sit ⁊ nobis ablat' est sacerdos et pastor
bonus. qui est alpha ⁊ o. i. principiu ⁊ fi-
nis. q etiā ē summ' sacdos. ⁊ caput nřz.
⁊ traditus ipis. nec est a q petamus q
intēdat in adiutoriu nřm. pculio nāq;
pastore nro discipuli eius dispersi sunt.
Sic ergo istud officiū qd caret princi-
pio ⁊ fine. quasi viduatū ⁊ mortuū vi-
det. qz ⁊ pñs nostri viduati post mortē
christi fuerūt. **N**ō dē etiā glia patri. qz
in christi passione abscondita fuit fortitu-
do glie ipius ⁊ in eius morte trinitas
visa est extincta. in cuius laudē dē ille
versus. **D**e hoc etiā sub dñica de passiōe
dictū est. **H**oc etiam notat in quibusdā
eccl'is. in quibz his diebz duo tñ cerei
ante altare ardent. tertio extincto. put
sub ti. d. pasca dicef. **I**n his qz tribz die-
bus saluatio nō fit. qz dñs vobiscū nō
dicif. vt vitef pestifera saluatio p quas
iudas tradidit christū dicēs. **A**ue tibi.
Pax etiā si dat. p eo q iudas osculo tra-
didit xpm. etq; i duobz seqntibz diebz i

altari nō psecrat. nec dē. pax dñi sit sem-
per vobiscū. nec dona nobis pacem. **I**n
qbusdā tñ eccl'is dat hodie pax. p eo q
hodie facim sacramētoz. s. eucharistie
institutū est. **H**is qz diebz fit officiū hu-
milis solito ppter dñi hūiliatiōem et
triduanā eius sepulturā quas celebra-
mus. **C**lerū tamē nocturnale officiū p
qd significat ppxtie. p. lxxaz altavoce
⁊ manifeste cātāt. qz ppxte ⁊ aliq scī pñs
veteris testamēti alta ⁊ aperta voce q de
christo erāt ventura pdixerūt. ⁊ q spiri-
tus sibi dictabat remota formidie
nūciauerūt. **D**iurnū xō officiū p qd a
plox pdicatio figurat. voce remissa ⁊ q
sub silētio cātāt. qz tūc apli omnino tar-
cuerūt. aut saltē occulte pdicauef. **I**n-
cipit aut tenebzaz officiū. celus tomus
tue comedit me. i. amor vlxmēs ecclie
fuit causa quare passus sum. **N**ō dē in-
uitatoriu ne imitemi. sed potius p silēti-
um detestem pestiferū iudeoz pñliū et
conuētum scm vt iesum caperet in fmo-
ne ⁊ eum morti traderet. **P**reterea tūc
apli dispfi erāt qui alios ad quiuū inui-
tare ⁊ puocare psuenerāt. **H**ymnus eti-
am laudis nō dē. qz tūc factus est oppo-
bitū ⁊ abiectio plebis. **F**inis dñice ořo-
nis. q dē ante lectiones dē in silētio. pro
eo q de euāgelio sumif. **N**ā tūc euāgeli-
ca enūciatio fugientibz aplis cessauit.
Et ad notādum q christus cuius ipsa ē
oratio auulsus a ceteris ⁊ qsi in silentio
orauit. **S**ed fit tūc sonit' p tactū ligni
cū māu. qz ⁊ christus i ligno crucis pen-
dēs voce magna clamauit. **N**ō dē etiaz
in lectōibz iube domne bñdicere. nec tu
autē dñe. qz recessit pastor ⁊ sacerdos. q
gregi bñdicere ⁊ misereri dē. **S**ed qz il-
lū ppter peccata amifimus. ad hoc vt eū
recuperare valeamus ammonem p ver-
sum illū. hierlm hierlm puertere ad ro-
minū deū tuū. qui in fine lectionū vici-
tur vt ad pñiam pueratū. **N**am post lu-
ctum possumus gaudere. **P**er hoc autē
q dē bis hierlm. arguit duricia iudeoz
⁊ pctōz sicut alibi in euangelio. hierlm
hierlm q occidis ppxtas ⁊c. **R**ursus p

iube domine intelliguntur ad pdicationes
euntes. p tu aut inde redeuntes. id ergo
neutrū dicitur. qm apli qd reprsentat qui le/
ctiones legunt his dieb fugerāt. Unde
nec ad pdicationem missi sunt. nec qui
missi erāt sublato dño redierūt. Om̃s
antiphona fuit de passiōe et cōpassione.
In his etiā tribus noctibus nouē psalmi
nouē lectiōes et nouē rñsoria diuisim p
singula nocturna cātatur ad ostendendū
q christus in infernū descendēs tria ho/
minū genera. scz ṽgines coniugatos et cō/
tinētes inde rapuit et ad angeloz socie/
tatē trāsuerit. Que tria genera in euā/
gelio distinguuntur. p eos qui in mola.
p eos qui in agro. et per eos qui in lecto
sunt. Tria ergo hoim genera. s. qui fue/
rūt in lege naturali. et i tpe legis et pphē/
tar p tria nocturna recolimus. et sicut il
li p mortē dñi in tribus sociati sunt nouē
ordinib angeloz. s. in actionib cogni/
tionib et gaudijs. ita p tres noctes dñi
ce sepulture. ix. psalmi. ix. lectiōib. et ix.
rñsorijs subdiuidunt. Psalmi enī ad
actiōes. lectiones ad operū dei cognitō
nem. rñsoria vō ad gaudiū et ad cātū p/
tinent angeloz. Ceterz tres prime le/
ctiones vel in quibusdā ecclījs sex sunt
de trenis hieremie deslētis captiuitatez
ppli sui. nō solū babylonica. sed etiā ro/
mana quā incurrerunt ppter passiōem
dñi et id dicitur lamētabiliter in psona
scōz de iudeis qui deslēt casuz gētis sue
Sicut enī ille deplozauit mortēz iose
regis occisi in futurā dñstructionēz gētis
ita et nos deplozam⁹ mortē et passiōem
christi regis nostri. In fine aut lamēta/
tionū dicit idē hierē. spūs oris nři chri/
stus dñs capt⁹ est in peccatis nris. Alie
vō tres sunt de expōitiōe psalmi tractā/
tis de passiōe. et ideo voce depresso legū/
tur. Tres vltime de eplā pauli prima
ad corin. xi. Conueniet vobis in vñū
et. vbi ostendit apostolus quō debet ce/
na dñi sumi. Ex quib sex lectionib ap/
paret q pphete prouiderunt christū oc/
cidendū. et apli docent occisum. Dicū/
tur autēz treni. i. lamentatiōes a trena

ro monte. vbi lamenta aiāz que ibi pu/
nunt sepe audiri dicuntur. Inde etiam
dicitur trenū qd est carmen lamenta/
tionis et funeris. Dicunt etiā treni. qz
semp tres versus post vnāquāq litterā
hebrei alphabeti sequunt. qd alphabetū
totū p ordinez in illis lamentationib
ponit. Primo qz mos fuit hebreis illud
ponere in eoz cātib siue luctus siue le/
ticie alicuius rei multū notabilis. put/
patet in vltimo caplo puerbiōz. mulie/
rē forte et. et in quibsdā alijs locis. put/
habet in pñmio libri regū. Secūdo qz
sicut dicit hiero. in eodē pñmio. et in p/
logo biblie. versus qbz dicte littere an/
teponuntur in lamētatiōib hieremie. in/
cipiūt i hebreo ab eisde litteris. Tertio
vt p hoc notetur cecitas et duricia iudeo/
rum. qui res tanq alphabetū notissi/
mas scilicet passiōē filij dei intelligere
et credere nolūt. dicente ppheta. miluus
in celo turtur et ciconia cognouerūt tē/
pus aduētus sui. israel aut me non co/
gnouit et pplus non intellexit. Quarto
qz interpretationes litterarū ipaz maria
ex pte ptinent sniam versū quib ante/
ponunt. Circa qd notādū est q aleph
interpretat doctrina. beth domus. gimel
plenitudo. deleth tabulaz seu scriptu/
raz. Et hec siquidē est prima pñerio lit/
teraz ipsaz. vbi dicit q doctrina ecclesie. q
est domus dei est in plenitudine scriptu/
raz. Deuiuit. vau ille vel ipe. cai huc vl/
duc te. beth vita. Nec est secūda pñerio
vbi dicit q ista et hec doctrina quā pdici/
mus est vita q viuimus. Teth bonum
ioth. principū. Nec est tertia cōnerio.
vbi dicit q bonū ē principū p scripiuras
qsi p speculū saltem in enigmate agno/
scere dñm. Caph manus. lamech corv/
disciplina. Nec est q̃rta pñerio vbi dici/
tur. q in vtero cordis disciplina erigit.
qz nihil facere possumus nisi q facienda
erunt agnouerim⁹. Ven ex ipsis. num
sempiternū. lamech adiutorū. Nec est
quinta connerio vbi dicitur. q ex ipsis
scripturis est nobis sempiternū auxili/
um. Ayn oculus. phe errauit. sade iussu/
m.

Liber Sextus

cia vel consolatio. **H**ec est sexta pnerior ubi
dicitur qd sepe dicta scriptura est oculus errā
tibus et consolatio et iusticia. **E**oph aspice
res caput. sin sup vuln. thau signū vel
cōsummatio. **H**ec est septima conerio.
ubi etiā i numero fit mystic intellect.
ubi dicitur. **A**spice i scriptura pneri caput
nīm a q habem medelā sup vulnera. et
cōsequēti psummatiōez. i. vitā eternā.
Sic g saluatoris exēq celebrant ut in
modico apice ab alior dūctor exēqis
distare videant. **A**dsequēter cādele et
lumina extinguitur. nā lx tenebre tri
bus noctibus celebrare. significant tene
bras q tribo horis fuerūt chrisio pendē
te in cruce. vel iō tribo noctibus lumē ex
tinguit. qz verū lumē triduo iacuit i se
pulcro. **A**rcu qd adutendum est q qui
dā accendūt septuagintaduas cādelas.
quidā vigintiqtuor. qdā quindecim. qui
dā duodecim. qdāz nouē. quidā septe.
et p qdā nō est numerus certus. oēs
tñ nō sine mysterio agūt. **S**eptuagin
tadue cādele q extinguitur designāt se
ptuagintaduos discipulos. qz p dīcatō
in morte chrisi pene extincta est. signifi
cāt etiā q dñs. lxxij. horis iacuit in sepul
cro p sinodocē intellectis. **E**lel tot ac
cendunt. ppter septuagintaduas natio
nes seu genera linguaz. **V**igintiqtuor
cādele accendunt. **P**rimo qz sol iste q
inūduz vigintiqtuor horis diei et noctis
illūiat significat chrisiū verū solem. q ex
tinguitur. qz chrisus occubuit vespere
passionis et tenebre facte sunt sup vni
ūlām terrā. **S**ecūdo dies cuius maius
est lumē chrisus est. nō dō cui min
us est lumē ecclia est. luminaria sunt apli
et alij viri aplici. q sunt qsi. xxij. hore q
diei chriso et nocti ecclie famulant. vi
gintiqtuor ergo lumina extinguitur.
qz apli in vnoquoq die. p. xxij. horas
latuerūt. **T**ertio vigintiqtuor cādele
designāt psum. glia pti et q in noctu
nis festiuitatum. xxij. vicibus solet dici.
Primo p deus i adiutoriū. **S**ecundo
post iuitatoriū. **T**ertio p hymnū. noni
es i psalmis triū nocturnoz. ter in rñs

foris. et te deū laudam quasi glia pti ē.
Item ad laudes semel post de i adiuto
riū. quinques i psalmis seqntibus. semel i
hymno. et semel p bndict. **C**lerus enī
ipe in hō officio tacet. vt pmissum ē. qz il
le in cuius laudē dicitur in sepulcro iacet. iō
qz. xxij. cādele ad hoc designādūz extin
guuntur. **E**lel significāt. xx. aplos. in qz
honorē toties dicitur glia pti in nocturnis.
put dictū est i p. lxx. qntē pti. **Q**ui
decim cādele significāt. xx. aplos. et tres
maras q seqbantur dñm. que extingui
tur qm tūc oēs laudes dei tacuerūt. apo
stoli tñ fugiētibus. ipe marie qz minus ti
mebāt. circa chrisiū q ppius poterāt ver
sabant. **E**lū legit. **P**elli mee psumptis
carnibus adhe. os me. et vere. sunt tan. la.
me. cir. den. meos. **M**ulieres. i. mulieres q
sunt qsi pellicula circa dētes. **E**lel. xxij.
ex illis cādelis significāt. xxij. articulos
fidei. qz extinctio significat extinctiōez
fidei factā in fuga aplos. extinctio hō r
time cādele significat mortem chrisi.
Duodecim cādele accēse repitāt duos
decim aplos. q extinguitur. ad notādūz
q apli tunc siluerūt et fugerunt. et pene
extincta est fides in eis. **N**ouē cādele si
gnificant genus hūanū qd p pctm se a
nouē ordinibus angeloz et a vera luce ex
clufit. **S**ep̄te cādele significāt gēz spi
ritus septiformis. q in cordibus discipu
loz pene fuit extincta. **E**lbi hō nō obser
uat certus candelaz numerus. sed qui
libet laicus p velle candelā suā apponit
cādele hmoi significant. pphetas et ali
os scōs ptes. qui chrisiū venturū lumē
nīm pannūciantes. et verba salutis pdi
cātes diuisis penis verati. mortui sunt et
extincti. **P**orro oēs cādele non simul
sed vna post aliam extinguitur. quia vi
scipuli nō simul a chriso sed successiue
vnus post aliū discesserunt. **A**lia etiam
ratio iaz seqtur. **Q**uidā extinguit eas
post singula cātica vsq ad plenāz extin
ctionem figurātes q in singulis canti
cis siue psalmis mēsticia decidim. quia
verus sol occubuit. gaudiūq nīm in lu
ctū est psum. iuxta illud. **E**ccidit corō

na capitis nostri. cūsus est in luctū cho-
rus noster. Alij in tribu vicibz eas extin-
guūt. recolētes triduanā dñi sepulturā
In quibusdā qz ecclesijs candelē māu.
quadā cerea extinguuntur. q̄ significat
manū iude. de q̄ dñs dixit. qui intingit
manūz mecum. 7c. q̄ fuit quasi cerea. i.
ad malū flexibilis. p̄ quā christus rex nē
7 vera lucerna traditus fuit. 7 quātum
in illo fuit extinctus. Cādela aut̄ que ī
medio est non extinguit sed in fenestra
vel ī arca accēsa seruaf̄ occulte. vt postea
reuelet̄ 7 eccliam illuminet. Nampe cā-
dela ipsa seu eius lumen occultatum. si
gnificat primo fidem q̄ in sola vrgine re-
māsit. p̄ quā postea oēs fideles docti 7 il-
lūati sunt. Secūdo significat christū
qui licet videret̄ fm carnē extinctus. tñ
fm diuinitatē q̄ illis erat occulta viue-
bat. 7 postea resurgēs cū luce clarissima
se suis discipulis manifestauit. Tercio
occultati lumis qd̄ videbat̄ extinctū re-
uelatio notat fidei illuminationē in a-
postolie. 7 in alijs in qbz tūc pene extin-
cta erat. Quarto notat fidē post infide-
litatē. Quinto notat q̄ ignis spūs̄ci q̄
in fidelibz videt̄ extinctus iterū reluce-
scet in eisdem. Sexto luminis renoua-
tio significat noui testamēti renouatio-
nē. Septio luminaria successiue vnuz
post alterz extinguūtur. 7 vnuz q̄si pene
extinguit̄ qz abscōdit̄ 7 postea reuelatur
ad notādū q̄ pueri vinee cultores. 7
generatio praua nūcios patris. videlicz
pphetas per varia tempa completo suo
ministerio pphetie occiderūt. 7 tandem
patris heredē. quē in sepulcro positū lu-
mine occultato figuramus. cui⁹ lumis
reuelatio est resurrectionis eius manife-
statio 7 cōmemoratio. Hanc candelā q̄
ultimo extinguit̄ est maior ceteris fm
q̄sdaz 7 significat christuz q̄ fuit dñs p-
phetaz. Scdm̄ alios vero non est ma-
ior ceteris. 7 similiter significat christū
qui reputatus est vnus ex pphetis. 7 vl-
timus extinguit̄. qz nullus post eū apd̄
illos ppheta surrexit. sed extinct⁹ in eis
p̄fidie tenebras dereliquit. Et ad canticū

euangelicū cādela ip̄a extinguit̄. qz chri-
stus euāgelicās occidit. Et attēde q̄ ī
hō officio pastoris officia. vt caplm̄ subtri-
cent. qz pastores disp̄si fuerāt. Versus
tñ qd̄ ē minorz officii nō omittit̄. qz di-
scipuli min⁹ cogniti videbāt. Cū 7 hō offi-
ciū triduanū pot⁹ a minoribz celebrat̄ in
typo minorz discipuloz 7 mulierz q̄ dñm
seq̄bant̄. Vociferatio ad bñdictus 7 tu-
mult⁹ popular⁹ q̄ tūc fit. p̄crepatio ē iur-
te p̄ditoris 7 tumultus cohortis quē cuz
gladijs 7 fustibz iudas p̄ christū adduxit
Vcl cecī discipuli saluatio dicētis. Aue
rabi. Tercio canticū ip̄m tūc alta voce bz
ad notādū qz mlti infecto antichristo
gaudebūt. Alagor canētū kyri hēleyso
est tumult⁹ dñm p̄seq̄ntiū. 7 eum ironice
adorātiū. Cū significat lamēta scāz mu-
lierz q̄ seq̄bant̄ dñm. q̄ legunt̄ postea la-
mētari sedētes p̄ sepulcris. Tropi vero
i. versūs illi qui in his tribz noctibz cuz
kyri hēleyson. 7 dñe miserere q̄si lamen-
tabiliter cātant̄. significant lamētatiōes
7 dolores mulierū de cognatione sua. q̄
a galilea fuerant secute iesum. inter q̄s
erant maria magdalena 7 maria iacobi
et salome plorantes iuxta sepulcrum.
In quibusdā etiam ecclesijs tropi. s
cantatis procidentes in terram dicant
in tenebris sub silētio. miserere t̄rei de-
us. 7 collectaz. respice quesumus domi-
ne. in quo timor apostolorū ī occultis
notat̄. Postea fit cum manu vel alio in-
strumēto quidaz sonitus ante luminis
reuelationē. qui sonitus representat ter-
roris eoz incussionē vel ex tumultu co-
hortis. vel ex terremotu. In quibusdaz
tñ ecclesijs ignis nouus de lapide pdu-
citur. qz per christū mediatorē nostrum
nobis spiritus sanctus infundit̄. Ab hac
quoqz die vsqz ad octauā p̄tecostes. in
quibusdā ecclesijs officiu⁹ beate marie
omittit̄. vt memorie atqz reuerētie pas-
sionis 7 resurrectionis. de qbz in ecclesia
hoc tpe agitur. ardentius insistantur. Cū
enī honor 7 obsequiū sp̄ealiter hoc tpe
christo eius nato in n̄ra hūanitate passio
7 gloriato impensuz redūdet in ip̄am

Liber Sextus

matrem. nulla quidē sibi fit iniuria ip/ sum officiū omittēdo. **O**mittit etiā of/ ficiū mortuorū qz cū recordatō bñficioz christi p̄cipue q̄ ipe passionis ⁊ resurre/ ctiois sue ipe p̄tulit oēm n̄m affectuz ⁊ intellectū req̄rāt. p̄inde ecclia illō soluz officiū qd̄ ad ipm christū spectat. in q̄ de ei⁹ passiōe ⁊ resurrectiōe agit. eo tpe a/ git. vt sicū ad plura disp̄sa. ad vnū dñi/ tarat v̄lēmētū occupet. **N**ec p̄ h̄ defun/ cti q̄ sūt i purgatorio disp̄diū patiunt. qz cū sint nob p̄ charitate vniti. bñficia n̄ra fm̄ qd̄ meruerūt p̄cipant ab eis. nec exp̄ssius memoria p̄ illis fieri posset q̄ agēdo memoriaz de morte ⁊ resurre/ ctione christi. p̄ quā a penis liberari expe/ ctāt. extra eccliam tñ vtile est ip̄a officia.

Equit de diurno hui⁹ (dicere diei officio videre. Et qd̄ h̄. v. feria i signis sac̄ment. tuz ab ec/ clia. tñ a dño iſtitutis. **I**n q̄ die p̄mo penitētes i ecclia iſtroducunt. q̄ i capite ieiunij de ea eiecti fuerāt. vñ in canone innocētijs ita legi. de penitētibz vñq̄ si/ ue ex ḡuiozibz omiſſis. siue ex leuiozibz p̄niam gerūt. si nulla intueniat egritū do. v. feria añ pasca eis remittēdū roma/ ne ecclie p̄suetudo demōſtrat. **P**rimo ḡ de penitētij iſtroducitiōe i eccliam di/ cturi aliq̄ de ip̄a eiectiōe p̄mittant. **S**i qd̄ m̄. cor̄s ⁊ m̄ſator dñs. cuius m̄e nō ē n̄uer. sic in psalmo h̄etur. m̄ſeri/ corditer sp̄ agēs ⁊ p̄ctōz salutē ſitiēs p̄ hui⁹ m̄udi pelagū piculoſe nauigantibz ⁊ q̄nq̄ fluctuātibz. int̄ alia multa reme/ dia ſp̄ealiter duas n̄aves siue tabulas pauit. p̄ma ē baptiſm⁹. ſecūda p̄n̄a. sic apls ait ad eph. **E**t qd̄ q̄ penitētes de ecclia eiſciunt rep̄ntat exiliū ⁊ eiectiōez ade ⁊ eue de paradiso p̄p̄t̄ eſi⁹ pomi. **D**ec/ catores ḡ de ecclia eiſcim⁹. ⁊ eiecti p̄n̄iaz ſeptennē aut aliā p̄ criminū q̄litate ipo/ nim⁹. ⁊ eiecti p̄ ſeptē hebdomadas extra morant. qz gen⁹ h̄uānū i adā lapſum iu/ dicio dei i h̄erilio ſeptē milibz dānatur annor. **M**aria q̄z leproſa ſeptē diebz ex/ titit extra caſtra. **F**orma eiectiois ha/ bēt in palio agathē. **E**iectiōem d̄o ca/

yn a facie dñi rep̄ntat ecclia excoicādo viros ſanguinū p̄cipue cū candelis ex/ tinctis. qz ⁊ ille ⁊ iſti ſp̄m vitis extireſcunt. **Q**ue cādele in platiōe anathematis de/ bent p̄ici. ⁊ pedibz cōculcari. nec vlti⁹ debēt ad aliquē vſum. ſicut nec ſal iſa/ tuatū aſſumi. **E**iecti ſerūt cādelas i ma/ nibz. ad ſignificādū q̄ p̄ ope q̄ p̄imi pa/ rentes porcererūt man⁹ ad pomūz viti/ tū. appoſita eſt ignea romplexa i paradiso. **C**laudunt corā eis fores ecclie. i ſignūz adit⁹ paradisi q̄ndā obcluſi. **D**e loco ad locū vadūt ſiue in exiliū mittunt. ſigni/ ficat q̄ cayn poſt mortē fratris p̄fugus ⁊ vagus fuit ſup̄ terram. **C**ilicij ⁊ la/ neis vtunt de iob tractū eſt. q̄ p̄niam i/ ſauilla ⁊ cinere agēs ſacco ſe operuit. et de niniuitis q̄ ſilr fecerūt. **C**iliciū q̄z por/ tāt. in ſignū pelliceaz tunicaz ade ⁊ eue iohānis etiā hitū recolētes. **C**arcer pe/ nitētie a ioseph initū habuit. **C**omā et barbā nutriūt. tractū ē de ioseph cui in carcere poſito iſta excreuerunt. **C**ia/ cēt aut ſedent i terra ſumptū eſt de iob q̄ in ſterq̄limio ſedit. **I**n terra etiam co/ medunt. quaſi ipſo facto dicāt. **V**ale/ dicta es terra in ope tuo. **N**ō dicitur ei/ is aue. quia nondum mutatuſ erat no/ men eue. **P**edes nudant. nuditatem rep̄ſentant ade innuentes q̄ indigēt ornatu glorie. **B**aculis vtuntur tra/ ctuz eſt de iacob qui peregrinans in ba/ culo iordanem trāſiuit. **I**n his etiam omnibus inuitantur ad humilitatem ⁊ veram confessionem. ⁊ tam peccatoz q̄ eterne pene meditationem. et q̄ ſint memores ſue peregrinationis. **M**anq̄ eiſciuntur de ecclia et poſt eos cantā/ tur. **I**n ſudore vultus tui veſceris pa/ ne tuo. **H**oc ideo fit. vt videntes ecclie ſiam p̄ eis eſſe p̄uſam magis ac magis cōfundat. **I**n veſtimētis q̄ p̄e ſordidis ⁊ excremento crimiū. ⁊ barbe multiplicatio/ ne. m̄ſerie p̄ctōz inſinuant. **Q**uaſi di/ cāt ipo ſerō. **I**niquitates mee multiplicatē ſunt ſup̄ capillos capitis mei. **Q**u in ſra/ iacēt. eis eternā dānationē ad memori/ am reducit. q̄ſi dicāt. **D**ne p̄des oēs q̄

in terrā descendūt. i. qui ceciderunt sunt ter-
renis nisi resipiscāt. De loco ad locum
cū baculo vadūt. eis ad memoriā pere-
grinatiōem suā reducit. q̄ p̄ p̄ctm̄ recess-
serūt a deo. In baculo enī intelligit cor-
rectio solatio et sustentatio. q̄si dicat.
Virga tua et baculus tuus ipse meus sunt. Est
autē baculus cubitalis. q̄ in q̄ mēsurā
mēsi fuerint remetiet eis. **S**ed quid qua-
re hac die penitētes in eccliam introdu-
cūtur? Rūdeo in q̄nta feria de⁹ creauit
p̄sces et volucres. p̄sces in aquis reli-
quit. volucres in aera leuauit. iuxta il-
lud. **M**agne de⁹ potētie qui ex aq̄s et p̄-
tim remittis gurgiti. s. p̄sces. partim
leuas in aera. s. volucres. **P**er p̄sces in-
telligunt cupidi auari et luxuriosi. q̄ in
fluxu cupiditatū hui⁹ mūdi delectant̄.
Volucres sunt sp̄iales q̄ in sp̄iale p̄-
satiōem q̄si in aera leuant̄. Penitētes
iḡ in q̄nta feria i eccliam introducunt̄
et quasi segregati a malis et ab hui⁹ mū-
di delicijs in celis aīo p̄sant̄. **P**reterea
in fine q̄nte etatis quā hęc. v. feria signi-
ficat. iohēs bap. p̄niam p̄dicauit. et dñs
noster venit in mūdū peccata absoluēs
put in p̄ma huius diei oīoe dñ. **R**ur-
sus in hac die institutū est sacm̄ sacra-
mentoz. s. corporis et sanguinis dñi. cum
dñs vetus finēs testamētū. et nouū in-
choās panē et vinū in corpus et sanguinē
suū trāssubstātiuit. q̄d est sacm̄ misē-
ricordie. **Q**uia ḡ christus de sola misē-
cordia crimina tollit vt p̄missum est. iō
penitētes hac die ecclie recōciliant̄. q̄
hac die misericordie p̄secrat sacm̄. **E**t
inde est q̄ missa huius diei solēniter cā-
tat̄. vt infra dicet̄. **M**erito iḡ hac die
q̄ tota in remissione p̄ctōz p̄secrata est
penitētes recōciliātur ad vigne p̄cipien-
da corporis et sanguinis dñi sacramenta.
Decuit itaq̄ hoc sacm̄ sacramentoz insti-
tui in fine q̄nte ferie adueniēte. vi. feria
eo q̄ in fine q̄nte etatis et in primordio
serue lex finē et euāgeliū sumpsit exordi-
um. **P**reterea hac die absoluitur. q̄ i
ea christus fuit captus et ligatus. q̄ liga-
tio absolutiōez n̄fam opata est. **H**ac eti-

am die christ⁹ lauit pedes discipulorū
suorū. vt pedes. i. affectus n̄ros lauet. i.
soluat a p̄ctis. **F**orma h̄o recōciliatiōis
h̄ ē. **E**rit p̄tifer ad ianuas patētes ecclie
vbi iacēt penitētes p̄strati in terra. et eos
vice christi vocat ad timorē dñi dicens
ter. **V**enite venite v̄rite filij audite me.
timorē dñi docelo vos. **H**ac esse christi
vocē p̄bat ti. psalmi. xxxij. de q̄ sumit q̄
talis est. p̄s dauid cū mutauit vultū su-
um corā abimelech. **A**bimelech interp̄-
tat̄ patris mei regnū. p̄ quē iudeos ac-
cipimus. corāz q̄b⁹ verus dauid muta-
uit vultū suū. i. sacrificādi ritum. et fere-
bat in manib⁹ q̄n panē et vinum dedit
discipulis dicēs. hoc est corpus meū. et
hic est sanguis me⁹. quod quidēz hodie
factū est. **D**icēs ergo pontifer vicarius
iesu christi. venite. penitētes inuitat ad
corpis sanguinisq̄ conuiuium. **P**roinde
pro eis orat. genua flectit. eos amonet
eosq̄ recōciliās in eccliaz introducitur.
Allud etiā notabile est q̄ vñdīq̄ ianue
ecclie patent. ad notādum venientes
ab austro vel aquilone. i. iustos et pecca-
tores quādo accedūt ad misericordiam
non esse p̄hibendos. et a pasca in antea
patebūt. eo q̄ in octaua nostre resurre-
ctionis nullum erit improprium pec-
catorū electis. **A**llud quoq̄ notabis
q̄ penitētes in ecclia recepti crines
et barbā quam nutrierant deponunt.
et se vestes mundas et cultiores repositis
penitentialibus induunt. a ioseph capi-
entes exemplum. qui de carcere educt⁹
tonsus est et lot⁹ et vestibus decoratus.
Per hoc q̄ inuitur q̄ d̄ponētes militu-
dinē peccatorū induūt vestimētā tutū.

Ac etiā quinta feria secūdo lo-
co tripartitū oleum p̄secratur
quoniā hodie agnus ad vesp̄rā
immolabatur. de cuius sanguine vter⁹
q̄ possit et superliminare domorum. in
quibus erat edēdus liniebatur. vt hoc
signo viso exterminator egypti domos
sacri quinq̄ p̄teriret intactas. **I**n quo p̄
figuratū ē q̄ si frontib⁹ nostris vñctiōe
chrismatis q̄si sanguine christi q̄ vñctus

Liber Sextus

interpretatur signū crucis imprimi. dia-
bolus i domibz aīaz nīaz nullaz nocēdi
habet ptātez. Recte g̃ q̃ die illud figura-
tiū agebat. significatū solenniter cele-
brat. **S**z diceret. p̃seq̃na igit̃ eēt̃ hac
die pueri p̃firmenī. i. i frōtibz chrisma-
te sacro signent̃. R̃sideo scā ecclia die il-
lū in q̃ passus ē dñs luctui dedicauit. et
solēnitatis ⁊ p̃uiuij gaudiū in diē terti-
um in q̃ resurrexit dñs resuauit. vt tūc
demū p̃ recuperata salute aīaz q̃ est patra-
ta i sexta feria. ⁊ p̃ futura corpōz resur-
rectiōe. q̃ donata est nobis i ecclia. pasca-
lis agni p̃uiuij celebrem. dicētes. pa-
sca nīm imolat̃ ē chris̃. itaqz epulem̃.
Sumētes g̃ illud. vñ postes nīaz fron-
tiū figre debemus. recti ab ipa signatio-
ne vsqz ad p̃uiuij pascale cessam. ⁊ tūc
submerso pharaone trāsēntes p̃ mare
rubz. signātes domos p̃ exterminatozē
pascale p̃uiuij celebrem. **S**z diceret.
cur itaqz i sabbatū chrisinatis p̃fectio n̄
differt. R̃sideo qz ab hac. v. feria vsqz
ad vesp̃rā sabbati a missaz solēnijs va-
cam. ipm at̃ chrisma nō nisi itra missa-
rū solēnia fas ē p̃secrī. **S**z ante missam
baptismū puenit celebrari. put sub sab-
bato scō dicit̃. **E**l iō in. v. feria p̃secrō
celebrat̃. qz chris̃ in q̃nta fuit vnctus
etate. **M**a in q̃nta vēit q̃ in sexta sangui-
nē p̃secuit. **D**e cui⁹ vnctiōe dic̃ daniel.
Ungatur sanctus scōz. ⁊ esā. **S**pūs dñi
super me eo q̃ vnxit me a. a. m. m. **E**t
david. **U**ngit te dē. d̃s tu. o. le. p. cō. tu.
Quius vnctio extūc cepit. cū ⁊ buz caro
scm̃ est. cū plenitudo diuinitatis i eo cor-
palr hitauit. **T**ūc at̃ cōpleta ē. cū in ba-
ptismo sup̃ ipm spūs scūs i specie colūbe
descendit. **I**deoz vnctio q̃ hodie p̃fici-
ad vngēdū vsqz ad baptismū differt. vt
significem spm̃ scm̃ sup̃ dñm in baptis-
mo visibiliter descēdisse. ⁊ nos i baptis-
mo spm̃ scm̃ accipe. **E**t his itaqz patet in
vespa sabbati statī post baptismū eē con-
firmādū vt postea celebret̃ pascale p̃ui-
uium. ⁊ q̃ quibusdā placet saltē in pau-
cis eē tūc p̃firmatiōis mysteriū inchoā-
dū. **Q**uia igit̃ de triplici oleo mētio scā

est. notandum est q̃ triplex factm̃ ex ea-
dem suba sit olei. ad oñdendū. licet vn⁹
sit spūs sanctus. multiformis est tñ fm̃
tona sua. **U**ñ apl̃s. i. ad corin. xij. **A**lij
p̃ spm̃ dat̃ fmo sapiētie. alij fmo scie. al-
ij fides. alij g̃ra sanitatuz. **H**ec triplici
oleo coaptant̃. qd̃ inde apparebit si olei
triplicē p̃prietatē attēdam⁹. **O**lea enī
vt dicit̃ isidorus ē arbor pacis insignis.
pinguedo cuius valet ad reficiēdos ar-
tus lassos ⁊ infirmos. ⁊ ē pabulū lumis
Q ē arbor pacis refert̃ ad oleū chrisma-
tū. q̃ pabulū est lumis refertur ad oleū
um cathecuminoz. q̃ art⁹ lassos ⁊ infir-
mos reficit ad oleū infirmoz. **H**ec igit̃
tria p̃cedentibz ⁊ bis apli coaptant̃. **S**i
quidez i mltitudine pacis esse videt̃. qui
dulcedinē interne suauitatis gustauit.
sicut dic̃ ps. **G**ustate ⁊ videte qm̃ sua-
uis est dñs. **S**aporē huius dulcedinis
senserat ille q̃ dicebat. **G**ra dei suz id qd̃
sum. i. ad corin. xv. **H**ec g̃ra est donū sa-
pientie. q̃ intelligitur p̃ pacis oleū. **E**le-
rū qz hūc sapozē in alium libenter veri-
uat vir fidelis. idcirco alij datur fmo sci-
entie. **S**cīa enī est doctrina qua fidelis
alioz verbo vel ad minus exemplo instrui-
tur. q̃ p̃ balsamū itelligit̃. **E**t qz apls in
hoc laborauit. idcirco cuz dixisset g̃ra dei
suz id qd̃ suz. statim subiunxit. ⁊ g̃ra di-
me vacua nō fuit. **H**ec duo simul oñi-
cta. s. oleū ⁊ balsamū. ⁊ dulcor sapiētie. ⁊
odor doctrine. p̃fectū faciūt fūiētem. q̃
duo. s. sapiētia ⁊ doctrina ad oleū chris-
matū ptinet̃. **A**d oleū. s. cathecuminoz
ptinz fides q̃ mētē illūiat sic oleū lumē
p̃stat. **F**ides enī valet ad duo. s. ad pur-
gamtū ⁊ tutamē. purgat p̃terita vitia ⁊
tutelā p̃stat p̃ futura. sic ⁊ ba p̃secrōnis
hui⁹ olei manifeste oñdūt. q̃ inferius ex-
ponenī. **A**d oleū infirmoz ptinet̃ g̃ra sa-
nitatū. i. sanitas corpis ⁊ mentis. valet
enī p̃ vtriusqz egritudinem sicut ex vtrius-
bis benedictiōis ipsius liquet. **Q**uare
aut̃ infirmi ⁊ cathecumini inūgnunt̃. ⁊ d̃
vnctionibz que fiunt ex h̃ triplici oleo
dictū est in pte prima sub titulo de vno-
ctiōibz. **S**equit̃ videre de ipsoz oleoz

consecrationibus. Et primo de oleo infirmorum. Secundo de oleo chrismato. Tercio de oleo sancto. Quarto de oleo infirmorum. Dico ergo de oleo infirmorum. Dicens est. nam illud pus consecrat quod christi matrem vel sanctum. Et est ratio quod illius sacrum prius fuit tempore quod christi matrem vel sanctum. Nam dominus discipulos suos docuit infirmos ungere sic in euangelio dicitur. Oleo ungebant infirmos et curabatur. Et iacobus apostolus ait. Infirma quod est et ut sequitur. Oleum vero christi matrem et sanctum. scilicet cathexuminoz ab ecclesia instituta sunt. licet et in veteri testamento aliquid de utroque habet similitudo. Vbi namque duplex oleum inuenitur. vnum quod christi matrem quod ungebatur reges. precepit ei dominus moysi si ut offerret christi matrem quod ungeret tabernaculum in dedicatione templi. et arcam testamenti aaron reges et sacerdotes et filios eius dicens. Sume tibi aromata prima et oleum. Unde est quod unctio christi matrem ecclesiam et calicem consecramus. reges etiam et pontifices unguimus. Moyses tamen oleo materiali non legit inunctus. sed solum spirituali. scilicet et christus. Oleum etiam sanctum a lege sumpsit exordium. quo reges tamen et sacerdotes ungebantur. Alij dicunt quod oleum infirmorum apostoli instituerunt qui cum illo egrotos ungebant. Oleum vero christi matrem et cathexuminoz apostoli viri instituerunt. et ideo consecratio olei infirmorum prior est tempore quod christi matrem. et est quod olei sancti. quod prior et maior et venerabilior est doctrina apostolorum quod patrum. Quibus autem olei consecratio non habet tale principium quale alia habent. quod non dicitur in eo dominus vobiscum. nec oremus nec sursum corda. nec aliquid huiusmodi nec etiam tale habet finem quale in alijs consecrationibus dicimus. ut infra dicitur. scilicet per dominum nostrum iesum christum et vel per eum qui venturus est iudicare vivos et mortuos. Sed sic clauditur. In nomine domini nostri iesu christi. et est ratio quia benedictio ipsius olei non est officium per se. sed est embolismus precedentis officij. quod apparet. quia cum ponatur ante illud verbum canonice. per quod hec omnia domine bona semper creas. statim benedictione in se finita subiungitur. per quod hec omnia et Et sic est embolismus. id est adiectio prece-

rentis officij. scilicet illius orationis. Nobis quoque peccatoribus ubi pro penitentibus oratur. Est enim duplex embolismus. prout dictum est in quarta parte sub titulo de silentio post orationem dominicam. Sed quare consecratio huius olei canonice adijcitur. Respondeo primo ibi rationabiliter oleum morientium committitur ubi mors domini consummatur. ut sicut mors domini destruxit mortis auctorem. sic gratia que perunctionem morienti confertur destruat peccata. que sunt causa mortis. Secundo duo sunt de quibus in hoc officio agitur scilicet immolatio christi et immolatio ecclesie. immolatio christi fuit in cruce. immolatio ecclesie fit cum peccatum moritur. De immolatione christi fit mentio in introitu. Nos autem gloriari debemus. et specialiter in canone. De immolatione ecclesie fit mentio in epistola. ubi dicitur. Si nosmet ipsos iudicaremus non utique iudicamur. Sunt etiam et alia duo. scilicet infirmitas et medicina. infirmitas ex peccatis sepe puenit. medicina de gratia dei. De infirmitate ait paulus in epistola. Qui indigne manducat et bibit corpus et sanguinem domini iudicium sibi manducat et bibit. non iudicans corpus domini. Idecirco inter eos multi infirmi et debiles et dormiunt multi. De medicina dicit iacobus. Infirmatur quis in vobis inducat presbyteros ecclesie et orent super eum. ungentes eum oleo in nomine domini. et oratio fidei saluabit infirmum. et alleviabit eum dominus. et si in peccatis sit dimittuntur ei. Si igitur propterea infirmantur quod manducant corpus domini indigne. et gratia spiritus sancti quam significat benedictio eos saluat merito consecrationi corporis domini adijcitur consecratio huius olei. Per passionem eius domini cuius memoratio fit in consecratione corporis perstratus est diabolus. et gratia spiritus sancti. cuius signum est unctio. diaboli arma. id est peccata quotidiana tolluntur. Tercio ideo consecratio olei infirmorum consecrationi corporis christi adiungitur. quod nouissima oratio consecrationis corporis christi ex voto penitentium fit. Propterea igitur sub ea consecrat oleum

Liber Sextus

pro penitentibus. ubi eorum sacrificia domino offerunt. Consequenter attendamus aliquam rem consecrationis huius olei infirmorum. Dicit enim ibi sic. Emitte spiritum tuum pacitum in hanc pinguedinem olei. Nepe si sine causa ponitur ibi pacitum. quod patebit si triplicis olei efficaciam attendamus. Oleum sanctum precipit siue in exorcismo olei sancti videlicet cathecuminorum precipitur diabolo ut recedat a cathecumino qui adhuc reputatur mortuus. quousque non est baptizatus. Oleum christinale iam uiuentes sanctificat. Oleum infirmorum sauciat. medelam praestat. Quia pro egritudine sequitur dolor. unde in eadem consecratione olei infirmorum dicitur ad euacuandum omnes dolores et omnem egritudinem corporis. et dolor sequitur consolatio ideo recte ibi ponitur pacitum quod interpretatur consolator. In mortuo autem qui dolore non sentit non sequitur consolatio sed nec sanus et sanctificatus. quia in eo non est infirmitas ex qua dolor idiget consolatione. Circa oblationem eiusdem olei infirmorum notandum est quod in ordinario ita scribitur. Offeratur pontifici oleum. quod offerunt populi antequam dicatur. Per quem haec omnia domine bona spiritus creas. Nepe in exodo. xxvii. figuratum est ubi dicitur moysi quod accipiat a populo oleum oliuay purissimum. Oleum siquidem cum offerretur a populo tantum liquet esse. sed per benedictionem fit sacramentum. Mystice autem haec oblatio siue administratio significat quod populus deus clero temporalia ministrare. ministranti ei spiritualia. unde apostolus. Si semina uimus uobis spiritualia. non est magnum si uis carnalia metamus. Consecrat autem oleum episcopus cum omnibus sacerdotibus ei assistantibus. quia hoc sacramentum fuit a christi discipulis institutum. Quod tractum est ab antiqua consuetudine qua consueuerat ecclesia primitiua simul cum pontifice et his et manibus corpus christi consecrare. forte ad testimonium. putat hodie in missa de ordinibus cum ordinatore faciunt ordinati. Nam et summus pontifex quotiens diuina celebrat sacerdotes ei assistantibus et his et manibus cum eo consecrat. Et quia ut iam dictum est. huius olei consecratio est emolumentum canonis. idcirco eam totam sic et canonem sacerdotibus cum eo dicitur. Unde perficit officium episcopus usque ad illud locum. pax domini sit semper

uobiscum. et clerus respondet. et cum spiritu tuo et tunc tacet. et solus episcopus conicat. Secundum uidendum restat de oleo christi mali. Fabianus enim papa statuit hac die singulis annis debere confici christina. quia nouum est sacramentum. et ideo semper est in nouandum et uetus cremandum. Ista enim ab apostolis eorumque successoribus accepit ecclesia cunctisque tenenda mandauit. Circa quod sciendum quod christina conficitur ex balsamo et oleo propter mysticam rationem. quoniam per oleum nitor scientie designatur. iuxta illud euangelij. Prudentes uirgines acceperunt oleum etc. Per balsamum uero exprimitur odor fidei. Propter quod in libro sapientie dicitur. Sicut balsamus aromaticus dedit odorem. Oleum ergo quod lucet addit balsamum qui redolet. quia fide operante per dilectionem lucere et bona fama redolere ad honorem dei et ad utilitatem proximi debemus. Odor enim balsami in oleo. bona operatio neque longe lateque diffusam gratia spiritus sancti cooperante demonstrat. Secundo additur oleo balsamus. ad signandum quod in vultu christi resplenduit celestis nitor et gratia excellentius quam in alijs. Nam ut hieronimus ait. uirgo de uirgine natus. qui non ex uoluptate carnis sed ex uoluntate dei natus est. nisi habuisset in vultu oculisque quoddam desiderium. nunquam eum statim cum ingenti desiderio secuti fuissent apostoli. nec qui uenerant ad eum conprehendendum corruissent. Iste nitor operante dei gratia vultus electorum exhilarat. ut dominum cum magna dilectione imitentur. Quia in praefatione quae catatur in consecratione christi matris dicitur. Dauid propheta spiritu gratie tue sacramenta pronoscens. vultus nostros in oleo exhilarandos esse catavit. Et paulo post. Huius olei unctio vultus nostros iocundos efficit ac serenos. Vultus nostri sunt operum nostrorum manifestatio. Tercio quoque balsamum oleo additur. ut omnes qui ex eo uncti fuerint operante gratia spiritus sancti consolationi doctrina iungere nitantur. Et haec duo. scilicet uita et doctrina sunt genera in septem donis spiritus sancti propter quod christialis unctio fit. Nam sapientia ad uitam. intellectus ad doctrinam

cōfiliū etiā ad doctrinā. fortitudo ad vi-
tā scia ad doctrinā. pietas ad vitā. et tior
ad vitā referē. Doctrina aut p balsamū
intelligit. vt pmissum ē. Chryisma gre-
ce dicitur vinctio latine. q̄ etiā dñi nomē ac
cōmodauit. Nā chryist' a chrysmate dicitur. i.
vinctus. put dictū est in p̄hemio. ij. ptis
Dōfēctur aut chryisma i eo loco vbi con-
sueuimus dare pacē. sic et oleū sc̄m. et b̄
iō vt par. et p̄cordia p vinctiōem chryisma-
tis regnēt i nob. Chrysmate enī vngim̄
vt donis sp̄s sc̄i repleti deo et hōibz paci-
ficem. q̄ in maliuolā aīam nō introibit
sapia. Hāz q̄dē chryisma officiū p se q̄d
inchoat a sursum corda. et finit per dñm
nēm q̄ vi. et re. ptinet enī ad eos q̄ surre-
xerūt et viuūt cū chryisto. Sane postq̄ so-
lus pōtifer cōicauit. vt pmissum est. ipe
vadit sedere sup sedē suā. et tūc. xij. p̄sby-
teri parati. xij. ap̄los significātes. et alij
clerici discipulos signātes. descēdūt in
sacrariū ad apportādū solēniter tā oleū
chrysmale q̄ sc̄m siue cathecuminorū l̄s
modo. p̄cedūt nāq̄ duo luminaria. se-
quūtur due cruce. et in eaz medio vn-
acolit' ferēs ampullā cum oleo futuro
chrysmali. subsequūtur duo thuribula
et in eoz medio alter acolit' ferēs aliam
ampullā cū oleo futuro sc̄o. Subseqn-
ter diacon' libz euāgelij ferēs. deinde di-
eti p̄sbyteri et alij clerici bini sequuntur
quicq̄ puenit ad gradus ante altare. Nā
pe duo luminaria sunt lex et p̄phete que
nobis saluatore p̄nūciauerūt. duo cru-
ces sunt duo martyria sine sanguine. s.
mortificatō corpis. p̄rij q̄ est crux a fini-
stris. et cōpassio. p̄rimi q̄ est crux a dexte-
ris. Inter has ferēs oleū futurū chrysmale.
q̄ inūgunf pūgtores. q̄ debent eē pati ad
martyriū. et sp̄ duplici martyrio dñt. se
affligere. Crucē a sinistris hēbat ille q̄
dicebat. i. ad cori. ix. Castigo corp' meū
et in seruitutē redigo. Crucē a dextris
hēbat idē q̄ dicebat. ij. ad corinthe. xi.
Quis infirmat' et ego non infirmos. q̄s
scādalicatur et ego non vroz. Duo thu-
ribula sunt duplex genus orationis. sc̄z
oro p remouēdis malis. et oratio p adi-

piscendis bonis. Nec duo notat psalmi-
sta cū dicit exaudi de' oīem meā sc̄licet
que est pro adipiscendis bonis. et ne de-
spereris de p̄cationez meam sc̄z q̄ est pro
remouendis malis. Inter duo thuri-
bula ferēs oleū futurū cathecuminorū. q̄z
pro cathecuminis est orādum. et eos ora-
re optet vt ad robur q̄d p oleū chryisma-
le significat valeāt puenire. Inde euā-
gelij sequit. q̄z in eo totius boni nostri
est p̄summatō. P̄sbyteri et alij bini se-
quūtur. q̄si dicant sponse. canti. i. Trahe
me post te. et curremus in odore vngue-
toz tuoz. Potest etia dicit q̄ ampulla
cū oleo futuro cathecuminorū hūanita-
tem chrysti significat plenā sp̄s sancto-
duo luminaria due cruce et duo thuri-
bula sunt lex et p̄phete q̄ p̄dixerūt chry-
stum et deum esse v̄etur. Sequēs vero
euāgelium affirmat q̄d lex et p̄phete p̄-
dixerūt. P̄sbyteri et clerici bini et bini
sunt testes chrysmal' m̄sterij. Hi sunt
ap̄li bini ad p̄dicationis officiū destinati
cooperatores et testes chrysti. Catus isto-
rū sc̄z. Redemptor. p̄dicationē et oro-
nem significat ap̄loz. Ampulla q̄z p sin-
gulos ordines ad altare deferē. p q̄d in-
nuitur q̄ dñs in corpe suo ante passio-
nem officia septem ordinū adimpleuit
P̄remisimus reductionē olei chrysmal'
et sancti siue cathecuminorū de sacrario
vsq̄ ad sanctuariū. nūc dicamus de ea-
dem vsq̄ ad ep̄m. Postq̄ enī p̄dicta
processio venit ad sanctuariū tūc ante
altare ad oriētē ordinate se disponūt
ostiarij. lectores. exorciste. et acoliti. ita
q̄ sextū locū obtinet subdiaconus. qui
illa die legit eplam. et post omēs est aco-
litus cū ampulla. ita q̄ omēs sunt sub
vmbaculo sub quo ampulla delata est
a sacrario. que deferretur de vno ad alte-
rum per quandam connexionem syndo-
nis alte. q̄ ex pte delata est ampulla quo
usq̄ pueniat ad ep̄m. ita vt a medio sur-
sum videri possit. Nā in p̄nexionē syn-
donis p̄nexio intelligit charitatis. am-
pulla chryst' ē. vt ampulla cū chrysmate
corp' dñi ex v̄gine maria assumptū. euz

Liber Sextus

diuinitate. s. christū viuū esse significat
 Premissus ordinē qdaz ecclie fuāt. **U**t
 et ali' ordo quē et ali' fuāt. **N**az ferē am-
 pulla coopta syndōe alba i sinistro bra-
 chio. portātez ampullā pcedit lumen. et
 ancedūt duo sacerdotes. vnus cū thuri-
 bulo. ali' cū cruce. et in medio eoz diaco-
 nus cū libro euāgelij. et sup capita eoz
 ferē ymbzraculū seu palliū. et duo ance-
 dūt cātando. **I**n q fctō repñtaf pcessio
 quā fecerūt filij isrl tendētes p desertum
 ad terrā pmissiōis. qm syndon ē archa
 ampulla vna. lumē pcedēs ampullaz.
 colūna ignis q precedebat pplm. sacdos
 cum thuribulo. aaron cum thuribulo.
Numeri. xviij. **S**acerdos cum cruce.
 iosue cum sceptro. diaconus cum libro
 euāgelij. moyses cū libro legis. **U**mbra-
 culū est tabernaculū vel nubes lucidissi-
 ma q filios isrl obūbrauit. cātōres q pre-
 cedūt. leticiā eoz significāt q ad terrā p
 missiōis trāsierūt. **U**el duo cātōres sūt
 pdicatores. duo pcepta charitatis annū-
 ciātes. **H**ec aut oīa in figura ptingebāt
 ill. **I**n h etiaz facto repñtaf pcessio chri-
 sti et ecclie tēdentis de h mūdo ad patriā
Nāpe ampulla est christ'. syndon alba ē
 scā pūlatio ei'. in sinistro brachio tenet
 qz hec oīa in hac vita q p sinistra signifi-
 cat acta sunt. vel qz christus pūlatus est
 in vita pñti. lumē pcedēs est iohānes
 q fuit lucerna ardēs. diaconus i medio
 duoz sacerdotū est christ' i medio moy-
 si et helie. duo pcedentes cū lumē sunt
 discipuli. qz binos misit an faciē suam
 Ampulla ferē coopta vsqz ad altare. et
 tūc discooperit. qz christus qsi cooptus
 fuit vsqz ad passiōē. **N**am pene ab oībz
 eius pūlatō sancta dicebat. sed in passio-
 ne fuit nudus hōim reputatiōe. qz qui
 paucis diebz an dixerāt. bñdictus q ve-
 nit i noīe dñi. clamauerūt crucifige cru-
 cifige eū. **Q**uidā tñ prius qz ad altare p-
 ueniāt ampullā mediā cooperiūt. et me-
 diā nudā ad altare pducūt. qz christus
 ante passiōē modo latuit vt cū fugit i
 egyptū. et cū inter cogtos qrebat. et cum
 parētibz subiiciebat. modo se palā expō-

buit. vt cū pdicauit vltra iosem dicens
 ego et pater vnū sumus. et cuz miracula
 fecit in quibz virtutē sue diuinitatis oñi-
 dit. Ampulla statim postqz bñdicta ē. ex
 pte coopta. et ex pte discoopta vt allata
 fuerat. salutaf ab epō et pbyter. qz chri-
 stus postqz trāsiiuit ad altare crucis. i ad
 immolationē et se obtulit deo patri. sic
 ampulla ad psectionē epi. aliq pte corp'
 suū nuduz mōstrauit. vt thome et alijs
 discipul' qz voluit esse testes sue resur-
 rectionis. alijs vero inuisibilis fuit. **U**el
 iō p pte nuda et p pte coopta salutatur.
 qz christus in hūanitate manifestus. et
 in diuinitate occultus ab oībz veneraf.
Salutatur at ampulle qnquies ab epō
 vt de. v. vulneribz gēzactio christo red-
 dat. **P**ostqz aut ampulla salutata est a
 ministris altaris cooperitur. vt a nemi-
 ne nuda videatur. et cooperta iterum sa-
 lutatur. quia christus postqz manifesta-
 uit se discipulis suis qz voluit suos sue
 qz resurrectionis eē testes. ascēdit in celū
 et inuisibilis factus ē hōibz. **S**ed quis
 eius pñtiā corpālē nō videamus. tñ ve-
 nerādo eum qtidie salutam'. qz et disci-
 puli eū ascēdentē in celū adorauerunt.
Tandē ampulla i sacrarū deferf. et chri-
 st' in celū quē veneram' p fidē donec pue-
 niamus ad ipm. **I**deo syndon mūda ē
 eius caro vel consūlatio imaculata. **S**a-
 ne ep's ter alat in ampullam. **P**rimo qz
 sicut alatus ab interioribz et secretis p-
 cedit ad publicū et vocatur spūs. sic ep's
 p spiritū suū demōstrat spūsanctū a
 pte et filio pcedentē in corpe dñi habita-
 re. Ampulla enī cum chrismate corpus
 signat cū diuinitate. Ampulla vero cuz
 oleo humanitatē plenā spiritus scō tes-
 gnat. **S**ecūdo etiā alat. qz legif in euā-
 gelio q dñs insufflauit discipul' dicens
 Accipite spūsanctū etc. **H**ic igit alatus
 illā insufflatiōez significat. **N**ō at ter alat
 qz tres psone sūt et nūqz spūsanctus ē sine
 pte et filio a quibz pcedit et a seipo venit.
Daf aut spūsanct' officio sacerdotum
 s; nō daf ab eis. sic ei adest vtus spūscī
 per insufflationē a sacerdote factam in

honorē et signationē ipsius spūs sancti
 sicut p̄b̄a q̄ dicuntur in noīe tuo. **Dis**
 pactis cantat agn̄ dei et cōio. **Tertio** lo
 co circa oleū sc̄m seu cathecuminoz de
 cuius deducōe p̄missū ē. sciendū est q̄
 hec olei b̄ndictio p̄p̄iū habet officiū. nā
 post eius exorcismū quē ep̄s lenta voce
 dicit q̄ p̄fationē inc̄uat dicēs. **Dñs** vo
 biscū. **Su**ciū corda. et finit p̄ eundē
 dñm n̄m iesum ch̄stū q̄ tecū uiuit et
 Et in eo loco p̄secratur ubi d̄r pax dñi.
Prociū est opus gr̄e dei ut pacē et p̄cor
 diā inter nos habeam et per vinctiōem
 pax habeat. **O**lea nempe ut dictū est est
 arbor pacis insignis. **Q**uod p̄figuratur est
 in veteri testa. sic verba hui⁹ p̄fectionis
 h̄nt q̄ sunt hec. **E**t cū mūdi crimina di
 luuiū expiarent effuso. silitudinē futu
 ri muneris colūba demōstrās p̄ ramū
 virētis oliue pacē terre redditā nuncia
 uit. **G**laet aut̄ hui⁹ olei vinctio ad duo
 fad purgatiōem et tutelā. **A**d purgatio
 nē. ut si que cathecumino postq̄ venit i
 scrutiniū adhaerere macule recedat. **A**d
 tutelā. ut diabolus expulsus redire nō
 audeat. **V**erba oīonis hec demōstrant
 dicēdo. **S**i q̄ illis adūstantiū sp̄m tuū
 adhaeruit macule. recedat ad tactū hui⁹
 ius sc̄ificati olei. **H**ec de purgatiōe. **D**e
 tutela seq̄tur. **N**ullus sp̄ualib⁹ neq̄tijs
 loc⁹. nulla refugis et tutib⁹ facultas. nul
 la ifidiātib⁹ malis latēdi lnia relinq̄tur
Quia d̄o diabolus se dānādūz maxime
 in futuro iudicio nouit. et inō tremiscit
 idcirco exorcism⁹ terminat. p̄ eundē dñm
 nō. ie. ch̄i. q̄. v̄e. e. iū. vi. et m. et se. p̄ ignē
 Exorcismus enī est adiuratio. nāz in eo
 adiurat diabolus ut recedat. **I**teq̄ q̄ b̄
 oleo p̄fusi et baptizati sp̄z regni h̄nt. id
 circo oīo terminat. p̄ eundē dñm n̄m et.

Tercio seriatim misse hui⁹ diei
 officiū p̄sequam̄. **D**ane in p̄so
 na penitētū cātat ecclia in p̄nci
 pio misse. **M**os aut̄ gliari optet. **T**ales
 enī dñt et p̄nt gliari in cruce q̄ p̄niam p̄
 secte egerūt. **E**t qm̄ in hac die institutū
 est sac̄m sacramentoz. ut p̄missum est.
 ideo ob solennitatē noui sacrificij et p̄p̄

gaudiū recōciliationis penitētūz cātāt
 ecclia in missa cātica leticie p̄ter aila. et
 missa solennis d̄r in p̄cētū et ornatu mi
 nistroz sic in festo natalis ch̄isti. **N**am
 h̄ festū oīa alia excellit. excepto festo tri
 nitatis. **E**t videt q̄dammō ecclia sibi p̄
 ria. cū in alijs hui⁹ diei horis cātica leti
 cie reticeat et eas sub breuitate et q̄si fle
 biliter dicat. **S**ed nō est p̄rietas. q̄ alia
 est cā leticie. alia tristicie. **P**ropter me
 moriā enī passiōis ē tristicia. p̄p̄ institu
 tiōem d̄o sac̄menti sacramentoz ē gaudi
 um. **E**t iō ex institutione bonifacij pape
 cātāt ecclia. glia in excelsis deo. q̄ gaudet
 angeli de p̄missione penitētū. et hoc i ecclie
 sijs in q̄bo ch̄ilima officij et nō in alijs p̄
 ut quidā dicūt. **U**bi enī ep̄s p̄ns non ē
 nec glia in excelsis d̄r. nec alie solennitat
 tes seruātur ut dicūt. quāuis et tūc nec
 flectam⁹ genua. nec oro sup̄ p̄p̄m dicat
Epla d̄o. **A**dueniētib⁹ et q̄ est. i. corint.
 xi. est de modo sumēdi cenā dñi. **R**ātori
 um ē de crucis siue ch̄isti p̄ cruce exalta
 tiōe. **C**hr̄istus factus ē obediēs. et ē ferri
 toni. p̄pter obedientie p̄fectionem. qm̄ se
 narius nūerus p̄fectus ē. **E**uāgelij ē.
Ante diē. ioh̄a. xij. ubi seq̄tur. **C**ū dile
 xisset suos iesus in finē dilexit eos. et ē
 de dilectiōe et hūilitate. q̄ illud sac̄m ē
 dilectiōis et hūilitatis. **A**ḡ etiaq̄ ibi de
 lotione pedū. quia dñs p̄c̄xit se linteis
 id ē hūanitate purissima. imittēs aquā
 in peluim. i. gr̄am in corde. et lauit pedes
 i. affectus. venit aut̄ ad simonez petruz
 qui recusauit ex hūilitate tñ. **T**ertia tñ
 vice obediuit. q̄ optuit euz obedire. ut
 h̄et p̄tem cū eo. **C**ū vocat simon petr⁹
 p̄pter obedientiā. **T**res ḡ sunt cāe quas
 re dñs voluit lauare pedes discipuloz
Primo p̄p̄ signū dilectiōis. **S**ecundo
 in exemplū hūilitatis. **T**ercio rōne my
 sterij. q̄ lotio pedū designat lotiōez affe
 ctū. **P**uluis enī adhaerens pedib⁹ aplo
 rum. i. elatio inanis glorie. quando di
 xerant. domine in nomine tuo ejicimus
 demonia et quādo p̄uertebatur plures.
 vel tristicia quando non p̄uertebantur
 homines ad volūtātē suā. et ideo optuit

Liber Sextus

lauari huiusmodi affectiones in illo die ut sic essent mundi toti. **N**am prima die ieiunij dixit dominus. Tu autem cum ieiunas faciem tuam non a faciem tuam. laua. id est a peccato mortali munda. Cum igitur a principio lauamus nos a peccato mortali. a puluere. id est a venialibus debemus abstergeri. sed autem fit ut digne possimus accipere corpus christi. quod fit pacta perfecta penitentia. et ideo penitentium. ab solutionibus sunt in hac die ut promissum est. **P**edum quoque lotio significat lotionem marie quam lauit lacrymis pedes domini. ideoque cantatur antiphona ista. **O**ulier qui erat in ciuitate peccatrix. **R**ursus lotio pedum significum est remissionis peccatorum. **I**n baptismo namque unusquisque totus abluit. **S**ed etiam in rebus humanis postea viuunt utique terra calcant. **I**psi enim humani affectus sine quibus in hac vita mortali non viuunt. quasi pedes sunt. **Q**ui ergo non indiget nisi ut pedes lauet. ostendit omnia peccata sibi esse dimissa sine quibus haec vita non ducitur. **P**edes ergo qui sunt vltima pars corporis lauantur ad notandum. quod iudei a quoque baptisimatis in vltimo tempore mundabuntur. **E**tenim et reliquie israel saluabuntur. **Q**uare autem fiat haec lotio ista die super dictum est. **E**t est notandum quod ex omnibus mandatis dei istud solum deus antichonomatice mandatum. quoniam maiori exhibitione officij sed obseruari precepit. cum discipulis suis pedes lauit dicens. **S**i ego laui vobis pedes dominus et magister et vos inuicem debetis lauare. **E**t etiam cum interdicto ait petro. **S**i non lauero tibi pedes etc. **N**am datum etiam illud de quo dictum est in primo sabbato. quod fit a platibus. reputat illud quod christus fecit. **E**t attende quod ad antiphonas qui dicuntur dum fit mandatum. non de nisi vnum versus de vno psalmo. quod alij versus eiusdem psalmi si ita conueniunt cum antiphonam vel cum his que in ipso mandato sunt. **I**n offertorio ostenduntur promissa duo simul. videlicet quod debemus a mortalibus et venialibus abstergeri. dextera domini fecit virtutem. abluendo a mortalibus. dextera domini exaltauit me. abluendo a venialibus. **I**n postconione. Dominus iesus postquam cenauit. iohannis. rursus ostenditur humilitas. et

est secundum toni. propter secundam lotionem a venialibus. **B**reuitur autem nouandum est. quod huius missae officium nostre redemptionis continet summam et mysterium. **N**am in euangelio legitur de pedum lotionem. **I**n epistola de corpore christi et sanguine. **I**n introitu de cruce. **I**n graduale de morte. **I**n offertorio de resurrectione. **N**am haec omnia sunt mysterium sensum ex euangelio. quod est caput officij pendet. **C**hristus quidem cum discipulis cenans surrexit a cena. vestimenta deposuit. linteum se perxit. et aquam in pelui misit in cenandum pedes eorum lauit. et ipsos lauare docuit. et post lotionem itaque recubuit. **N**empe christus a cena surgere. est ab accubitu patris venire. vestimenta deponere. se erinannere. linteum precingere. formam suam accipere. aquam in peluim mittere. sanguinem suum effundere. pedes lauare. peccata remittere. linteum extergere. passionis fide mundare. vestimenta resumere. est a mortuis resurgere et vestire gloriose carnis induere. recubere est ascendere et in dextra dei sedere. **E**ad haec pertinent officia. **D**iscipulos docere. est eis spiritum sanctum mittere. **C**lericatumque non dum perfecte credebatur. ideo non de crederetur. **E**cce breuiter summam redemptionis humane quam fuit omnibus sufficiens sed non efficiens. **U**nde agit in oratione. **D**eus a quo et iudas etc. de duobus generibus penitentium. vno perfectum ut latronis poenitentis. qui audire meruit. hodie mecum eris in paradiso. **E**t alio non perfectum ut latronis contemnentis. et iude perditionis qui laqueo se suspendit. **I**nnocentius papa statuit hac die corpus christi sub specie panis referuari. ut infirmi et religiosi quibus est necessitas comendandi habeant ipsum et propter officium adimplendum. **N**am in duobus diebus sequentibus non perficitur corpus christi. **S**anguis vero non seruatur sub specie vini propter multitudine. **P**rimo. quod vinum quod liquidum est de facili posset ex negligentia spargi. **S**ecundo quod per calicem qui hac die sumitur finis veteris legis intelligitur. **U**nde secundum lucam per calicem discipulis et non alijs eadem die datum dominus discipulos designauit. **T**ertio quia corpus quod seruatur non est si-

ne sanguine. Quarto quia p hoc q san-
guis nō seruaf ondit q vetus sacrificiū
debet cessare. panis nāq nouū. vinū v-
ro vetus designat testamētū. Ad qd on-
dendū dñs cū bibisset inqt. Cōsumma-
tū est. Ergo calix sumit 7 panis fuatur
eo q lex finē 7 euāgelīū hēt initīū. Quī-
to qz christus dixit i cena dñi. Amen di-
cobis nō bibā amodo de hoc genimine
vitis. donec bibā illd no. i reg. pñs mēi
Nō aut dixit de corpe seu de esū. licet bñ
inueniat q postea comederit pñe pñcis
asī. 7 fauu mellis. s3 nō inuenit q postea
biberit. S3 nunqd vinū qd i die para-
sceues cū dñico corpe seruato sumit in
altari. pñctur 7 sanguis christi efficitur
p imitiōem ipius corpis in calicē 7 per
eius tactū. Sup h dicūt quidā q p dñi
cam oñem q tūc dñs fit pñctio siue cōi-
catio vini i sanguinē. Nā grego. assigna-
cām qre dñica oñe in die illa a sacerdote
dicat. dicit q in pñctiua ecclia apli sola
dñica oñe vrebatur i pñctiōne. Nos
tñ hoc nō dicimus. qz si h esset iā nō eēt
necesse corpus dñi ad diem illā seruari.
Preterea ex his que in canone domini
cam oñem pcedūt satis patet q ad p-
lationē ipius oñonis trāssubstātiatio nō
fit. 7 nullo tpe missa fuit celebrata sine
verbis illis. hoc est corpus meū rē. que
sola in pñcipio nascētis ecclie pfereban-
tur ad pficiendū ab aplis. q postmodū to-
minicā oñem supaddiderūt. put dicitū
est i pñmio hui' pñs. Dicimus q illd
ex h nō pñcti sed scāficari. Differt autē
inter hēc. Nā pñctiō est pñctiōne trāss-
substātiare. Sanctificari est contactu
seu admixtiōe sacre rei reuerēdū 7 scām
effici. vt patet in aqua bñdicta cui alia
admiscetur. Itē sanctificatū dñs quod a
tactu rei sanctificate efficit magis reue-
rendū. Si enī diceretur q solo conta-
ctu vinū et aqua pñctarentur. magnū
inconueniēs seqretur. Nam sic ptinge-
ret calicem nō posse lauari. 7 millemilia
panū a tactu vnius hostie sine verbis
posse consecrari. et q si gutta aque bene-
dicte in stagnū vel puteum funderet

aqua illa ppetuo benedicta remaneret.
et alia plura. Preterea si vinū a tactu
dominici corpis consecraretur. esset
decretū quod phibet hac die fieri conse-
cratiōe. de quo dictū est in quarta par-
te sub septima pñcula secrete super ver-
bo. hic est calix. Illud quoqz pretereū-
dum non est. qz romanus pontifex ho-
die remota tabula lateran. altaris. de q
dictum est in prima parte sub titulo de
altaris dedicatione. et in secunda parte
sub titulo de diacono. infra ipm altare
cōficit eucharistiā 7 sanguinē. 7 cū thur-
ribulo incēlat illud in hoc facto replens
tans qz summus pontifex legalis semel
in anno ingrediebāt in sancta sanctorū
cum sanguine secū portās thuribulū vi-
uis carbonibz plenū. put dictū est in p-
hemio quarte pñs. et sub tertia pñcula
canonis. Sic et sm aplm hebreo. ix. ca.
Christus p pñcium sanguinē introiuit
semel in sancta eterna redēptione inue-
ta. Peracto missē officio statim inter-
cenandū. i. dum sacerdos cōicat. cantat
vespitiū officiū. ad ondendū q hoc sac-
mentū. s. eucharistiē institutū fuit in ve-
spere. Quia ergo redemptio nostra in
vespera mundi. id est. in sexta etate secu-
li facta est. ideo vespertina synaxis. id est
psalmodia siue solennitas in psalmorū
numero missē continuatur et sub vni-
ca oratione vtrūqz officium termina-
tur scilicet per ite missa est. si episcopus
adeft. vel p benedicamus ppter vesperti-
nam conclusionem. Et qz ecclesie dat-
est calix. ideo est prima antiphona. Cali-
cem salutaris accipiam. quem dedit to-
minus aplis dicens. Hic est calix noui
testamēti in meo sanguine rē. Secūda
antiphona est. Cū his qui oderūt pacē
erā pacific. patiētia enī quā h3 ille q pa-
tus ē bibere calicē dñi. pacē cūz omnibz
opatur. In alijs tribz rogat se liberari.
qz habita pace pectoris non mouet ho-
mo ppter tribulationes. 7 hoc etiaz ha-
bet a deo. vnde petit liberari. Antiphona
ad magnificat. Venantibus rē est de ce-
na domini.

Liber Sextus

Quarto loco notandum est quod statim
 respectu finito officio denudan-
 tur altaria usque in sabbatum. quod per
 modum tertia die cooperiunt. Si quidem hoc
 denudatio signum primo recessus discipulorum
 domini seu apostolorum. Unde. Qui iuxta me erant
 de longe steterunt. Et in euangelio. Relicto
 eo oes fugerunt. Altare namque christum seu
 corpus eius significat. Unde. De terra altare
 faciet michi. Altare vero terra facere est eius
 incarnationem credere vel sperare. Altari-
 bus vero vestimenta apostolos seu sanctos dei si-
 gnant. Quorum predicatio christi quasi quibusdam
 vestimentis adornatur. et per illos magnifica-
 tum est nomen eius. Altare igitur vestimentis
 denudatur. quod fugientibus apostolis christus so-
 lus remansit. Tertia die cooperitur quod post
 eius resurrectionem discipuli ad eum redie-
 runt. Secundo denudatio altaris designat
 quod christus fuit nudatus in cruce. Cum ita
 quod nudum altare conspiciamus illud prophetam ad
 memoriam reuocamus. Ecce vidimus eum
 et non est ei spiritus neque decore. et considerauimus
 eum despectum et nouissimum virorem. Quod acci-
 dit in passione. Nam antea speciosus per filios
 hominum extitit. Fuit quidem denudatus ad colu-
 nam. et ad crucem cum diuiserunt sibi milites
 vestimenta sua. Tertio altaris denudatio
 significat christum diuinitatis gloria nudatum.
 unde per prophetam. Deus deus meus ut quid dereli-
 quisti me. Quarto designat quod velum tem-
 pli scissum est. et liber qui signatus erat aptus
 est. Unde in pueris. Apti sunt prata. et
 apparuerunt herbe virescentes. id est exempla la-
 ctionum christi. qui sunt ab eternitate. et du-
 cunt ad eternitatem. Et bene dicitur. apti sunt
 prata et apparuerunt herbe virescentes. quia ea
 quae magis occulta erant in lege. sic passio et
 resurrectio et ascensio. patefacta sunt. In
 plerisque locis lauant altaria vino et aqua. et
 ramis fricant. primum cum ramis de lau-
 rina. Lauantur ergo aqua et vino. Ad notandum quod
 corpus christi quod est verum altare san-
 guine et aqua in cruce aspersum est. Nam de
 ipsius latere exiuit sanguis et aqua per que
 genus humanum lotum est. Vel vino et aqua
 lauantur. ad ostendendum quod non iohannis
 sed suo baptismo fuerit baptizatus. scilicet

aqua et spiritu sancto. Et lauantur cum
 psalmodia penitentiali vel cum cantu ad
 passionem pertinentem. Plus autem ibi est de
 vino quam de aqua ponendum quam aquae multe
 populi multi. sicut in apocalypsi habetur. per quod
 significatur quod sanguis christi sufficit ad
 redimendum plures in infinitum quam sint re-
 dempti vel unquam sint redimendi. Rami
 vero asperi quibus altare fricatur. significatur
 spineam coronam quam christus coronatus
 est. vel flagella amara et dolores et ictus
 quos in morte sustinuit. Vel lauatio al-
 taris. id est corporis christi cum aqua signifi-
 cat lachrymas marie. vinum vnguentum
 cuius capillos. Et scias quod quidam hac fe-
 ria quinta hora iam ad vesperscendere tenu-
 dat altaria et lauant. Alii vero solum denudant
 sed in parascene lauant. quod magis congru-
 it rationi. In quibusdam etiam locis pau-
 mentum ecclesie lauant. per quod pauperes christi
 significatur. prout in prima parte sub ti-
 tulo ecclesia dictum est. Pauimentum ergo ecclesie
 mundatur. qui pauperibus vel fratribus propter
 deum pedes lauat. et illis cetera miseri-
 cordie opera exhibet. Unde est quod parietes
 domus. quibus vocabulorum ecclesie ha-
 beant. per eo quod continent ipsam. non tamen
 ipsi sed homines sunt ecclesia. et pauimen-
 tum est quasi hominum pedes. pauimentum
 quoque mundatur ad notandum quod a vitis mun-
 dari debemus. Statutum est in canonibus
 de hac quinta feria ieiunium soluatur. quia
 enim dominus surgens de cena lauit discipulorum
 pedes. et iterum rediit ad cenam. ideo quidam
 ad instar ipsius volebant post prandium pe-
 des alius abluere. et iterum post ablutionem
 cenare. quod fieri non debet. Nec dies
 in plerisque locis capitulorum vocatur. quia
 tunc capita infantium qui vngendi sunt la-
 uantur. ne obseruatione quadragesime sor-
 didata ad vunctionem accedant. Rursus
 hac die symbolum competentibus traditur propter
 confinem dominice paschalis solennitatem. ut qui
 iam ad dei gratiam percipiendam festinant. fide
 quam possident agnoscant. Nec ergo quinta fe-
 ria in quattuor principaliter privilegiata est. Pri-
 mo quia tunc penitentes in ecclesiam recipiun-
 tur. Secundo quia in ea novum testamentum

incept et vetus terminatum fuit. Tercio
quod in ea sit olei consecratio. Quarto quod in
ea factum sacramentorum institutum est.

De die parasceues.

Equitur de pa-
rasceue. que quare sic dicat in
plenio septime partis dicitur.
Hanc hac die ecclesia artificum ieiunium
et silentium agit. nullum tamen officium solenniter
agit nec celebrat. sed hora nona puenit
ad adoranda crucem. non ad missam officium quod
hec dies caret sed quasi ad funeris obsequium
dicendum. et hoc ideo. quod hora. id est. domino mortuo
centurio factus est pater fidei nostre. et per
discedentibus licuit ioseph et nicodemo
disponere de funere. et mulieribus accedere
re propius. Dicitur autem officium tacita et humili
voce et absque principio. put in pcedenti ti-
dictum est. Super altare unica duxerat tor-
ballia disponit per quam syndon qua cor-
pus christi involutum fuit signatur. In qui-
busdam ecclesiis in hora sexta ignis extingui-
tur et in nona accenditur. quod tunc sol in sexta
lumen abscondit et in nona reddidit. Inci-
pit hoc officium a lectionibus. quod in primiti-
ua ecclesia omnis missa a lectionibus incipiebat.
Sed in hac die specialiter fit per eo. quia
passio domini hodie celebrata est. in cuius me-
moriam omnis missa cantatur. Et leguntur lectiones
sine titulis. quasi tunc amissum christum caput
nostrum qui nos illuminant sicut tituli
illuminant libros. Leguntur autem
due lectiones. quia pro duobus populis
christus passus est gentili videlicet et hebreis
vel per salutem carnis et anime. Una sumpta est
ex lege. altera ex prophetis. quod christi passio
a prophetis fuit preannuntiata. et a lege et patris
archis prefigurata. Abrahā enim carnem christi
figuratiue immolauit. quando aries
tem immolauit. Simile et abel quando
agnum sacrificauit. Cum dominus. Assimila-
tus suis inquit prophetis. Rursus ideo due le-
ctiones dicuntur quod sic in nona. feria morte no-
stra dupliciter manifestauimus. per quam christus
pati venerat. ita ad memoriam in pa-
rasceue reducimus suam passionem et nos-
tram imitationem. Quedam autem eccle-

sie primo leguntur lectiones exodi. xij. f. Di-
xit dominus ad moysen. secundo lectiones osee.
vi. f. In tribulatione. Et illi naturales
ordine seruatur. quod passio domini primo prean-
nuntiata est a lege. secundo a prophetis. In pri-
ma quidem modus exprimitur passionis.
vbi dicitur. Immolabitur enim vniversa multi-
tudo ad vespertinum. In secunda est preconi-
um resurrectionis. Vbi dicitur. Post duos dies
uiuificabit nos. et in die tertia suscita-
bit nos. Quedam vero ecclesie econ-
uerso faciunt. et mouentur ex eo quod passionem
lectioni ex lege quasi continuare voluit. quod in
passione quedam verba ponuntur que ex illa le-
ctione sumpta sunt. scilicet. os non commouetur
ex eo. Continuatur ergo passionem lectioni. quod
eius est expositio. Et agit de duobus specie-
liter in officio hodierno. scilicet. de passione christi
fili. et de passione ecclesie. que est illius imitatio.
sicut dicit petrus in canonica sua. christus
passus est pro nobis etc. Nec siquidem duo in
lectione exodi commemorantur. vbi dicitur.
Erit autem agnus absque macula. masculus
anniculus. iuxta hunc ritum tolletur et hederum
Agnus est corpus christi immaculatum. he-
derum est ecclesia que nos sumus. Passio christi
celebrata est in eius immolatione. nostra cele-
bratur in vitiorum mortificatione. In lectio-
ne osee manifeste agit de passione christi
et eius effectu vbi dicitur. Venite reuertamini ad
domum. quod ipse fecit et sanabit nos. percutiet
et curabit nos. viuificabit nos post duos
dies et in die tertia suscitabit nos. et
viuemus in conspectu eius. Quod hiero-
nimo exponit. Percutiet dominus et sana-
bit nos. quod quem diligit corripit et casti-
gat. viuificabit nos post duos dies et in
die tertia suscitabit nos. quod tertia die re-
surgens a mortuis omne genus humanum
suscitauit. et cum curauerit nos viuifica-
uerit. et suscitauerit in conspectu eius viue-
mus. Vbi ergo loquitur propheta de tribus
diebus quibus dominus fuit in sepulchro. cum
viuificabit nos post duos dies et in ter-
tia die suscitabit nos. id est. per duos dies se-
pulture veniet nobis quasi ymber tempera-
neus et serotinus terre. id est. dabit gratiam
incipientem et subsequentem. Sequitur
B 3

Libet Sextus

tractus. Domine audiui auditionem. abacuc vlti. c. Et qd dicit versus. In medio duorum animalium cognosceris. ad litteram intelligitur scilicet in presepe bovis et asini. Unde esaias. Cogit boves possessorem suum et asinus presepe domini sui. Et in medio duorum latronum. vlti in medio duorum populoz. Secunda lectio est de exo. xij. et habetur ibi. Quis non perfingerit ex eo. Hoc completum est quoniam frangerunt duorum latronum crura. venientes autem ad iesum inuenerunt eum mortuum. et non frangerunt ei crura. Alle gozice. vlti in eo non sunt fracta crura. i. virtutes. et maxime patientia. vlti esaias. De di faciem meam sicut petram durissimam. et scio quod non confundar. Per crura. n. intelliguntur itinera. de quibus in cantico abacuc. Incuruati sunt colles mundi. i. homines excelsi per intelligentiam. ab itineribus eternitatis eius. i. exemplo actionum ipsius. que ducunt ad eternitatem. tanquam coline immobiles. i. argenteae propter eloquentiam. que fundate sunt super bases argenteas vlti aureas. i. rationes immobiles eterne sapientie. Sequuntur tractus de passione domini. quod tunc luget ecclesia valde. Etiam sunt duo tractus ad interitorem maioris lucis. s. per peccatis que committimus et pro penis quas patimur. et per incolatu qui prolongat. Nec cetera gradualia cum tractu sed solum tractus. put dictum est in. n. feria 7 in. n. parte sub ti. de tractu. Duo ergo tractus dicuntur. primus. s. Domine audiui est in quibusdam ecclesiis quattuor versuum. alter plurius. Tractus quattuor versuum significat quod per christi passionem redimimus homo qui ex quattuor elementis constituitur. Unde christus nec in celo nec in terra crucifixus est. sed in medio. i. in aere. Fecit enim pacem inter celestia et terrestria. quoniam erat inimicitia inter homines et hominem scilicet maior inter angelum et hominem. maxima inter deum et hominem. Ipse vero christus omnia pacificauit in cruce. quoniam fecit utraque vnum. cum sit lapis angularis. Adhuc per quattuor versus tractus significant quattuor partes crucis. Secundus vero tractus. s. Eripe me. plurius representat magnam bellorum dauid cum goliath. et christus noster dauid bo-

die magnum goliath. i. diabolum debellauit. Rursus ideo tractus est longus. quod hoc quod nobis promissum est in lectione osee. vbi dicitur per duos dies suscitabit nos. debemus retinere et in spe. Item in secundo tractu ponitur. Obumbrasti caput meum in die belli. quod non tantum in alio tempore sed etiam in die passionis diuinitas a passione permansit inuicta imo in passione christi homo ita protectus est gratia diuinitatis. ut hostes superaret qui superari videbatur. Quedam autem ecclesie cantant secundum tractum. Qui habitat in adiutorio altissimi. quod christus a diabolo primo latenter temptatus fuit velut a dracone latente in petra. postea vero in passione tantum a leone fortiter acriter vixit. est. quod notatur per illud versus. Super aspide et basiliscum. Sequitur euangelium siue passio. Egredus est iohannes. xviij. quod de hac die. quia ipse interfuit crucifixioni et iuxta cruce stetit securus alijs fugientibus. quod notus erat pontifici. Quia igitur hac die passio domini oculis nostris representatur. merito eius testimonium legit qui vidit et testimonium perhibuit. et scimus quod testimonium eius verum est. Preterea ipse postea us scripsit euangelium. quare merito postea legitur. et quod ibi manifestius sunt sacramenta. Unde ibi dicitur. Quis non comminuetis ex eo. Item illud. Unus militum latus eius aperuit. et continuo exiuit sanguis et aqua. Legitur autem hac die passio super nudum pulpitum. Primo ad memorandum quod super nudum crucis patibulum nudus fuit positus ipse christus. Secundo ad representandum quod iohannes secundum quem passio legitur. relicto syndone nudus profugit a iudeis. Tercio ad representandum quod sicut christus in cruce pendente ipsius secreta non tam cordis quam corporis nuda omnibus constantibus apparuerunt. ita et celo templi per medium scisso. omnia templi interiora nuda remanserunt. Legitur etiam nudis pedibus. ut cum afflicto. pro nobis nos affligi debere monstreemus. In quibusdam vero ecclesiis syndon seu tersoria vel vestes altari nudato supponuntur. usque dum passio legatur. Cum vero peruenit ad locum illud

diuiserunt sibi vestimenta mea tunc duo
subdiaconi syndonem vel tertoria tollunt
repentantes historiaz qz quatuor milites
christum crucifigentes vestem sibi sustulerunt
Vel subdiaconi quasi furtive panes sub-
trahunt ad notandum qd iohannes qd cum domino
usque ad crucem perseuerauit postea more
furis se occultauit et nudus effugit. In q
busda tamen locis vna veste sublata altera
super altare remanet ad significandum qd ve-
stis domini incosutilis non fuit scissa vel pri-
ta sed forte super ea missa contigit integra
vni militi ad significandum qd ecclesie vni-
tas nunquam potuit a schismaticis vel hereti-
cis scindi qz non est sapietia dei domini. Ad
vero de in passione exiuit in eum qd de cal-
uarie locus. Nota qd sic legitur in historiis
caluarie est proprie os capitis humani
nudum inde dictus est locus ille mons
caluarie siue caluarii ubi rei decollaba-
tur et ubi multa capituli ossa erant dispa-
ta. Quia vero christus in cruce pedes plene o-
rauit decatas enim x. ps. f. De te me re-
rauit. usque ad In te domine spauit cum puenisset
ad illum usum In manus tuas domine. Il-
lo dicto emisit spiritum. Ideo et nos postquam
recitata est passio eius orationes dicimus ad
notandum qd quando ab inimicis persequimur sem-
per ad ordinem est recurrendum. Iste tamen est
insolitus mos orandi. Nam in alijs diebus
ante euangelium orationes dicunt et in earum
principijs deus vobiscum qui est proprie
mos et sacerdotis officium quod non fit in istis
qz sacerdos et dominus noster occidit. Ora-
uit autem christus pro tribus. Primo pro se dis-
cens. Pater clarifica filium tuum. Secun-
do pro discipulis suis dicens. Pater quis credi-
sti mihi pro eis rogo. Tertio pro illis qui in eu-
s credituri erant dicens. Pater non tamen pro il-
lis rogo sed et pro illis qui credituri sunt i-
me. Et ex hoc videtur qd non debemus
rogare pro eis quos scimus non esse sal-
uandos vt pro illis qui in inferno reman-
serunt nec pro iuda qui desperauit sed o-
ramus pro nobis et omni gradu ecclesie
scilicet et pro neophycis et pro gentilibus pro iu-
deis pro hereticis et schismaticis vt christus
gratiam suam eis infundat et ad fidem

conuertat. Christus enim orauit pro ini-
micis et amicis ideo ecclesia statim limi-
liter orat pro omnibus. Sane ecclesia pro
his orans flectit genua in orationibus vt pro
habitu corporis deuotione et mentis hu-
militate ostendat insinuans etiam qd in no-
mine iesu omne genua flectendum est quoniam
omnes nationes siue genua curuant nisi
quando pro iudeis oratur qz enim ipsi il-
lulerunt domino flexis genibus dicentes prope-
tice nobis christe quis est iste qui te per-
cussit et ideo in detestatione illusionis huius
ecclesie pro eis orans genua non flectit
vt vitet opa simulata. Preterea qz eorum
cecitas nulla poterit orationi repelli donec
nec plenitudo gentium subintraverit ideo
non est pro ipsis vehementer orandum nec ge-
nua flectenda. Est tamen utcumque orandum qz
futurum est vt qui est exultatus in cruce
omnia trahat ad se. Sed et in orationibus pro
iudeis et paganis non respondetur amen vt
quidam dixerunt et hoc ideo qz cum illi sint
extra collegium siue corpus ecclesie fides
lium populi non ostendit affectum suum ad eos
iuxta illud apostoli ad Corinthios quid mihi
de his qui foris sunt iudicare pro amice autem
affectus exprimitur. Preterea licet pro illis
oret vt eorum duricia conuertatur qz tamen illud
impleri non poterit usque circa finem seculi
li apostolo testate qui dicit donec plenitudo
gentium introierit et omnis israel saluus fiat
ideo ad orationes pro illis non respondetur amen. Cle-
runt tamen recte intueri nihil interest quod ad istas
inter illas et alias orationes imo ita respon-
detur ad illas amen sicut et ad alias ora-
tiones pro alijs statibus. Ad hoc ostenditur
pro quolibet statu bis proferri orationem
sed quod sub primo orationem an flectam ge-
nua deus non est oratio sed exhortatio vt oremus
siue prefatio seu monitio exprimens
quid siue pro quo fit in sequenti oratio-
ne orandum unde sub tono prefationis
non orationis dicitur ideoque pro nullo
statu post prefationem respondetur amen
sicut nunquam fit post aliquam prefationem
licet etiam ibi ponatur per christum dominum nomen
sic patet in quotidiana missa prefatione. Ad
autem sub secundo orationem deus oratio est et respondetur
B 4

Liber Sextus

debet amen. p iudeis et paganis sicut et pro alijs. Consequenter sacerdos post oculos crucis velata baiulat ad dextrum cornu altaris ibique crucem super humeros tenens in persona christi iudeis improperat beneficia domini dicens popule meus quod feci tibi. In quibusdam tamen ecclesijs duo presbyteri baiulant illam ad notandum quod in christi persona due fuerunt nature. diuinitas uicem et humanitas. **Q**uod popule meus quod feci tibi aut in quo patri stauit te. responde mihi. quod eduxi te de terra egypti. et ad diuinitatem refert. quod uero sequitur. pater saluatori tuo crucem ad humanitatem pertinet. et sic de alijs sequentibus. **C**antat autem sacerdos quasi hebraice in persona saluatoris. **A**coliti cantant grece. **A**gyos ortheos. quasi in persona grecorum. **A**chorus rindz scus scus in persona latinorum. **S**icque tribus linguis laudatur deus. scilicet hebraice. quia propter legem omnium linguarum est mater. grece quia doctor est. et latina quia impatrix est propter romanum dominium imperij et papatus. **Q**uia ei hebraice nunc flet a laude dei. ponimus pro illa popule meus. quod quia cantatur in persona domini loquentis hebreis ideo intelligitur dictum hebraice. **E**t nota quod tres illusiones christi. tres permittuntur adoraciones. ut infra dicitur. **T**res uero antiphone. scilicet. **P**opule meus. **Q**uia eduxi. et quod ultra. et parum aut nihil sensibus differentes. et modulatione psaltes. triplicem tituli scripturam significat. quia scriptum fuit tribus linguis. scilicet hebraice grece et latine. **I**esus naçarenus rex iudeorum. **U**lex uerum principium tituli scriptum fuerit tribus linguis igitur. **S**ed de hac clausula rex iudeorum stat quod quia negauerunt iudei dicentes. **N**oli scribere rex iudeorum. sed quia ipse dixit rex sum iudeorum. **N**on illud in istis antiphonis astruitur ab effectu. quia tanquam rex eorum eduxit eos de egipto et deduxit eos per desertum. et introduxit eos in terram bonam. **I**tem quod in titulo scriptum fuit iesus. in singulis antiphonis concluditur saluator. quod ibi naçarenus. ad singulas respondet. agyos. sanctus. **E**t quia titulus tribus linguis scriptus fuit. ideo duabus linguis respondet. scilicet grece et latina quod christum adorant. **H**ebraica uero dicit et adhuc blasphematur

mat predictas. **E**t nota quod antiphona popule meus. est michi. vi. c. principium antiphone. quia eduxi te. et numerus. xiiij. c. et medius. scilicet manna. et est exodi. xxi. c. et iosue. vi. c. ubi etiam est finis ipsius. scilicet. introduxit te. **N**otandum quod iudei tres accusationes contra christum posuerunt. scilicet quod tributum negasset. quod se regem fecisset. et quod se filium dei dixisset. **C**ontra quas tres in eius persona excusaciones dicunt. scilicet popule meus. et ubi christus eis exponebat tria beneficia sua. scilicet liberationem de egipto. regnum in deserto. et introductionem in terram optimam. quod dicitur. **T**u accusas me de negatione tributum. potius deberes gratias agere. quia te liberem a tributo siue a fuitute egypti. **T**u accusas me. quia regem me dixi. potius deberes gratias agere quia te regi in deserto et regali paui. **I**tem accusas me. quia filium dei me dixi. potius deberes gratias agere. quia terram lacte et melle manantem contuli tibi. **D**einde crux denudatur in signum quod pueri iudei saluatorem denudauerunt. **E**t fit denudatio inter tres uices. ad notandum quod illi ter christo in passione illuserunt. **P**rimo quando in atrio principis velata facie eius. colaphis eum cedebat. **A**d quod designandum in principio reuelationis ipsius crucis non ostendit faciem crucifixi. **S**ecundo ante portum. quando eo tradito ad crucifigendum milites plectentes coronam spinariam illudebant ei. flexis genibus adorando eum. dicentes. **A**ue rex iudeorum. **A**d quod respondentum in secunda reuelatione discolor operitur caput et facies crucifixi. **E**t sciendum quod corona fuit de iuncis marinis. sicut eam uidimus in thesauris regis francorum. quia acies non minus spinis dure sunt et acute. **T**ertio quando ei in cruce pendenti transientes dicebant. **G**lah qui destruis templum dei. **E**t quia quando hec illusio fiebat. christus totus nudatus in cruce pendebat. ideo in tertia reuelatione totus nudus ostendit crucifixus. **E**t etiam ad significandum quod omnia que in lege et prophetis obscura fuerant. in passione apta et manifestata sunt. **R**euelatur ergo crux post oculos. ad notandum quod oculus a christi passione quaz in cruce sustinuit habet effectum et exemplar.

Ipse enim in cruce pendens p amicus
 ⁊ inimicis orauit. Sane a dextera parte
 crux incipit reuelari. qz christus crucifi-
 us ꝑa fide adoratus extitit ab aplis et
 discipulis iudeis q tūc i dextra erat. Et
 qm̄ hęc fides p illos deuote publicata ⁊
 in mediū gentiū pducta est. iō ad hoc si-
 gnificandū ante mediū altaris p sacer-
 dotē deducitur. Rursus qz christus nūc
 sup eccliam quiescit. et vsqz in finem se-
 culi quiescet. iō ad hoc significandū. sub
 sequēter crux sup altare ponit. p quod
 hęc ecclia gentiū designatur. Deniqz
 qz in fine seculi fides in cordibz gentiū
 refrigeret. ⁊ teste esa. a reliquis israel
 que salue fient suscipiet ⁊ cōis iudeis et
 gentibz habebit. merito ad hoc significā-
 dum in fine misse crux de altari deponit
 ⁊ in cōi loco collocatur. Crux qz reuela-
 ta. ⁊ etiā vexilla ecclie in quibz dā locz
 diriguntur in altū ad christi victoriam
 designādā. Ad hoc crucem baiulātes.
 antiphonas canētes crucē illo deferunt
 vt grece ⁊ latine rñdeatur. ⁊ deuote ado-
 retur. qz ⁊ dñs crucifixus trāsīuit a pfi-
 dia iudeoz ad p̄fessionē et deuotionem
 gentiū. Et significāt aplos et canentes
 ⁊ totis viribz crucis opprobriū p̄fiteret
 ⁊ p̄dicātes. Itē crucē baiulādo nūc eūt.
 nūc vt fessi subsistunt. qz ⁊ illi p̄secutio
 nū pōdere fessi aliq̄ntulū q̄ueūt. Sub
 seq̄ntē ipa crux dñudata salutā ⁊ adora-
 tur. qz eū cui iudei p̄fidi illufēt christia-
 ni reuerēter salutādo ⁊ deuote osculādo
 venerāt. Et dñi adorāt. canit in q̄busdā
 ecclesijs rñsoriū. Ecce quō morit. esa.
 lviij. ⁊ ali. Sicut moyses. iohā. iij. c. Et
 est sciēdū qz ꝑtra p̄missas tres illufiōes
 ter illā adoramus dicētes. agyos ⁊ c. q̄si
 ter honorātes illum p̄pter nos. Et qz
 illi illudēdo genua flectebāt. iō ⁊ nos il-
 lū adorando genua flectimus ad terraz
 Etia ante illā p̄sternim̄. vt q̄s illi supbe
 illudēdo fecerūt. nos humiliter et vere
 faciamus. ⁊ mentis humilitatē p hituz
 corpis oñdamus. Et qz sic christus hūi-
 liatus ē p̄i p nob vsqz ad mortē. mortē
 aut crucis. sic ⁊ nos ei mortis imitato

res humiliari optet. De mō p̄stratiōis
 ait aug. Quisqz sic hūiliat vt genua fi-
 gat. adhuc hēt vt āplius hūiliet. Quis-
 qz vō sic hūiliat vt l̄reat i terra v̄ter
 eius. vltra q̄s hūiliet nō hēt. Audis eti-
 am pedibz adorāt vt oēs p̄prias affectō-
 nes sibi nudas ac notas eē mōstrem. ⁊
 vt cū afflicto p nob nos affligi oñdam.
 Salutā aut crux. qz p eā salus hoibz re-
 format. postea adorāt. i. cū reuerentia o-
 sculat. Solus enī deus adorādus ē. ce-
 tera vt crux cā illius venerāda sunt. Ce-
 terū expositio illoz ⁊ loz agyos ⁊ c. ibi
 seq̄tur. Nā agyos grece d̄r sc̄us latine.
 ab a q̄s est sine. ⁊ ge q̄s est terra. q̄si cele-
 stis sine terra. In canone tñ isidori ha-
 bet qz agyos grece d̄r vas latine. ot̄xos
 vero grece d̄r deus latine. hysciros gre-
 ce. fortis latine. athanathos grece imor-
 talis latine. ab a q̄s est sine ⁊ thanathos
 q̄s ē mortale. heleyson. i. misere. imas
 id ē nobis. De p̄fundo crucis mysterio
 dictū est in p̄hemio q̄nte p̄tis. ⁊ hic aliq̄
 p̄stringam. Fuerūt aut in v̄nica cruce
 ligna quattuor. videlicet stipes siue li-
 gnū erectum. lignum transversum trā-
 cus suppositus. ⁊ titulus superscriptus
 Fuerunt et clau quattuor. quibus et
 manus et pedes confixi sunt. Fuit ⁊ lan-
 cea qua latus apertum est. ⁊ corona spi-
 nea capiti circumposita. que omnia pos-
 sunt in spiritali cruce assignari. Quat-
 tuor enī crucis ligna. sunt q̄ttuor men-
 tis virtutes. s. fides. spes. p̄seuerātia. et
 patiētia. de quibz ait apls. Et cōprehē-
 datis cū oibz sc̄is q̄ sit lōgitudō ⁊ latitu-
 do. sublimitas ⁊ p̄fundū. Lōgitudō cru-
 cis est p̄seuerantia. de qua dñs inquit.
 Qui p̄seuerauerit vsqz i finē hic sal. erit
 Latitudo crucis ē patiētia. de q̄ veritas
 ait. In patiētia v̄sa possidebitis aīas ve-
 stras. Profūditas ei⁹ ē fides. de q̄ apls
 Fides ē substātia sperādaz rer argumē-
 tū nō apparentiū. Sublimitas vero ē
 spes. de q̄ ps. In verbo tuo sup̄speravi.
 Habuit qz crux christi vnū lignū erectū
 i lōgitudine. alterz trāsuersū i latitudiez
 q̄si i modū potentie seu martelli. q̄ duo

Liber Sextus

significata sunt p illa duo ligna q paup
cula mulier in sarepta collegit. **S**tipēs
ho erectus habuit trūcūz suppositū 7 ti
tulū supscriptū. qz pseuerātia de fide p
cedit ad spem qsi supes erect' de trunco
supposito ad titulū supscriptū. **N**ō be
lob itelligēs ait. Credo q redeptor me'
vixit 7 i nouissimo die de fra surrectus
rus suz 7ē. repōsita ē h' spēs mea in sinu
meo. **N**isi enī crux hēat fūdamētū fidei
7 titulū spēi pfecto supplicūz ē solūmō
7 nō meritū. **Q**uānt patiētia spectat ad
crucē. apparet ex eo q patiēter i adūsīs
tribulatiōis sustinet cruciatū. vñ iacobus
Tribulatio patiētiā opaf. **D**e pseuerā
tia qz legit. **E**sto fidel' vsqz ad mortē. et
dabo tibi coronā vite. etiā fm aplm. **N**ō
coronaf nisi q legitie certauit. **P**erle
uerātia igit que coronat certamē hz vt
merito spectet ad crucē. **I**n hīs g' duobz
lignis duos pedes 7 duas man' q' tuoz
clauis d'z affigere christian'. **Q**uattuor
clauī sūt q' tuoz pncipales vtutes. iusti
cia. fortitudo. t'pantia. 7 prudētia. **P**es
des sūt mētis affect'. de qbz i cātic. **L**a
ui pedes meos quō inq'ualo illos. **E**t
dñs inq't aplis. **Q**ui lot' est nō indiget
nisi vt pedes lauet. 7 ē mūdus tot'. **E**t
itez. **E**xcutite puluerē de pedibz vñs.
Duo g' pedes sūt duo mētis affect'. s. ti
mor 7 amor. **P**es tioris clauo fortituz
dñs d'z pfigi ne timid' p' adūsā succū
bat. vñ ps. **C**ōfinge tiore tuo. c. m. a. iu
e. t. timui. **D**ñ ei i petro mer' clauo for
titudis affix' nō extitit. ad vocē ancille
negauit. **C**ñ ho p'f' extitit. an reges et
p'fides nomē dñi p'dicauit. **P**es amor
siue appetitus clauo iusticie d'z pfigi. ne
cupidus ad illicita d'sideria euaget. **S**i
enī appetit' fuerit p'f'us tūc spūs p'cu
piscit adūsus carnē. **S**i ho n' fuerit p'f'
rus tūc caro adūsus spm' p'cupiscit. **S**ic
itaqz christian' pedes suos cruce d'z affi
gere ne vl' timid' succūbat vl' cupidus
euaget. **A**lij tñ dicūt qz christ' tribz dñs
tarat fuit clauis affix' h'gntibz tres cru
ciat' q's i cruce sustinuit. vñz passiōem i
corpe. p'passiōēz i mēte. 7 cōpassiōēz i cor

de. **A**mbz ei pedes vno clauo affixi sūt ita
qz text' fuit sup sinist'z. ad significādū q
ipūales affectiōes p pedē d'z. 7 signifi
te supesse 7 dñari dñt frenis p sinist'z si
gnificat. **L**ācea ho q latus ē vulneratū
charitas ē de q spōsa i cātic. **V**ulnerata
suz charitate. **L**ateri qdē cor p'riguuz est
cui' bñficia diligim'. qd iō vulneratū ē
vt affect' exeat n' solū ad aicos. vñ etia
ad inimicos. vñ dñi ait. **D**iligite inimicos
vros 7 bñfacite his q oderūt vos. 7 oza
te p p'seqntibz 7 calūniantibz vos. **C**oro
na ho spinea ē pñia circūponēda capiti.
i. mēti. **D**e q ps. **C**onūsus sum i erūna
m. d. p. spina. **H**ec corona de tribz spini
cōplectit'. s. p'tritiōē. p'sessioē. 7 satisfactō
ne. **P**ria pūgit cor p dolorē. p'f' vanā co
gitatiōēz. **S**ecūda pūgit os p pudorez
p'f' vanā locutiōem. **T**ertia manū p la
borē p'f' iniquā opatiōēz. **Q**uā' enī opa
sūt. vñ ps. **B**ñdict' dñs de'. m. q. to. m.
m. ad p. zc. **E**t salomō i pūb'z. **D**edit
ei linū 7 lanā. 7 opata ē p'filio manuum
suaz. **S**ūt igit due man' duo op'z glia
vñz opus volūtatis 7 nccitatis. **M**anus
opis volūtarij pfigi d'z clauo prudētie.
ne curua faciat opa tenebray. dñ enī in
saulo clauo prudētie p'fixa n' fuit. saulus
eccliam dei p'f'qbat. cñ ho i paulo p'fixa
fuit ipe p ecclia passus ē. **Q**uā' ho op'is
nccarij clauo t'pantie cōfigi d'z ne lapia
nimis ad supflua extēdat. **N**ccaria opa
sūt nafalia. vt dormite comedere. 7 silia
Et nota vñs. **P**es cedr' ē. cruc' cyp'p'
oliua supmūz palmarūz trāsuersū. sūt in
cruce christi lignū. **D**iscrata 7 adorata
cruce. duo p'sbyteri defert ad altare cor
pus dñi qd p'die fuerat p'sectū 7 recon
ditum. **S**acerdos vero iduta casula illō
sup corpale disponit iuxta latus calicis
in q sit vinū 7 aq mixtū nō scificatū. qsi
ipō facto dicat. **H**oc est illō corpus te q
sanguis 7 aq fluxerūt. **U**trū aut ex p'ra
ctu hostie vinū p'sectet. dictū est in ti. p.
cedēti. **Q**uo fctō mor icipit. **P**rem' p'ce
ptis salutaribz 7ē. p'ficiēs dñicā ofoēz. 7
illā. libera nos qsumus. in q repñtat an
tiqua ap'loz celebrādi missaz p'suetudo

Præius. n. lectioe pmissa dicebant solū
mō vba illa. **H**oc ē corpus meū. ⁊ c. hic
est sanguis me⁹ ⁊ c. Si ipi postmodū do
micā oīes addiderūt. Et ita illo modo
hac die celebrat. de q̄ dictū ē in p̄cipio
nij. p̄t. Et q̄b colligit q̄ sola dñica oīo
nō sufficit ad eucharistiā p̄secrādā. Si
quidē s̄c̄dos alio tpe dicēs. p̄ oīa s̄c̄la se
cloz. eleuat calicē cū corpe dñi. ⁊ postea
dicēs. p̄ceptis ⁊ c. calicē depositū itez co
operit. in q̄ illud nob̄ significat. q̄ de cru
ce depositū corp⁹ dñi sepelit. Duo autēz
p̄byteri q̄ hodie corp⁹ ad altare deferūt
rep̄tant ioseph ⁊ nicodemū. q̄ corpus
dñi tulerūt ad sepulcrū. Tres p̄missi ca
nonis articuli. s. p̄ceptis. p̄t nē. et lebera
nos q̄sumus. sup̄ depositū calicē. p̄ferū
tur. qz tribo dieb⁹ sepultus dñs occulta
tur. Et oīo ip̄a libera nos. alta voce sic ⁊
dñica oīo. p̄fer. put dictū ē in. nij. pte
sub ti. de filēio p̄ oīem dñicā. Nec est
p̄ter nudū q̄ hac die q̄n p̄tula hostie i
calicē mittit. nō dicunt vba illa. fiat cō
mixtio. qz ibi de sanguine mētio fit. sed
in calice sanguis nō ē. nec hodie p̄secrat
Et fracta hostia n̄ d̄. par dñi. eo q̄ oscu
la circūstātū nō sequunt. D̄o qz illa
Dñe iesu christe fili dei ⁊ c. Et illa **M**or
pus tuū dñe. omittit. qz ibi de sangui
ne mētio fit. Omittitur etiā illi x̄sus.
Quid retribuā ⁊ c. Illa qz. Placeat ti
bi. omittit. qz ibi p̄tinet. Presta vt h̄ sa
crificiū qd̄ oculis tue ⁊ c. Hac etiā die
sacrificiū nō offert s̄c̄mentale. s. sumis
altera die oblatū. Agn⁹ dei nō d̄. qz nō
videt eē inuocādus q̄ cernit in agone
desicere. Et cū filēio s̄c̄dos cōicat. Un̄
postcōio nō cantat. qz nob̄ sumētib⁹ san
guis ille quē sumim⁹ d̄ ore n̄o p̄ nobis
ad dñm clamat. Nos enī sum⁹ terra il
la q̄ aperuit os suū ⁊ bibit sanguine za
bel. i. christi quē effudit cayn. i. iudaicus
p̄p̄la. Un̄ fact⁹ ē vag⁹ ⁊ p̄fugus sup̄ ter
rā. iuxta illud. Dispde illos i virtute tua
⁊ fact⁹ ē maledict⁹ illa maledictioe. san
guis ei⁹ sup̄ nos ⁊ super filios n̄os. Et
rursus postcōio q̄ iubilū ⁊ leticiā desig
nō d̄. qz ecclia hac die plozat. D̄z q̄rit

quare christ⁹ voluit pati sexta feria? Rñ
deo vt dies q̄ crucifixus est coaptaret se
pte ferie p̄me creatiōis. ⁊ sexte etate hui
ius mūdi. Si qd̄ in. vi. feria p̄mus hō
s. adā creatus est ad imaginē dei. ⁊ ex la
tere eius dormiētis sumpta costa femia
fabricata. ⁊ i sexta etate fili⁹ dei vt hōiez
ad imaginē dei creatū redimeret. in car
ne apparuit. q̄ in. vi. feria dormiēs i cru
ce sanguinē ⁊ aquā de latere suo vñ san
ctā eccliam p̄secraret emisit. ideo ergo i
sexta feria pati voluit. qz cū tali die adā
peccauerit illa etiā die hōiem redimere
voluit. de hoc dictū est sub ti. de natali.
Et nota q̄ christus completis triginta
duob⁹ annis ⁊ mētib⁹ trib⁹. vel fm̄ chri
sosto. trigintatrib⁹ ⁊ dimidio. crucifixus
est eadē die q̄ conceptus est a virgine sci
licet in sexta feria. que fuit. viij. kal. apri
lis. de q̄ dicit in septima pte sub festo
annūciationis. Queritur etiā cuz
de morte sanctor⁹ cum gaudio festa in
ecclesia celebrent. qz p̄ciosa est in p̄spe
ctu domini mors sanctor⁹ eius. quare ec
clesia hodie de morte domini cū gaudio
similiter non solennizat. videt enim q̄
m̄ltomagis deberet letari ⁊ festum de il
la celebrare. cum mors ipsius sit p̄ci
osissima. ⁊ mors mortis. ⁊ est nostra re
temptio. ⁊ quia apostolus gloriandum
ait in cruce domini nostri iesu christi.
Respondeo ip̄e pro peccat⁹ nostris mor
tuus est. sicut dicit dominus per esaiāz
p̄pter scelus populi mei percussit eum. ⁊ iō
debet homo erubescere. non gaudere. cū
⁊ sol insensibilis erubescens radios suos
retro uerterit. quia obscuratus est. ⁊
petre scisse sunt. Merito ḡ oīs hō i hac
die tristitiā p̄tendit. ne eē durior lapidi
bus videat. Preterea ip̄e dñs trist⁹ fuit
vñ. Tristis ē aīa mea vsqz ad mortē. Et
etiā brā x̄go. Un̄. Et tuā ipsius aīam p̄
trāsibit gladius. Et etiā apostoli. Meri
to igi in hac die ecclesia in artissimo ē
ieiunio. ⁊ filēio. ⁊ tristitia cōpassionis.
De h̄ dictū est sub festo circūcisionis.
Rursus hūc diē celebram⁹ cuz merore
tristitia et abstinentia. passiōes x̄o s̄c̄toz

Liber Sextus

cū gaudio. qz sancti post martyriū statim celos ascenderūt. christus vō ad inferos nū descendit. Sed qm̄ tartara pfregit. et inde scōz aīas eduxit ⁊ tertia die resurrexit. ideo tūc. s. in die resurrectionis maxime letamini. Hinc est qz passioes patruz veteris testa. qz ad inferos descendērunt nō celebram. pterqz innocētū. ex eo qz in ipīs singulis christui occisus ē. ⁊ machabeoz put in. vii. pte sub eoz festo videt. De h̄ etiā dictū est in. i. pte sub ti. te picturis. Et est notādū. qz christus passioe sua redemit nō tm̄ illos qz tūc erāt in limbo inferni. qz locus dicebat sinus abrae vbi lazar⁹ erat. ⁊ etiā oēs futuros qui scā mortē vitā erāt finituri. vñ osee vlt. Ero mors tua o mors. mortuus tu⁹ ero inferne. Sed nec oēs qz in inferno erāt inde extraxit. Itē qrit quare ecclesia nō pfecrat hac die corpus dñi. cuz dñs dixit. h̄ facite in meā cōmemoratiōem. Et in gabilon. p̄cilio dñ. qz nulla dies exipit. qua nō p̄ viuētibz dēp̄cet. Preterea cū christus imolat hac die ⁊ sabbato q̄uerit in sepulcro. ⁊ discipuli totaz noctē seq̄ntē vsqz in diluculo i tristitia trāsegerint. rationabile videt⁹ vt hac die corpus dñi pficeret. et inde vsqz in primā sabbti iugi silērio cōsopiti a sacri altaris mysterio vacaret. Rñdeo ad h̄ mltiplex ratio reddi pōt. Prima ē. Dominus n̄ pridie qz pateret accipēs panē ⁊ calicē bñdixit deditqz discipulis suis dicens. Hoc ē corpus meū. Hic ē calix meus. Et tūc imolatus est i manibz suis. De qz immolatione subiūxit. Hoc facite in meā cōmemorationē. Illa igit die. s. feria. v. nō est omittēda cū sit h̄ miter iniūcta. Sexta vō feria est dies secūda. qz velut in monumēto quiescit. Sabbatū tertia qz velut a morte resurgit resurrexit enī ante diē. tridū g dñi. ce mortis qd̄ pfici neq̄t eo respectu qz ipse ē a iudeis trucidat⁹. eo trāspōnatur qz suis ipse manibz imolat. cuius qz rei illud magnū est iudiciū. qz in nocte cene luminariybz extinet. vigilias celebram⁹. Sicqz sit vt in. v. feria q̄si sexta in du-

plū māna colligat. qm̄ i hac die q̄i i sabbato nō iuenit. Secūda rō est. qz ecclesia corp⁹ illud qd̄ flagell⁹ ⁊ ipinis ⁊ otumel ijs ista die reuera affectū ē. nō d̄ cum missaz solētijs p̄fēre. qm̄ vniēte xristate debz cessare figura. Tertia rō est. qz ablata ē hostia de manibz christi ⁊ n̄tis. Nō g sacrificet amici dñi trucidat. inimici. Sed tñ qz sp̄ indigem⁹ cōione ⁊ semper est tps cōicandi. sacerdos ipm corp⁹ recipit i hostia a die antecedēti refuata. Quarta rō est. qm̄ hac die veli tēpli scilicet suz est. ⁊ cornua altaris trāsuersata sūt. ⁊ ita n̄ hēm⁹ vbi corp⁹ ipi pficiat. Quinta ē. qz. s. recessit ⁊ sublat⁹ ē xrus sac⁹ dñs. i. christus sp̄sū ecclie. descendit ei ad inferos. Sextā rōem ponit innocēt⁹ pap⁹ dicens. qz iō in die pasceue ⁊ i sabbato scō sacm̄ nō celebrat. qz p̄stat aplos istis duobz diebz in meroze et tristitia fuisse. ⁊ se p̄p̄ metū iudeoz occultasse. Missa enī qz in ipso sabbato celebrat. nō ad ipm sabbatū sed ad diē p̄tinet subseq̄. quētes. vt infra dicit. Septima rō est qz moyses ait. Vos tacebitis. ⁊ alius. s. christ⁹ pugbit p̄ vobis. Torcular ei calcauit solus. Qu igit hac die nō sit corp⁹ dñi pficiendū. ad hāc diē refuandū est. Dec. vi. feria ⁊ ab ista oēs alie ferte ferie p̄uilegiate sunt. ppter christi passioem sicut ⁊ a sequenti dominica omēs alie dñice ppter eius resurrectionem. Sunt autēz huiusmodi ferte ferie p̄uilegia scilicet christi imolatio. inferni spoliatio. mortis conculcatio. humani generis redemptio. paradisi aptio. ⁊ scripturaruz manifestatio. In pasceue vno solo cibo vescim⁹. qz christus ea die vnū solū videlicet latronē sibi incorpauit. dicens. Hodie mecū eris in paradiso. Cū ipse dixit. Singulariter suz ego tot⁹ nec trāseā. De sabbato sancto pasce.

Equitur vide: re de sabbato scō pasce. Sane sicte⁹ opibz creatiōis mūdi in sex diebz cōpletis i septia requiuit. ab oī ope qd̄ patrarat. sic ⁊ i sexta etate

recreatiōis opibz psummatis iuxta qđ
dñs in cruce pendēs dixit. psummatuz
est. in septima etate requēuit. Cū enī aīa
ei' passibilitatē corpis exiuit qđam mō
requieuit 7 pterea ī sepulcro dormiuit.
Ideoq; dies ista sabbatuz appellat. qđ
requies interpretat. vt dictū est ī p̄m̄io
ij. ptis. Qđ anthonomasice sabbatum
sc̄m̄ dō. eo qđ vt p̄missum ē significat req̄
em̄ christi ab ope recreatiōis in fine se
pte etatis vel ppter requiē christi. in cui
us morte sc̄ificati sum'. Dicit etia sc̄m̄
ppter baptismuz. qđ sit in die ista in qđ no
ua ecclie ples sc̄ificat. **D**ec autē dies sic
7 pcedēs nullū hz officiū diuinū. in qđ cō
stat aplos fugisse 7 in merore fuisse. **N**ā
officiū qđ cantat est noctis diei dñice.
s. de resurrectione. nō de sabbato. sicut et
contingit in sabbatis q̄ttuor tēpor. **Q**đ
apparet ex eo. qđ dō in cerei h̄ndictione.
Dec est nox 7c. Et ī collecta misse dicit.
Deus qđ hāc sac̄tissimā noctē 7c. **U**ñ an
tiq̄tus totū officiū de nocte dicebat. et
adhuc ī plerisq; locis sit. **P**rimo ad no
tandū qđ cathecumini quoz est ipm̄ offi
ciū sepulci cū christo p baptismū resur
gūt cū ipō. **S**ecūdo ppter visitatiōem
mulier ad sepulcrū dñi mane veniētū
Tertio quia dñs d nocte resurrexit s̄m̄
hieroni. grego. 7 ambrosi. et ideo qđ nox
ista tāto lumīe illustrata ē ex dñi resur
rectiōe merito tūc vigilare 7 deo laudes
canere debem'. **T**raditō qđ iudeoz ē chri
stū media nocte ventur'. **I**n cui' figura
angelus trāsiuit media nocte pcutien
do primogenita egyptioz. 7 dñs transi
uit ptegēdo pplm̄ suū. **E**t hiero. **R**eoz
inq̄t traditionē aplicam p̄m̄asisse vt in
die vigiliāz pasce ante noctis mediū di
mittere nō liceat p̄los expectātes chri
stū aduētū. vt resurgēti saluatori occur
rāt. 7 postq; tps illud trāserit securita
te p̄sumpta festū cūctos agere diē. **S**z
qđ p deuotiōe fuerat institutū in mi
nus honestas actiōes q̄bz nox facultatē
prebet ouersum est institutū fuit vt of
ficiū ipsius noctis de die celebraret. **D**e
hoc tactū est in p̄m̄io. iij. ptis. 7 in qñ

ta pte sub ti. de nocturnis. **A**ug. tñ dicit
dñm in diluculo surrexisse. 7 ipm̄ p qua
draginta horas mortuū siue in sepulcro
extitisse. cui ecclia p̄sentire videt. qđ p re
surrectiōe matutinū eadē celebrat ho
ra. **S**ilet ḡ ecclia vsq; in horā decimā. et
tūc p̄gregat ad officiū celebrandū qñ re
surrectio appropinq̄t videlicet circa ve
sp̄rā noctis qđ lucescit in p̄ma sabbati. 7
q̄si p totā noctē vsq; ad diei claritatem
cōtinuat vt illud impleat. **N**ox illumina
tio mea ī delitijs meis. 7 nox sic dies il
luminabit. **T**ribz autē de caus' dō hec vi
es illūiata. **P**rimo qđ resulget in delitijs
n̄tis ppter redēptiōem seu resurrectiōez
anīaz. qđ licet sit in die parascue morte
dñi recuperata. ei' tñ gaudiū et leticia est
ad hāc noctē trāslata. ppter rōem possi
tā sub. v. feria cene dñi. vbi agit de olei
cōsec̄tiōe. **S**ecūdo ppter resurrectiōem
corpoz qđ dñs resurgēte p̄ma sabbati spe
rat futura. iōq; vigilam' 7 resurgēti vi
gilādo p̄cinim'. **T**ertio ppter baptismi
sacramentū qđ hodie celebrat. qm̄ ab il
lis causis sumpsit exordiu. 7 illaz nobis
tribuit fructū. **C**elebratur enī hac die
cathecuminoz officiū. vt ipi christo con
sepulti p baptismū ī morte cū eo resur
gāt. **D**ec ergo nox pasce dō. qđ trāsitus
interpretatur. qđ trāsiuit dñs de mūdo ad
p̄m̄. de morte ad vitā. trāsimus 7 nos
pasce enī n̄m̄ imolat' ē christus. de ho
ste ad p̄m̄. de tenebris ad lucē. de rea
tu ad grām. de pena ad glām. de pugna
ad victoriā. **D**ec nox siue pasce in qđ re
surrexit dñs fuit. xvij. luna mensis p̄m̄
mi. i. april. qđ est p̄m̄ apō hebreos. qđ cō
putāt mēses s̄m̄ lune cursuz. **N**ō qđem
in mēse p̄mo resurrexit. qđ ipse ē p̄cipi
um. **I**tē iō in luna decima septima vt p
obseruatiōem decalogi perduceret nos
ad eternā requiē sabbatissimi. **S**urrexit
iḡ cū luna alta petit. ad designandū qđ ec
clesia petere dō alta vtutū 7 scandere ad
tēpla celoz'. **I**tē ī tertia hebdomāda lune
surrexit. p qđ tertiūz tps. s. grē aduenis
se significauit. **E**t inde ē qđ cū semp ī lu
natiōe april' 7 in plenilunio hāc solēni

Liber Sextus

tatem ex iussu dñi celebremus. quoniam in
nōo apri. et quoniam in martio eā solēni-
mus. Et cū post. xij. lunatiōes p̄stitui-
mus. inuif q̄ p. x. legis et duo charitatē
p̄cepta ad resurrectiōis gl̄iam puenie-
mus. Si hō eā post. xij. lunatiōes ob-
uam. inuif q̄ p. decalogū et trinitatez
puenim. ad gl̄iam eternitatis. Ad hoc
iō h̄c nōr i plenilunio celebrat. qm̄ lu-
ne iubar lumis a sole mutuat. luna est
ecclia. sol christus. q̄ dñi occidit occidit.
f̄z et occasu ecclia ḡe plenitudie illustra-
tur. Itē h̄c nōr in q̄ christ⁹ resurrexit.
eq̄noctio trāfacto qm̄. s. dies incipit cre-
scere et esse maiores noctibz celebratur.
Primo qz post igrantiā plonget de deo
icia. et ubi abūdauit iniquitas. lupabūda-
uit et ḡra. Secūdo qz virtutes in nob cre-
scere et vitia supare dñt. Tercio qz p ei⁹
resurrectionem tenebre mortis cepere
minui. et dies vite cepit augeri. Quar-
to qz p ipm q̄ est lumē de lumie. perue-
nit ad diē lucis eterne. Itē h̄c nōr ce-
lebrat in vere qm̄ post hyemis asperitatē
flores vernāt et volucres iubilāt. qz pul-
so p̄fidie gelu mūdus floruit pulcritu-
dine virtutū. et in oēm terrā exiuit sonus
eorz. Nec nōr est vtriusqz diei cōis. s. sab-
bati p̄cedentis et dñice seq̄ntis. Nā vsqz
nūc dies p̄cedebāt noctē. nūc ecōuerso
fit. Aditor enī t̄pis fecit. vt a p̄ncipio
dies naturalr p̄cederet noctē. fm̄ qd̄ di-
cit scriptura. Fiat lux et facta est lux. et ea
p̄cedēte p̄superius hemisperiū ab oriē-
te in occidentē factū est v̄s p̄. et redeūte
ea p̄ inferi⁹ hemisperiū ab occidentē i o-
rientē factū ē mane. Precessit ḡ dies no-
ctē in signū q̄ hō siue adā trāsitur. erat
de luce virtutū i tenebras vitiorz. siue q̄
hō a die paradisi descēderet ad noctē infer-
ni. Et in resurrectiōis nocte artificialit̄
fecit dñs. vt nōr reciprocādo p̄cederet di-
em i signūz repatiōis secūdi ade. q̄ nos
p̄ suā resurrectiōez de peccatorz tenebris
repauit ad lucē. Vñ apl⁹. Mox p̄cessit
dies aut̄ appropinquit. Seriatim igitur
huius diei officiū p̄seq̄ntes dicem⁹
Primo p̄ quē. quō. et quē agni de cera hac

die fiant. Secundo de b̄ndictiōe cerei.
Tercio de lectiōibz et tractibz. Quarto
de b̄ndictiōe baptismi siue. fontiu. vbi
etiā agit de cereis cathecuminoz. Quinto
de baptismo. vbi etiā agit de v̄sibus
q̄s neophici octaua die dponūt. et de pa-
trinis. Sexto de p̄firmatiōe. Septio
In primis itaqz hac (de missa.
die acoli ecclie romane faciūt
agnos de cera noua b̄ndicta. vñ
de cera cerei pascalis anni p̄cedētis ad-
mirto ch̄rismate. q̄ in sabbato i albis in
ecclia p̄ dñm papā p̄plo distribuuntur.
Agni isti significāt agnū illū imaculatū
q̄ tollit peccata mūdi. Cera significat ei-
us humanitatē sicut bea. grego. dicit.
Vel in cera. diuinitas in humanitate.
Epis quidē q̄ opatur cerā cū melle nul-
la resoluit libidine. et b̄rā ego cū qui est
deus et hō p̄cepit sine virili semine. In
cera admisceat oleū seu ch̄risma. qz dñs
noster plenus est misericordia. que per
oleū de signatur. In octaua distribu-
tur. qz in octaua resurrectiōis domini
suis premia distribuit. Rursus agnus
in agno cereo p̄figurat. et in pasca mu-
molatus ad memoriā reducit. cui bea.
gregorius oleum infundi instituit. qm̄
pascalis agni mysteria reserauit. Nā ei-
tiam cerei agni figurant agnos non el-
los. d̄ quibz ecclesia cantat in sabbato i
in albis. Et ideo quādoqz i illo sabbato
fiūt. qd̄ etiā vsus aplicus docet. qm̄ in
dñica tūc sequēti dño papa volente mē-
sam intrare. et p̄us agnos cereos capel-
lanis et familiaribz suis distribuere. vñ
acoli solēnit̄ portās et p̄ntās sibi agnos
ip̄os. dic sibi alta voce. Dñe dñe dñe isti
sūt agni nouelli q̄ annūciauerūt alleluia
mō venērūt ad fōtes et. Nā agni a fulgu-
re et tēpestate fideles et credētes d̄fendūt
p̄t virtutez p̄fectiōis et b̄ndictionis.
Sane fm̄ quādam eccliaz p̄suetudinē ce-
re b̄ndict⁹ distribuūt in. viij. pasce p̄plo
ad suffumigādā dom⁹. ad significādū q̄ i
vltia resurrectiōe christ⁹ fidelibz i p̄mo
tribuet. ad qd̄ exp̄ssius significādū rō-
mana ecclia agnos facit supradictos.

Ecundo loco paschalis cereus benedicif. Circa qđ sciendū ē qđ in principio officij tot⁹ in ecclia d3 ignis extingui. ⁊ nou⁹ de lapide percusso cū calibe p̄ ex cristallo soli obiecta d3 elici. ⁊ de sacmēto foueri. Ignis v̄t⁹ v̄tē rē significat legē cuius figure in morte christi cōplete fuere. ⁊ iō velut extincte cessare debuerūt. s3 d3 lapide. i. de christo qđ est lapis angularis qđ ⁊ bere crucis percussus sp̄m̄sc̄m nobis effudit. vel de cristallo inter solē ⁊ lunā mediāte. i. de christo qđ fuit mediator inter deū ⁊ hōiem. qđ sicut ip̄e testat ignē in terrā mittere v̄t nit. nouus ignis elicit. dū p̄ eius passionē vel resurrectionē sp̄m̄sc̄m nobis īfundit cui p̄bet alimēta sacmētū. i. christus qđ est vitis vera. Cristallus qđ plucida est christi hūanitas resurrectionē splēdidissima. Ad h̄ nouus ignis iō b̄ndicif vt sicut ille qđ est lumē indeficiēs. illuminās oēm hōiem venientē in hūc mundum. igne illuminauit moysen. ita illuminet sensus ⁊ corda n̄ra vt ex his tenebris ad lucē ⁊ vitā eternā meream̄ puenire. Nec est vana religio solenni p̄cessionē ad huius ignis b̄ndictionē exire in qđ meminisse debemus exundū nob̄ esse ad illū quē iudei extra castra eiecerūt. Creant⁹ inq̄t ap̄ls ad eū extra castra imperiū eius portātes. Et b̄ndicim⁹ illuz cū cruce ⁊ aq̄. vt nos ī passione eius per quē sp̄m̄sc̄m accipim⁹ lotos esse significemus. Rursus extinctis ecclē lumina ribz et igne de petra cum calibe excusso. ignis aq̄ aspgit b̄ndicta. qz extinctis apostolis qđ lux mūdi a christo dicti sunt. de christo petra. excussus est ignis charitat⁹ cū calibe lāce vulnerātis. dū sanguis ⁊ aq̄ de eius corpe sacro emanauerūt. a q̄bus efficacīa h̄nt sacmēta. q̄bz mediātibz in amorē dñi inflāmam̄ aq̄ ḡte pfusi. Et attende qđ sic his singul⁹ diebz sc3 tena dñi parascēue ⁊ sabbato scō ignis extinguit sic volūt quidā vt etiā in eis nou⁹ ignis ī memoriā passionis vt p̄diri mus accēdat. **S**ubseq̄nter b̄ndicif cere⁹ ex institutiōe cōgimi ⁊ iherodori pri

mi pape. Sed b̄tūs ambrosi⁹ b̄ndictio nē dictauit. q̄z aug. ⁊ petr⁹ diacon⁹ monachus cassinē. alias b̄ndictiōes dictauerūt qđ in vsu nō sunt. B̄ndicif autē iō qm̄ ex simplici sui natura absq̄ b̄ndictiōne nō p̄t trāfire ad significatiōez mystez rñ colūne ignis. de qđ iā dicet. B̄ndicitur etiā p̄t gl̄iam resurrectionis ei⁹ quē ⁊ p̄ b̄ndixit. ⁊ qz p̄ ip̄m ip̄e christ⁹ visibilē ad memoriā reducit. B̄ndicif qđ ē etiā p̄n te ep̄o v̄l s̄cōdote a diacono qđ est mioris ordis. qz christ⁹ resurges a mortuis p̄v mū marie magdalene se manifestās voluit p̄ debiliozē sexū gl̄iam sue resurrectionis aplis nūciari. vt sicut n̄te mort⁹ initū p̄ mulierē in mūdū itrauerat. ita ⁊ repatiōis initū p̄ mulierē nūciaretur. Ad hoc diaconus b̄ndicēs cereū significat euāgelij p̄dicatōzē. qđ christ⁹ p̄ nob̄ passionis violētia corpālē extinctū. debet laudū b̄ndictiōibz p̄dicādo. resurrectionis luminosa ḡra reddere illustratū. Qui dalmatica induit. qm̄ d3 ē celesti cōsultatiōe adornat⁹ quā dalmatica ip̄a designat. Porro cereus sup̄ colūnā illūatus significat p̄mo colūnā ignis qđ p̄cedebat in nocte populum israel. extinct⁹ vero significat columnam nubis que p̄cedebat in die. prima quidem de nocte illuminans. ⁊ secunda de die refrigerās in qua spiritus sanctus significabatur. tenuit quidem in nobis colūna nubis figuraz humanitatis. ⁊ columna ignis figuram diuinitatis. Recte autē cere⁹ colūnā significat. Nam illa p̄cessit populū ad mare rubrum in quo baptizati sūt. isse dō p̄cedit neophicos ad baptis mū. Itē illa p̄cessit pplm̄ vsq̄ ad terraz p̄missiōis. isse dō p̄cedit. vt. diebz neophicos ad fōtes. ⁊ dñs nos p̄cedit vt paret nob̄ viā vsq̄ ad patriā. qđ post finē h̄ vite qđ septenario reuoluit nobis p̄mittitur. Et nota qđ nec in prima nec in secūda māsīōe colūna p̄cessit pplm̄ s3 ī tertia. **P**rima māsīo fuit ī ramath. secūda ī segor. tertia ī ethan. Ramath ē iterptat⁹ cōmotō tinee. Segor tabnackm. Ethā firmū vel p̄fectū v̄l signa eius. De tres

Liber Sextus

mansiones his tribus diebus domini coaptantur. scilicet diebus passionis. sepulture. et resurrectionis. Nam in die passionis fuit dominus qui si in ramath. id est in commotione tinee vicem in commotione iudeorum. qui ad modum tinee vestis inconfutibile dominus. id est ecclesie unitatem. imo et ipsi de moliri nisi sunt. Sed de hac mansionem quam exiit cum obiit. et venit in segor. id est in tabernacula cum in sepulcro latuit et tanquam fortis miles forte diabolum ligando vasa eius diripuit. Tabernacula eius militum sunt. Sed de hac mansionem. exiit cum surrexit et intrauit in ethan. quod interpretatur firmum seu perfectum seu signa eius. quia ipse resurgens a mortuis iam non morietur. mors illi ultra non dominabitur. tunc signum suum fuit cum ipse eis gloriosus apparuit. et eos tanquam columna ignis illuminauit. Secundo cereus super columnam significat christum qui nos in huius mundi nocte illuminat. et in die a vitio et incentiuo refrigerat ut promissum est. Recte quidem cereus christum significat. per tria que in eo sunt. lichinum namque animam. cera corpus. et lumen diuinitatem significat. Tercio cereus renouatur et illuminatur post benedictionem. significat nouum christum doctrinam. qui est in nouo testamento. scilicet. Mandatum nouum doro. Vel nouam gratiam quam nos domini singulariter illustrata est. vicem christi resurrectionem. qui resurgens a mortuis apparuit in carne gloriosus et splendore diuinitatis illuminatus. Huius enim cerei cera apud mater sine cubitu educit. Et christi carne ergo maria precepit et peperit. et tunc in carne quasi mel in cera preterea inuoluta permansit. Incipit autem cerei benedictio. Exultat iam angelica turba celorum. De hoc enim est exultatio quod extraxit suos de inferno. et de eius victoria. Ascendit enim super occasum. dominus nomen illi. Et primo salutat populum dicens. Dominus vobis scilicet. ut illum reddat beniuolum et attentum. Ceterum lumen cerei seu eius signum duplex est. significat enim spiritum sanctum. qui christus plenus fuit et gloriam resurrectionis eius. Secundum primum mysterium in quibusdam ecclesiis cereus a principio benedictionis accenditur. quia christus ab initio sue preceptionis spiritu

sancto fuit repletus. Et verba benedictionis in libro sonare videntur. Nam statim circa principium dicit. Gaudeat se tellus tantis irradiata fulgoribus. Et postea subdit. Letetur me ecclesia tanti luminis adornata fulgoribus. Et postea diaconus rogat circumstantes cum cominam dominum inuocare ad tam miram huius luminis claritatem. quod licet de signo intelligatur. scilicet de christo. quoniam tamen videtur ut et ipsum signum eius aliquid modo potest fieri potest corere spodeat et eius similitudinem gerat. Quantum ad alterum vero mysterium vicem quod lumen glorie resurrectionis significat. id est quibusdam ecclesiis illuminatio cerei versus per appositionem in centis differt. Insigit enim ipsi cereo diaconus quoniam grana thuris in modum cuculi dicit. Suscipe sancte per hunc incensum sacrificium respicientium. Significat passio saluatoris vera fuit sacrificium respicientium legis. iuxta illud. Eleuatio manuum mearum sacrificium respicientium. quod fuit in vespera mundi. id est in feratate factum et in vespera diei. Que grana thuris designant aromata que mulieres emierunt ut vngeret crucifixum. Emerunt enim ad litem aromata vespe sabbati. quia sabbato siluerunt propter festum sabbati. Et ostendit ecclesia se illam deuotionem habere in aromatum virtutum. Vel quoniam grana significant quoniam plagas in cruce receptas. Post hoc aliquantulum inferi fit cerei illuminatio. quia post passionem secuta est resurrectionis gloria. Et lucet cathexuminis ante baptismum et post versus ad octauas. ad notandum quod christus lucet ecclesie versus in die iudicii. de quo et quare cadela ex quo cereus illuminatus affigitur in capite serpentis. in summitate baculi formati. dicitur subti. de septem diebus post pascha. In cereo etiam affigitur tabula seu carta scripta que significat tabulam in qua pilatus scripsit. Iesus nazarenus rex iudeorum. quam vidimus parisi in capella illustris regis francorum. vna cum spinea corona. et ferro et hasta lancee. et cum purpura que christum induerunt. et cum syndone que corpus christi fuit inuolutum. et spogium. et ligno crucis. et vno ex clavis et alijs reliquis multis. Et cum cereus christum significet. merito in dicta tabula inscribitur annus domini tunc

Folium CXCVIII

currens cuius incarnatione: qz in ce-
reo notat qz christus ē annus antiquus
7 magn' plenus diez: de q in octava pre
sub ti. d. āno solari dicef. Jō aut' christ'
annus dicitur: qz sic in āno diez habet mlti-
tudo fructuū: ita i christo fuit 7 est mlti-
tudo oīm bonoz fructuū. Habet enim
christus suos mēses vt sunt duodecim
apli: 7 suos dies vt sunt oīs fideles: et
suas horas vt sūt neophiti. Scribit eti-
am in ipa tabula ānus ab origie mūdi
currēs ad notandū q ipse est alpha et o:
Scribunt etiā ibi indicio vel lera vel e:
pacta: de qbo sub dicto ti. de anno solari
dicef ad notādū q hōim actiones 7 tem-
por' successiones p dei dispositiōez ordi-
nant. In quibusdā eccl'is addit alter
cereus minor. Primus maior cōsecrat
in psonā christi dicētis. Ego suz lux mū-
di. Alter in psonā aploz: qbo ipse dñs in-
quit. Vos estis lux mūdi. Alterq cere-
pcedit cathecuminos ad baptisimū: 7 a-
postoli nos ad terrā pmissionis. Item
christus p se illuminat eccliam: illuminat
etiā illā p aplos: qz pcepta diligēter in-
tueri 7 obfauare debemus. Qd oñditur
ex illūinatione alioz cereoz qui ab illis
duob' illumināt. In plerisq eccl'is duo
aliq parui cerei accēdunt a maiori: 7 sta-
tuunt vnus ab vna pte cerei bñdicti:
alius ab alia q significāt sanctos veteris
7 noui testamenti: q p christum illūiati
sunt: vel doctrinā aploz 7 pphetaz q cuz
christo pcedāt. Illi aut' 7 cetera ecclie
luminaria ex igne maioris cerei accen-
dunt: ad figurādū q ignis spūs sancti a
christo pcedit: 7 q nō solū pphete 7 apli
qui p duos cereos significant: xru etis
am oēs ecclie fideles a christo illūinati
sunt: qui ideo sunt duo: tum qz apli bi-
ni ad p'dicādū missi sunt: tū qz disci-
puli 7 aliq illuminati a christo gemina
charitate feruēt: 7 tā verbo qz exēplo lu-
cent. Sūt etiā ipi duo cerei cathecumi-
nos significare: q a lumie maioris cerei
accenduntur: qm a lumine christi optet
cathecuminos illuminari. Lumen qui-
dem christi ei' glia 7 doctrina q p se qn-

tes lectiōes intelligunt seu insinuant.
Tertio loco circa lectiones 7 cir-
ca tract' sciendū ē q lectiōes q chri-
sti glia 7 doctrinā significant
idcirco caret titulo: qz cathecumini non
dum sunt ciues hierusalē: 7 scripturas
igrāt 7 noia ciuū hierlm ignozāt. Cū
si eis nominarent nomina doctorum
veteris vel noui testa. forte potius pre-
nerēt qz venerarent. Caret etiā titulo:
qz christus caput nrm nondū redditus
est nobis. Leguntur qz sine tono: qm i
eis insipientes 7 cathecumini simplices
instruuntur. Lectiones aut in qbusdā ec-
clesijs legunt qttuor: in qbusdā sex: in q
busdā. xij. 7 in qbusdā. xxiij. Qui qttu-
or legūt iō faciūt: qz doctor cathecumi-
noz debet esse cōuiuator eoz: debet enī
eis parare diuinū in mēsa sacre scriptu-
ture q p mēsa q in tabernaculo dñi fu-
it significat: que qttuor pedes habuit: qz
sacra scriptura qttuor modis exponit:
videlicet: historice: allegorice: tropologi-
ce: 7 anagogice: qd plenius dictū ē in p-
hemio hui' libri. Prima lectio. In pñ-
cipio creauit deus celū 7 terrā: q est ge-
nes. i. hystoriā mōstrat. Ad istam enī fa-
cta sunt q ibi dicunt de creatione celi et
terre 7 aliaz rez: de hōie q factus est ad
imaginē 7 similitudinē dei: 7 sic de alijs.
Secūda lectio scz. Factū est in vigilia
7c: q est exodi. xxiij. ptinet ad allegoriam
Tertia. s. Apprehēdent septē mulieres
7c: q est esa. iij. ad tropologiaz. Quarta
s. Hec est hereditas vroz: q est ibidē. lv.
ad anagogiā: put infra patebit. Ceterū
si diligēter attēdere volumus: prima le-
ctio 7 secūda tā ad primū qz ad secūdū
pedē ptinet: tertia potius ad secūdū qz
ad terciū. Prima ptinet ad secūdū pe-
dem sicut ad primū. Mā q in ea hystorice
dicunt: allegorice exponunt. Verbi grā
Factus est hō. i. christ' ad imaginē 7 si-
militudinē dei: masculinum. i. christū: 7 fe-
minā. i. eccliam: creauit eos. Vel etiam
ptim ad secūdū: ptim ad terciū referi:
qz opa sex diez coaptantur opib' lucis
spūalis: q interi' reformam 7 illūinam.

Liber Sextus

Præ op^{us} p^{ri}mi diei fuit lux q^{uæ} significat illu-
minatō fidei. **Op^{us}** secūdi diei fuit firma-
mentū q^{uod} diuidit aq^{uæ} supiores ab aq^{uæ} iⁿ-
feriorib^{us}. **Hoc** est firmamētū sacre scri-
pture: q^{uod} diuidit aq^{uæ} supiores. i. ange-
los q^{ui} eo nō indigent ab aquis inferiori-
bus. i. hoib^{us} q^{ui} eo indigēt. **Opus** tertij
diei fuit segregatō aq^{uæ} ab arida. i. segre-
gatio eor^{um} q^{ui} dediti sunt fluxui carnaliū
voluptatū: q^{ui} quēadmodū aq^{uæ} se et alios
q^{ui}tiunt: ab his q^{ui} ad modū aride sitiunt
fontes aque viue vt possint fructificare
dicētes. **Sitiuit** aīa mea ad deū fontes
viuū. **Quarte** diei opus est creatio lu-
minariū i firmamēto. **Hec** luminaria
sunt doctores: q^{ui} inherētes firmamento
sacre scripture inferiorib^{us} lumīe scie lu-
cet. **Quinti** diei opus est creatio pisciū
et auīū ex aquis per que intelliguntur
renati ex aquis baptismatis: q^{uod} q^{ui}dam
bñficio baptismatis vtunt ad modum
pisciū vt puuli: quidāz vō alis gemine
charitatis ad instar auīū volāt ad sup^{er}-
ora: vt hōi adulti. **Uñ** in prima lectio-
ne d^{icitur}. **Spūs** dñi ferebat sup^{er} aq^{uæ}: scili-
cet baptisimi. **In** aquis enī remanēt pi-
scēs. i. curiosi. **Aues** vō. i. baptisati ad ce-
lestia volāt. **Sexte** diei opus est creatō
aīaliū de terra. **Siquidē** terra caro nra
est: ex qua creant^{ur} aīalia cum ex ea pce-
dunt opa viua: et ita interior hō noster
reformatur vt in eo imago et similitu-
do dei reluceat: fm q^{uod} dictū ē ibi. **Factus**
est homo ad imaginē et similitudinē dei.
Rursus p^{er} p^{ri}mā lectionē instruunt^{ur} ba-
ptisandi ne credāt manicheis: qui dicūt
oīa hec visibilia a rege tenebrar^{um} fore cre-
ata. **Post** istā p^{ri}mā lectiōem nullū se-
quit^{ur} cāticū. **Sūt** ei q^{uattuor} cātica sic et
q^{uattuor} lectiōes. **Pr^o** duas p^{ri}mas seq^{uitur}
vñū cāticū. p^{er} tertiā vñū cāticū et p^{er} vlti-
mā duo cātica sequūt^{ur}. **Post** p^{ri}mā g^o nō
seq^{uitur} cāticū: q^{uia} in eo agi^{tur} de p^{ri}mo ho-
mine qui creatus deū nō laudauit: sed
peccauit: et in eo oīs peccauerūt: ideoq^{ue}
potius deberet seq^{ui} luctus quā canticū
q^{uod} est exultatō mētis habita de eternis
Quia vero p^{ri}mus hō p^{er} oblectamenta

peccati a glia cecidit et ad eā redire possu-
mus si ratione contra peccatum steteri-
mus: idcirco orat sacerdos statiz post le-
ctionem dicens. **Deus** qui hoīem mira-
biliter creasti et mirabilius reformasti:
da nobis p^{er}tra oblectamēta peccati: mē-
tis ratioē p^{er}sistere: vt ad eterna gaudia
puenire meream^{ur}. **Et** in eo etiam q^{uod} ipe
dicit: qui hoīem mirabiliter creasti et mi-
rabilius reformasti. innuit. q^{uod} in p^{re}cedē-
ti lectione hystorice agitur de hoīs crea-
tione: et allegorice de eius redēptione. i.
de illo p^{er} quē facta est redemptio. **In** ses-
cunda q^{uæ} lectione est hystorica narratio
sed ipa p^{er}tinet ad secūduz pedē mense. q^{uia}
q^{uod} ibi hystorice d^{icitur}. allegorice intelligit^{ur}
Nā sicut in mari rubro submersis egyp-
ptijs liberati sunt hebrei: ita i baptismo
submersi vitijs et peccatis lib^{erati} p^{ro}p^{ri}us
dei. **Uñ** post illā lectionē seq^{uitur} cāticū
leticie et exultatōis. videlicet. **Cātem^{us}**
dño. ero. xp^{us}. in q^{ui} exultat p^{ro}p^{ri}us christian^{us}
qui a spūalib^{us} egyp^{tijs} p^{er} baptismū est li-
beratus. sicut iudei a corp^{alib^{us}}. et ideo sa-
cerdos orat vt dñs ad salutē gētiūz ope-
ret^{ur} in aq^{uæ} baptismatis mysteriū q^{uod} ipe
p^{ri}orē p^{ro}p^{ri}um ab egyp^{tijs} liberauit. p^{er} egyp-
ptios quidē peccatores. p^{er} mare rubrū
baptismus intelligit^{ur}. ex q^{uod} egyp^{tijs} ne-
q^{ue} p^{ro}p^{ri}us neq^{ue} magn^{us} p^{ro}masit. nec etiā in
baptismo magnū vel p^{ro}p^{ri}ū p^{er}ctū rema-
net. q^{uod} in p^{ri}ma facile nō p^{er}tingit. **Recte**
igi^{tur} subiicit cāticū illud. **Cātemus** vo-
mino. q^{uia} licet q^{uod} diu homo in peccato est
deū laudare nō potest q^{uia} nō est speciosa
laus in ore peccatoris tñ cūz liberatus ē
potest cātare dño p^{ri}mū cāticū. s. de li-
beratione sua. **Tertia** vero lectio q^{uæ} est de
esā. p^{er}tinet ad secūduz pedē mense. s. ad
allegoriā. licet et ad tertiū. s. ad tropolo-
giā vt cūq^{ue} valeat coaptari. in ea enī cō-
tinent^{ur} sacramenta xp^{risti} et ecclie. **Sac**
mentū xp^{risti} ibi notat^{ur}. **Apprehendunt**
septē mulieres virū vñū. **Septē** muli-
eres sunt septem dona spiritus sancti in
baptismo collata. q^{uæ} apprehenderūt vñū
virum. i. xp^{ristum}. vt in eo plene quies-
cerent. quod in alio homine facere nō

poterant vitijs et peccatis impedientibz.
Sequit̃ ibi. **P**anez n̄m comedemus.
 qđ ad ip̄m sp̄m sanctū cuius b̄ dona sūt
 refert̃. **N**ā sp̄m sc̄m panē suū comedere
 et vestimētis suis cooperiri. nihil aliud ē
 qđ ip̄m eq̄litate p̄is et filij possidētē
 nullo indigere. **P**ostea subiūgit. **A**n
 tūmodo inuocet nomē tuū sup nos. i.
 illi in q̄b̄ erit b̄tatio tua a nomine tuo
 christiani dicant. **A**ufer opprobriū n̄m
 qđ. s. in alijs hoibz passi sum⁹ a q̄b̄ sepe
 p̄ vitia et peccata expulsi sum⁹. **N**ec est g̃
 allegoria. **P**oralit̃ aut̃ p̄ septē mulieres
 intelligunt̃ hoīes septiformi gr̄a reple
 ti. i. sapiētes. intelligētes. p̄sules. for
 tes. sciētes. p̄ timorē dñi h̄ntes. **Q**ui
 apprehendēt vnū virū. i. christus. ei p̄ fi
 dem et charitatē adhxēdo. hi dicant qđ
 in lectione ip̄a seq̄tur. s. **P**anez n̄m co
 medemus. i. corpus tuū qđ est noster
 panis: qđ nobis ad refectiōem datur: et
 vestimētis. s. bonorū operū p̄tra frigus pec
 cati operiem̄: inuocetur tūmmodo no
 men tuū sup nos: vt vicz a te christiani
 dicam̄. **A**ufer opprobriū n̄m. s. ne serui
 diaboli nominem̄. **I**n eo vero qđ sequi
 tur: si abluerit dñs sordes filiarū sion: et
 lauerit sanguinē hierusalē de tomo ei⁹
 in spiritu iudicij et spiritu ardoris: nota
 tur sacramentū ecclesie. **P**er sordes no
 tat leuioza peccata: p̄ sanguinē grauiora
 leuioza enī peccata lauat dñs in sp̄i
 tu iudicij. i. leuiozis correctiōis: gratio
 ra in sp̄itu ardoris. i. grauioris satisfā
 ctiōis. **N**otat iḡ in h̄ effectū baptisimi
 qđ dñs tam grauiora peccata qđ leuioza
 tollit p̄ baptismū. **P**ost hāc lectionē se
 quitur cāticuz qđ est primū cāticū syna
 goge. s. **F**acta est vinea dilecto meo. esau.
 v. **V**inea enī ad lzaz synagoga est: sepes
 circa eā sunt obseruantie legales: turr̄
 in ea est templū: torcular altare holocau
 sti. **E**t in eis sacramenta ecclesie nihilo
 minus itelligūtur. **V**inea enī est eccle
 sia que facta est in cornu illo: scilicet de
 quo scriptū est. **E**rexit cornu salutis no
 bis: hoc cornu est christus: et vinea facta
 est i loco p̄beri. **C**hristus est locus p̄ber:

de quo dictū est. **M**ons dei mons pin
 guis. **C**irca hāc vineā sepes est diuina
 p̄tectio: fossa timor dñi: turris ip̄e chris
 tus: de quo dictū est. **E**sio nobis domi
 ne turris fortitudinis. **T**orcular crux
 christi: de quo subscriptū est. **T**orcular
 calcaui solus. **E**t qđ in lectione et cātico
 exp̄munt sacramēta ecclesie et synagoge
 idcirco sacerdos orat dicens. **D**eus qui
 nos ad celebrādum pascale sacramētuz
 vtriusq̄ testam̄ti paginis instruis. **A**tri
 usq̄ testamenti dicit: vt notet vtriusq̄
 sacramentū. **E**t subdit. **D**a nobis intel
 ligere misericordiā tuā: vt p̄ceptione p̄
 sentiū munex firma sit expectatio futu
 roz. **M**isericordia dñi quam nos intel
 ligere optat: est remissio peccatorū in ba
 ptismo. **P**resentia igitur mūera sunt
 spiritualia dona que in p̄senti p̄cipim⁹.
Quarta lectio ē. **N**ec est hereditas ser
 uorū domini et iusticia eorū ap̄d me dicit
 dñs. **E**t p̄tinet ad quartū pedē m̄se sci
 licet ad anagogē. **N**empe sicut ex p̄dict̄
 patet in prima lectiōe instruitur homo
 de sua formatione. **I**n secunda et tertia
 de reformatione que fit in baptismo p̄
 iesum christū. **E**nde iam nō restat nisi
 qđ instruat̃ cathecum̄ de vita bea
 ta et de bonis moribz p̄ quos ad eā veni
 tur: que in hac quarta lectiōe docentur.
Siquidē vita eterna ē hereditas q̄ ser
 uis dñi debentur: et iusticia eorū est apud
 eum esse. **N**am meritis eorū iuste debet
 vt apud eum eternaliter quiescāt. **E**a
 vero q̄ sequitur ad mores p̄tinet vt il
 lud. **A**udite audientes me: et comedite
 bonum et delectabitur in crassitudine ani
 ma vestra. **P**er bonum intelligitur ie
 sus christus vel verbū eius quo omnia
 reficiūtur. **E**nde notās delicias anime
 nō carnis dixit. **D**electabit̃ in crassitu
 dine anima vestra. **H**āc lectionē sequū
 tur duo cantica in quibusdam ecclesijs
In ea enim agitur de hereditate eterna
 que erit in duobz id ē in gloria anime et
 corporis: sed p̄ueniētiōz est rō: qđ in ea a
 git̃ de duobz. s. de moribz bonis et vita bea
 ta vt dictuz ē. **P**rimū cāticuz ē. s. **A**ttē

Liber Sextus

de celum: qđ est deus. xxij. ad bonos mo-
res p̄tinet. Cū verba cānici huius p̄bis
lectiōis i plerisq; rīdent. In lectiōe. n.
ōr. Feriā vobiscū pactū sempiternū mīas
dāuid fidelis. Et in cānico ōr. Deus fi-
del et absq; ylla iniquitate. Et ibi ōr: quō
descendit ymber ⁊ nix de celo ⁊ illuc vltra
nō reuertit: sed inebriat terrā ⁊ germina-
re eaz facit. Hic ōr. Quasi ymber super
herbā ⁊ nix sup fenū ⁊c. Et qz bona om-
nia q̄ facimus sunt ad dei glīam referē-
da: idcirco circa finē lectionis ōr. Date
magnificentīā deo nrō. Attendens dō
sacerdos cathexuminum animos esse de-
uotos ⁊ ad baptizādū eē patos: orat q̄
dñs q̄s aqua baptismatis abluit conti-
nua p̄tectione tueat. Postea dō seq̄tur
canticū in p̄sona cathexuminum rīden-
tū se affectare baptismū: vt p̄ hoc ad vi-
sionē dei pueniāt. Cū cātatur. Sicut
ceruus desiderat ad fontes aq̄um: ita
desiderat aīa mea ad te deus. Sup quo
augustinus dicit q̄ hoc in p̄sona cathexumi-
noz ōr desideratiū ad fontē baptismi p-
uenire: sicut desiderat ceru⁹ ad fontes
aquarū venire. Post exponit desiderium
suū cathexumin⁹. d. Sitiuit aīa mea
ad deū fontē vi. q. x. ⁊ appa. a. fa. dñi. q̄si
dicat. Si nō in ingressu. si nō in p̄gres-
su. satialibz tñ in puentu. Hoc deside-
rium p̄firmat sac̄dos orās ⁊ dicēs. vt desi-
derijs celestibz accēsi fontē vite sitiam.

¶ Quia ūt sex lectiōes legūt l̄ faciūt qz
p̄ christi passiōem ⁊ resurrectionē mū-
dus sex diebz p̄fectus: redēpt⁹: ⁊ repat⁹
est: vel p̄pter senariū numerū q̄ p̄fectus
est: vel qz cathexumini ad sex opa miseri-
cordie inuitant. Nūc tāgamus p̄suetu-
dinē ecclīaz. xij. lectiōes legentiū. qđ fa-
ciūt in honore. xij. ap̄loz. a q̄bz post chri-
stuz oīs doctrina christianitatis p̄cessit
a q̄ cathexumini illūinant. ⁊ hi qñq; le-
gūt sex grece ⁊ sex latine. qz christus a iu-
deis ad gētes trāslatus est. Greca enī ⁊
latina lingua sunt principaliores inter
alias ⁊ p̄ eas apte totū genus oīm gētū
um repatat p̄ christū intellinim. Clez
⁊ si p̄missi legāt. xij. lectiōes. non tñ can-

tant nisi quattuor cantica predicta. Post que
 tam nans lectionem cantant primum cantu-
 cum. post octauam secundum. post undecimam
 tertium. post duodecimam quartum. Prima lec-
 tio est. In principio creauit deus celum et
 terram. in qua homo ad imaginem dei factus
 est. Sed hec imago pene amissa per pecca-
 tum. restaurata per baptismum. Tunc sequitur
 secunda lectio. Noe homo cum esset septuaginta
 annorum. in fine. et vi. et vii. et viii. cap. in quo
 ostenditur quod omnes perierunt in diluuium. exceptis
 his qui in arca saluati sunt. Diluuium est
 baptismus. arca est ecclesia. omnes enim qui ex-
 tra ecclesiam baptizantur pereunt. Illi so-
 li qui sunt in ecclesia merito saluantur. Et quia
 post baptismum debet esse paratus ad tempta-
 tionem. idcirco sequitur tertia lectio. Tem-
 ptauit deus abraham. que est gen. xxi. in quo
 ysaac legitur a patre oblatum: et aries
 pro eo immolatus: et ita dei filius pro
 nobis oblatum est. sed non eius diuini-
 tas imo eius corpus pro nobis est imola-
 tum. Et quia in passione domini maiorem efficiaci-
 am baptismus recipit. idcirco sequitur qua-
 rta lectio. scilicet. Factum est in uigilia matutina
 in qua ostenditur quod in mari rubro submer-
 si sunt egyptii et libati hebrei. Sacerdos est
 moyses. baptismus mare: cereus columna
 ignis. cathecumini egyptii baptizati he-
 brei. Tres prime lectiones super te ge-
 nesi. quarta de exodo. quam sequitur cantu-
 cum filii de exodo sumptum quod est canticum
 victoriae. Quinta lectio est. Hec est heredi-
 tas. sumpta de esai. in quo agitur de baptis-
 mo. ibi. sitiētes uenite ad aquas. ubi inui-
 tantur ad baptismum. Sexta lectio est. Au-
 di israel. sumpta de baruch. c. iij. Sed con-
 ueniētius de summi de hieremia. quia quicquid
 scripsit baruch ab ore hieremie sumpsit
 In ea agitur de christi resurrectione que
 in baptismi immersione significatur. ibi. Pro-
 pter hoc in terra uisus est. et cum hominibus uer-
 satus est. Septima est. Facta est super
 me manus domini. sumpta de ezechiele. xx
 xvi. in quo agitur de generali resurrectione
 cuius causa precessit resurrectio christi. ibi.
 ossa arida reuiuiscunt. Octaua est. Appre-
 hendet septem mulieres. uiz. unum. sum-

pta de esa. in qua christus et ecclesie facim
expmif: et etia baptismus. ibi. Cū ablue
rit dñs sordes etc. Postq̄ sequitur canticū
esa. in psona ecclesie videlicet. *Linea fa-*
cta est. Nona est. Dixit dñs ad moysen:
ero. xij. in qua sub figura agni imolati
christi passio pro nobis immolati expri
mitur. Decima est. Factū est vrbū dñi:
que est iōne. iij. c. sub figura enī iōne in
mare pietatē: et a ceto absorpti: et tñā die
euomitū significat passio sepultura et
resurrectō christi. Undecia lectō. Scri
psit moyses: et ē deus. xxi. in fine: quā se
quē suū canticū. Attēde celū: in q̄ pmit
tunt premia renatis: q̄b in lectiōe hēre
ditas dñi pponit. Duodecima est. *Ma-*
buchodonosor. Dan. iij. in q̄ figuratiue
ōnditur q̄ sic angelus in camino ignis
flāmaz extitit: ita spūscūs p baptismū
flāma pcti extinguit. Unde cathecumī ba
ptismū desideratē catāt canticū. Sicut
ceruus desiderat ad fōtes aquarū: qd sū
ptū ē de ps. Ad oīem at q̄ post hāc le
ctionē sequitur nō dō. *Flectam genua:* in
dilationē ei q̄ nabuchodonosor rex i
ptēptus dei coegit pplm genua flectere
an statuā aureā quā erexerat. *Roma:*
ni dō dicuntur legere. xxiij. lectiōes. xij.
grece et xij. latine: ppter cām scriptā sub
sabbato quarte hebdomade aduentus.
Primo legūt. xij. grece iuxta translatio
nē septuaginta interpretū: q̄ est autērica
apud grecos: postea. xij. latine: iuxta no
strā: et vt significēt cathecumios funda
ri sup̄ fundamētū aploz et pphetarū
Postea descendūt ad baptismū cū cati
co: debent enī esse fontes in ecclia et non
alibi: qz mater est ex qua noua pgenies
gīat. Quicunqz ergo nūerus fuerit in
lectionibz: quattuor tñ sunt cātica. Est
aut canticū scōz intercessio facta pro ca
thecuminis: vt ecclie iūganē: sicut et can
tus post baptismū est gr̄actō de diu
ctis et intercessio vt pseuerēt. Ideo autē
cantica cantant: qz cathecumini quoz
est huius diei officiū futuri sunt in pro
ximo de cetū centū quadraginta quattu
or milia cantatū canticū nouū. Cantā

tur etiā ppter futurā renouationē in ve
ram innocētiā q̄si iaz factū sit qd cito
uentur est. Et psona enī eoz cātōres cā
tica canūt q̄ ceteri cātare nequeūt qua
si maculati iterū post baptismū. Glocan
tur autē cantica: qz cantant: vel qz libri
vnde excepta sunt cantica siue carmina
vocant. De primo scriptū est. Tūc cecū
nit moyses et filij isrl carmen hoc domio
De secūdo sic. *Cātato dilecto meo* can
ticū patruelis mei. De tertio sic. Scri
psit moyses canticū. De quarto: et dōi
bus ita dicit augustinus in pfatione cā
tici. Sicut ceruus. Ideo quattuor can
tica dicunt: qz scripture quibz cathecū
mini instruuntur quattuor hnt intelles
ctus. Prīmū canticū hēt itellectū histo
ricū: secūdū allegoricū: tertū moralez
q̄rtū anagogicū: qz vnūquodqz subdiē
lectioni in eodez dogmate p̄sistenti. Sic
ideo vltimis q̄rtuor lectionibz: q̄ de bo
nis moribz et celesti patria disputāt: cō
iungunt duo cantica: que de eadē mate
ria loquunt vt p̄missum ē. Illud qz no
tabile est: q̄ q̄tcunqz fuerint lectiōes: sp
ofoes sequētes ad lectiones et tractus
respiciūt p̄cedentes. Et est p̄posterus or
do: alias enī p̄mo sacerdos orat: secūdo
legit lector: et exinde succinit cātō. Hic
dō p̄io legitur vt neophitis doctrina
f̄oi pponat. Secūdo cātā i psona illo
rū vt cogitat q̄nta sūt dūotō et hilaritas
baptizandoz: q̄ cognita sacerdos orat cō
fidēter: vt eoz deuotio non deficiat: sed
incremēta suscipiat. Et sicut i lectiōibz
tituli sup̄primūtur: sic eadē rōe oratiōi
bus dñs vobiscū subtrahit. Et nota q̄
in hoc officio lectiones sunt q̄si spēs ma
gistroz. cātica quasi beniuolētia audito
rū: oratio sacerdotis et rñsio populi scilicet
amen: sunt quasi p̄firmatiōes beni
uolentie p̄cedentis. Itē hodie in lectiōi
bus et letanijs senes p̄cedunt: et iuue
nes subsequunt vt infra dicitur.

Quarto loco de bñdictiōe fontū
seu baptismi dicturi p̄mittim
q̄ iō fit hac die baptismi: qz i eo
cōsepulti sum⁹ christo: et ppter hētiā

Liber Sextus

baptizandus ter imergit. put infra dices. Secundo id est quod baptismus per a passionem et per a resurrectionem per suam accipit: a passione ablutionem a peccatis: a resurrectione gratie inuolutionem. Tercio id est quod sicut dominus tunc liberavit antiquos per a carcere infernali per a. per a. per a. in regione umbrarum mortis lux orta est eis ita et hac die liberantur a peccato originali. In fontium benedictione et in cathecuminoz immersione quidam volunt simplicibus et lineis indumentis propter rationem scriptam in prima parte sub titulo de altarum dedicatione. De letania que in benedictione baptismi dicitur infra dices. In benedictione baptismi sunt sex: quasi sacerdos orat: aquam manu tangit: vocem mutat: ceremur imergit et alij cerei illuminant: insufflat sacerdos et christiana mulcet. **P**rimo ergo orat deum patrem: et per iesum christum imploreat spiritum sanctum: ut in fides descendant: id est in modum orationis legit: sed an omnia ab assistentibus sibi captat benivolentia salutatio eos dices. Dominus robuscu: et illi respondet: et cum spiritu tuo: quasi dicant. Dominus sit tecum in tanto sacramento perficiendo: quod sine eo nil potes. Postea sacerdos alloquitur dominum: quasi loque possum rogans ut velit adesse prius dices. Dipotes sempiternus deus: adesto magne pietatis tue mysterijs: adesto sacramentis etc. Sed quod videtur sacerdoti quod insufficiens sit et indignum ad invocandum tam magnam dominum id ite circumstantes monet et voces mutatas dicit. Sursum corda: et ipsi respondet: hemus ad dominum. Iterum quod dominus dicit: ad huc te loquere ecce assum: intelliges iam dominum esse presentem: monet alios secum gratias ei agere dices. Gratias agamus domino deo nostro: et ipsi respondet: dignum et iustum est. Postea sacerdos domino tanquam presenti familiari ter loquens dicit. Clere dignum et iustum est equum etc. Et postea addit. Qui inuisibilis potentia tua sacramentorum mirabiliter operaris effectum. Postea ponit duo in quibus signatus est baptismus. Primum in exordio mundi nascetur. Secundum in purificatione mundi nocetis. Primum est cum dicitur De cuius spiritus ferebat super aquas ut iam tunc inter ipsa primordia mundi virtute sanctificatio

nis aqua natura perciperet. id est perceptura significaret. Secundum cum subiungit. De quo nocetis mundi crimina: per aquas abluet regem gladiationis spiritum in ipsa diluvij effusione signum ut vniuersum eiusdemque elementum mysterio: et finis esset vitij et origo virtutis: respice in faciem ecclesie tue etc. Et terminat hanc orationem: ut tue maiestas impio sumat vniuersi geniti tui gratiam de spiritu sancto. Deinde tertio tangit aquam manum. Primo diuidens aquam in modum crucis: per quam ut promissum est baptismus maxime efficaciam habet et recipit: ut aqua spiritu sancto fecundet: et spiritus immundus expellatur. De fecundatione dicit. Qui hanc aquam regenerationis hominibus preparata archana sui luminis admixtione fecundet etc. De expulsiōe demonis dicit. Procul ergo iubente te domine omnis spiritus immundus abscedat etc. vbi quod ibi. Non inficiendo corrumpat. Secundo aquam manu tangit: ut ea per inuocationem sancte trinitatis muniat: ne hostis ab illa expulsi redendi habeat potestatem. Tunc tangendo dicit. Sit hec innocens et sancta creatura libera ab omni impugnationis incursum etc. Pro ex adiectiuis ibi positis coniungit: quod fons viuus ad premissam aquam regeneras ad filium: vnde purificas ad spiritum sanctum refert. Tertio aquam tangit cum ea in quattuor precibus precibus: ut iam dices. Trinus igitur aqua tactus trinitate sancte trinitas operationem figurat. Hac oratione finita benedicit aquam dices. Tunc benedico te creaturam aquam per deum viuam etc: vbi tamen vti verbo premissae persone dices: benedico te: quod primo utebatur verbo secunde dirigens sermonem ad deum: vel tertie loquens de seipso vel de re benedicenda. Ultimo ergo nunc verbo prime persone: ut ostendat se hoc facere mysterio quod dominus facit auctoritate. Et sic in baptismo domini affuit trinitas: ita et in nostro baptismo ea adesse ostendit. Prius adesse ostendit cum dicit. Benedico te creaturam per deum etc. et filium cum dicit. Benedico te per iesum christum: et spiritum sanctum circa finem cum dicit. Descendat in hanc plenitudinem fontis virtus spiritus sancti. Sed nota quod in benedictione que est per premissam ponitur quoniam miracula in aqua facta ante aduentum christi: et in benedictione que fit per filium

alia quinq; miracula in aq facta post ad-
uentu: q licet nō oīno eodez ordie facta
sint q ponunt: tñ qñtū ad mysteriū rō-
nabiliter ordinant: 7 posteriora cōgrue
priorib; coaptant. Priora b ordine po-
nunt. Primo: q telepauit verbo ab ari-
da. Secūdo: cui spūs ferebat sup te.
Tertio: q te de paradiso manare pcepit.
Quarto: q te in deserto amarā suauitate
indita fecit ēē potabile. Quinto: 7 sitiē-
ti p̄lo de petra pduxit. Posteriora sic
ponūt. Primo q te i chana galilee mu-
tauit de aq in vinū. Secūdo: q pedibus
sup te ambulauit. Tertio: q in te a iohā-
ne baptizatus est. Quarto: q te vna cū
sanguine de latere suo pduxit. Quinto
qui in te oēs gētes a discipul baptizari
pcepit. In oib; enī his baptism' expmi-
tur: 7 posteriora priorib; p antithesim re-
spondēt. Ibi nanq; in p̄mo miraculo a-
qua. s. baptismi dō sepata ab arida: ac-
cedente dō: terrenitatē peccatorū a no-
bis sepat: 7 hic in primo silr i baptismo
aq mutat in vinū: q tristitia peccatorū
expulsa mens nra quadā spūali leticia
inebria: q p vinū intelligit. Cū vinū
letificat cor hōis. Aquā in vinū mutari
est timorē de peccatis pueri in exultatō-
nem mētis. Itē ibi dō in secūdo mira-
culo: cuius spūs ferebat sup aq; et hic
similiter in secūdo dō: qui pedib; sup te
ambulauit. Et hec duo bñ oueniūt: qz
in baptismo sicut in alijs indiuisibilis
est opatio p̄ris 7 filij 7 spūs sancti: vtro-
biq; dō sup: qz ḡa q p̄fert de supnis ē: et
vt notet q dñs potētia suā nō alligauit
Itē ibi dō in tertio. Qui te de paradiso
rē. hic q in te a iohāne baptizatus ē: qz
ḡa de paradiso manās aq; in baptismo
est infusa. Cū de baptismi ḡa ecclia p-
fluens in q̄tuor ptes orbis dilatata est
q̄d quodāmodo factū est qñ dñs bapti-
zatus est a iohāne qz tūc oēs aque vni
regeneratiuā suscepit. Rursus ibi dō
in quarto. Qui te in deserto amarā sua-
uitate indita fecit ēē potabile. hic dici-
tur qui te vna cum sanguine de latere
suo pduxit: qz in gentilitate que prius

erat a dño deferta aq baptismi reficiēdi
mentes 7 sanādi habet effectū. Pulco-
rata aut fuit aqua: qz p passionē crucis
maxime ba p̄timul plenā recepit effica-
ciā. Unde in cruce de latere dñi aq pflu-
xit. Item ibi in q̄nto dō. Et sitiēti p̄lo
de petra pduxit. hic dō dō: qui in te oēs
gentes p discipulos baptizari pcepit. qz
baptism' a petra christo originē hñs. po-
pulū eū desiderātes reficit. nō enī pdest
baptism' nisi sitiēti eū. i. desiderati vel
in se vel in alio. Cū discipulis pceptū
est vt baptizaret oēs gentes in noie pa-
tris 7 filij 7 spūs sancti. sicut i ultimo ca-
pitulo matthæi dō. Dic etiā nota q vbi
dō: qui te de paradiso manare 7 in quattu-
or fluminib; exire 7 totā terrā irrigare
pcepit. ibi sacerdos aquā manu in q̄tu-
or ptes effundit. vt ostendatur q ḡa ba-
ptismi in quattuor ptes orbis sit dila-
tata. Ceter p̄ sacerdos ipse sepe mutat voces
In primis enī orat deū vt dignet mun-
dare mentem eius ad suscipiendū spm
sanctum. 7 deprecatur eius aduentū. 7 iō
voce humili. s. in modū orationis legit
que vocis humiliatio est ad spūs sancti
aduentū 7 ad eius dignā receptionem
mētis p̄patio. Postea dō indicās se il-
lum habere legit in modū p̄fationis. a-
gens gratias. qz tam magnus hospes vi-
gnatus est ad tā humile hospitium descē-
dere. 7 recolēs miracula iam p aquā fa-
cta. Deinde post benedictionē que fit p
filium. que terminatur. In nomie pa-
tris 7 filij 7 spiritus sancti. mutat vocem
iterato. Cum enī vsq; tunc in modū p̄-
fationis cātauerit. postea legit in modū
lectiōis voce. s. humiliori. que vocis hu-
miliatio est signum humilitatis. humi-
litas enī nostra p baptismi regeneratio-
nez ad alta poloz reducitur. Dicit ergo
sacerdos. Nec nobis p̄cepta suātib; rē
quasi dicat. nō audere tantā 7 tam altā
rem sē spiritum sanctū vt in creaturaz
aque descendat inuocare. nisi quia tu p-
cepisti nobis baptismi exercere. Et ad-
dit sacerdos. Tu deus oīpotēs clemēs
adeso. tu benignus aspira rē. vbi illud

Liber Sextus

orat ut sicut in p̄dictis miraculose in a/
qua opatus est. ita mō faciat vicz ut p̄e/
ter naturalē emundatiōem quā p̄nt aq̄
abluēdis adhibere corpibz sint etiā pu/
rificādis mentibz efficaces. **P**ost h̄ alta
roce clamat s̄cdos. **D**escēdat ī h̄ac ple/
nitudinē fontis r̄tus sp̄s s̄cī. **I**deo al/
ta roce ut altū mētis d̄sideriū d̄signet.
Et tūc deponit cereus in aquaz: q̄ cerei
immersio ē sp̄s s̄cī aduētus seu missio:
qui in aq̄ baptismi in specie colūbe d̄scē/
dit. **S**ecūdo iō cereus in aquā deponit
qm̄ corpus xp̄isti p̄ cerā significatur: in
baptismo aq̄s sanctificauit r̄ vim regē/
neratiuā illis p̄tulit. **T**ertio baptismus
cerei remissionē peccatorz significat quā
per xp̄isti mortē p̄secuti sumus. **H**ic q̄
q̄ neophici cereos suos extinctos q̄ r̄ si
plures sint p̄ vno reputātur. **E**t in qui/
busdā eccl̄ijs statim cū cathecumini ba/
ptizati sunt illūmant. **I**n q̄busdā vero
differt eoz illuminatio vsq̄ ad agn̄ dei
q̄ cātat in letania: et in quibusdā etiā
vsq̄ ad missam: qm̄ vicz alij cerei eccl̄ie
illūnātur. **S**ane cerei q̄ statim post ba/
ptismū accēdunt: significant q̄ p̄turba/
tionē peccatorz comitat̄ illuminatō ḡra/
rum. **Q**ui differūt vsq̄ ad agnus dei si/
gnificāt q̄ p̄ agnū q̄ tollit peccata r̄ tene/
bras mūdi: renati r̄ fideles illūnātur.
Qui dō differūt vsq̄ ad missam: iō faci/
unt: q̄ missa illa ad noctē ptinet resur/
rectiōis d̄nice ut sicut nox illa irradiata
fuit splendore d̄nice resurrectiōis: ita r̄
a lumie nostro irradiet: r̄ ut neophicos
nostros xp̄isto p̄surrerisse significet.
Et p̄pter eandē cām alij cerei eccl̄ie ad
missam illūnātur. **E**t s̄m h̄ cerei ca/
thecumioz sunt sine lumie vsq̄ dū alij
cerei eccl̄ie illūnent: ad notādū q̄ post/
q̄ sp̄s s̄cī purgauerit corda eoz et
eos introduxerit in societate r̄ vnitatē
eccl̄ie: tūc illūnabit corda eoz. **D**e cere/
is etiā neophicoz dicit in ti. de septem
diebz post pasca. **P**ost immersionē cerei ī
q̄busdā eccl̄ijs s̄cdos insufflat in aquā
dicēs. **T**otāq̄ huius aq̄ subam regene/
rādī fecundet effectū. **P**rimo ut sicut ī

erorcismo cathecumini sp̄s imundus
insufflat ut ab hoīe recedat ut infra vi/
cetur: ita r̄ ī erorcismo aque ut ab ea ex/
pellatur r̄ adimpleat qd̄ d̄ns inq̄t. **N**ūc
princeps mūdi huius ejciēt foras. **S**e/
cundo ut intelligat sathanas q̄ntus ha/
beat ut q̄ tā leuiter videlicet p̄ suauē ex/
ufflationē pōt expelli. **T**ertio ut s̄cdos
ostendat quali ignominia diabolus vi/
gnus sit ab aquis expelli. **I**nsufflat autē
s̄cdos ter: q̄ sp̄s s̄cī sanctus tria in bap/
tismo opat̄: a vitijz purgat: virtutibz or/
nat: r̄ tandē p̄mio et̄no coronat eos in q̄
bus sit hec insufflatio: ut dicetur vbi de
immūdi sp̄s expulsiōe agef. **P**ost ex/
ufflatiōem munif aq̄ iterato crucis sig/
culo p̄ inuocatiōem scē trinitatis ne ha/
beat p̄tatem diabolus ad eam amplius
redeūdi. **P**ostremo sit admixtio xp̄is/
matis in aq̄ sicut dictū ē. **C**ū d̄r in bur/
cardo li. iij. **B**ndicim⁹ fontes baptisma/
tis oleo vinctiōis. **E**t aug. eisdē verbis
v̄tēs subijcit: q̄ h̄ magis tacite siue sine
scriptura ac mystica rōne introductum
est: q̄ p̄ aliquā scripturā. **P**er h̄mōi er/
go admixtionē v̄nio xp̄isti r̄ eccl̄ie signi/
ficat. **N**ā xp̄isma est xp̄istus: aq̄ p̄plus.
Et d̄r. **S**cificet fons iste r̄c. **E**t q̄b̄ ver/
bis ad qd̄ fiat admixtio satis dāt intelli/
gi. **E**t nota q̄ttuor eē ḡia aque b̄ndicte
put in. n̄ij pte dicū est: vbi agif de aque
b̄ndicte aspersione.

Quinto loco est de baptismo vi/
cendū. **D**e scrutinijz dō q̄ p̄ce/
dūt baptismū solennē r̄ de m̄/
tis ad baptismū ptinētibz: dictū est sub
quarta feria tertie lx̄domade q̄drage/
sime. **P**renotādū igit̄ est q̄ baptismus
grece interpretat̄ v̄nctio latine vel lotio.
Baptismus qd̄ p̄ aq̄m p̄ferf ut res in/
uisibilis p̄ illō visibile elemētuz p̄ferat̄
sup quo sp̄s s̄cī in p̄ncipio fereba/
tur. **S**icut enī aq̄ visibilē corpus pur/
gat exterius: ita baptismus latēter aīaz
v̄lū aug. **A**qua corpus tāgit: r̄ mentez
abluīt. **E**t est notādū q̄ pagani siue gē/
tiles circa fontes templa sua facere so/
lebāt: v̄l saltē ibi sp̄ aquā hēbant: p̄cul⁹

aspersionē purificari credebāt: et inde de
lubra vocabant q̄si purificati: et ita q̄d
am̄mō figuratē ad baptismū tēdebāt
Nos vero ab eorū consuetudine baptisma
nō sumpsim⁹: imo a tribus q̄ in veteri te-
fuerūt. scilicet a cataclismo. i. a diluuiō: et a ma-
ri rubro: et a iordane que baptismi figu-
ra fuerūt. Baptisma dñs instituit cum
de latere suo sanguinē et aquam pduxit
quem postea quasi lege edictali sanciuit
d. Nisi q̄s renatus fuerit ex aq̄ et spūscō
nō intrabit in regnū celoz. Et ipse dñs
baptizatus est in sua passiōe. Tñ inq̄t.
Baptismo habeo baptizari q̄ coartor vi-
q̄ dū pficiat. Fieri d̄z baptismus in aq̄
q̄ illa copiosius inuenit⁹: et hāc spūs in
principio fouisse legim⁹: et q̄ sordes ablu-
it: sitim cōprimat: imaginē reddit: sic cā-
tas de narcissō ignē extinguit. Sic i ba-
ptismo a peccatorū sorde lauam⁹: a fonte
vite potam⁹: imaginē pditā restauram⁹:
vñ ignis penarū extinguit. Debet aut aq̄
esse viuā et purā: posset tñ etiā fieri in re
soluta: siue a niue: siue a glacie: siue s̄ la-
chrymis terre: siue etiā ex institutiōe vi-
ctoris pape primi i mari: siue in flumīe:
siue in lacu: siue in fontib⁹. Nō aut licet
baptizare in aq̄ pdita: vt in ceruisia vel
medone: nec etiā in alio liquore vt in vi-
no vel oleo. Si alius liquor aque ad-
misceat bñ fit ibi baptism⁹ dū tñ aqua
preualeat: quotidie enī mari non liq̄t
vel sputū vel vrina addit⁹: et tñ ibi bap-
tizat⁹: aliq̄ tñ dicitur. Porro tñ fm̄ canoni-
cā traditionē solēne baptismus in duob⁹
dūtaxat sabbatis celebrat⁹: videlicet in
isso et pente. q̄re in isto pmissum est. In
secūdo: q̄ spūsanct⁹ in die pentecostes
donat nob⁹: p̄ quē facta est remissio pec-
catorū: vt dicit ibi. Alio x̄o tpe nō licet
baptizare: nisi necessitatis causa q̄ est q̄-
duplex. Prima ē causa munitiōis: vt
si rex obsidet aliquā ciuitatē vel opidū:
tūc ei pueri illius loci baptizari debent
ne in baptizati recedāt: secūda est genti-
liū persecutio: tertia naufragiū: quarta e-
gritudo pōt tñ egritudo hic large acci-
pi p̄ infirmitate nature q̄ facile dissolui

potest: ita q̄ nescimus diē neq̄ horā: et
ob hāc cām singulis dieb⁹ et horis fit ba-
ptismus nō solēnis: solēnitās tñ bap-
tismi saltē in paucis ad pmissos duos di-
es ppter similitudinē et memoriā refer-
uat. Greci x̄o baptismū celebrare solēt
in epiphania: p̄ eo q̄ tūc fuit dñs bap-
tizatus: put sub dicto festo dictū ē. Cele-
brari etiā d̄z baptismus solēnis hora no-
na: vt dicit sub sabbato pente. Sciendū
aut est q̄ baptizandus cū p̄mo ad ecclesiā
am̄enit priusq̄ imergat interrogatur
vtrū abrenunciet diabolo et q̄d potius
vsu q̄ p̄ aliquā scripturā introductus ē
fm̄ aug. Et ecclesia rīdet. Abrenūcio. Et
iterū: vtrū credat in p̄rem et filios et spū-
scm̄. Et ipa rīdet. Credo. In his autē
duob⁹ de vita et fīdō instruit. De vita cū
docet abrenūciare diabolo et omib⁹ pom-
pis siue opib⁹ ei⁹. De fide cū docet cre-
dere in trinitatē. Et ppter hec due sūt
ei psequēter vñctiōes. scilicet in scapulis et in
pectore. Ideo aut fit hm̄i interrogā-
tio et rñsio: vt vacua dom⁹ a p̄isco habi-
tatore tēsta: fide ornet⁹ et dei h̄itatio p̄pa-
ret. Aug. dicit q̄ etiā sūt hec iuxta salua-
toris ip̄erū: qui ad p̄rem in celū ascēsus
discipulis suis. i. aplis dixit. Cūtes
docete oēs gētes baptizantes eos in nōie
p̄ris et filij et spūsancti. Interrogat etiā
si credat in sanctā ecclesiā: remissionē
peccatorū: et carnis resurrectionē. Nō tñ
fm̄ ip̄m augusti. eo modo interrogam⁹
vt quō in deū credim⁹ sic et i scām ecclīaz
et catholicā credamus: s̄ p̄pterea scā et ca-
tholica ē: q̄ recte credit in deū. Nō q̄ di-
rimus vt in ecclesiā quasi in deū credes
retis: sed vt i ecclesia scā et catholica p̄san-
tes in deū crederetis: crederetis etiā re-
surrectionē carnis q̄ futura est. Innuat
ḡ aug. ex p̄missis vbi q̄ p̄positio i repe-
tit dū d̄z in scām ecclesiā: et sensus mu-
tatur: de q̄ dictū est in q̄rta pte sub titu-
lo de simbolo. Planior tamē intellect⁹
est vt p̄positio ip̄a p̄mittat⁹: nec repetat⁹:
vt fit sensus. Credo eccliam catholicā. i.
fidē catholicā tenentē: eē scām. i. iustā et
bonā. Vel eccliam scām. i. sanctificatā.

Libet Sextus

et firmatā et semp pſeueraturam. ita q
nūq̄ deficiet. **U**el credo sanctā et catho
licā eccliam esse vnā et in vnitāte pſiste
re. **P**atrinus at p baptizādo interro
gatur. vt iā dicit. **P**ost interrogatiōē et
ratiōē sādōs ter in faciē baptizādi ex
ufflat. ad notandū q seua ptās. i. mali
gnus spūs ab eo exufflat. i. exufflādo ex
pellit. seu i primo expellēda significat.
vt p piū sādōtis ministeriū spūsancto
cedat fugiēs spūs malign⁹. **H**inc etia
ait aug. **P**aruuli exufflant et exorcizant
. i. increpant seu adiurantur vt expellat
ab eis diaboli ptās inimicā q decipit ho
minē vt possideat hoīes. **H**ec at exuffla
tio siue exorcizatio. et si nō pfit aliqd ad
vitā. qz adhuc in eis mors remanet. p
test tñ vt inimic⁹ min⁹ eis nocere possit
Adest ei spūscūs nō solū vbi q dicūt
in noīe suo. vtz etiā significatiōib⁹ q fi
unt i honore suo. **E**t ē notādū q exor
cism⁹ grece latine dicitur adiuratō. vt ē illd.
Eri ab eo imūde spūs. **C**athexism⁹ aut
et exorcism⁹ neophicorū sūt. pcedūt enī
baptismū. et mag⁹ dñt dici sacmētalīa q
sacmēta. i. ad sacm baptismi ptiētia
vel pludīa noui baptismi. sine eis tñ pōt
ēē baptism⁹. **C**athexismus vō grece lati
tine dicitur instructō. inde cathexicare. i. instru
ere i simbolo et fidei rudimentis. **U**nde
etiā dicitur cathexumin⁹ grece qd ē latine au
diēs vl instruct⁹. qz adhuc doctrinā fidei
audit nōdū tñ baptizat⁹ ē. licet sit i fide
instruct⁹. **Q**ui et cōpetēs vocat⁹. qz post fi
dei instructionē et p acceptā pñiam cōpe
tit grē christi recipiēde. **N**eophicus vō
grece latine nouellus et rudis. vel nup
renat⁹ interpretat⁹. **M**oc qz sciēdū est. q
sicut sunt septē dona spūscī. ita etiā. vñ
sunt dona baptismi. **P**rimū est sal col
latio. **D**at enī sūm rabanū et bedā sal bñ
dictū i os baptizādi. vt p sal typicū. i. fi
guratiū sapiētie sale addit⁹ iniquitatis fe
tore careat. i. carere significetur. ne a ver
mib⁹ pctōz vltra putrefiat. s. mag⁹ ille
sus fuit ad maiorē grām recipiendam
Sal qz significat pma fidei documēta
sine qz pdimēto isulsus ē oīs hō. de q et

de sale dictū est in. i. pte sub ti. de pſecra
tiōe ecclie et altaris. **S**ecundū ē aurū
et nariū cū sputo linitio. qd sit pmo exē
plo christi. q luti cū sputo facies mutū
et surdū sanauit. et oculos nati ceci lini
uit. et expuēs linguā ei tetigit. et digitos
in eius aurib⁹ iponēs dixit. **E**ffeta qd ē
adaperire. **S**ecūdo sūm rabanū s. sacm
ideo agit. vt p saluā typicā. i. figurati
uā sapiētie dei. et p sādōtis tactū sapiē
tia et vltus diuina salutē eiusdē cathexu
mini operet. vt apian⁹ ei nares ad capi
endū odorē noticie dei. vt apian⁹ ei au
res ad audiendū mādata dei. vt aperiā
tur illi sensus i intimo corde ad rñden
dū sādōti de articulis fidei interrogatiō
Digiti ergo q in aures mittunt sunt vñ
ba siue dona spūsancti. **T**ertio p hoc q
aures salua tāgun⁹. significatur et peti
t q doctrina que d ore altissimi fluit per
aures eius intret ei⁹ suaue redoleat.
Saliua nempe christi. i. dulcedoxerboz
ex ore eius defluentium. et ipa christi vi
uitas nos sanat. **Q**uarto etiā nares
tangunt vt diuinā suscipiāt et tutez per
quā bonū a malo discernant odorē et sa
nam doctrinā separare valeant a fetore
heretice prauitatis. **U**nde in ecclesiasti
co dicit. **N**asus tuus sicut turris libani
que respicit contra damascum. **Q**uin
to ad notandū q qdiu spm nari⁹ tra
het. in fide percepta manere debet. et au
res vt verbis euangelicis pateant. et va
rias et inutiles fabulas a se repellant.
Sexto sūm ambrosium propter gloriā
siue dignitatem muneris et operis non
tangitur os cum salua. sed nares. vt bo
num odorem accipiant pietatis eterne
Tertium et quartum est in pectore et
inter scapulas cum oleo facta signatio
de qbo dictū est in prima pte sub titulo
de cōsecrationib⁹. **Q**uintū est baptis
mi ablutio. **C**irca qd notandū est q tri
na sit imersio seu lotio i baptismi i no
mie trinitatis. s. in noīe pñis et filij et spi
ritus scī. qz i fide trinitatis sit baptism⁹
in q trina imersioe. triduaana dñi sepul
tura significat. fuit enī trib⁹ dieb⁹ et tñ

bus noctibus in corde terre. Trina quoque
fit immersio: quia in baptismo a triplici pec-
cato. scilicet cogitationibus: locutionibus: et operationibus
munda: et a triplici transgressionem legis. scilicet
legis nature: legis moysayce: et legis euangelice.
Non igitur oportet quod quis tantum semel imergi
pro eo quod christus semel mortuus est. Debet
tamen semel tantum baptizari: quia tantum semel christi
filius mortuus est et sepultus et resurrex-
it: quia tria in baptismo significantur. Et li-
cet trina sit immersio tamen unum est baptisma.
Item quia tantum una est fides: idcirco unum oportet
esse sacramentum eius: iuxta illud. Una fides:
unum baptisma. Immersio etiam fit in mor-
tuis crucis: quia quod baptizatur mundo crucifigi-
tur et cruci christi affigitur. Trina quoque ab aqua
eductio triduanis temporibus exprimit resurrex-
tionem. Si tamen quis ita eger sit ut non possit
fit ter sine lesione imergi: sufficit illum
aqua aspergi: ut probatur multipliciter in cano-
ne cypriani. Licet quidam illud intelligant de
aque benedictione asperzione. Sed et si magna
corporis pars propter caput infunditur: vel saltem
caput baptizatur quod reputatur et non aliter:
licet quidam etiam si super pedem aqua ceciderit re-
putetur baptizatum. Pueris baptizatis non
tamen imponitur in baptismo: quod inde est: quia
baptismus est vicarius circumcisionis in qua
nomen pueris imponitur hebreice: eo quod tem-
poris circumcisionis abrahe nomen fuerit im-
mutatum: cum enim prius dicebatur abram: po-
stea vocatus fuit abraha. Et si baptiza-
to oblivione nomen non imponitur. vel forte
errore masculino nomen femine vel econtra
suo imponitur: tenet quidem baptismus: nec
iterabitur: et nomen in confirmatione frontis
denuo imponetur. Sextum est in vertice. id
est in summitate capitis super cerebrum cum
christinate facta punctio: de qua in prima
parte sub titulo de consecrationibus dictum est.
Septimum est in fronte christinatio: de qua
infra dicetur. Datur autem in quibusdam locis ba-
ptizatis candida vestis in signum sacerdotum:
et quidam rotunda mitra in signum corone
regni vite: quia ipse est membrum christi que est
rex et sacerdos. Omnes enim veri christiani
reges et sacerdotes dicuntur. Cum petrus
apostolus ait. Vos estis genus electum: rega-

le sacerdotum. Reges quia seipsum et alios reg-
gunt: sacerdotes quia seipsum domino offerunt: iux-
ta illud apostoli. Obsecro vos pro misericordia dei
ut exhibeat corpora vestra etc. Secundo christi
male seu vestis candida que super caput bap-
tizati imponitur: significat finem rabanum
interioris et exterioris hominis castitatem et in-
nocentiam et puritatem christianam: quas pro-
ablutas veteres maculas studiose suas
re debet: iuxta illud. Omni tempore vestimen-
ta tua sint candida. Tertio renati albis in-
duuntur vestibus ad designandum mysterium
ecclesie resurgentis. Deligitur ei pro hoc cor-
porum et animarum futura resurrectio gloriosa et
etiam resurrectio a peccatis atque angelicorum
mitior. Recte igitur baptizati albis utuntur
vestibus: ut quod prime natiuitatis faciem ve-
tusti erroris pannus fulcauit: hitus se-
cunde regenerationis preferat glorie in-
dumentum. Cum vestis ipsa duplex est quasi in
modum cape manicate quod sancti duplicia
similitudinem et gloriam possidebunt. Ipse autem
vestes sunt stole albe: de quibus dicitur. Et date
sunt illis singule stole. Stole enim ba-
ptismi: palme vero triumphum insinuat.
Quarto hec alba vestis corpus ipse vero
albus animam significat. In provincia
narbonensi. Hec alba vestis linea in sui sum-
mitate cum filo rubeo suppositur: aut alia
varietate insignitur: quandam quodammodo
modo pretendens coronam. Nempe alba
vestis innocentie stolam que nobis in ba-
ptismo redditur significat: rubra similitudo
que superius christi passionem: per quam bap-
tismi sacramentum impletur designat:
coronam preedit in signum corone regni ut pro-
missum est. Rursus id christinale candidum fi-
lo rubeo insignitur baptizatur: ut sint
soliciti fuare candorem virtutum quem in baptis-
mo per passionem domini rubricatum receperunt: iux-
ta illud. Quare rubra est vestis tua. Vnde in
apocalypsi. Beatus qui custodit vestimenta sua ne
nudus abulet. Sane albi seu neophyci
homo alba veste per vii. dies portant: quia hoc
tempore quod vii. diebus agitur innocentiam per bona
opera exercere oportet: iuxta illud quod ait salomon.
Si tempore vestimenta tua candida sint: et oleum
de capite tuo non deficiat. In octava

Libet Sextus

vero die illā deponūt: qz in etate quā di-
es octaua significat ab oī ope vite pñt
cessabim⁹: tūc enī adueniēte vitate oīs
figura cessabit: que p candidā vestem in
nuis: nā tunc erimus vtroqz hoīe. i. aīa
7 corpe gliosi. Rursus hęc vestis cādida
corpus significat: qđ omni tpe vite nre
qđ p septenariū agit mundum seruare
cōuenit: in fine x̄o vite nre illud deponi
mus: aliud gliosuz resumpturi: qđ erit
in octaua etate. Merito g̃ illā septē die-
bus seruam⁹ 7 in octaua deponim⁹. Cū
salomō. Da ptē septimā 7 octauā. Ser-
uatur qz hęc alba vestis de sabbato i sab-
batū: qñ in sabbato sancto vel penteco-
stes baptizati sunt ad notādū qz si mū-
diciā corpis fuauerim⁹: de sabbato pe-
ctoris trāsituri sumus: depositis corpi-
bus ad sabbatū eternitatis. Et eruitur
in alio sabbato: ad notādū: qz aīa illi⁹
de corpe exiens sabbatū. i. reqem inue-
niet: si eius vestis fuerit alba. Pari qz ra-
tione pfirmati siue in fronte chrismati
vsqz ad septimā diē lauari nō debet. Cū
enī ecclia tāto tpe celebret aduētū spūs
sancti sup aplos: merito vnusqz spm
scm accipēs: tāto tpe celebrare debet illi
us aduētū in se singulos dies p singu-
lis domis celebrādo. Dec aut vestis vni
imposita alteri pōt iponi si necesse fue-
rit: put iam de panno q caput pfirmati
alligatur dice: qz quis sit melius nouas
habere. In qbusdā etiā locis baptizati
danť calciāmēta: que sunt domice mor-
tis insignia: vt exēplo eius q p nobis
passus 7 mortuus ē: carnē suā vitij et
cōcupiscētij mortificet baptizat. Dat
qz candela illūiata in manu baptizati:
vt cum dñs ad nuptias venerit sit sem-
per paratus ei in aula celesti occurrere
cum luminarijs stutū 7 bonoz operuz
De cereis etiā neophicor sup dictum
est. Sane legitur in canone gregori: qz
iudeis baptizandis qdraginta diez ab-
stinētia indicēda est: 7 si postqz baptizati
sunt apostotauerint: cogendi sunt fidez
suare: 7 filij qz circumciderint ab eorū
cōsortio separent. Serui x̄o eorū circū-

cisi ab eis p iniuria corpis sui libertati
tradant. Et in pcilio agathēn. statutum
est qz iudei baptizandi qui de facili ad ro-
mitū redeunt nouē menses sint prius
inter cathecuminos. Eger qz sicut ait cy-
rianus baptizari potest: mortuus x̄o
nō: nec eucharistia sibi dari: sicut legit
in burcardo li. iij. c. cauendū est. 7 in li.
v. c. idem placuit. Sed sicut in eodem
libro. iij. c. subito legit: subito obmure-
scēs sic si tamen voluntatis pterite te-
stimoniū verbi habet: aut pñtis in suo
nutu. Pregnās x̄o mulier si baptizet.
non intelligit fm ifidoz ptus baptiza-
tus in ventre: qz qui adhuc nat⁹ fm adā
nō est: fm chrīstū regenerari nō potest.
nec dici regeneratio in eo potest in quo
generatō nō pcessit. Baptizandus g̃ est
qui ex baptizato nascit. Tenendū qz est
qz discipuli 7 apli baptizati fuerint: qui
etiam alios baptizabāt. put diceb sub
pentecosten. qđ de iohāne spēaliter hie-
roni. attestatur: 7 augusti. de paulo. Itē
statutū est in pcilio carthagini. qz muli-
er qz uis docta baptizare non presumat
nisi necessitate urgēte. Rursus i pcilio
lugdunēn. statutū ē. vt q pterqz i mort⁹
necessitate cū veteri chrismate baptiza-
uerit deponat. In pcilio ilerden. statu-
tū ē vt oīs psbyter q fontē lapideū hie-
nō pōt. vas queniēs ad hoc solū officiū
habeat qđ extra eccliaz nō deponet. De-
bet igit fons esse lapideus: nā 7 de filice
aq in baptismi psagiū emanauit. Sed
7 chrīstus qui est fons viuus ē lapis an-
gularis 7 petra. Hoc qz notādū est qz
p circūcisionē debebat olim originale. 7
nūc p baptismū: put sub ti. s̄ circūcisio-
ne dictū est. Ideo autē originale pecca-
tum omnibz nocet: qz quādo adam pec-
cauit nondum aliquis ex eo fuerat ma-
terialiter profeminatus: ipm autē ori-
ginale peccatum in ipa anime infusioe
cōtrahit: qz tunc tres principales vires
aīe debilitant. Sed cū originale pecca-
tū pbat solū ex carnis corruptioe: qre i
putat aīe: Rūdeo: qz aīa pdelectat car-
ni: vel meli⁹: vt ibidē qdā diē retributō

notetur. Anima enī primi hoīs p̄s pec-
cādo carnē ipam corrumpit. Uñ mō cor-
ruptio carnis aīas corrumpit. Circa ba-
ptismi formā notādū est q̄ sicut ait ale-
xander pap̄. iij. Si q̄s puerū ter in aq̄
merferit in noīe patris ⁊ filij ⁊ spūscī a-
men. ⁊ nō dixerit. Ego baptizo te in no-
mie p̄is ⁊ filij ⁊ ff. nō est puer baptizat⁹
sed ⁊ si merferit ter puerū nihil dices
baptizatus nō est. Ulex tpe aploz bapti-
zando nil aliud dicebat nisi baptizo te i
noīe trinitatis. ⁊ ita explicite dicebāt. vñ
etiā implicite v̄tote. In nomie dñi no-
stri iesu christi. Et baptizabatur in sta-
gnis ⁊ fluminib⁹. Sed beatus clemēs
secūdus a beato petro ex ipius doctrina
unctionē olei ⁊ chrisimatis addidit. Po-
stea leo papa damasus ⁊ ambrosi⁹. exor-
cismos ⁊ bñdictiōes ⁊ ceteras solēnita-
tes adiecerūt. Baptismi autē forma nō
vitiatur si quid in ea supflue ponit. vñ
si dicatur. Baptizo te in noīe patris ⁊ fi-
lij ⁊ ff. ⁊ diaboli. vel arma virtūq̄ cano-
vel si qd p̄mittit forme. vñ si dicat. arma
virtūq̄ cano. ⁊ ego baptizo te ⁊c. Si vñ
ro aliquid interponat. vñ si dicat. Ego
baptizo te. ⁊ deus est in noīe p̄is ⁊ filij
⁊c. dicūt qdā nō esse baptizatū. alij vñ
Si autē ordo v̄loz forme mutet. vñ si
dicat. Baptizo te in noīe filij ⁊ patris et
spūscī. dicūt nō esse baptizatū. qz ordo
v̄loz de forma est. Si vñ mora natu-
ralis ⁊ cōpendiosa interponat puta re-
spirādo: tussiendo vel screando nō obest
Ceterū forma ipa p̄nūciari pōt l̄talter
⁊ vulgariter: grece ⁊ latine ⁊ armenice.
Idem enī sunt effectus licet voces nō
sint eedē fm̄ aristotilē. Uñ grecus huc
veniens baptizat in lingua greca: ⁊ ecō-
uerso: qz apostoli loq̄bant varijs liguis
Nunc est q̄ si q̄s dicit. Baptizo te in no-
mine genitoris: ⁊ nati siue geniti ⁊ san-
cti flaminis baptizatus est. Bene enī fit
baptismus sub nomib⁹ sinonimis. Sz
si dicatur mergo te in noīe p̄is ⁊c. non
est baptismus: qz illud v̄bū mergo nō
est sinonimū cuz illo v̄bo baptizo. Nō
fit etiā baptism⁹ si dicat: baptizo te i no-

mine triū p̄sonaz: vel in noīe trinitatis
vel in noīe christi: vel si baptizauerit in
trib⁹ principijs: aut trib⁹ filijs: aut i tri-
bus pactis: vel si omittat aliq̄ de trib⁹
p̄sonis: puta spūscī: vel filij: vñ p̄is. Sz
etiā si diceret in noīe p̄nitatis ⁊ filiatō-
nis ⁊c. nō eēt baptism⁹. Itē si omittere-
tur hoc p̄nomē ego: dicens: baptizo ⁊c.
tenet q̄dez: qz p̄nomē illud subintelligi-
tur: vñde nō deest. Sed etiā fm̄ cacha-
riā papā: si sacerdos simplicitate duct⁹
nō intendēs errozē introducere dixerit
Baptizo te i noīe patria ⁊ filia ⁊ spūscā
baptismus non vitiatur. Si vero dubi-
tatur de aliquo v̄trū sit baptizatus vel
non. statuit alexander papa. iij. q̄ bapti-
zetur sub hac forma. Si es baptizatus
non te rebaptizo: sed si nondū baptiza-
tus es: ego baptizo te in noīe patris et
filij ⁊ ff. amen. Ad hoc si infans nō pōt
totus nasci: sed solū caput: illō baptize-
tur priusq̄ moriat⁹. Sed si mater in p̄-
tu moritur incidatur: ⁊ infans viuus d̄
ventre extrahat⁹ ⁊ baptizet⁹. Circa pa-
trinos q̄ in baptismo ⁊ cōfirmatione ne-
cessarij sunt: dicendū est q̄ vbi infans
fari vel credere nescit: patrini⁹ interrogat⁹
⁊ r̄idet p̄ eo: ⁊ in eius fide ⁊ p̄fessione ba-
ptizandus saluat⁹. Qd etiā fm̄ isido. in
egrotō surdo ⁊ muto baptizandis p̄tin-
git. Nā etiā legim⁹ syrophœnissam mu-
liere venisse ad iesum ⁊ rogasse pro filia
sp̄m̄ imundū hñte: ⁊ illā ad p̄ces m̄tis
saluatā fuisse. Augustinus qz asserit q̄
r̄fio ipius patrini ad celebritatē. i. solē-
nitatē p̄tinet sacramētū: q̄ si diceret: nō
ad necessitatē. Paruulū enim nō fides
illa q̄ in credentiū volūtate p̄sistit: sed si
dei sacramētū fideles facit. Uñ fidelis
vocat⁹: nō rem ipam mente obnuendo.
id est p̄fiteōdo: sed ipius rei factm̄ recipiē-
do. Sicut ergo puuli alieno errore dā-
nati fuerant sic ex aliena p̄fessione salua-
ri posse necesse ē: ⁊ cū illi ad intelligibilē
etatē puenerit dñt patrini ifinuare illi
p̄fessionē quā p̄ eis fecerūt. Porro sac-
dos baptizās ⁊ ep̄s cōfirmās se illis obli-
gāt q̄ de eis curaz sp̄ales gerēt. Quia

Liber Sextus

tamen ipse non oibz potest curā specialem impedere: idcirco patrino cōmittit qui se p̄ isto fideiussore p̄stituit: q̄ renatum docebit orationē dñicā ⁊ symbolū fidei: que q̄libet christianus adult⁹ scire tene tur: vel in lingua latina vel materna: ⁊ si patrinus filiolū docere neglexerit: gra uissime peccat. Itē iuxta auctoritatē leo nis pape vñ tñ debet esse in baptismo ⁊ vnus in p̄firmatiōe patrinus: siue vir siue mulier: ⁊ hoc p̄pter picula q̄ p̄sueue rūt p̄tingere i p̄iunctiōibz matrimonialibus. In quibusdā tñ eccl̄ijs p̄ia p̄sue tudie h̄ derogatū esse videt⁹: ⁊ hoc idē: qm̄ si veniat in dubiū de aliq̄ vtrū sit bapti catus vel nō: quāto plures sunt patrini ⁊ testes baptismi tāto fortius dubiū ex cludet⁹: ⁊ tāto plures ad instruendū filio lum se p̄stituit debitores. Itē s̄m cano nē in cathexismo ⁊ in baptismo ⁊ i p̄fir matiōe vnus ⁊ idē patrini sufficere pōt vbi necessitas cogit: alias singlos singlī suscipiāt. Clez baptizatis seu p̄firmatis patrioz p̄fidia cui nō p̄sentiūt nō obest. Aū igit patrini filiolū instruere teneat⁹ ⁊ in fide ipsius baptizandus saluet⁹: null⁹ debet patrinus effici nisi sciat dñicā ofo nem ⁊ symbolū: in quibz ipse tenet filio lū suū instruere: cū sit fideiussor fidei il lius ⁊ enī debet custodire p̄ posse ne a fi de ⁊ iusticia deuiet: castitatē custodiat: ius ficiā diligat: ⁊ teneat charitatē: vtpote r̄nsurus in die iudicij de omni excessu il lius. Sunt autē q̄ttuor genera p̄sonaz quas eccl̄ia nō suscipit i patrinos. Pri mū genus ē monachus: abbas abbatif sa: moniales: ⁊ h̄mōi. Secūduz genus sunt infideles. Tertiū illi qui nōdū sūt cōfirmati q̄ alios non p̄nt tenere in ba ptismo vel p̄firmatione instruere. Non enī vere debēt vocari fideles: vñ nec veri testes esse p̄nt. Quartū genus est vir ⁊ vxor simul: nisi prius ambo vtrūq̄ emis erint castitatis. Si enī ambo eundē pue rū de fonte leuaret⁹: sp̄iales p̄res eiusdē fierēt. Vñ vltērius carnalit̄ cōmisceri n̄ deberēt. Nec etiā vt aiunt quidā aliq̄s de sacro fonte leuare debet aliq̄s de sua

consanguinitate p̄sertim filiū p̄riū vel filiā vel vxoris vel ecōuerso: qz charitat⁹ dilectio p̄ baptismū p̄pagari debet. Ba ptismi solēnitatem cōpleta itur ad fontes cum triplici letania ⁊ iride qz añ baptis mū ⁊ post letanie circa baptisteriū pagū rur p̄ eo q̄ i apocalip. legit⁹. Iris erat in circuitu sedis. Iris vt beda ait q̄ sit sole irradiāte i nubes: ⁊ q̄ post diluuiū fuit p̄ p̄titiōis indicij: significat incessiōes sanctor⁹: sedes eccl̄iam significat: nubes sunt viri sc̄i: iuxta illō esā. Qui sūt hi q̄ vt nubes volāt. Qui añ aduētū christi ⁊ post deuotissime p̄ eccl̄ia orauerūt ⁊ orāt. Fit autē h̄c letania circa fontes vsq̄ ad scē iohānes baptista ora p̄ nobis. eo q̄ ipse p̄mus inuenit vel docuit baptis ma. Deinde sūt cū trina letania redit⁹ vsq̄ ad oēs sancti orate p̄ nobis: ad oī tendū q̄ ipi orant pro filio baptizato q̄ mortuus fuerat ⁊ reuixit: perierat ⁊ in uentus est: vt in vera fide trinitatis p̄ti cipet sacramento baptismi: vel vt teum quē p̄fessus est diligat toto corde: tota mēte ⁊ totis viribz. Sane agunt in qui busdā eccl̄ijs septene letanie añ baptis mū: qz oramus sanctos intercedere pro nobis: vt sp̄s sanctus cuius ḡsa septi formis ē veniat sup̄ aquā baptismi. In alijs agunt quine dū cathexumini ba ptizant⁹ vt deus custodire dignet⁹ q̄nq̄ sensus corporū eoz ne p̄ eos illecebras secularibz incitati purificationem in ba ptismo acceptam amittant. Trine etiā q̄nq̄ post baptismū agunt⁹: vt credulita tes trinitatis in q̄ baptizati sunt: ⁊ quas p̄fessi sūt toto cordē tota mēte totisq̄ vi ribz diligāt. Quidā et cātāt letaniā i eū do ad fontes p̄p̄ spem ⁊ inde redeūdo p̄pter rē: ⁊ ad notādū q̄ sancti orāt p̄ ba ptizandis vt sacramentū vera fide p̄cipi ant: ⁊ p̄ baptizatis vt i sacramento fidei p̄cepto p̄firmen⁹. In fine letanie fiunt iuxta apl̄z p̄titiōes: vt p̄p̄tī effo: p̄ce no bis do: ⁊ obsecratiōes: vt p̄ natiuitatē tuā libera nos dñe: ⁊ postulatiōes: vt pecca tores te rogam⁹ audi nos. Quid signifi cet cant⁹ post baptismū: dictū est supra

vbi de canticis agit. Ceterum in quibusdam ecclesiis in lectionibus et letaniis senes precantur et iuvenes subsequuntur. Vnde quod senex fuit et iuuenis subsequitur adduxit rebecca ut ysaac iuuenis apprehenderet eam vel quod in baptismo iuuenescit ecclesia et renouatur ut aqua iuuenescit nostra. Rursus in quibusdam ecclesiis duodecim lectiones leguntur letanie dicuntur et earum duodenarius numerus per tres quaternarios clericorum impletur quibus oratur ut in baptismo doctrina capiat apostolorum fide trinitatem et quatuor virtutibus predictorum.

Erto loco de confirmatione dicam? Siquidem post baptismum sequitur spirituale signaculum scilicet confirmatio quod perfectio fiat quasi ad inuocationem episcopi spiritus sanctus infunditur. Baptismus autem confirmari non potest nisi tamen post septem dies post baptismum per septem dona spiritus sancti quod recipiunt in baptismo. Nam per singulos duodecim dies singulos celebrari. Alij dicunt quod statim post baptismum est confirmatio in chrisma propter rationem scriptam sub v. feria celebratione domini vbi agit de olei consecratione. Nam clericus primus statuit ut baptizatus quicquid fieri possit confirmetur quod non est perfectus christianus quod hoc non necessitate sed incuria aut voluntate omittit. Nec fratris christi confirmatione dicitur quod per eam spiritus sanctus datur ad augmentum et robur. Vnde cum ceteras vinctiōes et simplex sacerdos valeat exhibere hanc non nisi summus sacerdos id est episcopus debet conferre quod de solis apostolis legitur quod vicarii sunt episcopi quod per manus impositionem spiritus sancti dabantur quemadmodum actum apostolorum lectio manifestat. Cum audissent inquit apostoli qui erant hierosolymis quod recepisset samaria verbum dei miserunt ad eam petrum et iohannem qui cum venissent orauerunt pro ipsis ut acciperent spiritum sanctum. Nondum enim in quendam illorum venerat sed baptizati tamen erant in nomine domini iesu. Tunc imponebant manus super illos et accipiebant spiritum sanctum cuius aduentus per mysterium vinctiōis designatur quod columba in qua spiritus sanctus super christum in baptismo descendit ad vesperum in cataclismo relictens ramum retulit oliue viridis cuius vinctiō facit david per prophetam per noscens exultantem

dam faciem in oleo predicauit. Arnaldus tamen perfidi heretici dicentes manuum impositionem siue solamētum fieri posse a quolibet homine bono obijciunt ad hoc quod promissum est de eo quod legitur in actibus apostolorum quod ananias saulo et simeon et lucius syrenensis et manaen barnabe et saulo manus imposuerunt qui tamen nec apostoli necepi fuisse leguntur. Et ex eo quod predictum miserunt ad eos petrum et iohannem apparet quod episcopi debent illuc ire vbi sunt quibus sit necesse manuum imponi cum illuc venerint orant pro eis dicentes. Emitte in eis septiformem spiritum sanctum etc. Non enim discipuli dabant spiritum sanctum sed orabant ut veniret in eos quibus manus imponebant. Hoc ergo agit episcopalis confirmatio baptizato quod tutor pupillo. Quid enim prodest amplam hereditatem filio relinquere nisi ipse vel lex aut preces illi prouideat de tutore. pactus quidem est eius solator in christo custos et tutor qui suadente diabolo posset sicut et pupillus suam perdere facultatem id est baptismi utilitatem si hunc non haberet tutorem. In confirmatione ergo totius christiane religionis mysterij plenitudo completur. In baptismo namque per spiritum sanctum datur remissio peccatorum hic autem ipse spiritus iuitatur ut veniat et in domum ipsam quam sanctificauit descendere et habitare dignetur et ad episcopi inuocationem infunditur. Unde urbanus papa inquit. Per manus episcopalis impositionem spiritus sanctus datur ex quo cor fidele ad prudentiam et constantiam amplius dilatatur ut quis plenus sit christianus. His ergo inungitur chrismate baptizatus scilicet in vertice et in fronte nam et ipsis apostolis his fuit datus spiritus sanctus. Primum in fra qua christus exfluxit in eos dicens. Accipite spiritum sanctum. Secundo a celo in die pentecostes. Et ipsi apostoli receperunt spiritum sanctum in baptismo. Non enim credendum est ipsos non fuisse baptizatos qui alios baptizabant ut promissum est. Nec ergo duplex baptizatorum vinctio significat quod spiritus sanctus datus est apostolis semel in terra ad dilectionem primum et semel de celo ad

Liber Sextus

dilectione dei. **U**bi ad notandum pulcritudinem donorum spiritus sancti: qui in confirmatione conferuntur. **E**mitte in eum spiritum sapientie et intellectus etc. **D**e sunt vestes quibus induuntur filii regis. **D**e quibus dictum est. **D**edit eis potestatem filios dei fieri his qui credunt in nomine eius. **E**t de quibus dicit apostolus. **Q**uoties baptizati estis christum induitis? **N**on enim habet christum per indumentum quod donis spiritus sancti quibus christus ab ipsa conceptione ornatus fuit: non est ornatus. **D**ifferunt autem hec unctio quae fit in fronte per episcopum: ab illa quae fit in cerebro siue in vertice per sacerdotem. **P**rimo quod secundum rabanum in illa signatur super baptizatum spiritus sancti descensio ad habitationem deo consecrandam. **I**n hac vero signatur ut eiusdem spiritus sancti septiformis gratia cum omni plenitudine scientiae scientie et virtutis venire in hominem declaratur. **S**ecundo differunt: quia per illam quae fit in vertice anima christo desponsatur: per istam vero daturur et datur. **I**tem per illam ostenduntur vulnera esse sanata: per hanc plenitudo gratiarum perfertur. **Q**uod ex his utriusque unctionis potestatem propter dei. **I**n collatione enim illius unctionis dicitur sacerdos. **D**e omnipotens per dominum iesum christum: qui te regeneravit ex aqua et spiritu sancto: quique tibi dedit remissionem omnium peccatorum: ipse te linat chrismate salutis in vitam eternam. **I**stis verbis saluatio quae est in vitam eternam: per hanc unctionem obtineri ostenditur. **S**ed haec verba transcendit episcopus in unctione confirmationis dicens. **E**mitte in eum septiformem spiritum sanctum tuum paraclitum de celis: spiritum sapientie et intellectus: spiritum consilij et fortitudinis: spiritum scientie et pietatis et imple eum spiritu timoris domini: et signa eum signaculo sancte crucis: propitiatus in vitam eternam: signa inquam ut spiritus sanctus non amittat. **I**n concilio choletan. dicitur quod nullus debet bis confirmari: sicut nec rebaptizari. **P**ost orationem quam coeter dicit episcopus super omnes confirmandos si plures sint: singulariter cuilibet frontem linat in modum censis chrismate cum pollice dicens cuilibet. **I**n nomine patris et filij et spiritus sancti pax tibi. **Q**uae saluatio fit ad novum hominem: qui dignus

est saluari propter vite novitatem: et qui secundum spiritum deum creatus est in iusticia et scientia et veritate. **I**nterim enim cum erat vetus non erat salutandus sed tamen erat per eo orandum. **I**deo autem fit in modum crucis et cum chrismate: sicut et omnia christiana cum crucis figura perficiuntur: ut appareat quod est illius per cuius crucem redemptus est: sine quo signaculo non oportet nos ante deum presentari. **Q**uod fit cum pollice: quia ille in consecratione pontificis est ad hoc specialiter consecutus: vel quia omne datum optimum et omne donum perfectum descendit a patre luminis. **I**deo in fronte: quia ibi melius et citius videtur: ut sic exterminator angelus videns eum hoc signo munitum ad se non pertinere pertineat: sicut pertinuit domos hebreorum in egypto: ubi vidit utrumque populum linitum sanguine agni: et excussit perimogenita egyptiorum in domibus ubi hoc signum non erat. **Q**uid enim est sanguis agni nisi fides passionis christi: utrumque positis hoc sanguine linitur cum fide passionis christi in corpore et mente gestamus: in corpore per ministerium: in mente per efficaciam. **I**deoque fit in fronte: quia perfectiorum est non in occulto sed in manifestis christi nomen semper habere. **H**ic est quod iohannes apostolus ait. **V**idi super montem sion agnum stantem et cum eo centumquadragintaquattuor milia habentes nomen eius et nomen patris eius scriptum in frontibus suis. **S**tare enim et in monte et cum agno stare perfectorum est: et perfectio in confirmatione datur ut promissum est. **D**eius quoque in fronte infigitur: in quo summus pontifex laminam auream fergebat: in qua scriptum erat ineffabile nomen domini: et ut baptizatus libere confiteatur quod credit: quia corde creditur ad iusticiam: ore autem confessio fit ad salutem: memor eius quod dominus ait. **Q**ui me confessus fuerit coram hominibus etc. **S**ubsequenter episcopus confirmatum percutit in faciem. **P**rimo ut tenacius memorie teneat se hoc sacramentum recepisse. **S**ecundo quod hoc sacramentum datur baptizato ad robur fidei:

ut premissum est. ut videlicet sit ita fortis
in fide in baptismo suscepta: quod ulterius
coram quocumque confiteri nomen christi non
erubescat. Tertio huius percussio repetat ma-
nuum impositionem: quoniam apostoli per manus im-
positionem confirmabant. Quarto ad terrenum
dum malignus spiritus ut fugiat et ne redire
audeat: sic fecit beatus Benedictus liberans
per alapa monachum qui a maligno spiritu
verabatur. ut legitur in dialogo greg. li. ij. c.
xxxij. Duo ergo facit episcopus. Primum quod eum vi-
git in fronte. secundum quod percussit ipsum in faci-
em. Unctio significat augmentum gratie quan-
tum ad actus audaces aggrediendi ea que
pertinent ad fidem. Percussio vero fit ne
ulterius profundatur: aut timeat confiteri
nomen christi. Quasi dicat episcopus confirmato
Ita sis fortis: ut quicumque sic te percusserit
vel quicumque alio modo tibi confusionem fecerit
pro eo quod christi fidem confiteris. tu in his
omnibus non erubescas. percussus enim in facie
erubescere solent. Simile etiam fit ali-
cubi et propter eandem causam militibus no-
uis. Fieri potest confirmatio in campo. me-
lius tamen fit in ecclesia: aut in atrio ecclesie
ut in burcardo libro. iij. capitulo episcopus.
In concilio aurelianensi statutum est ut
faciem confirmatois a ieiuniis et iuneni-
bus perfecte etatis. puta duodeci vel quin-
decim annorum: seu adultis monitis prius
peccata confiteri conferatur. Hodie tamen quod
citius potest hoc fiat ut premissum est. Chris-
mato autem aliquo. panis albo frons illius
circumcingitur: ne recedens unctio defluat aut
deleatur: et septima die reponitur: sic super
ubi agit de baptismo dominum est. Et in conci-
lio beluacensi. de quo panis christialis qui
caput pueri in fronte percussus: vel in ver-
tice per presbyterum christum circumcingitur.
potest iterum super alium baptisatum imponi.
Item non confirmatur non potest alium tenere
in baptismo vel in confirmatione: nec vir
et uxor: vel sanguine. vel etiam plures
teneant confirmandum: put in baptismo
dictum est.

Exoptimo loco de missa huius diei
dicendum est. In qua quidem plura
sunt notabilia. Primum quod ante

missam altaria cooperiuntur: quod fit quod iam
ecclesia incipit resurrectionis plaudia celebra-
re. magna enim pars huius officii ad illam perti-
net: et in resurrectione christus qui per altare
significatur. stola corporis induitur. Item mi-
nistri altaris preciosis et splendidis sunt
vestibus decorati. ad significandum quod neo-
phici sunt indumentis virtutum ornati.
Item missa non cantatur solito more: quod in
ea non dicitur introitus qui est caput missae: eo quod
ille qui est caput et principium nostrum. subtra-
ctus est et in seipso silet: et nocte resur-
rectionis licet resurrexisset. tamen a suis non
sciebat. Cum cum maria magdalena inue-
nit monumentum vacuum credidit eum esse
sublatum. Hac enim die et in vigilia pente-
steuam antiquum ecclesie morem qui fuit ante
papam celestinum. scilicet quem introitus in missa
non dicebatur: sed a kyrie eleison incipie-
batur. Incipit ergo a kyrie eleison officium
quod est quidam vox leticie. de his etiam qui
neophici sunt renati. et rogat ecclesia ut
dominus eos in nouitate conseruare dignetur.
Omnia enim que dicuntur usque ad euangelium
ad eos referuntur. Sequitur Gloria in
excelsis deo. quod ideo cantatur: quod pax data est
renatis: que ab angelis nuntiata est in nocte
natiuitatis. Cum ergo ipsi renouati sunt
gratia dei. possunt catere cum angelis. Se-
cundo ideo: quoniam angeli qui primo illud na-
to domino cantauerunt per renatis in baptis-
mo gloriantur. Tertio quod resurrectio christi pri-
ma est. ideo dicitur ille angelicus cantus. et cum
ipsis angelis chorus exultat personati me-
lodia: et campane siue signa ecclesie precepata
que actenus fuere muta. Collecta etiam
de renatis manifeste est: que est Deus qui hanc sa-
cratissimam noctem gloria domine resurrectionis
illustras. confusa in noua familie tue per
genie spiritum adoptionis quem dedisti etc.
Cui permittis dominus vobiscum: et non pax
vobis: ut iam dicitur. Simile epistola refer-
tur ad eos videlicet Si resurrexistis cum
christo. que sursum sunt quare ubi christus
est in dextra dei sedens. ad col. iij. Qua-
si dicat. Resurrexistis in baptismo a pec-
catis sic christus resurrexit ab omnibus infirmi-
tatibus suis. Sed ad quod dominus laborat et

Liber Sextus

surgentes nisi ut ea quae sursum sunt ob-
 tineant. ideo adiicit. quae sursum sunt sa-
 pite. non quae super terram. id est. celestia. non ter-
 rena vobis sapiant. Et addit. Mortui
 enim estis: et vita vestra abscondita est cum
 christo in deo. Mortui enim estis peccato et mor-
 tui estis vobis ut iam non vobis sed domino vi-
 uatis. Sicut dicit apostolus. Vivo ego iam
 non ego. vivit vero in me christus. Vita autem
 vestra abscondita est in deo ideo: quia nondum
 apparet quod futuri estis: sed cum apparuerit
 christus. vita vestra. apparebitis cum ipso
 in gloria. Ecce ad quid debeant tēdere neo-
 phici. scilicet ut sint et appareant cum christo in
 gloria. ad quam repēitandam ministri alta-
 ris solēnes vestes induunt. vel ut renato-
 rum stolam innocentie demonstrēt. In epi-
 stola ergo baptisati instruntur. Post epistolam
 sequitur alleluia: quod est vox angelica siue can-
 tici angelorum. sicut ostendit iohannes in epistola
 dicens. Audiui quasi vocem tubarum militum
 in celo dicentium alleluia: quia angeli gloriantur
 propter baptisatos a dyaboli fuitute ere-
 ptos et ad fidem conversos. Et de alleluia
 sine graduali. ad significandum quod caput nostrum
 quiescit. ubi enim est quies: ibi non est mo-
 tus. ubi autem non est motus: ibi non est ascen-
 sus de gradu in gradum. quod significat gra-
 duale. Ideo autem graduale non dicitur: quia bap-
 tismi nondum per opera in virtutibus gradus
 fecerunt. Dicitur etiam tractus. qui signifi-
 cat patientiam: per quam expectare debent glo-
 riam sempiternam. quam sequens sabbatum in
 albis repētat. In quo sabbato non cantatur
 graduale: quia ibi non est necessarium tonus
 opus: nec tractus. quia nec patientia: sed du-
 plex alleluia per duplicem gloriam. scilicet anime et corporis.
 De his sub tria de septem diebus post pascha vi-
 cet. Et preter morem ante tractum ponitur
 alleluia. quod est quidam vox leticie. ad notan-
 dum leticiam neophicorum quam habent de spiri-
 rituali novitate. Sed quia gressus sunt
 laboriosos. sequitur tractus qui dicitur a trahē-
 do. Ad idem tamen invitant neophici per
 su alleluia. et in tractu. vicis ad dei laudem.
 Nam alleluia sonat. laudate dominum. Et in ver-
 su alleluia dicitur. Confitemini domino. id est. lauda-
 te dominum. Et additur causa: quoniam tonus

est in se et in nobis cum quibus misericor-
 diter et benigne egit dimittendo peccata in
 baptismo. Et cantatur tono resurrectionis
 scilicet octavo. Sed quia effectus benignita-
 tis posset esse ad rem. ideo subdit. quoniam in
 seculum misericordia eius. Ad idem etiam in-
 vitant in tractu. id est. laudate dominum omnes gen-
 tes et quoniam confirmata est et cetera. Revera firma-
 tur misericordia quae in eternum durat. sic in
 versu alleluia dominum est. Nec autem duo. sed mu-
 sericordia et veritas. in psalmis iungun-
 tur. ut nec misericordia iniusta: nec veritas
 nimis austera credatur. Quare duplices
 laudes dicitur et quare tractus et quare sub humili
 ori lingua dicitur sub titulo de septem diebus
 post pascha dicitur. Secundo ideo alleluia
 prius quam tractus dicitur: quia hebreica lingua ma-
 ter est et nobilissima omnium linguarum
 propter auctoritatem divine scripture. latina
 vero inferior quasi filia. propterea alleluia significat
 iudeos prius conversos. tractus gentes
 postea credentes. Tercio dicitur primo alleluia
 in memoriam prioris status ade. sequitur
 tractus in memoriam sequentis. Precedit
 etiam alleluia propter gaudium revertentium
 de captivitate babilonica. In alijs vero
 diebus graduale precedit alleluia: propter
 perfectum proficientium. Deinde sequitur
 evangelium. Cespere autem sabbati. quod lucefcit
 in prima sabbati. math. xxviii. in quo de soli-
 litudine mulierum circa sepulcrum et de mi-
 nisterio angelorum et de resurrectione salua-
 toris agit. usque hunc enim fuit sacrificium
 neophicorum. Sed de hinc resurrectio ad me-
 moriam revocatur. Et nota quod vespere sabba-
 ti hic accipitur pro nocte. et est sensus.
 vespere sabbati. id est in nocte sabbati.
 Sed quia credi posset quod venissent mu-
 lieres in principio noctis. vel in medio. id
 circo adiunctum est. quod lucefcit in prima sab-
 bati. id est. quae pertinet ad lucem primae sabba-
 ti et cetera. Lucefcerat enim tam quoniam venerat ma-
 ria magdalena et altera maria videre se-
 pulcrum. Ante evangelium autem non portatur
 lumen. nec etiam in quibusdam ecclesijs candelabrum
 cum luminarijs stant ad missam su-
 per altare. Primo quia ille qui est verum lu-
 men nondum nobis redditus est: quoniam eius

resurrectio nondū erat manifesta. imo credebatur adhuc in sepulcro latere. Secundo quia mulieres christū non deū sed solummodo esse mortale credentes occulte sine lumie ibant ad sepulcrum ut vingerent corpus iesu. Tertio ad notandum cecitate cordis ignorantium ipsi resurgere posse. Incensum tamen fertur in signum quod mulieres tulerunt aromata ut vingerent iesum. Rursus accensa luminaria non feruntur. Incensum fit ad notandum quod tunc orationis affectio que per incensum exprimitur animis infirmorum non deerat. Sed veritas lux que per accensa luminaria designatur eis certitudinaliter non clarebat propter domini sepulturam. Post euangelium non dicitur Credo. ut per hoc infirmorum animorum dubitatio denotetur. Quedam tamen ecclesie dicunt hodie Credo. et per totam sequentem hebdomadam: quod renati asseruerunt se in deum tendere et ea que de christo dicta sunt in euangelio firmissime credere. Offertorium quoque non dicitur in quo significatur primo silentia mulierum que terrene quasi cum silentio recesserunt a monumento ad quod iuerant: ut christo vnguētū offerrent. Secundo quod ipse venientes iuxta legis mandatum vngere corpus iesu latenter venerunt ad sepulcrum. et illud in silentio steterunt timētes respondere angelo vel custodibus sepulcri. Tercio quod nōdum surrexit qui de nobis quod offerre possumus. Cantat autem sanctus. sanctus. sanctus: quod est angelorum canticum: quia angeli tanquam non timētes in sepultura domini et eius resurrectione quam non tacuerunt suam habuerunt ministerium. In canone etiam scilicet infra actionem fit mentio de renatis. Agnus dei non cantatur. tamen quod non dū surrexit: quod ipsi scirent quod in die resurrectionis dixit discipulis suis. pax vobis: tunc quod discipuli tunc despaueant nec credebant eum esse deum qui redimeret israel. Tamen deo phas dicit. Nos speramus quod ipse esset retemptur israel. quod iam non speramus: imo desperamus. Sed et mulieres que venerunt ad monumentum credentes corpus sublatum esse non credebant quod ipse peccata mundi tollere posset. Tamen et maria magdale-

na que fuit magis sollicita audiuit a domino. Noli me tangere: nōdum enim ascendi ad patrem meum. subaudi. in corde tuo. id est non dum credis me esse equalē patri. Ergo non credis me posse tollere peccata mundi. In quibus tamen ecclesijs dicitur ter agnus dei sine dona nobis pacē. Non datur etiam pax in detestatione osculi iude perditionis. Et quia christus qui est pax nostra nondum pacē nūciauit quia nōdum surrexit qui in die resurrectionis apostolis ait. Pax vobis. ab episcopo in principio salutatoris. id est pax vobis. ab episcopo in principio huius missae non dicitur. sed differretur ut novam salutatorē in die resurrectionis sue populus affectuosiū amplectatur. In aliquibus tamen ecclesijs pax datur: eo quod gloria in excelsis cantatur. Postcommunio etiam non cantatur. Primo ad notandum quod non erant tunc qui in fide christi communicaret. Secundo quia baptisati nondum communicauerunt: sed in die pasche communicare debent. Tertio quia nōdum surrexit qui nobis dat quod communicemus. Quarto quia resque sequuntur vice obtinent postcommunione. Quinto quia omnes tacuerunt in christi comprehensione et crucifixione ideo cantores tacent. Cantoribus igitur tacentibus sacerdos suum implet officium: quia apostolis de resurrectione dubitantibus et mulieribus timētibz et nil dicentibus christus ipse per suam gloriosam apparitionem quibus voluit fecit se manifestum. Consequenter inter cenadum. id est dū sacerdos communicat adiciunt brevissime resque. id est Laudate dominum o gentes. que quasi non sunt resperere: quia sabbatum eterni quietis. quod per hoc sabbatum figuratur. nullā huius respam. Fit et officium breve propter ipsos neophytos quibus omnia debent breviter cantari: maxime primo die ne eis generetur fastidium ex plenitudine. Tamen sub una collecta missa et resque clauduntur: ne forte si finita missa dicerentur resque. neophyti non auditis resque recederent credentes huius licentia abetendi. Tamen ideo totum officium sub una oratione completur: quoniam sacramentum baptismi in christi passione consummat. Tamen ideo dies hec in missa non in respa terminatur: ut christus qui nos morte redemit sine fine laudet qui est in secula

Libertus

benedictus. In quibus autem ecclesiis cantatur psalmus Laudate dominum sine gloria. quod filius qui est tertia persona in trinitate nomen scitur esse nobis redditus. Rursus inuitant neophyti ad laudem domini per psalmum illum Laudate. et ipsi se laudare videntur dicentes qui per hominem per se vel per alios Magnificat anima mea dominum. Hoc sabbatum privilegiatum est: quod in eo sunt ordines. catechumini baptizantur cerebri benedicuntur: et plures lectiones leguntur.

De sancto die pasce.

Equitur videre

de festo pascale. de quo primo aliquod generalia promittimus. consequenter vero de nocturno huius diei officio postmodum de diurno aliquod supponemus. Siquidem tempus pascale significat tempus illud quod erit post diem iudicii. quando vix ad patriam vite quam per adam amisimus. deo propitiam te regrediemur. Quam considerationem potest dici hoc tempus regressionis. quod tamen incipit in octaua. In hac autem die resurrexit dominus que est mundi prima. et rediens ad caput est octaua. ut dicitur in phemio septime partis de quo dicitur in paralipo. in titulis psalmorum: quam octauam sicut septem mundi etates precedunt. quare sex sunt viuendum et septima dormientium. sic et septem dies nostre creationis hanc diem preceperunt. sic quod et septem dominice a circūdede sunt usque ad letare hierusalem precesserunt. quas interposita dominice passionis memoria. hinc domica octauae etatis repositiua sequitur. in qua etiam repositatur quod sic octaua est eadem cum prima. sic restituetur homo in idipsum et ad id quod fuerat conditus. imo super primum originis reparetur dignitates et consequatur corporis et anime felicissimam immortalitatem. Quare dominus tribus diebus et tribus noctibus fuit in sepulchro et qua hora resurrexit: quod hora debet dici officium matutinum. et quare hac die pasca celebratur. dictum est sub quinta feria cene domini: et sub sabbato sancto. Sane pasca grecum nomen est: quod hebraice dicitur

phase: quod latine transitus interpretatur secundum bedam. Non ergo de pasca a passione ex eo quia passum grece dicitur pati latine. sed dicitur a transitu. Et hoc primo secundum historiam. ex eo quod exterminator angelus videns sanguinem in foribus israelitarum pertransiit: nec eos percussit. Tunc etiam populus ex egypto transiit. id est exiit tertiaque die mare rubrum pertransiit. Secundo secundum allegoriam. quod ecclesia hoc tempore transit per baptismum ab infidelitate ad fidem. Tertio secundum tropologiam: quoniam hoc tempore transitur per contritionem et confessionem de vitiis ad virtutes: ut infra dicitur. Quarto secundum anagogen: quod nunc christus transiit a mortalitate ad immortalitatem et faciet nos etiam transire. Unde in euangelio. Cum vidisset iesus inquit: quia venit eius hora ut transiret de hoc mundo ad patrem. Nominam autem hanc diem greco et non hebraico vocabulo. licet lingua hebraea dignior sit tanquam mater. Primo ne in hoc videamur iudaizare. Secundo ne in his imitemur quidam hereticos dicentes euangelium sine ceremonialibus non sufficere ad salutem. Itaque utimur greco et non latino vocabulo. propter auctoritatem: quoniam greca lingua antiquitus rome et in italia tante fuit auctoritatis. ut non solum dies solenes grecis nominibus nuncuparentur ut pasca. pentecosten. ypapanti. et epiphania. veretiam dignitates: ut aplicus. patriarcha. archiepiscopus. episcopus et huiusmodi. Iffidorus tamen dicit quod pasca vocabulum non grecum: sed hebreum est. Et innocentius. iij. dicit in quodam sermone quod pasca hebraice dicitur a phase quod est transitus. grece vero a phasin quod est passio. Augustinus dicit quod hoc nomen pasca per diuinam dispositionem compactum est ex hoc nomine greco pasche quod passio interpretatur. et ex hoc nomine hebreo phase quod transitus interpretatur. Nam hec duo conueniunt in hoc nomine pasca. tamen secundum significationem quod secundum vocem. Secundum significationem: quoniam in passione christi eius fuit transitus. Unde merito hoc nomen habet intellectum utriusque nominis. et est latinus ut sic ex duabus linguis fiat tertia. scilicet

latina. Et est hoc nomē pasca prime de-
clinatōis ⁊ neutri generis: qđ solū in tri-
bus grecis nomib⁹ inuenit. scz. pasca
manna ⁊ māmona. **C**el est terti⁹ decli-
nationis vt dicat pasca-tis. sicut dicit fan-
tasma-tis. **C**locatur g̃ pasca ip̃a dies re-
surrectōis: ⁊ etiam tēpus a dñica in ra-
mis palmarū vsq; ad octauas pasce. quia
in dñica ipsa inducebat agnus q̃ in q̃n-
ta feria imolari dēbat. **C**lericū tamen s̃m
vulgi consuetudinē dñica in ramis pal-
marū dicit pasca floridus. feria sexta phase
hodierna vero dies pasca. olim tñ pprie
dicebat pasca dies illa q̃ agnus imola-
batur. **S**olēnitas pasce antonomasi-
ce dicit solēnitas solēnitatū: eo qđ ceteras
solēnitates hui⁹ solēnitatis nobilitas
antecedit. ⁊ om̃s dies dominici sunt oc-
taue hui⁹ festi. vt dicit in ph̃io. vii. ps̃
et in ea om̃ia leticie insignia pponūtur.
Templū quoq; mundat et ornat in pa-
rietibus: qz in eis cortine ⁊ pallia exten-
dunt: et in choro dōsalia ⁊ tapeta exten-
dunt: ⁊ banchalia disponūtur: velamen-
etia qđ erat añ crucē vel in altū dirigīt
vel remouet vs̃ post altare ponit. ad no-
tandū qđ prius occulta mō sunt manife-
sta. **A**ltare qz suis ornamētis decorat vt
in q̃busdā eccl̃is verillis: q̃ significant
victoriam iesu ch̃risti. crucib⁹ ⁊ alijs. de
quo ⁊ de velamib⁹ triuz colorū q̃ hac die
in trib⁹ lectōib⁹ de altari remouent. ⁊
de triplici ornatu materialis templi di-
ctum est in p̃ma pte sub ti. de picturis.
Ministri quoq; ad decorē hui⁹ solēnita-
tis se in balneis prelauant: barbas ⁊ co-
ronas tondūt: capillos deponūt: vestes
siue capas nigras deponunt: ⁊ albas in-
duunt: q̃ licet ad decorē fiant. ad spūales
quoq; hōiem referūt. **N**on ei lauamur
ad voluptatē s̃ ad significatōez. vt scz p
exteriorē lotionē corpis interiorē aīme
tebere fieri oīdam⁹. **B**arbas ⁊ coronas
tondere. est supfluitates ⁊ vicia deponere.
capillos sup aures tondere est q̃nq;
sensus corpis ad fūiēdū deo expeditos
habere. nigras vestes siue capas eruerē
est asperitatē penitentie dponere. albas

siue suppellicia induere est stolam imor-
talitatis firmiter expectare. **C**el p vestē
albam significamus stolā innocentie rena-
torum. **C**el p hoc repñtam⁹ hodiernā
apparitōem angeloz q̃ in vestib⁹ albis
apparuerūt. **I**n hac sancta die nil qđ
a sacerdote nō sit bñdictū comedere de-
bem⁹: quia inimic⁹ noster nūc nos ma-
gis satagit supplantare. **C**ū in q̃busdā
locis q̃cunq; comedi dñt ad eccl̃iaz por-
tantur. ⁊ in atrio vel in vestibulo eccl̃ie
cum cruce ⁊ aq̃ bñdicta. ⁊ in vestib⁹ sacz
a sacerdote bñdicūtur. **H**ic est qđ hodie
agnus a sacerdote bñdicīt. ad repñtan-
dum qđ deus p moysen ⁊ pplm agnum
comedi iussit in figurā iesu xpi cui⁹ san-
guine om̃ia primogenita sibi de mūdo
redemit: et angelo in nocte illa om̃ia
primogenita in egipto pcutiente. pplm
suū fūauit agni sanguine prenotatum.
Agnus autē s̃m romanū ordinē n̄ ad al-
tare sed ad mensaz bñdicīt. **I**n q̃busdā
etiam locis benedicīt lac ⁊ mel. in mēo-
riam eius qđ dñs inquit patrib⁹ nostris
abrae. ysaac ⁊ iacob. **I**ntroducat⁹ vos in
terram fluentē lac ⁊ mel. **N**ullus debet
etiam vnq; aliqd comedere nisi p̃ sal-
tem signo crucis facto. **C**ū legi i dyas-
logo gregori⁹ pape li. i. c. iiii. **C**ū qđaz
monialis iret p ortum lactucā sine bñ-
dictione comedit. ⁊ simul demonē qui
sup eam erat suscepit: qui mltum illaz
verauit. **N**os qz vidim⁹ in ciuitate bo-
nonie puellā a duob⁹ spiritib⁹ imūdis
et malignis triēnio veratam. **C**unq; a
quodā perito volente illos cuz exorcis-
mis ⁊ adiuratiōib⁹ ab hūano corpe pel-
lere. interrogarent qualr corpus mlie-
ris intrassent rñderūt qđ sedebant in q̃
dam malogranato qđ ip̃a puella come-
derat. qui tandē x̃tute adiurationum
nobis pñtib⁹ ab hūano corpe recessit.
In q̃busdā quoq; locis hac die i alijs
in natali plati cum suis clericis ludūt
vel in claustris vs̃ in domib⁹ ep̃alibus
ita vt etiā descendāt ad ludū pile vs̃ eti-
am ad choreas ⁊ cantus: qđ vocat liber-
tas decembris: qz antiq̃tus cōsuetudo

Liber Sextus

fuit apud gentiles qd hoc mense sui pa-
stores et ancille quadam libertate frueren-
tur. et cum dominis suis dominarentur. et cum
eis facerent festa et primum post collectas
messes. laudabilius tamen est a talibus absti-
nere. In plerisque etiam regionibus mulie-
res secunda die post pascha verberant mari-
tos suos. tertia vero die mariti uxores
suas. sicut et antiquitus licebat suis do-
minos saltim in crimine adulterii accu-
sare impune. **N**oc autem sit ad notandum
qd dominus se invicem corrigere. ne alter ab al-
tero hunc tempore erigat obitum thori. **S**taturum
est enim qd cum hac die concitare debeant tribus
precedentibus et tribus vel quatuor vel septem se-
quentibus diebus ab amplexibus vacent:
quod sumptum est a david: qd cum pueris suis
acceptum panes propositionis. ait ad
abimelech sacerdotem. continuum ab he-
ri et nudius tertius. **H**is tribus diebus pri-
mis solenniter est feriandum. in sequentibus vo-
licet viris ruralia opera que magis sunt ne-
cessaria exercere: sed femina non licet nere.
nunquam autem choreas ducere. qd secundum greg.
Melius est fodere et arare quam choreas du-
cere. **U**nde est qd hi singuli dies propria ha-
bent rationa. ceteri vero in quibusdam eccle-
siis mutuata. In aliis tamen habent etiam versus
in quantam feriam propria. **F**iant etiam apud quos-
dam hoc tempore aliquae dimerfiones. ne quod ho-
mines vigilauerunt in quadragesima in
his sanctis diebus dormire velint. **N**oc
qd notandum est qd pascha nostris semper debet
fieri in die dominico. sic statuit pius papa:
et etiam victor papa. qui propter hoc acilium
palestinum provocavit. licet enim prius eodem
die celebraretur. qd tamen quidam inde du-
bitabant. angelus domini ad corroborandos
illoz animos apparuit in habitu pasto-
rali herme doctore. precipiens ut pascha
semper die dominico ab omnibus celebraretur. **D**o-
minus tamen vere surrexit in die. vi. kalen-
dis aprilis. **M**as passus est octava die kalen-
dis. videlicet in die tali in qua conceptus est
sive in quali annuntiatio regini per angelum
facta est. putandum est sub titulo de parascieve
Celebrari etiam de pascha in lunatione apri-
lis: quoniam in exodo precepit dominus qd mensis

ille primus haberetur. et agnus die decimas
quarta immolaretur. **U**bi victor papa dicit
qd pascha debet celebrari post quartamdecimam
diem lunationis aprilis: qd est primus men-
sis secundum hebreos versus in vicesimam primam
diem eiusdem mensis. i. lunationis. **L**oqui-
tur enim ibi de mense lunari non de solari
quoniam in illa lunatione est semper pascha versus
ad vicesimam primam diem. et versus ponitur
ibi inclusivum: quoniam includit ipsa vicesima
prima dies. **Q**uult ergo dicere victor papa
qd pascha non debet esse infra decimam quartam
diem lunationis aprilis: nec post vicesimam
primam diem illius. **S**i enim decima quarta di-
es lunationis est in die dominica ibi est pascha
iudeorum: et dominica sequenti est pascha nostrum
scilicet in vicesima prima die. **E**t hec luna-
tio quandoque incipit in martio quod ple-
ne in fine octave patris dicitur. **E**ccllesia
tamen antiquitus celebrabat pascha cum
iudeis quartadecima luna primi mensis
quocumque die occurreret: quem ritum san-
cti patres in nycena synodo prohibuerunt
constituentes non solum lunam pascale
et mensis inquirere: sed etiam diem do-
minice resurrectionis obsequare. et ideo exten-
derunt pascha a quartadecima luna versus ad
vicesimam primam ut dictum est. ut sic et
dies dominicus non omitteretur: et in die
resurrectionis domini pascha celebraretur
et hoc pluribus de causis. **P**rimo ne ecclesia
videatur iudaisare et figuris iudaicis ad-
herere: et in temporibus et annis confidere.
Secundo qd die dominica datum fuit
manna a domino. per quod significatur
eucharistia. id est panis angelorum ha-
bens in se omne delectamentum: et suavi-
tatem omnis saporis. **U**nde exo. xvi. **D**ie
sexto parent quod inferant ut sit duplum
qd inferre solebant per singulos dies: et
hec est dies veneris: et ita die domini-
nica datum est manna. **T**ertio quia pre-
ceptum est comedere agnum cum lactucis
agrestibus et in acimis sinceritatis et ve-
ritatis. i. cum puro affectu et puro intel-
lectu. hoc est in veritate. **C**hristus vero
mortem nostram destruxit moriendo: et vi-
tam nostram resurgendo reparavit. **E**t ita

patet q' in die resurrectōis tētemus co
medere agnū: q' tūc incipit veritas no
stre vite. Quarto nō celebrat pasca no
strum cū iudeis: q' illō celebrat decima
quarta luna: q' quīs tunc immolatus
fuerit agnus. tūc incipit eius imolatio
in seqnti die: q' tūc est tps luctus nec ē
tempus solēnizandi. 7 ideo ecclia dimit
tit hoc v' q' ad temp' solēnitatis: q' d'z
fieri cū solēnitate sic dcm ē. Quinto q'
cū christo vlt ecclia celebrare pasca suū
Triplex ei pasca fecerūt iudei. Primus
in ramesse: q' interpretat' omotio tinee.
Per hoc significat' primū pasca. i. spūal'
transit' de victis ad virtutes. Per tine
am enī pctm intelligit'. q' sic tinea con
sumit pannū imperceptibilr: sic pctm
animā. Qū autē pctm cōmouet in nos
bis: siue amonet p' pñiam. fit iste transi
tus. Secundū pasca factū fuit in syna
quod interpretat' mēsurā. p' q' significat'
secundū pasca spūale. i. transitus d' vir
tute ad vitutē. p' q' restituit homi sua
mēsurā attingēdi celestia. Iste transi
tus fit qū transim' de vtute in vtutez.
Tunc enī accedit ad mēsurā suā hō
qm factus ē vt sit socius angloz. Pri
mum pasca xps nō potuit celebrare: q' a
pctm non fecit: nec est inuent' dol' in
ore eius. neq' secundū: q' datus fuit ei
spūsanct' nō ad mēsurā a tpe sue na
tiuitatis. Tertiū pasca factū fuit in gal
gala: q' interpretat' reuelatio. Iste pasca
fit a nobis qū transim' de mōdo ad prēz
siue de mōdo ad celum. et reuelant' nob
omīa q' modo credim'. Hoc pasca cele
brauit xps p' resurrectōem suā: q' nos
celebram' post decimā quartā lunā pmi
mēsis post equinoctiū vernale: qū dies
incipiunt maiores esse noctib' put di
ctum est sub sabbo sancto. Quarta cau
sa est: q' de primo pasca vlt scōo nō ē gau
dium mltū. s' de tertio. Cū. ij. Re. xviij
Non gl'iet accinct' eque sic discinctus.
Septima: q' ex iussioe angeli mouem'
pasca in dñica celebrare: vt pmissum est
Quare h' 7 cetera festa saluatoris pter
natale mutabilia sint. dictū est sub na

tali. Quando autē debeat pasca annūcia
rū dcm est sub ephā. Porro considerā
te sunt qdam h' pascal' tps varietates
Sunt enī in eo tres septimane qsi p'
prijs vocabulis nūcupate. Prima ē pa
scal'is. Secda in albis. Tertia expectatō
nis. Prima d'z sanctificata ppter iustifi
catōem anime. Cū et q' hoies p' bapm
sanctificati p' totam septimanā illaz ve
stem quā in baptismo susceperūt tēpor
tant: q' significat' p'maz innocētie stolas
Secunda d'z in albis. primo q' baptisā
ti in sabbato sancto deponunt in sabba
to in alb' albas stolas seu vestes q's in ba
ptismo susceperunt. Per albas quidez
innuū quales in pñti vita esse debeant
scz mundi. 7 qualia deniq' sint corpa re
cepturi. q' sancti beatitudinem 7 gl'iam
possidebūt. put dictū ē sub sabbato scō.
Secūdo q' hoc tpe illi q' baptisati sunt
in sabbato sancto et ab epō confirmati
alias albas stolas portare vsq' ad aliud
sabbatum solent. Cōmuniter tū prioz
septimana vocat' in albis ppter āgelos
qui in resurrectōe dñi in albis apparue
runt vt pmissuz ē. et quia olim baptisā
ti illis dieb' candidis vestib' vtēbātur
vsq' ad sabbatū i albis. Et p' pmissas
etiā causas d'z sabbatū in alb'. Vel quia
mos fuit antiqtus vt in ipō sabbato ve
stes ex toto deponerēt 7 albas induerēt
q' nō sit in sabbo scō. Tertia septima
na. s. que ē post ascensionē d'z expectatio
nis: qm replentat illud tps q' apli expe
ctauerunt aduentū spūsancti qbus to
minus dixit. Manete in hac ciuitate et
expectate vsq' dum induamini virtute
ex alto. Prima autē septimana nō pten
ditur nisi vsq' ad sabbatū i albis exclu
siue 7 sic pasca sex dies solum h'z p octa
uis. Septimana dō i albis incipit sab
bato in albis: 7 terminat' in alio sabba
to. et sic durat p octo dies. Octaua dō
ascensio: nis cū deberet terminari in qñ
ta feria ante pente. ptendit' vsq' ad pen
tecosten: q' licet duo dies qui supsunt
octaue ascensiois. possunt inofficiari ad
missaz a dñica antecedēti. tū ad noctur

Liber Sextus

nos non hēnt inuitatozinm vel lectio-
nes vl' responsoria nisi ab ascensione do-
mini acciperet. **Q**uā illi decem dies pro
vna octaua reputant. nec miſz cuz 7 to-
tum tempus pascalle pro vna repu-
tetur octaua. 7 similr a natiuitate vsqz
ad octauā epiphanie. **D**e hoc dicit sub
dñica post ascensionē. Tempus autem
pascalle vsqz ad pentecosten vocat qñqz
gesima: qz continet qñqzinta dies. per
quod tpus iubilei significat vt dicitur
sub pentec. Quas enī quadragesimas
celebram? cui numero addit decim? nu-
merus. 7 fit quinqzgenarius. **P**rimam
aū pasca in q laborēs 7 miserie h' tps
significat. **Q**uā tunc ieiunam? 7 canti-
ca leticie subticemus. **S**ecundā post pa-
sca q significat statū eterne felicitat. et
in ea temp' glie nostre p' hāc vitam re-
presentam? tunc ei ab omni labore qe-
scemus: 7 in dei laude erim? qre tūc. cā-
tica leticie multiplicam? 7 ianua penite-
tibus apitur: qz nulli? peccati imprope-
rium erit. totū enī erit absorptus a glia
put in collecta hui? diei hē. 7 hoc dñm ē
in pñmio hui? pt. nec ieiunamus nec
genua flectim? imo stantes oramus.
Tum qz non erit p quo flectant: s; do-
mus dei glia replebit. **T**um etiā vt li-
bertatē quā nobis dñs resurgendo atqz
fuit pñteamur. **A**ū quia mulieres ad
monumētuz venientes: nō flexerunt ge-
nua: s; erecte inspererūt in sepulcro. sic
dicit ambrosi? in fine luce. **T**um qz fm
ipm ambrosiū his qñqzinta diebus qz
bus dñs nobiscū fuit gaudenduz est. et
iugis festiuitas est in eis tanqz sit dies
dominica. **A**ū etiā qz hoc tps pascalle
significat octauā resurrectionis: in q nec
ieiunabit nec genua flectent: s; pfectuz
gaudiū oibz erit. **I**n festiuitatibz etiāz
beate **M**arie 7 diebz dñicis 7 festiuis: 7
in diebz pentecostes. nisi in pñtia cor-
poris 7 sanguis xpi genua flectenda nō
sunt. **D**e h in. v. pte sub ti. de pma dñm
est. 7 sub sabbato p' pente. dicit **G**enua
enim in ecclesia flectere cordis pñtōem
significat. **E**t est notandū qz in genufle-

ctionibz vtendū est oratōne dominica
Uel orōne quaz Augustin? scripsit seu
approbavit. **I**. **D**e? p'pici? esto mihi pec-
catori vl' peccatrici. **U**el illa quā quidaz
sanctus heremita cōposuit et docuit tay-
dem meretricē. docens illam qñdie ge-
nus flectere: et in terrā discubere: oculos
sursum nō attollere 7 dicere. **Q**ui me
plasmasti misere mei. **C**eter festiuitatē
pascalis hebdomadaria ē: put i ti. seqñ-
ti dicit. **I**n pascali septimana salutare
nos ad inuicē hoc mō debem? .s. resurre-
xit dñs. 7 salutatuz dñz rñdere deo grās
vel 7 apparuit symoni et postea dñm
dare osculū ad inuicē. in signū pacis et
caritatis. vsus tñ hoc non hz. **R**oma-
nus tñ pontifex hac die missaz celebra-
turus cardinales: platos: notarios 7 fa-
miliares suos. hoc modo salutat 7 oscu-
latur: 7 etiam omīs pñmisi se inuicē hoc
modo salutāt 7 osculant. **S**alutās enī
dicit. **S**urrexit dominus vere. **S**alu-
tatus 7 osculatus respondet. **E**t appa-
ruit symoni.

Equis videre de noctno officio
huius diei **I**ncipit aut ecclesia
inuitatozinz **A**lleluia. surrexit
dominus vere. quinti toni ppter qñqz
apparitiones dñi in illa die q dicte sūt
in qñta pte sub titulo de salutātōne ad
pplm. vel ppter qñqz sensuū reparatōez
que fit p resurrectionē. **I**n qbusdaz tñ
ecclesijs dicit inuitatozinū cū triplici alla
et septimi toni ppter qñtem q datur in
resurrectionē. **A**poc. xiiij. **A**modo iam dic
spūs vt reqñscent a laboribz suis. **E**t in-
digemus inuitatorio: quia vie syon lu-
gent: eo q nō sunt q veniāt ad solēnita-
tem. **H**ymnus aut non dñ in qbusdaz
ecclesijs: quia in resurrectionē non cantabi-
mus hymnos hmōis: s; in plateis hieru-
salem cantabim? alleluia: vt hē capitū-
lo penultimo thobie. **S**ed loco hymni
cantatur alla: ppter spem quaz habem?
de gliosa resurrectionē. **A**lie vero ecclesie
cantāt hymnū: qz semp laudand? ē de?
et cantāt illū ad tertiā sub duplici cātū
videlz vñū xsum sub vno cantu 7 aliū

versum eiusdem hymni sub alio. et vñ
altiori voce q̃ aliuz ad significandū dupli
cem stolā glie: quā xps assumpsit. s. cor
poris et aīme. Quia vñ virtute trinitatē
in qua est pfectio: facta est resurrectio.
ideo dicunt tres lectiōes. tum q̃ soror
nostra puula ē et vbera non h̃z: tū q̃ ba
ptisati non indigent labore quasi modo
geniti infantes. de hoc in seq̃nti tracta
tu dicitur. Hac etiā die et hoc tpe cātan
tur tres psalmi cū tribz ātiophonis. Ob
seruat aut̃ ideo iste ternarius numerus.
Primo q̃ p̃ciū hoibz ppter pcedens ie
iuniū atteritis. Secūdo ne neophici mul
titudine onerent̃ vt pmissus ē. Tercio
ppter triduanā dñi sepulturam que p
cessit dñicam resurrectiōem. Quarto
ad notandū q̃ tria q̃ dñs fm lucā pmi
sit in h̃ seculo p̃ficere. sc̃z demōes ejicere
sanitatē p̃ficere. et tertia die p̃sumari: i
f̃urrectiōe p̃sumata sūt. Prīmū opat̃ ē
dñs cū fecit vt relicta creat̃a rediret̃
ad creatorem. Secūdū cum per fidez
nos sibi tanq̃ mēbra capiti vnuit: vt
de eius spiritu viuerem̃. Tercium cuz
in hoc p̃firmavit nos ne laboremur. vel
consummatio est n̄ra resurrectio. Nec
etiā in nostra conuersione apparent.
Ejiciuntur enī a nobis demones p̃ ex
orcismos: sanamur p̃ cathexismū: et p̃su
mam p̃ bapm et confirmatōez. Prīmū
notat in p̃mo psalmo et sua antiphona
vbi dicit. Et consiliū meuz nō ē cū im
pijs. In q̃ psalmo ostenditur q̃d vitare de
beat q̃s ad h̃ q̃ fit b̄t̃s. s. non ire in cō
cilium impior̃ et. et quid facere debeat
sc̃z habere voluntatē domini in corde et
in ea die et nocte meditari. Prīmū g̃
psalmus cum antiphona sua monstrat
impios. i. demones ejici a concilio filij
dei. In hac demonū eiectione fit quod
dominus in euangelio iohannis dicit.
Nunc iudiciū est mūdi: nunc p̃nceps
huius mūdi ejicietur foras. Hoc iudi
cium est discretio qua fideles per fidez
separantur ab impijs demonibz: quod
iudiciū factū est in multis milibz cre
dentiū. Et in hoc iudicio impij. i. in im

pietate pseuerantes nō resurgūt: s̃ hi
qui per fidem christo vniuntur. Et hoc
est sc̃dm qd notat in secūdo psalmo et
sua antiphona: vbi d̄r. Postulaui p̃rem
meū allā. dedit mihi gentes allā. in he
reditatē sibi allā. Hoc factū est cū fide
les p̃ fidez ei tanq̃ capiti vniti sunt: vt
p̃ ip̃z ad modū hereditatē fructificēt. Cū
in psalmo irridēdo d̄r. Quare fremue
runt gentes et. dicētes Disrūpam̃ v̄i
cula eoz: et p̃iciā a nob̃ iu. ipoz. Stul
te dicunt Qui habitat i cel̃ irridebit eos
et. Et xps dicit. Ego aut̃ constitutus suz
rer ab eo q̃ dicit. Postula a me et dabo ti
bi gētes hereditatē tuā et. Et adūte q̃a
in ātiaphona d̄r: dedi: et i psalmo: dabo: vt
in ātiaphona ostendat̃ impletū ēē qd i psal
mo est p̃missus. Terciu notat in tertio
psalmo et in sua antiphōa: in quo tangi
tur p̃summatio quam dñs promissit se
perfectur̃ in tertia die. vbi dicit. Ego
dormiui et somnū cepi et. Hoc enim li
cet de passione et morte et resurrectione
saluatoris intelligatur. moraliter tamē
conueniēter intelligitur de eo qui diu
in peccato dormiuit et tandem per dei
adiutoriū surrexit. Quinto etiā potest
dici q̃ quia per opa istoz trium dieruz
fiunt cathexumini membra christi. sc̃lz
per exorcigationē per abrenunciationez
dyaboli: per fidem qua vnitas in eis p̃
ficitur: et per impositionē manus episco
porum siue resurrectiōem domini: que
est iustificatio nostra: ideo ppter hanc iu
stificationē canimus tres antiphonas
in nocte resurrectiōis. Prima disiungit
nos ab impijs. Secūda cōiungit nos
capiti christo. Tercia facit nos resurge
re propter iustificationē. Sexto etiā
potest dici q̃ p tres psalmos tria tempo
ra significant. Tres antiphone cātant̃
in q̃bus p̃iarche et p̃phete et apli significā
tur. Tres lectiōes leguntur: q̃ lex psalmi
et p̃phetie resurrectiōem domini p̃fi
cent. Tria r̃soria subsequūtur: q̃ tres
ordines. s. noe: iob et daniel christi resur
rectione saluant̃. Singul̃ responsorij
Glia patri subiungit̃ in q̃busdā eccl̃ijs

Liber Sextus

quia trinitas ab oibus ordinibz collaudatur. In quibus xpo non nisi vnu glia tribz rñsorjz fm generalē psuetudinez continuat ad notandum q in trinitate vnu deum glificamus. Septimo ternarum in oibus frequentamus ppter sacramentum baptismi in trium psonaruz nomie celebrati. Octauo paucitate vt mur lectionū ppter paucitatez q tūc aderat p̄dicatoz. Nam apli erant in nūero pauci. metu iudeoz muti. de morte dñi mesti. de audita resurrectione qsi deliri. Quia paucitate volunt vt quidaz vsq in pentecostes qñ facti sunt p̄dicatores numero plures. et spūsācto feruētiores vt iaz dicef. Alij vero solēnitatē potius attendētes integrum. et solennem seruauant numerum: quia et si apostoli muti fuerunt: tñ alloquiū angeloz et frequē visitatio domini nō defuerūt. Quare i sequenti hebdomada cantat tantū vna antiphona cū tribz psalmis in sequenti titulo dicef. **G**ane tertio responsorio cum glā p̄i decantato cū cereis solēni p̄cessiōe de choro ad aliquē locū tēdim: vbi sepulcz imaginariū coaptat et vbi introducūtur persone sub forma et habitu muliez: et duoz discipuloruz scz iohannis et petri. q ad sepulcz xpm q rentes venerunt. et qdam alie p̄sone in psonis et forma angeloz q xpm a mortuis resurrexisse dixerūt. in psonis quorū recte cantari p̄t illa secunda rñsorij p̄mi particula. Nolite timere etc. vsq in finez responsorij. Tunc redeunt ad chorū quasi fratribz referentes q vidēt et audierunt. et vnus redit citius alio. sicut iohānes cucurrit citius petro. In psonis quoz conueniēter cantat illud rñsorij. Congtulamini: sine versu. Si qui aut hñt xpus de hac repñtatiōe. cōpositos licz nō autēticos: nō impham? Tunc chorus audita resurrectione xpi prumpit in vocem altissime cantans Te deum laudam. Quidā vero hāc representatiōem faciūt anteq matutinū incōent. Sed hic est p̄prior locus: eo q te deū laudam? exprimit horam q domi

nus resurrexit. Quidam etiā eam faciunt ad missam: cum dicat sequentia illa Victimē pascali laudes: cum dē versus Dic nobis. et sequentes. **A**d hoc i die nostram resurrectionem representam? qua christo consurreximus. et ideo de die dicimus. Hec dies quam fecit dñs etc. Et in nocte sepulturā qua ei p̄sepulti sumus. et ideo illō nō dicim? de nocte Unde dic apostolus. Consepulti sum? cum illo per baptismū in morte. Trina etenim immersio in aq baptismi tridua? nam dñi sepulturā repñtat. Ille qdē consepultus ē christo: qui peccare quiescit. ille cōsurrexit cum christo q celestibus intendit. Et aduerte: qz i duabus precedentibz noctibz triduanā domini sepulturam repñtamus. fm qd dñs lauit in sepulcro. vnde tūc alla non dicimus. in hac vero nocte sepulturaz dñi repñtamus. in eo q christo p̄sepulti sumus. et ppter hoc alleluia cantam? quia christo consepeliri gaudium est nobis. **A**d p̄mam vō non dē hymnus ppter rōnem in sexta pte sub ti. de nocturnis assignatam: nec quicūqz vult. Quidā tamē dicūt psalmū Confitemini. sic et in seqnti titulo dicef. Non sunt etiā petitiones obsecratiōes et postulatiōes: qz dicit dñs. In die illa nō rogabitis me quicūqz. Et qz cuz glorificati resurreximus: nō indigebim? istis. Non ergo dicuntur p̄ces. quia vbi non erit miseria non erit petēda miscōia. Vbi non erit temptatiō: nō erit dicendū. libera nos a malo. Non dē etiā caplm: quod est refectione post longam psalmodiā homotedio afficiatur. Confortat enim fessos sicut electuariuz mēbra. Tum quia ibi nullū erit tedium. Tū quia in hoc officio brevis ē psalmodia. Et qm caplm i horis non dicif: ideo nec rñsorij dē dicif quod rñdet capitulo siue lectioni. In missa tñ dicitur: qz respondet epistole et in laudibz: quia rñdet lectionibz. et dicif tur tunc caplm. Christus resurgens ad romanos. vi. c. De vesp̄is in sequenti titulo dicetur.

Nunc de diurno officio videam?
Et quidē hac die sit statio apō
sanctā Mariā maiore: qz cū bea
tus gregori⁹ hac die ibi celebrāz et par
domini pñciaret. Angelus dñi alta
roce rñdit. Et cum spū tuo. Et ppter b
cum papa ibi hac die celebrās dic. Par
domini. i. testimoniū hui⁹ miraculi nihil
sibi rñdet. Ceterū nō missaz sit pcessio
quod ex euāgelij autoritate extrahitur
eoz angeli dixerūt mlierib⁹. Ite dicite
discipulis qz precedet vos in galileam
Et dñs ad eas. Pñciate frīb⁹ meis vt
eant in galileā: ibi me videbitis. Nec g
significat pcessionē aploz vt viderēt
dñm in galileā euntiu. Rursus galilea
transmigratione interpretat. In galileam
ire fuit de iudeis ad gentes trāsire. De
qua trāsmigratōe postea dixit. Euntēs
docete omēs gētes. baptisātes eos i no
mine pñs et filij et spūs sancti. In signifi
catōem g hui⁹ trāsmigratōis hodie so
lennē agim⁹ pcessionē: siue in signū q
nos oportet de vicij⁹ transmigratione ad
virtutes: siue pñfici de virtute in vtu
tem. ad hoc vt videre dñm meream⁹ qd
sit specialiter in baptismo. et iō in signi
ficationē baptisui nos et loca nra aqua
benedicta aspgim⁹ cantātes. Quid aqm
Alijs vō tñbus cātāt. Asperges me et
Clericū nec hodie nec in pētecostes aq
benedicti: que latius psecuti fuimus in
quarta pte sub titulo de aq bñdicte asp
sione. Ab hac pcessione omēs pcessiōes
dominicales pannū originē traxēt vt
videam⁹ dñm in galileā. id ē. in trāsmi
gratione de vicij⁹ ad vrtutes. Dies enī
dñica est dies resurrectōis natiuitatis
et spūs sancti missiōis: et in omnib⁹ de no
uo dumtaxat ē testamēto cantandum.
De pcessione dictum ē in q̄ta pte sub
titulo de accessu pontificis ad altare. Sed
ad quid dictū fuit aplis vt irent in gali
leam ad videndū dñm: put legīt in ma
theo. cū eadem die eū viderint in hieru
salem. Respondeo. hoc dñs maxime ppter
allegoriam. licet ad lēam factum sit. Al
gorice enī transmigratione illa significat

transmigrationē de iudeis ad gentes.
in qua maxime videt⁹ christus. qz in hoc
maxime apparet christi veritas q totus
mūd⁹ ad pñcatōz famuloz christi credi
dit. Dixerūt ei apli iudeis. Quia vob⁹
dei repulistis et vos indignos fecistis vi
te eterne. ecce cōuertimur ad gentes.
In hac pcessione pcedunt lumina vt
illud euāgelicū impleat in nob. Sint
lumbi vestri pñcti et lucerne ardentes
in manib⁹ vestris. Crux etia pcedit vt
carnem nrām crucifigam⁹. cū vicij⁹ et
cōcupiscentijs. Et post crucez et vexilla
que sūt victorie iesu xpi insignia. sequū
tur sacerdotes dealbati exultātes i lau
des resurrectōis. qui pcedunt cū tacita
populi seqñt expectatōe vt p distinctas
et morosas expectatōes. corpalr illud
ap̄heticū qd tunc cantat impleri videat
tur. Cum iocūditate exhibitis et cū gau
dio deducemini. Nam montes et colles
exilient expectantes vos cū gaudio. Ite
in ea maior sacerdos pcedit: qz dixit do
minus. precedā vos in galileā. Ite in
ea nihil resonet quod sit veteris histo
rie: sed ea solum cātāt que glām pfoz
nent euāgelij. Inter q illud p̄sertim
in qbus ecclīis admittit. Virtute ma
gna reddebāt apli testimoniū resurre
ctionis iesu christi. Quia sic diximus i
galileā trāsmigratio: ē aploz pñcatio.
Cum autē ventum est ad mediu tem
pli. vtriusqz sexus populo circūstante:
totis viribus chorus vocem exultatio
nis erumpit antiphonam cantās. De
dit angelus. Que exprimit quid aposto
li docuerunt: aut docere debuerunt. scz
christum viuere. Et est totis viribus
concinēdum. et in auditum circūstanti
um efferendum: quia quē queritis vi
uit: et vita hominū cum eo surrexit. Ut
hodierna pcessio illud nob recolit. q rex
glie cum exercitu redemptoz de infer
nalib⁹ claustris ad celestia regna migra
uit. Post pcessionē seq̄tur missa. et
incipit pcentoz loco magni pcentoris
id est christi. Resurrerit et adhuc tecum
suz. Post quē cātāt chor⁹ ad significandū

Liber Sextus

q̄ ad christi similitudinē alij sancti q̄ erūt
in patria deū laudabūt. Qd̄ nō seq̄ret
adhuc tecū sum. in b̄ notat eternitas i
qua semp̄ est cū patre. Cantat ergo hac
die in p̄sona xpi Resurrexi. r̄. s̄. tūc illō
dicetur i p̄sona n̄ra: qm̄ resurgētes trāsi
bimus de hac mortalitate ad immorta
litatē: qd̄ significat in b̄ qd̄ dicit in euā
gelio. Et transiēs ministrabit eis. Mi
nistrabit enī nobis cibuz spūalem seip
sum: sic iudeis dedit manna in deserto.
Potest etiā dici qd̄ dñs p̄ ora p̄phetarū
dirigens f̄monē ad p̄ez ait. Resurrexi
et adhuc r̄. In quo tria notat. s̄. s̄. suaz
gloriosam resurrectiōem. r̄ p̄ris in passiō
ne. p̄fectiōem. r̄ cognitiōem eius p̄scien
tie sue dilatatiōem p̄ orbe. Resurrectōz
eius notat cū dicit. Resurrexi r̄ adhuc
tecum suz r̄. q. d. Non est ita sic iudeus
cogitauit qd̄ a te omīno sim derelict⁹ et
abiectus tanq̄ imund⁹. Qm̄ deridendo
dicebat iudeus. Si fili⁹ dei ē liberet euz
q̄si diceret. Non libabit eū: qz te eo nō
curat. Protectiōem p̄ris in passiōe no
tat cū dicit. Posuisti sup me manū tuā.
q̄i di. Proteristi me nō a passiōe s̄ ab
eo qd̄ iudei intēdebāt. viz ab extinctiōe
nomis mei ad quā intēdebāt. Qm̄ di
cebant. Si dimittim⁹ eū sic omēs cre
dent in eū. S̄ in b̄ qd̄ me occidēt. b̄ qd̄
ipsi timebāt cōsecutū est. Nā ego q̄ suz
granū frumenti cadens in terrā multuz
fructū attuli. r̄ taz de isto q̄ de illo p̄mo
laudand⁹ est p̄. Qm̄ post utrūq̄ cantā
tur alla. Scientie patris dilatatiōem
notat: cū dicit. Mirabilis facta ē r̄. q̄si
diceret. Et hoc cognitio tua p̄ nō tan
tum ad iudeos: s̄ etiā ad gētes dilata
ta est. Nā p̄ius tm̄ in gente iudeorum
cognoscebaris. iuxta illud. Nō i iudea
deus r̄. Et qz ab utroq̄ p̄lo cōgsceris
ab utroq̄ tibi laus offert. r̄ idcirco du
plex alla sequit. r̄ ad id p̄tinet vsus Do
mine p̄basti me r̄. sessionē meā. i. hūili
tatem in passiōe. r̄ resurrectiōem meā
id est gl̄iam meā in resurrectiōe. In q̄
busdam tñ eccl̄is tacetur verbuz illud
sessionem. r̄ solum dicit resurrectiōem

meaz. Potest tamen utrūq̄ dici. p̄ qd̄
duplex christi natiuitas designat. Seq̄
tur hymnus trinitatis. s̄. s̄. s̄. Gloria patri:
qui in p̄cedentibz diebz intermissus fu
it. p̄pter iḡ hominā illam trinitati in ter
tia p̄sona s̄. s̄. in filio. Nunc aut qz subla
ta est ignominia illa. hymn⁹ ille cantat
Hec etiā in q̄busdā eccl̄is p̄ cereos re
p̄sentant. vbi tres cerei añ altare arde
re p̄sueuerūt. sed i tribz diebz añ pasca
nō ardent nisi duo. in signū qd̄ tertia p̄
sona sublata ē. hac vero die terti⁹ cereus
reaccendit. in signum qd̄ ipsa xpi p̄sona
gloriosē redditur nobis. Post hec dici
tur collecta in qua cōditur quis sit res
urrectiōis r̄ mortis effectus: quoniam
apertio ianue regni celestis est effectus
Qualiter autem illam ianuaz intrare
debeamus. dicitur in epla que est p̄ma
ad Corinthios. v. ca. scilicet Expurgate
vetus fermentū. id est. abijcite vetusta
tem a vobis. r̄ hoc est ire in galileam. i.
de vicijs ad virtutē: r̄ de morte in virtu
tem. sicut estis acimi. i. esse debetis. vel
estis acimi per baptismū. Et enī pasca
nostrum imolatus est xpus. quasi dice
ret. coctus ē agn⁹ r̄ patus. Itaqz epule
mur. Et determinat qd̄ sit agnus: cū dicit
xpus. christ⁹ enī est pasca n̄m. i. agn⁹ pa
scalis r̄ festum pascale. Alia etiam rōne
ipse est pasca: qz p̄ ipm̄ r̄ ab ipso r̄ ad ip
sum ē nobis transitus p̄dictus. Non in
fermēto veteri neqz i fermēto malicie. i.
male voluntat⁹ r̄ nequicie. i. prauē intel
ligentie. nequā enī est qd̄ de deo male in
telligit: s̄ in acimis sinceritat⁹ r̄ vitatis
id ē in accēso affectu r̄ purificato itelle
ctu. vbi in sinceritate caritat⁹ r̄ puritate
fidei. S̄ ec̄ pl⁹ dicit vitas q̄ fides. p̄phen
dit enī sapiām r̄ intelligentiā. S̄ vbi
littera eple in se p̄ria. Si enī sum⁹ aci
mi. i. sine fermēto. quomō expurgabi
vetus fermentū. quō etiam d̄ vt sitis
noua conspersio. videt enī dicere vt si
tis acimi sic estis acimi. Nam noua cō
sperio nihil aliud ē q̄ farina aqua cō
sperfa. i. pasta nōdum fermentata. S̄
est notandum qd̄ duobus modis dicit

quis peccare. scz. pctō pprio vel peccato alieno cui pſentit. Erant eniz illi quibz loq̄bat aplūs. acimi. i. sine pprij pcti fer mēto: s; erāt alieno pctō infecti. duz nō rephendebāt illum cū possent qui patri suo ppriam nouercā abstulerat: q̄ inter eos erat. **Un̄** dō eis. **Expurgate** vtr̄ fer mētum. i. abijcite illū a vob p excōicātō nemyt fitis noua pſperio. i. sine fermē to alieni peccati. **Seq̄t** ḡduale q̄ vti tur ecclia. ppter nos: q̄ nō habemus ad huc nisi resurrectōez aīme et expectam? resurrectōez corpis. scilz. **Hec** dies quā fecit dñs exultem? et letemur in ea. qz ex ultando et letando itur in paradysum: sed cum labore et angustia et cū maxima affli ctiōe itur in infernum: qā nō est par im p̄is dicit dominus: sed bonis est iocun ditas par et quies maxima ppter spem gloriose resurrectōis. Cantat aut gra duale licz sit luct? laborantiū p̄t baptisatos q̄ arripueit labore militie: vt pue niant ad alla eterne leticie. **Grādis** enī laboreis superest vt ptem habeāt i scda resurrectōe. Et est sciēdū q̄ est dies tē poris. **Un̄** hodie si vocem ei? audierit id est. si in tpe q̄ viuūtis. Et ē dies eter nitatis. **Un̄** melior ē dies vna in atrijs tuis sup milia. **Hanc** diē hodierna festi uitas inchoat. et dō recte demōstratiue dicitur. **Hec** dies qm̄ rē. Et hodie resur xerit dñs. **Sz** hēc dies duz est in auro ra vel in ascensu vocat dies salutis et gte. **Cum** fuit in meridie vocabit dies eter nitatis et glie. **Hec** dies decliū nō sentit et ideo solēnitas ista vesp̄ nō habz: vt dicitur in ti. seq̄nti. **Postmodū** sequit alleluia cantus q̄dez angelic? scz. pasca nostz immolatus x̄ps. i. **Cor. v.** qz ip̄e ē panis anglor. et in quē defiderāt angeli p̄spicere. etiā inq̄ntū est hō. q. d. **Auda** te dñm deum qz pasca nostz immolat? est x̄ps. **Deinde** seq̄tur euāgelīū marci xvi. qui habz figuram leonis: qz x̄pus fuit leo in resurgendo. et qz fm ordinez legunt euāgelia put in seq̄nti ti. dices. **Est** aut euāgelīū. **Maria** magdalena et maria iacobi et salome emerunt aro

mata rē. **Similiter** oportet nos emere aromata bonexolūtatis. **Esa.** **Venite** et absq; argento et absq; vlla cōmutatiōe emite vinū et lac. i. aromata virtutum quibus vngitur deus: quia delicie sunt ei esse cum filiis hominū. **Et** sequit ibi q̄ angelus apparuit mlieribus in vesti bus albis. **Sz** in euangelio math. qd̄ legitur in vigilia dō q̄ aspectus ei? erat sic fulgur. et vestimenta ei? sic nix. **Et** p hoc notat sicut dicit gregorius q̄ dñs in iudicō terribilis apparebit reprobis et blandus iustis vna facie. **Hoc** ei erit ex diuersitate conscientiaz. **Quia** ergo blandus apparebit iustis ideo ne nimis de resurrectōe exultem? seq̄tur in offer torio. **Terra** tremuit et q̄ruit. **In** post cōmunionē q̄ sicut et alleluia sumitur de epla. hortat ecclia filios suos. vt cuz fide veniant ad communionēz dicens. **Pasca** nostz immolatus est x̄rist? et **aiunt** qdam q̄ illō qd̄ dō in introitu **Re** surrexi. **vor** ē sponsi ad sponsaz eā d̄ mor te sua in p̄fiti tpe p̄solātis. **Cui** sponsa r̄fidet. **Posuisti** rē. **Uel** est vor generis hūani qd̄ in adam cecidit et p x̄pm resur xerit. **Cetera** sunt cōcentus angelorū et hominū de x̄risti resurrectōe gaudē tium.

De septem dieb; post pasca.

De prima septi

Prima pascalis tempis. licet cōmuniter vocetur septima na in albis. tñ sequens magis proprie vocat in albis ppter causas in pcedenti titulo positas. **Et** hēc est cōmunis huic tempori et pcedenti. **Est** enim tota de se ptuagesima que terminat in sabbato i albis. **Inde** est q̄ tractus in sabbato pa scali et graduale p totaz ipam hebdoma dam dicitur: quod laborem significat. **Alleluia** vō et cetera cantica leticie can tantur: vt dictū est sub vñica septuagē sime. et hoc p̄t tps regressiōis qd̄ incipit fm quosdā in pasca put ibi dcm̄ est. **Isti** ḡ septem dies p̄putant cū septua gesima: quia hēc septimana est septima

Liber Sextus

a quadragesima: per quā idem significa-
tur qđ per septuagesimā. i. cuius septima
decade filij israel acceperūt licētiāz redeūdi
et iam qđ liberi erant. ideoq; dieb; istis
cantica leticie cātant. Porro oēs isti di-
es septē sunt qđi vna dies dñica. Cū
semp cantat in eis. hec dies quā fecit.
Et in pfatione dicit. Te qđem dñe oī tpe
sed in hoc potissimū. die. glo. p. rē. Et in
eis semp agit de resurrectōe. ad vñden-
dum qđ p septem dona spūscī veniūt ad
verā resurrectōem. vlt potius qđ in tota
vita ista qđ p septē dies currit. dēn? an-
helare ad glām resurrectōis qntū possu-
mus. Sic et pasca in veteri testamento
per septē dies celebrabat. et cenofegia. i.
ficio tabnacloz. quecūq; ei hac die faci-
iō facere dēn? vt in celo tabnacula nra si-
gam? quod erit p glām immortalitatis
vt ille qui crucifixus est ondat nobis suaz
deitatem cūz dicit in officio nocturno.
Ego sum qđ sum. Et cum dicit eē illuz
qui dixit moyfi. qui est misit me ad vos
Cro. in. Siqđem pasca est hebdomada
ria festiuitas. qz qlibet die hebdomade
mutant officia. In veteri enī testamen-
to res habuerūt hebdomadarias festi-
uitates. scz pasca et pentecostes: qđ etia;
nos hēm? licet ad aliud quā illi habue-
runt. et scenoplegiā quā nō hēm? nisi qđ
dammodo vt dicit in plexio. vii. partis
Quidā vero scripserūt qđ festū penteco-
stes non fuit in veteri testamēto festū
hebdomadale. Et qđ in nouo testamēto
habet septē officia. ppter septē spūscī
dona nō qđ sit festū hebdomadale: quia
tres vltimi dies nō habent omnino p-
pria officia. Ad hoc notandū est qđ cū in
vrbē romana eēt magna aeris pestilentia
beatus Gregori? in tpe pascali ordiauit
vt imago beate virgis qđ in ecclia scē ma-
rie maior. fuit: quāz bñs lucas pinxisse
dicit et eidē vrgini simillima phibet pcessio-
naliter portare. et duz a pcessionē reue-
renter portaret. ecce tota aeris infectio
et turbulentia cedebat. imagini fugiēs
ac si eam ferre nō possz. sic qđ post imagi-
nem mira serenitas remanebat. tūc au-

tem iuxta imaginez audite dicunt tres
voces angeloz canentiu. Regina celi le-
tare alla. quia quē meruisti portare alla
resurrexit sic dixit alla. Statimq; bñs
greg. adiunxit. ora p nobis deū. rogam?
alleluia. Que antiphona ideo h? tempe
frequētur. Et tūc gregori? vidit sup
castris crescentij angeluz dñi qui gladiū
cruentatū tergens in paginam repone-
bat. Intellexit qđ gregori? qđ pestis illa
cessasset. qđ et factum est. In castris illud
exinde castris sancti angeli vocatum est.
Premissa imago in ecclia beate Marie
maior in vrbē sup limē baptisterij fuit
tur: quā romani reginā vocāt. Per hos
aut septē dies tres tm̄ dicti psalmi su-
cut et i dñica resurrectōis. In hoc tm̄ in-
est fm̄ aliqđ ecclias: qz tūc dicunt cūz
tribus antiphonis. in his 30 dieb; cū
vna sola. Siqđem iō tres psalmi p hos
septem dies baptismales dicunt: quia
qui pure baptizant septē spūscī dona
suscipiunt. qđ p hos. vii. dies figntur
Suscipiūt etiā tres virtutes. s. fidem
spem et charitatē: qđ p tres psalmos itel-
ligunt: qđ nobiscū vsq; in finem manere
debēt. Anim? qđ tres psalmos vt reco-
lamus nos hec tria hē. Antiphona dō
vna est: quia vnus est a quo hec omnia
sunt. Rursus dō quia vt pmissum est.
hec tota hebdomada est qđi vna dies do-
minica. inde est qđ per omnes hos septē
dies canimus psalmos de nocturno do-
minice diei: vel eis adiacentes. Quedā
tamē ecclesie ptermittūt psalmos ma-
iores et latvriosos. scilicet confitebor: et vi-
ligam tesq; neophitis omnia breuia de-
bent proponi. et soror nostra paruula est
et vbra nō habet. Et apłus dicit. lac ve-
di vobis potū non escam. Sed numer?
supplem? per illos duos. Cū inuocaret
et Verba mea. Et ita decem et octo psal-
mos pficim? vsq; in sextam feriaz. In
sabbato aut sumimus tres de adiacen-
tibus qđ in die dominica ad primā can-
tare solemus. scz. Dñs regit me. Dñs ē
terra. et Iudica. Dicit illos duos Deus
deus respice. et Ad te dñe leuauī. ppter

causam predictā pretermittim? In se
quenti do tpe multiplicādi sunt psalmi
sicut et boni mores qui p psalmos intel
ligunt: p quos ad glām puenitur. quā
per totū tempus illud figuram? In q
busdam tñ ecclīis non dicunt nisi tres
psalmos vsq ad pentecosten. et h ex insti
tutōe alcuini. put dicet sub dñica d tri
nitāte. Et hoc nō bene fit hodie. pmo qz
causa qre illō institutū fuit hodie cessat.
Secūdo quia p canonē gregoriū faciunt.
prout dictū est in qnta pte sub ti. de no
cturnis. Tercio qz inter canōicos regu
lares et alios clericos q vsurpato noīe
seculares dicunt. nulla dīesse quo ad h
differentia. nam et ipsi magna ex parte
antiq̄tus regulares fuerunt. Et certū
est q canonici reglāres in octaua resur
rectiōis dicūt in nocturnis nouem lectō
nes cū nouē rñsorīs. et etiā ecclīa roma
na. Qui enī dicunt q omīa facilia dñt
esse eo tempe: ppter neophicos illam fa
cilitatez nimis extendūt. Nam due tñ
sunt hebdomade neophicor. s. in pasca
et pentecosten. et pterea concludit eis
in ascensiōe vbi sunt nouē rñsorīa. et ix.
psalmi cū suis antiphonis. Nulla enim
est sufficiens ratio qre in seq̄nti die p
ascensiōē dicam? tñ tres psalmos cū
vna antiphona. De hoc etiā dictū est in
titulo pcedenti. Nempe sm romanum
ordinē in omnibz dñicis nouē lectiōes
dicunt. licz maguntinū conciliū a pasca
vsq ad pentecostē tres tātū instituerit
esse legendas: vt fuitū matutinū i die
cantes. qz in futuro trinitas complen
det. et a sanctis in luce dñi fuit. Ad
primā aut dicunt qdā p totā hebdoma
dam totū psalmū. Confitemini rē. in q
precipue de christi resurrectōe agit. Alij
vero solū versum. hec dies rē. quez i pri
ma et in alijs horis p capitulo dicūt: qz
vitam illā figuram? in q doctrina nul
la necessaria erit: s. omīs docti gratulabi
mur et erulabimus. Psalm? do Qui
cunqz rē. toto isto tpe non dī: qm ad fi
tem ptinet. hoc ei tps significat octauā
etatem: vbi non erit fides q euacuabit

sed res que pprehendit: nō erit figura
sed veritas. In qbusdā tñ ecclīis aliter
obseruatur: qz vbi fides nō est supedifica
ri non pt. Vinus etiā simbolū scz Creso
to in deum. ob eandē cām subitice ad p
mam. Nā cū venerit qd pfectū est euā
cuabit qd ex pte ē. Unde in condensis
id est in cōdēsitatibz ppli vsq ad cornu
altaris. i. ad cōmunionē. Non dī etiam
caplm neqz pces vt dictū est in ti. pcece
denti. Vespitiū officium est hui? festi
uitatis claritate illustratū. nō enim per
deus in adiutorū meū intende: qm in
illa vita non sic hic adiutorio indigebis
mus. sed p kyri heleyso inchoat. qz resp
tina hora sabbati pascalis baptisma fuit
per kyri heleyson inchoatū et in trinitatē
nomīe celebratū. et pterea in eadē ho
ra et in eisdem verbis per totā hanc heb
domadā in festiue regeneratiōis iocun
ditatem sancta trinitas adorā. Vel per
kyri heleyson incipit: vt qsi non existēs
per se officiū misse officio continuetur.
Nam vt in titulo pcedenti dixim? hec
dies respam non hz. quia decliū eter
nitas non agnouit. Tres psalmos sub
vno alleluia. i. gaudio cantat in qbus
ecclīis: quia p fidem trinitatis ad vnū
eternitatē gaudiū puenitur. Et hi tres
psalmi resurrectioni q tertia die facta ē
conueniūt iesu. Pro capitulo sequitur
hec dies. sicut i alijs horis. qz ibi nō erit
necessaria doctrina: s. exultatio. Et vt
notet sollicitudo baptisator adhuc per
grinantiū et laborantiū: quia nondū hā
bent gaudiū nisi sp̄i. quo puenitur ad
alleluia rei. Proinde pro hymno sequi
tur alleluia. quod est proprius illorum
cuium hymnus. Sane descendim?
pcessionālī ad fontes cuz cereo p totā
hebdomadā cantātes canticū exultati
onis. et populus sequit scilz viri per se: et
mulieres p se. quod fit in memoriā ei?
qd hebrei pharaone et suis i mari rubro
submersis fecerūt. q i ḡfay actiōes d sub
mersiōe hostiū p totā hebdomadā redi
bāt ad mare. viri p se et mulieres p se. cā
tantes illō canticū moysi Cātem? dñi.

Libet Sextus

Siquidem hostes nostri sunt demones
mare rubrū est baptismus. in q̄ submer-
gunt oēs hostes. i. vicia et peccata et demones
Et inde etiam est q̄ neophici baptisati in
sabbato scō pcedente suo lumine sc̄z xpo
redeunt ad fontē baptismi his septem
diebus grās agentes: q̄ inimici eorū sub-
mersi sūt. s. vicia et peccata. et tūc circa fon-
tes cātant psalmi. Laudate pueri. s. no-
uiter baptisati. et in exitu isrl̄ de egypto.
q̄ p baptismū de tenebris peccati eximus
Duo ḡ psalmi circa fontes cātant: q̄ p
geminā dilectionē ad fontē vite ptingit
qui baptisatis et baptismō conueniunt
Baptisatis vt laudate pueri: et est amo-
nitio laudis ad neophicos. q̄ facti sunt
pueri. i. a vicijs puri. p quibz m̄ ecclia
iubilat ad fontes in laudē ei⁹ gte p quā
meruit eē qd̄ in cantico amoris audiuit.
fons ortorū pure⁹ aq̄z viuētū. Postea
transit ad aliq̄d oratoriū cū psalmo. in
exitu isrl̄: qui cōuenit baptismō cum dō
Quid ē tibi mare qd̄ fugisti. et sit statio
ad crucifixū et reddunt ei⁹ gtes: q̄ ipse est
qui baptisat. Cū in euāg. Sup̄ quē vi-
deritis sp̄m sc̄m descendente et c. hic est
qui baptisat. Et salutari q̄ p crucē et in
cruce nacti sum⁹ animarū nr̄arū redem-
ptionē. Rursus p hos septē dies ba-
ptismales: neophici q̄tidie ad eccliaz du-
cunt. Sic enim filij isrl̄ licz transissent
mare rubrū in q̄ baptisati sunt. nō tñ p-
tulerūt ad terrā pmissionis nisi sub du-
cibus dñi illos pascente ex māna. et co-
lumina ignis eos pcedente. sic et ipi his
septem diebus sub ducibz. i. psbyteris pa-
trinis et matrinis ducūt ad eccliaz et pa-
scunt corpore dñi: et cerei pcedūt eos. et sic
tandē in sabbato q̄si pueniūt ad terrā
pmissionis. Cereos autē q̄s in sabbo scō
dū baptisarent habuerūt. p hanc hebdo-
madā in q̄bus locis ad missas et ad ve-
sp̄as accendūt. et in sabbato in alb̄ vel
in seq̄nti dñica illos accensos offerunt
sacerdoti. Siquidem luminaria accēsa. to-
ta opa sunt: q̄b̄ toto tēpe p̄ntis vite q̄
p septenariū ducit lucere dñt. Offerū-
tur sacerdoti: q̄ post hāc vitam ad sum-

munum sacerdotē. i. ad christi cum lumī-
nariis bonorū operū veniūt. iuxta illud Cle-
nientes autē re. cū exul. por. et c. Potest
etiā dici q̄ pcessionēs resp̄tinales hui⁹
hebdomade: reuersionē significāt d̄ capti-
uitate babylonie. Hec est enī hebdoma-
da reuertentiū qui in fine sue captitatis
reuertunt ad deū. Et vespe trina statōe
cōplent: sicut et baptismus in trinitate no-
mine celebrat. Qui vō fontes nō hnt
non exeat: s̄ q̄nq̄ psalmos p̄tinue di-
cant. et p̄ collectā diei: de cruce collectā
adiungāt. Eadem vespe q̄tidie repetun-
tur. q̄ p vna et eadem die tota hec heb-
domada reputat. In q̄bus etiam ec-
clesijs in his septē diebus q̄ descendit ad
fōtes. antefert quidā serpens imagina-
rius sup̄ virgā. et candela nouo lumine
accensa sup̄ caput sp̄ntis retorta affigi-
tur: ex qua cereus paschal̄ et oēs alie eade-
le ecclie accēdunt. Circa qd̄ sciendū ē
q̄ sicut legitur Numeri. xxi. Moyses in des-
serto erexit sup̄ palū serpentē eneu⁹: vt
qui percussi erāt a serpentibus p illi⁹ sanar-
entur aspectus. In q̄ christi passio p̄si-
gurata fuit. Cū et dñs ait in euāgelio
iobis. Sic moyses exal. serpentē in des-
erto. ita et exaltari optz filiū hoīs. Ideo ḡ
serpens imaginari⁹ fert et aspici⁹ vt chri-
sti passio memorē. et p hoc a vulneribz
peccatorū sanemur. Hanc serpentē in palo
est xps in patibulo. Ideo in b̄ndictione
baptismi: et cū ad fontes descenditur: q̄
baptismus a xpi passione virtutes acce-
pit: in q̄ etiā a peccatis sanamur et mun-
damur. Fit b̄ in resp̄is q̄m ipse christus
fuit sacrificiū resp̄tinum. Cū ps. Ele-
uatio manū mearū sacrificiū resp̄tinum
Ignis nouus ex filice excussus est xps
passus: q̄ est lumē de lumine. ex quo cel-
tere candelae in ecclia illūinātur: quia ip-
se illūinat oēm hoīem venientē in hūc
mundū. Candela in capite sp̄ntis retorta
est spinea coronia in capite xpi posita.
In completorio vō in q̄bus locis p̄e-
termittit psalm⁹ Qui habitat. sicut
prima psalm⁹ Quicūq̄. In his autē
sex diebus d̄ ad missam r̄sorū et alla.

prout infra dicitur. Et de primo rñso-
rium: et post sequit alla: et h triplici de cā
Primo qz eniz in laboribz vite pñtis ex
ultandū est iuxta illud. **M**ulare datorez
diligat deus. id nunc post gduale et usuz
puenient sequit alla: qd est vox leticie.
Secdo rñsorium actiuā: alla dō cōtem
platiuā vitaz significat. Rñsorium eniz
significat actōem: quā sancti exercebūt
in resurrectōe corpōz q erit in oī leticia
put verba rñsoriorz hui⁹ tps declarant
que oīa siue versuz eoz excepto eo qui
cantat in tertia feria: put ibi dicef sunt
de psalmo centesimodecimoseptio Cō
fitemi dño: qui psalm⁹ sonat pñfessionem
laudis: et est de eterna leticia. Quia igit
omnis illa laus cōfessionis siue actio ad
gaudiū et dei glificatiōez tendit: merito
ab alla concludendū est. Et qm eadem
actio nihil aliud ē qz laus dei: ideo ad h
onidendū post hos sex dies cōtinue cani-
tur sine rñsorizs alla. Tercio ideo i his
sex diebz h fit: qz senari⁹ nūerus ad opa
sic septenari⁹ ad reqem referē. Qui enī
vult puenire ad requiē opz eū pmo to-
to tpe pñtis vite bene opari. Circa hoc
sciendū est q ecclia his diebz scōz actū
in corpe cū sine leticie recolit: sic incipi-
ens actū vt ptingat ad quietem: pñtus
dies mandat actū: septim⁹ requiem ge-
stat: octauus glificat. Nempe rñsorium
illam actōem significat quā sancti in re-
surrectōe corpōz exercebūt: aīme qpe
sanctoz aī resurrectōem corpōz in qe-
te sunt: sed dū illam recipient in actiōe
erunt: et tunc sic erit actio vt non desī-
nat quies. In quiete qdem erunt quia
nō laborabūt nec cogitatōibz fluctua-
būt: nec erit etiā in quiete illa segnicies
desidiosa: sed sic ab hui⁹ vite opibz in si-
ne quiescēt: vt in alteri⁹ vite actōe gau-
deant. Deca aut actio iō nobis p nūerū
senariū in memoriā reduci: qz sicut se-
ptenari⁹ nūerus requiē ita senarius
opa rñsoriorz significat. Per respōsoria
enim intelligim⁹ scōz actōes que erūt
cū omni leticia vt iam dcm ē. Et nota
q predicti psus q canūtur his septem

diebz cū respōsorijs dicunt eo ordine
quo positi sunt in psal. Confitemi: vñ
sumpti sunt exceptis duobz q in qbusd
ecclijs ppostere ponunt. Nam in quita
feria dicūt psūm **B**ndictus q venit in
nomie dñi et. qui ibi ponit ultimo. Et
in sexta feria psūm. **L**apidē quē repba-
uerūt edificātes et. et h ideo: qz in illo
pleni⁹ agit de passiōe saluatoris: qz in alijs
psibz ibi positi: et iō merito illa die cāta-
tur in q passus fuit. Nec est omittendū
duz q in qbusd ecclijs i his septē diebz
duo cū albis suppellicijs incipiūt rñso-
riū **H**ec dies. Et i alijs qsdā tropos p
altare: qd repñtat sepulcr p eo q corp⁹
iesu in eo sacramentalr collocat et conse-
crat: gerētes typū duoz angeloz q stan-
tes in sepulcro xpm resurrexisse retule-
rūt. Verba ei illa **H**ec dies et. ad resur-
rectionis diem pñnere noscunt. Rur-
sus cantādo post altare repñtant aplos
et mlieres timentes: et xpm resurrexisse
dicere publice formidātes. Fit aut h ad
laudes ad tertiā et ad vespas. **P**rio eoz
in his tribz horis speciale xpi passio ē ex-
pleta. **N**ā mane capt⁹ et illusus: in tertia
flagellatus et linguis crucifix⁹: in vespis
de cruce depositus et sepult⁹ ē. Secdo in
signū q resurrectio tribz vicibz nuncia-
ta est. **P**rimo fm marcū et mattheū per
vñū āgelū q fm augustinū stabat i mo-
numēto nō directe: s; qsi ad ostiū. **D**e-
cūdo p duos angelos qui fm iohannē
stabant intus. Tercio p ipm christum
iuxta monumentū. Fit etiā hoc in qbus-
dam ecclijs ad missaz: eo q illa in altari
celebrat sup qd christi corp⁹ consecrat.
Ideo aut a pasca vsqz ad octauā pente-
canis alleluia fere in oībz antiphonis
et respōsorijs nocturnalibz et in offerē-
dis et postcōmunionibz: vt celebratio tē-
poris post resurrectōem: reducat nob
ad meoziaz vitam ptemplatiuā: sic tps
quod ē aī pasca reducit actiuā. **T**ēpus
enim aī pasca quod in ieiunijs et oratō-
nibus agim⁹ significat erūnas h⁹ vite
et tribulatōz captiuitatis in q dū sum⁹
cantica leticie subticemus. **T**emp⁹ dō

Liber Sextus

post pascha significat beatitudinē et perpe-
tuam exultationem in qua post resurrectōz
erimus. et ideo relaxat. ieiunij canendo
alla quod interpretat: laudate dñm. in dei
laudibz frequētam: de qua dictū est in pñe
mio huius ptis. Illud tñ notandū est quod
in quibusdā ecclijs in hac hebdomada
alla cantat in missa sine finali melodia
et versus et antiphona sine neuma. sed
in sequētibz cantat cū illa. et ideo: quod in
hac cantam? p dñm nro q in aīa et corpe
pro resurrectōe iam factus est glīosus:
et illa finalis melodia expectatōz nrām
significat. vñ etiam scōz secunde stole
expectatiōem. **Tace**m? qz hēmus quod
optamus. paruuli nanqz plozāt cū pa-
nem nō hñt: s; cū hñt quod desiderāt: ta-
cent. ita et nos qñ plozām? alio tpe: qz nō
habem? quod desideramus: et sancti qñ in
desiderio sunt expectatōis. In quibusdā
etiā ecclijs in magnis etiā solēnitatibz
tacetur illa melodia in signū quod scī p q-
bus celebrām? certi sunt quod scōam stolā
quā expectāt amittere nō pñt. **Jubil?**
quidē diuersa notat: vt dñm ē sub na-
tali. Porro in istis octo diebus cantat
p memoria neophitōz. et singul diebus
singula tenotata sunt officia. quod nō fit
in toto tpe vsqz ad pentē. et in prima die
scz in sabbato scō et in octaua duplices
laudes ponunt. In pma enī dñz alla. cō-
fitemini. et tract? laudate dñm o. gētes
in octaua dñz dñz duplex alla: quod ideo fit
qz pma vita nostra q fuit añ pctñi. bea-
ta fuit: s; non sempiterna. s; vita q erit
in septima qetis erit btā et sempiterna.
Quia g prima vita fuit btā: idcirco cā-
tatur pmo alla: quod est vox angelica. i lin-
gua hebraica qz dignior est: s; qz nō fuit
sempitna. iō hñliori lingua latina can-
tat tract? laudate. **Quia** dñz vita q erit i
septima etate erit btā et sempitna. iō in
sabbato in albis q est dies septim? du-
plex alla cantat. pñ duplicē stolā vt ibi
dicef. **Itā** vita illa q i septima qetis da-
bit nō tollef in octaua etate: q per octa-
uum officiū intelligit: s; potius pñma
bit. **Circa** cantica leticie notandū ē

quod quattuor sunt status ecclie. **Primus** ē
culpe. secundus culpe et pene. tertius pe-
ne et gte. quartus gte et glie. **Primū** rep-
sentat ecclia in septuagesima. ideoqz iō-
ticet **De** te dñm laudam? et alla: qz nō est
speciosa laus in ore pctōis. et glia in ex-
cels? deo. qz positus ē inter deū et homines
paries inimiciāz. **Secūm** repñtat in
aduentu. ideoqz supra dicta cantica subti-
centur pter alla. qz lex data deū intelli-
gere docuit et laudare. **Tertiu**z repñtat
in estiuo tpe. ideoqz pñ grām acceptāz
in festiuis ista cantant: s; ppter penam
ista in ferialibz subtrahunt pter alla: quod ē
quotidie frequēta: qz spes de resurrectō-
ne futura nō infirmat. **Quartū** repñen-
tat iñ octauas pasce et pente. ideoqz su-
pra dicta cantica leticie frequētant? et mlti-
plicānt? qz tñ nondū hēm? glīam quā
expectām? ideoqz te dñm laudam? et glia
in excels? in ferialibz subtrahunt? et in dñi-
cia in quibus qī duplicē resurrectōem re-
pñtam? et etiā in festis sanctorū. in missa
duo alla cantam? s; in ferialibz vnū
vt iā dicef. **Hec** te moueat quod non rectū
sed postez ordinem ecclie repñtat: eo quod
erunt nouissimi primi et primi nouissi-
mi. **Sic** g varietas diez et statūū hūā-
noz. varietatē inducit officioz. **Quer-**
rendū tñ est qre diuina officia ita distin-
guunt? vt alia celebrent? cū solo rñsorio
alia cū solo alla. et s; quicqz cū simplici al-
leluia: quicqz cū duplici alla: alia siml? cū
rñsorio et alla: et alia cū rñsorio et tractu
et alia cū alla et tractu. **Dici** pñt quod dies
ieiunioz. quibz rñsoriū sine alla canit: re-
colunt actus eoz qui pñbyteris gūia cō-
fitem? vt ab illis cōsiliū accipiāt penitē-
ti. **Ipi** ergo dies agunt? cū solo rñsorio
p quod vita actia intelligit: q in labore di-
citur: sine alleluia quod est canticū leticie
quia ecclia dolet p talibz tanqz p mēbz
vulneratis et nōduz sanatis. **Ex** eo enī
quod alleluia dimittit? ruloz ecclie mōstra-
tur quē bz de suis vulneribz nōduz sa-
natis. **Pre**terea ideo tñc nō dñz alla: qz
nō est pulchra laus i ore pctōis. **In** die-
bus dñz p festis q sunt ab octaua pasce

vsq; ad octauas pente. simplex alla sine
rñsorio canit. **P**rimo qz dies illi vitam
ptemplatiuā significant: q̄ erit post resur-
rectionē: in q̄ responsio nō erit: qz pñie
actus ibi supfluus erit: s; tñ alla canet
de pcepta imortalitate. **S**cdo qz tūc p
illis canim? q̄ iam sunt in patria: ad q̄s
iam nō ptinet actio laboriosa quā rñso-
riū notat: s; sunt in dei ptēplatoe et exul-
tatione q̄ intelligit p alla. **T**ertio qz añ
resurrectionē corpōz nostrōz: ania sine
corpe deū laudabit. **Q**uarto qz scī ante
diē gñialis resurrectionis simplicē tñ re-
cipiunt stolā. s. aīe. **R**ursus in puatis
ferijs glia in excelsis deo rē. et duplex alla
nō dō: qz nondū hēmus pfectā iustici-
am nec glia quā expectam?. **S**z qz ec-
clesia iam primā h; resurrectionē. ideo
alio tpe semp alla canit: pter q̄ in sep-
tuagesima: vt dcm ē in plēio h; pt; et
sub ti. de tpe aduent?. **I**n octauis vero
pasce et in sabbato in albis duplex alla
dō: qz tūc tps resurrectionis repñtamus
et in requie q̄ erit in resurrectione dupli-
cem stolā. s. aīe et corpis picipiem?: qz eri-
mus vtroq; hōie. i. in aīa et in corpe glō-
si. **E**rim? enī incorruptiois glia restiti.
In dñicis qz q̄ sunt ab octaua pasce vsq;
ad octauā pente. duplex alla dō: tum
qz in resurrectione quā ipsi dies signifi-
cant corpus simul cū aīa laudabit de-
um: tum qz duo sunt vnde letari debz
ania in die sempiterna: vnū de pcepta le-
ticia: aliud de picipiēda in resurrectione:
tum qz resurrectio dñi q̄ facta est i die
dñica est causa nre resurrectionis future
et iō in oībus dñicis q̄ octauas dñice
resurrectionis repñtamus. **I**n ferialib;
vnū: qm̄ ante resurrectionē aīa vna dñi
taxat fruitur btitudine. **R**ursus iō vsq;
ad octauā pentecostes duplex alla dō
quia in octaua etate in q̄ erit corpōz re-
surrectio erim? vtroq; hōie glōsi. **I**n
omib; qz festiuitatib; illo tpe occurren-
tibus duplex alla dō. **E**t h; pmo ppter re-
quie et fruitōem. **S**cdo qz illi iā de duo-
bus gaudent. s. de eterna quiete: et de di-
uina visione. **T**ertio qz cū iāz habeant

glia anime securi sunt d glia corpōis
Sex vero dies pascales videlz inf sabb-
batum sc̄m et sabbatū in albis: et dñici
dies atq; festiui quos celebram? ab oc-
tauis pentecostes vsq; i septuagesimas
in quib; rñsorium et alla canit: recolunt
actus eoz qui elemosinas largiēdo: in-
firmos visitando: et solū que bona sunt
opando. pseueratiā habēdo in sancti-
tate quam in baptismo receperūt sine
dubio ad cōtemplatōem dei pueniunt
Inde est qz post rñsorium qd vitā acti-
uam significat. seqtur alla qd significat
contēplatiuā: s; tunc vnū tñ siue sim-
plex alla dō: ppter causas supdictas. **P**ri-
mū dō rñsorium: et postea sequit alla: put
supdictum est. **D**ñici aut dies et festiui
a septuagesima vsq; in pasca quoz rñso-
rijs nō alleluia sed tractus subdit: reco-
lunt eos q̄ sunt in bonis opibus: sed vi-
dentes laborē vie timēt casum. nā tem-
ptationib; tundunt sine quib; hec vita
non ducit. **I**nter rñsorium enī et allelu-
ia tractus ē medi?: qui neq; in tanta le-
ticia est sic alleluia: neq; in tāto ope vt
rñsorium. **I**n sabbato vō scō gaudētes
p neophitis nostris: qz ab oī pctō libera-
ti sunt canim? alla: s; qz eos trahendos
varijs videm? laborib; tractū adiicim?:
per quē labores intelligūtur: de q̄ dcm ē
sub ti. de septuagesima: et in plēio hui-
ptis. **Q**uomō officia istoz septem dies
rum et officia dñicarum q̄ sunt inter pa-
sca et pentecosten adaptent septē donis
spūssancti sub vigilia ascensiois: et sub
sabbato in albis dicet. **C**irca euange-
lia que hoc tpe legunt sciendū est qz oīa
ptinent ad resurrectionē et iuxta ordie;
scriptoz ponunt. **M**atthē enī pmo scri-
psit. secundo marcus. tertio lucas. vlti-
mo iohānes. **U**n pmo ponit euange-
liū matthēi in vigilia pasce. **I**n ipso vō
die pasce euāgelium marci. in scōa et ter-
tia feria euāgelium luce. in q̄rta et quinta
feria et in sabbato euāgelium iohānis. in
serta feria interponit euāgelium matthēi
Hane in euāgelijs vigilie et diei tātū
agit de annūciatōe resurrectionis facta p
E 2

Liber Sextus

angelum. In alijs de visione. Conueniebat enim ut prius annunciaret dñi resurrectione: et postea ad maiore fidem faciendaz corp̃is ip̃e ab oibz videret. Tria vero ioh̃is euāgelia oīno p̃posere posita sunt. Prīmū nanq; fuit qđ legitur ī sabbo. postea qđ legit in q̃nta feria: et aliq̃nto tpe p̃ qđ ī q̃rta feria legit. Nā maria magdalea cū venisset ad monumētū et nō inuenisset corp̃ dñi. sublatū credit: et cucurrit: et nūciauit petro et ioh̃āni qui cucurrerūt ad monumētū: et ioh̃es p̃cucurrit: s; nō statim introiuit: s; petrus tantem veniēs introiuit: et postea ioh̃ānes intrauit. et cū nō inuenissent redierunt ad p̃pria. Hoc legit in sabbo. Illis redeuntibz maria remāsīt ad monumētū: et inclinās se in monumētū: vidit vnū angelū sedentē ad caput aliū ad pedes. qui dixit. Mulier qđ ploras: Que dixit. Quia tulerūt dñm meū: et nescio vbi posuerūt eum. Et tūc conuersa retrosūz vidit iesūz qđ dixit ei. Mulier qđ ploras quem q̃ries et illa respiciens: et ortula nū eum eē credēs dixit. Dñe si sustulisti eū dicito mihi: et ego eū tollam. Hoc legit in q̃nta feria. Aliq̃nto tpe post petrus iuit piscatum cū sex alijs ad mare tyberiadis vbi dñs apparuit eis in litore. et hoc legit in q̃rta feria. S; q̃re hec omīa. Solutio: in quarta fetia cantat hoc qđ cantabūt sanctis in die iudicij. Venite bñdicti p̃ris mei etc. Et in illo euāgelio qđ eadē die legit d̃r qđ dñs appuit discipulis in litore maris. et hoc bñ conuenit. Nam per litus maris ut dic bñs gregorius sup illuz locum. finis intelligit mundi in qđ dñs apparebit suis gl̃iosus et tunc petrus trahet ad lit̃ rete plenū magnis piscibz centūq̃draginta tribus nec tñ scindet rete. Per petrus itelligit ordo sc̃torū platoz: qui de fluctu h̃ seculi ad litus stabilitatis eterne ducent eos qui p̃ ip̃os conuersi sunt: s; h̃ attribuit soli petro p̃pter ecclie vnitatē. S; q̃re legitur in sabbo in albis euāgelioz qđ tunc legit. Respondeo qđ officioz h̃ sabbatī cū officio p̃cedentis sabbatī san

cti in mltis conuenit. Nā in p̃cedenti sabbo duplex laus cantat: sic et in hoc et etiā lectio lectioni puenit: q̃ in lectione p̃cedentis sabbatī d̃r. Que iursus sūt sapite: non qđ sup terrā. et in lectione sequentis d̃r. Deponētes oēm dolum etc. et ipsi tanq; lapides viui sup edificamī etc. Et nihil aliud ē qđ que factum sunt sapere. Conueniebat igit ut euāgelio euāgelio corresponderet qđ sit in eoz principijs. Nā in euāgelio p̃cedentis sabbatī dicit. Tespe at sabbatī qđ luceat in p̃ma sabbatī. i. diluculo venit maria magdalena et in euāgelio sequentis d̃r. Una sabbatī maria magdalea venit ad monumētū cum adhuc tenebre eēnt. qđ idē est. In hoc tñ vidē dñtia: q̃ ibi dicitur qđ venit maria magdalena et altera maria. hic n̄ fit mentio nisi de maria magdalea. S; ut ait augustinus ī libro de concord. euāgelioz. ideo ioh̃es solam mariā magdaleam nomiat: q̃ fuit ceteris feruentior nec tñ ideo ceteras excludit. Euāgelioz vero matthei legit in sexta feria: q̃ dñs p̃ passionē meruit sibi vari p̃ratem ī celo et in terra. v̄l p̃tius dataz notificari: et q̃ dñs in sexta feria passus ē. idcirco legit euāgelioz matthei in sexta feria: in qua dñs ait discipul. Data est mihi oīs potestas in celo et in tra. Vñ apl̃s. Christus factus ē p̃ nob̃ obediens p̃ri vsq; ad mortē: mortē autē crucis. p̃p̃ qđ etc. etc. Vbi g̃ poneret euāgelioz in qđ agitur a ioh̃āne de p̃ma visione dñi qđ facta fuit marie magdalene nisi in q̃rta feria. In prima enī die nō poterat poni p̃dictis d̃ caus: nec in sc̃da nec in tertia nec in q̃rta nec in sexta nec in sabbo. Quid restat qđ in q̃nta feria necessario poni debuerit. Aliunt quidā qđ licet in sc̃da feria legatur euāgelioz de apparitione dñi facta discipulis euntibz in emaus. non tñ illa facta fuit ea die: s; in p̃cedenti. Decem etenī apparitiōes post christi resurrectionē in euāgelis inueniuntur ad fidem nrām p̃firmandā. q̃nq; in prima die et q̃nq; postea. S; in ap̃lo d̃r qđ in die resurrectionis apparuit iacob et

quingentis simul fratribus. Et sicut qui
 das dicit in ipsa etiam die primo apparuit
 matri: ut dñm est in. iij. pte sub ti. de ac
 cessu pontificis ad altare: et iacobo q̄ votū
 vouerat nō comedere: s; et ioseph ec̄ ap
 paruit q̄ p eo tenebat in carcere. Tlerū
 q̄ de visione angelorū et maria magdale
 na euāgeliste discordare vident: iō aliq̄
 sup̄ h̄ pter ppositū dicam? **Mā matthe**
 dicit q̄ mulieres viderūt angelū sedentē
 sup̄ lapidē: q̄ tñ erat extra monumētū:
Marcus dicit q̄ introeūtes ipse in mo
 numētū viderūt eū sedentē in dext̄.
Iohānes dicit q̄ maria magdalēa vidit
 duos angelos vnū ad caput: aliū ad pe
 des sedentes. **Lucas** dicit q̄ duo angeli
 stantes dixerūt marie magdalene et alijs
 cur q̄ritis viuentē et. **Ite iohes** dicit so
 lam vnā venisse. s; mariā magdalēā:
Matthe duas. s; eas et aliā. **Mate** tres
 s; eam et mariā mrem iacobi minoris et
 mariā filiā salome q̄ fuit mē filiorū cebe
 dei. s; iacobi maioris et iohis euāgeliste
 fm̄ cris. tñ salome filia fuit. **Lucas** ples
 dicit: dicit enī. **Erat** autē maria magdale
 na et iohāna et maria iacobi minoris sub
 audi mater: et cetera q̄ cū ipsis erāt. Et
 alie venerūt q̄s nō nūerant euāgeliste
Ecclia tñ tres marias repñtat. **Rursus**
matthe dicit q̄ mulieres certificate p an
 gelum. inter q̄s erat p̄cipue maria ma
 gdalēna. denūciauēt aplis dñm resur
 rexisse. Et iohānes dicit q̄ maria magda
 lena nūciauit petro et iohāni euz subla
 tum fuisse. **Tera** q̄des sunt oīa q̄ dicūt
 euāgeliste in his et nō sunt adūsā: s; qd
 vnus min⁹ dicit ali⁹ supplet. **Clez** ē enī
 sicut narrat **matthe** q̄ primo viderūt
 angelū sedentē sup̄ lapidē quē reuolue
 rat ab ostio monumēti: q̄ et dixit eis euz
 resurrexisse: et adiecit. **Venite** et videte
 locū vbi posuēt eū. Et tūc ipse surgens
 p̄cessit eas in monumētū: et sedit in dex
 tris: sic narrat **marc**. **Post** maria mag
 dalēna vidit vnū ad caput et aliū ad pe
 des sedentes. sic dicit iohes: q̄ dixerūt ei
Mulier qd̄ ploras: et nūciauerūt euz re
 surrexisse. et tūc surrexerūt ipsi ut appa

rerent ei stantes. sic dicit **lucas**: ut in h̄
 qd̄ surrexerūt dñm surrexisse oñderent et
 cū starēt dixerūt ei et alijs. **Cur** querit
 viuentē cū mortuis. i. eū q̄ surrexit cur
 queritis in sepulcro qd̄ ē loc⁹ mortuorū
Ambro. dicit duas fuisse marias magda
 lenas: vna q̄ fm̄ mattheū sciuit dñm re
 surrexisse: alia q̄ fm̄ iohāne nesciuit: s;
 corpus sublatum credidit. **Aug**. **no** de
 concordia euāgelistarū sic soluit. **D**. cū
 enī q̄ cū maria magdalēa cū alijs veni
 ret dicendo: **Quis** reuoluit nob̄ lapidē
 ab ostio monumēti: cū adhuc aliq̄ntu
 lum longe esset vidit lapidē reuolutum
 et statim cucurrit ad petz et iohannem
 et significauit eis corp⁹ dñi fuisse subla
 tum: qui veniētes inuenerūt monumē
 tum vacuū et credentes q̄ fuisset sublatū
 rediē. **Maria** autē itez adiunxit se alijs
 et p̄p̄is accedēs cū eis vidit angelū se
 dentē sup̄ lapidē: sic dicit **matthe** et. sic
 sup̄ius dicta sunt. **Zacharias** q̄ p̄posuit
 vnū euāgelistū ex q̄tuor aliter soluit. **D**.
 cit enī q̄ maria magdalēna et alie veniēt
 ad monumētū: et viderūt angelū seden
 tem sup̄ lapidē sic dicit **matthe** et. **post** i
 monumēto sic dicit **marcus** et inde du
 os stantes vnū ad caput et aliū ad pedes
 sicut dicit **lucas**. **salū** priorē cū aliorū: vñ eo
 disparente alios duos: q̄ dixerūt. **Cur**
 q̄ritis viuentē cū mortuis: et significauēt
 eū resurrexisse. **Alie** crediderūt obis eo
 rum. maria remāsīt incredula. **Tñ** alie
 nūciauerūt discipul⁹ dñm resurrexisse. il
 la nūciauit petro et iohāni eū sublatum
 fuisse: q̄ post aduentū et recessū eorū sola
 remāsīt ad monumētū: q̄ inclinās se in
 monumētū vidit duos angelos seden
 tes: vnū ad caput et aliū ad pedes sicut
 dicit iohes: q̄ dixerūt ei. **Mulier** qd̄ plo
 ras. Et illa rñdit. **Q**. tulerūt dñm meū
 et nescio vbi posuerūt eum. Et cōfusa
 vidit dñm. **Qui** dixit ei: **Mulier** quid
 ploras quē queris. Et illa putās eū oz
 tulanū esse dixit. **Dñe** si tu sustulisti eū
 dicitō mibi: et ego eum tollam. Et tunc
 dñs eam ex noīe nomiauit: et ipsa tñc eū
 cognouit: et post ples locutōes angelorū

Liber Sextus

tunc primo credidit et voluit pcedere ad pedes dñi. et dñs dixit ei. Noli me tangere. nōduz enī ascendi ad prēm meū. sub intelligit in corde tuo. q. d. Quem quis tanq̃ mortuū: nō credis patri esse eq̃lē. Et adiecit dñs. Glade et dic fratribus meis. Ascendo ad prēm meū et prēm vestrū. id est in primo evē ascendā. Et ipa cepit ire iaz certificata: et inuētis alijs mulieribz iunt parit eū eis hoc nūciare apostolis. et in illa via appuit eis dñs dicens. Ave. Que accesserūt et tenuerūt pedes eius. Predictū autē modū loq̃ndi in q̃ quasi generalr dictū est q̃ mulieres iuerunt nūciare dñm resurrexisse. cuz tñ maria q̃ erat vna de illis. tñc incredula fuit. sepe in scripturis inuenim⁹: sicut et dñs dicit discipul. Et me scitis et viam meā scitis. Cuz tñ quidā essent int̃ eos qui hoc nescirēt. Uñ dñs ait: A tō tpe vobiscū sum et nō cognistis me. Et illud primo dictū est sciētibz: istud ignorantibz. Ita etiā dñs in ascensioe apparuit discipulis: et expbrauit incredulitatē et duriciā cordis eorū: qui his q̃ viderāt eū resurrexisse nō crediderāt. cuz tñ aliq̃ inter eos fuerint q̃ iā crediderāt sicut petr⁹ et alijs plures. Et illud pmo dictū est de incredul. Hec opinio videt̃ pbabilior q̃ secunda. Et qd̃ dixit ambrosius non est credendū qd̃ dixerit asserendo: sed aliorū opinioes referendo. licet ipse eam argumētis pbare videat̃ q̃bz iuxta p̃dictā opinionē leuiter rīdet̃: et fere totum qd̃ ipse inducit. p̃ interemptioem soluit. verbi gr̃a. q̃ ipse dicit q̃ vna maria fuit s̃m mattheū que sciuit dñm resurrexisse. hoc est falsum qz alijs credentibz verbis angeli ipsa remansit incredula. Augustin⁹ vō nō sic fuisse dicit vt narrat: sed narrat ita potuisse fuisse. Unde pbabiliori sententiē nō p̃iudicat.

De secunda feria post pasca.

Via per gloriā resurrectionis impleuit dñs q̃ p̃misit in veteri testamēto vt videlz introduceret nos in terrā fluen-

tem lac et mel. id̃ dicit ecclia in introitu hui⁹ scd̃e ferie. Introduxit nos dñs in terram fluentē lac et mel. Exo. xiiij. quia christus iā introducit ē et ecclia triumphas in re. ecclia vō militas in spe. Epistola sumit de actibz aploz. x. Transpetrus in medio rē. et intēdit pbare passio nē christi et resurrectionem. Uñ dicit. Quic om̃s p̃be testimoniū p̃bitent. Euāgelium. Duo ex discipul. Lu. xiiij. concordat eplē d̃ apparitōe dñi discipul eunti bus in emaus. ibi enī h̃t q̃ coguerunt eum in fractioe panis. Quid est fractio panis nisi expositio scripture. ibi enī cognoscit dñs. Añforū vō p̃cordat cum introitu. Dicat nūc ist. Alla. Mōne cor nostz erat ardēs rē. est de scripturaz expositione. In alijs ecclijs dñs alla Angelus dñi. math. vii. Offertorium Angelus dñi rē. est de testimoniō aploz. Post cōmunio. Surrexit dñs rē. luce vii. ca. est de apparitōe q̃ facta est petro. Multi plicat igit apparitōes vt dictū est ad cōfirmandā fidez. Sane ex hodierno euāgelio sumit alla. Mōne: et offerenda Angelus dñi. ex eo q̃ ibi dñs mulieres visiones angeloz vidisse q̃ dicunt eū viuere. Similit̃ et cōmunio. Surrexit dñs rē et appa. symōi. Ad pietatem q̃ p̃tinet h̃ officiū in q̃ continet rememoratio scripturaz: et p̃ pietatem accedit ad māsuetudinē. Mansuetis aut̃ terra p̃mittit illa de q̃ dñs Beati mites: qm̃ ipi possidebūt terram. scilicet fluentē lac et mel. Uñ in introitu. Introduxit nos dñs in terrā fluentē lac et mel. Et sunt hec verba moysi p̃lm post esum agni de egypto ducētis. Introduxit in quā spe: s̃ in illam postea introducet re. quā caleph dedit are filie sue irrigatam irriguo supiori et inferiori. Irrigū inferioris timor est. sup̃ amor. Caleph eteniz qui q̃si cor interpretatur: dat animē deuotōem cum timore pariter et amore. In hac scd̃a feria sic forte statio apud sanctū petr⁹ p̃pter hoc quod in euāgelio h̃t. Et apparuit symōni. Et quia ibidem dñs. Mōne cor nostz erat ardēs erat

in nobis: qz ipse p̄ ceteris magis arsit
dñm diligendo. **H**ac die pisces viuos
inspicim' recolentes cū gaudio qd dñs
ad pbatōem resurrectōis partes piscis
assi comedit: et in tertia feria ad fontes
imus vt ibi dices: 7 mulieres verberant
viros. **E**tiam in his tribz diebz ē ferian
dum: put sub pasca dñm est.

De tertia feria post pasca

12 tertia feria

Oñdit p̄ qd habeat hereditas
celesti patrie. ostenso enī in
secunda feria qd ī terrā fluentē lac 7 mel
iam introduxit nos deus in spe: 7 postea
introducet in re. oñdit p̄ quid habeat:
qz p̄ diuinā scientiā siue cognitōem do
mini nostri. **U**nī hęc tota feria ē d̄ cogni
tione siue sapia dei: 7 inde introitus est
Aqua sapie 7c. ecci. xv. 7 est septimi toni
qz in septe donis spūsci est ista sapiētia.
In epla. **S**urgēs paul' act. xiii. oñdit
xpi passio 7 resurrectio: p̄ quā hęc sapia
habet. **Q**ui enī verā fidem hz de his hz
saporez dei. **H**ec aut cognitō ē dies quā
fecit dñs. **D**e gduali ḡ ptz. **E**t nota qd cū
oñs graduales vsus hui' hebdomade
sumant de psalmo. cxiij. scz **C**onfitemi
qui est non' post **D**ixit dñs. hodiernus
sumis de psalmo. cxi. scz **C**onfitemini
qui est decim' in matutinali cantate: eo
qd iste psalm' exhortat fideles ad laudez
dei qui p̄ sapiām suāz redemit 7 libauit
eos a qdruplici temptatōe: qz liberauit
eos de necessitatibz eoz. i. ab infidelita
te: 7 qz libauit eos de necitatibz eoz. i. a
praua psuetudine: 7 libauit eos a tedio
bone actōis: 7 eduxit eos a versutijs he
retice impugnatiōis. **A**lla est **S**urrexit
dñs 7 apparuit mlieribz. **E**l fm alias
ecclias **O**ptuit xpm pati: qd sumis de
euāgelio. **I**n alijs etiā d̄. **S**urrexit do
minus de. lu. vii. **I**n euāgelio d̄o **S**te
tit iesus 7c. lu. xiiij. oñdit dñs 7 pbat re
surrectōez suā discipul' suis p̄ quattuor
Primo p̄ consuetū modū loq̄ndi cum
dixit **P**ax vobis. **L**oq̄bat enī eis sepe de
pace 7 amator pacis erat. **U**nī et ipe do

minus inq̄t **I**n me pacē hēbitis i mū
do aut p̄ssurā. **P**acē relinq̄ vob: pacem
meā do vobis. **S**cdo p̄ hoc qd oñdit se
palpabilem. **T**ertio qz cū eis comedit.
Quarto qz eis aperuit sensus scriptura
rū. **E**t qz hęc sapiām dñs dedit per se et
per aplos: iō d̄ in offertorio **I**ntonuit
de celo dñs. i. de aplis vt oñs crederēt
in illū. **H**ec ei inq̄t iohānes scripta sūt
vt credatis: 7 credentes vitā eternā ha
beatis. **I**n postcōmunionē q̄ est ad col.
iij. inuitamur ad hęc sapiām. **S**i p̄sur
reristis cū christo que sursum sunt sapi
te. ecce de sapientia. **E**t qz de sapia habe
tur in hac scda feria. iō fit statio ad san
ctū paulū qui fuit sapientior oibz aplis
seu cui dñs singulariter aperuit intelli
gentiā scripturaz. de qbus legi' in euā
gelio 7 in introitu. **U**nī ipse dicit **N**on
a me nec ab hoīe accepi euāgelii meuz:
sed p̄ reuelatōem dñi mei iesu xpi. **E**l
qz p̄ eū maxime adimpletū est qd ī euā
gelio legi'. scz. oportuit p̄dicari p̄niam
in oñs gentes. ideoqz 7 ei' p̄dicatio les
gitur in hodierna lectiōe actū aplorū.
Hac die viri verberant mlieres put sō
pasca dictū est. **H**ac etiā die ad fontes
imus p̄ eo qd hodie in introitu viri brī
aq̄ sapie potati referunt. 7 in offertorio
fontes aquaz apparuisse memorant.

De quarta feria.

Ostenso in tertia
feria de celesti patria et p̄ qd ha
beat. ostenso etiā in scda feria qd ī ter
ram fluentē lac 7 mel 7c. introducimur
iō nūc in hac q̄rta feria inuitam' ad illā
Unī introitus ē **V**enite bñdicti patris
mei 7c. math. xxv. **Q**uia d̄o dñs dicit:
Penitentia agite: appropinq̄bit enī re
gnum celoz. 7 qz ibi non intrāt nisi pu
rificati p̄ p̄niam: iō btis petrus in epla
Aperiens actū. iij. inuitat iudeos ad
p̄niam. **I**deo aut ad p̄niam inuitat hō
vt de filio dyaboli fiat filius dei. 7 hec est
mutatio terre excelsi. **P**ropter qd ī re
sponsorio h̄ **D**extera dñi fecit virtutem
Seq̄tur alleluia de resurrectōe. **S**ur

Liber Sextus

venit dñs &c. Et in alijs eccl'is est Chri-
stus resurgēs &c. Semp eni in his die-
bus aliq̄ de resur' rectōe dicūt. In alijs
etia3 dicūt. Cū sederit. math. xxv. Quia
hō hec mutatio fit etiā qñ homines sūt
filij dei ppter p'dicatōem: iō in euāgelio
Manifestavit se iesus iob. xxi. dicit dñs
Vittite in dextrā nauigij rete. Hoc fac
qui tm̄ predicat ppter deū: & tūc trahun-
tur magni pisces. Postea dedit eis piscē
assum. Piscis assus est xps passus. Nec
erit refectio i patria: cū comedē panes
angelor. De q̄ in offertorio portas celi
&c. Postcōmunio ē Christus resurgēs
Roz. vi. Et qz br̄s laurenti' fuit vn'
de magnis piscib3 et fuit assatus p xpo
ideo fit statio ad br̄m laurentiū.

De q̄nta feria.

Quinta feria est
de puerfioe gentiū ppter passio-
nem & resurrectōem. Cū introitus est
Clitricē manū tuaz laudauit pariter
christiani: qz sapientia apuit os mutor
Cū esa. xlv. Tunc claudus saliet sicut
ceruus: & aperient lingue mutorū. Qd
factum est qñ xpus demōes eiiciebat &
faciebat hoīes mutos loq̄. Cū in euāge-
lio Erat iesus eiiciens d'moniū & illud
erat mutū. In epla dñi. act.
viii. significat puerfio ista gentiū. Cū
dicūt ibi de eunuchō q̄ p̄sus ē a philip-
po qui interpretat os lampadis siue os
illūmans: qz qñq3 p scripturaz inspecti-
onē vel p'dicatōem conūtū hō vt genti-
les q̄ significat p eunuchū: qñq3 dñs p in-
spiratōem conūtū ad dñm: vt hē in
euangelio q̄ apparuit marie magdale-
ne. Quia dñs p cōuersionē gentiū fact'
est xps lapis angular: iō in versu rñso-
rij habet. Lapidē quē reprobauerūt edi-
ficantes &c. Et qz vera cōuersio fit per
penitentiā. ideo seq̄tur alla math. xvi.
In die resurrectōis mee dic dñs. pce-
dam vros in galileā. i. in trāsmigratōem
de vicijs ad virtutes. Euangeliū. Ma-
ria stabat. iob. xx. est d̄ apparitōe dñi ma-
rie magdalene in specie ortulani siue pe-

regini: qz pegrinus est deus hominū q̄
diu est i pctō. In offertorio In die sol-
lenitatis. exo. xij. & xij. c. Similit pmit-
titur puerfio vera b'itudo. In post
cōmunionē dñs Populus &c. i. regū. ij.
ad laudandū inuitam. Et fit statio ad
sanctos aplos: quia in philippo qui in-
pretat os lampadis: intelligunt omēs
apostoli p q̄rūz p'dicatōem puerfio gen-
tium facta ē. Item qz fr̄es dñi: de q̄bus
in euāgelio legūt sunt apli p q̄s os mu-
ti apertū est & discecte lingue infantium
ideo statio fit ibi.

De sexta feria.

Sexta feria est de
institutione baptismi. Unde
introitus est Eduxit eos dñs
sc3 de egypto. i. de tenebris peccati: & mi-
nicos eorū opuit mare. id est baptism'
et subiicit ibi ter alleluia: ppter liberatō-
nem ab hostib3 & bonū gratie. Postmo-
dum sequit epla Christus semel. i. per.
iij. in q̄ br̄s petr' agit d̄ baptismō & d̄ ar-
ca noe. Sic eni in diluuiō p arcā salue-
facte sunt anime: sc3 pauce. octo. simi-
liter & in baptismō: qz sicut in aq̄s dilu-
uij que inundaueūt totū mundū. mun-
dus a peccatis purgatus ē: & p arcā aie
salue facte sunt ita & in aq̄s baptismi: i
quo oia pctā mūdāta sunt. per eccl'iaz
saluati sumus. Seq̄tur g'duale Nec vi-
es quā fecit dñs. Versus B̄ndict' q̄ re-
nit in noīe dñi. Est eni homo q̄ cōsecrat
baptisma: s3 deus est q̄ inuisibil' bapti-
sat. Cū seq̄tur. Deus dñs & illuxit nob
sc3 p illūinationē baptismi: & p illūina-
tionē leg. dñi. Alta est Angel' dñi. cū du-
plici versu sic in die pasce. In q̄busdam
eccl'is: qz in hac die agit de institutōe
baptismi. vnus vsus est. ppter christi re-
surrectōem in corpe: alius ppter scolaz
aie quā in baptismō suscipiūt baptisati
Euangeliū vero est de institutōe baptis-
mi. fm math. vlf. c. Undecim discipuli
abierunt in montē quē constituit illis
iesus. Et seq̄tur ibi. Euntes docete oēs
gentes: baptisantes eos in noīe p̄ris &c.

Et quia in memoria debemus habere istum diem propter institutionem baptismi. ideo sequitur in offertorio. **E**rit nobis memorialis dies ista etc. exo. xij. et xij. Memorialis qui debet esse dies: in quo de victis ad virtutes transimus. hoc enim dixit moyses de die pasce. Postcomunio est. **D**ata est mihi omnis preces. math. vii. **Q**uia vero beata virgo credit interfuisse in institutione baptismi: quod ut Hieronimus ait: hoc apostolus naçareth in domo eius actum est. ideo hac die fit statio in ecclesia eius.

De sabbato in albis.

Sequitur de sabbato in albis. in quo est introitus. **E**dixit dominus populum suum in exultatione hoc maxime in extremo sabbato fieri intelligimus: quoniam erit vix sabbatum. **E**t ne iudei credant hoc dictum esse de se. sequitur in epistola prima beati petri. ij. Fratres deponetes omnem maliciam et dolum etc. Sequitur duplex alba sine gradu. Primo quod nunc terminatur septuagesima. post quam sequitur octava resurrectionis quam habebit duplex stola anime scilicet et corporis: et cessabit labor operis de quo dominus est in pharaone per et sub ti. de septem diebus post pascha. et in quarta parte sub ti. d. alla. Secundo quod in die iudicii duplex erit gaudium per dominica et nostra resurrectione. Tercio geminat alba: quod tunc erit leticia sempiterna: quod enim erit leticia unius alba canitur: quod sempiterna semper concinit alba. Quarto quod in octava resurrectionis omnis sollicitudo deponetur: quod significatur in hac octava die in qua vestis candida siue christi male deponitur. id est in albis non cantatur gradualis sed duplex alba: quod tunc erimus in albis. Item quantum ad resurrectionem domini non per graduale cantari: neque quantum ad baptismum: et ideo cantatur unius alba per baptismum. scilicet Laudate pueri dominum. et aliud de resurrectione domini. scilicet Hec dies quam fecit dominus. Mereterea ideo post alba. Hec dies. sequitur alleluia. Laudate pueri. quod de leticia animarum transierunt ad gloriam incorruptibilem corporum. Evangelium vero. **E**na sabbat

ti. iohannis. etc. est de duobus discipulis qui currebant ad monumentum petrus scilicet et iohannes: qui significant duos populos cucurrit tamen citius iohannes. id est iudaicus populus: quod habebant prophetas. scilicet hieremiam esaiam et alios qui de passione domini loquuntur: sed petrus citius intrauit. id est gentilis populus. non tamen intrauit iudei in multitudine. qui enim credit intrat. sic dicit augustinus. Et attende quod epistola et euangelium huius sabbati concordant cum epistola et euangelio sabbati sancti. put dictum est sub ti. d. septem diebus post pascha. In offertorio vero de illuminatione per baptismum aguntur grates. Benedictus qui venit etc. Postcomunio est. Omnes qui in christo baptisati estis christum induistis. gal. iii. Die ista fit statio ad ecclesiam beati iohannis in laterano: quod enim ibi in precedenti sabbato baptisati sunt pueri: et in octava die in lege circumciderentur. id est recte hac die ipsi conveniunt ut libere specialiter agatur in baptisato. et hoc est quod dicitur in epistola. Deponetes omnem maliciam et omnem dolum etc. Quasi modo geniti infantes ne per fenestras. id est sensuum itret moras. Dicitur autem ad horas caplin. Christus resurgens. Ro. vi. Et illud. Expurgate vetus etc. i. corinth. v. Et illud. Christus passus est. i. pet. ij. Quia vero in tota septuagesima quod usque ad hanc diem preterit tur penitentiam egimus. ideo ecclesia hodie celebrat in albis: ut magis ac magis albi simus. sic dominus ait in euangelio math. iii. Vigite prius: appropinquabit enim rex celorum. Quare hoc sabbatum dicitur in albis: dominum est sub pascha. Hac die dominus papa distribuit agnos dei. Alicubi etiam distribuitur cereus pascalis. de quo dictum est sub sabbato sancto.

De recapitulatione dierum precedentium.

Notest etiam aliter dici: quod ideo in premissis septem diebus baptismalia celebrantur officia. vel quia baptisati sapientia septiformi donantur. vel quod ipsorum temporum unitas dierum

Liber Sextus

septenario voluit: quibus quod fides spes et caritas: precipue sunt necessaria. id tribus psalmis utimur in nocturnis. Singulorum autem diei officia: sic possumus septem spiritibus et beatitudinibus coaptare. Officiū quod dñi de resurrectionis pertinet ad timorē quod timeamus terribilē suū iudicij. Cū enī dicitur pater rex et iudex omnium. Resurrexi et adhuc tecū sum. in suggillationem inimicorum dicentium: quoniam morietur et peribit nomen eius. tūc magnus erit timor et tremor. Cū et in offeret. Terra tremuit et spiritus timoris ut fundamentū ponit. Quod quare a timore incipientes in sapientia terminantur. cū escepit a sapientia et descendit ad timorē. Respondeo Elaias saluatorem descripsit qui carnem assumendo descendit. Nos vero de terrenis ad celestia tendere conamur: et ideo gradus ascendendo connumerare debemus ut a timore ad sapientiam puenire possim.

In secunda feria legitur euangelium de duobus discipulis euntibus in emaus quibus dñs apparuit: et scriptas moysi et omnium prophetarum aperuit. Et attende quod licet hodie legatur euangelium de apparitione dñi non tamen hodie: sed heri apparitio facta fuit. Ad pietatē quod pertinet hoc officium in quo pertinet rememoratō scripturarum: et accedit ad mansuetudinē: put ibi dñm ē.

In tertia feria legitur euangelium. Stetit iesus. ubi multipliciter suam resurrectionem probat. scilicet per visum: per tactum et per gustum et etiam per auditum: cū scriptas exponit. Quod pertinet ad sciām. Cū in introitu huius sapientie et beati viri potati referunt. In offeritorio Intonuit et cetera. fontes aquarum apparuisse memorat. In postconione Si resurrexistis: quod sursum sunt quare: sapientie iubent. Et in euangelio sensus ad intelligendum scripturas discipulis aperit. Scripturarum quippe intelligentia et scientia lamenti et luctus est causa effectiva. Qui enī legit in scriptis prophetas et eorum dominus occisos: quoquo dolore mordeatur. Et quanto quod per peccata sua intelligit tanto in luctum et penitentiam lamentum precipit. Licet igitur his diebus sit gaudijs vacandum: tamen ineptam leticiam remoueamus: ne carnes agni fine lactus agrestibus cōcedamus: quod beatus qui luget.

In quarta feria legitur euangelium de discipulis

piscantibus quos dominus inuitauit ad prandium: et dedit eis panem et pisces assus. id est cognoscere christum esse deum et hominem passum. Que quod est illa saturitas de qua dicitur. Beati qui esuriunt et sitiunt iusticiam: quoniam ipsi saturabuntur. Quod dicitur ibi. Venite prandete: hoc est quod cantatur in introitu. Venite benedicti patris mei. percipite regnum. Hoc enim regnum est prandium eternum ubi erunt pisces magni: scilicet vniuersi super prunas non passionis: sed amoris. Rationabiliter autem in feria quarta nobis a christo regnum promittitur: quod in quarta etate regnet david et salomon: in quibus manibus christi regnum specialiter et plenius significatur. Et quod petrus supradictum rete traxit in terras ipsi enim promissa est ecclesia: ipsi specialiter districtum est: pasce oues meas. id est per epistolam sumis eius predicatio de actibus apostolorum. Ad saturitatem quod pertinet offerenda. Portas celi aperuit scilicet prophetas quod predixerunt angelos quod annuntiauerunt: maria quod genuit apostolos qui predicauerunt: doctores quod exposuerunt. Per hos omnia pluit dominus manna in ore egentium animarum. id est dei verbum. vel corporis sacramentum ut non deficeret in via tendentes ad patriam: ubi comedet panem angelorum. Ceterus gradualis Dextera domini fecit ut congruit illi verbo euangelij. Mittite in dextram nauigij rete. Et est sensus Dextera domini fecit ut: quod potentia verbi mihi vniti fecit me vincere mortem. Propter quod de dextera domini exaltauit me. id est laudabilem me fecit: et repetit: dextera domini fecit ut: ut ostendat resurrectionis qualitatē scilicet eternam. Cū sequitur Non moriar sed viuam. Iuxta quod sensus capimus cū apostolo in alla et communionem Christus resurgens. Et pertinet hoc ad fortitudinē. Et quod beatus laurentius fuit piscis assus fortis in esurie: et esuriens in fortitudine: ideo fit ibi statio.

Officiū quinte ferie pertinet ad consilium et misericordiam. Magnū enim fuit consilium peccatricis pedes christi lauatis cum lachrymis ut misericordiam consequeretur: prout in euangelio dicitur. Officiū sexte ferie pertinet ad mundiciam cordis et corporis. In baptismo namque de quo ibi agitur: lauantur corpus et anima.

Et q̄ mūdis cordibz visio tēi p̄mittitur
ut ibi **B**ti mūdo corde: qm̄ ipi tēū vide
bunt. 7 p̄ mūdiciā ad intellectū puenit
iō recte in euāgelio d̄r: q̄ trāsmigrātes
tēū videbūt. **I**n sabbo legit euāgelii
in q̄ d̄r q̄ lig iohannes p̄cucurrerit: tñ
petrus seq̄ns citius in monitūz intra
uit: 7 postea iohes. **H**i put ibi d̄m ē sūt
duo populi. Petrus significat gētes q̄ po
sterius venerūt ad noticiā passiōis: sed
tñ p̄mit? crediderūt: iohānes sinagogā
que in lege 7 p̄phetis prius audiuit do
mini passiōis: s̄ nōdū credere i mortu
um voluit. **C**redet aut cū isrl salu? fiet
De his duobz pplis. s. credentibz: 7 nō
credentibz loq̄tur petr? in epla. deponē
tes 7c. **D**e credētibz d̄r in introitu. Edu
xit d̄ns pplum suū. Eduxit enī d̄ns isrl
de egypto cū auro 7 argēto: s̄ illis in de
serto murmurātibz: 7 iō pereūtibz. edu
xit eos q̄ nō murmurauerūt de deserto in
terrā p̄missiōis. **E**t p̄pter eosdē dimit
timus graduale 7 duplicat alleluia: q̄a
tunc neophici laborabant: nūc tēū voce
et opere laudant. **A**d eosdē p̄tinet alla
Laudate pueri d̄nm. **T**otus enim ille
psalmus ad electionē dirigitur gentiū
q̄ ex eius illo sine p̄bat. **Q**ui habitare
fac̄ sterile in domo. **E**isdem pueris pue
nit q̄ canit i offertorio **B**ndictus qui
re. in no. d̄ni. **H**unc enī v̄siculū canta
uerūt pueri occurrētes d̄no ad passiōez
venienti. **Q**uod seq̄tur **B**ndixim? vob
de domo d̄ni. adiecit sc̄tā m̄t ecclia dicēs
pueris suis. **B**enedixim? vobis. id est si
gnauimus vos baptismo: nos q̄ sum?
familia d̄ni: quia deus d̄ns illuxit nob.
Sequens v̄sus. **H**ec est dies. ad gau
dium spectat credentiū. **A**lle alius. **L**a
pidem quē rep̄baueēt ad suggillatōem
p̄tinet iudeoz. **A**d eosdē credentes p̄ti
net postcōmunio. **D**ēs qui in ch̄risto 7c
Pertinet igit officium istud ad pacifi
cos q̄ filij dei vocabūt. dedit enī d̄ns his
qui credūt in noīe eius potestatem fili
os dei fieri quibz dā sapiētia p̄frui.

De prima d̄nica post pasca:

In octaua pasce
incipit tps regressiōis seu re cō
ciliationis: put d̄m est in p̄lexio h? p̄g.
Sane in hac die d̄nica in quibusdā ec
clesijs h̄nt octauē pasce: 7 dicūt r̄soria
de die d̄nica: 7 introitū resurrexi: 7 gra
duale q̄d relictū erat resumūt habētes
respectum ad ḡialem resurrectōem: ad
cui? gl̄iam p̄ḡdus ascendit. **C**h̄risti enī
resurrectio in octaua etate facta ē. **S**z
cū pascal solēnitas significet illā octauā
que sequit septenariū h? vite. q̄ritur q̄
re h̄ octauas cū etiā ei? solēnitas p̄ten
dat non tñ p̄ octo dies: s̄ etiā p̄q̄ ad
diem pentecostes. **R**ūdeo q̄ resurrectō
fusa significata ē p̄ circūcisionē: q̄ octaua
die mandata ē: cui? r̄re circūcisionis oc
to sunt beatitudines: q̄ octaua redit ad
primā: et iō ad rep̄tandū has b̄titudi
nes solennibz octo diez officiis celebra
mus octauas d̄nice resurrectōis q̄ est
cā 7 signū n̄re fūse resurrectōis 7 circū
cisionis. **H**as b̄titudines coaptat Au
gustinus in libro de doctrina christiana
septē spiritibz omittēs vltimā: q̄ redit
ad primā. **G**radatim enī a timore pue
nit ad sapiām. **V**lñ. **I**nitiū sapiē timor
d̄ni. de hoc dices in p̄lexio septime ptis.
Quia ḡ nouiter baptisati sunt puri: et
quia mltos nouellos i quadragesima
genuit ecclia: 7 q̄ in illo tpe fuerūt apo
stoli puri: p̄pter q̄d d̄ns fuit cū eis qua
draginta diebz post pasca instruēs eos i
fide ut possent oīno fieri sp̄iales: et ut
p̄terent igne sp̄scti. **P**ropt̄ istas tres
causas siue nouitates instruit nos ecclē
sia in fide in h̄ tpe: 7 iō in p̄ma q̄ndena
legunt ap̄c. 7 actus ap̄loz. in q̄bz libris
habēt de septem signaculis. videlz de in
carnatiōe. natiuitate 7c. que ch̄rist? sol?
aperuit: que sunt maxima p̄ncipia fidei
nostre. **P**ostmodū in alia q̄ndena can
tatur in responsorijs de psalmis: 7 in le
ctionibus legunt̄ epistole canonice vsq̄
ad ascensionē domini: ut sup̄ fidem
edificent bona opera. psalmi enī 7 eple
bona opa designant. **E**t attende q̄ ante

Liber Sextus

resurrectōem lex et prophete legebant. post
resurrectōem vero apostoli et episcopi canōice quā
sunt apostolorum scripta legunt et cantibus iubi
lant. **¶** Et enim et prophete christi passionē et resur
rectionem prōdixerūt: et applicam factam
annunciauerūt et testificati sunt. Ideoque
rñsorium illō cantat: virtute magis red
debant apostoli testimoniū resurrectionis.
¶ Rationabiliter quāque legunt apostoli et canit eo quod in
eo visio christi et angelorum collocatō memo
ratur. In illa enim vita quā pascale signifi
cat tempus: aīme visio trinitatis et angelorum
portio gētulabunt. Legunt autē apostoli cum
historia digni es dñe. **¶** *Alla* incipit *Ego*
sum vitis. Quod autē in quāda rñsorio dicitur de
cantabat populus israel *alla* et vniūsa mltitu
do iacob canebat legitime: et dauid cum
cantoribus citharā pcutiebat in domo dñi
illud respicit quod regno saul destructo. id est
mortis impio. *arca.* id est. hūanitas saluato
ris: in qua sunt māna. id est. verbū et tabule te
stamēti id est thesauri sapie et sciētie dei
absconditi. in hierl'm ducit et in tabna
culo collocat ut eterna pacis visio fruat:
et ad pñis eq̄litate gl'iosus exhibeatur.
¶ Cum autē supius tempore infantie saluato
ris paulū dixerim esse legendū. nūc vero
scripta ceterorum apostolorum pñt quod toto tēpe si
ue ante passionē siue postea quā dñi pñtia
mēoraz agrue pñones noui test. loquū
tur: ut quasi ab vberibus sponsi filij consolatio
nis lacte potant. **¶** De nanc scripte sunt
vbera de quibus dicit. *Meliora sunt vbera*
tua vino. De quibus nos sic reficiat de cuius
ius miscōia dñi plena ē terra: ut oēs de
ipsius plenitudine accipiam. **¶** Et nota quod
secundum romanū ordinē legunt. ix. lectōnes
in dñicis a pasca vsq; ad pentecostē put
dictū est sub ti. de septē diebus pñ pasca.
¶ Propter nouitatē autē triplicē quā dicta
est incipit introit. Quasi mō geniti in
fantes etc. id est. pet. ij. In epla vero in fide in
struim que incipit *Dñe quō natum est*
ex teo vincit mōm etc. id est. iohā. v. oñdit fi
dem p testimoniū in celo et in fra et in cō
scientia. In terra cū dicit *Tres sunt qui*
testimoniū pñbent in terra: spūs: aqua
et sanguis. Quia enim clamore magno dñs

emisit spūs: et quod ex eo iaz mortuo exiuit
sanguis et aqua iudiciū fuit hūanitas.
¶ Et hi tres vñi sunt id est vñū significāt.
¶ Tres pñbent testimoniū in celo. pater
in vocēdum in carne: spūs in colum
ba: et hi tres vñi sunt. **¶** De testimonio
conscientie sequitur in epla. *Qui credit*
in filium dei iam in se testimoniū dei
habet. id est. hoc dicit ei cōsciētia. **¶** Sequit̃ du
plex *alla.* in dominicis enim et festiuis die
bus ab hac die vsq; ad octauā pente. ca
nit duplex *alla:* de qua dictū ē sub ti. de se
ptem diebus post pasca: et sub sabbo id est alba
et sub septuagesima. primū alleluia est
post dies octo iohānis. xx. **¶** Euangeliz
Cum esset sero. iohānis. xx. est de duobus
apparitiōibus dñi. **¶** Prima omnibus apostolis
in ipso die pasce excepto thoma: alia oc
taua die pñte thoma: qui vidit et credi
dit et tetigit et dixit: *Dñs meus et etc.* **¶** Aliud
vidit: aliud credidit. **¶** Vidit hūa
nitatē et credidit deitatem. **¶** Et congruit
factum interpretationi nomis. **¶** Thomas
enim interpretat̃ abissus: naz pñfunde intel
lerit quod ex eis quod exterius vidit deitatis in
tima penetrauit. **¶** Postmodum inuitat
nos in euāgelio bñs iohānes ad credē
dum ab vtili et honesto. **¶** Utile est enim no
bis credere. **¶** Cū dicit *Multa signa fecit*
iesus que non sunt scripta in libro hoc.
¶ Postcōmuniō est. *Mitte manum etc.*
Iohannis. xx. caplo

¶ De secunda dominica
¶ Sequitur de secūda
dominica post pasca. Quia enim p
christi resurrectōem illuxit deus nobis
non tñ parvulis s; etiaz pñfectis: idē hec
dominica de pastoribus est: qui debent
plene imitari xp̄m. **¶** Cū introitus ē. *Qui*
sericordia dñi plena est terra. Ea enim
non tñ puuli: sed et magni repleti sunt.
¶ Et ideo sicut antecedens dominica fuit de
parvulis: sic ista est de pñfectis. **¶** Cū sequit̃
Clerico domini celi id est apostoli firmati
sunt. **¶** Et quod petrus loquitur ad pastores
in epla. *Christus passus ē p nobis etc.* pri
ma **¶** Pet. ij. c. ideo nūc sunt sinodi: et sic

statio ad sc̃m petrum. In fine enim d̃
Conuēni enī estis nūc ad pastore et ep̃m
animarū ṽr̃az. Duo alla dicunt. Primū
scilicet cognouerūt discipuli r̃c. est de re
surrectōe. In alijs tñ eccl̃ijs d̃r. Sur
rerit dñs. math. ultimo. c. Aliud scilicet
Ego sum pastor bonus r̃c. ioh̃is. x. est d̃
platis. Euangeliiū d̃o Ego sum pastor
bonus. ioh̃. x. est de bonis platis et mer
cennarijs. Offertoriū est Deus deus
meus ad te de luce vigilo: q̃ plati dñt
semp vigilare. Un in canticis canticorū
dicit Inueniēt me vigiles q̃ custodiūt
ciuitatez. Postcommunio fil̃i ē de platis.
Ego sum pastor bon⁹. ioh̃. x. c.

De tertia dñica.

¶ In precedētib⁹

duabus dñicis offensuz est q̃
parui et magni p̃ christi resurrectōem
pleni sunt misericordia domini. Parui cuz
dicit in introitu precedentis dominice.
Misericordia dñi plena est terra. Ma
gni cum d̃r ibidem. Verbo dñi celi fir
mati sunt. In hac vero tertia et in seq̃n
tibus duabus dñicis ante ascensionē hor
tatur nos ecclesia ad iubilū et exultatōz
p̃pter xpi resurrectiōem et ascensionem
Unde introitus hui⁹ dñice incipit Ju
bilate deo omnis terra r̃c. Et ibi sequit̃
alleluia: quia iubilus ē exultatio mentis
habita de eternis: soli aut̃ deo iubilant
duz est. Sequit̃. Psalmū dicite nomi
ni eius. i. hilari opatione ip̃m laudate.
et sequitur similr̃ ibi vñū alleluia: quia
ab vna radice ortū hñt omnia talia. id
est charitate. Sequitur. Date gloriā lau
di eius. et ibidem etiā in fine sequit̃ tri
plex alleluia: q̃ a potentia patris et sapi
entia filij et a benignitate sp̃s sancti p̃
cessit: q̃ nos liberauit p̃ passionem et re
surrectiōem suam. et iō laudand⁹ ē deus
Licet autē sit exultatio tamē incutitur
timor: ne spes sine timore luxuriet in p̃
sumptōem. Unde seq̃tur vsus Dicite
deo q̃ terribilia sunt opa tua domine:
Debent enī timere nou⁹ ppl̃s: q̃ iudei
excecati sunt: qui erant ppl̃s peculiaris

dñi: qui licet apposuissent custodes. et n̄
dixerunt: venerunt discipuli eius et fu
rati sunt eū. Et hoc est quod dicit psal.
Ouentietur tibi. i. ad honore tuuz: quia
ex hoc magis confusi sunt inimici tui. i.
iudei. Et sequit̃ ibi. In multitudine vir
tutis tue. quasi diceret. licet vidissent
multa miracula. videlz solem obscura
tum et petras scissas. In h̄ est etiā mul
tudo virtutis dei q̃ mendacia inimis
corum vertit in suū honore. In epl̃ax
ro monet petrus baptisatos vt ambu
lent in nouitate vite abstinentes a car
nalib⁹ desiderijs dicens: Obsecro vos
fr̃es tanq̃ aduenas et pegrinos abstine
re vos a carnalib⁹ desiderijs. i. petri. ij. c.
et concordat cū introitu: q̃ gustato spi
ritu d̃spit ois caro. Quedā eccl̃ie dicūt
alleluia. Christus resurgens. ro. vi. c.
Euangeliiū est de resurrectiōe Modicū
et non videbitis me. modicū. i. a morte
vsq̃ ad resurrectiōem. itez modicū et vi
debitis me: post resurrectiōem: et modis
cum q̃ vado ad patrē. ioh̃. xvi.

De quarta dominica.

¶ In quarta etia⁹

dñica inuitam̃ ad iubilū et spe
cialiter inuitant: et h̄ ad gentes Unde in
troitus sumpt⁹ est de psalmo Inuitante
ad cantū qui incipit Cate deo canticū
nouū: q̃ mirabilia fec̃ dñs. Berñ inq̃t
Aria fecit dñs mirabilia in incarnatōe
sua. Primuz q̃ mater esset virgo. Se
cundū q̃ deus fieret homo. Tertium q̃
p̃dicta potest credere carnal̃ hō. Sequit̃
tur ibi. An̄ aspectū gentiū reuelauit in
sticiā suaz. i. filiū suū. seq̃tur vsus Sal
uauit sibi dextera ei⁹ r̃c. q̃ per fidē vniti
sunt duo ppl̃i. scz gentilis et iudaic⁹. iō
in orōne h̄t Deus qui fidelū mentes
vni⁹ efficaciter volūtat. r̃c. Rursus q̃ ista do
minica q̃rta appropinq̃t ascensionē. iō d̃r
euangeliiū Glado ad eū q̃ me misit: et ne
mo ex vob r̃c. ioh̃. xvi. Et p̃ Expedi vob
bis vt ego vadā r̃c. ostendit ei causa iubili
scz ascensio. Quic p̃sonat p̃ncipiuz ep̃i
stole beati iacobi. i. cap. Omne datum

Libert Sextus

optimū et omne donū pfectum defurfus
eft defcendēs a pte luminū. Seqtur ec
in euāgelio. Cū uenerit pacit: arguet
mūdū de pctō. i. de infidelitate: fides ei
omne pctm excludit. Cū arguere de hoc
peccato: eft arguere de omni pctō. Et d
iusticia 7 de iudicio: Dic g de pctō. f. qd
hnt. De iusticia quā non hnt. f. sanctos
rum: qz uado ad prēm. i. in cordibz san
ctoꝝ hominū: pducendo eos ad prēm p
cognitionē dei bonaz: 7 extollendo eos
ad pīs pformitatē: 7 tñ nolūt homies
sanctis affimilari. De iudicio qd nō ti
ment: qz pnceps h' mōi iam iudicat
eft: 7 adhuc fequunt dānatū. Et fufce
ret de duobz arguere. f. de fide quā non
hnt 7 hie poffent fi uellēt: 7 de iusticia fi
ue de bonapita in q nō imitant sanctos
et iō adiecit vbi timor. f. de iudicio qd
dnt tales fubire. Seqtur ibi. et qcum
qz audiet loq̄tur: 7 huic cōcordat finis
eple In māfuetudie fufcipite in fitū v
bum 7c. Si enī fpūfctūs audit q loq̄t
multo fortius d3 hō audire 7 expectare
donec deus in ipō loq̄tur: qz qui de feip
fo loquit: mendaciū loq̄tur.

De dñica rogationum.

Quinto loco fequi
tur de dñica rogationū: in qua
instructos p q̄ttuor dñicas: qñ arma
tos quattuor cardinalibz virtutibz mo
net annūciare alijs: vt qui audit dicat
veni. 7 cortina cortinā trahat dicēs i in
troitu q est efa. xliij. fm aliā tranflatōz
Vocem iocūditatis. i. nouū testamen
tum in q pmissa reddunt: nō terror: fic
vetus lex fuit. annūciate 7c. Nec autez
dñica d3 rogationū p̄p̄ p̄inquā ascen
fionē dñi: quez qz p nos fequi nō poffu
mus. iō in orōne docem petere duo q pe
tenda funt. f. vt cōgscam 7 faciam. Di
cit enī oratio Largire qd dñe supplicibz
tuis sp̄ spm cogitandi q recta funt p̄p̄
cius 7 agēdi 7c. Cū in eplā redarguit be
atus iacobz eos q uolunt cōgfcere 7 nō
facere dicens: Eftote factozes vbi 7 nō
auditoꝝ tñ 7c. iacobi. i. Quedā ecclie

dicunt alla. Nonne cor noftr ardēs 7c
luce vlt. et vltq mō 7c. iobis. xvi. c. In
euangelio dñm dico vob. iobis. xvi.
ostendit quid debeam petere fcz eterna
dicens. Vltq mō non petistis quicqm
qui enī petit tpalia nil petit: qm in eis
que nō quiescūt qes esse nō p̄t. Cū seq
tur Petite 7 accipiet: qz dextera domi
ni femp aperta eft.

De rogationibz.

In tribus diebus
ante festū ascenfiōis dñi funt
rogationes q dicūt letanie. Letania au
tem grece apud nos supplicatio seu ro
gatio est: in q ecclia sancta dñi rogat: vt
qui destruit consiliū achitofel destruat
consiliū eoz qui nolunt viuere fup pa
cem eius. Tunc etiā supplicam 7c: vt
nos a morte fubitania 7 ab omni infirmitate
defendat. Rogam 7c vob sanctos vt
p nobis apud dñi intercedāt. Et tenos
minat letania greco vocabulo ppter au
toritatē lingue grece: put dñm ē fub pa
fca Est aut duplex letania. f. maior 7 mi
nor. Maior eft in fefto beati marci: que
inuenta fuit a btō g regozio ppter pēfē
inguinariā seu inflaturā inguinū: cui
inftitutōis caufas paulus montis cali
fini monachus longobardoz hiftorior
graphus ita defcripfit dicēs: q tpe pela
gij pape tāta fuit inūdatio aqz p italiaz
q aq ascendebāt vltq ad fupiores fenes
ftras tēpli nerōis qd erat rome: nec aq
intrabāt templū: tūc p tyberim effluxit
militudo ferpentū: inf quos fuit mari
mus draco: ex quoz flatibz aer eft cor
ruptus: 7 inde emerfit pēfē 7c inguinaria
qua homies paffim 7 fubito moriebant
tur: Et cū pene tot roman 7c p̄p̄s delere
tur: pelagi 7c papa oibz ieiuniū 7 p̄fēfioz
indixit. Sz in ipa p̄fēfione iōe cuz. lxx.
alijs expirauit. Qui fubftituit 7c gregori
us p̄m q 7 magn 7 dictus ē: 7 hanc leta
niā vbiqz terraz fuari p̄cepit: ideoqz
hec letania dicit gregoriana vlt romana
Vocatur etiā crucez nigre: quoniam in
fignum inietozis ex tanta hoim frage

et in signū pñie hoīes nigris induebāt
 ⁊ cruces ⁊ altaria nigris velabant. Tertio
 mō etiā dō pcessio septiformis: ex eo q
 btūs gregori⁹ septeno ordine iri in ea i
 maioribz ecclīis ordiauit. In pmo ordi
 ne sunt clerici. in secūdo religiosi. in ter
 tio sanctimoniales. in qto pueri. in qñ
 to laici puecte etatis. in sexto vidue et
 cōtinētes. in septimo coniugati. In alijs
 ho ecclīis qd nō possum⁹ in nūero pso
 naz supplem⁹ in nūero letaniaz. Nam
 septies letaniaz dicere dēm⁹ pūsqz insi
 guia dponam⁹. Cōtigisse at dō romāis
 pmissa iguinaria pestis p eo q cū i qdra
 gesima cōtinēter virissent: ⁊ in pasca cor
 pus dñi recepissēt: postmodū ludis co
 mesatōibz ⁊ luxurie frenā laxabāt. Fuit
 quidē taz seua hec pestis vt vbiqz hoīes
 subito perimeret: ita qd sic dō cū aliquis
 sternutabat sepe spm̄i emittebat. Cū cū
 aliqz sternutabat: audiēs statim accu
 rēs dicebat: deus te adiuuet: ⁊ abinde
 vt dicunt hec adhuc p̄suetudo fuatur:
 vt audiēs aliquē sternutātē statī dicat
 deus te adiuuet. Rursus vt sef cū tūc
 aliquis oscitabat frequēter subito spm̄i
 emittebat. Cū cū aliqz sevelle oscitare
 sentiebat p̄tinuo signū crucis sibi impri
 mere festinabat: q̄ p̄suetudo similis vsqz
 hodie obfua. Minoz ho letania q ⁊ ro
 gationes ⁊ pcessiōes vocat: fit tribz die
 bus añ ascensionē: q sic legi in burcar
 do libro. xij. cap. erigētibz inuēta ē apd
 viennā a btō mamerio epō viennensi q
 ppter pestē lupoz ⁊ aliaz feraz in gallijs
 hoīes atrociter perimentū: ⁊ ppter picu
 losos terremotus illic crebro ptingen
 tes: indixit pplis ieiuniū triduanū: ⁊ le
 taniaz iussit. Cessante ho illa p̄secu
 tione ieiuniū illud in cōsuetudinē an
 nue obfuaōis reuenit. Et sic qdā refe
 rūt: fuit p ecclīaz p̄firmatū: vt vniūsalē
 obfuetur. Dicitur g hec letania minoz
 quia a minoz. s. a simplici epō ⁊ i mino
 ri loco scz in vienna inuēta ē. Illa vero
 dicē maior: qz in maiori loco. scz rome
 ⁊ a maiore. s. a mag gregorio ⁊ p magno
 et grauissimo morbo inuēta ē. Minoz

tamen antiquior est tpe. Maz instituta
 fuit tempe cenonis impator. maior ve
 ro tpe mauritij impator. Fuit etiā le
 tanie ppter ples alias causas. Cū liberi
 us papa statuit vt p guerra p fame pzo
 pestilentia ⁊ hmōi adūsitatibz imminētis
 bus: sp letania fiat. vt sic ista p supplica
 catōes: orōnes ⁊ ieiunia effugiam⁹. qz g
 hoc tēpe maxime bella emergere solent.
 et fruct⁹ terre q adhuc i teneritate l flo
 re sunt: pluribz mōis facile corrūpi so
 lent. iō hoc tpe fiunt letanie vt rogem⁹
 deum q talia a nob auertat. ⁊ ab aeris i
 temperie: ⁊ a beluis et ab hostibz xpiane
 religionis nos eripiat ⁊ defendat. super
 hoc patrociniā scōz specialr ⁊ generalr
 implorātes: ⁊ iō rogatōnes vocant. Di
 cunt etiā pcessiōes. qz tūc ecclīa pcessio
 nem facit gñalem. Et est notandum q
 rogam⁹ scōs ppter nrām inopiā. ppter
 eoz gliaz: ⁊ ppter dei reuerentiā. Qñ au
 tem letaniaz p imminentibz periculis
 in penitentiali ⁊ flebili habitu facimus
 illam vltimā pcessionē muliez plangē
 tium post dñm qñ ducebat ad crucez re
 p̄sentamus. plangentes iuxta mādātū
 domini sup nos ⁊ sup filios nrōs. Fuit
 etiam hoc tpe letanie: quia christo ascē
 dente qui dixit: Petite ⁊ accipiet. confi
 tentius ecclīa perit. ieiunat enim tunc
 ⁊ orat vt paz habeat de carne ppter car
 nis maceratōem: ⁊ acquirat sibi alas p
 orōnem que est ala q anima volat in ce
 lum: vt sic christū ascendente libere se
 qui valeat: qui ascendit pādens iter añ
 nos ⁊ volauit super pennas ventozum.
 Et hec est causa quare vltimā letaniā
 siue vltimum ieiuniū ascensionī conti
 nuamus: vt videlicz propter orationes
 et ieiunia deposita mole carnis christuz
 ascendente sequi possimus. In leta
 nijs ergo fit pcessio ⁊ cantat in qbusd
 ecclīis in principio pcessionis Exur
 ge domine ⁊ c. frequētandum etiam est
 et a pueris dicendū illud canticū ange
 licum. Sancte deus. sancte fortis. san
 cte ⁊ immortalis misere nobis. Mā sic
 iohēs damascen⁹ refert in libro. iij. cu

Liber Sextus

apud constantinopolim ppter qndā tribulatōem fieret letanie. qdā puer e medio ppli rapt' est in celū 7 b canticū ibi dem edoct'. Deīn ad pplm rediens illō in aspectu oīs ppli decātauit: 7 mor oīs tribulatio cessauit. Qd canticū calcedo nēsis sinodus approbavit. Qui g canticū laus 7 auctoritas colligit. Primo ex eo q agel' illō docuit. Secdo ex eo q ad eius platiōem illa tribulatio cessauit. Tercio ex eo q tm conciliū illō appabauit. Quarto ex eo q demōes illō valde timēt. Ceter in pcessionē ipa pcedunt crux 7 capsa reliqaz scōz: vt vexillo crucis 7 orōnibz scōz demōes expellantur vt dēm est in. iij. pte in ti. de accessu pontific' ad altare. Portant' ec' vexilla ad representandū victoriā resurrectōis 7 ascensionis xpi: qui cū mag' preda celos ascendit. Vñ vexillū p aera incedēs: est xpus in celū ascendēs. Et sic vexillū i pcessionē ipa multitudo fidelū seqtur: sic 7 xps ascendētē magna scōz collectō comitat'. Portant' etiā vexilla ad imitatōez eius qd d' esa. xi. ca. Et leuauit dñs signū in natōes: 7 agregabit plos isrl: 7 dispersos iude colliget a qrtuor plagis terre. Qd o crucez 7 vexilla portant' a constantino sumpsit ecclia: qui cū i somnis crucis signū vidiss: ei q dēm fuiss: vinces in b signo. iussit crucez in vexillis bellic' insigniri. Qd i letanijs crux maior a crucis baiulo de altari sumit: recolit q de christi hūeris tulit eā symon cyreneus matt. xxvij. In qbusdā locis fit letania p campos vt etiā a segetibz demōes expellant' vt poti' vt a dño puenit. Cant' aut in pcessionē qd significet: dēm ē in pcedenti ti. de accessu pontific' ad altare Cōsueuit qz quidā draco cū cauda longa erecta 7 inflata duobz p'mis diebus an cruce 7 vexilla pcedere. vltima vero die qsi retro aspiciēs cauda vacua atqz dep'ssa retro sequit'. Nempe draco iste significat diabolū: q p tria tpa. scilicet an legē 7 sub lege 7 tpe grē q p hostres dies significat homines sefellit: 7 nūc fallere cupit. In duobz p'mis t'pibz reguit: 7 q dñs

orbis fuit: cauda lōga. i. potēf 7 inflata id ē. sup'te incedēs. Vñ xps illū mundi pncipem vocat: 7 iohes ait in apoc. Vñ di sathanā de celo cadentē velut fulgur et traxit secū tertiā pte stellarū. i. hoim. In cui' rei figurā duobz diebz mō p'ducto pcedit. In tpe vō grē p xpm victus est: 7 data ē aplis ejciendo spūs imundus p'tās: ppter qd tertia die draco qsi p'tate ppter fidei dilatatiōem amissa: p'ctucē seqtur cauda vacua 7 demissa: 7 nō longa: qz nō audet ita potēf regnare vt prius: s; p suggestiōes 7 latent' hoies se ducit qz videt pigros in bonis opibus et remissos: nec viā vite sectātes: q' fur retro aspiciens si q's oberret 7 a rectitudine fidei cadat: quē ad se qsi caudā trahat 7 sibi incorporet: sic 7 in dexto filios isrl infirmos 7 debiles: et q oberantes remanebāt vltimi: hostes p' terguz venientes necabāt. In letanijs demus fm aurelian. oculū ieiunare: vl saltēz ci bis qdragesimalibz 7 capis nigris in signum pnie vti: nec d'z quis vti veste solenni. Propter qd vocant' pcessionēs nigre: non tñ dñt crucez nigre vocari. In letanijs quoqz dñt omīs a ferulibz opibus vacare. scz viri 7 mulieres: pui et ancille: 7 donec terminet' pcessiōi adesse: vt sicut omīs peccauerūt: sic 7 omīs pro venia supplicent: omēs ad deū corda cum manibz eleuent. id est. studium orationis erigant. Post processionem cantat' missa in aliq ecclia: 7 est introit'. Exaudiuit zc. memorat enī ecclesia p'terita dei bñficia ad maiore spem: et dei largitas inuocat: vt p b conticiat fusa: ex eo enī q mltotiēz exaudiuit ppendit q adhuc exaudiet. Exaudiuit inqz d tēplo suo scō. s. p grām. Et qz nō p' hui' esse exauditio sine dilectōe. seqt' versus Diligam te zc. Itēz qz nō exaudiatur nisi p p'ssionē: ideo dicit iacoby i epla Confitemi alterut' p'tā v'ra: que est iacobi vlt. Et vt maior spes habeat adhibet exemplū de helia: qui petijt vt non plueret: 7 nō pluit annis tribz 7 mēsbz sex: 7 postea petijt q plueret: 7 pluit. Si

enim helias solus exauditus est: multo
fortius tota ecclesia exaudiet. man⁹ enim
dñi nō est abbreviata. **Sequē** vnuz alla
Confitemi. **S**3 cum in dieb⁹ antecede
tib⁹ duplex alla cantet. quare in his die
bus vnici tñ dñ. **I**tem cū in alijs ieiun
ijs nō dicat alla qre in h⁹ dicat. **A**d pñū
dicim⁹ q⁹ sicut sepe dictū est. duplex al
leluia cantat in antecedentib⁹ dieb⁹ ppter
duplice stolam q⁹ hēbit in resurrectione
cōmuni. anime videlz⁹ corpis. **O**fficiū
autē pascale qd⁹ h⁹ significat finitum est
et ideo remota causa remouet effectus
Ad scdm dicimus: q⁹ iō in alijs ieiunijs
nō cantat alla: qd⁹ est canticū leticie: qz
fiunt p⁹ pctis: ppter qd⁹ dicunt ieiunia
meror⁹. **H**oc aut ieiuniū 7 ieiuniū pen
tecostes sunt exultatōis: quia nō sūt p
peccatis: s3 vt potestas dyaboli remoue
atur 7 pectus. 7 ideo in eis alla cantatur
Preterea in h⁹ ieiunio dñ⁹ alla ppter gau
diū ascensionis qd⁹ imminet. **I**n euan
gelio vō **S**i quis vestr⁹ vult. luce. xi. osse
dit q⁹ debem⁹ petere pseueranter. p ami
cū qui dic amico. **A**mice cōmoda mihi
tres panes vult. **S**i pseuerauit pulsans
ppter improbitatē eius surget: 7 dabit
ei. **P**er h⁹ h⁹ q⁹ etiā exis in pctō mortali
si pseueratē petierit exaudiet⁹ propter
improbitatē. **A**llegorice: amicus noster
est xps a quo intellect⁹ theoricus petit
tres panes. s. fidem: spem 7 charitatem
quia amic⁹. i. intellectus practi⁹. s. ratō
inferior vnit de via. i. de p̄sideratōe tē
palium. **S**equitur: 7 nō habeo qd⁹ ponaz
ante illū: qz nō inuenit in talib⁹ spūales
refectōem. 7 sic petit supior intellectus
p inferiori: vlt p tota anīa. nō enī p̄t ha
bere anima vel rō inferior aliqm̄ refecti
onem spūales nisi ab intellectu supiori
cuius est p̄templari celestia. **S**equitur
postea ibidē. nunqd⁹ si petierit panē. i. ca
ritatē. lapidē dabit ei. i. induratōem: qd⁹
est p̄rium caritati. i. nunqd⁹ dabit ei cō
trariū. q. d. non. **S**ilē si petierit pisces
id est fidem q⁹ nutrit in aquis baptismi
nunqd⁹ p pisce dabit ei sp̄ntē. i. infideli
tate 7 a q⁹ est oīs vis peccati. q. d. nō. **A**ut

si petierit ouum. i. sp̄s: qz in ouo ē sp̄s
pulli: nunquid porriget ei scorpionem:
id ē despatōem: q⁹ retro 7 occulte pūgit
sic scorpio. despatū enī est retro abire
q⁹ d. non. **U**el p panē intelligūtur oīa
que hominib⁹ victui sunt necessaria vt ci
bus 7 potus. per ouū omīa glia fetuum
animaliū 7 fructuū. p pisce oīa glia nas
tabilium. **P**ostcōmuniō **P**etite 7 ac
cipietis. sumpta est de euāgelio. **A**d hos
ras dicat caplm̄ **Confitemi.** **E**t illō līe
lias homo erat. 7 illō **S**i q⁹ errauerit.
q⁹ sunt iacobi. v. **I**n festo aut beati mar
ci dicunt qdam eplam **Q**ui timet deū
que est ecci. xv. **A**lij dicūt. **S**imilitudo
vultuū. q⁹ est ezech. i. **E**uangeliiū ē **E**go
sum vitis vera: qd⁹ est ioh. xv. **A**lij vō di
cunt **D**esignauit. **S**ecunda qz die ro
gationū est idē officiū quod in p̄ma: nisi
si qz in qbusd⁹ ecclesijs euāgeliiū de mat
theo legitur: in quo est eadē sententia.

De vigilia ascensionis.

Quia vero ieiun
niū de quo pmissum est nō
sufficit sine opib⁹ misericōdie. iō
in vigilia ascēsiōis que ē tertia dies ro
gationū. ecclesia monet ad opa misericōdie.
dicens in itroitu. qui est in qbusdaz ec
clesijs **M**iscōdia dñi vult. **D**ic enī **E**rego.
Si vis orōnem tuā ad celum volare
fac ei duas alas. s. ieiuniū 7 elemosinaz
Cum bonis enī desiderijs volam⁹ ad ce
lum. **U**n de dñō dñ. **E**leuatis manibus
ferebat in celū. **I**n alijs tñ ecclesijs dicat
Dēs gentes. **E**pla vero q⁹ est in qbusd⁹
ecclesijs **M**ultitudinis vult. non vñ dñ⁹ pcor
dare. imo videt⁹ preposteratio: qz post
ascensionē dñi factuz ē vt multitudinis
credentiū essz cor vñū 7 aīma vna. **S**3
hoc fit duab⁹ de caus⁹. **P**rima vt epla
sonet euāgelio **S**ubleuatis oculis vult.
ioh. xviij. in quo dic dñs **P**ater clarifica
id est manifesta filiū tuū: 7 postea rogat
dicēs: **R**ogo vt vñū sint: sicut ego 7 tu
vñū sum⁹. **D**ec aut vñitas oñdñ⁹ i epla
alia causa est qz qñ ex vō corde dantur
elemosine omnia reputant⁹ communia

Liber Sextus

sicut dicit apostolus de manna quod qui plus collegit non plus abundauit: et qui minus non habuit minus. Qui enim diues est non debet propter hoc amplius comedere: sed alijs distribuere. Et hoc debet in epistola. Et erant illis omnia communia. Ideo autem per actum euangelium debet hodie: quod qui passus orauit: hominibus innotuit cum ascendit. Vel quod in fine concluditur. Ego ad te venio: in quo rogat pro his quos dedit ei pater ut sint in patre unum cum omnia sint in fide et charitate unum. et concordia uniti vicissim. Unum precedit epistola Multitudinis credentium. Hylari? deo exponit sic predicta verba. Rogo ut sic ego et tu unum ium? sed non tantum voluntate: sed etiam natura. sic et ipsi unum sint sed unitate spiritus et gratia spiritus sancti. In alijs tamen ecclesijs debet epistola Unicuique vestrum ad epistolam. iij. Offertorium est. Chri galilei act. i. Postcommunio est. Non vos. iohannis. iij. In alijs deo ecclesijs debet. Petite. mat. vii. Quia ergo in hoc officio de elemosina et opibus misericordie agitur. ideo in quibusdam locis ut premissas sibi alas acquirant elemosinarum largitioni intendunt. quas tamen usque in festum ascensionis differunt. quasi tunc post christum in celum aduolent: et ut tunc liberius vacare possint. Quidam tamen non incongrue supradicta officia paschalis hebdomade per septem dona spiritus sancti ad eos referunt quod sunt in baptismo renati ut renatus afflat? spiritus sapientie dicat. Resurrexi. Per quod resurrexerit euangelium declaratur. scilicet per resurrectionem domini. Quid inde acquirerit spiritus instruit intellectus dicens. Introduxit nos in fratrem. scilicet ecclesiam. Et ad huc addit spiritus consilij. aqua sapientie potauit eos. Quid inde quod acquirere debeat spiritus indicat fortitudinis dicens. Venite benedicti patris mei. Quod ex his collatis benedictionibus deum laudare debeat spiritus sapientie docet dicens. Glorificet. Quid resurrectionis renatis attulerit indicat spiritus pietatis dicens. Eduxit eos dominus in speciem: et adhuc spiritus timoris adiungit dicens. Eduxit dominus populum suum. Pro his omnibus beneficiis in baptismo collatis hominibus angelis gratulantur. homines deo consentiunt: et ad

christi preconijs se inuicem exhortantur. gratias agunt. iubilant beneficia: et beneficiorum causas rememorantur: et ad maiora perficeri aspirant. et circa hec cetera partes officiorum superscripte hebdomade versantur. Et vide quod hic mutatur ordo donorum. Et attende quod per officia hebdomade ad quatuor introitus quater. ad tres ter ponitur alleluia: quod sancta trinitas a quatuor mundi partibus collaudatur. de christi resurrectione: et de hominum redemptione. In prima dominica. scilicet. Quasi modo geniti. baptisati monentur a matre tanquam infantes innocenter viuere: et lac sancte scripture concupiscere: ut pascale sacrificium per christi resurrectionem acquisitum. moribus et vita teneant mundum vincant: ut cum christo triumpharent: et leticia in corpore et anima simul obtineant. propter quam leticia alleluia duplicatur: quod morte euaserunt: et spem vite habere meruerunt: vel propter actum et contemplationem. vel propter gaudium predicatorum et puerorum. In secunda deo dominica. scilicet. Misericordia domini. baptisati iam instructi christi misericordiam intonant et trinitatem predicant. Nam in misericordia spiritus sancti. in verbo filium. in deo patrem annunciat. proponunt deo spiritum per quem sunt sanctificati deinde filium per quem sunt redempti. deinde patrem cui reconciliantur. Et quod trinitatem concinunt: ideo ter iubilant alleluia. In tertia dominica scilicet. Iubilate. baptisati ad laudem dei totum mundum inuitant: et trinitatem personant: cum ibi in deo patrem. in nomine filium. in laude spiritus sancti accipiunt. Et quia per duo precepta caritatis firmantur in fide trinitatem. ideo prius bis. deinde ter concinunt alleluia. In quarta dominica. scilicet. Cantate. rursus baptisati ad dei laudem gentes peruersas inuitant et trinitatem memorant: dum ibi in domino patrem. per mirabilia filium. per iusticiam intelligunt spiritum sanctum. Et quod fide trinitatis gentes a quatuor mundi partibus acceperunt. ideo trinitatem sub quarto alleluia concludunt. In quinta dominica. scilicet. Vocem iocunditatis. rursus baptisati liberatores suos gentibus annunciant qui trinitatem per ter positum concinunt alleluia.

et sicut ibi continetur instatia predicantiu
sic in officio. Exaudiuit de templo scdo
suo. sollicitudo se ab errore puerrentiu
et in officio vigilie. Omnes gentes. ap-
plausus in celu intelligit ascensoru.

Sequitur de festo ascensionis dni.

In festo ascen-
sionis dni qd celebrat die q
dragesima post pasca: quia
christi die qdragesima post resurrectioez
celos ascendit. fit pcessio solennis. Pre-
cepit eni dñs discipulis suis vt pcede-
rent in monte oliueti. vt viderent ipm
ascendere. et fecerunt ei pcessionē et ipē
eleuatis maibus ferebatur in celu. De
hoc dictu est in q̄ta pte sub titulo de ac-
cessu pontificis ad altare. Decpcessio si-
gnificat ascēsum de pte in virtutē. Et
cantat rñsoriu de ascensioe vt inuitem
ad ascendēdu post dñm. De bethania
aut que interpretat obediētia o qua edux-
it apostulos ascendit dñs per qd signifi-
cat q sine obediētia nulli pōt ascēdere i
celu. Qñ qdā catāt in pcessioe rñsoria p-
tinētia ad ipaz eductōnez. vt eduxit dñs
Deo ascendit de mōte oliueti significat
q p opera misericordie oportz nos ascē-
dere. Cum igit hac die pcessionez rōna-
biliter agam. nihilominus hoc rōnabi-
lius ē q nō celebret anteq̄ tertia dicat:
sed ea cantata. licz in die pasce et ceteris
dominiciis alit fiat. In pascale eni pces-
sione et in dñicalibus aqua benedicitur:
inmemoria et reuerētia et venerationez
baptismatis. ideoq̄ pcedūt tertiā. i. qua
spiritussanctus sup discipulos descendit
vt sic prius baptizamur. et postea spiritū
sanctū accipim. sicut q̄ bñdicta pri⁹ nos
et loca nostra aspergim. et postea aduen-
tus spiritussancti memoriale. i. tertiā de
cantamus. Cur aut in dñicis dieb⁹ ba-
ptismat meozia renouet sup⁹ enodaf.
In hac vero die tertia cantata processio
celebrat. sicut et omēs alie que sine aque
benedictione celebrantur. cum vt misse
cōiungat officio. tuz quia nulli eā sequit

nisi sanctificat⁹ spūsanto. de h etia sub
dominica in ramis palmaru dictum est:
Facta pcessione cantat aii. Rex glorie
ppter illud. Nō vos relinqua orphanos
Sequitur introit⁹. Chri galilei qd admi-
ramini aspiciētes i celu. Immois eni
ocul⁹ aspiciēbāt i celu. et diutius asperis-
sent nisi angeli eis intimassent q rece-
derent dicētes: Hic iesus q assumpt⁹ ē
a vobis in celu: sic veniet quēadmodū
vidist⁹ eū ascendēte in celu. i. sic veniet
ad iudiciū i nube. Nubes significat grāz
quia sine nube. i. sine gratia nullus pōt
ascēdere: etia xps fm qd hō. et h signifi-
cabat nubes in q ascendit. Quia vero o
ascensione dñi est ineffabile gaudiū. iō
sequit vsus Omnes gentes plau- mani-
bus. Sequitur epla Primū qdem fmo
nē. r. act. i. in q hē de ascensioe. Postea
sequitur duplex alla: qz dñs ascēdit in du-
plici stola. Et ita eadē rōne catant duo
alla in ascensione q durat vsqz ad pente-
qua et in tpe pascale. Primū alla ē Ascē-
dit deus in iubilatōe. i. in gaudio ineffa-
bili antiqz patz. qui cū eo ascendebant
et apolorum et angeloz dicentiu. Quis
est iste rex glie. Esa. Quis ē iste q venit
de edom. Sequit Et dñs in voce tube
id est in voce horribili: qz de voce loquit
angeloz. vel dñs p angelos cuz dicebat
apostolis. Sic veniet r. Vel quia inui-
tabat ad nuptias eternas. sicut et tuba
solebant antiqz inuitare ad nuptias
tempales. Secundū alla est Ascendēs
christus in altū. Aliqui tñ dicunt. Non
vos. iohis. xiiij. Sequitur euāgeliiu mar-
ci rugientis. vl. c. Recūbentib⁹ vndeci
discipulis r. vbi sequitur. Et expbrauit
Ecce rugitus. In finetū hē de ascensio-
ne. Dominus quidē iesus postq̄ locu-
tus est eis assumpt⁹ ē in celū. Potest
etia dici q eoz q hac die catant: quedaz
sunt ascensiois pte narratio: vt illud
Post passionē r. Et illud. Ascendit de-
us r. Quedā sunt cōsolatio sponsi ad
sponsam: vt illud. Non turbet cor vrm
neqz formidet. Et illud. Temp⁹ ē vt re-
uertar. Et illud. Si nō abiero pachi⁹

Liber Sextus

*re. Queda sunt pgratulatione sponse ad
 sposum: vt illd rñ loziuz Exaltare dñe
 Et illd Bonis nubem. In narratione
 spes pcepit in pfolatõe erigit in pgtula
 tione certificaç vl delectat. Similr in
 diurno narraç ascensio in epla 7 i euan
 gelio vbi dñs assumpt' e in celũ: et
 sedet ad dexterã dei in eq̃litate patris. Et
 in alla dñs in syna: pfolat sponsus. In
 alio alla dñs relinq̃s g̃tulat sponsa.
 In offerenda narraç pfecte esse ascensio
 et in cõmunionẽ dices. *Salutate deo: q̃
 ascendit sup ce: celoz ad orientem. hoc e
 vsq̃ ad verbã sibi psonalr vñtũ: quod
 nō dicat ortumyl oritur: s̃ oriens quia
 semp filius a patre pcedit. Cel sup ce:
 los celoz ad oriente: hoc est sup firmamẽ
 tum celi ad orientale plagam. Qd autẽ
 cantat in introitu 7 offertorio. Viri ga
 lilei: sumit de epla. i qua clausula pcutit
 ab angel eoz supbia q̃ trãfixerũt: 7 eoz
 mundana sapia qui nō cognouerũt: et
 eoz pigricia q̃ talenta sibi pmissa cũ lu
 cro debito nō reportauerũt: 7 sollicitatur
 eoz desiderũ qui aduentũ dñi diutius
 expectauerũt. Hoc enĩ officũ totũ p̃sistit
 in sollicitudine 7 gaudio. Hoc festus h̃z
 decem dies p octauis: vt dictũ e sub ti
 de pasca. Hac die fiunt in q̃bus p̃tibz
 elemosine g̃tiales: vt dñm eĩn precedẽ
 ti titulo: et in titulo de rogatõibz. Dicit
 tur autem hac die ad horas capitulum
 Primum quidẽ. Et illud Cũq̃ intue
 retur. Et illd Viri galilei: q̃ sunt act. i.**

De dñica post ascensionem.

Inc cõsequen
 ter dicenduz est de dñica post
 ascensione. Si q̃dem ablato
 a se sponso magis deuota est ecclia. Unde
 orat in hac dñica in introitu. Exaudi vo
 mine vocẽ meã q̃ clamani ad te. Et seq̃
 tur ibi. Cultũ tuũ dñe req̃ram. q̃si dñs.
 De fiderio 7 cogitatõe seq̃r te: q̃ sum fi
 lia aquile. Seq̃tur epla. Estote r̃c. i. p̃.
 iij. In q̃ h̃t q̃ vnusquisq̃ sicut accepit
 grãm illã in alterutq̃ administret: et de
 cõmissione talenti et q̃ mutua caritate

sectemur eos vt sint hospitales inuicẽ
 sine murmuratõe r̃c. Sic enĩ adoptat
 nob p̃nas vtutũ q̃b̃ volare possim' ad
 celũ post xpm: quia bonis opibz. s. carita
 te 7 misericõdia q̃si de monte oliueti ascēdi
 mus. Seq̃tur duplex alla. vnũ est in q̃
 busdã eccl̃ijs dñs in syna in sctõ. Qd
 qd est hoc qd dicit. dñs enĩ nō ascēdit
 de monte syna: s̃ de mōte oliueti de be
 thania. sic h̃t luce vl̃: Ad qd dicenduz
 qd de syna in sancto ascendit q̃ntũ ad in
 terptatiõem. Syna enim interpretatur
 mandatũ. Ascendit enĩ de sancto mada
 to: qd e. Ite 7 p̃dicate euāgelĩũ oĩ crea
 ture. Cel mandatũ sctm̃ est. Negociamĩ
 dum venio. Ipse enĩ est hō p̃gre p̃fici
 scens: qui vocanit suos suos r̃c. Cel de
 sctõ mada to ascendit: q̃ p impletĩõem
 mada toz dei ascendit xps in q̃ntũ hō 7
 alij post ipm. Euāgelĩũ vo est de p̃missi
 one sp̃s scti. Cum venerit pacit' q̃ a pa
 tre pcedit sp̃s ṽtat' r̃c. Job. xv. Alia
 patent. *Hyrcardus ep̃s cremosĩ. dicit
 in mitrali: q̃ apli post p̃mã vñctõẽz quã
 in xp̃isti morte suscepant insufflate il
 lo 7 dicente: accipite sp̃m sctm̃. secundaz
 expectabant quã p̃miserat dñs dicens:
 Si abieromittã pacitũ ad vos. Expe
 ctantes g̃ decantant introitũ. Exaudi
 versus de ps. xvij. scilz. dñs illũminatio
 assumit: cui' titulus e. In finez psalmi
 dauid priusq̃ liniret. Agit enĩ ibi de vñ
 ctione dauid q̃ fuit triplex. Primo enĩ
 vñctus e in signũ regĩ futuri. sc̃do in re
 gem sup tribũ iuda. tertio sup totũ isrl̃.
 Nos q̃idem cantam': q̃ vñctionẽ ter
 tiam expectam'. Prima enĩ vñctio est
 in baptismo. sc̃da in p̃firmatione aut i
 penitentie confessione. tertia erit in re
 surrectione. Cel p̃ma fuit in aplis. sc̃da
 in iudeis. tertia in gentibz. Et q̃m apli
 vt dixim' erant expectantes in templo
 et orantes. laudantes 7 b̃ndicentes deũ
 idcirco in nostra expectatiõe in epistola
 Estote prudentes. inuitamĩ ad oratiões
 et in offerenda. Lauda aĩa mea dominũ
 puocamur ad laudes. Quis aut effect'
 fuerit illi' apostolice vñctõis euāgelĩuz*

declarat Cum venerit. ubi dicitur Vos
testimoniū phibebitis: qz ab initio me-
cum estis. In quibusdā tñ ecclījs est of-
torium Ascendit deus. Et postcōmunio
Pater cū essem. Et attende q ob p̄mis-
sam cām. scz. qm̄ apli expectabant indui
virtute ex alto. hęc hebdomada dē expe-
ctatōis: in q̄ solent qdaz ieiunare 7 ora-
tioni vacare vsqz ad pente: eo q apli iei-
unasse legunt p̄ 15 tps. S; m̄ḡ gilber-
tus pbat ieiunandū nō esse: qz est de pa-
scali tpe. 7 de qn̄q̄gesima pente. Hiero-
quozqz ambrosi⁹ 7 aug. aiunt inf̄ pasca 7
pente. nō esse necessitate ieiunia indicē-
da: Volūtate enī oī tpe a cibis p̄cipien-
dis possum⁹ abstinere: s; ex necessitate nō
oportet. Uñ ambro. Per hos qn̄q̄gita
dies ieiuniū nescit ecclīa: sic ipsa dñica
qua dñs resurrexit. Sūt enī oēs hi di-
es velut pasca 7 dñica celebrādi. i qb̄ sic
ait beda maioribz epulis 7 hymnis cele-
stibus est vacandū ob reuerentiā dñice
resurrectōis: 7 ob mēoriā dñice cōuict⁹
cum discipul⁹: ob spem glie immortalit⁹
Clericū tamen ab hac auctoritate penitētes
excludunt. S; 7 greg. letanias excipit:
et etiā p̄cil. aurelianen. illud tñ volūta-
riū est. Illō etiā notabile ē q octauam
ascensiois q̄ deberet in q̄nta feria termi-
nari: vltim⁹ optet progari. Licz enī of-
ficiū domice in q̄nta feria repetatur:
tamen in nocturnis officijs septe ferie
et sabbati inuitatorū et responsoria de
ascensione cantātur. Clerici tamen no-
cturnales psalmos dicimus cum tri-
bus lectōnibus: et Te deum laudam⁹
omittimus. Prorogatur ergo octaua
cum 7 apostoli essent laudantes deum
De hoc dictum est sub pasca Nec vacat
a mysterio: quoniam apostoli expectan-
tes per obseruatōnem decem precepto-
rum paraclitum. mysterium denarij ac-
cipere meruerunt: et nos etiā expectan-
tes per eandem obseruationem denariū
vite percipiemus eterne. In his decez
diebus legendi sunt actus ap̄lorū: q̄s
qui sequitur spiritum sanctū accipiet:
et denariū p̄merebitur.

De vigilia pentecostes.
Equitur de vi-
gilia pentecostes: in q̄ sic i vi-
gilia pasce celebrat baptism⁹: quia iste
due festiuitates sunt maiores: 7 magis
necessarie inter om̄s. In vigilia enī pa-
sce celebrat baptism⁹: qz in passiōe xp̄i
om̄s baptisamur. i. redimimur 7 iustifi-
camur. Nichil enī nasci nob̄ p̄fuisse nisi
si redimi p̄fuisse. Itēz redimi nihil p̄-
fuisse nisi p̄actus mitteret. 7 iō in vi-
gilia pente. celebrat baptism⁹: qz tunc p̄
sp̄m̄ctm̄ mūdāmur et sanctificamur: qm̄
dñs in celū ascendēs discipul⁹ p̄misit di-
cens. Volēs q̄dez baptisauit aq̄: vos at
baptisabimī sp̄scō nō p̄ mltos hos di-
es. i. post decem dies: qd̄ 7 factū ē. Pro-
pter hoc ḡ ecclesia in decima die p̄ ascen-
sionē celebrat baptismū. ad notandum
q nostri neophici baptisant in sp̄scō
quēadmodū 7 illi. Baptisat etia hodie
solennit. Tum ad hoc vt post pasca nati-
v̄ necessitate impediti baptisent. tū qz
petrus hodie tria milia hoim baptisauit
tum qz dei fili⁹ in dei digito fortē deuicit
ideoz idez op⁹: p̄ idē mysteriū rep̄ntat
digito veniēti 7 filio resurgenti. tum qz
baptismi regeneratio p̄pria est sp̄scti
opatio. Tūz qz sicut hodie descendit in
ap̄los quē descendit dñs baptismū. appel-
lauerat dicēs: vos aut baptisabimī sp̄-
sancto. sic in baptismate descendit licet
inuisibilē i baptisatos. S; cū sp̄sctus
die dñica 7 hora tertia missus fuit in di-
scipulos. Quare baptism⁹ fit in sabbato
et hora nona. videt enī q̄ deberet potius
hora tertia celebrari: R̄ideo q̄uis bap-
tisina fiat i sabbo: tñ ad illō baptism⁹
ptinet qd̄ apli acceperunt in die pente. et
q̄uis illō eadē die vel hora nō celebrat
p̄pter aliq̄ fluctuātis mūdi occasiōes
tñ p̄pter sacm̄ qd̄ in se ptinet imitādo
christi mortē 7 eius resurrectōnem: ne
mēbra caput p̄cedant: obem⁹ illō bap-
tisma eidē diei 7 nationē sp̄s sancti eidez
hore deputare. In baptismo enī nō tñ
rep̄ntat sepulchra saluator⁹: s; etia mors
f 3

Liber Sextus

eius p quam baptismus plenaz recipit
efficaciam: et ipse hora nona emisit spum
Corneli? qz sicut et actibz aploz h ead/
dem hora audiuit ab angelo. Audite snt
orones tue: et eadez hora a bto petro ba/
ptisat? e: et hora nona angel? dñi xit ad
eu nunciās ei vt mitteret ad petz q euz
baptisaret. Inde g mos inoleuit vt ho
ra nona fiat baptism? solēnis. Aliē etiaz
sunt hui? hore p rogatiue: put dictuz est i
qnta pte sub ti. de nona. Ideo aut ipūs/
sanctus dat? e discipul? hora tertia: qz fi/
dem scē trinitat? p dicatori erant. Hoc
sabbatū intitulat sabbatū duodecim le/
ctionū: qz in pmitia ecclia. xij. lectōes le/
gebant: vt dcm ē sub. iij. feria tertiē do/
minice aduētus. Officiū aut hui? diei
fere idem ē in pluribz ecclijs euz officio
sabbati pascal. Et lectōes legunt an ba/
ptismū. ad instructōem baptisandoz. et
legunt sine titul? put ibi dcm ē. Ceterū
tū quedā lectiōes ibi legunt q nō hic: et
quedā ibi q hic. p pōtere tamē. Ibi est
enī prima lectio. In pncipio. hic nō est
prima. Temptauit. Itē ibi prius legi:
Apprehendēt septē mulieres. et postea
Scriptit moyses. et. hic nō econuerso.
Circa qd notandū est q duo fuerūt pa/
tres. Un? fm carnē. scz adam: q ppter in/
obedientiā deo displicuit: et in q omnes
peccauit et mortui sunt. Alter fm spm
scz abraaz: qui ppter obediētiā placuit
deo et eius imitatores libati sunt et vi/
uunt. De pmo agit i vigilia pasce. Un
tunc pmo legi. In pncipio. et. vbi de/
scribit dignitas hois p q oia facta sunt.
vt causa eius miserabilior appareat: et
inde ē q n sequitur ibi canticū: qz nō bene
nobis cantauit: imo pēu nascim ad lu/
ctuz. Adicitur tū lectio. Factū est i vigi/
lia. et. in q p figurā maris rubri agit de
baptismo: in q egyptijs spūalibz sōmer/
fiorere filij isrl liberati sunt. Un sequit
ibi canticū victorie seu leticie. s. Cante/
mus dño. S3 qz imitatores ade ad hoc
vt liberent pmi instruēdi sunt in fide:
et postea in moribz. idcirco pmo legitur
ibi lectio illa Apprehendēt. in q de fide

agitur: et in qua xps a septiformi grā spi/
ritu sancti apprehensus ondit. et postea
illa. Scriptit moyses. in q agit de mori/
bus. In hac aut vigilia agit de pte spi/
rituali. s. abraam. Un legit tūc prima le/
ctio. s. Temptauit te? abraā. et post eam
dō canticū leticie: qz nob bñ cantauit: et
per? fidē ad gaudiū pperam. Un dcm
est ei. In semie tuo bñdicent oēs gētes
Aliunt tū qdam nullū tractū seq? debere
qz post pmissiōes sibi factā nullū cecinit
canticū abraā: qz nullū sociū cum q can/
taret habebat. solus dei cultor erat et pe/
regri? in terra aliena. Nec autē lectio
bñ pgruit huic diei: qz in effusiōe spūs
sancti data est gentibz bñdictio. de qua
dixit dñs ad abraam. In semie tuo. et.
Huic ec recte pgruit oratio. Deus qui
abrae. et. Scda lectio ē. Scriptit moy/
ses. q datā legem declarat q hodie data
est et nouā significat q in cordibz fidelitū
diffusa ē. Un canticū seqtur in q eterna
leticia repmittit. S3 qz veri abrae filij
bonos habuerūt mores anteq septem
mulieres apprehenderēt viz vñū. i. an/
qz xps septiformi grā spūscī replet? na/
sceret: et postea in nouo test. p baptismū
xpo conuicti sunt. iō postea legi lectio.
Apprehendēt septē mulieres viz vñū
q septem dona spūscī pnūciat: q bonis
moribz quēlibet viz informant. Un seq/
tur canticū: qz bonos mores gaudiū co/
mitat. Quarta lectio. scz. Audi isrl. bar/
ruch. iij. virtutes q dona comitant in fi/
nuat: vt sapiam prudentiā lumē et pacē
Un canticū sequit: qz pro his et in his
eternalē gratulabimur. Prima quidez
resonat historiā. secunda allegoriz. ter/
tia tropologiam. qrtā vero anagogen.
Prima g lectō est. Temptauit te? abra/
am. S3 quid ptinet mō dicere te imo/
latione ysaac. mag? enī ptineret ad vigi/
liam pasce. Rñdeo: dō ppter pmissiōes
que sunt ibi. videlz Multiplicabo semē
tuum sic stellas celi. Baptisati enī sunt
stelle. Et iter in semie tuo bñdicentur
oēs gentes. Hoc enī puenit baptisatia
qui sunt verum semen. i. veri filij abrae

In lectione vero Apprehendent septem mulieres &c. p. septem mulieres significat septem dona spiritus sancti: quod dantur in baptismo. alia patent. Postea fit processio ad fontes: sic in vigilia pasce. & cantat missa sine introitu: quia ecclesia non habet adhuc spiritum sanctum saltem in tanta plenitudine: in qua expectat eum in crastino: quod est principium & finis omnis boni. In vigiliis ergo pasce et pente. incipit missa a kyrie eleison si ne introitu: putandum est ibi. & de gloria in excelsis deo: & hoc more apostolorum quod etiam priusquam spiritus sanctum acciperent. erant iugiter in templo laudantes & benedicentes domino. Rursus quod angeli gaudent de renatis. id sub iungitur Gloria in excelsis. Postea sequitur epistola de actibus apostolorum. xix. Quia appollo &c. in qua habetur quod paulus baptisabat baptisatos a iohanne: quoniam in scriptis non credebant. Dixerunt enim. Sed neque si spiritus sanctus est audiui. Postmodum sequitur unum alla scilicet Confitemini in gratia actionem per baptismum: quod ab omni peccato liberati sunt. Dicitur ergo hodie alla: nec deus flectamur genua: quia hoc est ieiunium exultationis & leticie propter resurrectionem & ascensionem. Sequitur tractus. Sed quare hoc cum spiritu sancto omnia faciat leuia. Ad hoc dicendum est quod hoc fit propter baptisatos quod multos tractus miseria rum passuri sunt si vixerint. Postmodum sequitur euangelium iohannis. xix. de promissione spiritus sancti. Si diligit me manus mea fuate &c. Credo in unum deum. non est etiam omittendum. quia cum simbulum hoc deriuatum sit a simbullo apostolorum: fidem quam habebant innuat. Offerenda Emitte spiritum tuum &c. manifeste ad operationem spiritus sancti pertinet: quia per eum renouatur facies terre ex delicto ade maledicte. per eum dominus benedicit. per eum celus sicut pellis extenditur. id est scripta ut quasi nihil lateat explanatur. Sicut & communio Die festiuitas: &c. ioh. vii. ad eandem pertinet spiritus sancti operationem: quod facit flumina velut aque viue de ventre credentis erire: id est affluentiam salutaris doctrine. Et est ut quibusdam placet hoc missa per benedicamus domino concludenda. In vespis hi psalmi in quibusdam ecclesiarum consuetudine concinuntur

scilicet Laudate pueri. Laudate dominus omnes gentes. Lauda anima mea dominum. Laudate dominus quoniam bonum est psalmus. & Lauda hierusalem dominum eo quod in his psalmis laudes dei magis resonare videntur. ubi enim spiritus spirat. organum ad laudes inuitat.

In die sancto pentecostes.

Pentecostes sic et pascha apud hebreos celebratum erat quod post quinque decades pasche celebrabatur. unde et vocabulum sumpsit. Nam pentecostes dicitur a penta quod est quinque: & costes quod est decem. Locatur enim pentecostes quinquagesimum dies a pascha. put iam dices. In hoc festum & aduentum domini cantatur alla et gloria in excelsis. putandum est in phetia hoc prius. & sub tri. de septem diebus post pascha. Idcirco autem alla frequenter cantatur per totam hebdomadam pentecostes: quia per dies pentecostes. ecclesia per baptismum deo populos congregat. & id salutem eorum cogaudent quousque albis vtuntur vestibus. hymnum laudis decantat. Tunc etiam stantes oramus: in signum liberationis eorum: deum: quia per dona spiritus sancti de morte ad vitam resuscitari meruerunt. Hac enim die missus est spiritus sanctus in apostolos in linguis igneis. Sane octaua pentecostes celebratur: quia sicut in septenario hebdomadarum qui preedit intelligitur perfectio bonorum operum septiformis spiritus. ita in octaua intelligitur consummatio primorum: quorum vtriusque appropriatur spiritus sanctus. licet tota trinitas vtriusque opetur: quoniam indiuisibilia sunt opera trinitatis. Sed quia spiritus sanctus est amor patris & filii: & ex solo amore hoc datur & dabit nobis dominus. idcirco spiritui sancto ascribitur. Alij vero non celebrant octauam pentecostes. Nam cum solum septem sint spiritus sancti dona: solum septem diebus deus fieri festum penteco. Et ideo clemens papa dicit in sua epistola decretali: quod hoc festum caret octauis. Sed pari ratione nec pascha deberet octauam habere nisi solus vnus diem propter unitatem. Rursus hoc festum septem diebus agitur propter presentis vite septenarium

Liber Sextus

vel propter animarum sabbatismum. vel quia per septem spiritus sancti dona corporibus et animabus plena gaudia conferuntur. Quia et septem ultimi psalmi a laudibus inticulantur: quia per septiformis gratie operationes gaudia offeruntur eterna. De hoc dicitur sub dominica prima post pentecostem. Quia pentecosten sit hebdomadaria festiuitas. Dominum est sub tride septem diebus post pascha. In nocte pentecostes leguntur tres lectioes. et dicuntur tres psalmi cum tribus antiphonis: sic fit in nocte pasche. ad notandum unum esse opus totius sancte trinitatis in potentia miraculorum. Quidam tamen nouem legunt lectiones sicut fit in alijs dominicis: sed tamen canonicum est tres dumtaxat legere propter sacramentum baptismi in trium personarum nomine celebrati: vel ob triduanam domini sepulturam cui sumus in baptismo consepulti. Rursus ideo tres psalmi cum tribus antiphonis dicuntur: quia spiritus sanctus tria circa apostolos operatus est. Nam veteres innouauit: innouatos confirmauit: et confirmatos ad alios conuertendos misit. Ad primum pertinet quod dicitur in prima antiphona Factus est repente de celo sonus. Ad secundum quod dicitur in secunda Confirma bis deus. Ad tertium quod dicitur in tertia Emitte spiritum tuum. Eorum enim ministerio docti sunt alij. et spiritu sancto interiorius recreati. Et quia in ipsis apostolis duo operatur spiritus sanctus. scilicet remissionem peccatorum et operationem miraculorum. idcirco ille antiphone terminantur per duplex allatam. Verum si diligenter attendere volumus et considerare psalmos et antiphonas que dicuntur in pascha cum his que dicuntur in pentecostia ratio inuenitur. Nam ibi infra hebdomadam fit variatio psalmorum antiphonarum et tonorum. Dicuntur autem nec in ipsa die nec in alijs fit variatio et omnes ille antiphone sunt unius toni. scilicet octauae et eiusdem differentie. Ratio autem est: quia quasi duplex baptismi legimus apostolorum. Primum in quo per ceperunt remissionem peccatorum. Nam eos baptizatos esse christo baptismo ambigendum non est: ut dominum est sub tride vigilia pasche. Et secundum quod receperunt ad robur tutum et operationem miraculorum et ad res

pulsionem illecebrarum omnium secularium. Primum baptizatus fuerat petrus cum ad vocem ancille christi negauit. Secundum baptizatus fuit in die pentecostis cum coram regibus et principibus non timuit predicare nomen dei. In primo ergo multa instabilitas et varietas fuit circa discipulos. In secundo uniformitas et stabilitas. In hunc etiam modum in ecclesia dei duo sunt genera hominum. scilicet actiuorum et contemplatiuorum. Actiua vita consistit in bonis operibus. id est in administratione exteriorum: in qua constituti ab amore temporalium non omnino separantur. licet amorem dei amoris temporalium preferant. Contemplatiua consistit in dilectione dei et contemplatione. De due vite per mariaz et martham significate sunt. Maria per dicta est optima. iuxta illud Maria optimam partem elegit etc. Non tamen reprehendit pars marthe quia et ipsa actiua vita bona est que hic inchoatur et terminatur. Contemplatiua vero optima est que inchoatur hic et in futuro consummatur. In illa tamen est multa varietas in ista uniformitas. put in hac vita esse potest Antiphone cum psalmis que cantantur in pascha pertinent ad vitam actiuam. et idcirco in eis est varietas. Antiphone vero et psalmi qui cantantur in pentecoste: pertinent ad contemplatiuam vitam. et ideo in eis est uniformitas. In prima enim antiphona que in pascha cantatur dicitur. Et consilium meum non est cum impijs. Hic dicitur. Factus est repente de celo sonus etc. Spiritus seu ventus veniens solet puluerem a facie terre deicere. Magna enim est distantia inter donum spiritus sancti: quo separantur fideles ab impijs: et donum quo omnis puluis terrarum cogitationum a pectore humano tollitur. Illud ad actiuam vitam pertinet hoc ad contemplatiuam. In secunda ibi dicitur. Postulaui preem meum etc. Hic vero dicitur. Confirma bis deus etc. Ad omnes quidem fideles pertinet esse de hereditate domini: sed ad paucos pertinet esse a terrenis cogitationibus separatos. et in bis confirmatos ne ad terrena redeant. scilicet per confusionem esse in hierusalem celestem: ibi allam catere non cessent

quod hic peti. In tertia ibi dicitur ego dormiui et somnui cepi et hic dicitur Emitte spiritum tuum et creabuntur etc. Omnes fideles et boni a vicibus resurgunt vel resurrexerunt: sicut christus a mortuis resurrexit. quod ibi dicitur. **H**ic vero in paucis renouat facies terre id est ratio anime quod fit ab omni puluere terrenorum desideriorum immunis. Ibi ergo hoc est in vita actiua quae ibi ostenditur est inchoatio. hic autem hoc est in contemplatiua quae hic ostenditur est perfectio et consummatio. Ibi varietas. hic uniformitas. Et propterea ibi variantur antiphona et psalmi. hic non. Propter hanc consummationem et uniformitatem notandam antiphonae sunt octauae toni et eiusdem differentiae: quia octo sunt beatitudines quarum octaua redit ad caput. Nam in prima dicitur. Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum celorum. et in octaua. Beati qui persecutionem patiuntur propter iusticiam. quoniam ipsorum est regnum celorum. Propter hanc eandem consummationem notandam in quibusdam ecclesiis celebratur octaua pentecostes. Per hos quoque septem dies tres quotidie leguntur lectioes ut septem fratres tres percurret forores. id est septem dona spiritus sancti per illos significata. tres virtutes. scilicet fidem spem et charitatem: putat gregorius persequitur in moralibus. **N**on enim dierum officia septem donis spiritus sancti adaptantur. Hesternum igitur et hodiernum officium pertinent ad sapiam et intellectum ut ex opibus patet. Per totam etiam septimanam sunt sollemnitates seruande. Dicitur enim gloria in excelsis. alleluia. credo. item missa est: et te deum laudamus. putat in sequenti titulo dices. Dicitur etiam ad horas capitulum. Dum complerentur. Act. ii. c. Et illud. Spiritus domini. sap. i. Et illud. Caritas dei. ro. v. **S**equitur videre de officio misse et quidem in die pentecostis celebratur festum de aduentu spiritus sancti. visibiliter enim tunc descendit in discipulos et fuit hoc miraculum et argumentum quod non potuerunt calumniari iudei. Resurrectionem enim et ascensionem calumniabantur: sed hoc non potuerunt facere de

aduentu spiritus sancti. quia ex omni natione quae sub celo est conuenerunt ad diei festum: et tunc descendit spiritus sanctus visibiliter in discipulos: sicut christus promiserat: et loquebantur omnibus linguis coram omnibus. Et ideo incipit introitus. sapie. i. c. Spiritus domini repleuit orbem terrarum. id est ecclesiam quae dicitur orbis terrarum. Sicut enim extra orbem terrarum nil uiuit. ad litteram sic extra ecclesiam nil uiuit spiritua-liter. Sequitur. Et hoc quod continet omnia. id est spiritus sanctus cuius tonitruum omnia subsistunt. habet scientiam vocis. id est. linguarum. Et ita potuit dare et dedit apostolis unde confusi sunt inimici christi. Et ideo sequitur versus. Exurgat deus et dissipentur inimici eius. Per spiritum sanctum enim omnes demones compelluntur et eiciuntur. Rursum impleuit orbem terrarum: dum apostolos inebriauit. quorum sonus in omnem terram exiit. De quo sono dicitur in epistola. Factus est repente de celo sonus. et quoniam orbis terre per quattuor climata separatur. ideo quater in introitu alleluia concinitur. Duplex uero alleluia quod post epistolam canitur significat duplicandam leticiam vel spiritum sanctum bis apostolis fuisse datum. scilicet de terra et de celo. vel eos spiritu et mente psallentes: vel duorum populorum conuersionem. Et hoc quod continet omnia. sciam huius vocis. id est. nouit quae mente quisque loquebatur: vel habet sciam omnium per quam et de quibus per totam humanam variari: vel scientiam vocis. id est. vocem scientie huius. id est. facit nos habere: ut quae ipso inspirante apostoli proferrent cum intelligentia pronunciant. Et nota quod spiritus sanctus paracletus dicitur. quod uerbum grece latine sonat aduocatus. quod nomen et filio et spiritui sancto ascribitur. Unde dominus in euangelio Rogato patrem meum et alium paracletum dabit uobis. Et iohannes in euangelio Aduocatum habemus apud patrem iesum christum iustum. Dicitur etiam paracletus consolator. Nam paracletus

Libri Sextus

grece de latine solatio. Postmodum se/
quit epla de actibz aploz. ij. Dum pple/
rent dies pente. dies scz qnqginta a re/
surrectione. Sicut eni qnqgesima die
a pasca fiebat pentecostes iudeoz. ita et
nrm fit: sic ppls isrl quinqgesima die
ab imolatione agni pascal siue a pascha
qd celebrauerit in ramathe. venerunt
ad montem dei oreb vl choreb vl synai
qd idem e. t tuc legē accepit. ita et die
qnqgesimo a resurrectione dñi datus est
spiritus sanctus discipulis in supiori ce/
naculo illius aduentu expectatibz. Pre/
cipit eni leuit. xiiij. vt in die pentecostes
offerant noui panes. s. ppositiois de no/
uis frugibz. p qd significat qd dñm deo
grās agere: ex eo qd eadē die dedit nouā
legem p spūm sc̄m: in q die data est lex
vetus. scz qnqgesima die a pasca. de q di/
cetur i. pleximo septime ptis. De dono
cuius obem? laudare deū: qd est offerre
panē nouū: qz etiā lex vetus spūaliter i/
tellecta noua est. Et attende qm agnus
immolat ē decimaq̄ta die april. lex vō
data est quarta die mēis tertij. Dicit tñ
esse data tertia die. Nam eni vt inquit
scriptura aduenerat tertia dies. et ma/
rie inclaruerat: et ceperunt audiri toni/
trua. Die nāqz tertio descendit dñs nē
sup montē ad dandā legem: et moyses
ascendit ad deū: et descēdēs narrauit oīa
plebi. maneqz rurs? ascēdēs duas tabu/
las scriptas accepit. Et caueyt in secun/
do mēse triginta dñtaxat cōputes dies
Scdm lunā q̄ sedecim in mēse primo
xxx. in sc̄do et q̄ttuor in tertio faciūt qn/
qginta. Rursus in qnqgesimo āno erat
iubileus: q̄ interpretat remissiois ān?: q̄
septenis annoz hebdomadibus. i. q̄dra/
ginta et nouē annis teritur: in q clange/
bant tube et omia debita remittebant.
serui manumittebant et libertas pcessa
cōfirmabaf. antique possessioes alienas
te oībus restituebant vt dñm ē sub dñi
ca qnqgesime. Silt in diebz pentecost.
hunc nūez post dñi resurrectionem ob/
tiam? suscipientes aduenientē in nos
spiritus sc̄i grām p quā efficiamur filij dī

et virtutū possessio nob restituitur: et
remissa culpa et totius debiti cyrogpho
euacuato ab omī fuitutis neru liberi ef/
ficimur. Preterea iste numer? qnqua/
gesim? resultat ex septenario nūero du/
cto in seipo supaddita vnitare. Septē
eni sunt hebdomade a pasca vsqz ad pē/
tecosten. et ita ppetenter qnqgesima die
a pasca ē pentecostes: in q dat spū sc̄ctus
cuius dona sunt septē q̄ dantur ab vno
Iudei enim septenariū nūez nō sine fi/
gura in oībus obfuant: put dictuz est
sub quinquagesima. Ascensio autē facta
fuit quadragesima die: q̄ est nūez? pñie
et hoc cōpetens fuit: qz p pñiaz homo fit
similis deo: et hoc est ascendere. Sed vi/
detur qd sicut iudei ab imolatōe agni ty/
pici quinquaginta dies cōputando ibi fa/
ciebant suū pentecosten. ita et nos qnq/
ginta dies ab imolatōe agni debetē?
computare. et sic debetēmus nostrz pen/
tecosten facere i die veneris: anteqz mō
facimus: qd docet computatio. Ad hoc
dicimus qd nō faciebant computatōez
ab imolatōe agnis: s. a sequenti dñica
Cñ legitur leuitici. xiiij. Numerabitis
ab altera die sabbati. i. a dñica q̄ est alte/
ra dies post sabbatū. nūerabitis dico se/
ptem hebdomadas vsqz ad alterā diez
septime hebdomade. Hoc dixit spirit?
sanctus p moysen. innuēs p hoc pēte/
kosten christianoz qd sp̄ est in die dñica
Dicit q̄ lucas de hac die. Duz cōpleren/
tur dies pentecostes. erant oēs discipu/
li pariter in eodē loco. i. in cōsona et cō/
cordi vnitare. Et fact? est repente de ce/
lo sonus: qz existentibz in pñia q̄ est ān?
iubile? et ppletio pentecostes. et existen/
tibz in vnitare dat spū sc̄ctus: s. repente
quia nescit tarda rez habere molimina
spū sancti grā. In igne autē descendit qz
sicut ignis illūinat et inflamat. ita spū sc̄/
ctus illūinat ad cognitiōem dei: et infla/
mat ad amorē dī. Apparuit q̄ in linguis
igneis vt facti eēnt in omī genere lin/
guaz. et qz ipse est lingua q̄ d occulto sue
tonitaz verbū ptulit in ptez virginis
et pfert verbū in corde loīs. Math. x.

Non vos estis qui loquimini: sed spiritus
 patris vestri qui loquitur in vobis. Ipse
 ei quod replet eloquentes facit. Sequitur.
 Quasi aduenientis spiritus vehementer. Hoc
 autem dicitur quod nihil potuit resistere spiritui
 nec apostolis. Unde dominus in euangelio matthei
 Ego dabo vobis os et sapientiam cui non pote-
 runt resistere et contradicere omnes aduersarii
 vestri. Et de beato stephano scriptum est in
 actibus: quod non poterat resistere sapientie et spiritui
 qui loquebatur. Quia vero in epistola dicitur. Et
 factus est repente de celo sonus: tanquam adue-
 nientis spiritus vehementis etc. ideo ad hoc
 repetendum in nonnullis ecclesiis clangun-
 tur tube dum sequentia dicuntur. Venit enim
 spiritus sanctus in spiritu vehementi. Quia
 sicut ventus vehementer percutit puluerem
 a facie terre: sic spiritus sanctus eicit a corde
 hominis omnem terrenitatem. Tubis quidem
 utebantur antiqui: ut legitur in numeris. ad
 multitudinem congregandam: ad dimican-
 dum: et ad congratulandum in diebus festi-
 uis: cum diuersitate tantum sonorum: quorum usus
 fuit tante virtutis in iubilo ut ad crepitum
 siue sonum earum corruerent muri hiericho.
 De siquidem sunt duo testameta vel pre-
 dicatores quibus ad percussum fidei populus euo-
 catur: ad penam et lacrimabilem punctum
 nem excitat: ad laudes domino exhibendas
 inuitat: et ad montem syon et ad ciuitatem
 sanctam hierusalem: et multorum milium an-
 gelorum frequentiam: et ad futurum dei
 iudicium puocat. Et vide quia in aduersis
 et prosperis tubis clangit: quod omne tempus
 peruenit verbo dei. Unde. Benedicamus dominum
 in omni tempore: spiritus laus eius in ore meo. De
 organo dictum est in quarta parte sub ti. de
 sanctis. Tunc etiam ex alto ignis percussus
 quod spiritus sanctus descendit in discipulos
 in igneis linguis: et etiam flores varii ad
 denotandum gaudium: et diuersitatem lingua-
 rum atque virtutum. Columbe etiam ecclesie
 hanc dimittunt: in qua ipsa spiritus sancti missio
 designatur. Post epistolam vero graduale in qui-
 busdam ecclesiis quod festum pascale terminatur
 est. Tamen in quibusdam alijs dicitur duplex alleluia
 quod spiritus sanctus dator est gemine stole:
 Euangelium. Si quis diligit me iohannis xiiij.

manifeste est de spiritus sancto. Postcommunio
 est factus est actum. ij. Quare hoc festum
 celebratur a iudeis: et quare a christianis. di-
 cetur in plerumque septime partibus.

De secunda feria.

Sequitur secunda

feria in qua ostenditur quod non tan-
 tum modo data est lex iudeis: sed etiam
 gentibus. Unde introitus est. Cibavit eos
 eradipe frumenti. id est intelligentia spiritu-
 aliter de petra melle. id est melliflua do-
 ctrina christi qui est petra. saturauit eos: et
 hoc habet in epistola. Asperiens petrus. act.
 x. c. in qua habet quod adhuc loquente petro de-
 scendit spiritus sanctus. Vel frumentum Christus
 est: cuius adeps est spiritus sanctus: quo fideles
 satiantur cum spiritu sancto replentur: qui etiam sa-
 tiantur melle de petra. id est doctrina de christi
 sto precedente in quo sunt omnes thesauri
 sapientie et scientie dei. Sic autem propter
 promissiones que ibi continentur concinitur quas
 alleluia. sic et in feria tertia et sabbo exponitur.
 De hoc etiam dicitur in tertia dominica post pas-
 sca. Alleluia. Spiritus domini. sap. i. Aliud alleluia
 est. Loquens. act. ij. Euangelium vero iohannis iij
 non videtur peruenire spiritus sancto: sed concordat
 epistola. Ibi enim ostendit quod non tantum iudeis: sed
 etiam gentibus data est lex dicens. Sic deus
 dilexit mundum: supple non tantum iudeos: ut
 filium suum unigenitum daret. Et postea se-
 quitur. Ut omnis qui credit in illum non pereat.
 Et nota terribile verbum: quod qui non credit
 in eum iam iudicatus est. Preterea per hoc
 hic de dilectione mentio fit. Spiritus sanctus
 qui amor est: satis exprimitur. Postcom-
 munionem est Spiritus sanctus. Iohannis
 xiiij. Et est sciendum quod per totam hanc
 septimanam in missa sunt solennitates
 seruande: ut gloria in excelsis. credo. etc.
 missa est: et te deum laudamus: et alleluia:
 ut baptizatorum saluti congaudeamus:
 et ut future leticie plenitudinem
 figuremus. Postremo notandum quod do-
 minus non predicauit gentibus per se: sed
 per apostolos. Unde. Ite baptizate eos in
 nomine patris et filii et spiritus sancti: sicut
 ysaac iuniori filio suo nihil precepit de

Libet Sextus

offerendo sibi cito: ut bñdictōez accipet
sed p opatōez rebecca pmatū bñdictōis
accepit. 7 qz hęc facta sunt dei occulto iu
dicio. iō officiū h' secunde ferie ptinet
ad pñlium qd est donuz spūssancti.

De tertia feria.

Requitur tertia
feria. Et qz spūssanct' nō da
tur nisi p ministros. ideo in tertia feria
dicif introit' in psona platoz. Accipite
iocunditatē glorie vestre. In quo quia
per geminā dilectōem ad fidem ptingi
mus trinitatis. ideo qñquies cōcinim?
alleluia. 7 est sensus Accipite iocundita
tem glie. i. spūssanctū qui vos glorifica
bit 7 clarificabit: ut qsqz de se dicere pos
sit quod dē in cōmunionē. Spūs qui a
patre pcedit ille me clarificabit. Seqf
eplā Cum audissent apli. actu. viij. vbi
sequit. Tunc imponebāt manus super
illos 7 accipiebant spūssanctū: qz in im
positione manus dabant spūssanctum
Euangelii iohānis. x. c. cōcordat eplē
vbi dē Qui non intrat per ostium rē.
Non enī intrat in eccliaz qui nō intrat
per eos qui sunt ostiū. scz per christum
et apostolos. Nam heretici nō dant spi
ritum sanctū nisi in qñtum cōueniunt
cum ecclesia. Et quoniā apostoli 7 eorū
successores heresiarchas in spiritu forti
tudinis sunt aggressi 7 aggrediunt. iō
officiū hodiernū ptinet ad fortitudi
nem: que est spūssancti donuz. Rursus
spūssanct' ostiarius est: qui p ostiū intro
ducit ad prēm: quod etiā in offertorio
canitur. Portas celi. id est. apostolorū
scriptura aperiet. Postcōmūio ē Spi
ritus qui a patre. Iohānis. xi. caplo.

De quarta feria.

Requitur quar
ta feria in q fiunt ieiunia qñ
tuor tempor. Apostoli nanq nob exem
plum ieiunandi hoc tempe reliquerūt
qui post susceptū spiritū sanctū sic mē
tes auerterāt a ceter. mūdi illecebr: sic
et ab epulaz appetitu. Licz enī qñdiu cū

illis fuit xps nō ieiunarent post ablatiō
nem: tñ eius spontaneis se subdidere ie
iunijs. Sponso enī ablato eis ieiunari
dū erat: sic dñs pdixerat qñ sponsus au
feret ab eis tñc ieiunabūt. Unde reple
ti spūscō sponte ieiunare ceperunt. quo
circa in pcedenti scda feria quidā estiuu
lem inchoant qdragesimā. Alij vō sani
us hodiernū ieiunū autumant eē hui?
tempis qdragesime initiū: cui quidam
terminū statuūt in festiuitate sancti io
hanis siue sex habeat hebdomadas si
ue non. Tertij festiuitatē sancti iohānis
includūt: 7 eorūqz ieiunātes sine termi
no pñro pcedunt: donec senariū ppleāt
numerū. Hanc qdragesimāz pbat hie
ronim' nō esse necessitatis: s; volūtatis
dicens. Nos vnā facimus qdragesimā
illi tres quasi tres passi fuerint saluato
res: nō q p totū annū ieiunare nō lice
at: excepto pentecostie. s; qz aliō ē necessi
tate: aliud voluntate mun' offerre. S;
hoc dixit hieronim' p montanū hereti
cum: qz apud suos tribus quadagesi
mus statuit ieiunandū. Et dicif h' ieiun
ium estatis: qd est ieiunū exultatiōis
in quo genua nō flectim'. imo cantica
leticie dicimus: ut dcm ē sub qrtā feria
tertie hebdomade aduentus. Hoc autē
ieiunū statutū est ab ecclia in tali tēpe
quia qui in se sentit grām spiritū sancti
leuiter 7 cū gaudio ieiunat. et etiam qz
super ieiunātes descendit spūssanct' visi
biliter. Et ideo incipit introit' De' cu
egredieris in cōspectu ppli tui rē. Egre
ditur autē domin' quādo aliquo signo
visibili vēit ad auxiliū hoīm. Egressus
vero est cū dedit nobis filiū suū: qui vē
nit pādens iter añ nos: ut dīc micheas.
Egressus est etiā per sancti spūs missio
nem quando visibilē descendit sup apo
stolos. Et qz p hoc dissipati sūt inimici
iō seqtur vñculus Eriget dē 7 vñsi
pent inimici eius rē. Seqtur in qbus
dam ecclis lectio de pñcipio sapie. scz.
Diligite iusticiā q iudicat trā. Vbi ostē
dit quālī poterit haberi spiritū sanctus
ibi Spiritū sanctus disciplie effugiet

fictum. Et in fine dicitur. Spiritus domini repleuit orbem terrarum etc. Postmodum sequitur epistola. Stans petrus etc. Actuum. ij. in qua ostenditur quod super ieiunantes descendit spiritus sanctus. Et ibi sequitur. Non enim isti sunt ebrii sicut vos dicitis: cum sit hora tertia diei: sed hoc est quod dixit dominus per prophetam iohannem. Effundam de spiritu meo super omnem carnem et prophetabunt filii vestri et filie vestre etc. In alijs vero ecclesijs dicitur prima lectio. Stans petrus: et postmodum epistola. Per manum autem. Actuum. v. Due itaque lectiones leguntur: quod duo populi ad fidem conuertuntur. vel quod ordinandi in utriusque testamenti pagina imbuuntur. Sequitur alla quia est ieiunium exultationis: ut dicitur. Et dicitur quidam. Pater cum esset. ioh. xvij. Sequitur euangelium. ioh. vi. Nemo venit ad me nisi pater qui misit me traxerit eum: sed per spiritum sanctum. Et post sequitur. Pater vestri manducauerunt manna et mortui sunt: qui manducat ex hoc pane uiuet in eternum: quod egressum est coram christianis manna spirituale: sicut ante coram iudeis temporale: sed manducantes corpus mortui sunt. Qui vero manducauit spirituale non morietur morte: sed incredulitas seu gehennali. Unde patet quod eleganti egressus est dominus coram nouo populo coram veteri. Communio est. Pacem etc. et est ioh. xij. Et attende quod officium huius quarte ferie predicat scientiam: que est donum spiritus sancti: qui utique adeo sanctos illuminat quod de quinque libris moysi paucisque prophetarum scripturis librorum copia creuit: quod miscet innuat nobis euangelium de quinque panibus et duobus piscibus quod hodie in quibusdam ecclesijs legitur.

De quinta feria:

Sequitur quinta feria: que secundum aliquas ecclesias non habet introitum proprium: sed quia dominus descendit in die dominica per missionem spiritus sancti et quinta feria ascendit in celum: et ideo diei dominice et quinte ferie communis est introitus. A dominica ergo mutuatur nec habet proprium: ut a sabbato in sabbatum septem

dumtaxat sint officia septem dona spiritus sancti deputata. Quidam tamen et huic officio mutuo non incongrue donum ascribunt. huiusmodi ascriptiones non a sabbato sed a dominica facere incipientes. In dominica etenim ponitur spiritum sapientie. In secunda feria intellectus. in tertia consilij. in quarta fortitudinis. Et in hac quinta spiritum scientie: qui dat scrutari profunda: sicut cantatur in alla. Spiritus omnia etc. In quibusdam vero ecclesijs cantatur introitus: qui in sequenti dicitur feria. scilicet Repleatur os meum laude tua. Alique vero ecclesie habent proprium officium. scilicet. Deus patrum nostrorum da nobis spiritum gratie etc. in quo ecclesia orat filijs dari spiritum sanctum ad remissionem peccatorum: et ad faciendam miracula. Et quod per spiritum sanctum fiunt miracula. ideo habet in epistola philippus etc. que est actuum. viij. quod philippus multos claudos sanauit: et spiritus immundos eiecit: et factus est gaudium magnum in illa ciuitate scilicet samarie. Et quia per spiritum sanctum ista omnia fiunt. ideo sequitur euangelium luce. ix. Conuocatis iesus duodecim discipulis suis dedit eis potestatem super omnia demonia. Et post. Non feretis uirgam neque peram etc. que fieri non possunt: nisi spiritus sancti abundantia habeatur.

De sexta feria.

Sexta feria est introitus Repleatur os meum laude ut possim cantare alleluia: quia qui gaudet ore et corde potest ieiunare ieiunio exultationis. Et quia est dies ueneris in qua passus est dominus et dies spiritus sancti. ideo dicit petrus in epistola. Asperiens actuum. ij. quoniam in quibusdam ecclesijs legitur quod christus suscitatus est a spiritu sancto. Unde ibi habetur. Suscitauit iesum solutis doloribus inferni sicut scriptum est. Non dabis sanctum tuum videre corruptionem. in quo significata est illa spiritus sancti operatio qua sinagoga nunc mortua pietate resurgit postquam plenitudo gentium eadem introierit pietate. Predicat ergo hoc officium pietatem. Posset etiam pertinere ad spiritum timoris: per eo quod dicitur in euangelio. Et

Liber Sextus

repleti sunt timore &c. In quibusdam ecclesijs legitur lectio. Exultate filie syon: quod est iohel. ij. Et quod per spiritum sanctum sunt miracula: sequitur euangelium. Factum est. luc. v. de paralitico sanato. Et quod propter hoc debet laudari dominus: sequitur offertorium. Lauda anima mea dominum. Communio est. Spiritus ubi vult spirat. iob. iii.

De sabbato.

In sabbato est introitus. Caritas dei diffusa est in cordibus nostris. ad rom. v. et competit spiritui sancto qui est caritas: et etiam diei sabbati: quia in sabbato future quietis maxime diffundetur qui igniculus est in syon caminus sit in hierusalem. Et sequitur versus. Domine deus salutis mee: in die clamaui et nocte coram te. Ille enim in quo diffusa est spiritus sancti gratia laudatur deum in prosperis et in aduersis. Sequitur epistola Iustificati &c. ad romanos. v. c. in qua habetur de hominum diffusionem. Quia enim caritas dei diffusa est non permittit eam paulus intra fines terre promissionis tantum coartari: imo ostendit quod non tantum iudeis: verum etiam gentibus datus est spiritus sanctus: dicens ipsis iudeis: Vobis oportebat primum predicari. Sed quia repulistis verbum dei et vos indignos fecistis vite eterne ecce conuertiuntur ad gentes. In alijs vero ecclesijs dicitur epistola. Aduenit vniuersa ciuitas &c. Actuum. xij. c. Quia ergo gentibus datus est spiritus sanctus: ideo sequitur alleluia. Laudate dominum omnes gentes. In hoc enim ieiunio non tacent cantica leticie propter reuerentiam festi: nec secundum nycenum scilicet genua flectimus sed stantes oramus propter neophytos gaudentes: quod a peccatis surrexerunt. In alijs ecclesijs dicitur. Repleti sunt omnes. act. ij. et spiritus domini ornauit celos. iob. xvi. Postea sequitur euangelium. Surgens iesus. luc. iij. de socru petri sanata: que significat sinagogam: que sanata est a petro ab infidelitate: et perfectius per fidem ipsius sanabitur in futuro: et sic conuenit cum epistola. Funt autem hac die ordines

quia super ordinandos descendit spiritus sanctus: et etiam super ieiunantes. et ideo dicunt quattuor lectores ante lectionem danielis: prout dominus est sub quarta feria tertie hebdomade aduentus. Prima est de principio libri sapientie: in qua ostenditur quibus datus spiritus sanctus et quibus non: scilicet illis qui sentiunt de domino in bonitate: et in simplicitate cordis querunt illum. In alijs vero ecclesijs prima est de iohanne. iij. Effundatur de spiritu meo super omnem carnem: quod sic spiritus sanctus super apostolos descendit visibiliter: ita super ordinandos descendit inuisibiliter. Secunda est. Locutus est: que est leuit. xxiij. Tertia est. Dixit moyses: que est deuteronomio. xxiij. Quarta est. Dixit dominus ad moysen: que est leuit. xxi. Offertorium est. Intonuit dominus. Postcommunio. Non vos relinquamus de effusione spiritus sancti loquitur. Potest etiam dici quod hoc officium figurat duorum concordiam populoz. iudei videlicet et gentilis. Hi sunt duo ceci de quibus dicitur in euangelio quod sunt illuminati a christo. De qua concordia loquitur paulus in epistola ad iudeos et gentiles dicens. Iustificati ex fide pacem habeamus ad deum. per dominum nostrum iesum christum. Sed quod par aut concordia vera non fit nisi per caritatem: ideo precipitur in introitu. Caritas dei diffusa est: in quo ter ponitur alla: quoniam ad fidem trinitatis peruenitur per obsequia caritatis. Lectores etiam ad ieiunium pertinent attestant operam et gratiam spiritus sancti: ut prima. Effundatur de spiritu meo. Et secunda. Locutus est. ubi dicitur. Numerabitur septem hebdomadas usque ad alteram diem expletis hebdomade septime. per sententiam intelligit festiuitatem: que olim dicebatur festiuitas hebdomadarum. Et quod postquam gentes intrauerint relique saluabuntur: ideo nunc flentibus et sponsis expectantibus dicit dominus in postcommunione. Non vos relinquam orphanos. Quia igitur hec concordia fiet imminente die iudicii: que etiam electis erit causa timoris: ideo hoc officium pertinet ad timorem: vel quod timor introducit charitatem: licet charitas foras mittat timorem. Et attende quod secundum Augustinum in

ordine istorum officiorum descendendo computamus. In ordine vero paschali ascendendo: quia per hunc est descensus spiritus sancti ad nos: per illa nam ad ipsum significat ascensus. Et caue quia propter premissa officia ad ieiunium pertinentia quae in quarta et in sexta feria et in his sabbato exposui. alie quidem lectiones et euangelia in eisdem diebus inveniuntur quae forte solennitati magis appropinquare videntur tamen haec et illa gratiam spiritus sancti personant et operationem. Unde quidam hodie non incogruere duas missas celebrant. Unde in tertio de festo cum gloria in excelsis: credo. alia in nona de ieiunio sine gloria in excelsis: in qua sunt clerici ordinandi: merito in hac hebdomada ordinantur: ut spiritus sancti dona percipere mereantur. Et memeto quod in hac die terminatur quinquagesima: et ideo hodie frequentatur et cantatur per gradualia alla: nam flectunt genua: pertinet enim ad octavam. Generale quidem est quod quiescens in die de tempore gratie materia laudis assumitur aut dices ad octavam refertur: genua non flectimus sed in orationibus stantes collata nobis gratiam et conferendam gloriam perficemur: ut cum olim essemus? fuit curui: nunc fracto iugo incedamus erecti: ut in diuini diebus in sanctorum natalitiis: et paschali: inclinare tamen capita possumus? ut mulieres deuotas ad monumentum venientes imitemur et de octava pentecostes.

In plerisque locis

in octava pentecostes fit festum sancte trinitatis. Postquam enim celebrata est festiuitas patris in natiuitate: quia natiuitas dicitur festiuitas patris: et postquam celebratum est festum filii in pascha: et festum spiritus sancti in missione ipsius. merito in octava pentecostes fit festum eorum simul: festum scilicet trinitatis: ut ostendatur quod tres persone sunt vnde deus. Et haec est prima causa quare celebratur festum trium personarum diuinarum simul. Secunda causa est: quia ad inuocationem sancte trinitatis datur in baptismo spiritus sanctus? ut promissum est. Tertia causa est ut ostendat ecclesia filiis suis illi a quibus sunt omnia bona cuius habet imaginem: et cuius debet habere similitudinem. videlicet dei et sancte trinitatis: quam semper laudare debemus. Et quia tota intentio est laudare ipsum: ideo in quibusdam ecclesiis in singulis antiphonis laudem preponitur versiculus qui laborem significat: ad ostendendum quod toto labore totoque nisu debemus nos vertere ad laudandum deum et sanctam trinitatem. Et eodem modo fit in quibusdam ecclesiis in festo beate marie in antiphonis laudem: pro eo quod ipsa se totam vertit in laudem dei. Unde tunc in euangelio dicitur. Maria autem consuebat omnia verba haec conferens in corde suo. Et quia ipsa privilegiata fuit in dignitate: ipsa enim est virgo virginum. In antiphonis quoque de beato laurentio et de beato paulo et de beato stephano preponuntur quidam versus antiphonis ad maiorem laborem notandum quem in suis martiriis sustinuerunt. Beatus enim laurentius cuius ceteris passus est. Unde beatus iustus dixit ei. Maiora tibi debentur per christi fratrem certamina. Beatus vero paulus plus ceteris laborauit predicando. Et beatus stephanus per christi fide primus martyr extitit. Et in hoc est differentia: quia in nocturnalibus antiphonis tamen de beato laurentio premittuntur: quia passio sua de nocte consummata est. Unde dixit. Nea non obscurum non habet. Et iterum. Non est inuenta in me iniquitas. Et ita apparet quod totus fuit sacrificium laudis. Unde semper dicebat. Gratias tibi ago domine. Mane vero corpus eius fuit conditum: et ideo tantum nocturnalibus et non laudem antiphonis versiculi preponuntur. Rursus quia versus laborem et boni operis fructum significant: prout tactus est in phreio quinte partis: merito in dictorum sanctorum natalitiis specialiter premittuntur antiphonis: ad notandum quod ipsi excellentiores labores et bonorum operum fructus suis natalitiis et martiriis promiserunt. In quibusdam tamen ecclesiis antiphonae de martirio beati petri proferre preponuntur officium: ideo quia ipse petiit ut in cruce caput suum ad terram verteret. Hi autem versus trophi vocantur quasi laudes ad antiphonas conuertibiles. Trophos enim grece conuersio dicitur latine.

Libet Sextus

Quia ergo semp̄ sc̄am trinitatē lauda
re debem⁹. ideo ad missam d̄ introitus
B̄ndicta sit sancta trinitas. quē alcuin⁹
sumpsit de thobia. xij. Postmodū sequi
tur epla d̄ apoc. Uidi ostiū aptū in celo
et in circuitu sedis. i. ecclie que ē sedes
dñi. mare vitreum. i. baptismū: in quo
summergūt oēs egyptij id est oīa pctā.
Et nota qz dicit mare vitreum p̄p̄ cor
poris fragilitatē et p̄spicuitatem quas re
cipit in baptismo: et est in circuitu: quia
ad eccliam venire nō possum⁹ nisi p̄ ba
ptismū. Sequit̄. Simile cristallo: qz q̄
prius erant aq̄ fluxibiles: sunt p̄ grām
in baptismo acceptā firmi sicut cristall⁹
que fit ex aqua cōgelata et diuturno ge
lu in naturā lapidis solidata. Et hec ē
vna causa q̄re in hac die legit̄. hec epla:
quia in ea d̄ de baptismo: in q̄ p̄ inuoca
tionē trinitat⁹ dant̄ septē dona spūsc̄i.
Sc̄da ratio ē qz in ea iuitamur ad lau
des trinitatis. cū ibi seq̄tur q̄ animalia
plena oculis aī et retro. i. plati dabāt glo
riam et honore et b̄ndictōem sedenti su
per tronū viuenti in secula seculorum.
Sedens aut̄ sup̄ tronum ē deus trini
tas. Cū seq̄tur. Et p̄cidebāt. xiiij. seni
ores i facies suas: mittētes coronas aī
eum: h̄ significat q̄ oīa bona n̄ra debe
mus attribuerē ei: atq̄ om̄e illud ex quo
merem⁹ coronam. Seq̄tur. Et nō habe
bant requiē dicentia. Sanct⁹ sc̄s sc̄s
Et ideo in introitu et in alijs officijs to
tiens repetit̄. **B̄ndicta** sit sac̄ta trinitas
Et p̄pter h̄ r̄nsoriz siue etiā gradualē
qd̄ r̄ndet eplē ē. **B̄ndict⁹** es dñe q̄ intue
ris abissos. daniel. iij. Versus ē. Bene
dicite deū celi. thob. xij. Et alla. **B̄ndict⁹**
es dñe de⁹ pa. nr̄oz. Et offertoriū. **B̄n̄**
dictus es dñe. Et postcōmunio. **B̄ndi**
cimus deū celi. zc. thob. xij. Enangeliuz
est. Erat hō ex phariseis nichodem⁹: in
quo h̄t de baptismo q̄ in inuocationē sc̄e
trinitatis sanctificat baptizatos. In
alijs vero ecclijs d̄ epla. Gaudete perfe
cti: que ē ad corinth. vlti. Et in alijs d̄
Uidi ostiū: que ē apoc. iij. Et euāgeliū
Cum uenerit pacificus. ioh̄s. xiiij. Sci

endum est q̄ historias de sc̄a trinitate
et de inuentōe sc̄i. **Stephani** cōposuit
sanctus. **Stephan⁹** laudicē. Rursū
cum atilia rex qui xp̄ianos p̄secut⁹ ē fe
re om̄ia volum̄ia ch̄ristiane religiōis de
struxiss̄. alcuin⁹ magister karoli et ludol
uici filij eius rogatu bonifacij archiepi
moguntin⁹. multa d̄ ecclesiasticis officijs
conscripsit. Cū et moguntin⁹. p̄cil. appro
bātē instituit q̄ a festo pasce vsq̄ ad to
minicā istam tres t̄m dicerent̄ lectōes
et hac die de trinitate cātari vsq̄ ad dñicā
seq̄ntē: et tūc incipe. Dñe in tua miseri
cordia. zc. et cōposuit officiū de trinitate. vi
delicet r̄nsoriz antiphonas missaz et seq̄n
tiam. q̄ oīa obtulit alexādro pape. Ille
vero r̄ndit nō esse celebrandū festū de
trinitate sic nec de vnitate. Nam singlis
dieb⁹ fit festū trinitat⁹ et vnitat⁹ qz sp̄ d̄
Gloria p̄ri et fi. et spūsc̄o. Et p̄missas hi
storias et officiū nō admisit. Cley sup̄ue
niente heresi arriana fere fuit fides tri
nitat⁹ extincta. Sz hylarius eusebi⁹ et
ambrosi⁹ restituerūt. Consensit igit̄ ea
dem d̄ causa gregori⁹ magn⁹: vt de trini
tate specialia cantarem⁹: et ecclias in ip
sius honore edificarem⁹. Exinde ḡ est q̄
de historia trinitat⁹ inueni⁹ varia p̄sue
tudo. Alij namq̄ nō vtunt̄ ea: seq̄ntes
reprobatiōem alexandri pape: sz in q̄libz
dñica ab octaua pente. vsq̄ ad aduentū
cantāt in nocturnis nonū r̄nsoriz d̄ trini
tate: nisi festū aliqd̄ impediāt: vt eā p̄si
teant: p̄ quā saluāt̄: et i missa cantāt alla
eam hilarit̄ p̄fidentes vt d̄c̄m ē sub. iij.
pte. sub ti. de alla. Alij vō vtunt̄ ea can
tātes eā i hac p̄ma dñica. seq̄ntes p̄mā
institutōem alcuini. Alij ponūt eā in fine
tp̄is declinatōis. s. in vltia dñica. videlicet
aī dñicā de aduentu. seq̄ntes vltimam
approbatōem gregori⁹. Romani ḡ nunc
celebrāt festū de trinitate: nec etiā has oc
tauas faciūt. Sz in p̄ma dñica p̄ pente
costen incipiunt historiā. Depate seu
de⁹ oīm. Alij vō celebrāt hodie d̄ octaua
sc̄z de spūsc̄o et ponūt eandē eplam et idē
qd̄ p̄dirimus euāgeliū: p̄pter baptismatis
factm. ceteris obfatis sicut in die

pente. celebrant aut octauam ad infinitum
andā pfectionē vel psumationē operum
spūs sancti. **P**er septem enī dies opatio
gratie septiformis. in octaua vero cōsu-
matio declaraf. **E**t quoniā octaua redit
ad caput ideo oīa sicut in die festo. a ve-
spera in vespam in ipis vespis ⁊ in tribus
nocturnalibus psalmis obseruāt. **D**e his
octauis dicit augustinus. **C**elebratōez oc-
tauarū feriarū noui hoīes celebram. **B**a-
ptismus neophitorū licet in sabbato pa-
gat ad illū tñ baptismū ptinet quē apo-
stoli suscepit in die pente. cuius octa-
ua dies est dñica sequens. **Q**ui vero po-
nūt historiā. **P**reparate. seu deus oīm.
meli⁹ faciūt qz romanā sequunt ecclesiā
nostre pegrinatiōis recolētes ⁊ pcurrentes
historiā. **I**ta p septuagesimā signifi-
camus expulsiōē generis hūani de pa-
tria paradisi. p quadragesimā seruitutē
populi sub pharaone. p pascha immola-
tiōē agni. p quadragesima dies pascha-
les quadragesima annos in deserto. p ro-
gationes terre. p missionis ingressiōez
per septē dies pentecostes in quibus septē
tona diuidunt terre date diuisionē. per
tēpus quod ab hodie sequit significam⁹
populi afflictionē et gubernationē factā
p iudices et reges. Ideoqz legunt qttuor
libri regū. put in sequēti titulo dicetur.

De prima dominica post pentecostes

In **I**c dicendum re-
stat de prima dñica post penteco-
stes: que est vna de principalibus
dominiis. **E**t incipit hic quartū tēpus
scz peregrinationis qz sumus in via ve-
niendi ad patriam. **S**ed qz hostes habe-
mus priusqz illuc pueniamus scz carnes
mundū et diabolū: ideo legit de libris re-
gum: in quibus agit de bellis ⁊ victorijs:
vt inuitemur ad pugnandū fortiter cō-
tra hostes vt victoriā habeamus sicut
iudei de philisteis: et tandem gloriemur
in celis: qz nō est nobis tñ lucta aduer-
sus carnē sed etiā aduersus aereas pote-
states. **U**n primo dicimus in vespis **B**e-
nedictus dñs deus meus ⁊c. **E**t historia

est. **D**eus oīm: seu sūm romanos. **P**re-
parate. **S**ed quia bellū sine discretiōe
nō bene gerit: ideo sequēti tpe subiun-
guntur libri salomonis. **I**tem qz insur-
gunt vicia: cōtra que necessaria est pati-
entia: ideo subsequēter subiungit histo-
ria dñi iob. **R**ecte ergo inuitamur ad pu-
gnā: qz postqz digni sum⁹ in numero iu-
storū haberi p librum numeri iam plectus
et in statu pfectiōis p nouā legē scz per
deuteronomiū in quo habet. **D**iligēs
dñm deū tuū ex toto corde tuo ⁊ ex tota
aīa tua: et sumus sub iesu p librum iosue
et sub iudicibus: id est sub platis p librum
iudicū: et sumus sine acceptione psona-
rum per librum ruth que fuit moabit: re-
stat tantū pugnare: qz tūc magis tēptat
diabolus: et sic ordinant libri regū i qui-
bus tractat de bellis iporum ad alios li-
bros. **A**daptant etiā et aliter prime qttuor
dñice qttuor libris regū: put dices
sub qrtā ⁊ sub septima et sub decima qn-
ta dñicis. **L**egunt aut in tale tpe: et post
missionē spūs sancti: et post festū sancte
trinitatis: qz qñ accipimus grām spūs
sancti: ex tūc sumus similes deo: ⁊ p hoc
filij sum⁹ sūmi regis et p psequēs sum⁹
reges. **U**nde in apocalipsi. **F**ecit nos re-
gnum et sacerdotes deo et patri suo ⁊c.
Et petrus in canonica. **V**os estis gen⁹
electū regale sacerdotiū ⁊c. **E**rgo cum si-
mus reges: et habeam⁹ aduersarios: nō
restat nisi vt regnū nrm defendam⁹: qz
ex hoc nobis inuidet diabol⁹: qz ad illud
regnū sum⁹ assumpti: vnde fuit ipe de-
iect⁹: et ideo nobis grauis imminet pu-
gna. **N**empe ostendit nobis dauid in ex-
emplū qui vicit p humilitatē et p iocun-
ditatē mētis et vinctus fuit ter. **P**rimo
a samuele in bethleem in signum regni
Secundo sup domū iuda in regē tribu iu-
da: a viris iuda in ebzon. **T**ertio iterū
in ebzon: ⁊ in cōfirmatione regni super
totū israel. **S**imiliter nos si bñ pugna-
bim⁹: ter inungemur. **P**rimo in baptis-
mo: in signū regni. **S**ecundo in cōfirma-
tione. **T**erio in para diso qñ regnū nrm
cōfirmabit. **S**aul etiā nobis pponit in

Liber Sextus

exemplū qui p inobedientiaz amisit re-
gnū. **Q**uā nō simus inobedientes sicut
ipe fuit: ne pdam⁹ regnū eternū. **D**auid
aut fuit humilis in oib⁹ opib⁹ suis: qd
patet: qz cū luderet corā arca dñi indur⁹
ephod lineo de positis regalib⁹ vestib⁹ de
sperit eū michol filia saul dicens ei: q nu-
datus fuerat sicut vnus de scurris. **E**t
ille rñdit. **L**udaz ⁊ vilior sñā ante dñm q
elegit me ⁊c. **I**te qñ venit ad eū nathan
pphetā ⁊ redarguit eū de peccato suo pu-
blice penituit. **I**te iocūditatē mētis ha-
buit: ⁊ oīa bona a se facta ad dñm retulit.
Quā de eo cātāt ecclia. **P**reualuit dauid
in philistiū in funda ⁊ lapide in nomie
dñi. **E**cce exultatio in deo. **N**ō enī cōsi-
debat in se. **F**unda dauid ē pdicatio: per
quā fundā pdicatōis eiicit diabol⁹ d cor-
dib⁹ hōim cū p durā replēnsionē incuti-
tur timor ⁊ pcepit penitetia. **L**apis vero
dura replēnsio est. **Q**uia ergo hmoi vi-
ctoria habet p humilitatē tōo ad missaz
incipit introitus. **D**ñe in tua misericor-
dia speraui: ecce humilitas dauid: exul-
tauit cor meū: ecce mētis iocūditas: per
hec duo vincit pugna. **E**t qz ille solus
vicit q nihil sibi s⁹ oīa bona sua deo attri-
buit ⁊ sperat i eo: ideo bñ sequit oratio:
Deus in te speratū fortitudo ⁊c. **P**o-
stea sequit epla de caritate. **D**e caritas
est ⁊c. i. iol. iij. c. qz per caritatē reges su-
mus: ⁊ p eā faciam⁹ bona opa meritoria
regni: p que regnū nñm defendim⁹ ⁊ cō-
seruam⁹. **Q**uā sequit in hoc apparuit cari-
tas dei ⁊c. **E**t post. **D**eus caritas est ⁊c.
Ibi etiā oñdit q diligere debem⁹ deū ⁊
primū. **I**n euāgelio aut. **H**omo quidā
erat diues: luce. xxi. c. oñdit q nō debe-
mus diligere diuitias: p diuitē q indue-
bat purpura ⁊ bisso et p penā ei⁹: vt enī
de eccliaſtici: y: c. q amat diuitias: fructū
nō capiet ex eis: q amat scz amore libidi-
noso: naturali xō vel caritatiuo pōt qz
diuites cū iusticia ⁊ opib⁹ bonis nō abij-
cimur. **H**abet aut in euāgelio de medi-
co lazaroi in cur⁹ psona incipit graduale
Ego dixi dñe miserere mei **E**t sequitur
versus de opib⁹ misericorde. **B**eat⁹ qui

intelligit sup egenū ⁊ pauperem: id est in
intelligit ⁊ p cogitat illud qd ē in egeno ⁊
paupere: scz egestas ⁊ paupertas vt ei sub-
ueniat. **D**icit enī grego: q debem⁹ eos
vocare patronos ⁊ amicos nros: qz etiā
fratres nostri sunt: ⁊ sic facere nob ami-
cos de māmōna iniquitatis: et de male
acquisitis: vt cū defecerimus p mortē re-
cipiāt nos in eterna tabernacula. **H**oc nō
fecit diues ille epulo: ⁊ qz in aliq noluit
paup subuenire: ideo cum eo districtil⁹
sime fecit dñs: vt nō posset hñe guttā aq
ad refrigeriū lingue. **E**t ideo sequit alla
Deus iudex iustus fortis ⁊ patiens ⁊c.
Postea sequit offertoriū in psona men-
dici: scz. **I**ntēde vocatōis mee. **E**t qz
nō obliuiscit⁹ deus oratiōes paupz. **D**e
quif postcōmunio. **M**arrabo oīa mirabi-
lia tua: psalmū dica ⁊c: in quibusdam tñ
ecclesijs legit hodie euāgelij. **E**stote mi-
sericordes: qd est luce. vi. ca. **E**t est sci-
endū q ybanus papa quart⁹ statuit fie-
ri festū d corpe christi qñta feria post hāc
dñicā: concedēs magnā indulgētiā tam
clericis officiātib⁹ qz pplis pueniētib⁹ ad
diuina put in officio super hoc ordinato
habetur. **D**e secunda dominica.

Octum est quod
prima causa qua defendimus re-
gnū nostrū est caritas que dila-
tat p pñderatōez eternaz nuptiaz d qui
bus in apoc. **B**eatus qui vocatus est ad
cenā nuptiaz agni. **U**nde in hac secūda
dñica habet de hmoi cena in euāgelio lu-
ce. xiiij. ca. **H**omo quidā fecit cenam ma-
gnā ⁊ vocauit multos: ⁊ misit seruos su-
os hora cene dicere inuitatis vt veniret
⁊c. **H**ora cene est ex q porta paradisi aper-
ta est p ipm. **S**equit. **E**t ceperūt oēs se
simul excusare. **M**ā primus dixit. **Q**uillaz
emiet necesse habeo videre illā. **S**cōs
dixit. **I**uga boū emi quinqz: ⁊ eo ppare
illā. **T**ertius dixit. **C**rozē duxi: ⁊ rōo nō
possum venire. **D**ñs vero dixit ad seruos
suos. **E**ade cōpelle intrare vt dom⁹ mea
impleat. **M**ultos enī cōpellit intrare p
tribulationes. **I**lli ergo qui vocati fue-

rant nō venerūt: qz auari qui p primū se excusantē supbi vel gulosi qui p secūdū ⁊ luxuriosi qui p tertiū intelligunt: hac cena se reddūt indignos. **Uñ** versus **Uñ** la: boues: proz: cena clausere vocat: **Uñ** dus: cura: caro: celū clausere renatis **Et** qz in hoc isti se reddūt indignos: iō dñs alios vocat. **Quia** vero p cōsiderationē hui⁹ cene dilataf caritas ⁊ qz dñs protegit habētes caritatē: ideo incipit introitus. **Fact⁹** ē dñs p̄tector meus ⁊ eduxit me in latitudinē caritatis. **Sequit⁹** versus de caritate. **Diligā** te dñe fortitudo mea ⁊ c. **firmamētū** meū ⁊ c. **In** oratione vero petit caritatē: sancti nomis tui ⁊ c. **In** eplā. **Molite** mirari. i. iob. iij. c. habet de vita eterna: p cuius intuitū amor p̄cipit: ⁊ sequit⁹ in fine de caritate. **Filioli** nō diligamus verbo neq; lingua: sed opere et veritate. **Hec** est lingua dolosa: qua dicūt amatores mūdi. **Rogo** te habeme excusatū. **Dicūt** etiā bonis ⁊ sanctis viis. **Rogate** p nobis: ⁊ tñ venire nō curant. **Et** attēde qz primi duo excusant se. **P**er primū enī supbi intelligunt: p secūdus oēs qui delectant⁹ in quinq; sensib; corporis: p tertiū vero luxuriosi: qui se nō excusant qz nō hñt cor: sicut habet in ogee iij. **Fornicatio** vinū ⁊ ebrietas auferūt cor. **Magis** enī absorbet hoiez fornicatio qz supbia vel auaricia. **Quia** ergo vt dictum est lingua talium excusantiū se: dicitur lingua dolosa: ideo ecclesia a lingua dolosa petit se liberari in respōsorio. **Ad** dñm cum tribularer clamaui **Et** in versu. **Dñe** libera ⁊ c. **Et** qz pfectus est qui nō peccat in lingua. iō secūdo tono cātāt. **Postmodū** sequit⁹ alla similiter de caritate. **Diligā** te dñe fortitudo mea ⁊ c. **Quia** vero p̄sideratiōe vite eterne cōcipit caritas: vñsa cena petit pueri i offeritorio. **Cōuertere** dñe. **Et** qz ibi cantabimus vocaliter vt ait cassiodor⁹ sup psalmistā: omnis spūs laudet dñm: nō erit ibi tantū cena: sed etiā maria solēnitās **Uñ** in tress. i. **Uñ** sion lugēt: eo qz non sint qz veniāt ad solēnitatē. **Ideo** in post cōmunionē p̄mittit se cātaturū ibi dño

dicēs. **Cātato** dño qz bona retribuit mihi et psallā ⁊ c. **De** dñica tertia.

Tertia causa qua: re inflāmur ad dñm nostrū: est consideratio beniuolētie dei qz nos custodit ⁊ diligenter querit. **Ideo** in euāgelio hui⁹ tertiē dñminice. **Erāt** appropinquātes. luce. xv. c. habetur. **Quis** ex vobis homo hñs centum oues. i. angelos ⁊ hoies: et si p̄diderit vnā scz hoiem: nōnē relinquit nonagintanouē in deserto. i. in celo: et vadit querere p̄ditam ⁊ c. **Aut** que mulier habens dracmas decē scz angelos et hoies: et p̄dit vnā. i. hoiem in quo imaginē suā depinxerat: nōnē accēdit lucernā: i. naturā humanā: in qua lumē deitatis posuit vniēdo se ei: et querit diligenter donec inueniat: ⁊ cū inuenerit puocat amicos et vicinos dicēs eis. **Cōgratulamī** mihi qz inueni dracmā quā p̄dideram. **Ista** dico vobis gaudiū est in celis angelis dei sup vno pec. pe. agen. **Ecce** quāta est beniuolētia dei erga nos. **Ista** beniuolentia accēdit in nobis caritatem. **Quia** vero ad nuptias eternas nō intrāt supbi neq; luxuriosi neq; auari vt p̄missum est: ideo introitus hui⁹ dñnice est. **Respi**ce in me ⁊ c. et dicit. **Uñ** de humilitatem meā p̄tra supbiā: et labrē meū p̄tra luxuriā: qz inops et paup suz ego p̄tra auariciā. **Et** ppter p̄dicta monet nos petrus ad humilitatē dicēs in eplā prima. c. vl. **Humiliamī** sub potētī manu dei vt ros exaltet ⁊ c. **Et** post sequit⁹ ibi. **Sobrii** esto te ⁊ vigilate i oratōib; qm̄ aduer. v. dy. tā. le. ru. cir. q. quē. de. **Et** qz tantā curāz hēt dñs de nobis deo in graduāli iuitat nos ecclia dicēs. **Iacta** cogitatū tuū in dño: ⁊ ip̄e te enutriet. **Clerus** est. **Duz** clamarē ad dñm ex ro. meā ⁊ c. **Alleluia** est. **Dñe** refugiu. **Offertoriū** est. **Sper**rēt in te oēs qui nouerūt te ⁊ c: qz de sperantib; in se hēt curam. **Quia** vero dñs nō inuenit nisi qz peniteat: cuz vero qz penitet ad dñm clamat: ideo sequit⁹ post cōmunio. **Clamabo**. **Rursus** hoc officiū

Libert Sextus

est de penitēte: sicut apparet ex ipa cōmuniōne et ex euāgelio: vbi p̄ dauid intel-
ligit quilibet penitēs ideo etiā dicitur.
Gaudiū est in celo super vno peccatore
pe-agen. 7c: et ex introitu et alijs: 7 ideo
cantat circa festū iohānis baptiste: q̄ le-
gitur pplm ad penitētiā prouocasse.

De dominica quarta.

Quarta cā qua de-
fendimus regnū n̄m sunt opa
miseriēcordie. Cū in euāgelio luce. vi.
quod legi in hac quarta dñica in q̄bus
dam ecclesijs dicit. Estote misericordes
sicut 7 pater vester misericors ē. Et post
sequit. Mensurā bonā 7 cōfertā: 7 coagi-
tatam et sup̄fluentē dābūt in sinū ves-
trū. Quia dō nō pōt hō opa misericor-
die facere nisi p̄i? illumiet a deo: 7 dō in-
cipit introitus. Dñs illuminatio mea.
Et q̄ p̄ opa misericordie ē ecclia terribi-
lis: vt castroz acies ordinata: sicut dō in
cāticis cāticor: sequit. 7 sus. Si exurgat
aduersū me castra nō timebit cor meū: 7
si exurgat in me plū 7c. Et postea petit
in collecta misericordiā 7 grām dādi ele-
mosynas cū dicit. Protector in te sperā-
tiū de? 7c. In epla dō Crisostomus enī ad ro-
mā. c. oñdit p̄mū vbi dicit apls. Nō sūt
cōdigne passiōes hui? t̄pis ad futuram
gloriā q̄ reuelabit in nobis. Et post seq̄t
Et oīs creatura ingemiscit: expectās re-
uelationē filor̄ dei. Et vt hanc gloriā ec-
clesia possit adipisci petit in respōsione
niā de peccatis. Propiti? esto pctis n̄is
dñe. Sequit alla. In te dñe sp̄aui: q̄ in
se sperātibz p̄pitius est. Cū ps. Qm̄ i me
sperauit liberabo eū. Adaptant etiā iste
quattuor precedentes dominice quat-
tuor libris regum sic. In primo enim li-
bro habet: quō dauid inunctus fuit. Cū
in prima dñica incipit introit. Dñe in
miseriēcordia tua speraui. Et in respōso-
rio habet. Et vnxit me vñctione miseri-
cordie sue et oleo exultatiōis. Unde seq̄-
tur in introitu. Exultauit cor meū in sa-
lutari tuo. Et ita oñdit se vñctū oleo le-
icie p̄ misericordiā dei. In secūdo libro

habetur quō liberat? fuit ab inimicis et
vñctus bis: vt h̄et latitudinem regni.
Cū in scda dñica incipit introit. Fact?
est dñs p̄tector me? 7 eduxit me i latitu-
dinē vt late regnarē. In tertio libro ha-
bet quō mortu? fuit. Cū i tertia dñica
vtif ecclia voce de cēdētū dices. Respice
in me 7 miserere mei: 7 i vsu i te dñe spe-
raui. In q̄rto libro habet de p̄phetis: q̄ il-
luminati sūt a deo: vt viderēt ventura: et
7 dō in q̄rta dñica dō i introitu. Dñs illu-
minatio mea. De dominica. V

Quinta cā qua de-
fendimus et obtinem? regnū
n̄m est pax cū inimicis ecclesie 7 patien-
tia in aduersis: ad quā inuitat b̄tūs pe-
trus in epla hui? q̄nte dñice. Dñs vna-
nimes. i. pe. iij. c. dices. Nō reddētes ma-
lū p̄ malo 7c. Cū in euāgelio habet de
reti petri. 7 multi sūt q̄ rūpūt rete bea-
ti petri. i. de ordiā 7 vñtatē fraternā: 7 iō
in p̄sona toleratiū incipit introit. Graui-
di dñe vocē meā qua clamaui ad te 7c.
Versus ē. Dñs illuminatio mea 7c. Illu-
minat? enī a deo saluat ab hostibz: q̄ spe-
rat in eo. Pro p̄dicta aut pace cū inimi-
cis ecclesie impetrāda orat ecclia i collecta
dices. Da nobis q̄sumus dñe vt 7 mū-
di cursus 7c. In aliq̄b tñ ecclesijs dicit
De? q̄ diligētibz te. Sequit euāgeliz.
luce. v. c. Cū plurime turbe irruerūt in
iesū 7c: vbi sequit. Preceptor p̄ totā no-
ctē laborātes nihil cepim?. Tales q̄ labo-
rāt in nocte 7 nihil capiūt sūt q̄ p̄ terre-
nis p̄dicāt. Sequit In verbo aut tuo la-
rabo rete. Hoc facit q̄ h̄et sciam et vitaz.
Tales enī pcludit multitudinē piscium
copiosaz. Cū in p̄ncipio tot capti sūt bo-
ni 7 mali: q̄ rete rūpūt: p̄ qd significat q̄
ecclesie vñtas in hac vita rūpūt a q̄bus
dā. 7 post resurrectionē capti sūt mul-
ti: 7 tñ nō ē scissus rete p̄ qd significatur
boni q̄ nō scindūt vñtatē ecclesie. Et iō
in offertorio dicit ecclia se laudare deū:
qui quantū ad bonos filios dedit ei itel-
lectū vt nō rūpat rete. i. vñtatē ecclesie
Benedicā dñm qui tribuit mihi intelle

etum. In cōmunionē vero dicit ecclesia se optare vnitatem et hāc petere a dño. Quia inquit petij a dño: licet enī plura petat q̄tidie tñ dñi vñū petere: q̄ ad vñū finē. i. ad hñdū dñi oīa petēda petit. Et h̄ est quod ibi sequit̄. Hāc requirā vt ih̄s bitē in domo dñi omibz diebz vite mee. Hoc ideo dicit: q̄ tūc legi parali d̄ ē verba dierū: qui habet eandē materiā cū libro regū: et significat q̄ qui in diebus suis bñ rēxerit se habebit dies eternitatis. Et attēde q̄ hoc officiū cātāf circa festū beati iacobi q̄ sicut dicit̄ in euāgelio: relictis retibz secutus est dñm: et fact⁹ est piscator hōim. i. supplantator re et noīe viciozū. **De dominica. VI.**

Quia vero nō valent oīa p̄dicta: nisi fiat etiā plena iusticia fidei: et in nouitate vite: r̄do in hac sexta dominica legi secundus liber paralipomenon: vbi habet q̄ p̄fortauit dñs salomonē: p̄ q̄d significat q̄ domin⁹ spūaliter suos confortat dādo eis fortitudinē: ideo dñs in officio hui⁹ dñice dñs fortitudo plebis sue: et p̄tector r̄c. Versus est. Ad te dñe leuauī aīaz meaz q̄ ab ip̄o est oīs fortitudo: et tūc bñ regimus regnū n̄m. q̄d maxime fit si tenat hō ad p̄missiones dñi. Qñd dñs i oratione. **De** qui diligetibz te bona inuēbilis p̄p̄a rasti r̄c. In eplā aūt. Quicūqz baptizati sum⁹ r̄c. ad ro. vi. c. hortat̄ nos paul⁹ vt in nouitate vite ambulem⁹: aliter enī nihil valent alia. Et vt hoc possimus orat ecclesia in respōsorio. Cōuerte re dñe aliquantulū r̄c. Ille vō q̄ ābulat in nouitate vite p̄parat se ad laudādū dñm in p̄nti et futuro. Qñ seq̄r alla. De decet hymn⁹ deus i fion. Ad hāc orōem vel p̄fectiōez hortamur i euāgelio math. v. c. Nisi abundauerit iusticia v̄ra r̄c. Et sequit̄ ibi. Si offeris mun⁹ tuū ante altare r̄c. Et q̄ nō pōt hō h̄ facere sine auxilio dei: r̄do orat i offertorio. Perfice gressus meos i semit̄ tuis r̄c. Et q̄ tal pōt offerre: r̄do sequit̄ in postcōmuniōe. Tolle hostias. **De dominica. VII**

Sequitur septima dominica in qua legunt̄ libri salomonis: vt patole: ecclesiastes: cātica libri sapiētie: quē philo cōposuit et ecclesiasticus quē iesus filius sirach edidit: et tñ salomoni attribuit̄. Hi libri qui sunt de opibz sapiētie salomonis: legunt̄ a kalendis augusti vsqz ad kalendas septembris: q̄ mēsis iste calidus est: et estū significat viciozū: in quo nos oportet sapiēter regere sicut in medio natiōis prauē et puerse. Vel quia mēsis iste scz august⁹ fertus est. Qñ fertilis ante augustū cesarē vocabat̄ et verus noster salomon in vi. etate. venit q̄ fecit vtrāqz vñū: q̄ fuit dei dñus et dei sapiā q̄ docuit nos sapiēter viuere et docere. Hic est christ⁹ rex regū qui septē panibz paucis piscibz: vt legitur in euāgelio hodierno: satiauit eos q̄ de longe venerant: et eū triduo sustinuerant. Rursus in hac dñica incipit ecclesia patolas salomonis. Post festū enī trinitatis legi liber regū: qm̄ hō qm̄ trinitatē similitudinē hēt: sit rex et sacerdos. Qñ pponunt̄ ei exempla de regibz et sacerdotibz: sicut sub prima dñica dictū est. Postea vero sequunt̄ libri doctrinales: pponunt̄ enī exēpla doctrinaz: q̄ pl⁹ mouēt facta q̄ dicta. Actū p̄mo. Lepit iesus facere et docere. Et sic ordinant̄ libri ad se inuicē vt p̄cedāt libri exēplares regū et paralipomenon: et sequunt̄ libri doctrinales salomonis. Que doctrina est refectio spūalis de q̄ habet̄ in euāgelio hui⁹ vij. dñice: de hoc dicit̄ sub dñica. xi. et. xx. Et q̄ huic doctrine bonis opibz rñdere debem⁹: incipit introitus. Omēs gētes plaudite manibz. Et beatus paulus inuitat nos in eplā ad ro. vi. c. vt rñdeamus illi doctrine seruīdo deo dicēs. Numina nū dico p̄pter infirmitatē carnis vestre. Qñ et in quibsdā ecclesijs sequit̄ respōsorium. Beata gēs cuius ē dñs de⁹ eoz. i. que dñm hēt p̄ dñm ei soli seruīdo. Et sequit̄ versus. Clero dñi. i. doctrina dñi: celi firmati sunt. i. maiores: sicut apli et alij sancti. Sequit̄ in quibsdā ecclesijs

Liber Sextus

alleluia. Attēdite popule meus legē me
am. Lex est illa refectio. Illa autē refectio
ostēdit in euāgelio mar. viij. Quia turba
plurima ē. Et est notāduz qd ibi dicit qd
quidā de longe venerūt scz illi qui de pec
catis enormibz redierūt et penituerunt
Qui enī in peccato mortali est nō habet
quid māducat. Erant autē quattuor mi
lia scz hñtes qttuor cardinales vtutes:
et comederūt et saturati sunt: qz lex dñi
satiat. Et remāserūt. vii. spote. Septē
spote sunt pdicatores hñtes. vii. dona
spūssancti reficentes alios. In alijs ve
ro ecclesijs legīt euāgeliū. Attēdite a fal
sis pphetis. Quia dō hñs hāc doctriūaz
videt in quanto piculo sit pstitutus: vi
det enī se esse ī fornace babilonis: dō in
offertorio. Sicut olocaustū ē: danielis
iij. c. petit se liberari: et vtiū voce triū pue
roz. In postcōmunionē dō. Inclina au
rē tuā ē: petit liberationem accelerari.

De dominica VIII

Equitur octaua

dominica: in qua docet nos ecclia vitare
oēm vanitatē: hic autē debet esse effectus
doctrinē in nobis: qz doctrina docet nos
fieri spūales et remoueri a carnalibz desi
derijs ad similitudinē beate vginis cui
festū instat. Cū introit⁹ incipit. Susce
pimus de⁹ misericordiā tuā. i. filiū tuū
iesūz christū nobis ex misericordia datū
in medio tēpli tui. i. in cōmuni ecclesia
tua sūm nomē tuū deus: deus enī vbiqz
nomiat: sic et laus tua in fines terre id ē
vbiqz. Replū etiā est beata vgo in qd vere
suscepim⁹ dei misericordiā: vñ circa eius
festum rationabiliter p̄sens cātam⁹ offi
ciū cū sit templū dñi et sacrariū spūssan
cti. Sequit⁹ eplā ad ro. viij. ca. Debito
res sum⁹ nō carni: vt sūm carnē viuam⁹
ē: in qd docemur pculcare oēm carnali
tatē: et ad ostēdendū qd hoc possum⁹ seq
tur. Nō enī accepistis spūm seruitutis
itez in timore: s; accepistis spūm adoptio
nis filioz qd gustato desipit oīs caro. S;
qz nō pñt hēc fieri: nisi dñs ptegat: ideo
orat in graduāli. Esto mihi in tēu prote

ctorē. Rursus qz nō pōt hñe hēc oīa: nisi
qui gaudet in dñō deo sequit⁹ alia. Ex
ultate deo adiutori nō. Gaudiū ei spūa
le excludit oēm carnalitātē. Quia dō qd
dā sunt casti et hñiles: s; ficti: ab his vo
cet cauēri in euāgelio mar. vii. c. Attē
dite a falsis pphetis: qd p̄tendūt castitatē
et sūt luxuriosi. Vel ppter humanā lau
dē sūt casti: sicut fatue vginēs: quibz dō.
Amē dico vob nescio vos. S; dñs hñi
les vere saluat. Cū sequit⁹ offertorium.
Populū humilē saluū facies dñe et ocu
los sup̄bz hñiliabis. Quia dō p̄telit⁹
as spūales oīa pculcam⁹: dō dō in post
cōmunionē. Gustate et videte qm suā
uis est dñs ē. De dñica. IX.

Postmodū sequi

tur nona dñica: i qua legīt liber
sapiētie. Sapiētia autē est cogitare de ee
lesibz: et leuare cor ad illa: vñ monet nos
ad hoc et maxime ppter festū assumptōis
beate virginis qd instat: qñ scz assumpta ē
in celū Et qz hō se sup se leuare n pōt ni
si eum dñs trahat: dō dicit in introitu
Ecce deus adiuvat me et dñs susceptor ē
aie mee. i. sursum captoz. Sic enī itur ad
celestia: nō passibz corpis sed assimilatio
ne mētis ad deū: in quo vitant⁹ oīa mala
de quibz sequit⁹ in eplā prima ad corin.
ca. Nō sum⁹ p̄cupiscētes maloz ē. Po
stea sequit⁹ ibi. Fidelis de⁹ qui nō patiet⁹
vos tēptari supra id qd potestis: s; faciet
cū tēptatiōe puentū vt possitis sustine
re: prius tñ timorē inuitit dicēdo. Qui
stare se putat videat ne cadat. In gradu
li vero qui sursum rapit reddit grās deo
dicēs. Dñe dñs noster qd admirabile est
nomē tuū in vniuersa terra. Quoniam
eleuata est magnificentia tua sup celos
scz nō tñ in christo et beata virgine. i. sup
celos materiales et spūales: vñ etiā in
sanctis sup celos materiales. In euan
gelio luce. xvi. monet vt si nō possum⁹ p
nos volare ad celū: faciamus nobis ami
cos de māmōna iniquitatis: id est de vi
uitijs iequaliter possessis dicēs. Homo
quidā habebat villicū ē. Homo iste sci

uit sic p prudētiā carnis disponere q
amotus a villicatione fuit recept' in do
mib' dñi ⁊ hoc p iniquitatē fraudis Si
ergo ille laudat q p iniquitatez fraudis
sciuit sibi in futurū puidere: multoma
gis laudabit dñs eos q dāt elemosynas
qđ est prudētia spūs de qua dicit apl'us.
Est vita ⁊ par qz hō sibi puidet in futu
ro. Postea sequit'. Quia filij hui' seculi
prudētiores sūt filijs lucis in generatio
ne sua. i. in his q p'tinēt ad generationē
suā. i. circa t'palia. Et ego dico vobis faci
te vobis amicos de māmona iniquitatē
vt cū defeceritis scz moriēdo. recipiant
vos in eterna tabernacula q sūt sua. Qñ
beati paupes spū qm ipoz est regnuz ce
lorū. Et qz nō tm p elemosynas s' etia
p oratiōes volamus ad celestia: idō est al
leluia. Dñe deus salutis mee: in die cla
maui et nocte corā te. Quia vero hec ta
bernacula p opa iusticie habent: sequit'
offertoriū. Iusticie dñi recte letificātes
corda tē. Quo aut ordine hec fiāt offit'
in postcōione. Primū qrite regnuz dei.
math. vi. c. De dominica. X.

II^a dominica deci

ma legif ecclesiastic' qui incipit
omnis sapiētia a dño deo est. Tū ostē
dit q nō solū sapia s' etia oīa bona sunt
a deo: et ideo ab eo solūmodo sūt peten
da et ad eū debemus clamare ⁊ ideo inci
pit introit'. Dū clamare ad dñm exau
diuit vocē meā. Et qz debem' ipm solū
orare. sequit' versus. Exaudi deus orati
onē meā. Et oratio in quibsdā eccl'is.
Dateāt aures misericordie tue dñe pci
bus supplicantiū. In qua collecta patet
quis rogās dign' sit exaudiri. Qñ sequit'
tur ibi. Et vt petētib' desiderata pcedat
fac eos que tibi sūt placita postulare Et
ostēdit in epla. Scitis qm tē. i. ad corin.
xij. c. q oīa bona sūt a deo: ⁊ idō ei sūt ex
hibēde gratiarū actiones. Qñd enume
ratis oīb' donis dicit. Nec aut oīa opat'
vnus atqz idē spūs diuidēs singulis p
ut vult. S' qz bonū scito amittit qđ nō
a largiente custodit: sicut dicit greg: idō

sequit' responsoriū. Custodi me dñe vt
pupillā oculi. Itē qz ad illū cōfugere de
bemus: a quo oīa bona habemus sequit'
alla. Dñe refugiu factus es nobis. In
alijs eccl'is dō alla. Te decet. Euāgelii
vero qđ est in quibsdā eccl'is. Cū ap
propinquet. luce. xix. c. est de simoniaco
qui iniuriat spūsancto: scz in hoc q vē
dūt ea q ipē dat gratis: vel ad volūtatē
suā tribuit: ac si ab illis essent bona illa:
et nō a spūsancto. Et nota q hoc euāge
liū in quo hierlm destructio p'dicat i au
gusto legif: qz prius a nabuchodonosor:
postmodū a romanis in hoc mēse d'stru
cta fuisse inuenit. In alijs vero eccl'is
legif. Dixit iesus ad quosdā. Sequit' of
fertiū. Ad te dñe leuaui aīaz meā. q. d.
nō ad simoniacos: nō ad platos prauos
nō ad quosdā fatuos ⁊ simulos religi
osos: q faciūt se a simplicib' adorari sed
ad te a q oīa bona sūt: ⁊ qz tunc acceptat
deus oīa opa nra: qñ. speramus in ipso:
idō sequit' postcōmuniō. Acceptabis tē.

De dominica XI.

II^a undecima do

minica incipit ecclesia legere iob q simi
liter est liber exēplaris: s' est exemplū p
fectionis. i. pfecte sapiētie q nō habet ni
si p predictā refectionē doctrine spūalis
nā refectio facit spūaliter fortes: ⁊ ideo
post libros salomōis legif liber iob. In
ordine aut biblie oēs libri exēplares: scz
ruth: iob: tobiās: iudith: et hester: prece
dūt libros doctrinales salomonis ppter
p'dictā rationē: de q etia dicit sub dñica
xx. ⁊ qz vnanimitas facit fortes ⁊ patiē
tes sicut fuit iob: ⁊ pcorde sicut fuerūt
filij iob q faciebāt puiua p domos vnus
quisqz i die suo: idō incipit introit'. De
us in loco sancto suo. i. in hūilib'. Esai
as. Sup quē requiescet spūs me' nisi
sup humilē ⁊ quietū ⁊ tementē sermo
nes meos. Et si deus est cuz eis nullus
pōt eis pualere. Deus enī habitare fa
cit vnus moris in domo id est pcorde
et vnanimis: quales fuerūt filij iob: q
dabāt sibi inuicē cōmedere. Qñ est ver

Liber Sextus

sus. Exurgat de' et dissipent inimici ei'.
Quia fortitudo nostra nihil valet nisi
 dñs nobiscū cooperetur: imo principaliter
 opes. In epla. Motū vobis facio euāge
 lizque est. i. corin. xv. oscedit beat' pau
 lus humilitatē. Cū sequit' ibi. Qui nō
 sum dignus vocari apls. Et ppter hanc
 humilitatē raptus fuit vsq; ad tertium
 celū. In respōsorio qz sequit' vox humi
 liū. In deo sperauit cor meū et adiut' sū
 et in versu. Ad te dñe leuaui animā meā
 Et qz ex tali spe sequit' exultatio: ideo in
 quibusdā ecclesijs ē alleluia. Venite ex
 ultemus dño. Euāgeliz vero est de hu
 militate et ei' effectū. Duo hoīes ascēde
 bant et luce. xviij. c. Cū sequit'. Phari
 seus dicebat Dñe nō suz sicut ceteri ho
 minū et: ecce supbia. Sequit': publica
 nus dicebat. Deus ppi' esto mihi pec
 cat ori: ecce humilitas: et ideo abiit iste iu
 stificatus in domū suā ab illo. Quia nō
 humilitatē sequit' exultatio qui enim se
 humiliat exaltabit: ideo sequit' offertoriū
 Exaltabo te dñe qm suscepisti me. i. sur
 sum cepisti. q. d. Exaltabo te qz exaltasti
 me. Postcommunio est. Honora dñm de
 tua substantia et: puer. iij. c. Hoc ad lram
 facit humiles: dat enī libeter paupibz et
 hoc ē honorare dñm: qz ipe pcepit vt de
 paupibz. Glorifica dñm et: i. oia bona
 tua deo attribue. et hoc est ppiū humiliū
 Nec postcommunio congrue hoc tpe ca
 nit: qm frugibz horrea et vino cellaria ple
 na redūdant: quibus deuote dominus
 honoratur.

De dominica XII.

Quoddecima do
 minica est de oratione: et qua
 si exprimit iob orans et sedēs
 in sterquilinio cōquerēdo de falsis ami
 cis. Legit enī iob in duabz dñicis. Iob
 quidē in sterquilinio moraliter est aia in
 mortali peccato et fetido: in quo dñi resi
 det nō restat nisi orare deū: vt ipaz ab eo
 eripiat. Cū incipit introit' De' in adiu
 toriū meū intēde dñe ad adiuuādū me
 festina: pfundant et re. qui que aīaz meā

In offertorio aut ostendit' efficacia ora
 tionis et totū offertoriū est oratio moysi
 sūpta de exo. qm rogauit p filijs israel q
 fecerūt vitulū cōstatilē: et incipit. Preca
 tus est moyses in aspectu dñi dei sui et:
 qui moyses seipm exposuit p salute ppli
 dicēs dño. Aut dimitte eis hāc noxam
 aut dele me et: Et reducit ad memorias
 merita patrū. Memēto inquit abraam
 ysaac et iacob et: placat' factus ē dñs de
 malignitate quā dixit facere ppo suo: et
 ex hoc pbat q sanctoz merita nobis p
 sūt. Et nota q in hoc offertorio fit vto
 rii gemiatio: de q dictū est sub scda dñi
 ca post epiphaniā. In epla Fiduciā talē
 habem' p christū ad deū. ij. ad corin. iij. c.
 oscedit apls q oratio sua et alioz bonozū
 platorū noui testamēti maiore hēt effi
 caciā qz habuit i veteri testamēto: qz eti
 am moyses orauit cū fiducia. cōfusus de
 meritis patrū. Et ne videat' hoc exar
 rogātia facere subdit. Nō q sufficientes
 simus cogitare aliquid a nobis quasi ex
 nobis: s; sufficiētia nra ex deo ē cui' mū
 lti sum'. In euāgelio nō oñdit q mul
 tū valet oratio platorū: qd ē in quibusdā
 ecclesijs. Pū trāsiret iesus p medios fi
 nes de capoleos adducūt ei surdū et mu
 tū et sanauit eū dñs. Multi sunt surdi q
 nolūt audire verbū dei: et multi muti q
 nolūt loqui: et pnt. similiter hos debēt p
 lati p pdicationem adducere ad dñm in
 cōfessione et oratio saluabit eos. Cū in
 psona surdi et muti cantat' in graduāli
 Bndicā dñm in oī tpe. Versus est. In
 dño laudabit aia mea. In alla monet
 ad hāc laudē. Venite exultem' dño et.
 De offertorio sup dictū ē. Postcōio nō
 est De fructu opoz tuoz satiabit' terra. i.
 pdicatores qz dñs replet prius bonis: et
 ipi repleti alios replēt. In alijs nō eccle
 sijs v; euāgeliz. Cū iesus de finibz ty
 ri. qd est marci. viij. c. pōt aut dici fm si
 cardū epm cremoneñ. in mitrali. q salo
 mone mor tuo regnū diuidit. et ideo mē
 sis septēbris historia biptit'. Prima ps
 in vna historia p solidat' alia variat'. qz re
 gnū iuda in dauid familia stabilit'. s; res

gnū israel a plurimis occupat. Cū 7 historia de his iustis qui gētibz intermixti fuerāt cōpilat: vt de iob thobias iudith: 7 hester. cū in prima septēbris hebdomada legat iob. quē ipse scripsit. cū respōsorio. si bona. in secūda liber tobie. quē ipse cōposuit. in tertia iudith quē achior edidit. in quarta hester quē mardocheus vt potius hestras cōposuit. 7 3er liber hester post hec opa recitat. Et cū his cātan tur respōsoria. **P**eto. adonai. dñe. His tēpibz pphetauit helias q̄ gessit tēpū christi. Sic mortuo pstatino ecclia sepatur vna ps ē catholica. alia p multa scisma ta sepata. a quibz catholica ecclia multa aduersa p dño tolerauit: sicut illi quozū opa h tpe legunt. Inter catholicos qdaz sūt pfecti. quidā impfecti. **P**erfecti sūt pdicatores ydonei mīstri et coopatores dei qd dicit in epistola: fiduciā. **H**i adducūt impfectos 7 alienos. surdos 7 mutos ad gloriā iesu christi. sicut legīt in euāgelio. **G**lor itaqz pfectoz ē in introitu. **D**eus in adiutoriu meū intēde. q̄ ad iutoriu dei implozāt. vt hereticis valeāt resistere. 7 eos ad dei grāz adducere. **A**ut est vox impfectoz pficientiū q̄ vt pficiant dei iplozāt auxiliū. **I**n graduāli. **B**n dicā 7 in alleluia. **D**ñe refugiu. vox siqz rem est pfectoz gratias agētiū de illis se a psecutiōe aliquoties tēpantibz. 7 istis pficientibz. **E**t qz moyses fuit vn⁹ eoz q̄ se obtulerūt p peccatis subditoz. idō in offertorio cantat. **P**recat⁹ est moyses. **H**i pfecti sunt illa terra q̄ satiata fructu opoz dñi. donis videlicet spūs sancti. pducit fenu iumētis. id est doctrinā hominibus. **U**nō cōmunio est. de fructu rē. **E**t attēde qz recte de iob 7 moyse simul cantat. qm cōtemperanei reperiunt p quoz exemplū ad patientiam 7 māfuetudinē inuitamur.

De dominica XIII:

13 tredecima do

minica legīt liber thobie p quez figuratur genus humanū cecum factū per peccatum primi parentis quod non

potuit sanari nisi amaritudine passiōis que per fel significata est. christus vero p piscē. quia piscis assus est christi passus. **C**ecū quidem erat genus humanū: qz habitantibus in regione ymbre mortis lux orta est eis. **P**etit ergo vt veniat dominus sicut pmissit. **D**ominica enī ista est de pmissionibz. **U**nō dicit in introitu. **R**espice dñe in testamentū tuū. id ē in pmissione tua. vt sicut pmissisti venis at filius tu⁹. **E**t hoc ē qd sequit. **E**t aias pauper tuoz ne obliuiscaris in finē. **E**t hoc est quod dixit thobias filio suo. **D**e mēto fili qm pauperē vitā gerimus. habebis multa bona si timueris deū. **U**nō sequitur oratio. **O**mnipotens sempiterne deus de cuius munere venit rē. et rogat vt possit occurrere ecclesia ad veras pmissiōes. **E**pistola est. **A**braz facte sūt pmissiōes 7 semini eius rē. gal. iij. c. vbi agit de pmissionibz. et sequit ibi. **Q**uid igitur lex. dicit apostolus. si nō pōt sanare genus humanū cecum sicut thobiam. **E**t sequit responsio. **A**lex quidē ppt trāsgressores posita ē. supple sic pedagogus. **S**equitur responsoriū. **R**espice domine in testamentū tuum. vbi ostenditur vebemens effectus orationis. **I**n alleluia. **Q**uoniā deus magnus rē. ostendit qz est qui potest illuminare. **I**n euangelio ostenditur qz lex nō potest sanare. 7 incipit in quibusdā ecclesijs. **B**eatī oculi q̄ vident q̄ vos videtis. multi pphete 7 reges ro. vi. rē. lu. x. c. vbi habetur qz sacerdos et leuita ptransierunt hominēz qui incidit in latrones. **S**acerdos inquā et leuita veteris testamēti. sed solus samaritanus. scz christus qui ē custos noster ipm sanauit. **E**t qz lex non sanat. qm nē minē ad pfectionē ducit. sed solus deus in quo sperandū est. ideo sequit offertoriū. **I**n te dñe speraui. **Q**uomodo autē sanauit illū cecū patet. qz p panēz angelozū qui factus est panis hominū. id est p filiū dei incarnatū. et ideo sequit i post cōmunionē. **P**anem angelozū manducauit homo. **A**lie ecclesie dicunt. **P**anē de celo rē. septētie. xvi. ca.

Libet Sextus

De dominica XIII.

In dominica deci

ma quarta legi liber iudith: et ca-
taf quo victoria data est in manu femi-
ne: et monet nos ecclesia ad sanctimoniā
siue ad continētiā exēplo iudith. Sicut
enī iudith interfecit olofernē qui inter-
prat eneruās vitulū saginatū: sic monet
ecclesia vt interficiam? olofernē. i. diabolū
qui eneruat et interficit lasciuos mundi
qđ sit p sanctimoniā abscidēdo ei caput.
Mā caput diaboli est luxuria: qđ quasi pri-
mo d eo incipit hoies tēptare: et ideo dñs
dicit in luca. Sint lūbz vestri pincti: h
est pcingat: vos ptra primū viciū. Cro-
tij. In cōmestioe agni renes vřos accin-
getis. Alio tñ mō supbia est initium omis
peccati. Quia vero fragiles sum? et effe-
miati: vñ interficere nō possumus olo-
fernē nisi adiutorio dei: ideo dicit in in-
troitu. Protector noster aspice dē: et re-
spice in faciē christi tui. Sequit iu qbus
dā ecclījs epla ad gal. v. c. Spū ambula-
te: et desideria carnis nō pficietis. Caro
enī pcupiscit aduersus spūm: et spūs ad-
uersus carnē. Et sequit. Van ifesta aut
sunt opa carnis: et noiat ea. Itē alibi di-
cit. Si p̄tenditis nōne carnales estis: h
dicit qđ p̄tendimus de carnalibz. Et post
Fructus aut spūs sūt longanimitas pax
patiētia &c. Deuincere igit olofernez in
nobis ē facere ista duo. Per hec qđ vicia
interficim? in nob: qđ gustam? spūsan-
ctū: qđ gustato desipit ois caro. S3 qđ nō
pōt sanari i nobis carnalitas nisi a dño
qđ ē sicut lepra: ideo in qbusdā ecclījs se-
quit euāgeliū: Pū iret iesus. luce xvij.
ca. de leprosis q̄ venerūt ad dñm: et dixit
eis. Ite et ostēdite vos sacerdotibz ipis tñ
pri? sanatis. Per qđ significat qđ prius
peccator a dño sanat: et postea inuigif ei
pnia a sacerdote et absoluit: qđ significa-
tū ē p hoc qđ discipuli dñi institas lacari
soluerūt et tñ pri? erat ipe resuscitatus a
dño. Rediit aut vn? ad eū fletis genibz
gřas agēs: p qđ significat punitas eccie
reddit gřas deo. Et vn? sanabat i pisci-

na. iohs. iij. Et ideo in rñsorio in gratia
rñ actiōes dicit ecclesia Bonū ē p̄fiteri do-
mino. Et etiā in alla: qđ ē in quibusdā
ecclījs. Cōfitemini dño et iuocate nomē
ei: et qđ hoc nō sufficit nisi et dñs nos cu-
stodiat: ideo sequit i offertorio. Mmit-
tit angel? dñi in circuitu timētū eū: qđ
custodit nos dñs p āgelos. Sequit gu-
state et videte. Quid aut gustare debem?
ostēdit in postcōmunionē sc3 panē qđ sagi-
nat aīam non corpus. Unde est offerto-
riū in quibusdā ecclījs. Panis quem
ego dero caro mea est pro seculi vita.

De dominica XV.

Dominica quin

decima hēt eandē intentionē
cum pcedenti: et ideo in quibusdā eccle-
sijs i his duobz dñicis legi liber iudith
Et introitus est. Inclina aurē tuā dñe
Versus ē. Rectifica animā serui tui: qm
ad te leuavi animā meā. q. d. non ad car-
nalia desideria. In epistola que ē ad gal-
la. vi. c. monet nos vt non simus vitu-
lus saginatus sed simus spūales. Unde
dicit ibi paulus. Si spū viuimus spū
et ambulemus: qđ qui seminat in spū de
spūritu metet vitam eternā: qui vero in
carne de carne metet corruptionē. Se-
quitur responsoriū. Bonū est confidere
in dñor: qđ confidere in hoīe: qui dat vi-
ctoriā in manu femine qñ facit hominē
vincere i carne. Et qđ hoc facit qui ppa-
rat cor suū ad seruiendū deo. Sequit al-
leluia. Paratū cor meū dē? &c. In euā-
gelio nemo pōt duobz dñis seruire: qđ
est math. vi. c. docemur ne seruiam? ven-
tri. Et post. Nolite solliciti esse dicentes
Quid māducabim? aut quid bibem? &c.
S3 primū querite regnū dei &c. Nolite
solliciti eē sc3 solitudine suffocatiōis: so-
licitudine aut puidētie solliciti esse debe-
tis. In offertorio dñō monemur vt fui-
am? dño nō vētri. Expectans expectauit
dñm vt reficeret me. Quis aut sit ille ci-
bus quo debet anima refici: ostēdit i post-
cōmunionē que est in quibusdā ecclījs.
Qui manducat meam carnem p fidem

scilicet. **M**a vt dicit aug⁹. Crede et madau
casu rē. Querit aut quare ecclesia post li
bros salomonis legit librum iob: et postea
librum tobie et iudith: cum alio modo ordinē
in biblia. Sicut ei dictū ē sub septima
dominica pcedūt libri exēplares: et postea do
ctrinales: quia magis mouēt facta q̄ dicta
et ad vltimū ponūt libri machabeorū: q̄
sūt libri exēplares. Ad qd̄ dicim⁹ q̄ p do
ctrinā puenit ad pfectionē patiētie que
magis fuit in iob. Et tamē postea sequi
tur thobias: quia etiā magnum patiētie si
gnū fuit in thobias: qui amisit multarū fi
liū ad tps: et oculos qui maxime ab hoīe
diligunt: ex eo q̄ oculi sunt principii co
gnitionis ad quā natus est homo. Et quia
etiā plus valet exemplū femine et magis
erubescētiā incutit: ideo liber iudith in q̄
habēt de victoria in manu femine. post p
dictos ab ecclesia ordinat. Vltimo vero
libri machabeorū legunt: quia ibi habēt
exemplū de confirmatione iusticie. Ma
chabei enī passi sunt martiriū pro lege
defendenda et custodienda ab antiocho
fidei inimico. De dominica XVI

¶ Decima sexta

Dominica legit et cātat ecclesia de
machabeis: vt dicit in sequē
ti titulo: qui multa passi sunt ab antio
cho et septē pphīs. Et habēt ibi q̄ tēplū
quod pollutū fuerat ab illis populis: ab
illis machabeis purificatū fuit: et p hoc
significat q̄ aīa que templū dei est: pollu
ta a septē capitalib⁹ vicijs nō pōt mūda
ri nisi purificet a peccato: qd̄ ē eā resusci
tare de morte peccati. Unde habetur in
euāgelio de resuscitatiōe filij vidue. Et
ideo incipit introit⁹. Miserere mei dñe
scz vt resuscites me. Tersus est inclina
dñe aurē tuā. In eplā vero apostolus in
uitat nos ad patientiā dicens. Obsecro
vos ne deficiatis in tribulationib⁹ rē: q̄
est ad eph. iij. c. Sic enī vincunt inimi
ci a machabeis. i. sanctis. Sequit⁹ gdua
le. Timebūt gētes: quia sicut postq̄ illi vi
cerūt inimicos suos et mūdauerūt tem
plū et reedificauerūt timuerūt gētes icir

cūtus: sic et postq̄ hō vicerit dyabolum: et
mūdauerit se p pēssidēz: et reedificauerit
templū dei in se timēt demones. Cū se
quit⁹ versus. Quoniam edificauit domi
nus sion. Sed quia nō pōt fieri nisi a dño
q̄ homo liberet a vicijs: ideo sequit⁹ alla.
Redēptionez misit dñs populo suo rē.
Euāgelium est i quibusdā ecclesijs. Ibat
iesus in ciuitatē que vocat⁹ naim rē. luce
vij. c. Et post. Accessit iesus et tetigit lo
culū et dixit. Adolescēs tibi dico surge et
surgeris: et dedit illū matri sue. Nepe tan
git dominus loculū vbi erat mortu⁹: qm̄
infirmirate vel aliquo flagello tāgit cor
pus hominis in quo iacet mortu⁹ spūs
bois. i. anima: et sic excitat a somno mor
tis. Cū ecclī. xxi. Infirmiras grauis so
bria reddit aīam. Sequit⁹ offertorium
quasi in voce machabeorū Domine i au
xilium meū respice. Sequit⁹ postcōmunio
Domine memorabor iusticie tue solius
Iusticie inquā: quia oīs qui venit ad te nō
eiciet foras. Pōt et aliter dici q̄ iosia de
functo hierusalem destruit: populus ca
pitat⁹ et pmitur: ideoq̄ in hoc mēse octo
bri machabeorū historia legit⁹: et cantatur.
Adaperiat rē: quia a suis adūsarijs admo
dum pmebant: quorum primā patrem
simon pōtifer edidit: aliā filius ei⁹ iohā
nes: posteriorē quidam iudeus agresfis
sed eruditus. Hi captiui militantē desi
gnāt ecclesiā: in qua sunt duces et satelli
tes doctores et discipuli: pfecti et impfecti
Doctores vidua significat euāgelica: q̄
vidua est: quia militans cū sponso trium
phanti nō est: cuius filius morit⁹ cū disci
puli pro quouis crimine ab ecclesie cor
pore separātur: resuscitant⁹ cū illis gēa in
fundit. Nec igit orat in euāgelio p filij
resuscitatione. i. gratie infusione: et hor
tatur in epistola ne deficiant in tribula
tionib⁹. et huius rei gratia flectit genua
sua. Nec eadem orat in introitu. Misse
rere. Et in offertorio. Domine Gradua
le respicit ad id quod in euāgelio dici
tur. Accepit autem omnes timorē. Post
cōmunio Domine memorabor: gratia
est actio. Vel hic mēsis octobris vt qui

Libet Sextus

dam aiunt designat octauā. Sicut ergo iudei finitis plijs: et tēplo restaurato in hymnis et pfessionibus dñi bñdictionē habent: sic in octaua magne festiuitatis, sanctius exultabunt.

De dominica. XVII.

De dominica decima

ma septima agitur de nuptijs eternis: quod consideratione nuptiarum illarum libenter patimur tribulationes: sicut et machabei fecerunt. Sunt autem quattuor domini in quibus agit ecclesia de machabeis. Consideratio enim illa tribulationes leues facit: et propter illas nuptias pena quelibet leuiter iustinet. De his nuptijs dicitur in euangelio quod hac die in quibusdam ecclesijs legitur. Cum inuitatus fueris ad nuptias recube in nouissimo loco etc. Omnes inuitati sumus ad nuptias eternas: et si in nouissimo loco nos ponimus hic ut sumus humiles: exaltabimur in paradiso et e contra. Unde statim subiungitur. Ego autem dico vobis quod omnis qui se exaltat humiliabitur: et qui se humiliat exaltabitur etc. Cum incipit introitus. Iustus es domine secundum hoc iudicio. et rectum iudicium tuum. Huic enim iudicio concordat ecclesia seu consensit: quo deus exaltat humiles et superbos deprimat dicens. Iustus es domine etc. In epistola persecro vos quod est ad epistolam. iij. c. inuitat nos ad humilitatem ut dicat nobis. Amice ascende de superius. Ubi dicitur ut digne. i. in humilitate ambuletis: rocatione quod vocati estis secundum ad nuptias. Hoc est enim nouissimum locum tenere. Ad hoc idem monet in graduale Beata gens cui est dominus deus eorum. Superbi faciunt se dominos: humilium vero deus est dominus. Cum versus est Clero domini celi. i. humiles: firmamati. i. magnificati sunt. Debemus ergo esse humiles: quod nihil habemus nisi a deo et ideo sequequitur in quibusdam ecclesijs alla. Qui timet deum speret in eo. quod d. non in se. Postea sequitur euangelium de nuptijs sicut dictum est. In alijs vero ecclesijs legitur. Cum intraret iesus in domum. luc. xij. c. Notandum autem quod antequam in ipso euangelio dicatur de nuptijs habetur quo sanauit ydropicum: per quem intelli-

gitur omnis amator mundi. Prius enim oportet quod sitis mundi satietur: quod qui biberit ex aqua fiet iterum. iob. iij. quod diu enim homo erit ydropicus: in illis nuptijs non poterit satiari. In offertorio similiter inuitamur ad humilitatem. Cum ibi habetur oratio danielis. Oraui deum meum etc. daniel. ix. c. Et propter hanc humilitatem meruit audire archangelum qui certificauit eum de incarnatione christi. Paris autem congrue fit ibi mentio de angelis: quia hoc officium circa dedicationem beati michaelis catat. In postcommunione habetur de humilibus et superbis. Clouete et reddite domino deo vestro omnes qui in circuitu eius offertis munera. i. humiles qui attribuitis omnia bona deo terribili et ei qui aufert spiritum principum. i. superbiam eorum. Ecce quia superbos humiliat.

De quarta feria quattuor temporibus

De quarta feria

legitur euangelium. Respondens unus de turba. math. ix. c. de surdo et muto: quem apostoli curare non poterant: eo quod illud genus demonij non eiecit nisi in oratione et ieiunio: quod beatus huic diei conuenit: hodie namque ieiunium est quattuor temporibus. Ideo due lectiones leguntur ut ordinandi in duobus preceptis caritatis: vel duabus legibus instruantur. Prima de calcatore uel secundum dies. amos. ix. in fine: tempus conuenit. Secunda uicem Congregatur. neemie. viij. c. congruit ordinandis: quibus dicitur introitu. Exultate deo: quod meditari permittitur in offertorio. Meditator. Communio est. Comedite pinguiam: et sumite de lectione secunda.

De sexta feria.

De septe officio

penitentia exprimit ordinandorum. Unde in euangelio. Factum est: peccata paralitico dimittuntur: et in lectione. Conuertere. osee. xl. c. ad querelationem instruntur: et in introitu. Letetur ad querendum dominum inuitantur. Graduale et postcommunio sunt orationes electorum: offerenda consolatiorum eorum. In alijs tamen ecclesijs dicitur euangelium. Rogabat iesum. luce. xij. ca.

De sabbato quattuor temporū.

Abbati quoq3 officii ad doctrinā iporū ordinandorū fit ne sint steriles vt fici arbor infructuosa: de qua loquit euāgelii. Arborē fici rē: luce. xij. c. ne vita illoz sit terrenis implicata: sicut mulier icurruata. In epistola vero. Tabernaculū factū est rē: que est ad heb. ix. c. vbi de primo et secūdo agitur tabernaculo monent vt sic seruiant in tabernaculis ecclie militātis vt dñō p̄sentent in tabernaculo triūphātis. In lectōib3 vero quasi h̄ septēbris ieiuniorū indicat cā institutiōis et eius utilitas in timat: quāz prima est. Decimo die. leuiti. xij. c. Secunda est. Quintodecimo die que est ibidē. Tertia est. Dñe de? no ster. michae. c. vl. Quarta est. Factū est verbū. gacharie. viij. c. Quinta est. Angelus dñi. daniel. iij. c. Cetera sunt ordinandorū exhortatiōes oratiōes et solationes. Communio sc3. Mēse septimo de leuitici lectiōe sumit. Merito aut in hoc mēse fit clericorū ordinatio qm̄ et in hoc mēse fiebat tabernaculorū celebratio. Ordinati vero sunt ecclesie mīstri in dei tabernaculo p̄ septiformē gratiā in septē gradib3 instituti. Unde et beatus petrus legi ordinatiōē fecisse in septembri sex epōz decē psbyteroz et septē diaconorū. Et celebrat ordinatio in tertia hebdomada qz in tpe tertio sc3 gē fuit ab apostolis instituta. Olim tñ alia ratio fuit a sapiētib3 assignata. Nam olim instituta fuere ieiunia i p̄ma hebdomada marcij: in secūda iunij: in tertia septēbris: in quarta decēbris vt comitarent inītia tēseredecadis iesu christi. Cū enī quis ordinat quodāmo vt christo attineat generat. Prima ergo p̄sona prime tessere decadis est abraam a quo sumit ordinatio prime hebdomade marcij. Prima p̄sona secūde tessere decadis est dauid a q̄ sumit ordinatio secūde septimane iunij. Inītiū tertie est ieconia a quo sumit ordinatio tertie septimane septēbris. De mū est christus in q̄rto a q̄ loco sumit or-

dinatio quarte septimane decēbris. Sumunt aut poti? ab his p̄sonis q̄ ab alijs ordinatiōes vel qz fuerūt in genealogia maiores vel ppter noim̄ interpretationes. Dicit enī abraā pater multaz gentium dauid fortis: ieconia p̄paratio dñi. Sic et illi qui ordinant debent esse p̄ses: fortes: p̄parati ad euāgelii iesu christi. Vel sicut a p̄sona in p̄sonā sūt quattuordecim generatiōes: sic ab ordinatione in ordinationē septimane quattuordecim inueniunt vt ordinādi periti sint et in decalogi et in euāgelij disciplina. Nūc aut ieiunia ex causis p̄missis aliter ordinant vt dictū est sub q̄rta feria tertie hebdomade aduētus. Et memēto q̄ aplici vsq3 ad simpliciū papā in decēbris semp ordinēs celebrabāt: vt ordinādos coaptaret generatiōi iesu christi. Sīpliciū vō ad didit ordines in februario tribuēdos vt ordinādos vicini? icorparet corpe iesu christi: vide de h̄ i. p̄hemio. ij. ptis. S3 si vt p̄missus ē ieiunia p̄stituta sūt in p̄dictis septimanis p̄ his qui ad ordinatiōnem accedūt: nūquid cōmutari p̄nt qm̄ null? tūc ordiat: certe nō nisi necessitate vrgēte: de q̄ i. p̄hemio. ij. ptis dictū ē Cū enī sit vna ecclia oīno debet in actionib3 ei? esse p̄cordia q̄ nō eēt si in taz generali ieiunio: alij p̄aderēt: alij ieiunarēt. Preterea licet alicubi nō fiat ordinatio fit tñ alibi: p̄ quibus ieiunare et orare debem? vt digni ad ordinatiōez pueniāt. Om̄s enim fratres et vnanimēs in domo dñi sumus. De dominica. XVIII

Octū est in prece. Octi dñica q̄ debet hō se ponere in nouissimo loco: vt ponatur in primo sicut sūt plati. Unde in hac decima octa ua dominica agit de platis qui sunt in primo loco. Unde euāgelii est in q̄busdāz ecclesijs. Sup cathedram moysi rē. In troit? vero q̄ sumit ecclīastici. xxxij. c. incipit. Da pacē dñe sustinētib3 te vt p̄plex te tui: id est prelati fideles inueniantur supplendum est: nō infideles sicut scribe et pharisei. Clerus est. Letatus sū i his

Liber Sextus

que dicta sūt mihi in domū dñi ibimus
id est ibimus ad nuptias: et de hoc letat'
sum qz inuitati sum' ad nuptias: in qbo
erit eterna par. In alijs dño ecclesijs ver
sus ē. Bonū ē. Preterea scripserūt qdaz
qz ideo dicit ipse introit': qz tali die zach
arias papa fecit pacē cū longabardis. In
epistola apls agit gr̃as de ephesijs qz ha
bent fidē veram de istis nuptijs dicens.
Gr̃atias ago semp deo meo p vobis rē:
prima ad corin. i. c. In responsorio vero.
Letat' sum rē: ostēdit gaudiū de p̃dictis
nuptijs: et ideo ppter p̃dictas nuptias in
alleluia. Laudate dñm oēs gētes: hortat'
ad laudē. Euāgeliū in quibuldā ecclesijs
Accesserūt ad iesum: quod est matth. xxij
ca. est de scribis et phariseis qui infide
les fuerūt. Unde temptauerūt dñm di
centes. Quod est mandatū magnū i le
ge. Dixit dñs. Diliges dñm deū tuū rē
Et postea replendit eos de infidelitate:
qz nō credebāt ipm deū eē dicēs. Quid
vobis videt' de christo cui' filius sit. Di
cunt ei. David. Et dixit eis. Quō ergo
dauid in spū vocat eū dñm dicens. Di
xit dominus dño meo rē. Prelati nō de
bent esse tales scz infideles: s3 sicut moy
ses de quo habet in offertorio. Sanctu
ficauit moyses altare dñs rē: debent pre
lati offerre se totos incensuz et postea in
multas hostias. Unde sequitur postcō
munio. Tollite hostias: Loquitur enim
de prelatis. De dominica. XIX

Ec decimanona

In dominica respondet precedenti
in qua dictū est. Da paces dñe
sustinētibz te vt pphete tui. i. plati fide
les inueniant. Respondet inquā si faci
ant quod habet in euāgelio quod legit'
in hac dominica in quibuldā ecclesijs scz.
Ascēdens iesus rē: quod est matth. ix. ca.
In quo habet qz adduxerūt ad dñm pa
raliticū. Iesus aut vidēs fidē illoz qz of
ferebāt rē. Paralitici sūt qui in delictijs
carnis sunt: qui ita dissoluti sunt qz nō
possunt opa bona facere et merito fidei
prelatorū sanātur: et ideo bonū est habē

re bonos platos. Quidā aut d scribis di
xerūt intra se. Hic blasphemāt: qd est q
peccata dimitit. Iesus aut vidēs cogita
tiones eoz dixit. Et sciatis qz filius ho
minis hēt ptātez in terra dimittēdi pec
cata: dixit paralitico. Tolle grabatū tuū
et ambula. Et qz solus de' est q sanat pa
ralasim: ideo incipit introit'. Sal' ppli
ego sū rē. Uersus ē. Attēde popule me'
legē meā subaudi p quā sanant paralitici
In epla monet apls paraliticos vt erigāt
corpalliter a paralisi ad bona opa dicens
Renouamī spū mentis v're: et induite
nouū hominem rē. eph. iij. ca. Sequit' etiā
graduale in voce paralitici. Dirigat oratō
mea sicut incensuz rē. Uersus est. Leua
tio manū meaz rē: iam iste leuat ad bo
na opa. Alleluia dñs dñs in voce paralitici sa
nati scz. Dexterā dñi fecit ut tē subaudi
qz sanauit me. S3 qz nō sufficit sanare
nisi dñs custodiat seqt offertoriū. Si
ābulauero i medio tribulatōis rē: vbi cū
qz enī ābulāt sanati a dño: custodit eos
quantū in se est. De dñica. XX

II dominica vi

cesima incipit ecclesia legere. rē
phetas: et danielē: et cantat de
esaia danielē et hieremiam: nō tñ legit de
esaia et hieremiam: qz in alijs tpiibz pleni
us legūtur. De esaia enī legit in aduen
tu: de hieremia in passione. Querit aut
quare legit ecclia pphetas post libz machabeoz
cū in biblia pponant. Ad qd di
cim' qz biblia pponit oēs libros exēpla
res: eo qz magis mouet exēpla qz doctri
na: ppter libz machabeoz quē vltimo po
nit: et ppter pfectā inficiā et ppter tps: qz
vltimo tpe fuerūt. Ecclesia etiā legit vl
timo libz ezechiel: qz in eo agit de tem
plo celesti in quo est cōsumatio et finis
oim. Duodecim vero pphetas legit ppter
fundamentū fidei: qd semp necessariū
est quantūcūqz homo sit pfectus: et vii
de qd dictū est sub dñica decimaquinta
Incipit ergo ecclia legere ezechiel in
pripicio nouembreis. In matutinali hu
ius dñice officio primum responsorium

est in quibusdā ecclesijs de esaiā scilicet. **Q**uidi dñm sedentes sup solū excelsū. **Q**uidit enī esaias quo ante thronum dei sunt angeli et sancti in ecclā triūphāre et militāre: in quibz p grām sedet ille q est prim⁹ et nouissimus. **Q**uia ergo ezechiel vidit templū celeste in quo fiunt nuptie eternēdo in euāgelio misse: qd in quibusdā ecclesijs in hac dñica dicit: et est matth. xxi. c. habet de illis nuptijs. **S**imile est regnū celoz homini regi q fecit nuptias: et misit seruos suos hora cene dicere inuitatis: oīa parata sunt: venite ad nuptias. **A**lli vero ptempserunt venire ad nuptias. **I**bi sunt iudei qui cōtempserunt venire. **E**t misit tūc seruos suos dicēs. **I**te ad exitus viar et cōuocate omnes. **E**t implete sunt nuptie discubentiu. **E**t vidit rex quēdā nō habentes vestē nuptialē: et dixit ei: Amice quō huc intraisti: nō habes vestē nuptialē: et tradidit eū ministris suis vt picerēt eū in tenebras exteriores. **H**uic aut iudicio quo dominus eos qui ptempserunt venire ad nuptias amouit a nuptijs: et alios omīs vocauit cōgaudet ecclesia in introitu dicens: **O**mnia que fecisti nobis domine in vero iudicio fecisti. **I**n eplā vero monet apl⁹ vt caute ambulemus ad has nuptias: qz sine vestē nuptiali piciūmur in tenebras exteriores dicens. **V**idete autē quō caute ambuletis: tē: que ē ephesiorū. v. ca. **E**t dissuadet econtrario dicens. **E**t nolite inebriari vino: in quo ē luxuria ne sitis in nuptijs diaboli: s; impleamini spiritu sancto. **S**ed quia cibū illar nuptiarū nō pōt dare nisi solus deus: ideo sequit in respōsorio. **O**culi omnium in te sperāt domine: et tu das escā illor. id est cibū nuptiarū eternarum in tpe oportuno. **E**t quia de nuptijs illis nō pōt comedere qui est in peccato mortali: sequit in quibusdā ecclesijs alleluia. **D**e profundis: id est de peccato: clamaui ad te dñe vt me eruas de peccato: et ita peto nuptijs interesse. **I**n offertorio vero oñdit quid sit interesse nuptijs scz hēre memoriā de eternis dicēs. **S**up flumi

na babilonis scz delitias seculi illic sedimus et fleuimus dñi recordaremur tui sion: id ē tui o ecclesia triūphās. **I**n post cōmunionē vero petit vt de ei interesse nuptijs illis dicēs. **V**enimēro verbi tui seruo tuo: in q mihi spem dedisti tē: q: d: memor esto qz pmissisti. **Q**ui enī pmit tit et nō dat: videt e se oblitus. **E**t nota q tres nuptie legūt in euāgelio. **D**e primis dicit: q simile est regnū celoz homini regi q fecit nuptias filio suo. **H**ic filius ē christ⁹ qui humanā naturā sibi copulauit vbi fuit thalam⁹ vginis. **U**n tanqz spōsus pcedens de thalamo suo. **A**d has nuptias homines sub lege p prophetas iuitauit. **D**e secundis dicit. **G**los similes hominibz expectātibz dominum suū quando reuertat a nuptijs. **H**ic tō minus christus est verus homo qui ascēdens angelicā naturā sibi copulauit. **A**d has nuptias gētes p aplos conuocauit. **D**e tertijs vero dicitur. **V**irgines que pparate erant: intrauerunt cum eo ad nuptias. **H**ic spōsus est christus q ecclesiam post iudiciū sibi copulabit: et in thalamo glorificabit. **A**d has p platos eccie quotidie inuitamur. **D**e primis solēni: cat ecclesiam christi natiuitate: de secundis in ascēsiōe: de tertijs in resurrectione: qm in nra resurrectione christus spōsaz assumet et de babilonia mūdi introducet in cellariū paradisi. **D**e quibz nuptijs hic pōt intelligi. **U**n enī intrasset hō nō habēs vestē nuptialē: eiecit⁹ est in tenebras exteriores: ceteri nuptialiter induti sūt cū dño epulari. **I**bi sūt lapides viui ex quibus edificant⁹ muri hierlm. **P**ōt etia aliter dici: q post reuersiōē a captiuitate hierlm reedificat⁹: et templū restaurat⁹ p zachariā et aggeū hēdrā et malachiā per quos aduētus dñi pñunciat⁹: rōqz in h mēse nouēbz vsqz ad aduētū dñi catat⁹ historia de pphetis. **Q**uidi dñm: et legūtur libri ezechielis: daniel et xxi. pphetaz. **C**aptiuitas illa corpāl nram spūalē significat: a captiuitate reuersiō ē pctōz remissio. **R**er itaqz pphetaz volēs supnā hierl salē restaurare filio nuptias celebrauit.

Liber Sextus

Et sicut in euangelio legimus multos ad celestem pradium inuitauit. Ibi qui intrauerunt sunt lapides uiui. de quibus promissum est. **N**e igitur ad captiuitatem filiorum reuertamur et a nuptiis excludamur monet nos paulus in epistola precipienti. **C**uidete quomodo caute ambuletis non quasi insipientes. sed ut sapientes. **I**ntroitus. **O**mnia que fecisti propter danielis captiuitatem propter meritum dei iudicio ascribentis. **S**ile in offertorio. **S**uper flumina babilonis. captiuitatem illam ploram. **S**ed in gradu. **O**culi omnium. gratias agimus. **I**n postcommunione. **M**emento uerbi postulamus ut nuptias promissas in spe percipiamus in re.

De dominica. XXI

In precedenti do

minica instructi sumus et amoniti ut caute eam ad nuptias que celebrantur in templo quod describit ezechiel. **S**ed de his nuptiis maxime uidetur nobis dyabolus per eo quod de illis eiecit fuit. ideo in hac. xxi. dominica agit ecclesia de bello contra dyabolum et armatura nostra contra eum. **S**i enim pugauerimus iterum et eternis nuptiis. si tamen habuerimus uerum nuptiale. que est caritas aliter non. **U**nde quod cinis et cilicium sunt arma penitentiae. ideo in introitu utitur ecclesia voce mardochei in cilicio et cinere existens dicens de eo. **I**n uoluntate tua domine uniuersa sunt posita. et non est que resistat uoluntati tue. **h**ester xiiij. ca. **S**equitur. **Q**uonia domine uniuersorum tu es. et ideo beati qui tibi seruiunt. quod tu liberas eos de manu dyaboli et adiuuas eos in bello contra dyabolum sicut in hac oratione liberas mardocheum de manu amana. et suspensum est in patibulo quod pauperat mardocheo. **I**n epistola monet apostolus armari contra dyabolum armatura dei dicens. **C**onfortamini in domino et in potestate ututis ei. etc. que est ad ephe. vi. c. **E**t post. **Q**uonia non est nobis colluctatio aduersus carnem et sanguinem sed aduersus spiritualia nequie in celestibus in omnibus summes scutum fidei etc. **S**ed quod etiam bene armati non possunt per se resistere nisi deus adiuuet. sequitur. **D**omine refugium factus es nobis etc. quod si

lassamur vel sautiamur in hoc bello non est refugium nisi ad ipsum. **U**bi sequitur in quibusdam ecclesiis alla. **L**auda anima mea dominum. **Q**uia uero sauciati in hoc bello non sanantur nisi a domino et multi ab eo sanantur: ideo in quibusdam ecclesiis sequitur euangelium de sanatione filij reguli. **E**rat quidam regulus cuius filius infirmabatur etc. quod est iob: unicus. **P**er istum regulum intelligunt reges: si plures reges sunt: et debet esse humilis: et ita sunt reguli: ubi exaudiuntur: licet habeant paruam fidem per sanationem filiorum. **C**redebatur enim iste regulus quod dominus poterat sanare filium suum: sed non credebatur quod esset deus: quod credebatur quod non posset sanare nisi prius. **H**umilitas ergo valde necessaria est platis. **Q**uia uero per patientiam maxime vincit dyabolus: perponitur in offertorio iob in exemplum. **U**bi in sapia. **M**elior est patiens viro fortis et qui dominum aio suo expugnatore uerbum. **E**t incipit. **Q**uia erat in terra hus nomine iob etc. **I**n uersibus autem huius offertorii fit sepe repetitio de quo dictum est sub dominica secunda post octauam epiphaniae. **S**ed quod nihil ualens patientia nisi homo speret in domino: sequitur post comunio. **I**n salutare tuum anima mea sperauit etc. quod spes patientiam operatur.

De dominica. XXII.

Octum est quod nullus potest interesse eternis nuptiis nisi habeat uerum nuptiale quod est caritas: et ideo in hac uicesima secunda dominica monemur et inuitamur ad habendam caritatem: non ut tamen bene faciamus primo: sed etiam dimittamus iniurias nobis ab eo factas. **U**bi in quibusdam ecclesiis euangelium est de seruo qui debebat decem milia talenta: cum quo posuit dominus rationem et ille dixit. **P**atientiam habere in me et omnia reddam tibi: et misertus dominus eius dimisit eum et debitum dimisit ei etc. et incipit. **S**imile est regnum celorum homini regi qui uoluit rationem ponere cum seruis suis: quod est matthei. xvij. c. **S**iquidem in die iudicii ponet dominus minus rationem nobiscum et nullus poterit computare cum eo: quod de tempore quo reddet homo rationem quod tam bonum est quam in quolibet mo-

mento eius potest hoc fieri filius dei. Et ideo incipit introitus. Si iniquitates obfueris domine domine quoniam sustinebit. quod dicitur nullus. Et hoc est. Patientiam habet in me. Et sequitur versus. De profundis clamaui ad te domine domine etc. In epla. Confidimus etc. ad populum. c. i. inuitat nos apostolus ad perfectam charitatem ut dimittamur fratri ut deus dimittat nobis: quod sic habet in fine euangelij. Sic et pater meus celestis faciet vobis: si non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus vestris. Dicit igitur apostolus in epla. Fratres confidimus. i. confidentiam tale habemus. Et postea sequitur. Obsecro autem vos ut charitas vestra magis ac magis abundet: ut sitis sinceres et sine offensa. Et tunc est unitas in ecclesia quam non offendimus propter iniurias sed dimittimus. Unde sequitur rationum. Ecce quod bonum est et iocundum habitare fratres in unum. Sed quam illos qui irascunt seruat dominus per charitatem domini penitentiam ideo sequitur alla. Qui sanatur peritros corde et alligat peritros eorum. In primo et secundo euangelio monemur ad perfectam charitatem: ut caute ambulemus ad nuptias cum vestre nuptiali. Et quod perfecta charitas non tantum impedit beneficia et dimittit iniurias: sed etiam orat per inimicos ideo sequitur in offertorio oratio Ihesus ad asuerum regem qui interpretatur beatitudo. i. ad christum et incipit. Recordare domine etc. Ihesus. c. in quo offertorio rogat per reconciliationem peccatorum. Et quod de hac reconciliatione gaudet angelus: sequitur in quibusdam ecclesiis postcommunio. Dico vobis etc. Luc. xv. ca.

De dominica. xxiij.

In tribus domi

nicis ultimis. s. xxiij. xxiij. et xxv. est idem officium: et in eis ordinatur ecclesia se habere vestre nuptiale. i. charitatem: quod orat per iudeis: ut conuertantur: quod fit et in fine mundi quando veniet ad fidem nostram: quod figuratum est in ioseph qui noluit logo tempore se manifestare fratribus suis: postea vero ad ultimum se manifestauit eis: et petierunt veniam ab eo et dixit eis. Nolite timere ego pasceam vos: et inebria-

tus est cum eis: que inebriatio significat leticiam omnium in illa conuersione iudeorum. Hoc autem erit in fine peregrinationis nostre: et ideo de hominum conuersione agitur in fine temporis peregrinationis. In quo tuorum enim presens diuinitas est tempus anni pro ut dictum est in proximo huius prelii. Et per has tres dominicas agitur de hac conuersione: quod ad fidem trinitatis conuertitur. In hac ergo. xxiij. dominica introitus est de conuersione iudeorum a promissione domini. Ipse namque dicit per hieremiam. xix. ca. Ego cogito cogitationes pacis: et non afflictionis: quia ad hoc tendunt mala que vobis infero ut reconciliem vos mihi. Et nota quod tempore Ihesus. iij. imperatoris. bruno tullenf epus. qui de multis sanctis cantus composuit factus papa per Ihesum cum. iij. imperatore et vocatur leo. x. duz romam per papatu veniret: audiret voces angelorum canentium et dicentium. Dicit dominus. Ego cogito cogitationes pacis. Ipse vero cogitans quod non haberet canonem ingressum renouauit: et iterum a romanis papa eligi. et vitam cum multis miraculis finivit. In graduale vero agit dauid gratias de sua liberatione a captiuitate spirituali et corporali dicens. Liberasti nos ex affligentibus nos etc. In versu vero promittit laudem bonorum operum dicens. In teo laudabimur tota die etc. Et quod solus dominus est qui sanat. ideo in quibusdam ecclesiis sequitur alla. Qui sanat peritros corde. In offertorio vero petit veniam: sic fratres ioseph dicens. De profundis clamaui ad te domine etc. Et quod ioseph. i. christus respondit. Nolite timere ego pasceam vos: ideo quod ita liberalis est dominus et ita cito dimittit sequitur postcommunio. Amen dico vobis quicquid orantes petitis credite: quod accipietis et fiet vobis: matthei. xvij. Quia vero non intrabunt ad nuptias nisi qui habebunt similitudinem dei: ideo in euangelio. Abbeunt etc. matthei. xxij. quod legitur in quibusdam ecclesiis etc. Reddite ergo que sunt cesaris cesari: et que sunt dei deo. s. imaginem suam similitudine sua insignitam: quia omnia ad sibi similia conuertuntur. In epla etc.

Liber Sextus

Frates imitatores etc. ad phil. iij. monent nos aplos ut reddamus deo imaginem suam. Et post sequitur. Conuersatio nostra in celis est. q. d. In hoc debetis me imitari: non illos quorum deus venter est: qui sunt inimici crucis christi. Imitamini autem deum et apostolum in humilitate: mansuetudine: charitate: et scitmonia. Et p. Saluatorem expectamus dominum iesum christum: qui reformabit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue. Si enim habuerimus similitudinem dei in animabus nostris in futuro non habebimus illam similitudinem in animabus tamen sed etiam in corporibus quod ut dicit apostolus. Siles erimus christo. De dominica xxij.

Dominica vicesima quarta similiter agit de vocatione et conuersione iudeorum. Unde tunc incipit in quibusdam ecclesiis euangelium: matth. ix. Loquitur iesu ad turbas: ecce princeps archisynagogus venit ad eum et dixit ei. Filia mea defuncta est: sed veni et impone manum tuam super eam et uiuet. Dum autem iret post eum ecce mulier emorroissa dicebat. Si tetigerero simbriam vestimenti eius salua ero: et sanata est a domino. Postea resuscitauit dominus filiam archisynagogi. Allegorice archisynagogus iste significat moysen vel aliquem de prophetis vel etiam apostolis: qui rogauit dominum pro synagoga: et dominus vadit ut sanet eam: quod non cessat corrigere ut sanet ipsos iudeos per varias tribulationes et seruitutes. Sed eorum sanitas fiet in fine mundi. Mulier vero patiens fluxum sanguinis est gentilitas que dixit. Si tetigerero simbriam vestimenti eius. id est si minima precepta seruaero salua ero. Per fluxum sanguinis peccatum intelligitur. Postea vero saluabitur synagoga: quod significat per filiam yairi postmodum resuscitata. Item per yairum qui interpretatur illuminatus siue illuminatus: intelligitur plati. Prelatus enim illuminatus a domino alios illuminat. et talis debet orare per subditos suos sicut iste pro filia sua. Sicut et orat apostolus in epistola

huius dominice que est ad colossenses. i. c. Non cessamus inquit fratres orantes pro vobis. In quibusdam tamen ecclesiis dicitur hac die euangelium. Cum videritis abominationem: matthei. xxij. Et attende quod hec dominica proprium cantuale non habet officium: quod enim veras bitur ecclesia persecutionibus antichristi ideo sua continet organa. vel ideo quod precedens officium huic euangelio rectissime coaptatur: vel quod hec dominica sepius supabundat: idcirco proprio vacat officio.

De dominica vicesima quinta.

Dominica vicesima quinta agit de illuminatione iudeorum. Unde in illa dominica dicitur in quibusdam ecclesiis in epistola que est de hierem. xxij. c. Ecce dicitur venit dicit dominus: et suscitabo dauid germinem iustum etc. Et postea sequitur. In diebus illis saluabitur iuda. Et post. Non videmus amplius viuere dominus qui eduxit filios israel de terra egypti: sed viuere dominum qui eduxit et adduxit seminem domini israel de terra aquilonis et de cunctis terris: in quibus pieceram eos. Quibus verbis precedens cantuale officium concordat. Nam in introitu. Dicit dominus: ego cogito etc. dicit. Et reducam captiuitatem vestram de cunctis locis. Soluti ergo illa qui nunc tenentur captiuitate: in graduati. Liberasti nos: gratiarum referunt actiones. In offerenda. De profundis adhuc porrigunt orationem: qui sue petitionis in postulatione. Amen dico vobis: recipiunt sanctificationem. Euangelium vero est de refectione quam fecit ioseph fratribus suis: quando recepit eos ad puium. Videns iesus quod multitudo maxima venit ad eum etc. Qui quod panes sunt spiritualis intelligentia quam quod librorum quod modo habent: nec eis possunt satiari: quod eos frangendo per spirituale intelligentiam non manducant: sed tunc eos dominus saturabit. Duo vero pisces sunt preces: et euangelium. Tunc enim reficiet eos dominus intelligentia legis et psalmorum et euangelium. In quibusdam tamen ecclesiis dicitur euangelium. Cum subleuasset iesus os

culos iohannis. vi. Rursus in hac ultima dominica ceteras concludente recte ponitur officium quod ad utrumque domini pertinere possit aduentum: ut dictum hieremie prophetica. Ecce dies veniunt: et suscitabo te. Ecce primus aduentus. In diebus illis saluabis iuda. Ecce secundus. Sed in euangelio recte agitur de quinque panibus: quia post quinque milia annorum datus est nobis in primo aduentu panis angelorum. Ab hinc etiam quinque dominice computantur usque ad illum diem in quo panis ortus in presepio predicabitur. Quidam tamen hanc epistolam et hoc euangelium ponunt cum officio trinitatis. Infra hebdomadam vero fit sicut in ceteris feriatis. Et congrue circa festum beati andree in euangelium legitur: quoniam in eo de ipso mentio continetur. Quedam tamen ecclesie faciunt in hac dominica festum de trinitate. Alie vero in octaua pentecostes: ubi et hoc dictum est.

De lectionibus nocturnalium.

Ostremo pro aliqui istius partis conclusionem notandum est quod nocturnales lectiones a prima dominica post pentecostem usque ad aduentum domini quidam non insubtiliter referunt ad illam temporis seriem que fuit a dauid usque ad aduentum domini. Sed et ad illam congrue referri possunt: que a primitiua cepit ecclesia. Sicut enim sauli successit dauid. Unde primo legitur de primis libris regum: sic demonum cultui: cultus unius dei: et sicut regnum dauid per robam et ierobam in scissuras diuiditur ut legitur in libris sequentibus: sic ecclesiam scindit hereticorum insania. Deinde sequuntur libri salomonis: quia post pugnas hereticorum claruerunt in ecclesia sanctorum doctorum ingenia. Postmodum sequitur liber iob: ubi agitur de persecutionibus et consolationibus eius: quia quantumuis in pace floreat ecclesia: temptationes tamen non desunt spiritualium aduersariorum: quorum quantum est occultior pugna

tanto difficilior est: sed gloriofior erit acquisita victoria. Rursus illud quoque adiciendum est quod singulos menses preteritis possumus adaptare temporibus. Nam per ianuarium in quo nouus annus incipit: tempus a diluuium intelligitur: ubi mundus renouatur. Per februarium in quo alleluia reponitur illud tempus innuitur in quo vniuersitas linguarum confunditur. Per martium in quo quadragesima sepius celebratur: illud tempus accipitur in quo dei populus in egypto affligitur. Per aprilis ubi pascha celebratur vel obsequatur illud tempus ostendit in quo populus a pharaone liberatur. Per maium in quo de penteco sollemnitas: illud tempus recolitur in quo populus in terra promissionis gratulabatur. Iunius et iulius in quibus historia regum legitur: regnum saul et dauid commemorant. Augustus in quo liter sapientie recitatur: regnum sapientis salomonis insinuat. Reliqui quattuor menses: regna principalia notant: babilonicum quod est in oriente: persarum quod est in meridie: grecorum quod est in aequinoctio: romanorum quod est in occidente. Rigitur historia iob quae legitur in septembri per duas hebdomadas regnum exprimit orientis. Unde ibi dicitur. Erat vir ille magnus inter omnes orientales. Et legitur per duas hebdomadas: quia regnum illud durauit per duas annales hebdomadas: id est per bis septingentos annos. Tot enim anni inueniuntur a tempore nini: a quo regnum babilonie incipit usque ad cirum regem persarum in quo desecit. In reliqua parte septembris regnum persarum innuitur: quod circa due historie leguntur eo quod nunc de persis: nunc de medis reges assumebantur. Historia machabeorum que legitur in octobri: grecorum significat regnum sub quibus machabei fuerunt afflicti. Per nouembrem et decembrem in quibus prophetie leguntur: regnum romanorum in quo christi religio viget accipitur. Prophetie marie de christo loquuntur cum natiuitas est in fine anni: sic regnum romanorum in fine mundi.

Id est

Incipit liber septi-
mus de sanctorum festiuitatibus.

Dest qua de di-
uinis officiis in genere at
que de officiis et de festiuita-
tibus ad dominum perti-
nentibus in specie premisimus utile
est ut et de officiis festiuitatum sanctorum alii
qua in hac parte subiciamus. Sane
ecclesia sanctorum festa multis de causis celebrat.
Primo ut eis vicem rependam: quia ipsi
iam celebrant festum de nobis: quia gaudium est
in celo angelis dei et aliis sanctis super uno
peccatore penitentiam agente. Secundo quia eos ho-
norando rem nostram agimus: nam eorum festiuitas
nostra est. Tunc apostolus. *Diaria sunt: vos autem
christi. Caritas enim omnia comitia facit.* Tertio
ut habeamus eos intercessores pro nobis. Tunc le-
gitur in iij. re. i. quod bersabee quod interpretatur pu-
teus satietat: et ecclesia triumphans: ipse tra-
uit filio suo regnum. Quarto ut eos imi-
temur: pro eorum enim exempla ad eorum imitationem
puocamus. Quinto propter augmentum nostre se-
curitatis et ad spei subleuationem. Si enim
homines mortales nobis similes potuerunt ita
pro sua merita sublimari: et nos sicut poteri-
mus quoniam manus domini non est abbreviata.
Sexto propter honorem diuine maiestatis
quoniam illos honorando: et eis honoramus: et mi-
rabile predicamus eum qui ipsos sanctificauit. Se-
ptimo ut visa eorum pulcritudine et mundi-
cia profundius homo de peccatis suis: et terrena
contemnat sicut et ipsi fecerunt. Octaua et prin-
cipalis causa est: quia sanctorum dies anniuersaria in
eorum honore nobis ad memoriam reducit: pro-
pter nostram utilitatem: quoniam in eis honoramus
deum. Ipsi namque cum sint perfecte beati: omnibus
hominibus non indigent: quia omnia eis ad votum succe-
dunt: imo iniuriam faciunt martyri qui pro marty-
re orat. Iohannes etiam damascenus in li-
brum. c. vii. ponit alias rationes quare sancti et pariter
eorum corpora siue reliquie debeant honorari:
quia quedam sumuntur quantum ad eorum dignita-
tem: et quedam quantum ad corporum ipsorum preciosi-
tatem. Dignitas quadruplex est: quoniam sunt ami-

ci dei filii dei: heredes dei et duces nostri
De primo iohannes. xv. Jam non dicam vos
seruos etc. De secundo iohannes. i. Dedit eis po-
testatem filios dei fieri. De tertio roma-
nus. Si autem filii et heredes. De quarto ita
dicit. Si quis multum laborat ducem inue-
nire: qui eum alicui regi mortali adducat et
pro eo ad ipsum regem faciat: quanto magis du-
ces generis humani qui pro nobis ad deum
interpellationes faciunt honorandi sunt tem-
pla illis erigendo et eorum memoriam veneran-
do. Quantum ad corporum ipsorum etiam preciosi-
tatem manifestandam ponit etiam idem quatuor
rationes. Nam ipsa sanctorum corpora fuerunt prin-
cipuaria dei: templum christi: alabastrum spem
lis unguenti fontes diuini. Et augustinus ad
dit quintum. Si organum spiritus sancti. Circa
primum dicit. Ipsi enim sunt principuaria dei
cenacula spiritus sancti. De secundo dicit. Quoniam
per intellectum in corporibus eorum habitauit deus.
Tunc apostolus. Nescitis quoniam corpora vestra etc.
Deus autem spiritus est. Honoranda ergo sunt
aiata dei templa. Non quidem telecraft in
edificatione muro: deus vero in consuetu-
dine sanctorum. Tunc apostolus. Domine dilecti de corde domus
tue: de corde. i. quae praestat diuersitas non mar-
mor sed gratia. Circa tertium dicit. Si enim
ex rupe aqua manauit in heremo et ex ma-
rilla asini samsom fitietur: neque incredi-
bile est ex martyrum reliquiis unguentum be-
ne oles emanare fitietur dei et sanctorum viri-
tute. Circa quartum dicit. Ipsi enim viuen-
tes in veritate cum libera penitentia deo assis-
sunt et fontes nobis salutes diuinoz christi
sanctorum suorum praebuit reliquias multiformi-
um beneficia irrigantes. Circa quintum dicit
augustinus in libro de ciuitate dei. Non sunt pretem-
nenda: sed plurimum reuerenda sanctorum corpora:
quibus dum adhuc viuerent spiritus sanctus quasi qui
busdam organis ad omne bonum usus est.
Tunc apostolus. An experimentum queritis eius qui
in me loquitur christus. Ite ambrosius in ex-
ameron. Hoc est preciosissimum quod homo diuine
vocis fit organum et corporalibus labris cele-
stis exprimit oraculum. Est autem quadruplex
differentia sanctorum noui testamenti per anni circuli
lum colimus. Sunt enim apostoli martyres presbi-
teres et regines. Et hi secundum rabanum per quatuor

or mudi ptes significant. Per oriētales apli: p meridie martyres: p aqlonē ptes lores: p occidentē reges. Licet aut festiuitates scōz celebrāde sint 7 in eoz mezmoria altaria pstruēda: nulli tñ eoz vel etiā angelis s3 soli dō sacrificare debem? Nemo enī āstitūtū in loc scōz eoz asfistes altari aliqn dixit offerim? tibi ptre aut paulē aut cypriane: s3 qd dō offerf q scōs coronauit: offerf apud eoz memorias qz coronauit: vt ex ipoz loz eoz amore maior affect? assurgat ad augendā charitatē in illis: qz imitari possum? 7 illo adiunāte possumus. Nec enī ipi sancti vel angeli exhiberi sibi volunt: qd vni dō p latriā exhiberi nozūt. Cñ paulus 7 barnabas cu qdam miraculis p eos factis cōmoti ipis tanqz dijs imolare voluissent pscissis vestibz cōfitemtes se hoies mortales 7 nō deos esse: b3 fieri retuerūt. Et sic in apoc. legif angelus iohānez ipm i visioē adorare volētē phibuit dicē. Glide ne feceris frater ei tuus 7 cōfusus fratru tuoz suz deū adorā: Nā n. christus erat sup angelos exaltatus. Antea vō legunt angeli adorari vt dictū est in q̄rta pre sub q̄rta p̄cula canonis sup vbo fuitutis. Et mardocheus noluit aman adorare qm ille diuinā sibi voluit adoratiōem impēdi. Honorādi sunt g sancti ppter imitationē: nō adorādi ppter religionē. Honorādi sunt charitate nō fuitute: vt dictū est sup dicto verbo fuitutis. Tribz aut de causis scōs rogam? put dictū est in pcedenti pte sub ti. de rogationibz. Et nota q stan dō scōs rogare debemus vt dictū est in p̄hemio. v. p. vbi de rñsorio agif. Dōz ro diez alij sunt p̄fessi alij festiui siue solēnes. P̄fessi sūt q nlla spēali celebritate insigniti sunt qsi procul a festo. Et nota q hebrei alr denoiant dies septimane: 7 alr gētiles 7 eoz p̄byteri et alr christiāi. Hebrei dnoiant oēs alios dies a sabbato q apud eos p̄cipu? habet. Cñ diē seqntē post sabbatū vocāt p̄mā sabbati aliā scōz sabbati: 7 sic de reliqz: septimā vō diē vocāt simplr sabbatum

et qñq sabbatū sabbatoz: sērtā feriā vocāt p̄lceue a para qd ē p 7 sceuen qd ē structio qsi p̄structio seu p̄p̄atio: qz tūc iudei p̄pant cibaria ad op? sabbati: iuxta qd eis p̄ceptū fuerat d māna. i. sexta die colligat: ex eo duplū: qm in sabbato n̄ licebat eis cibos p̄pare sic nec manna colligere. Nos vō b nomē qd ē cōe cuiuslibet sērtē ferie: appropriam? illi sērtē ferie q est p̄rie añ p̄asca p eo q tūc p̄par? ē cibo siue māna: q 7 ecclia militās mō et triūphās i futura rege p̄fruef. Et nota q p̄lceue ē nomē grecū: s3 iudei ppter varias captiuitates int grecos disph qdaz vocabla a grecis sūplef vt p̄lceue 7 sinagoga 7 alia qdaz. Gētiles āt taz vulg? qz p̄bi denoiant dies a planetis. Cñ p̄m eos p̄ma diē dō diē sol: scōa diē lune 7 c: q noia sac scriptura n̄ recepit l3 hodie vulgari vsu teneant. De b dicef in pte viij. vbi agef de septimana. Nepe vulg? iō eos sic denoīabat: qz solē lunā martē et alios planetas a qbz dies denoīabāt deos esse credebāt. Philosophi vō rōo qz b sunt noia planetaz ex qz motibz et natur? oia sui vegetatiōem p̄m illos trahūt. Christiani vō duos dies tāqz p̄p̄is designāt noibz. Nā sabbatū simplr sabbatū vocāt ppter autoritatē hebraici p̄mōnis: 7 seqntēz diē dñicā vocāt ppter sui p̄matū: de q iā dicef: v. qz sic i apoc. vocaf vbi dō. Iohānez dñica diē post missarū solēnia dēscēdit i defossuz sepulture sue locū. Dñi etia diē dñica p̄ma feria appellari. Diē vō post dñicā seqntēz appellāt scōz feriā: aliā tertiā feriā: 7 sic de alijs diebz vsqz i sabbatū. Interpretat ei feria qsi dies solēnis a feriādo dēctā. Cñ p̄ma diē septimane diē solēnis est. Vocātur g ferie a feriādo: qz toto tpe a vitijs feriare. i. vacare debem? nō q sit a necessarijs vite opibz feriandū. Cñ dō a fando. i. loquēdo. qm sic legif in gen. Dñs dixit 7 facta sunt. Siquidē btis filuefter nolēs imitari iudeos: q dicunt p̄ma sabbati 7 c. nec gētiles q dicūt dies sol? diē lune 7 c. adinuēit b nomē feria. In fine tñ septimane fuauit sabbatuz

Liber Septimus

propter premissam rationem vel propter figuram: quia sabbatum interpretatur requies quia tunc dominus requieuit ab omni opere quod patrarat. Unde et nos per totam hebdomadam id est per totum tempus vite nostre quod percurramus per spatium septem dierum debemus laborare et niti summo conamine: ut ad requiem et beatitudinem perveniamus. Dies ergo tripliciter denotantur. Primo secundum se: ut dies lune dies martis etc. Secundo iuxta usus ecclesie ut prima feria secunda feria etc. Tercio secundum menses. Et hoc est tripliciter. Primo modo kalendis id est kalendis. Secundo modo idus id est idibus. Tercio modo nonis id est nonis. Dominica vero dies premaxima obtinet maiorem inter alios dies quia in illa christus annuntiatus fuit et resurrexit: et in apostolos spiritum sanctum misit: et deus mundum id est celum et terram in illa fecit: et in eodem quoque die ut diximus mundus dissoluatur. Dicitur ergo dominica propter gaudium dominice resurrectionis quod in ea celebramus. Licet autem quidam dominice omnibus alijs sint superiores videlicet pascha et pentecostes. et hoc propter resurrectionem et spiritus sancti missionem: tamen et quoniam quia alie principales dicuntur et solennes in quibus officia mutantur. Dominica prima de adventu domini: dominica in octavis pasche: dominica in octavis pentecostes: dominica que cataphletare hierusalem: et dominica in ramispalmarum. Addit etiam quidam sextam id est que cataphletare. Innuocavit me. Quedam et alie dominice dicuntur privilegiate quibus videlicet historie sunt appropriate. Et nota quod sunt quedam dies privilegiati in tempore quod dragesime videlicet quattuordecim ferie id est nonis: feria in capite ieiuniorum et nonis: feria sequentis hebdomade: et quarta feria que est post letare hierusalem et nonis: feria ante cenam domini. Item quattuor sabbata videlicet sabbatum prioris hebdomade: et quoniam ordines celebrantur: et sabbatum quarte: et sabbatum quarte: et sabbatum in vigilia pasche. Item tres dies dominice id est. Innuocavit me: et letare hierusalem et dominica in ramispalmarum. Item una quinta feria id est cene domini. Item una sexta feria id est in pasce. Item tota una septimana id est ultima que maior dicitur: put sub dominica de ramispalmarum dictum est. De quibus privilegijs in locis suis dictum est. Et nota quod pascha et pentecostes sunt hebdomadarie festivitates ut dictum est in vi. p. sub ti. de septem diebus

post pascha et sub pentecoste. Incipit autem dies naturalis secundum egyptios ab occasu solis: siue in principio noctis: et durat usque ad vesperam sequentis diei iuxta illud. Et factum est vespere et mane dies unus. Secundum persas et grecos et secundum communem vulgi usum incipit mane ab ortu solis. Secundum romanos a media nocte. Secundum athenienses et secundum arabes et astrologicos a sexta diei hora. Quos omnes varie imitantur: quoniam quod ad celebrationem divinum officiorum incipit dies in vespere: iuxta illud. Et vespere in vespere celebrabit sabbatum vestra: quod ad treuge observationem in ortu solis: quod ad tractum incipit dies et finit in media nocte: quod ad esum carniu post cenam usque ad diluculum quod ad iudicium incipit: et terminatur in fine diei ante noctis tenebras. Computatur autem egyptiorum haec videtur cum contineat ortum et occasum signorum. Potest tamen dici quod secundum ecclesiam incipit in media nocte: quia tunc verus sol id est christus ortus est: iuxta illud. Dominum medium filium etc. vel verius in vespere ut premissum est: quia non precessit: dies autem appropinquabit. Licet autem naturaliter dies precedat noctes: tamen in nocte paschali fit conversio: ut dictum est in vi. pte sub ti. de sabbato secundo. Solennes vero seu festivi dies sunt: in quibus a quolibet opere servili in honorem dei et sanctorum abstinendum est: et divinis laudibus insistendum. Et est notandum quod sollemnitas est ceteris instituta celebratio per aliquam prerogativam. Et dicitur a solon quod est ceteris vel a soluto id est firmo atque solido: quia ob religionem mutari non debet. Vel dicitur sollemnitas ex eo quod fieri solet in anno. Celebratio vero vocatur: quia ibi non terrena sed solum celestia aguntur. Sollemnitas autem alia est festivitas: alia stationum: alia letaniarum: alia ieiuniorum: de quibus singulis videamus. Solemnitas festivitatum que est moris sanctorum pluribus nominibus designatur. Vocatur enim festivitas: festum: celebratio: natiuitas: natalis vel natalis siue natalitium: transitus seu exitus: obitus: passio assumptio: depositio et obdormitio. Festivitas dicta est a festis diebus quoniam festivitas: eo quod in eis sola divina res agitur: quibus pretrahuntur fasti in quibus ius factum. Dicitur quoque festivitas quoniam sancti nati

tiuitas. Natiuitas pprie dicitur festum illius na-
tiuitatis quod est in carne et in mundo: et secundum litteram
dicitur tunc christi natiuitas: et beate marie: et beate
iohannis baptiste: quod tunc natiuitates in ecclesia ce-
lebrantur. Quare sancti dicantur in morte na-
sci iam sequitur et dicitur: ubi de octaua age-
re. De celebritate iam dictum est. Natalis vero
vel natale vel natalicium dicitur migratio sancto-
rum ab hoc seculo: quod tunc nascuntur deo et ce-
lo ad gloriam ea natiuitate quam tunc dedit ad vi-
tam eternam: indifferenter tamen ista accipiuntur.
Transitus dicitur festum de morte sanctorum: quoniam anime
illoz a corporibus exeuntes per ignem sibi et diuisa
loca transeunt: ut per celum aereum et ethereum
et crystallinum: ut tandem perueniant ad empi-
reum. Et nota quod maius est festum transitus alius
cuius sancti: quod aliquod aliud de illo: ut di-
citur sub festo assumptionis. Obitus dicitur quod
tunc angeli veniunt obuiam anime ut legitur de
beato martino. Passio dicitur quod tunc maxime
corpus patitur: et etiam anima quoniam per violentiam ab
inuicem separantur: et obitus vniuersi quod potest
passio nominari: quod sine amaritudine et sine
violencia quidam nulla anima de corpore tollitur.
Assumptio proprie dicitur transitus beate marie
Deposito proprie dicitur depositio beati iohannis
euan- gelii quod ut promissum est locum sepultus
re viuus intrauit: et ita seipsum deposuit.
Obdormitio vero dicitur mors sanctorum: quasi quies.
Nam sic quasi post somnum integer et validior
fit: sic sancti sine difficultate resurgunt in cor-
poribus glorificatis quasi a somno euigilantes.
Cum dominus de lacero mortuo dixit. Lacera-
re amicum non dormit. vnde apostolus. Nolumus vos
ignare de dormientibus etc. Sequitur de sta-
tionibus videre. Statio autem secundum ysidorum est
observatio statutorum dierum vel temporum
Dierum ut quarte et septe ferie ieiunium ex ve-
teri lege preceptum: de qua statio in euange-
lio: ieiunio bis in sabbato. id est in quarta et se-
pta feria sabbati. Temporum quod sunt legalibus
ac prophetis institutionibus determinatis
temporibus statuta sunt: ut ieiunium mensis quarte
et quinte: septimi et decimi. Vel sicut in
euangelio dicitur. Dies illi in quibus ablat-
us est sponsus. Statio quoque vocatur processio ad
aliquam ecclesiam ad exoluendum ibi gratias deo
factas: et dicitur statio: quod tunc statim orare et

gratias deo persolvere: non flexis genibus
debemus: nec ieiunamus tunc: nec in eis
supplicationis voces sunt: quod omnia cum re-
sibus humilitatis in letaniis sunt. Cuius
dantur autem stationes a veteri lege incho-
um habuisse: quoniam tunc populus iudeo-
rum et etiam multi gentiles conuenie-
bant in magnis solennitatibus scilicet in
pascha et pentecoste. ut ubi oraret in templo: et
deo gratias persolveret et offereret: quod
adhuc obseruat ecclesia presertim italica
ubi in hebdomadibus pasche et pentecoste populus
de opidis et villis adiacentibus ciuitatibus
conuenit ad ecclesiam episcopalem. Alie sta-
tiones a romanis habuerunt initium: quod
eas maxime frequentant: qui cum inter-
cessionibus sanctorum quorum suffragia implo-
rabant pericula euasissent: cum processione
veniebant ad ecclesiam illius sancti cuius
patrocinio fuerunt liberati: laudes deo
cum gratiarum actionibus persoluentes. ysi-
dorus in vi. libro ethimo. quod statio ex mi-
litari exemplo nomen accepit: pro eo quod nulla
leticia castris obueniente statione tristitia
militum rescindit. Sunt autem due speci-
es stationum: alie namque sunt generales:
alie particulares. Generales sunt que in pre-
dictis duabus septimanis ad matricem ec-
clesiam fiunt. Particulares sunt que in di-
uersis ecclesiis fiunt pro predicta causa. Fiunt
quoque quoniam observationis causa: nulla
alia causa intercedente: ut cum in festo al-
licuius sancti: ad eius ecclesiam vadit pro-
cessio a maiori ecclesia. Fiunt etiam cum in fe-
stis diebus ad diuersa altaria cum processione
ob sanctorum reuerentiam venimus. Insti-
tutio ergo stationum ex predictis liquet
tamen addito: quoniam sicut romani pro vitandis
suis periculis statuerunt suas stationes in
urbem sic et alij in suis ciuitatibus ob causas si-
miles stationes instituerunt. In diebus au-
tem stationum voces seu cantica leticie can-
tantur: videlicet responsoria vel antiphonae vel aliquid
hymni. Quandoque etiam tunc missa celebra-
tur in ecclesia ad quam vadunt: et quoniam non solum
post stationem oratio finita redeunt. Et nota
quod populus primo peruenit in aliquam ecclesiam vici-
nam illi in qua debet statio ut dictum est in quarta
libro 4.

Libe Septimus

pte sub ti. de ofone. Mempe btus gregorius q statioes i pte ordinavit. x. ome
lias euagelij: diufo tpe in illis dicēdas
declarauit: alias x. o stomacho laescēte: a
lijs pnūciadas cōmisit. De solēnitate
letaniaz in. vi. pte sub ti. de rogatiōibz
dictū ē. Nota tñ q statōes sūt. ppter pte
rita picula. Aetanie x. o q rogatiōes vel
supplicationes interpretant: sūt p picul
euitadis vt pmissum ē. De solēnitate
ieiuniorz et de vigilis scōz: dictū ē in. vi.
pte sub. nij. feria q̄rte dñice de aduētū.
Hoc etiā nota q natale dñi festū ē pa
tris: qz p eū fili? innotuit mūdo. In b
enī apparuit charitas dei q nob dedit fi
liū suū: sic dicit be. iohā. festū tñ pris fi
lij ē et spūfici. In hoc enī q dē x. bñ intel
ligit p x. bi et etiā alia rōne qz. f. fili? pa
trē manifestauit mūdo. Pasca x. o ē fes
tū filij: qz tūc x. rist? a mortuis resurre
xit: et x. rus de? apparuit. Et nota q solē
nitas pasce anthonōasice dē solēnitas so
lēnitatū: sic dē scā scōz et cātica cāticoruz
q alia scā et alia cantica excedūt: inde est
q oēs dies dñicos reciprocā. i. oīs
dies dñice sunt octauē huius festi. **H**i
ci etiā festiuitas festiuitatū: tū qz pma
est oīm festiuitatū: tū qz oēs hac dñica
cōicare dñt. In qbusdā tñ locis qdōlibz
magnū festū pasca vocat qñ trāsitus: qz
de vitijs ad x. tutes trāsire debem. De
tecoste ē festū spūsancti. Et qlibet istaz
solennitatū ē solēnitas totius trinitatē
qm indiuisa sunt opa trinitatis: licet vt
pmissum ē: qlibet istaz magis vni qz al
teri appropriet. **N**ō est etiā igrandū q
ppls israeliticus tres pncipalr celebrat
solēnitates. Primū erat phase siue di
es acimoz qd est pasca: qz tūc deus eos
liberauit a ptāte pharaonis: de seruitu
te egypti: et a pcussioe angeli linitis po
stibz de sanguine agni imolati. **N**ō enī
fuit dom? alicuius egyptij vbi mortui
nō iacerēt nisi domus iudeoz vbi null?
mortuus est. Scdm erat pente. qz tūc
susceperūt legē vt dictū ē in. vi. pte sub
ipso festo. Tertiū scenophagia i septem
bz: qd ex greco interpretat: dedicatio siue

fixio tabernaculoz: ppls enī israeliticus
xl. annis in tabernaculis hitauit: in cui?
rei memoria iudeis festū celebrāt qñ i
tabernaculis degetes: scenos enī grece
tabnaculū dē. **D**ec festā q septē diebz p
telabant: pncipua dicebant: et sabbatum
quod interueniebat dicebatur sabbatū
sabbatoz. i. sabbatū scōz. **C**lerū supad
diderūt et alia festā ob euētus varios vt
encenia qd celebrabāt hebrei in hyeme
s. in octobri et vocabāt encenia nouā de
dicatōez templi. **N**on enī grece dicit
nouū latine. **U**nde qñcunqz aliqd nos
uū fuerit dedicatū encenia vocat: nam
et si qd noua tunica induit enceniare dē
Nos aut duo illoz seruamus. s. pasca et
pente. sed alia rōne qz illi: ipi enī celebra
bāt pasca: qz tūc ab egyptiaca fuitute li
berati sunt: nos x. o qz tūc p x. ristū redē
pti sumus. **I**lli celebrāt pente: qz tūc su
sceperūt legē nos x. o qz tūc spūsanctus
accepimus. **I**tē illi susceperūt legē in ta
bulis lapideis ad duriciā cordis notan
dā: extrinsecus scriptā: qm vsqz ad spiri
tualē lte intellectū nō ptingebāt: s. spū
ritualis datus ē. lxxij. discipulis in cor
de digito dei: spūalē intelligentiā eis di
ctate. **S**cenophagia etiā qd ammiō cele
bram? in ascēsiōe dñi: qz p tabnaculuz
intelligim? corpus dñi in q sub hūan
tate diuinitas latuit: iuxta illud ps. In
sole posuit tabnaculū suū. **H**oc itaqz ta
bernaculū x. ristus in mortali carne nō
figebat: qm exultauit vt gygas ad curre
dam viā discurrens de loco in locuz vt
susceptū mynisteriū adimpleret: s. tūc
fixit et stabiliuit tabernaculum. i. corpus
suū cū assumpt? est in celū sedens ibi
ad dexterā dei pris et regescēs in pmo
nialibz pris bonis: donec ponat inimicos
suos scabellū pedū suoz. **D**ec itaqz tria
festa recte in euāgelio spūaliter celebra
mus. **N**am iuxta psalmistā: x. ristus ca
ptiuā duxit captiuitatē qñ in pasca re
surgens vinctos suos eduxit de lacu
in q nō erat aqua: ascēdit in altū cuz in
ascēsiōe exaltat? ē sup celos celoz ad o
rientē: dedit dona hoibz cū in pente. effu

dit de spūscō sup oēm carnē. **Quarta** ve
ro feria post dñicaz de passiōe est de ence
nīs put ibi dictū ē in .vi. p. **Erāt** q̄z a
lie q̄tuor solēnitates: nō tñ ita solēnes
sic pcedentes: vīz sabbatū: festū dāgor
festū p̄pitiatiōis: et neomenia. **Siq̄dem**
apud hebreos neomenia dicta est quia
fm lunarem cursuz mēses supputabā
tur. **Ne** grece luna vocat: unde neo
menia. i. noua luna. **Apud** nos vō neo
menie sunt kalēde. **Erāt** ei apud hebre
os ipi dies kalēday ex legali institutiōe
solēnes. **Hanc** cōstātinus impator p̄f
trāsmarinās petēs inuenit eusebiū cesa
rien. ep̄m vīz sanctissimū cui dixit. **Me**
te a me vñ ecclia tua dītes. **Ille** vō rñ
dit. **Ecclia** mea satis abūdat in dīmitīs
sed rogo te vt mittas p̄ p̄tes mūdi et no
mīa scōz et tpa passiōnū: et sub q̄b et q̄le
et in q̄b locis passi sunt rescribas. **Qd̄**
factū est. **Et** refert eusebius q̄ q̄libet āni
die plusq̄ .v. milīū scōz festa p̄currūt: ex
cepta die kalēday ianuarij: q̄ intēdebāt
gētiles epulis et solēnitatib nō ad mar
tyricandū scōs. **Et** hiero. dicit idē i epla
q̄ suo kalendario p̄ponit. **Un** grego. di
cit. **Totus** mūdus ē plen⁹ scīs. **Et** simi
liter haymo dixit de angelis: q̄ si q̄s cre
aturas spūales videre posset: videret e
as ebullire in aere: sicut minimos atho
mos in solis splēdore. **Et** nota q̄ null⁹
ascribēdus seu ānumerādus ē cathalo
go siue nūero scōz nisi p̄ romanū ponti
ficē: et nisi facta p̄us clara fide v̄ illius vi
ta et miraculis. **Dicitur** aut cathalogus
v̄lis fmo a catha qd̄ est v̄le et logos qd̄
est sermo. **Et** letania siue kalēdariū: in
q̄b enumerant scī p̄ romanā eccliaz ap
p̄bati: v̄ v̄lis fmo. **Letēz** fm decretū
p̄cilij affricani: nulla memoria martyz
p̄babiliter siue solēniter accipiatur nisi
aut vbi corpus martyris: aut certe reli
quie sunt aut vbi fuit origo habitatiōis
vel possessiōis illi. **Naz** altaria q̄ p̄ som
nia et manes q̄si reuelationes q̄rūlibet
hōim vbiq̄z cōstituunt oīno reproban
tur. **Itē** statutū ē in p̄cilio aurelian. q̄
ep̄s si infirmitate nō fuerit ipedit eccie

cui fuerit prim⁹ puta ep̄ali die dñica d̄
esse nō d̄z. **Que** at festiuitates celebra
te sūt p̄t̄ ex p̄cilio lugdun. in q̄ sic statu
tū ē. **Dies** dñici feriadi sūt a v̄spa i v̄
ipam. **Itē** festū natal dñi: scī stephani:
scī iohā. euā. innocētū: scī siluestri: circū
cisiōis: theophanie siue ephie: pasca cuz
tota pcedet et seq̄nti hebdomadib rog
tiōes cū trib⁹ dieb: ascēsiō dñi. p̄te. cuz
duob⁹ dieb seq̄ntib: scī ioh. ba. xij. aplo
rū: scī lauretj: festiuitates be. marie. oēi
dies dñici: dedicatō scī michael: dedica
tio cuiuslibz oratorij: festū oīm scōz: scī
martini: alle festiuitates. scīcōz canoniz
gator q̄s singlī ep̄i i suis ecclis cū clero
et p̄plo decreuerūt celebrādas. **Reliq̄z** ve
ro festiuitatib q̄ p̄ annū sunt n̄ sūt p̄pli
cogēdi ad celebrādū siue feriādū: nec p̄
hibēdi. **Quot** psalmi q̄t rñsoria et q̄t les
ctiōes: et q̄re i festi dieat dictū ē i .vi. p̄te
sub ti. de noctnis. **Quedā** at festa dicūt
i totū duplicia qdā simplr duplicia: et q̄
dā semiduplicia. **Dicūt** qdē duplicia i
q̄busdā ecclis: p̄ eo q̄ rñsoria tā maiora
q̄ breuia et v̄sus a duob⁹ catāt: et q̄ oīa
icipiēda a duob⁹ icipiūt: et q̄ añe. in ma
tutis et v̄spis duplāt: dicūt ei cōplete et
añ psalmū et p̄ sic ē festū natal dñi scī ste
phāi p̄tho martir: scī io. euā. circūcisiōis
dñi: ephie: purificatiōis: ānūctiatiōis. re
surrectiōis: ascēsiōis: p̄te. scī io. ba. aploz
petri et pauli: scī lauretj: assūptiōis brē
marie et ginis: natiuitatis eiusdē: et dedi
cationis basilice. **Præmissa** quidē sunt
maiora duplicia festa. **Minora** autem
duplicia festa sūt: scōa et tertia feria i fra
octauas resurrectiōis. **Itē** secūda et ter
cia feria i fra octauas pente. cōmemoraz
tio scī pauli apli: octauae aploz petri et
pauli: et assūptiōis: et q̄dlibet festuz qd̄
vnaq̄qz ecclia duplex ordinauerit cele
brari. **Semiduplicia** at festa sūt i q̄b p̄
missa oīno n̄ obfuant: s̄ tñ tertiū sextū
et vltimū tñsoria catāt a duob⁹: nec ici
piēda a duob⁹: nec duplāt ātiphōe: s̄ v̄sus
et breuia tñsoria a duob⁹ dicāt. **Et** sūt h
semiduplicia festa scōz: andree: nicolai:
lucie: thome apli: innocētū: octaua ephie

Liber Septimus

agnētis: quēfidiōis scī pauli: agatlx: mat
thie: cathedra scī petri: gregorij: augusti
ni: ambrosij: hieronimi: philippi: iaco
bi: marci euā: inuētiōis scē crucis: reue
lationis scī michaelis: octaua ascēsiōis
iohīs an̄ portā latinā: barnabē apli: octa
ua scī iohā: bap: marie magdalene: iaco
bi apli: petri ad vicula: octaua scī lauren
tij: bartholomei: decollatio scī iohā: ba
octaua natiuitatis bte marie: exaltatio
nis scē crucis: matthi: luce simonis: iu
de: martini: cecilię: iohā: xrine: et alia sū
cōsuetudine: cuiuscūq; ecclie. **S**ane
iō hęc varietas circa festa seruā: qm̄ sic
sū aplm̄ stella differt in claritate a stel
la: sic etiā erit resurrectio mortuorū. **E**rgo
sū btm̄ dionisiū: eccliaistica gerar
chia repñtet aliq̄liter in suis actionibz
seu ordinationibz celestē gerarchiā in q̄
scī sū diuēritatē meritorū suorū disponū
tur: iō ad h̄ repñtādū varietas diuēso
rū officiorū in nra ecclia repñt. **Q**ue igit
festa in totū duplicia: q̄ simplr duplicia
et q̄ semiduplicia dici debent: liq̄do patet
sū mysticū intellectū. **N**ā sū sanctos:
visio dei erit p̄miū oīm beatorū. **Q**ue q̄
tem visio erit maior vel minor in oibz
sū qd̄ hic positi maḡ vel min⁹ in chari
tate: q̄ ē radix oīm meritorū p̄fecit. **C**le
rūti sunt qdā spēalia merita: sū q̄ aliq̄
spēalia p̄mia: p̄ntibz alia merita: i futu
ra glia p̄ferent: p̄n spēale p̄miū sup̄ eēn
tialia reddet martyribz: doctoribz et gi
nibz: qd̄ p̄miū aureola d̄r: ita q̄ q̄tuz ad
h̄ aliq̄ scī duplex hēbūt p̄miū: i. eēntiale
qd̄ d̄r dei visio: et accidētale: s. aureolā: et
scdm̄ hęc festa scōrū p̄nt dici maiora vel
minora: s. in q̄bz p̄miorū rōes magis vel
minus repiri p̄nt. **Q**uia igit btm̄ go in
ter oēs scōs sublimiori p̄mio potit qn̄
tū ad p̄miū eēntiale: et rōes etiā acciden
taliū p̄miorū sibi cōpetūt: iō ei⁹ festū to
tū duplex dici eē. **S**ic ē etiā i festiuita
tibz ad honore xp̄isti statutis. **Q**uia d̄o
post eos angeli scdm̄ obtinēt locū: et post
illos apli et martyres: et p̄ ip̄os aliq̄: adeo
sū eorū plurā vel pauciora: eēntialia et ac
cidētalialia p̄mia ip̄orū festū vel totum du

plex: vel semiduplex: vel simplex debet ab
ecclia militate q̄ vestigia triūphātis imi
tat p̄formiter celebrari. **Q**uq; vero alia
p̄sideratiōe dicūt festa duplicia: qn̄ vic
eadē die duo festa p̄currūt: et tūc min⁹
cedit maiori. **N**ā die illa de festo excellē
tiori officiū celebrat: et de min⁹ fit solū
mō cōmemoratio et illi⁹ officiū ad dies
sequentē reseruā sic fit de b̄tis petro et
paulo. **S**i ḡ eadē die plura festa cōcur
rāt: et oēs sunt martyres: illi⁹ q̄ inter eos
maioris erit noīs officiū celebrēt. **S**i
d̄o alter p̄fessor: et ali⁹ martyr: vel martyr
res: si p̄fessor maior sit noīs q̄ martyr:
vel p̄uilegiat⁹ ut be. martin⁹: et cui⁹ glia
liter officiū instituit ecclia: dicēdū ē offici
um de p̄fessore: et cōmemoratio faciēda ē
de martyre: si n̄t celebrādū ē de marty
re. **I**te si festū andree venerit i p̄ria dñi
ca de aduētū: fiet i. ij. feria de scō andrea
Ide ē dicim⁹ de q̄libet festo et ap̄lo et
martyr: si occurrit i p̄missis dñic p̄uile
giat⁹. **I**te si festū h̄ns vigiliā p̄tigit i. ij.
feria: celebrat officiū d̄ vigilia et ieiunat
in sabbato ancedēte. **S**i aut in q̄cūq;
alia dñica a p̄uilegiatis: i. q̄bz historie
appropriate inueniunt euenerit festus
ap̄li: vel alicuius p̄cipui martyris vel al
teri⁹ scī q̄ p̄p̄iū habeat officiū attendē
dū est vtz sequēs hebdomada siue sin
guli dies ip̄ius p̄p̄iū hēat officiū qd̄ si
habet fiet officiū de dñica: et festū scī fiet
in secūda feria. **S**i d̄o nō h̄z fiet officiū
de festo in dñica: et officiū dñice fiet i se
cunda feria: et sic dñica q̄q; cedit festo:
q̄q; ecōuerso. **C**irca vigiliā scōz qua
re sic vocant⁹: et p̄n ortū habuerūt: dictū
est i. vi. p. sub. n̄ij. feria tertie hebdoma
de aduentus. **P**orro circa festa q̄ in se
ptuagesima seu in tpe passiōis siue an̄
illud occurrit: sicut ē festū scē agatlx: ca
thedre scī petri: scī matthie: anūciatiōis
dñi: festū scī gregorij festū etiā patroni
cuiuslibet ecclie si acciderit vel anniūsa
riū illi⁹: vel pasca alicui⁹ annotinū ḡiali
ter dicim⁹ q̄ cātica laudis: s. **D**e deu lau
dam⁹. **G**lia i excels⁹ et ite missa ē i illis
dñt cantari et oia q̄ cātarentur in illis: si

in alijs tpijs cōtingerent pter alla qm̄
festa hmoi ad tps pasce ptinere noscū
tur. **S**z qre tūc nō dē alla sic alia cātica
leticie: **A**ndeo qz illud ē magis cāticū le
ticie q̄ alia q̄ sunt magis oblectiōes seu
gr̄apactiōes q̄ cātica leticie: **E**t etiā in ill
lit aliq̄ leticia p̄serti in cātu. **S**i dō ap
ponat q̄ glia i excelsis: qd̄ ē p̄p̄iū natal
dñi: **I**te missa ē: qd̄ ē laus seu cāticū re
surrectiōis: **E**t te dñi laudam: qd̄ signifi
cat leticiā p. dracma inuēta nō debeāt in
festo annūciatiōis dñi cātari: p. eo q̄ p
missa in aduētū dñi nōdum sua tpa ha
bebāt: qz dñs nōdum ea in reb̄ hūanis
fuerat p̄secutus: **A**ndent q̄ solēnigare
ptendūt q̄ h̄ festū est oīm festoz ch̄isti
q̄si fons et origo seu iniciū qm̄ et si nata
le dñi: vel passio: vel inuētiō dracme nō
dñi erat in re vel in tpe: habebant tñ in
spe: qm̄ in spe eoz p̄digia p̄cedebāt. **A**n
notinū pasca vocat qm̄ aliq̄s diē q̄ bapti
catus ē celebrat ānuati qd̄ forte sumit
a gētilibz: qui diē in q̄ ad miseriā nasce
bant nataliciū obseruabāt: in q̄ celebra
tione officiū pasce dñi cātari p̄ter alla si i
tpe q̄dragesime p̄tingat. **E**t nota q̄ lxx
tria. **E**t te dñi laudam. **G**lia in excelsis
et **I**te missa ē sese p̄comitāt: et est rō. **M**a
glia in excelsis significat illud ineffabile
gaudiū qd̄ angelus pastoribz nūciauit
dicēs. **A**nnūcio vobis gaudiū ma. quia
natus ē vobis hodie saluator. **I**te mis
sa est: qd̄ est dictus: ite ad p̄p̄ia: missa est
cōsummata: desiḡt accessum pastor ad
locū natiuitatis ch̄isti: dicētū adinuicē
post angelicā annūciatiōem. **T**rāseam
vsqz bethleē: et videamus h̄ verbū qd̄ fa
ctū est. **Q**uia ḡ post annūciatiōē ange
li: secutus est pastor accessus: nō merito
qm̄ s̄c̄dos dicit. **G**lia in excelsis: in q̄ p̄
dictū angelū rep̄stat: dñi etiā dicit. **I**te
missa est. **S**ic et qm̄ h̄ duo dicunt vel o
mittunt. **E**t te dñi laudamus ad noctur
nos dñi vel omittit: qm̄ ibi gaudiū et lau
des celi et terre creatoris et creature: ca
pitis et mistroz desiḡntur. **S**ic et in glo
ria in excelsis celū et terra creator et crea
tura: caput et mēbra: cuz laude et gaudio

noiant: imo fere oīa q̄ ibi ip̄licite p̄tinē
tur: hic exp̄licite ponunt: merito igit qm̄
illō dñi h̄ dñi omitti. **V**lex tñ si sp̄ p̄missa
se p̄comitāt. **M**a i festo k̄at̄hedre b̄ti p̄
tri etiā si occurrat in q̄dragesima q̄daz
ecclie dicūt. **E**t te dñi laudam: ceterz lau
dibz tacitis: qz h̄ cātico vti solem⁹ ad in
tronicādos i sedes suas: et b̄tis petrus
ea die fuit in k̄at̄hedra ant̄hiocena itro
nicat⁹. **I**te i cena dñi dñi. **G**lia i excelsis
et ite missa ē: si ep̄s assit. et ch̄ismas cele
bret officiū: et i sabbato s̄c̄o dñi. **G**lia i ex
celsis: s̄z nō ite missa ē in ip̄is tñ diebz
dñi. **E**t te dñi laudam. **I**te in die natiuitatis
dñi dñi. **G**lia i excelsis: in p̄ma missa: s̄z ite
missa ē nō dñi: ne p̄p̄s licentiātū se cre
dens. nō audito matutino discedat. **E**t
p̄pter h̄ etiā qdā tūc reseruāt finalē col
lectā p̄me misse donec matutine expleā
tur p̄ciudētes postea missaz sub b̄ndica
mus. **S**z alia rō ponit in. m̄j. p. sub ti.
te ofone nouissima. **S**ecundā etiā missā
eodē mō finiūt. **I**n q̄busdā tñ eccl̄is dñi
tūc. **E**cce cōpleta sūt oīa: nec dāt p̄plo li
cētia recedēdi vt sciat se d̄bere etia miss
az audire: in q̄ temū dñi: ite missa ē. **I**n
eccl̄is aut in q̄bz fit officiū ambrosianū
in tpe q̄dragesime nulli⁹ s̄c̄i festiuitas
celebratur: sed tñ cōmemoratio fit. **E**t
idipm̄ antiq̄ decreta in alijs eccl̄is ser
uari iubebāt: et antiq̄tus cōiter sic fiebat
In illis q̄z eccl̄is p̄us sacrificat q̄ euā
gelii cāter. **D**e officio festoz q̄ tpe ad
uētus occurrūt dictus est in. vi. p. in ti.
te tpe aduētus. **D**e festis et oīa resurre
ctiōe vsqz ad octauā pente: h̄c reglā glia
liter i q̄busdā eccl̄is fuit: q̄ i oībz s̄c̄oz
festis canit historia. **B**tiū vit. **D**ec i apl̄is
martyribz: p̄fessoribz: et ginibz: h̄ in vno
et i pluribz frequētaf. **U**ir enī iste b̄tis
ch̄ist⁹ est: s̄m regulā ciconij: caput et mē
bra. **H**ic est enī martyr: et q̄ dñi in aī. **S**i
lie hierl̄m: quem s̄m caput coronauit
dñs stola imortalitatis: in hoc tpe solē
nitatis et leticie: et s̄m mēbra postea coro
nabit in illo tpe qd̄ p̄ istō significat: qd̄
erit eternitatis et glie. **H**ic est qui loq̄
tur in officio: qd̄ hoc tpe frequētaf s̄z

Libet Septimus

Protexisti me deus. **N**ic est vit vera: et
ici sunt palmites: sic dicitur in euangelio. Ego
suzvitis dicitur iohā. xv. qd filii huius tpe frequen-
tat. Et sicut pmissa patet qd etiam in festo
duorum vel plurium sanctorum debet dici in predicta
antiphona. **S**icut hierim venit et videte marty-
rem. scilicet christum: et non martyres et alia in plu-
rali sic faciunt quidam. Frequenter autem huius tpe in
festiuitatibus sanctorum identitate officiorum: eo
qd in suo significato idem erit tenari omni
et quod tunc significati erim? vnu cum christo huius
tpe glorificato. **S**ed queritur quare in tpe pas-
cali non celebramus festa sanctorum qui cum christo
resurrexerunt vel cum eo celos ascenderunt.
Debemus enim de illorum glorificatione gaude-
re et sollemnizare sicut et de alijs sanctis: cum certi-
simus eos celos ascendisse. **I**nde ideo non
sollemnizam? quoniam ad inferos descendunt: so-
lemnizamus enim sanctorum natalicia quoniam vix ce-
lo nati sunt: vt promissum non quoniam inferno: de
quo dictum est i. vi. p. sub pasceue. **P**otest eti-
am dici qd de glorificatione illorum in anima in pas-
sca vel saltem in ascensione festare debemus?
Sed non possum? propter auctoritatem officiorum il-
lorum dicitur. **O**mnibz autem maior sollemnitas illo-
rum auctoritate maior sollemnitas: quod ad-
ueniente principe cessat magistratus. **E**t ideo
statutum fuit vt per alia tempora anni diebus quibus
eis dedicate fuerit ecclesie festa illorum cele-
brentur. **V**el sicut beatus iohannes in dedicatione ecclesie
quod i. x. lectiones dicuntur sit festum de illis: sicut et
festum beati iohannis baptiste fit ad finem augusti: quod
tamen circa pascha mortuus fuit: et festum beati iacobi
composselle in iulio: quod tamen fuit tempore pas-
cali occisus. **B**ertrandus quoque petrus apostolus fuit
in carceratus huius tpe. **F**acta est enim predicto-
rum festorum mutatio quod tanta erat festiuitas
principis omni qd si poterat tunc celebrari
sollemnitates satellitum iuxta illud. **C**ede
maiori. **C**lericum festa sanctorum veteris test. vt
abraham: ysaac: dauid: daniel: et aliorum per gre-
ciam et apud venetias coli dicuntur: et ibi habet
ecclesias. **D**e machabeis dicitur put sub ipso
festo dicitur. **C**irca octauas notandum est
qd octaua die leuiticus liber insinuat di-
ces. **D**ies octauus erit celebrimus atque sanctis-
simus. **S**ane octauae sanctorum ideo celebrantur:
quod sicut primus dies significat natiuitatem

eorum. scilicet qualiter nascuntur celo et in societatem
angelorum et sanctorum primum quando anime eorum a corporibus
separantur: ita in octauis recolentes resurre-
ctionem corporum congratulamur resurrectioni
eorum. **E**t attende quod quondam sanctorum celebra-
tur octauae: ne hoc mysterium lateat: non autem
omni ne vilescat. **S**i enim non valemus omnia
festa celebrare sanctorum: quantum octa-
uas eorum. **S**i igitur aliorum sanctorum octauae
solennes sunt: quanto magis sancti sanctorum. scilicet
christi natiuitatis octaua sollemnis erit.
Videat autem quod natiuitas christi non habeat octa-
uas: quod illa debebat ad mortem. **A**bitus enim
sanctorum ideo habet octauas: quod tunc ipsi nascun-
tur ea natiuitate quae ad vitam eternam. **P**ost
illam enim natiuitatem quae est in morte: speran-
da est gloria resurrectionis quae datur in octaua
non post natiuitatem: quae est ad mortem. **S**ed
hoc etiam videtur quod natiuitas beate marie:
natiuitas beati iohannis baptiste non habet octa-
uas: nec etiam resurrectio christi in qua dominus resur-
cepit stolam corporis que glialiter omnibus fi-
delibus dabitur in octaua: iam enim ipsa christi
resurrectio facta erat in re. **Q**uia igitur
diuersae ecclesie in diuersis festiuitatibus octa-
uas celebrant: ideo ne illas reprehendere vi-
deamur dicimus quod duplex est octaua. scilicet
reuerentiae siue venerationis siue deuotionis:
et institutionis. **O**ctaua reue-
rentiae est festiuitas pasche: pentecostes: natiui-
tatis beate virginis: et beati iohannis. **C**elebrantur
enim octauae eorum per sola deuotione non per
alio mysterio. **O**ctaua etiam deuotionis est
in sanctis patronis ecclesiarum: et in sancto
nicolao: et in maria magdalena et filijs
qui octauas non habent: sed quaedam ecclesie
sue ob deuotionem eas faciunt. **O**ctaua ve-
ro institutionis quadrupliciter est: quod est octa-
ua significationis: suppletionis: alterius
negocii significationis: et future glorificationis.
Octaua significationis est: vt octauae
sanctorum vigilias habent: et festi dedicationis ec-
clesie: quod fit in signum quod dedicabitur ecclesia. i. ex-
trema et plenissima dedicatioe dicabitur
tunc. i. copulabitur christo: dicare enim est copulari.
Et octauae martyrum: quod ipsi pro ea quae passi sunt
et ex eo quod hac vitam pro nihilo habuerunt.
offenderunt quod erat vita immortalis. **Q**ui

octave in octetuz dici pnt octave signifi-
 catiois qz p eas resurrectio nra signifi-
 tur. put sub festo illo dicef. Et etiā octa-
 ue btoz petri 7 pauli: 7 qrunda scōz: q si
 gnificāt solā scōam. s. glificatōem: quā
 in octaua etate hīuri sunt. S3 qre ob
 filēm etiā cām nō celebrat octaua passi-
 onis dñi. Sic enī christus q est sol iusti-
 cie natus ē: nō p se: s3 vt lux nris men-
 tibus q erant i tenebris appareret: sic eti-
 am baptizatus ē nō p se: s3 vt nra pec-
 cata laueret: sic mortu' ē: nō p se: sed
 vt nos morerem' pctō p qd nos libera-
 ret a morte: Rūdeo ideo: qz supueniēs
 festū leticie obūbrat 7 abolet cōmemora-
 tiōem tristicie. Pzterea licet reddatur
 rō qre pmissē octave fiāt: nō tñ vsqz qz
 in filibz erigit q octave fiāt. Nam christi
 fuit circūcisus carnalr vt circūcidam
 spūaliter: ieiunauit vt ieiunem: pedes
 lauit vt lauem: nec tñ octauā isoz aut
 similiū celebram'. S3 7 octave scōz ob
 cām dissimilē celebrant vt pmissum est
 Rursus dissimilē h3 cām octaua pascāl
 solēnitatis cui nō sit octave misteriu.
 Octaua tñ addit' p' octo btitudies q
 in illa solēni octaua picipiūt: put di-
 ctū est ibi 7 etiā octaua pentec: q 7 ideo
 celebrat vt operuz spūsancti psumma-
 tio declarēf. Est enī oīm octauaz rō ge-
 neralis qz. s. octaua redit ad caput: qd 7
 de btitudibz in libro de doctrina christia-
 na asserit aug. Idēqz dies p'mus est et
 octauus. s. dñicus: 7 iō resurrectio dñi
 b3 facta i octaua. i. in die dñica. Idcirco
 igif obseruat' celebritas octauaz vt reū-
 tam ad p'mū innocētie statū: i cuius i-
 nocētie recordatiōe i octauo die circūci-
 sio agebat' vt mēs circūcisa fieret ab oī
 carnali ptagione. Octaua suppletiois
 est octaua natiuitatis dñi: qz i ea supple-
 mus qd minus factū est in festo natiui-
 tatis: quia enim in natiuitate multum
 actum est de partu 7 parū de pturiente:
 iō in octaua pleni' agit' de pturiēte: qd
 apparet i rñsōis 7 in antiphonis lau-
 dū: 7 in diurno officio ipius octave. Et
 ob filēm etiā cām celebrat octaua epi-

phanie. Octaua alterius rei significa-
 tiois ē filr octaua natiuitatis: put ibi di-
 ctū ē: 7 octaua agnetis: in ea enī repñta-
 tur q btā agnes octaua die visa ē gli-
 sa a qbusdā fidelibz: put sub ipso festo
 dicef. Octaua future glificatiōis ē vt
 octaua obitus cuiuslibet scī. Itēz nota
 q tñ btūs stephanus 7 lauretius hnt
 inter martyres octauas institutiōis: so-
 lus vero beatus martinus inter p'fesso-
 res. De octauis pasce 7 ascēsiōis 7 nata-
 lis: dictū est in. vi. p. sub ti. de pasca. Li-
 cet aut' regulariter i octauis festiuitatū
 fiat in missa officiū sicut in ipis festiui-
 tatibz p eo qz octaua eadē dies cuz ipso
 festo censef: h tñ fallit in octauis aploz
 petri 7 pauli in qbz b3 officiū de marty-
 ribz. Licet enī vna 7 eadē die ambo passi
 fuerit nō tñ eodē die de vtroqz in ecclia
 solennizaf: put sub eoz festo dicef iōqz
 vtriusqz officiū neqz in octaua fieri cuz
 vnā diē dūtaxat ambo habeat p octaua
 optuit ergo q in eoz octaua aliqd cōe-
 officiū inueniref: 7 ideo qz eoz martyri-
 um maximi fuit meriti officiū b3 de
 martyribz: quis 7 de vtriusqz p'cipuis
 actibz mētio in ipso officio habeat. Fallit
 etiā h in octauis beati lauretj: an q tria
 p'cipue valde cōmēdabilia fuerunt: viz
 pietas i elemosinis: firma stabilitas i fi-
 dei p'fessioe: 7 martyriū spēale. De p'mo
 agit i vigilia: de scōo i festo: 7 iō de tertio
 agit optuit i octaua. Ulez h3 eccliaffica
 officia ab aduētū dñi qd ē tps renoua-
 tiōis ichoari i p'femio. vi. p. dixerimus
 i hac tñ pte simplici' incedēt: haleda-
 riū psequem' a mense ianuarij inchoan-
 do: de aliquibz anni festiuitatibz seriatiz
 aliq specialia apponētes: viz. De scīs
 fabiano 7 sebastiano. De sancta agne-
 te. De p'fusione scī pauli. De sancto
 iuliano. De scā agatha. De purifica-
 tione beate marie. De cathedra sancti
 petri. De annūciatione beate marie.
 De scīs philippo 7 iacobo. De innēn-
 tione sancte crucis. De reuelatione
 sancti michaelis. De sanctis geruasio
 7 pthasio. De sancto iohāne baptista.

Liber Septimus

De sanctis petro et paulo. De maria
magdalena. De festo septem fratrum.
De sancto iacobo aplo. De septem docto-
ribus. De vincula sancti petri. De ma-
chabeis. De inuentione sancti stephani.
De transfiguratione domini. De sancto lauren-
tino. De assumptione beate marie. De
sancto bartholomeo. De decollatione san-
cti iohannis. De sanctis felice et auda-
cto. De natiuitate beate marie. De
exaltatione sancte crucis. De sancto mattheo
aplo. De sanctis mauricio et socijs su-
is. De beato lyca. De simone et iuda.
De festo omnium sanctorum. De officio mor-
tuo. De sanctis quatuor coronatis.
De sancto martino. De sancto andrea.
De sancto nicolao. De venerabili be-
da presbytero. De sancto thoma aplo. De
festis sanctorum stephani: iohannis euangeliste
et innocentii. De apostolis. De euangeli-
stis. De martyribus. De confessoribus.
De virginibus. De officio festi dedica-
tionis ecclesie.

De sanctis fabiano et sebastiano.

In festo beato-
rum fabiani et sebastiani du-
plex collecta in quibusdam eccle-
sijs in missa dicitur et insolito more utraq-
ue vno per dominum nostrum terminatur. Tum quod
ipso unico dei filio iesu christo median-
te ambo ad palmam martyrii perueniunt.
Tum etiam quod licet diuersis passi fuerint
temporibus: ecclesia tamen propter ingentia utriusque
merita utrique pariter et principaliter so-
lemnitas et utraque collecta vno eodemque
fine concludit. De sancta agnete.

Estum beate a-
gnetis caret octauis. In insti-
tutione habet tamen octauam alte-
rius negotii significationis ut iam dictum
est in premissis. Quod ergo dicitur in kalendario a-
gnetis sancto: non dicitur propter hoc quod illud sit
festum octauarum eiusdem nec in ecclesia pronun-
ciatur nec in kalendario scribitur octaua: sed est
alia sollemnitas de eadem repetita: propter mira-
culum quoddam quod octaua die post eius obitum

contigit ad tumultum illius parentibus suis
plorantibus. Intelligitur ergo agnetis sancto. In
festis. Et melius diceretur sancto agnetis
Deus etiam dictum est sub quarta parte sub
simbolo. Quia vero perfecti filius eam ada-
mauit: ideo recte in eius festo caratur introi-
tus. De expectauerunt peritores etc.
De conuersione sancti pauli.

Conuersio beati
pauli apostoli facta est eodem anno
quo christus passus est et stepha-
nus lapidatus. Anno quidem non naturali sed
emergenti. Nam christus passus est octauo
kalendas aprilis: stephanus eodem anno tertio
die augusti lapidatus est. Paulus vero vni-
kal. februarii passus est. Cuius autem passio
potest quod aliorum sanctorum celebratur triplici ratione.
Primo propter exemplum: ne quisquam quauis
tuncque peccator desperet de venia: quoniam tamen
in culpa respicit postmodum tale fuisse in-
gressum. Secundo propter gaudium: sicut enim
ecclesia magnam habuit tristitiam eius per-
secutione ita maximam habuit letitiam de eius
passione. Tertio propter miraculum
quod dominus in eo ostendit: dum de seipso passio-
nato fecit fidelissimum predicatorum. In hoc
festis dicitur epistola. Sanctus adhuc: qui est actus.
Et euangelium. Dixit simon petrus ad ie-
sum: quod est matthei. xix. Dicitur et ad horam
capitulum. Erat quidam discipulus: actuum
ix. caplo. De sancto iuliano.

Iulianus iste cu-
ius festum sit. v. kal. februarii. fuit
episcopus cenomaniensis. qui simon ille fuisse dicitur
quem dominus a lepra mundauit et qui deum ad con-
uiuium inuitauit. Dicit etiam dicitur esse ille iu-
lianus qui ab itinerantibus per inueniendum bono
hospitio inuocatus eo quod in domo eius fuit
dominus hospitatus. Alij dicunt quod ille est qui pa-
tre et matrem occidit: et qui sequitur. Fuit quod
et alius iulianus de alemania: qui desiderio mar-
tyrii se ultro persequantibus offerebat. Quod
crispinus presbyter iussit eum occidi. Quod ipse
iulianus audiens statim foras perfluit et
querenti sponte intrepidus se opponens per-
tinus ictum feriet: excepit. Fuit ille per alium

iulianus frater beati iuliani q̄ templa
ydolorū pmissu theodosij impatorū vna
cū fratre destruebat: ad cui⁹ robū hō vi-
uus sup̄ plausū mortuū se fingēs mor-
tuus ē. Fuit etiā q̄rtus iulian⁹ q̄ vtrū-
q̄ parentē nescius occidit: s; post mltas
pniam sub specie mēdici leprosi recepit
in domo sua angelū: a q̄ audire meruit:
q̄ dñs suā pniam acceptasset. Fuit etiā
q̄ntus iulian⁹ nō scūs s; apostata scelera-
tissim⁹. Sexto enī monachus fuit: de inō
impator roman⁹: vt diceb̄ sub festo iue-
tionis scē crucis. De sancta agatha.

Sancta agatha

post multa tormenta in car-
cere mortua est. Ad cuius ca-
put in ipsius tumultu posita est visibili-
ter tabula p̄ angeli misterij: in q̄ scri-
ptū erat. Mentē scām sponteā: hono-
rē deo ⁊ patrie liberatiōem: iocū ⁊ suetu-
do inoleuit: cū tabula eius imaginē p̄ti-
nente fieri processionem.

De purificatione beate marie & gls.

Inter cunctos

sanctos gl̄iosa dei genitrix &
go sp̄ maria p̄marū obtinet
vtpote q̄ ē scīs dignior ⁊ excellētor vni-
uersi: i cui⁹ honore ecclia in q̄ttuor anni-
tibi q̄ttuor solēnes celebrat festiuita-
tes: vicz annūciatiōem: assumptiōem: na-
tiuitatē: ⁊ purificatiōem. Omni ei tpe
ipam i memoria h̄re debem⁹ q̄ oī tpe ad
filiū suū p̄ nob̄ pctōibz infcedit: q̄rum
due sunt sibi ⁊ dño n̄ro cōmunes. s. pu-
rificatio ⁊ annūciatio. De autē q̄ttuor fe-
stiuitates sūt fm̄ q̄ttuor b̄ndictiōes q̄
in ipi⁹ & gl̄is salutatiōe p̄tinent. Prima ē
Aue maria gr̄a plena: q̄ p̄me festiuitati
cōpetit. s. annūciatiōi: q̄n vicz eā angel⁹
salutauit: ⁊ de sp̄scō p̄cepit fetā gr̄a ple-
na. Secūda ē dñs tecuz: q̄ cōpetit assū-
ptiōi: q̄n vicz assumpta ē in celū: quia
tūc fuit cū dño suo. i. filio vt est dñs: aſ-
enī nō viderat eū dñm ita manifeste in
se. Tertia b̄ndictio ē: b̄ndicta tu i mulie-
ribz q̄ cōpetit natiuitati: q̄ tūc nata est

mulier in vtero sc̄ificata: nulla enī alia
mulier fuit i vtero sc̄ificata: ⁊ iō dicta est
castrū p̄ singularitatē: q̄ nūq̄z temo-
nes castz illō fregeēt. Quarta b̄ndictio
ē: b̄ndic. fruc. ven. cui: q̄ p̄gruit q̄rte festi-
uitati. s. purificatiōi: q̄ tūc obtulit illuz
b̄ndictū fructū i tēplo. Quidā et faciūt
q̄rtū festū. s. de p̄ceptiōe btē marie dice-
tes q̄ sic celebrat de morte scōp: nō p̄p̄
mortē: s; q̄ tūc recepti sunt in nuptijs
eternis: silt p̄ celebrari festū de p̄ceptio-
ne: nō q̄ sit p̄cepta: q̄ i pctō ē p̄cepta: s;
q̄ m̄ dñi ē p̄cepta: asserentes hoc fuisse
reuelatū cuidā abbati i naufragio p̄sti-
tuto: q̄ tū nō ē autēticū: vñ nō ē appo-
bādū cū p̄cepta fuerit i pctō. s. p̄ p̄cubi-
tū maris ⁊ feie. Qlerūñ lz fuerit p̄cepta
in pctō dimissuz ē ei illō originale pctm̄
⁊ sc̄ificata fuit in vtero: sic ⁊ hieremias.
⁊ scūs iohā. bap. q̄re merito natitas ei⁹
et btē iohā bap. celebrant: natitas dico
ex vtero: q̄n vicz i lucē seu in mūdū p̄di-
erūt. S; natiuitas eoz i vtero. s. q̄n in
fuse sunt aīe in corpibz eoz non celebra-
tur: vt p̄missum est. Sextum etiam
festum est festiuitas parientis scilicet fe-
stum natalis. Sed quoniam tunc esse
etiam simul festū filij quod plenum eri-
git officium: ideo nō solennizatur de il-
la vsq; in octauas: tunc vero solennizāt
sicut iam dictum est in p̄lexio. Septi-
mum quoq; festum est beate marie ad-
martyres: de quo sub festo omniū san-
ctorū dicitur. Quia vero festum purifi-
cationis fm̄ huius septime p̄tis diuifi-
onem in ordine temporis alia festa vir-
ginis precedit: idcirco hic d̄ illo dicam⁹
Est autē hodie duplex festū: primuz quo
ad partū q̄ d̄ festū ypapanti. i. obuiat-
io: quia in illa solēnitate anna p̄phetis-
sa ⁊ simeō obuiauerūt beate marie veni-
enti filiū suū christū i tēplū offerre: ypa-
pantos enī grece d̄ obuiatō latine. ab
ypo q̄ ē ire: ⁊ anti q̄ est s; q̄ aduentus
dñi in templū significat aduentū ei⁹ in
eccliam ⁊ in mentē cuiuslibet fidelis aīe
q̄ est templū sp̄nale. Hūc aduentū p̄di-
xit dñs p̄ malachiā p̄phetā. iij. Ecce ego

Liber Septimus

mitto angelū meū et p̄pabit viā ante faciē meā: et statim veniet ad templū sc̄m suū. **¶** Vel d̄r yp̄panti. i. p̄ntatio: ex eo q̄ ch̄rist̄ in tēplūzē p̄ntat. **¶** Secundūz q̄ ad parietēz: et d̄r festū purificationis: q̄z bt̄a d̄go h̄z purificationē nō idigeret: nec legi purificationis obnoxia teneret: quia nullo mō imūda fuit: nec pepit p̄cepto semie: tñ voluit facere fm̄ p̄ceptū legis. **¶** Dicit ei leuit. xij. **¶** Vel si suscepto semie peperit masculū imūda erit septē diebz. **¶** Imūda q̄dē erat a p̄sortio h̄im et ab ingressu tēpl̄: explet d̄o septē diebz mūda efficiebat q̄ ad p̄sortiūz h̄im: adhuc tñ vsq̄ ad diē. xxij. q̄ ad tēpl̄i īgressum imūda erat: donec purgaret iuxta ritūz mēstrui flux. **¶** Sz p̄plet. xl. diebz: die q̄ dragesima tēplū ītrabat: et puer cū muneribz offerebat. **¶** Si at̄ feiam pepisset tps duplicabatur: q̄ ad p̄sortiū et quo ad īgressum: sicut et duplicat q̄ ad corp̄is formatiōem. **¶** Mā in q̄draginta diebz corpus masculī organica et p̄fici et i q̄dragesima aīa infundit̄ vt sepi. **¶** Corp̄ et o feie i octogita diebz p̄fici et in octogesima aīa inspirat̄ vt sepi. **¶** Sic ḡ si masculū peperat q̄draginta: si feiam octogita diebz a die natitat̄ pt̄ a tēpl̄i arcebat i gressu. **¶** Hodie tñ statim īgredi nō phibet̄ ne sibi pena i culpā d̄tat. **¶** Clericū mulier dū sentit sibi īminere dolores pt̄ nō intret eccliam vl̄ saltē caueat ne polluat illā. **¶** Sacerdos aut̄ mulierē vicinā paritui sepe moneat q̄ p̄stet: ita q̄ cuz d̄loz pt̄us v̄gebit eaz sit pata accipe eu charistia. **¶** Mā īonestū ē q̄ tpe pt̄ p̄sbyter diu cū ea moret̄. **¶** Est at̄ triplex rō q̄ re p̄cepit d̄ns die q̄dragesimo puerū in tēplū offerri. **¶** Pr̄io ad notādū q̄ sic die q̄dragesimo i materiale tēplū ducit̄: sic in q̄dragesimo die a p̄ceptiōe vt sepius aīa infundit̄ in corp̄ tanq̄ i suū tēplūz put i h̄istoria scolastica d̄r: quibz ph̄fici dicat q̄ i q̄dragesimo ferto die corp̄ p̄fici. **¶** Secūdo vt aīa q̄ i die q̄dragesima corp̄i īfusa ab ip̄o corp̄e maculat̄: in die q̄dragesima tēplū īgrediēs p̄ hostias expiet̄. **¶** Tertio ad īfinuādū q̄ illi merent̄

celeste tēplūz īgredi q̄. x. p̄cepta decalogi cū fr̄o q̄ttuor euāgelistaz obf̄uauerint. **¶** Trāfact̄ ḡ purificationis diebz p̄ies īgre diebat tēplū offerēs filiū vl̄ filiā et mīe ra. p. se. f. p. p̄cto pullū colūbe siue turturē: p. filio et o l̄ filia offerebat agnū et niculū i holocaustū: q̄ agnū h̄te neq̄bat offerebat duos turtures aut duos pullos colūbar̄ alter i holocaustū p. pt̄u. alter v̄ro p. se. f. p. p̄cto suo. **¶** Tñ in euāgelio d̄r **¶** Vel offerret̄ par turtur̄ aut et. fm̄ legis consuetudinē. i. sic lex exigere videbat̄. **¶** Mulieres igit̄ i h̄z bt̄az et ginē imitat̄: cuz in q̄busdā loc̄ p̄ pt̄u trāfactis. xl. diebz eccliam īgrediūt̄ significātes q̄ si et ginez ip̄am fuerit imitate p̄ vitā p̄ntez īgre dien̄ cū ea et̄naz. **¶** Celebraz ḡ h̄z festū die xl. a natiuitate d̄ni: q̄z bt̄a virgo die. xl. a natiuitate ch̄risti ad tēplūz veniēs ip̄m fm̄ legē p̄ntauit. **¶** Rursus h̄z festū sequitur p̄ festiuitates natal̄ d̄ni: circūcis̄ōis et eph̄ie: rōe mysterij: sic et̄ rōe mysterij voluit d̄ns in tēplū p̄ntari. **¶** Et h̄z dupl̄e p̄mū mysteriū ē. **¶** Masc̄ enī p̄mo de p̄fide in h̄ie: et sequit̄ circūcis̄io: q̄z q̄n si des est in h̄ie purificat̄ h̄o. **¶** Tñ in actibz. **¶** Vide purificāz corda eoz. **¶** Qui d̄o habet bonā fidez relinquit̄ omia mala opa: et tūc apparet de: sed tūc faciēda est p̄nia vt i nob̄ maneat sic in tēplo suo: et tūc sit ibi oblatio et offeret̄ ei par turtur̄. i. mūdicia mētis et corp̄is: q̄d nō potest fieri nisi in iugiluctu: sicut turtur gemit p̄ cantu: et duos pullos columbar̄. i. geminā simplicitatē. **¶** Secundū mysteriū: q̄z in templū venit in hac die vt notet̄ aduēt̄ ei ad mētē cuiuslibz fidel̄ siue i eccliaz i quā sp̄ pat̄ ē ītrare. **¶** Tñ i introitu d̄r. **¶** Suscepim̄ deus mīam tuam in medio tēpl̄i tui: q̄z ch̄rist̄ ē lignū vite i medio paradisi pat̄us eq̄lit̄ oibz subuenire et bona sua largiri: fm̄ nomē tuū de: ita et laus tua deus et. q. d. **¶** Sic creati oēs et recreasti: ita et laudād̄ es p̄ totū mōm. **¶** Hoc etiā expositū ē in. vi. p. sub octaua d̄nica post p̄te. **¶** Vel at̄ veniat in mētē nr̄az hortat̄ ecclia filios suos vt occurrat ei. **¶** Tñ diē in p̄icipio matutinal̄

officij sez in inuitatorio. **E**cce venit ad te
plū scām suū dñator dñs. gaude ⁊ letare
sion occurrēs deo tuo. s. p. fidē ⁊ bona opa
Et pp̄ hoc festū istud dē ypapanti. i. ob-
uatio. qz si volum⁹ q̄ ille veniat in mētē
nām accipiam⁹ in mētē nām ei⁹ silitudi-
nē. **Q**uā dicit i rñsorio p̄io **A**ldorna thala-
mū tuū sion. s. virtutib⁹. purifica te ⁊ su-
scipe. s. virtutes. ⁊ sic reiet i te. **E**plavero
est **E**cce ego mitto anglm. q̄ ē malach. c.
vl. ⁊ euāgelii. **P**ostq̄ ipleri sūt dies. lu-
ij. c. ⁊ postcōio. **R**ñsuz accepit simeō. lu. ij.
c. **E**t nota q̄ tpe iustitiam impator⁹ fu-
it magna mortalitas apud cōstātinopoliz
⁊ iō tūc cōstituta ē solēnitās purificatiōis
marie in reuerētiā ei⁹ ob cās premissas
Solet autē q̄ri cū adhuc pullulēt i finite
hereses quō sit verū. qd in nouo rñsorio
dē. s. q̄ beata dgo oēs hereses interemit.
Ad qd dicim⁹ qd fecit q̄ntū in se fuit. qz
ip̄a oñdit eū visibilē q̄ iuisibil⁹ fuit. **P**ri-
mo ei nō poterat inueiri. qm̄ qdam ipm̄
q̄rebāt in delictis carnis. qdā in diuitijs
quidā in libris phōz ⁊ nō erat ibi. **Q**uā in
canticis. **Q**uesiui ⁊ nō inueni eū. **M**odo
vero nō pōt alijs errare in viā nisi velit
Quā manifeste hētur i esa. **H**ec erit recta
via. vt etiā stult⁹ nō erret p eā. **E**t q̄ erit
illa via. **E**cce dabo in sion salutē ⁊ in hie-
rusalē glām meā. **D**icis hodie ca. **E**cce e-
go mitto mala. iij. c. ⁊ illō. **E**radicaui. ec-
cle. xliij. ⁊ illud. **Q**uasi cedrus. qd est ibi
tem. **S**it autē hac die p̄cessio general⁹. q̄ si-
gnificat p̄cessionē illā. quaz beata dgo et
ioseph ad templū fecerūt. **Q**ui i p̄cessi-
one añ cancellos cantāt rñsuz accepit ⁊
significāt. p̄plexas natiuitatē dñi ⁊ mise-
ricordiā p̄nūciātes. **M**elodia rñdentiuz
est gaudiū hanc dei misericordiā suscipi-
entiū. **T**enētes igit candelas i maib⁹ di-
cam⁹. **S**uscepim⁹ de⁹ misericordiā tuā
⁊c. **Q**d vero cantat in ip̄a p̄cessiōe. ⁊ in e-
uangelio. **A**ccipit eū simeō in vlnas su-
as. oñdit q̄ debem⁹ eū nō tm̄ corde s̄ eti-
am in brachijs portare. **Q**uā in canticis.
Pone me vt signaculū sup brachiū tu-
um ⁊ vt sigillū sup cor tuū. ⁊ ad **C**orin.
Conp̄ti ei estis p̄cio magno glōrificate ⁊

portate deū in corpe vso. **P**etrem⁹ q̄ dē
portare. nō tm̄ deitatē vel hūanitates sed
vtrūq̄ sic fecit simeon. qd significat p cā-
delam quā ferim⁹ in processiōe. **P**er ce-
ram enī p apes ope virginali cū melle p-
ductam (nulla enī libidie resoluunt) hu-
manitas siue caro ch̄risti ex virgīe sum-
pta intelligit. **P**er lumē deitas. qz de⁹ nē
ignis cōsumēs est. deus. iij. **P**er lichiniū
in cera aīa candidissima vel deitas in car-
ne latēs. vl fm̄ alios mortalitas itelligit
Quēl p lumē p̄. p ceraz fili⁹. p lichinium
spūscūs. **R**ursus candela in māu accēsa
est fides cū bona opatiōe. **N**ā sicut cande-
la sine lumē mortua dē ⁊ lumē p se ab-
qz candela nō lucet sed mortuū esse vide-
tur. sic ⁊ opatio sine fide. ⁊ fides sine opa-
tione mortua esse dē. **A**chim⁹ sub cera
occultat⁹ recta intētio est. **Q**uā greg. **S**ic
fiat op⁹ in publico vt tū intētio maneat
in occulto. **C**adele autē hñdicunt vt eas
digne ferant oēs. **S**ūt enī multi hñtes
int⁹ tenebras. licet extra lucere videātur
Digne ferētes sūt. q̄ sic extra lucēt p lu-
men qd ipi ferūt i maib⁹. ita lucēt interi-
us p verā fidē. ⁊ in h̄ est festiuitas ⁊ gau-
diū magnū. **P**ortant itaqz in p̄cessione
cerei ardētes ppter sex cās. **P**riō vt vnus
quisqz se illūiet ⁊ opa sua lumine patefa-
cta alijs insinuet. **S**cdo vt ritū gentili-
um in meli⁹ cōmutet religio ch̄ristiana.
Romani nāqz de quito in q̄ntū annū in
kl. february. ad honozē februe mēz mart⁹
qui vt putabāt erat de⁹ belli. lustrabant
vrbem tota nocte cū cereis ⁊ facib⁹ accē-
sis vt fili⁹ eius eis victoriā de hostib⁹ cō-
cederet. cui⁹ m̄rēm tam solēnter hono-
rabant. qd festū aburbale dicebāt. **I**psi
etiā i mēse february sacrificabāt februo
id est plutoni ⁊ ceteris dñs infernalib⁹. p
aīab⁹ antecessor⁹ suor⁹ vt p̄pitarent ip̄o-
rū. eis solēnes hostias offerentes. ⁊ tota
nocte eor⁹ laudib⁹ cū cereis ⁊ facib⁹ accē-
sis vigilantes. **M**ulieres qz romanorū
his dieb⁹ festū luminū exercebāt. qz enī
pluto de⁹ infernal cōcupiscēs pserpinaz
speciosissimā. eā in p̄cipio hui⁹ mensis
rapuit deamqz fecit. quā ceres ei⁹ mater

Liber Septimus

et parentes facibus accensis per filias de nocte in ethna monte cecilie multo tempore quasi erunt. prout poetarum fabule fingunt. Idcirco et ipse in principio mensis februarii in memoria huius rei de nocte urbem lustrabat ambiendo ipaz cum facibus ardentibus. Ydolatre enim sicut legitur in libro sapientie obscura sacrificia faciebant. Nos igitur lustrandi mores sergi? papa mutans in melius statuit festum purificationis in honorem matris domini in eodem mense. et tunc processiones fieri ut plebs uniuersa portans cereos ardentes in manibus per ecclesias prederet in memoriam celestis regni. quoniam omnes electi luculentibus bonorum actuum lampadibus obuiam sponso venientes mor cum eo ad nuptias supne ciuitatis intrabunt. Tertio ut per prudentes virgines imitemur. quarum beata virgo est caput. ut accessit in nobis lampade castitatis et bonorum operum cum eis in templum glorie ad regis sponsus ingredi mereamur. Quarto quod lumen quod est ad reuelationem gentium sicut dixit simeon hac die per nobis est presentatum. hoc igitur processio significat illam simeonis. Quinto ad notandum diuinitatem et humanitatem christi ut promissum est. Sexto ad ostendendum virginis puritatem. ne quis audiens eius purificationem credere possit eam purificatione indiguisse. Portamus ergo candelas accensas. quasi ipso facto dicat ecclesia. Virgo beata purificatione non indiges sed tota rutilas. tota splendet. Et propter causas predictas candelaria nuncupatur. Hoc festum caret octauis. quoniam licet christus legaliter fuerit presentatus in templo nullus tamen doctor nos coartat quod infantes die quadagesima natiuitatis eorum presententur in templo. Cuius sic presentatio pueroz ad templum secundum veterem ritum defecit. quod hodie fit in baptismo. ita et octaua propapantis. In octauis enim sicut per primum diem recolimus quod factum est. ita per octauas rem pro quo factum est. De festis annunciationis. assumptionis et natiuitatis in suis locis dicemus.

De cathedra sancti petri

De cathedra sancti petri ecclesia solennizat quoniam vide

licet apud antiochiam cathedrali honore sublimatus esse prophet. quam sublimationem dicitur quidam factum esse a theophilo principe antiocheno. cuius filium defunctum post annos quattuordecim petrus suscitauit. et ipsum et populum ciuitatis pervertit propter quod ibi ecclesiam construxerunt in cuius medio excelsum cathedram collocauerunt. et petrum ut ab omnibus audiri et videri posset exaltauerunt. in qua sedit septem annis. De hoc igitur honore solennizat ecclesia. quod tunc plati ecclesie ceperunt loco prestare et honore sublimari. Tunc enim completum est illud psalmi. Exaltet eum in ecclesia plebs. Et nota quod exaltatus est triplex. id est triplex festum ei celebratur. Primo exaltatus est in ecclesia militantium eadem prestando. et eam in fide et moribus laudabiliter regendo. Ad quod pertinet hodierna festiuitas ut promissum est. Secundo in ecclesia malignantium ipsam scilicet dissipando et ad fidei conuertendo. ad quod pertinet secundum festum quod dicitur vincula. Tunc enim ecclesiam malignantium dissipauit et plures ad fidem conuertit. Tertio in ecclesia triumphantium in eam scilicet introeundo feliciter. ad quod pertinet tertium festum quod est passionis eius. Rursus fit ei festum triplex propter alias quoniam rationes. Primo propter priuilegium. fuit enim per alios priuilegiatus. et id magis honoratus in auctoritate. Nam fuit princeps apostolorum et clauis regni celorum accepit. Fuit etiam feruentior in christi amore. et efficacior in virtute. Nam ad eius umbram sanabantur infirmi. Secundo propter officium. ipse enim officium prelatus super uniuersam ecclesiam habuit. quod in tres partes mundi scilicet asiam africanam et europam diffusum est. et id ecclesia ter in anno pro eo solennizat. Tertio propter beneficium. quod ipse qui potestatem ligandi atque soluendi habuit. liberat nos a tribus generibus peccatorum scilicet cogitationis locutionis et operationis. Cuius quod in teum in primum et in nos peccamus. Cuius hoc beneficium potest esse triplex bonum quod virtute clauum peccator in ecclesia consequitur. Primum est absolutio a reatu omnis. Secundum est pene purgatorij in temporalem commutationem. Tertium pene temporalis secundum partem relaxationem. Quarto propter debitum. quod scilicet triplex pauper

et pascit nos. scilicet et hoc exemplo. et temporaliter subfido. Quidam propter exemplum. ut si nullus de speret. etiam si tertio christus negauerit sic ille si tamen velit cum eo de corde ore et opere persistere. Nec est permittendum. quod hoc festum de incarnatione sancti petri. olim festum beati petri epulaz dicebatur. Fuit ei mos gentiliu secundum morem iohanne belet hanc singulis in mense februarii hac die vinum et epulas deo offerre super sepulcra puerorum. moti forte propter illud thob. in panem tuum et vinum tuum super sepulcrum iusti constitue. quod de nocte demones presumebant. ipse tamen ab aialo circa sepulcra oberrantibus quod vmbas vocabatur vastari putabant quasi aie a corpibus egressis carnales requirant cibos. quod beatus augustinus reprobatur in fine huius diei. Hoc etiam sancti presertim extirpare volentes. festum de incarnatione sancti petri. tam de illa quam rome quam etiam de illa. quam antiochie fuit facta. statuerunt fieri illo die quam talia a gentibus fiebant. Cum ab illis epulis hoc festum consuevit appellari festum beati petri epulaz. Hac tamen die non debet in quibusdam ecclesiis nisi vna collecta. et de illa incarnatione quam fuit antiochie facta. Dicunt autem epistolam. Petrus apostolus fuit. qui est. i. petrus. et euangelium. Venit iesus in partes. mat. xvi. c. Tractus est. Tu es petrus. mat. xvi. Ad horas debet capi. Petrus apostolus. i. petri. i. c. In festo beati matthei apostoli debet epistola. Exurgens petrus in medio. act. i. c. et euangelium. Confitebor tibi pater. matth. xi. ca.

De annunciatione beate marie virginis.

Festum annunciationis beate marie est. quoniam angelus ei bonos rumores nuntiavit et ipsa saluatore conceptit. Tunc autem implete sunt prophetie. Cum ecclesia legit et cantat de prophetis. que introitus est. Reuertere celi desuper. et nubes. i. predicatorum. pluat. i. annuncient. iustitiam. i. christum. qui antithronasice debet iusti. aperiat fraid est beata virga. apia in qua per consensum. et germiet. i. concipiat. saluatore. i. christum. De hoc dictum est sub prima dominica de adventu. Epistola est. Egredietur virga. esa. xi. c. Alie tamen ecclesie dicunt. Locutus est dominus ad achaz. qui est eiusdem. vi. c. Euangelium est. Mis-

sus est gabriel. lu. i. c. Et quod ibi debet. et hic mensis debet. sic exponitur. hic mensis. i. martius in quo beata virgo concepit est. septem illi. i. a conceptione illi. i. elizabeth. qui vocatur sterilis quia illa concepit iohanne baptista. viij. kl. octobris. Dicunt etiam per horas capi. In diebus illis. notum faciet deus. hier. xxx. c. Concepit autem hoc festum temporis veris. Nam tempore veris deus factus est homo. et omnia facta sunt noua. Hoc autem festum est de domino et de beata maria. que eadem profatio debet in natali et in annunciatione domini. De annunciatione domini consuevit opponi quod gloria in excelsis et ite missa est. et te deum laudamus in ea cantari non debet. de quo dictum est in phemio huius partis. Si hoc festum fuerit in dominica passionis vel oliuaz. ad secundam feriā transmutabitur. si enim generale est in priuilegiatis dominice diebus. Si autem in triduo ante pascha occurrerit in sabbato ante palmas secundum quendam anticipabitur. Quidam vero illud transferunt ad octauam. Sicut si fuerit in die pasce. non congrue poterit infra hebdomadam celebrari in quo historia de adventu compilata cantatur. Cum melius est si ad secundam feriā per octauas transferatur. In hac die ut debet per diuersa temporum curricula debet multa operari est. Que quidam sic egregie deservit perstrinxit. Salve festa dies qui vulnera nostra coarctas. Anglis est missus. est passus et in cruce christus. Est adā factus. et eodem tempore lapsus. Ob meritum decime cadit abel frater ab ense. Desert melchisedech. ysaac suppositur aris. Est decollatus christi baptista beatus. Est petrus ereptus. iacobus sub herode pemptus. Corpora sanctorum cum christo multa resurgunt. Latio per christum tam dulce suscipit Amen. De sanctis philippo et iacobo apostolis.

Quod scale tempus si

cut sepe dictum est octauam significat etatem. ubi bonum quod erit singulorum in dispari caritate erit omnium. quia unusquisque de bonis alteri gaudebit ut de suo. et bonum omnium erit singulorum. Ut ergo tempus pascale recordaret solennitatibus que infra illud eueniunt. presertim cum apostoli in ecclesia primitiua non habent particulares solennitates. statutum fuit ut in kalendis martij celebraretur

Libet Septimus

solennitas ad honore omni aploꝝ. ut dies
matij nō viderent diuidere q̄s vna digni
tas ⁊ aplatus in celesti glā fecit esse subli
mes. qđ festū greci celebrare dicunt i fe
sto aploꝝ petri ⁊ pauli. Hec etiā die festū
est aploꝝ philippi ⁊ iacobi. quia forte die
ista passi sunt. Sane iacobus iste dict⁹ est
minor. ad differentiā iacobi cōpostelle si
ue cēbedei. q̄ dict⁹ est maior. nō etate sed
vocatione. sicut ptingit i epis q̄ loco apo
stoloꝝ sunt. qm̄ qui p̄rio cōsecrat⁹ est. ali
os q̄ntūlibet maiores aſcedit. Primo ei
a dño vocat⁹ ē. ⁊ p̄rio ei adhēsit ⁊ sibi ma
gis fuit familiar. In secret⁹ ei illū voca
bat. s. qm̄ trāsfuratur⁹ est. et qm̄ suscitauit
mortuū in domo. Dict⁹ est etiā iste iaco
bus alphi q̄ fuit fili⁹ alphi. Dict⁹ ē etiā
frater dñi fm̄ carnē. qz dō fuisse cōsiliis ei
facie. vel qz erat fili⁹ alphi fr̄is ioseph vi
ri beate marie. ⁊ marie sororis eius. Qui
enī ita ex vtracq̄ pte sanguinis p̄iugebā
tur. apud iudeos fr̄es vocabant⁹. Iesus
autē putabatur filius ioseph. Vel dō frater
dñi. i. cōsobrin⁹ qz fili⁹ sororis beate ma
rie. quē more tusci seruāt. Sed ⁊ ioseph
dō cognat⁹ dñi. vel qz p̄ putatiu⁹. vel qz
cognat⁹ dñi ex pte m̄tis. s. b̄tē marie. Ad
clariorē autē p̄missōꝝ euidentia notādūz
qz ioachim p̄ beate marie accepit vxorē
noie annā que habuit sororē noie yme
riam. Hec autē ymeria genuit elycaeth
⁊ eliud. Elycaeth genuit iohānez bap.
De eliud nat⁹ est emineud. De emine
ud nat⁹ est scūs seruati⁹. cui⁹ corpus est
in opido traiecti sup fluiū mofai. i epi
scopatu leodiceñ. Anna autē tres viros
dō habuisse. s. ioachim. cleopham fratrē
ioseph ⁊ salome. De p̄rio habuit filiā. s.
mariā m̄tem dñi quam dedit ioseph nu
ptui q̄ christū genuit. Generatio ip̄i⁹ io
seph ⁊ marie posita est i. vi. pte sub festo
natalis dñi. Primo autē viro defuncto.
de scōo filr genuit aliā filiā noie mariam
quā alpheo postmodū i p̄iugē dedit. Hec
autē maria genuit ex alpheo q̄tuor filios
scz iacobū minorē. ioseph iustū. q̄ ⁊ barla
bas dict⁹ est. simonē ⁊ iudā. Ex tertio ve
ro scōo mortuo genuit aliā filr filiā noie

mariaz ⁊ cēbedeo in p̄iugē tradidit ex q̄
duos filios habuit. s. iacobū maiorem ⁊
iohannē euāgelistā. Porro iacobus iste
merito sue p̄fessiōis cognōiatur⁹ est iustus
Et vtero enī dicit⁹ scūs fuisse. Ipse enī
a petro ⁊ iacolo ⁊ iohanne aplis ordina
tus est prim⁹ hierosolimitanorum eps.
Ipse etiā vna cū basilio episcopo cesari
enī. addidit nobis in scriptis misse cele
brationē. Ipse quoqz tradit primus cele
brasse missāz post pasca domini in hieru
salē. ⁊ petrus prim⁹ in antiochia. Iste vi
num vel sicerā nō bibit. nullā carnez co
medit. nunq̄ tonsus. nunq̄ vnct⁹. nun
q̄ balneorūsus est. ⁊ tantū genib⁹ terre
defixis orabat. ut genua ei⁹ cameloz exce
dere duriciā crederent⁹. Ipse p̄cipitat⁹ est
a iudeis de pinnaculo templi cū nomen
christi p̄dicaret. ⁊ cū partica fullonū iter
fectus est. Fullo enī est q̄ lineos pannos
candificat. Quidā enī dixerūt p̄ p̄ctm̄
interfectiōis ei⁹ iudeos destructos fuisse
se p̄ tytū ⁊ vespasianū. ⁊ ita nō attribuūt
destructionē illā morti christi. In hoc fe
sto dicūt qdam ecclie introitū. Exclama
uerūt. neemie. ix. c. Ep̄lam. Stabunt iu
sti. q̄ est sap. v. c. Euāgelii. Non turbe
cor vestrū. qđ est iohan. xiiij. ca. Et postcō
munionē. Tanto tpe. iohan. xiiij. c. Dicit
tur etiā ad horas caplm̄. Stabunt iusti.
sap. v. c. ⁊ illud. Nos insensati. qđ est ibi
tem. ⁊ illud. Non esurient. apoc. viij. ca.

De inuentione sancte crucis.

In sancta cruce
domini scōa spes habet. Sic
enī beata virgo portauit dñm
ita ⁊ sancta crux suo modo. Et sicut dat
dominus aquis baptismalib⁹ sanctifica
re ⁊ alijs sacramentis. ita p tactum dñi
ce carnis sanctificatū fuit illud lignū vt
nos suo modo sanctificare possit. Et qz
ita crux saluat p talē effectū quē h̄z. iō de
eo cantat. O crux splēdidior rē. q̄ sola fu
isti digna. s. dignitate tibi data. portare
talentū m̄di rē. Et qz finis cruc⁹ est glā.
iō in fine pluriū antiphonarū de cruce dō

alleluia. Dicitur autem per horas capitulum Nihil
autem absit. gal. vlt. Fit autem duplex festus
de cruce. vitz exaltationis. de quo suo loco di
cet: et inuentiois: quia inuenta fuit crux tpe
eusebij pape a bta helena mte constantini
mediante iuda qui tunc iudeus erat. Tunc in ca
none ipsi eusebij ita legitur. Crux domini nostri
iesu christi: qui nup. nob. gubernacula sancte roma
ne ecclesie tenetibus quanto nonas maij inue
ta est in predicto kalendary die inuentiois fe
stus rob. solennit. celebrare mandam. Est autem
mai. festus quo exaltatiois. put ibi dicitur
Legitur autem de predicto iuda quod pulsus ad fide
factus est postmodum eps hierosolimitan. et mu
tato nomine vocatur et quiriace. de quo dicitur dyabolus
sic propheta casset. Iudas christus morti tradidit
sed iste iudas illum mortuum exaltauit: et ar
tes magicas alis meas detexit. sed iulianus
familias et amicos meos cito rex erit qui me de
istis vidicabit. quod factum est. Nam iulianus mo
nachus ab ordine apostatatus acquisiuit per ne
phas consulatum romanum: et deinde factus impera
tor christianorum persecutor: illum diuisis penis
afflixit et interfici iussit. Legitur quoque quod quidam mi
les nomine quiriace hunc iulianum postea in
terfecit. De isto iuliano legitur quod adhuc
apud constantinopoli de tumba sua fetor in
tolerabilis progreditur. Si quare quare sit festus
de cruce in quo christus fuit dehonestatus et flagel
latus et non de asina in qua valde fuit hono
ratus: nec eadem alijs qui ipse tetigit. Responderi
potest quod laus et honor super asinam impen
sus: transitorio et mundanus fuit: nec inde
salus nostra potest. de quo curandum non est. Pre
terea per aliam quam ipse tetigit: non leguntur mi
racula et sanitates fieri: nec per illam redem
pti sumus. Dehonestatio vero in cruce sancta
nostra redemptio fuit. Dicitur hodie itroitur.
Nos autem glo. gal. vlt. et legitur epistola. Nihil
autem absit glo. nisi in cruce domini nostri iesu christi.
Alie ecclesie dicunt. Hoc sentite. philip. ij.
Euangelium est. Nihil est reg. ce. tlex. abscon.
in agro. quia crux domini ad lram inuenta est
in agro. Vel aliter in agro ecclesie inuenitur
crux domini qui dicitur thesaurus: quia emptum est
per eam nobis regnum celorum: qui videt hunc
thesaurum in ecclesia vadit et vendit omnia que

habet. id est omnes transitorias delectationes et emit
agrum istum ut sit de ecclesia. Alij dicunt. Erat
homo ex phariseis. ioh. iij. Et est notandum
quod festus crucis sit spiritus cum festo martirum: quia
crux significat martirium: et ideo in festiuitatibus
sancte crucis leguntur in quibus ecclesijs. vi. le
ctiones de martiribus et officia commiscere.
De signo crucis dominum est in psal. v. ptis.

De reuelatione sancti michaelis.

Ecclesia fac festum

de angel duplici ratione. Prima est
quia nobis ministrat. omnes enim sunt admi
nistratores spiritus. id est in ministerium missi: pro
pter eos qui hereditatem capiunt salutis. sic
habetur in epistola ad hebr. Secunda ratio est: quia pugnat
pro nobis contra angelos malos: nec permittit
nos temptari super id quod possumus. De
hac pugna dicitur in apocalypsa. Factum est prelium
in celo. Hoc bellum erit maxime tpe antichristi
fuit: et in morte martiris fuit et etiam semper est.
Et electus est draco. id est dyabolus de celo. id est de
celestibus hominibus: et deiecit in corda ma
lorum hominum. Qui autem belli princeps est brissis
mus michael. et ideo fit ei festum: licet sit de vl
tima gerarchia de inferiori. scilicet ordine. Sunt
enim noui ordines angelorum putantur tactum est in
quarta parte sub tri. de prefatione: qui quis omnes
mittant: quoniam ut premissum est sunt admini
stratores spiritus. Et in ysa. vi. habetur: quod missus est
ad eum vnus de seraphim raro tamen mittitur
Tunc daniel. Milia militum ministrabant ei et
decies centena familia assistebant ei. Corus
vero qui mittitur princeps est michael: qui fuit
princeps ecclesie iudeorum: ut habetur in daniel.
Nihil vero est princeps ecclesie christianorum. In iu
deis enim fuit aliquis ecclesia que nunc est in christia
nis. Hoc autem festum quod est commemoratio victo
rie sancti michael inde originem sumpsit: quia
cum barbari depopularentur apuliam christiani
in triduo ieiunio in dicto sancti michael
auxilium implorauerunt: per cuius visibile patro
cinium fuge terga dederunt et christiani victo
riam habuerunt. Locatur etiam festum reuela
tionis: quia in monte gargano reuelatur ut
sequitur. Sane michael. gabriel et rapha
el nomina personalia sunt angelorum. Alii vero
sunt ordinum: ut dominum est in quarta parte sub tri.

Liber Septimus

de prefatione. **S**ed cum hoc festum sit commune omnium angelorum. quare specialiter denominatur festum sancti michaelis: et non gabrielis: vel raphaelis? Respondetur michael est qui missus in egyptum fecit illas famosas plagas qui diuisit mare rubrum: qui adduxit populum per desertum et duxit in terram promissionis. Ipse est promissus paradisi: et custos: et est suscepitor animarum princeps ecclesie: et ideo magis eum venerari debemus. Secunda ratio est: quod ipsemet fundauit ecclesiam et persecuit altare. Unde dicitur Stetit angelus iuxta aram templi etc. Hoc fuit in monte gargarano. postea vero reuelauit hoc hominibus per episcopum regionis illius. Tertia ratio est: ut homines venerantes angelos perueniant ad sortium angelorum. Et ea de causa in diebus dominicis et festiuis solennitatibus nouem psalmi et nouem lectiones: et ix. responsoria cantantur: ut per cantum istorum ad sortium perueniamus. ix. ordinum angelorum: quorum primum est deo catant. Quod gaudendo gaudet angelus de ecclesia in introitu. Benedicite deo. omnes angeli eius. Et quod angeli laudant: et nos filii dei laudare debemus. Unde sequitur versus. Benedicite aia mea domino. Epistola vero de apocalypsi. i. sumitur. Significauit deus quod opter fieri cito etc. Sequitur ibi. Iohannes septem ecclesiis: per septem ecclesias vel per vii. spiritus quantum ad intelligentiam quod ad hanc diem pertinet vniuersitas angelorum intelligitur. per septem enim dies currit vita hominis. Sequitur responsorium Benedicite. et versum. Benedicite: ratio quod super. Alia est In conspectu angelorum psalmus tibi. Hoc autem ideo dicit ecclesia quod pati sunt angeli deferre deo orationes nostras. Semper enim nobis assistunt et aspiciunt nos et auscultant. Unde in canticis. Que habitas in ortis amici. i. angeli auscultant te. Verum. Istos. scilicet bonos passio illos. scilicet malos passio. scilicet inuidie cogit. ut in nos se aspiciant. Sequitur euangelium Accesserunt etc. matthei. xviij. in quo precipitur tari scandalum puulorum: quod ibi fit metio de angelis. Amen dico vobis: quod angeli eorum in celis semper vident faciem patris mei qui est in celis. Vero parati sint deferre orationes nostras in offertorio ostendit. Stetit angelus iuxta aram templi etc. apocalypsi. viij. et data sunt ei incensa multa. i. orationes incense igne caritatis: et ascendit fumus aromaticus. i. oratio in conspectu

dei de manu angeli. In postcommunionem hoc placuit ecclesie sic prius benedicere. Unde dicitur in quibusdam ecclesiis Benedicite angeli domino etc. Sane quod michael legitur cum dracone pugnasse intelligitur allegorice. Michael id est christus. historice vero quod michael et aliorum angelorum eius ministerio diaboli describitur in ecclesia propter laicos esse depulsus. In hoc festo dicitur caplin. Significauit. Et illud Beatus qui legit. Et illud Iohannes septem ecclesiis qui sunt apocalypsi. i. De sanctis geruasio et pthasio

In festo sanctorum

geruasii et pthasii catantur ex introitu gregoriani introitus. Loquetur dominus pace in populo suorum eo quod tali die pariter inter romanum imperatorem et agisulphum regem longobardorum extitit reformata: quem regem celdonia eius uxorem christianissima cui gregorius librum dialogorum scripsit. ad fidem conuertit. Officia namque sanctorum primum conueniunt ipsis sanctis primum his eventibus que in ipsorum euenere diebus.

De sancto Iohanne baptista.

Quia inter natos

mulierum non super matrem iohanne baptista merito ecclesia celebrat festum de illo. et facit ei festum duplici. scilicet. nativitate et de collatione. Nativitatis propter quatuor. Primo propter historiā: quoniam dicit dominus de eo per angelum: sicut in euangelio habetur: et multi in nativitate eius gaudebunt: quod etiam propter sacrificios dominum est: quod hoc festum celebrare dicunt. Secundo propter allegoriam et mysterium: quod per iohannem figuratus est ortus gracie quare nobis attulit christus. Ipsum enim iohannes precessit in annunciatione: in nativitate: in predicatione: in passione: et in ad inferos descensione. Tercio quia sicut beata virgo sanctificata fuit in utero matris: ita et ipse. Quarto quod ipse primus annuntiavit gaudia eterna: et ideo dicitur lucifer et turtur. Unde in canticis. Gloriantur audita est in terra nostra. Et iohannes xxvij. Nunquid produces luciferum in tempore suo. Et eius nativitas fuit per gabrielem archangelum nuntiata. Ideo autem iohannes dicitur lucifer: quod obtulit novum tempus et vitam

est q in qbusdā ecclesijs habz missaz in mane: qz natiuitas eius fuit qñ auroza
Natiuitas xpi fuit qñ ortus solis. **U**el
 ideo dicit missa in ortu diei: qz legi in euā
 gelio luce: q ipse fuit sc̄ificat⁹ ⁊ spūscō
 repletus in vtero matris: quare merito
 laudand⁹ est eius creator in exordio diei
 qui illū dignat⁹ ē honorare in vtero ma
 tris. **H**z etiā aliā ppriā missam sic ⁊ aliq
 sancti q dicūt circa tertiā **U**el pma missa
 est d vigilia euāgeliste. **U**el alia dicit: qz ip
 se fuit martir ⁊ pcurzor. **U**el illa missa ē
 vni⁹ martiris: ⁊ est introitus **I**ustus vt
 palma floreat. **D**e ipō nāqz ppheticeue
 runt esaias ⁊ hierē. **H**ieremias ipovite
 actu: qz fuit ei filius. **E**saias vt in epla hē
 hodierna. **A**udite insule ⁊ attēdite ppli d
 longe. **E**sa. xlii. **I**bi etiā seqtur vñ sumis
 introit⁹. **S**c̄z **D**e ventre tē. **S**eqtur etiā
 ibi. **P**osuit os meū vt gladiū acutum.
Gladius acut⁹ est lingua p̄dicatozis: qñ
 abscindit supflua. seqtur. **P**osuit me qñ
 sagittā electam. **S**agitta electa est p̄di
 cator qui facit qd docet. **S**agitta acuta
 fuit iohēs cū dixit. **G**enimina viperaz
 quis docebit vos fugere ab ira ventura.
Risoriū est **P**riusqz te formare tē. hie
 re. i. ⁊ est de natiuitate ei⁹. **A**lla d **T**u pu
 er. luc. i. **E**t illud **I**nter natos mlier tē.
 math. xi. **E**uāgelistū est **E**lyzabeth ipletū
 luce. i. **D**icit aut hac die caplm **A**udite i
 sule. **E**sa. xix. **E**t illud **P**riusqz te forma
 rem. hie. i. **E**t illud **R**eges videbunt
 esaiē. xlii. **P**orro i vigilia bti iohānis
 baptiste ieiunam⁹ qñ compatiētes ei q
 in dēto ieiunauit: ⁊ asperā vitam duxit
Et vigilia ipa plenū hz officiū. **Q**z post
 iohis decollatiōem xps crucifixus fuit ⁊
 agnū comedit. **F**uit enī iohēs qñ lapis
 angularis. i. vetus ⁊ nouū testamētuz
 cōiungens. **U**el tunc mag⁹ solennicam⁹
 ppter mysteriū qz ppter psonā ipsam: et
 qñ ipse fuit medius inf vtrūqz testa. qā
 fuit finis veteris ⁊ initium noui testamēti
Ma ⁊ ler ⁊ pphersqz ad iohēm vicz inclu
 siue. **H**ic ē q h⁹ diei officiū ptim de vete
 ri ⁊ ptim est de nouo test. **I**n hac autem
 die iohānes euangelista obiit. **H**z ei⁹ festū

translatū est prout sub eius festo dicit⁹.
Festum aut decollatiōis nō ita solennicā
 ecclia sic istud put ibi dicit⁹. **F**uit g vt p
 missuz ē in vtero sanctificat⁹: sic ⁊ hie
 mias. **U**el ⁊ de hie. legi hac die. **Q**d
 probat p illud qd dicit in euāgelio. **E**t re
 pleta ē spūscō elizabēth: et exultauit in
 gaudio infans in vtero meo. **H**z qñ gñe
 sanctificatiōis non legim⁹. **D**icit tñ qui
 dā q ab omni peccato mūdāt⁹ ē. **S**ed in
 glosa sup illo loco. **T**u vis a me baptisa
 ri: ego a te debeo baptisari. i. ab originali
 peccato mūdari. dicit q i psona gñal hoīs
 loquebat⁹. **F**uit tñ in pctō originali pce
 ptus: similr ⁊ bta virgo. de quo ⁊ qñ ei⁹
 natiuitas celebret⁹ sō purificatiōe dcm ē:
Paulus historiograph⁹ romāe ecclesie
 dyacon⁹ cassinens⁹ monachus: qdam die
 cum vellet pascālē cereū psecrare: rauce
 facte sunt fauces eius cū prius vocales
 eēnt. vt g vox sibi restituere⁹ pposuit in
 honorē bti iohānis hymnuz **E**t queant
 laus. in cui⁹ pncipiū petit vocis restitu
 tiōne quā obtinuit. sic ⁊ merito facti ioh
 hannis restaurata est vox zacharie. **I**n
 hoc festo non cantat⁹ frēqñt alla sic fit in
 festiuitatibz petri ⁊ pauli ⁊ aliorz in qruz
 vltimis nocturnis psonat **R**atio est qz
 ipse figurat legē: ⁊ quia natale h⁹ fuit añ
 christi resurrectiōez ⁊ añ gaudiū. **Q**uidā
 tamē faciūt officiū sine alla in initio no
 ctis ppter figurā legis: ⁊ postea iterāt of
 ficiū cū alla in medio noct⁹ terminan
 tes illud in pncipio lucis in memoriā
 antiq obfuitōis. de qua ⁊ qñ in hoc fe
 sto nocturni cantant in initio noct⁹ dcm
 est in qnta pte sub ti. d noctnis. **N**ota q
 antiquit⁹ solebat vna qdragesima cele
 brari añ hoc festū et alia añ natale domi.
Sed postea ppter fragilitatē hominum
 redactus fuit ad tres septimanas añ na
 tale ⁊ tres añ h⁹ festum. **U**el p̄hibitū est
 in decretis ne in illis tribz septimāis nu
 ptie fiant. **H**z et hodie hoc abolitum est:
 put dictū est in p̄ima pte sub ti. d sacra
 mentis. **F**iunt aut tria specialia in hoc fe
 sto. **I**n vigilia nanqz in qbusdā p̄tibz
 ex antiq obfuitōe colligūt hoies ⁊ pueri

Liber Septimus

ossa et quidam alia immunda: et in similes cremant
ut inde fumus in aerem producat. Ferunt
etiam brandas siue faces: et cum illis circue
unt arua. Tercium est quod rotam voluit. Qui
immunda cremant: et fumum in altum produci
faciunt. hinc habetur a gentilibus. Antiqui enim dra
cones habent tempore ad libidinem propter calorem ex
citati volando per aerem frequenter in puteos
et fontes spermatizabant: ex quo inficiebant
aque: et tunc erat annus letalis ex aere: et aqua
corruptior: quod quicumque inde bibebat mori
ebant: aut quae morbum patiebant. Quod autem
tendentes philosophi iussit ignem frequenter
et passim circa puteos et fontes fieri et
immunda et quicumque immundum redderet fu
mum ibi cremari. Namque per tale fumum scie
bant posse fugari dracones. Et quod talia habent
tempore marie fiebant. id hoc adhuc ab aliquibus
obseruatur. Sunt enim dracones animalia. Cum in
ipsis. Laudate dominum deus. Ita dracones non tra
cones. id est meatu terre put quidam dixerunt.
Que quidam animalia in aere volant: an aquas
natant. per terram ambulant. nil immundum susti
nent et fugiunt propter fumum olifex sic ele
phantem propter grinitum suum. Est etiam alia ratio
quare ossa animalium comburunt. videlicet in memo
riam quod ossa iohannis baptista gentilibus in ciui
tate sebastie combusta fuerunt. Cuius propter hoc re
ferri ad novum testamentum. Abijciunt enim
pueri vetera et comburunt: ad significandum
quod adveniēte noua lege vetus testamentum
debet cessare. Dictum est enim. Vetusissima
veterum non comedetis: et nouis superuenien
tibus vetera perijciatis. Feruntur quoque brande
seu faces ardentes: et sunt ignes qui signifi
cant sanctum iohannem qui fuit lumen et lucerna
ardeus procedens et percursor vere lucis: que
illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.
Cum dicit iohannis. Ille erat lucerna ardens
et lucēs ante dominum: qui via domino prepaui in he
remo. Rota in quibus locis voluit ad si
gnificandum quod sic sol ad altiora sui circuli
peruenit: nec altius potest pergere: sed tunc sol
descendit in circulo. sic et fama iohannis qui puta
batur christus descendit. Item quod ipse testimo
nium prohibet dicens. Ne optetis minui. illi
autem crescere. Quod dicunt quidam deum esse
eo quod tunc dies incipiat minui: et in natiui

tate christi crescere. Sed quod ante festum iohannis de
creuerunt: et ante natale domini creuerunt. intelligē
dum est de natiuitate in matre: quoniam. scilicet. conce
pitur est uterque: quoniam iohannes conceptus fuit de
crescentibus diebus ut in septembri: et christus in cre
scētibus ut in apri. Cuius de morte utrius
que. Nam corpus christi exaltatum est in cru
ce: corpus iohannis capite minoratum.

De sanctis petro et paulo.

De sancto petro et paulo questio est. Quia eadem
die passi sint. Nam henricus
solitarius velle videtur quod eadem die anno re
uoluto paulus passus sit. Sed pelagius et ni
colaus papa et ambrosius et alij icti presu
munt quod eadem die et eadem etiam hora sub ne
rone impatore. videlicet anno. xiiij. imperij ei
alioquin false essent historie de illis scripte:
sed tamen in diuisis locis licet in vrbis: et diuisas pe
nas passi sunt: quod petrus in vrbis crucifixus
est: paulus vero quod sicut legitur in actibus aposto
rum cuius romanus erat: quibus natione tar
censis esset: extra muros vrbis decollatus:
que pena honestior videbatur: et de ipso lac
per sanguine legitur perfluxisse. Cuius precedente
tempe cum constantinus imperator in honores
utriusque ecclesie construxisset et romanus
pontifex vellet eorum corpora separare: et dubi
taret quod cuius ossa forent. diuinitus rursus
maiora ossa sunt predicatoris: minoras pesca
toris: et sic ab invicem separata sunt in proprijs
ecclesijs collocata. Postmodum vero filuester
papa volens ecclesias ipsas consecrare tam par
ua quam magna ossa equa lance cum summa
reuerentia ponderauit: et vnam medietatem
in vna ecclesia et aliam in alia collocauit. Cum
quidam faciunt festum de hac diuisione ossi
um in nonis vel octauo ydus iulij: quod die
tali facta fuit. Alij illud faciunt. xv. vel xvi.
die eiusdem mensis. Alij vero dicunt quod festum
diuisionis petri et pauli quod celebratur die
illa: sit propter illam diuisionem que facta est in
hierusalem post. xij. annos: quoniam separati sunt
ad predicandum gentibus. In quo festo cantant
illam magnam sequentiam Celi enarrant gloriam
et euangelium ascensionis. Recubentibus etc.

incipientes in fine ibi Dñs q̄dez iesus
postq̄ 7c. Licz aut̄ eoz festa eadē die cele
branda cōcurrāt. St̄us tñ greg. insitu
it vt tñm officiū bñi petri ip̄o die celebra
ret. Tum qz tali die ecclia bñi petri fuit de
dicata. tñ qz ip̄e prior fuit quersidē. Tuz
qz fuit maior dignitate: qm̄ romane ec
clesie tenuerat p̄matū. Et d̄ in missa in
troitus. Nūc scio. act. xij. 7 collecta com
munis vtriqz Deus q̄ hodiernā diem.
q̄re nō sit alia p̄memoratiō de b̄to paulo
Epla. Visit herodes. q̄ ē ibidē. Alla. Tu
es petr. math. xvi. Euāgelii. Cleit ies?
in p̄tes. q̄d est ibidē. vbi d̄. Quē dicunt
hoies eē h̄. hois. S3 fm̄ hiero. in hebreo
d̄ filiū ade. Per horas v̄o d̄ caplm̄. Vi
sit herodes rex man. act. xij. Et illō An
gel. dñi. Et illō Et petr. ad se reūsus. q̄
sunt ibidē. Sequenti v̄o die fit festus de
b̄to paulo: 7 d̄ in missa introitus. Scio
cui. ij. ad thimo. ij. 7 coll. Deus q̄ multi
tudinē. Graduale. Qui opatus ē petro.
gal. ij. plus ē. Eta dei. i. corint. xv. Epla
Motū rob facio. gal. i. Alla. Tu es vas.
act. ix. Euāgelii. Dixit simō petr. mat.
xix. In alijs eccl̄is d̄. Hoc ē p̄ceptū. iob
xv. Communio. Amē dico rob. math. xix.
Item in noct̄nali officio bñi pauli q̄daz
d̄ficuli p̄mittūt antiphonis laudū v̄: vi
ctum est in. vi. p̄te sub d̄nica de trinitate
Et d̄ caplm̄ Bonū certamē. ij. thimo. f.
iij. In octauis v̄o ap̄loz d̄ illō Cōfite
b̄z tibi dñe rex. eccl̄i. vlt. Clerū in vigilia
d̄ introit. Dic dñs. iob. vlt. Et epla. Pe
trus 7 iobes. act. iij. Euāgelii. Dixit ie
sus symōi petro. iob. vlt. Habz aut̄ l̄ fe
stum tria. s. ieiuniū. solēnitatē 7 octauaz
Ieiuniū qz si velim. p̄regnare optz nos
7 cōpati. In die festi de eoz gl̄ificatione
gaudem. In octaua de eoz fūta b̄titu
dine in corpe 7 aia iā certi letam. 7 et̄ne
gl̄ificatiōis meritū expectam. S3 hac octa
ua d̄c̄m ē in fine. p̄lexm̄ h̄ p̄t. Et nota
q̄ leo papa sc̄ds orans p̄ neapolitanis ci
uibz in mari cū saracenis pugnanti bz
fecit illā collectā Deus cui. c̄tra beatū
petr. 7c. Perfectis v̄o p̄ eū mur. ciuitat
leoniane imponēs seras portis orās fec

illam collectā Deus q̄ de b̄to petro col
latis clauibus 7c.

De maria magdalena.

In festo magda
lene d̄ epla. Mulierē fortem
quis inueniet: que est in patolis vlt. ca.
Et euāgelii. Rogabat iesus. luce. vii.

De septem fratribz.

Circa festum se
ptē fm̄ notādū ē tres fuisse
matres: q̄rum q̄libet septēz fr̄es habuit
filios. 7 post passiōes eoz passe sunt. vicz
mater machabeoz. cui. nomē ignorat. 7
felicitas mater istorum. septem fratru
et simploriana sapiens mulier que san
cta fuit.

De festo sancti iacobi apl̄i.

Iacobus maior
filius c̄bedei: frater iohānis
euangeliste missus ē ad p̄dicandū hispa
nis: s3 cū nō posset nisi vnū princep̄z ibi
conuertere. redijt hierl̄imis: s3 tandem
ab herode decollat. 7 in hispaniā repo
tus: q̄s viuus cōuertere nequiuit: mor
tuus diuino miraclo conuertit. Fit aut̄
eius festum. viij. kal. augusti. p̄ eo q̄ tali
die fuit ap̄d compostellā trāslat. non q̄
tūc obierit. qz occisus ē ab herode in die
bus acimoz. vicz. x. iij. kal. apl̄is in ānun
ciatione dñi. s. circa pasca: vt legi in epi
stola h̄ diei. Visit herodes 7c. 7 ita tūc
p̄pter dies ip̄os festū nō h̄uit. In kalē
v̄o ianuarij fuit sepl̄: qz ab augustovf
q̄ tūc sepulcri eius fabrica fuit ptelata.
Vel iō fit. viij. kal. aug. l̄ festus: qm̄ hac
die dedicata est sibi ecclia in compostella
Quare dictus sit maior. dictū est sub fe
sto ap̄loz philippi 7 iacobi. Hoc at̄ festus
non habz vigiliā vel ieiuniū. put d̄c̄m ē
in sexta parte sub q̄rta feria tertie hebdo
made aduentus. Hac die dicūt quedaz
eccl̄ie eplam. Jam nō estis. eph̄. ij. Alie
Benedictus deus et pater. eph̄. sioz. i.
Et euāgelium. Accessit ad iesum. mat
th̄i. ix. capitulo.

Libet Beptimus

De septem dormientibz.

Hinc de festo se-

Nptem dormientiu dicenduz ē
ser eoz potētes fūēt in ephē
so tpe q̄ decius cesar psecut⁹ ē eccliam dei
qui q̄cito audieēt psecutiōez fugerūt in
montē ⁊ latuerūt in spelunca q̄daz et se/
cum magnā pecuniā portauēt: s; paz ci/
bi- quoz noīa sūt maximian⁹. marc⁹ mar/
tinianus. dyonisi⁹. iohānes. serapion.
⁊ constātin⁹. Ibi cū eēnt in spelūca. pma
die comedeēt quicqd habueēt comestio
ni aptū ⁊ dixerūt fūietī suo. Cras emas
nob cibos: qz paz hodie cōedim⁹: ⁊ postea
dormierūt. Tandē decius q̄fuit eos. nā
audiuit eos eē xpianos: s; dēm ē sibi eos
aufugisse in alias regiōes v̄l in mōte la/
tuisse. qd̄ audiēs fecit ostia spelūce lapi/
dibz obstrui. Post mltū ⁊o tps. videlz
circiter trecētos annos. q̄daz voluit fia/
bulum ⁊ spelūcā facere ⁊ fec magnū ig/
nez in q̄ soluti sūt lapides q̄ erāt i ostio
spelunce. ⁊ statī in spelūca refulsit sp̄dor
ignis: ⁊ euigilati sunt septē dormientes
⁊ ser q̄ potentes erāt dixerūt septimo: q̄
erat fūus eoz. Dies est: vade nob eme/
re cibos. Putabat enī se p vnā noctē tā/
tum dormiuisse. Fuit ḡ ille ad ciuitatez
et venit ad macella: mirat⁹ vltra modū
qz cruces videbat p vicos ⁊ in triūis ⁊
in q̄druūis. Aliqz carnes emēs obtulit
set monetā quā hēbat: nō coguerūt eaz
carnifices ⁊ dixerūt Qñ habes istos nū/
mos. Qui ait. Ex meo pprio labore Et il/
li. Qñ es tu. Qui ait: de patria ista. Tūc
illi. Qui sunt pntes tui. Ille ait. Iste ⁊
iste. Et non cognouēt carnifices aliqz
eoz quos ipe noīabat. Al longo enī tēpe
eoz noīa cū illis erāt sepulta. Iterū illi
direēt. Sub quo impatore fuit illa mo/
neta. At ille. Sub decio. Tūc illi amira/
ti tūz ppter monetā: tū ppter ea que refere/
bat: estimātes eū insanū eē. ligauēt eū
et duxerūt eū añ pontificē ciuitatis. Cui
diligēter inq̄renti q̄s ille esset ⁊ vñ ⁊ vbi
hāc inueniss; monetā: ⁊ de alijs q̄ ipe re/
tulerat carnificibz omnia put p̄tigerāt re

uelauit. Tunc ep̄s veniēs cū vniūso po/
pulo ciuitatē ad spelūcā inuenit eos ser
qui ibi remāserāt itez dormientes ⁊ eu/
gilatos secū in ciuitatē adduxit: ⁊ singu/
la sciscitat⁹ ab eis inuētuz ē eos i spelūca
fuisse p. ānos fere trecētos. Preterea
inuēte sunt plūbeē tabule in ipa spelun/
ca: q̄s illi imposuerāt ibi q̄ mādato decij
obturauerūt os spelunce. Imperatores
erant tūc honori⁹ ⁊ archadi⁹ qui cū p̄us
dubitarēt d̄ resurrectiōe. hoc viso firmi⁹
crediderūt. Fūēt aut cū ep̄o p̄dicti sep/
tem iuuenes p aliq̄ dies: ⁊ postea mor/
tui sunt liba morte. Qñ dicti sunt mar/
tires: qz tamdiu in spelunca remāserūt.

Ad vincula sancti petri.

Festum beati pe/
tri qd̄ ad vincula d̄r q̄druplici te/
causa institutū fuit. Primo fm bedā: qz
theodosia vxor theodosij. ij. impatoris
hierosolimā pfiscēs. vidit in alexādria
festū celebrari in kal. augusti: ad honores
cesar⁹ augusti: de triūpho habito de cleo/
patra regia egipti ⁊ marco āthonio viro
ei⁹. vñ vlxmēter voluit qd̄ dānato ⁊ gē/
tili tant⁹ honoz exhiberet. Veniēs at hie/
rosolimā catenas q̄bz petr⁹ sub herode fu/
it alligat⁹ acq̄fuit ⁊ romā rediēs eos apo/
stolico p̄ntanit. q̄ alias catenas q̄bz sub
nerone fuerat alligat⁹: apportari p̄cepit
q̄ se tangētes vsqz adeo sunt miraclose
p̄iūcte: ac si sp̄ fuisent eedem. Qñ papa
et regia mor diē ipam vbiqz celebrē fore
statueēt: sic solēntas piscator⁹ obfusca/
ret. solennitatē impator⁹: ⁊ catena petri
extinguerz torquē augusti. Scda cā in/
stitutionis h⁹ festi est. ppter mēoriā libera/
tionis beati petri p angelū facte a carce/
re siue a vincul⁹. put in eplā legi⁹ hodie
na. ⁊ fm l̄s vidē qd̄ deberet vocari l̄s festū
a vinculis. Tertia cā est qz cū quirin⁹
tribun⁹ filia h̄et gutturosaz. illa ad mā/
datū sancti alexandri pape q̄ fert⁹ fuit a
beato petro: q̄fuit logas siue vincula q̄bz
b̄s petr⁹ fuit inuiculat⁹ rome sub nero/
ne quibz inuentis ⁊ osculatis liberata ē:
et quirinus cum sua familia baptisat⁹ ē

Tunc dictus alexander papa hoc festum in kal. augusti celebrandum instituit: et in honore beati petri ecclesiam in urbe fabricauit: ubi vincula ipsa reposuit: et ad vincula nominauit: in qua festiuitate populus illic conueniens ipsa vincula hodie osculatur. Quarta causa potest esse quod dominus petrus a vinculis miraculose absoluit: et eisdem ligandi atque soluendi potestatem dedit. Nos autem vinculis peccatorum ligati tenemur et absolui indigemus. ideo igitur in solemnitate ipsa quam deus ad vincula ipsum honorauit. ut sicut ipse a vinculis absolui promeruit: et absoluedi potestatem accepit a domino: sic et ipse nos a peccatorum neribus absolui obtineat. Hac die deus epistola. Visitatio herodes. act. xij. Euangelium venit iesus in partes. mathei. xvi.

De festo machabeorum.

Machabei isti sunt

illi de quibus fuit iudas machabeus de quibus habetur in .ij. machabeorum. Et cum ecclesia occidentalis nulli alteri sancti veteris testamenti festum celebret: prout dicitur in psalmo. huius partibus istorum tamen et innocentium festum recolit. Istorum quidem propter quatuor. Primo quod passi sunt propter legem obseruandam: quod vicia carnes porcinas non legem comedere noluerunt. Secundo propter martirii prerogatiua. prout legitur in historia scolastica. Quia enim inaudita supplicia super sanctos veteris testamenti protulerunt. ideo in his privilegiati sunt ut eorum passio celebretur. Tercio quod ipsi fuerunt septem fratres et numerus septenarius est numerus vniuersitatis. Unde in eis significant omnes martires veteris testamenti: celebritate digni: et omnibus illis in istis reuerentia exhibetur. Quarto quia ipsi ostendunt in exemplum martiribus noui testamenti: ut sic illi per legem mosaice obseruatione passi sunt: ita et nos maxime si necesse fuerit pati simus pati per euangelica. Et secundum hoc magis celebratur hoc festum propter significatum: quod propter significans. Quidam vero dixerunt quod isti machabei sunt illi septem fratres qui fuerunt filii felicitatis.

De inuentione sancti stephani.

Beatissimi stephani prothomartiris inuentione facta fuit die illa quam celebratur eius passio et passus est in illa die quam eius inuentione celebratur scilicet in augustinus. Huius festi per ecclesiam quatuor de causis translata sunt. Primo quod cum beatus stephanus fuit prothomartir et martirium sanctorum sit eorum natale in celis. merito statim post natale domini natale prothomartiris stephani celebratur. Secundo propter dignitatem dignius namque est festum quod est de morte quam aliud: et ideo competenter tanquam dignius statim post natiuitatem collocatum est. Tercio quod officium passionis eius recordat officio natalis domini. Unde est illud. Veri natus est Christus in terris ut hodie stephanus nasceretur in celis. Quarto quia in eius inuentione maria multitudo hominum venit: qui videtes miracula plurima que fecit deus in illius inuentione maiori cultu diem illum celebrauerunt annuatim quam etiam diem mortis illius. Statuerunt ergo sancti patres ut festum passionis eius transferretur ad hanc diem inuentionis: et festum inuentionis ad festum passionis. quod festum passionis maiori cultu dignum est: ut populo huius diebus qui natale domini sequitur feruentiori cultu celebretur: quam diem eiusdem festi in augustinus. Alia etiam ratio redditur sub ipso festo.

De transfiguratione domini.

Sequitur de festo transfigurationis domini quod est in die festi beati iohannis: non quod tali die transfigurationis facta sit: sed quod tunc ab apostolis qui secum fuerunt in monte fuit manifestata et publicata et predicata. Precepit enim ne alicui dicere donec a mortuis resurrexisset. illi autem usque ad hanc diem semper hoc tacuerunt. Transfigurationem enim constat factam fuisse circa principium veris. eo scilicet die quando deus euangelium de transfiguratione. secundum hebdomada quadragesime. Et nota quod in quibusdam locis hac die conficit sanguis Christi de nouo vino si inueniri possit: aut saltem aliquantulum de matura vicia in calice eliquatur. Benedictus est et racemus: ex quo

Liber Septimus

plus communicat. Et est rō h. In die eni cene dixit iesus dil. Amē dico vob. Amō to nō bibā de h. genimie vitis: donec bibam illō nouū in reg. pa. mei. Quia g. q. dixit nouū et etiā trāfigurātō ptinet ad illam gl'iosāz in nouatiōez quā xps hūit post resurrectiōem et quā fideles post resurrectiōem sunt habituri: ideo in hoc festo sanguis xpi ex nouo vino conficitur. et ppter h. etiā hac die noue vne bñdicū tur. Cuianus papa statuit: vt pme fruges et fabe sup altare benedicantur.

De festo sancti laurentij.

Catus lauren-
tius qz post bñm stephanum inter alios martires pmatū obtinet vīgiliam hz. non qz maiorē penā sustinuerit qz alij. Nā mlti tantā penā sustinuerūt sicut btūs vincenti: et btūs geozius: et alij quidā. s. ppter officiū pdicatōis et ppter martirij locū. qz romē: et ppter bonam āministratōez thesauroz ecclie. Cū incipit introit in vīgilia ipi. Displēt de dit paupibz. In die vō hz. ppiū officiū vic. Cōfessio et pleritudo rē. Et h. iō dō: qz ppter pfectiōez fidei fuit assat: et exaltat: et apparuit ei scititas euz nō timuerit sic tormentari p xpo. Quia vō ipe i tormentz posīt iubilabat: ac dñō laudes cātābat: iō seqtur vsus Cantate dñō canticū nouū. In collecta vō illa Da nob qd dñe rē. orat ecclia sic se liberari p dñz ab igne viciōz: et ipa vicia i se extirgui. sic bñs laurenti fuit libat ab igne tormentoz. Cū ipe dicebat tyrāno: Disce miser qnta ē virt' dñi. Nam carbonēs isti non dolorem: s. refrigeriū mihi pstat. In epla vō. Qui pce rē. ij. corint. ix. agit de largitate eleosinaz faciēda paupibz. Qd pceptū strenue impleuit btūs laurenti: q thesauros ecclie dedit paupibz. Et vt eū in hoc imitemi dō. Iusticia ei manz in scē seculi. Rñsoriuz de passione eius ē: eo q igne pbatus fuit sic auz in fornace pbatur. et h. est qd dic. Probasti cor meū et visitasti nocte. qz ad lrām d nocte fuit assat: et a dñō visibilē visitat. Et iō dicebat

Dea nox obscur non hz: s. omia in luce clarescunt. Clerus ē. Igne me exaimas: et nō est inuēta i me inq̄tas. i. ineq̄litas: qz sp et pfecte in fide p̄stans fuit. Cū nō fuit inuēta in eo inq̄tas. s. peccati. Illa est de nobili misterio eius. Et quia erat p̄cipu' minister. iō in p̄tute dñi p̄cipua opabat. Leuita inq̄t laurenti: bonū opus opatus ē: q p sig. cru. ce. illūinauit et thesauros ecclie dedit paupibz. Leuita idē est qd assumpt: vt offerēs: qz ad litteram assumpt fuit ad misterii diuinū. Cū legīt ipm dixisse btō syrto. Quo p̄grederis sine filio p̄r: nunq̄d regenereris me. pbasti expiri: vtz idoneū minist' elegeris cui p̄misisti dñici sanguis p̄fectio nem. Iste fuit leuita. i. seipz offerēs. Cū ipse i tormentz posīt dicebat: Ego me obtuli hostiā deo in odorez suauitatz. Et ideo de eo in noctnali officio cātāt ecclia. Meruit esse hostia btūs laurenti: q dñz assare dñm nō negauit: et iō inuētus est sacrificiū laudis. Et qz deus laudādus ē de tanta patientia p̄cessa martiri: iō pdicta sub alla cantātur. In euāgelio vero Nisi granū frumti: qd ē ioh. xij. agit dñs de mist' suis et de p̄mio ipoz: dices p̄mio d ope ipoz. Qui mihi ministrat me se quat. Et p' de p̄mio adiungit di. Et vbi sum ego illic et minister me' erit. Si quis mihi ministrauit honorificabit eū pater me' rē. Cum igit inter mīstros p̄cipuus fuit bñs laurenti: iō istd euāgelii in eius festiuitate cātāt. S. qz p̄uilegiatū misterii est pdicatio et p̄fessio nomis dñi coram regibz et p̄ncipibz: iō seq̄t offerto rii Confessio et pleritudo rē. In postcōmuniōe qz agitur de ministr' et merito ipoz. Qui mihi ministrat rē. Ad horas dō caplm Qui pce. ij. corint. ix. Et nota q iste scūs ppter tres p̄rogatiuas sup in p̄cipio positas in tribz p̄uilegiat' ē. P̄rimo qm ipse solus inter martires hz ieiunium institutionis. Secundo i octauis: quoniā iste tantū et beat' stephan' octauas habent inter martires: sic btūs martin' inter cōfessores. De hac octaua dñm ē in fine p̄lexmij huius p̄r. Tercio

in regressibus antiphonar. In hoc ei festo quidā versiculi p̄mittunt antiphonis vt dictū est in .vi. pte sub dñica de trinitate Beat⁹ laurēt⁹ fuit archidyacon⁹ rome p⁹ quē null⁹ dī archidyacon⁹ ibi fuisse.

De assumptiōe beate marie &ginis.

Ieronimus dicit Quō beata maria assumpta fuit siue in corpe siue extra corp⁹ nescio. deus scit. Aug⁹. vero dicit q̄ in corpe. veritas tñ est q̄ p̄rio assūpta est in aīa. vtrū vero corp⁹ in tra remāserit incertū hēf. ⁊ meli⁹ est pie dubitare. q̄ aliqd circa b̄ temere diffinire. pie tñ credendū est eā totaliter fuisse assumptā. Vterū qdā religiosissima mlt̄ elizabeth noīe de p̄tib⁹ saxonie asseruit sibi reuelatū fuisse. q̄ p⁹. xl. dies post assūptiōez aīe assūptū fuit corpus. ⁊ inde cōposuit qdā tractatuz. q̄ tñ nō est autētic⁹. Refert ephirius q̄ brā &go qñ christū p̄cepit erat ānoz. xiiij. ⁊ i. xv. ipm pepit. ⁊ cū eo māsit ānis. xxiiij. ⁊ p⁹ moztē christi supuirit ānis. xxiiij. Et fm b̄ tēpore obit⁹ sui erat ānoz. lxxij. Probabili⁹ tñ vt videt dicūt alij. q̄. xij. ānis filio supuirit. ⁊ sic sexagenaria ē assūpta. cū apostoli totidē ānis p̄dicauerūt i iudea. ⁊ circa ptes illas. In b̄ festo dicūt. qdaz q̄ in eccliaz dedicatiōib⁹ dicuntur. q̄ ad eaz p̄tinēt Cātaf etiā de libro cantī. s. Osculet me osculo ⁊c. Rīsonia ei aīe ⁊ lectōes in de sumūt. q̄ liber ē de amorib⁹. q̄ i carne manēs maiorē habuit dilectōem q̄ aliq̄ creatura i carne viuēs excepto christo. ⁊ iō p̄f excellētē caritatē quā habuit i terris meruit ascēdere sup āglos. In carne ei p̄ter carnē viuere. nō trena s̄ celest⁹ vita ē. Et cōpetit b̄ festū estiuo tpi. q̄ p̄ calozē ignis caritas ascēdit. Rursus legīt ⁊ cantaf de cātico amor⁹ eo q̄ brā &go figurā ⁊ ecclie. sic ei ipa mē est ⁊ &go ⁊ spōsa. sic ⁊ ecclia mē scōz nomē ⁊ virginitatē et sponse. Virginitatē in quā mētis et fidei q̄ p̄ualet &ginitati carnis. spōse q̄ ipa est sponsa christi. Cū apls. Respōdi ⁊c. Est aut vt dicūt quidā cantici legēda medietas vsq̄ ad octauas. Alia vero medietas

vsq̄ ad natiuitatē eiusdē virginis refue tur. Hinc ḡ &grue accedit q̄ circa festuz istud libri salomonis legant. Et p̄mittū tur antiphonis qdā versiculi. vt dictū ē in .vi. pte sub dñica de trinitate. In calcedo nen. cōcilio qd̄ brūs leo papa celebrauit statutū fuit vt virgo maria mē dei appel laret. Alij tñ dicūt q̄ in ephesino iussu ce lestini pape primi celebrato. Itē nota q̄ ille fmo hiero. Rogitis me o paula ⁊ eu stochiū. q̄ a q̄busdā in hoc festo i ecclia le gīt. nō dī legi nisi in refectorio vel caplo q̄ ad b̄ fact⁹ fuit. Dicūt aut ad horas ca pi. In oib⁹ requiē. ecclie. xiiij. c. In vigi lia assūptōis dī epla. Ab initio. ecclie. xiiij. Alie ecclie dicūt Ego q̄si. q̄ est ibidē. Euā gelū ē. Erurgēs maria. lu. i. c. Alie ecclie dicūt Loq̄nte iesu. xi. c. Offertoriū. Opō mea mūda. iob. xvi. Ceter⁹ i missa diei le gīt epla. In oib⁹ req̄e q̄siui ⁊c. ecclie. xiiij. c. In oib⁹ ei q̄siuit vitā etnā. ⁊ iō habuit illā. Sequit Et q̄ creauit me. req̄euit in tabernaculo. i. i vtero meo. Et q̄ dñs in vtero b̄te virginis req̄euit. iō ipe dedit il li suū tabernaculū. i. celuz. Et sic ipa fecit dño thronū grandez. Cū ipa dicit. Ma gnificat aīa mea dñm. et. iiij. regum. x. c. thronū fecit rex salomon de ebore grādē ita ei fec dñs thronū grādē i celo. qñ exal taut eā sup anglos. Euāgelium legīt de martha ⁊ de maria. s. Intrauit iesus lu. x. qd̄ p̄ia facie p̄iere nō vt. tñ bñ p̄tinēt est fm allegoriā. Intrauit enī iesus i qd̄ vā castellū. i. i brāz &ginē q̄ dī castellū q̄ est tribil⁹ demōib⁹ ⁊ bñ se m̄uauit dī oya bolū ⁊ vicia. Diminutue at dī castellū p̄pter hūilitatē. ⁊ dī qdā p̄f singlaritatē q̄ nec p̄ia filis visa ē. nec b̄te seq̄ntē. Et martha. i. actiua vita recepit eū. diligētis sime ei nutriuit puez suū ⁊ tulit i egiptū ⁊ p̄i se pbauit i actiua vita eūdo ad eli zabeth ⁊ fūiedo ei. Et sic ipa fuit martha i actiua vita. ita fuit maria magdalea i p̄te platiua. Cū i alio euāge. hēf. Maria cōs uabat oīa d̄ba hec p̄ferēs i corde suo. De ei due sorores fiḡicāt vitā actiuā ⁊ vitā p̄templatiuā. q̄ plene fuerūt in brā virgi nep q̄s ipsa sublimiter honorabilis atq̄

Liber Septimus

delectabiliter in seipsa recepit christum.
Illud autem notandum est quod quattuor sunt euāgelia de beatā maria. Unū est. Missus ē gabriel. quod nō debet dici nisi in aduentu dñi. et in annunciatōe ei. Alia tria possunt cantari quatenus de ipsa peculiariter missa cantat tanquam cōia quae sunt ista. Extollēs vocē quādam mīr. et c.
Aliud. Abijt maria in mōtana. et c.
Aliud. Stabat autem iuxta crucez. et c.
Iste nota quod huius festū habet ieiuniū et octauas. quod nō habet aliud festū de illa. hoc ei festū maius est omnibus alijs quae sunt de illa. Sicut et de quolibet sancto maius festū est trāsitus illi. quam aliud de illo. quod de miseria transit ad vitam. excepto de iohanne baptista. Quare autem herbe colligantur et benedicantur in huius festo ipsa legēda indicat. quod beatā maria cōparatur rose et lilio. Unum sicut spina rosas genuit. ita iudea mariā. Officiū autem beatē marie virginis nō debet quidē sed in sabbato solēniter dici. putat dictū ē i. vi. p. te sub ti. de tpe aduentus. In quibusdam tamen ecclesijs si forte a quinta feria cene dñi usque ad octauas pente. dicentes quod tūc in ecclesia omnia breuia eē dñi. Legitur tamen quod cum quidam sacerdos aliam forte missam nesciens. omni die missam de beata virgine celebraret episcopus eū ab officio suspendit. sed virgo beata ipsi episcopo ex hoc grauissime cōminata est. et iō ipse suspensionem huiusmodi relaxauit.

De sancto bartholomeo

Beatus bartholomeus prius predicauit ut dixit beatus theodosius abbas in ligdonia. postea in india. deinde in albania ciuitate armenie. vbi prius excoziatur et postea decollatur est. deinde trāsitus debet beneuēti. quibus hodie rome esse dicat. Quidam autem celebrant festū excoziatiōis. et quidam decollatiōis sic dictū est i. vi. pte sub quarta feria tertię hebdomade aduentus. Et nota quod in quęritibus beatū bartholomeū demon ipse ita descripsit dicens. Capilli ei nigri et crispi. caro candida. oculi grādes. nares coęles et directe. barba plura huiusmodi paucos canos. statura equalis. collobio albo clauato purpura vestitus induitur pallio albo quod per singulos angulos habet gemmas purpureas.

De festo decollatiōis sancti iohannis.

Festū decollatiōis beati iohannis celebrat ecclesia quod pro veritate mortuus est. sed non sic solēnitur sicut festū natiuitatis ei. eo quod descendit ad inferos sic dicit gregorius super illū locū. Tu es qui venturus es. an aliū expectamus. Fuit autem decollatus in tpe pascale per herodē regē anno. xxxij. a natiuitate dñi. i. anno precedēte passionē dñi. Et ipse in anno tricesimo cepit predicare. Et ita huius festū est de decollatiōe. Et nota quod tres fuerunt herodes quos eorū infamias crudelitas fecit famosus. Primus dicitur est herodes ascalonita sub quo natus ē dñs a quo innocentes occisi sunt. Secundus antipas qui iohānez decollauit. Tertius agrippa qui iacobū occidit et petrū incarcerationi. Unus et sus. Ascalonita necat pueros antipa iohānez. agrippa iacobū claudēs in carcere petrū. Hanc decollatiōem iohānez discipuli ei. corpus sepelierunt in sebastie vrbis palastine. et caput in hierusalē humatus est iuxta herodis habitaculū. et vbi corpus sepultū iacebat. multa de miracula opabatur. Unum multitudine magna christianorū illuc confluebat. Quod videns iulianus apostata iussu ei. gentiles ad dedecus sancti iohānez prefrēgerūt mausoleum. et ossa ei per agros sparserūt. Sed cum christiani illuc veniret. et miracula nō cessarent. ite gentiles ossa collegērūt et combusserūt. Sed dicitur ille quo dñm ad iordanē venientē monstrauit dicens. ecce agnus dei. et c. nō potuit cōburi. Multi tamen christiani monachi hierosolimis qui iterebant cum gentilibus ossa colligentibus quatenus occultare poterāt reseruauerūt. tuleruntque ossa ad philippū hierosolimitanū episcopum. qui misit ea per iulianū dyaconū anastasio alexandrie episcopum. qui post theophilus vrbis eiusdem episcopus in templo serapis reposuit. et basilicam in honore ei. consecrauit. Unum huius festū de decollatiōe et cōbustione ossium est secundum magistrū gilbertū. quod celebrat ecclesia quasi per iam mortuo secundum martyriū. quod in suis ossibus quodammodo passus ē. Alij dicunt quod beatā tecla digitū beatī iohānez qui cōburi

nō potuit de ultramarinis partibus afferens in marianā ibi ad honore beati iohannis fundavit ecclesiam. et hac die dedicata est ei ecclesia. quodque statum fuit a domino papa ut hec dies ad honore beati iohannis per totum mundum spiritus celebris haberetur. et sic in hoc videtur quod debet dici festum dedicationis. Rursus beatus iohannes caput suum quod in hierusalem fuerat humiliter reuelavit duobus monachis orientales quibus quod hierusalem adorare venerat. quod iuxta herodis habitaculum illud. vi. kl. maij inueniunt. Et post ab alijs placuit est in emissam civitatem et in quodam specu ignobiliter reconditum donec tenuo marcello presbytero fuit reuelatum. et per eiusdem verbum episcopus quarto kl. septembris reuelatum. ex quo tempore cepit in eadem urbe decollatio celebrari ea die ut arbitror quod caput est reuelatum. et ita hoc festum potest dici reuelationis. Hoc ergo festum potest esse de decollatione vel de collectione officii. vel de dedicatione ecclesie ad honore illius. et de reuelatione. Hac die dicitur quodam episcopo. Expectatio iustorum. per. r. c. Et euāgelium. Visit herodes. mar. vi. c. et illa. Erat lucerna iob. v. c. De sanctis felice et audacto.

Sciendum est quod cum beatus felix traheretur ad mortem pro nomine christi. quodam repente se in medio protulit dicens. Et ego sum christianus. Dixit carnifices. Ergo visis et tu. Cum autem nomen illius ignoraret vocat est audactus. quod si beato felici audactus associatus. sic et beatus iohannes alexandrinus episcopus ob eximiam in pauperes christi pietatem iohannes eleosinarius dicitur. cuius festum. ix. kl. februarii celebratur.

De natiuitate beate marie virginis.

Festum natiuitatis beate marie. quam viz in mundo nata est. id est celebratur. quod fuit in utero sanctificata iuxta illud psalmiste. Sanctificauit tabernaculum suum altissimum. In hoc festo legitur genealogia saluatoris. imo ipsius beate virginis. quod de eadem fuerunt genealogia. Cum legis euāgelium mat. i. c. Liber generationis de quo dictum est in. vi. parte sub natali et sub festo apostolorum philippi et iacobi. et epla

Ego quasi. eccles. xiiij. ca. Alie ecclesie dicunt. Dominus possedit me. puer. viij. Cantat etiam historia de laudibus ipsius virginis. In quibusdam tamen ecclesijs leguntur cantica canticorum. quod magis pertinet ad festum assumptionis. put ibi dictum est. Dicitur etiam ad horas caplin. Ego quasi vitis. eccles. xiiij. c. Sane hoc festum olim non celebrabatur. sed quodam vir religiosus pluribus annis audiuit anglos in hac nocte solennitates in celis. cui cum quarenti reuelatum est anglos gaudere. quoniam beata virgo nata fuit in illa nocte. quod apostolicus autem tunc tunc celebrari precepit. ut in solennizando celestis curie reformesset. Non autem hoc hoc festum ieiunium institutionis. potest tamen habere deuotionis. Alij etiam non habuit octauam. sed innocentius papa. iij. eam instituit. Glacante enim romana ecclesia per obitus grecorum papae. ix. cardinalibus concordare nequeuntibus romani per plures dies eis inclusis multiplices molestias eis inferebant propter quod dicti cardinales regie celi vouerunt quod si ei meritis concordaret. et abire libere possent octauam sue natiuitatis diu neglectam celebrandam de cetero statuerent. Sic quod in celestinum papam venerunt. et liberati sunt. sed quod idem celestinus vixit solum. xviij. diebus non potuit votum implere. quod postmodum dicitur innocentius ei successor impleuit. Et nota quod ecclesia tres natiuitates solennizat. scilicet iohannis baptiste. beate marie et christi. Si quidem iohannes fuit lucifer quod sic lucifer precedit solem. sic ipse christus. primum enim apte predicauit. maria fuit aurore. natiuitas christi ortus solis. quod in eo splendor patris apparuit. Predicte autem tres natiuitates designant tres spirituales natiuitates. Nam renascerimur cum iohanne in aqua. cum maria in penitentia. et cum christo in gloria. Cum igitur oporteat quod contritio precedat natiuitatem baptismi in adultis et natiuitatem glorie filii. id est merito ille due vigilias habet. Sed cum penitentia tota sit per vigiliam. non optuit quod ipsa vigilia haberetur. Et id hoc festum vigiliam siue ieiunium non habet. Et est sciendum quod beatus fulbertus episcopus cardinensis fecit illa tria responsoria. Stirps yesse. Solus iusticie. et Chorus noue hierusalem.

Liber Septimus

De exaltatione sancte crucis.

Exaltatio scē cru-
cis dō qz cosdreas rex persarū
hierosolimā venit ⁊ lignū do-
minicū inde secū tulit. ⁊ facta domo celo
sili. in eadē sedē sibi fecit. ⁊ lignū a dexte-
posuit loco filij. gallū vero a sinistris loco
spūsancti. ⁊ ipse stans i medio se deū ro-
tari iussit. Qdō audiēs erach' impator ro-
man' aciē mouit iuxta danubiū. qui flu-
uius ē psay. nō hūc qui i sueuia nascit s3
aliū eiisdē noīs. ande victo filio cosdree
singulari certamīe crucē dñi tulit. Et cū
appropinqret in magna pompa hierlm.
porte ciuitat' p angelū clause sūt. ne itra-
ret. Qui cū rehemēter amiraret. audita
est vox de celo dicēs. regē regū nō sic in-
traffe hierlm phaleratū. qñ p oibz patire
nit. s3 humilē ⁊ sup asinā sedentē. Et sta-
tim recognoscēs elatiōem suā. de equo
descēdit. ⁊ hūiliat' ē valde. ⁊ porte ei spō-
te apte sunt. ⁊ nudis pedibz ciuitatē itra-
uit. ⁊ in ei' introitu multi diuīsoz morbo-
rū generibz detēti curati sunt p crucez. ⁊
impator ipse in has deuotissimas crucis
prorupit laudes dicēs. Q crux splēdidi-
or cūctis astris mundo celebris tē Ille g
crucē exaltauit ⁊ exaltatiōis diē in futur
epis sibi p'sentientibz. in suo impio statu
it esse solennē. **B**ergi' vero papa longis
post tpiibz. in sacrario beati petri inuenit
capsam argenteā ⁊ in ea crucē ex salutife-
ri ligni magna portioē cōpositā lapidibz
preciosis adornatā. q posita in basilica sal-
uatoris. adorā a p'plo in die exaltatiōis.
Est aut mai' festū inuētiōis q exaltatio-
nis ppter autoritatē instituentis. Nam il-
lud a papa. s. eusebio istud xō ab impato-
re institutū est. An h' festo dō epla q dō i
ramispalniaz. qz i ea agitur de exaltatiōe
scē cruci. Alij legūt illā. **C**hris' fact' est.
ad phil. ij. c. Legit etiā in qbusdaz eccl'is
euāgelij. in q fit mētio de aduētū chrisi
⁊ fulgoze. Sic fulgoz exit tē. qd ⁊ dici cō-
sueuit tpe aduent'. An alijs vero dō euā-
gelij de nicodemo. qd qdā dicūt in festo
inuentiōis scē cruci. Ubi ei dō. Sic moy

ses exaltauit serpentē in deserto ita exalta
ri optz filiū hoīs. Cōmūiter tñ dō q me
li? est dicere euāgeliū. Nūc iudiciū ē mū
di ioh. xij. c. in q dō. Cū exaltat? sūo a tra
oia trahā ad meipz. Prefatio. Ho illa dō
q añ pasca p. rv. dicit leu i quibusdā eccle
sijs p qñqz dō pl vt alij volūt illa q dō in
tpe pascale. Dicis etiā ad horas capitulū.
Christ? fact? est pro nob. ad philip. ij. ca.

De scō matthæo aplo ⁊ euāgelista.

Erat mattheus leuita fuit. Erat autē hebreus. et ideo hebraice scripsit hebreis in iudea. s. postea liber ei⁹ fuit translat⁹ in grecū. & inde in latinū. Et nota q̄ euangelii. qđ ipe p̄p̄is manib⁹ anno dñi q̄dragesimo scripsit cū ossib⁹ beati barnabe repertus ē quod quidē euāgelii b̄t̄is barnabas se cū ferebat ⁊ sup. egros illud ponēs tam fide barnabe q̄ merito beati matthei. p̄ti nuo liberabat. Marcus vero edidit aquile euāgelii anno dñi. xliij. Picit hodie epla. Ciniuiq; v̄m. epl̄e. iij. ca. Alij v̄ro dicūt. Similitudo vult⁹. ezech. i. ca. Euāgelii est. Dñ trāsiret iesus. matt. ix. ca. In vigilia vero ē euāgelii. Clidit iesus publicanū. lu. v. c. Predicauit autē sub gayo caligula impatore qui sic dict⁹ est. qm̄ nat⁹ est in expeditione. ⁊ coop̄tus caligis. Iohānes autē scripsit sub numa marcus sub nerone. De luca incertū est quidā tñ dicūt q̄ sub nerone.

De sancto mauricio ⁊ socijs eius.

Quoniam galli exerce-
bant exercitū in romanos
dux egypti collegit exercitū in
quo fuit beatus maurici⁹ q̄ sub se habebat le-
gionē. in q̄ erat sex milia sexcenti⁹ sexagi-
ta sex. Cū ergo essent in exercitu. tyrān⁹
voluit eos cogere adorare ydola q̄ nolu-
erūt. ⁊ propterea decimā p̄tē accepit tyrān⁹
n⁹ ⁊ interfecit. **Q**uod vidēs beatus maurici-
us. pervertit sermonē ad socios orās vtrū-
q̄ riliter faceret. ⁊ sic ab eo confortati passi sūt
martirium. Fuerūt autē baptizati. añs

romā veniret. Et nota q̄ dicif de mauri-
cio ⁊ thebea legiōe q̄ inueniūt ples the-
be. Una i egypto vbi sūt mauri. Altera
in grecia vbi sūt thebani. Alia in india
vbi sūt thesbite. Isti socij mauricij erāt
de egypto. De festo bti luce euāgeliste

Lucas sirus fuit

L natiōe ⁊ antiochen⁹ patriarcha
et p̄dicauit i bithinia vbi suā mortēz nō
martirio finiuit. Fuit etiā pictor ⁊ medi-
cus. ⁊ fm hiero. fuit discipul⁹ aploz: et
nō dñi. Venit ei ad fidē post dñi resurre-
ctōez vt legif in glosa sup ezech. licet qui
dā dicāt q̄ fuerat de septuagintaduob⁹
discipul⁹ dñi: ⁊ scripsit euāgeliū i achaia.
Vixit aut octogitāq̄ttuor ānis. Ipse euā-
geliū ⁊ act⁹ aploz cōposuit. Fuit discipu-
lus bti pauli a q̄ didicit qd̄ docuit. sic et
bti marc⁹ a bto petro. In prologo tñ
euāgelij sui iuenit. q̄ ipse didicit multa
a q̄busdā q̄ in p̄ncipio cū dño fuerāt. S; bti
paul⁹ nō fuit a p̄ncipio cū dño: q̄ nō
didicit ab eo qd̄ docuit. Solutio: q̄daz
didicit ab eo. ⁊ q̄daz ab alijs. s; marime a
bto paulo. Credif tñ q̄ ipse ad btāz virgi-
nē tanq̄ ad arcā testamēti recurrens. ab
ea de multis certificat⁹ fuit p̄cipue d̄ hī
q̄ sibi soli p̄stabāt. sic de angelica ānūcia-
tiōe ⁊ christi natiuitate. ⁊ huiusmodi de
quibus solus lucas agit.

De festis sanctorū simonis ⁊ iude aploz

Iacobus minor

I frater dñi. ⁊ simō. ⁊ iudas. et
ioseph q̄ ⁊ barsabas ⁊ etiā iu-
stus cognōiat⁹ ē. ne ppter iniusticiāz ab
apostolatu fuisse repbat⁹ credat. frēs fu-
erūt filij marie cleophe. q̄ alphēo nupta
fuit. Simō aut iste dict⁹ ē celotes. dict⁹
est etiā simō canane⁹ qd̄ idez ē a cana vi-
co galilee. Cana ei cel⁹ interpretat⁹. habuit
enī magnū celū aiāz. Judas etiā multi-
plicif cognōiat⁹ ē. Dict⁹ ē ei iudas iaco-
bi. supple frater. vt p̄missū ē. dict⁹ ē etiāz
thade⁹ a tharta qd̄ ē regia vestis. ⁊ deus
Ciel thade⁹ interpretat⁹ app̄hendens p̄nci-
pē. Ipse enī fuit vestis regia p̄ ornāmēta

virtutū p̄ q̄s app̄hendit p̄ncipē christūz
Dictus ē etiā lebe⁹ qd̄ sonat cor vel cori-
cul⁹. i. cordis cultor. Int p̄missū ioseph
et mathiā sortes iacte sūt. Et d̄ simone
d̄ q̄ crucifix⁹ mortu⁹ ē. Alij tñ dicūt q̄
nō ē iste simō q̄ fuit fili⁹ cleophe s; ali⁹ nō
mō crucifix⁹ ē. Iste simō p̄dicauit in egy-
pto. postea d̄o venit in hierlm. et ibi fuit
ēps post btm iacobū minozē q̄ dict⁹ ē fra-
ter dñi. ⁊ ibi crucifix⁹ ē. Vixit aut centuz
viginti ānis ⁊ suscitauit ānq̄z mozeret. ⁊
mortuos. Cū in ei⁹ legēda inuenit Ter-
tenos mortuos mersos fluctib⁹ hūane
vite reddidit v̄sib⁹. Filium ei hospis sui
mersus fluctib⁹ suscitauit. Mortu⁹ at ē
in tothoro ⁊ nō i pastoforio. Pastoforiū
vt quidā volūt est portic⁹ tēpli. in q̄ iace-
bāt custodes tēpli. Judas aut p̄dicauit
apud persas ⁊ medos et mortu⁹ ē apud
armenos. De festo oim sanctorū.

Om̄ singula ido

O la romanorū rome templuz h̄e
nō possent. romani vnū tēpluz i honorez
sybeles matris deoz. ⁊ oim deoz ipoz se-
cerūt. qd̄ dictū ē p̄thxon. a pan qd̄ ē to-
tū. ⁊ theos deus. Successu d̄o tēpor to-
nifici⁹ papa petijt a foca cesare impato-
re p̄stātinopolitano. q̄ perat romanis. tē-
plū illō sibi dari. q̄ obtēto abiectis inde
ydolis dedicauit illud. vñ. ydus marj. ad
honore bte marie & ginis ⁊ oim martirū
⁊ dictū ē festū illud bte marie ad marti-
res. Nōdū ei fiebāt festa de p̄fessorib⁹ sed
solū de martirib⁹. Cū tūc institutū fuit
festū bti iohis añ portā latinā occasione
martirij qd̄ q̄ntū i se fuit sustinuit. Stra-
tuit ḡ idē papa vt singulis ānis illa die
celebraret festū de martirib⁹. sic in kalēd
eiusdē mēsis celebrat⁹ festū aploz. Et in
honore bte marie ⁊ oim martirū cātavit
ibi. Terribilis ē loc⁹ iste ⁊c. q̄ tñ i dedi-
catiōe eccie solet dici. Vterū greg. vñ. h̄
festū martirū trāstulit ad kalend. nouē-
bris. vt tūc collectis terre frugib⁹ cōue-
niētes ad hoc festū possent copiosius vi-
ctualia inuenire. instituēs tūc fieri festū
nō solū aploz ⁊ martirū. sed etiā sancte

Libre Septimus

trinitatis. et oim angeloz 7 pfeffoz. 7 generaliter oim sanctorz 7 sanctaz. 7 etiam electoz. vtz in hymno. et illius officium ordinavit. Institutū at fuit h festū qttu or de causis. Primo ppter pmissaz tēpli dedicationē. Scdo ppter omissoz festoz rū suppletionē. Nō ei ppter ipoz multitudinē de oibz spēaliter festare valemus. Tercio ppter negligētiā i festis q celebrauim' cōmissaz expiationē. 7 hec rō tā gū in fmōe q hac die i ecclia recitat. vbi ita dicit. Decretus ē vt die ista oim scōz memoria habeat. vt qēquid hūana fragilitas p ignorātiā aut negligētiā vel per occupationē rei secularis in solēnitatibz scōz min' pegisset in hac scā obfuatione pfoluat. Quarto ppter faciliōrē orationū n' qz impetrationē. Facili' ei qd petimus obtinebim' si simul oēs infcedant p nob. qz ipossibile ē multitudinē nō exaudiri. Cū in oratiōe hodierna dicit mlti plicatis intercessoribz largiatis. Quare aut festa scōz celebrēt. dictū ē i plemio hui' pris. Hoc festū hēt ieiuniū institutiōis. nec debet qd comedere illa die. vsqz ad vespas. nec ieiuniū dicit mutari vt qdā faciūt ppter scām qntinū. Quia dō h festū oim scōz ē gūale rō variat illi' officii. put habet varietas oim scōz. Prima enī antiphona. 7 pma lectio. 7 pmut rīsozū de trinitate cātaf. qz festū est trinitatis. Scdo loco cātaf de brā maria. Tercio de āgelis. Quarto de prophetis. Quinto d' aplis. Sexto d' martiribz. Septimo d' pfeffozibz. Octauo de vginibz. Nono de vris oibz fil. A utoritas aut illius officij obfuaat in lectōibz. Nā in qbus dā ecclis in h festo maior in ecclia. etiaz eps si pns fuerit. lectiōez legit de trinitate. s. pma vel decan'. vel saltē sacerdos. 7 sic fit dscēsus p psonas i legēdo vsqz ad pueros. Octauā nāqz lectiōez de vginibus legit vn' ex pueris. Nā sp nonā lectiōē maior est legere. Octauā etiā rīsozū dicit de virginibz scz. Audiui voces. qd cātaf a qnqz pueris corā altare beate marie virginis si fuerit ibi. cādelas i manibz tenētibz ad rēpntatiōez qnqz pru

dentū virginū lampades ornatas et accensas hntiū. Dicit etiā capitulū. Uidi turbā. apoc. vii. c. Ad missaz dō dicit epla. Ecce ego iohes. q ē apoc. vi. c. Alla. D qz glorioz. apoc. vii. Euāgelii. Uides iesus turbas. math. v. c. In vigilia dō dicit epistola. Ecce ego iohānes. apoc. v. c. Et euāgelii. Descēdens iesus. luce. vi. c.

Officium mortuorum.

Hoc loco de officio mortuoz dicēdū est. 7 qn' qz vocat agēda. ab ago gis. qz inter ceteras sui significatiōes agere idē est qd celebrare. Unde g officii ordiatū ad celebrē defunctorz memoriā agēda vocat. Qnqz etiā vocant erequie ab ereqr ereqris. qz inf alias sui significatiōes erequi idē ē qd extra alia sequi. Officiū ergo seu obsequiū i sepulturis mortuozū ereqr vocat. qz celebrat dū mortui extra viuos sepeliēdi ferunt. vel qz extra horas canonicas spēales 7 singulares hēt obfuationes. Sane h officium ptiuaf festo oim scōz. 7 sūt tres dies ptiuui. tribz misterijs deputati. Nā vigilia oim scōz dicitur ē afflictōis. solēnitatis dies ē exultationis. hodie dō dies ē oratiōis. In primo nos ieiunādo affligim' pntis vite miserā recolētes. In secūda bntudini scōz cōgaudem' gūaz actiōes dño referētes. In tertio p his q in purgatorio detinēt oram' eis modo penā mitiorē. mō plenā absolutōez oratiōibz impetrātes. Siqdē cōmemoratio oim fidelū defunctorz instituta est fieri ab ecclia tali die vt gūalibus bñficijs adiunet. q spēalia hē non valēt. sicut 7 de festo oim scōz pmissum est. Sicut enī petrus damia n' ait. sanctus edibo cōperiēs q apud vulcanū cicilie crebre voces 7 vlulat' dmonū audiebant plangētū. p eo qz aie defunctorz elemosynas 7 oratiōes de eoz manibus eripiebant ordiauit in suis mōasterijs vt post festū oim scōz fieret cōmemoratio defunctorz qd fuit postmodū a tota ecclia approbatū. Primo ergo videam'

a quibz fuit institutū officiū mortuorū.
Secundo vbi habuit initium. Tercio de mō
 celebrādū illud. Quarto de mō sepeliēdi.
 Fuit autē pmo institutū ab aplis. s3 non
 ab origine vt testat ysidor' in libro de ec-
 cliaſticiſ officiis. q' fuit adauctū 7 ex ma-
 xima pte ordinatū ab ipō. Cū ipm pme
 dat brūs aug' in encheridion dices eū
 fuisse scōm in ecclesiasticis officiis p' apo-
 stolos. Hoc officiū initium habuit in vete-
 ri lege. Nam sicut ait ambro. mortuo ia-
 cob. iosep 7 alij frēs sui cum multis egypti-
 ptijs attulerūt eū in ebron. s3 p'us eū fle-
 uerūt. xl. dieb' i egypto. 7 postea fleueſt
 eū. vii. dieb' in gab. gen. l. c. Vt legiſ in
 deute. xl. c. q' mortuo moyſe fleuit p'p'ls
 israel. xxx. dieb'. 7 filij fecerūt de aaron et
 de maria. Vt dicit salomō. Lucr' filij sa-
 piētis mortui. vii. dieb'. lucr' filij ſtulti
 ſempit' iō q' in efnū punieſ. Nota at
 q' qdā faciūt memoriā p' ōfunct' die ter-
 tia ſeu p' tres dies. reſpētātēſ triduanā
 vñi ſepulturā. ſeu reſpētū hñtes ad re-
 surrectōez chriſti q' die tertia reſurrexit.
 reſurrectionē cū chriſto mortuiſ poplā
 tes. ſeu ad trinitatē. Uel etiā vt qd' vi-
 uētes tripliciſ peccauēſ vic' cogitatiōe
 vbi 7 ope. remittat' eiſdē. Alij vō faciūt
 miſſā celebrari ſeptē dieb' ſeu p' ſeptē di-
 es. Et vtrūq' ōndiſ in li. nu. xix. c. vbi dō
 q' q' tetigerit cadauer mortui hoīs. ac p'
 pter h. vii. dieb' imūduſ fuerit aſpgeſ
 ex hac aq' die tertio 7 ſeptimo 7 ſic mūda-
 biſ. Sane imūduſ p'p' cadauer mortui
 hoīs ſignificat pollutā aiāz p'p' mortua
 opa. Celebrat' g' p' ſeptē dies. pmo vt de-
 funct' ad ſabbatū etne qet' citius valeat
 puenire. Secūdo vt ei remittant' oīa pctā
 q' cōmiſit i vita ſua. q' p. vii. dies duciſ.
 Tercio ppter ſeptenariū aīe 7 corporis.
 Aīa ei tres h3vires. ſ. rationabilitatē cō-
 cupiſcibilitatē 7 iraciſcibilitatē. corp' vō
 cōſtat ex q'attuor elemētis. vt g' pctā q' ho-
 mo p' h' ſeptenariū ſiue i hac vita q' p. vii
 dieſ duciſ cōmiſit deleanſ. ſeptenarium
 mortuiſ celebrat'. Quarto ſic filij iacob
 pte defuncto fleuerūt p' ſeptē dies vt p'
 miſſum eſt. ita et eccia p' ſuis defunctis

celebrat officiū ſeptē dieb'. Quidā autē
 faciūt nouēdinale. i. officiū nouē dierū
 vt p' hoc officiū mortuorū aīe a penis li-
 berate nouē angelorū ordinib' aſſociētur
 hoc tñ a quibz daz nō approbat. ne gēti-
 les imitari videamur a quib' hoc ſup'tū
 eſſe videt'. qui nouē dieb' lugebāt mor-
 tuos ſuos 7 in nono die cineres eorū pi-
 ramidib' vel in buſtis recōdebāt. Alij ve-
 ro celebrari faciūt p' ſuis defunctis p. xxx
 dies vel triceſimo die. Primo q' filij iſrl'
 tot dieb' fleuerūt moyſen 7 aaron vt p'
 miſſus eſt. Secūdo ideo q' ter decē faciūt
 triginta. p' ter enī trinitatē. p' decē decā-
 logū intelligim'. Tricenariū ergo mor-
 tuiſ facimus. vt quod in obſeruatiōe
 decalogi ſeu p'ceptorū chriſti. 7 p'tra tri-
 nitatē peccauerūt eis dī miſericordia cō-
 doneſ. Tercio q' numer' lune. xxx. dieb'
 p'ficiſ. ideo triceſima die vel triginta die-
 bus ſit mortuiſ officiū vt opa eorū corā
 deo plena eſſe intelligāſ. Quidā q' q' ter
 decies celebrāt ſiue q' dragenariū faciūt.
 vt qd' illi in doctrina quattuor euāgelio-
 rū. 7 in decē p'ceptis legis peccauerūt ſi-
 bi p'doneſ. Rurſus qui die quadrageſi-
 mū ſeruāt repñtant dñicā ſepulturam
 optātes mortuiſ gloriā hñe cū chriſto. q'
 quadraginta horis iacuit in ſepulcro. cō-
 potata hora nona in q' emiſit ſp'm. 7 vltia
 hora noct' dñice. in q' reſurrexit ſm aug.
 Repñtant etiā q' vt p'miſſus ē mortuo
 iacob filij ei' luxerūt. xl. dieb'. Alij quin-
 q'agenariū faciūt. qm' ſicut beda 7 grego-
 dicūt in glo. ſup locū illum vbi habet' q'
 abraā q'ſiuit a dñō volēte ſubiūtere ſodo-
 mā. ſi quinq'ginta fuerint ibi nunq'd de-
 ſtrues eos 7 rñdit dñs nō. Quinq'gena-
 rius nūerus p'fect' ē 7 ſignificat ānū iu-
 bileū. i. octauā etatē in q' erit remiſſio et
 plena libertas. Uel g' aīe ōfunctorū plena
 riā libertatē. 7 pctōz ſuorū remiſſiōez adi-
 piſcāſ quinq'ginta dieb' p' illis celebrāt
 officiū. Preterea dō i marco. Unū g'nuſ
 afferebat triginta 7 vnū ſexagita 7 vnū
 centū. Alij ſexagenariū faciūt p' eo q' ſex-
 ageſima ſignificat merozē ecclie ppter
 abſentiā ſpōſi. 7 ei in p'ſolationē due ale

Liber Septimus

Dant: vt dictū est in .vi. pte sub dñica se-
rageſime. Et sic hi repñtant merorē p/
pter abſentiā defuncti ſui: in quorū pſo/
latione ⁊ aie defuncti expiatōez ſacrifici/
um in eccia deo offerit ⁊ paupibz elemo/
ſyne largiunt. Nonnulli etiā celebrāt cen/
teſimū diē vt mortui trāſeāt a leua i de/
xterā a militia in triūphū a terra in ce/
lū a miſeria in gloriā a morte in vitam.
Optat ei illis etnā bñtudinē q̄ p cente/
nariū vltra quē nō ē numer⁹ ſignatur
Quidā vō āniuerſariū obſuant triplici/
de cā. Primo vt defuncti de ānis cala/
mitatis pueniāt ad ānos etnitatis ſiue
ad vitā etnā q̄ ſine fine ē: ⁊ q̄ſi ān⁹ i ſe re/
uoluit: vel qz ibi ē idētitas ⁊ nulla repñ/
parietas. Secūdo qz ſicut ſcōz āniuerſariū
ad iporū honore ⁊ nram vtilitatē celebra/
mus put dictū ē in plemio hui⁹ pñ: ſic
et āniuerſariū defunctorū ad iporū vtili/
tatē ⁊ nraz deuotōez. Tertio dies anni/
ſarij p defunctis iō repetit⁹: qz fm aug:
qliter ſit eis i alia vita nescim⁹: ⁊ melius
eſt vt eis ſupſit bñficiū nrm q̄ deſit. An
niuerſariū at ſi pñgerit i die dñica vñ in
aliq̄ celebri ſolēnitare: nō dñ mutari ad
ſeqñtē diē: put ſit in feſtis ſcōz: ſed fiat
in die pcedeti vt citi⁹ occurrat penis de/
functorū q̄s in purgatorio ſuſtinet. De/
functi ei nro indigēt auxilio ⁊ bñficio ſz
nō ſci. Die qdē feſtiuo āniuerſariū non
debet celebrari: nec miſſa p defunctis di/
ci niſi corp⁹ pñs fuerit tūc ſic qz omī tpe
pōt miſſa p defunctis celebrari cadaue/
re pñte niſi in paſceue. Tūc ei nō dñ cor/
pus intinuari: nec miſſa p eo cantari:
qz tūc corp⁹ chriſti imolari nō dñ: ſz vſqz
in craſtinū reſeruet: ⁊ tūc ſz i ſabbato pōt
miſſa p illo cātari: ⁊ corp⁹ ſepeliri. Silr
ſi q̄s i die paſche moriaſ corp⁹ eius vſqz
in craſtinū reſeruet ſup terrā: tūc cū ce/
lebratiōe miſſe ſepeliaſ. Nō ei dñ corpus
ſepeliri abſqz miſſa: q̄uis pñiū fiat i pler⁹
qz locis. Licz at fm gabilon. celū q̄tidie
ſit p defunctis orādū ⁊ ſacrificādū: in p/
miſſis tñ diebz l⁹ ſpēaliter agiſ ab amic⁹.
Si qdēz aliq̄ oī tpe: feſtiuis diebz dñta/
rat exceptis gñaliter orāt p defunct⁹ i of

ficio reſptinali ⁊ matutinali. Alij miſſas
q̄tidie p eis celebrāt. Alij i mēſ iutio no/
uē pſalmos: ⁊ nouē lectōes: ⁊ nouē rñſo/
ria cantāt. Qdē ſcā ⁊ ſalubris ē cogitat/
tio p defunctis exorare vt a peccatis ſol/
uant. In qbusdā locis nō dñ in eccia offi/
ciū mortuorū a qñta feria cene dñi vſqz
ad octauas pēte: dicētes qz oīa officia il/
lius tñs dñt eē breuia: nec i dñic⁹ diebz.
Legit at qz quidā abbas phibuit mona/
chos ſuos celebrare dñicis diebz p dñfun/
ctis: ſz mortui ppter l⁹ duriffimis vberibz
eū afflixerūt ⁊ iō phibitōez hmōi re/
uocauit. Et nota qz ſuffragia q̄ ſūt i ec/
cleſijs p defunctis valde bonis actiones
ſūt gñaz: ille ei aie q̄ ſūt pfecte bone: ſtati/
cū egrediunt a corpibz euolāt ad celos:
nec ſubſidijs nris egēt: p valde mal⁹ ſūt
q̄leſcūqz ſolatiōes viuorū: eis ei ſubſidia
nra nō pſūt: qm aie illoz ſtati deſcēdunt
ad infernū. Pro mediocriſ bonis q̄ ſūt
in purgatorio ſūt expiatōes. Pro me/
diocriter malis q̄ ſūt in inferno ſunt
ppiatōes ſiue penaz mitigatōes. Nam
fm aug. qbz pſūt aut pſunt: vt ſit plena
remiſſio: aut certe vt tolerabilior ſit dñ/
natio. Quidā tñ p eodē ſumunt medio/
criſ bonos ⁊ mediocriſ malos: q̄s vocant
nō valde bonos: q̄ vicz intrāt i purgato/
riū qz viuētes inuictā pñiaz nō pſecerūt:
qbz pſunt elemofyne: orōes: eiunia ⁊ ſa/
crificia q̄ p eis ſūt. Nā vt dicūt eis qui
ſūt i inferno nihil pſūt. Illō etia nota
qz fm hiero: cū p cūctis aiabz pſalm⁹ vñ
miſſa dñ nil min⁹ q̄ ſi p vno qlibet dice/
reſ accipiſ. Circa l⁹ tñ dici pōt qz ſi ſuffra/
gia ſūt in ſpēali: mag⁹ pſunt illis p qbz
ſpēaliter ſūt q̄ alijs: ſi ſunt in gñe ſeu
in cōmuni magis pſūt illis q̄ pl⁹ merue/
rūt in hac vita vt ſibi pdeſſent: ſi in eq̄li/
vel maiori neceſſitate exiſtunt. Dicit igit
fm aug. nō pſūt oībz p quibz ſūt: qz tñ
nescim⁹ qbz pſint vel nō p oībz faciēda
ſunt ne aliq̄s pñmittat. Meli⁹ nāqz ſup/
erūt eis quibz nec obſunt nec proſūt q̄
deſint eis quibz proſūt: ⁊ iō dies āniuer/
ſarij ſit vt pñmiſſū eſt. S3 nunq̄d ſuffra/
gia ei⁹ q̄ ppter mortale peccatū in carita

te nō est. p̄sunt ei qui in caritate recessit
 R̄ndeō opa sacramētalīa vt missa: offi-
 ciū mortuorū: collectē et siliā p̄ talē facta
 bñ valēt: et defuncto p̄sunt: tum q̄ illa a
 deo nō ab opante efficacīa h̄nt: tū q̄ ille
 nō p̄prio noīe s̄ q̄si iudic' oīm vīz totū
 eccīe noīe s̄ agit: ea q̄ dicta s̄t i p̄lexio
 q̄te p̄t. Si vō tanq̄ p̄uata p̄sona alia
 suffragia facit: aut s̄ agit alieno nomīe:
 aut suo p̄prio. Si alieno vt q̄ defuncti
 seu alteri i caritate exītis iussu de illius
 bonis elemosynā tanq̄ mīster p̄ eo facit
 tūc q̄dē illi p̄dest: qm̄ is intelligit facere
 cui mādato facit: et q̄ mādāt solui ip̄e sol-
 uere videt. Hic est q̄ p̄grinatōis votū
 ab vno emissū alter ei iussu exequi pōt
 Idēq̄ s̄ si duo q̄z alter i caritate ē: alter
 nō: p̄ defuncto p̄saleritū legunt: et si ele-
 mosinā dat iusto vt orat p̄ defuncto: hī
 etenī casibz p̄dest defuncto rōe caritatī
 hōis iusti adiūcti. Si at suo p̄uato noīe
 et de p̄prio q̄s p̄ illo elemosynāz dat: vel
 orat vel ieiunat vel alit se affligit: q̄si cōi-
 ter dicit th̄ologi q̄ talia i nullo p̄sūt ei
 Nā legī iob. ii. Scim' q̄ p̄ctōres deus
 nō exaudit. S̄ illō cecī et nō euāgeliste
 fuit verbū. Et esa. i. Cū multiplicaueri-
 tis orōes nō exaudīa: man' enī v̄re san-
 guine. i. p̄ctis plene sūt: imo s̄m aug: dū
 is q̄ displicet ad infcedendū mittit irati
 iudicis anim' ad deteriora p̄uocat. De'
 ei inīq̄z dona nō respicit: et iustorū solūz
 oratiōes exaudit. Itē dñs p̄amos p̄ple-
 tā. Glota pinguiū terre. i. p̄ctōz nō reci-
 piā. Vlex cū pauci sine crimīe viuāt: tal'
 snia q̄ miscōiaz et tot suffragia defunctis
 adinut et viuorū caritatē ad illos refrige-
 scere facit nimis dura: et iō nō seq̄nda vi-
 det. Si ei oīm q̄s p̄scia culpe arguit suf-
 fragia p̄denam' illi paucorū suffragiis iu-
 uabunt. Dicēdū ḡ videt q̄ q̄bz suffragia
 ei q̄ et si nō in caritate in fide tñ est: illi q̄
 in caritate d̄cessit nō p̄sūt ex merito vi-
 te agētis: q̄ tñ illa sūt s̄m doctrinā eccīe
 et p̄eū qui i fide ē et p̄ eo q̄ talia recipere
 meruit bñficia: vbi deficit caritas agētis
 supplet meritū fidei et caritas eccīe talia
 dictātis: ac defuncti capācis suscipiētis:

nec nō et liberalitas dei miserētis. qui s̄m
 ambro. bñficia non reuocat imo cumu-
 los liberalitatis amplificat: et sua largita-
 te op' ab alio factū p̄inde reputat: ac si
 p̄ illū p̄ q̄ sit factū eēt. Nā et s̄m iura aliq̄
 alienū debitū exoluēte ip̄e debitor libera-
 tur: et si suo legata sit libertas si ticio de-
 cē p̄stiterit: quocūq̄ illa decē p̄stāte liber
 est. S̄ et p̄ eū q̄ capax nō ē alteri legata
 et hereditas acq̄ri pōt: et is q̄ ob crimen
 p̄ alijs postulare p̄hibet: p̄o se et p̄ his q̄
 rū curā gerit admittit. Et s̄m aug: q̄bz
 in lapideo cānali nil genereēt: tñ aq̄ inde
 trāsies terrā fecūdat. Et hiero. Si qm̄
 videris inf multa opa p̄ctōz quēq̄z face-
 re aliq̄ q̄ iusta sūt: nō ē tā iniust' de': vt p̄
 p̄ter multa mala paucorū bonorū obliui-
 scai. Sane defuncti sciūt suffragia q̄ pro
 eis sūt tribz modis s̄m aug: Primo per
 viuūā reuelatōez: qm̄ scz de' eis reuelat.
 Secūdo p̄ bonorū angelorū manifestati-
 onē. Angeli ei q̄ hic sp̄ nobiscū sūt et oēs
 actus n̄ros p̄siderāt q̄si i instanti p̄nt ad
 eos descendere et eis protinus nūciare.
 Tertio p̄ animāz hinc exēuntiū intima-
 tionē. Quarto p̄ exp̄ientia cū vīz se a pe-
 nis sentiūt releuari. Sciēdū at q̄ defun-
 cti valde mali nesciūt q̄da viuīs agit: ni-
 si quātū eis scire p̄mittit s̄le nec medio-
 criter boni adhuc i igne purgatorij cōsti-
 tuti q̄ nōdū dei vīsiōne fruunt nisi quā-
 tū p̄ aliq̄e de p̄missis modis p̄mittitur
 eis scire. Sed valde boni q̄ iam ea fruūt
 bñ sciūt q̄d hic agit: iuxta illud gregori-
 Quid ē q̄d nesciāt qui vidēt oīa vidēt
 Alij tñ dicūt eos scire oīa q̄ eis necessa-
 ria sūt et si alia. Cū esa. ex p̄sona ppli affli-
 cti ait. Abzāā p̄f noster nesciuit de h' Et
 vtrū mortuis cura sit de viuīs: aug. late
 p̄sequit in libro d̄ cura p̄ mortuis agē-
 da. Adhuc sicut aug' ait. multi aliq̄s ex
 mortuis vel in somnis vel alio quocūq̄
 mō viuīs apparere credūt: et vbi eorū in-
 humata iacerēt corpa: atq̄ vt eis sepul-
 cra fierēt et alia h̄mōi innumera sepe ad-
 monuisse. et illa vera reptūz eē i dyalogo
 gregori et in alijs plerisq̄ scriptur' autē-
 ticiis repit. Ceterū vt idē aug. i p̄missio

Liber Septimus

libro ait. Quāuis mortui talia in sōnis
indicare vel petere videant: nō idō putā
dū ē eos ista sentire. **Nā** ⁊ viuētes plerū
q̄ apparet in somnis dormiētibz dū ipsi
se nesciūt apparere ⁊ ab eis q̄ h̄ somnia
uerūt audisse dicētibz q̄ eos i sōnis agē
tes aliqd vel loquētes vidēt. **Qñ** vt di
cit credēdū ē q̄ lx sūt angelice opatiōes
p dispensationē puidētie dei ad q̄lecūq̄
solatiū viuoz. **Cōcilū** etiā anq̄ritatē ait
q̄ pleriq̄ demonū illusiōibz ⁊ fantasia
tibz sepe seducūt. **Officiū** mortuoz imi
tat oīno triduanā christi sepultu. a. **Si**
cut ei in illo triduo ita ⁊ in h̄ officio oīa
laudis cātica subtrahim⁹ ⁊ solēnitates q̄si
bet subtrahim⁹. **Nā** in missa b̄ndictiōes
ab ep̄o nō petim⁹. nec in agēda dicim⁹.
Dñe labia mea apies. nec **De** i adiuto
riū meū. nec b̄ndicam⁹. nec iuitatoriū.
nisi corpus p̄ns sit: ⁊ etiā in vigilijs. nec
gloria p̄ti ad r̄nsoria vel in fine psalmoz
nec ad lectōes b̄ndictiōez petimus x̄ da
mus: nec dicim⁹: tu āt. vel deo gr̄as: nec
in missa alla. nec gl̄ia i excels. nec ite mis
sa ē. **Nā** i veteri lege phibitū fuit oleū le
ticie ⁊ thus suauitatis pro pctō offerri.
Mors etenī ē vindicta pcti. **Qñ** vbi pec
catū. ibi tenebre. **Nec** d̄z eē leticia. nec cā
ticoz leticie d̄cātō. vbi ē luci. ⁊ p̄trista
tio mētis. at ereq̄e p̄ mortuis celebrant
cū luctu. **Rursus** laudes supp̄mim⁹. q̄
q̄ mortui trāseāt ignorātes nescim⁹ vñ
laudare dñm debeam⁹ de iusticia vel de
miscōdia. **Gaudiū** resp̄mim⁹: q̄ tristes in
hūc mōm intrauim⁹ ⁊ tristiores eximus
Nō ḡ seq̄ntia d̄z dici q̄ ē cāticū exultatiōis
Adhuc licet i missa p̄ viuīs debeāt offi
ciū thurificari ad designādū q̄ illoz orōes
ad celestia dirigūt i missa tñ p̄ defunctis
nō d̄z thus p̄ chorū portari nec offerri. i.
altare thurificari: s̄ circa corp⁹ tñ: q̄ h̄
in lege phibitū fuit: vt iā p̄missū ē. **Mul**
tus ḡ in h̄ officio thurificat: ad notādū
q̄ mortui amō nil suis valēt oratōibz p̄
mereri. **Qñ** p̄s. **Nō** mortui laudabūt te
dñe. **Ipsa** āt defunctorz corpa thurificat
et aq̄ b̄ndicta asp̄gūt: nō vt eoz pctā tol
lant: q̄ tūc p̄ talia neq̄unt tolli: s̄ vt oīs

immūdoz sp̄ūz p̄ntia arceat: ⁊ h̄nt etiā
in signū societatis ⁊ cōionis sacramēto
rū q̄ nobiscū dū vixerūt habuerūt. **Qñ**
et dioni. tradit: q̄ ar. iqt⁹ viui mortuos
osculabant i signū vnitat⁹ quā cū ipsi
habuerūt. **Pro**sūt etiā hec ⁊ filia: in q̄n
tū p̄ talia ipi deo reuerentia exhibetur.
Quare āt duplex vsus ponit i introitu
p̄ defunctis s̄z te decet: ⁊ exaudi orōem
meā: dictū ē in. vi. p̄tesub sabbato tertie
hebdomade q̄dragesime. **Ite** i missa pro
defunctz nō d̄z int̄misceri orō. p̄ viuīs p̄
ut dictū ē in q̄rta p̄te sub ti. de oratōne.
Par etiā nō dat triplici ratōne. **Primo**
q̄ h̄ officii vt iā dictū ē triduanā christi
sepulturā vestigio seq̄: vbi par nō dat. p̄
pter iude osculū detestādū. **Secūdo**: q̄ n̄
cōicam⁹ mortuis: q̄ nō nob̄ r̄ndēt. **Nō**
ei sum⁹ in. vi. etate: illi in septia. **Inde** ē
q̄ corp⁹ nūq̄ d̄z eē in ecclia q̄diu missa d̄
die celebrat: imo si p̄r eēt ibi: d̄z asporta
ri extra eccliam i vestibulū ecclie q̄ntacūq̄
autoritate viuens fulgeret: ⁊ postea ad
missaz de mortuis reportari. **Tertio** q̄m
sic ex multis ḡnis fil̄ collectis vn⁹ panis
officiū: ⁊ ex multis racemis vinū eliciat sic
ex multis fidelibz q̄z quidā boni q̄dā ma
li sūt: vna ecclia p̄struit⁹ ⁊ coadunat. **Quia**
ḡ de mortuo hōie nescim⁹ adhuc vix sit
ipe de p̄formitate ecclie ⁊ pacē habeat cū
suo creatore ⁊ recōciliatōez: nō pacem ad
missaz nō dam⁹ nec aliq̄s laudes p̄ mor
tuīs referim⁹: q̄ nō ē vñ agēdū sit. **Non**
ei adhuc apparet eoz req̄es. **Quarta** eti
am rō posita ē i quarta p̄te vbi agitur de
osculo pac̄. **Alb** q̄z notādū ē q̄ officii
mortuoz incipit a vesp̄is: postea sequit
vigilie q̄z tria sūt ḡfia. **In** quibusdā enī
ecclijs legūt nouē lectōes de iob: ⁊ inci
piūt. **Parce** mihi dñe ⁊c. **In** alijs legūt
de libro sapie ⁊ incipiūt. **Oeli** est ire ⁊c.
In alijs d̄o de q̄dā smone aug. **Sz** vñ
cūq̄ sumāt absolute sine iute domie b̄n
dicere: ⁊ sine tu āt vel alio incipiūt ⁊ fini
unt: put in ereq̄is quas i dicto triduo p̄
christo celebram⁹ fuat. **Clerici** in q̄bus
dā ecclijs loco tu āt dñe termiant. **B̄n**
mortui q̄ i dñō moriūt: q̄ vba sūt de apo.

uij.c. **F**requēta aut in hoc officio ps. **Te**
decet: qm̄ ibi agit de reditu filioꝝ isrl̄ a
captiuitate in terrā pmissiōis: sic et de/
functi de captiuitate miseria ad vitā pfi/
ciscū eternā. **D**icit etia ps. **D**ne ne i fu/
rore tuo q̄ cū sit ser? i ordine psalterij:
tñ p octaua intitulat quasi i sex etatibꝝ
p hūc psalmū deū rogātes vt septie eta/
tis possim? tormēta euadere et ad octa/
uā glie puenire. **O**fficiū mortuorū nō hꝝ
scōas respas: vt dictū ē in .v. pte sub ti/
de respis. **I**n psalio tholetan. statutū est
q̄ sacerdos missas defunctorū celebrans
vt ei? iūmic? mortē incurrat deponat et
tā ipe q̄ eū ad hoc incitās exilio ppetuo
puniat. **N**ūc vidēdū ē qualiter corp? sepe/
liedū sit: qdē qm̄ hō videt agere i extre/
mis: dꝝ poni ad terrā sup cineres vel ad
min? sup paleas: p qd̄ inuit q̄ cinis ē et
in cinere reuertet: sit h̄ exēplo bti mar/
tini: q̄ vt i se alijs daret exēplū i cinere ia/
cēs vitā finiuit: si moriēs līt? sit: legi/
dꝝ passio dñi vel saltē ps illi? an eū vt sic
ad maiore cōpunctiōem moueat. **E**t dꝝ
eē crux erecta ad pedes vt moriēs eā cer/
nēs magis pterat: et puerat. **D**ebet etia
supin? iacere vt sp̄ erecta facie respiciat
celū exēplo bti martini: et priusq̄ expiret
ei? aia dño cōmendet. **P**ostq̄ dñs expira/
uerit cāpane dñt pullari put dictū ē in
prima pte vbi agit de cāpanis. **D**ein de
corp? nisi viuēs nouiter inūct? fuerit dꝝ
lauari: ad significādū q̄ si aia p pfessiōez
et p tritiōez a culpa mūdāta sit: vtrunq̄
scz aia et corp? eternā gloriāz et clari/
tatē i die iudicij psequi q̄ illi p̄m iohan/
nē de in dño moriūt et beati sūt q̄ nullaz
secū portāt maculā. sed i h̄ mōdo p peniaz
derelinquūt. **S**ed cū de hac lotiōe neq̄
in veteri testa. scz leuit. x. c. neq̄ in nouo
scz act. v. c. nil agat si omitteret nō mltū
vt aiūt qdā curādū eēt. **E**t aug? dicit in li/
de cura p mortuis agēda: corpi humano
q̄ post mortē impēdit nō ē salus: p̄fidiū
sꝝ hūanitatē officiū. **C**lericū cū maria
magdalena vixerit dñm an passioez ma/
thxi. xxi. c. fecit ei mortituro. qd̄ non pos/
set facere mortuo. marci. xiiij. ca. puenit

inquit vngere corp? meū in sepulturā.
ex h̄ phari pōt corpa defunctorū lauanda
esse. **N**ā sicut hiero. ait i originali sup il/
lud matth. vi. c. vnge caput tuū. i illis p/
tibi vnguētis p balneis vtebāt. **C**anō
tholetan. psalij statuit q̄ q̄ dīna vocatiōe
ab hac vita recedūt cū psalmis tñmō et
psallētū vocibꝝ ad sepulcrū deferāt. **D**e/
bet at defunct? portari a psalibꝝ sue p̄fesi/
tionis vt si fuerit diacon? a diaconibꝝ: si
sacerdos a sacerdotibꝝ: si sint ibi alit nō
ē vis: qz necitas legi nō subiacet: clericus
a clericis: catholic? a catholicis. **S**i vero
fuerit de aliq̄ fratnitate de portet ab ill? q̄
sūt eiusdē fratnitatis. **M**ulieribꝝ vō nō
licet corpa ferre: ne cogāt corpa sua lasci/
uiā incitātia renudare: qd̄ facile ptinge/
re posset. **S**i autē vōmā ad eccēz seu
sepulturā portat p̄m qdā locor morez
ter i via pausat. **P**rimo ad significādū
q̄ ipe i hac vita exis vt possz digne dño
psentari: et cū alijs scis ppetua q̄ete p̄fui
in tribꝝ sp̄aliter seipm̄ excitauit: viz i di/
lectiōe dei: i caritate primi: et in custodia
sui: siue q̄ i fide sc̄e trinitatis vixit atq̄
vitā finiuit. **S**cdo ad repñtādū q̄ dñs
in triduo i p̄tre terre pausauit. **T**ertio
tres pause sūt in via: vt p tres dietas
psalmodie q̄ tūc dꝝ: trina fiat ei absolu/
tio a delictis tribꝝ modis. scz cogitāōe: v/
lo et ope cōmissis. **E**ro. iij. **U**ia triū diez
ibm̄ i solitudine. **D**einde ponit i spelū
can q̄ in q̄busdā locis ponit aq̄ bñdicta
et prune cū thure. **A**qua bñdicta ne de/
mones q̄ multū eū timēt ad corp? acce/
dāt. **S**olet nāq̄ de seuire i corpa mortu/
orū: vt qd̄ nequerūt i vita saltē po? mor/
tē agāt. **A**hus vō ibi ponit ppter fetorez
corpis remouēdū: seu vt defūct? creato/
ri suo acceptabile bonoz opēz odorē itel/
ligat obtulisse seu ad oñdendū q̄ defun/
ctis p̄sit auxilium oratōis. **C**arlones in
testimoniū q̄ fra illa ad cōes vsus āpli?
redigi nō pōt. **P**lus ei durat carlo sub
fra q̄ aliō. **H**edera q̄z vel laur? et h̄mōi
q̄ sp̄ seruāt virore in sarcofago corpi sub/
sternūt: ad significādū q̄ q̄ moriūt i chri/
sto viuere nō desinēt: nā licet mōdo mori

Liber Septimus

ant' fm corpus tñ fm aīaz viuūt ⁊ reuiuiscūt deo. Alia tñ p̄sideratōe habebant in funeribz antiq̄ cip̄slos. qz vīz sicut ci p̄silius cesa nō itez surculēscit. sed tota moriē. ita hō mortuus nō reuiuiscit. Si unt etiā hec. nō qz cadaueribz insit sens? s; i figurā. vīz vel ad resurrectōez sperā dā. vel ad dei mīscōdīaz seu beniuolētiā. p uocādā cui talia pietatis officia placent. **D**ebēt at̄ q̄s sic sepeliri vt capite ad occi dētē posito. pedes dirigat ad oriētē in q̄ quasi ip̄a positōe orat ⁊ inuit q̄ p̄mptus est vt de occasu festinet ad ortū. de mōdo ad seculū. Et in q̄cūq; loco extra cimitē riū christīanus sepeliat. sp̄ crux capiti il lius apponi d; ad notādū illū christīanū fuisse qz h̄ signū diaboli valde verē. ⁊ timet ^{ad locū crucis} ~~arcedere~~ ^{signaculo} insignitū. **D**ebēt qz fideles christi sepe liri iduti sudarijs put. puinciales obser uat. qd̄ sumūt. ex euāgelio in q̄ legi de sudario ⁊ sindone christi. Quidā x̄o cili cio insunt vt hac veste insignia p̄nie rep̄ sentēt. Nā cinis ⁊ ciliū arma sūt penitē tiū. **N**ec debēt idui vestibz cōibz. put in ytalīa sit. Et vt qdā dicunt dñt h̄te cali gas circa tibias. ⁊ subtalares i pedibz vt p̄ h̄ ipos eē paratos ad iudiciū rep̄ntent. **C**lerici x̄o si sūt ordiati. illis idument; induti sint q̄ requirūt ordies q̄s h̄nt. Si x̄o nō h̄nt ordines sacros more laicorū sepeliat. **C**ler tñ licet i alijs ordibz p̄pter paup̄tatē h̄ sepi omittat. i sacerdote tñ et ep̄o nullo mō p̄termittēdū ē. **C**lestes ei sacerdotales vtutes significāt. cū q̄b; p̄ ceteris sūt dñō p̄ntādi. **E**utician⁹ pa pa statuit vt null⁹ martires sepeliat sine dalmatica aut collobio purpurato. Cir ca h̄ at̄ p̄siderādū ē vtz christ⁹ vestit⁹ fue rit post resurrectōez ⁊ vtz celū vestitus ascēderit. vtz duob; discipul⁹ eūtibz in emaus. ⁊ ceter; discipul⁹ ⁊ mulieribz vesti tus apparuit. **S**i qdē āgeli legūt vestiti apparuisse iuxta illd̄ iob. Quidit angelos sedētes i alb. Et alibi. **E**cce duo viri asti terūt iuxta illos i vestibz albis q̄ ⁊ dixit. **H**ic iesus q̄ assūpt⁹ ē a vob; i celū sic veni et quēadmodū vidistis eū eūtē in celū.

Nēpe christ⁹ vestitus ascēdit i celū. iuxta illud. **Q**uis ē q̄ venit de edom tinctus ve stibz de lustra. **I**te angeli dixerūt q̄re ru bā ē in dūmetū tuū. **Q**uerit etiā vtz hoies erūt nudi post diē iudicij. an vestiti. **E**t videt q̄ vestiti. Nā sp̄ angeli apparere solēt vestiti. ⁊ christ⁹ etiā p̄ resurrectōez cū veste apparuit. ⁊ i trāsfīguratōe vestit⁹ fuit. **C**ū ⁊ apparebāt vestimēta ei⁹ alba sicut nix. **C**ōtra videt q̄ nudi erunt: qz h̄t autoritas q̄ i eadē forma erim⁹ in q̄ fuit adā p̄sūq; peccaret. ⁊ etiā in meliori s; tūc fuit nudus. q̄ nudi sūt erim⁹. **S**o lutio. nil diffinim⁹ de veste. s; b̄ solū dici mus q̄ ibi non erit deformitas nec vlla adūfitas vel ifirmitas. ⁊ erim⁹ vestiti et ornati vestimētis vtutū. **Q**uis at̄ ⁊ in q̄ loco sepeliri d; ⁊ vtz loc⁹ sepulture ali qd̄ p̄ferat. dictū ē in p̄ma p̄te vbi de cimi terio agi. **I**llud at̄ nota q̄ qz scriptū est leuit. xxi. c. pōtifer ad oēs mortuū etiā pa trē vel matrē nō ingrediet. neq; egredie tur de scīs. hinc ē q̄ roman⁹ pontifex ad nulli⁹ defuncti domū accedit. **I**te qz ibi dē d; **S**acerdotes nō radūt caput. nō barbā. neq; i crimibz suis faciēt incissurā iō q̄ de caroz morte trīstānt. barbā nutri unt. nec crines p̄scindūt. ⁊ etiā nig; ve stibz ornāt vt p̄ nigredinē ⁊ dolozē cōse puli mortuo videant. **D**ic etiā q̄ri pōt vtz voces mortuoz loquāt. **E**t videt q̄ sic iuxta illd̄ p̄phete. **E**xultatōes dei i gut ture eoz. **E**t hōmīda papa dicit q̄ illi q̄ bus cū falsa mīscōdīa idulsi m⁹ an tribu nal christi d̄ nos faciēt q̄stionē. **E**t aug⁹. dicit q̄ defuncti q̄ nesciūt q̄ hic sūt dñi h̄ agūt. postea audiūt ab hīs q̄ moriēdo hic recedūt. **S**z apls d̄dicere videt dīcēs q̄ tūc lingue cessabūt. **E**t psalmista. **N**on mortui laudabūt te. **E**t nota fm aug. q̄ tps qd̄ int hoīs mortē ⁊ vltimā resurre tiōez infpositū ē. aīas abditis. i. nob; oc cultis receptacul⁹ p̄tinet. **P**ostremo no ta fm m̄gm iobez belet h̄ q̄ ātiq; solebāt dicere. q̄ qñ aīe in hūanis sūt corpibz ro cāt aīe. i. inferis manes. qñ x̄o celos ascē debāt spūs. qñ at̄ recēs erat sepultura. si ue qñ spūs circa sepulturas errabat vni

brā vocabāt. **U**n̄ ps. **N**ā et si ābulauero
in medio vmbre mortis &c. **E**t ideo tūc
panē & vinū ponebāt sup sepulcra mor-
tuoꝝ vt dictū est sub festo kathe-dre san-
cti petri. **I**n missa p mortuis dicif qñq
epla. **U**t fortissim⁹ iudas. i. mach. xij. c.
qñq **N**olum⁹ vos ignorare de dormiēti-
bus. thessa. iij. c. qñq **A**udiui vocem de
throno dicere. apo. xij. c. qñq **E**cce my-
steriū vobis dico. i. corin. xv. **D**icif etia
qñq euāgeliū. **A**mē amē dico vob. qz ve-
nit iohs. v. c. qñq **D**ixit martha. iohs. xi.
ca. qñq. **S**icut ei p̄ suscitāt. io. v. c. qñ-
q. **O**m̄e qd dat mihi p̄. iohs. vi. ca. qñq
Ego sū panis qd ē ibidē.

De quattuor coronatis.

Quattuor coro-
natis h̄ notabile repif q qñq fuerūt q
venerāt ad cōstruēdū templū dyoclecia-
ni. cognito q essent christiani martirio
sūt coronati. qz noia. qz nota fuit idcir-
co i collecta ponūf. **P**ost duos vero an-
nos alij qttuor martiriūz suscepūt qz
corpa seplta sūt iuxta corpa p̄dictoꝝ qñq
qz noia fuerūt ignota. iō statuit melchi-
ades papa. vt dies eoꝝ sub noib⁹ p̄dicto-
rū qñq celebris h̄eret. **I**ficatū ē festū
qttuor coronatorū. **D**e ea vō fuerūt cui
dā religioso eoꝝ noia reuelata scz seueri
seuerini. carpphori. victorini. nomen
festi tñ p̄pterea mutātū n̄ ē. nec etiā dies
in kalendario. **D**e beato martino

Beato marti-
no sciēdū ē q dicif par aplis
nō p̄pter suscitatoꝝ mortuoꝝ
qūdā vt qdā putāt. cū idē multi alij fece-
runt martires & p̄fessores. vel p̄pter mul-
titudine miraculoꝝ. s̄ sp̄cialit̄ p̄pter vnū
miraculū. **C**ū ei ēēt thuroñ. archiep̄s. ve-
nit ad eū qdā paup⁹ & inops tunicā ab eo
petēs & ipse p̄cessit. iussit ergo p̄curatori
suo vt emeret sibi tunicā. **A**lle vō iuit
ad forū. & tardus redijt tunicā vilē por-
tās q fere penula qñ pene nulla poterat
dici. **U**t scūs iubet illam sibi mōstrari.
Erat at breuis forte vsq ad genua ma-

nice vsq ad cubitū. **E**xtrahēs ḡ suā pau-
peri dedit. & ipse paupis tunicam induit
Nec mltō p⁹ p̄pat se ad celebrādū missā
Et stās añ altare. sic mos ē in p̄fatōe le-
uauit man⁹ ad dñm man⁹q lais retro
labētib⁹ l̄z nec grossa ei⁹ brachia: nec mlt⁹
tū carnosā ēēt: & cū p̄fata penula n̄ nisi
vsq ad cubitū p̄dederet remāset eadez
brachia nuda. tūc venēit miraculose au-
ree torques ipaqz decēt operuerūt. & glo-
bus igne⁹ apparuit sup caput eius. p qd
demonstrātū ē sp̄m̄scm̄ sup eū descendisse
ad robur sic sup aplos in pente. **U**n̄ p̄p̄
h̄ nō īmerito dicif ē par aplis. **E**t etia
par eis i officio. **C**ōsiderādū at ē q ipse sa-
lus inf̄ p̄fessores institutōis h̄ octauas
sic bt̄is laureti⁹ inf̄ martires. **A**lle ei di-
xit. **I**gne me examtasti & nō ē inuēta in
me iniquitas. **E**t martin⁹ i agone mortis
dixit demoni astātī. **N**il inuenies i me cru-
enta testia. **E**cce quō p̄cordāt. **A**lle p̄pol-
lēa martir qre p̄ oib⁹ alijs octauas & vi-
giliā h̄z. **A**lle p̄fessor excellēs. qre p̄ oib⁹
alijs. viij. h̄z. **A**ppā ei⁹ reges fr̄coꝝ cō-
sueuerūt portare i plijs vt dictū ē i sc̄da
pte vbi agif de sac̄dote. **F**ortunat⁹ poeta
vir vita egregi⁹. & īgenio p̄clar⁹ d̄ ytalīa
thuronis veniēs gesta bt̄i martini p̄scri-
psit tpe iohis pa. iij. **D**e sc̄o ādrea aplo

Status andreas
nigri fuit coloris barba plura sta-
ture mediocris. h̄ iō dicim⁹. vt sciaf qñlī
in ecclia d̄z depingi. qd de vnoqz aploꝝ
et alioꝝ multoꝝ sc̄oꝝ sciēdū ēēt. **P**redi-
cavit at in achaia. & athenis. et circa p̄fēs
illas excellētis fuit valde meriti. nec si-
ne cā bt̄is gregori⁹ a deo fuit sibi deuot⁹
tus q ei fecit p̄p̄riū officiū. & mōasteriūz
p̄didit & ibidē mōach⁹ extitit. **C**ligiliā ex
institutōe nō h̄z. qz ē in tpe ieiunioꝝ. qre
nō fuit necesse institui ei vigiliā. & idez ē
de bt̄o thoma aplo. **S**ane ossa ei⁹ ac bt̄i
luce euāgeliste tpe p̄stātini. ij. impatoꝝ
trāsata sūt apud cōstantinopolim. **H**ac
die d̄z epla. **C**orde credif ad iusticiā. ro-
m. c. & euāgeliū. **A**mbulās iesus iuxta ma-
re. mat̄. iij. ca. **P**ostcōio. **V**enite post

Liber Septimus

me que est ibidē. In vigilia sō ē introi-
tus. Pñs secus mare-matib. unj. Euāge-
liū. Stabat iohēs 7 ex discipulis ioh. i.
Postcōmunio. Dixit andreas iohi. i. c.

De sancto nicolao episcopo.

Egitur quod cū

in quadā ecclesia q̄ dō crux subiecta mo-
nasterio sancte marie de caritate. nōdūz
historia beati nicolai cātaret. frēs eiusdē
loci priore suū. vt eā sibi cātare liceret
instāter rogauerunt. Ille dō h̄ p̄cise ne
gauit dicēs: incōgruū fore pristinū mo-
rē nouitatibz imutare. Illis dō istātibz
indignat⁹ rñdit. Recedite a me. qz noua
cātica imo ioculatoria q̄daz i mea ecclia
nō cātabunt. Adueniēte at̄ eiusdē sancti
festiuitate. frēs cū quadā animi tristitia
matutinaz vigilias pegerūt. Cūqz oēs
in lectis se recepissent. ecce bt̄us nicola-
us p̄ori visibiliter terribil⁹ apparuit. quē a
lecto extrahēs p̄ capillos dormitorij pa-
uimēto allisit 7 incipiēs. O pastor etne.
p̄ singulas vocū differētias. x̄gis q̄s in
manu tenebat. gūissimos ict⁹ sup̄ dorsū
illi⁹ ingeminās p̄ ordinē morose cātado
antiphonā ip̄az ad finē pduxit. Dico ḡ il-
li⁹ clamoribz excitatis. semiuu⁹ ad lectū
deportat⁹. Qui tādē ad se rediēs dixit.
Ite 7 historia nouā scī nicolai decātate.
Ipe henrici q̄rti ip̄atoris ossa scī nicolai
apud vrbem barrensem translata sunt.

Beda venerabilis

p̄byter 7 monachus 7 egregi⁹ exp̄sitor
claruit in anglia circa ānū dñi. dclxxvij
qui licet in sanctorū cathalago cōputet⁹
nō tñ ab ecclia sanctus sed venerabilis.
appellat⁹ duplici ratōe. Primo qz cū p̄-
nimia senectute eius oculi caligarēt fa-
ciebat se duci p̄ villas 7 castra vbiqz rer-
bū dñi p̄dicādo. Quqz quadā vice p̄ quā-
dā vallē magnis lapidibz plenā trāfiret
quidā ex ductoribz drisorie dixit ei q̄ ibi
magn⁹ erat p̄pls p̄gregat⁹ expectās eius
p̄dicatiōē auide 7 silenter. Et tunc ille
incepit p̄dicare feruenter. Et cū in fine

conclusisset. p̄ omnia secula seculorū. mor-
oēs lapides alta voce clamasse dicuntur.
Amen venerabilis pater. Et ideo vene-
rabilis pater appellat⁹. Alij dō asserūt q̄
angeli rñderūt. Bñ dixisti venerabil⁹ pa-
ter. Secūda cā est. qz post ei⁹ mortē cle-
ric⁹ sibi quidā deuot⁹ quēdā versū edere
cupiebat. quē in illius tumultu sculpi fa-
cere intēdebat incipiēs sic. Hec sūt i fossa.
volēs versū taliter terminare. Bede san-
cti ossa. Bz qz talē finē x̄sus p̄gruitas n̄
patiebat et sedula mētē reuolueret. nec
p̄gruū finē videret. dū quadā nocte m̄-
tū sup̄ hoc cogitasset. mane ad tumultū
p̄perās. manibz angelicis talit⁹. versum
sculptū repit finitū. Hec sūt in fossa. be-
de venerabilis ossa. Cuius aut⁹ corp⁹ ap̄
ianuam deuotione cōgrua dicitur coli.

De sancto thoma apostolo.

Historia seu legē

da de scō thoma ap̄lo. rñ qd ex ea in rñso-
rijs vel antiphonis sūptū repit iter ap̄-
crifa deputat⁹. In ip̄o at̄ festo legitur ad
missā euāgelij. Thomas vn⁹ ex. xij. iohā-
nis. rr. c. De festis sanctorū stepha-
ni iohānis euangeliste et innocentij.

Post domini nati

uitatē. sequēti die fit festū d̄ obi-
tu beati stephani. p̄thomartiris et tñ ip̄e
fuit passus in augusto. quare aut⁹ h̄ fiat
sub festo inuētiōis eius dictū ē. Querit⁹
q̄re hec tria festa p̄icz sanctorū. stephani
iohānis 7 innocentij. immediate post festū
natiuitatis dñi ordinant⁹. Rñdeo primo
vt christo capiti 7 sp̄so oēs sui comites
adiūgant⁹. nat⁹ enī christus sp̄sus ecclie
in hūc mūdū tres sibi comites adiunxit
de quibz dō in cāticis. Dilect⁹ meus can-
didus 7 rubicūdus. electus ex milibus.
Cādidus quantū ad iohāne euāgelistaz
p̄ciosus virginē 7 p̄fessorē. Rubicūdus
quantū ad stephanū. p̄thomartirē. Elect⁹
ex milibz quantū ad magnā turbā inno-
centū. Secūdo vt sic ecclia oīm martirū
genera quorū quidē martirij christi nati-
uitas cā fuit insimul adunaret. Triplex

est enī martiriū. **P**rimū voluntate et ope tale fuit martiriū beati stephani. et hoc est dignissimū in genere. hoc autē dicimus. qz aliq̄ circūstācia facere posset q̄ aliq̄s p̄fessor aliq̄ martire dignior esset. Et iō festū ei' p̄cedit alia et p̄tinuat festio domice natiuitatis. **U**n in ipso festio legitur. **M**ortē quē saluator dignat' ē p̄ oib' bus pati: hāc ille p̄mus p̄ oib' reddidit saluatori. Et itez. **C**hris' heri nat' ē in terris. vt hodie stephan' nasceret icelis. **I**n festio bti stephani introit' ē. **E**teniz sederūt p̄ncipes et aduersū me loquebāt. **I**n q̄ ostendunt infidie p̄ncipū iudeoz de ato stephano insidiantiz. **E**pla est act. vi. c. **S**tephan' plenus grā et fortitudie que sicut dicit aug' in sermone hui' di ei cū plurimū habeat amiratois in ipsa specie nō minus p̄tinet i misterio dignitatis. in q̄ narrat tā passio ipi'. q̄ passio nis cā. et meritū seu remuneratio. Et h' etiā insinuant et rep̄tant in r̄sorio qd̄ est. **S**ederūt p̄ncipes. et in alla qd̄ ē. **U**i deo celos aptos. act. vii. c. Et in noctna li etiā officio idē repetit. vt ostendat q̄ sepe et sepius p̄siliati sūt p̄ncipes sacerdotuz in morte ei'. **E**uāgeliz ē. **E**cce ego mitto ad vos. mat. xxi. c. et sequit. **H**ierusalē hierlm q̄ occidis p̄phetas et lapidas eos etc. **S**tephan' ei fuit lapidat'. **D**icitur etiā ibi a sanguine abel iusti. **S**icut enī ille fuit p̄thomartir in x. testa. sic ille in nouo. **H**istoria sancti stephani cōposuit alcuin' karoli magister et cappellanus. nocturnales antiphonas d̄ psalmis quib' intitulant' accepit. cetera de actib' aploz. **A**ntiphonis etiā laudū quidā versus p̄mittūt. put dictū est in. vi. pte sub dnica de trinitate. **F**req̄ntat at in x̄sicul alla. vel p̄pter solēnitātē dnice natiuitatis. vel p̄pter gaudiū de p̄sortio stephani angelice cōtionis. **D**icit etiā illd̄ caplm **S**tephan' plen' grā. et illud surrexerūt quidā. q̄ sūt. act. vi. c. et illud. **C**ū eēt stephan'. act. vi. c. **S**cōm martiriū ē volūtate et nō ope. q̄le fuit martiriū bti iohis euāgeliste. q̄ martir fuit sicut patet i illa antiphona. **I**n feruēt. olei dolū missus

iohānes ap̄ls. diuina se p̄tegēte grā ille sus exiuit. vt sic nō senserat carnis estuz qz d̄go fuit mēte et corpe. sic nec estū feruētis olei sensit. **I**n natali at ei' canit in quibusdā locis vna missa i exordio lucis ad notādū q̄ ip̄e accepto lumie hui' mūdi sacrificiū d̄ginitat' sp̄ obtulit deo. **Q**uia ei nō poterat h̄re vigiliā p̄r festū beati stephani statutū fuit vt duas missas h̄ret. **I**n missa de b̄to iohāne ē epla. **Q**ui timet deū. eccl. xv. c. **E**uāgeliz est. **D**ixit iesus petro. ioh. vi. c. et catāf alla. **V**alde honorandus etc. et qd̄ ibi d̄r. **Q**ui sup̄ pectus dñi etc. sumit de ioh. vi. c. **I**n troitus ē. **I**n medio eccie. eccl. xv. c. **E**t enī foriz. **E**rit sermo etc. ioh. vi. c. **I**tem alla. **H**ic ē discipul'. ioh. vi. c. **C**omunio **E**rit p̄mo. q̄ ē ibidē. **D**icit etiā ad horas capitulū. **C**ibavit eccia. xv. c. et illd̄ **B**n dictus deus et pater eph. i. c. et illd̄ **Q**ui timet deū eccia. xv. c. **E**t nota q̄ beatus iohes euāgelista i festio bti iohānis ba. obiit. **S**z qz nō poterat tūc ei' festū fieri trāslatū ē ad t̄tiā diē natalis dñi vt oēs comites suos h̄ret sp̄sūs vt p̄missū est et festū bti iohānis bap. i suo die reman sit. nec mix. qz dies illa ab āgelo gaudio natiuitatis p̄cursoris autētica fuit. **N**ec est dogmaticandū q̄ euāgelista baptiste tanq̄ maiori cesserit. p̄ eo qd̄ legif. **I**nt natoa muliez n̄ surrexit maior iohē ba. **N**ā nō esse de ipoz maiozitate disputandū. diuinitus est ostensū. **C**ū ei duo magistri quozū vnus baptistā alter preferebat euāgelistā solēnem ad hoc indirif sent disputationē. et quilibet valde solite inuestigasset autoritates et ratios efficaces. quib' suū iohāne p̄ferre posset tādē diē disputationis adueniēte quilibet sanctorū emulatoz suo apparuit dicēs. **B**ene p̄cordes sumus in celis de nobis non disputetis in terris. **N**unc illi sibi inuicē et oī populo visionē publ. cauerūt et dominū benedixerūt. **U**el ideo fuit ad tertiū diē post natiuitatē translatus qz forte illa diē d̄dicata est ei basilica. vel qz forte illa diē redijt de p̄thmos isula v̄l infulatus ē. fuit enī patriarcha eph̄sin.

Liber Septimus

Aliunt quidā qd btūs iohānes cū post ce-
lebratā missaz descēdisset in tumultū eua-
nuit ab oculū circūstātū. tū terra ibi sca-
turiat de pfūdo addūt eū viuere. et fraz
ei? anhelicu scaturire. alij in celū trāsfla-
tū. **I**git p̄tim ex euāgelio. p̄tim ex eius
tribulatōe hodierna cōpilaf historia. in
cui? ultimo r̄sorio scz. In medio eccie
qd sumit de li. sapie. in q agit de spū itel-
lect? neuma iubilaf. qz p spm̄. intellect?
fuit de ineffabili v̄bo scz de deo v̄bo locut?

Tertiu martiriū ē ope et nō volūtate. q
le fuit martiriū innocētū. qd sicut terti-
um locū obtinet i dignitate. ita et inf fe-
sta martir. **S**z quare festū innocētū ce-
lebrat an festū stelle. i. epiphanie: cum
mortui fuerint post apparitōez stelle: qn
scz herodes vidit q illus eēt a magis?
R̄ndet q herodes auditis rumoribz de
christo nato. turbatus est valde: timēs
amittere regnū. vñ cogitauit facere inf-
fici oēs pueros vt sic christus nō euade-
ret. sz fuit ipedit? tūc: qm̄ august? cesar
mādaui ei q ad eū veniret. aristobolo et
alexandro filiis ipi? herodis r̄nsur? corā
eo. Et qz nō fuit ausus nō ire iuit. Post
modū v̄bo reūsus āno reuoluto q̄tro die
post natale dñi fecit oēs pueros infici:
a bimatu. i. biēnio et infra. Bimatos enī
grece d̄z latine biēniū. Querit qre i fe-
stiuitate innocētū i missa. **G**la in excelsis
deo et alla: et alia cātica leticie nō cantant?
Dicūt magistri iō. qz mortui sūt an dñi
passione et sic ad inferos descēderūt. **S**z
pari ratōe et in festo btī iohānis bap. sub-
ticri deberēt. **D**icēdū ē qd p h̄ iō p̄tingit
qz autor officij voluit nos p̄iūgi i hac fe-
stiuitate animis deuotaz muliez d̄z mor-
te innocētū plāgentiū et dolentiū. vñ cā-
tristicie eaz illa dimittim? et iō legi p
phetia hiere. xxi. c. de innocētibz. **G**lor in
rama audita ē q ad l̄am de beniamin? ex
ponit. qui infecti sūt p̄f vxorē leui quā
opp̄sserāt. et Rachel fuit mater beniamin
vel p Rachel q̄ interpretaf ouis vel videns
intelligit ecclesia q p̄orat filios suos. s. tri-
plices. **P**rimi sūt martires p̄siderās eos
eē sibi subtrāctos et nō vult p̄solari in p̄

fenti. sz oēm p̄solatōez trāsfert in futurū
qz nō sūt scz p̄ntes. **S**cdos filios luget
eccia q fere ad ptū veniūt in q̄b patit ab
ortū. **T**ertij v̄bo sūt. q iaz renati in baptis-
mo erāt sz p p̄ctā retrocedūt. **D**ost illos
luget eccia qz nō sūt. i. qz dānati sūt. **E**t
ideo qz luget eccia cātica leticie subticē-
tur. **P**̄t esse et alia ratio. nā cātica leti-
cie p̄prie post victoriā cātari debēt. **V**ñ
ezechie dictū ē. **D**isponē domui tue et
qz post victoriā habuā nō cecinit cātica
leticie. **S**z innocētes nō habuerūt vi-
ctoriā. nō ei est victoriā vbi pugna nō ē.
Media rō est. **Q**uidā tñ p alla cātant in
missa. **A**us tibi christe. **A**lij. **C**atemus
eya. **E**t d̄z epla. **U**idi sup mōte. apo. xiiij.
Et euāgelij. **A**ngel? dñi apparuit. mar-
tixi. xij. c. **S**i at festū illud in dñica p̄tin-
gat. nullū canticū leticie subticet. p̄pter
gaudiū resurrectōis. **I**n octauis qz eoz
cātica leticie cātant: p significatiōe gau-
dij q accepturi sūt i octaua. i. in resurre-
ctiōe. **Q**uia licz ad inferos descēderūt re-
surgēt tñ nobiscū i gloria. **O**ctaua ei fe-
stiuatū celebrat in memoriā gñalis re-
surrectōis quā significat. **R**ursus qz hac
die tristitia muliez rep̄ntam? i multis ec-
clesijs diaconi nō vtūt dalmaticis: nec
subdiaconi subtilibz. i. tunicellis: ad no-
tādū. q innocētes statim i morte p̄maz
stolā nō receperūt. sz ad infernū descēde-
rūt. **D**e hoc in tertia pte dictū est sub ti-
tulo de coloribz. **I**n h̄ festo d̄z capitulū
illud. **U**idi sup mōte. apo. xiiij. c. **E**t illū
h̄i sūt q cū mulieribz. et illud **H**i empti
sūt. q sūt ibidē. **E**t aduerte. q antiphone
noc̄nales d̄z psalmis sumūt. ceta d̄z epla
vel euāgelio. **D**at dictū cētū q̄draginta
q̄ttuor milia finitū ponit p infinito. **D**
etiā d̄z. **U**idi sub altari dei aīas interfe-
ctor: sic ē accipiēdū: q iohes vidit aīas
infector sub altari. i. humiliatos capiti
suo. vñ i abscofo. qz nemo p̄cipit hic quō
ibi sint. **S**z qre solēnicat eccia d̄z morte
innocētum. q nō habuerūt volūtate pa-
tiēdi. **U**idēt q eadē ratiōe. si aliq̄s tiran-
nus interficeret tot pueros. deberet ec-
clesia sūt solēnicare p illis. qd̄vz nō est

Rūderi pōt q hoc festum ppter tria cele
brādū ē. licet volūtātē nō habuerint pa
tiēdi. Primo q christ⁹ i eis q̄rebat. 7 oc
cidebat. Secūdo qz christ⁹ i eis celabat vi
alolo 7 herodi. Tercio qz nomē dñi non
loquēdo s; moriēdo p̄fessi sūt. qz p chri
sto 7 vice xpi occisi sūt. Crāt āt inocētes
qz circūcisi. nā circūcisio erat tūc remedi
um ptra originale pctm. licet nō ita suffi
ciēs sicut nūc baptisim⁹ ē. Illud āt scien
dū ē q in qbusdā ecclijs i die natalis to
mini. diaconi respis finitis in honore be
ati stephani. q̄rim⁹ diacon⁹ fuit in tri
pudio pueniētes cantāt antiphonam de
sancto stephano. et sacerdos dicit colle
ctā. Nocturnos etiā et officiū crastinuz
celebrāt. etiā benedictōes sup lectiones
dāt. qd tñ facere nō debet. Et eodē mō
faciūt sacerdotes in festo bti stephani in
respis i honore sci iohis. qz ipe sacerdos
fuit. Et pueri in festo sancti iohis in ho
nore innocētū. Subdiaconi vō faciunt
festū in quibusdā ecclijs in festo circūci
sionis vt ibi dictū est. In alijs i epipha
nia. Et in alijs i octauis epiphanie. qd
vocāt festū stultoz. qz ei ordo ille ātiq⁹
incert⁹ erat. nā i canonib; ātiq; qñq; vo
cāt sacer. 7 qñq; nō iō subdiaconi certaz
ad festādū nō hñt diē 7 eoz festū officio
celebrat p̄fuso. De apostolis.

Apostolus grece

interptat missus latine. in dō apo
stoli dicti sūt qz a christo missi fuerūt euā
gelizare p vniuersū orbē. Hanc ecclia in
cōmuni de aplis solēnicat 7 canit in ma
tutinis. Ecce ego mitto vos 7c. qz om̄s
electi sunt simul a dño post sermonē ad
eos factū in mōte. sicut habet i matheoz
marco. qz vñ electi sūt duodecim. De q
busdā tñ facit ecclia officiū p̄rium sic de
btō petro ppter p̄uilegiū dignitatis. de
btō paulo q̄uis nō sit de duodeci ppter
p̄uilegiū p̄dicatōis. de btō iohē ppter p̄
uilegiū amor; siue v̄ginitatis. et de btō
andrea ppter p̄uilegiū crucis quā ita ar
dēter p̄dicauit p̄cupiuit 7 habuit. Per
horas dē capitulū illd. Jā nō estis. eplb.

ij. c. 7 illud. Nō vos me elegistis. qd ē ibi
dē. 7 illud. Btū vir q suffert. ia. i. c. 7 illd.
Magnificauit eū i timore iūmicor. eccl.
xlv. c. 7 illd. Statuit illi dñs testamētū
sempitnū ibidē. 7 illud. In fide 7 lenita
te ipi sc̄m fecit illū. ibidē. 7 illud. Vbant
apli gaudētes. act. v. 7 illud. Nā q̄s p̄ci
uit hos 7 p̄destinauit p̄formes. ro. viij. c.
et illud. Corpa scōz i pace. eccl. xlvij. 7 il
lud. Nō esuriēt neq; sitiēt apli. apo. vij.
ea. 7 illud. Nōs isēntati vitā illoz. sapie.
v. et illd. Ip̄o sūmo āgulari lapide chris
to iesu. eplb. ij. c. Nōt āt. vigiliās 7 octas
uas. qz si cōpatim⁹ 7 pregnabim⁹. De hoc
dictū ē in. vi. pte sub q̄rta feria t̄tie heb
domade aduēt⁹. Instātia tñ ē de btō ioh
hanc euāgelistā q̄ ad ieiuniū. qd p̄tingit
tū q̄rūt dicūt q̄a nō sūt martir nisi aio
tū ppter festū bti stephani qd ē i vigilia
festi ei⁹. In vigilijs aploz dē epla. Bndi
ctio dñi sup caput. puer. x. 7 eccl. xlv. ca.
Jte illa. Per man⁹ at. act. v. c. Et euāge
liū. Ego sū vitis. ioh. xv. c. In festis vero
aploz dē epla. Jā nō estis hospites 7 ad
uene. eplb. v. c. Jte illa. Nō sūt viri. eccl.
xlvij. c. Jte illa. Scim⁹ qm diligētib; de
um. ro. viij. c. Jte illa. benedict⁹ de⁹ 7 pa
ter dñi n̄r. eplb. i. c. Jte illa. Spectaclm
facti sum⁹. ad corin. iij. c. Jte illa. Vni
cuiq; v̄m. ad eplb. iij. c. Jte illa ē. Ego
vos elegi. ioh. xv. c. Jte illud. Euenite ad
me oēs q laboratis. math. xi. c. Euāgelistā
vero dē. Hoc ē p̄ceptū. ioh. xv. c. Jte illd.
Hec mado vobis. qd ē ibidē. Jte illud.
Ecce ego mitto vos. math. x. c. Jte illd.
Facta ē p̄tētio. luce. xij. c. Jte illd. Desi
gnauit dñs. luce. x. c. et illud. Ego sū via
tis vera. ioh. xv. c. Jte illud. Dixit simō
petrus. math. xix. c. Postcōmuniō est.
Amen dico vobis q ros qui re. math. x.
c. Jte illa. Clos qui secu. que est ibidē
Et nota q tres apli legūt tantū vini fu
isse rome. scz petrus paulus 7 iohānes. 7
tres euāgeliste. s. iohānes marcus et lu
cas. Motandū est etiā apostolos siue chri
sti discipulos. nō ideo tantum fuisse pas
sos. qz predicabant de christo. sed quia
ipm tēficatū aiebant sine romanorum

Liber Septimus

autoritate: quod ipsi prohibuerant. Ecclesia olim statuit fieri cōter festū de oīb; apostolis in kalendis maij: vt dictum ē sub festo apostolorum philippi et iacobi.

De euangelistis.

Est apostolos

ecclesia venerat etia euangelistas q̄ nō tñ p̄dicauerūt: s; etia euangelia scripserūt. Legit enī gen. iij. c. q̄ fluuius egrediebatur de loco voluptatis: ad irrigandū paradysū. q̄ diuidit in quattuor capita: scz phison. geon. tigrim. et eufraten. Sane allegorice: fluuius ille euangelica p̄dicatio ē q̄ a christo p̄cedit a q̄ gñaliter oīs voluptas emanat. Venite inq̄t ad me oēs q̄ laboratis et onerati estis: et ego reficiā vos: et inuenietis requiē aiab; vestris: iugū ei meū suauē est et on⁹ meū leue. gustate et videte: qm̄ suauis ē dñs beatus vir qui sperat in eo. Recte aut̄ hec p̄dicatio fluuii cōparatur: tum qz reficit abluat et fecundat: tum qz fluui⁹ dicitur aqua fluens et vt salomon ait. Aqua p̄funda et bā ex ore viri et torrens inundans ē fons sapiē: q̄ tam lōge lateq; defluit: vt mūdū repleuerit vniuersū: iuxta illd. Cūtes in vniuersū mūdū etc. Quā ppter in oēs terras exiuit son⁹ eorū et in fi. or. ter. ver. eo. Nec irrigat paradysū. i. fecundat eccias iuxta qd̄ dicit ap̄lus. Ego plātavi apollo rigauit deus at̄ incrementū dedit. Hic est ei fons ortorū pute⁹ aquarū viuentiū q̄ fluūt ipetu de libano. Fluui⁹ aut̄ iste in quattuor capita diuidit: qz p̄dicatio iesu christi in q̄t tuor euangelia deriuat. Nā licet scripserūt multi euangelia. qz luca testāte multi conati sūt ordiare narratōez rez q̄ i nobis cōplete sūt. tñ nō nisi quattuor recepta sūt ab eccia viz. mathei. marci. luce et iohānis. qd̄ vtiq; factū ē q̄druplici rōe.

Primo ad ostēdēdū duorū testamētōz cōcordiā. Sicut enī in v. testa. vn⁹ fuit legislator scz moyses et q̄ttuor maiores p̄phete scz elias. hieremias. ezechiel. et daniel. et xij. miores p̄phete et multi sapientes vt iob. dauid. salomō. et iesus sirachita et in nō. testa. vnus fuit legislator scz

christ⁹ et quattuor euangeliste. et xij. ap̄li et alij multi doctores vt hiero. aug⁹ ambro. et grego. vt p̄ hō ostēdat. q̄ rota p̄tinet in medio rote. et duo cherubin sese respiciūt versis vultib; in p̄piciatoriū. Secūdo p̄ mysterio quadrigę aminadab: d̄ qua sp̄sa dicit in cant. Aia mea turbata est ppter quadrigas aminadab. Aminadab ei interpretat sp̄saneus dñi. Hic est christ⁹ q̄ facit hō oblat⁹ est qz ip̄e voluit. Huius quadriga ē euangelica doctrina p̄ quā eius fama p̄ mūdū vehit vniuersū: cuius quattuor rote sūt dicti quattuor euangeliste. Propter hāc quadrigā sponsa. i. eccia. salubre dolori turbat ad p̄nias. Tercio ad designandū liberatōez generū humani a morte quadrifica. i. a trāsgressione quadruplici. Prima trāsgressio fuit mādātū in paradiso. Secūda legis naturalis. Tercia legis scripte. Quarta euangelij. Vel pot⁹ p̄ctm̄ fragilitatē p̄ ip̄otētiā simplicitatis p̄ ignoratiā securitatē p̄ negligētiā et malignitatē p̄ inuidiā. Hic ei quattuor modis peccādi aia morit⁹ et separatur a deo. Quarto p̄ mysterio forme q̄ drige. Sicut ei int̄ ceteras formas quadratū. sic inter ceteras doctrinas euangelicū solidius et stabili⁹ p̄seuerat nā illd̄ vniūq; stat. et idō legit ap̄c. xij. c. q̄ ciuitas in quadro posita ē. illd̄ ppter stabilitatē appellat̄ etnū: p̄ cui⁹ gñaz hō quadrat⁹ in morib; i. in virtutib; solidat⁹. Ceterz isto rū potius q̄ aliorū euangelia recepta sunt. Tum qz ipsi diligentius et aptius historiā euangelicā descripserūt. Tñ qz licet aliquā varia seu diuersa. nunq̄ tñ cōtraria seu aduersa scripserūt. Tūz qz isti quattuor p̄ quattuor aialū figuras i visioe ioh̄is et ezechielis p̄figurati fuerūt ezechielis. i. c. Mathe⁹ p̄ hōiez eo q̄ ei⁹ intētiō p̄cipue circa scribēdā christi hūanitatē et statū. Tñ eius liber ab hūana christi natiuitate sumit exordiū. Liber inquit gñatōis iesu christi etc. Marcus p̄ leonē i tertio rugientē eo q̄ eius intētiō p̄cipue circa describēdā eius resurrectiōem cōstitit. Tñ eius euangelium antonomasice in die resurrectiōis legitur. Dicit enim

q̄ leo rugitu maximo tertio die suos ex-
citāt catulos. ita ⁊ tē pater imēsa poten-
tia sua filiū suū tertia die suscitauit. **Et**
et mare ab exclamatiōe incipit scz a p̄dica-
tiōe iobis i tēsto clamāt ⁊ dicētis. **Glor**
clamat̄is in tēsto. **Et** scias q̄ mare fuit
lōgo naso subducto sup̄cilio. pulcer oculo-
lis. calu. barba plura habitudis optime
etatis medie. canos asp̄sus. **Lucas** p̄ vi-
tulū eo q̄ p̄cipue circa describēdā xp̄isti
passiōē ei⁹ intētiō p̄fāt. in q̄ xp̄istus se
obtulit hostiā deo patri. idē ip̄e sacerdos
et hostia. vitul⁹ ei⁹ erat hostia. sacerdotā
vñ a sacerdotio incipit dicēs. **Fuit** i dieb⁹
herodis regis iudee sacerdos q̄dā ⁊c. **Ioh**
hānes p̄ aquilā. qz ceteris cū dñō ḡdiēti
bus ip̄e i celū ad describēdā xp̄isti dñi-
tātē volauit dicēs. **In** p̄ncipio erat vñ
De h̄ dictū ē in p̄ma pte sub ti. de pictu-
ris. **De** siq̄dē q̄ttuor p̄ncipales intētiōes
designate sūt p̄ figuras illoz q̄ttuor aia-
liū. qz q̄libet p̄m v̄sionē ezechiel q̄ttu-
or hēt facies qm̄ oēs de singul⁹ agūt licz
quidā p̄ncipali⁹ de q̄busdā. p̄ferti cū oēs
agāt de xp̄isto. cui q̄ttuor ille figure p̄ue-
niūt. **Fuit** nāqz hō nascēdo. vitul⁹ mori-
endo. leo resurgēdo. aquila ascendēdo.
Que vt mel⁹ itelligat imaginare aliq̄d
aial h̄ns caput q̄dratū. ⁊ i qualibet sup̄-
ficie imaginare vñā faciē: vicz a pte ante-
riori faciē hoīs a dextris faciē leonis a si-
nistris faciē vituli: a pte posteriori faciē
aquile. **Quia** vñ facies aquile sup̄ alias
eminebat. ppter lōgi colli pductōē: rō
dō q̄ erat desup̄. **Q̄libet** etiā hoī hēbat
q̄ttuor alas. **Finge** ei⁹ q̄libet aial quasi
quadratū. in q̄drato sūt q̄ttuor āguli et
in q̄libet āngulo erat vñā ala. **Porro** hi
q̄ttuor significati sūt p̄ p̄dicta q̄ttuor flu-
mīa. **Per** phison iobes. p̄ geon mathe⁹
p̄ tigrim mare. p̄ eufraten lucas. sic cla-
re p̄bat inno. terti⁹ de euāgelistis in ser-
mōe. **Sūt** etiā significati p̄ q̄ttuor anu-
los arce: q̄ aurei ⁊ rotūdi erāt: i auro cla-
ritas: i rotūditate q̄ initio caret ⁊ fine. de
signat̄ eternitas. **Ipi** ei⁹ etnā xp̄isti clarita-
tē et clarā etnitate descripserūt. **Per** du-
os anulos a sinistris duo euāgeliste scz

matheus ⁊ iohannes. qui ab ip̄o xp̄isto
fuerūt edocti significant. **Quidā** tñ per
duos anulos a sinistris. matheū ⁊ iohā-
nē q̄ adhuc passibili ⁊ mortali adhxerūt
accipiūt: p̄ duos a dextris marcū ⁊ lucā
q̄ post ascēsiōē ei⁹ iā facto immortaliz im-
passibili adhxerūt accipiūt. **Per** sinistrā
ei⁹ mortalitas. p̄ dextrā immortalitas desi-
gnat̄. **Im** illud. **Leua** ei⁹ sub capite meo:
et dextera ei⁹ amplexabit me. **Et** p̄p̄ hāc
cām in picturis ecciāz paul⁹ ad dextraz
et petr⁹ ad sinistrā statuūt. **Saluatoris** ⁊
in bulla papali caput pauli a dextris cru-
cis. ⁊ caput petri a sinistris. **Hanc** i qui-
busdā eccl̄ijs antiphona ⁊ i magnificat̄
in eoz officio ē. **Ecce** ego iohānes vidi
ostiu aptū i celo ⁊c. apoc. iij. **Per** horas
āt dō capitulū. **In** medio eccie apuit os
ei⁹: eccl̄. xv. ⁊ illd. **Cibauit** illū dñs pane
vite ⁊ itellect⁹. ibidē. ⁊ illd. **Iocunditatez**
et exultatōez thesauri q̄d ē ibidē. **Ma** r̄i-
soria sūpta sūt de ezechiele. **Primu** ē de
v̄sione dei scz **Vidi** v̄ictos ⁊c. **In** lau-
dib⁹ vñ habet de misterio p̄dicatiōis eoz
Dilecti dōz hoīb⁹ ⁊c. eccl̄. xlv. c. **Introit⁹**
misse p̄p̄rie ē. **Os** iusti meditabit sapiāz
Tñ iohānes euāgelista hēt introitū pro-
priū ppter priuilegiū amoris ⁊ dignita-
tis vicz. **In** medio eccie aperuit os eius
⁊c: qz ip̄e nō tñ fuit euāgelista s̄ etiā pro-
pheta: q̄d patet in p̄ncipio libri apoc: vbi
dicif. **Stus** q̄ legit ⁊ qui audit v̄ba p̄phe-
tie hui⁹ ⁊ fuat ea q̄ i ea scripta sūt ⁊c. **No**
tādū tñ ē q̄ ip̄e introit⁹ ppter priuilegiū
p̄dicatiōis secundario cōpetit augustino
gregorio ⁊ alijs expositozib⁹. **Ep̄la** i qui-
busdā eccl̄ijs ē de figura quattuor aialū
Ecce ego iohānes vidi hostiū aptū: apoc.
iij. c. **Alie** eccie dicūt illā ezechielis. i. ca.
Similitudo vultus ⁊c. **Resposoriū** est
Beatus vir qui timet dñm ⁊c. **Uersus**
est. **Potēs** in fra erit semē ei⁹ ⁊c. q̄d in-
telligif de semine verbi dei ⁊ bonoz ope-
rū. **Sequit̄**. **Generatio** rectorū b̄ndicet:
qz euāgeliste generāt filios dei qui bene
dicunt. **Alleluia** in quibusdā eccl̄ijs est.
Prim⁹ ad fion dicet. ecce assum ⁊ hieru-
salē euangelistam dabo. esaiē. xli. c. **In**

Liber Septimus

alijs vero eccl'is oralla. **B**tus vir. **E**uāgelii ē. Designauit dñs ⁊ alios septuaginta duos discipulos. lu. x. c. ⁊ seqt. Et dicebat illis. Messis q̄dez multa oparij nō pauci. Offertoriū ē. Posuisti dñe super caput ⁊c. Posticōio est. Magna ē gl'a eius in saluari ⁊c. De martiribz.

Martir grece dici-

tur testis latine. Martires eniz testes sunt q̄ christus passus est pro oibz et ipsi pro christo. Sane solus beatus lauretius inter martires vigiliā habet ⁊ octauā prout sub festo ei⁹ dictū est. **M**ēs etiā martires singulares hñt cōia officia exceptis stephano. lauret'io. iohāne bap. et alijs quibusdā. Et ē introitus ad missaz. Gloria ⁊ honore coronasti euz dñe. vel. **S**ipietia sanctor. eccl'ia. xliij. c. vel. **I**ndicabūt sancti. sapie. iij. c. vel. **S**acerdotes dei. daniel. iij. c. vel. **L**etabit iust⁹. **N**i tñ in paschali tpe hñt aliud officiū. eo q̄ in illo tpe oportet q̄ frequēter repetat alla. ppter gaudiū resurrectiōis. Et tñc est introitus. **P**roteristi me a puenitu malignantiuz ⁊c. Et q̄ corona debet eis tanq̄ victoribz: idō fit sepe mētio de corona. **C**ū stephanus interpretat coroz natus. **E**p̄la vero qñq̄ dē pro vno martire. **I**ustus cor suū. eccl'ia. xxxix. ca. qñq̄ illa. **B**eatus homo qui inuenit sapiam. prouer. iij. c. qñq̄ **I**ustoz aie. sap. iij. ca. qñq̄ illa. **I**ustus si morte poccupatus fuerit: que est ibidē. iij. c. qñq̄ illa. **B**eatus vir qui in sapia. eccl'ia. xiiij. ca. ⁊ xv. qñq̄ illa. **B**enedictus de⁹ ⁊ pater. ad corin. i. c. qñq̄ illa. **M**emoresco. ij. ad timo. ij. ca. qñq̄ illa. **N**emo militas. que ē ibidē. qñq̄ illa. **B**eatus vir qui inuēt⁹ ē eccl'ia. xxxi. c. qñq̄ illa. **B**enedictio dñi super caput. prouer. x. v. c. qñq̄. **S**tabūt iusti. sapie. v. c. **E**uāgelii nō dē qñq̄. **S**i q̄s vult post me venire. math. xvi. c. qñq̄ illud. **S**i q̄s venit ad me. lu. xiiij. c. qñq̄ illud. **N**isi granū. iohis. xij. c. qñq̄ illud. **N**olite arbitrari. math. x. c. qñq̄ illud. **N**ihil optum. qd̄ est ibidē. qñq̄ illud. **S**i q̄s venit ad me ⁊ nō odit. luce. xiiij. c. **P**ro plu-

ribz vero martiribz dicat quādoq̄ ep̄la. **L**ingua sapiētium. prouer. xv. c. quādoq̄ illa. **B**enedictus deus et pater dñi nostri iesu christi. i. pe. i. c. quādoq̄ **I**ustoz aie. sapie. iij. c. quādoq̄ **R**ememorami ni pristinos dies. heb. x. c. quādoq̄. **S**ancti p fide. heb. xi. ca. quādoq̄ **E**xpectatio iustoz leticia. prouer. xi. ca. quādoq̄. **N**i sunt viri. eccl'ia. xliij. c. quādoq̄ **A**bsterget de⁹. apoc. viij. c. quādoq̄ **R**edder de⁹ mercedē. sap. x. c. quādoq̄ **I**usti aut im⁹ ppetuū viuēt. sap. v. ca. quādoq̄. **Q**uis nos sepabit a caritate christi. ad ro. viij. ca. **A**lleluia est. **N**i sūt due oliue. apoc. xi. ca. **E**uāgelii vero quādoq̄ dē. **C**ū audieritis phia. lu. xxi. quādoq̄. **D**escendēs iesus de mōte. lu. vi. c. quādoq̄. **C**idēs iesus turbas. math. v. c. quādoq̄. **E**gredie te iesu de tēplo. math. xiiij. c. quādoq̄. **A**tendite a fermēto phariseoz. lu. xij. c. qñq̄ illud. **S**edēte iesu sup montē oliueti. math. xiiij. c. quādoq̄ illud. **T**e vobis q̄ edificatis. luce. xij. c. quādoq̄ illud. **Q**ui vos audit. lu. x. quādoq̄ illud. **C**onfiteb' tibi pater. math. xi. ca. **D**icit posticōmuniō. **A**mē dico vobis qd̄ vni. math. xxv. c. quādoq̄. **E**t si corā hoibz. sap. iij. c. quādoq̄. **Q**uicūq̄ fecerit. math. xij. c. qñq̄. **D**ico aut vobis. math. x. c. quādoq̄. **S**igna aut. marci. vi. c. ⁊ quādoq̄. **M**ultitudo. luce. vi. **I**n nocturnali vero officio primū respōsoriū est. **I**ste sanctus. p lege dei sui certauit vsq̄ ad mortē ⁊c. et est quinti toni. q̄ petulātia quinq̄ sensuum fuit mactata in eis. **I**n tpe nō paschali primū rñsoriū est. **B**tus vir q̄ metuit dñm: ⁊ est octauū toni. ppter octauā q̄ significat gloriā resurrectiōis. **Q**uia vero sancti martires in tolerādis tormentis se habuerūt p̄stater. ⁊ pstantia a solo dō est ideo illud respōsoriū. **D**e veneranda martirū ⁊c. cantat p eis. ⁊ ē q̄nti toni. q̄ martires quinq̄ sensus deo imolauerūt. **D**e martiribz etiā cantat illud rñsoriū. **F**ulgebūt iusti ⁊ tanq̄ scintille in arūdineto discurret iudi. na. ⁊ reg. i eternū ⁊c. sapie. iij. c. **I**usti fulgebūt in futuro diuisis beatitudinibz: prius tñ in hoc seculo

discurrēt. i. p. diuersas mōi ptes cursitā
do diuina verba alijs annūciabūt et hoc
faciēt more scintillaz discurrētū p arū
dinetū. sicut ei scintille seu fauille ignis
arūdinētū. i. materiā fragilem arūdinū
atterūt 7 amhilāt: sic 7 sancti sua p̄dica
tione ignita. i. diuino igne accēsa vicia q̄
respectu fortū virtutū fragilia sūt d̄stru
ent. iudicabūt. i. dānabūt nationes. i. il
los qui in peccatis suis p̄māserūt: et re
gnabūt in eternū. i. in eternitate cū deo
recipiēt immortalitatē 7 impassibilitatē. ce
terasq; virtutes. Rursus in his v̄bis et
p̄missis stola carnis quā sancti recipiēt q̄
p̄sistit in q̄ttuor scz in claritate subtilita
te agilitate 7 impassibilitate. Nam fulge
būt clari. tanq̄ scintille subtiles in arū
dinetō discurrēt agiles. 7 regnabit dñs
eorū imppetuū. 7 ipi cū dño impassibiles
Nā absterget de oēm lacrimā ob oculis
sanctorū: imo exultabūt in glia: 7 le. in
cubi. suis: quod ad stolā spūs refert quā
etiā recipiūt sancti. Et nota arūdinētū
est locus in quo multi sunt arūdines si
ue canne sicut in paludibz. Flāte aut̄ au
stro ex assidua p̄fricatōe arundinū ignis
accēdit: scintille vndiq; aduolāt. 7 accēdi
tur arundinetū: quod allegorice p̄git
in sanctis. De martiribz etiā cātatur.
Circūierūt in melotis. q. d. in pera. De
lota te: est vestis facta de pilis cuiusdam
aialis: qd melota vocat siue tarus. est ei
habit⁹ necessari⁹ ad exercitia opis. Per
horas etiā d̄ capitulū illud. Stūs vir q̄
suffert: iacob. i. c. 7 illud. Stūs vir q̄ in
uētus ē: ecclia. xxi. c. 7 illud. Stūs vir q̄ in
sapiētia morabit⁹: ecclia. xii. c. 7 illud.
Iustoz aie: sapie. v. c. 7 illud. Iusti aut̄:
ibidē: 7 illud. Sancti p̄ fidē: heb. xi. c. 7 il
lud. Potuit enī trāsgredi 7 nō est trans
gressus: ecclia. xxi. c. 7 illud. Corona au
rea sup caput ei⁹: ecclia. xlv. et illō. Sto
lā iocunditatis induit. ibidē. Ibi tñ dicit̄
Stola glorie: 7 illud. Sācti ludibria et
verbera: heb. xi. c. 7 illud. Tanq̄ aux i for
nace: sap. iij. ca. et illud. Ibi sunt q̄ vene
rūt de tribulatione: sapiētie. vij. c. 7 illō.
Nō esuriēt neq; sitient: ibidē 7 illō. Iu

sti tulerūt spolia impioz: sap. x. c. et illud
In bonis iustozum exaltabitur ciuitas:
prouer. xi. c. Illud etiam sciendum est
q̄ ecclesia celebrat festum quorūdā mar
tirum v. testa. put dictū est de festo ma
chabeoz. De confessoribus.

Confessores dicū:

tur laudatores: licet aut̄ tam martires
q̄ virgines q̄ etiā omēs sancti xpi sint
christi p̄fessores. martires tñ qz in irasci
bili vincūt transcendūt: 7 sup̄lucrantur
speciale vocabulū martirū. et virgines qz
vincunt in cōcupiscibili nomē virginū:
et doctores qz alios supant in rationabi
li doctorū. Et hinc est q̄ martires et vir
gines 7 doctores aureola decorabuntur
Sane p̄fessores distinguū. i. in epōs 7
in p̄byteros. De ep̄is dicit̄ introitus.
Statuit: ecclia. xlv. c. 7 epla. Ecce sacer
dos magnus ecclia. xlvij. c. Ipi enī sunt
magni sacerdotes. Et illud de episcopis
dicit̄. Inueni dauid seruū meū: oleo
sancto meo vnxi eū: quia nō tantū vn
cti fuerūt in baptismo 7 in p̄firmatione
et ordinatione in p̄byteros: sed etiā in
consecratōe in episcopos: vt habeāt mi
sericordiā sup̄fluentē. Et officia illa q̄
incipiūt sacerdotes: p̄prie cōpetunt ep̄is
Cetera sunt cōmunia et plura sunt tñ
soria octauī toni: quia afflixerūt et cruci
fixerunt carnem suam cū vicis et cōcu
piscētis p̄pter octauā resurrectōis Rur
sus de p̄fessoribz dicit̄ qñq; epla Dilect⁹
deo. ecclia. xlv. c. qñq; Testificor corā deo:
ad timo. iij. qñq; Plures facti sunt sa
cerdotes: ad heb. c. vij. qñq; Dedit dñs
p̄fessionem: ecclia. xlvij. c. qñq; Iust⁹ cor
suum que est: ecclia. xxxix. c. qñq; Sapiē
tia laudabit animā: eccl. xxij. c. qñq; Iu
stum deduxit dominus: sapiētie. x. c. quā
doq; Doctrinis varijs: ad hebreos. xij. c.
quandoq; Ego enim iam delibor. Al
leluia. Iustus germinabit: esa. xxxv. ca.
Euāgelū v̄to dicit̄ qñq; Sint lūbri
p̄cincti luce. xij. qñq; Vigilate mathei:
xxij. qñq; Homo peregre. mathei. xxi.
qñq; Vigilate et vigilate: marci. xij. qñq;

Liber Septimus

Homo quidā nobilis. lu. xix. qñq. **N**e-
mo accedit lucernam luce. xi. qñq. **C**los
estis sal terre matb. v. c. qñq. **N**olite ti-
mere pusill. grex luce. xij. c. **P**oliticōio ē.
Quinq. talēta. matb. xxv. c. qñq. **F**idel
teruus. matb. xxij. c. 7 lu. xij. ca. **P**er ho-
ras dō dē capitulū illud. **E**cce sacerdos
eccl. c. xliij. 7 illud. **B**ndictionē oīm gen-
tiū. quod ē ibidē. 7 illud. **C**ognouit euz;
ibidē. 7 illud. **I**ustū dē dunt. sapie. x. c. et
illud. **I**ustus cor suū. ecclia. xxx. c. 7 illd
Magnificauit eū in p̄spectu regū. ecclia.
xlv. a. **S**z qd̄ hic dicit: magnificauit dē
ibi glorificauit. 7 illud. **L**abia sacerdotis
custodiūt. malach. ij. 7 illud. **N**ō ē inuē-
tus similis illi. eccl. xliij. c. 7 illud. **F**un-
gi sacerdotio 7 h̄re laudē. eccl. xlv. 7 illd.
Salis dēcebat vt eēt nob p̄tifer. ad lxx.
vij. c. 7 illud. **C**ollaudabāt multi sapiāz
ei. 7 vsq. in seculū nō recedet memoria
ei. eccl. xxxix. 7 illud. **M**onestauit illū i la-
borib. sapie. x. b. 7 illud. **C**ustodiuit illū
ab inimicis. quod ē ibidē e. **I**llud at̄ no-
tandū ē qd̄ si plura festa in eadē die p̄cur-
rant illius q̄ inter eos maioris erit noīs
officiū celebret. dē b̄ dictū ē in p̄hemio
huius ptis. **D**e virginibus.

Officiū matutina

Ole virginū maxima ex pte sumit̄
de psalmo epitalamico scz **E**rucauit cor
meū. in quo agit̄ de laudib. sp̄sī 7 spon-
se. **V**irgines enī sunt sp̄se christi. q̄ se-
quunt̄ agnū quocūq. ierit in corpe et in
aīa. p̄pter integritatē corpis 7 aīe. **N**otā-
dum aut̄ est qd̄ illud responsoiū quod ē
de sponso scz **A**udiui vocem de celo 7 c. qd̄
in quibuscūq. ecclijs dē ē p̄mi toni. qz vni-
cus ē sp̄s aīaz christi 7 sumit̄ d̄ matb.
xxv. **I**llud vero quod ē de p̄tēptu mūdi
scz **R**egnū mūdi 7 oēm ornatū seculi cō-
tēpti 7 c. est quinti toni. qz ibi oñdī con-
culcatio qñq. sensuū. **D**e virginib. etiā
cantat̄ illd. **F**ulcite me florib. cant. ij. c.
quod est expositū in. v. pte sub titulo de
serra. **I**n quibuscūq. ecclijs dicit̄ versu-
culū de virginib. illum. **E**legit eā deus
et p̄legit eam. **S**ed alij rectius cōfide-

rantes qd̄ sola beata virgo maria p̄lecta
ē i honore ei. t̄m dicunt illuz. sed p alijs
virginib. dicit̄ **E**legit eā de. 7 dilexit eā
Per horas etiā dē. c. illud. **Q**ui gloriā.
ij. corin. x. 7 illud. **E**muloz ei. ij. corin. xi.
et illud. **S**apiētiā vincit. sapietie. viij. 7
illud. **D**emoratī sunt dñe misericordie
tue. ecclia. li. 7 illud. **L**iberaſti me a p̄diti-
one ibidē. 7 illud. **A**ccurrit fortitudine lū-
bos suos. puer. xxi. c. **I**n officio misse fi-
sit virgo 7 martir. p̄prium officiū est. **L**o-
q̄bar de testimonijs tuis in cōspectu rē.
Alia cōmunia sūt. excepto qd̄ de brā aga-
tha dī introit. **G**audēam oēs in v̄no
p̄ eo qd̄ ipa excellenter letissima venit ad
passionē sicut de ea scriptū ē. **A**gatha le-
tissima 7 glorianter ibat in carcere. ideo
eius leticie n̄am leticiā sociam. 7 cū ea
in dño p̄gaudem. **D**e beata etiā agnete
officiū misse est. **D**e expectauerūt. **R**ati-
o quare pōt ex ei. legēda haberi. **E**t no-
ta qd̄ de virginib. dē qñq. epla. **C**onfite-
bor tibi dñe. ecclia. li. c. qñq. **Q**ui gliaſ.
ij. ad corin. x. qñq. **D**ñe de. meus exalta-
ſti. ecclia. ij. qñq. **S**apia laudabit aīam
sapie. xxij. qñq. **S**apiētiā vincit malu-
ciā. sapie. viij. qñq. **D**e virginib. i. ad
corin. viij. qñq. **D**ñs possedit me puer.
viij. **A**lla 7 policōmunio. **Q**uinq. p̄udē-
tes. matb. xxv. c. **E**uāgelii qñq. dicitur
Simile est regnū celozum t̄x̄sauro ab-
ſcon. matb. xxij. c. qñq. **S**imile est re-
gnū celoz de cē virginib. matb. xi. xxv.

De festo dedicationis.

Boniaz in parte
Quoniam dictum est qualiter eccle-
sia dedicata sit. restat vt hic aliqua de of-
ficio quod in festo dedicationis ecclesia-
rum dicit̄ subiiciamus. **F**estum ergo il-
lud solē n̄it ab ecclia celebrat̄. de q̄ i iohā-
ne habet̄. **F**acta sunt encenia. i. festa dēdi-
cationis in hierosolymis. 7 iesus ambu-
labat in tēplo in porticu salomonis ad
p̄firmationē illi. festiuitatis. **E**t dē porti-
cus salomonis. qz salomon solebat ibi
orare. 7 ibi orauit in die dedicatōis. **H**oc
etiā festū in veteri testamēto fiebat. **C**ū

legit in pmo li. mach. c. iij. Elegit iudas machab. sacerdotes sine macula et mundaauerunt sancta Ecclesia ei militas potest mundaari sed non triumphas. Aug. dicit in omel. sup. p. dicto xpo. Facta sunt encenia. Illud die quod templum dedicatum est iudei soleniter celebrabant. Celebrauerunt autem iudei encenia octo diebus quare videtur quod nos sint festum dedicationis debemus octo diebus solennizare. Et mirum est quare octo diebus celebrauerunt encenia cum pascha et scenopixia non celebrauerint nisi per septem dies tantum. Ad hoc est responsio quia hec festiuitas specialiter significat eternam dedicationem in qua ecclesia illa scilicet anima sancta ita deo dedicabitur. et copulabitur ut non possit ad alios usus transferri quod erit in octaua resurrectionis et ideo in nostra testamento habet hoc festum octauas. Nec ecclesia constituitur in baptismo et in doctrina et in penitentia. Dic ei audis securis et omnis generis ferramenta. id est omnia genera flagellorum et disciplinarum scilicet in hac ecclesia militate quod per tabernaculum moysi significatur tabernacula enim militantium sunt. Templum vero illud salomonis significauit ecclesiam triumphante in qua hec non audiunt. In matutinali officio dicitur illi psalmi in quibus fit mentio de portis quod specialiter sunt timor et amor sicut habet in psalmo illo. Domini est terra ibi. Attollite portas principes etc. Iste illi in quibus fit mentio de altari sicut in psalmo illo. Iudica me deus et discerne. Iste illi in quibus fit mentio de ciuitate ut sunt illi. Deus noster refugium etc. et Magnus dominus etc. Iste illi in quibus fit mentio de atrijs et de portis ut sunt illi. Quam dilecta tabernacula etc. et Fundamenta eius in montibus sanctis etc. Et queris quare tunc dicit psalmus ille. Domine deus salutis mee etc. Ad quod quidam dixerunt quod ideo quia ibi fit mentio de sepulcris sed hec ratio non valet quia ibi non fit mentio de talibus sepulcris in quibus habitant siue sepeliuntur corpora fidelium iuxta ecclesiam sed de sepulcris malorum. Cum dicimus quod ille psalmus dicitur eo quod est psalmus penitentialis et specialiter ibi de oratione habet que in ecclesia facienda est. Cum ibi dicitur. Intret oratio mea in conspectu tuo. Dicit autem dominus de

ecclesia domus mea domus orationis vocabitur. Octaua vero psalmus est. Qui habitat in adiutorio altissimi. id est in ecclesia quia ibi dicitur altissimum posuisti refugium tuum quia super omnes montes in vertice montium fundata est ecclesia. Ultima vero antiphona scilicet ad magnificat in vespis est. Pax eterna quia ad hanc celebratur dedicatio ut dedicemur et habeamus illam pacem eternam. Per horas autem dicitur capitulum illud. Vidi ciuitatem apoc. xxi. c. et illud. Ecce tabernaculum quod est ibidem et illud vniuersique propria mercede. id est corin. iij. c. et illud fundamentum aliud nemo potest ponere corin. iij. c. Sane huic festo competat quod iacob vidit scalam et angelos ascendentes et descendentes. id est totam ecclesiam vidit vna visione et erexit lapidem. id est christum qui est lapis in summo. Et est lapis angularis et fundamentum quod omnia sustinet. Erigit inquam in titulum preconiabile memoriale et triumphale fundens oleum desuper. Siquidem iacob. id est plat. fundit oleum super lapidem. id est christum ad ostendendum ei carismata. Et idem prophetauit iacob dicens. Terribilis est locus iste non est hic aliud nisi domus dei et porta celi. Vere dominus est in loco isto et ego nesciebam. Terribilis est enim ecclesia demonibus propter dei similitudinem quam habet. Et propter hoc ad missam est introitus. Terribilis est locus iste gen. xxiij. Sequitur. Et vocabitur aula dei hoc appositum beatus gregorius de suo pro eo quod ibi paratus est deus exaudire sicut dixit dominus salomoni. iij. reg. xij. Exaudiui orationem tuam etc. Quare autem terribilis sit ostendit in versiculo. Dominus regnavit decore induit scilicet in membris suis et ideo terribilis est ecclesia demonibus. In consecratione vero altaris est introitus. Dicit dominus sermones mei. esa. lix. c. et lxi. c. Epistola vero sumitur de apoc. xxi. c. Vidi ciuitatem sanctam hierusalem etc. Rationem est. Locus iste scilicet ecclesia materialis sanctus est quia sanctificata est ad hoc ut ibi dominus exaudiat preces et ideo prestat orationibus sanctitatem. Salomon enim orauit ut dominus orantes ibi exaudiret et dominus dixit. Exaudita est oratio tua. hec etiam significatum est. iij. reg. viij. c. ubi salomon dedicato templo ait. Quicumque orauerit in loco isto exaudies in loco tabernaculi tui

Liber Octauus

in celo. et cū exaudieris. p̄piti⁹ eris. **A**lla est in quibusdā eccl̄ijs. **Q**uod q̄ metuendus est gen. xxiij. c. **E**uāgelium x̄o est. **E**gressus iesus. luce. xix. c. eo q̄ ibi habet. hodie sal⁹ domini hūc facta ē. **I**n quibusdā tñ eccl̄ijs legit euāgelium de math. in q̄ habet. **E**t n̄ potuerit subūtere domū illā. fundata ei erat sup̄ firmā petra. **S**equit̄ offertoriū de verbis dauid in paralipomenon. i. li. vi. c. **E**l̄ f̄m alios sūt verba salomonis. **D**ñe deus in simplicitate cordis mei. letus obtuli vniuersa hec. **O**btulerūt enī sacrificia inestimabilia que significāt bonas opatiōes siue cogitatiōes et bona de sideria. que inestimabilia sūt et numero et p̄cio. **S**equit̄ postcōmunio. **D**omus meā. i. c. el̄. lvi. et math. xxi. ca. **N**ota si festū dedicatiōis eccl̄ie occurrerit in passiōe dñi. sit in sequēti hebdomada. **S**i vero in festo ascēsiōis de ascensione fiet officiū. et officium dedicatiōis differatur. **S**alomon enī dedicauit templū duodecima die mēsis septēbris. et x. die mēsis occurrebat scenop̄xia. celebrauit at̄ dedicatiōez tēpli p̄ septē dies. et prorogauit scenop̄xiā vltq̄ post dedicatiōem.

Incipit octaua pars
siue liber octauus de compoto et kalendario et de pertinēbus ad illa.

Quoniam sicut ait beatus aug⁹. sacerdotēs cōpotū scire tenent alioquin vix in eis sacerdotis nomē p̄stabit. sub quo v̄to noticiā cursus temporis lune ac kalendarij intelligim⁹. **Q**uoniam cōpotus est scientia certificādi tps f̄m solis et lune p̄gressuz. **I**dcirco ad simpliciū sacerdotū instructionē in hac octaua et finali pte d̄ hoc aliquo claro cōpendio perstringem⁹. put ad vsuz eccl̄ie dinoscit̄ p̄tinere. **D**icis aut̄ cōpotus ā cōputo. tas. q̄ in ip̄o cōputādo. p̄cedim⁹ nō q̄ in ip̄o cōputare doceamur. **E**t est duplex cōpotus sc̄ astronomie seu philosophicus.

et vulgaris seu ecclesiasticus. s̄z astro nomico nil ad p̄ns. **V**ulgaris cōpotus est sciētia distinguendi tps certa ratōne siue sciētia tps discretiua f̄m eccl̄ie vsū. **T**ps vero put̄ hic sumit̄ est f̄m tullij q̄ daz quātitas annui. mēsum. diurni. seu alteri⁹ spacij. **E**l̄ tps est mora motus rerū variabilū. cui⁹ ptes decē eē dicunt̄. sc̄z ānus. mēsis. septimana. dies q̄ drans. hora. punctū. momentū. vncia et athomus. **A**nn⁹ p̄tinet. xij. mēses. vel. liij. septimanas. et diē vnā. vel. trecētos sexaginta q̄nq̄ dies et sex horas. **M**ēsis p̄tinet q̄ttuor septimanas vel paulo plus. **S**eptimana. vij. dies. **D**ies q̄ttuor q̄drātes. **Q**uadrās sex horas. **H**ora q̄ttuor p̄cta. **P**unctū decē momēta. **M**omētum. xij. vncias. **V**ncia. xlvij. athomos. **A**thom⁹ indiuisibilis est. **N**ā thomos grece diuisio d̄r. **E**l̄ athomos grece indiuisio latine. **A**nni ḡ solar̄ fere duodecima pars mēsis est. **S**eptimana x̄o est fere q̄rta ps mēf. **D**ies natural̄. septima ps septimane. **Q**uadrās q̄rta ps diei naturalis. **H**ora sexta ps q̄drātis. **P**unctū q̄rta ps hore. **M**omētū decima ps p̄cti. **V**ncia duodecia ps momēti. **A**thom⁹. xlvij. ps vncie. **E**st et alia tps diuisio. s̄. p̄ eū. p̄ etate. p̄ seculū. p̄ lustrū. p̄ olimpiadē et p̄ inditiōez. d̄ quibz infra dicet̄. **C**eter tria sūt tpa ānoz siue triplex ē ann⁹. s̄. solar̄. lunaris et magn⁹. **D**e quibz quidim⁹ in hac octaua pte tractare. q̄ duas p̄ncipaliter bēt ptes. **I**n quaz prima agit̄ d̄ anno solari. et de magno. **I**n secunda vero de lunari. **D**e anno solari.

In hac prima huius opis pte de anno solari tractat̄. **Q**ue in q̄ttuor sub diuidit̄ p̄ticulas. **I**n q̄z p̄ma agit̄ qd sit ann⁹. **D**e initio anni. **D**e multipliciāno. **D**e duodecim signis. **D**e bissexto. **D**e q̄ttuor āni p̄tibz siue t̄pibz et d̄ ieiunijs illor̄. **D**e solsticijs. et eq̄noctijs. de magno āno. **D**e era. **D**e olimpiade. **D**e lustro. **D**e etate. **D**e sc̄lo. et d̄ euo. **I**n sc̄da pte agit̄ de mense. **D**e kl̄. **D**e nonis. **D**e idibus

Unde et q̄liter dies tenoient. De diebo
egyptiacis ⁊ canicularib⁹. In tertia a/
git de septimana. ⁊ q̄ sit lra kalenday cu
iulibet mēsis ⁊ qua die septimane quili
bet mēsis incipiat. ⁊ de literis dñicalib⁹.
De regularib⁹ solaribus. De pcurrenti
bus. ⁊ de inditione. In quarta agitur
de die. de momēto. ⁊ de hora.

De anno in genere.

Annus est solis

Anfract⁹ cū pactis trecētis se
ragintaquin⁹ dieb⁹. ad eadē
loca fidey redit. Dicit⁹ ḡ ann⁹. qz mēfib⁹
in se recurrentib⁹ voluit. ab an qd est cir
cū. ⁊ eo is q̄si circularit rediens. Unde et
ann⁹ dicit⁹ q̄si anul⁹. i. circulus. eo qz in se
redit. Cū virgili⁹. Atqz in se sua p̄ vesti
gia voluit ann⁹. Et ob h̄ ante inuētas li
teras. sic apud egyptios ann⁹ indicabat.
Ingebāt enī draconē caudā suā mor
tēte. qz in se recurrit. ⁊ sic adhuc qui
busdā fig⁹. Alj annū ab innouatiōe
dicūt. s. ap enī renouat. Ann⁹ s. m̄ diu
sos dicit⁹ a h̄z inicia. qm̄ arabes et egyptij
illū. choant post solsticiū estiuale scz a se
nabz. p eo qz legif artozes in p̄cipio
mūdi fructū habuisse. qz ḡ loci septēbri
ptingit putāt tūc mūdū factū fuisse. iōqz
ibi incipiūt annū. Numā vero pompili⁹
⁊ romāi. annū a ianuario inceperūt. p eo
qz tūc vel pauloante sol nob incipit ap
propinquare. Iudei a martio incipiūt. qz
in eo p̄dit⁹ est mūdus. ⁊ iō dicit⁹ qz xvij. di
es ei⁹ est prim⁹ dies seculi. q̄s oēs q̄ ad a
liqua cōpotiste imitant. Ipsi nanqz a se
ptēbri incipiūt regulares lunares. ⁊ em
bolismos. ⁊ epactas. ⁊ oēs ānos lunares.
A ianuario vero incipiūt aureū numerū
⁊ q̄sdā lrās dñicales. A martio reglares
solares. ⁊ pcurrētes. ⁊ q̄sdā lrās dñicales
put in scda pte apparebit. Sane quidaz
moderni ob reuerentiā saluatoris cōpu
tant ānos a natiuitate ei⁹. Alij vero ab ei⁹
incarnatiōe. i. a p̄ceptiōe b̄te marie. qm̄ il
la dixit. Ecce ancilla dñi ⁊ c. statim ei fuit
christus hō. ⁊ plen⁹ spūscō. Annoy alius
est natural. ali⁹ vsualis. alius legitimus

alius emergens. ali⁹ solaris. ali⁹ magn⁹.
alius olimpias. ali⁹ iustialis. ali⁹ inditio
nalis. ali⁹ iubileus. alius benignitat⁹. ali
us eternitatis ⁊ glorie. Annus natural
est cū luna soli supponit vn⁹ sol eclypsiz
patitur. Usual siue tpalis est q̄ s. m̄ vsuz
hōium sumit initiū. vicz a ianuario vsqz
ad sequētes ianuariū. Legitim⁹ siue ceri
monialis est q̄ cōputat s. m̄ lunatiōes ab
aprili vsqz in aprilē. Aprilis enī ē prim⁹
mēsis apud hebreos. Emergens est in q̄
aliq̄ magnū indeis vel alijs ptingit a q̄
facto in ill⁹ memoriā annū incipiūt cō
putare. scz a quouis die. Ann⁹ solaris ē
spacium in q̄ circūit sol. xij. signa zodiaci
quē circulū facit. vt p̄missum ē in trecē
tis sexagintaquin⁹ dieb⁹. ⁊ fere. vi. horis.
Fere dicit⁹ ppter qdā momēta q̄ adijciun
tur. sic infra dices. De aut sex hore de q̄r
to in q̄rtū annū faciūt vnū diē naturalē
bissertile. ⁊ ānus iste cōis est oib⁹ genti
bus ⁊ incipit q̄libet die. ⁊ qualibet die fi
nitur. transactis p̄dictis dieb⁹. ⁊ iste pōt
etiā dici natural. Signa vero p̄dicta sūt
ista. Aries. thaurus. gemini. cancer. leo.
virgo. libra. scorpio sagittarius. capricor
nus. aq̄ri. ⁊ pisces. Cū vsus. Nec sūt si
gna poli q̄ sp̄ sūt via soli. Est aries. thau
rus. gemini. cancer. leo. virgo. Libraqz
scorp. chyron. capricorn⁹. ymula. pisces.
Et nota qz celi habitatio stat circuloz di
stincta conis. Zone aut ip̄e sūt q̄nqz q̄ iō
cone vel circuli appellant. qz in circūdu
ctione sperere existūt. Zodiac⁹ aut circul⁹ ē
q̄ ex lineaz q̄nqz angulis ex vna linea cō
stat. Rursus zodiac⁹ grece dicit⁹ anial siue si
gnū latine. Inde zodiac⁹. dicit⁹ anial seu si
gnifer circul⁹. ex eo qz i medio firmamē
ti sunt. xij. signa p̄ trāsuersuz posita eq̄lī
p̄ circulū difficta. q̄ formis ⁊ noib⁹ aialitū
designant. qz sol intrās i illa. pprietates
aialitū q̄dammodo fortit. vt qz stelle in si
gnis disposite sūt aialitū i figur. Signū
aut dicit⁹ duodecima p̄ zodiaci. Sol q̄dez
intrat in aliq̄ de p̄dictis signis. quolibet
mense in. xv. kl. s. m̄ eccliaz. Cū i martio
itrat i arietē. xv. kl. april. In aprili itrat i
thaurū. xv. kl. maij. ⁊ sic p̄ ordinē mēsiū

Liber Octauus

et signorum. **P**rimū igitur signū ē aries in quo dicitur esse factus mundus. in quo signo ē sol circa principia veris sic dictū. quod sic aries ē aīal retro debile. hūis autē aliqd rotorū. sic postrema sol illo tpe debilia sunt frigore ei⁹ fortitudine minuete. anteriora vero quod estate respiciūt aliqd fortitudinis. i. caloris hūit. vel quod sic aries in hyeme cubat ī latere sinistro. in vere autē incipit cubare in dextro. sic sol autē illud tps morat in sinistro latere firmamēti. scilicet ī meridie. tūc vero intrat lat⁹ dextrū scilicet solus aquilonē. Antiqui hū signū ppter amorē iouē vocauerūt. in cui⁹ capite. quod simulacra faciunt arietis cornua fingūt. **S**cōm signū ē thaurus. sic dictū. quod sic thaur⁹ fortior ē ariete. sic fortioris est efficacie sol in illo tpe quod ad nos quod in pcedenti. Ceterū autē est efficacior quod post. sic thaur⁹ autē fortior est quod retro. Antiqui iō thaurū int sidera ī honore iouis collocauerūt. quod ille fabulo se fingit in bouē puerus. quod europā trāserit. **T**ertiū gemini. sic dictū. quod in illo tpe vis solis geminat. incipit enī esse calidus et sic effectiue. Vel quod tūc precipue res gemiant. i. multiplicant. aues ei⁹ et aīalia fer⁹ pducūt. Vel ppter geminos siue duos grad⁹. quod sub illo signo magis quod sub alio sol eleuat a terra. Antiqui autē hū signū gemini vocauerūt ppter castorē et pol lucē. quos post mortē int notissima sidera pstituerūt. **Q**uartū cancer. sic dictū quod cancer est aīal retrogradū. et tūc sol retrogradū discedens a nob. cū pri⁹ appropinquerit nob. **Q**uintū leo. sic dictū. quod leo est aīal crudele et sp. feracitas. sic et tps illud crudele est et generans febres. Rursus quod hercules leonē fortissimū in grecia occidit. iō ppter virtutē suā hūc iter rix. signa statuerūt. **S**extū virgo. quod sic virgo nihil generat. sic tps istud sterile nihil noui generat. generata tū mature scere facit. Est ei tps caniculariū diernū. **S**eptimū libra. sic dictū. ab equitate mēis ipsius. quod sole ibi exīte. dies et nocte ponderata est. quoniam tūc est equinoctiū autūnale. **O**ctauū est scorpi⁹. sic enim scorpi⁹ venenosus est et pūgit. sic et tps il

lud mortuosus est. ppter inequitatē aeris. Est enī mane frigus pūgens et ī meridie calor vrens. **M**onū sagittari⁹. sic dictū. quod venatio quod plerūq. fit p sagittarios. tūc sepe exercet. vel ppter fulgura que tūc sepe cadūt. quod ytalici sagittas vocāt. **D**ecimū capricornus. sic enī capricornus in abruptis mōtib⁹ siue ī excelsis pcepit pasci tur. sic sol tūc est ī altissimo gradu solus meridie. Vel sic capricorn⁹ mōtes solet ascendere. sic sol tūc ad nos ascendere incipit. Rursus antiqui capricorni figurā iter sidera sinxerūt. ppter caprā iouis nutrice cui⁹ posteriorē ptes corporis ī piscis effigie formauerūt. vt pluuias designaret quas plerūq. idē mēis ī extremis solet hēre. **U**ndecimū est aquari⁹. sic dictum. quod tps illud aquis et ventis abundat. **D**uo decimū est pisces. quod sic piscis est aīal aquaticum. sic et tps illud ppter multas pluuias aquaticū est. vel quod tūc aquis resolut⁹ est tps piscatiōis. Ceterū licet sicut ppter pmissis signa equalia sint fm astronomos. ecclia tū illa nō ponit equia. Nā quoniam quod plures dies sunt ī vno signo quod ī alio. cū vn⁹ mēis plures dies habeat quod alius. Vn plures erūt grad⁹ vnius quod alterius signi. Gradus autē dicitur spaciū quo sol motu suo trāsit in zodiaco die naturali. Et iā dictis autē facile sciri pōt ī quo to gradu alicui⁹ signi sit sol quocūq. die. Porro dies bissextil. te quod dictū est dicitur bissextilis fm phos quasi ex bisse momētorū collecta. quod sic poterit cōphendi. Sol enī in quolibet signo morat. xxx. dieb⁹ et xxx. trientib⁹ horarū. et xxx. bisse momētorū. Et triens est tertia ps alicui⁹ rei pstantis ex trib⁹ ptib⁹. Bisse vero sūt due ptes. Dicitur multiplicat⁹ duodecies. xxx. dieb⁹ hēmus cccx. dies. triginta trientes horarū pstituit. x. horas. quod multiplicat⁹ duodecies faciūt quinq. dies. triginta bisse momētorū continent. xx. momenta et ita duo pūcta. sed multiplicat⁹ duodecies duob⁹ punctis habem⁹ sex horas ex bisse momētorū collectas. quod de quarto ī quartū annū pstituit vnā diem quod dicitur bissextil. Rursus fm yfidor⁹ p singlōs ānos crescit ps quāta assis

at ubi quarto anno assis cōpleta fuit bis
 sextum unū facit. et iō p̄ q̄ttuor ānos vii?
 dies bissextilis ad ecc̄ est. Dictus ē aut̄
 fm̄ eū bissextus. q̄ bis series ducit assēs
 facit q̄d est vii? dies. ¶ In q̄ loco kalen
 darij poni debeat illa dies his v̄sibz cōti
 net. Bissexto serte martis tenuere kalē
 de. Posteriori die celebrāt festa matthie
 Hoc est dicere q̄ in illa l̄ra ubi d̄r in kalē
 dario. vi. kl. martij d̄r poni dies bissextil
 et tūc statim siue sedemus duobz diebz su
 per illa l̄ra. et festū scē matthie q̄d deberet
 illa die celebrari. celebrat t̄m in sequenti
 ita t̄m q̄ inter ipm̄ festū et vigiliā nullum
 sit mediū. nō interest t̄m v̄t ip̄s festū i pri
 ma vel in sc̄da die p̄dictaz duaz celebret
 h̄ regiois in hoc p̄suetudo fuerit. yfido
 rus dicit. q̄ a. vi. nonas martij vsq̄ i diē
 kalen. ianuarij lune cursu bissex? appoi
 tur atq̄ inde tetrahi. Si aut̄ volumus
 scire q̄n sit ānus bissextil? debem? diuide
 re ānos d̄ni p̄ q̄ttuor q̄tiens possum? et
 si nullus supauerit tūcerim? in āno bis
 sextili. si aut̄ aliq̄s remāserit tūc nō erit
 bissextus. Cū v̄sus. Anni diuisi d̄ni per
 q̄ttuor eque. Ost̄rāt bissextū qua rōne
 scias. Hoc aut̄ v̄t est fm̄ illos q̄ diuidūt
 annos d̄ni incipiēdo a natiuitate. v̄l a ia
 nuario. et nō fm̄ illos q̄ incipiūt ab incar
 natiōe. Alia etiā doct̄ia ad inueniendū
 bissextū ponet infra ubi de p̄currētibz a
 getur. T̄pa siue p̄tes āni solar̄ sūt q̄ttu
 or. s. v̄t estas autūnus et hiems. v̄t dictū
 est in. vi. p̄te sub q̄rta feria tertiē hebdo
 made aduētus. Dicta aut̄ sunt t̄pa a cō
 muniōis t̄pamēto eo q̄ inuicē se humo
 re. siccitate. calore et frigore cōtemperent
 Nec et curricula dicunt. q̄ nō stant. sed
 currūt. Cler̄ dictū est. q̄ v̄ret. Estas d̄r
 ab estu. i. calore. inde estas q̄si v̄sta et ari
 da. Autūnus a tēpestare vocat. q̄n et folia
 cadūt et oīa maturescūt. Hiems d̄r rōne
 hemispherij. q̄ tūc sol circulo voluit breui
 ori. Cū et hoc t̄ps bruma d̄r q̄si brachij.
 id est breue. vel a cibo. q̄ tūc maior est ve
 scendila p̄petit. Edacitas enī grece bru
 ma appellat. Principia aut̄ priū āni fm̄
 eccliam his v̄sibz p̄tinētur. Festū clemē

tis hiemis caput est oriēt. Cedit hiems
 retro cathedra simone petro. Cler̄ fu
 gat v̄ban? estatez simphorian?. Id ubi
 q̄d restat autūni t̄pa p̄stat. Hoc ē dice
 re. Festū clemētis q̄d est. vii. kl. decēbris
 est p̄cipiū hiemis. et durat vsq̄ ad festū
 cathedre scī petri. tunc incipit v̄r. et illud
 festū est. vii. kl. martij. et v̄r durat vsq̄
 ad festum scī v̄bani. q̄d est. vii. kl. iunij
 tunc incipit estas et durat vsq̄ ad festū
 scī simphoriani. q̄d est. vii. kl. septēbris.
 tūc incipit autūnus et durat vsq̄ ad festū
 clemētis. in q̄ incipit hiems. In his q̄t
 tuor p̄tibz anni triduaana ieiunia celebra
 mus. et iō ieiunia quattuor tēporū appellā
 tur. Ieiuniū v̄ris est in p̄ia septimana
 quadragesime. s. i quarta feria post cine
 res. Ieiuniū estatis est i p̄io die mercu
 rij post pente. Ieiuniū autūni est in die
 tertia mercurij septēbris. s. in q̄rta feria
 post festū scē cruc. Ieiuniū hiemis est in
 quarta feria post festū beate lucie. put ibi
 dictum est. Cū v̄rsus. Cūc crux lucia
 cineres carismata dia. Et t̄t rota pia
 quarta sequēs feria. Fuit aut̄ hec ieiunia
 in quarta feria. q̄ in quarta feria christ?
 a iuda tradit? ē. et i sexta feria. q̄ i ea cru
 cifixus est. et i sabbato. q̄ tūc ap̄loz tristi
 ciam de nece saluatoris resp̄ntam?. naz
 si cōpatimur et pregnabim?. Aduentus
 aut̄ d̄ni q̄n celebret dictū est in sexta p̄te
 sub ti. de aduētū. Adhuc in āno solari cō
 tingunt duo solsticia et duo equinoctia.
 Solsticia i estate et i hieme. Equinoctia
 in v̄re et in atūno. Est aut̄ solsticiū mari
 ma inequalitas diei et noctis siue ingres
 sus solis in capricornū vel cancrū. Et di
 citur solsticiū quasi solis statio. eo q̄ tūc
 sole stante crescūt dies vel noctes. Equi
 noctiū est maria die et noctis equalitas.
 q̄ tūc eq̄li spacio horaz p̄sistunt. siue in
 gressus solis in arietē vel librā. Ubi aut̄
 sit loc? solsticioz et equinoctioz h̄is v̄rsi
 bus p̄tinet. Solsticiū decimo christum
 p̄eit atq̄ iohannē. Equi crucis festū dāt
 t̄pa martis et ydus. Hoc est dicere q̄ sol
 sticiū hiemale est ān natiuitatē christi
 decē diebz v̄ic. xviij. kl. ianuarij. quo t̄pe

Liber Octauus

sol incipit altiores circulos petere. Et sol
sticiū estiuale ē ante natiuitatē iohan
nis baptotidē dieb. viij. xliij. iulij.
quo tpe incipit sol ad inferiores circulos
remeare. Cū estiuale solsticij dies ma
xim⁹ sic et hiemalis dies minim⁹ inueni
tur. Et fm̄ egyptios hiemale est. xij. kl.
ianuarij fm̄ grecos. ix. kl. Estiuale vero
est fm̄ egyptios. xij. kl. iulij. fm̄ grecos. ix.
kl. Jcē in festo cruc. vel fm̄ alios. xij. kl.
octobr. est eq̄noctiū autūnale et vbi dicit
kalēdario ydus marci. vel fm̄ alios. xij.
kl. aprilis. ē eq̄noctiū vernale. Olim ei
ānus in duas tantū ptes diuidebat. scz
in estiuale et hiemale solsticij. et in duo
hemispheria. **M**agn⁹ autē ānus cōpletur
reuerfis planetis oib⁹ ad loca sue creati
onis qd fit ānū nō pauciorib⁹. dicit. Cū
danus vero ānus erit oib⁹ stellis ad pri
ma loca reuerfis qd fit tēpū post quide
cim milia annor. Magister dicit i histo
ria sup̄ gen. vbi agit de ebrietate noe q
magn⁹ ann⁹ implet p curricula sexcetoꝝ
annor. Era q vtunt hispani singulorū
annor ē pstituta a celare augusto. qñ ad
primū censum orbē descripsit. Dicta est
autē era ab ere. ex eo q ois orbis eo redde
re p̄fessus est reipublice romanor. Pri
us autē fuerit inditōes et postea ere. Olim
pias pstituta ē apud grecos in elide ciui
tate. elijs agētib⁹ agonē et qñquēnale cer
tamen. q̄ttuor medijs ānis vacantib⁹. et
ob hoc tps elidij certamis olimpiadē vo
cauerūt. q̄driēnio in vna olimpiade sup
putato. Lustrū ē pentesin. i. qñquēniū
qd q̄nto āno dicit cōdi. ppter olimpiades a
romanis. Mōdū enī erāt psules neqz ere
Quinquēnale qdē tps iō sic vocatū est.
qz cēsu p quinquēniū in republica pacto
vrbis romana lustrabat. **A**pud eosdē
romanos ē ann⁹ indictional⁹ qui ter qui
nos p̄tinet ānos vt infra dicit. et premis
sum ē. **A**pud hebreos ē ann⁹ iubilēus
id ē remissiois q̄ septenis cōplet⁹ annor
hebdomatib⁹ celebrat. de q dictū ē in. vi.
pte sub ti. quinquagesime. Apud christia
nos ē ann⁹ benignitat⁹ et gte in q christ⁹
venit et nos sola benignitate redemit. **A**

pud sanctos cōprehēsores ē ann⁹ eterni
tatis et glorie. in q exultabūt scī in gloria
sine fine. Rursus secula generatiōib⁹ cō
stant sic dicta qz sequūtur. Abētib⁹ enī
alijs. alij succedūt. Hoc tps qdā quinqz
gesimū annū dicūt. quē hebrei iubilēus
vocant. vt iā dictū est. Et ob hāc cām he
breus ppter vxoꝝ et liberos amans dñm
suū. aure ptusa seruitio subiugat⁹ serui
re iubet in seculū. i. vsqz ad annū quinqz
gesimū. Etas autē plerūqz dicit p vno āno
et pro septē. et p cētū. et pro quib⁹ tpe. Cū
et etas ē qd de multis secul⁹ instruit. et in
de dicta ē etas qñ euitas qñ similitudo eui
Mā eui est etas ppetua cui⁹ neqz initū
neqz finis nōscit. Deriuatū est autē eui⁹
ab eouas qd apud grecos aliqñ p seculo
et aliqñ ponit p eterno. Proprie vō etas
duob⁹ modis dicitur viij. hois. sic infantia iu
uētus et senect⁹. aut mūdici cui⁹ p̄ia etas
est ab adā vsqz ad noe. Scōa a noe vsqz
ad abraam. Tertia ab abraam vsqz ad da
uid. Et q̄rta a dauid vsqz ad transmigra
tiōem iude in babiloniā. Quinta de iuda
vsqz ad aduentū saluator⁹ in carne. Sei
xta q nūc agit vsqz q mūdus iste finiatur
Quot autē sunt anni ab origine mundi.
dictū ē in. vi. pte sub ti. de septuagesima

De mense.

Dicto de āno se
quit videre de mēse. Est autē
mēsis spaciū t̄pis q a p̄cto
phete recedens eidē cōpleto suo circulo
sociat. Et dicit mēsis a mēsurando. eo q
ann⁹ p menses mēsurat. vel a mene qd
est defect⁹. eo q luna singul⁹ mēsi⁹ visu
deficit ab hūano. Vel fm̄ yfidoꝝ a mene
grece qd ē luna latine. apud grecos enī
menses legitimi nō ex solis circulo. s. ex
lune cursu connumerant qd est de noua
ad nouā. Diuidit autē ann⁹ p. xij. mēses.
qz sol pagrādo zodiacū duodeci circūit
regiones signor et in his duodeci mēsi
bus cōmorat. Romul⁹ tñ voluit tñ de
cem esse mēses in āno. incipies a martio
quē marti deo belli. quē p̄m suū eē pu
tabat dedicauit. Cū ovidi⁹ in p̄io fasto

rñ. **A**pa digereret cū p̄ditoz vrbis in an-
 nū. **I**nstituit mēses quīq; bis esse suos.
Sed numā pompili⁹ videns qd an⁹ nō
 bñ decem mensib; cōplebat. supaddidit
 duos p̄cipio scz ianuariū ⁊ februariū.
Ianuarius d̄r a ianua. qz sic p̄ ianuaz in-
 tram⁹ comū. ita p̄ ianuariū intram⁹ an-
 nū. **E**st enī limes āni. **E**l d̄r a iano deo
 q̄ ab antiq; dicebat p̄cipiū ⁊ finis oīm
 rerū. **E**i enī fuit a gētilib; mēsis ille p̄se-
 cratus. **E**ñ ⁊ idē ian⁹ bifrons pingit. vt
 āni introit⁹ ⁊ exit⁹ demōstret. de q̄ dictū
 est in. vi. pte sub ti. de circūfisiōe. **F**ebru-
 arius d̄r a febrib; q̄ tūc de facili p̄tingūt.
 vel a februis. i. purgatiōibus. **S**ūt autē
 februe oblatiōes facte p̄o mortuis. **R**o-
 mani enī illo mēse memoriā aiāz habe-
 bant ⁊ eas purgabāt celebrādo exequial
 mortuoz. **E**l fm yfidoz d̄r a febru. id ē
 plutone cui eo mēse sacrificabāt. **M**arti-
 us d̄r a marte pte romuli. vel qz eo tēpe
 cūcta aiāntia agūtur ad marē ⁊ ad cōcū-
 bendi voluptatē. **A**ppellat etiā qñq; men-
 sis nouoz qz est anni initiū. **E**t qñq; no-
 uū xer. qz in eo viridētib; fructib; nouis
 trāfactor pbat occasus. **A**p̄ilis d̄r qñ a
 perilis. qz tūc terra ap̄is ad germianduz
 flores ap̄iūtur. ⁊ arbores incipiūt pullu-
 lare. **E**l ap̄ilis p̄ venere d̄r qñ afrodil-
 afrodia ei grece d̄r latine ven⁹. **M**aius a
 maiorib; natu d̄r q̄ erat p̄cipies reipub-
 lice. vel a maiā mēse mercurij. **J**uni⁹ a iu-
 niorib; natu d̄r. **E**rāt ei olim maiores. s.
 seniores q̄ appellabātur p̄ses. ⁊ hī in ciui-
 tate semp remanebāt vrb regimini p̄su-
 lentes. **E**rāt ⁊ iuniores q̄ ibāt ad pugnā
 dū p̄ republica. ⁊ iō maius a maiorib; iu-
 nius a iuniorib; nomē acceperūt. ⁊ i illo-
 rñ honozē instituti sūt. **E**l d̄r a iunone
Juli⁹ dict⁹ est a iulio cesare. qui tūc na-
 tus fuit. vel qz tūc de hostib; triūphauit.
Elicit enī cleopatrá reginā egypti cū an-
 thonio viro suo bello nauali. **J**ulius tñ
 prius q̄ntilis dicebat. eo qd ē q̄nt⁹ a mar-
 tio q̄ fm romulū p̄cipiū erat anni. **A**u-
 gustus ē dict⁹ ab octauiano augusto qui
 tūc nat⁹ fuit. vel quia tūc hostes supauit
Mart⁹ tñ dicebat sextilis eo qd sextus est a

martio. **S**eptēber nomē h̄z a numero
 ⁊ imbre. qz septim⁹ est a martio ⁊ imbre
 habet. sic ⁊ october nouēber atz december
 ex nūero ⁊ imbrib; vocabula acceperunt
 quē numez decurrentē decēber finit p̄o
 eo qd denari⁹ numer⁹ p̄cedentes nūeros
 clausit. **Q**uot aut dies q̄libet mēsis ha-
 beat his s̄sib; p̄tinet. **J**uni⁹ ap̄ilis septē-
 qz nouēqz tricenos. **P**lus vñ reliq. sed
 h̄z februs octo videnos. **C**ui si bissextus
 fuerit supaddit vn⁹. **N**oc ē dicere qd iu-
 nius ap̄ilis septēber ⁊ nouēber h̄nt. xxx.
 dies. **R**eliq aut mēses h̄nt. xxxi. **S**ed fe-
 bruari⁹ tñ h̄z. xxviii. ⁊ qñ est bissextus h̄z
 xxix. **S**ciendū aut est qd cuilibet mēsi p̄i-
 mo dati fuerunt. xxx. dies q̄ multiplicati
 duodecies p̄stituūt trecētos sexagita di-
 es. **D**e quib; vero residuis dat⁹ est vnus
 ianuario. eo qd ē p̄cipiū anni. ⁊ etia; rōe
 ip̄i⁹ nūeri. qz impar nūerus mūdus ē et
 numero de⁹ impare gaudet. **S**ecūs dat⁹
 est martio p̄p̄ eandē imparitatē. **T**erti⁹
 maio. **Q**uart⁹ iulio. **Q**uint⁹ octobri. **C**e-
 sar aut august⁹ volēs suū mēsem esse eq̄-
 lem mēsi iulij. abstulit februario vñq;
 diē qz erat mēsis tristitie atz luct⁹ ⁊ attri-
 buit eā augusto. ⁊ ita remāserūt februa-
 rio tñ. xxix. ⁊ augusto. xxxi. **D**emū astro-
 logi romani abstulerūt aliā diē februa-
 rio ⁊ addiderūt decēbri. ad h̄ vt finis p̄i-
 cipio rñderet. et sic februario remāserūt
 tñ. xxviii. ⁊ decēbri. xxxi. **E**leruntñ ad qñ-
 dam cōpensatiōem vñ dies vicz bissex-
 tilis est de q̄rto in q̄rtu; annū februario
 restituta. **Q**ua vero die vel q̄ feria q̄libet
 mēsis intrat. iā sub titulo de septimana
 dicet. **S**ane in q̄libet mēse sunt tres di-
 es celebres q̄ solis p̄p̄is noib; noiant ⁊
 ab eis ceteri denoiantur. s. kalēde none ⁊
 ydus. q̄s romani p̄p̄ dies festos vel p̄p̄
 officia magistratuū instituerūt. **H**is enī
 dieb; in vrbib; p̄ueniebāt. kalēde sūt p̄i-
 mi dies mēsis **E**t dicunt qñ colende. qz
 tūc semp erat festū iunonis. **E**ñ ovidi⁹
Elendicat ansonias saturnia iuno kalen-
 das. **E**l qz tūc a romano p̄lo p̄cipia
 mensū celebrabantur. sic fit ab hebreis.
Eñ ovidi⁹. **S**alue festa dies. meliorq;

Liber Octauus

reuertere semp. A ppo rex digna potēte
coli. **¶** Uel dicunt a calo qd est voco. **¶** Prō
nanq; die mensis pco de more pplm ad
nundinas vocabat clamās totiens calo
q̄t dies erāt vsq; ad nonas. Et iō dē plu
ralit̄ kalēde a plurib; vocatiōib;. Uel di
cunt a calo qd est bonū omen p totū mē
sem hñduz. Tunc enī sibi mutuo exenia
trāsmittēbāt. Nōne vero sūt q̄ttuor vel
sex dies in q̄libet mēse q̄ sequūtur p̄ la
lendas. Et dicunt a nūdine q̄si nūdine
q̄ tūc romani nūdinas colebāt. **¶** Iō aut̄
in aliq̄ mēse erāt none siue inchoatio nū
dinarū in die quita et in aliq̄ in die septi
ma. ne p̄dones certū tps ad insidiandū
mercatorib; hñent. Uel dicunt none a
nonis. q̄ dies ille non? erat añ yd?. Uel
a nō. q̄ tūc nullū fiebat festū. **¶** Uñ ouidi
us. Nonaz tutela de? erat. ydus vō sūt
octo dies q̄ sequūtur p̄ nonas. Est autē
ydus semp in tredecima vel decimaq̄nta
die fm qd none p̄cedūt. Si ei mēsis h3
q̄ttuor nonas yd? est in tredecia die. Si
h3. vi. nonas ydus ē in. xv. die. **¶** Qd autē
pcilū anthiocentū. dicit q̄ yd? est die de
cima. h3 alia cōsideratiōe dicit. Et dicunt
ydus q̄si diuisio. q̄ tūc fiebat diuisio nū
dinarū. Uel q̄ in ydib; sit diuisio mēsis
Dicūt etiā ydus ab yduo as. i. separo se
paras. **¶** Inde vidua dē q̄si ydua. i. diuisa.
Pleriq; latinoz putāt ydus dici ab edē
to. eo q̄ hi dies apud veteres epulari es
sent. **¶** Dies aut̄ q̄ sequūtur statim post
kalēdas ita denoiant. Si ei est mēsis q̄
habeat q̄ttuor nonas. debem? dicere i la
lendario statim post kalēdas. q̄rto nonas.
in tertio tertio nonas. in q̄rto pridie no
nas. in q̄nto vero nonas dicim?. vt ptz i
ianuario et filib;. Si vero ē mēsis qui h3
sex nonas debem? dicere statim post kalē
das sexto nonas. in tertio die quito no
nas. in q̄rto q̄rto nonas. in quito tertio
nonas. in sexto pridie nonas. in septimo
nonas. vt ptz in martio et filib;. Dies au
tē qui sequūtur p̄ nonas ita denoiantur
in q̄libet mēse. viij. yd?. vij. yd?. vi. ydus.
v. ydus. iij. yd?. iij. ydus. pridie ydus. et
ydus. sic hec apparēt in lalēdario maiſe

ſte. Dies vero qui sequūtur post ydus de
noiant a kalēdis mēsis sequent; hoc mō
Ianuari? h3. xxi. dies. de istis accipe vnā
p kalēd. et iij. p nonis. et viij. p ydib;. et
sic remanent tñ. xvij. adde ḡ istis. xvij.
dieb; kalēdas siue diē kalēday sequētis
mēsis. et sic erūt. xix. **¶** Uñ i mēse ianuario
debem? dicere statim post ydus. xix. kalēd
februarij in seq̄nti die. xvij. kalē. et sic p oz
dinē vsq; ad finē mēsis semp minuēdo
¶ Nota tñ q̄ dē pridie ydus. et pridie nonas
et pridie kalē. et nō sc̄do. q̄ sc̄do dē a sequoz
sed illa dies nō sequit sed p̄cedit. Et expo
nit̄ hec p̄positio pre. i. añ vel pa?. **¶** Uñ pri
die q̄si priori die. siue p. i. añ diē. Et cū dē
iij. nonas intelligit̄ q̄rto die añ nonas.
et sic de alijs. Quot autē dies denoient a
nonis. q̄t ab ydib;. et q̄t a kalēdis oim mē
siuz. his versib; ptinet. Sex nonas mai
ius october iulius et mars. Quattuor ac
reliqui. tenet yd? q̄libet octo. Ianus et au
gust? denas nonasq; decēber. Iuli? octo
ber mars mai? epta decēber. Iuni? aprilis
septēber et ipe nouēber. Per senas retinet
februusq; bis octo kalēdas. **¶** Hoc est dice
re q̄ mai? october iuli? et marti? hñt di
es sex p nonis. sed reliqui mēses hñt tñ
q̄ttuor. Et q̄libet mēsis h3 octo dies p̄o
ydib;. **¶** Itē q̄ ianuari? augustus et decem
ber hñt. xix. dies p kalēdis. iuli? vero octo
ber marti? et maius hñt. xvij. Iuni? aut̄
aprilis septēber et nouēber hñt. xvij. Fe
bruarius h3. xvi. et si fuerit bissext? supad
ditur ei vn?. **¶** Illud aut̄ notandū est
q̄ in q̄libet mēse sunt duo dies egyptia
ci. i. ab egyptijs dephensi. **¶** In egypto enī
erāt quidā astrologi. qui q̄sdā cōstellatio
nes nocinas hñanis actib; in ill diebus
inuenerūt. iōq; illas notas esse hoib; vo
luerūt. tñ illaz cōstellationū puncta sci
re ppter erroz nři cōpoti non valemus.
Uel forte inuenerūt illos dies bñ cōstel
latos. et iō eos i kalēdario notauerunt.
vt in illis dieb; poti? q̄ in alijs illis actu
bus insistat. quoz erroz nři eccū. qui
videat a talib; caueſ. Uel. i. mē egypti
aci fm q̄sdā. q̄ dñs in illis dieb; pculſit
egyptū nouē plagis. Quotus autem sit

dies egyptiacus a principio vel a fine mensis his versibus continetur. Augurio decies audito lumine clāgor. Inquit oleus abies coluit colus excute gallū. In his versibus sunt. xij. dictiones. xij. mensibus fueres prima prius. scda scdo. et sic per ordinem sumpto initio a ianuario. ita quod quarta erat prima littera prime sillabe alie istarum dictionum in alphabeto totus erit dies egyptiacus in illo mense cui fuit illa dictio computado a mensis principio versus finem. Item quarta erit prima littera secunde sillabe in alphabeto. totus erit dies egyptiacus in illo mense cui fuit illa dictio computado a fine versus principium. Verbi gratia Augurio est prima dictio et fuit prius mensis scilicet ianuario. autem est prima sillaba et a est prima littera ipsius sillabe. et est prima in alphabeto. Item dies prima ianuarij est egyptiaca. Item gu. est scda sillaba et g est prima littera ipsius sillabe. et g est septima in alphabeto. Item septimus dies ianuarij numerando a fine versus principium est egyptiaca. et sic in alijs. hoc obfuit quod h in hoc loco per litteram non ponatur. Quilibet autem promissorum dierum propter unam horam sui tenetur egyptiacus. De diebus vero felicibus vel infelicibus. quos quidam astrologi notaverunt. in presenti opusculo nil agit. quod ecclesia prohibet fide talibus adhiberi. In quibusdam quoque mensibus sunt quidam dies qui caniculares dicuntur a cane vel canicula stella sita in fronte leonis et anni genua thauri. qui estivus mensis est in medio centro celi. et dum sol ad eam ascenderit coniuncta cum sole vel ei prima duplicat calor ipsius ex quo dissolvuntur corpora et vaporantur. Unde vocatur canis quod corpora morbis afficit. Et sunt quinquaginta duo dies in quibus propter temporis crudelitatem et caloris solis intemperiem malum est minui et potionari. Quando autem illi dies incipiant et finiatur. his versibus continetur. Incipiunt iulij pridie ydus caniculares. Et prius die nonas septembris fine resultat. Secundo aliquos vero incipiunt decimo quarto kalendas augusti. De septimana.

Equitur de septimana. Mempe continet septimana septem dies naturales. quorum repetitio

et menses et anni et secula pagantur. et hoc apud grecos hebdomadas. scilicet apud hebreos sabbatum appellatur. et de septimana a septem et mane. quasi septem mane per se. per toto. scilicet mane per tota die. vel a septem et manet. quod manet per septem dies. Ceterum de septimana quasi septem luces. nam mane lux est secundum ysidorum. Idem etiam spatium vocatur hebdomada ab hebda grece quod est septem et duas quod est spatium. vel modos quod est mensura. et secundum hoc hebdomada est commune nomen quibus septimana. Unde daniel. Post septuaginta hebdomadas etc. et sumuntur ibi hebdomade annorum. id est septuaginta septem anni. Septimane autem nequeunt habere certa nomina. quod neque habent certa initia. singulis namque annis variatur propter unum vel propter duos dies. qui quique sunt super integras septimanas. Omnes autem dies septimanarum inscribuntur septem primis litteris alphabeti. Item dies secundum gentiles denotantur a planetis. Primus a sole qui princeps est omnium siderum. sic et idem dies caput est ceterorum dierum. Secundus a luna. qui et splendore et magnitudine soli prima est. et ex eo mutuatur lumen. Tertius a stella martis. qui vespere vocatur. Quartus a stella mercurij quam quidam candidum circulum dicunt. Quintus a stella iovis. quam fetentem aiunt. Sextus a stella veneris quam luciferum asserunt. quod inter cuncta sidera plus lucis affert. Septimus a stella saturni. qui septimo celo locata. xxx. annis fertur explere cursum suum. Per hoc dictum est in phemio septime partis. Item quod ritur quod dies non ita ordinantur in septimana sicut planete in celo. quam in celo ordinantur secundum hunc versum. Sol. Venus. Mercurius. Luna. Saturnus. Iovis. Mars. Ceterum sic. Saturnus. Iovis. Mars. Sol. Venus. Mercurius. Luna. Solutio. dicimus quod dies in septimana non ordinantur secundum ordinem planetarum sed secundum regimen eorum in singulis diebus. Unde quod viderunt philosophi quod sol regnabat prima hora diei. dñice idem diem illam de nominantur a sole. Item quod viderunt quod luna regnabat prima hora secunde ferie ideo die illam denotauerunt a luna. et sic de ceteris. sicut patet ex distinctione horarum

Liber Octauus

diei facta inter planetas p ordine succes-
siue. **R**ursus a dictis planetis philo-
sophi noia dieru sumpserut. eo q a sin-
gulis aliquid esse in hoie voluerunt. vt a
saturno candiditate. a ioue tempantiaz.
a marte feruore. a sole spum. a venere co-
luptatem. a mercurio eloquentiam. a lu-
na cor. Et qz ordo planetarum vltra nu-
meru septenarium no pcedit. sed ad pri-
mu reuertit. io tantu septē dies in septi-
mana sunt a sapiētibz constituti. **N**unc
videndu est q die septimane qlibet men-
sis intret. De hoc duplex ro habet. **P**ri-
ma p hos versus. *Alta domat dñs gratia*
beat equa geretes. **C**ōtemnit fictos ali-
gebit dona fidei. **I**n istis v sibi sunt. xij.
dictōes. xij. mēibz seruiētes. p̄ia p̄io. scōa
scōo. et sic p ordine sumpto initio a ianu-
ario. ita q q̄cunqz fuerit initialis litera
alicuius istar dictionū eadem erit l̄a kalē-
darū mensis cui seruit illa dictio. **C**ler-
bi ḡta. *Alta est prima dictio et seruit p̄io*
mensi. scz ianuario. et a est prima l̄a illi
dictionis alta. ḡ a est prima l̄a ianuarij.
Itē domat est scōa dictio. q seruit secun-
do mensi. scz februario. et d est p̄ia l̄a isti-
us dictiōis. ḡ d est prima l̄a februarij. et
sic de alijs. **I**dē dicit sequēs versus p sil-
labas qd pcedētes p dictiōes. *Adam de-*
gebat ergo cīfos ad rīfex. **H**abita aut l̄a
kalendarū facile possum? scire q feria q̄li-
bet mensis intret. **P**er l̄am enī dñicāle
illius anni. pcede cōputādo dies p l̄as
subsequētes vsqz ad l̄am q est in kalen-
dis mensis cui? diei introitū scire optat
et in q feria occurreret in tali feria intrabit
ille mensis. **S**cōa rō p quā sciri pōt q fe-
ria qlibet mēsis intret est p reglāres et cō-
currentes. **N**ota q in anno solari sūt qn-
quaginta due septimane et vii? dies vel
duo si sit bissex? ppter quā diē variātur
singulis ānis principia mēsiū. **S**i enī l̄s
anno incipiat ianuari? a die dñico. toto
illo āno a. q est prima l̄a ianuarij erit do-
minical. **C**ū ḡ ventū fuerit ad finē anni
illud a finale kalēdarū qd inscribit illi di-
ei q est vltra integras septimanas rep̄i-
tabit diē dñicum. ergo sequēs a qd itez

est initiale ianuarij rep̄sentabit secundā
feriā. et sic toto illo anno erit illa variatio
Eodē modo singul annis variant initia
mensiū p diuersas ferias. **E**t si sit bisse-
xtus duplex erit variatio. **P**rima i kalē-
dis ianuarij. scōa i festo sci matthie. **E**t
ergo cōpotitū scire possent q feria qlibet
anno qlibet mēsis inciper. inueniēt du-
os nūeros. vñū inuariabilē qui vocat re-
gularis solaris feriā. aliū variabilē q vo-
catur pcurres. de qbz breuiter est dicendū
Videndū est aut p̄io qd sit regularis so-
laris et vñ dicat et vñ habeat ortū. et q̄t re-
gulares q̄sqz mēsis habeat. **R**egularis est
nūerus inuariabilis dat? mēsi q adiunctus
pcurrētī declarat q feria septimane quili-
bet mēsis intret. cui? fuerit ille regularis
Picit aut regularis a reglā. qz inuariabilis
est sicut reglā. **S**olaris dicit ad differen-
tiam lunaris. de q infra dicet. **N**ūnt autē
ortū reglāres a martio. **M**ā in mēse mar-
tij sunt qnqz reglāres seu qnqz p regula-
ri. **M**arti? ei nō habuit initium in primo
anno mūdi seu seculi. imo dē mūdus fa-
ctus fuisse in illo mēse in die q dicit. *ry.*
kal. ap̄il. vel vt alij dicunt. viij. kal. **S**i
enī cōputes ordie retrogrado dies septi-
mane vsqz ad kal. martij. inuenies q qn-
ta feria mūdus incepit. si tñ añ martij
fuit. et hec est cā qre marti? quinarū nu-
merū habuit p reglari. **R**egulares vero
aliōz mensiū sic formant. iūgas regula-
res mēsis cū diebz eiusdē. et ab illa sūma
subtrahē. viij. q̄tiens poteris. et reglārez se-
quētis mēsis quid remāserit indicabit.
Clerbi ḡta. **M**arti? habet. v. regulares. et
dies ei? sunt. xxi. redige in summā et sūt
xxvi. subtrahē. viij. q̄tiens poteris. et rema-
net vna dies q dat mensi sequēti p regu-
lari. **I**tē ap̄ilis h̄z. xxi. dies. et vñū regu-
larē q p̄stituit. xxi. subtrahē. viij. quotiēs
poteris et remanebūt tres q dant maio-
p regularibz. et ita de alijs vsqz ad martij
Possum? etiā scire mensiū reglāres per
hos v sūs. **E**t astris clara fulgentibz ara-
deoz. **G**rata tonis extat gratissima cuiqz
fidei. **I**n istis v sibi sunt. xij. dictiōes. xij
mensibz seruiētes. prima p̄io. scōa scōo

et sic per ordinē sumpto initio a martio. ita q̄ q̄ta fuerit l̄ra p̄ima alicui⁹ istarū di-
ctionū in alphabeto. tot regulares h̄z il-
le mēsis. cui seruit illa dictio. Verbi gr̄a
Est. est p̄ia dictio et seruit p̄io mēsi. sc̄z
martio. et est p̄ia l̄ra istius dictiois est. et ē
quinta in alphabeto. ergo marti⁹ h̄z quicq̄
regulares. Itē altris est sc̄da dictio et ser-
uit sc̄do mēsi sc̄z ap̄ili. et a est p̄ima l̄ra
istius dictiois. q̄ l̄ra est p̄ia in alphabeto
ergo ap̄ilis h̄z vnū regulare. et sic de al-
ijs. Nūc dicam⁹ de p̄currentib⁹. Dicitur
autē p̄currentes. q̄z sibi q̄nuicem p̄currūt. si-
cut videbit⁹ in formatiōe. vel iō. q̄z cōcur-
runt cū regularib⁹ ad monstrandū initi-
alem feriā mēsiū singulis ānis. Est au-
tem p̄currentes supercrescētia vnus diei
vel pluriū sup̄ quinq̄gitaduas septima-
nas āni solaris. Ideo dixi vel pluriū. q̄z
in anno bissextili supercrescūt duo dies
In alijs vero vn⁹ t̄m. et ab illa supercre-
scētia h̄nt originē p̄currentes. Alij vero
p̄currentes qui sequūtur post primū for-
manē vno addito singul⁹ terminis. siue
annis. sic t̄m q̄ septenariū numerū nō ex-
cedant. q̄z nō sūt nisi septē ferie. et quicun-
q̄ est septim⁹ p̄currentes illo āno mēses ha-
bent eadē p̄cipia. q̄ in p̄io āno mundi
seu seculi habuerūt. q̄libet ei⁹ feria distat
p̄ septenariū a semetip̄a. Concurrentes
etiā in hac linea demonstrant. i. ij. iij. iij.
vi. vii. i. ij. iij. v. vi. vii. ij. iij. iij. v. vii. i. ij.
iij. v. vi. vii. i. ij. iij. v. vi. Nā prim⁹ ān⁹
cicli solaris h̄z vnū p̄currentē. sc̄z duos
tertius tres. q̄rt⁹ q̄ttuor. q̄nt⁹ sex. p̄t̄ bis-
sextū. sext⁹ septē. septimus vnū. q̄z vltra
septenariū nō p̄cedit. sed reuertit⁹ ad vnū
et ita debem⁹ p̄cedere vsq̄ ad. xxviij. ānos
tūc reuertimur ad primū annū cicli et p̄-
cedim⁹ sicut p̄i⁹. Cū trāscursus. xxviij.
annorū vocat⁹ ciclus solaris. vel p̄currenti-
tū. Et d̄z ciclus q̄si circulus p̄ similitudinē
Si autē volum⁹ scire q̄tus sit ānus ci-
cli solaris. debem⁹ diuidere annos dñi p̄
xxviij. quotiēs possum⁹ et addere illis no-
uē anteq̄ diuidam⁹. q̄z q̄n ch̄rist⁹ nat⁹ fu-
it. t̄m iam p̄cesserat ille ciclus. et q̄tus an-
nus remāserit sup̄ra diuisionē annorū

totus erit ciclus. et si nullus remāserit.
tūc sum⁹ in vltio āno cicli solaris. Cū
vltus. Ann⁹ adde nouē dñi. p̄t̄re p̄ octo
Viginti. ciclus sic tibi not⁹ erit. Possu-
mus etiā scire p̄currentes cuiuslibet āni p̄
l̄ram dñicāle illi⁹ āni. sic declarāt versicu-
li subsequētes. A. ser. b. q̄ng. c. q̄ttuor. e.
duo. tres. d. p̄rim⁹ p̄currentes. f. l̄ra septi-
est g. Doc ē dicere. q̄ q̄n a ē l̄ra dñicāle
in illo āno sunt sex p̄ p̄currentē. q̄n b quī-
q̄. q̄n. c. q̄ttuor. q̄n e duo. q̄n d tres. q̄n. f.
vnus. q̄n g septē. Inuēto autē p̄currente
debem⁹ eū iūgere cū regularib⁹ mēsis.
cui⁹ feriā kalendāle. i. introitū scire volu-
mus. et q̄ta sūt illa sūma si nō trāscēdat.
viij. tota siue tali feria septimane ille mē-
sis intrabit. Si vero trāscēdat. viij. q̄tus
fuerit residu⁹ tota feria septimane ille
mēsis intrabit. Sic autē p̄currentes. ita
et dñicales l̄re variant. Nā in p̄io āno ci-
cli solaris est. f. l̄ra dñicālis. in sc̄do e. i. ter-
tio d. in q̄rto c. in q̄nto a. tūc ei⁹ p̄pter bis-
sextū p̄transit b. Q̄d his v̄sib⁹ declarat⁹.
Fert ea d̄x cor amet gens fautor eū col-
luit bis. Ars gen⁹ ē de corde bono gignit
ferus ensis. Dicta beant aq̄. gens fons
dat cūctis bon⁹ autor. In his v̄sib⁹ sunt
xxviij. dictioes. xxviij. ānis cicli solaris. ser-
uientes. Prima p̄io. sc̄da sc̄do. et sic p̄ or-
dinē sumpto initio a p̄io āno cicli. ita q̄
q̄cūq̄ fuerit initialis l̄ra alicui⁹ istarū di-
ctionū. eadē erit l̄ra dñicālis illo āno cui
seruit illa dictio. Verbi gr̄a. Fert est p̄i-
ma dictio. et fuit p̄io āno cicli solaris. et
f. est p̄ia l̄ra. g. f. est l̄ra dñicālis in primo
anno cicli solaris. et sic de alijs. Et nota
q̄ ille ānus est bissextil. cui⁹ deseruit aliq̄
dictio desinēs in t. et ita primus ān⁹ cicli
semp̄ ē bissextil. cū ei⁹ deseruiat dictio desi-
nēs in t. f. fert. et p̄t̄ l̄ra p̄ia l̄ra dictiois
desinētis in t. nō erit l̄ra dñicāle in illo āno
cui⁹ fuit illa dictio. nisi a loco bissexti
vltra. q̄z l̄ra dñicāle cū bissexto sūt mutā. Et
kalēdis vero ianuarij p̄cedētis ipsum
bissextū vsq̄ ad locū bissexti erit l̄ra dñi-
calis illa q̄ immediate sequit⁹ in kalēdas
rio post illā. q̄ deberet esse l̄ra dñicāle. Cū
in p̄io anno cicli. f. est l̄ra dñicālis a loco

Liber Octauus

bissexti vsq. kalēdas ianuarij sequētis
Alkal. vero ianuarij pcedētis vsq. ad lo-
cū bissexti g. est lra dñicalis. ita in alijs
Ann. aut cui fuit illa dictio sciri pōt per
rōem supi. dictā de ciclo solari. Nā rō li-
tere dñicalis tūc currētis rōne fili inci-
pit et finit. **N**ūc aliq. de indictione dica-
mus. Est autē indictio spaciū tps q. ro-
man. p̄ceps tributum gētibz indicebat
Si aut volum. scire q̄ta sit indictio. de-
bem. addere tres ānos annis dñi et post
modū diuidere ānos dñi p. xv. quoties
possum. et quot. ān. remanserit facta di-
uisione tota erit indictio. et si null. supa-
uerit. in ultio āno indictionis sum. et tūc
ad primā indictionem reuertimur. qz indi-
ctio nō trāscendit. xv. **E**nī vltus. Si tri-
bus adiūctis dñi diuiseris annos. Per-
ter q̄nq. dat indictio certificata. De indi-
ctione plen. dixim. in speculo iudiciali
in tractatu de instrumētis editōe. s. i. h.
post ānos. et infra. vbi de ciclis agetur.

De era supradictū est. De die.

Icet iam superi-
us in plerisq. locis de die tactū
sit nihilomin. hic specialit. dicendū est
q. duplex ē dies. s. natural. et artificial. si-
ue vsualis. Natural. est spaciū q. sol duci-
tur circa totā terrā ab oriēte vsq. ad occi-
dentē. s. spaciū diei et noctis. qd. semp. p̄ti-
net. xliij. horas. Et dñ. dies ista a dñs. qz
noīa romani qbusdā sideribz sacrauerūt.
Un. q̄libet dies ab aliquo deo antiq. vo-
cata est. vt a ioue et alijs. put sub septima-
na dictū est. Vel dies dñ. a dya qd. ē duo
qz p̄tinet duo tpa noctē. s. et diē vsuales.
Qñ aut incipiat dictū est in p̄lexio. vij.
ptis. Artificial. est spaciū quo sol morat
sup. nēm hemispheriū ab ortu sol. vsq. ad
occasum. et hic fm sol. ascēsus et descēsum
crescit p̄ter et decrescit. Dicis aut. dies a
dyan qd. ē claritas. Et dñ. vsual. siue arti-
ficialis. qz solū h. tps aptū est p̄sibz et arti-
ficijs exercēdis. Reliq. ps. diei naturalis
dñ. nor. a noceo. qz nocet visui et sui. et iō
vocata ē dies a meliori pte sine cōmemo-
ratione noctis. iuxta illud. Factūq. ē respe-

re et mane dies vn. **R**ursus ptes diei.
sunt tres fm yfidoz scz. Mane meridiē
et supma. Mane ē lux matura et plēa. nec
iā crepusculū. Meridies dñ. q̄si medidies
id ē medi. dies. vel qz tūc purior dies ē.
Supma ē postrema ps. diei. Ero dñ. a
clausis seris. **N**octis vero ptes sunt se-
ptē. s. resp. crepusculū. cōticiniū. intēpe-
stum. galliciniū. matutinū et diluculum.
Elesper. dñ. a respe. occidentali stella. q. tene-
bras sequētes p̄cedit. et dicunt tenebre q̄
si tenētes ymbra. Crepusculū dñ. dubia
lux scz. int. lucē et tenebras. Conticiniū ē
qñ iam hoīes silent. Intēpestū ē mediū
noctis tps. qñ nil agi pōt. et oīa filēt q̄si
in oportunit. Galliciniū dñ. p̄pter gallos
lucis p̄ncipios. Matutinū est int. absces-
sum tenebrar. et aurore aduētū. Dilucu-
lū dñ. q̄si iā incipiens pua diei lux et auro-
ra q. solē p̄cedat. Est enī auroza diei clas-
rescētis exordiū. Et nota q. dies aliq. sūt
sideriales. in qbus sidera mouentur. et
hoīes a nauigationibz excludunt. aliq. plia-
res. de qbus in libro regū qbus reges solēt
ad bella p̄cedere. aliq. intercalares qd. sci-
mus. xxiij. mēfibz supesse. aliq. canicularē
aliq. solsticiales. aliq. eq̄noctiales de qbus
iā p̄missum ē. aliq. fasti in qbus iura fantur
aliq. nefasti eis cōtrarij. aliq. festi. i. festiui.
vt sunt dies agymoz. aliq. p̄festi q̄si. p̄cul-
a festis vt feriales. aliq. mali. Un. aplius.
Redimētē tps qñ dies mali sūt. Quia
in eis plus solito hoīes affligunt. Et ecō-
trario sunt boni. Alij egyptiaci. de quibz
p̄missum ē. Est etiā dies salutis in q. dñs
vrit ad saluādū. Est et dies iudicij i q. dñs
veniet ad iudicandū. q. erit bonis dies le-
ticie. malis aut calamitat. et miserie. Mo-
mentū vero ē minimū atz angustū tps a
motu sider. dictū. est enī extremitas bo-
re in breuibz inuallis cū aliqd. sibi cedit
atz succedit fm yfidoz. Hora grecuz no-
mē est. q̄ltn latinū sonat. est enī finis tps
Quot aut. horas p̄tinet dies natural. di-
ctū est in p̄lexio hui. ptis. **E**t nota
q. in mēse ianuarij nor. hz. xxi. horas. dies
vii. In februario nor. hz. xliij. horas. vi-
es. x. In martio nor. hz. xij. horas. dies co-

tidē. In aprii nor hz. x. ho. dies. xiiij. In maio nor. viij. dies. xvi. In iunio nor hz. vi. hoas. dies. xvij. In iulio nor hz. viij. dies. xvi. In augusto nor hz. x. dies. xiiij. In septēbri nor hz. xij. dies. totidez. In octobri nor hz. xiiij. dies. x. In nouēbri nor hz. xvi. dies. viij. In decēbri nor hēt. xvij. dies. vi. **A**strolog' tñ curiosus pōt horas alit' eqre. sed pmissa eqtio pro vulgarib' et simplicib' sufficere potest.

Incipit scda ps de anno lunari.

Equitur secun-

da ps de anno lunari i q agit
Primo qd sit annus lunaris.
et qd dies ptineat. Secdo de regularib' lu-
narib'. Tertio de epacta. Quarto de em-
bolismo. Quinto de aureo numero. Se-
xto de termino pascale. et aliar' mobilium
festiuitatū. Septimo de ciclis.

Quid sit annus lunaris.

Annus lunaris

dicit' trib' modis. Primo mō
annus lunaris est spaciū quo
luna circūit totū cōdiacū. qd qdem facit
in. xxvij. dieb'. et. ix. hois. Secdo mō dici-
tur ann' lunaris spaciū q luna circūit so-
lem ab vna incensioe vsq' ad aliā. et b' fa-
cit in. xxix. dieb'. et. xij. hois. Nā cū luna se-
parat' a sole ad pagrandū cōdiacū et post
ea reuertit' ad eundē punctū in q dimise-
rat solē nō inueit illū ibi. qz sol iā tñ p-
cessit suo motu q luna laborat recurrere
ad eū. siue attingere ipm duob' diebus
et trib' hois. Tertio dē ann' lunaris spaci-
um. xij. lunationū in āno cōi. et. xij. i em-
bolismali. de qb' infra dicef. Cū g lunatō
qlibet pset ex. xxix. dieb'. et. xij. hois. qz nō
curat ecclia de minutis. et ex. xij. hois p-
cedētis lunatiōis et ex. xij. seqntis pstitui-
tur vna dies natural' q semp lunationi
pcedenti attribuit'. ita q lunatio pceden-
tis mēsis sp hēat. xxx. dies et seqnt'. xxix.
nisi aliud sit ppter bissextū v' embolismū
vel saltū lune. Cū vsus. Luna par' mē-
sis nunq' tricesima fiet. Impar terceno
nūq' nisi sine carebit. Ape bissextri febr-

tricesima luna ē. Nā iulij luna tñc ē vice-
simanona. Par mēsis dē q nūerando a
ianuario p ordinē cadit i nūer parē vt se-
bzuar'. aprii. iuni'. august'. october. decē-
ber. qm lunatio sp est. xxix. dieb' excepto
febzuario cui' lunatio est. xxx. qñ ē bisse-
xtus. Impar vero ē q in nūer cadit impa-
rē vt ianuari'. marti'. mai'. iuli'. septē-
ber et nouēber. qz lunatio sp ē. xxx. dieb' ex-
cepto iulio. q in vltio āno cicli lunaris p-
pter saltū lune hz tñ. xxix. Et his aut. xij
lunatiōib' pstituit' treceti qnq' gita qttuor
dies in āno lunari. Et sic ān' lunar. i. xi
dieb' excedit a solari. ex q excessu ois va-
rietas etat' lune p'surgit. ita q vbicunq'
fuerit luna priā in p'io āno sit in scdo. xi
ppter quā varietatē duo nūeror' genera
sunt inuēta. reglāres v'icz et epacte. de qui-
bus breuiter videamus.

De regularibus lunaribus.

Nunc videamus

de regularib'. Et quidem regula-
ris lunaris est nūerus inuariabilis dat'
mensi ad inueniendū lunā in kalendis
mensū singulor'. Habent aut' ortū regu-
lares ab illis qnq' dieb' q sup'sūt i anno
solari supra trecetos sexaginta dies. Cū
qnq' reglāres dati sunt septēbri. a q ān'
lunaris sumit initū. Reglāres vero ali-
orū mensū sic formant'. Iūge reglāres
mensis cū dieb' ei'. et ab illa summa sub-
trahē lunatiōez ei'. et residuū qd remāse-
rit erit reglāris illi' mēsis. Verbi gratia
Septēber hz. v. reglāres. et dies ei' sunt
triginta. q pūcti reglārib' pstituit'. xxxv
et lunatio septēbris ē triginta. q subtracta
remanēt. v. que sūt reglāres seqntis mē-
sis. octobris. et sic de alijs vsq' ad septē-
brem. Nā egyptij suū ānū incipiūt a se-
ptembri. et iō nos annū lunare incipim'
a septēbri. **D**e regularib' tradit' iste vsus
Dicit. g. bis i. k. bis. et post manet ordo.
Quasi dicat. Dicit. bis q est qnta in al-
phabeto. i. primis duob' mēsisb' āni lūa-
ris dānt. v. p reglārib'. Itē dic bis g. q ē
viij. in alphabeto. i. terti' et qrtus mēsis
bnt. viij. p reglārib'. Itē dic bis i. q ē no

Libet octauus

na in alphabeto. i. qnt^o et septim^o mēsis
hnt. ix. p. regularibz. Itēz dic bis k que ē
decima in alphabeto. i. sext^o et octau^o mē
sis hnt. x. p. regularibz. Et nota qd hic fit
trāsīt^o de qnto ad septimū. et de sexto ad
octauū. vt ptz in formādo ipos reglāres
qz ianuarius et marti^o. ix. et februarius et
aprilis. x. hnt. sed post manet ordo. i. ma
ius. xi. iunius. xij. iulius. xij. august^o. xij
habent.

De epacta.

Equitur de epa:

cta. Est autē epacta nūerus vari
abilis dat^o anno ad inueniendū lunā in
kal. cuiuslibet mēsis. Et de epacta ab epi
qd est sup^o et aucta. qz est supercrescentia
anni lunā a solari. Vtqz ānus prim^o ci
cli lunaris nullā hz epactā. qz nullus an
nus pcessit a q. xi. accepisset. Scōs vero
hz. xi. p. epacta. qz epacta orit^o ab illis die
bus qbz ānus lunaris exceditur a solari
Tert^o vero ānus hz. xxi. qz sp addit^our
xi. si nō trāscendat. xxx. Si vero trāscen
dat. xxx. abiectis illis. xxx. residuū erit epa
cta illi^o anni. et iō in qrtō āno. qz summa
ascēdit ad. xxxij. abiect^o. xxx. tres sunt epa
cta illi^o āni. Epacta vō grece dicūt^o latie
adiectiōes ānue lunares. qz p nūerū vn
denariū vsqz ad tricenariū in se reuoluū
tur. qz egyptij iō adiiciūt. vt lūar^o emer
sio rōni solis coeqtur. Luna ei iuxta cur
sum suū. xxix. semis dies lucere dino scit^o
et fūt in annū lunare dies trecenti qnq
gitaqz tuos. remanēt ad cursuz āni solar^o
dies. xi. qz egyptij adiiciūt. absqz his nō
inuenies lunā qta sit in qlibet āno mēse
et die. Epacte oīm ānoz cicli lunaris per
hanc tabulā tenotant^o. ita qd l^o verbū nul
la rñdet pō anno. et singuli seqntes nu
meri rñdent singul^o ānis cicli vsqz ad. xix
Nulla. xi. xxi. iij. xiiij. xxv. vi. xvij. xxviii. ix
xx. i. xij. xxiij. iij. xv. xvi. xvij. xviii. Sed l^o
idē etiā oñdit per hos vsus. Annis adde
monos dñi. p. p. vn. de. Eliginti. lune
ciclus et inde ptz. Hoc vult dicere si vo
lumus scire qtus sit ān^o epactal^o filie ci
cli debem^o diuidere ānos dñi p. xix. quo
tiens possum^o et addere vnū. qz qñ chri

stus nat^o fuit tñ pcesserat ille ciclus. et
quota fuerit suma q remanserit tot^o erit
ann^o cicli epactal^o. Verbi gta. Hoc an
no cōputam^o ānos dñi mille ducentos
octoginta sex. qz mille ducēti septuagin
tates sūt recte p. xix. diuisi. supiunt. xiiij.
de p̄dicto nūero. addito g vno fiunt. xiiij
Vñ hoc āno est. xiiij. ann^o cicli lunā. in
āno seqnti erit. xv. et sic vsqz ad. xix. postea
redit ad primū. Et l^o vñ est fm illos q v
cipiūt cōputare annos dñi a natiuitate
christi. vel in kal. ianuarij. nō aut^o fm eos
qui illos immutāt in kal. septēbris et fa
ciūt ibi diuisionē. Nā tūc addēdi sūt duo
anni. Pōt etiā et aliter inueniri epacta.
vt si summā q remanet de pmissa diuisi
onē annoz dñi p tres iūcturas pollic^o nu
merem^o. Si enī nūerus finit in prima
iūctura debem^o demere vnū de ipo nūe
ro. Si in scōda debem^o addere nouē. si in
tertia debem^o addere. xix. et summa inde p
ueniens est epacta. et l^o si triginta nō trāns
eat. Si vero trāsfiret abiect^o. xxx. residuū
est epacta. Vñ et sus. Demē vnū. p^o ad
de nouē. post de nouēqz. Inuēta. igit^o e
pacta debem^o eū iūgere cū regularibz mē
sis cui^o lunā volum^o inuenire. et qta fue
rit summa inde puenies tota erit luna i ka
lendis illi^o mēsis dñmō. xxx. nō transeat
Si vero. xxx. trāsfierit abiect^o. xxx. residu
um erit etas lune. et si summa illa fuit tri
ginta i kalēdis mēsis tunc luna erit. xxx.
Si aut^o epacta nulla fuit. puta i pō an
no cicli lunā. tūc ad inueniendū lunā so
lus sufficit reglaris. Et qñ epactaz ra
tio qñqz fallit ppter embolismū seu saltū
lune. iō de ipso breuiter videam^o.

De embolismo

Circa embolis
mum siue lune saltuz notan
dum est qd embolismus grece
interpretatur latine supaugmentū seu su
percrescentia anni solaris sup lunare
Quia ergo ānus solaris excedit lunare
in. xi. diebz. ex illo excessu p̄sūtuntur. vij.
lunatiōes in. xix. ānis cicli lunaris multi
plicat^o illis. xi. diebz. Et dicunt lunatiōes

embolifinales. quap̃ q̃libet est. xxx. dies ⁊
attribuuntur. vij. ānis embolifinalibz. ita
q̃ in q̃libet ciclo lunari sunt. vij. embolif
males. ⁊. xij. cōes. **A**ppellat̃ aut̃ ānus em
bolifimalis qui a. xiiij. luna p̃cedentis pa
sce vsqz ad. xiiij. seq̃ntis hz. xiiij. lunatiōes
siue. xiiij. mēses lunares. i. trecētos octo
gintaq̃ttuor dies ⁊ iste ē ann⁹ scō moysi
diuinit⁹ reuelat⁹. **C**ōmunis vero hz. tñ
xiiij. lunatiōes. i. trecētos q̃nq̃gintaq̃ttuor
dies. q̃rū dispositiōes p̃tinet iste vers⁹.
Cur flet has lacrimas odios⁹ q̃re tyrā
num. **I**n isto vsu sūt septē dictiōes. vij.
ānis embolifinalibz. fūietes. p̃ia p̃imo.
scōa scōo. ⁊ sic p̃ ordinē. ita q̃ q̃ta est p̃ia
l̃ra alic⁹ istaz dictionū in alphabeto tot⁹
ān⁹ cikli epactal erit ann⁹ embolifimalis.
Verbi g̃ra. **C**ur ē p̃ia dictio ⁊ fuit p̃io
anno embolifinali. ⁊c. est p̃ia l̃ra isti⁹ di
ctionis q̃ est tertia i alphabeto. g̃ tertius
ann⁹ cikli lunari est embolifimal. et ita de
alijs. h̃ obseruato q̃ h̃c dictio has debet
scribi cū h̃. **E**t d̃r ānus cōis qz sepe duo
ita iunctim incedūt vt inuicē se in pasca
li solēnitare seq̃nt̃. **E**mbolifimal vero sp̃
solus est. **O**rdo aut̃ istoz annoz cōium
⁊ embolifimaliū p̃z in linea subsequenti
Cōmunis cōis embolifimal. cōis cōis
embolifimal. cōis embolifimalis. cōis cōis
embolifimal. cōis cōis embolifimalis. cōis
embolifimal. cōis cōis embolifimalis. **H**a
bito aut̃ āno embolifimali. possum⁹ scire
in q̃ mense lunatio embolifimal cōtingat
p̃ hūc vsu. **M**obil̃ illo cibū mō liber ha
bito coeuñ. **I**n isto vsu sūt septē dictiōes
septē mēibz seruiētes in q̃bz p̃tingūt lu
nationes embolifinales in p̃fat⁹. vij. ānis
prima p̃io. scōa scōo. ⁊ sic per ordinē. ita
q̃ q̃ta erit p̃ia l̃ra alic⁹ istaz dictionū in
alphabeto. toto mēse illi⁹ anni cui seruit
illa dictio p̃tingit lunatio embolifimalis
Itē quota erit p̃ia l̃ra scōe. sillabe in al
phabeto. tota die mēsis incipit lunatio
embolifimalis. **V**erbi g̃ra. **M**obil̃ est p̃i
ma dictio ⁊ fuit prime lunationi q̃ p̃tin
git in tertio āno cikli lunari. ⁊ m. est p̃ia
l̃ra h̃ dictiōis. ⁊ ē. xij. in alphabeto. ergo
in. xij. mēse p̃tingit lunatio embolifimal.

Itē b. est p̃ia l̃ra scōe sillabe ⁊ est scōa in
alphabeto. g̃ in scōa die illi⁹ mēsis inci
pit illa lunatio. ⁊ sic de alijs. **S**i autē ve
lis plenius illi⁹ rei veritatē inquirere re
curre ad epactam et regulares illi⁹ anni
de quo vis scire ⁊ inueies ita esse. **N**ūc
videam⁹ vbi fallat epacta iuncta regula
ribz p̃pter embolifimū seu saltu lune.
Circa quod nota. q̃ licet in ciclo lunari
sint. vij. anni embolifinales. vt sup̃i⁹ di
ctum est. non tñ fallit epacta. nisi in tri
bus scz in. vij. xi. ⁊. xix. **U**n̄ vers⁹. **O**cta
uo vndeno postremo fallit epacta. **I**n q̃
aut̃ loco vel mense ⁊ in quot locis fallat
epacta iuncta regularibz his versibus de
notatur. **J**ulius in denis ter. maius octo
vicenis. **B**issex⁹ nisi sit mars peccat in
vn̄ de tricenis. **I**n totidez maius. augu
stus vero duobz. **H**oc est dicere q̃ i. vij.
anno cikli lunari fallit epacta cū regula
ribz in maio ⁊ iulio. qz in kal. maij cuz
luna deberet ēē vicesima octaua f̃m epa
ctam. non rep̃it nisi. xxvj. p̃pter embolif
mū. **I**tē fallit in kal. iulij eodē anno. qz
tūc luna deberet esse. xxx. f̃m epactā. tñ nō
reperitur nisi. xix. p̃pter embolifimū. vbi
credendum est embolifimo ⁊ non epacte
Itē in. xi. anno fallit epacta. qz in kal.
martij f̃m epactam deberet esse luna. xix
sed p̃pter embolifimū reperitur tñ. xxviij.
Veruntñ si in illo anno fuerit bissex⁹
tūc corrigitur ille error. qm̃ p̃pter bisse
xtum addit̃ vna dies. **I**tē in. xix. anno fal
lit epacta in duobz locis. **M**am f̃m epa
ctam luna deberet esse. xix. in kal. maij.
sed p̃pter embolifimū nō reperitur nisi
xxviij. ⁊ in eodem anno fallit in kalēdis
augusti. quia f̃m epactam luna deberet
ibi esse secunda. sed propter saltu lune
ibi tertia inuenitur. quia lunatio iulij. q̃
deberet esset. xxx. in illo anno est tantum
xxix. ⁊ hoc contingit p̃pter errorem nostri
compoti. et tunc annus lunaris in. xij. di
ebus excedit a solari. **D**e saltu lune tra
ditur ille vers⁹. **L**una facit saltu quin
tilis luce sup̃rema. **R**etrocedit enī luna
vna die sicut diximus p̃pter errorez no
stri compoti. vt in sequenti anno in kal.

Liber octauus

septembris luna redeat sic debet. Nisi ei saltus lune colligere et ptingeret error ut in .xiiij. ciclis dicere luna pria qñ eēt plenilunū. Colligis aut sic iste dies. Quelibet enī lunatio ad h̄ ut lunatiōes sint eā les h̄et .xxix. dies et dimidiā min⁹ q̄ttu. or in omētis et vna vncia et vno athomo. Sūt aut in ciclo ducēt triginta q̄q̄ lunatiōes. erūt ḡ q̄ter tot momēta q̄ sūt in vniūso non gēta q̄draginta. q̄ diuisa p̄ q̄draginta p̄sūtū. .xxij. horas et dimidiā. Postea ex ducēt triginta q̄q̄ vncijs cōsūtūtur. .xix. momēta et remanēt. viij. vncie. Et ex ducēt triginta q̄q̄ athomīs cōsūtūtur. v. vncie. q̄ vncie cū septē prio. ribz faciūt vñū momētū. q̄d iūctū ad .xix. momēta p̄habita facit dimidiā horam. q̄ iūcta cū alijs .xxij. et dimidia facit vñā diem. q̄ subtrahit vltio āno a lunatiōe iulij. et de salt⁹ lune. Pōt etiāz facili⁹ h̄ mō colligi. Ann⁹ lunaris p̄stat ex trecētis q̄n. quaginta q̄ttuor diebz min⁹ vna hora et q̄rtā pte vni⁹ hore. et septuagesima sexta pte q̄rte vni⁹ hore. ḡ in .xix. ānis h̄ntur. .xix. hore et .xix. q̄rte hore. et .xix. septuagesime sexte ptes q̄rte vni⁹ hore. q̄ faciūt i. .xix. annis q̄rtā pte vni⁹ hore. et ita erūt. .xx. q̄rte hore. q̄ faciūt. v. horas. q̄ iūcte. .xix. hore p̄habitis faciūt vñā diē. Est igit salt⁹ lune q̄dā dies collect⁹ in .xix. ānis ex eo supfluo q̄d dat lunatiōibz. Et de salt⁹ lune nō q̄ luna mag⁹ saliat illa die q̄ alia. sed q̄ nos lunā cōputātes diē illā sup quā i alijs ānis lunatio iulij d̄ triginta salim⁹ siue p̄mittim⁹. nō cōputātes lunā in vltio āno cicli decēnouenalis. nisi vicefimanonā. S̄o aut subtrahit dies illa a lunatiōe iulij in vltio anno cicli decēnouenalis. q̄z iulij est vltimus in āno epactali i ter mēses h̄ntes. .xxx. dies i lunatiōe. vñ vltimo āno lunatio iulij nō cōputat. .xxx. s̄. .xxix. et iō aure⁹ nūerus illi⁹ āni. s̄. decēnouenalis q̄uis crescat seq̄tur sine infuallo minore et p̄ p̄ns i alijs mēlibz sequētibz vsq̄ ad ianuariū. sic ista dicet. Sal tus ergo lune facit duas lunatiōes pariter esse. .xxix. diez. Ad p̄fatos ḡ errores facilius corrigēdos inuetus est aureus nu

merus. de quo breuiter est videndū.

De aureo numero.

Breuis nūerus

Ille est q̄ ponit in kalēdario qui q̄libet mense indicat lunā primā. ad p̄fatos errores facili⁹ corrigēdos inuet⁹. Et de aure⁹ nūerus p̄ similitudinē. q̄z sic aurū supat oia metalla. ita iste nūerus oēs alias rōes lunares excellit. quē iulius cesar cū tanta diligētia d̄ inuenisse. q̄ incipiet a q̄cunq̄ āno cicli lunaris. vbi cūq̄z inuenit lunā primā in prio āno cicli posuit. i. in kalēdario in latere extrinseco iuxta lrā feriales. s̄. i. q̄libz mēse. et i sc̄do āno vbi cūq̄z inuenit primā posuit. iij. s̄. in q̄libet mēse. et i tertio. iij. et sic de alijs. et iō in kalēdis ianuarij ternari⁹ est nūerus. q̄z ibi luna inuenit tertio āno pria. nec ibi d̄z poni aliud nūerus q̄ ternari⁹. q̄z in nullo āno in kalēdis ianuarij luna ē pria nisi i tertio āno cicli decēnouenalis. In q̄busdam tñ kalēdarijs nūeri ipi designant p̄ lras alphabeti. Nā p̄ vno ponit ibi a pro duobz b. p̄ tribz c. et sic de alijs nūeris et literis et seriatim vsq̄ ad lrām t. q̄ est. .xix. in ordie alphabeti. Formas aut aureus nūerus ab illo mario q̄ ponit in kalēdis ianuarij. Nā illi tribz addūtur. viij. et p̄stituitur xi. q̄ nūer⁹ d̄z poni in tertia lra ianuarij. Itē illi. xi. addūnt. viij. q̄ p̄stituitur .xix. q̄ nūer⁹ d̄z poni cū infuallo i q̄nta lra ianuarij. Itē illi. .xix. addūnt. viij. et sic sunt .xxviij. S̄z q̄z aure⁹ nūerus nō trāsit. .xix. et iō abiect⁹. .xix. residuū. s̄. viij. d̄z poni immediate p̄. .xix. et sic p̄ totū kalēdarium. Dat ḡ q̄ qñ maior nūerus seq̄tur minor. tūc d̄z inf vtrūq̄z nūerū dimitti vna lra. et qñ minor sequit maiorē tūc nulla d̄z lra infimitti. Un⁹ vsus. Dat tribz octo ca uēs supet ne tēna nouēq̄z. Maior sit tern⁹ minor aure⁹ esto sc̄ds. Tercitū formatō illa fallit i oī mēse c⁹ lunatio ē. .xix. diez. s̄. i februario aprili iunio augusto octobriz decēbri. in q̄bz p̄ minorē nūerū maior im mediate locat⁹ sequit circa p̄cipiū mensis. q̄d p̄t i h̄ vsu. Mēse breuis lune febz ē ars dat cito gangere. In isto vsu sūt

sex dictiones. vi. mēfibus deferuētes q̄rū
lunatio ē. xxix. incipiēdo i medio x̄su. vbi
dicit februs. ita q̄ q̄cūq; fuerit initial l̄ra
alicui? istaz dictionū. sup eadē l̄ra i kalē/
dario maior nūer? sequit minorem sine
spacio. i. nulla l̄ra dimissa i illo mēse cui
seruit illa dictio. Clerbi ḡra. Februs ē pri
ma dictio ⁊ fuit p̄io mēfi cui? lunatio ē
xxix. scz februario. ⁊ f. est p̄ia l̄ra. ḡ sup pri
mū. f. mēfis februarij maior nūer? lequi
tur miorē immediate. Silr sup primū
e. aprilis. ⁊ sic de alijs. sed sup primū g. de
cembr. maior. f. xij. sequit immediate mi
norē. f. ij. ⁊ sup eadem l̄ra. qz ē ibi duplex
aure? nūerus qd̄ defigt geminatio h? l̄re
g. in hac dictioe gāger. Itē fallit in iulio
⁊ reliqs mēfibus vsq; ad ianuariū in q̄bus
circa finē nūerus. xix. sequit immediate ad
xi. nūerū. Cū x̄sus. Iul? ⁊ reliq; q̄ restāt
dena nouēq;. Iungūt vndeno. sic ē rat?
aure? ordo. Itē sciendū ē q̄ q̄n. xix. ime/
diate seq̄. xi. tunc octau? q̄ seq̄. dz tertio
l̄ro p̄i. Cū x̄sus. Qū p̄tinuas vndeis
dena nouēq;. Maiori tern? tūc octonari
us esto.

De termino pascale.

De termino pascale
li triplex dat rō. Prima p̄ clauē
mosaicas. Secda p̄ etatē lune. Tertia p̄
tabulas manuales. de q̄rū q̄libet vidēdū
est. Sz p̄io de clauibz. Et iō videndū ē
qd̄ sit clauis. ⁊ vñ dicat. ⁊ vñ hēat ortū
⁊ ad qd̄ inuēta fuerit. Clauis est nūerus
variabil? dat? āno ad inueniēdū p̄cipia
quiq; mobiliū festiuitatū. f. septuagesi
me q̄dragesime. pascat. rogationū ⁊ pen
tecostes. ⁊ iō sūt q̄nq; clauēs. ⁊ q̄libet p̄
dictoz festoz hz. xxxv. dies i quibz sp̄ cele
braf. A sede aut cuiuslibet clauis nume
rant dies. xi. vsq; ad initiū ipoz. xxxv. die
rū. put hec ifra patebūt Et dz clauis p̄ si
militudinē. qz sic p̄ clauēs hostia referan
tur. ita p̄ talē nūerū p̄cipia dictaz festi
uitatū nob̄ denotant. Hñt aut ortū iste
clauēs fmioz a. xix. annis cicli lunaris. ⁊
vñ. diebz septimane. Cū p̄ia clauis est
xxvi. Clauēs aut alioz ānoz sic formant
addam? ei sp̄ clauē p̄cedētis āni. xix. ⁊ su

ma inde pueniēs erit clauis seq̄ntis āni
si nō supat. xl. si vero sūma illa supat. xl.
abiectionis. xxx. residuū erit clauis sequētis
āni. Clerbi ḡra. Clauis primi āni ē. xxi.
cui si iūganf. xix. erūt. xlv. vñ abiectionis. xxx.
remanēt. xv. qui nūer? est clauis seq̄ntis
anni. ⁊ ita formant vsq; ad. xix. ānos p̄ or
dinē. qz nō p̄cedit vltra. xix. nūerū. sed re
uertit ad p̄iorē. Cū ciclus clauū aurei
nūeri. ⁊ epactaz nō differūt q̄ntitate. vñ
ferūt tñ p̄cipio. qz ciclus epactarū inci
pit a septēbri. ciclus aut aurei nūeri ⁊ cla
uū a ianuario. Cū si x̄lim? scire q̄ sit
ānus cicli ⁊ aurei numeri ⁊ clauū. possu
m? scire p̄ diuisionē ānoz dñi factā supe
ri? in ti. de epacta. Inuēto q̄tus sit ānus
clauū possum? scire q̄ sit clauis illi? āni
p̄ hāc aliā rōem. Nūer? ei ille q̄ remanet
de diuisione ānoz dñi nūerari dz p̄ sūmi
tates. v. digitoz inchoando a pollice. ⁊ si
nūer? fmiaf i pollice debem? addere. xxv
⁊ sūma inō pueniēs erit clauis illi? āni.
Si x̄o nūer? finit in indice. dē? adde
re. xij. Si i medio. xxi. Si in anulari.
xix. Si i auriculari. vij. Et si sūma inde
pueniēs exasserit. xl. abiectionis. xxx. qd̄ remā
serit erit clauis. q̄ additio his x̄sibus p̄tief
Cū q̄nq; tredecī pl? asse tricenof. Cū
de vicena epta digit? p̄ clauibz apta. Se
des qd̄ clauū nūq; inueniunt i kalēdario
nisi sup hāc l̄ra g. Prima g. g. ianuarij ē
clauis septuagesime. vltia g. eiusdē mēf
est clauis q̄dragesime. Et secda g. martij
est clauis pascat. Tertia g. april ē clauis
rogationū. Vltia g. april ē clauis pente.
Cū x̄sus. Vltia g. p̄ia iani. martisq; ses
cūda. April terna. tibi figt ⁊ vltia clauē.
Habita ḡ clauē āni icipe cōputare a sede
clauis ⁊ cōple illā i diebz kalēdarij p̄ ordi
nē p̄cedēdo ⁊ vbi fmiaf ibi erit fmia?
solēnitat. ita q̄ i p̄io die dñico ibi seq̄n
ti erit initiū solēnitat. c? ē clauis. sz roga
tiōes incipiūt i seq̄nti die lune. et si sūt
biffer? cuilibz clauē ē vna dies addenda
Possum? et scire pascales fmios p̄ etatez
lunec? rōez seq̄mur iuxta p̄suetudinē iu
deoz. d̄ q̄ tal? dat reglā Accipe lunā q̄cūq;
ē i festo ephie. ⁊ p̄fice illā. p̄cedēdo p̄ dies

Libet octauus

kalendarij ordinate vsq; ad .xl. dies. et si fuerit bissextus vsq; ad .xli. et in primo die dnico subsequenti erit initium septuagesime. **C**onsus. **A** festo stelle numerando pñce luna. .xl. dies pñ septuagesima fiet. Bissex- tus qñ fuerit supaddit vnus. Si cadat in lucē dñi tñc sume seqñtē. Si cadat i fe- riā septenā sitq; bissextus. Linque diē dñi primū sumasq; scōz. **H**abita gñ septuage- sima. terminos aliarū mobiliū festiuitatū facile scire potes. **N**ā a septuagesima vsq; ad qdragesimā sūt tres integre septima- ne. a qdragesima vsq; ad pasca sūt .vi. in- tegre septimane. a pasca vero vsq; ad diē lune rogationū sūt qñq; septimane et vnus dies. a pascate vero vsq; ad pentecostē cō- putant quinq; decē dies. **T**erminū qz pascālē his vñs scire potes. **P**ost nonas martij. vbi sit lūa noua req̃re. **T**ertia lux dñi pñ pasca tenet. **R**ursus vñcūq; pñ xij. kl. aprilis luna. xiiij. repit. in dnica pñ xima pasca celebrat. **V**ñ qñscūq; luna fu- erit in kalēdis ianuarij talē fac eā in festo scī bñdicti. siue. xij. kl. aprilis. **E**t illaz cō- putes vsq; ad. xxiiij. et ibi erit pasca lxxbre- orū. **R**ursus ab. viij. yd. martij vsq; ad nonas aprilis sūt dies. xxix. qñq; gñ illoz luna sūt pñ cōputet vsq; ad. xiiij. et ibi erit pasca lxxbreorū. **E**st etiā et alia rō inue- niēdi pasca petatē lune. qñ qñ luna cur- rit pñ. i. erit pasca dnica pñ post nonas a- prilis. qñ currit pñ. ij. erit dnica pñ post viij. kl. aprilis. qñ currit pñ. iij. erit dnica pñ pñ yd. aprilis. qñ pñ. iij. erit dnica pñ ma pñ. iij. nonas april. qñ pñ. v. erit dnica pñ pñ. xi. kl. april. qñ pñ. vi. erit dnica pñ pñ. iij. yd. aprilis. qñ pñ. viij. erit dnica pñ ma pñ. iij. kl. aprilis. qñ pñ. viij. erit dnica pñ pñ. xiiij. kl. maij. qñ pñ. ix. erit dnica pñ pñ. viij. yd. aprilis. qñ pñ. x. erit dnica pñ pñ. vi. kl. april. qñ pñ. xi. erit dnica pñ ma pñ. xvij. kl. maij. qñ pñ. xij. erit dnica pñ pñ pridie nonas april. qñ pñ. xiiij. erit dnica pñ pñ. ix. kl. aprilis. qñ pñ. xiiij. erit dnica pñ pñ. ij. yd. aprilis. qñ pñ. xv. erit dnica pñ pñ. kl. aprilis. qñ pñ. xvi. erit dñi ca pñ pñ. xij. kl. april. qñ pñ. xvij. erit dñi ca pñ pñ. v. yd. april. qñ pñ. xvij. erit dñi

ca pñ pñ. iij. kl. aprilis. qñ pñ. xix. erit dñi ca pñ post. xv. kl. maij. **T**abulas insu- per manuales nōnulli ad inueniēdos pa- scales terminos pñcere. sic dyonisijs. ysi- dorus. et qdā alij. qñ ad pñs durimus di- mittēdas. ne difficultas sit nummū onero- sa. **A**d pñs igit sufficiāt carmīa infra scri- pta. **E**ssē grauiē nob bello karnez kauea- mus. **B**ellū sepe gerēs etiāz puto tenet hostē. **M**ox aīe lucz inueies cū religiosīs **I**n istis vñs sunt. xix. dictiōes. xix. annis cicli lunaris funētes. pñ pñ. scōa scōo. et sic pñ ordinē. sumpto initio a pño āno cicli. et qñta fuerit pñ lēa dictiō il l ordine alphabeti qñ nō desinat in m. tota die apri- lis cōputādo a mēsis pñcipio et sus finē erit terminus pasce lxxbreorū. i. luna. xiiij. et in pñ dnica subsequenti erit pasca noliz. sic in pñ. vi. sub tractatu de pasca plene dictū est **V**bi etiā ptz qñ sup. vi. kalēdas april scribit in kalēdario resurrectio dñi **S**i vero dictio desinit in m. qñta erit eius pñ lēa i alphabeto tota die martij cōpu- tādo a mēsis fine et sus pñcipiū erit tñi- nus pascalis iudeorū. et in pñ die dnico qñ postea occurrerit descēdendo et sus finē erit pasca nēm. b. cauti. obseruādo quia karne et kaueam in pñat. et sibus debent scribi pñ. et hostē vñ scribi pñ. qñ in b loco pñ lēa reputat. **P**ōt etiā et alit pasca fa- cile inueniri. **N**one enī in kalēdario tuo in margie aureū nūerū seqñtē vñz iuxta xij. kl. aprilis. pone. xvi. iuxta. xi. kl. pone v. iuxta. ix. kl. xiiij. iuxta. viij. kl. ij. iuxta. vi. kl. x. iuxta. iij. kl. xvij. iuxta. iij. kl. vij. **I**tem iuxta kl. aprilis. xv. iuxta. iij. no- nas aprilis. iij. iuxta. ij. nonas. xij. iuxta nonas. i. iuxta. vij. ydus. ix. iuxta. v. ydus xvij. iuxta. iij. ydus. vi. iuxta. ij. yd. xiiij. iuxta ydus. iuxta. xvij. kl. maij. **C**olēs gñ ter- minū pasce inuenire adde vñū ānis dñi tñc currentibz. postea diuide ipos quoti- ens poteris pñ. xix. et si diuisio pñficiatur in xix. ita qñ nil supsit recurre ad kalēdariūz tuū. et in die illa iuxta quā inuenies scri- ptum. xix. erit pasca lxxbreorū. qñ semp ce- lebrāt i. xiiij. luna. et in sequēti dnica erit

pasca nfm. Si vero aliqd supsit sup vl/
tima .xix. puta .v. xl. x. xl. xv. dies. tunc
pasca hebreoz erit i die illa iuxta qua scri
ptu inueies. v. xl. x. xl. xv. et sic de alijs
pmiffis nueris et dieb. et in sequenti dñi/
ca erit pasca nfm. qd nō pōt esse ante .xi.
kalendas aprilis. nec post. vij. kal. maij.
Uerbi gñ. Hoc āno cōputant anni dñi
mille ducentioctoginta sex. quozū mille
ducenti septuaginta tres sunt recte diui
si p .xix. supersunt g. xiiij. de pmissio nume
ro. qbus addit vnus et fuit. xiiij. vbi ergo
inuenieris in tuo kalēdario hūc numer
ibi erit hoc anno pasca hebreoz. In se
quēti vero āno erit vbi inuenies scriptū
xv. et sic vsq ad .xix. Postea vero reditur
ad primū. et sic perpetuo fiet. Per eun
dem qz modū poteris terminū septuage
sime inuenire. Done enī in kalendario
tuo in margine iuxta .xvi. kal. february
hunc numer. viij. Item in eadem linea
pone .xvi. Iuxta .xv. kal. februa. pone .v.
iuxta .xiiij. kal. xiiij. iuxta .xij. kal. ij. iuxta .x.
kal. x. iuxta .vij. kalēdas. vij. iuxta .v. kal.
xv. iuxta .iiii. kal. iiiij. iuxta .ij. kal. xij. Itē
iuxta kal. february vñ. Itē in eadez li
nea .xviij. Item iuxta .ij. nonas februa.
ix. iuxta nonas .xviij. iuxta .viij. yd. febru.
vi. iuxta .vi. ydus. xiiij. iuxta .v. ydus. ij.
iuxta .ij. ydus. xi. iuxta ydus. xix. Diuisis
ergo ānis dñi per .xix. vt pmissum ē vide
qs numer. superest sup. xix. et vbi illuz in
ipō kalendario inuenieris erit ibi termi
nus septuagesime q semp ē in luna .x. et
in sequenti dñica septuagesimam celebra
mus q nō pōt esse añ. xv. kal. february.
nec post. ix. kal. martij sicut nec qdragesi
ma pōt esse añ. vi. ydus febru. nec post. ij.
ydus martij. Eodē etiā modo terminus
pente. inueniri pōt. pone enī in tuo kalē
dario i margine iuxta .vij. yd. maij. xvi.
iuxta .vi. ydus. v. iuxta .iiii. ydus. xiiij. iux
ta .iiij. ydus. ij. iuxta yd. x. Itē iuxta .xviij.
kal. iunij. xvij. iuxta .xv. kal. vij. iuxta .xiiij.
kal. xv. iuxta .xij. kal. iiiij. iuxta .x. kal. i. iux
ta .vij. kal. ix. iuxta .v. kal. xvij. iuxta .iiii.
kal. vi. iuxta .ij. kal. xiiij. Itē iuxta kalen
das iunij. ij. iuxta .ij. nonas. ix. iuxta no

nas. xix. iuxta. vij. yd. vij. Diuisis g an
nis dñi p .xix. nuer illū q superit sup. xix
qre i pmissis loc. kalēdarq. et vbi illū in
ueneris. ibi erit pente. hebreoz. qd sp est
in luna qrtā. et in sequenti die dñica erit
pentecoste nfm. qd nō pōt esse añ. vi. yd.
maij nec p. yd. iunij. sic nec rogationes
esse pñt añ. vi. kal. maij. nec p. ij. kal. iu
nij. Pōt etiā pasca alit inueniri p hāc ta
bulā sequētē. v. xv. xiiij. ij. xiiij. x. xxx. xvij.
vij. xvij. xv. iij. xiiij. xij. i. xxi. ix. xix. xvij.
Isti nueri repñtant qsdā dies aprilis et
martij. in qbus ptingit pasca hebreoz
cōputando dies illos a pñcipio ipozum
mēsiū. ita q ipi numeria viginti infra res
spōdeāt apili. a viginti sup martio. Hoc
g vult dicere hec tabula q in pño āno ci
cli lunaris ē pasca hebreoz in quinta die
intrātis aprilis. in scōo āno eiusdē cicli
est i. xv. die intrātis martij. et sic de alijs
donec nueri ipi tabule cōpleat. Postea
redit ad primū ānū cicli. Qualit aut in
ueniant anni cicli. dictū ē sup vbi agit de
epacta. Quare festa saluator. excepto fe
sto natalis sint mobilia dictuz ē in. vi. p.
te sub festo natal. Ultio nota sm ysidor
q iter latinos et grecos ē varietas super
termio festiuitat. pascal. qd pueit. qz la
tini a. iij. nonas martij vsq in. iij. nonas
aprilis primi mēsis lunā inqñt. et si. xv.
luna die dñica puenerit i aliā dñicaz pas
ca protrahūt. vt pmissum est. Greci ve
ro obseruāt primā lunā ab. vij. yd. mar
tij vsq in diem nonā aprilis.

De ciclis quid sint et quot sint.

Nia implerisq
hui. p. loc. de ciclo mētio fa
cta est. iō de ciclo aliq dicam?
Notādum est g. q. ciclus ē spaciū aliqru
annoz in se rediēs sm aliqz numeros. et
dicit qñ circulus p duplicē sincopaz. Est
enim ciclus vocatus. eo q in oztez dige
stus sit. et quasi in circulum disposituz or
dinē cōplectat annozū sine varietate et fi
ne arte. Sunt aut sex cicli. Prim. sola
ris incipiēs in. vi. kalēdas martij i festo
matthie. cōstans ex. xvij. annis pñtēs

Liber octauus

concurrentes et regulares solares et lrās
dñicales. et ānos bissextiles et cōmunes.
Secūs est ciclus decēnouenalis. p̄stās ex
xix. annis. et incipit a ianuario p̄tinens ī
se aureū numerū et clauēs terminorū. Ter
tius est ciclus lunaris incipiens s̄līr a ia
nuario h̄is. xix. annos. Incipit aut. iiii.
anno cicli decēnouenalis. Hūc inueniēt
romani vt scriēt q̄ hora luna a sole accen
deret. S̄z qz p̄cessu t̄pis h̄ec inuētiō falsi
ficata est. nihil opamur s̄m hūc ciclum.
Quart⁹ est epactalis incipiēs. v. kl. septē
bris. h̄is s̄līr ānos. xix. p̄tinēs in se regu
lares lunares et epactas et ānos cōel. et em
bolisimales. Quint⁹ est ciclus magn⁹ con
stans ex q̄ngētis trigintaduob⁹ ānis. Uel
s̄m alios q̄ngētis triginta annis. s̄m quē
formāt tabula dyonisi. Sext⁹ ē ciclus
indictional⁹ p̄stās ex. xv. ānis et p̄tinet indi
tiones. Romani enī qz difficile erat de re/
motis mūdi p̄tib⁹ venire singulis annis
romā ad soluēda tributa p̄ eos puincis
indicta. statuerūt qz saltē singul⁹ q̄nquen
nis soluerent. ita qz p̄rio quiquēnio ap/
portaret pro tributo ferrū p̄ fabricandis
armis. In sc̄do quiquēnio argentū pro
stipendijs militib⁹ erogandis. In tertio
aurū p̄ simulacris fabricandis. et sic semp
post aurū qd̄ in āno. xv. ferebat incipie
bat quiquēniū quo ferrū itez soluebat.
et sic erat q̄si quidaz circulus t̄pis. Quia
ergo romani sic fieri indixerūt. iō illi an
ni indicio nūcupati sunt. de quo dictū ē
supra. Premissum aut spaciū. v. annorū
vocatū est lustrū. qz venientib⁹ nūcijs p̄
uinciarū cū tributo cū cereis et alijs preci
osis sumptib⁹ urbem lustrabant.

Finalis conclusio huius libri.

Nemo in hoc o
pere diuina officia sufficiēter
existimet esse exposita. ne for
te opus extollēdo humanū. diuinūz im
prouide extenuet sacm. In diuinis nā
qz officijs p̄sertim misse tot et tanta sunt
inuoluta misteria. vt nemo nisi p̄ vncti
onē edoctus ea sufficiet explicare. Quis
enī nouit ordinē celi et ponit rōnes ei⁹ in

terra. Scrutator quippe maiestatis op/
rimetur a gloria. Ego vero nō p̄ualens
lippientib⁹ oculis solē in rota conspiciere
tanti misterij maiestātē q̄si p̄ speculū in
enigmate mihi visus sum intueri. nec pe
netrans ad interiora cenaculi. s̄z p̄ forib⁹
assidens in vestibulo egi diligēter vt po
tui nō sufficiēter vt volui. cuz in h̄ianis
inventionib⁹ nil sit ex oī pte perfectum.
Mempe p̄pter innūeras atz ineuitabiles
negociorū apostolice sedis inuēctas neces
situdines. quotidie more fluctuū emer
gentes. q̄ studētis et ad supiora tendētis
obtundūt animū. q̄si p̄plexus atz varijs
et ineuitabilib⁹ irretit⁹ nexib⁹ vacare ad
plenū nequiuī vt vellē. quinimo vir va
lui meditata dictare nedū cōcipe medi
tanda. Nam cuiusqz anim⁹ ad plura di
uisus sit p̄fecto ad singla mior. Quos
circa nō solū benignū sedulo implozo le
ctorē. verū etiā liberū desidero correctorē
Enimvero negare nequeo. qn̄ plura in
serta sint in h̄ opusculo q̄ p̄sit iusto iudi
cio. nulla temeritate culpari. Clerū si qd̄
forte laude dignū reperiēt in eo diuine
gr̄e penit⁹ ascribat. Nā omne datum opti
mū. et omne donū p̄fectū desursum est de
scendens a p̄te luminū. Si qd̄ vero in
dignū. insufficiētē deputet h̄iane. Nā
corpus qd̄ corrūpit aggrauat aīam. et de
primit terrena inhabitatio sensum mul
ta cogitantē. Aut siquidē p̄prie aut eorū
fortassis quorū dicta plerūqz poti⁹ recitā
to qz approbādo hic introducta noscunt
Hec enī tam ex diuersis aliorū libellis et
cōmentarijs more mellificantis apīs qz
ex his q̄ mihi diuina gr̄a p̄pinauit fructu
ose collegi. et hanc doctrinā interno fluē
tem nectare. velut fauū mellis i diuinis
officijs speculari volentib⁹. diuīo sufful
tus p̄sidio p̄pinauit. hanc solū apud hoīes
ex ingēti p̄pessio labore mercedē expectās.
vt apud misericordissimū iudicē p̄ p̄ctis
meis deuotas orōes effundant.

Explicit rationale diuinorū
officiorū Impressum argenti
ne Anno dñi. M. cccc. lxxvi.

RESTAVRIRANO V KONSERVATORSKI
DELAVNICI ARHIVA SRS 1991 LETA

UPORABLJENI POSTOPKI:

DEZINFEKCIJA ☐ OSTALO:

NEVTRALIZACIJA ☒ T. RADIĆANOVIĆ

MOKRO ČIŠČ. ☒

BELJENJE ☐

PREVEŽAVA ☒ CASAR

